

שם דף ב' ע"א ברש"י ד"ה גזילות.

דמשלח בו יד: ק"ל דכפר בפקדון אמאי לא מקרי גזלן אפילו עדיין לא שלח בו יד
שקרי אמרינו ב"ק (דף ק"ה) הכופר בפקדון פסול לעדות מטעם גזלן ולא בעינו שפכר
שלח בו יד ומה שכתב רש"י לקמן (ע"ב) ד"ה ונקרב וזה טעמו ששלח יד בפקדונו
דהיינו גזילות עכ"ל זה איירי בשומר חנם שפוטר עצמו במה שנגנב ממנו והאמת פן
אבל מ"מ חייב לשלם פינון ששלח בו יד נעשה גזלן עליו וחיוב לשלם אע"פ שאינו
ברשותו אבל כשהוא ברשותו וכופר שאינו ברשותו למה לא יקרא גזלן אפילו עדיין לא
שלח בו יד ולולא דמסתפינא היה נ"ל שנפל טעות בהעתקת רש"י ומה שכתב דמשלח
צ"ל או ששלח ונקט רש"י תרי מיני גזילות בפקדון.

שוב ראיתי בחידושי הר"ן שכתב וז"ל ולשון גזילות כולל כל מה שאדם זוכה לעצמו
משל חבירו וכו' הן שחטף איזה חפץ או שלח יד או פפר בפקדון עכ"ל וזה פדברינו ולכן
נלע"ד גם ברש"י יש להגיה פן או ששלח בה יד: שם ד"ה מיאונין.

כעין דאורייתא תקון: בשו"ת נודע ביהודה מת' חלק אה"ע (סימן קי"ד) מפרש דברי
רש"י דכעין דאורייתא היינו דמאון הוי דומיא דגט ושדעת רש"י דגט צריך ג"כ ב"ד
של שלשה והקשה עליו דמגמרא לא משמע פן.

אמנם לא ראה שפכר קדמו בזה המהר"ם שיף שהקשה פן ולכן מפרש דברי רש"י דכעין
דאורייתא הוי דומיא דחליצה שהיא באמירה לא חפצתי לקחתה וכל מאון הוא באמירה
אי אפשי בפלוני אבל גט ל"צ ב"ד: שם ד"ה ואין דנין.

רובו של שבט: המהרש"ל תימה על זה דזה לא כמקשן ולא פתרצן לקמן (דף ט"ו):
והמהרש"א תירץ דמה שכתב רש"י רובו היינו פולו דרובו פכולו ע"ש ולענ"ד זה דוחק
אבל לענ"ד דרש"י בדיוק פתב פן רובו של שבט דלקמן (שם) אמרינו ר' יונתן אמר
ממאה ועד רובו של שבט והנה מדברי הרמב"ם שהביא המהרש"א נראה דס"ל דמה
שנאמר ועד רובו עד ולא עד בכלל דאם הוא רובו גדונים פיהידים ולא פאנשי עיר
הנידחת אבל מרש"י נראה דס"ל דעד ועד בכלל שעל מה דקאמר ר' יאשיה מעשרה ועד
מאה פירש"י וטפי ממאה נפקי מתורת עיר והוי להו צבור עכ"ל ומדכתב וטפי ממאה
משמע הא מאה דינו פפחות ממאה וא"כ לר' יאשיה דקאמר ועד מאה עד ועד בכלל
ולפ"ז גם מה דקאמר ר' יונתן ועד רובו של שבט הוי עד ועד בכלל ולכן מה שכתב רש"י
רובו של שבט הוא כר' יונתן דהלכה פמותו פמו שפסק גם הרמב"ם ומה שכתב רובו
של שבט הוא בדיוק ולאפוקי יותר מרובו דנדונין פיהידים: שם ד"ה במלחמת לבד
ממלחמת יהושע: ק"ק למה לא מחשב גם מלחמת עמלק מלחמת חובה.

והרמב"ם והברטנורא באמת נקטו גם מלחמת עמלק. והנה בסוטה (דף מ"ד) אמר רבא
מלחמת יהושע לכבש ד"ה חובה כו' הרי דלא נקט ג"כ רק מלחמת יהושע והרמב"ם גם
שם נקט מלחמת עמלק בהדי.

אכן י"ל דנקט מלחמת יהושע נגד מלחמת בית דוד לרונחה דתרנייהו הוי לכפש ולהרחיב
גבול הארץ אבל הלשון לבד ממלחמת יהושע ודאי צ"ע. ואולי דעת רש"י דמלחמת
עמלק אין צריך הסכמת ב"ד של ע"א פינון דהציוי מפורש בפסוק לכל עת אבל מלחמת

א"י לא הִיָּה בְּכָל עֵת דְּהָא כְּתִיב מְעַט מְעַט אֲגַרְשָׁנוּ מִלְּפָנֶיךָ וְהָיָה צָרִיךְ הַסְּכֶמֶת פִּי סִנְהֶדְרִין מְתִי יַעֲשׂוּ מִלְּחָמָה: שָׁם דָּף ג' ע"א בְּתוֹס' ד"ה אֶלָּא מַעֲתָה אֵינּוּ מִתְּיַשְׁב: לענ"ד יש לומר דְּהָכִי קָאָמַר אִם אַתָּה חוֹשֵׁשׁ לְנַעֲיִלַת דְּלֵת כְּשִׁמְצָרִיךְ מְוַמְחִים כָּל שְׁפָן שְׂיֵשׁ לְחוּשׁ לְזָה כְּשִׁלָּא יִצְרָכוּ לְשַׁלֵּם בְּשִׁטְעוּ דְּלָזָה וְדָאִי הַמְּלִינָה חוֹשֵׁשׁ יוֹתֵר אֲבָל כְּפִיֶּרֶשׁ הַתּוֹס' לֹא רָצָה רִש"י לְפָרֵשׁ דְּקִשְׁיָא לִיָּה מַה שְׁהַקְשׁוּ הָא לָא מְחִיב רַק כְּשִׁנְשָׂא וְנָתַן בְּיַד וְתִירוּצוּ הָיָה נִרְאָה לּוֹ דְּוַחֵק דְּאִיךְ יִקְשָׁה לִר' אַבְוֵה מְהֵרָה מ"ד דְּמַחְזִיב בְּלֹא נָתַן בְּיַד דְּלָמָּא ר' אַבְוֵה לָא ס"ל כְּוֹנֵתִיהּ כִּינּוּן דְּפְלוּגְתָּא דְּאִמּוֹרָאִי הִיא: שָׁם ד"ה וּמְדַאֲוֵרִיָּתָא.

עִירוּב פְּרִשְׁיֹת קָאָמַר: לענ"ד הַנְּצָרָךְ רִש"י לְפָרֵשׁ דְּלִית לִיָּה עִירוּב פְּרִשְׁיֹת דָּאִם אִית לִיָּה עִירוּב פְּרִשְׁיֹת בְּעֵינָן מְוַמְחִים כְּדְמוּכַח בְּסוּגִין וְא"כ אַף דְּגִלִּי קָרָא בְּצִדְקָה תְּשַׁפְּנוּ דְּבַחַד סְגִי אֶפְתִּי יִצְטָרְךָ לְהִיּוֹת חַד מְוַמְחָה וְהִרִי מַה דְּקָאָמַר אִי אֲפִשֵׁר דְּלִיכָּא חַד דְּגַמִּיר מִשְׁמַע הַאֲשָׁהָה.

הָאָה שְׂאִינּוּ מְוַמְחָה: שָׁם ע"ב בְּגַמְרָא אֶלָּא ה"ט דְּרַבִּי: בְּהַגְהוֹת ר"ע הַקְשָׁה ל"ל טַעְמָא דְּיִלְפִינּוּ לְמַעְלָה מִלְּמַטָּה תִּיפּוּק לִיָּה דִּירְשִׁיעוֹן מִשְׁמַע שְׁנִים וְאִין ב"ד שְׁקוּל הִרִי ג' וְכִי כְּתִיב שׁוּב אֱלֹהִים הָיִי ד' וְאִין ב"ד שְׁקוּל הָיִי ה' וְהִנֵּיחַ בְּקוֹשְׁיָא.

ולענ"ד י"ל דְּבָאָמַת אִם הָיָה כְּתִיב יִרְשִׁיעוֹן לְמַעְלָה וְאֱלֹהִים לְמַטָּה הָיָה אֲפִשֵׁר לִיָּמַר כֵּן אֲבָל הַשְׁתָּא דְּכְתִיב אֱלֹהִים בְּרִישָׁא דְּמִשְׁמַע אַחַד וְשׁוּב כְּתִיב יִרְשִׁיעוֹן לָא הָיִי מְרַבִּינּוּ מִירְשִׁיעוֹן רַק שְׁנִים דְּהָיִי עִם אֱלֹהִים דְּרִישָׁא ג' וְלֹא הָיִי ב"ד שְׁקוּל וּמִמִּילָּא לֹא יִדְעֵנוּ רַק ג' וְלֹא ה' וְלָכֵן צָרִיךְ לִיָּמַר דְּטַעַם דְּרַבִּי דִּילְפִינּוּ לְמַעְלָה מִלְּמַטָּה: שָׁם דָּף ד' ע"א בְּגַמְרָא לְאַחַר שְׂיָצֵאוּ יִצָּא וּמְחִזִּיר אַחֲרֵיהּ: י"ל וְכִי לֹא יִדַּע ר' יְהוּדָה כֵּן רוּעֵץ מִתְחַלָּה שְׂיֵשׁ אִם לְמַקְרָא וְלָמָּה לֹא הִשִּׁיב לָהֶם מִיָּד כֵּן וְשָׁהָה עַד אַחַר שְׂיָצֵאוּ.

וְיֵשׁ לִיָּמַר דְּהַתּוֹס' בְּזַבְחִים (דָּף ל"ח) הַעִירוּ לָמָּה לֹא הִשִּׁיב ר' יְהוּדָה כֵּן רוּעֵץ כְּדָאָמַרִּינוּ שָׁם כְּנֻדְתָּה כְּתִיב. ולענ"ד י"ל דְּרַק הָתָם דְּפָרִיךְ שְׁנִדְרוּשׁ מְקָרָא וּמְסוֹנְרַת שְׁיָיךְ לְמִילְךָ מְכַנְדְּתָה דְּלֹא אֲמַרִּינוּ כֵּן שְׁתָּהָא טְמָאָה חֲצִי שְׁבָעִים שְׂאִין זֶה כְּנֻדְתָּה אֲבָל הֵכָּא שְׁהַקְשׁוּ דְּלֹא נִדְרוּשׁ רַק הַמְּסוֹנְרַת דְּתָהָא טְמָאָה שְׁבָעִים זֶה לֹא מְמוּעֵט מְכַנְדְּתָה דִּישׁ לְפָרֵשׁ שְׁתָּהָא טְמָאָה שְׁבָעִים פְּעָמִים כְּנֻדְתָּה דְּהֵינּוּ שְׁבָעִים שְׁבֻעוֹת וְלָכֵן הַנְּצָרָךְ רִיב"ר לְהִשִּׁיב דִּילְפִינּוּ מְהִיקְשׁ דְּזָכַר וְחָשַׁב אוֹלִי יִשְׁאַלּוּ דְּאֶפְתִּי נִדְרוּשׁ תְּרַנּוּיָהּ מְקָרָא וּמְסוֹנְרַת כְּהַקְוִשְׁיָא בְּזַבְחִים וְאִזְ הָיָה מְשִׁיב מְכַנְדְּתָה אֲבָל כְּשִׁרְאָה שְׂיָצֵאוּ וְלֹא הַקְשׁוּ כֵּן אִזְ הַחֲזִיר אוֹתָם וְאָמַר אִם קוֹשְׁיַתְכֶם שְׁנִדְרוּשׁ רַק מְמִסוּרָה לְזָה אִין צָרִיךְ דְּרָשָׁה דְּוַדָּאִי יֵשׁ אִם לְמַקְרָא יוֹתֵר מִלְּמִסוּרָה: שָׁם בְּתוֹס' ד"ה וְרַבָּנּוּן נִפְשֵׁת כְּתִיב.

ל"ל תְּרִי קָרָאִי: לענ"ד אוֹלִי י"ל דר' יִשְׁמַעְאֵל בְּאָמַת ס"ל ג"כ כר"ע דְּמִשְׁנֵי מְתִים מְטָמָא בְּאֵהָל רַק שר"ע יְלִיף כֵּן מְדַס"ל יֵשׁ אִם לְמַקְרָא ור' יִשְׁמַעְאֵל יְלִיף כֵּן מֵאִין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט אֶלָּא לְרַבּוֹת דְּכִינּוּן דַּס"ל יֵשׁ אִם לְמְסוֹנְרַת א"כ נִפְשֵׁת מְמַעַט מִב' מְתִים וְהַנּוֹגַע בְּמַת בְּנִפְשׁ ג"כ מְמַעַט וְלָכֵן מְרַבִּינּוּ דְּמִשְׁנֵי מְתִים ג"כ מְטָמָא וּמַה דְּאֲמַרִּינוּ בְּחֻלִּין (דָּף ע"ב) ר"ע לְטַעְמִיָּה כו' הֵינּוּ דְּאֲזִיל לְטַעְמִיָּה דִּילִיף דְּמִשְׁנֵי מְתִים מְטָמָא מִיֵּשׁ אִם לְמַקְרָא וְלֹא צָרִיךְ לְזָה קָרָא דְּבַמַּת בְּנִפְשׁ: שָׁם ע"ב בְּתוֹסְפֶת ד"ה כְּדָרְךָ.

דְּשִׁכְיָנָה תְּמִיד בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ: לַעֲנִ"ד אֵין זֶה קְוֹשֵׁיאַ עַל פִּירֵשׁ רִש"י דְּמָמָה דְּאֶמְרִינוּ סוֹפָה (דָּף נ"ב) שְׁאָמַר הִלֵּל בְּשִׁמְחַת בֵּית הַשְּׂוֹאֵבָה אִם אֵתָה תְּבֵא אֶל בֵּיתִי וְכו' שְׁנֹאֲמַר בְּכָל מְקוֹם אֲשֶׁר אֲזַפִּיר שְׁמִי אָבֵא אֵלָיָה וּבִרְכַתִּיהָ מִשְׁמַעֲשֵׁהֶשְׁכִּינָה הִיָּה בָּא בְּעַת עֲלִיַת הַשְּׁבִטִים בְּהִשְׁפָּעָה יוֹתֵר לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְעַיִן מַה שְׁפִירֵשְׁתִּי שֵׁם בְּסִפְרֵי ע"ל: שֵׁם דָּף ה' ע"א בְּגִמְרָא וְכֵן אָמַר ר' חֲזִיָּא.

קִשְׁיָה דְקַחְשִׁיב רַב נַחְמָן קוֹדֵם ר' חֲזִיָּא דְקַשִּׁישׁ מִיְנֵיהּ טוֹבָא וְלִכְאוּרָה הִיָּה אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּמָה דְאָמַר וְכֵן אָמַר ר' חֲזִיָּא הוּא מְדַבְּרֵי רַב נַחְמָן גּוֹפֵא שְׁהֵבִיא רְאִיָּה מַר' חֲזִיָּא דְאָמַר ג"כ הֵכִי אָבֵל מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְכָתְבוּ דְלֹא אֲדַבְּרֵי רַב נַחְמָן אֲלֵא אֲדַבְּרֵי ר' חֲזִיָּא קָאִי מִשְׁמַע דְּמִמְרוֹת חֲלוּקוֹת הֵם.

וְלָכֵן נִלְע"ד דְּהָדָף ר' חֲזִיָּא דְהִכָּא אֵינּוּ ר' חֲזִיָּא הַגְּדוֹל תְּלַמִּיד רַבִּי אֲלֵא מְאֻמוֹרָאִים שְׁהִיּוּ בְיָמָיו אוֹ אַחַר רַב נַחְמָן וְאוּלַי הוּא ר' חֲזִיָּא בְּרַ אָבֵא. וּבְזֵה יִתְיַשְׁבׁ מַה שְׁהִקְשָׁה הַמְהַר"ם שִׁיף לָמָּה לֹא פְשִׁיט מַה דְּמִבְעַי' לִיָּה אֲלֵיבָא דַר' חֲזִיָּא אֵי דְלֹא נִקְיֵט רְשׁוּתָא דִּינָג' דִּינָא אֵי לֹא מְדַבְּרֵי ר' חֲזִיָּא גּוֹפֵא דְאָמַר לְקַמֵּן לְרַבָּה בְּרַ חֲנָא זִיל שְׁלִים דְּמִהִכָּא לְהַתֵּם לֹא מְהַנִּי רְשׁוּתָא אֲלֵמָּא דְדִינָא דִּינָא דְאֵי הַדַּר דִּינָא לָמָּה יִשְׁלַם אָבֵל לַפ"ז דְּזֵה ר' חֲזִיָּא אַחַר הַנִּי לַק"מ: שֵׁם ע"ב בְּגִמְרָא וְהָאֵמַר רַב י"ח חֲדָשִׁים: ק"ק דְלֵמָּא הִיָּה זֶה אַחַר שְׁנַסְמָה מְרַבִּי וְכִינּוּן דְלֹא נָתַן לוֹ רַבִּי רְשׁוּת לְהַתִּיר בְּכוֹרוֹת מְדָלָא בְּקִיָּאֵי בְּמוּמֵי הַלָּף אֲצֵל הַרוּעָה.

וּי"ל דְּמְדַקְאָמַר גְּדֻלְתִּי אֲצֵל הַרוּעָה וְלֹא אָמַר יִשְׁבְּתִי אוֹ שְׁהִיְתִי מִשְׁמַע שְׁאֵז עֲדִינּוּ קִטּוֹן הִיָּה שְׁעָלִיו שְׁיִיף לְשׁוֹן גִּידוּל: שֵׁם וְטַעַם נְמִי בְּהָא: ק"ק לָמָּה צָרִיף לְזֵה וְכִי לֹא מִיְנֹשֵׁב טַעוּתָם בְּמַה שְׁאָמַר הַתְּלַמִּיד וְעוֹד דְּזֵה סְתִירָה לְמַה דְקֵאָמַר דְלִכְף תִּקְנוּ דְצָרִיף לִיטוּל רְשׁוּת לְהוֹרוֹת לְמַעַן דְּקַדְקַם בְּלִשׁוֹנוֹ מִשׁוּם מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה שְׁהִיָּה לֹא מִשׁוּם דְקָדוּק הַלְשׁוֹן לְבַד טַעַם.

וְיֵשׁ לוֹמַר דְּבְזֵה רְצָה הַגְּמֵרָא לְתַרְץ מַה שְׁהִקְשׁוּ הַתּוֹס' תִּימָה הִיאָף טַעַם בֵּין בִּיְצִים לְבַצְעִים לְכֵן אָמַר שְׁטַעַם נְמִי בְּהָא. פְּרוּשׁ דְּבַאֲמַת אִם לֹא שְׁטַעַם נְמִי מִכַּח דְּבִרֵי הַמְשַׁנָּה לֹא הָיוּ טוֹעִים ע"י דְּבִרֵי הַתְּלַמִּיד אַעפ"י שְׁלֹא דִּיִּיק בְּלִשׁוֹנוֹ כ"כ דְּמַהִיכִי תִיְתִי לוֹמַר דְּמִי בְּצַעִים לֹא יְכַשִּׁירוּ אָבֵל אַחַר שְׁהַתְּלַמִּיד לֹא דִּיִּיק לוֹמַר בְּבִירוֹר לְשׁוֹן בִּיְצִים סָבְרוּ דְּנִדְאֵי בְּצַעִים רְצָה לוֹמַר כִּינּוּן דְּמַצְאָנוּ גַם בְּמַשְׁנָה דְלֹא נִחְשְׁבוּ כְּמִים אָבֵל לְתִירוּץ ר"ת קִשְׁיָה שְׁאֵם טַעַם בֵּין בִּיְצִים לְבַצְעִים הִיאָף שְׁיִיף שְׁטַעַם נְמִי בְּהָא שְׁהִיָּה בְּמַתְנִיתוֹן מִי בְּצַעִים כְּתִיב וְמַה עֲנִין בִּיְצִים לְבַצְעִים: שֵׁם בְּרִש"י ד"ה כְּנָגַד מַחְנָה יִשְׂרָאֵל.

אֵע"ג דְּהַמְחַנָּה ג' פְּרָסְאוֹת הָיוּ: א"ל הָרִי מִשֶּׁה חֲנָה בְּמַחְנָה לוּיָה שְׁהִיָּה בְּאֲמַצַּע מַחְנָה יִשְׂרָאֵל וְא"כ מְכַל צַד לֹא הִיָּה רַק פְּרָסָה נִחְצִי אֶל מִשֶּׁה וְלָמָּה צָרִיף לוֹמַר רְבוּתָא דְמִשֶּׁה שְׁאֵנִי דִּי"ל שְׁהִיָּה הַפְּסוּק וְהִיָּה כָּל מְבַקֵּשׁ ה' כְּתִיב כְּשֹׁנְטָה מִשֶּׁה אֶהְלוּ הַרְחַק מִן הַמְחַנָּה.

אָבֵל אֶפְתִּי צ"ע שְׁהִיָּה הַרְחַק מִן הַמְחַנָּה לֹא הִיָּה רַק אֲלֵפִים אָמָה כַּמֶּש"כ רִש"י בְּחֻמְשׁ שְׁהוּא שְׁיַעוֹר מִיֵּל וְא"כ כָּל מַחְנָה יִשְׂרָאֵל הִיָּה תוֹף ג' פְּרָסְאוֹת לְאוּהֵל מִשֶּׁה חוּץ מְאֻשָּׁר חָנוּ בְּמִיל הָאֲחֵרוֹן וְהָיוּ צָרִיכִים לְבֵא לְמִשֶּׁה וְמַה קְוֹשֵׁיאַ מִמִּשֶּׁה וְאוּלַי דְלִרִש"י הַקִּשְׁיָה מְדַכְתִּיב וְהִיָּה כָּל מְבַקֵּשׁ ה' כָּל דִּיִּיקָא דְמִשְׁמַע כָּל מְבַקֵּשׁ מְכַל יִשְׂרָאֵל וְגַם הַדְרִים בְּמִיל הָאֲחֵרוֹן בְּכָלֵל: שֵׁם דָּף ו' ע"א בְּגִמְרָא דִּיִּינְתָּ לֵן דִּין תּוֹרָה: הַמְהַר"ם פְּרוּשׁ דְּאָמְרוּ לִיָּה

וכי דיינות לן ד"ת בלשון בתמיה דהיינו לאחר שפסקו דין אומרים להם כן ובאמת משמע כן מלשון דיינות לשון עבר דאם משמיה שדנו הו"ל למימר דונו לן דין תורה וכמ"ש התוס' לעיל ד"ה יפה אבל ק"ק דאחר גמר דין ודאי לא שואל כן רק מי שנתחייב בדין דמי שיצא זכאי לא ישאל כן וא"כ למה נקט לשון רבים דאמרו ליה דיינות לן ה"ל דאמר ליה דיינות לי והנה מדברי רש"י לעיל (דף ה' ע"א) ד"ה ואי לא נראה דמפרש דיינות לן ד"ת שקודם שפסקו אמרו כן.

אבל ברא"ש הביאו המהרש"ל נראה דמפרש פמהר"ם ע"ש. שוב ראיתי בירושלמי מפני דאיירי שאמרו לו כן קודם פסק דין וכפירש רש"י ויש נפקותא לדינא דאם לא אמרו לו קודם פסק דין אם צריף לשלם דעפ"י פירוש הרא"ש ומהר"ם צריף לשלם דאומרים לו פנוניתנו הנה כן שתדון לנו דין תורה אף שלא אמרנו לה בפירוש כן.

אבל לפירוש רש"י וכפי הנראה מירושלמי לא צריף לשלם רק בשאמרו ליה קודם פס"ד: שם אמר לו רב ספרא לרבי אבא. ק"ק היאף שיף קושא.

לכאן שהוא על מתניתן דבכורות. בסוגיא דשם הו"ל לסדר קושא זו.

וי"ל כיון דרבי אבא הקשה לר' אבהו ממתניתן זו ותירץ לו דאיירי בקבלו עלוניה ואעפ"כ חייב לשלם דאמרו ליה דיינות לן דין תורה ומשמע דרבי אבא קבל תירוץ זה מדלא השיב וע"ז הקשה לו רב ספרא תירוץ זה מי ניתא דאי טעו בדבר משנה הרי חוזר ולא צריכים לומר שלא דן דין תורה ואי טעה בשיקול הדעת היאף יכולים לומר לו שלא דן דין תורה כיון דלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר הרי יכול להשיב שדן דין תורה וזהו פונות רב ספרא שהקשה כאן לרב אבא אבל באמת צ"ל דאעפ"כ יכול לומר לו שע"מ כן לא קבלוהו שידון נגד סוגיא דעלמא: שם בתוס' ד"ה בצוע.

עד דאמרו בי תלתא: לא ידעתי מאין פשיטא להו להתוס' דפשרה דמי לאמרי בי תלתא ולא לדכשימי בי תלתא: שם ע"ב בגמרא שנאמר פוטר מים: ק"ק שהרי זה יש לדרוש מסיפא דקרא דלפני התגלע לחוד או מפוטר מים לחוד ותתמי ל"ל וכבר העיר גם המהרש"א ע"ז.

ולענ"ד י"ל דלכף נקט ר"ש בן מנסיא תתמי עד שלא תשמע דבריהם או משתשמע דבריהם כו' והנה די לומר עד שאי אינו יודע להיכן הדין נוטה כו'. אבל י"ל דרצה לפרש בזה הפסוק פוטר מים וגו' דרצה לומר דמן המוכח הוא בראשית מדון דהיינו מיד פשבאו לדין תהיה פוטר מים ע"י פשרה ואם לא עשית כן ועכ"פ יהיה זה לפני התגלע הריב קודם שתדע להיכן הדין נוטה וגם אידך דרשה דר"י בן לקיש דדרש על הדין שיכול לומר איני נזקק לכם ג"כ דרש מפוטר מים ראשית מדון דהיינו בתחלה קודם שהתחיל הריב מיד פשבאו לדין תוכל להיות פוטר מים שתפטור עצמה מן הדין ואם לא עשית כן יהיה עכ"פ לפני התגלע הריב דהיינו קודם שתדע להיכן הדין נוטה דאם לא תוכל לומר כן דכתיב לא תגורו מפני איש ולכן נקט גם הך תנא תתמי עד שלא תשמע דבריהם או משתשמע דבריהם ואי אתה יודע כו' ובזה מתירץ מה שהקשה בתורת חיים היאף משמע מלא תגורו דוקא קודם שתדע להיכן הדין נוטה דזה לא מלא תגורו ליהף אלא מקרא דפוטר מים: שם זכות לעני וחובה לעשיר: ודאי גם ברואה חובה לעני וזכות

לְעֹשִׂיר לֹא יִשְׁתַּחֲוֶה וְהָא דְנִקְט זְכוּת לְעֵנִי מְשׁוּם דְרַצְיָה לְדַרְוֵשׁ קָרָא דְלֹא תִגְוֵרוּ דַע"כ לֹא כְּתִיב אֲלֵא בְּהָא דְרוּאָה חוּב לְעֹשִׂיר שְׁלֵא יִתִּירָא מִפְּנֵי הָעֹשִׂיר אֲבָל בְּרוּאָה חוּב לְעֵנִי לֹא צָרִיךְ הַפְּתוּב לְהַזְהִיר דְּמִפְּנֵי הָעֵנִי בְּלֹא הָכִי לֹא יִתִּירָא: שָׁם בְּתוֹסְפַת ד"ה נִגְמַר: לַעֲנִי ד' י"ל עפ"י מַה שְׁפָתָבו הַתּוֹס' ב"ק (דף ס"ט) ד"ה חֲזִיב דְּבִאֲמִירָה אִישׁ פְּלוּנִי אֲתָה חֲזִיב עֲדִינן אִינוּ חֲזִיב לְשַׁלֵּם עַד שְׂיֵאמְרוּ לוֹ ב"ד צֵא וְתַן לוֹ וְלִכְּנֵן אֶפְתִּי שְׁיִיךְ פְּשָׁרָה דְּמִתִּירָא הַזּוֹכָה שְׁמֵאלָא יֵאמְרוּ לוֹ הַב"ד תַּן לוֹ: שָׁם דף ו' ע"ב בְּגִמְרָא אִם בְּרוּר לֵךְ הַדְּבָר פְּאַחוּתָהּ: מַה דְּנִקְט פְּאַחוּתָהּ דְּנִקְטָא גַּם לְבָאָר עפ"י מַה דְּאֲמַרִּינן בְּמִפּוֹת (דף ה' ע"ב) אִין לִי אֲלֵא אַחוּתוֹ בַּת אָבִיו שְׁלֵא בַת אָמוּ וְכו' עַד שְׁלֵא יֵאמֵר יֵשׁ לִי מִן הַדִּין כּו' הָא לְמַדְתָּ שְׂאִין מְזַהֲרִין מִן הַדִּין ע"ש וְהַטַּעַם שְׂאִין מְזַהֲרִין נֵאִין עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין כְּתִב הַר"ש בְּסִפּוּר כְּרִיתוֹת דְּלֵמָא טָעָה בְּשַׁכְּלוֹ וְהַק"ו אִית לֵיהּ פִּירְכָא הָרִי שְׁגִילָה הַפְּתוּב ע"י שְׁפָתָב אַחוּתָהּ יִתִּירָה לְבַת אָבִיו וּבַת אָמוּ שְׁלֵא נִסְמָךְ עַל שְׁפָלְנֵנוּ וְזִהוּ שְׁאֲמַר אִם בְּרוּר לֵךְ הַדְּבָר פְּאַחוּתָהּ שְׁנִסְמָךְ עַל הַפְּסוּק וְלֹא עַל הַשְּׁכָל אֲמַרְהוּ וְאִם לֹא אַל תֵּאמְרֵהוּ וְלֹא תִסְמָךְ עַל שְׁכָלָהּ: שָׁם קוֹלֵר תְּלוּי בְּצִנּוּר בְּנִלְוֹן פְּשִׁיטָא: ק"ל דְּאֲדַרְבֵּה יִקְשָׁה מַה יַעֲשֶׂה הַמִּיעוּט שְׁדָן כְּרֵאוּי אִם הָרוּב לֹא דָנוּ כֵּן וְיֵצֵא הַפְּסָק אַחַר הָרוּב.

וי"ל דְּזִהוּ פְּשִׁיטָא דְּבִנְיָה אִין קוֹלֵר תְּלוּי בְּצִנּוּרָם דְּמַה לְהֵם לַעֲשׂוֹת וַע"כ אִיירִי שְׁפָלוּם הַסְּפִימוּ בְּהַטָּיָה וְלִכּוּ פְּרִיךְ פְּשִׁיטָא דְּהִי מִיְנִיָּהוּ מִפְּקַת: שָׁם פְּאֵלוּ נוֹטַע אַשְׁרֵה בְּיִשְׂרָאֵל: הַדְּמִיוֹן הַזֶּה דְּאִיסוּר גְּטִיעַת אַשְׁרֵה הוּא אֶפְּלוּ קוֹדֵם שְׁעַבְדָּה כְּמוּ שְׁפִירֵשׁ רַש"י בַּחֲנוּמֵשׁ ע"פ לֹא תִטַּע לֵךְ עפ"י הַסְּפָרִי וְכֵן הַמַּעֲמִיד דִּינָן עַל הַצִּיבּוּר אֶפְּלוּ אִם עֲדִינן לֹא דָן שְׁלֵא כְּרֵאוּי מ"מ הוּי הַחֲטָא מְשַׁעַת מִיְנֵנוּ: שָׁם בְּשַׁבְּתָא דְּרִיגְלָא: רַש"י פִּירֵשׁ שַׁבַּת שְׁשׂוּאֲלִין בּוּ בְּהַלְכוֹת הַרְגֵל וְהֵינְנוּ שְׁלֵשִׁים יוֹם קוֹדֵם הַרְגֵל עכ"ל וַע"ע בְּסוּפָה (דף כ"ו ע"א) מוֹכַח דְּשַׁבְּתָא דְּרִיגְלָא נִקְרָא הַשַּׁבַּת שַׁבְּתוּף הַרְגֵל דְּמִיָּתָא הַתָּם עַל מַה דְּגִנוּ חוּץ לְסוּפָה: שָׁם דף ח' ע"א בְּתוֹסְפַת ד"ה פְּסִילָנָא.

צָנָא דְּפִירָא: מַה דְּפְּשִׁיטָא לְהַתּוֹס' כֵּן הוּא מִמַּה דְּאֲמַרִּינן מִפּוֹת (דף כ"ד ע"א) וְשׁוֹחַד עַל נְקִי לֹא לְקַח כְּגוֹן ר' יִשְׁמַעֲלֵאל בְּר' יוֹסִי וְכֵן פִּירֵשׁ הַרִיב"ן שָׁם אֶפְּלוּ שׁוֹחַד שְׁהִיָּה רַשְׁאִי לְקַח: שָׁם ד"ה מִפְּקִינָא.

אִינוּ מְגוֹדָה לְרַב: לֹא הַבְּנֵתִי מֵאִי קִשְׂיָא לְהוּ דְּהָא לְפִי הַמְּבּוֹאָר בַּמ"ק שָׁם דְּנִקְטָא לְרַב אִינוּ מְגוֹדָה אֲבָל לַכ"ע מְגוֹדָה וְא"כ אֶפְּלוּ אִינוּ מְגוֹדָה לְרַב מ"מ יַעֲנֵשׁ בְּמַה שְׁמְגוֹדָה לַכ"ע וְא"ל שְׂאֵז הִיָּה בּוֹטַח שְׂרַב יִתִּיר לוֹ לוֹ הַנִּזְדוּי דו"א דַּא"כ אֶפְּלוּ מְגוֹדָה לְרַב וְאֶפְּלוּ גְדוּל אַחַר שְׂאִינוּ רַבּוּ ג"כ יְכוּל לְהַתִּיר הַנִּזְדוּי וְעוֹד דְּעַל זֶה לֹא שְׁיִיךְ תִּירוּץ הַתּוֹס' דְּאֶפְּלוּ מְגוֹדָה מִתְּלַמִּיד לְשֵׁם שְׁמִים ג"כ יְכוּל הָרַב לְהַתִּיר: שָׁם ד"ה מוֹצִיא.

דְּמוֹכַחִי מִלְּתָא דְּאֶסְהֵדִי שְׁיִקְרָא מְהַדָּר הַבְּעַל: כֵּן פְּתָבוּ הַתּוֹס' גַּם לְקַמְן ד"ה וְהִבִּיא. דָּאִם הִבִּיא הַבְּעַל עֲדִים וְהוֹזְמוּ לֹא מְקַבְּלִין עוֹד עֲדִים כִּינּוּן שְׂרֵאִינוּ שְׁמַהְדָּר אֶסְהֵדִי שְׁיִקְרָא וְכֵן כְּתִב גַּם רַש"י לְקַמְן ד"ה וּבְמִקּוּם ע"ש.

וְלַעֲנִי ד' צ"ע מַמַּה דְּאֲמַרִּינן בְּמִפּוֹת (דף ה' ע"ב) הִיא אֲתָתָא וְכו' כָּל יִשְׂרָאֵל מִי הַחֲזוֹקוּ ע"ש הָרִי דְּלַר' יוֹחֲנָן דְּהַלְכָה כְּנִתְיָה לְגַבִּי ר"ל ס"ל דְּמְקַבְּלִין עֲדוּת אַחַר הַזְּמָה וְלֹא זוּ בְּלִבָּד אֲלֵא דְּמִשְׁמַע הַתָּם דְּגַם לַר"ל רַק אַחַר שְׁהִבִּיאָה הָאִשָּׁה ב' פְּתוֹת וְהוֹזְמוּ לֹא רַצְיָה לְקַבֵּל כַּת שְׁלִישִׁי דַס"ל דְּבַתְרֵי זִמְנֵי הוּי חֲזוֹקָה אֲבָל אַחַר שְׁהוֹזְמוּ כַּת אַחַת גַּם לַר"ל

מקבלין שְׁנֵיה שְׁהָרֵי שְׁם קִיבֵל ר"ל פת שְׁנֵיה וא"כ לְמָה לֹא שְׁיִיף פֶּאן לעז אחר הַנְּמָה: שְׁם דָּף ט' ע"ב בְּתוֹס' ד"ה לְרִצוֹנוֹ לֹא דָנוּ וְלֹא מְעִידוֹ: הִנֵּה לְפִי תִירוּץ אִי נְמִי הֵתָם כְּשֶׁר, וכו' ס"ל הַתּוֹסְפוֹת דְּחִשׁוּד עַל הָעֲרִיזוֹת הוּא יוֹתֵר לְתִיאָבוֹן מֵאֲכָל גְּבִילוֹת וְכִשֶׁר מִטַּעַם אֲנוֹס אָבֵל נִרְבַּע לְרִצוֹנוֹ דוֹמָה לְאֲכָל לְתִיאָבוֹן וְלְתִירוּץ אִי נְמִי ה"נ יִצְרוּ תִקְפוֹ וכו' גַּם נִרְבַּע לְרִצוֹנוֹ הוּא אֲנוֹס יוֹתֵר מֵאֲכָל גְּבִילוֹת לְתִיאָבוֹן וְאֵפ"כ אִינוּ נֶאֱמָן עַל רְבִיעָה מִטַּעַם חִשׁוּד עַל הַדָּבָר וּא"כ כִּש"כ בְּאֲכָל גְּבִילוֹת לְתִיאָבוֹן מְקַרֵי חִשׁוּד וְאִינוּ נֶאֱמָן לְהַעֲיֵד עַל אוֹתוֹ דְּבָר שְׁחִשׁוּד עָלָיו וְלִכֵּן ק"ל עַל מָה שֶׁפֶּסֶק הֶרְמ"א ב"ד (סִימָן קי"ט ס' ב') דְּעוֹבֵר עֲבִירָה לְתִיאָבוֹן לֹא מְקַרֵי חִשׁוּד ע"ש שְׁכַתֵּב בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א וְהַט"ז הַקִּשָּׁה עָלָיו שְׁאִין רְאִיָה מִהֶרְשֵׁב"א.

ולענ"ד בְּיוֹתֵר קִשָּׁה מִהַתּוֹס' דְּהִקָּא דְּמוֹכַח דְּעוֹבֵר עֲבִירָה לְתִיאָבוֹן מְקַרֵי חִשׁוּד לְאוֹתוֹ דְּבָר. וְהִנֵּה לְכַאוּרָה מוֹכַח מִהַתּוֹס' שְׁמִי שְׁאַנְסוֹ נְכָרִי לְאֲכָל גְּבִילוֹת נִקְרָא חִשׁוּד וְלֹא נֶאֱמָן עוֹד עַל אוֹתוֹ דְּבָר שְׁאֲכָל בְּאֲנוֹס.

אֲכָן יֵשׁ לְחִלְקֵי שְׁאָף שִׁס"ל שְׁיִצְרוּ תוֹקְפוֹ מְקַרֵי אֲנוֹס מ"מ לֹא מְקַרֵי כ"כ פֶּאָנוֹס גְּמוֹר שְׁהָרֵי בָּא עַל הָעֲרָנָה וְנִרְבַּע בְּרִצוֹן חֲזִיב מִיָּתָה וְאֵם נֶאֱנָס לְזָה פְּטוֹר אֲלֵא וְדֹאֵי שְׁהַתּוֹס' לֹא דָמוּ אוֹתָן לְאֲנוֹס רַק נִגְדַּד אֲכָל גְּבִילוֹת לְתִיאָבוֹן שְׁאִין זֶה אֲנוֹס כ"כ וְלִכֵּן שְׁפִיר יֵשׁ לוֹמֵר דְּאֲנוֹס מִמֶּשׁ לֹא מְקַרֵי חִשׁוּד לְאוֹתוֹ דְּבָר אָבֵל וְדֹאֵי מוֹכַח מִדְּבִירָהֶם דְּעוֹבֵר בְּמִזִּיד לְתִיאָבוֹן מְקַרֵי חִשׁוּד לְאוֹתוֹ דְּבָר וְלִכֵּן פֶּסֶק רמ"א צ"ע: שְׁם דָּף י' ע"א בְּגִמְרָא פְּלוֹנִי בָּא עַל נְעֵרָה הַמְּאֹרְסָה: נִקְטַט נְעֵרָה הַמְּאֹרְסָה וְלֹא עַל אִשָּׁת אִישׁ דֹּא"כ לֹא הָוִי שְׁיִיף בְּסִיפָא בְּהַעֲיָדוֹ עַל בְּתוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי דְּמִשְׁלָמִין מְמוֹן דְּכִינּוּן דְּנִשׁוּאָה פְּתוּבָתָה שְׁלָה הָוִי מִיָּתָה וּמְמוֹן בְּשִׁבְלָה דְּלֹא מְחִיבֵי אָבֵל כְּשֶׁהִיא נְעֵרָה הַמְּאֹרְסָה פְּתוּבָתָה שֶׁל אָבִיהָ כְּמוֹ שְׁכַתֵּב רש"י וְאֵע"ג דָּאֵם נִגְמַר דִּין בּוֹעֵל תְּחִלָּה וְהוֹזְמוּ הָעֲדִים חֲזִיבִים מִיָּתָה בְּשִׁבְלוֹ וְלֹא בְּשִׁבְלָה מְפֵל מְקוֹם פִּינּוֹן שְׁנִגְמַר גַּם דִּינָה אַח"כ עַל עֲדוּתָם מְקַרֵי מִיָּתָה וְתִשְׁלוּמִין בְּשִׁבְלָה וְלִכֵּן נִקְטַט נְעֵרָה הַמְּאֹרְסָה.

אָבֵל יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִם הַעֲיָדוֹ פְּלוֹנִי בָּא עַל אִשָּׁת אִישׁ פְּלוֹנִית וְהִיא בְּתַתּוֹ פְּהוּן וְהוֹזְמוּ דְּאֲמַרִּינּוּן לְקַמּוֹן (דָּף צ') שְׁחֲזִיבִים מִיָּתָה הַבּוֹעֵל חֲנֹק וְלֹא מִיָּתָה שְׁרַפָּה אִם נִימָא גַּם בְּזָה דְּהוּי מִיָּתָה וּמְמוֹן לְחַד וְלֹא מִשְׁלָמִין אוֹ נִימָא פִּינּוֹן דְּהִקָּא חֲזִיבִים מִיָּתָה רַק בְּשִׁבְלֵי הַבּוֹעֵל וְלֹא בְּשִׁבְלָה הָוִי גַּם בְּאִשָּׁת אִישׁ מִיָּתָה לְזָה וּמְמוֹן לְזָה וּלְפ"ז לֹא הָוִי לְרַבָּא לְמִינִקְטַט דִּינוּ בְּנְעֵרָה הַמְּאֹרְסָה דְּלֹא שְׁיִיף רַק לְמ"ד אַרוּסָה יֵשׁ לָהּ פְּתוּבָה אֲלֵא בְּבַת פְּהוּן דְּשְׁיִיף לְכ"ע וְלְכַאוּרָה יְהִיָּה קִצָּת רְאִיָה מְזָה דְּגַם בְּכַה"ג מְקַרֵי מְמוֹן לְזָה וּמִיָּתָה לְזָה וְצ"ע: שְׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה וְכָל לָאו.

וְאִי לָאו וְהָיָה אִם בֵּין: הַקִּשָּׁה בְּחִידוּשֵׁי ר' עֲקִיבָא אֵיגַר דְּמְפֵל מְקוֹם גַּם אִם לֹא פְּתִיב וְהַצְדִּיקוּ וְהִרְשִׁיעוּ מְפֵל מְקוֹם מוֹנֵהָ אִם בֵּין הַפּוֹת יִלְפִינּוּ בֵּין מִבּוֹן דְּמִיָּרִי בְּמִלְקוֹת וְיִלְפִינּוּ מוֹצִיא שְׁם רַע מִן וְיִסְרוּ דְּהוּי בְּמִלְקוֹת וְיִדְעִינּוּ דְּלָאוּ שְׁאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה לּוֹקִין עָלָיו וְשְׁפִיר יִלְפִינּוּ מְמוֹצִיא ש"ר דְּלוֹקִין עַל טַעֲנָה וְהִנִּיחַ בְּצ"ע וְלֹא הִבְנִיתִי דְּהָרֵי בְּמִפּוֹת (דָּף ד') מְסַקִּינּוּ דְּמִן מִש"ר לְחוּד לִיכָּא לְמִילָף דִּישׁ לְפָרוּךְ שְׁכֵן לּוֹקָה וּמְשַׁלֵּם וְעַל זֶה הִשְׁיֵב עֲדִים זוֹמְמִין יוֹכִיחַ וְאִי לָאו הָוִי פְּתִיב וְהַצְדִּיקוּ וְהִרְשִׁיעוּ דְּמִיָּנָה יִלְפִינּוּ דְּאֵינִרִי קָרָא בְּעֲדִים זוֹמְמִים הָוִי אֲמִינָא דְּאֵינִרִי בְּמוֹצִיא שְׁם רַע וְאִשְׁמַעִינּוּ קָרָא אֵיף וְכַמָּה מְלַקִּין אוֹתוֹ וְאִכְתִּי

לא הוי ידענין דגם עדים זוממין לוקין על לאו שאין בו מעשה: שם ע"ב בגמרא בין בזמנו בין שלא בזמנו אין מקדשין אותו שנאמר וקדשתם כו': וכתב הר"ן דמהא דהתמישים דריש פן וצ"ע דבר"ה (דף ח' ע"ב) משמע דמעיקר קרא קא דריש ע"ש: שם ברש"י ד"ה שלשה.

ועיבור שנה מטכסיסי מלכות שמים: לענ"ד י"ל דסמכו במנין המעברים עלמספר רואי פני המלה פיון דניסן ר"ה למלכים פדאמרין ריש ר"ה לכן עיבור שנה הוא דבר שנוגע למלכות דאם אין מעברין אז החודש שאחר אדר הוא למלה שנה אחרת אבל אם מעברין הוא לו שנה זו שעומד בה.

שם בתוספת ד"ה חישוב. משמע דחד תנא תני תרנוניהו: לענ"ד י"ל דממה דקתני במתניתין עיבור החודש בשלשה ובברייתא קתני קידוש החודש ועיבור השנה בשלשה דברי ר"מ משמע דר"מ לא תניש למיתני עיבור החודש אידי עיבור השנה וא"כ מה דקאמר אידי דקבעי למיתני עיבור שנה כו' לא על ר"מ קאי אלא על ת"ק דמתניתין או על רבי שסידר המשנה דנקט לשון עיבור החודש אידי דבעי למיתני אחר זה עיבור שנה ומה דכתיב במתניתין דברי ר"מ לא קאי רק על עיבור שנה דר"מ לא ס"ל כר"א אלא ס"ל דמקדשין החודש: שם דף י"א ע"א בגמרא אני הוא שעליתי שלא ברשות: הקשה המהרש"א בח"א א"י א"מ שמואל הקטן פן נרצה לירד הלא עי"ז מנה העולה באמת שלא ברשות עם השבעה ויתעבר השנה שלא במזמנים ולענ"ד י"ל דשמואל הקטן ידע שאם יאמר פן גם העולה באמת שלא ברשות אלא ללמוד הלכה ג"כ יאמר אני עליתי שלא ברשות שלא לבייש שמואל הקטן או שפולקם יאמרו פן וכמעשה של ר"מ לקמן ועי"ז יבטל הזימון של אותו יום.

שוב ראיתי בירושלמי שכתוב פן ואפילו פן לא עברוה בהאי יומא ואפליגיהו במילי דאורייתא ועברוה ביומא דבתרא עכ"ל ולא מפרש למה לא עברוה ומסתמא הנה מטעם זה מפני שלא ידעו מי גזמן או י"ל דר"ג בעצמו לא רצה לעבר כי לא האמין לשמואל הקטן שלא הנה מן המזמנים וא"כ יש פאן שאינו מזמן ומה שלא שאל לשלוחו שזימן את הז' את מי זמן הנה שלא לבייש את מי שעלה שלא ברשות ולא ירד פשאל מי הוא שעלה שלא ברשות שאם ענה מיד כמו שענה שמואל הקטן ללמוד תורה באתי אין זה ביוש אבל פשאל ענה פן ולא ירד נרצה להחזיק פאלו הוא מן המזמנים הנה נתפס על דבר שקר ולא רצה ר"ג לביישו ולכן ביטל העיבור באותו יום והזמין ז' ליום אחר.

וביותר י"ל פן לפי דעת הי"מ שהביא הר"ן שר"ג בעצמו זימנם וידע מי שעלה שלא ברשות ורק שלא לביישו אמר פן שיירד מעצמו ע"ש ולכן פיון שלא ירד בעל פרוח הנה צריך לבטל עיבור של אותו יום ומתנרץ גושית המהרש"א: שם אתה הוא שצערת את אבא.

המהרש"א הקשה היאך חשדו ר"ש בכף מאחר שיצאו פולקם. ולענ"ד י"ל דלעולם סבר דר"ח הנה באמת מדיצא תחלה ומה שיצאו האחרים סבר שעשו פן מפני פבודו של ר"ח שלא יחשדוהו שהוא הנה ממה שיצא לבדו: שם ור"ח היכי גמיר לה מר"מ.

עיינו בַּמְהַרְש"ל וּמְהַרְש"א וּלְעַנ"ד י"ל דְּלִכְאוּרָה יֵשׁ סְבָרָא שְׁלֵא לְהַעִיר חֻשְׁד אַחֲרֵימָּן שְׁיִכְשׁוּל אוֹתָם לְהִיּוֹת חוֹשֵׁד בְּכַשְׂרִים וּלְזַה קְאָמַר דַּר"ח עֲשֵׂה פֶן דְּגַמַּר מַר"מ דַּאֲע"ג דְּהִיָּה יָכוֹל לְבַרַּר מִי הוּא שְׁרִיחוּ נוֹדָף ע"י שְׁרִיחוּ בְּפִיו עַכ"ו יֵצֵא שְׁהִיָּה מְוַבְטַח שְׁעִי"ז יֵצֵאוּ גַם הַבְּלִתִּי נְחֻשְׁדִּים וְלֹא יִבְנִישׁ אָדָם שְׁהָרִי ר"מ ג"כ לֹא הִיָּה בְּכֻלָּל הַחֻשְׁד שְׁהָרִי אֲמָרָה אֶחָד מִכֶּם קוֹדֶשְׁנִי בְּבִיָּאָה וְלֹא אֲמָרָה אֶתָּה וְאֵעִפ"כ הַכְּנִיס ר"מ עֲצֻמוּ בְּחֻשְׁד ע"י שְׁכַתְב גִּט אֶכֶן גַּם מַר"מ לֹא הִיָּה בְּרוּר כ"כ שְׁלֵא נְחֻשְׁד פִּינּוּן דַּעַכ"פ אֲמָרָה אֶחָד מִכֶּם אֲבָל לְמַד מִשְׁמוּאֵל הַקָּטָן שְׁזָה נִדְאִי לֹא הִיָּה בְּכֻלָּל חֻשְׁד לַר"ג לֹא בְּלִבְד לְפִירֵשׁ הִי"מ שַׁר"ג עֲצֻמוּ זִמְנָם הָרִי יָדַע שְׁזִימְן לְשְׁמוּאֵל הַקָּטָן וְאַפִּילוּ לְפִירוּשׁ הָר"ן שְׁהַשְׁלִיחַ זִמְנָם הָרִי יָדַע שְׁיֵישׁ לְהַתְבַּרַּר ע"י שְׁלִיחַ וְאֵעִפ"כ יָרַד וְגַם מִשְׁמוּאֵל הַקָּטָן אֵין רְאִיָּה כ"כ דַּעַכ"פ הִיָּה נְחֻשְׁד לְשָׂאָר הַמְזַנְמָנִים אֲבָל בִּיּוֹתֵר רְאִיָּה מִיְהוֹשֻׁעַ שְׁוֹדָאִי בְּא לִידֵי בְּרוּר ע"י גּוֹרֵל אֵעִפ"כ לֹא רָצָה הַקַּב"ה לְגַלּוֹת: שֵׁם שְׁמַעוֹן וְיִשְׁמַעְאֵל לְחַרְבָּא: מְזָה מוֹכַח דַּר"ג דְּלַעִיל שְׁהִיָּה הַמַּעֲשֵׂה דְשְׁמוּאֵל הַקָּטָן בְּיָמָיו אֵין זֶה ר"ג דְּיִבְנָה כְּמוֹ בְּמַעֲשֵׂים דַּר"ג שְׁמַבִּיא לְקַמּוּן כַּמ"ש הָר"ן אֲלֵא ר"ג זֶה הִיָּה ר"ג הַזְקָן שְׁהָרִי שְׁמוּאֵל הַקָּטָן שְׁהִיָּה בְּיָמָיו נִיבָא בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ עַל רִשְׁב"ג שְׁיִהְרַג וְזֶה הִיָּה אָבִיו שֵׁל ר"ג דְּיִבְנָה וְהִיָּה נְשִׂיא לְפָנָיו וְאִיָּה אֲפֻשָׁר שַׁר"ג בְּנוֹ עֵיבַר הַשְּׁנָה בְּיָמָיו וְהוּא הִיָּה הַנְּשִׂיא אַע"כ ר"ג זֶה הוּא ר"ג הַזְקָן אָבִיו שֵׁל רִשְׁב"ג הַנְּהָרַג וּמְזָה רְאִיָּה לְמָה שְׁפִירֵשׁ הַרִשְׁב"ג נְדָה (דָּף ו' ע"ב) בְּמַעֲשֵׂה בְּשַׁפְחָתוֹ שֵׁל ר"ג שְׁהוּא ר"ג הַזְקָן וְהַתּוֹס' הַשִּׁיגוּ עָלָיו שְׁהִיָּכָא שְׁוֹנָכַר סְתָם ר"ג הוּא ר"ג דְּיִבְנָה וְהָרִי הִכָּא מוֹכַח דְּגַם סְתָם ר"ג לְפַעְמֵים הוּא ר"ג הַזְקָן: שֵׁם כְּמָה עֵיבּוֹר הַשְּׁנָה ל' יוֹם רִשְׁב"ג אֲמַר חוֹדֶשׁ לְכַאוּרָה יֵשׁ לְדַקְדַּק דְּעִיקַר פְּלוּגְתָּא חֲסַר מִן הַסְפָּר דַּה"ל לֹאמַר כ"ט יוֹם דְּהָא גַם לַת"ק הָרִי חֻדֶּשׁ.

וְמָה גַם שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' דְּחֻדֶּשׁ מִשְׁמַע ל' יוֹם. וְעוֹד י"ל הָא אֲמַרִּינוּ בַּר"ה (דָּף י"ט) אֲדַר הַסְמוּף לְנִיסָן לְעוֹלָם חֲסַר.

וְדוֹחַק לֹאמַר דַּהַת"ק יִפְלוֹג עַל זֶה. וְנ"ל דְּחֻדָּא מְתוּרָץ בְּחֻבְרָו דְּוֹדָאִי גַם ת"ק סְבַר דָּאֵין עוֹשִׂין אֶת חֻדֶּשׁ עֵבּוֹר רַק כ"ט יוֹם פִּינּוּן דְּהוּא סְמוּף לְנִיסָן.

וּמ"מ סְבַר דְּמַעְבְּרִין ל' יוֹם דְּמִשׁוּם דְּמוֹסִיפִין גַּם אֲאָדַר רַאשׁוֹן עוֹד יוֹם א' דָּאֵי אֵין מַעְבְּרִין הָרִי אֲדַר רַאשׁוֹן סְמוּף לְנִיסָן וְלֹא יִהְיָה רַק כ"ט יוֹם וְהַשְּׁתָּא ה"ל ל' יוֹם. אֲבָל הַשְּׁתָּא עַכ"פ חֻדֶּשׁ הָעֵבּוֹר אֵינוֹ רַק כ"ט יוֹם.

וְאַפ"ה פְּלִיג רִשְׁב"ג וְסְבַר דָּאֵין מַעְבְּרִין אֲלֵא חֻדֶּשׁ דְּהֵינּוּ חֻדֶּשׁ אֲדַר שְׁנֵי וְלֹא ג"כ עוֹד יוֹם א' בְּתוּף אֲדַר רַאשׁוֹן וְכִינּוּן דְּאֲדַר הַסְמוּף לְנִיסָן לְעוֹלָם חֲסַר מִמִּילָא הָרִי חֻדֶּשׁ זֶה רַק כ"ט יוֹם. אֲבָל לֹא שְׁיִהְיָה בְּמַשְׁמַעוֹת חֻדֶּשׁ כ"ט יוֹם דְּוִקָּא דְּזָה לֹא רָצָה רִשְׁב"ג לְמִימַר.

וּמְתוּרָץ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' גַּם שְׂאָר קוֹשְׁיַת הַנְּ"ל: שֵׁם ע"ב בְּגַמְרָא דְּזַמְן בִּיעוּרָא מְטָא: הַמְהַרְש"א ח"א הַקְשָׁה וְכִי לֹא יָדַע ר"ג וּז' לְשִׁמְיָה הִיָּה וְתִירָץ בְּדוֹחַק. וְלֹא הַכְּנִתִּי מֵאֵי הַקּוֹשְׁיָא הָרִי הֵינּוּ הָךְ דַּתְנּוּ (בַּפ' בְּתָרָא) דַּמ"ש בְּתַחֲלָה הָיוּ שׁוֹלְחִין אֲצֵל בַּעַה"ב וְכו' כְּמוֹ שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹס' דַּאֲע"ג שְׁהָיוּ יוֹדְעִים אֵיזָה שְׁנָה בְּשִׁמְיָה הִיָּה מ"מ לֹא נִזְכְּרוּ שְׁצָרִיכִים לְבַעַר: שֵׁם בְּרַש"י ד"ה עַל הָאָבִיב.

וקְשָׁה לִי דְאָמְרִינוּ לְקַמֵּן: לַעֲנֵ"ד י"ל דְּמָה דְאָמְרִינוּ עַל שְׁתֵּי מַעֲבָרִין הֵינְנוּ אִם פִּירוֹת הָאֵילָן לֹא נִתְבַּשְׁלוּ בְשֵׁתִים מְהֵם אִף שְׁבִיהוּדָה נִתְבַּשְׁלוּ אוֹ אִם הָאָבִיב לֹא בָּא בִיהוּדָה וּבְגִלְלִי אִף שְׁבַעֲבָר הֵינְדֵן נִתְבַּשְׁל אָבִל אִם הָאָבִיב בָּא בִיהוּדָה לְבַד אֶפְשָׁר שְׁבַאֲמַת מַעֲבָרִין.

שׁוֹב רְאִיתִי בְרַמְבַּ"ם (ה' קִידוּשׁ הַחֹדֶשׁ פ"ד) שֶׁפִּי' עַל הָאָבִיב מִפְּנֵי הָעֲוֹנָה כִּפִּי הִי"מ וּבְשֵׁלֶשׁ אַרְצוֹת אוֹ שְׁתֵּי מְהֵן מַעֲבָרִין דֵּיִיק בְּלִשׁוֹנוֹ הִטְהוֹר אִם פִּירוֹת הָאֵילָן לֹא בָּאוּ וְהֵינְנוּ לְתַרְץ קוֹשֵׁית רַש"י: שֵׁם בְּתוֹס' ד"ה אוֹ דְלָמָּא.

וקְשָׁה דְאָבִיב נְמִי דְאִוְרֵיִתָּא: לַעֲנֵ"ד י"ל דְּחַג הָאָסִיף תְּקוּפַת הַשָּׁנָה דְדַרְשִׁינוּ מִנֵּיהּ שְׁתָּהָא הַתְּקוּפָה בְּחַג זֶה פְּתִיב בְּפִי' אָבִל שְׁיִהְיֶה הַתְּבוּאָה מִתְבַּשְׁלָת בְּתַחֲלַת נִסָּן זֶה לֹא פְתוּב בְּפִירוּשׁ דְּגַם אִם בְּסוּף הַחֹדֶשׁ בָּא הָאָבִיב נִקְרָא נִסָּן חֹדֶשׁ הָאָבִיב וּמָה דְדַרְשִׁינוּ לְקַמֵּן (דף י"ג) שְׁמֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב שְׁיִהְיֶה אָבִיב שֶׁל תְּקוּפָה בְּחֹדֶשׁ נִסָּן דֵּהֵינְנוּ בְּחֻצֵי חֹדֶשׁ הַרְאֵשׁוֹן זֶה בְּאֲמַת בְּכָלֵל תְּקוּפָה שָׁנָה כּוֹלָל שְׁנֵיהֶם תְּקוּפַת נִסָּן וְתְקוּפַת תְּשַׁרִי וּמָה שְׁהִקְשׁוּ הַתּוֹס' דְּגַם פִּירוֹת הָאֵילָן הוּא דְאִוְרֵיִתָּא מְדַכְתִּיב וְחַג הַקְּצִיר בְּכוּרֵי מַעֲשִׂיף לֹא הַבְנִתִי דְהַרִי בְּזֶה לֹא גִילָה קָרָא רַק שְׁיִהְיֶה שְׁתֵּי הַלְחָם מִבְּכוּרִים אָבִל שְׁיִבְכְּרוּ גַם פִּירוֹת הָאֵילָן לֹא מְרַנְמֵז בְּזֶה וּמָה שְׁמַעֲבָרִין מִשׁוּם פִּירוֹת הָאֵילָן הֵינְנוּ שְׁלֹא יִצְטָרְכוּ לַעֲלוֹת פַּעַם שְׁנִית לְהִבִּיא בְּכוּרֵי הָאֵילָן וְזֶה נִדְאִי לְאוֹ דְאִוְרֵיִתָּא: שֵׁם ד"ה אֵין מַעֲבָרִין.

וקְשָׁה קֶצֶת דְּבִבְרָכוֹת: לַעֲנֵ"ד י"ל דֵּינֵשׁ לְהִבִּין דְּמַקְשָׁה מ"ט דְחֲנֻנְיָא אִישׁ אוֹנוֹ וּמְתַרְץ מְלִשְׁכְּנוֹ תְדַרְשׁוּ וְהַרִי הַפְּלוּגְמָא שְׁבִין ת"ק וְחֲנֻנְיָא אִינְהּ רַק אִם בְּדִיעֵבַד אִם עֲבָרָה בְּגִלְלִי מַעֲוָבָר אוֹ לֹא אָבִל לְכַתְחֻלָּה גַם ת"ק ס"ל דְאֵין מַעֲבָרִין רַק בִּיהוּדָה וּא"כ הִיאֵף מִיִּיתִי טַעַם לְחֲנֻנְיָא מְלִשְׁכְּנוֹ תְדַרְשׁוּ שְׁהַרִי זֶה ע"כ גַם ת"ק ס"ל דְאֵל"כ מִנ"ל דְלְכַתְחֻלָּה אֵין מַעֲבָרִין אֶלָּא בִיהוּדָה אָכֵן י"ל דְּוִדְאִי אִם אֲתִי הַדְרָשָׁה מְלִשְׁכְּנוֹ תְדַרְשׁוּ מַעֲכַב דְּכָל מָה שְׁצִנָּה הַפְּתוּב מַעֲכַב דְּרַק בְּקִדְשִׁים בְּעֵינֵן שְׁנִינָה עָלָיו הַפְּתוּב לַעֲכַב וְלָכֵן שְׁפִיר מִיִּיתִי מְקָרָא זֶה טַעַם לַעֲכַב לְחֲנֻנְיָא אָבִל ת"ק י"ל דְּלָא דְרַשׁ לְשַׁכְּנוֹ לְדַרְשָׁה זֹו אֶלָּא לְדַרְשָׁה דְסַפְרֵי שְׁהִבִּיא רַש"י בְּחֻנְמֵשׁ וּמָה שְׁלַכְתְּחֻלָּה אֵין מַעֲבָרִין אֶלָּא בִיהוּדָה יְלִיף מִצִּיּוֹן תַּצַּא תוֹרָה דְמִזֶּה לִיכָּא לְמִילַף עֵיפּוּב פִּינּוֹ דְלָא פְתוּב בְּתוֹרָה וְלָכֵן בְּבִרְכוֹת אֲזִיל אֶלִיכָּא דַת"ק וּמִיִּיתִי קָרָא דְמִצִּיּוֹן תַּצַּא תוֹרָה אָבִל צ"ע עַל הַרְמַבַּ"ם דְּפָסֵק ה' קוה"ח פ"ד כַּת"ק וּמִיִּיתִי קָרָא דְלִשְׁכְּנוֹ תְדַרְשׁוּ: דף י"ב ע"א בְּגִמְרָא וּמִפְּנֵי מָה לֹא עֲבָרָה אֶלִישְׁעַ שְׁשַׁנְתַּ בְּצוֹרַת הַיְתָה: הַקְשָׁה מְהַרְש"א דְלָמָּא שְׁבִיעִית אוֹ מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית הַיְתָה שְׁאֵין מַעֲבָרִין בּוֹ וְהִנֵּה לַעֲנֵנּוּ מו"ש י"ל דְסָבַר רַבִּי פְּבִית ר"ג שְׁהִיוּ מַעֲבָרִין בְּמו"ש.

אָבִל לַעֲנֵנּוּ שְׁבִיעִית לְכַאוּרָה קְשָׁה וִי"ל ע"פ מָה דְאָמְרִינוּ בְּכַתְּוָבוֹת (דף ק"ה ע"ב) וְכִי אֶלִישְׁעַ אוֹכֵל בְּכוּרִים הָיָה אֶלָּא כָּל הַמְבִיא דוֹרֵן לַת"ח כו' ע"ש דְּמַתְּיַבַת בְּכוּרִים דְרִישׁ כֵּן. וּלְפ"ז ע"כ מוֹכַח דְלָא שְׁבִיעִית הָיָה דְאִי הָיָה שְׁבִיעִית לֹא שְׁיָף מְבִיא דוֹרֵן פִּינּוֹ דְהַפְקָר הוּא.

וְעוֹד לְפִי מָה דְאָמְרִינוּ בְּמַסְכַּת שְׁבִיעִית דְאֵין אוֹכְלִין פִּירוֹת שְׁבִיעִית בְּטוֹבָה וְלר' יְהוּדָה שֵׁם אֶפְלוּ ב"ה סוֹבֵר כֵּן. וּא"כ אִיף מְחֻזְקִין טוֹבָה לְהַמְבִּיא כְּאֵלוֹ הַקְרִיב בְּכוּרִים אַע"כ דְלָאוּ שְׁבִיעִית הָיָה וְלַעֲנֵנּוּ קוֹשֵׁיתוֹ מְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית י"ל עוֹד דְהָא מ"ד אֵין מַעֲבָרִין ה"ט דְלָא יוֹכֵל לְהִבִּיא מְחוּץ לְאַרְץ מִפְּנֵי הַגּוֹשִׁים וְע"ז נִדְאִי בְּאוֹתוֹ פַּעַם עֲדִינּוּ לֹא גְזַרוּ דְגִזְרָה

דַּרְבָּנָן הוּא: שְׁם שְׁשֵׁנַת בְּצוּרַת הַיְתָה: הַרְמַב"ם ה' קה"ח (פ"ד) כְּתַב יִרְאָה לִי שְׁזָה
שְׁאָמְרוּ חֻקִּים אֵין מְעַבְרִין בְּשֵׁנַת רְעִבּוֹן כּו' מִפְּנֵי תְּקוּפָה וּמִפְּנֵי הָאָבִיב וּפְיִרוֹת הָאֵילָן
מְעַבְרִין לְעוֹלָם ע"ש וְהַרְמ"ה הַשִּׁיג עָלָיו מְסוּגָיָא זֹו שְׁהָרִי בְּאַלְיִשְׁעָ הִנֵּה רָאוּי לְהַתְּעַבֵּר
מִפְּנֵי הָאָבִיב וּפְיִרוֹת הָאֵילָן וְאֵפ"כ לֹא עֵבֵר וְלֵעֲנַ"ד לֹא קָשָׁה עַל הַרְמַב"ם שְׁהָרִי מַה
דְּתַנֵּיָא דְעַל הָאָבִיב מְעַבְרִין פְּיִרְשׁ הַרְמַב"ם שְׁם (פ"ג) כְּדִי שְׁיִהֵא הָאָבִיב מְצוּי לְהַקְרִיב
מִמֶּנּוּ עוֹמֵר הַתְּנוּפָה וְכַפְּי' אֵית דְּמִפְּרָשִׁי שְׁהִבִיא רַש"י לְעִיל וְהֵלֵא בְּאַלְיִשְׁעָ הַקְרִיבּוֹ
הָעוֹמֵר כְּדָמַר בְּגִמְרָא וְא"כ לֹא הָיו צְרִיךְ לְעֵבֵר מִפְּנֵי הָאָבִיב: שְׁם בְּרַש"י ד"ה לֹא
בְּשִׁבְעִית.

אִיסוּר עֲבוּדַת קַרְקַע: הַרְמַב"ם (פ"ד מה' קה"ח) כְּתַב הַטַּעַם שֶׁע"י שְׁמַאֲרִיכִין חוֹדֵשׁ אַחַד
יֵאָכְלוּ הַסְּפִיחִים וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם לְהַקְרִיב עוֹמֵר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם ע"ש. וְלֵעֲנַ"ד קָשָׁה שְׁהָרִי תַנּוּ
בְּשִׁקְלִים שׁוֹמְרֵי סְפִיחִים בְּשִׁבְעִית הָיוּ נוֹטְלִין שְׁכָרָן מִתְּרוּמַת הַלֶּשֶׁכָּה וְא"כ הָרִי לֹא הִנֵּה
לָהֶם לִירָא עַל זֶה שְׁלֹא יִמְצְאוּ עוֹד כִּינּוּן שְׁאֲפָשֵׁר לְשִׁמּוֹר ע"י שׁוֹמְרִים: שְׁם ד"ה שְׁעִיבֵר.

שְׁנַטְמָאוּ בִימֵי אַחַז מַע"ז שְׁלֹא חָשְׁשׁוּ לְתוֹרָה: הַלְשׁוֹן קָשָׁה דְּפָשִׁטָא אִם עֵבְדוּ ע"ז שְׁלֹא
חָשְׁשׁוּ לְתוֹרָה וְעוֹד קָשָׁה אִם מְטוֹמְאָת ע"ז לְמָה צְרִיךְ לְפָרֵשׁ שְׁנַטְמָאוּ בִימֵי אַחַז תִּיפּוּק
לְיָה דְהִנֵּה הַע"ז בְּמַקְדָּשׁ וְלֹא יָכְלוּ לְהוֹצִיאָם עַד יוֹם ט"ז בְּנִיסָן כְּדַכְתִּיב בְּפִסּוּק בַּד"ה.

וְלָכֵן לֵעֲנַ"ד הַתִּיבָה מַע"ז הוּא ט"ס וּמַה שְׁהָיו טְמֵאִים הִינּוּ שְׁבִימֵי אַחַז נְטָמָאוּ שְׁלֹא
חָשְׁשׁוּ לְתוֹרָה לְטַהַר עֲצָמָם מְטוֹמְאָת מֵת וְגַם הָר"ן הִבִּיא לְשׁוֹן רַש"י כִּן שְׁנַטְמָאוּ בִימֵי
אַחַז שְׁלֹא חָשְׁשׁוּ לְתוֹרָה וְלֹא הִזְכִּיר מַע"ז וְכֵן נִרְאָה מִדְּבַרֵי רַש"י בְּפִסְחִים (דף נ"ו ע"א)
ד"ה עוֹבֵר שְׁפֶתַב לֹא הוֹטְהָרוּ עַדִּינּוּ מְטוֹמְאָת שְׁהַחֲזִיקוּ בָהֶן בִּימֵי אַבִּיו אַחַז הַרְשָׁע עַכ"ל
וְלֹא הִזְכִּיר שְׁם מְטוֹמְאָת ע"ז וְא"כ י"ל דְּגַם רַש"י ס"ל דְּטוֹמְאָת ע"ז לֹא נִהַג אֶז דְּעַדִּינּוּ
לֹא גָזְרוּ וּמִתּוֹרַץ קוֹשֵׁיַת הַתּוֹס' עַל רַש"י.

וְהָר"ן שְׁהִבִיא בְּשֵׁם ר"נ גָּאוֹן שְׁהִיָּה שְׁם טוֹמְאָת ע"ז בְּאַמְת לֹא כְּתַב שְׁנַטְמָאוּ בִימֵי אַחַז
אַלֵּא שְׁהִיָּה ע"ז בְּמַקְדָּשׁ וְלֹא יָכְלוּ לְטַהַר קוֹדֶם הַפִּסּוּחַ וְלָכֵן גַּם הַתּוֹס' לֹא הִקְשׁוּ קוֹשֵׁיַתָּם
שְׁהָרִי בַט"ו יוֹם הָיוּ יְכוּלִים לְטַהַר רַק עַל הִירוּשָׁלַיִם שְׁהַטוֹמְאָה הַיְתָה טוֹמְאָת מֵת
דְּגִלְגָּלַת אַרְנוֹנָה.

אַבְל לְפִירוּשֵׁם הִרְאִישׁוֹן שְׁהִיָּה מִפְּנֵי טוֹמְאָת ע"ז וְשְׁכַבְר גָּזְרוּ אֶז לֹא קָשָׁה שְׁיְכוּלִים לְטַהַר
שְׁהָרִי הַעִיד הַכְּתוּב שְׁלֹא כְּלוּ עַד יוֹם ט"ז בְּנִיסָן וְאַפְשָׁר לֹאמַר ג"כ שְׁחִסֵּר בְּרַש"י תִּיבַת
אוּ וְצְרִיךְ לְהִיֹּת שְׁנַטְמָאוּ בִימֵי אַחַז אַבִּיו מַע"ז אוּ שְׁלֹא חָשְׁשׁוּ לְתוֹרָה וּלְפ"ז שְׁנִיָּהֶם אַמְת
מַה שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' בְּשֵׁם רַש"י וּמַה שְׁפֶתַב הָר"ן בְּשִׁמּוֹ אַבְל בְּיוֹתֵר נִרְאָה שְׁתִּיבַת מַע"ז
מִיּוֹתֵר: שְׁם בְּתוֹסֶפֶת ד"ה וְלֹא שְׁלֵשׁ.

וּלְפִי זֶה לֹא יִתְּכּוּ: הַמְהַרְש"א הַקָּשָׁה הָרִי לְפִירוּשֵׁם דָּאִין מְחַשְׁבִין מִשְׁנָה לְחִבְרַתָּה לְסִמּוּךְ
עַל אוֹתוֹ חֲשָׁבוֹן לְת"ק גַּם פִּירוּשׁ רַש"י הִרְאִישׁוֹן לֹא יִתְּכּוּ שְׁהָרִי הַשִּׁיבּוֹ רַבָּנּוּ דְהִינּוּ ת"ק
ב"ד יִשְׁבוּ וְקִבְעוּ כָּל אַחַד בְּזִמְנוֹ מִשְׁמַע שְׁסִמְכוּ עַל אוֹתוֹ חֲשָׁבוֹן אֶפְיָלוּ לִג' שָׁנִים.

וְלֵעֲנַ"ד י"ל דְּמַה שְׁסִמְכוּ עַל הַחֲשָׁבוֹן שֶׁל ר"ע הִינּוּ מִפְּנֵי שְׁחִכְם גְּדוֹל הִנֵּה וּשְׁעַת הַדְּחַק
הִנֵּה כַּמ"ש רַש"י דְּבִשְׁעַת הַדְּחַק חֲשׁוּבֵי מְחַשְׁבִּינּוּ וּמַה דְּאִמְרִינּוּ וְלֹא מִשְׁנָה לְחִבְרַתָּה הִינּוּ
שְׁלֹא בְּשְׁעַת הַדְּחַק: שְׁם ד"ה שְׁעוֹבֵר.

ובירושלמי אמר: פן איתא בירושלמי סנהדרין אבל בירושלמי סוטה פ"ה נאמר דבימי חגי הנביא נמצא גולגולת של ארונה וכבר העיר המפרש שם על סתירה זו אכן בלא"ה צ"ע איך אפשר שנקברה גולגולת זו תחת המזבח שהרי דוד קנה הגרון זו בחייו ממנו והקים שם מזבח ומאז לא פסקה הקדושה משם ששם נבנה המקדש ובנדאי נשמרו מפל טומאה ואפילו נדחוק שאין זה גולגולת של ארונה שקנה דוד ממנו הגרון אלא של ארונה אהד מאבותיו של זה מ"מ קשה לומר שמאז נבנה בהמ"ק הקריבו בטומאה עד חזקיהו ונלע"ד שבימי אהז שפגר בית ה' ולא השגיחו עליו אז יורשי ארונה קברו גולגולתו תחת המזבח ונמצאה מיד בימי חזקיהו: שם ע"ב בגמרא היינו ת"ק: המהרש"א הקשה לס"ד דמקשן דר"ש דס"ל אין מעברין אמאי הרי ס"ל טומאה דחויא בצבור.

ותירץ די"ל דר"ש ס"ל טומאה הותרה בצבור ע"ש ודבריו תמוהים דבפסחים (דף ע"ז ע"א) אמרינו בפירוש דר"ש ס"ל טומאה דחויא הוא בצבור. אכן לענ"ד מלבד מה שי"ל ביישוב קושיותו דהגמרא בלא"ה פריך שפיר דהיינו ת"ק יש לומר ג"כ דממה דפשיטא להגמרא מדס"ל ר' יהודה מעברין ס"ל טומאה דחויא היא בצבור אפתי לא מוכח דנימא ג"כ איפכא דמ"ד דס"ל טומאה דחויא ס"ל ג"כ דמעברין על הטומאה די"ל דיותר קשה לעבר ולדחות כל המועדות מלהקריב פסח בטומאה אף שטומאה דחויא בצבור ולא הותרה: שם בתוספת ד"ה שטומאה.

וחגיגה דקרפן צבור הם: מה שקראו התוס' לחגיגה קרפן צבור הוא עפ"י הגמרא פסחים (דף ע') ויכר העירו התוס' שם על הסתירה דבחגיגה (דף ו') קרו ליה קרפן יחיד ואין להקשות הרי מה דקרי לחגיגה קרפן צבור היינו משום דאתי בכינופאי כמ"ש התוס' שם וא"כ איך פתבו דפסח קרפן יחיד הוא הרי ג"כ אתי בכינופאי די"ל דכנונתם על פסח שני דלא אתי בכינופאי כדאמרינו ביומא (דף נ"א) אבל ק"ק איך פתבו דדוחין שבת וטומאה הרי פסח שני לא דחה טומאה וצ"ל דהך וטומאה לא קאי רק אפר וחביתין: שם ד"ה ונשים.

וה"מ לישנויי: דבריהם צריכים ביאור דאם הנה טענת חזקיהו שדבר בתחלה נשים בראשון א"כ לא צרפם לטהורים והיו טמאים הרוב. וע"כ דהורה להם שכולם יעשו פסח ראשון בטומאה וא"כ איך אפשר לאוקמיה בזה מה שאמר ר"ש שטעה על שהשיא את ישראל לעשות פסח שני.

ולכאורה הנה אפשר לפרש דבריהם דהוי מצי לאוקמיה שהיו הנשים משלימות לטמאים ועודפות עליהם ומעיקרא סבר נשים בראשון רשות ולא צרפם לטמאים והיו הטהורים רוב ודחה הטמאים לפסח שני ולבסוף סבר נשים בראשון חובה והנה לו לצרפם על המיעוט טמאים והנה להם לעשות פסח ראשון בטומאה ובזה לכל האוקמתות אתי שפיר.

אבל לפ"ז לא מובן מה שפתבו התוס' בפסחים (דף ע"ט ע"ב) ביישוב קושיותו זו דניחא ליה לאוקמא שגם מה שלא עשו הראשון הנה שלא כדין ע"ש ונהרי לפי אוקימתא זו ג"כ מה שלא עשו הראשון הנה שלא כדין שהרי עם הנשים היו רובן טמאים והנה להם לעשות הראשון עם רוב הנשים בטומאה ועיין מה שפתבתי בזה בשו"ת בגין ציון (סי' קפ"ד): שם בתוספת ד"ה מקדי.

הגוי מצי לאקשויני: ונלע"ד לתרץ דנדאי אמתניתן דשם לא הנה יכול להקשות דלמה לא יאמינו הגולה לשלוחים הא גם הם יודעים שמדינא מעברין עד כ"ט אדר ואף שפבר התחילו לדרוש בה' פסח מה בכך כשהתחילו לדרוש עדיין לא היו יודעים דמעובר.

אבל לר"נ דאמר דבעבר ועברו ביום ל' ג"כ מעובר מקשה שפיר דזה לא יאמינו בגולה שעברו הב"ד על הדין שלא לעבר ביום ל' והם עברו וע"ז מתרץ דאמרינו דלא עלה לב"ד הקשבון עד יום ל' ולכך הוצרכו לעבר גם ביום ל' דזה הגוי פדיעבד.

ולכן רבא לר"נ רק אמירא דעולא פריה ולא אמתניתן דעדיות: שם דף י"ג ע"א בגמרא רבי יוסי אומר אהד ועשרים יום: לא ראיתי להרב"ם שהביא דמעברין מפני תקופת תשרי ולא הזכיר אם פוסק כר' יהודה או כרבי יוסי ומה שמצויין בעין משפט שפסק כר' יהודה הוא טעות (שבפ' ד' ה' קה"ח ה"ב) לא הזכיר רק תקופת ניסן שאם חל בט"ז בניסן מעברין וזהו פאחרים לקמן (ע"ב) שמור את חודש האביב שמור אביב של תקופה שיהי' בחודש ניסן אבל תקופת תשרי לא הזכיר ונלענ"ד שע"פ של התקופה שהוא צ"א יום מיום תקופת ניסן עד יום תקופת תשרי הם קפ"ב יום כמו שכתב רש"י לקמן והימים של נשמה חדשים פסידרו אהד מלא ואהד חסר הם קע"ז יום ולפ"ז אם חל תקופת ניסן ביום ט"ו של חודש חל תקופת תשרי בעשרים לחודש וכינון דקיימא לן ר' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי כדאמרינו בערויבין ועוד דאחר דסליק שמואל בקשיא גם ר' יהודה ס"ל כן.

ממילא לא משפחת כלל דצריה לעבר מפני תקופת תשרי דאם תחול תקופת ניסן בט"ז או משם ואילך כבר מעברין מפני תקופת ניסן ואם חל תקופת ניסן בט"ו תחול תקופת תשרי בד' ולא צריה לעבר וכל שכן אם תחול קודם ט"ו ור' יוסי דהוצרה להשמיענו דאם תחול תקופת תשרי בכ"ד מעברין היינו משום דלא ס"ל דרשה דאחרים דבעינו תקופת ניסן בחודש חודש ניסן כדמוכח ממה דקאמר לקמן ט"ז לפני הפסח מעברין אבל ט"ו לא אבל הרב"ם דפסק פאחרים לא הוצרה להביא רק דמעברין מפני תקופת ניסן וממילא ליכא נפקותא בתקופת תשרי פיון דפסק כר' יוסי ור"י דרק מקצת חג בעינו בתקופה חדשה וזה הגוי לעולם פשהל תקופת ניסן קודם ט"ז בניסן: שם בתוס' ד"ה ורבי יוסי סבר.

וכן למ"ד שלשים יום לחסר חד מירחי קייטא: צ"ע דזה שייך רק אם בלא יעבור הנה חל ר"ח אדר ביום ו' דאם אין מעברין חל ר"ח ניסן ביום שבת דאדר הסמוך לניסן לעולם חסר ואז יחול ר"ה ביום ב' שיכול לחול בו אבל ע"י שמוסיפין חודש אדר שני בשלשים יום חל ר"ח ניסן ב' ימים אחר קביעתו הראשון דהיינו ביום ב'.

ואז חל ר"ה ביום ד'. ולכן צריה לחסר יום א' שיחול ביום ג' אבל אי יחול ר"ה בלא עיבור בימי גה"ז גם לאחר עבור לא מצרכינן לחסר חד חדש פיון דקביעות ר"ח ניסן יאחר ב' ימים.

גם ר"ה יחול מג' על ה' ומה' על ז' ומז' על ב' ואדרבה אי מחסרינן יחול בימי אד"ו ולכן צ"ע דהא התוס' לא איירי כאן רק אם חל ר"ה בא' מימי גה"ז בלא עבור ולא בחל ביום ב' דבחל ביום ב' בלא"ה לא מקשו התוס' מידי למ"ד דחדש העיבור כ"ט יום דלא צריכין

לחפורי דגם אי נדחה הא לא נדחה רק יום א' ונדחה מיום ב' על יום ג' ונשפיר יכול לחול בו.

וצ"ל דהתוס' לצדדין קאמרי ל"ד כ"ט יום בחל ר"ה בימי גה"ז צריכים למלאותם יום א' ובחל ביום ב' לא צריכים לכלום ול"ד שלשים יום בחל ביום ב' צריכים לחסר יום א' ובחל בימי גה"ז אין צריכים לכלום: שם ע"ב בגמרא חג הבא בזמן אסיפה.

קשה לפי מה דאמרינן בתגיגה (דף י"ח ע"א) אלא חג הבא בזמן אסיפה כו' ע"ש ובתוס' הרי דמוכח דהשתא דכתיב באספה ליכא למימר עוד חג הבא בזמן אסיפה והאי באספה ע"כ דרשה גמורה היא אליבא דכ"ע דאל"כ גם התוס' לא מקשו שם מידי כמובן.

וא"כ איך סברי אחרים דהאי חג האסיף פירושו חג הבא בזמן אסיפה וצ"ע: שם מאי על בסמוך. ור"י גמר ראש ראש מעולה ע"ש: ולכאורה קשה ע"פ מה דאמרינן במנחות (דף צ"ו ע"א) אבא שאול אומר שם היו נותנים כו' אמרו לו ונהרי כפר נאמר כו' ע"ש.

והאי אמרו לו הם ר' יהודה דתנינא שם במתניתן הרי דר' יהודה סבר דעל הוא על ממש ולא בסמוך וכן פתבו התוס' בפ"י בסוטה (דף ל"ז ע"א) גבי הר גריזים ע"ש. וא"כ ל"ל לר' יהודה הגז"ש דראש ראש.

הא גם לר"ש הי' נסמכו מיותר גם בלא גז"ש אי לאו דאמרינן על בסמוך וכיון דר' יהודה בכ"מ סובר דעל ממש שפיר מיותר נסמכו לדרשה גם בלא גז"ש. דא"ל דלמא מהכא גילף ר' יהודה דעל ממש מדדרשינן גז"ש דראש.

דל"ל דרשה לזה והא ודאי גם ל"ד על בסמוך איכא על דפירושו על ממש. כדמוכח מהא דאמרינן במנחות (דף כ"ו ע"ב) אברים שסדרן בצדי המערכה מהו.

ומה עדיף על דנסמכו מעל המזבח דנוקא מעל דנסמכו גילף דבעלמא ג"כ על ממש. ולא גילף בן מעל המזבח וצ"ע: שם בתוספת בד"ה ולעבר' לאדר.

ותימה מאי קושיא: דוקא לפי ר"ת הקשו פן אכל לרש"י אף דלדידיה קושית הגמרא ג"כ אליבא דאחרים קאי מ"מ לא קשה פן פיון דפי' דמעברינן בקייטא חד ירחא א"כ לא נשארים רק ד' ימים בין ר"ה לר"ה אכל לפי פי' ר"ת דקאי קושית הגמרא גם אשאר תנאי ולית להו דאין ר"ה חל באד"ו א"כ לדידיה לא מעברינן בקייטא.

דלפי שאר תנאי לא מהני זה כלל. ומלשון הגמרא מוכח דקושיא ולעבר' לאדר גם אליב' דאחרים לכן שפיר הקשו אחרים אהדדי דאחרים בכל הש"ס הם אחד.

דר"מ הוא פדאמרינן בהוריות (דף י"ג ע"ב) ע"ש פן נלענ"ד פנונת התוס' והמש' דבריהם: שם דף י"ד ע"א בגמרא אין סמיכה בח"ל והא דאמרינן לעיל (דף ה' ע"א) מהכא להתם נמי מהני היינו פשפסמכו ריש גלותא בארץ ישראל וכן נמי מהכא להכא דקתני התם: שם אלא מעתה ויצאו שנים: צ"ע איך שייך קושיא לכאן דלא דרשי ר"י ור"ש רק זקנה ושופטיה ולא שכתוב המצנה בלשון רבים הלא על דרשה דלעיל נסמכו שנים הל"ל להקשות פן ואיך שייך הך אלא מעתה: שם אלא מעתה ויצאו שנים ומדדו שנים.

קִשָּׁה מִמַּאי פְּרִיָּה אֵי מַעֲיָקֵר קָרָא דְּוַיִּצְאוּ וּמְדָדוּ אֵלָיו וַדַּאי לֹא מִיְּתָרִין דְּמַצְרִינָן אֶלְגּוּפָא.
וְכַדְאָמְרִינָן לְעִיל לְעֵנָן וְסַמְכוּ זְקַנֵי הַעֲדָה וְאֵי פְּרִיָּה מִיְּתָרָא דְּוַי"ו קָמָא דְּוַמְדָדוּ וּמַצְאוּ
דַּהֲמ"ל בְּלֹא ו' כְּמוֹ דְּדְרִישׁ ו' דְּנִשְׁוֹפְטִיָּה.

אִפְתִּי מַאי פְּרִיָּה לַר"ש שְׂבָעָה. הָא אָמְרִינָן דַּר"ש וַי"ו לֹא דְרִישׁ וְאֵי חֲשִׁיב וַי"ו בְּתָרָא
לְיִתְוָרָא דַּהֲמ"ל וַיִּצְא וּמְדָד בְּלֹא וַי"ו וְסַבֵּר דְּוַי"ו זֶה גַם רַ"ש דְּרִישׁ א"כ גַם לְעִיל גְּבִי
וְסַמְכוּ הָאֵי וַי"ו מִיְּתָר דַּהֲמ"ל וְסַמְדָּ וְאִפְתִּי יִקְשָׁה לַר"ש לְמָה לֹא דְרִישׁ עוֹד שְׁנַיִם וצ"ע:
שָׁם הֵן וְלֹא שְׁלוּחָן.

עֵינָן מִש"כ הַתּוֹס' בְּזָה ר"פ מַצְנוֹת חֲלִיצָה (דָּף ק"א ע"ב) וּמָה שְׂכַתְבִּי בְּסַפְרֵי ע"ל שָׁם
בְּשִׁיטַת הַרְמַב"ם: שָׁם בְּתוֹסְפֹת ד"ה ור"ש. לֹא מִשּׁוּם דְּלֹא דְרִישׁ לִי כָּלֵל: לְכַאוּרָה יֵשׁ
לְהַעֲרִיר דַּא"כ מִי הַכְרִיחַ הַתּוֹס' לְעִיל (דָּף ד' ע"ב) בַּד"ה לְטַטְפַת לּוֹמֵר וַי"ו וְאֵע"ג דַּר"ש
לֹא דְרִישׁ וַי"ו כּו' י"ל דְרִישׁ הָא בְּפִשְׁטוֹת ס"ל דְּלַעֲנָן טַטְפַת דְרִישׁ אָכֵן בְּלֹא"ה דַּעַת
הַתּוֹס' שָׁם צ"ע דָּאֵי כְּפִנּוֹנְתָם לְהַקְשׁוֹת דַּלְפֵר"ת דַּר"ש לֹא דְרִישׁ ו' מַנ"ל ד' פְּרִישׁוֹת הָא
י"ל דְּסַבֵּר כַּר"ע דְּפְלִיג אֶל יִשְׁמַעְאֵל וְדַרְשׁ מְדַרְשָׁה אַחְרֵינָא שָׁם.

וְאֵי כְּפִנּוֹנְתָם כִּינּוֹן דַּר"ש לֹא דְרִישׁ וַי"ו אֵיָּה י"ל דַּר' יִשְׁמַעְאֵל דְרִישׁ וַי"ו. גַם זֶה אֵינּוּ דְלֹא
זֶה בְּלִבְד דְּכָבֵד מְצִינּוּ פְּלִגְמָתָא בְּזָה אֲשֶׁר ע"כ י"ל דַּר' יִשְׁמַעְאֵל סַבֵּר כַּמ"ד דְּדְרִישׁ וַי"ו
אַלְא אֲפִילוּ הַגְּמָרָא לְקַמָּן (דָּף נ"א ע"ב) קְאָמְרָה בְּפִירוּשׁ דַּר' יִשְׁמַעְאֵל דְרִישׁ וַי"ו וצ"ע:
שָׁם וְלֹא שְׁלוּחָן.

אֵין לּוֹמֵר דַּא"כ גַם וְסַמְכוּ צְרִיָּה לְהֵן וְלֹא שְׁלוּחָן דִּי"ל דְּמָמָה דְּכַתִּיב יְדִיָּהֶם ג"כ מְמוֹעֵט
שְׁלוּחָן כְּדְרִישׁוֹנָן בְּמַנְחוֹת (דָּף צ"ג) יְדוּ וְלֹא יָד שְׁלוּחָן: שָׁם ע"ב בְּגְמָרָא אֵלִימָא מְקַצְתָּן
דְּלִמָּא הִנֵּה דַאֲיָפָא גִּנּוּאֵי קִיָּמֵי כְּפִנּוֹתֵי: לְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַבִּין דַּאֲיָמָא שְׁיִצְאוּ רֹב סְנֵהֲדָרִין
לְדַבֵּר הַרְשׁוֹת בְּאִנְפֵּן שְׁנִשְׁאָרוּ עוֹד כ"ג בְּמִקּוּמוֹ.

וְכִינּוֹן דְּהֵם הוֹרוּ לּוּ כֵּן מָה מְהַנִּי לּוּ אִם הָאֲחֵרִים שְׁנִשְׁאָרוּ בְּלִשְׁכָּה יִסְכְּימוּ עִמּוֹ הָא מַכ"מ
הוּא זְקַן מְמָרָא כִּינּוֹן דְּהוֹלְכִין אַחַר רַבִּים. וַא"ל דַּמְכ"מ לֹא מְקַרֵי זְקַן מְמָרָא כָּל זְמַן שְׁלֹא
הַמְרָה עַל הַב"ד כְּשֶׁהֶם כּוֹלֵם בְּיַחַד.

אַ"כ מִי דְחִיק הַגְּמָרָא לּוֹמֵר דְּלִמָּא הִנֵּה דַאֲיָפָא גִּנּוּאֵי קִיָּמֵי כְּפִנּוֹתֵיהּ וצ"ל עַפְמַש"כ הַתּוֹס'
בַּד"ה אֵלִימָא דְלֹא מְתַרְמֵי שְׁיִמְצָאוּ כּוֹלֵן בְּיַחַד א"כ ה"ה י"ל ג"כ דְלֹא מְתַרְמֵי שְׁיִמְצָאוּ
הַרֹב בְּיַחַד: שָׁם בְּתוֹסְפֹת ד"ה מְתַנִּיתָן.

לְמִתְנֵי בְּהַדְנִי: לַעֲנִיד תִּירוּץ זֶה אֵינּוּ מְסַפִּיק דְּגַם בְּעֲרִיפָה י"ל דְּמְתַנִּיתָן לֹא אֵיָּרִי רַב
מְדִיָּנִים וְלֹא מָה שְׁצָרִיָּה לְעֲרִיפָה וְלִוְלֵא דְּבַרְיָהֶם הִיָּה גַלְעַנ"ד לְתַרְץ קוֹשְׁיָתָם דַּעֲכ"פ
מְתַנִּיתָן דְלֹא כַּרַב"י מְדָלֵא חֲשִׁיב לִיָּה הָכָא וְלֹא בְּסוּטָה מְלָךְ וְכַה"ג אָבֵל דְּמוֹסִיפִין הָרִי
חֲשִׁיב שָׁם בְּשַׁבּוּעוֹת וְכֵן מוֹצִיאִין לְמַלְחַמַת הַרְשׁוֹת דְּנַפְקֵי דְּבַעֲי מְלָךְ וְכַה"ג וְסְנֵהֲדָרִין
מָמָה דְּכַתִּיב בְּאוּרִים וְתוֹמִים וְלִפְנֵי אֲלַעְזָר הַכֹּהֵן יַעֲמוּד כְּדַאֲמְרִינָן לְקַמָּן (דָּף ט"ז) וְהָרִי
זֶה נִשְׁנָה בְּמְתַנִּיתָן סוּף פ"ז דִּיוֹמָא אָבֵל לַעֲנָן מְדִידָה לֹא נִשְׁנָה בְּשׁוּם מְקוּם וְלָכֵן מוֹכַח
דְּמְתַנִּיתָן לֹא ס"ל כַּרַב"י: שָׁם ד"ה בְּשִׁלְשָׁה.

יֵשׁ מְפָרְשִׁים: הָר"ן מְסַפִּים עִם פִּי זֶה אָכֵן לַעֲנִיד קִשָּׁה מַאי אֲפִילוּ עַפּו"ם אֲפִילוּ בְּעֵלִים
מַאי אֲפִילוּ שְׁיָיָה זֶה דְּמָה לִי אִם עַפּו"ם אוּ בְּעֵלִים אוּ יִשְׂרָאֵל הוּא הַנּוֹתָן וּבִיּוֹתֵר קִשָּׁה מָה

דקאמר נאפילו בעלים אדרבה בעלים יותר סבא דהא אמרינו בערכין דבפדין שדה
מקנה פותחין בפעלים תחלה דרוצה אדם בקב שלו: שם בא"ד.

ופי' הקונטרס עיקר דאיש וב' נשיו: וקר"ן הביא ראיה לפי' הי"מ משלשה מטילין לתוך
פיס א'. דלפי' הקונטרס מ"ש שנתפין משאינו שנתפין.

אכן גם לפי' הי"מ צ"ע. דמה השיב דלמא פגון רב פפא ובית אבא סורא דמה בקבא הא
מ"מ נפשטה האיבעי דאי איש ואשתו פודין כל אחד משלו ולא חיישינו שיעשו טובה זו
לזו כש"כ שנתפין דהא לפי' פי' הי"מ ג' ומטילין לתוך פיס א' ע"כ הפי' דפודין כל אחד
ממון שלו ועיין במהרש"א: שם דף ט"ו ע"א בגמרא רב חסדא אמר אבימי לכאורה יש
להעיר למה לא קיים רב חסדא תירוץ רב דהא לדידן צריך לסרס דברי המתניתן
מטלטליו של ערכין וגם להוסיף של ולתירץ רב דברי המתניתן פדקוימי קיימי ואין
מוסיפין רק של וי"ל לפי' מה שכ' התוס' דרב סבר כר"מ.

א"כ כפי תירץ רב אתיא מתניתן כר"מ ולא פרבנו ולכן שפיר מיימי רב חסדא בתירוץ
לאוקמא מתניתן פדברי הכל: שם הנה הווי מיעוט אחר מיעוט: לכאורה קשה לפי' מש"כ
רש"י בהוריות (דף ג' ע"א) בשם הירושלמי דכללא דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות
לא אמרינו רק בב' מיעוטים.

אבל בג' מיעוטים אמרינו פולהו למיעוטו. א"כ היאך אמרינו הכא דהוי מיעוט אחר
מיעוט ואף אם תאמר דרש"י לא מייירי התם אלא היכי דכתיבי ג' מיעוטים בחד קרא
אפתי לחשבי' ג' הפהו דכתיבי גבי ערכין למיעוט דתלתא בחד קרא כתיבי וצ"ע וא"ע
ראיתי שבתוס' בהוריות שם הקשו כן: שם דאפילו תשעה ישראל ואחד פהו: לכאורה
קשה לפי' מה דאמרינו בחולין (דף קל"ב ע"א) תנא פהו נאפילו פהנת הוי מיעוט אחר
מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות וא"כ מ"ש התם דמרבין פהנת ומ"ש הכא
דמרבין ישראל נימא גם שם נאפילו ישראל או גם הכא פהנת דוקא.

ונלענ"ד דנדאי מפהו ממעטינו תרונניהו פהנת וישראל וכי כתיב מיעוט אחר לרבות
מרבין ג"כ תרונניהו. ולכן א"ש דאמרינו הכא נאפילו ישראל.

אבל התם נדאי ליכא למימר דמרבין ג"כ ישראל דא"כ לא לכתוב פהנים פלל באותה
פרשה אבל הכא ליכא למימר כן דהא ע"כ צריך למכתב חד פהו אלגופא. ולכן הוצרך
לכתוב באחריתי ג"כ פהו למיהוי מיעוט אחר מיעוט פי' היכי דלא נימא אי הוי כתיב איש
תחת פהו דכולהו אפהו קמא קאי ועשרה פהנים בעינן: שם תשעה ישראל ואחד פהו:
במגילה (דף כ"ג ע"ב) הקשו התוס' דהא בכל דבר שתלוי בשיקול הדעת אין ב"ד שקול
ואיך סגי הכא בעשרה ליבעי יא' והניחו בקושא.

ונלענ"ד דהנה לעיל אמרינו דמעשר שני פודין אותו בג' לקוחות. והקשה הר"ן דבשלמא
בערכין והקדשות ג' כתיבי בפירשה אבל במעשר שני ג' מנלן ותירץ דמעשר שני כתיב
כפ' דהקדש ויילפין מהקדש.

ולפ"ז פון דמ"ש מהקדש ילפינו. ואמרינו דפודין אותו בג' לקוחות א"כ גבי הקדש ג"כ
לקוחות בעינן דאל"כ עדיף מעשר מהקדש ואי בהקדש לא בעינן במעשר מנ"ל וא"כ

התשעה וכהן גבי קרקעות ג"כ לקוחות בעינן דהא ביהם נכללו הג' דהקדש ואי התם פירושו לקוחות א"כ ה"ה ג"כ גבי קרקעות.

וכינן דבלקוחות פירושו הי"מ לעיל בתוס' ד"ה בג' לקוחות דיקח מי שימתן יותר א"כ לא שיקף בזה שיקול הדעת וא"ש דלא בעינן י"א. ולכאורה ראיה מזה לפי הי"מ: שם בשערו העומד לגזוז פליגי: לכאורה לרשב"ג גם לענין שבת לא לחייב אם גזוז שערו העומדות לגזוז וזה תימא דלא מצינו פלוגתא בזה בשום מקום אכן זה א"ש עכמ"ש התוס' בשבועות (דף מ"ב ע"א) ע"ש אבל אפתי לענין גלות נזיר צ"ע בזה ואין להאריך: שם ע"ב בגמרא קטל איהו בסייף ממונו בסקילה: לכאורה קשה לפי מה דאמרין לקמן (דף נ"ב ע"ב) אלא רוצח מנ"ל כו' ע"ש עד סוף הסוגיא א"כ ל"ל קרא דואתה תבער דרוצח בהרג ולא בתנק הא בלא"ה ע"כ מוכח פן דאל"כ ל"ל קרא דרוצח הוא דאינו נהרג על רציחת שורו הא בלא"ה ע"כ מוכח פן דאל"כ לכתוב וגם בעליו ולא בעי יומת דלאפוקי מסייף לתנק ליפא למימר מהיכי תיתי סייף אי כל רוצח בתנק אע"כ מדאצטריף רוצח הוא דאינו נהרג ע"כ מוכח דמאצטריף יומת לא הוי מצי למידק דאינו במיתה דה"א דקרא אתי לאפוקי מסייף לתנק וא"כ הרי ע"כ מוכח דרוצח בסייף וא"כ קרא דואתה תבער ל"ל.

אכן באמת זה אינו דהא קרא דואתה תבער לא מצרכינן התם רק למ"ד חנק חמור כמבואר. ומ"ד חנק קל ע"כ דריש אלגופא (ועיין בר"ן) ונהרי למ"ד חנק חמור באמת לא ממעטינן פאן מרוצח הוא דלא מצרכינן פן רק למ"ד חנק קל כמבואר בסוגיא.

אכן אפתי יש להעיר ל"ל לקמן ק"ו קטל עבדא בסייף בר חורין בתנק וכינן דזה לא קאי רק למ"ד חנק קל ולדידן בלא"ה מוכח דרוצח בסייף מדאצטריף רוצח הוא. וא"ל דמזה לא הי' יכול להוכיח דלעולם ה"א דבעלים במיתה והא דכתיב יומת להוציא מסייף לתנק ואעפ"כ לא הנה מוכח דרוצח בסייף דה"א דאתי לאפוקי היכי דקטיל השור עבד דבזה הבעלים בסייף דזה אינו דהא קרא לא איירי כלל בעבד דלאחר פן כתיב דין עבד אם עבד יגח השור או אמה וגו' וי"ל דלעולם שפיר מצרכינן ק"ו להורות דרוצח בסייף דאי מדאצטריף רוצח הוא לא הוי מוכח מידי דלעולם ה"א דהבעלים נהרגין וא"ל דא"כ לא לכתוב לא רוצח הוא ולא יומת דזה אינו דאי תרנוייהו לא הוי כתיבי הוי טעינו איפכא דהוי דייקינן מדאצטריף יומת דרוצח בסייף וקרא אתי לאפוקי מסייף לתנק אבל לעולם ה"א דהבעלים במיתה ולכן אצטריף רוצח הוא דאינן במיתה וכינן דע"כ מצרכינן רוצח הוא שפיר יש לטעות איפכא דרוצח בתנק לכן שפיר מצרכינן ק"ו: שם מי גמר שעה מדורות או לא: לפי מה שפשוט מקרא דאם בהמה אם איש ע"כ מוכח דלא גמרינן שעה מדורות דאל"כ קרא זה ל"ל לילף משור הנסקל ואי ל"ל קרא דגם בעליו יומת גבי שור הנסקל גילף מסיני אע"כ דלא ילפינן שעה מדורות ולא דורות משעה ובזה מוכן פוננת התוס' במנחות (דף י"ט ע"ב) דכתבו דלמ"ד ילפינן דורות משעה דרשה דהכא אסמכתא בעלמא הוא והשתא א"ש דכוננתם על דרשה דאם בהמה אם איש: שם מה איש בכ"ג: לפי מה שכ' התוס' לעיל בד"ה אימא דלא דרשינן מיתה וגם הקישא רק היכי דכתיב איש ברישא כמו גבי נהרגת או היכי דמותר קרא כמו גבי שור הנסקל דיומת מותר הוא וא"כ הכא דכתיב ברישא בהמה ואם"כ איש וגם לא מותר קרא איף דריש הקישא

מינייה וי"ל דשפיר גם קרא מינתר קרא דלגבי מיתת אדם פבר פתיב פרישא דקרא סקול
יסקל דקאי אתרוננייהו ואם פן לא יחיה מינתר הוא להקישא ואין להקשות דא"כ מאן
דיליף שעה מדורות קרא דלא יחיה מאי עביד ליה דלא מצריף ליה להקישא די"ל
במכילתא דריש ליה ר"ע לגז"ש ללמד על מכשפה לא תחיה שיהא בסקילה וכן איתא
ג"כ בגמרא לקמן (דף ס"ז ע"א) אמן שם עוד שאר תנאי איכא דילפי פן ממקום אחר
ולכן י"ל דרמי בר יחזקאל פאן תני אליבא דשאר תנאי חוץ מר"ע ומ"ד ילפינן דורות
משעה דריש ליה קרא זה דלא יחיה כר"ע: שם פריש"י ד"ה מה איש.

מיתרו ואילה: ק"ק הרי פשנצטווי אם בהמה וגו' לא יחיה עדיין לא היו סנהדרין לא מבעי
למ"ד בפ' י"ד דזבחים דיתרו אחר מ"ת בא אלא אפילו למ"ד לנדם מ"ת בא לא נתמנו
סנהדרין אלא לאחר שינד משה מן החר פדכתיב ויהי ממחרת יוה"כ פדאיתא במכילתא
הובאה פריש"י: שם בתוספת ד"ה אימא לקטלא.

וכ"ת משום דתדא מיתה פתיב אתרוננייהו: לא הבנתי איה יתורץ בזה קושיתם דאפתי
לפ"ז מה מתרץ בש"ס לכתוב וגם בעליו ולשתוק דכש"כ דיקשה פו. דאי הוי פתיב פן
הוי דרשינן מיתה ותיקש פמו גבי והרגת לכן פתיב מיתה בכל חד באפי נפשא להורות
דבר לקטלא הוא ולא להיקש: שם בא"ד.

וי"ל דהתם בהמה פתיב בתריה: לכאורה בשבועות (דף כ"א ע"ב) ובשאר מקומות
בש"ס פתבו התוס' איפכא מזה דכתבו דסברא הוא למדרש קרא מסיפא לרישא וי"ל
דהחילוק הוא בין דרכי הדרשה דהתיקש דנדאי אי דרשינן התיקש מה שיש בזה יש בזה
פמו פאן בזה נדאי סברא דהראשון עיקר ומהשני נקיש לו.

אבל אי הפי' הוא דנקיש ב' הדברים דבמקום שדבר זה נוהג גם דבר זה נוהג פמו
בהנדונים שהביאו התוס' שם בזה סברא לומר דסיפא פירושא דרישא הוא לומר לה
במה אמרתי לא תלבש שעטנז במה שאמרתי לה גדילים תעשה או לא אמרתי לא תאכל
חמץ אלא במי שאני מצנה שיאכל מצות ולכן סברא שם לדרוש קרא מסיפא לרישא:
שם ד"ה שור סיני בכמה.

מאי נפקא מינייה מאי דהוי הוי: הר"ן בחידושיו תירץ על קושית התוס' דנפקא מינייה
לענין נודר בנזיר אם יחיה בקף אף בזה צ"ע דא"כ גם ביומא (דף ה' ע"ב) ובחגיגה (דף
ו' ע"ב) לא מקשה הגמרא וכן בכל מקום דמקשה בש"ס הלכתא למשיחא ואי אמרת
דבכ"מ לא מקשה בש"ס רק היכי שיש לה לתרץ אחר יותר טוב מזה א"כ מתורץ תמיתה
התוס' במנחות (דף נ"ב ע"ב) ד"ה הלכה דעכ"פ לענין נודר אם הלכה פו.

והנה בחגיגה שם תירצו התוס' עוד תירוצ אחר דלכף לא פריף הקא פן משום דבעי
לאלופי דורות משעה וכוונתם נראה פיון דהאיבעי הוא אי ילפינן שעה מדורות וא"כ
ה"ה ג"כ איפכא אי ילפינן דורות משעה ובזה שפיר יש נפקא מינייה גם לדידן כגון לענין
קמיצת מנחה במנחות (דף י"ט ע"ב): שם ד"ה ור"י אמר אעפ"י.

ושמא יש לחלק: במה שכתבו התוס' ושמא יש לחלק כו' גם קושיתם הראשונה מתורצת
ולא מצרכינן לגרוס ר"א. אכן הר"ת שגרוס ר"א לשיטתו אזיל דלא ס"ל לחלק בין פל
הקודם להרגו ולענין נזקי שלם דהא מתרץ גם אקושיא שני' תירוצ אחר ולכן א"ש ג"כ

למה דלא תירצו התוס' אקושינתם הראשונה דתרבות דהתם איירי בקשורים בשלשלאות
והקא שגדלם בביתו דכיון שהתוס' אזלו אליבא דר"ת וא"כ ע"כ ליפא לתרוצי אקושיא
קמא פן דא"כ קושיא השני' במקומה עומדת ולכן א"ש ג"כ למה דלא הקשו התוס' דרבנן
אדרבנן וכמו שהקשה הר"ן דבזה שפיר יש לחלק פיון דהתם איירי שגדלם בביתו והקא
איירי בקשורים בשלשלאות וכמו שתירץ ר"ת על קושיא שני'.

אכן רש"י נראה שרצה לתרץ קושיית התוס' שניה במה שפכת בד"ה א"ב נחש בר מנחש
כדאמרין נחש מועד לעולם דברי הפל וכיון דלא אמרינן בפירוש שם בב"ק דדברי הפל
היא רק פתוב שם סתם במתניתין הנחש מועד לעולם דמשמע דמודו ביה כ"ע וא"כ י"ל
דהאי תנא שם ר"ע הוא דפליג גם הקא לענין נחש את"ק אבל ת"ק באמת ס"ל דנחש
אינו מועד.

ובזה יש ליתן טעם למה דהרמב"ם פסק כר"ע בה' סנהדרין אשר הראב"ד השיג עליו
ע"ש: שם דף ט"ז ע"א בגמרא שורו של כה"ג בכמה: י"ל למה מבעיא ליה דוקא לענין
שורו של כה"ג ולא ג"כ לענין בהמה שנוברעה מכה"ג דהא גם נרבעת ילפינן דהיא בכ"ג
מהקישא דואיש אשר יתן שקבתו כו' ואת הבהמה תהרגו כדאמרין לעיל (דף ט"ו ע"א)
מה שוכב הוא ובהמתו בכ"ג וכו'.

וי"ל דלכאורה יש לדקדק מאי קא מבעיא ליה אי למיתת בעלים דידיה מדמינן ליה אי
למיתת בעלים דעלמא פשיטא דלמיתת בעלים דידיה מדמינן ליה דהא כתיב וגם בעליו
נאי לבעלים דעלמא לכתוב בעלים.

אבל נראה דשפיר קא מב"ל ע"פ מה שפכתו התוס' לעיל (דף ט"ו ע"ב) בד"ה אימא
דעיקר קרא דוגם בעליו יומת אתיא למיתה בידי שמים והקישא אתי מדכתיב יומת ולכן
א"ש דצריך לכתוב בעליו משום מיתה בידי שמים אבל לעולם לענין הקישא י"ל
דלבעלים דעלמא מדמינן ליה או אי נימא מדכתיב בעליו דדוקא לבעלים דידיה מ"ל
והיינו דקא מבעיא ליה ולכן א"ש דלענין נרבעת פיון דלא פתיב בפירוש דאתקשה
לרובעה לא קא מבעיא ליה כלל דנדאי לאיש אחר מדמה לה ולא לרובעה דגם לענין
שוה"נ לא קא מבעיא ליה אלא מדכתיב בעליו: שם ע"ב בגמרא כל הפלים שעשה משה
משיחתו מקדשן: לכאורה יש לדקדק למה קא חשיב דוקא משיחה ולא ג"כ מלך וכה"ג
ונביא ואו"ת כמו במשפן דבעי כל הני ועל זה לא שייכי תירוצי הגמרא נאי נימא
דמשיחתו לאו דוקא אלא ה"ה כל הני ולא חש להזכירן א"כ גם לענין עבודתן מחנכתן
נימא הכי.

ומה הקשו התוס' בד"ה את תבנית וא"ת וכלים נמי נבעי ע"א. דאימא ה"נ דבעי הכי ולא
הזכירן כמו שלא הזכירן בכלים שעשה משה.

וי"ל דהתוס' דייקי שפיר דע"כ לא בעי ע"א מדלא הזכירן המשנה גבי אין מוסיפין על
העיר והעזרות. אבל לענין פלים שעשה משה לא שייך דניחשבם מתנייתו דלא חשיב רק
מה שנוהג לדורות: שם בתוספת ד"ה את תבנית.

מה"ט נמי ניבעי מלך ונביא בהעמדת סנהדראות: המהרש"א הקשה בזה ב' קושיות. הא'
דלמא באמת בעי הכי ולא הזכירן כמו שלא הזכירן גבי מוסיפין על העיר.

ועוד למה מקשה התוס' דוקא אסנהדרין ולא אמינוי כה"ג דמוקדם במתניתו ותרין בלוחס. ונראה דתדא קשיא מתורצת בתכרחה דהתוס' בשבועות (דף ט"ו) פתבו דלקה לא תני במתניתו דהקא לענו מוסיפין על העיר ולענו יוצאין למלחמת הרשות רק דיני דסנהדרין ולא ג"כ דבעי מלה וכה"ג משום דמסכתא דהקא לא איירי רק בדיני דסנהדרין.

ולפ"ז א"ש דנדאי אכה"ג לא היו התוס' יכולים להקשות די"ל דבאמת בעי והא דלא תנא ליה במתניתו משום דלא איירי רק בדיני דסנהדרין אבל אי בסנהדרין בעי שפיר הוי צריה למיתני פינו דמתניתו איירי בסנהדרין וא"כ זהו מקומו אע"כ מדלא תנא ליה ע"כ דלא בעי ונשפיר הקשו התוס': שם בא"ד.

ועוד קשה: בשבועות (שם) הקשו התוספות עוד קושיא אחת דהא במשפן עדיין לא הנה פהו ולא אורים ותומים דלא נתחנכו עדיין. אכן נראה עפ"מ"ש התוס' בע"ז (דף ל"ד ע"א) דמשה שימש בימי המלואים בלא בגדי כהונה פינו שיהיה מעמיד המשפן ומפרקו לא הנה לו עדיין דין משפן רק דין במה.

ועוד דעדיין הנה טעון הנה כל ז' הימים וא"כ לא נתחנף המשפן בקדושתו עד יום ח' למלואים שעבד אהרן בבגדי כהונה גדולה וא"כ שפיר הו' כה"ג ואורים ותומים. עוד הקשו שם התוס' דליבעי משפן ג"כ משיחה מכן תעשו ע"ש.

אכן לפי מה דאמרינו בשבועות (דף י"ז) אם נאמר משפן ולא מקדש ה"א משפן שנמצא בשמן המשחה חייב מקדש שאינו נמשח בשמן המשחה לא חייב לכה נאמר מקדש ע"ש. וא"כ מדאצטריף קרא דמקדש י"ל דמוכח דלא בעי משיחה: שם ד"ה שופטים.

אם יש בעיר אחת מב' שפטים: א"כ לר"ל דס"ל לקמן (דף ק"א ע"ב) דאין חולקים מעיר א' לב' שפטים וגם מברייתא זו המ"ל. אכן בתירוץ הגמרא שם מתורץ גם זה: שם ד"ה אחת או ב'.

פירוש אחת בב"ד אחת או ב' בב' בתי דינין: המהרש"א דייק מנ"ל פן דבב' בתי דינין דוקא הא כתיב סתם עריף. י"ל דאתיא פן מדכתיב אחת דמותר הוא אלא ע"כ דאתי לאשמועינן דאחת דוקא בב"ד אחד ושנים דאתיא מעריף בב' בתי דינין.

ובזה מתורץ קושית התוס' בד"ה אחת ולא שלש: שם דף י"ז ע"א בגמרא עמה משום שכינה: כאן פירש רש"י ז"ל ב' פירושים ובהוריות (דף ד' ע"ב) פירש עוד פירש ג' ונ"ל עמה משום שכינה כלומר בדור צדיקים גמורים שאני רוצה להשרות שכינה עליהם עכ"ל ובסנהדרין (דף ל"ו ע"ב) פירש עוד פירש אחר ע"ש היטיב ובמהרש"א: שם לא סייעו קמיה: לכאורה צריף ביאור דהא נדאי האי משה מת לא הוי גיחא ליה יותר מיהושע מכניס את ישראל לארץ ומה בכך דלא סייעו קמיה דהא היתה חלה קשה יותר מן הסוף.

ונ"ל על פי מה דאמר בסוטה פ"א למה נתאנה משה ליכנס לארץ ישראל וכי מפרגה הנה מתאנה לאכול אלא לקיים מצות התלויים בארץ ע"ש. והשתא א"ש דנדאי פאשר נתנבאו משה מת לא חרה לו פי נדאי משה לא חפץ בחיים כהמון העם שמתנראים מן המיתה וכמו דמקשה גם הגמרא שם למה נתאנה משה ליכנס לא"י ולא מתרץ שרצה לחיות עוד זמן מה עד שיהיה בא"י וינחלו אותו ולכן חשב משה דכל נבואתם הוא שתשלקוט בו

מיתה ולא יעלה חי לשמים פאליהו וריב"ל וכדומה ולכן לא תרה לו אבל אי הוי סינימי קמיה דיהושע מכניס את ישראל לארץ והיה ידוע לו דאין מלכות נוגעת בתורתה אפילו כמלא נימא וכדאמרין בסוטה לענן משה ויהושע וא"כ ע"כ דימות קודם שיפנסו לארץ ולא יוכל לקיים מצות התלויות בארץ זה ודאי היטב תרה לו ולכן משני דלא סימו קמיה לומר גם הנבואה דיהושע מכניס את העם לארץ: שם ברש"י ד"ה בדומין לה.

מיוחסין ומגוקין ממום: י"ל דהא בהוריות (דף ד') גליף מבדומין לה שצריכים שיהיו בעלי הוראה כמשה ואיך פתב רש"י פירוש אחר דהיינו מיוחסים ומגוקין ממום. וי"ל דרש"י ז"ל פאן פירש עפ"י גמרא דסנהדרין (דף ל"ו) דילפינו שם פן הכי.

אכן בעלי הוראה ממילא מוכח ג"כ מניה דהא בעינו שיצמו לו בכלו. אכן אפתי י"ל איך פתב מיוחסין ומגוקין ממום הא בגמרא (שם) משמע דדוקא מגוקין מפל מום אתיא מניה ומיוחסין אתיא ממום אין בה.

ונ"ל דבלא"ה י"ל שם בדברי רש"י דפירש בד"ה מפל מום פגם משפחה עכ"ל הרי דפירש אדרשת ר' יוסף דפגם משפחה רצה לילף וא"כ כי מקשה התם ודלמא מום ממש הפירוש ומנ"ל אפתי פגם משפחה וע"ז תירץ ראב"י דמום אתיא מעמך בדומה לה וכי מקשה דלמא התם משום שכינה פירש רש"י דלמא משום שכינה בעינו מיוחסים.

ונה צ"ב לכאורה דהא לפי פירושו פגם משפחה מדתני ר' יוסף ורק מום ממש רצה לילף מעמך ואי נימא דהפירוש הוא דראב"י חזר בו מתירוץ אמרימר וסבר דמום אין בה באמת אתיא למום ממש ופגם משפחה אתיא מעמך.

אפתי קשה הא ביבמות (דף ק"א) מיייתי הא דתני ר"י לענן לפסול סומא לדון הרי לענן מום ממש. ובקדושין (דף ע"ו) מיייתי ליה לענן ממזר דהיינו פגם משפחה הרי דתרתיה אתיא מניה ומדברי התוספות ביבמות באמת נראה שהם פירשו פנ"ל ואעפ"י שראב"י לא אמר אלא מכ"מ חזר מתירוץ אמרימר.

אכן דעת רש"י נלענ"ד שפירש מדאמר מגוקים מפל מום היינו בין מום ממש ובין פגם משפחה ולכן פירש אמפל מום פגם משפחה ופשיטא ג"כ מום ממש דהא אין דבר יוצא מידי פשוטו ואמרימר רצה להביא סמך לזה ממום אין בה וע"ז הקשה פיון דלא כתיב כל מום אין בה דלמא דוקא מום ממש קאמר וע"ז תירץ ראב"י דע"כ מוכח דמגוקים מתרתי בעינו מדכתיב עמך בדומין לה הרי דבכולו בעינו שיצמו לו לכן שפיר מסמכינו גם תרתי אקרא דמום אין בה אכן על זה הקשה אפתי גם מקרא זה מנ"ל פגם משפחה דלמא דוקא התם משום שכינה ומתירץ דפונשאו אתה נפקא וא"כ באמת דתרתיה אתיא ממום אין בה לענן אסמכתא ומבדומין לה לענן דרשה גמורה.

ובזה מתורץ מה שהקשו התוס' שם בד"ה אתה בדומין לה ולכן א"ש למה דפירש רש"י פאן דמאתה מיוחסים ומגוקים ממום אתיא. ועיין עוד מש"כ בספרי ע"ל ביבמות (שם): שם ד"ה על עסקי שליו.

צורף שעה היתה: נ"ל די"ל דכיון דבגמרא יהיב טעמא למ"ד על עסקי גוג מנ"ל פן וגם למ"ד דמשה מת כדאמר בשלמא למ"ד משה מת היינו דכתיב אדוני משה פלאם ולא יהיב טעמא למ"ד על עסקי שליו ולכן פירש רש"י טעמו פשוט דצורף שעה הנה נבואה

זאת דְּהָא תִּיבָא אַח"כּ הוֹזְפָרוּ עֲנִינֵי שְׁלִיזוּ לְכוּן לֹא הוֹצְרָכָה הַגְּמָרָא לְפָרֵשׁ טַעַם מ"ד זֶה: שֵׁם בְּתוֹסְפַת ד"ה שְׂיֻדְעָ לְטַהַר: וְקִשְׁוֵה לר"ת דְּמָה לְנוּ בְּחֵרִיפּוֹת שְׁל הַבֵּל לְטַהַר שְׁרִיז שְׂהֵתוֹרָה טְמֵאָתוֹ: וּבְעֵרוּבֵין פְּרָק קַמָּא (דָּף י"ג) הִקְשׁוּ הַתּוֹסְפּוֹת גַּם כֵּן קוֹשְׁיָא זֶה וּבִיזְרֻוּ יוֹתֵר דְּעַתָּם בְּהוֹסְפּוֹת תִּיבַת טְמֵאָתוֹ בְּהִדְיָא וְעִינֵין בְּכָל דְּבָרֵי הַתּוֹסֵף דְּלֹאֲחַר שְׂדַחוּ פִּירוּשׁ ר"ת א"כ נִשְׁאַרָה קוֹשְׁיָתוֹ בְּתִימָה.

ולענד"נ לתרין דנדאי לא לטהר שְׁרִיז שְׂהֵתוֹרָה טְמֵאָתוֹ בְּהִדְיָא אֲתִי לְמִילָף בַּק"ו אֶלָּא דְּבָר אַחַר ע"פ מַה שִׁי"ל דְּהָא הַק"ו מְנַחֵשׁ פְּרִיכָא הוּא דְּבַהֲמָה תּוֹכִיחַ שְׂאִינָה מְמִיתָה וּמְרַבָּה טוֹמְאָה וְאֵעִפ"כּ טְמֵאָה מְשׁוּם גְּבֻלָּה.

אֲכֹן נִרְאָה דְּלְכַאוּרָה יֵשׁ לְהִבִּין אֵהָא דְּקֹאֲמֵר וּמַה נְּחָשׁ כּו' טְהוֹר דְּהָא גַּם נְּחָשׁ טְמֵא הוּא מְשׁוּם גְּבֻלָּה לְשִׁיטַת הַתּוֹסֵף אֶפִּילוּ בְּמִשְׁאָ מְטַמָּא וּלר"ת עכ"פּ בְּמַגְעָ וְאִיךָ רְצָה לִילָף לְעַנְיָן שְׂרַצִּים שְׂמַטְהֵרוּ לְגַמְרֵי.

אֲבָל נִרְאָה דְּנֻדָּאֵי לֹא לְטַהַר לְגַמְרֵי רְצָה לִילָף שְׁרִיז מְנַחֵשׁ אֶלָּא לְעַנְיָן שְׂיַעוּרָא דְּהָא שְׁרִיז מְטַמָּא בְּכַעֲדָשָׁה פְּדֹאֲמֵרִינוּ בְּנִזְרֵי בְּפָרָק כה"ג וּבְכַמְהָ דּוֹכְתֵי וּנְבִילָה אִינָה מְטַמָּאָה אֶלָּא בְּכַזִּיזַת וְהִינּוּ דְּרְצָה לִילָף מְנַחֵשׁ דְּטַהַר בְּשִׂיעוּר כַּעֲדָשָׁה וּכש"כ שְׁרִיז שְׂיַטְהַר בְּשִׂיעוּר כְּזֶה וְלָכוּן לֹא שְׂיַיָּךְ לְמִימֵר בְּהִמָּה תּוֹכִיחַ דְּהָא גַּם גְּבֻלַת בְּהִמָּה אִינוּ מְטַמָּא בְּכַעֲדָשָׁה רַק בְּכַזִּיזַת וּכְמוֹ כֵּן יְטַמָּא בְּאַמַּת ג"כ שְׁרִיז.

וְהִנֵּה בְּחֻגִיגָה (דָּף י"א ע"א) אֲמַרִינוּ טְמֵאוֹת מְכַתֵּב כְּתִיבֵן לֹא נִצְרָכָה אֶלָּא לְכַעֲדָשָׁה מִן הַשְׂרִיז דְּלֹא כְּתִיבֵן ע"ש וּבְהִכִּי נִלְעַנ"ד דַּא"ש מַה שִׁי"ל לְכַאוּרָה עוֹד בְּגַמְרָא דְּקֹאֲמֵר אִין מוֹשִׁיבֵין בְּסִנְהֶדְרִין אֶלָּא מִי שְׂיֻדְעָ לְטַהַר שְׁרִיז מִן הַתּוֹרָה וְיִלְיָף לָהּ רַב בַּק"ו וְזֶה לְכַאוּרָה תְּמוּזָה מַה רְצָה לְדִיִּיק בְּזֶה לִימָא בְּקִיצוּר מִי שְׂיֻדְעָ לְדוֹן בַּק"ו עוֹד וְכִי מְפַנֵּי זֶה שְׂיֻדְעָ לְדוֹן ק"ו חֲכָם גְּדוֹל יִקְרָא וְרֵאוּי לְהַשִּׁיבּוּ בְּסִנְהֶדְרִין הָא אָדָם דִּן ק"ו מְעַצְמוּ וְגַם מַה רְצָה לְדִיִּיק בְּזֶה שְׂיֻדְעָ לְטַהַר שְׁרִיז מִן הַתּוֹרָה לִימָא בְּקִיצוּר שְׂיֻדְעָ לְטַהַר שְׁרִיז.

וּנִלְעַנ"ד ע"פ גְּמָרָא דְּחֻגִיגָה שֵׁם הָא דְּשְׁרִיז מְטַמָּא בְּכַעֲדָשָׁה לֹא כְּתִיבָא וְלֹא אֲתִי רַק מְסַמָּךְ דְּמַהֵם וּבְהֵם וַא"כ אִם יֵשׁ לְנוּ ק"ו לְטַהַר כַּעֲדָשָׁה יֵשׁ לְבַעַל הַדִּין לְחַלּוֹק וְלוֹמֵר דְּמִי עֲדִיפָא סְמָךְ זֶה מִק"ו שְׂהוּא עֲקֻרוּ שְׁל תּוֹרָה וּכְמוֹ דְּכְתִיבָא בְּהִדְיָא דְּמִי דְּכָל דְּבָר הַנְּלַמֵּד בִּי"ג מִדּוֹת נְּחָשֵׁב כְּמוֹ דְּכְתוּב בְּפִירוּשׁ בְּהַתּוֹרָה כְּמִבְּנֹאֵר בְּאַרְיִכוֹת בְּסִפֵּר הַמְּצוֹת שְׂרֵשׁ א' וְהִינּוּ דְּקֹאֲמֵר אִם יוֹדַע לְטַהַר שְׁרִיז מִן הַתּוֹרָה דִּיִּיקִי פִּירוּשׁ ע"י ק"ו דְּנִחְשֵׁב מִן הַתּוֹרָה וְגַם לְטַהַר שְׁרִיז דְּהִינּוּ כַּעֲדָשָׁה מְמַנּוּ דְּלֹא כְּתִיבָא בְּהִדְיָא וְאֵעִפ"כּ אִינוּ סוֹמָךְ עַל דְּעַתּוֹ נִגְדַּד קְבֻלַת הַחֲכָמִים זֶהוּ רֵאוּי לְהוֹשִׁיבּוּ בְּסִנְהֶדְרִין וּנְקַט לְטַהַר שְׁרִיז דְּנִקָּא דְּהוּא הוּא מַה דְּאֲמָרָה הַגְּמָרָא בְּחֻגִיגָה שֵׁם דְּהֵם גּוֹפִי תּוֹרָה וְאִין לְהֵם רַק סְמָךְ וּבְזֶה מְתוֹרְצִים כָּל הַקּוֹשְׁיּוֹת וּבְרוּר הוּא לְפַעַנ"ד: פְּרָק שְׁנֵי שֵׁם דָּף י"ח ע"ב בְּגַמְרָא אִימָא לֹא לִיגְלִי קמ"ל: לְכַאוּרָה יֵשׁ לְהִבִּין לְפִי מַה דְּאֲמַרִינוּ בְּבִרְכוֹת (דָּף כ"ב) דְּכִהּוֹן שְׂהַרְגַּ אֶת הַנֶּפֶשׁ לֹא יִשְׂא אֶת פְּפִיו דְּכְתִיב וְיִדְבְּרֵם דְּמִים מְלֹאוּ וְהִינּוּ אֶפִּילוּ בְּשׁוּגַג כְּמִבְּנֹאֵר בַּש"ע א"ח (ס' קכ"ח) וּכש"כ דְּפָסוּל לְעַבּוּדָה דְּמִי ס"ד דְּכַה"ג יַעֲמֹד בִּיה"כ לְפָנָי וּלְפָנָיִם וְלֹא יוֹכֶשֶׁר לִישְׂא פְּפִיו וְכִינּוּן דְּכֹן ע"כ צְרִיף לְמִנּוֹת כה"ג אַחַר בְּמִקּוּמוֹ שְׁל זֶה וְאִיךָ ס"ד דְּלֹא לִיגְלִי הָא אִם אַחַר כְּפֵה נְּתַמְנָה כה"ג אַחַר בְּמִקּוּמוֹ יֵהָא רֵאוּי לִיְצָא בְּמִיתָתוֹ וְיִהְיֶה לוֹ תַקְנָה בְּחֻזְרָה אַע"כ יִהְיֶה

מוכח פדעת הריטוב"א במפות שם דפליג אשיטת התוספת דכאן בד"ה אינו יוצא נאשיטת רש"י שם וסובר דגם אם מינו אחר קודם שנגמר דינו אינו יוצא במיתתו.

וי"ל דה"א דב"ד יתנו וישאו בדינו תיכף וכינן דעתה אין לו תקנה בחזרה בעוד שלא נתמנה כה"ג אחר יפטרו אותו מגלות וא"כ אף שאח"כ יתמנה כה"ג ויהיה לו תקנה בחזרה מ"מ יפטור מגלות כיון שפטר יצא זכאי מב"ד לכה"ל דגם באין לו תקנה בחזרה גולה.

ועיין במ"ל סוף ה' ביאת מקדש אי פהו שהרג פשר לעבודה: שם אם עבר על עשה ול"ת: האי עשה לכאורה קשה דמה עונש ב"ד שייך לענן עשה ואף אם תאמר לענן שפנין אותו עד שתצא נפשו היינו לענן שייכים אותה בעוד שיש בידו לקיים אבל בברייתא דקתני אם עבר לא שייך עונש גבי עשה וצ"ל דאגב ל"ת נקט נמי עשה: שם פהדיוט לכל דבריו פשיטא: לכאורה הני מצי למימר דאצטריף לר' ישמעאל דיליף לעיל (דף י' ע"א) מלקות מדיני נפשות דליהוי בכ"ג וא"כ ה"א דבכה"ג דדיני נפשות שלו בע"א גם במלקות ע"א בעינן לכן קמ"ל בברייתא דאינו רק בכ"ג בפהדיוט והא דלא קאמר פן משום דרצה לאוקמא ברייתא אפילו פרבנו.

או אפשר דלר' ישמעאל באמת ע"א בעינן לענן מלקות כיון דיליף לעיל בגז"ש מלקות מדנ"פ: שם מעיד למלה: הרמב"ם ה' פלי מקדש פסק פן דמעיד למלה ישראל והכ"מ הקשה עליו דהרי זה נגד מסקנת הסוגיא דהכא ע"ש שנדחק בישובו.

ולענ"ד לק"מ שהרי על מה דמקשה הכא על תירוץ זה והתנן לא דן ולא דנין אותו הקשו התוס' דלמא מיירי במלכי ב"ד דדן ודנין אותו ותצו דמתניתין איירי במלכי ישראל ונהרי ידוע דהרמב"ם לא מביא דינים רק שיתנהגו לעתיד פשיבוא משיח צדקנו ולעתיד נבא הנביא שלא יהיו עוד ב' ממלכות כ"א מלכים מבית דוד וכיון שדן ודנין אותם שפיר כתב הרמב"ם דמעיד למלה.

ומה שכתב הרמב"ם מעיד למלה ישראל פוננתו ע"כ המלה שיימלן על ישראל שהרי לע"ל לא יהיה רק מלה מבית דוד: שם חולץ וחולצין קא פסיק ותני כו': מה שי"ל בסוגיא זו ובפרט בדברי הר"ן פתבתי בספרי ע"ל יבמות דף כ': שם ברש"י ד"ה והא לא דנין אותו.

מאי סהדותא בעי: ק הא דלא פירש בקיצור דקושית הגמרא מולא מעידין אותו משום דהא י"ל כיון דהטעם דאין מעידין אותו משום פבודו של מלה א"כ זה לא שייך רק פשמעיד נגדו דבזה פוגם פבודו וכן משמע לשון מעידין אותו אבל שפיר היה יכול לומר דמעיד דמתניתין מיירי שמעיד לטובת המלה דכן פירש ג"כ רש"י בדבור הקדום וכה"ג יודע לו עדות עכ"ל דמשמע לו לטובתו לכן פירש דהקושיא היא מאין דנין אותו ולכן אפילו עדות של טובה אינו צריף: שם בתוס' ד"ה מעיד.

ה"מ ממונא אבל במידי דאיסורא לא: הכי אמרינן שם בבבבכות (דף י"ט) דליפא למילף פלאים מוהתעלמות דאיסורא מממונא לא ילפינן. אכן קשה לכאורה דהא שם מקשה ג"כ דנילף מולאחותו ומתריץ שב ואל תעשה שאני וכלאים קום ועשה הוא ע"ש וא"כ שלא להעיד דשב ואל תעשה הוא שפיר יש לילף מולאחותו.

וי"ל לפי מה שפיתבו התוס' בב"מ (דף ל' ע"ב) דכבוד הבריות דמת מצוה גדול מהא דוהתעלמת ורק הא דכלאים שנה לו ע"ש א"כ דוקא לענין פלאים מקשה התם ולגמר מיניה אבל לענין מעיד ליכא למילף ממת מצוה ורק מוהתעלמת יש ללמוד פן דלא שנה בענין כבוד הבריות וע"ז שפיר הקשו התוספת דאיסורא מממונא לא ילפינו ואפ"ש דלזה פונו התוספת בתיבת כדפריש': שם ד"ה וקא אין מושיבין מלה.

וי"ל דהא דאין מלה דן ה"מ לבדו: וילקמן (דף י"ט ע"א) בד"ה אבל מלכי ב"ד פתבו התוס' דהא דאין מושיבין מלה היינו דוקא בדיני נפשות אבל בדיני ממונות מושיבין ולפ"ז בדיני ממונות לדון עם אחרים גם מלה ישראל דן דהא לא משום לא דן איכא ולא משום אין מושיבין איכא וא"כ י"ל לכאורה מי דחק הגמרא למימר מקבלי ניהלין לסהדותא קאי הוא ואזיל לימא דאיירי בדיני ממונות והמלה גופא דן עמהם.

וי"ל עפ"מ שפיתב רש"י וכן סברו גם התוס' דגם לפי מה שמתרין אלא מעיד בפני מלה איירי ג"כ ב"בן מלה וטעמם נראה פיון דבגמרא קאמר דהמלה בא משום יקרא דכה"ג לדון שיעיד כה"ג בפניו אבל אי לאו משום יקרא דמלה גם כה"ג אינו צריך להעיד א"כ למה בא מלה פלל לא יבא הוא ולא יוצרף הכה"ג לבא לכן פירשו דאיירי ב"בן מלה והמלה רצה להוציא משפט בנו לאור לכן בא בשביל כבוד הכה"ג שיבא גם הוא להעיד ולכן צריף הגמרא ג"כ לומר דקאי הוא ואזיל דהא ל אין לו לדון בדין בנו: שם בא"ד.

ובהכי ניחא דלא פריף: גם קושיתם ועוד מה קמ"ל מתניתן היא ה"ל בהכי ניחא: שם דף י"ט ע"א בגמרא שפיר קאמר ר"י וכו' דלקמא מקרי ואתי ונגע עיין שם: לכאורה י"ל דלר"י דקאמר במתניתן אינו יוצא מן המקדש משום שנגאמר ומן המקדש לא יצא וא"כ קשה כדקאמר ר"מ אי הכי לביתו נמי לא.

ועוד היכי קאמר ור"י אגב מרריה דלקמא מקרי ואתי ונגע הא לר"י יש טעם פשוט פיון דסבר דמקדש ממש הוא וכי בגמרא טעמא דקרא אתי לפרושי ועוד הקשה הר"ן הביאו הרמב"ן דאיף יליף ר"י מקרא זה דמן המקדש לא יצא הא מצרכינו קרא זה לענין שמקריב אונן.

ונלענ"ד דנדאי גם ר"י סובר דהאי מן המקדש לא יצא פירוש מקדושתו לא יצא כר"מ דאל"כ יקשה אפילו לביתו נמי לא וגם דאין לפרש קרא כפשוטו דהא מצרכינו לענין שמקריב אונן דהינו ג"כ דרשה דמקדושתו לא יצא פדמוכח מדברי הרמב"ן דלא פתב דהוי אסמכתא רק לר' יהודה ולא לר"מ ע"ש וקא דקאמר ר' יהודה במתניתן דאינו יוצא מן המקדש אינו מדאורייתא רק מדרבנן משום דלקמא מקרי ואתי ונגע וקא דקאמר טעמא דכתיב ומן המקדש לא יצא ה"פ דכתיב מן המקדש לא יצא מקדושתו לא יצא כר"מ נאי יצא מן המקדש אגב מרריה אתי לנגוע אפילו היכי דאית ליה הפירא לכן לא יצא מן המקדש פלל ללקת אחרי המטה אבל לביתו ודאי יכול לילף דהא קרא לא קאמר שלא יצא מן המקדש ולפ"ז הא דכתב רש"י במתניתן בד"ה ר' יהודה דריש מן המקדש דוקא לפי הס"ד פירש פן דנדאי בתחלת הגמרא ה"א דטעמא דר"י פן מדקאמר אמר לה ר' מאיר אי הכי לביתו נמי לא: שם סגן ומשוח שעבר בימינו: סגן הוא אותו שעובד תחת כה"ג ביוה"כ כשאירע בו פסול כדאמרינן ביומא ריש פ"ק ט"ר בקלפי ומשוח שעבר הוא שפבר שימש תחתיו כמו שפרש"י וכשימות כה"ג יכנס זה תחתיו לשמש בכה"ג

כמו שפכת הרמב"ם (פ"א מהל' עבודת יה"כ) וא"כ הפהן משוח שעבר הוא בעצמו הסגן לכה"ג דהא אם אינרע עוד פעם אחר פסול משמש עוד תחתיו ואיך משפחת שיהיו סגן ומשוח שעבר וא"ל דהסגן הוא אותו שהיה סגן לכהן משוח שעבר בפעם שעבר א"כ השתא פושב כה"ג לעבודתו המשוח שעבר חזר להיות סגן והסגן שהיה לו חזר להיות עבר וה"ל למיתני הסגן והמשוח שעברו דהא גם הסגן עבר הוא ואפשר לומר פיון דמשוח שעבר פל מצות כה"ג עליו א"כ גנאי הוא לו לשמש שמוש הסגן פגון להטיל פניסות בכל יום במקדש פדאמרין פ"ב דיומא דמנונה הוא הסגן פדאמרין בשמעתין לכן גם כה"ג זה צריך לסגן אחר והיינו הסגן דתני פאן: שם שיהיו נשים מספרות בבית הפסא משום יחוד: לשון נשים מספרות לשון רבים פירש"י זו עם זו ולא נשים דעלמא.

אך לכאורה צ"ע דהא חשש יחוד שייך גם באשה אחת ותשמיע קולה שלא תביא לידי יחוד וי"ל: שם תנו עיניכם בו ונדוננו: י"ל הא אמרין בפירק שלשה שאכלו דאשת ינאי המלך היתה אחות שמעון בן שטח ואיך אמר ונדוננו הא בעל אחותו הוא מן הקרובים דקתני לקמן (דף כ"ז) במתניתין.

ולפירוש התוס' לעיל (דף ט"ז ע"ב) בד"ה אחד ממנוה דאחד ממנוה הוא מופלא שבב"ד והוא לא היה מחשבון הסנהדרין א"כ י"ל דשמעון בן שטח שהיה ראש ב"ד פדאמרין בחגיגה דנשנה עם הזוגות שם דלשם מופלא היה עם הב"ד ואמר ונדוננו ולא שהיה דן עמהם אבל לפירוש רש"י שם קשה וצ"ל דבאותה פעה שדנו לינאי המלך אפתי לא היה נשוי אחות שמעון בן שטח: שם בתוספת ד"ה היינו סגן.

ולכא למימר דהיינו משוח שעבר: עוד יש לומר דלכאורה יש להבין דבברייתא קתני סגן ומשוח שעבר ובמתניתין לא קתני משוח שעבר. אבל י"ל פיון דמשוח שעבר אינו בכל עת רק אם אינרע פסול בכה"ג לכן לא קתני במתניתין רק סגן דהוא בכל עת דמוכרח להיות סגן ולא מוכרח להיות משוח שעבר אבל בברייתא קתני אם יש פאן ג"כ משוח שעבר אז הוא ג"כ מימין הכה"ג אכן זה שייך דוקא אם ממנוה דמתניתין הוא סגן אבל אם הוא משוח שעבר ודאי דה"ל למיתני גם סגן דהוא בכל גוונא ולכן שפיר מוכיח בש"ס דהיינו סגן דהיינו ממנוה: והא דלא קתני במתניתין ג"כ ראש בית אב משוח דלא דייק במתניתין סדר הליכתו רק שהכה"ג הוא באמצע בין סגן והעם אבל אי גם משוח שעבר הוי בהדיהו ודאי דה"ל למיתני ג"כ: שם ד"ה ושמע מינה.

פירוש דתנן ממצעו בינו לבין העם: הא דלא פירשו בפירוש רש"י דהראיה היא מדקאי האבל לשמאלו של כה"ג שהוא מן המנחמים די"ל דהיינו משוח פבודו של כה"ג שיהיו האבלים וכל העם לשמאל דהא גם השתא דאמרין לשמאל המנחמים הם עומדים אפתי צ"ל פן דכשהוא מתנחם מאחרים קתני שפל העם משמאלו אף שהוא האבל וראוי להיות לשמאל העם אע"כ דמשוח פבודו הוא בימין וה"נ צ"ל לענין פשהוא מנחם אחרים אע"כ פירשו התוס' דאתיא מהא דתנן ממצעו בינו לבין העם: שם ד"ה אבל מלכי בית דוד.

וא"ת וכי איך יכול לדון: לפי מה שפכת הר"ן לעיל אהא דאמרין דאין מושיבין מלך בסנהדרין משום לא תענה על ריב דהפירוש הוא אם יאמר המלך דעתו לא יוכלו לחלוק עליו הסנהדרין אבל אם הוא ממנין הסנהדרין פגון מלכי בית דוד ודאי הוא יודע שבדיני נפשות מתחילין מן הצד והוא לא מגלה דעתו עד שיאמרו פולן וזהו פבודו פי כף הוא

הדין אבל פשאינו מן המנגן פעמים ירצה לחלוק עם אחד מן הסנהדרין ואיכא משום לא תענה על ריב עכ"ל.

ובנדאי שכן מוכרח דאל"כ מ"ש מלך דלא דן בסנהדרין ומ"ש שאם מןפלא שבב"ד דון ואומר דעתו באחרונה כמו כן מלך ידון אע"כ דלא איירי הכא אלא לענין שלא ידון עמהם וכן מתנרץ קושית התוס' פאן דנדאי מלכי בית דוד דנין שפיר בסנהדרין וגם דוד דן שפיר פינו דון עם הסנהדרין ועל זה לא קאמר דאין מושיבין מלך בסנהדרין: שם בא"ד.

וי"ל דהכא מיירי דוקא לדון דיני ממונות: לכאורה י"ל דא"כ לקמן (דף ל"ו ע"ב) דתני עשרה דברים יש בין דיני ממונות לדיני נפשות ע"ש ליתני נמי הא ולהוי י"א ותני ושניר ליכא למימר דהא עשרה קתני וכדאמרין בקדושין (דף ט"ז) והא ארבעה קתני.

וי"ל דהא אמרינן שם דאין הפל כשרים ועשרים ושלשה חדא היא משום דחדא טעמא לשניהם וכיון דטעמא הוא דאין מושיבין מלך בסנהדרין בדיני נפשות משום לא תענה על ריב ומה"ט נמי מתחילין בדיני נפשות מן הצד וכיון דזה תני ליה במתניתין ה"מ לא חשיב הא דאין מושיבין מלך בסנהדרין: שם ע"כ בגמרא באותו שעה אמרו: י"ל בשלמא לא דן א"ש דגזרו מטעם זה פינו דלא דנין אותו ג"כ אינו דן משום התקוששו וקשוו והא דאין מעידין אותו הוא ג"כ מטעם זה פינו דאין דנין אותו עדות זה למאי אהני.

אבל הא דאין מעיד לכאורה קשה דאיך שייך למעשה שהיה ואי הטעם משום כבודו של מלך ואפילו להעיד לכה"ג אין זה כבודו אף שכה"ג מעיד לו כדמשמע לעיל א"כ אף בלא אותו מעשה שייך טעם זה וי"ל דנדאי בדבר מצוה היה לו למלך להעיד דאין חכמה לגד ה' והיכי דנוגע לכבוד ה' אין כבוד המלך נחשב לכלום וכמו שפכתבו התוס' לעיל בד"ה ינאי.

ועיין בר"ן שפיאר זה ביותר וגם הריטב"א בשבועות רק פינו שהוצרכו לגזור משום מעשה שהיה שלא לדון את המלך ממילא הוצרכו ג"כ לגזור דאין מעיד וכיון דאם הו"מ לא נוכל לקיים בו דין הנזמה דאין דנין אותו וא"כ ה"ל עדות שאי אתה יכול להזימו דלאו שמה עדות: שם מצוה שאני: הר"ן הקשה בזה מ"ש גבי פרשת המלך בסוטה סברו גם רבנן הכי והכא פליגי ומירץ דדוקא כבודו יכול למחול גבי מצוה לרבנן ולא בזיון וחליצה בזיון הוא אבל לעמוד ולקחת אינו בזיון ועוד פינו דהוא עצמו נוהג בזיון זה בעצמו ואין אחר מביזה אותו זה מותר במקום מצוה לרבנן אבל לא חליצה ע"ש.

אף דלכאורה קשה אפתי למה פליגי רבנן לקמן במתניתין לר' יהודה וסברו דאין המלך רשאי לצאת אחר המטה הא גם הלכות המת מצוה היא ואינו רק מחילת כבוד ולא בזיון. אכן לענ"ד י"ל בשוב קושיות האלה דשאני מצוה דהכא שאינה המוטל על המלך אלא שהיבמה לא תנשא לשוק בלא יבום או חליצה אבל עליו אינו מוטל לחלוץ לה ולכן לא מקרי זה לרבנן מצוה אבל במצוה גמורה י"ל דגם רבנן מודו: שם דף כ' ע"א במתניתין וכשםברין אותו: יש שינוי פירושים בסוגיא זו בנדרים (דף נ"ו) ומ"ק (דף כ"ז) גם נפלאתי שם ארש"י ורא"ש ור"ן וז"ל בפירושיהם בנדרים דכולם ענו כאחד אהא דכשםברין אותו גבי כה"ג תניא והרי בפירוש דגבי מלך תני כה"ג תני במתניתין

קמיינתא ספסל וְלֹא תִגִּי דְרַגְשׁ וְזֶה וְדַאי ג"כ א"ל שְׁגָרְסוּ גַם גְּבִי כה"ג דְרַגְשׁ וּפְיָרְשׁוּ כֹן הַסְנוּגְיָא אַכְה"ג דְהָא בַמ"ק שֵׁם אֲמַרְיִן בְּפִירוּשׁ וְהָא תַנּוּ גְבִי מְלָךְ וּכְשִׁמְכַרְיִן אוֹתוֹ כו' לְכֹן דַּעְתָּם צ"ע: שֵׁם בְּגַמְרָא עַרְסָא דְגַדָּא: לְפִי מַה שִׁפְיָרֵשׁ הֲר"ן שֶׁהוּא סִימָן עֲשִׂירוֹת לְמִי שִׁישׁ לוֹ מְטָה שְׂאִין צְרִיף לֶה וְזֶה אִינוּ שִׁינְיָה לְכַאוּרָה גְּבִי מְלָךְ שְׂאִינוּ מְדַרְכּוֹ לְהִרְאוֹת עֲשִׂירוֹת בְּמְטָה מְנוֹצְעַת וַא"כ הָאִי מְטָה דְגַדָּא דְגְּבִי מְלָךְ יִהְיֶה הַפִּירוּשׁ כְּמוֹ מְטָה דְגַדָּא דִּישׁ לְאַנְשֵׁי דְעֻלְמָא כְּגוֹן עַל זֶה יֵשֵׁב הַמְלָךְ כְּשִׁמְכַרְיִן אוֹתוֹ.

אִף דַּלְפ"ז לֹא יִקְשֶׁה הַגְמָרָא מִי מִי אִיכָא מִיִּדֵי דְעַד הָאִידְנָא לֹא מוֹתְבִינָן כו' דְהָא לַפ"ז שִׁפִּיר הוּא מוֹשֵׁב הַמְלָךְ גַם מְלַפְנִים. וַצ"ל דְהַגְמָרָא סְבָרָה מְדַקְרִי לִיה הַגְמָרָא עַרְסָא דְגַדָּא גְּבִי מְלָךְ ע"כ גַם לְגַבִּיָּה הוּא עַרְסָא דְגַדָּא אֲכֹן זֶה יִהְיֶה רְאִיָּה לְפִירוּשׁ רְש"י דְלְפִירוּשׁ הֲר"ן זֶה דְחֹק בְּאֶשֶׁר בְּיַאֲרֵנוּ: שֵׁם עַרְסָא דְגַדָּא קַרְבִּיטִין מִי אִית לִיה: הָא דְפְשִׁיטָא לִיה כָּל כֹּף דְלִית לִיה קַרְבִּיטִין פִּירֵשׁ רְש"י בְּנִדְרִים דְהִכִּי קִים לֵהוּ דְלִית לִיה קַרְבִּיטִין וְהֲר"ן פִּירֵשׁ כְּאֵן דְמְדַקְאֲמַר מַתִּיר אֶת הַקַּרְבִּיטִין מְשַׁמַּע דְלֹא סָגִי בְלָאוּ הִכִּי וְלִיתָא דְבְּכָל מִינֵי מְטָה עוֹשִׂין עַד"ג כְּפִי רְצוֹן הַבַּעַה"ב וּמַש"ה מְקַשֶּׁה מִי אִית לִיה קַרְבִּיטִין דְנוֹקָא עַכ"ל.

אֲכֹן דַּעַת רְש"י דְכָאֵן נִרְאֶה שִׁפְיָרֵשׁ בְּדַרְךָ יוֹתֵר פְּשׁוּט דְהַגְמָרָא מְקַשֶּׁה דַּע"כ דְרַגְשׁ צוּרָה מִיְנוֹחַדַּת אִית לִיה דַּאי הוּא מְטָה כְּשִׂאָר הַמְטוֹת א"כ מ"ש דְקַאֲמַר מַתִּיר אֶת הַקַּרְבִּיטִין הֲלֵא הוּא מְטָה כְּשִׂאָר מְטוֹת וְלִימָא דְרַגְשׁ צְרִיף כְּפִיָּה וְאִי רְצָה לְאַשְׁמַעִינוּ דְמְטָה שֶׁל קַרְבִּיטִין מַתִּיר אֶת הַחֲבָלִים לִימָא זֶה בְּאַנְפִּי נְפִשָׁא בְּכָל הַמְטוֹת מ"ש דְנוֹקָא גְּבִי דְרַגְשׁ דְנוֹקָט כֹּן אֵלָא ע"כ דְלֹא שִׁינְיָה זֶה רַק גְּבִי דְרַגְשׁ וּכְדַמְתַּרְץ רַבְּנָן דְדְרַגְשׁ הוּא עַרְסָא דְצֻלָּא: שֵׁם בְּרִש"י ד"ה מְכַדִּי מְחֻנִּי.

כְּאֵדָם חֲשׁוּב: זֶה מְחֻסַּר פִּירוּשׁ וְלְכֹן מְגִיָּה הַב"ח דַּצ"ל כְּאֵדָם שְׂאִינוּ חֲשׁוּב וְהַמְהַרְש"א מְגִיָּה בְּאֲוֹן אַחַר שְׁתִּיבַת אֵלָא מִיְנוֹתָר עֵינֵן שֵׁם. וְלַעַנ"ד יֵשׁ לְהַגִּיָּה בְּפִשְׁטוֹת שְׂאִין כְּאֵן רַק עִירוּב אוֹתִיּוֹת חֲשׁוּב צ"ל חֲבוּשׁ וּר"ל שְׂרִש"י מְפָרֵשׁ יְדִיף לֹא אֲסוּרוֹת וְנִגְלִיף לֹא לְנַחֲשׁוּשִׁים הַנְּגָשׁוּ שְׂלֵא נִהְגַּת עֲצָמָה כְּאֵדָם חֲבוּשׁ בְּיַדִּיו וּבְרַגְלָיו אֵלָא בְּכָל כְּתָף גְּלִית דַּעְתָּה: שֵׁם ע"ב בְּגַמְרָא תְּנִינָא חֲדָא זִימְנָא: וְדַאי הָא דְמְלָךְ מוֹצִיא לְמַלְחָמַת הַרְשׁוֹת אַפְתִּי לֹא תְּנִינָא וְלְכֹן פִּירֵשׁ הֲר"ן דְכָל הַקְּוִשָׁא הִיא דַּעַל פִּי ב"ד שֶׁל ע"א לֹא לִיתְנִי אִף דְלִפִּי זֶה צ"ב מֵאֵי מְתַרְץ בְּש"ס אִיִּדִי דְתַנִּי כָּל מִילֵי דְמְלָךְ: שֵׁם תְּנִינָא ר"א אָמַר זְנָגִים שְׁבַדוֹר כַּהוֹגֵן שְׂאֵלוֹ: צ"ב דְהָא הֵם אֲמָרוּ כְּכָל הַגּוֹיִם וְדַבְרִיָּהֶם נִרְעוּ בְּעֵינֵי שְׂמוּאֵל וְגַם דְבַר ה' הָיָה לוֹ לֹא אֲוִתָּה מְאֹסוּ כִּי אִם אוֹתִי כְּמַבְנֵאָר בְּכַתוּב וְאִיף אָמַר ר"א שְׂשִׂאֵלוּ כַּהוֹגֵן: שֵׁם בְּתוּס' ד"ה מְלָךְ מוֹתֵר.

וְעוֹד דְבַפְרָק הַכּוֹנֵס קְאָמַר דְדוֹד שְׂאֵל: אִי כְּנוֹנַת קוֹשְׁיַת הַתּוֹסְפוֹת דְלָמָּה הַנּוֹצְרָף דוֹד לְשִׂאֵל כִּינּוּן דְמַדִּינֵי מַלְכוּת הוּא עַל זֶה יִקְשֶׁה הָא וְדַאי לִיכָא מַדִּינֵי מַלְכוּת רַק לְקַחַת שְׂדוֹת וּכְרָמִים וְלֹא הַגְדִּישִׁים דְמִזְנָה לֹא הַנּוֹצְרָף בְּפִרְשַׁת מְלָךְ וְאִדְרַבָּה כְּתִיב זִרְעֵכֶם וּכְרַמֵּיכֶם יַעֲשׂוּר אֲבָל לֹא לִיקַח כָּל הַגְדִּישׁ וְעוֹד דְזֶה לֹא יִתְנַרְץ בְּכָל תִּירוּצֵי הַתּוֹס' דְתִירוּץ הִרְאִשׁוֹן לֹא שִׁינְיָה דְהָא לֹא רְצָה לְהַדְלִיקָם לְהַנְאֹתוֹ רַק לְהַצִּיל אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים הַנְּחַבָּאִים שֵׁם וְאִין לֶה צוֹרָף צְבוּר גְּדוֹל מְזֶה.

גַּם תִּירוּץ הַשְּׂנִי לֹא שִׁינְיָה אִף שֶׁהִיָּה דוֹד רְצָה לְשַׁלֵּם מְגַרְנוֹת פְּלִשְׁתִּים וְדַאֲפְתִי יִקְשֶׁה קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' לְלִישְׁנָא קְמָא דַּב"ק דְדוֹד רְצָה לְהַדְלִיקָם וְלֹא לְשַׁלְמָם וּשְׂאָר תִּירוּצֵי הַתּוֹס'

פְּשִׁיטָא דְלֵא שְׂיִיכִי כַּמּוֹבֵן וְעוֹד מַה יִּקְשֶׁה מְדוּד הָא סַנְהֶדְרִין בְּאַמַּת הַשִּׁיבּוּ לּוֹ דְמִוְתָר לּוֹ לְעִשׂוֹת כּוֹן דְּמִלְךָ פּוֹרְצֵי גְדָר וְאִין מוֹחִין בְּיָדוֹ.

וְלָכֵן נִרְאֶה דְכַוֵּנַת קִנְשֵׁי תוֹס' הִיא לְהַקְשׁוֹת גַּם מְהָא דְשָׂאֵל דְּוֹד שְׁם וּתְשׁוּבַת סַנְהֶדְרִין אֲחָאָב דְנִעְנַשׁ עַל נְבוֹת הָא גַּם מְהֵתָם מוֹכַח דְלְמִלְךָ יֵשׁ רְשׁוֹת לְהַפְסִיד שְׂדֵה חֲבִירוֹ וְאִין מוֹחִין בְּיָדוֹ וְאִם כּוֹן הִיָּה נְבוֹת מוֹרֵד בְּמַלְכוּת וְלָמָּה נִעְנַשׁ אֲחָאָב עַל הִרְיָגְתּוֹ: שְׁם בַּא"ד.

אִי נִמְי דְפִרְשַׁת הַמֶּלֶךְ לֹא נֶאמְרָה רַק עַל מֶלֶךְ שְׁנַמְלָךְ כּוֹ: עֵינִין בְּר"ן שְׁחוֹלֵק עַל זֶה. וְכַוֵּנַת תוֹס' וְדַאי אִינוּ דְכִינֵן דְלֵא מֶלֶךְ מֵאֵת הַמְּקוֹם עַל יְהוּדָה לֹא הִיָּה לּוֹ דִּין מֶלֶךְ דְּהָא אֲלִיָּהוּ שְׁרַץ לְפָנֵי אֲחָאָב אֲמַרִּינוּ בְּמַכִּילְתָּא שְׁחַלֵּק כְּבוֹד לְמַלְכוּת וּמִיָּתִי רְאִיָּה מִמַּשָּׁה שְׁחַלֵּק כְּבוֹד לְפִרְעָה ע"פ הַדְּבוּר הַרִי דְהִיָּה לּוֹ דִּין מֶלֶךְ.

וְעוֹד אֲמַרִּינוּ בְּהוֹרִיּוֹת (דָּף י"א ע"ב) דְּמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וּמַלְכֵי בֵּית דְּוֹד אֱלוֹ מְבִיאִין לְעַצְמָן כּוֹ וְאֲמַרִּינוּ שְׁם (דָּף י') בְּמַתְנִיתָן דְּאִיזְהוּ נְשִׂיא זֶה מֶלֶךְ הַרִי דְגַם לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל בְּעַת מְלוּךְ מַלְכֵי בֵּית דְּוֹד הִיָּה לָהֶם דִּין מֶלֶךְ.

וְע"כ צ"ל דְכַוֵּנַת תוֹס' הִיא דְדוֹקָא דִּינָא דְפִרְשַׁת הַמֶּלֶךְ לֹא שְׂיִיכִי רַק בְּמִי שְׁנַמְלָךְ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וּמֵאֵת הַמְּקוֹם אֲבָל לֹא שְׂלֵא יְהִיָּה לּוֹ דִּין מֶלֶךְ בְּלֵא כּוֹ. וּבְעֵיקָר קִנְשֵׁי תוֹס' עֵינִין בְּזוֹהַר סוּף פִּרְשָׁה וַיִּשָּׁב שְׁפֶתֶב שְׁם יִישׁוּב לְזֶה: שְׁם דָּף כ"א ע"א בְּגִמְרָא וְצְדוּק גּוֹפִיָּה מְנַלְן: בְּיוֹמָא (דָּף י"ז) פְּלִיגִי רַבְּנָן עַלִי דְרַבִּי וּמְדַסְבֵּר סֵתָם מַתְנִיתָן דְּהִכָּא דְהַמֶּלֶךְ נוֹטֵל חֵלֶק בְּרֵאשׁ וְהִיָּנוּ הַמְּחַצָּה כְּמוֹ שְׁמִפְרָשׁ בְּבִרְיָתָא וְזֶה אֲתִיָּא מְדַרְבֵּי ע"כ דְּהַלְכָּה כְּרַבִּי וְזֶה רְאִיָּה לְפִסְק הַרְמַב"ם (ספ"ד מה' תְּמִידִין) שְׁפִסְק כְּרַבִּי נֶגֶד רַבְּנָן וְע"ש בִּלְח"מ: שְׁם בְּמַתְנִיתָן לֹא יִרְבֶּה לּוֹ נְשִׁים אֲלֵא שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה: אִי הַת"ק הוּא דְעָה ג' הִיא פְּלוּגְתָּא בֵּין הֶרְאשׁוֹנִים הִבִּיאָם הַר"ן וְדַעַת הַרְמַב"ם נִרְאֶה שֶׁהִיא דְעָה שְׁלִישִׁית אֲכֵן לֹא כּוֹ דַּעַת תוֹס' בְּפִסְחִים וּבְעֵרוּבִין כְּאֲשֶׁר כְּבָר הָאֲרַכְתִּי בְּמַקוֹם אַחַר: שְׁם בְּגִמְרָא כְּהִנֵּה שִׁית: אָף דְּהִיָּה לּוֹ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה ג"כ בַּת שְׁבַע מ"מ לֹא חֲשִׁיב אוֹתָהּ פִּינֵן דְּעֵלְיָה הוֹכִיחַ אוֹתוֹ הַנְּבִיא לָמָּה לְקַח אִשְׁת אוֹרִי? הֲלֹא הִיָּה בְּיַד ה' לְהוֹסִיף עוֹד לּוֹ נְשִׁים כְּהִנֵּה וְכְהִנֵּה וַא"כ וְדַאי א"א לְמַנּוֹת ג"כ בַּת שְׁבַע וּמְהַרְש"א בַּח"א לֹא תִּירֵץ כּוֹ: שְׁם דְּהוּוּ לְהוּוּ תַּמְנִי סְרִי: לְכַאוּרָה קִשָּׁה לר' יְהוּדָה דְסָבֵר אִינֵן מְסִירוֹת מוֹתָר לְהוֹסִיף עַל י"ח א"כ לָמָּה דוֹקָא כְּהִנֵּה וְכְהִנֵּה הָא נְשִׁי דְוֹד וְדַאי צְדֻקְנִיּוֹת הִיוּ וַא"כ מוֹתָר לְהוֹסִיף רַבּוֹת כְּהִנֵּה.

וְצ"ל דְּקָרָא זֶה רַק אֲסַמְכְתָּא הוּא לְהוֹצִיא מִמְּנּוּ מִנֵּין י"ח: שְׁם ד' מֵאוֹת יְלָדִים הִיוּ לּוֹ לְדוֹד כּוֹ: לְכַאוּרָה תְּמוּזָה דְּאִיָּה אֲפִשְׁר שְׂיִהִיוּ לּוֹ מַח"י נְשִׁים אֲשֶׁר לֹא הִיוּ כּוֹלָם אִשְׁת יִפֶּת תְּנוֹאֵר שְׂיִהִיוּ לּוֹ מְנַשְׂיוּ יפ"ת ד' מֵאוֹת יְלָדִים וְרֵאִיתִי בְּרַש"י בְּקַדוּשִׁין (דָּף ע"ו) שְׁנַשְׁמַר מְזֵה וְכַתֵּב דְלֵאוּ בְּנֵי דְוֹד אֲלֵא בְּנֵי שְׂאָר אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל הִיוּ ע"ש.

אֲכֵן תוֹס' רִי"ד בְּקַדוּשִׁין (דָּף כ"ב) הִבִּיא בְּשֵׁם א' מְגִדוּלֵי הֶרְאשׁוֹנִים פִּי אַחַר דְּוֹדָא בְּנֵי דְוֹד הִיוּ מֵאוֹתָן יפ"ת שְׂבָא עֲלִיהֶן בְּמַלְחָמָה וְלֹא לְקַחֵם לְנָשִׁים וְהֵם לֹא הִיוּ בְּכֻלָּל י"ח וְהוֹתָרוּ לּוֹ ע"ש: שְׁם וְעִשְׂאָתוּ כְרוֹת שְׁפָכָה: צְרִיָּה טַעַם תְּמָר וְדַאי שְׁבַת דְּוֹד וְצְדֻקַת הִיָּתָה כְּדָאֲמַרִּינוּ גְּדָר גְּדוּל גְּדָרָה תְּמָר מֵה רְאֵתָה לְעִשׂוֹתוֹ כְרוֹת שְׁפָכָה וְכִי לְנִקּוּם מִמְּנּוּ עֲשִׂתָה כּוֹ וְהָא אֲדַרְבֵּה רְצָתָה לְהִיּוֹת אֲצִלוּ כְּנִרְאָה מְהַכְתוּבִים שֶׁהַתְּחַנְנָה מִמְּנּוּ לְבַל יִשְׁלַחָהּ.

ונלענ"ד דְּכַל מַגְמַת תְּמַר הָיָה לְהִיּוֹת תַּחֲתָיו דְּהֵינּוּ שְׂיִקְיָיִם מְצֻנָּת וְלוֹ תְּהִיָּה לְאִשָּׁה כְּדִין אֲנוּסָה אִף יִרְאֶה שְׂלֵא יִרְצָה לְקַיִים בָּהּ מְצֻנָּה זֹו וְלִקְחָתָהּ לְאִשָּׁה מִשׁוּם דְּהוּי בְּן מְלָךְ וּבְנֵדָאֵי לֹא יִרְצָה לְיִקַּח גִּינֹרֶת אֲלֵא אִשָּׁה מִמְשַׁפְּחָה מִיְּנוּחָסֵת מִיִּשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר כָּבֵר הָרְאָה דַּעֲתוֹ שְׂלֵא הָטָה אֲזֵנוֹ אֶל אֲשֶׁר בְּקִשָּׁה מִמֶּנּוּ לְדַבֵּר אַנְדוּתָהּ אֶל הַמְּלָךְ וְלֹא אָבָה וְלָכֵן הִתְחַכְמָה וְעָשְׂתָהוּ כְּרוּת שְׂפָכָה וְלֹא יְהִיָּה מְוֹתֵר עוֹד בְּבֵת יִשְׂרָאֵל כְּמְצֻנָּת הַפְּתוּב אֲבָל בָּהּ יְהִיָּה מְוֹתֵר דְּגִינֹרֶת הִיא וְקַהֲל גָּרִים לֹא אִקְרִי קַהֲל כְּדִאֲמַרִּינּוּ רִישׁ פְּרָק עֲשָׂרָה יוֹחֲסִין וּבִיבְמוֹת (דף ע"ו ע"א).

וּבְזָה יוֹבֵן פִּי הַפְּתוּב כְּשֶׁאֲמַר לָהּ אֲמַנּוֹן קוּמִי לְכִי כְּתִיב וְתֹאמַר לוֹ עַל אוֹדוֹת הָרְעָה הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת מֵאֲחֶרֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתְ עִמִּי לְשַׁלְּחַנִּי דְּלִכְאוּרָה אֵין לוֹ מוֹבֵן פְּלֵל וְכַל הַמְּפָרְשִׁים נִדְחָקוּ בְּפִירוּשׁוֹ דְּהָא דְּתַמַּר הִתְרַה לְאֲמַנּוֹן מִשׁוּם דְּנִתְעַבְרָה אִמָּהּ בְּנִכְרִיּוּתָהּ אִף זֶה לֹא הָיָה יְדוּעַ לְכַל אִם קוֹנְדִם גִּינֹרֶתָהּ אוֹ לֵאח"כ וְהִנֵּה אִם לֹא יִשְׁלַחָהּ אֲלֵא תְּהִיָּה אֲצִלוֹ כְּמִשְׁפֹּט הַפְּתוּב וְדוּד לֹא יִקַּח אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ אִזּוֹ יְהִיָּה יְדוּעַ לְכַל דְּבֵת נְכָרִית הִיא וְלֹא אֲחוֹת אֲמַנּוֹן דֵּאל"כ דוּד נִדָּאֵי לֹא הֵנִיחַ אֲחוֹת אֲצִל אֲחִיָּה אֲבָל אִם יִשְׁלַחָהּ אִזּוֹ נִדָּאֵי יִשְׁפֹטוּ הַשׁוֹמְעִים כִּי לֹא מִשׁוּם כְּרוּת שְׂפָכָה שְׁלַחָהּ דְּלֵא אֲסוּרָה לוֹ דְּקַהֲל גָּרִים לֹא אִקְרִי קַהֲל רַק דְּלֵא הַשְׂקָה אוֹתָהּ מִפְּנֵי שֶׁהִיא אֲחוֹתוֹ דְּכַשְׁכְּבָר נִתְגַּיְרָה נִתְעַבְרָה.

וּא"כ הַעֲמִיס עָלָיו הָאִשָּׁמָה רַבָּה שְׂבָא עַל אֲחוֹתוֹ וְזֶה אֲשֶׁר דְּבָרָה לוֹ בְּחֻקְמָתָהּ וְתֹאמַר לוֹ עַל אוֹדוֹת הָרְעָה הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת אֲשֶׁר יִצְמַח לוֹ מֵאֲחֶרֶת אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה עִמָּה לְשַׁלְּחָהּ כִּי אִזּוֹ יִשְׁפֹטוּ הָעַם שְׂאֲחוֹתוֹ הִיא וְשְׂאֲחוֹתוֹ עֵינָהּ וְאוֹדוֹת הָרְעָה הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת שְׂיַעֲמֹס עָלָיו בְּעֵינֵי הָעַם אִיסוּר כְּרִית דְּאֲחוֹתוֹ נָא אֶל יִשְׁלַחָהּ וְהָרְעָה הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת הָיָה אוֹדוֹת דְּהֵינּוּ תוֹכֵן דְּבָרֵי אֲשֶׁר אָמְרָה לוֹ: שֵׁם ע"ב בְּמִתְנִיתֵן לֹא יִרְבֶּה לוֹ סוּסִים אֲלֵא כְּדִי מְרַכְבָּתוֹ: לְכֹאוּרָה לר' יְהוּדָה דְּסָבֵר לְעִיל מְדַכְתִּיב טַעְמָא דְּקִרְא הִיכִי דְּלֹא שְׂיִיף הַטַּעַם גַּם הִלְאוּ אֵינוֹ וְכִינּוֹן דְּלֵא יִרְבֶּה לוֹ סוּסִים הַטַּעַם הוּא שְׂלֵא יִשִּׁיב הָעַם מְצָרִימָה וּא"כ כְּשֶׁלֵּא יִבִּיאֵם מְצָרִים יְהִיָּה מְוֹתֵר לְהַרְבוֹת וְכִמוֹ שְׂאֲמַר שְׁלֵמָה לְקַמֵּן בְּסוּגִין אֲנִי אֲרַבָּה וְלֹא אֲשִׁיב וּא"כ לְכֹאוּרָה י"ל דְּפִלִּיג ר' יְהוּדָה גַּם אֲסוּסִים כְּמוֹ דְּפִלִּיג אֲנָשִׁים: שֵׁם יוֹשֵׁב בְּדִין הִיא עֲמוֹ: הַקִּשָּׁה הָר"ן הֵא אֲמַרִּינּוּ לְעִיל דְּמְלָךְ לֹא דֵן וְלֹא דֵנִין אוֹתוֹ וְתִירַץ דְּאִיְרִי כְּדִינֵי מְמוֹנוֹת.

וְתִירוּץ זֶה צ"ב לְכֹאוּרָה דְּהָא כָּל הַחִילּוּק שְׂבִין מְלָכֵי בֵּית דוּד וּמְלָכֵי יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ רַק בְּד"מ כְּדִינֵי נְפִשׁוֹת אִף מְלָכֵי ב"ד לֹא דֵן דְּאֵין מוֹשִׁיבֵין מְלָךְ בְּסַנְהֶדְרִין כְּדִאֲמַרִּינּוּ לְעִיל. וּא"כ הֵא דְּאֲמַרִּינּוּ הַמְּלָךְ לֹא דֵן רַק כְּדִינֵי מְמוֹנוֹת הוּא וּצ"ל דְּכּוֹנְנָתוֹ דְּדֵן עִם אֲחֵרִים בְּד"מ דְּכֵה"ג מְוֹתֵר גַּם לְמְלָךְ יִשְׂרָאֵל כְּמ"ש הַתּוֹס' לְעִיל (דף י"ח ע"ב) אֲכֹן לְפִי מַה שְׂכַתְבֵנוּ לְעִיל לְתַרְץ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' (דף י"ט ע"א) בְּמַה שְׂכַתְבֵ הָר"ן דְּאֵין מוֹשִׁיבֵין מְלָךְ בְּסַנְהֶדְרִין לֹא שְׂיִיף אֲלֵא דְּלֹא דֵן בְּהַדְּיָהּ וְזֶה מְוֹכַרְח לְכֹאוּרָה דְּלְתִירוּץ הַתּוֹס' לְעִיל דְּכִינּוֹן דְּנִבְל מוֹרְד בְּמַלְכוּת הָיָה שְׁפִיר דְּיִיגִיָּה דוּד וְאִכְתִּי יִקְשָׁה אִיף דְּיִיגִיָּה שְׁלֵמָה לְיוֹאֵב עַל רְצִיחַת עֲמָשָׂא וְאֲבָנָר אִף דְּלְקַמֵּן (דף מ"ט ע"א) מְסִיק דְּמִשׁוּם מוֹרְד בְּמַלְכוּת דְּיִיגִיָּה מ"מ הַתְּחַלַּת דֵּינוֹ הָיָה עַל רְצִיחַת הָאֵלוֹ כְּדִאֲמַרִּינּוּ שֵׁם אַע"כ דְּעַם הַסַּנְהֶדְרִין שְׁפִיר מְלָךְ דֵּן וְשְׁלֵמָה שְׁדֵן עִם הַסַּנְהֶדְרִין כְּנִרְאָה שֵׁם שְׁפִיר דֵּן.

וְכִינּוֹן שְׂכֵן אֵין אִיסוּר רַק לְמְלָךְ יִשְׂרָאֵל לְדִין דֵּינֵי מְמוֹנוֹת יְחִידֵי אֲבָל עִם אֲחֵרִים דֵּן בֵּין מְלָךְ יִשְׂרָאֵל בֵּין מְלָךְ יְהוּדָה בֵּין דֵּינֵי מְמוֹנוֹת בֵּין דֵּינֵי נְפִשׁוֹת וְהַשְׂתָּא א"ש דְּקַתְנֵי כְּשִׁיּוֹשֵׁב

בדין היא פנגדו וְלֹא אֶצְטְרִיף לְאוּקְמָא בְּמִלְךָ ב"ד או בד"מ דְּנֻקָּא: שְׁם בְּגִמְרָא טַעְמָא דְּכַתְב רַחֲמֵנָא לוֹ: י"ל לְמָה דִּינִיק מְסִיפָא דְּבְרִינְתָא וְלֹא מְקַשָּׁה מְרִישָׁא דְּבְרִינְתָא דְּכַתִּיב בְּפִירוּשׁ יָכוֹל אֶפִּילוּ כְּדִי מְרַפְּבִתּוּ וּפְרָשִׁיו וִי"ל דְּכֻבֵּר פְּתַבְנוּ לְעֵיל דְּלִר' יְהוּדָה דְּדְרִישׁ טַעְמָא דְּקָרָא הִיכִי דְּכַתִּיב וּא"כ גְּבִי סוּסִים דְּכַתִּיב וְלֹא יִשְׁיב הָעַם מְצַרְיָמָה א"כ אִם לֹוּקַח סוּסִים מְשַׁאֲרֵי אֲרָצוֹת זֶה יִהְיֶה מְנוֹתָר וְלִכְּוֹן לֹא יִקְשָׁה אִיף אֶפְשָׁר דְּאַפִּילוּ כְּדִי מְרַפְּבִתּוּ וּפְרָשִׁיו לֹא יִרְבֶּה מְלָכוֹת בְּלֹא רִכָּב וּפְרָשִׁים מִי חֲשִׁיבָא דּו"א דְּהָא יָכוֹל לְהַרְבּוֹת כְּדִי מְרַפְּבִתּוּ מְשַׁאֲרֵי אֲרָצוֹת מְבִלִי שְׁיִשְׁיב אֶת הָעַם מְצַרְיָמָה וְלִכְּוֹן מְלִשׁוֹן הַבְּרִינְתָא לֹא הִנֵּה יָכוֹל לְהַקְשׁוֹת דִּי"ל דְּבְרִינְתָא ר"י הִיא וְלִכְּוֹן מְקַשָּׁה מְלוֹ דְּזֶה לִת"ק דְּלֹא דְרִישׁ טַעְמָא דְּקָרָא או לר"ש דְּלִדְיִדְיָה מְנוֹתָר טַעְמָא א"כ קָרָא דְלוּ מְנוֹתָר הוּא דְאִיף אֶפְשָׁר דְּאַפִּילוּ כְּדִי מְרַפְּבִתּוּ לֹא יִרְבֶּה דְאִי לֹא דְרִישׁ טַעְמָא דְּקָרָא אֶפִּילוּ מְשַׁאֲרֵי אֲרָצוֹת לֹא יִרְבֶּה וְכֹן י"ל גְּבִי פְסָף וְזֶה לֹא יִרְבֶּה דְמְקַשָּׁה בְּגִמְרָא ג"כ מְדִיוּקָא דְלוּ וְלֹא מְרִישָׁא דְּבְרִינְתָא דְּכַתִּיב בְּפִי יָכוֹל אֶפִּילוּ כְּדִי לִיתֵן אֶסְפְּנִיא דְּהָא י"ל דְּבְרִינְתָא ר"ש הִיא דְּדְרִישׁ טַעְמָא דְּקָרָא אֶפִּילוּ דְלֹא פְתִיב וּא"כ הַטַּעַם דְּלֹא יִרְבֶּה הוּא מְשׁוּם רוּם לְבַב וְכִמוֹ שְׁפַתְב הֶרְמִב"ם וְגַם הֶר"ן בְּשִׁמְעֵתִין וְזֶה לֹא שְׁיִיף בְּאַסְפְּנִיא שְׁצַרְיָה לְמַלְחָמָתּוּ רַק בְּאוֹתָן שְׁהֵם שְׁלֹא לְצֻנְרָה וְרַק מְשׁוּם גְּדוּלָה וּבְהֵם שְׁפִיר ה"א שְׁלֹא יִרְבֶּה לִיתֵן לְהֵם וְלִכְּוֹן מְקַשָּׁה מְלוֹ דְּמִנְתָר הוּא לְמֵאֵן דְּלֹא דְרִישׁ טַעְמָא דְּקָרָא מֵה"ת דְּלֹא יִרְבֶּה אֶפִּילוּ כְּדִי לִיתֵן אֶסְפְּנִיא: שְׁם יָכוֹל אֶפִּילוּ כְּדִי לִיתֵן אֶסְפְּנִיא: עֵינֵן בְּר"ן שְׁפַתְב דְּלֹאוּ דְלֹא יִרְבֶּה הוּא דְּנֻקָּא לְגִבּוֹת מִס מְהָעַם זֶה אֲסוּר אֲבָל לְהַרְבּוֹת בְּשִׁלּוֹ זֶה מְנוֹתָר לְמִלְךָ כְּמוֹ לְכָל א' מִיִּשְׂרָאֵל וּא"כ מוֹכַח מְשִׁמְעֵתִין דְּהִקָּא דְּאַסְפְּנִיא מְשַׁלֵּם הַמֶּלֶךְ מִמֶּס שְׁגוּבָה מְהָעַם וְלֹא מְשַׁלּוּ וּלְפ"ז אִיף אֶמְרִינֵן לְעֵיל (דף י"ח ע"ב) לֹא מְלָךְ בְּעֵיבוֹר הַשָּׁנִים מְשׁוּם אֶסְפְּנִיא וְכִי מָה אֵיכְפַת לִיָּה לְמִלְךָ הִלֵּא הוּא אֵינּוּ מְרוּיִחַ בְּזֶה פְלוּם אֵלָא הָעַם שְׁגוּבָה מְמַנּוּ הַמֶּס דָּאִם יִבְצֹר חֲדָשׁ הָעֵבוֹר צְרִיף לְגִבּוֹת מִס מוּעַט לְבַל יַעֲבֹר אֵלָאוּ דְלֹא יִרְבֶּה.

וִי"ל דְּבְרִינְתָא גּוּפָא הֵם ב' שְׁיִטוֹת אִי שְׁיִיף לֹא יִרְבֶּה רַק בְּמָה שְׁגוּבָה מִן הָעַם או לֹא וּא"כ י"ל דְּאוֹתָן הַשְׁיִטוֹת דְּסִבְרוּ דְּדֻנְקָא בְּמִס שְׁיִיף סוּבְרִים לְעֵיל דְּלֹא כְפִי רְש"י רַק כְּפִי הֶרְמִב"ם (פ"ד מה' קה"ח) דְּכַתְב דְּהַמֶּלֶךְ בְּשִׁבִיל מְלַחְמוֹתֵיו וְחִילוֹתֵיו פְּעַם: יִרְצָה לְעַבֵּר וּפְעַם שְׁלֹא לְעַבֵּר וְרְש"י י"ל דְּסוּבֵר כְּשִׁיטָה הָאֲחֵרֶת שֶׁל הֶר"ן דְּגַם בְּכִסְפוֹ וּזְהָבוֹ שְׁיִיף לֹא יִרְבֶּה וּא"כ לֹא מוֹכַח מְהִקָּא דְּהַמֶּלֶךְ פּוֹרַע חִילוֹתֵיו מֵהַמֶּס.

וְהֶרְמִב"ם י"ל דְּסוּבֵר כְּשִׁיטָה אֲחֵרֶת מֵהֶר"ן וְלִכְּוֹן הוֹכִיחַ לְעֵיל נִגְדַּד פִּי רְש"י הַיּוֹתֵר פְּשׁוּט. או י"ל דְּשִׁיטָה זוֹ שֶׁל הֶר"ן ס"ל כְּפִי הָעֵרוּף לְעֵיל דְּמִלְךָ לֹא רוֹצֵה שְׁיִתְעַבֵּר דְּחֲדָשׁ הָעֵבוֹר צְרִיף לְשַׁלֵּם מְשַׁלּוּ אִם לֹא יִסְפֹּק הַמֶּס: שְׁם לְמַעוּטֵי הַדְּיוֹטוֹת: עֵינֵן בְּר"ן שְׁהַקְשָׁה לְמָה לֹא מְצַרְכִּינֵן גַּם גְּבִי אֲחֻרֵינָא לְמַעוּטֵי הַדְּיוֹטוֹת.

וּנְלַענ"ד דְּלְכֹאוּרָה י"ל לְמָה לִי לְמַעוּטֵי וְכִי מֵה"ת דְּצִוּוֵי דְּכַתִּיב גְּבִי מְלָךְ יִהְיֶה קָאִי ג"כ אֲהִדְיוֹטוֹת דֹּא"כ גְּבִי מְצַנֵּת פְּהֵנִים ג"כ נִצְרָה מִיַּעוּט אֲהִדְיוֹטוֹת. אֲכֹן הַתִּירוּץ פְּשׁוּט דְּבִשְׁלָמָא גְּבִי מְצַנֵּת פְּהֵנִים כְּגוֹן שְׁלֹא לְטַמָּא וְשְׁלֹא לִישָׂא פְּסוּלוֹת הַטַּעַם מְשׁוּם קְדוּשָׁה יִתִּירָא דְּנִהוּג בְּהוּ יוֹתֵר מִבְּיִשְׂרָאֵל וְלִכְּוֹן לֹא מְצַרְכִּינֵן מִיַּעוּט לְמַעַט יִשְׂרָאֵל אֲבָל בְּרִיבּוּי נְשִׁים דְּהַטַּעַם הוּא מְשׁוּם הַסֵּרֶת לְבַב וְטַעַם זֶה שְׁיִיף ג"כ גְּבִי יִשְׂרָאֵל שְׁפִיר ה"א דְּהִלָּאוּ קָאִי ג"כ אִיִּשְׂרָאֵל וְלִכְּוֹן אֶצְטְרִיף מִיַּעוּטָא וְהַשְׁתָּא פִּינֵן דְּכֻבֵּר מְמַעֲטִינֵן הַדְּיוֹטוֹת מְנָשִׁים

ממילא אמרינו דגם לאונו דלא ירבה סוסים וכסף וזהב אינם רק גבי מלך אף דהטעמים שייכים גם גבי ישראל דשאני מלך דריבה בו הפתוב פבר מצות יתירות דנשים וכעין מה דאמרינו במכות (דף כ') ואין לי אלא בפנהים שריבה בהן הפתוב מצות יתירות ע"ש.

ובזה י"ל מה שי"ל בשמעתי למה שינה התנא סדר הקרא והקדים לאו דנשים ללא דסוסים ולפי דברינו י"ל דסדר הדרשה נקט דאי נקוט ברישא לא ירבה לו סוסים אלא פפי מרפבתו יקשה מנ"ל דכדי מרפבתו מותר.

דא"ל מלו דיקשה דלמא אצטריף לו למעוטי הדיוטות אבל לאחר שפבר הביא לאו דלא ירבה לו נשים לענן מלך דוקא והינו ע"כ דממעטנו הדיוטות מלו ממילא מותר לו גבי סוסים לדרשה דכדי מרפבתו מותר ולכן שפיר קאמר אלא פדי מרפבתו: שם ואמר שלמה אני ארבה ולא אשיב: י"ל דבשילמא גבי נשים שייף לומר אני ארבה ולא אסור דבשעת לקיחה אפתי לא הסירו לבבו רק אחרי כן אבל גבי סוסים איף שייף לומר ולא אשיב הא הוא שלחם למצרים לקנות סוסים ולאו דלא ירבה לא עבר עד שהביאו אותם.

וא"כ אדרבה קדם ההשבה למצרים ללא ירבה. וי"ל דהרמב"ם בה' מלכים פסק ע"פ הירושלמי דלאו דלא תנסיון לשוב בדרך הזה עוד אינו רק בשיושב שם אבל אם הולך שם לסחורה ולפרקמטיא זה מותר ע"ש ולפ"ז לכאורה קשה איף קאמר קרא דלא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה הא בכה"ג שמשביב אותם לקנות סוסים ליפא איסור כלל.

וצ"ל דפי' המקרא הוא דע"י שיוליכם שם לקנות סוסים אפשר שיושיב שם קצתם להיות מצוי שם בכל עת לקנות סוסים וכמו שמשמע קרא גבי שלמה שהיה שם מקנה סוחרים והינו דקאמר שלמה אני ארבה ולא אשיב דהינו לא אשיב אותן להיותן שם תמיד רק שייחזרו הנה אחרי קנותן ואעפ"כ נכשל: שם איתביה אב"י וכותב לו: יש לדקדק אב"י דאפתי לא ס"ד דמלך צריף ב' תורות אם פן קרא דנכתב לו גבי מלך למאי אתא הא פבר פתיבא מצוה זו אבל ישראל ועוד מאי ס"ד דמלך אם הדיוט לא מ"ש וכתב לו את משנה כו' מועתה כתבו לכם וארבה גופא קשה איף דריש מקרא זה שמצוה לכתוב משלו מ"ש גבי מזוזה דכתיב ג"כ וכתבתם על מזוזות ולא מצרכינן שייכתבו לשמו.

אכן זה פשוט דדרשת רבא הוא כמו דדרשינן גבי גט וכתב לה לשמה ולא לשם אשה אחרת ה"נ דריש הקא ועתה כתבו לכם לשמכם מה שלא שייף במזוזה דלא כתיב שם לכם. אכן לכאורה י"ל לפי מה שהקשו התוס' בסופה (דף כ"ז ע"ב) בד"ה כל האזרח גימא ונלקחתם לכם דאתרוג אתי להכשיר אתרוג דשנתפין ותירצו דלכם צריף לכתוב לשון רבים משום דכתיב ולקחתם לשון רבים לדרשה ע"ש וכן כתב ג"כ הרשב"ם בב"ב וא"כ לכאורה מנ"ל לרבא למילף מלכם שיהיה לשמו דלמא אתי להכשיר שנתפין דהינו אם ב' בנים ירשו ספר תורה מאביהם ששניהם קיימו בזה המצוה דנעיתה כתבו ולהכי פתיב לכם ולא שייכתוב לשמו הא גם גבי בגדיכם ועריסותיכם לא בעינן שיהיה עשוין לשמו רק שעיתה יהיה שלו עם שנתף אחר.

אכן י"ל ע"פ מה דאמרינו נדרים (דף ל"ח ע"א) ועתה כתבו לכם השירה הזאת כו' אלא פלפולא בעלמא ע"ש. וא"כ צריף עכ"פ פכתבו לשון רבים להורות דנתנה תורה גם

לישראל וממילא צריף לכתוב ג"כ לכם לשון רבים ולא נוכל לרבות שותפים מלכם ולכן אי לא נדרוש לשמכם האי לכם מיותר הוא ולכן דריש ליה רבא פן והיינו משום דרבא דריש דרשה דריב"ח שם בנדורים אכן אבני הקשה לו מהאי ברייתא דמשמע מלף אין הדיוט לא והיינו דע"כ דנקא האי לו דגבי מלף דדרשינו אלשמו ולא האי לכם דאתי לשנותפין או לדרשה אחריןא ולכן פתבה התורה מצוה זו גבי מלף לחודא להורות דבעינו לשמו משא"כ בישראל ולכן א"ש קושית אבני: עוד י"ל אמה שהקשינו דלאבני דלא ס"ד ב' תורות למלף ציווי המלף למאי אתי הא הוא בכלל כל ישראל ע"פ מה שיש לתמונה לכאורה על הרמב"ם (ר"פ ג' מה' מלכים) דהמלף כותב לו ס"ת יתר על אותו שהניחו לו אבותיו ואם לא הניחו לו אבותיו או שנאבד כותב לו ב' ס"ת ע"ש דגם אם הניחו לו אבותיו ה"ל למכתב ב' ס"ת דהא גם משום ס"ת שצריף כל איש מישראל אינו יוצא בשהניחו לו אבותיו כמירא דרבא דכאן וכמו שפסק הרמב"ם (פ"ז מה' ס"ת) והוא תימה גדולה לכאורה וכן הקשה בכ"מ שם.

ועוד קשה עליו דהא בפ"א אמרינו בברייתא פותב לשמו ב' תורות. אכן נלענ"ד דגם בברייתא גופא י"ל למה בברייתא א' קתני וכותב לו ס"ת א' לשמו ובברייתא אחרת קתני ב' תורות.

וע"כ צ"ל דהאחת איירי בשפכר יש לו ס"ת דישאל וזה איירי בעוד שאין לו אותו ס"ת שצריף כ"א מישראל אף כיון דבברייתא זו דריש שתיים מלשון משנה א"כ למה אמרינו בברייתא ראשונה א' דוקא ונ"ל כיון דבגמרא איתא פלוגתא בין רבי לרשב"א אי משנה לשון שתיים או עשוי להשתנות א"כ י"ל דברייתא דנקט רק ס"ת אחת אתיא פרבי דדריש לשון משנה עשוי להשתנות ולא שתיים א"כ שפיר לישא דקרא נקטי והנפ"מ בין ב' הברייתות הוא זה דאי משנה לשון ב' א"כ לכאורה זה מיותר הוא דמה"ת לא יחייב מלף גם בס"ת דישאל ולא לכתוב אלא המצוה לכתוב ס"ת שלו.

אע"כ דקרא אתי להורות דה"א דאם עדיין אין לו ס"ת פלל פשמלף דתסגי לו בא' לשמו ובא' שלא לשמו אף דבשל ישראל פתיב דרשה לשמו ובשל מלף ג"כ ה"א דזה דוקא אם פותב כל אחת לחודא אבל אם פותב שניהם ביחד דהיינו פשמלף הא' חז לשמו תסגי לתרנוייהו לכן פתיב וכתב לו את משנה התורה להורות דאפילו פשהיא משנה ג"כ בעינו לו דהיינו לשמו אכן הברייתא ראשונה דלא דרשה משנה לשון ב' סברה באמת דלא בעינו רק חזא לשמו אכן אבני רצה לדייק דשל הדיוט לא בעינו לשמו פלל מדקתני בברייתא גבי מלף דוקא לשמו וע"ז מתרץ לא נצרכה אלא לב' תורות.

פ"י דהברייתא לא אתי למעט של הדיוט אלא האחרת של מלף דלא בעינו דהיינו אם יצטרף לכתוב שתייהן ביחד לא בעינו רק חזא לשמו ולאפוקי מברייתא האחרת דקתני בה דבעינו ב' ס"ת לשמו והשתא א"ש דגם אבני ידע שפיר דמלף בעי ס"ת של ישראל ג"כ ודלא כפ"י רש"י והשתא כיון דהרמב"ם פסק כמר זוטרא דהכתב נשתנה דהתורה נתנה בכתב ליבונאי פאשר נבאר לקמן א"כ משנה לשון נשתנה ולא לשון ב' ולכן פסק ג"כ בהא בברייתא ראשונה דדוקא ס"ת א' בעי לשמו ולכן אם הניחו לו אבותיו ס"ת לא בעי למכתב זה הס"ת דישאל רק סגי ליה באותה של אבותיו.

ועיין ברמב"ם פ"ז מה' ס"ת: שם וקרא בו מקום הראוי: י"ל מה פשיט ליה טפי שאסור לקרות בבית הכסא ממה שאסור להכניס ספר תורה לשם. הא גם בזוי מצוה דאורייתא הוא מושפף וכסה כדאמרינן בשבת (דף כ"ב) ומטעם בזוי מצוה אסור להכניס תפילין לביה"כ וא"כ ה"ה ספר תורה.

וי"ל פיון דאמרינן במתניתין דבכל עת תהיה ספר תורה עמו דכתיב והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו הרי דבכל ימי חייו דוקא הוא ומ"ש דקאי דוקא אוהיתה עמו ולא ג"כ אוקרא בו דסמיה ליה טפי וצ"ל פיון דע"כ אי אפשר לקרות בו בכל עת א"כ האי כל ימי חייו אוהיתה בו דוקא קאי.

וכה"ג צ"ל ג"כ לענין הנפרת יציאת מצרים דאמרינן מפל ימי חייו בפ"א דברכות ולא מצרכינן שינפיר אותו בכל עת רק פעם א' ביום ופעם אחת בלילה והיינו ג"כ משום דאי אפשר וע"כ פוננת הכתוב פה הוא אבל לענין והיתה עמו דלא נתנה התורה שיעור כמה יהיה עמו ע"כ האי כל ימי חייו דוקא הוא ולכן לא מצרכינן אפילו שיקרא בס"ת פעם אחת שחרית ופ"א ערבית כמו הנפרת יצי"מ דכיון דהאי כל ימי חייו לענין והיתה עמו דוקא הוא וע"כ לא קאי כלל אוקרא בו דלענין קריאה א"א אף לפ"ז למה הקדים קרא וקרא בו קודם כל ימי חייו פיון דלא עליו קאי וזה מתרץ הכרייתא פיון דכתיב והיתה עמו כל ימי חייו ה"א דמצות הכתוב דאפילו בבה"כ יהיה עמו ולא יחוש לביזוי מצוה דגזירת הכתוב הוא פן וע"ז מתרץ לכה סמיה וקרא בו לנהיגה, עמו להורות דמצות והיתה עמו אינו אלא בזמן שראוי לקרות בו וזה שייך בכל עת חוץ משעת ביה"כ וביה"מ מדשיגה קרא להקדים וקרא בו לימי חייו דריש פן: שם בתוספת ד"ה כתב ליבונאה.

ועוד אמאי לא פהלן כתבא למקרא: וכן הקשה הר"ן בשם הראשונים לפי רש"י ולענ"ד אינה קושיא כ"כ דהא פרכינן לקמן לר"ש פן ומתריצין בגימטריא אפתיב והכי י"ל ג"כ למר זוטרא נאי קושיתם מדפריה לר"ש הכי ולא למר זוטרא זה נדאי לאו קושיא היא דר"ש אמר בפ"א כה דכתיב זה לא נשתנה אבל למר זוטרא אינו פתוב בפ"א פן רק למאי דפריש רב חסדא ולכן יותר רצה להקשות על תנא דאמר בפ"א פן מלהקשות אמרימרא דמר זוטרא לבתר דפריש ר"ח: שם דף כ"ב ע"א בגמרא ואומר נאל היהודים: בכ"מ דייקין מאי ואומר והכא לא דייקין פן משום דמקרא דווי העמודים נדאי לאו ראיה ברורה היא דהא שמות האותיות לא נתנו בסיני וא"כ י"ל דלכה אנו קוראין אותו עתה וי"ו מפני שעשוי פצורת ווי העמודים ולכן מיייתי ואומר: שם ואידה האי שניתי מאי דריש ביה: עיין במהרש"א שכ' על פשט המהרש"ל בקושיא זו דדחוק הוא.

אף לפענ"ד פי' המהרש"א עוד יותר דחוק דלפי פירושו אליבא דהאי תנא מצות פתיבת ס"ת לישאל ליכא מצוה כלל ולא מצוה פלוגתא בזה אכן לפענ"ד לפי פירש"י הפי' פשוט בקושית הגמרא דנדאי אליבא דכ"ע מלך בעי ס"ת חוץ מישאל דהיינו שצריך שיהיה לו ב' ס"ת מדכפל אצלו המצוה והאי ואידה אמרימרא דלעיל קאי דאמר מר זוטרא בתחלה נתנה תורה לישאל בכתב עברית ומפרש רב חסדא דהיינו כתב ליבונאי ולפי פי' רש"י הוא אותיות גדולות ועיין בר"ן שרבים מהראשונים הבינו דעת רש"י דהיינו צורת אותיות שלנו רק גדולות משלנו וא"כ פיון דנתנה התורה לכתוב באותיות גדולות דוקא א"כ גם על המלך היה ציווי זה דהא כתב זה לא נשתנה עד עזרא וא"כ אין לומר

דכמין קמיע הנה תלוי בזרועו וע"ז קאמר דוד שויתי ה' לנגדי תמיד דכמין קמיע הוא קטנה בכתב דק כמו שפי' רש"י.

ונה א"א דהא לא הנה אז רק פתב ליבונאה דהם אותיות גדולות לפי פ"א רש"י. ובזה מיושב ג"כ מה שהקשה הכ"מ על הרמב"ם (פ"ז מה' ס"ת ופ"ג מה' מלכים) למה השמיט הוא דעושה אותה פמין קמיע והניח בצ"ע ע"ש אכן לפי הנ"ל א"ש פיון דלמר זוטרא ע"כ לא ס"ל הא דעושה אותה פמין קמיע ולכן מדבתיראי הוא וגם מדשקיל וטרי בש"ס אליביה פסק הרמב"ם פנותיה וממילא לא יכול לפסוק הא דעושה אותה פמין קמיע: שם פאילו שכינה פנגדו: המהרש"א הקשה בזה דדרשה דתולה בזרועו אתיא מימיני בל אמוט ודרשה דשכינה פנגדו משויתי ה' לנגדי תמיד וא"כ אפתי קושית הגמרא דאידיד לא מתורצת.

אכן י"ל דלכאורה י"ל למה נחשוב דהשכינה פנגדו ולא לפניו דהא וראית את אחורי פתיב. אכן י"ל דזה מתרץ סיפא דקרא פי ידוע דבימין מכונה מדת הטוב ובשמאל מדת הרע והחטאת כמ"ד לב חכם לימינו ולב פסיל לשמאלו וא"כ אם תהיה השכינה לפניו אז יהיה ימינו לימין השכינה ושמאלו פנגד שמאלה אבל אם היא פנגדו אז יהיה ימין השכינה הנאדרי בכח נגד שמאלו דצריד חזוק יותר לבל אמוט ופול ברע והיינו דקאמר שויתי ה' לנגדי דוקא ולא לפני פי מימיני בל אמוט ולכן ימיני אינו צריד חזוק כ"כ ולכן גם סיפא דקרא שייכא לדרשה זו: שם אמרה ליה חסרא לגנבא: י"ל מה ראתה אבישג לקנטר המלה דוד בדברים ומה הנה מבוקשה בזה.

ונ"ל דלכאורה י"ל פיון דאבישג היתה אסורה לדוד ולא לקחה אלא להיות לו סוכנת ולחממו א"כ מה ראה לבקש נערה יפה בכל גבול ישראל ולגרות יצה"ר בפנשו הא בבתולה פל דהו סגי ליה אף אם אינה יפה כ"כ.

אכן זה א"ש עפ"י מה דאמרינו בירושלמי פרק זה הביאו ג"כ הפרשת דרכים דאותן י' פילגשים שפא אליהן אבשלום העביר דוד בכל יום מקושטות לפניו ואמר ליצרו הרע תאבת דבר האסור לה חיה שפאני מתעבה דבר המותר.

הרי דכל מגמת דוד הנה לשוב על חטא דבת שבע באותו דבר עצמו. וכעין מה דאמרינו באותו מקום ובאותה אשה ולכן ג"כ הואיל בדבר לבקש נערה יפה דוקא להגדיל תשובתו בכף אף אבישג לא ידעה זאת רק סברה מדמבקשין נערה יפה דוקא למען תהיה לו לאשה ולכן אמרה ננסבן וכשאמר לה אסירת לי וא"כ ע"כ הא דבקשו נערה יפה דוקא משום תשובה ולהיות לו לסוכנת ולא להיות לו לאשה וזה לא רצתה דהא אפילו להיות לו פלגש לא רצתה כמ"ש הר"ן אף אם תמנע שמושה ממנו שלא ברצונו תהיה מורדת במלכות ובהא רשות המלה הוא ליקח בנות ישראל לשפחותיו כמו שכתוב בפ' המלה ובכולם המלה מותר כמו דאמרינו לעיל ולכן התחכמה בדבריה ואמרה דלענין תשובה לא אהני לה מידי דכבר זקנת ותשש פחה ולכן דמית לגנב שחסר ונפשיה בשלמא נקיט וכיון דפיותי לא מהני לה מידי א"כ שלחני וקח לה אחרת תחתי וזה הנה מכונן דבריה.

אכן המלה דוד הראה דעדיין יש לו פת וא"כ צריף הוא לה להגדיל תשובתו: שם באותה שעה קנחה ב"ש ביי"ג מפות: י"ל לפי מה דאמרינו בנדה (דף ט"ז ע"ב) אמר ר"ח בר אשי אמר רב בידקה בעד ואבד כו' אלו איתא מי לא משמשה כו' ע"ש הרי דפשיטא להש"ס שם דרב ס"ל כב"ה דאין צריף בדיקה על כל ביאה וביאה ואיך אמר רב גופא הקא דקנחה ביי"ג מפות על שפא עליה י"ג ביאות.

וי"ל עפ"מ"ש התוספת שם בד"ה ב"ש לפי פ"י רשב"ם דגם לב"ה מצריף בדיקה על כל תשמיש ותשמיש רק לא בבגד חדש וסיימו שם ואפשר דאפילו צנועות לא בעי חדש לאחר תשמיש עכ"ל. והשתא יש להוכיח אפכא דצנועות גם לב"ה מצריף חדש ולכן בת שבע נהגה כצנועה.

אכן גם לפי פ"י רש"י שם יש לפרש ע"פ מה דאמרינו שם אמר ר"ז מדברי פולם גלמוד בעל נפש לא יבעול וישנה וא"כ דוד דנדאי בעל נפש הנה הצריכה פן ואפילו לרבא דאמר פי תניא היא לטהרות ג"כ א"ש דמשום טהרות הצריכה י"ג מפות דנדאי עסקה בטהרות בכל עת פי כל מאכלם הנה חולין בטהרה או קדשים: שם אפילו מזבח מוריד עליו דמעוה: המהרש"א בח"א פירש משום דכשגרשה לא תביא עוד קרבן זיבה ולידה ע"ש ומה שכתב קרבן זיבה הוא תמוה שהרי קרבן זיבה אינו להתיירה לבעלה דבלא קרבן ג"כ מותרת והקרבן הוא להתיירה בקדשים ולכנוס למקדש וזה תביא גם אחר שנתגרשה.

ולענ"ד יש לפרש דמזבח מרמז על ספירת מלכות כידוע שנתגרשה מבעלה. שם מבקשין ממנו ממון ואין לו: בזבחים (דף כ"ט) פרש"י דלענין ממון שגזל איירי והקשו שם בתוס' עליו הא בשבת (דף כ"ב) אמרינו בפ"י מקרא זה דבעון נדרים אשתו של אדם מתה והא דאמרינו ב"ה ולא באשתה לענין ב"ת דוקא איירי.

ולפע"ד אדרבה מזה ראיה לפי רש"י דהא בשבת תניא בשם ר' נתן ובזבחים ור"ה והכא אמר בשם ר"י ור"א אותה מימרא גופא דאמר ר' נתן ועכ"פ הו"ל למימר הכא תניא פנותיה דר"י (ואין זה מדריף הש"ס שיאמר אמורא מה שכתב אמר התנא בשנינו לשון קצת) ועוד הנה קשה לרש"י קושית התוס' דכיון דאמרינו דבעון נדרים אשתו מתה איך אמרינו ב"ה ולא באשתה ועוד למה מיייתי שם סד"א מדאמר ר"י ולא ס"ד מדאמר ר' נתן ולכן פירש רש"י דר"י לענין ממון שגזל איירי ודלא כר"נ דאוקי קרא זה לענין נדרים ולר"נ באמת ליכא למימר ב"ה ולא באשתה.

אף גם אליבא דר"י ה"א פמו דאשתו מתה אם מבקשים ממנו ממון שגזל כמו כן ה"א ג"כ אם מבקשין ממון שגזר ולכן כתיב קרא ב"ה ולא באשתה: שם קשה לזונוגם פקריעת ים סוף: יש לפרש עפ"י מה דאמרינו פ"ב דנדה ואלו צדיק ורשע לא קאמר משום דהפל בידי שמים חוץ מיראת שמים.

הרי אף דהקב"ה יודע עתידות לא רצה לגלות מחשבתו בזה והנה ביים סוף אמרינו בגמרא דסוטה דקטרג מד"ה הללו עובדין ע"ז כו' והציל אותן הקב"ה משום שידע שסופן לחזור למוטב ויקבלו התורה והצריף בזה לגלות דעתו לענין צדיק ורשע וכמו כן הוא לענין זיוג לפי מעשיו דאם היום צדיק ולמחר נעשה רשע א"כ צריף זיווג רשעת לפי

מעשיו וכן איפכא אם עכשיו רשע ולבסוף נעשה צדיק צריף צדקת לפי מעשיו וא"כ גם בזה צריף הקב"ה לגלות עתידות מענין רשע וצדיק ולכן קשה פקריעת ים סוף: שם בתוספת ד"ה ארבעים יום.

ומ"מ מועיל תפלה להפכו: הא דמהפכי בזה תפלה אף שגם אז לא יקניים הבת קול נ"ל דה"ט משום דהב"ק אינו מכריז רק על תנאי שאם ישא פלוני אשה זאת תהיה זיווגו ולכן אם נהפך הוא לנזקק או היא לזכר הרי לא נשא אשה כלל וגם היא לא נשאת כלל לאיש ואין בזה ביטול ב"ק.

וכן מוכח מהא דאמרין במ"ק (דף ח') דאין נושאין נשים במועד שמה יקדמנו אחר ברחמים פי הא דרבא כו' עיין שם ופי' רש"י דשמה יקדמנו אחר ברחמים הוא שתמות היא והיגו משום דעל תפלתו שהתפלל בראשונה א"ל רבא דזה לא אהני ליה ועל תפלתו השנייה שימות הוא או היא לא אמר פן ש"מ דלזה תפלה שפיר מהני אף דלפ"ז מ"ש תפלה ראשונה לא מהני פיון דכבר הכריז הב"ק אותה לפלוני ובנדאי לא יעשה נגד הב"ק א"כ גם תפלה שתמות היא לא תהני דהא אם תמות ג"כ לא נתקיים הב"ק אע"כ דה"ט דהב"ק לא הכריז אלא שבת פלוני מיוחדת לפלוני ולא תנשא לאחר אבל אפשר ג"כ שלא תנשא כלל כגון אם תמות משא"כ בתפלתו הראשונה שבזה יבטל הב"ק וא"כ ה"ה ג"כ גבי נהפך לזכר או לנזקק לא מהני ביטול ב"ק: שם ע"ב בגמרא הואיל ומשמרות מתחדשות ופי' רש"י שיראנו ביופי: אף שאין צריף כה"ג בחילוף המשמרות וא"כ אפשר שלא יראו אותו כלל מ"מ זה א"ש עפמ"ש התוס' בתגיגה (דף יז ע"א) גבי אין כה"ג מתלבש בכליו בשם הירושלמי דכה"ג הנה רגיל לעבוד בשבת ויו"ט ולכן שפיר שייך שיראו אותו בנפיו כשיעבוד בשבת: שם וילף פ"רע פ"רע מנזיר: לכאורה קשה ל"ל למילף פ"רע דיתזקאל מנזיר הא במ"ק (דף י"ט ע"ב) יליף גז"ש זו לענין פהגים גופא דילף מקרא דראשיכם אל תפרעו בגז"ש דפרע דאבל נוהג אבלותו ל' יום וא"כ מהאי קרא גופא מוכח דכהגים לא ישלחו פ"רע למ"ד יום.

וי"ל דזה א"ש עפמ"ש הר"ן בשמעתין למה דמצרכינן לקמן קרא לפרועי ראש דבמיתה ולא יליף פן מראשיכם אל תפרעו ולא תמותו משום די"ל דצנאזה זו לא היתה אלא הוראת שעה לבני אהרן שלא יהיו פורעין בשביל שהיו מחנכין הבית בימי המלוואים עיין שם ולפ"ז גם פאן אתי שפיר דלא יוכל לילף שיעור פ"רע לכהן הדיוט מראשיכם אל תפרעו.

אכן אכתי קשה לפי מה שכ' התוס' בנזיר (דף ה' ע"א) בד"ה מ"ט גבי פהגים דלא מסתבר ללמוד קדושת עולם מקדושת שעה ולפיכך יליף מפהגים אע"ג דלמד מן הלמד עיין שם א"כ ה"א למה ילפינן פהגים מנזיר גילף פהגים דיתזקאל מפהגים דראשיכם אל תפרעו בגז"ש דפרע אף דהם גופא לא ילפינן רק בגז"ש דפרע במ"ק פנ"ל מ"מ יותר טוב למילף למד מן הלמד מלמילף דבר הנוהג לעולם ממה שאינו נוהג לעולם דהיינו פהן מנזיר וי"ל: שם אי הכי האידנא נמי: הר"ן הקשה למה קאמר אי הכי הא גם בלא מימרא דרב פפא לאביי ומה שהשיב לו קשה פן.

אף בתירוצו לא מתורץ זה לפענ"ד ונ"ל קונשיתו ע"פ מה שי"ל לכאורה אהא דאמרין בגזיר (דף ה') מ"ט גבי כהנים משום דאיכא פ'כד עיין שם. הא לפי מה דאמרין הכא לאו משום פ'כד אלא דמקרא ילפינן ל' יום וכי טעמא דקרא דרשינן.

ונ"ל דלפי מה דמתרץ הכא פ'רע ליהוי שלוחי לא לישלחי א"כ פ'י הקרא פ'ה הוא דראשם לא יגלחו ופ'רע דהיינו שלא יגלחו הפ'רע תו' ל' יום אכן ג"כ לא ישלחו וכן משמע פ'י רש"י פ'אן דכתב ונ"ל משמע פ'רע דל' יום ליהוי עכ"ל.

אכן התוס' לא פתבו פ'ן רק משמע טפי מפ'רע לא ישלחו עכ"ל. והיינו משום דאזלי לשיטתם דכתבו בתענית (דף י"ז) דאין הפ'י שבתו' ל' לא יגלח.

רק שלא ישלח טפי מל' יום עיין שם. אכן דעת רש"י לא נראה פ'ן פ'דכתבנו.

וא"כ לפי שיטת רש"י דציווי הוא לגדל פ'רע למד יום מנ"ל דלא ישלחו תיכף לאחר ל' הוא ולא יגדל שער דלמא מפ'אן ואילך רשות ולמ'ה אמה הכרייתא דמגלח ללמ"ד יום דמשמע מצוה לגלח פ'מו לענן כה"ג.

אף לענן זה מפרש בגמרא דגזיר שם הטעם משום דאיכא פ'כד דהיינו ניוול פ'מו שפי' רש"י ודמי לטעם של כה"ג והשתא מתורץ דזה לא אתיא מקרא רק שלא יגלח תו' למ"ד אבל לא שיגלח ביום ל' דוקא פ'נו דלענן לא יגלח לא נתנה התורה שיעור וזה נדאי דטעם דניוול לא שייך רק בזמן המקדש שעובד הפ'ה וכמ"ש ג"כ ה"ר"ן והשתא א"ש דפ'רע אי הכי דבשלמא לפי מה דס"ד מעיקרא דל' יום אתיא מפ'רע לא ישלחו דהיינו שלא ישלח ל' יום וכמו שהבין רב פפא לא יקשה אי הכי האידינא נמי די"ל פ'נו דהציווי הוא שלא יגדל שער א"כ הטעם הוא משום ניוול וזה לא שייך רק בזמן המקדש פ'שעובד עבודה אבל לא בזמן הזה.

אבל לאחר שתירץ שהציווי הוא פ'רע ליהוי דהיינו שלא יגלח פחות מל' יום א"כ לא שייך זה משום ניוול דעבודה דאדרבה איכא הוא וע"כ זה א' פ'מו שאר מצות הכהנים דנוהגים גם בזמן הזה ולכן שפיר פ'רע האידינא נמי וע"ז מתרץ דומיא דז"ן מה ז"ן דהיינו שלא לשנות ז"ן רק בזמן ביאה אסור אף פ'רע ראש דהיינו שלא לגלח הפ'רע דוקא בזמן ביאה הוא דאסור והציווי האחר שלא לגדל יותר מל' יום פ'שיטא דלא שייך האידינא פ'נו דאינו רק משום ניוול פ'מבואר בגזיר וכנ"ל: שם מפ'לל דרבנן אסרי: הקשה רש"י בתענית דף י"ז וכן הקשה ה"ר"ן בשמעתין ל"ל להקשות מסיפא מדיוקא ליקשי מרישא דפליגי רבנן בפ'י ועיין בתירוציהם והוא תמוה מאוד לכאורה.

עוד יש להבין דאב"י גופא מה קמ"ל בנה דפשיטא דכהני פ'רבי ס"ל ולא היה לו לומר רק הלקה פ'רבי או נהגי כהני פ'רבי. עוד קשה המקשן דאפתי לא ס"ד הטעם משום מהרה בנה בהמ"ק רק סבר דמדאורייתא שלא בזמן ביאה אסור תקשי לדידיה ברייתא גופא דאם מפיר משמרתו ובית אב שלו אינו אסור אלא באותו יום ובאינו מפיר בית אב שלו אסור פ'ל אותו שבת ורק באם אינו מפיר משמרתו לעולם אסור ואי אפילו שלא בזמן ביאה אסור למ'ה מותר במפיר משמרתו בשאר הימים וא"כ אדרבה איכא הוי ליה לדייק מהברייתא דשלא בזמן ביאה שרי.

ועוד י"ל דאיה ס"ד דשלא בזמן ביאה ג"כ יהא אסור דהא בפירוש פתיב בקרא גבי יין
בבואם דמשמע שלא בשעת ביאה שרי וכמו שכתב רש"י בד"ה דומיא. עוד י"ל
דבברייתא שם בתענית קתני כל כהן שמפיר משמרתו ויודע שפתי אבותיו קבועין שם
דהאי קבועין שם צ"ב דהא בזמן הגה קמיירי ולא קבועין כהנים כלל.

ורש"י נדחק בפירושו פנראה שם ועיין ברמב"ם (פ"א מ"ה ביאת מקדש ה"ז) שכ' כל
כהן שיודע מאיזה משמר ומאיזה בית אב הוא ויודע שפתי אבותיו קבועים בעבודה היום
אסור לו לשנות יין כל אותו היום וכו' ע"ש.

שהראב"ד השיג עליו בב' השגות ומלבד השגותיו עוד דברי הרמב"ם סתומין דלא פירש
כלל בדבריו דלעגנו זמן הגה קמיירי רק כתב אותו שם בתוך הדינים דכולם הם בזמן
המקדש.

לכן נלענ"ד דהכא בקרא דבבואם יש לפרש ב' פרושים או דבבואם אחי למעט דשלא
בשעת ביאה מותר לגמרי או דבזמן ביאה דוקא בשעת ביאה אסור שלא בשעת ביאה
שרי אבל שלא בזמן ביאה לעולם אסור פיון דאייתקש לפרועי ראש דיהיה נוהג האידנא
אי לאו משום דאייתקוש ליין.

והיינו דפריה המקשן ויין שלא בזמן ביאה שרי והתניא כו' וא"כ ע"כ בבואם לא אחי
רק למעט בזמן ביאה דהיינו בזמן שבהמ"ק קיים שיהיה מותר שלא בשעת ביאה דהיינו
שלא בשעת עבודה אבל שלא בזמן ביאה נשאר ההיקש לפרועי ראש לאסור לעולם כן
נלע"ד ברור בדעת המקשן.

ולפ"ז גם לסברת המקשן בזמן ביאה שלא בשעת ביאה מותר לשנות דהא זה ע"כ
ממעטינו מבבואם. והנה רש"י בד"ה רבי אומר כתב וז"ל אסור ביין כל אותו היום אף
בזמן הגה.

אכן האי אף בזמן הגה אינו מלשון הברייתא שם רק כף פירש רש"י דברי הברייתא עיין
שם. ולכן נלע"ד לומר דהרמב"ם לא פי' כן רק פי' דכל הברייתא אבזמן המקדש קאי
וה"פ אם מפיר משמרתו ובית אב שלו ויודע שבית אב שלו קבוע שם דהיינו שעובד
היום במקדש אינו אסור רק אותו יום אבל אם אינו מפיר בית אב שלו ומפיר משמרתו
אז אסור כל אותו השבוע דבכל יום איכא לספוקי שמא היום הוא שעת ביאה שלו ואסור
ביין פכל אחד מן הבית אב דהא אף שיש בהם רבים שאינם עובדים מ"מ כולם אסורים
או שמא יצטרכו להם או משום דהיום מקרי שעת ביאה שלהם וטעמים אלו שייכים גם
באותו שאינו מפיר בית אב שלו דהא אפשר שיתברר הדבר היום שהוא מבית האב
שעובד היום ועוד פיון דאינו מפיר בית אב שלו יכול לעבוד בכל יום כדאמרינן ביבמות
(דף ק"א ע"א) עולה במשמרו של זה ושל זה עיין שם.

ולכן בגם אם אינו מפיר משמרתו לעולם אסור אכן רבי פליג פיון דאתה צריה לאוסרו
לעולם מותר לעולם דתקנתו אף דטעם זה לא שייך רק היכי דאינו מפיר גם
משמרתו אבל היכי דמפיר משמרתו לא שייך טעם זה פיון דיוכל לשנות יין לעולם חוץ
מבשבווע הזאת ולכן לא פליג רבי באמת לפי פירוש זה רק אאינו מפיר משמרתו וכיון
דאמר אב"י דנהגי כהני כרבי א"כ הלכה כרבי ולכן פסק הרמב"ם כפונתיה וכפ"י זה פי'

הרמב"ם והוה הו דבריו הפאים על נכון ומתנרצים בזה השגות הרמב"ם דדוקא לפי פי רש"י שפי' רק הברייטא על זמן הזה והקלקלה הוא לפי פירושו דהרי כמה שנים שלא חזרה בירה בזה פליג רבי גם ארישא דברייטא דהא אותו קלקלה שנייה ג"כ במפיר משמתו.

אכן לפי פירוש הרמב"ם דכל הברייטא איירי בזמן המקדש וע"כ האי קלקלתו ע"כ הפי' פינו דאינו מפיר משמתו אסור פינו לעולם וזה תקנתו דלכך מותר לעולם דלא רצו להחמיר עליו כ"כ ולכן ברישא דאינו מקולקל בכך דאין חילוק פינו לשאר אנשי המשמר דהא פולם אסורים לשמות יין באותה שבווע פדקתני ברישא דברייטא ולכן שפיר מודה רבי ברישא ולא פליג רק אסיפא וזה הוא דעת הרמב"ם ובה מתנרצים כל הקושיות הנ"ל דהשתא שפיר אבני חידוש דבר.

פינו דרב לא איירי רק מאותו שלא ידעו משמתו בזמן המקדש ואתי אבני וחידוש דגם בזמן הזה הא דשתי פהני חמרא כרבי דוקא דאם אין אתה מתיר להם אסורים לעולם פינו דאינם מפירין משמתו וא"כ תקנתו קלקלתו והשתא אתי שפיר דפריה מדיוקא דוקא דמרישא דברייטא לא היה יכול להקשות הא ע"כ שלא בזמן ביאה אסרי רבנו דזה אינו דהא הברייטא בזמן ביאה לפי פי' הרמב"ם אבל מדאבני פריה שפיר פינו דאמר דנהגי כרבי דוקא ומנ"ל פן דלמא רבנו מודו ג"כ בהא פינו דבזמן הזה הוא ולא אסרי רבנו רק בזמן ביאה אע"כ דפסיקא ליה לאבני דשלא בזמן ביאה ג"כ אסרי רבנו משום דבבואם לא ממעט רק בזמן ביאה ושללא בשעת ביאה וא"כ קשה דאבני אדאבני דלעיל תירץ פירע להוי שלוחי לא לישלחי ולדידיה פריה בש"ס אי הכי האינדנא נמי וצריה לתרץ דאימקש לניו והשתא פריה דהא ע"כ אבני גופא סבר דשלא בזמן ביאה אסור מדלא מותר לכהני האינדנא רק משום דכרבי ס"ל.

ובזה מתורץ ג"כ מה שהקשה הר"ן מאי קא מקשה מפלל דרבנו אסרי לימא דאין ה"ב דרבנו אסרי אבל אנו סמכינו ארבי והשתא מתורץ דאלישנא דאבני פריה דקאמר דינו שלא בזמן ביאה מותר והא הוא ע"כ ס"ל דלכ"ע אסור רק דלרבי משום תקנתו קלקלתו שרינו ליה דאל"כ אפשר דגם רבנו מודו בזמן הזה ולא אסרו רק בזמן ביאה וע"ז קאי בבואם: שם ובענין פהו הראוי לעבודה: אף דבלא"ה אינם ראויים לעבודה דכולם טמאי מתים הם מ"מ הרי אמרינו לענין פסח הרי שהיו הפהנים טמאים יעשו בטומאה א"כ ה"ה גם פן תמיד דבא ג"כ בטומאה כמו שפסק הרמב"ם פ"ד מה' ביאת מקדש וא"כ משום טומאה אפשר להו לעבוד אבל פשהם שתויי יין או פרועי ראש לא אבל קשה פינו דלא הותר בצבור רק טומאת מת אבל לא טומאת נדה ושרץ ונבלה וכדומה א"כ כמו דגזור רבנו שלא לשמות יין משום מהרה רבנה בהמ"ק כמו כן לגזור ג"כ שלא יטמא הפהו עצמו במגע שרץ ונבלה ונדה וכדומה.

דאין לתירץ קמא דהטעם דגזרינו פינו יותר מבפרועי ראש משום דלא אפשר פינו לתקן את עצמו במהרה כמו בפרועי ראש דהא גם בטומאת שרץ לא יוכל נתקן במהרה דהא פעי טבילה והערב שמש ולא יוכל עוד להקריב קרבן דאין קרבן פלילה ובין לתירוצ רב אשי דבפרוע ראש לא גזור משום דלא מיחל עבודה דהא גם טומאה מיחל עבודה.

וצ"ע: שם פהן הראוי לעבודה: אפתי קנשה למה קאמרי רבנן דבאינו מפיר משמרתו אסור לשמות יין לעולם. בלילה עכ"פ לישתרי וכמו דתנן שם בתענית (דף ט"ו) לענן אנשי משמר שמתרין בלילות ואסורים בימים דהא כל הטעם דאנשי בית אב אסורים בלילות הוא משום הקטרת אמורין שנוהג גם בלילה אכן אם עדיין לא נבנה בהמ"ק ולא הקריבו עוד קרבנות ביום א"כ בלילה לישתרי דגם אם יבנה בהמ"ק עתה לא יהיה להם לעבוד עבודה עד הבקר ובשלמא לפי מה שפירשנו לעיל דעת הרמב"ם דברייטא לענן זמן הבית איירי ולכן לא מקשה רק מדאב"י א"ש דלענן זמן הבית ודאי דשייך טעמא דמתניתן דהקטרת אמורין ובזמן הזה אפשר דבאמת רק ביום אסרי רבנן והא דאמר אב"י דכהני דשתו חמרא כרבי משום דשתי גם ביום אבל לפי רש"י וראב"ד דברייטא איירי לענן בזמן הזה קשה כן למה אסור גם בלילה וא"ל דהחשש הוא שפא ישתה סמוך לבקר וישתפר ואי יבנה בהמ"ק בבקר עדיין לא יסיר יינו מעליו ולא יוכל להקריב תמיד של שחר דא"כ ל"ל לרש"י פלל טעם זה באנשי בית אב שלא ישתו יין בלילות משום הקטרת אמורין לימא משום שפא יהיה עוד שכור בבוקר.

וי"ל דלענן בית אב ליפא למימר טעם זה וכינן דבתי אבות היו מתחלפות בקל יום בבוקר קודם תמיד של שחר כדמוכח מהא דאמרינן ביומא (דף כ"ו ע"א) אין מפייסין על תמיד של בין הערבים ומוקמינן ברייתא דקתני מפייסין בשבת דוקא שמשמרות מתחלפות בין תמיד של שחר לשל בין הערבים משמע הא בחול מתחלפות בתי אבות קודם לתמיד של שחר ועובד עד למחר קודם תמיד של שחר וא"כ יום ולילה של אנשי בית אב הוא הלילה שלאחר יום עבודתם ובזה לא שייך החשש שלמחר יהיה עדיין שכור דהא למחר אין צריך לעבוד עוד דבית אב אחר יעבוד ולכן צריך רש"י לפרש הטעם משום הקטרת אמורין משא"כ לענן יבנה ביהמ"ק שייך שפיר טעם זה שפא עדיין יהיו שכורים ולא יוכלו לעבוד בבוקר.

אף דלפ"ז קשה על הרמב"ם (פ"א מה' ביאת מקדש הלכה ו') דהטעם דאנשי בית אב אסורים לשמות יין בלילות שפא ישכים לעבודתו ונמצא עדיין לא סר יינו מעליו דהרי למחר לא יעבוד עוד כדהוכחנו דבשלמא הא לא קשה לשיטתו מהא דאמרינן בביריתא בתענית (דף ט"ז ע"א) דלקף אנשי בית אב לא שותין לא ביום ולא בלילה משום דעסוקים בעבודה תמיד דמשמע כפי רש"י דעסוקים בעבודה תמיד דגם בלילה יש להם עבודה להקטיר אמורין דגם לשיטת הרמב"ם יש לפרש דהברייתא רצתה לתרץ פניו דביום גם אנשי משמר אסורים שפא יצטרכו לסייע לאנשי בית אב וגם בלילה אנשי בית אב אסורים משום שפא ישכים שכור לעבודתו א"כ מה"ט אסרו גם אנשי משמר בלילה שפא יצטרכו לסייע לאותן העובדים בבוקר ויהיו שפורין וע"ז מתרץ הברייתא דלקף דוקא באנשי בית אב חיישינן שפא ישפמו שפורים פניו דעסוקים בעבודה תמיד בין אם יהיה עבודה רב או מעט אבל אנשי משמר דאינו עסוקים בעבודה תמיד רק אם רבה עבודה אף שאסורים לשמות ביום שפא יצטרכו לסייע לאנשי בית אב מ"מ לא מחמרינן בהו כ"כ לגזור שאפילו בלילה לא ישתו שפא יהיו עדיין שכורים ולכן לשון הברייתא גם לפי שיטת הרמב"ם ז"ל אתי שפיר אבל זה קשה לשיטתו דהא למחר לא יעבדו עוד.

ונ"ל דהראב"ד שם השיג על הרמב"ם וכתב דהטעם הוא משום הקטרת אמורין ובאמת יש ליתן טעם למה שהרמב"ם נתן טעם אחר ונ"ל דע"כ להרמב"ם לשיטתו טעם זה אינו דלכאורה קשה איהו אפשר לומר דהטעם משום הקטרת אמורין הוא במתניתין סתמא קתני דאנשי ב"א אינן שותין לא ביום ולא בלילה ולמה יאסרו אותן שעובדים בליל שבת בין הא ביהם לא שינה טעם דהקטרת אמורין דאין הקטרת אמורין בשבת דחלבי חול לכ"ע אינן קרבים בשבת כדאמרין בשבת (דף קי"ד).

וי"ל דרש"י פתב ב' טעמים למה אב"א אסורין אחד משום הקטרת אמורין ואחד משום אברים שפקעו מעל גבי המזבח שצריכין הפהגים להחזירן וביומא (דף מ"ו ע"א) פתבו התוס' בשם ריב"א דהיכא דמשלה בהו האור מבעוד יום מותר להחזירן בשבת וא"כ שפיר שינה גם בשבת טעם דהקטרת אברים שפקעו שמוותר להחזירן לשיטת ר"י וריב"א.

וי"ל דרש"י וראב"ד ס"ל פנותיהו אבל הרמב"ם דכתב (בפ"א מה' תמידין) סתמא דאברי תמיד של חול אינן קרבין בשבת ולא חילק בין משלה בהו האור או לא לשיטתו לא שינה טעם דהקטרת אמורין בשבת ולכן צריה ליתן טעם אחר.

עוד יש לתרץ זה לשיטת רש"י וראב"ד דנדאי גם הם ס"ל פדעת הרמב"ם פדהוכחנו לעיל דאל"כ למה יהיו הפהגים בזמן הזה אסורים בלילה לרבנן והא דהוצרכו לטעם דהקטרת אמורין משום דלענין ב"א לא שינה טעם זה של הרמב"ם דהא למחר אינו עובד עוד כפאשר פתבנו אה זה לא שינה רק לענין ימי חול אבל לא לענין שבת כפאשר נפרש דרש"י בתענית (דף ט"ו ע"ב) בד"ה אנשי בית אב פתב ונ"ל המשמרה מתחלקת לשבעה בתי אבות פנגד ז' ימי השבוע אב ליום עכ"ל.

ואף דבמנחות (דף ק"ו ע"ב) אמרינן פנגד ו' בתי אבות היינו משום דבשבת לא הנה מעות נדכה אכן רש"י פתב שם משום דבשבת פולן שוין וזה צ"ע דסתר מ"ש פאן (ועי' מ"ש בפסחים ס"פ מקום שנהגו) וגם דעת הרמב"ם (פ"ג מהל' פלי המקדש ה' ט' ופרק ד' ה' י"א) נראה שז' בתי אבות היו ע"ש וכן מוכח בתוספתא (ר"פ ב' דתענית) עיין שם.

ועיין מה שפכתבתי בספרי ע"ל ביבמות (דף ק"א). ולכאורה קשה דהא ע"כ שמונה בתי אבות בעינן לפי מה דאמרין (סוף סנהדרין) שמשמר הנכנס מקריב תמיד של בין הערבים והיוצא תמיד של שחר עם המוספים וא"כ הרי הקריבו בשבת ב' בתי אבות הנכנס תמיד של בה"ע והיוצא תמיד של שחר והוי ליה ח' בתי אבות בכל משמר.

אבל י"ל דרש"י סובר דתמיד של שחר של שבת לא הקריב ב"א חדש אלא אותו שעבד ביום ו' עבד ג"כ תמיד של שחר בשבת והכריח פן דאל"כ למה לא היו שותין בליל שבת הא אז ליכא הקטרת אמורין פנ"ל אלא ע"כ דאותו בית אב של יום ו' הקריב גם ביום השבת שחרית ולכן לא יכלו לשתות יין שמא ישפיימו למחרת פשהם שכורים ויעבדו דהא גם לרש"י ס"ל לטעם זה כפאשר הוכחו.

אבל הרמב"ם ו"ל דסובר דאותו בית אב שעבד בשבת זה בתמיד של בה"ע עבד בשבת האחרת פשיצא בתמיד של שחרית להשלים עבודת יומו וא"כ לא שינה לענין שבת לא

טעם דהקטרת אמורים ולא טעם דינשכים פשהוא שכוור דהא ליל ב"א זה הנה במוצאי שבת ולא עבד למחר.

ולכן פירש הרמב"ם דלילה ויום דאמרינו בבתי אבות פירושו הלילה שהיה קודם יומו שעובד בו ובזה שינה שפיר טעם שמא ישפם פשהוא שכוור לעבודתו גם בליל שבת ולכן פירש הרמב"ם פן ולא משום הקטרת אמורין ומינשבת השגת הראב"ד: פרק שלישי שם דף כ"ג ע"א בגמרא ואפילו לנה מצי מעכב: לכאורה קשה איך קאי הקושיא דוקא הקא בלא"ה אמתניתן יכול להקשות פן אר"מ דאמר זה פוסל דינו של זה דמשמע ג"כ אפילו לנה.

ועוד תקשה דרבנן אדרבנן דברי שא מודו לפי תירוץ הגמרא דיכול לפסול ב"ד של חבירי ובסיפא פליגי. אכן ע"ז י"ל (וא"ע מצאתי ג"כ בר"ן) דסיפא איירי היכי שרצה לפסול את הדיינים מפח פסול ובזה סברי רבנן דאינו נאמן אבל רישא איירי שאינו רוצה לדון לפניהם ולא שיפסלם בפסול דבזה גם רבנן מודו ולכן א"ש ג"כ דאמתניתן לא הנה יכול להקשות דהינו אדברי ר"מ דהא ר"מ איירי בפסול ממש ובזה נדאי גם הלנה מצי מעכב ולכן מקשה אתירוץ הגמרא דע"כ איירי ג"כ שאינו רוצה לדון לפניהם ולא שפוסלם בפסול ממש דאל"כ תקשי רבנן אדרבנן כמ"ש הר"ן ובזה אין הלנה מצי מעכב לפי מימרא דר"א ובזה מתורץ ג"כ מה שהקשו הפהרש"א לפי תירוץ הגמרא דבערפאות שבסוריא שנו מאי קמ"ל בסיפא הא מרישא שמעינן לה ע"ש דהשתא נדאי לאו מרישא שמעינן דברי שא דאיירי בשאינו רוצה לדון לפניהם גם רבנן מודו ובסיפא דאיירי ברצה לפסול פליגי והא דפירש רש"י לקמן בד"ה זה פוסל דאיירי באומר לא אדון לפניו אלמא דגם סיפא איירי פן ולא בפסול ממש לפי האמת פירש פן אבל לפי הס"ד דבגמרא פאן דזה בורר איירי בב"ד וע"כ סיפא בפסול ממש איירי וכמ"ש הר"ן: שם בערפאות שבסוריא שנו: לפי מ"ש הר"ן ריש פירקן דמתניתן זו אתיא לפרש האי דיני ממונות בשלשה דתני בריש מסכתין א"כ קשיא לר' אבהו דאוקי לעיל (דף ב' ע"ב) האי דיני ממונות בג' בגזילות וחקלות דבעי ג' מומחין א"כ איך אפשר לאוקמי מתניתן בערפאות שבסוריא הא גפי גזילות וחקלות מומחין בעינן וצ"ל דלענין מתניתן זו גם ר' אבהו מודה דאיירי גם בהודאות והלואות ולא בגזילות וחקלות ומה שחסר במתניתן דלעיל גלה פאן ורק אלקבא דשאר מ"ד במתניתן דלעיל גם בהודאות והלואות איירי הוצרה הר"ן לפרש דלפרושי מתניתן דלעיל אתי: שם בתוספות ד"ה זה בורר לו.

ולא פריך אלא מלישנא דמתניתן: עיין בפהרש"א. ולפי עניות דעתי גם לשיטת התוספות נשארה הקושיא דועוד מאי זה בורר לו אחד כמו לפירוש רש"י מדלא פירשו בה פירוש אחר ואעפ"כ לא הוי פקושיא ראשונה דקושיא הראשונה היתה בפשיטות מלשון דמתניתן ואחרי שתירץ לו דהפירוש הוא פשזה בורר לו אחד הקשה לו הא קתני זה בורר לו כו' ולא קתני פשזה והלשון זה משמע דהכי דינא דהא ע"כ גם לפירוש רש"י צריך לפרש פך דלאחר שפבר תירץ פשזה בורר כו' הקשה לו עדיין ועוד מאי זה בורר וע"כ דמהלשון פריך מדלא קתני פשזה בורר וגם מדקתני ושניהם בני"ו וא"כ גם לפי פירוש התוספות יש לפרש פך.

ולפ"ז י"ל דגם רש"י מפרש כפירוש התוס' ויתיישב פל הקושיות שהקשו התוס' וגם הר"ן על פירוש רש"י: שם ע"ב בגמרא וסיפא עדיו אלמא דוקא הוא: פירוש דבלא"ה הייתי יכול לומר דעדיו דקתני היינו עדים דעלמא אבל לעולם בחדא איירי אבל לאחר שתני גם דיינו דוקא ולא קתני דיינים למימר דיינים דעלמא וא"כ גם עדיו לא הל"ל אי הפירוש עדו: שם פגון שקרא עליו ערעור: הא דצ"ל בקא הוא ואחר לפסלן משום דאזלא אליבא דר' יוחנן דסבר בכתובות (דף כ"ו) ובקדושין (דף ע"ג) דאין ערעור פחות משנים ואף דלחד תירוצא שם בלא הנה לו חזקת פשרות גם אחד נאמן מכ"מ ביותר רצה לפרש האי זה פוסל דמתניתין עם אחר מלפרוש דעד מייירי בלא הנה להם חזקת פשרות או דרצה לאוקמי גם לפי תירוצ הראשון שם בקדושין: שם סוף סוף נוגע בעדותו הוא: הקשה אחד מן התלמידים הא בכתובות (דף כ"ב ע"א) קאמרין דפגם משפחה גילוי מלתא בעלמא הוא ולא מקרי נוגע בעדות ודחוק לומר דגמרא שם אזלא לפי תירוצ רב דימי אמר"י לקמן דמנ"ל דפליג בזה וי"ל דהטעם דפגם גילוי מלתא הוא פירש"י שם משום דצריך לקברר בב"ד.

אכן זה לא שייך רק אם יכול לקברר דבריו בב"ד פגון אם הוא הנה עבד וזה יכול לקברר אבל אם אומר עליו שידע בו שהוא משפחת עבד באופן שאינו יכול לקברר דבריו ע"י ראיה פי איך יביא עתה ראיה על אבות אבותיו שהיו עבדים ואין מעיד רק ע"פ דיעתו זה נדאי עדות גמור הוא ולא גילוי מלתא וא"כ לכאורה מה מקשה בגמרא שם לימא דאיירי שם בכהאי גוונא דלא הוי גילוי מלתא בעלמא.

אכן באמת לק"מ פינן דכבר פריך מקודם אי ערעור דגזלנותא אוקי תרי להדי תרי וא"כ מקשה ממנ"פ אי איירי בערעור משפחה שאינו יכול לקברר בב"ד א"כ היינו כמו ערעור דגזלנותא ואוקי תל"ת נאי איירי בערעור שמקברר בב"ד א"כ גילוי מלתא הוא ולכן א"ש דקאמרין הקא לרבנן דנוגע בעדות הוא דנדאי איפא גם ערעור שנוגע בעדות דהיינו פשאנו יכול לקברר בב"ד ורק אעדותו סמכינן ובכה"ג אוקי למתניתין דהקא והיינו דדייק רש"י בלישנא דהקא פירש בד"ה פגם משפחה עבד הוא משפחת עבדים כו' והתם פירש סתם דעבד הוא משום דאי אומרים עליו שהוא עבד זה מן הסתם יכול לקברר בב"ד אבל משפחת עבד מסתמא אינו יכול לקברר פנ"ל: שם בתוספות ד"ה ואמר רב דימי.

וי"ל דאי לאו דרב דימי: לכאורה קשה אפתי הא דרב דימי ל"ל דע"כ ליפא למימר דדוקא בתרתי לריעותא סבר ר"מ דיכול לחזור דהא במתניתין קאמרין רבנן אימתי בזמן שהביא ראיה שהן קרובין או פסולין אבל אם היו כשרים אינו יכול לפוסלן וכיון דלפי מה דקיימינן השתא איירי מתניתין בדקבל עליהו א"כ מה בין קרובין ופסולין לפשרים.

וע"כ צ"ל דה"ט דבקרובין דאיפא תרתי לריעותא גם רבנן מודו ורק בכשרין פליגי באיפא חדא לריעותא וא"כ ע"כ מוכח דר"מ גם בחדא לריעותא פליג ואפתי הא דרב דימי ל"ל. אכן זה אינו דהא לפי מה דקיימינן השתא בתירוצ התוס' לא ליתני מתניתין דהקא פלל וא"כ נדאי בלא רב דימי שפיר ה"א דר"מ דוקא בתרתי לריעותא פליג פינן דלפי קושית הגמרא מתניתין דהקא לא ליתני.

אכן אפתי קשה דליקשי לעולם בלא רב דימי וליקשי איפכא דמתניתין דלקמן לא ליתני ובמתניתין דהקא ליפא לטעות פלל. ועוד קשה לפי שיטת הר"ן שכתב דהאי דרועי בקר

הוא ג"כ תרתי לריעותא ותירץ בזה מה שהקשה גם המהרש"א א"כ לשיטתו ע"כ רבנן גם בתרתי לריעותא פליגי וכן נראה שיטת רש"י לקמן דרק התוס' לקמן ד"ה אומר רב דימי פתבו דרבנן מודו לר"מ בתרתי לריעותא א"כ קשיא פנ"ל מ"ט דרבנן במתניתן דחלקו בין הביא ראיה שהן קרובים לשהן פשרים.

וי"ל דטעמא דרבנן לאו משום דחלקו בין חדא או תרתי לריעותא אלא משום דסברי דאפילו בתרתי לריעותא אינו יכול לחזור. אכן זה דוקא היכא שאינו נוטן אמתלא לדבריו אבל אם נוטן אמתלא לדבריו דהיינו שאמר פשקבל העד פבי תרי סבר דכשר הוא נעתה שמע שקרוב ופסול הוא אז פשמביא ראיה שכן הוא יכול לחזור אפילו לרבנן אבל בלא"ה לא: דף כ"ד ע"א בגמרא דמר סבר אמרינן מגו: ועיין בפירוש רש"י.

לכאורה קשה מה בכך דלא אמרינן מגו הא אנו רבנן פסקינן דפליגי אר"מ ולית להו מגו וכן קשה איפכא למ"ד אמרינן מגו ולולי פירוש רש"י הנה נלענ"ד לפרש איפכא דרבנן סברי לא אמרינן מגו ולכן מוקי לרבנן פו דפסקינן פנותייהו אבל רב דימי סבר אמרינן מגו ולכן לא יוכל לתרץ פתירוץ רבין: שם איבעי' להו באתן לך מחלוקת: לכאורה קשה לפי מה דאוקי ריש לקיש לעיל (דף כ"ג) מתניתן דלעיל בדקבל עליו פבי תרי ופליגי ר"מ ורבנן אי יכול לחזור בו או לא א"כ ע"כ מוכח דבין בזו ובין בזו מחלוקת דהא קתני זה פוסל עדיו של זה וזה פוסל כו' הרי דהמלנה והלנה שניהם יכולים לחזור בדקבלו עליהו וכמו דמוכח בגמרא דלעיל ואפילו לנה מצי מעכב הרי בפירוש דאחד קאי אמלנה ואחד קאי אלוה וא"כ ע"כ מוכח דבין בזו ובין בזו מחלוקת.

אכן זה לק"מ דהא אליבא דר' יוחנן מפעיא ליה בגמרא הכי ור' יוחנן בפירוש לא מתרץ לעיל כדר"ל דרב דימי אומר ר' יוחנן מתרץ בב' פתי עדים ורבין אומר ר' יוחנן מתרץ בד"א פמבואר לעיל ולכן אליבא דר' יוחנן שפיר קמבעיא ליה.

אכן זה קשיא לכאורה פיון דלפי המבואר בפוגיא אין במתניתן דנאמן עלי אבא הברע אי במחול לך אי באתן לך או בתרנוייהו פליגי דהא פליגי בזה שמואל ור"י ורבא ובנדאי אין לאחד מהם ראיה מדלא מקשה בגמרא פו ולפי אוקימתא דר"ל דלעיל ע"כ מוכח דבתרנוייהו פליגי דהא פליגי במלנה ובלנה וא"כ מאי פריה בש"ס אליבניה מקמ"ל דמצי הדר ביה תנינא אומר לו נאמן עלי אבא וכו' דהקושא היא בנדאי ל"ל למתני מתניתן דלעיל וכמו שמוכח ממה שפתבו התוס' לעיל בד"ה ואמר רב דימי והשתא מה פריה הא שפיר מצרכינן מתניתן לעיל לאשמעינן דבתרתי פליגי וצ"ע: שם ברש"י ד"ה במחשכים הושיבני: עיין בחגיגה (דף י' ע"א) דשם לא פירש רש"י פו: שם ע"ב בגמרא אבל תולה בדעת עצמו אימא מודו: בזה א"ש מה שקשה לכאורה אגמרא דלעיל (דף כ"ג ע"ב) דקאמרינן צריכא אי תני אבא ואביה כו' דלמא לא חזי אימא מודו להו לר"מ ואיך אפשר לומר פו נהא מסיפא דמתניתן מוכח דבדעלמא לא חזי ג"כ פליגי דהא דור לי בחיי ראשה ג"כ לעלמא לא חזי ואעפ"כ פליגי אבל לפי מה דעבדינן הכא צריכותא א"ש דאפתי מצרכינן מתניתן דלעיל לאשמעינן דהכי דהוי תרנוייהו גפי הודי דהיינו לעלמא לא חזי וגם תולה בדעת אחרים ג"כ פליגי רבנן דמאבא ואביה לא הוי ידעינן רק תולה בדעת אחרים דפליגי רבנן אבל אפתי לא הוי ידעינן אי פליגי ג"כ בדהוי ג"כ לעלמא לא חזי ומדור לי לא הנה ידעינן רק בדלעלמא לא חזי אבל לא בתולה ג"כ בדעת אחרים

ולכן אשמענו מתניתן דנה פוסל עדיו של זה דהוי ג"כ תולה בדעת אחרים ולעלמא לא חזי ואעפ"כ פליגי רבנן, אף דנה אפתי קשה לפי מה שכתבו התוס' לעיל בד"ה ואמר רב דימי וי"ל דאי לאו דרב דימי כו' עיין שם.

ואפתי בלא רב דימי ג"כ קשה דמתניתן דלעיל ל"ל דא"ל דהוי אמינא דבחדא לריעותא מודה ר"מ דהא דור לי בחיי ראשון ג"כ לא הוי אלא חדא לריעותא ואעפ"כ פליגי ואין לומר דאפתי הוי טעינו לרבנן אי לא תני מתניתן לעיל וה"א דוקא בדור לי בתולה בדעת עצמו בקא סברי רבנן בחדא לריעותא דאינו יכול לחזור בו אבל אפתי לא הוי ידעינו דגם בתולה בדעת אחרים סברי פו דנה אינו פיון דכבר אשמענו ברישא דנאמן עלי אפא בתולה בדעת אחרים דאפילו בתרתי לריעותא לא יכול לחזור בו כש"כ בחדא לריעותא.

וי"ל דלפי מ"ש המהרש"א לעיל דלקה ה"א דבתרתי לריעותא דוקא פליגי אי לאו דרב דימי אף דלכאורה מוכח דגם בחדא לריעותא פליגי ר"מ מג' רועי בקר דלא הוי אלא חדא לריעותא דניחא ליה להביא דברי רב דימי להקשות גם מרישא א"כ בזה מתורץ ג"כ קושיתנו כמובן.

אכן אפתי קשה פו לפי דברי הר"ן שחקשה ג"כ קושית המהרש"א ותיירץ בדרה אחר דהיינו דג' רועי בקר הוי ג"כ תרתי לריעותא הרי דלא סבר פסברת המהרש"א וא"כ קושיתנו במקומה עומדת ונ"ל דלהר"ן לשיטתו בלא"ה לק"מ דלכאורה יש לתרץ בפשטות דמדור לו בחיי ראשון לא הוי מוכח מידי דגם בחדא לריעותא פליגי ר"מ דהוי מצינו לאוקמא ג"כ בתרתי לריעותא וכגון שהלוח שהיה דינו לישיבע ולא לשלם אמר למלנה שידור בחיי ראשו ויטול דהוי ג"כ תרתי לריעותא חדא דישבע ויטול וכל הנשבעים שבתורה נשבעים ולא משלמים חוץ מאותן הנפרטים במתניתן דשבועות ועוד דנודר בחיי ראשו לאו שבועה היא כלל ולק"מ פליגי ר"מ ואפתי ה"א דבחדא לריעותא לא פליגי ר"מ.

וא"ל דאיך אפשר לפרש כה דדור לי תרתי לריעותא הוא דא"כ היאך פליגי רבנן דהא לפי מ"ש התוס' בד"ה אמר רב דימי דבתרתי לריעותא גם רבנן מודו ז"א דהא השתא לפי שיטת הר"ן קיימינן והוא ע"כ לא סבר פשיטת התוס' רק פריש"י מדסבר דג' רועי בקר הוי תרתי לריעותא ואעפ"כ פליגי רבנן וכמו שכתב ג"כ בפ"י בהידושיו דסובר פשיטת רש"י.

ועוד דהא השתא קיימינן אי לו דרב דימי ואז ה"א דבחדא לריעותא מודה ר"מ וא"כ בתרתי לריעותא פליגי רבנן דאל"כ ר"מ ורבנן במאי פליגי ולכן תירוצ זה גם לפי שיטת התוס' אתי שפיר: שם מאי בינייהו: נדאי דנפקא מנה טובא איפא בין ב' הטעמים פגון דמשחק בקוביא ומעות שניהם ע"פ הדר דמשום אסמכתא ליפא כמ"ש התוספת בד"ה כל כי ומשום ישוב פשיטא דאיפא.

ועוד איפא נפ"מ כשמשחק בחנם דמשום אסמכתא ליפא ומשום ישוב איפא. ואפילו להך שיטה דגם משום ישוב ליפא באינו מתפרנס מן השחוק רק שיש לו פרנסה במקום אחר דנה הוא פלוגתא בין הרמב"ם והטור (עיין פ"י מה' עדות) מ"מ נפ"מ טובא איפא בכה"ג

גופא פֿשֿמשֿחק בְּמַעוֹת וַיֵּשׁ לוֹ פֿרַנְסָה מִמְקוֹם אַחַר דְּמִשׁוּם אֶסְמַכְתָּא אֵיפָא וּמִשׁוּם יִשׁוּב לֵיפָא אֲלֵא בַּגְמָרָא חֲדָא מִנְיָהּוּ נִקְט: שָׁם בְּרִישׁ"י ד"ה רְבָא דְאָמַר פֿמֵאוּן.

וְלֹא שְׁיִיף לְמִימַר הֶכָּא: וְכֵן פְּתַבּוּ גַם הַתּוֹס' וּלְפַעַנ"ד בְּלֵא"ה לֵיפָא לְמִימַר דְּרְבָא ס"ל דְּבַתְרִיתִי פְּלִיגִי פִּינּוֹן דְּהוּא תִּיגְרִץ לְעִיל לְרַב אַחָא בְּרַתְרִיפָא שְׁהַקְשָׁה לוֹ מִמְתְּנִיתוֹן דְּדוֹר לִי בְּסִי רֵאשֶׁה דְּמַתְּנִיתוֹן אֵיגְרִי בְּאַתָּוֹן וְע"ז הַקְשָׁה בַּגְמָרָא וְהָא תְּנִי לִיָּה רִישָׁא וְעֵבִיד צְרִיכוּתָא דְאֵי תְּנָא תּוֹלָה בְּדַעַת אַחֲרִים ה"א בְּהָא קְאָמַר ר"מ דְּמִי יִימַר דְּמוֹפִי לִיָּה.

וּפִי' רִשׁ"י וְאֵי הָוִי יַדַּע דְּמוֹפִי לִי' לֹא הָוִי אָמַר הַלְפָּה הֲדַר וְלִכְאוּרָה קְשָׁה אֵיף אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן וְהָא חוֹזֵר קוֹדֵם גְּמַר דִּין דְּאָז לֹא יַדַּע דְּמוֹפִי לִיָּה הָרִי ע"כ דְּלֹא הָוִי הִטְעַם דְּמַצִּי הֲדַר מִשׁוּם דְּמוֹפָה נֶגְדַּד דַּעַתוֹ דְּהָא אַכְתִּי לֹא זָכָה.

אָכֵן זֶה לִק"מ דְּרְבָא לְשִׁיטְתוֹ שְׁפִיר תִּיגְרִץ כֵּן דְּהָא אוֹקִי פְּלוּגְתִּיָּהּ לְאַחַר גְּמַר דִּין וְכַדְמִסְקִינּוּ בְּשִׁמְעִיתוֹן. וְלָכֵן ע"כ מוֹכַח דְּדוֹנְקָא לְאַחַר גְּמַר דִּין פְּלִיג לְרְבָא דְאֵי ג"כ לְפָנֵי גְמַר דִּין א"כ לֹא שְׁיִיף צְרִיכוּתָא דְלַעִיל דְלֹא שְׁיִיף הִטְעַם דְּמִי יִימַר בְּלַפְנֵי גְמַר דִּין.

וּא"כ מְלַפְנֵי גְמַר דִּין מוֹכַח תּוֹלָה בְּדַעַת עֲצָמוֹ וְאַכְתִּי יִקְשָׁה לְרְבָא לְעִיל תּוֹלָה בְּדַעַת עֲצָמוֹ ל"ל אַע"כ דְּלְרְבָא לְאַחַר גְּמַר דִּין דְּוֹנְקָא פְּלִיגִי: שָׁם בְּתוֹסְפֵת ד"ה שְׁלַח לִיָּה. תִּימָא דְּהֶכָּא מִשְׁמַע דְּלְאַחַר גְּמַר דִּין לְכְאוּרָה יֵשׁ לְהִבִּין מֵאֵי קוּשְׁיָא דְלִמָּא הָא דְשְׁלַחוֹ לִיָּה הֶתֶם ס"ל לְהוּ כר"ל דְּהֶכָּא דְּוֹנְקָא בְּלַפְנֵי גְמַר דִּין מְחַלְוֹקַת.

וּצ"ל דְּדוֹסֵק לְהוּ לְהַתּוֹס' לְמִימַר דְּמַפְלָגוֹ אַמּוֹרָאֵי בְּתַרְאֵי אֵלִיפָא דְּהַלְכְתָּא בְּזָה. וְעוֹד י"ל פִּינּוֹן דְּלִפִּי מֵאֵי דְּמַתְרִץ שָׁם דְּאַתָּוֹן לְאַשְׁמַעִינּוּ דְּבְאַתָּוֹן לְהַ מְחַלְוֹקַת א"כ קְשָׁה קוּשְׁיַת הַגְמָרָא דְלַעִיל תְּרַתִּי אַתָּוֹן לְהַ ל"ל וְע"כ צ"ל הַצְרִיכוּתָא דְלַעִיל דְּבַתּוֹלָה בְּדַעַת אַחֲרִים ה"א בְּהָא קְאָמַר ר"מ מִשׁוּם דְּאָמַר מִי יִימַר דְּמוֹפִי לִיָּה וּא"כ ע"כ מוֹכַח דְּלְאַחַר גְּמַר דִּין מְחַלְוֹקַת דְּזָה לֹא שְׁיִיף רַק בְּלְאַחַר גְּמַר דִּין פְּנ"ל.

אֵף דְּלִפ"ז לֹא הִיל"ל לְהַקְשׁוֹת אֲשַׁלַּח לִיָּה. אָכֵן בְּאַמַּת זֶה אֵינּוּ רֵאזִיָּה כָּלֵל דְּהָא אֶפְשָׁר דַּס"ל כר' יוֹחֲנָן דְּסַבְרַב בֵּין בְּזוֹ בֵּין מְחַלְוֹקַת.

וְלֹא אֶצְרַכִּינּוּ לְהֵאֵי צְרִיכוּתָא דְלַעִיל כָּלֵל דִּי"ל חֲדָא אֵיגְרִי בְּאַתָּוֹן לְהַ וְחֲדָא בְּמַחוּל לְהַ וּמ"מ צְרִיף לְאַשְׁמַעִינּוּ שָׁם בְּאַתָּוֹן לְהַ מְחַלְוֹקַת דְלֹא נִימָא פֿשְׁמוּאַל דְּוֹנְקָא בְּמַחוּל לְהַ מְחַלְוֹקַת וְע"כ צ"ל דְּקוּשְׁיַת הַתּוֹס' מְהַלְכְתָּא הִיא פְּנ"ל: שָׁם בַּא"ד.

לְהִכִּי גָרַס ר"ת וְנִשְׁבַּע: לְכְאוּרָה קְשָׁה לִפ"ז מֵאֵי פְּרִיף בִּש"ס שָׁם בַּב"ב מֵאֵי קַמ"ל תְּנִינָא נְאָמֵן עָלֵי אַבָּא כו'. הָא טוֹבָא קַמ"ל דְּוֹנְקָא מִשׁוּם דְּנִשְׁבַּע דְּלַהוּי פְּלְאַחַר גְּמַר דִּין אֵינּוּ יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ הָא בְּלֵא"ה יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ דְּבַמְתְּנִיתוֹן דְּנִימָא עָלֵי אַבָּא אֵינּוּ הִכְרַע אֵי בְּקוֹדֵם גְמַר דִּין אֵי לְאַחַר גְמַר דִּין אֵיגְרִי מְדַפְּלִיגִי ר"י ור"ל בְּהִכִּי וּצ"ל דְּבֵלֵא"ה מְשַׁנֵּי הֶתֶם שְׁפִיר.

אוּ אֵי רַק הָא אֲתִי לְאַשְׁמַעִינּוּ לִימָא רַק אַמְתְּנִיתוֹן דְּנִימָא עָלֵי אַבָּא וְהוּא שְׁגָמְרוּ הַדִּין וְכֵן אַמְתְּנִיתוֹן דְּדוֹר לִי וְהוּא שְׁנִשְׁבַּע אַע"כ דְּגַם דְּבַר אַחַר אֲתִי לְאַשְׁמַעִינּוּ וְע"ז מְתַרְץ דְּאֲתִי לְאַשְׁמַעִינּוּ ג"כ דְּבְאַתָּוֹן לְהַ מְחַלְוֹקַת וְכִינּוֹן דְּתַרְתִּי אֲתִי לְאַשְׁמַעִינּוּ מַה שְׁלֵא הוֹזְכַר בְּמִשְׁנֵה נִקְט זֶה בְּמַעֲשֵׂה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ: שָׁם ד"ה וְאַלוֹ מִן הַפְּסוּלִין.

וְכָל פְּסוּלֵי דַמְתַּנִּיתָן פְּסוּלִים דְּרַבְּנָן נִינְהוּ: ע"ש שְׁהַתּוֹס' הָאֲרִיכוּ לִיתָן טַעַם בְּכָל א' וְא' אֲכַן לְפִי מ"ש רש"י בְּשַׁבּוּעוֹת (דָּף ל"ד) לְעֵינַן מְשַׁחֵק בְּקוּבְיָא דְלֹא מְקַרֵי גִזְלָן מְדַאֲרֵינְתָא רַק הֵיכִי דְגִזְלָן מִיָּדוּ בְּחִזְקָה כְּמוֹ נִיגְזָל אֶת הַתְּנִית מִיָּד הַמְצָרִי וְכֵן פָּתַב ג"כ רִישׁ פ' יוה"כ בלא"ה א"ש דְּכַלְהוּ דְּרַבְּנָן נִינְהוּ: שָׁם בַּא"ד.

מְדַאֲרֵינְתָא נִינְהוּ ק"ו מְאֻשָּׁה: הַאי ק"ו בַּב"ק (דָּף פ"ח) פְּרִיכָא הוּא וּלְפִי הַמְסַקְנָא יְלִיף שָׁם דְּלֹא יוֹמְתוּ אַבוֹת עַל בְּנִים ע"ש: שָׁם ד"ה כָּל פִּי. וּמִיָּהוּ קָשָׁה עַל פִּי ר"ת: הָא דְהִקְשׁוּ הַתּוֹסֶפֶת מְהָא דְמַסִּיק אֶלְיָבָא דַר"י דְהֵינְנוּ מְשׁוּם דְקִאֲמַרִּינָן דְטַעְמָא דַר' יוֹסִי מְשׁוּם דְאִסְמַכְתָּא קְנִיא מְכָלָל דְטַעְמָא דַר' יְהוּדָה מְשׁוּם דְסָבַר לֹא קְנִיא וְלֹא הִקְשׁוּ בְּקִיצוּר מְדַאֲרֵינָן דְטַעְמָא דַר' יוֹסִי מְשׁוּם אִסְמַכְתָּא מְכָלָל דַּכָּה"ג מְקַרֵי אִסְמַכְתָּא דִּי"ל דְהִגְמָרָא קוּשְׁטָא נִקְיֵט דְהָא בְּאַמְת ר' יוֹסִי סָבַר דְאִסְמַכְתָּא קְנִיא וְלָכֵן הִקְשׁוּ מַדַּר' יְהוּדָה דְוָקָא.

אֲכַן לַפַּע"ד י"ל פִּינּוֹן דְמַסְקִינָן הֵכָא הֵיכָא ר' יְהוּדָה מְשׁוּם ר"ט אֲמַרְהָ וּכְפִי הַנְרָאָה מִפִּי רש"י מַה דְאָמַר ר' יְהוּדָה בְּמַתְנִיתָן אֵינּוּ אֶלָּא לְפָרוּשׁ דְּבַרֵי חֲכָמִים אֲבָל מַה שְּׁאָמַר מְשׁוּם ר"ט הוּא סְבַרְתָּ עֲצָמוּ וְא"כ לְדִידִיָּה וְדָאִי שְׁפִיר מְקַרֵי אִסְמַכְתָּא גַם בְּשִׁשְׁנֵיהֶם מְקַנִּין זֶה לְזֶה וְכִסְבַּרְתָּ רְמִי בַר חֲמָא אֲבָל ר"ת קִאֲמַר אֶלְיָבָיָה דַר"ש וּלְדִידִיָּה בַכָּה"ג לֹא מְקַרֵי אִסְמַכְתָּא וּמַתְוַרְיָן בְּזֶה קוֹשְׁיַת הַתּוֹס': שָׁם דָּף פַּה ע"א בְּגִמְרָא בַר בִּינִיתוֹס אִסְהִידוּ בֵּי: הַר"ן הוֹכִיחַ מִזֶּה דְמַלְוָה בְּרַבִּית קְצוּצָה ע"כ פְּסוּל מִן הַתּוֹרָה דָּאִי לֹא פְּסִיל אֶלָּא מְדַרְבְּנָן מֵאִי מְקַשָּׁה וְהָא רְבָא הוּא דְאָמַר כּו' הָא כָּל מַה דְלֹא אֲכָרִיז עָלֶיהָ כְּפֶשֶׁר הוּא עֵינָן שָׁם.

אַף דַּלְפ"ז אֲכַתִּי קָשָׁה מֵאִי מְקַשָּׁה בְּש"ס דְלָמָּא אֵינְרִי בְּאַבְק רַבִּית דְּרַבְּנָן וְאַכְתִּי לֹא אֲכָרִיז עָלֶיהָ. וְהִנֵּה הַמ"ל (פ"ד מַה' מַלְוָה וְלִוְהָ) הֵבִיא פְּלוּגְתָּא בֵּין הָרֵאשׁוֹנִים אִי בְּאַבְק רַבִּית גַּם הַלְוָה עוֹבֵר אוֹ לֹא.

וְכַתֵּב שָׁם דְלִהָף שִׁיטָה דְאֵין הַלְוָה עוֹבֵר ע"כ צ"ל דַּמ"מ בְּלֹא דְלַפְנֵי עוֹר עוֹבֵר. דַּל"כ לֹא מְקַשָּׁה בְּש"ס הֵכָא מִיָּדֵי עֵינָן שָׁם אַף דְאֲכַתִּי קָשָׁה כַּנ"ל וְצ"ע: שָׁם אִי תַקְדְּמִיָּה יוֹנָף לִיוֹן: עֵינָן בְּר"ן שְׁהוֹכִיחַ דַּמ"ד כֵּן ע"כ סָבַר כְּרַמִּי ב"ח לְעִיל וְרַב שְׁשֵׁת ע"כ סָבַר כַּמ"ד אָרָא.

אֲכַן לְכַאוּרָה קָשָׁה לְפִי מַה שְּׁנִרְאָה מְדַבְּרֵי הַרְמְב"ם (פ' יו"ד מַה' עֲדוּת) וְכַמ"ש הַכ"מ שָׁם דְאֵימְתִי דַר' יְהוּדָה אֲכַל הֵנִי דַמְתַּנִּי בְּמַתְנִיתָן קָאִי א"כ לַר"ש דְסָבַר לְעִיל דְאֵימְתִי לְפָרוּשֵׁי מְלִתָּא דְרַבְּנָן אֲתִי אִיף אֲפָשֶׁר לִוְמַר דְטַעְמָא מְשׁוּם אָרָא דַּא"כ לְמַה כְּפֶשֶׁר אִם יֵשׁ לוֹ אֲנֻמְנוֹת שְׁלֹא הוּא נְאִי סוֹבֵר דְאָרָא גּוֹפָא הוּא מְשׁוּם שְׁאֵינּוּ עוֹסֵק בִּישׁוּבוֹ שְׁל עוֹלָם וְא"כ גַּם לְדִידִיָּה קוֹשְׁיַת הַגְּמָרָא בְּמַקוּמָה עוֹמְדַת וְהֵינְנוּ מְשַׁחֵק בְּקוּבְיָא וְלֹא שְׁיִיף תִּירוּץ הַגְּמָרָא כַּמִּש"כ הַר"ן.

וּי"ל דְקוֹשְׁיַת הַגְּמָרָא לֹא שְׁיִיף אֶלָּא אִם הוּא ג"כ מִיָּן מְמִינֵי הַשְּׁחֹק אֲבָל אִם הוּא אָרָא מַכ"מ תְּנִי שְׁפִיר גַּם מְשַׁחֵק בְּקוּבְיָא אַף דְחָדָא טַעְמָא הוּא כְּמוֹ דְתַנִּי גַם אַחֲרֵינִי בְּמַתְנִיתָן אַף דְבְּכּוֹלָן הַטַּעַם דְאֵין עוֹסְקִים בִּישׁוּבוֹ שְׁל עוֹלָם מְדַחִילָק ר' יְהוּדָה בֵּין יֵשׁ לְהֵם אֲנֻמְנוֹת לֵאזִין לְהֵם לְדַעַת הַרְמְב"ם שְׁאֵימְתִי קָאִי אֲכַל הֵנִי דַמְתַּנִּי בְּמַתְנִיתָן.

וְהַלַּח"מ רָצָה לְפָרֵשׁ שָׁם דְבַרֵי הַרְמְב"ם בְּדַרְף אַחַר אֲבָל לֹא מְשַׁמַּע כֵּן מְלִשׁוֹנוֹ: שָׁם אָרָא מְשׁוּם דְרַכִּי שְׁלֹם בְּעֵלְמָא. וְמ"ד אָרָא סָבַר דְגַם מְשׁוּם דְרַכִּי שְׁלֹם מְקַרֵי גִזְלָן וּפְסוּל

אָבֵל לִיפֵא לְמִימֵר דְּסִבֵּר דְּאַרְא גְזֵל גְּמוּר הוּא דְּהָא בְּבִרְיִיתָא הֵתֵם קִתְּנֵי דְּגִזְל מְשׁוּם דְּרַכֵּי
שְׁלוֹם הוּא וְהִרְאַיָּה דַּא"ל כִּי לֹא מְקִשׁוּ הַתּוֹסֵס מִיַּד לְקַמְן בַּד"ה אִי נָמִי: שְׁם בְּתוֹסְפֵת ד"ה
הֵהִיא ר' יְהוּדָה.

וְהִינּוּ דְקָאֵמֵר הֵהִיא ר' יְהוּדָה הִיא: וַא"ל דְּאַפְתִּי מֵאִי מוֹכִיחַ דְּלָמָּא לְעוֹלָם בְּעֵלְמָא סְבֵר
ר' יְהוּדָה דְּלֹא הוּי אֶסְמַכְתָּא וְהָא דְּרִישׁ הֵכָא לְמַעַט דְּאִין אֶחָד מֵהֶם נְזִיר פִּינּוּ דְקָרָא ע"כ
אַתִּי לְמַעַט סָפֵק דִּי"ל דְּאִי אֶסְמַכְתָּא קִנְיָא בְּעֵלְמָא א"כ הוּי פִּאן כְּמוֹ וְדֹאִי וְהוּי לִיָּה לְאוֹקְמָא
קָרָא לְמַעַט סָפֵק אַחֵר.

אָכֵן לִפ"ז קָשָׁה מֵאִי פְרִיָּה בְּנִזִּיר (דָּף ס"ב) אֲלֵא לְרַבְּנָן דְּפְלִיגִי אַר"ט וְסִבְרוּ דְּכֹוֹלֵן נְזִירִים
הֵאִי פִי יִפְלִיא מֵאִי עֵבִיד לִיָּה דְּלָמָּא אוֹקְמָא לִיָּה ג"כ כַּר"ט וְהָא דְּסִבְרוּ דְּכֹוֹלֵם נְזִירִים
מְשׁוּם דְּסִבְרוּ הֵכָא דְּכֵהָאִי גְּוֹנָא לֹא אֶסְמַכְתָּא הוּא דְּהָא גַם ר"ט הוּי מוֹקִי לִיָּה הֵכִי אִי
לֹא דְּסִבֵּר דְּאַסְמַכְתָּא הִיא וְכַדְמוּכַח בְּגִמְרָא וַא"כ דְּלָמָּא אַפְתִּי קָרָא דְּיִפְלִיא לְמַעוּטֵי סָפֵק
אַתִּי.

וַצ"ל דְּקִוּשִׁית הִגְמָרָא שְׁם אֲלִיבָיָה דְּרַמִּי בַר חָמָא אַתִּיא דְּסִבֵּר דְּלְרַבְּנָן שְׁפִיר הוּי אֶסְמַכְתָּא
וְלָכֵן ע"כ לֹא דְרִישֵׁי יִפְלִיא לְעַנְיָן שְׁלֵא נִתְּנָה נְזִירוּת אֲלֵא לְהַפְלָאָה דַּא"כ לְמָה אָמְרוּ
דְּמִסְפֵּק הֵם נְזִירִים: שְׁם ע"ב בְּגִמְרָא סֵתֵם רוּעָה פְּסוּל: אַף דְּכִבֵּר שְׁמַעִינּוּ כֹן מְהָא דְּחִילָק
רְבָא בֵּין מְגִדֵּל דְּקָה לְגִסָּה דְּאִי דְּוָקָא בְּדִידְעִינּוּ שְׁרוּעָה בְּהֵמוֹת בְּשָׂדוֹת אַחֲרוֹת מַה לִּי דְּקָה
וּמַה לִּי גִסָּה מ"מ אֲשַׁמְעִינּוּ רַב יְהוּדָה שְׁפִיר דְּהוּא הִיָּה תְּלִמִיד רַב וְשְׁמוּאֵל וַא"כ הִיָּה
קוֹדֵם רְבָא וְאַרְבָּא וְדֹאִי לֹא קָשָׁה מָה אַתִּי לְאַשְׁמַעִינּוּ פִּינּוּ דְּכִבֵּר אָמַר ר' יְהוּדָה דְּהָא הוּא
לֹא לְהֵכִי נִחִית רַק דְּזָה מְשַׁתְּמַע מִמִּילָא מְדַבְּרִינּוּ: שְׁם בְּתוֹסֵס ד"ה מְעִיקְרָא סְבֵר.

דְּכֹן הוּא הֵאָמֵת: בַּב"מ שְׁם הַקְּשׁוּ עַל זֶה וְהָא אִיפָּא לֹא דְלֵא תְּגִזּוּל וְתִירְצוּ לְעַבּוֹר עֲלִי
בְּשַׁנֵּי לְאוּיִן. אָכֵן לְכַאוּרָה קָשָׁה לְפִי מַש"כ בְּרִישׁ פְּרָק אִיזְהוּ נְשִׂיָּה דְּלִכְוָה מוֹקְמִינּוּ לֹא
דְּלֵא תְּגִזּוּל בָּאֵם אִינוּ עַנְיָן אַעֲוִןְשָׁק שְׁכַר שְׁכִיר לְעַבּוֹר עֲלִי בַב' לְאוּיִן וְלֹא אֲלֵא תְּגִזּוּל
גוֹפָא מְשׁוּם דְּאַלֵּא תְּגִזּוּל אִין לֹקִין דְּנִיִּתְקַ לְעֵשָׂה.

פִּי וְלִיפֵא נַפ"מ בַּב' לְאוּיִן וְאִיָּה פְּתִבוּ פִּאן לְעַבּוֹר עֲלִי בַב' לְאוּיִן וַי"ל דְּדוֹקָא לְעַנְיָן לֹא
תְּגִזּוּל פְּתִבוּ שְׁפִיר דְּלִיפֵא לְאוֹקְמָא לְעַנְיָן לֹא יִתְּרָה דְּאִין לֹקִין עֲלִי אָבֵל אֲלֵא תְּחַמְדּוּ
שְׁפִיר לֹקִין וְשְׁפִיר הוּי נַפ"מ בְּהָאִי לֹא דְלֵא תְּחַמְדּוּ דְלֵא תְּחַמְדּוּ וְדֹאִי דְלֵא מְנוֹתַק
בְּוִהֲשִׁיב אֵת הַגְּזִילָה וְגַם אִי מְנוֹתַק בּוּ הָא אִין עֲשָׂה מְנַתַּק ב' לְאוּיִן וְנִשְׂאָר הַלְּאוּ הָאֶחָד
פְּדֹאֲמֵרִינּוּ בְּתַמּוּרָה (דָּף ד') וְעֵינּוּ בְּרַמְב"ם רִישׁ ה' תְּמוּרָה.

אָכֵן לְכַאוּרָה קָשָׁה דְּאַפְתִּי אִין לֹקִין אֲלֵא תְּחַמְדּוּ פְּדֹאֲמֵרִינּוּ בְּמַפּוֹת (דָּף ט"ז ע"א) דְּאִין
לֹקִין אֲגִזְזִילָה פִּינּוּ דְּגִבְרָא בַר תְּשֻׁלּוּמִין הוּא אִין לֹקִין וּמְשַׁלְּמִין וּבְשַׁלְּמָא לְפִי פִי הַתּוֹסֵס
שְׁם דְּפִרְשׁוּ דְלְעַנְיָן בְּטִלוּ קָאִי אַתִּי שְׁפִיר דְּזָה לֹא שְׁיִיָּה רַק לְעַנְיָן גְּזִילָה אָבֵל אֲלֵא תְּחַמְדּוּ
דְּלֵא מְנוֹתַק לֹקִין שְׁפִיר.

אָכֵן לְפִי פִי הַר"מ הַלּוּי שְׁהִבִּיא הַרִיטְבָ"א שְׁם שְׁפִי דְּאִין לֹקִין אֲגִזְזִילָה פִּינּוּ שְׁצָרִיָּה
לְשֵׁלֵם א"כ גַּם מְשׁוּם לֹא תְּחַמְדּוּ אִין לֹקִין מַה"ט. וַא"כ אַף שִׁי"ל שְׁהַתּוֹסֵס לְשִׁיטְתֵם פְּתִבוּ
שְׁפִיר לְעַבּוֹר עֲלִי בַב' לְאוּיִן מ"מ לְשִׁיטְתֵם ר"מ הַלּוּי קוּשִׁית הַתּוֹסֵס בְּמִקּוּמָה עוֹמְדָת.

וי"ל דר"מ סובר פתרוץ השני של התוס' דכאן דלפ"ז לא צריך קלל להך תירוץ דלעבור עליו בב' לאוין וזהו שיטת הראב"ד בפ"א מה' גזילה ע"ש דכתב דאין לוקין אלא תחמוד פנין דמשלם ממון ומ"מ ל"ק לדידה לאו דלא תחמוד ל"ל די"ל דאתי לאומר לא רוצה כמ"ש הראב"ד גופא שם.

אכן לשיטת הרמב"ם שם דלא תחמוד שייך גם בדיהיב דמי ובאמר רוצה אני קושית התוס' בכאן במקומה עומדת דלא שייכי בו תירוץ התוס' פמובן. ועוד קשה דבב"ק (דף ס"ב ע"א) אמרינן בפ"י דתמסן לא מקרי אלא בלא אמר רוצה אני ובאומר אפילו תמסן לא הוי דמוכח בפ"י פשיטת הראב"ד ועוד קשה דהרמב"ם (פ"י מה' עדות) כתב דתמסן דיהיב דמי לא הוי אלא מדרבנן וא"כ סתם דברי עצמו דכתב בה' גזילה דעבר ע"ז משום לא תחמוד וצ"ע: שם ד"ה מגדלי אתמר.

אבל גסה מגדלין: עיין במהרש"א דליקשי מבחויץ לארץ פשרים וזה אפילו בתירוץ התוס' לא מתורץ. ונלענ"ד דנדאי זהו סדר התנא או בעל המאמר לומר דבר והפוכו ולכן כמו דתני במתניתן דב"ק אין מגדלין בא"י אבל מגדלין בסוריא ולא מקשינן דהאי אבל בסוריא מנותר דמדייקא דרישא שמעינן דסדר התנא הוא כה' לומר גם דנשמע מדייקא דרישא כמו כן תני גם רבא בחויץ לארץ פשרים.

אבל אהא דרועי בהמה גסה מקשו התוס' שפיר כמו דלא תני ליה במתניתן שם פנין דכבר תני הפוך דרישא בהא דאבל מגדלין בסוריא כמו כן גם רבא לא הוי ליה למיתני פנין דאין חדוש בדבר ומשום הפוך דרישא כבר תני בחויץ לארץ פשרין שם דף כ"ו ע"א בגמרא דתנן סאה תרומה: נראה דגרסינן דתניא כי אין זה משנה בשום מקום: שם נחשדו פהנים לשביעית: הא דעובר על עשה דלאכלה ולא להפסד כדאמרינן ספ"א דבכורות מקמי האי עשה גופא דשמא יעבור הפהן עלי' וכי ספק זה מוציא מידי נדאי צ"ל דעשה דולא להפסד לא שייך רק אם מפסיד אותן בידיים ולא בשמניחו לירקב וליפסד: שם נאי קרו לכו רועי צאן: פי' דרועי צאן גרע טפי מרועי בקר דברועי בקר יכול לתרץ דבריו דמגדלי בקר קאמר כמו דגם רבא לעיל קרי למגדלי בקר רועי בקר ובמגדלי בקר אין שמץ פסול דהא פשרים הם לעדות כמימרא דרבא דלעיל דרועי בהמה גסה פשרים אלא אפילו קרו לכו רועי צאן דממנ"פ איכא שמץ פסול דגם מגדלי בהמה דקה פסולים וכ"ש רועים ג"כ לא ידעתי מה אמינא ליה: שם בתוספת ד"ה משרבו האונסין.

וי"ל דמייירי בשביעית בזמן הזה: הראב"ד פ"א מה' שמטיה כתב דמייירי במקומות דלא אסור רק מדרבנן ובנה ג"כ מתורץ קושית התוס' אכן דעת הרמב"ם שם נראה דסובר פתרוץ השני של התוס' דכאן ובנה מנושב השגת הראב"ד שם ולכן פירש ארנונא על חילות המלך שבנה שייך ספנת נפשות כי יתגוהו אם לא יתן להם די חקם אבל במס לא שייך ספנת נפשות אם לא כמו שנדחקו התוס' לומר דימות בתפיסת המלך אבל הראב"ד שפירש אותו על מס דבנה ליכא פקוח נפשות פירש דאייירי בחו"ל: שם ע"ב בגמרא אר"א אר"א הלקה כר' יהודה: מהא דהצריף לפסוק כר' יהודה פנין דליכא מאן דפליג דהא אימתי לפרש בא' כדאמרינן לעיל מכ"מ הוצרך להשמיענו דלא נימא אימתי

לחלוק בא וכמו שסבר רמי בר חמא לעיל: שם דבסתמא מכרזינו ליה: לכאורה קשה לפ"ז מה פריה בב"מ (דף ה' ע"ב) ותיפוק ליה דסתם רועה פסול.

דלמא לכה לא פריה אבני אר"ז הכי דדלמא ידע ר' זירא דאפתי לא אפרזו עלוהי נסובר כמ"ד דצריה הכרזה ולכה לא מקשו אלא מהא דגזלן הוא. וי"ל דהגמרא סובר מדאמרין הך דבסתמא מכרזינו ליה א"כ למה אמר ר' זירא אם איתא לדרבי חייא הא הדין הוא שצריה הכרזה א"כ יכריזו עליה ויפסל לשבועה: שם דכתיב מים גנובים ימתקו: לכאורה הא הוא ידע דשקורי קמשקר וא"כ אצלו אין זה מים גנובים.

וי"ל דפירוש הגמרא כה הוא דאי פנויה היא יכול לבוא אל ביתה בפרהסיא אבל אי מחזיק אותה לאשת איש משום לזות שפתיים צריה לבוא אליה בהגנב ובהחבא וה"א דהא עדיפא ליה דתהוי אסורה עלי' בעיני העולם ולא תהוי שכיחא ליה כ"כ דע"י זה יהיה אצלו מים גנובים קמ"ל דכמה דקיימי הכי שכיחא ליה והיינו דנקט לשון שכיחא ליה ולא ש א לשון ניקח ליה: שם בתוס' ד"ה הלכה כר' יהודה.

ודנקא כשמעות שניהם על הדף: דבריהם צל"ע דהא רמי בר חמא נרב ששת לעיל ע"כ לא אוקמי' מתניתן בשהוא על הדף דאי בשאינו על הדף מודה ר"ש דאסמכתא הוא מי דחקו לאוקמא מתניתן בשהוא על הדף דנקא ומשום ישובו של עולם לוקמי כמו רב"ח דטעמא משום אסמכתא ומתניתן איירי בשאינו על הדף אלא על פרוה דגם בשאינו על הדף סובר ר"ש דכה"ג לאו אסמכתא הוא ועוד דאל"כ מי דחקו לרש"י לחלק בין אסמכתא דהכא להא דמשליש את שטרו והר"ת בחילוק אחר דהא לפ"ז טובא איפא בינייהו דהכא לאו אסמכתא היא משום דמונח על השלחן ושם לא איירי פן וגם מאי פריה לעיל מברייתא בין שיש לו אפנות לוקמי בשאינו מונח על השלחן אלא ע"כ דגם באינו מונח על השלחן סובר ר"ש דלאו אסמכתא הוא וכיון דפסקינן כר"ש בהא דאמרין דהלכה כר' יהודה וכנ"ל א"כ איך אפשר לומר דמשחק באמונה לא קני וצ"ע: שם דף כ"ז ע"א בגמרא דאסהידו ביה תרי בחד: הרמב"ם ריש פט"ז מהל' עדות פסק שאף אותן שאין עושין בהם דין הנזמה לענין פסול עדות דין עדים זוממים יש להם שפסולים גם לעדות אחרות ולא דין עדי הכחשה שפשרים לעדות אחרות והכ"מ לא הראה מקומו.

ונ"ל מסוגיא זו ראיה לשיטת הרמב"ם לפי מה דאמרין במכות (דף ג' ע"א) אין עדים זוממים משלמין ממון עד שיזומו שניהם א"כ איך אמרין הך הכי דאם העידו תרי בחד מיפסל משום עד זומם הא ודאי לא נוכל לקיים בו דין הנזמה אף שגם האחר הזומם מפתה אחרת דהא בשעה שהזומם הראשון ה"ל עדות שאין אתה יכול להזימה דאם יזומו הזוממים יכולים לומר לא רצינו לחייב העד שהזמנו דהא אין חייב כשהזומם רק אחד ואנחנו רק אותו הזמנו וכשהזומם העד האחר ג"כ פטור כינו דאין מקיימין בראשון דין הנזמה ובעד אחד אין עושין דין הנזמה וא"כ איך קרי ליה עד זומם לענין דין הנזמה אלא ע"כ דגם באין מקיימין דין הנזמה פסול לעדות משום עד זומם.

וכן מוכח ממה דאמרין לקמן עד זומם פסול לכל התורה כולה דר"מ רי"א בד"א שהזומם בדיני נפשות וכו' והשתא איך משכחת בהזומם בדיני נפשות שיפסל לשאר עדות הא מקטל ובעוד שלא נקטל פשיטא דפסול כינו דעומד למיתה ה"ל עדות שאי אתה יכול

להזימו דהא ע"כ פְּכָר נגמר דינו מדקרי ליה עד זומם אֵלָא ע"כ דגם באין עושין דין הנזמה מיפסל לעדות כמו עד זומם דעלמא וכמ"ש הרמב"ם: שם ומאי שבועות שבועות דעלמא: י"ל למה לא קאמר דשבועות הוא שבועת העדות ושבועת הפקדון דהא גם שבועת העדות מקרי פפירת ממון כדמוכח מהא דאמרינן בשבועות (דף מ"ד ע"א) וְלֹא מְבַעֵי הָנִי דְאִית בְּהוּ פְּפִירַת מְמוֹן אֵלָא אֶפְיָלוּ שְׂבוּעַת שְׁוֹא כו' וְהָרִי גַם שְׂבוּעַת הָעֵדוּת קַתְנֵי הָתָם אֵלָא ע"כ דגם הוא מקרי פפירת ממון וא"כ רשע דחמס הוא ומי דחק הגמרא לומר דשבועות הוא שבועות דעלמא וי"ל: שם ברש"י ד"ה שבועת שווא.

על העמוד של אבן: לכאורה קשה הא בשבועות (דף כ"ט ע"א) אמרינן דשבועת שווא הוא הרי שנושבע לשנות את הידוע מה דקרי לרש"י שבועת שקר ושבועת שקר הוא כגון אוכל ולא אוכל כדאמרינן שם (דף כ' ע"ב).

וי"ל עפ"י מה דאיתא בירושלמי דשבועות וכמו שפסק גם הרמב"ם (פ"א מהלכות שבועות) דתרי גונוי שבועות שווא איפא לשנות את הידוע ולקניי את הידוע וא"כ שפיר כתב רש"י כן עפ"י הירושלמי.

וגם מה דקרי לשנות את הידוע שבועת שקר אתי נמי שפיר ע"פ מה דאמרינן שם (דף כ"ה ע"ב) לא ניקר לג' ב"א עובר משום שבועת שקר וא"כ איירי רש"י הקא בלא ניקר. אכן לא ידעתי מי דחקו לפרש כן: שם בתוספת ד"ה אין לה בו.

היינו ללישנא דפסידא דלקוחות: לכאורה קשה דלפ"ז קושית התוס' לעיל בד"ה רבא במקומו עומד לפי המקשן שהקשה שם לימא רבא דאמר פרב הווא דהא לדידיה ליפא לתרץ דאותן ב' עדות הוי כמו עדות אחת דהא זהו תירוץ התרצון שם.

והמקשן אפתי לא הוי ס"ד הכי ובשלמא בלא דברי התוס' דכאן י"ל דהמקשן סבר פהאי לישנא דחדוש הוא ולהאי לישנא בלא"ה לא קשה קושית התוס' דלעיל כמ"ש המהרש"א לעיל בשם התוספת דב"ב אבל לפי מה שתיירץ התוס' דהמקשן ע"כ סבר פהאי לישנא דפסידא דלקוחות קשה.

וי"ל דנדאי גם המקשן שם פְּכָר אסיק אדעתיה דאותן ב' עדיות הם כמו עדות אחת רק דזה לא אסיק דבאותו עדות מודה רב הווא דפסולין וכמו דמשמע לישנא דגמרא שם דזהו מה שחידש לן בתירוץ: שם בא"ד.

משום דאיפא בו חדוש בהתירא: לכאורה זה סותר למה שכתבו במועד קטן (דף ח' ע"א) בד"ה נפקא ליה וזה לשונו וקשה קצת אליבא דר' יהודה כו' ע"ש הרי דכתבו משמע פשהאסור חדוש אין ללמוד הימנו קולא דמשמע מניה דהאסור הוא החדוש והקא פתבו דההיתר הוא החדוש.

ועוד קשה דסתרי דברי עצמם שם דכתבו ברישא וזה חדוש אינו מן האסור ונהדר סיימו משמע פשהאסור חדוש כו' ועוד קשה קושית המהרש"א שם דכתבו אין ללמוד הימנו קולא דהא לאו קולא רצינו למילף אלא חומרא דטעם פעיקר.

ולכן נ"ל דפירוש דבריהם פה הוא דבתחלה הקשו מדברי יהודה דלמה לא נלמוד קולא משום דהחומרא חדוש ואח"כ פתבו אלא דבאמת מצינו כה"ג גבי בב"ח פירוש דשם לא

גלמד חומרא משום דהקנלא חדוש וא"כ ה"ה איפכא פשהאיסור חדוש אין ללמוד הימנו קנלא ולפ"ז האי משמע שפתבו התוס' לאו אבב"ח דסיימו מניה קאי אלא פללא הוא ודיוקא לעצמו דכמו דאמרינן גבי בב"ח פשההיתר חדוש אין ללמוד איסור הוא הדין ג"כ פשהאיסור חדוש אין ללמוד קנלא ולכן א"ש הא דרבי יהודה וגם מה שפירש ריב"א גבי עדים זוממים.

כן נלע"ד שיעור דבריהם ובנה מתנרצים הקושיות: שם בד"ה דאסהידו ביה תרי. ונראה לר"ת דגרסינן דאסהידו תרי בחד: עיין במהרש"ל ובמהרש"א אכן לפי מה שפתיב הר"ן בשם ר"ת דלא איירי בא' ראה מחלון זה וא' מחלון זה וגם גרס שם אי נמי דפסלינהו א"כ לא שייך לא כפי' מהרש"א ולא כפי' מהרש"ל ולפ"ז קושית המהרש"ל במקומה עומדת ע"ש: שם ד"ה מאי שבועות.

ועכשיו שפופר ממון הו"ל נמי רע לבריות: והא דאמרינן התם לא מבעי קאמר הרי דמתקלינן בין שבועת הפקדון לשבועת שוא ונהרי לפי דברי התוס' אין חילוק דמתרונניהו רשע דחמס ורע לשמים ולבריות הוי מ"מ שפיר איפא חדוש טפי בשבועת שוא פיון דאפתי לא עשה מעשה שהוא רע לשמים ורע לבריות ביחד כמו שיהיה אם ישבע לשקר ואעפ"כ לא מהמנינן ליה בשבועה משא"כ גבי חשוד אשבועת הפקדון דכבר עשה מעשה א' דיש בו רע לשמים ורע לבריות: שם ע"ב במתניתן אבל משנה ראשונה דודו וכן דודו עיין בר"ן שהראשונים האריכו כפי' משנה זו למה נקט דוקא דודו וכן דודו.

ולענ"ד נראה לפי מה דאמרינן לקמן אנשפחן אבות לבנים ובנים לאבות וכש"כ אבות להדדי. בנים לבנים מנ"ל.

א"כ לכתוב קרא כו' הרי דבקרא לא פתיב כפי' רק אבות לבנים שהוא דודו ובנים שהוא בן דודו ובנים לאבות שהוא בן אחיו דאבות להדדי שהוא אחיו לא פתיב כפי' רק אתי מפח כ"ש ולכן נקטה משנה ראשונה דודו וכן דודו פי' לאותו דודו וכן דודו דכתיב כפי' בקרא מרבינן עוד אותן הראונו ליורשו ולא נקט ג"כ בן אחיו אף דכתיב ג"כ כפי' משום דאתי מפללא דודו כמו דלא חשיב גם במשנה אחרונה חתנו משום דאתי מפלל חמיו וכמו שפתיב רש"י: שם אפילו מתה בתו ויש לו בנים: א"ל דא"כ מ"ט דת"ק דהא ראוי ליורשו הוא די"ל דזה ודאי דראוי ליורשו בלא קרוב לא פסיל דאל"כ גם רביעי בראשון יפסל וכמו שכ' הר"ן אלא ודאי גם קרוב בעינן ולכן ת"ק ור' יהודה בהא פליגי דר"י סבר דלאחר מיתת אשתו עדיין קרוב הוא ולכן פשיש לו בנים שראוי עדיין ליורשו פסול לו ות"ק סבר דלאו קרוב הוא ולכן אפילו פשראוי ליורשו פשר וכן נראה ממש"כ הרמב"ם רפי"ד מה' עדות: שם בגמרא ובנים בעון אבות לא: י"ל בלא האי ברייתא דמיייתי ג"כ קשה קראי אהדדי וצריך לתרץ פתרוץ הגמרא וי"ל דבלא הברייתא הייתי יכול לפרש דקרא דלא יומתו אתי ללאו לב"ד שלא ימיתו האבות בעון בנים וכדכתיב גבי אמציה ואת בניהם לא המית פכתוב וגו' ועיין בר"ן וקרא דפוקד עון אבות איירי בידי שמים.

אבל לאחר דמיייתי הברייתא דתני הרי כבר נאמר איש בחטאו ימותו ומאי קושיא דלמא אתי ללאו לב"ד דמאיש בחטאו ימותו לא אתי אלא ע"כ דהברייתא סברה דקרא דלא ימיתו ג"כ איירי בידי שמים לכן מקשה שפיר מקרא דפוקד עון אבות.

ובזה אחי שפיר ג"כ הא דמקשה לקמן ולא והקתיב וכשלו איש באחיו איך שניף זה דוקא למה שתיגרץ פשאוחזין מעשה אבותיהו כו' ליקשי בקוצור קרא דנכשלו אקרא דאיש בכתאו ומותו ועוד למה צריף למייתי הדרשה דכולן ערבים זה בזה לקונשיתו במה דמפרש הקרא איש בעון אחיו ג"כ קשה פן ועוד לתרץ ג"כ פשאוחז מעשה אחיו בידו.

ועל ב' קונשיות האחרונות י"ל דמקשה מדדרשינו שפולם ערבים זה בזה א"כ ע"כ לא איירי פשאוחז דוקא דא"כ למה קאמר קרא פוקד עון אבות על בנים דוקא הא על פולם פוקד. אכן לפי דברינו הנ"ל בלא"ה הפל אחי שפיר דבלא הך תירוץ לא הנה קשה קראי אהדדי דה"א דאיש בכתאו ומותו איירי בידי אדם וקרא דנכשלו בידי שמים אבל לבתר דמייתי הברייתא דמוכח דאיש בכתאו ג"כ איירי בדיני שמים והקשה מקרא דפוקד ותגרץ דאיש בכתאו מיירי פשאוחז אוחז מקשה מהברייתא דקתני איש בעון אחיו מלמד שפולם ערבים זה בזה ומנ"ל שפולם ערבים זה בזה דמשמע אפילו הצדיקים דלמא רק הרשעים אלא ע"כ דדריש לשון איש דהוא בכ"מ לשון צדיק ונחשיב כמו והאיש משה עניו מאד וכדדרשינו בכמה מקומות לכן פריף שפיר הרי דאפילו צדיקים נכשלים בעון הרשעים וע"ז מתרץ דזה דוקא בשניה בידם למחות ולא מיחו וכדדרשינו בגמרא אקרא דוהתוית תיו ק על מצחות האנשים האלה: שם ע"ב ברש"י ד"ה בעל אחותו.

דילפינו בעל פאשתו: א"ל למה לו קרא להכי פיון דילפינו דבעל פאשתו א"כ קרובי האם ממילא הם פקרובי האב דהא האם היא פאב די"ל דהא דאמרינו דאשה פבעלה אין זה רק לגבי דידה פדאמרינו לקמן דאשת חורגו היא פחורגו אבל לא שנאמר שגם קרוביה יחשבו פקרוביו אי לאו דדרשינו לרבות קרובי האם פקרובי האב: שם בד"ה לבדו.

משפחת להו ביהדיא בר מן אחי אשתו: לכאורה גם הא דתני ר"נ לקמן אחי תמותו בן אחי תמותו או אחות תמותו וכן הא דאמר ר"א אחי תמיו בן אחי תמיו בן אחות תמיו לא משפחת להו ביהדיא רק מפללא דמתניתו פדאמרינו לקמן.

וי"ל: שם לא נחשדו. דכיון דסגי ליה: מדברי רש"י פאן וילקמן (דף כ"ט ע"א) בד"ה חד בדיין משמע דדוקא שונא פסול לדון לרבנן ולא אוהב אכן לא כן דעת הרמב"ם (פט"ז מה' עדות) וגם מהתוספות (גדה דף נ' ע"א) משמע דגם אוהב פסול: שם דף כ"ח ע"א בגמרא נמצא עד זומם נהרג בעדות אחיו: לכאורה קשה לפ"ז איף אמרינו במכות (דף ו' סוף ע"ב) מה שנים נמצא א' מהן קרוב או פסול עדותו בטלה אף שלשה כו' ולמה נפסל העדות פשהו ג' הא שם אין עד זומם נהרג בעדות אחיו רק בעדות אחד מן השוים שפעיד עמו ואדרבה אותו עד קרוב לא יכול להועיל רק לפטור שאם לא הוים עמם פולם אין נהרגין אבל שיועיל לחיוב זה לא משפחת.

וא"ל דהאי נמצא אחד מהן קרוב דקתני התם הפי' שהם קרובים לרוצח או לנרצח ולא שהם קרובים להדדי דהא רבי קאמר התם מה יעשו ב' אחים כו' אלמא בכה"ג איירי התם וצ"ל דעדפא מינה פריף ממתניתו דב"ב הקודמת: שם אי נמי הם על האבות: לפי מה דדריש רב ור"א לקמן ובנים לרבות דור אחר לא הוי שניף למדריש פן אי הוי פתיב הם על אבות וצ"ל דא"נ קאי להך שיטה דג' בראשון פשר ולמ"ד פסול קאי התירוץ

הראשון דלכתוב וכן על אבות: שם תנהו ענגן לקרובי האם: לפי שיטת רש"י במתניתין דלפי משנה ראשונה קרובי האם פשר א"כ ל"ל.

ועיין שם בר"ן. וצ"ל דלדידיה לא תשיב ותורא א"נ משום פסול דהבנים לאחי אמן דראויים לנורשם: שם הני תלתין ותרתי הוינו: לפי מה שפיתבו התוס' בד"ה מאי חתנו דלפי האי תירוץא חורגו לאו למעוטי בן חורגו וא"כ לימא תלתין וסמנשא הוויין דהא איפא גם חורגו ובנו נחתנו ובלא"ה י"ל דלא תשיב חורגו פדאמרין לקמן פיון דהוא לבדו ואין לו בנו נחתנו אבל לפי מה שפיתבו התוס' קשה וי"ל פיון דלפי האי שיטה פריד דליתני גם בן בנו א"כ א"ש דלא יכול ליתני חורגו פיון דאין לו בני בנים כמו דלא תני לפי האמת משום דאין לו בנים: שם ברש"י ד"ה ה"ג אלא רב.

והלכתא פנותיה דרב דמפתראי הוא: לכאורה דבריו סותרים דהא רב הוא דאית ליה שלישי בראשון פסול ועוד דהא רב מקדמאי הוא ולא מפתראי. ועוד צ"ע דרש"י הביא ראיה מפרק יש נוהלין דכשר ור"ת הביא ראיה משם דפסול ולכן נ"ל להגיה בדברי רש"י במקום פנותיה דרב פנותיה דרבא דהוא דאמר שם ג' בראשון פשר.

וכבר כתב הרשב"ם שם כמו רש"י דהכא דהלכתא פנותיה ואהא דשלח ליה ר' אבא פתב שם הרשב"ם דגם ר' אבא מודה לרבא דג' בראשון פשר. ולכן פסק פנותיה.

אכן הר"ת שם פי' דר' אבא פליג ארבא ולכן פסק דפסול והם הם דברי הר"ת דהכא: שם ע"ב בגמרא אר"י לא נצרכה אלא לאחי האח: ולפ"ז האי ובנו דקתני במתניתין לא איירי אלא בשיש לאמו בנים מבעלה זה דאל"כ לא הוי אחי האח אבל לפי אוקימתא דרב חסדא איירי גם באין לה בנים: שם ברש"י ד"ה ואין מטמא לה.

ול"ד דנשים דכהונה לא כא הוזהרו על הטומאה: עיין ביבמות (דף כ"ט) דפי' רש"י וגם התוס' דדוקא הוא וברגל איירי דמנוהר לטהר עצמו. וע' מש"כ בספרי ע"ל ובגישוב פסקי הרמב"ם שם: שם דף כ"ט ע"א בגמרא ולא מבקש רעתו דיננו: צ"ע למה מצרכינו הכא תרי קראי לעדות ולדון ולענגן קרוב לית לן אלא חד קרא וילפינו דין מעדות: שם במתניתין ומוציאין את כל האדם לחוץ: בכלל כל אדם ע"כ בעלי דינים לא נכללו דהטעם דמוציאין כל אדם לחוץ נראה שהוא שלא יבשו העדים להודות שפאו להעיד עדות שקר וזה לא שייך במלנה ולנה דהא הם יודעים בלא"ה אם אמת מעידים או לא.

ועוד דלקמן (דף ל' ע"א) תניא בברייתא דר"נ כף הנה מנהגן של נקיי הדעת שבירושלים מכניסין לבע"ד כו' ומכניסין לעדים כו' ומוציאין אותן לחוץ ומדקתני מוציאין לחוץ אחר מכניסין לעדים משמע שבפני בעלי דינים העידו העדים וכן הדין נותן דאין אדם מעיז כ"כ להעיד שקר בפני מי שיודע בו ובזה אחי שפיר מאי דפריד בש"ס לקמן שם אהא דקתני גמרו את הדבר היו מכניסין למאן אלימ' לבע"ד התם קיימי הזכירו גם רש"י במתניתין ולא קאמר דהוציאו אותן כשהיו מוציאין כל אדם לחוץ: שם בגמרא ואינש בלא שני לא שכיב: לא קאמר רק דהם יחשבו זה אבל האמת אינו פן דהא מסקינן בחגיגה (דף ד' ע"ב) יש נספה בלא משפט ע"ש.

וכן אמרינו בפ"ה דאבות דבר בא לעולם כו' ואי אינו מת רק מי שכלו שניו איך שייך בזה עונש: שם מסייע ליה לר' יהודה: דאין לפרש האי בפנינו הודה ששמענו מאחורי

הגדר דא"כ הל"ל שמענו שהודעה לו אבל לשון בפנינו הודעה משמע שהיה נגד פנינו וידע ממנו אכן מה דאמר ר"י שצריך שיאמר אתם עדי והיינו משום דבלא"ה יכול לומר משטה אני בה זה לכאורה לא נרמז בהאי בפנינו הודעה וי"ל דמוכח פן מדלא סגי בשמיעת האדם אלא שיאמר בפניהם והיינו ע"כ למען לא יכול לומר משטה אני בה ולכן ע"כ איירי דאמר אתם עדי דאל"כ אפתי יכול לומר משטה אני בה: שם ע"ב בגמרא לא היו דברים מעולם הוחזק כפרו: לכאורה קשה לפי מה דאמרין בשבועות (דף מ' ע"ב) אשתמוטי הוא דקא משתמיט ליה ומטעם זה משבעין ליה לכופר הפל וגם הכופר במלנה פשר לעדות אף שפאו עדים וא"כ מ"ש דהאי דהקא הוחזק כפרו ולא נאמן אפילו בשבועה הא שייך ג"כ האי טעמא דמתירא להודות בפני עדים או ב"ד מה שהודעה לו בינו לבין עצמו דאין לו עתה לשלם ואשתמוטי קא משתמיט.

ונ"ל עפ"י מה דאמרין בב"מ (דף ו' ע"א) אבני אמר חיישינן שמא מלנה ישנה כו' ע"ש בפ"י רש"י הרי דאבני אית ליה דאמרין מגו דחשוד אממונא חשוד נמי אשבועתא. וא"כ ע"כ פליג אהא דר"נ דמשביעין אותה שבועת היסט כמבואר שם וגם אשתמוטי לא שייך לפי פ"י רש"י שם בד"ה נימא מגו רק במודה במקצת ולא בכופר הפל ולכן אבני לשיטתו סבר שפיר הקא הוחזק כפרו ולא נאמן עוד בשבועה.

אכן דלפ"ז עדיין יקשה דא"כ למה אמרין ריש פרק פל הנשבעים וכשפנגדו חשוד על השבועה אפילו שבועת הפקדון כו' ול"ל שנשבע לשקר אפקדון גם בלא שבועה יפסל לאבני לשבועה דמגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועה לפי מה דאמר הקא הוחזק כפרו.

ולכן נלענ"ד עפ"מ"כ התוס' בשבועות (דף ל"ד ע"ב) בד"ה אתי סהדי וי"ל דהקא דאמר לא עברתי כו' ע"ש. ועפ"ז גם הקא א"ש דכיון שפפר שהודעה לו נעשה כמו שאומר לו אם הייתי מודה לה אני חייב ולכך הוחזק כפרו ומחוייב לשלם אבל זה שייך דוקא לענין אותה תביעה אבל לשבועה אחרת פשר אם לא שידעין בו שנשבע לשקר: שם אתו תבעינהו ליורשים: פ"י מספק תבעו ליורשים כיון דאביהם הודה אבל הם לא ידעו אי חייב להם או לא.

דאל"כ למה אמרו לר"ח גיזל ונהדר ממנ"פ אי ידעו בודאי שהי' חייב להם למה רצו להחזיר ואי ידעו בודאי שלא היה חייב להם מ"ש דברישא לקחו החצי שלא כדן ואחרי שדן ר"ח שלא צריכים היו לשלם החצי האחר רצו להחזיר גם חצי הראשון אלא ע"כ דהם היו מסופקים ולצאת ידי שמים רצו להחזיר החצי: שם ורב אסי אמר אין פותבין: לפ"ז הא דדייק רב אשי לעיל (דף ז' ע"א) ש"מ פשרה צריכה קנן כו' ע"ש.

ע"כ פרב אמי פאן ס"ל דלרב אסי גם בג' צריף קנן דהא סבר הקא אין פותבין וא"כ אפתי ליכא חילוק בין ב' לג' וכיון דפסקין הקא פרב אסי משום דרב עביד פנותיה לכו א"ש הא דלא משגחינן לעיל ברצאות רב אשי ופסקין שם הלכתא דפשרה צריכה קנן: שם בתוספת ד"ה הודעה בפני ב'.

וי"ל דלא ניתא ליה דליפשו שטרי: פ"י ולעולם דשטר מתנה הוא דאי שטר מקר הוא מה שייך לומר פסבורים שהם שטרי חוב דהא באמת הוא פן. והכי איכא בפ"י בתוספת

בחוקת הבהרים שם וא"ל דאפתי לפ"ז מה נפקא לן אי כותבין אי אין כותבין דהא הכא הודה בעדים ועדים אית ליה קלא כמו שטר דהא אמרינן דגובה מנכסים משועבדים וכ"ש דקשיא הכי לפי מה דאמרינן לקמן דפליגי גבי מקרקעי ולא קנו מידו מה נפקא מינה בנה אי איכא שטר אי לא דהא הודה בעדים ועדים אית ליה קלא כמו שטר.

דזה אינו דהא אמרינן שם בב"ב (דף מ"ב ע"א) דזה דוקא גבי מכר אבל גבי מלנה ע"פ בעדים לית ליה קלא ולכן אתי שפיר דהא הכא במלנה איירי דלית לה קלא בעדים בלא שטר: שם דף ל' ע"א בגמרא א"ב לשלומי איהו מנתא בהדיניהו: י"ל בין לאוקימתא קמייתא בין לאוקימתא מציעתא לא מפרש מאי איכא בין ר' יוחנן לרבי אליעזר עד לאוקימתא בתרייתא.

וי"ל: שם ואידך אמנה תרנוניהו קמסהדי: יש להסתפק אי חייב שבועה על מנה השני משום עדות עד א' דהא נדאי גם לר' יהושע בן קרחה תרנוניהו לאו אחד מנה קמסהדי וכדאמרינן בפירושו לקמן (דף ל"א ע"א) אימר דשמעת ליה לריב"ק היכי דלא מכחשי אהדדי ע"ש בפ"י רש"י ואי נאמר דבאמת חייב שבועה א"כ פשוט בע להכחיש העד אין על מנה אחרת אלא עד אחד וישבע ולא ישלם: שם זה בנה אב כל מקום שצאמר עד: במכות (דף ו' ע"ב) אמרינן מניין לעדות מיוחדת שהיא פסולה כו' אלא מאי אחד אחד אחד עיין שם.

א"כ מנ"ל הכא למילף מהאי א' בגין אב דלמא אתי לפסול א' א' כמו התם וא"ל דלהכי לא מצרכינן דמהתם נפקא דהא קרא דהתם בדיני נפשות איירי כדאמר רב נחמן שם עדות מיוחדת כשר בד"מ ודלמא אתי קרא דהכא לד"מ.

וי"ל דבשלמא השתא דאמרינן דעד פרושו ג"כ שנים שפיר שייך לדרוש מעד אחד שנים שראו אחד אחד אבל אי לא הוי דרשינן דעד פירושו שנים לא הוי שייך למידרש כן ולכן שפיר דרשינן הכא לבגין אב: שם עד דחזו תרנוניהו לחד: י"ל למה לא דרשינן הכא דוקא שיראו העדים את המעשה פאחת ולא שיראו זה את זה ושם (במכות דף ו') דרשינן מעד אחד שאפילו העדים צריכים שיראו זה את זה.

וי"ל פיון דקרא דהכא בשבועות העדות פתיב דלא הוי רק גבי תביעת מוזן כדאמרינן בשבועות א"כ אפתי לית לן קרא שיראו העדים את המעשה כא' ואוקמינן קרא להכי אבל התם דקרא דלא ימות גבי ד"נ פתיב וא"כ לא מצרכינן שיראו העדים את המעשה כא' דמכש"כ הוא מד"מ ולכן אוקמינן קרא לעדות מיוחדת.

אכן לפ"ז יקשה לריב"ק דסבר הכא או ראה או ידע מ"מ א"כ לית לן קרא בד"מ ודלמא קרא גבי דנ"פ אתיא על זה ולא על עדות מיוחדת. וא"ל דלריב"ק באמת דרש כן והברייתא דדרשה שם עדות מיוחדת אתיא פרבנן דא"כ יקשה רב אדרב דדרש התם עדות מיוחדת ולקמן בשמעתין סבר דהלכה כריב"ק.

וי"ל פיון דלקמן פליגי אמוראי אליבניה דרב א"כ י"ל דמר זוטרא ב"ט שם במכות סבר כמ"ד לקמן דרב סובר פרבנן: שם בתוספת ד"ה דלמא רבנן. כדאמר לעיל הודה בפני שנים: לכאורה קשה מאי ראייה דהא אפילו הודה בפני ג' ולא פנפניהו איהו אמרינן לעיל דלכ"ע לא פתבינן דלא כב"ד חשיבי אלא פעדים כ"ש היכי דלא ישובו פלל לשם ב"ד

התם דלא תשיביי כב"ד אכל היכי שהודעה בפני ב' וקבלם עליו לב"ד אימא ה"נ דלשמואל כותבין דהא לכל מילי דיניהם דין וי"ל עפמ"ש התוס' לעיל (ד"ה ע"א) ד"ה דן אפילו יחידי דהא דשמואל איירי שדגין בע"כ דאי בדקביל עלניהו אמאי הוי ב"ד תצוה ע"ש.

וכיון שפן שפיר הוכיחו התוס' דע"כ לענן הודעה ליפא הלכה פמותו דאל"כ למה אין כותבין בדלא קנו פיון דגם בדלא קביל נחשבו כב"ד אלא דלפ"ז יקשה אפתי למה אמרינן לעיל דאפילו בג' אין כותבין בדלא קביל הא ג' ודאי לכ"ע דגין אפילו בע"כ אלא ע"כ דצריך לחלק דזה שייך דוקא לענן היכי שפסק הדין שפא לפניהם אכל היכי שהפל תלוי בהודעתו יכול לומר לא הודיתי לפניהם אלא לשם עדים ולא לשם ב"ד וכמו שפיאר רש"י בד"ה פניפי ויתבי וא"כ גם דעת התוס' צ"ע לפענ"ד דלא הוכיחו מידי מהא דלעיל דהודה בפני שנים: שם ד"ה כל שאין בידו ליפא למימר: פי' לדבריהם דבעדותו מעיד ב' דברים הא' להוציא הפמון מידי היורשים והא' להכניסן ברשות פלוני שמעידין עליו וע"ז הקשו התוס' דליהמנו להוציא מרשות יורשים במגו דאי בעי שתיק ולא בא לידיהם כלל וע"ז תירצו דאע"ג דלהוציא מרשותם איפא מגו אכל להכניסו לרשות פלוני לא שייך מגו: שם בד"ה ואם פמוסר.

אין שייך פאן: פי' פיון דלא הנה שם אדם נכרי ורק לבניו אומר פן ואף דגם בבניו שייך שלא להשביע את עצמו בפניהם כדאמרינן בסיפא דאם פמערים לא אמר פלום הרי פירש רש"י שהוא מתירא שלא ירבו יציאותיו או שיקחו בחייו וזה לא שייך פמוסר דמסתמא אז הוא שכיב מרע נוטה למות ואינו מתירא אז מזה.

אכל ליפא לפרש פנונת התוס' דלכה אין שייך פאן שלא להשביע פיון דשכיב מרע הנה ואמר פמוסר דהא לעיל אמרינן פי קא שכיב אמר פלגיא ופלגיא מסקי פי זוזי דהוי ודאי ג"כ פמוסר פיון דבשעת מיתה אמר פן ואעפ"כ פטר ר"ח ליורשים מהאי טעמא דאדם עשוי שלא להשביע בניו ואם לא נחלק פיון שלא פירש שם פמה חייב להם לא מקרי פמוסר: שם בד"ה משום דמחזי כשיקרא.

ומשום לא תלה רכיל אין פאן: עיין במהרש"א שהגיה דברי התוס' ודבריו דחוקים לפענ"ד אכן נראה פנונת התוס' עפמ"ש ה"ר"ן בשם הירושלמי וזה לשונו וא"ת והיאך אמרו דר"ל לית ליה לא תלה רכיל וזה מתנימן היא וא"א ליה לאפלוגי עלה.

וי"ל שלא אמרו במשנתנו אלא שלא יחזיק הדין טובה לעצמו בפני הבעל דין שזהו ודאי ענן רכילות אכל פאן שכותבין את הדין לפי תנאם אפטר שאין בזה משום לא תלה רכיל דחששא דמחזי כשיקרא עדיפא ליה וכן אמרו בירושלמי עכ"ל.

הרי דכתב ג"כ ממש פלשון התוס' שאין בזה משום לא תלה רכיל וזהו ג"כ פנונת התוס' רק שקיצרו: שם ע"ב בגמרא באקושי הגדה לראיה קמפלגי: הא דלא קאמר דכ"ע מקשינן הגדה לראיה וקא מיפלגי בפלוגתת ריב"ק ורבנן דא"כ ליפלגי בראיה פמו ר"נ ורבנן ואי לאשמעינן דמקשינן הגדה לראיה הא בזה כ"ע מודו ומה צריך להשמיענו זה גבי פלוגתתם: שם מודים חכמים לריב"ק בעדות קרקע: י"ל הא תינח לתירוץ קמא דלעיל דפליגי בסברא וסברת רבנן לא שייך גבי קרקע אכל אי פליגי בקרא וטעמיהו

דברבנו מנהגא עד מנ"ל לחלק בין מטלטלים לקרקע ואפשר דב' תירוצייהם דלעיל פליגי בהך פלוגתא דפליגי אמוראי אליביה דרב.

עוד י"ל עפמ"ש התוס' בשבועות (דף כ"ב סע"ב) בד"ה איבעית אימא דפעמים שאין הסברא פשוטה כ"כ וצריך הפסוק להשמיענו הסברא עיין שם וא"כ גם כאן דאמרין אב"א קרא ואב"א סברא ג"כ קשה פקושית התוס' וצ"ל ג"כ פתירוץ שם דאתי קרא להשמיענו הסברא וא"כ לא מוקמינן קרא רק היכי דשייך הסברא וכתירוץ זה נראה פי' רש"י לקמן בד"ה בקרקעות עיין שם: שם אבל לא במטלטלין: האי אבל לא במטלטלין ל"ד דהא בהודאה אחר הודאה והודאה אחר הלואה מצטרפין.

וצ"ל דהפירוש הוא בקרקעות עכ"פ אבל לא במטלטלין עכ"פ הלכה כריב"ק: שם לא היינו הודאה אחר הלואה: המהרש"ל ומהרש"א הקשו למה לא קשה פן אמירא דרב בלא רב הונא והמהרש"א השיג על תירוץ מהרש"ל.

אכן לפענ"ד גם בתירוץ לא מיושב שפיר פיראה למעיין מתוך דברינו דלקמן ולכן לענ"ד פירוש הגמ' כדלכאורה קשה אמירא דרב דהודאה אחר הודאה מכ"ש הוא מהודאה אחר הלואה וכיון דזה אפילו עדות אחת איכא וכן איכא בסיפא הלואה אחר הודאה הוא מכ"ש מהלואה אחר הלואה כיון דאפילו ב' עדות הם וא"כ תרתי בבי דמכ"ש הם לא ליתני פלל.

ונה לפי תירוץ מהרש"א ג"כ במקומו עומד. אכן י"ל אידי דתני ברישא הודאה אחר הלואה תני ג"כ בסיפא הלואה אחר הודאה דתמי ליה דשניהם ב' עדות הם וכן איכא אידי דצריך למיתני בסיפא הלואה אחר הלואה לאשמעינן דאפילו בעדות א' לא מצרפי תני ג"כ ברישא עדות אחד דהודאה אחר הודאה אע"ג דכ"ש הוא מהודאה אחר הלואה אכן זה שייך שפיר אמירא דרב דוקא בלא פירוש רב הונא דאז הודאה אחר הודאה הוא מהודאה אחר הלואה.

אבל לאחר שפי' רב הונא בדר"י דבשניהם ה' הודאה דהיינו שגם אותו דמעיד על הלואה מעיד ג"כ שאמר בפניו שמנה שהוזהר בפניו הודאה קמי פלניא וא"כ אותו שמעיד על הלואה מעיד ג"כ על הודאה וא"כ הוי איכא דהודאה אחר הלואה כש"כ הוא מהודאה אחר הודאה דהא גם ב' איכא עדות א' פי' ששניהם מעידים על הודאה ג"כ ועוד נוסף בו שא' מעיד ג"כ על ההלואה מה דליכא בהודאה אחר הודאה וא"כ שפיר קשה דהודאה אחר הלואה לא ליתני פלל דמכ"ש הוא מהודאה אחר הודאה והשתא ליכא למימר דתני אידי דתני בסיפא הלואה אחר הודאה דאדרבה השתא הא גופא קשיא דגם הלואה אחר הודאה לא ליתני בסיפא דכש"כ הוא מהלואה אחר הלואה וא"כ באמת לא ליתני רק הודאה אחר הודאה והלואה אחר הלואה פן נלפענ"ד פירוש קושית הגמרא: שם ברש"י ד"ה בגבה.

בין קשרי אצבעותיה: פי' כיון דצריכים להיות באותו מקום וכמו שפי' גם שם בב"ב (דף נ"ו) א' אומר בכריסה שהוא באותו מקום לכן פי' גם אגבה שהוא באותו מקום וקשרי אצבעות הוא פינוי לרגלים: שם דף ל"א ע"א בגמרא גברא אגברא קא רמית: לפי מאי דאמרין לקמן (דף מ"א ע"א) דר"ח ע"כ פרבנו דפליגי אר"י בן זכאי וא"כ

רָבָא דְסַבְרָא אֲלִיבֵי דְרַב יְהוּדָה הֵכָא דְבִאֲרַנְקֵי שְׁחֹר וְאֲרַנְקֵי לְבָן בְּד"מ דְּנֹקָא מְצַטְרַף אֲבָל לֹא בְּדִנָּה פ"ע כ"ס כְּרִיב"ז וּא"כ י"ל דֵּה"ל לְהַגְמָרָא לְמִימַר לִימָא כְּתַנְאִי אוּ כְּתַנְאִי וְע' לְעִיל (דָּף ט' ע"ב) דְּהוּבָא בַּגְמ' ג"כ פְּלוּגְתָּא דְרִיב"ז וְרַבְּנָן: שָׁם וּא' אוּמַר מְנָה לְבָן מְצַטְרַפִּים: וּלפ"ז אֵין בּוּדְקִין בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת בְּבִדְיוֹת פְּלִל אֲפִילוּ מְדַאֲרִינְתָּא דְלִמְאֵי נפ"מ בְּבִדְיוֹת פִּינּוֹן דְּאֲפִילוּ הִכְחָשָׁה לֹא פָּסִיל בְּהוּ וּלפ"ז הָא דְקָאֵמַר ר' אֲבָהוּ לְקַמּוֹן (דָּף נ"ו ע"ב) י' דְּבָרִים יֵשׁ בֵּין ד"מ לְד"נ וְלֹא חָשִׁיב ג"כ הָא דְאֵין צָרִיף בְּדִיקָה.

י"ל דְּכָרְבָא ס"ל וְלֹא פְּנֵהֲרָדְעֵי אֲכֹן לְפִי מַה דְּמַתְרִץ שָׁם הָא אֵיכָא אַחְרִיתֵי הָא דְתַנְיָא הָוֵי מְצִי לְמִימַר ג"כ דְּסַבְרָא פְּנֵהֲרָדְעֵי וְאֵיכָא הָד דְּבִדְיוֹת אֲלָא דְעֵדִיפָא מִינָהּ מְשַׁנֵּי: שָׁם בְּמַתְנִיתוֹן רָאָה שְׁמַתְחִיב בְּדִין: פִּי שֶׁב"ד גְּמָרוּ דִּינוֹ לְחֹב.

וְכֹן הוּא בְּרַמְב"ם אֲכֹן י"ל ל"ל דְּגָמְרוּ דִּינוֹ דְּנֹקָא גַם בְּלֹא גְמָרוּ דִּינוֹ לֹא יִהְיֶה נֶאֱמָן פְּשַׁפְּכָר אֲמַר שְׂאִין לוֹ עֵדִים וְרָאָה דְּהָא טַעְמָא דְרִשְׁב"ג הוּא דְאֲמַרִּינּוּ שְׂלֵא הִי יוֹדֵעַ שְׂיֵשׁ לוֹ רָאָה וְנִהְרֵי אֵין זֶה שְׂיֵיף בְּהִבִּיא מִיָּד לְאַחַר שְׂאֲמַר אֵין לוֹ וְאֲפִשֶׁר דְּאֲוֹרְחָא דְמַלְתָּא נִקְיֵט דְּמַסְתְּמָא מְבִיא עֵדִים שְׁפַכָּר רָאָה שְׁנַתְחִיב: שָׁם בְּרִש"י ד"ה וְצִירָף עֵדוּתוֹן כְּרִיב"ק: לְכַאֲוֶרָה צ"ע דְּהָא רִיב"ק לֹא אֵינְרִי פְּלִל הֵיכִי דְמַכְחָשִׁי אֲהַדְדִּי וְאֲפִשֶׁר דְּבִזְזָה גַם רַבְּנָן דְרִיב"ק מוֹדוֹ דְּהָא לֹא בְּעוּ אֲלָא דְחֹזֵי תְרַנּוּיָיהוּ פְּחַד מְוַהֲנָא עַד וְנִהְרֵי הֵכָא חֲזוּ תְרַנּוּיָיהוּ פְּחַד רַק דְּמַכְחָשִׁי אֲהַדְדִּי וּמְכַשְׂרִינּוּן לר' יְהוּדָה מְשׁוּם דְאֲמַרִּינּוּ דְלֹא דִּיקוּ שְׁפִיר וּבִזְזָה אֲפִשֶׁר דְּגַם רַבְּנָן מוֹדוּ: שָׁם בְּתוֹסְפֹת ד"ה שֶׁב"ש אוּמַרִּים.

וּי"ל דְּהֵינּוּ דְּנֹקָא כְּשֶׁהַפְּסוּל יָדוּעַ: וּכְתִירוּץ הַתּוֹס' זֶה נִרְאָה ג"כ שִׁיטַת רִש"י וְרִי"ף וְרַמְב"ם דְּפִירְשׁוּ הָא דְקָאֵמַר רַב הוּנָא בְּשִׁבְעוֹת (דָּף מ"ד) גְּבִי ב' כְּפִי עֵדִים הַמְכַחֲשִׁים זא"ז דְּזוּ בָּאָה בְּפִנֵי עֲצָמָה וּמַעֲיָדָה וְזוּ בָּאָה בְּפִנֵי עֲצָמוֹ וּמַעֲיָדָה דְאֲתִי לְמַעוּטֵי א' מִפְּתַת זוּ וּא' מִפְּתַת זוּ בְּעֵדוּתֵי א' וְלֹא פִירְשׁוּ דְאֲתִי לְמַעוּטֵי אֲפִילוּ לְהַעֲיֵד בְּנֹלָם כֹּא' בְּעֵדוּתֵי א' מְשׁוּם דְּשִׁנִּים וְדֵאֵי פְּסוּלִים הֵם וְלָכֵן מְשַׁמַּע דְּבַכָּה"ג לֹא מִיְפְּסֵל פִּינּוֹן דְּאֵין הַפְּסוּל יָדוּעַ: שָׁם ד"ה מְמִילָא יְדַעִינוּ.

וְהֵכָא לִיכָא לְמִימַר: עֵינּוּ בְּר"ן שְׁתִּירִץ קוֹנְשִׁיא זֹו. וּלְפַעַנ"ד עוֹד י"ל דְּזֶה וְדֵאֵי דְאֵי בְּרִישָׁא כְּשֶׁלֹּא הִבִּיא בְּתוֹף הַזְּמַן שְׁקַבַּע לוֹ ב"ד הִלְכָה פְּחֻכְמִים דְּלֹא אֲמַרִּינּוּ שְׁמַצָּא רָאָה לְאַחַר זְמַן אֲף שְׂלֵא גְלָה דְעָתוֹ בְּפִי שְׂאִין לוֹ רָאָה אֲלָא אֲמַרִּינּוּ שְׁזִינְיָף אוּ שְׁכַר עֲדֵי שְׁקָר כִּש"כ דְּבִסִּיפָא דְאֲמַר בְּפִי אֵין לִי דְהִלְכָה פְּחֻכְמִים דְּהִרֵי גְלָה בְּפִי שְׂאִין לוֹ וְשְׂאֲפִילוּ סְפַק אֵין אֲצִלוּ וְכִש"כ דְּלֹא חִיִּישִׁינוּ שְׂמָא לֹא יָדַע אֲז וְאֵח"פ נְתִיבָא לֹא אֲלָא אֲמַרִּינּוּ דְרָאִיתוּ וְעֵדוּתוֹ שְׁקָר וּלְפִי"ז שְׁפִיר הִקְשָׁה בְּגָמְרָא דְלֹא לִימָא רַבָּה בַר רַב הוּנָא דְאֵין הִלְכָה פְּרִשְׁב"ג דל"ל ג"כ דְאֵי לֹא הָוֵי אֲמַר אֲלָא חַד דְּהֵינּוּ דְהִלְכָה פְּחֻכְמִים ה"א דְּנֹקָא לְכַתְחֻלָּה אֲבָל אֵי עֲבַד פְּרִשְׁב"ג עֲבַד דֵּאל"כ קוֹנְשִׁית הַגְמָרָא דְלְעִיל בְּמִקוּמָה עוֹמְדַת דְלֹא לִימָא רַבָּה בַר רַב הוּנָא בְּרִישָׁא רַק הִלְכָה פְּרִשְׁב"ג וְיָדַעְנָא מְמִילָא דְאֲפִילוּ בְּדִיעְבַד דְאֵין לוֹמַר רַק לְכַתְחֻלָּה דֵּאל"כ לֹא לִימָא פְּלִל הִלְכָה פְּרִשְׁב"ג דְלְכַתְחֻלָּה כְּבָר שְׁמַעִינוּ מְדִאֲמַר בְּסִיפָא הִלְכָה פְּחֻכְמִים וְלֹא אֲמַר כֹּן אֲרִישָׁא דִּיהֵי הַסִּיפָא כִּש"כ.

אֲלָא ע"כ הָוֵי יְדַעִינוּ מְדִאֲמַר דְּנֹקָא בְּסִיפָא הֵכִי דְבְרִישָׁא הִלְכָה פְּרִשְׁב"ג לְכַתְחֻלָּה וְלָמָּה צָרִיף לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְהִלְכָה פְּרִשְׁב"ג אֲלָא ע"כ הָוֵי יְדַעִינוּ דְהִלְכָה פְּרִשְׁב"ג אֲפִילוּ בְּדִיעְבַד וְזֶה לֹא הָוֵי יְדַעִינוּ מְדִאֲמַר דְּנֹקָא בְּסִיפָא הִלְכָה פְּחֻכְמִים דְּהָוֵי אֲמַרִּינּוּ דְּנֹקָא בְּסִיפָא

לכתחלה הלכה פתחמים אבל ברישא לכתחילה הלכה פרש"ג אבל אפתי לא הוי ידעינן
דגם בדיעבד הלכה פתחמים לכן צ"ל הלכה פרש"ג ולפ"ז כבר שמעינן מהלכה פרש"ג
לחוד דאפילו דיעבד א"כ קושית הגמרא דלעיל במקומה עומדת דאין הלכה פתחמים
ל"ל אע"כ יהיה מוכח דהאי הלכה פתחמים דסיפא פירושו אפילו בדיעבד ולכן שפיר
צריך למיתני תרתי דאי לא הוי תני אלא חד ה"א דוקא לכתחלה הלכה פרש"ג וכתירוץ
הגמרא דהשתא ל"ל דנה כבר שמעינן מהא דאמר אסיפא דהלכה פתחמים מכלל דברישא
אין הלכה פתחמים דשפיר ה"א דדוקא בסיפא הלכה פתחמים בין לכתחלה בין דיעבד אבל
ברישא דוקא לכתחלה אבל דעבד פרש"ג עבד לכן צריך לומר ברישא דהלכה פרש"ג
לכתחלה ואפתי ה"א דבדיעבד הלכה פתחמים לכן שפיר צ"ל ג"כ דאין הלכה פתחמים
הרי עכ"פ מוכח מדאמר ארישא תרתי דהלכה פתחמים דאמר אסיפא פירושו אפילו
בדיעבד ולכן פריך שפיר אין הלכה פרש"ג אסיפא ל"ל.

כן י"ל בדרף חדוד קושית רש"י: שם בתוס' ד"ה הוא דאמר כי האי תנא. ותימא דבחקוקת
הפתים ולפענ"ד י"ל דנהרדעי ג"כ אליבא דר' יהודה מפרש מילתא דר' יהודה אפילו
במנה שחור ומנה לכו.

וכן משמע מדפריף בש"ס היכי דמכחשי אהדדי מי אמר ומאי קושיא דלמא נהרדעי איירי
היכי דלא מכחשי אהדדי כגון שמעידין אב' הלואות והא דנקט מנה שחור ומנה לכו
לאשמעינן דאפילו בכהאי גוונא דאיכא חלוק עדות והוי דומיא דהודאה אחר הלואה
מצטרפין אלא דע"כ דהגמרא סברה פיון דאמילתא דרב יהודה קאי א"כ אתו לפרש האי
עדות המכחשת זו את זו דקאמר וא"כ ע"כ בהכחשה איירי הרי משמע דאתו לפרושי
מלתא דרב יהודה וכן משמע מדברי רש"י לקמן ד"ה וצירף עדותן דכתב ואע"ג
דאתכחשו בבדיקות כדרב יהודה ומנ"ל דסבר כרב יהודה דלמא רק פנהרדעי דהא האי
בדיוטא עליונה ודאי יותר בגוף העדות הוא ממנה שחור ומנה לכו דהא אפילו חקירה
מקרי לגבי דיני נפשות וכמש"כ הר"ן והנ"י ע"ש.

אלא ע"כ דרש"י סובר דנהרדעי ג"כ אליבא דרבא קאמרי ולפ"ז יתורץ קושית התוס'
דארבא לא קשה איך קאמר אליבא דרב יהודה דבמנה שחור ומנה לכו אין מצטרפין הא
סבר פר"ש בן אלעזר דלרבא י"ל דלא אמר רב יהודה פן מעולם ונהרדעי דוקא אתנו
אליבא דר"י הכי אף דתני שם סתמא אליבא דר"י פן דטובא איכא הכי פדאמרינן לעיל
דרב תיבא בר אבין ור"א אמר רב הונא פליגי אליבא דרב אי הלכה כריב"ק אי לא
ותרנוייהו ע"כ פליגי אהא דתני שם סתמא בשם רב דהודאה א"ה והלואה מצטרפי פמוכן
וכן פליג שם ר' יוסף אליבא דעולא אהא דתני שם סתמא בשם עולא דהלכה כריב"ק
בקרקות דוקא אכן אפתי אנו צריכים לתירוץ התוספת דבלא תירוץ ע"כ סבר רבא
כת"ק דרש"ב"א דבב' פתי עדים פליג וכיון דנהרדעי פרש"ב"א סברי א"כ הו"ל להש"ס
לומר פתנאי: שם ע"ב בגמרא נהא אמר רבב"ח אר"י פל מקום ששנה: לא מקשה מרב
דימי אר"י ארבה בב"ח אר"י דהא גם רבה בר רב הונא פליג לעיל אהא דרבב"ח ואמר
ג"כ משום ר"י.

ועוד דא"כ לא הוי מתרץ מידי בהא דאמר אלא פי אתי רב שמואל אר"י דאפתי קשה
ארב דימי אלא דקושית הגמרא הנה דלפ"ז הוי צריך למימר לרבה בב"ח דלא אמר ר'

יוחנן מימרא דרב דימי מעולם וזה הנה דחוק להגמרא דבשלמא בזה אפשר דפליגי אמוראי אליבא דחד אמורא אי אמר הכי או הכי אבל שיפלוגו אי אמר דבר א' כלל או לא בזה לא מציינו ולכן מתרין שפיר דרב שמואל באמת פליגי ארב דימי בעיקר מימרא דר"י דלא אמר הכי אלא הכי ולכן רבה בב"ח פרב שמואל ס"ל: שם שלחו ליה למ"ע: פ"י ששלחו מטבריא שהוא בא"י למ"ע שקהיה בחו"ל שעוקבו הבבלי קבל בפניהם על ירמני אחיו שהוא ג"כ בחו"ל ולכן אמרו לו להתפייס עם עוקבו שם בחו"ל דהיינו לדון בפניהם והשיאוהו ויראה פנינו בטבריא דהיינו שעוד בקשנו מכם שתפכו את ירמיה לבוא ולדון בפנינו בטבריא וע"ז הקשה הא גופא קשיא: שם ברש"י ד"ה התוקף את חברו.

בעל דין קשה: עיין במהרש"ל. אכן לפי פ"י רש"י קשיא מאי מיימי לקמן ראיה לר' אלעזר מהא דאמר רב ספרא שנים שנתעצמו בדין דלמא דוקא בשהמלוה איש אלם כדאמר התוקף את חברו בזה קאמר ר' יוחנן דציינתו ללוה אבל בהא דשנים שנתעצמו דלא הוזכר זה דלוה מתירא לדון עמו בב"ד שאינו מומחה כ"כ בזה י"ל דגם ר"י מודה דעבד ליה לאיש מלוה וציינתו למלוה לדון בעירו ומזה ראיה לכאורה לפי מהרש"ל: שם ד"ה עוקבו הבבלי.

אבד ממנו דרף בני אדם שפירסו: לכאורה קשה דא"כ איך אמרינו ה"ק אמרו ליה דיינו אתון הא אין דיני גזילות וחקלות בח"ל וכיון שפירסו תביעתו היתה חבלה ועוד היכי קאמר רב אשי דיני קנסות הוי הא בחבלות אינו משלם יתר על מה שהזיק ואין זה קנס אכן זה מיושב ע"פ מש"כ התוס' לעיל (דרף ג' ע"א) בד"ה שלא תנעול וא"ת והא אשכחן כו' וי"ל דבכל הנהו כו' וי"מ דוקא גזילות ע"ש ולפ"ז אתי שפיר.

וגם הא דאמר ר"א דיני קנסות א"ש ע"פ מש"כ שם דגזילות וחקלות קרי ליה נמי קנסות. אף דאפתי קשה אהא דאמר ר"א דיני קנסות הוי דהא גם סתם גמרא סברה פן רק דסברה דיכול לדון בחו"ל עפ"מ"ש לפי התוס' הנ"ל וא"כ העיקר מה דפליגי ר"א חסר מן הספר ודחוק לומר דרב אשי חידש זה דהפ"י הנה שפירסו וסתם גמרא לא סברה פן ולכן פירש"י האחרון יותר מחנור לפענ"ד: שם בתוספת ד"ה אין עליו עדים.

דומיא דיוצא אחר חתום שטרות: לא שיוצא אחר חתום שטרות איירי דוקא בדאמתחוק דמאן לימא לן שכתוב בו הנפק לפי פ"י רש"י או שראוהו ב"ד בידו לפי פ"י התוס' ולכן שיעור דברי התוס' כף הוא דכמו שיוצא אחר חתום שטרות איירי ודאי שהשטר והסמפון בידי המלוה באופן דקשר משום דלא למיפסל משום אבע"ל קלת' כמו כן יוצא מתחת ידי שלישי איירי ג"כ שהשטר והסמפון יוצא מתחת ידו ובאמתחוק דלא שייך בו אי בעי קלת': שם ד"ה ויוצא מנה על מנה.

מכאן למתחייב: ולפענ"ד לכאורה אין זה ראיה דהא האי על מנה דקאמר היינו אותו שהוציא בהלואה א"נ האי יוציא מנה דקאמר ג"כ דרף הלואה קאמר דהרי עכ"פ צריף להלוות עוד מנה ליציאותיו עד שישלם לו הלואה ואפשר דפשיטא דלשון יוצא מנה לא שייך רק היכא דאינם חוזרים לו: פ"ק רביעי שם דף ל"ב ע"א במתניתין הטומאות והטהרות: צ"ב למה חשיב טומאות וטהרות דוקא בבבא זו גבי ד"מ ולא בבבות הקודמות: שם ברש"י ד"ה ודיני נפשות מטיין.

וכש"כ שְׁאָר דִּינֵי מְמוֹנוֹת: הָרִ"ן הַקְּשָׁה דְּאִיָּה אֶפְשָׁר לְאוּקְמָא כְּלָל בְּד"מ דְּהָא לָא מִשְׁפַּחַת לְעוֹלָם הַטְּיָה לְשָׁנִים דְּאִי דְג' מְסַפִּימִין לְדַעַת א' אוּ דְמַטִּין עַפ"י אֶחָד פִּינֵן דְג' דִּינֵינִים מִן הַתּוֹרָה הוּא. וּלְפַעַנ"ד לָא זְכִיתִי לְהַבִּין קוּשְׁתוֹ דְא"כ גַּם לְגַבֵּי דְנ"פ לָא מִשְׁפַּחַת כְּלָל שְׁיָהִי הַטְּיָה ע"פ שָׁנִים דְּהָא כ"ג בְּעֵינֵן.

אָכּוּ בְּאַמַּת כְּבָר הַקְּשָׁה פּוּ בְּגַמְרָא לְעֵיל (דָּף י"ז ע"א) וְתִירֵץ ר' אַבְהוּ אִי אַתָּה מוֹצֵא אֶלָּא בְּמוֹסִיפִין וְדָבָרִי הַפֶּל כּו' עֵינֵן שָׁם וְזֶה שְׁיָיָה ג"כ לְעֵנֵן ד"מ דְּהָא גַּם גַּבֵּי מוֹסִיפִין פְּדָא מְרִינֵן לְעֵיל (דָּף כ"ט ע"א) וְלָכֵן שְׁפִיר הִוְצָרָה רַש"י לְטַעְמָא דְשְׁפִיר הָוֵי מְצִינֵן לְאוּקְמָא לָא תִהְיֶה אַחֲרֵי רַבִּים גַּם לְעֵנֵן ד"מ.

וְהַמְהַרְשָׁ"א הַקְּשָׁה עַל תִּירוּץ רַש"י תִּיפּוּק לִיָּה דְבַד"מ לָא מִשְׁפַּחַת זְכוּת וְחוּבָה כְּלָל דְזְכוּת לְזֶה הוּא חוּב לְזֶה. וְכַמ"ש הַתּוֹס' לְעֵיל בַּפ"ק וּבְזֶה י"ל פִּינֵן דְּנִדְאִי דְלְעֵנֵן שׁוּה"נ שְׁפִיר מְצָרְכִינֵן קָרָא דְלָא תִטָּה דְשָׁם הוּא רַק חוּב וְלֹא זְכוּת וְלָכֵן פִּינֵן דְבִלֵּא"ה מְצָרְכִינֵן קָרָא דְלָא תִטָּה כְּתַב רַש"י אֶשְׁאָר דִּינֵי מְמוֹנוֹת הַטַּעַם הַיּוֹתֵר פְּשׁוּט דְאֶטְעַם דְמָה שְׁהוּא חוּב לְזֶה הוּא זְכוּת לְזֶה אֶפְתִּי הֵייתִי יָכוֹל לְהַשִּׁיב ע"פ מַש"כ הָרִ"ן בְּסוּגִין וּבְשָׁלְמָא נְמִי בְּד"מ דְהַפֶּל מְלַמְדִין זְכוּת כּו' וְאֶעֱפ"י שְׁזָכוּתוֹ שֶׁל נִתְבָּע יוֹתֵר חָשׁוּב שְׁהוּא הַמְחַזֵּיק וְהַמוֹצֵא מִחֲבִירוֹ עֲלֵיו הִרְאָה מ"מ לָא עֲדִיף פְּלוּי הָאִי שְׁלֵא יוּכְלוּ לְלַמּוֹד זְכוּת וְחוּבָה לְאִיזוֹ שְׁיָרְצָה עַכ"ל.

הָרִי שְׁיֵשׁ סְבָרָא לְחַלֵּק גַּם בְּד"מ לְעֵנֵן זְכוּת וְחוּבָה וְא"כ שְׁפִיר הֵייתִי יָכוֹל לְאוּקְמָא קָרָא דְלָרְעוֹת אֲד"מ שְׁלֵא לְחַיִּיב הַנִּתְבָּע ע"פ הַטְּיָיִת א' וְקָרָא דְאַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת לְבַטֵּל תְּבִיעַת הַתּוֹבֵעַ וְלִפְטוֹר הַנִּתְבָּע ע"פ א' וְלָכֵן כְּתַב רַש"י הַטַּעַם הַיּוֹתֵר מְבֹאָר דַּכ"ש הוּא מְשׁוּה"נ שָׁם ד"ה חֵיִישֵׁינֵן שְׁמָא אַחֲרוּהוּ.

וְהֵיא עֲצָה טוֹבָה קַמ"ל: עֵינֵן בְּהַרְשָׁ"א שְׁפִי לִידֵי חֲשֵׁשׁ הַנְּזָמָה דְהָא הַנְּזָמָה לִיכָא שְׁמָא אַחֲרוּהוּ וְכַתְבוּהוּ. וְלַעֲנֵד"נ לְפָרֵשׁ דְּנִדְאִי הַנְּזָמָה מִמֶּשׁ מִשְׁפַּחַת ע"פ מַש"כ הַרְמַב"ם (פ"ט מַה' עֲדוּת) שְׁהִיכִי שְׁאָמְרוּ הָעֲדִים בְּפִי לָא אַחֲרָנוּ וְכַתְבוּהוּ וְהוֹזְמוּ דִין עֲדִים זוֹמְמִין יֵשׁ לְהֵם א"כ שְׁפִיר שְׁיָיָה חֲשֵׁשׁ שְׁמָא יִשְׁאָלוּם אִם אַחֲרוּהוּ וְכַתְבוּהוּ בְּמָקוֹם א' אוּ אַחֲרֵי זְמַן הַפְּתוּב בְּשִׁטְרָה וְהֵם לָא יִרְעוּ לְדַבּוּרָם קָמָא וְיִאמְרוּ לָא וְאַח"כ יִזוּמוּ.

וְא"ל א"כ מֵאִי פְּרִיָּה בְּש"ס וְאִי ס"ד בְּעֵינֵן דו"ח כּו' דְּהָא אִיכָא נַפ"מ הִיכָא דְאָמְרוּ עֲדִים שְׁלֵא אַחֲרוּהוּ דַּמ"מ אִי חֵיִישֵׁינֵן לְהַכְחֵשׁ דְּבִדְיָקָה גַּם בְּלֹא טַעְנוּ הָעֲדִים שְׁלֵא אַחֲרוּהוּ לָא הָוֵי לָן לִיחֻוּשׁ לְזֶה וְאֶדְרַבָּה מְזָה רְאָיָה לְדַעַת הַרְמַב"ם מְדַפְרִיָּה בְּגַמְרָא וְאִי ס"ד כּו' הִיכִי חֵיִישֵׁינֵן וְלֹא פְּרִיָּה בְּקִיצוֹר לְמֵאִי נַפ"מ כְּלָל בְּדו"ח דְּגַם אִי הִוְכַחְשׁוּ אוּ הוֹזְמוּ יֵשׁ לָנוּ לּוֹמֵר שְׁמָא אַחֲרוּהוּ אֶלָּא ע"כ הִיכִי דְאָמְרֵי הָעֲדִים בְּפִי לָא חֵיִישֵׁינֵן שְׁמָא אַחֲרוּהוּ וְלָכֵן שְׁפִיר נִפְקָא מִיָּנָה הִיכִי דְהַעִידוּ עַל פֶּה וְלֹא ע"י שְׁטָר אוּ שְׁאָמְרוּ בְּפִי שְׁלֵא אַחֲרוּ לְכַתְּבָה הַשְּׁטָר: שָׁם בַּא"ד.

שְׁלֵא יְבִיאוּהוּ לִידֵי הַנְּזָמָה: לְפִי מַה שְׁפִי הַתּוֹס' בְּגִיטִין (דָּף פ') שָׁם דְּמַהִינֵי לְשִׁילֵי יְכוּלִים לְבוֹא בְּיוֹם א' לָא שְׁיָיָה בְּזֶה חֲשֵׁשׁ הַנְּזָמָה וְצ"ל דְּעֲצָה טוֹבָה הוּא שְׁלֵא יִשְׁקֵרוּ: שָׁם ד"ה דְּלָא שְׁכִיחֵי אִינְשֵׁי.

דלא מרעי לשטרנייהו שהפל מרגנין אחריו: לכאורה צ"ב דלמה לא נחוש דלמא המלנה היתה באמת בשנת השמטה וא"כ למה לא נאמר שמא אחרוהו דמה הנה להם לעשות דגם אי יכתבו יום ההלואה באמת ג"כ הוא בשנת השמטה וג"כ איפא רנון ואי יכתבו יום שקודם שנת השמטה מתיראים שמא ישמע בב"ד דשטר מוקדם הוא ויפסידו אותו ממנו ולכן נראה דהפ"י הוא דלא מרעי לשטרנייהו לכתוב מאחר כיון דבלא"ה איפא רינון על שטר זה משום ההלואה דשמטה לכן אין מוסיפין עוד ריעותא שלא לכתוב יום ההלואה באמת: שם בתוספת ד"ה אחד דיני ממונות.

אע"ג דשוין בחקירה: ועיין לעיל (דף ב' ע"ב) דהניחו התוס' (שם בד"ה דברי הפל) קושיא זו בצ"ע. ונלענ"ד לתרץ דלכאורה קשה דלפי מה שהוכיחו שם דלר"א ור"י אתי משפט א' יהיה לכם גם להשוות דיני ממונות להדדי א"כ ל"ל למילף הכא במתניתן דיני ממונות מדיני נפשות תיפוק ליה דבד"מ גופא פתיב דרישה וחקירה גבי עדים זוממין דמזון כמש"כ התוס' לעיל (דף ג' סע"א) בד"ה שנגאמר וכיון דידעינו כן בחד דין מזון לפיכך נקלהו ממשפט א' יהיה לכם.

ועוד קשה אי משפט א' קאי ג"כ להשוות הדינים גופא להדדי ל"ל לקמן (דף מ' ע"ב) למילף נחנקין בק"ו וכן נשרפים תיפוק ליה ממשפט א' דהוקשוו כל דיני נפשות להדדי. ונלענ"ד דנדאי דמשפט א' אתי ג"כ להשוות דינים גופייהו והיינו אי מציינו דין א' גבי א' מדיני ממונות ודין זה נוהג בכל דיני נפשות בזה אמרינו שפיר משפט א' יהיה לכם דכמו דלא חלקת בדין זה בין א' מדיני נפשות לאחרינא אלא נוהג בכלהו כמו כן לא תחלוק בין א' מדיני ממונות לאחרינא ונוהג ג"כ בכלהו וזהו הדמיון שכתבו התוס' לעיל לר' אבהו ור"י לענין דבעיניו ג' מומחין דכמו דלא חלקת בדיני נפשות דבכולהו בעיניו לפחות כ"ג מומחין כמו כן לא תחלוק בד"מ וכמו דגלה התורה דבעיניו ג' מומחין גבי גזילות נחבלות כמו כן בעיניו בכלהו וזהו הדמיון ג"כ לענין דרישה וחקירה כמו דבעיניו דו"ח בכל דנ"פ ולא תחלוק בין אותן דכתיב בהו לאותן דלא פתיב בהו כמו כן לא תחלוק בד"מ וא"כ לא אתיא משפט א' אלא להורות דכמו דכל דנ"פ יש להם דין א' כן כל ד"מ אבל לא שילפינו דנ"פ או ד"מ מהדדי וגם לא שילפינו אחד מאידך לענין דבר שלא הונזר אצלו כלל ובזה מתורצים קושיות הג"ל גם מה שהקשו התוס' עוד לעיל בד"ה דברי הפל דלר"א ור"י גז"ש דהיטב ל"ל.

עיינו שם: שם בא"ד. לענין מילי דתלו בזכות וחובה: עיינו ב"ר"ן שהקשה על זה דאפתי גילף הא דמתחילין מן הצד לענין ד"מ.

ולפענ"ד לק"מ דזה תלוי ג"כ בזכות וחובה לפי מה שכתב רש"י לקמן (דף ל"ו ע"א) בד"ה לא תענה הלכך לא מתחילין מיניה דלמא חזי ליה חובה ולא פלגינן עלה עכ"ל. הרי דלא חיישינו רק דלמא יספימו עמו לחובה ולא משום שמא יספימו עמו ולא ידונו לפי דעתם ואנן דעתם בעיניו וכיון דאין הטעם רק שמא יספימו לחובה א"כ הטעם דחיישינו לזה הוא משום והצילו העדה וזה לא שייך בד"מ: שם ד"ה חיישינו.

וא"ת מאי איירא משום דאחרוהו: ופי' מהרש"א דקושיתם היא דע"כ הבריייתא דקאמר שמא אחרוהו לא פנונה לזה דא"כ מאי רבותא משמטה ע"ש. אף דלפ"ז אפתי יקשה דלמא לכך לא קאמר הבריייתא הכי לאשמעינו דאפילו בשמטה חיישינו שמא אחרוהו

ואי הוי נקוט בכה"ג ש'הקשו התוס' לא הוי שביעית רבותא פלל אכן י"ל דזה באמת קונשית התוס' פין דג"כ ס"ל דהוי בכה"ג והשטר פשר א"כ מאי רבותא דשביעית דגם אי לא הוי חיישינן לשמא אחרוהו מ"מ הוי פשר דשמא נעשה בכה"ג ש'הקשו התוס'.

ומה ש'הקשו התוס' על רש"י פתבתי יישוב לשיתתו בחידושי לר"ה דף ב'. עיין שם: שם ע"ב בגמרא טעו לא ישלמו: הר"ן הקשה על פירש"י ופי' דהקונשא היא אהא דחיישינן לנעילת דלת בפני לווין.

ואזיל בזה לשיתתו דכן פי' גם לעיל (דף ג' ע"א) דמקשה בגמ' שם ג"כ הכי ורש"י פי' גם שם פי' אחר ומה ש'הקשה על פי' רש"י י"ל דמה ש'הקשה הא שייך תשלומין בדבר שאינו נוגע לדרישה נחקירה פלל י"ל דהא לא חיישינן ואמרינן בכ"מ דטעו ישלמו ולא מחלקינן בין טעות שאפשר שיבנר ע"י דו"ס לאפשר לא יבנר.

גם מה ש'הקשה עוד איך שייך קונשא זו דוקא אפירויז ר"ח בלא ר"ח יקשו ליה אמתניתו ובריייתא פן דמכשירין שטר מאןחר גם בזה י"ל שתיירז רש"י במתק לשונו במה שכתב דדלמא אי שבת להו כו' דהיינו דאמתניתו ובריייתא נדאי לא מצינו לכתוב לכתחלה מאןחרין רק אי איבע פן פשר ולכן י"ל דהב"ד הנה להם לבדוק בד"וח אם נסתפקו בדבר ולכן אתי שפיר דישלמו אם טעו אבל לכתר דתיירז ר"ח משום נעילת דלת א"כ תתנתא הוא שלא לבדוק פלל וכינן דאנן לא שבקינן לבדוק בד"וח שפיר פריז אלא מעתה טעו לא ישלמו: שם אחר ר' יהושע לגולה: נראה דזה ר"י הוא ריב"ק דהרי כבר קתני אחר ר"י לפקיעין אבל ר' יהושע ב"ק ש'היה בן ר"ע כמ"ש התוס' במ"א זה הנה אחר חורבן דגם ר"ע חי' עוד אחר החורבן וכדאמרינן (במגלה דף כ"ח) שאל רבי את ריב"ק וע' בתוס' שבת (דף ק"ד ע"א): שם אחר חכמים ללשפת הגזית: צ"ע למה תני בסוף לשפת הגזית הא זה הנה קודם לכל התנאים פאשר עוד הי' סנהדרי גדולה במקומה וגם למה צריז לילף זה מצדק צדק הא קרא פתיב וקמת ועלית אל המקום ודחוק לומר דאתי למצוה לדון אצל סנהדרי גדולה אפילו פשיש סנהדרי קטנה במקומה: שם והא חמסינן להו: י"ל דהא בפירוש אמרינן לקמן במתניתו דמאיימין על עדי נפשות שלא יעידו שקר כדאמרינן שדמו נדם ורעיותיו תלויין בו הרי דלא חיישינן לחסימה ואין לומר דחסימה לא שייך רק היכי שפכר העידו העדים פי' אם אז נראה להם שמסופקים אנחנו באמת עדותם בזה שייך חשש חסימה אבל לא פשעדיין לא העידו פי' אין זה חשד רק התראה בעלמא ולכן לקמן דאייירי שמאיימין קודם ש'העידו לא שייך חסימה אבל הכא דאייירי לאחר ש'העידו שפיר שייך דא"כ מאי פריז מהא דרשב"א דמסיעין את העדים דמייירי ג"כ קודם ש'העידו כמו שפירש רש"י ובשלמא לפי מה שפירש רש"י בסוטה דרשב"א איירי בשפכר העידו ובאין לחקור אותן בד"וח פריז שפיר אבל לפירושו פאן קשה.

וי"ל דהש"ס סברה דארף דלענן חשש דחסימה ע"י חשד מחלקינן בין קודם ש'העידו לאחר ש'העידו לענן חשש דחסימה ע"י יגיעה שמייגעין העדים אין לחלק בזה: שם ברש"י ד"ה והא קא חמסינן.

ויחזרו בהן בתוך פדי דיבור: מדכתב הכי אלמא ס"ל דבעינן שתהא פתיחה זו מועלת ודלא פהתוס' וא"כ לכאורה קשה איך מאמינן להו אם יחזרו בעדותן והא עושין עצמן

רשעים באגמם שהעידו שקר ואין אדם משים עצמו רשע ובמכות (דף ג' ע"א) אהא דאמרין שם העדנו והוזמנו פתב רש"י גופא דאין זה מרשיע את עצמו פנין דאיןן אומרים רק דהרשיעום ב"ד וזה לא שייך הקא.

גם מש"כ הריטב"א שם אהא דאומר עדות שקר העדתי דלא מקרי זה אין אדם משים עצמו רשע דפלגינן דבורא ומאמינים לו לענן ממון לא שייך פאן דהא הקא לענן עדות נפשות איירי ואיך שייך בזה פלגינן דבורא.

וי"ל פנין דמבטלים עדותם תוף כדי דבור לא מקרי רשעות פלל מה שהעידו תחלה עדות שקר דלא נקרא עליו שם עדות פלל מאחר שמבטלים אותו: שם בתוספת ד"ה הכי אמר להו. הא מי יזמר פדאמריתו טפי מתוף כדי דבור: היינו לפי מ"ד בב"ק (דף צ"ג ע"ב) ובשאר דוכתי דשאלת שלום דרב לתלמיד הוא שיעור של כדי דבור דלמ"ד שם כדי שאלת תלמיד לרב דהינו שיאמר שלום עליה רבי ומורי מי יזמר לא הוי יותר כדי דבור או אפשר דהתוס' סברי דמי יזמר לחוד לא סגי אלא צריכין למימר להו מהו החשד דהינו שפא בעצה באתם וכמ"ש רש"י וזה הוי יותר מדי דבור: שם דף ל"ג ע"א בגמרא ר"ח אמר פאן שנטל ונתן: א"ל לפי מש"כ התוס' בד"ה השתא דר"ט ע"כ לא האכילו בינדים לפלבים וכן פתב רש"י א"כ למה מקשה דוקא לר"ש מתנייתן דבכורות גם לר"ח יקשה פן פנין דלדידיה בלא נשא ונתן בידי הדין חוזר וא"כ לימא ר"ע לר"ט טועה אתה והדין חוזר פנין דלא נתת בידי וכמו שהוכיח הרא"ש בשמעתין מפת קושיא זו נגד פירוש הרי"ף מדלא מקשה בגמרא אר"י ור"נ פן.

וי"ל דבשלמא הרא"ש הוכיח שפיר דלמה נטר המקשן להקשות עד תירוצי ר"ש ולא מקשה אתירוצי ר"נ ור"י המוקדמין אבל השתא שתיירץ חזא ועוד קאמר א"ש דלא מקשה אר"ח דגם עליו שייך תירוצי זה.

ועוד י"ל דאר"ח לא היה יכול להקשות פן דהוי קשה פקושית הגמרא הרי האכילה לכלבים וליתא דתייהדר דבזה לא שייך פתיירוצי הגמרא דזה שייך דוקא לענן טעה בדבר משנה ותירוצי ראשון נראה עיקר: שם פאן שלא נטל ונשא בידי: לכאורה קשה לפ"ז איך בעי לאוקמא שם בבכורות (דף כ"ח) מתנייתן דדן את הדין כר"מ דאיירי בלא נטל ונתן בידי דא"כ קושית הגמרא דכאן במקומה עומדת דקשה מתנייתן דשם אמתנייתן דהא דהא לפי אוקימתא זו מתנייתן דשם איירי בלא נטל ונתן בידי.

ואי לפי האוקימתא שם סבר המקשן אחד משאר תירוצי הגמרא דכאן גם לפי האמת נימא פן ולמה מתירץ ר"ח תירוצי אחר וצ"ל דסוגית הגמרא שם באמת לא אתיא אליביה דר"ח רק אליבא דא' משאר אמוראי דשמעתין: שם בתוספת ד"ה מה שפשה.

וא"ת למאי דס"ד בפךק עד פמה: ובבכורות שם הקשו התוספת דאפתי תנו סתמא דבכור שששחט ע"פ חכם כר"מ דלענן זה לא שייך תירוצי הגמרא דנתן ונשא בידי ע"ש שהניחו בתימה ולפ"ז י"ל דחזא קושיא מתורצת בתברתה.

דלכאורה י"ל למה דחק הגמרא לאוקמא סתם מתנייתן דשם דלא כר"מ עד דמקשה לימא תנו סתמא הא אמרינן לקמן (דף כ"ג) דסתם מתנייתן ר"מ וגם פבר אשפחינן סתמא כר"מ פמבנאר בב"ק שם.

אבל י"ל דקונשית הגמרא שם היא באמת קונשית התוס' דכאן דאיך אפשר לאוקמא כר"מ
הא לר"מ לא משפחת כלל דטיהר את הטמא מה שעשה עשוי והיינו דמקשה שם לימא
תנו סתמא כר"מ לענין דינא דגרמי ונהרי מתניתן ע"כ לא אתיא פנותיה ולכן לא מקשה
ארישא דמתניתן אככור דבזה באמת י"ל דאתיא כר"מ: [שם בא"ד.

וי"ל פיון דעל פי חכם: הט"ז בי"ד (סי' צ"ט) כתב להביא ראיה מהתוס' דבכורות (דף
כ"ג) דאפילו למ"ד קנסין שוגג אטו מזיד מודה באומר שמותר לבטל שנה עדיף משוגג
ומותר ע"ש. אכן לפי הנראה מהתוס' שם לא כתבו רק דדינו כשוגג ולא דעדיף מיניה
וצריכים לאשמעין פן משום דאיפא מ"ד דאומר מותר קרוב למזיד הוא (בפרק ב'
דמפות) אבל לא דעדיף מיניה.

אכן מדברי תוס' דכאן לכאורה יש ראיה לדבריו דהיכי דהתיר לו חכם ועשה ג"כ ע"פ
חכם דמי קצת לאומר מותר: שם ד"ה פאן במומחה. אמאי לא הוי חוזר: פ"א אמאי לא
הוי חוזר ויפטר מלשלם ולמה חייבו ר"י לשלם בלא קבל דמדלא חוזר לחוד לא יקשה
דלא אפשר לאוקמא באין שם גדול ממנו שמחזיר דבריו דמה שחייבו ר"י לשלם זה לא
מקרי מחזיר דבריו דאל"כ יקשה גם לר"נ ור"י מה שהקשה בש"ס לקמן לר"ש ממתניתן
דהלכה חמורה טרפון וכמו שהקשה המהרש"א אלא ע"כ דיש שם גדול שמחזיר דבריו
לא איירי רק היכי שביטל הדין אבל אי הורה לו רק שטעה ולא ביטל הדין בפני בעלי
דינים לא: שם השתא נמי.

נימא פיון דאלו לא ערבן הוי הדר: לכאורה קשה הא לא אמרינן דהוי הדר אלא משום
דטועה בדבר משנה חוזר דהא מדלא אמר ר"ע הכי רצתה הגמרא להוכיח דטועה בדבר
משנה אינו חוזר ונהרי מתניתן דשם אוקי ר"ש בטעה בשיקול הדעת ובזה לא הוי הדר
ומה שייך להקשות פו.

אכן לק"מ דנדאי בש"ס קאמרינן שפיר באסר את המותר בטעה בשיקול הדעת לא חזר
דינא רק נשאר באיסורו אבל שם בטיהר את הטמא ונדאי גם בטעה בשיקול הדעת חזר
הדין דנדאי לא נטהר את הטמא מפני שטיהר זה בטעות ונהרי מטעם זה צריכים התוס'
לעיל לאוקמא בעירב עם פירותיו הטהורים ואהא מקשו שפיר פיון דאלו עדיין לא עירב
לא אפסדה מידי דהדר הדין ונשארו הפירות בטומאתן א"כ השתא שעירבם לו לאו מידי
חסרם: שם בא"ד.

וי"ל דסוגיא דהכא פרבנו: לכאורה קשה לפ"ז מאי פריך בש"ס אר"ש למה לא אמר
ר"ע לר"ט טועה בדבר משנה אמה ודלמא סבר ר"ע כר"מ דדן דינא דגרמי וא"כ פיון
דליכא דליהדר חייב לשלם פיון דגרם לו הניזק ע"י שאסרו ועיין במהרי"ט שפירש דברי
התוס' היטב.

אכן זה גם לפי פירושו לא אתיא שפיר ומזה ראיה לכאורה לשיטת הרי"ף הביאה גם
הר"ן בשמעטן דדיין דטעה לא דיינינן גביה דינא דגרמי אפילו לר"מ פיון דגמיר וסביר
א"כ מה שטעה לביה אנסי' עיין שם.

דלפ"ז א"ש הא דפריך לר"ש דבהאי גוונא גם ר"מ מודה דלא דיינינן דינא דגרמי: שם
ע"ב בגמרא משום חובתא דגואל הדם קטלינן ליה להאי: אין לפרש דלכוף לא אמרינן

הכי פִּינּוֹן דְחִיּוּבָא דְגּוֹאֵל הַדָּם קִילָא טוּבָא מְחִיּוּבָא דִידְיָה דְהִקָּא ע"כ צ"ל פִּינּוֹן דְכוּלְהוּ י' דְבָרִים דְחֻשְׁבִּיב בְּמִתְנִיתוֹן שְׁפִינּוֹן דִּינִי מְמוֹנּוֹת לְדִינִי נְפִשׁוֹת הַטַּעַם מְשׁוּם דְבַדְנָא פ' תְּלִיא בְּזָכוֹת וְחֻבָּה מַה שְׁלֵא שְׁיִיף בַּד"מ וְכַמ"ש הַתּוֹס' רִישׁ פִּירְקוֹן א"כ ע"כ חֻבָּה דְגּוֹאֵל הַדָּם לֹא דְמִי לְחֻב שֶׁל רוּצָח דַּא"כ יִשְׁנֵה דִין רוּצָח לַד"מ אֲבָל מ"מ הִקָּא בְּגַמְרָא ע"כ הַפִּירוּשׁ דְמֵאֵי חֻזִית לְחֻשְׁבִּיב זֶה שְׁלֵא פְדִין פְּדִי שְׁלֵא לְחֻשְׁבִּיב הַגּוֹאֵל הַדָּם פְּדִין דְּהָא אִם רָצוּ לְהַחְזִיר ע"כ דִּינְדְעוּ דְטַעְו וְלָמָּה לֹא יִחְזִירוּ לְזָכוֹת אֶת הַזְּכָאִי וְלְחֻשְׁבִּיב אֶת הַחֻשְׁבִּיב דַּא"כ אֶפְתִּי יִקְשֵׁה דְלוֹקְמָא פְּגוֹן שְׁעֵדִים הַעֵידוּ עַל אֶחָד אוֹ ב' שְׁעֵבְרוּ עֲבִירָה שְׁחֻשְׁבִּיבִים עֲלֵיהֶּ מִיִּתָּה וְהוֹזְמוּ וְנִגְמַר דִּינּוֹ לְמִיִּתָּה וְעַתָּה רָאוּ ב"ד שְׁטַעְו פְּדִין פְּגוֹן בְּאֶחָד מִן הַדִּינִים אִם הַמְּזוּמִים פְּסוּלִים הָיוּ אוֹ לֹא שְׁבַתְחֻלָּה סָבְרוּ שְׁאִינִם פְּסוּלִים וְעַכְשָׁיו יִדְעוּ שְׁפְסוּלִים הֵם וּבְזֶה קָאֵמַר שְׁאִין מְחֻזְרִין דִּין הַעֵדִים לְזָכוֹת שֶׁהוּא חֻיּוּב לְאוֹתָן שֶׁהַעֵידוּ עֲלֵיו דָּאִם אִינִם זוּמְמִין א"כ יַעֲשֵׂה הַדִּין בְּעוֹבְרֵי עֲבִירָה שְׁנִגְמַר עַל פִּיָּהֶם וּבְזֶה לֹא שְׁיִיף קוֹשְׁיָת הַגְּמָרָא דְמְשׁוּם חֻבְתָּא דְהָאֵי קְטֻלִין לְהָאֵי דְבָהָא בְּכַה"ג דִּין חֻיּוּבָם שְׁנֵה אֵלָּא וְדָאֵי פְּדָאֵמְרִינוּ דְהַקְּוֹשְׁיָא הִיא דְלֹא נְחֻשְׁבִּיב אֶת הַזְּכָאִי שְׁלֵא לְחֻשְׁבִּיב אֶת הַחֻשְׁבִּיב וְזֶה שְׁיִיף גַּם בְּכַה"ג: שֵׁם טִימָא אֶת הַטְּהוֹר דְּאֶגְעֵי בִּיָּה שְׁרַץ: לְכַאוּרָה קֻשְׁה דְּאִיף שְׁיִיף זֶה לְפִי תִירוּץ רְבִינָא גַּם לְפִי מֵאֵי דַס"ד מְעִיקְרָא אֵלִיבָּא דַר"ח דְּהֵינּוּ כְּמוֹ שְׁפוּבְר סְתָם גְּמָרָא אֵלִיבָּיָה דְּזִיכָּה אֶת הַחֻשְׁבִּיב מְקַרִי נְשָׂא וְנָתַן בִּיד פִּינּוֹן דַּא"ל פְּטוּר אֶתָּה ג"כ ע"כ צְרִיף לְאוֹקְמָא טִימָא אֶת הַטְּהוֹר וְטִיְהֵר אֶת הַטְּמָא בְּכַה"ג דְּמוֹקְמָא לִיָּה רְבִינָא וַא"כ אִיף שְׁיִיף זֶה דְּנוֹקָא לְתִירוּץ רְבִינָא וּבְשִׁלְמָא לְעַנְנָן טִימָא אֶת הַטְּהוֹר שְׁפִיר י"ל דְּלִפִּי אוֹקִימָתָא דְּגְמָרָא לֹא צְרִיכָא לְאוֹקִימָיָה בְּנִגְע בִּיָּה שְׁרַץ פִּינּוֹן דְּבִטְעָה בְּשִׁיקוּל הַדְּעַת אִיְרֵי דַאִין הַדִּין חוּזַר.

וַא"כ הֵאֵ טַעְמָא גּוּפָא דְאֶמְרִינוּ לְעַנְנָן זִיכָּה אֶת הַחֻשְׁבִּיב דְּמְקַרִי נְשָׂא וְנָתַן בִּיד פִּינּוֹן דְּמַה שְׁהַפְּסִידוּ הִיָּה ע"י דְּבוּרוֹ שְׁפִסְק הַדִּין מִשָּׂא"כ לְעַנְנָן חֻשְׁבִּיב אֶת הַזְּכָאִי דְּהַהֲפִסְד בָּא ע"י הַנְּתַבַּע שְׁשִׁילָם שְׁלֵא פְדִין הֵאֵ טַעְמָא גּוּפָא שְׁיִיף ג"כ לְעַנְנָן טִימָא אֶת הַטְּהוֹר דְּהֵתָם ג"כ בָּא הַהֲפִסְד ע"י שֶׁהוּא טִימָא לֹא יִחְזוֹר עוֹד לְטְהוּרוֹתוֹ דְּבִטְעָה בְּשִׁיקוּל הַדְּעַת מַה שְׁעֲשֵׂה עֲשׂוֹי וְלִכְּנ א"ש דִּישְׁלָם מִבֵּיתוֹ כְּמוֹ שְׁנִטְל וְנָתַן בִּיד וְלִכְּנ דְּנוֹקָא רְבִינָא דְּרָצָה לְתַרְץ לְעַנְנָן זִיכָּה הַחֻשְׁבִּיב דְּהַהֲפִסְד שְׁבָא ע"י דְּבוּרוֹ לֹא מְקַרִי נְטַל וְנָתַן בִּיד וְאוֹקִי בְּנִטְל הַמְּשָׁכוֹן גַּם לְעַנְנָן טִימָא אֶת הַטְּהוֹר צְרִיף לְאוֹקְמָא בְּאֶגְע בִּיָּה שְׁרַץ שֶׁהוּא ג"כ ע"י מְעֲשֵׂה מְמָשׁ.

אֲבָל אֶפְתִּי קֻשְׁה לְעַנְנָן טִיְהֵר אֶת הַטְּמָא אִיף שְׁיִיף זֶה לְפִי תִירוּץ רְבִינָא דַע"כ גַּם לְפִי אוֹקִימָתָא קְמִיִּתָּא דַר"ח צְרִיף לְאוֹקְמָא בְּעִירְכּוֹן הַדִּינָן עִם פִּירוּתֵיו דְּאִי בְּעִירְכּוֹן בַּע"ב עִם פִּירוּתֵיו וְכַמ"ש הַתּוֹס' לְפִי ס"ד דְּמְקַשְׁן דְּבְּכּוּרוֹת דְּמִי זֶה מְמָשׁ לְחֻשְׁבִּיב אֶת הַזְּכָאִי בְּאֶמִירָה בְּעִלְמָא וְלֹא לְקַח מִהַנְּתַבַּע לְתַת לְתוֹבַע דְּלֹא מְקַרִי נְטו"נ בִּיד פִּינּוֹן דַע"י דְּבוּרוֹ לֹא בָּא הַהֲפִרְשׁ רַק ע"י שְׁשִׁילָם וְאִיְהוּ דְּאֶפְסִיד אֲנַפְשִׁיָּה וַא"כ ה"נ ע"י שְׁטִיְהֵר לֹא אֶפְסִידִיָּה מִיָּדִי רַק אִיְהוּ דְּאֶפְסִיד אֲנַפְשִׁיָּה ע"י שְׁעִירְכּוֹן עִם פִּירוּתֵיו טְהוּרוֹת וְלָמָּה יִתְחַשְׁבִּיב הַדִּינָן לְשִׁלָּם אֵלָּא ע"כ דְּאֶסִירִי גַּם לְפִי אוֹקִימָתָא דְּסְתָם גְּמָרָא אֵלִיבָּא דַר"ח בְּעִירְכּוֹן הַדִּינָן עִם פִּירוּתֵיו וְאִיף שְׁיִיף זֶה דְּנוֹקָא לְתִירוּץ רְבִינָא וְאֶפְשֵׁר לֹא שְׁיִיף זֶה לְתִירוּץ רְבִינָא רַק הַגְּמָרָא בְּתַחֲלָה מְפָרֵשׁ הֵאֵ דְּזִיכָּה אֶת הַחֻשְׁבִּיב דְּתַנִּי בְּמִתְנִיתוֹן דְּבְּכּוּרוֹת בְּרִישָׁא עַד דְּסִלְקִי לִיָּה בְּקוֹשְׁיָא וְרְבִינָא מְתַרְץ לָהּ דְּאִיְרֵי בְּנִטְל מְשָׁכוֹן וְאַח"כ מְסִיִּים ג"כ פִּירוּשָׁא דְּאֶחְרִינָא דְּתַנִּי בְּמִתְנִיתוֹן שֵׁם בְּבִתְרִיָּתָא.

אכן מה שיותר נראה בזה הוא ע"פ מה שנלע"ד לתרץ קושית התוס' לעיל ע"א בד"ה מה שעשה עשוי שהקשו דאיה שיהיה זה לגבי טיהר את הטמא ועוד אמאי משלם עיין שם. פיון דזה ברור מדלא הקשו התוס' ג"כ מטמא את הטהור דבזה אעפ"י שיזעונו בבירור שטעה מ"מ פיון שטעותו בשיקול הדעת הוא אזלינו להחמיר ונשאר בטומאתו פדיו חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר וכן מוכח ג"כ מהא דאמרין בגמרא לעיל דאי טעה בדבר משנה אינו חוזר אף אי הפרה שטיהר ר"ט בטעות לפנינו לא היתה מותרת עוד רק שהתוס' הקשו דזה נדאי שלא יועיל טעותו להקל לטהר את הטמא ידוע.

אכן לפ"ז אם ע"י שטיהר את הטמא יצא לנו חומרא מצד אחר נדאי דצריכין להחמיר פיון שהחכם החמיר אף שהיה בטעות וכמו בטמא את הטהור וצריכים לשמור בו חומרת הטהור וחומרת הטמא וכמו שהדין בכמה ספקים דמספק נחמיר חומרת ב' הצדדים וידוע מה דאמרין בכמה מקומות בש"ס דתרומה טהורה נתנה לאכילה וסיכה שהם הנאת הגוף ונקא ותרומה טמאה לשריפה וכן כתב גם הרמב"ם (ריש פי"א וריש פי"ב מה' תרומות) ולכן כתב שם דתרומה שנטמאת בספק לא אוכלים ולא שורפים אלא תהיה מונחת עד שתטמא טומאה נדאית ותשרף ע"ש.

ולפ"ז זה שטהר את התרומה טמאה שהיתה ראוי מקודם לכן להסיקה תחת תבשילו או אם היה שמן להדליק בו את הגר ע"י שטהר אותה אסר תשמישים אלו דאסורין בתרומה טהורה פיון שאינם הנאות גופניים פאכילה וסיכה וא"כ השתא שנודע שטעה לא יותר עוד לשריפה פיון שפבר אסר וכמו באסר את המותר פנ"ל וגם לאכילה אינו מותר פיון דבאמת טמא הוא וא"כ ע"כ צריך להניח אותה עד שתפסיד וכמו בגמרא מספק אם לא תטמא טומאה אחרת מעצמה וא"כ הפסיד לבטלים במה שטהר מה שהיתה שנה התרומה להדלקת הגר או להיסק וזה מה דקאמר במתניתין מה שעשה עשוי היינו דנשארה בטהרתה לחומרא ומאי דאפסיד ישלם מביתו פן היה הפירוש דמתניתין מקמי דאסיק דאיירי בנטו"נ ביד ומתורצים קושיות התוס' וא"כ לא צריכא לתירוץ דהגוי ס"ד דאיירי בעירבן בעה"ב ומתורצים בזה הג' קושיות שהקשו על תירוץ בזה בשמעתין הא' בד"ה מה שעשה והב' בד"ה השתא נמי והג' בד"ה שעירבן עם פירותיו וממילא מתורץ ג"כ הא דדוקא לתירוץ רבינא צריך לאוקמא טיהר את הטמא בעירבן עם פירותיו דלפי אוקמתא דסתם גמרא אליבא דר"ח בלא"ה א"ש דכמו בזיפה את החייב פיון דע"י דיבורו גרים ההפסד דינו פמו בנטו"נ ביד וחייב לשלם פמו כן ג"כ לענין טמא את הטהור וטיהר את הטמא דבשניהם הוא גרים ההפסד ע"י טעותו ולא ע"י הכעלים ולכן חייב לשלם פמו בנטו"נ ביד אבל לפי אוקמתא דרבינא דדיבור לא מקרי נטו"נ ביד אף שע"י נעשה ההפסד גם הא דטיהר את הטמא וטמא את הטהור צריך לאוקמא ע"י מעשה ממש ואתי שפיר: שם ת"ל צדיק אל תהרוג: לכאורה קשה פיון דע"כ מן הדין בלא שום קרא אמרינו דמתזירין בין לזכות בין לחובה.

דהא אמרינו הכא בד"מ בלא שום דרשה א"כ ל"ל קרא דנקי אל תהרוג שמחזירין לזכות מה"ת דלא יחזיר פיון דאפילו בד"מ מחזירין כש"כ דמחזירין לזכות להציל נפש ועוד מדאצטריך קרא דצדיק אל תהרוג שאין מחזירין לחובה ע"כ דלזכות מחזירין ול"ל קרא.

ואין לומר דאי לא הוי פתיב רק צדיק אל תהרוג לא הוי מוקמינו לנצטדק בדין אלא
אשלא חטא דהיינו נגמר דינו לחובה שמחזירין זכות אבל אפתי לא הוי ידעינו שאין
מחזירין לחובה פינו דבלא קרא מחזירין כמו בד"מ דזה אינו דע"כ לא מוקמינו להכי
דא"כ לא לכתוב גם צדיק אל תהרוג דהא בלא קרא ג"כ ידעינו שמחזירין וי"ל דאי לא
הוי פתיב רק צדיק אל תהרוג באמת הוי מוקמינו למחזירין לזכות וה"א באמת דבלא
קרא אין מחזירין פינו שפבר נפסק הדין וגם בד"מ אין מחזירין ולכן מצרכינו קרא
דמחזירין לזכות.

ולכן פתיב נקי ג"כ וא"כ צדיק ע"כ אחי להורות שאין מחזירין לחובה וכיון דמצרכינו
קרא להכי ע"כ מוכח דבלא קרא ה"א דמחזירין וכיון דאפילו לחובה מחזירין בדנ"פ
בלא קרא כש"כ דמחזירין בד"מ וא"ש דמצרכינו ב' קראי: שם מפי הרג תהרגנו: לרב
כהנא קרא דלא תחמול לא מותר הוא דנדרוש עוד לענון שמסית אין צריף התראה
לקמן (דף ס"ד ע"א) ולענון דברים אחרים ולרב שימי ב"א הרוג תהרגנו לא מותר
דסבר כמ"ד דברה תורה פלשון בנ"א.

ועיין מש"כ התוס' במנחות (דף י"ז ע"ב): שם אתיא רוצח רוצח אתיא רשע רשע: קשה
פינו דאין גז"ש למחצה א"כ למה ילפינו מגז"ש דוקא הך דינא דמחזירין לזכות ולא
לחובה ולא ג"כ לענון שאר דברים שפין ד"מ לדנ"פ שהונקרו במתניתין ונהרי בגמרא לא
הונקרו זה רק לענון הך דינא.

ונלע"ד דגז"ש דרוצח ורשע לא שייף אלא לאחר גמר דין דגלות ודמלקות או לענון גמר
דין פי קודם שנגמר דינו לגלות או למלקות לא איקרי רוצח ולא רשע ולא נכלל זה כולל
בהגז"ש.

ולכן לענון שסותרין מחובה לזכות דהיינו אחר שפבר נעשה רוצח ורשע או שאין סותרין
מזכות לחובה דהיינו לגמור דינו לחובה ולעשותו רוצח ורשע זה שפיר ילפינו בגז"ש
דכמו שלא נעשה רשע לענון ד"נ אלא היכי דנגמר דינו מתחלה לחוב כמו כן לענון
מלקות אבל בכל הני דמתניתין שהם קודם גמר דין ולא שייכי כולל לענון רשע ורוצח
ואף דגומרין ביום וגומרים ביום של אחריו הוא ג"כ לענון גמר דין מכ"מ לא שייף בהו
גז"ש דרשע ורוצח דלענון גומרין ביום לא שייף פן דהא אפתי לא ידעינו אם יהיה זכאי
או חייב וכיון דלא איירינו מגמר דין דרוצח ודרשע לא שייף למילף פן בגז"ש.

ולענון גומרים ביום שלאחריו לחובה ג"כ ליכא למילף בגז"ש דהא עיקר דרשה גבי
דנ"פ גופא לא אתיא אלא מקרא דישעיהו ואיף שייף למילף זה בגז"ש ולכן א"ש דכל
הנהו דמתניתין לא ילפינו בגז"ש רק האי דמחזירין לזכות ולא לחובה.

ובזה א"ש ויתורצו כל קושיות התוס' בד"ה אתיא רשע רשע דסברא זו שאמרנו דלא
שייף מגז"ש דרשע ורוצח אלא מה שנוהג אחר גמר דין דוקא זה שייף דוקא אליבא
דרבא. וי"ל דסוגיא דגמרא דכאן אליבא קיימי אבל אב"י דיליף לעיל (דף י') דמלקות
בכ"ג מגז"ש דרשע ע"כ דסובר דל"ד בעינו שיהיה רשע אלא פינו דאשכחן דחייב מלקות
מקרי רשע א"כ דין מלקות מקרי דין דרשע ולכן מה שקודם גמר דין ג"כ ילפינו בגז"ש
אליבא ולכן פליג רבא לעיל ויליף מלקות בכ"ג ממלקות תחת מיתה עומדת דלענון מה

שְׁקוּדָם גַּמ"ד לֹא יִלְיֵף בַּגּוֹז"ש אֲבָל לְעֵנָן לְאַחַר גַּמ"ד ג"כ יִלְיֵף גּוֹז"ש וְלִכְּנֹן לֹא קִשְׁיָא אֲלִיבֵיהּ מִבְּרִייתָא דְכָאן וְגַם א"ש אֲלִיבֵיהּ הָא דִּילְפִינָן שְׁדִין עֲדִים זִוּמְמִין אִינוּן רַב אַחַר שְׁנַגְמַר הֵדִין מַגּוֹז"ש זֹו בְּמַכּוֹת (דָּף ה') דְּבַה"ג מוֹדָה וְגַם הָא דְדִרְשִׁינָן בְּב"ק (דָּף פ"ו ע"ב) מַגּוֹז"ש זֹו דְסוּמָא אִינוּן נִלְקָה וְאִינוּן נִהְרַג אֲתִי ג"כ שְׁפִיר אֲלִיבֵיהּ דְהוּא לְאַחַר גְּמַר דִּין.

אֲבָל בְּמַכּוֹת (דָּף ה' ע"א) לְעֵנָן אִין מְשַׁלְשִׁין בְּמַכּוֹת שְׁהוּא קוּדָם גַּמ"ד דְּהִינּוּ אִם נִגְמַר דִּינוּ וְאֲכַתִּי לָאו רְשַׁע הוּא זֶה לֹא שְׁיִיף לְמִילָף מַגּוֹז"ש לְרַבָּא וְלִכְּנֹן פְּלִיג שָׁם וְיִלְיֵף מִפְּאַשְׁרָא זָמַם וְכִינּוּן דְלֹאבִי יִלְפִינּוּ מְרַשַׁע כָּל דִּינֵי מַלְקוֹת וְלְרַבָּא דְוָקָא מַה שְׁהוּא לְאַחַר גְּמַר דִּין שְׁאֵז נִקְרָא רְשַׁע בְּאַמַּת א"כ א"ש ג"כ מַה דְּפְלִיגֵי לְעֵנָן חִיבֵי מַלְקוֹת שׁוּגְגִין דְלֹאבִי הֵוִי בְּכָלֵל גּוֹז"ש וְלְרַבָּא לֹא הֵוִי בְּכָלֵל כִּינּוּן דְלֹא נִקְרָא רְשַׁע בְּאַמַּת דְשׁוּגְגִי הוּא אֲבָל לְאֲבִי עַכ"פ דִּין מַלְקוֹת הֵוִי וְלִכְּנֹן שְׁפִיר מְצָרִיף רַבָּא שָׁם בְּכַתּוּבּוֹת גּוֹז"ש דְּמַכָּה מַכָּה וְגַם ר"י סָבָא בְּעֵינָן גּוֹז"ש דְרְשַׁע וְרוֹצֵחַ פְּרָבָא וְגַם א"ש הָא דְמְצָרְכִינָן כְּדִי רְשַׁעְתוּ וְלֹא יִלְפִינּוּ בַּגּוֹז"ש דְרְשַׁע דְאֲלִיבָא דְרַבָּא וּר' יוֹחָנָן אֲזֵלָא הַש"ס שָׁם וְכַמוֹ שְׁהוּא ג"כ לְפִי תִירוּץ הַתּוֹס': שָׁם בֵּא' מִן הַתְּלִמִּידִי וְדַבְרֵי הַפֶּל: קִשְׁיָא אִם הֵוִי ד"ה מֵאֵן לִימָא לָן דְלִר' יוֹסִי בֵּר"י תְּלִמִּיד אִינוּן מְלַמֵּד חוֹבָה כִּינּוּן דְלִדְיָדִיָּה קִרָּא דְלֹא יַעֲנֶה לְמוֹת גְּבִי עֲדִים כְּתִיב דְהָא גַם לְרַבְּנָן שְׁנֵי לָן בֵּין עֲדִים לְתִלְמִידִים.

וּי"ל דְהַסְבְּרָא דְמַסְלְקֵי רַבְּנָן הוּא מְשׁוּם נוֹגַע בְּעֲדוֹת וּבְזָה וְדֹאֵי יֵשׁ חִילּוּק בֵּין עֲדִים לְתִלְמִידִים אֲבָל לִר"י בֵּר"י כִּינּוּן דְסוּבְרָא דְעֲדִים מְלַמְדִין זְכוּת א"כ לִית לֵיהּ הָאִי סְבָרָא דְנוֹגַע וְא"כ הָא דֵאִין מְלַמְדִין חוֹבָה ע"כ מְשׁוּם וְהַצִּילוּ הָעֲדִים דְמַהֲדִרִינּוּ אֲזַכּוּתָא וּבְזָה לִיכָּא לְחַלְקָא בֵּין עַד לְתִלְמִיד דְכִינּוּן דְעַד אִין מְלַמֵּד ה"ה תְּלִמִּיד: שָׁם בְּתוֹסְפֹת ד"ה שְׁעִירְבָן.

וְגַבִּי חֲכָם בְּעַל הוֹרָאָה אִין לְפִטְוֹר מְטַעֵם: עֵינָן בְּגִיטִין (דָּף נ"ג) שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' טַעַם אַחַר בְּזָה דְמַסְתְּמָא אַחֲרֵים הוֹדִיעוּ לּוֹ טַעְוֹתוֹ וְלֹא שְׁיִיף בְּזָה כְּדִי שְׁיִוְדִיעוּהוּ: שָׁם ד"ה אֲתִיָּא רְשַׁע. וּי"ל דְרַבָּא אִית לֵיהּ גּוֹז"ש: עֵינָן בְּמַהֲרָם וּבְמַכ"ה נְעַלְמוּ מִמֶּנּוּ דְבְרֵי הַתּוֹס' בְּב"ק (דָּף פ"ו ע"ב) דְשָׁם הִקְשׁוּ הֵם גּוֹפָא קוֹשְׁיָתוֹ וְלֹא תִירְצוּ כְּתִירוּצוֹ: שָׁם בְּד"ה טַעְוָה בְּנוֹאֵף.

אוֹ שְׁיִתִּיר עֲצָמוֹ לְמִיתָה: צ"ע דְאִיף שְׁיִיף חֲזָרָה לְחוּב בְּזָה דְהָא בְּאַמַּת בְּעֵינָן שְׁיִתִּיר עֲצָמוֹ לְמִיתָה לְקַמָּן (דָּף מ"א) וְלִיכָּא מֵאֵן דְפְלִיג וְאֲפָשֵׁר דְבַחְבֵּר קַמְיָרִי דְלֹא בְּעֵי שְׁיִתִּיר עֲצָמוֹ לְמִיתָה כַּמ"ש הַתּוֹס' שָׁם: שָׁם בֵּא"ד.

וּי"ל דְמַבְעֵי לֵיהּ: לְפִי זֶה הָא דְקִאֲמַר בְּגַמְרָא ה"ד אִין חוֹזְרִין וּמְפָרֵשׁ בְּשִׁלָּא פְּדִרְפָּה ה"ה דְהוּי מְצִי לְפָרֵשׁ ג"כ בְּכַה"ג שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹסְפֹת אֲלֵא דְרַצָּה לְפָרֵשׁ טַעְוֹת שְׁהוּא מְשׁוּם גּוּף הַדְּבָר שְׁחָטָא בָּהּ וְלֹא מַה שְׁשִׁיף לְעֵנָן עוֹנֵשׁ דְוָקָא.

וּבְזָה אֲתִי שְׁפִיר מַה שְׁקִשְׁיָא לְכַאוּרָה אֲתִירוּץ הֵר"ן שְׁתִּירֵץ עַל קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' לְקַמָּן בְּד"ה שְׁטַעוּ דְדוּקָא לְעֵנָן שְׁלֵא פְּדִרְפָּה בֵּא"א לֹא מוֹדוּ הַצְּדוּקִים מְדַכְּתִיב לֹא תַתֵּן שְׁכַבְתָּהּ לְזֶרַע ע"ש. וּלְפ"ז אֲכַתִּי יִקְשֶׁה קוֹשְׁיַת הַגְּמָרָא ה"ד שְׁלֵא פְּדִרְפָּה לְעֵנָן שְׁאָר עֲרִיּוֹת דְהָא אִין מְחִזְרִין לְחוֹבָה סְתָמָא קַתְנִי בְּמַתְנִיתוֹן וְכוּלֵי עֲרִיּוֹת נְמִי בְּמִשְׁמַע.

אֲכֹן לְפִי הַנְּ"ל א"ש דְהָא מְשַׁכַּחַת בְּכַה"ג שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס': שָׁם ד"ה אֲחָד מִן הַתְּלִמוּדִים. תִּימָה כו' נִהְדַּר אֲמַר טַעְמָא: בְּיִישׁוּב קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' י"ל ע"פ מַה שְׁפִירֵשׁ רַש"י לְעֵיל (דָּף

י"ז) כי לפענ"ד לא פירש פפירוש התוס' דכאן דכתיב שם בד"ה ואי אמר טעמא דמראה פנים לזכות וחובה ומשום הכי מספקא ליה עכ"ל.

ונהרי לפי פירוש התוס' בהאי אי אמר טעמא הפירוש דחזר מספקי נרצה להחליט לזכות או לחובה. ולכן נראה דרש"י סבר כה פירוש הגמ' דזה מבואר משמעתין דלקמן דהמזפין וכן המחייבין צריכין ליתן טעם לדבריהם דשנים שאין להם אלא טעם אחד לא יחשבו אלא לאחד למנן הדיינים והנה אינו יודע שייה ג"כ בטעם ובלא טעם בטעם שמראה פנים לזכות ולחוב ושקולים אצלו הסברות ובלא טעם היינו שלא ידע טעם לחייב או לזכות ומשום הכי אמר אינו יודע והיינו דקאמר הש"ס שם מ"ד האי דקאמר א"י כמאן דאיתא דמי דהיינו כשאמר א"י והוסיפו שנים ה"א דהאי דאמר א"י נחשב ג"כ למנן הדיינים לענן שאם רצה ליתן טעם למה אמר א"י דהיינו שרצה להסביר פנים לזכות וחובה שמעינן מיניה כמו טעם המזפין והמחייבים וא"כ הוא דין כשאמר הדיינים ולא הוי בתחלת הדין ב"ד שקול רק בגמר דין קמ"ל ר"א דאי אמר טעמא למה אמר א"י לא שמעינן מיניה דנחשב כמאן דליתא ולכן תחלת הדין ג"כ הוי כב"ד שקול וזה קמ"ל ר"א דאין שומעין את טעמו כמו טעם האחרים וקרוב לזה פירש ג"כ המהרש"א עיין שם.

ולפ"ז לא שמעינן מהתם אלא שאין שואלין לטעם מי שאמר איני יודע אבל אם רצה לחזור ולהחליט לזכות או לחיוב זה נדאי יכול כמו תלמיד דהכא. ולכן לפי פירוש רש"י שם מתרץ גושית התוס' דכאן.

ובפולוגתא דפירוש הגמרא הנ"ל בין רש"י ותוס' נראה דפליגי ג"כ הרמב"ם והראב"ד בפ' ט' מה' סנהדרין ה"ב דכתב שם הרמב"ם באחד אומר א"י יוסיפו הדיינים ב' נמצא ה' נושאים ונותנים בדבר אמרו ג' מהם זכאי ושנים אומרים חייב ה"ז זכאי.

ע"י שם דמוכח שם מדבריו דאותו דאמר א"י יחשב ממנן הדיינים ואי אמר לזכות או לחובה ויחזור ממה שאמר א"י שמעינן ליה דכן מוכח ממה שכתב שם בין שהיה זה שאמר א"י הוא שאמר א"י בתחלה בין שאמר אחר כו' הרי ע"כ דזה שאמר בתחלה יכול לחזור בו וע"ז השיג הראב"ד שם וז"ל אני רואה בגמרא שאותו שאמר איני יודע אינו מן המנן ואי אמר טעמא לא שמעינן ליה נמצא שאחר שהוסיפו אינן אלא ארבעה כו' עיין שם בדבריו וכן השיג ג"כ שם (פ"י ה"ב) אמה שכתב שם הרמב"ם היו אלו פנגד אלו ואחד אמר א"י וזה לשונו שם זה אי אפשר עכ"ל.

והיינו ג"כ לפי שסובר דאותו שאמר א"י לא נחשב כולל ממנן הדיינים. ונלע"ד דהרמב"ם והראב"ד בפירוש גמרא הנ"ל פליגי דהראב"ד סובר בפירוש התוס' דהפירוש אי אמר טעמא לא שמעינן ליה הוא שלא יוכל לחזור עוד ממה שאמר איני יודע ולכן לא נחשב ממנן הדיינים ולכן שפיר השיג על הרמב"ם בשני מקומות הנ"ל דאיה נחשב עוד למנן הדיינים וגם איה יכול לחזור מדבריו עוד.

אבל הרמב"ם נראה שסובר כפירש"י דכן מוכח ממה שכתב שם (פ"ט ה"ג) כל מי שאמר א"י אינו צריך לתת טעם לדבריו כו' פנדרף שמראה המזכה כו' והמחייב כו' עיין שם. והכס"מ לא הראה מקומו שם מניין לו זה ולכן נראה דמפרש פפירוש רש"י.

ולכן זה הוא מה שהשמיענו ר"א דאי אמר טעמא לא שמעינן ליה דהיינו שאין שואלין את טעמו ולכן לא נחשב ממנין הב"ד וכבר הרגיש קצת בזה בלחם משנה שם. אבל במחכ"ה לא הרגיש בזה שהרמב"ם ורש"י פירשו פן פירוש הגמרא נגד פירוש הראב"ד הרי בפירוש שהרמב"ם פירש בפירוש רש"י.

ולכן שפיר פסק דאותו שאמר א"י נחשב ממנין הדיינים לענין שאחר שהוסיפו שומעין את דבריו אם עדיין אומר א"י או אם חזר וקלט לזכות או לחובה דשפיר יכול לחזור לפי פירוש זה ומיושבים ב' השגות הראב"ד הנ"ל וגם קושית התוס' ל"ק לפי פירוש זה כנ"ל ורק התוס' שפירשו דאין שומעין לו שאינו יכול לחזור עוד הם הנוצרכו לתירוץ.

אכן אפתי קושיתם לשיטת הראב"ד במקומה עומדת כיון דהוא פירש ג"כ שאינו יכול לחזור עוד בפירוש התוס' כנ"ל א"כ לא שייך מה שתיירצנו לפירוש רש"י ורמב"ם. וגם תירוץ התוס' לא שייך כיון דהוא השיג על הרמב"ם לענין ד"מ דהא לענין ג' איירי הרמב"ם שהוא ד"מ הרי שסובר שאפילו בד"מ לא יכול לחזור עוד ממה שאמר איני יודע ונהרי אהד מן התלמידים יוכל לענות בד"מ.

ונראה שהראב"ד סובר בפירוש היש סוברים שהביא הר"ן בפשמעתין דהפל מלמדים זכות וחובה דקתני במתניתו לאו לענין מנין איירי רק לענין שאין משתקין אותו וכיון דלא נחשב דעתו לענין מנין א"כ בלא"ה קושית התוס' לק"מ דגם לענין א"י לא קאמרין רק שלא נחשב דעתו עוד לענין מנין אם יחזור ולא שמשתקין אותו.

אבל דעת הרמב"ם בפ"י מהל' סנהדרין היא דלענין מנין קאמרין. וכן נראה ג"כ דעת רש"י ממה שכתב לקמן (דף ל"ד ע"א) בד"ה רואים אותו לענין מנין א"כ לא שייך לשיטתם מה שתיירצנו לשיטת הראב"ד.

וגם תירוץ התוספת נראה לפענ"ד דחוק קצת דאי דוקא לענין חובה לא יכול לחזור בו אבל לענין זכות יכול א"כ אפתי איך אמר ר"א במוסיפין עושין ב"ד שקול הא ליכא ב"ד שקול כיון דלזכות יכריע אם יענה אותו שאמר מתחלה א"י אם לא שפירמר דלענין זה לא נחשב לדיין רק לתלמיד שייכול ג"כ לענות לזכות ולא לחובה ולכן הוכיחו הרמב"ם ורש"י בפירושים וממילא ל"ק קושית התוס' וכנ"ל.

וענין עוד מה שכתבתי לקמן בזה: שם דף ל"ד ע"א בגמרא ולטעמיה למחרת משא ומתן מי ליכא: האי ולטעמיה צ"ב דאינו כשאר ולטעמיה שבש"ס שפירשו שאף לפי שיטתה קשה קושית א' נהרי הקא לק"מ וגם למה פשוט לו כ"כ דלמא באמת משא ומתן ליכא.

ונ"ל עפמש"כ הר"ן דמאן דפליג ארב דהיינו המקושן שהקשה עליו ורצה להוכיח דאינו יכול לחזור ממה שזיכה טעמו מנקי אל תהרוג כמו גבי זיכה ב"ד ולכן אם טעה בדבר שצדוקים מודים בו יכול לחזור כמו ב"ד ע"ש.

וכתב עוד דלהך מ"ד לכה היו פותבים דברי המזפים פדי לידע אם טעה בדבר שהצדוקים מודים בו והשתא א"ש דשפיר מוכח דהיה למחרת משא ומתן כיון דהלכת לילה היה לאותן שחייבו שפא ימצאו טעם לזכות פדלקמן במתניתו וכיון דכן ע"כ היו צריכים כיום שני לשמוע טעם אותן שחזרו ולכתוב טעמם לראות שלא טעו בדבר שהצדוקים מודים בו וזה דקאמר ולטעמיה דאת סבר שלא היה ביום שני רק גמר דין דהיינו למנות

דעות המזכים והמחייבים ולא לישא וליתן עוד בדיני' למקרת מו"מ מי ליפא פירוש הא
ע"כ איפא דאל"כ הלנה ל"ל וכיון דע"כ מו"מ איפא א"כ כי קתני בשעת מו"מ: שם
ונימא אלו הוי קנים הוי הדר ביה: מסנגיא זו הוכיחו הרמב"ן והר"ן לעיל דהא דאמרין
דאחד מן התלמידים מלמד זכות ואין מלמד חובה פירוש שהוא נמנה עם שאר הדיינים
לענן מנן וכמו שכתב גם רש"י בד"ה רואין אותו לענן מנן עכ"ל.

אכן לכאורה קשה לפ"ז איך קאמר ר"א לעיל (דף י"ז ע"א) אי אתה מוצא אלא במוסיפין
וד"ה או בסנהדרין ואליפא דר"י הא שפיר משפחת עוד אליפא דד"ה בלא מוסיפין פגון
שאחד מן התלמידים זיפה ונמנה עם הדיינים שהיו כ"ג ונעשו כ"ד ועכשיו איפא י"ג
מחייבין וי"א מזכין ואיפא הטיה ע"פ ב'.

והנה נלענ"ד דהא דאמרין דאותו תלמיד אינו יורד משם לעולם ודאי אין הפירוש
שיאמר בכל דין שיבא לפני ב"ד דעתו פאחד מן הדיינים דהא ב"ד של כ"ג בעינן ובלא
הוא פבר הם כ"ג אלא ודאי הפירוש דוקא שיושב בשורת הדיינים ולא שיענה עמהם
בשאר דינים שיבא לפניהם רק בדין זה כיון שפבר ענה נחשב דעתו ג"כ לענן מנן ולכן
הדין נותן שלא יחשב עם מנן הדיינים אלא אם דעתו הכריע או לזכות פגון שי"א מזכין
וי"א מחייבין ואחד אמר איני יודע והועילה דעתו להכריע לזכות או שלא לחייב פגון
שי"ב מחייבין וי"א מזכין ואחד אמר אי"י והוסיפו ב' פדינו ועתה נחלקו השנים שהוסיפו
ואמר אחד לזכות ואחד לחוב והוי י"ג מחייבים וי"א מזכים ואי לא דעת התלמיד הנה
נגמר הדין לחוב ע"פ ב' היתרים דלאחר שהוסיפו הולכים אחר הרוב לכ"ע ועתה שגם
התלמיד אמר לזכות אינו הכרעה לחוב אלא עפ"י אחד וצריכים להוסיף (וכדדך הראשון
דהיינו שהכריע לזכות פתב ג"כ הר"ן ע"ש) והרי עכ"פ שפיר משפחת שהכריע דעת
התלמיד אבל אם דעתו לא הכריע פלום אין הדין נותן שישחב מפלל הב"ד ולכן בהא
דלעיל שהכריעו ב' לחובה לא משפחת אלא בי"ג מסנהדרין מחייבים וי"א מזכין וגם
התלמיד זיפה דהוי י"א וכיון דדעת התלמיד לא הכריע פלום דבלא"ה חייב כמו עתה
א"כ לא נחשב מפלל הדיינים והוי הכרעה ע"פ ג' ולא עפ"י ב'.

אכן אפתי יקשה כיון דרב ס"ל דבגמר דין יכול ללמד חובה וזה ע"כ גם התלמיד יכול
מדמקשה ארב מהא דאחד מן התלמידים שזיפה ומת וא"כ שפיר משפחת ב' לחובה ע"י
צירוף אחד מן התלמידים באופן שדעת התלמיד מכריע דאז ודאי נחשב מן הב"ד וכגון
שי"א מן הדיינים מזכים וי"ב מחייבין והתלמיד ג"כ מחייב בשעת גמר דין דשפיר הוי
הכרעה עפ"י ב' ע"י התלמיד.

ולכן נלפענ"ד לומר דלכאורה קשה מאי מקשה מהא דאחד מן התלמידים ארב דבשלמא
פאחד מן הדיינים שזיפה שפיר י"ל דבגמר דין כיון דהטעם דבתחלת הדין אינו חוזר
הוא משום והצילו העדה כדפירש רש"י במתניתן וא"כ הדין נותן דמשום והצילו לא
נגמר דינו לזכות ע"פ דעת המחייבין ולכן יכול לחזור בו אבל בתלמיד דפירש קרא
בפירוש דלא יענה בנפש למות כדאמרין לעיל א"כ איך שייך למימר פלל שבשעת גמר
דין חוזר לחובה הא לא יענה שייך בגמר דין כמו בתחלת דין ואף שדעתו לא יכריע עוד
לזכות כיון שנוטה לחובה מ"מ איך יכריע לחובה הא בפירוש מעטיה קרא מחובה וא"כ

רב דקאמר דחזור ומלמד חובה ע"כ לענגן דיין ולא לענגן תלמיד ומאי מקשה הש"ס מאחד מן התלמידים.

ולכן נלענ"ד דבאמת גם אליבא דרב אין דעת התלמיד מכריע לחובה כמו דעת אחד מהדיינים. ומ"מ מקשה שפיר מאחד מן התלמידים פיון דזה ודאי מוכח מהא דרב דתלמיד בשעת גמר דין יכול לחזור מהא שזיפה אם נראה לו שטעה כמו אחד מהדיינים דהא לענגן חזרה מזכות ליפא לחלק בין דיין לתלמיד דבמה שצותה התורה שלא ידון לחובה לא נכללה האזהרה שלא יחזור ממה שזיפה לומר נסתפקתי במה שסתלקתי לזכות וא"כ דעתו לא נחשב לכלום ואיך רואין אותו פאלו הוא חי ומזפין ע"פ דעתו נימא דלמא אי הוי קיים הוי הדר ביה ולא נחשב דעתו לכלום.

ולפ"ז דגם בשעת גמר דין אין דעת התלמיד מכריע לחובה א"ש דלא משפחינו לעיל הכרעה ע"פ ב' לחובה ע"י אחד מן התלמידים: שם א' מן התלמידים: ודאי דלאו דוקא א' מן התלמידים וכש"כ אחד מן הדיינים אלא רבותא קמ"ל דאפילו א' מן התלמידים שלא נקבע עדיין כא' מן הדיינים ששייכים למנין כ"ג אעפ"כ רואין אותו פאלו עומד במקומו וכ"ש א' מן הדיינים דנקבע במקומו ונכלל פכר עם הב"ד דרואים אותו פאלו עדיין עומד במקומו: שם והא שלחו מתם לדברי ר"י ב"ח מוצא מפלל רבינו: לכאורה צ"ע המקשן מתחלה מאי קסבר ולכסוף מאי קסבר פיון דינע האי שלחו מתם א"כ פכר ידע דרב פליג אריב"ח ומאי מקשה ממנו וגם קשה איך שייך להקשות מריב"ח ארב הא שניהם אמוראים הם ומי דחק להגמרא לתרץ דאין מוצא אתמר.

גם י"ל בסוגין דבשלמא הא דמקשה מתחלה ממתניתין דממחרת ואח"כ ממתניתין דדין היינו פסדר המתניתין דפ' היו בודקים ולכתר דסיים ממתניתין מקשה מממרא דריב"ח זהו ג"כ פסדר אבל האי דמקשה באחרונה ממתניתין דשני סופרי הדיינים צ"ב דבתחלה ה"ל למנות דמתניתין היא סוף פירקון ומקדמת להנה דמתניתין דפ' היו בודקין וכש"כ לממרא דריב"ח.

ונלענ"ד דלכאורה קשה לפי מש"כ הר"ן דגם לפי המקשן דפליג ארב בטעה בדבר שהצדוקים מודים בו ודאי דיכול לחזור וכמו דמוכח ג"כ ממה שפכתב רש"י ותוס' לקמן בד"ה אלא דברי המזפין וא"כ קשה מאי מקשה דוקא אדרב מהא דא' מן התלמידים הא גם לדין יקשה פן דלמא אי הוי קיים הוי הדר ביה דדלמא טעה בדבר שהצדוקים מודים בו.

אכן זה פשוט דלק"מ די"ל דינדעינן טעמו לזכות או שכתבו אותו וראינו שלית ביה טעות בדבר שהצדוקים מודים בו ולכן דוקא לרב מקשה שפיר אף דלפ"ז אפתי קשה מאי מקשה לקמן ארב ממתניתין דב' סופרי הדיינים דלמא לעולם יכול לחזור בו והא דכותבים דברי המזפנים דניחוש שמא ימות א' מן המזפנים ואי לא ידעינן טעמו לא נחשוב אותו פאלו חי ועומד במקומו דניחוש שמא טעה בדבר שהצדוקים מודים בו והוי הדר ביה אבל פשידעינן טעמו שפיר נחשוב אותו פאלו הוא חי.

אכן באמת לק"מ פיון דכבר תירץ השתא מיהא לא הדר ביה ופי' דלא תישינו דלמא
כבר הדר ביה קודם שמת רק דעדיין לא יוכל לומר שטעה עד שעת גמר דין דכיון דעדיין
לא הדר אין לנו לדון אלא על מה שלפנינו והרי זיכה.

וה"ה ג"כ הקא פיון דבעת שזיפה הדיין שמת ודאי לא ידע דטעה בדבר שהצדוקים מודים
בו ולא הדר ביה מה לנו לחוש לזה ואין לנו לדון אלא על מה שזיפה ולכן מקשה שפיר:
אכן זה שינה דוקא אחר שתיירץ הסברא דהשתא מיהא לא הדר ולכן אתי שפיר דקודם
שהקשה מהא דריב"ח לא היה יכול להקשות ממתניתן דב' סופרי הדיינים די"ל פתירו צנו
הנ"ל ורק אחר שהקשה מריב"ח והוצרך לתירץ השתא מיהא לא הדר ביה מקשה שפיר
ולכן א"ש ג"כ הא דמקשה מריב"ח אדרב אף דב' אמוראים הם דשפיר הוכיח דרב ע"כ
אית ליה הא דריב"ח דרואין אותו פאלו הוא חי ועומד במקומו דאל"כ לא שינה טעם
הנ"ל למה פותבין טעם המזפנים וקשה קושית הגמרא ממתניתן דב' סופרי הדיינים ולכן
א"ש ג"כ דנדאי מתחלה סבר המקשן דמוצא מכלל רבינו וע"כ אין מוצא אתמר וכתירוץ
הגמרא דרב ע"כ סובר כריב"ח דאל"כ יקשה ממתניתן דב' סופרי ולכן שפיר הקשה
אליבא דרב דאפתי מה הועיל לן זה דלמא הוי הדר ביה ואחר שתיירץ דהשתא מיהא לא
הדר ביה והיינו טעמא דריב"ח מקשה שפיר דלפ"ז ע"כ מוצא מכלל רבינו אתמר דרב
ע"כ לית ליה סברא זו דהשתא והדין דריב"ח ע"כ אית ליה דאל"כ יקשה ממתניתן דב'
סופרי ואיך אפשר לומר כן הא קשה דלמא הוי הדר ביה ומתירץ דבאמת אין מוצא אתמר
דרב הדין דריב"ח אית ליה וגם הסברא דהשתא ולכן מקשה שפיר ממתניתן דב' סופרי
הדיינים: שם אין מוגין להם אלא א': לכאורה קשה דלפ"ז שפיר משפחת הכרעה לחיוב
ע"פ שנים כגון שי' מזפין וי"ב מחייבין וא' אומר טעם של א' מהמזפין מפסוק אחר
דדעתו לא נחשבה וקמה אמר ר' אבהו לעיל (דף י"ז) דלא משפחת אלא במוסיפין או
בסנהדרין גדולה ואלבא דר' יהודה וא"ל דכה"ג פיון דלא הוי אז כ"ג"כ צריכין להוסיף
אפתי קשה דמשפחת בכה"ג כשל"ד מסנהדרין גדולה מזפין ול"ו מחייבין וא' אמר טעם
א' מהמזפין מפסוק אחר דלא נחשב פלל דבב"ד של ע"א לכ"ע אין מוסיפין עוד כמש"כ
הרמב"ם (פ"ט מה' סנהדרין ה' ג') וכן קשה דמשפחת בסנהדרין גדולה כשא' אמר איני
יודע ולא אצטריך לאוקמא במוסיפין או אלבא דר' יהודה דוקא.

והנה באמת כבר הקשה המ"ל שם על שיטת הרמב"ם ממה דאמרינן הוריות (דף ג')
אר"י מאה שישבו להורות אין חייבין עד שיורו כולן דהיכי משפחת לה מאה שישבו
להורות דהא ה"מ בסנהדרין גדולה איירי וכיון דקיי"ל דאם נחלקו אין מוסיפין על ע"א
מכש"כ דבתחלה אין מוסיפין על ע"א וא"ל דכוננת ר"י דאם עברו וישבו דא"כ היכי
גליף הך מילתא מקרא עיין שם שהניח בצ"ע.

אכן זה נלענ"ד לישב דשפיר משפחת אפילו בלא הוספה דהא זה פשוט דא' מן התלמידים
שלמד זכות נמנה עם הדיינים גם אם כבר נשלמה מגין הדיינים ובנדאי דגם תלמידים
רבים יוכלו לענות ואם יש ממש בדבריהם נמנו עם הדיינים וכמש"כ הר"ן בשמעתי
דרק אם פל הדיינים הסכימו לדבר א' והתלמידים שהם רבים מהם חולקין עליהם בהא
לא אמרינן שייבטלו דעות הדיינים מפני התלמידים אבל היכי דנחלקו הדיינים אזלינן
בתר הרוב עם מגין הדיינים ע"ש וגם זה פשוט דהיכי דענו התלמידים בדיני טומאות

וטהרות או שאר הוראות שעולין ג"כ עם מנין הב"ד וכדאמרין לקמן (דף ל"ו) הטומאות והטהרות הרב ותלמידו מונין אותן בשנים וזה איירי לשיטת הרמב"ם ג"כ בענה א' מן התלמידים שמעלין אותו כמה שכתב שם (פי"א הלכה ז') וא"כ שפיר משפחת מאה שישבו להורות ע"י תלמידים שענו והעלו אותן ועולין למנין אבל מגמ' די"ז הנ"ל לכאורה קשה לשיטת הרמב"ם וצ"ע: שם והא דהתם מפלג פליגי: קשה דמה בכך דפליגי הא ע"כ בכה"ג ג"כ אין נחשב אלא דעת א' דאע"ג דיש חילוק בין הדרשות ע"כ מאן דדרש חד מינייהו לא צריך לאידך וכמו ששקיל וטרי בזבחים (דף פ"ג) ולר"ג ור"י פל אחד קרא דאיך ל"ל וא"כ ע"כ תדא מינייהו טעי והוי שפיר דמי לטעם א' מב' מקראות וכן קשה ממה דפריך אפלוגתא דריה"ג ורע"ק לקמן פן וצ"ל דאף דכה"ג באמת ג"כ דאין נחשב אלא לחד מ"מ פריך אלישנא דקאמר דהיכי דמי טעם א' מב' מקראות והביא זה לדמיון הא זה עכ"פ לאו טעם א' הוא דחילוק יש ביניהם: שם ברש"י ד"ה דנין אלו.

דאיכא הטנייה ע"פ שנים: לאו דוקא ע"פ שנים דהא ע"פ שלשה איכא וכן כ' רש"י גופא לקמן ריש פ' היו בודקין ולא פתב ע"פ שנים אלא לומר דאז איכא אותה הטנייה ע"פ ב' דבעינו לענין חובה: שם ד"ה אלא דברי המזכין.

ונימא ליה שמה בדבר שהצדוקים מודים בו הייתי טועה האי שמה צ"ע למה לא פי בקיצור שיאמר בנדאי שטעמו טעות הנה בדבר שהצדוקים מודים בו וכמו שכתבו גם התוס' וא"ל דרש"י רצה לפרש דנדאי לאו בדיין שופטני עסקינן שישקר במזיד להרוג גפש ולפיכך פי' שמה גם ממנו ישפח טעמו ויטעון באמת שמה בדבר שהצדוקים מודים בו הייתי טועה דא"כ מאי פריך אדרב דלמא לעולם יכול לחזור בו אם יראה טעם לחוב והא דהוצרכו לכתוב טעם המזכה פי' היכי דלא לשפח טעמא מניה ויחוש שמה טעה בדבר שהצדוקים מודים בו אלא ע"כ דהגמרא סובר דחיישינן במזיד שמה ישקר ויאמר שטעה בדבר שצדוקים מ"ב לחזור ולכן מקשה שפיר לרב לא הועיל זו כלום דאפתי יכול לחזור אף שלא נראה לו טעם לחוב כיון דע"כ בשופטני עסקינן וא"כ ע"כ לא חיישינן לשמה אלא לנדאי.

וא"ל באמת מנ"ל להגמ' להקשות דלמא באמת לא חיישינן שישקר במזיד אלא שישפח ממנו וצריכין אנו לחוש שמה בדבר שצדוקים מודים בו הנה טועה די"ל דהגמרא סבר כיון דאתמול בעת שזיכה נדאי לא הנה סבר שטועה בדבר שצדוקים מודים בו א"כ לא נחוש לזה וכדאמרין לעיל השתא מיהא לא הדר ביה ומזה ראיה למה שזכרנו בדבור הקדום וא"כ דעת רש"י שכתב שיאמר שמה בדבר שהצדוקים מ"ב הייתי טועה צ"ע.

ושמה טעות סופר הוא דהרי התוס' לא הביאו פן בשמו: שם ד"ה אין מונין להם אלא אחד. הלכך חד מינייהו מטעי טעה: טעם זה לא שייך רק מב' מקראות אבל טעם ממקרא א' לכאורה מונין לשנים דהא אפשר דלא טעי שום חד מינייהו ולכן מש"כ הרמב"ם בפ"י הלכה ה' אפילו מב' מקראות צ"ע וכוונת הכס"מ בזה לא זכיתי להבין: שם בד"ה העולה על מוקדה.

ומשום פשרה לא אצטרף: פי' דאי אצטרף אכשרה א"כ אין למילף פסולים דאם עלו לא ירדו די"ל דאתיא להורות דשאר פשרות חוץ מעולה ג"כ יוקדו פל הלילה על המזבח אבל השתא דלא אצטרכינן אכשרה דכבר אתו בלא מוקדה מזאת תורת העולה תורה

אחת לכל העולים או מזה תעשה על המזבח וכמ"ש התוס' בנבחים (דף פג סע"ב) שפיר אתי לרבנות פסולין: שם בתוספת ד"ה מה פטיש זה.

היינו הא דכתיב וכפטיש יפוצץ סלע: ולפ"ז הפ"ז הוא וכפטיש יפוצץ אותו סלע וסלע הוא הפועל ופטיש הפעול ואף דקדים במקרא דכן מצינו בכתוב עוד פעמים בתנ"ך והוא מים תבעה אש דפירושו ג"כ תבעה אותו וכן אבנים שחקו מים דפירושו שחקו אותו וכמ"ש הראב"ע במאוננים וכן פקש תאכל לשון אש ודלא כמקור"ם שכ' דסרס המקרא ודרשהו דלאו סרוס הוא אלא מדרבך הלשון לכתוב פן: שם ע"ב בגמרא הא אתמר עלה אומר אב"י.

לכאורה קשה דאפתי איפא בינייהו טובא לפי מה דמסיק בנבחים (דף כ"ז ע"א) דלר"ע ע"כ מוקטרי פנים שחקרו והעלו בחוץ חייב ולר' ישמעאל פטור וכן איפא בינייהו לפי מה דמסיק עוד שם דר"ע דריש גז"ש דזה הדבר ור"י לא דריש א"כ לפי מסקנת הגמרא דב"ב (דף ק"כ ע"ב) ע"כ ר"ע סבר כב"ה דיש שאלה בהקדש ור"י ע"כ סבר כב"ש דאין שאלה בהקדש כיון דלית ליה גז"ש ע"ש בסוגית אלו.

וי"ל דלא חשיב איפא בינייהו אלא מה שהוא באותו טעם גופא שלומדים מב' מקראות אבל מה שהוא בדבר אחר לא חשיב לעשותו ב' טעמים: שם ערבינהו רחמנא לכולהו עשיות: עיין בר"ן שכ' דה"ה דהוי יכול ג"כ למימר דזורק ומעלה איפא בינייהו מיהו בתירוץ הגמ' מתורץ גם זה ולפי דבריו גם זורק ומעלה לכ"ע אין חייב אלא א'.

ותמהני דהא אדרבה אב"י מסיק שם דלכ"ע חייב ב' כיון דפרט קרא עליה לחודא ובהך הוא דמתרץ א"ב דזורק ומעלה אבל לא בתירוץ גמרא דכאן. וי"ל דבריו בדוחק: שם אף ריבים שלא בסומין: ק"ל למה לי קרא להכי תיפוק ליה מהא דתני ר"י כולך יפה רעיתי ומום אין בך וכמו דמקשה בש"ס ביבמות ריש פ' מצות חליצה (דף ק"א) ע"ש דמוכח אי בעינן מומחין לא בעינן קרא למעט סומין והא ה"א גבי ריבים מומחין בעינן דבכ"מ שהתנזר בתורה דין ריב דהיינו גזילות וחקלות מומחין פתיב ועוד דקאמר אי מה ריבים בג' כו' ודאי היכי דבעינן ג' מדאורייתא צריכין להיות מומחין.

וא"ל לפי מה שכתב הרשב"א ביבמות שם דהא דמקשה דלא לכתוב קרא ולסמוך אפסוק שאמר שלמה משום דנדאי שלמה לא חידש זה או דאתנא פן מקרא או דהלכה למשה מסיני הוא וא"כ דלמא באמת מהכא אתנא דבעלי מומין פסולין לדין מדפסלינן הכא סומין דאיך יש לילף פן דלמא דוקא סומין כמו גבי נגעים ועוד דע"כ לאו מהכא אתנא דא"כ מנ"ל לרבנן פן דהא לית להו הקישא לנגעים וצ"ע.

ואפשר לומר דלא ממעטינן ב"מ רק לענן סנהדרין ולא לענן ב"ד של ג' וכן הוא ברמב"ם אכן לענן חליצה אי הוי בעינן מומחין סנהדרין גב"ע. ועיין עוד מה שכתבתי בזה בספרי ע"ל לנגדה (דף ו'): שם ומה ענן ריבים אצל נגעים: ע' מה שכתבתי בש"ט שהו בספרי ע"ל לנגדה (דף נ) וביבמות (דף ק"ד): שם לאתויי יום המעונן.

הא דנקט דוקא יום המעונן ולא ג"כ שחרית וביין הערביים וצ"ע ב"ש דלמא לענן לא בתוך הבית י"ל דלא מצרכינן רבויא דפסול דידיה לאו משום עת היא רק דאינו ראוי לראית נגע ולדון דין שפיר ראוי ועכ"פ הרי ליפא לרבויי מבכל עת אבל לענן שחרית

וביה"ע דלא חשוב יום לענגן ראית נגע שפיר בעינן רבויא דבכל עת לרבנות עתים הללו לדין וא"כ למה נקט בגמרא דוקא יום המעונן.

די"ל דלענגן עתים הללו לא צריף קרא לרבנות דכבר ידעינן פן מדכתיב וישב משה לשפט את העם מן הבקר עד הערב הרי דדן בבקר ובערב וגם בצוקרים ולכן לא מצרכינן בכל עת רק לרבנות יום המעונן: שם והוקע אותם לה' נגד השמש: ק"ל לר"מ הו קרא ל"ל דנדאי לא יגרע דנ"פ מד"מ.

אכן זה י"ל דמד"מ לא ידעינן רק שהב"ד יפסקו הדין ביום ולא שיעשה הדין ביום דהיינו שישלם אותו שחייבו הב"ד ביום דוקא ולכן גם לענגן דנ"פ לא הוי ידעינן רק דפסק סנהדרין צ"ל ביום ולא שידונו הדין מיתה ביום דוקא ולכן מצרכינן גם לר"מ קרא דהוקע.

אכן אעיקר מילתא ק"ל מנ"ל לרבנן מוהוקע הא דגומרינן ביום דלמא דוקא דין מיתה צ"ל ביום ולא גמ"ד. ואין לומר דהראיה היא פינו דדין מיתה צ"ל ביום א"כ ע"כ גם גמ"ד דאין מענגן את הדין.

דאף דנדאי מקרי בזמן קצר ג"כ עינוי הדין כדמוכח ממאי דאמרין בערכין (דף ז' ע"א) דאין ממתניין לו עד שישחט חטאתו ואשמו משום ע"ד מכ"מ לא נ"ל דאסור עינוי הדין מדאורייתא הוא ועוד אי מן התורה היא א"כ קושיתנו לר"מ במקומה עומדת קרא ל"ל וגם לא נ"ל לומר דהא דאין גומרינן בלילה באמת לא הוי רק מדרבנן ומשום עה"ד ולא מיייתי הו קרא דהוקע אלא להורות דשייף בזה עה"ד דמדאמר אביגיל לזוד פן כדאמרין במגלה (די"ד) משמע דמדאורייתא הוא.

גם י"ל פינו דמנגד השמש אתיא א"כ לבעי ג"כ זריחת השמש דוקא דהיינו מנץ הסמה עד שקיעת הסמה ונהרי אמרינן במתניתן גומרים ביום ויום מקרי מעלות השחר עד צאת הכוכבים וצ"ע: שם ברש"י ד"ה אף לר"ע.

הואיל ואין בהם אלא אזהרה א': מפירוש רש"י נראה דפי' ערבינהו רחמנא לכולא עשיות דלקו אינו חייב אלא א' פינו דליכא אלא אזהרה א'. וזה תימה דלפ"ז גם זורק ומעלה לא ליחשב אלא א' וכן שוחט ומעלה ובפירוש מסקינן שם בזבחים דמחייב תרתי ועוד דאיה פתב דליכא אלא אזהרה אחת פינו דאתיא מהקישא דמעלה הא בכריתות (דף ג' ע"ב) חייב ליה להו דשוחט ומעלה לב' אזהרות דדבר דאתיא בהקישא כמו דכתיב בגופא דמא ע"ש וא"כ גם זורק דאתיא משוחט לר"ע ומעלה ב' אזהרות וב' פרייתות הם אלא ע"כ דפי' הגמרא הוא דלענגן פרת פליג רחמנא עליה לחודא ואסרינא לחודא ולכן שוחט וזורק לכ"ע אינו חייב אלא א' ומעלה עם חד מהנהך לכ"ע חייב ב' פן הוא לאפיי וקמו שפירש רש"י גופא שם ולכן פירושו פאן צ"ב: שם ד"ה בלילה.

דומיא דסומא עכ"ל: קשה הרי לפי מה דאמרין חולין (דף י"ג ע"ב) לא אמרינן דלילה הוי דומיא דסומא אלא כשהוא בחושף ואין אבוקה פנגדו אבל באבוקה פנגדו הוי דומיא דיום ע"ש וא"כ מה פריף הקא ממה דתנו וגומרים בלילה דלמא זה איירי באבוקה פנגדו דלא הוי דומיא דסומא אבל מ"מ תחלת דין אין בלילה אפילו לאור הצר דבכל מקום דממעט קרא ביום בעינן יום ממש.

וי"ל פנין דסתמא קתני וגומרים בלילה משמע אפילו אין אבוקה פנגדו. וכוז מתורץ מה שהקשה התורת חיים ל"ל קרא וביום הראות בו דאין רואין נגעים בלילה תיפוק ליה ממה דממעטינן סומא מלכל מראה עיני הפהו ולילה דומיא דסומא והניח בקושיא.

ולפי דברינו א"ש דאצטריה מיעוט וביום למעט אפילו לילה באבוקה פנגדו דלא הוי דומיא דסומא ועיין בראשונים שהאריכו בזה אי הוי לילה דומיא דסומא דרי"ף ס"ל פ"ש"י דהוי דומיא והראב"ד והר"ן חולקין עליו ותימה שלא הזכירו מסוגיא דחולין: שם ד"ה בלילה דומיא דסומא: ע' ב"ר"ן שפ"ן ג"כ שיטת הרי"ף וביאר יותר דכש"כ הוא אי לילה פשר לגמ"ד כש"כ סומא בא' מעיניו דיותר גרע סומא מלילה.

אכן לכאורה ק"ל לפ"ז ל"ל גבי ראית נגעים קרא דלכל מראה עיני למעט סומא הא כש"כ הוא מדמעטינן לילה מביום הראות א"כ כש"כ סומא ומזה לכאורה ראיה להשיטות שחולקים על שיטה זו דלילה כש"כ מסומא הוא שהביאם ה"ר"ן עיין בספרי ע"ל (שם).

שם בתוספת ד"ה יום לתחלת דין. קבלת עדות הוא דהוי כתחלת דין: לעיל (דף י"ט) בד"ה נבאי המלך כתבו דהוי שעת גמר דין.

אכן נראה דב' שיטות הם אי מקרי תחלת דין או גמר דין ופליגי בזה הב' תירוצים דשם ודקא דשבועות (דף ל' ע"א) כתבו הם גופא אהו קשיא דהוי כתחלת דין וכן כתב ג"כ ה"ר"ן לעיל (דף י"ט ע"ש): שם ד"ה דכתיב וביום הראות בו.

מפנגע נראה לי דרש ליה רבא: פן כתבו ג"כ במ"ק אכן הקשו שם דאי אתיא מפנגע נראה לי א"כ לא הוי רק תחלת דין ומנ"ל דפליג ר"מ וסבר דגם גמר דין צריה להיות ביום ע"ש. אכן כפר הקשה פעין זה ה"ר"ן בשמעתין ותירץ ב' תירוצים הא' דגמר דין בפנגעים ידעין מלהורות ביום הטמא וביום הטהור והב' דלא שייך לחלק בין תחלת דין לגמ"ד רק משום דכתיב ושפטו את העם וכיון דר"מ מוקי ליה ליום המעונן א"כ לא שייך לחלק בין תחלת דין לגמ"ד ע"ש.

ובתירוצי ה"ר"ן אלו מתורצת קושית התוס' שם פמוכן. אכן תירוצי ה"ר"ן גופא צ"ב דלפ"ז מאי מקשה בגמ' לקמן ור"מ האי ביום הנחילו את בניו מאי עביד ליה דלמא אי לא הוי פתיב לא הוי מוקמינן ושפטו ליום המעונן כר"מ אלא לרבות לילה לגמ"ד ומהקישא הוי מרבינן תחלת דין שצריה להיות ביום אבל השתא דכתיב והיה ביום הנחילו ע"כ דאתי לרבות גמ"ד שצריה ג"כ להיות ביום וא"כ ע"כ אתי ושפטו ליום המעונן וא"כ שפיר מצריה ר"מ והיה ביום הנחילו ובשלמא לפי תירוץ ראשון של ה"ר"ן י"ל פנין דלענין נגעים פתיבי ב' קראי א' לתחלת דין ואחד לסופו וא"כ פנין דר"מ יליף הקישא ואין הקישא למחצה לא הוי אמרינן דושפטו אתי לרבות לילה לגמר דין נגד הקישא אלא שפיר הוי מוקמינן לרבות יום המעונן אבל לפי תירוץ ב' של ה"ר"ן דלכא לא מצרכינן קרא לחודא אתחלת דין בפנגעים משום דליכא מיעוט למעט סוף דין א"כ אי מוקמינן ושפטו לגמר דין לא אשמעינן קרא נגד הקישא אדרבה גמרינן נגעים מריבים דכשר גם בהם הגמר בלילה וא"כ שפיר קשה מאי מקשה בש"ס לר"מ ומזה לכאורה ראיה לתירוץ ראשון דה"ר"ן: שם בד"ה סתמא אחרינא.

תימיה דלמא טעמא דמתניתין: נ"ל די"ל דאם איתא דרבנן אית להו היקשא רק דושפטו
אתי לגמ"ד א"כ יקשה דלשתוק קרא מגיה פינו דלרבנן אתי והיה ביום הנחילו לתחלת
דין ולא לדרשה דביום אפה מפיל נחלות א"כ ע"כ מוכח דרבנן לא אית להו היקשא
דאל"כ לשתוק מושפטו דמדכתיב והיה ביום הנחילו לתחלת דין ע"כ מוכח דגמ"ד פשר
בלילה דאל"כ דוהיה ביום הנחילו אתי בין לתחלת דין בין לגמ"ד לשתוק קרא מגיה
ונילף הפל מהיקשא אלא ע"כ מדאצטריף והיה ביום הנחילו לתחילת דין להורות דגמ"ד
לא בעינו ביום וא"כ ל"ל ופשטו.

דא"ל דאי רבנן דרשי היקשא באמת לא אוקמינן עוד והיה ביום הנחילו לתחלת דין אלא
לדרשה דביום אפה מפיל נחלות כר"מ דאם י"ל כן דרבנן בענו אוקמא קרא כר"מ ס"ל
בלא"ה לא מקשו התוס' מידי דלמה נאמר דושפטו אתו להורות נגד ההיקש אדרבה נימא
דאתיא ליום המעונן כר"מ אלא ע"כ דהתוס' סמכו אהא דאמרין לעיל דרבנן אוקמא
ושפטו לגמ"ד וא"כ כמו כן נאמר כן דאוקמא והיה ביום הנחילו לתחילת דין ודלא כר"מ
וא"כ אתי שפיר דברינו הנ"ל דע"כ מוכח דרבנן לא אב דרשי היקשא: שם דף ל"ה ע"א
בגמרא וכתוב ותקח רצפה בת איה: ופירש"י אלמא מגולין היו אכן מדקדקו מגולין אפתי
אין זה ראיה שיהיו תלויין על העץ.

ולוא פירש"י הייתי מפרש דדייק כן מדכתיב בהאי קרא שלא נתנו לקבורה כל ימי
הקיץ ואף דכתיב לא תלין והיינו ע"כ פדי שיתקדש שם שמים בפרהסיא פדאמרין
ביבמות שם ופרסום לא הוי רק בתליה וכדאמרין לקמן (דף מ"ה ע"ב) דלכך תלה
שמעון ב"ש פ' נשים משום פרסום ע"ש: שם ואידך אשרו חמוץ ולא חומץ: צ"ע אפתי
למה צריף קרא לזה הא בב"ק (דף מ"ו) יליף כן ממי בעל דברים יגש אליהם: שם
ולקטליה לאורתא נגד השמש בעינו: ק"ל דלמא ג"כ משום עינוי, הדין פדאמרין לקמן
דנדאי שייף בזמן כזה עה"ד דהא אפילו לשחוט קרבנותיו העומדים ליקרב אמרין
בערכין (דף ז') דאין ממתנין ליה משום עה"ד.

וצ"ל דמשום עה"ד לא הוי מצי למימר דאפתי מצינו לגמור דין סמוך ללילה ולקטליה
בלילה דבזמן כזה לא שייף עה"ד: שם לבא דאינשי אינשי. לכאורה לא שייף נפקותא
בשכחת טעמו אלא לענון שפא יחזור למחר ויראה טעם א' מהמחייבים מפני שלא ידע
טעם זכותו עוד והרי בגמ"ד יכול לחזור אפילו לחובה כמימרא דרב לעיל (דף ל"ד)
וא"ל דלפ"ז אפתי יקשה למאן דפליג ארב וכמו שהקשה הר"ן לעיל קושיא אחרת למאן
דפליג דהא באמת לא מצינו פלוגתא כלל בדברי רב וגם הר"ן שהסביר סברת החולקים
לא פנון אלא לדעת המקשן דהקשה ארב או.

לפי מאי דס"ד דמוצא מפלל רבינו אתמר: שם ומה עבודה שדוחה שבת קבורת מ"מ
דוחה אותה: י"ל באמת מנ"ל דקבורת מ"מ דוחה אותה דדלמא באמת פינו דאין עבודה
נדחית משום שבת כש"כ שאינה נדחית מפני מ"מ ואי משום קרא דנאחותו דלמא קאי
דוקא אלמול את בנו ולברייתא גופא מנ"ל.

וי"ל לפי מש"כ רש"י בזבחים (דף ק') ובנזיר (דף מ"ח) דהאי למול את בנו הוא ג"כ
משום פסח דמעפבתו מלאכול בפסח א"ש דלמול את בנו גופא עבודה היא וכזה א"ש
הא דאמרין בנזיר שם דאצטריף קרא אפסח ומילה דלא ידענו מדמטמא כ"ג ונזיר

דה"א דחמירי שיש בו פרת הא במילה ליכא לכ"ע פרת עד שיהיה בן י"ג שנה עיין ברמב"ם (ריש ה' מילה) אבל בזה א"ש דשפיר איכא פרת דפסח ג"כ גבי מילה ולכן ע"כ לא אתיא קרא למילה גופא בלא פסח כ"ע פרת כש"כ הוא מנזיר וכ"ג: שם בתוספת ד"ה אשרו חמוץ.

אבל הכא משום דברים בעלמא: פ"י דהתם ודאי הוי מילתא דעבידא לגלויא דאם יבואו העדים ודאי יבנרר הספק דהם ודאי ידעו על כמה שנים העידו בשטר דהא לעדות זו נחת מתחלה משא"כ הכא דאף אם יבואו עדים אפתי יש ספק אם ידעו עדות של המשפוח דהא לא נזכר מזה פלום בשטר ודברי מהר"ם בזה לא מבנררין לפענ"ד: שם ד"ה לגמרי לדינא בשבתא.

אבל דנ"פ אין לאסור מטעם זה: ק"ל דגם ביום ב' שיניף גזירה שמה יכתוב פדאמרין לעיל דלקו פותבין דברי המתייבין שמה יחזור למחר ביום ב' ויאמר טעם לחוב ואותו הטעם מבטי' ג"כ הלנת דין א"כ שפיר שיניף גזירה שמה יכתוב אם יחזור א' מהמתייבין לתת טעם אחר וזה צריף ג"כ לכתוב שמה יחזור למחר ביום ג' לתת טעם ג' וצריף הלנת דין מחדש וכ"ת דלא גזרינן שמה יכתוב אלא לענין ודאי אבל בספק שמה לא יצטרף לכתוב פלל ואם יצטרף שמה לא יכתוב בכה"ג לא חיישינן דא"כ קושית המהרש"א במקומה עומדת למה כתבו התוס' דאירי התם בד"מ דוקא ולא בדנ"פ ובתחלת דין ואי משום דהתם ודאי בעינן למיכתב פתירוצו הא גבי ד"מ ג"כ הוי ודאי אע"כ דהוי ספק וא"כ קשה פנ"ל.

וי"ל דודאי בספק שמה יצטרף לכתוב לא חיישינן וד"מ צריף ודאי פתיכה ולכן חיישינן ומ"מ שפיר יש לחלק בין ד"מ לדנ"פ בתחלת דין דהתם הפתיכה צריכה להיות דוקא בעת שדנין מטעם הנזכר בגמרא לעיל (דף ל"ד) אבל בד"מ שהפתיכה היא הפסוק דין וזה יכול להיות ביום שאחרי פן ולכן רק משום גזירה דשמה יכתוב אסור בשוי"ט.

אכן קושית המהרש"א בלא"ה י"ל לפי מה שכתבו התוס' בביצה שם דבסנהדרין לא שיניף איכא דעדיפא מניה א"כ ע"כ מתניתן לאו בדנ"פ אירי דאל"כ קשה קושית הגמ' ותפוק ליה משום מצוה וקושית התוס' דכאן לא קשיא אלא לפי רש"י שם בביצה ולא לפי פ"י ר"ת בתוס' שם: שם ד"ה אין רציחה.

דיש בה חלול שבת משום פתילה: א"ל דבבבשול לכ"ע מקלקל פטור מכ"מ א"ש דלא הוי מקלקל רק לענין הבערה דהיינו כמה שחומר את בני מעיו דזה הוי מקלקל אבל לא בבבשול פתילה דזה הוי מתקן אכן י"ל למה הוצרכו להו טעמא דהוי מבשל תפוק ליה דבלא"ה הוי אב מלאכה דנטילת נשמה ונדאי שיניף זה אפילו בהורג בלא חבלה שמוציא דם דאל"כ למה אין דנין דין חנק בשבת וי"ל כיון דהתוס' הקשו למ"ד מקלקל בהבערה פטור וזה ר"י והוא סובר דגם מקלקל בחבורה פטור וא"כ אי משום הבערה ליכא גם משום חבורה ליכא.

ולפי תירוץ דחשיב תיקון כיון שיש לו פפירה באמת גם קושיתם מהבערה מתורצת אבל לפ"ז קשה פן אגמרא דיבמות (דף ו' ע"ב) למה לן שם הו טעמא דבשול פתילה תפוק ליה דבלא"ה ליכא למימר דמשום הבערה ללא יצאת ה"א דדחי דהא איכא גם

איסור מיתה דנטילת נשמה ואי משום דסבר מקלקל בחבורה פטור הא חשיבי ליה תיקון
דיש לו כפירה לפמ"ש התוס' פאן.

וי"ל עפמ"ש התוס' בשבת (דף ק"ו ע"א) בד"ה מדאצטריו דלכה חשיב הבערה קלוקל
אף דמתקן לבסוף משום דמקלקל בתחלתו ועוד כתבו שם בד"ה מה לי לבשל דהפלי' הוא
דבישול פתילה גופא לא חשיב תיקון רק מה שהווא לצורכה שריפה.

ולפ"ז דברי התוס' אתיא שפיר דבתחלה כתבו דאף דהבערה מקלקל הוא וא"כ אף
דבאמת מתקן הוא לבסוף בעת נטילת נשמה וחיוב משום נטילת נשמה מ"מ איה אסרה
תורה הבערת ב"כ משום הבערה פדכתיב לא תבערו אש בכל מושבותיכם הא מקלקל
הוא ואהא תירצו דחשיב מתקן בבישול הפתילה פינון דמתקן לבסוף וכדקאמר בגמרא
דשבת שם אליבא דר"י אכן אגמרא דיבמות אפתי קושיתנו במקומה עומדת דהא בישול
פתילה דקאמר התם ע"כ ג"כ לאו בכלל לא תבערו הוא דאל"כ ג"כ ללא יצאת וא"כ
לימא בקיצור משום נטילת נשמה דלכ"ע חייב דחשיב תיקון לפי מש"כ התוס' ואפ"ש
משום בבלא"ה הנצרה ר"א לבאר סברא זו שם אליבא דר"י נקטה ג"כ לענין דהבערה
ל"ל.

אף דלפ"ז ע"כ סוגיא דשם לא שייכי אלא לר' יהודה ולא לר"ש וכמש"כ התוס' שם.
אבל לפי דברינו שפיר י"ל דאתיא גם לר"ש דליכא לאו אלא פרת משום נט"ש: שם
ד"ה לאביו ולאמו.

ועוד פהו הדיוט עדיף: א"ל הא אפתי אצרכינן להו טעמא דאיכא תרתי דאל"כ למה
אצרכינן לאחיו לכה"ג ונזיר פינון דכבר ידעינן קדושת עולם דמיטמא מפהו הדיוט. עוי"ל
דלאו משום דאיכא תרתי לאונין אצרכינן קרא להכי דבזה י"ל מה לי חד לאו מה לי תרי
לאונין פדאמרינן בנזיר (דף מ"ח) שם ולא אצטריו קרא אלא משום דבכה"ג ונזיר הוי
תרתי חומרות דקדושתו קדושת עולם ואינו מטמא לקרובים מה דליכא באחרינא ולכן
מצרכינן קרא לחודא: שם ע"ב בגמרא שבת שנדחית מפני עבודה אינו דין שתהא רציחה
דוחה אותה: וא"ת נימא דגם עבודה לא נדחית אלא כל זמן שלא התחיל אבל כשכבר
התחיל אינה נדחית כמו שפי' רש"י ולכן בשבת שכבר התחיל אינו נדחה כמו עבודה.

וי"ל לפי מה שתיירצו התוס' דסוגיא דכאן אתיא למאן דס"ל דהיכי דמפריו ק"ו ל"א
דיו א"ש. וגם לפי תירוץ תוס' השני א"ש דעכ"פ ראינו דשבת קיל מרציחה: שם א"ד
שתהא רציחה דוחה אותה: א"ל דלמא לכן לא ממיתין בשבת פינון שאינו יכול לקפור בו
ביום משום שבת והתורה אמרה פי קבור תקברנו ביום ההוא דהא רציחה לא דחי שבת
אפילו היכי דיכול להקבר ע"י נכרי ועוד להו שיטה דגמרינן רציחה בק"ו וא"כ ליכא
יוכיח מרציחה וקיימי ק"ו ג"כ לענין קבורת מ"מ דדחי שבת וברי הנרצח מת מצנה הוא
דאין לו קוברים בשבת.

וכן צ"ל ע"כ דאל"כ לימא . אק"ו דרציחה קבורת מ"מ יוכיח: שם אי לר' יוסי ללא
יצאת: א"ל דלמא סבר בהא כר' יוסי דיליף לחלק מאחת מהנה אבל בהא דללא יצאת
לא סבר פנותיה וא"כ שפיר מותר לא תבערו למעט מיתת ב"ד בשבת דהא גם שמואל

שם בשבת (דף ע') לא סובר לא כר"נ ולא כר"י וכן ר"ש לא סביר פתרוניהו כש"כ התוס' (ביבמות דף ו') ובשבת (דף ד').

די"ל דהגמרא מתמה אהא דקאמר לא תבערו מה ת"ל דהא ע"כ לא מיותר הוא דאם לא אתיא לשום דבר וגם לענין לחלק ל"צ ע"כ דאתיא ללאו כר"י שם מפדי שבת חובת הגוף הוא: א"ל הא בקדושין (דף ל"ז) אמרינן דאצטריף מושבות דה"א משום דבעניני דמועדות פתיב ליהבי קידוש פמועדות מ"מ זה אתיא ממושבותיכם דכתיב בפי' מועדות ואפתי הך דגבי לא תבערו מותר הוא וכמ"ש התוס' בשבת (דף ד') וביבמות (דף ו') אכן לכאורה הך קשה אפתי למה מצריף הך טעם דחובת הגוף היא תיפוק ליה דכתיב מושבותיכם גבי מועדות דנוהג בחו"ל.

וי"ל הא דמצרכינן התם קרא היינו דוקא לר' עקיבא דלר' ישמעאל שם הרי יליף מק"ו דנוהג אפילו בח"ל ולא צריף לזה קרא דמושבות ועוד הרי לר' ישמעאל ממושבות לא משמע ח"ל דהא הוא סובר דמושבות אחר ירושה וישיבה משמע וא"כ לר' ישמעאל הא דנוהג שבת בחו"ל היינו משום דחובת הגוף הוא ובנדאי לא יגרע משאר חובת הגוף ונהרי הך לפירוש דברי ר' ישמעאל קיימינן לכן שפיר קאמר בש"ס הטעם משום דחובת הגוף היא: שם ברש"י ד"ה רציחה תוכיח.

ובלבד שלא יורידהו מעל המזבח ממש: הכי אמרינן ביומא (דף פ"ה) ולא ראיתי ברמב"ם שהביא הלכה זו ולא ידעתי למה וכן הקשה במ"ל שם. והא דהוצרך רש"י לזה דלא מעל מזבחי דנדאי בכינון פתב פן דכו פתב ג"כ ביבמות (דף ו') שם נראה שרצה לתרץ קושית התוס' דדלמא גזירת הפתוב הוא דרוצח פסול לעבוד ולא שתהיה נדחית עבודה מפני רציחה לזה הביא הך דרשה דמעל דמוכח מניה דלאו פסול הוא וכתירוץ תוס' קמא בד"ה שצאמר מעם מזבחי: שם ד"ה לחלק יצאת.

בהעלם א' אינו חייב אלא א': פן פ' גם לקמן (דף ס"ב) אכן ביבמות שם פ' לענין סקילה. וצל"ע דהא בשבת (דף ע') מפיק מזיד מעושה מלאכה יומת.

ועוד דלפי מה שנראה משם אי יש לאוקמא אמזיד לא מוקמינן אשוגג וא"כ אפתי לחלק לענין שוגג מנ"ל וכן הקשה במהרש"ל שם. ובספרי ע"ל שם פתבתי ישוב לשיטת רש"י: שם בתוספת ד"ה שצאמר מעם מזבחי.

אלא משום דגברא לא חזי: אף דלאו דאורייתא היא דאתיא מקרא דישע' מ"מ נדאי לא דישע' חידוש זה דאין נביא רשאי לחדש דבר אלא הלכתא היא נאמא ישעיה ואסמכא אקרא וכדאמרינן לעיל ס"פ כה"ג (דכ"ב ע"ב) ודלמא מהכא אתיא דזה הטעם דמעם מזבחי תקחנו למות פנין שאין ראוי לעבודה: שם בא"ד ועוד י"ל דשאני נ"כ לפי שהרג בידו ואין קטיגור נעשה סניגור: אף דעבודה בעינן ג"כ ביד ואפילו אימין איכא קפינדא מ"מ אין הידים סניגור אלא העבודה שנעשית בהם אבל בנ"כ הידים הם סניגור דנ"כ הוא משום השקראת שכינה פדאמרינן בחגיגה פ"ב דלכך המסתכל בהם עיניו פהות ואין השכינה שורה אידים שרצחו דאהא מייתי התוס' ראיה מקרא דובפרשכם פפיכם אעלים עיני מכם דהיינו שלא אשרה שכינתי עליהם: שם ד"ה אמר אביי.

וא"ת וּלְאַבְיֵי נִילֵף: לְכַאוּרָה יֵשׁ לְתַרְץ קְנוּשֵׁית הַתּוֹס' דַּע"כ לֹא אֶמְרִינוּ הַשְׁתָּא הַק"ו
שְׁקִיבֵינָא מ"מ יְדָחָה שְׁבַת דַּא"כ קִיל קְרַבְנָא צְבוּר מְקַרְבֵּינָא יְחִיד דְּהָא לְעַנְנָא קְרַבְנָא יְחִיד לֹא
שְׁיֵיף הַק"ו דְּהָא עֲבוּדַת קְרַבְנָא יְחִיד לֹא דְחֵי שְׁבַת וּבְכָל מְקוּם קְרַבְנָא צְבוּר חֲמִיר מְקַרְבֵּינָא
יְחִיד לְכֹן ע"כ לֹא אֶמְרִינוּ ק"ו.

אֲכַן אֶפְתִּי אֲנִי צְרִיכִים לְתִירוּץ הַתּוֹס' דַּאבְיֵי לֹא בָּא רַק לְחֻזַּק קְנוּשֵׁית ר"ל וְלֹא שְׂיֵאמַר
לְפִי הָאֵמַת דְּאִין רְצִיחָה דְּחֻזָּה עֲבוּדַת קְרַבְנָא צְבוּר דַּא"כ תְּקַשָּׁה לְדִידְיָה מִימְרָא דַּר"ע
(בְּיוֹמָא דַּפ"ה) דְּיִלְיָף שָׁם דְּפַקוּחַ נְפֻשׁ דְּחֻזָּה שְׁבַת מְדַאמְרָה תוֹרָה מְעַם מְזַבְּחֵי וְלֹא מְעַל
מְזַבְּחֵי וְדוּקָא לְמוֹת אֲבָל לְהַחֲיוֹת אֲפִילוּ מְעַל מְזַבְּחֵי וְהָרִי עֲבוּדָה דְּחֻזָּה שְׁבַת כַּש"כ שְׁסַפֵּק
פַּקוּחַ נְפֻשׁ דְּחֻזָּה שְׁבַת וְהַשְׁתָּא לְאַבְיֵי מֵאִי מִיְיָתִי רְאִינָה הָא קְרָא לֹא אֵיירִי רַק מְקַרְבֵּינָא יְחִיד
וְדַלְמָא קְרַבְנָא צְבוּר בְּאֵמַת אֲפִילוּ לְהַחֲיוֹת מְעַל מְזַבְּחֵי לֹא וְהָרִי רַק עֲבוּדַת קְרַבְנָא צְבוּר
דְּחֻזָּה שְׁבַת אֲלָא ע"כ מוּכַח פְּתִירוּץ הַתּוֹס' דְּלֹא לְפִי הָאֵמַת אֲמַר אַבְיֵי כֹן רַק רְצָה לְהוֹכִיחַ
דַּאֶפְתִּי קְנוּשֵׁית ר"ל בְּמְקוּמָה עוֹמְדַת.

בְּאֵמַת לַפ"ז גַּם דְּבָרֵי ר"ע לֹא אֶתְיִין שְׁפִיר רַק דְּעַדִּיפָא מְנִיָּה פְּרִיף: שָׁם דָּף ל"ו ע"א
בְּגִמְרָא הַנִּיחָא לְמ"ד אִין נְדָרִים וְנִדְבוֹת קְרַבִּים בִּי"ט: קְשָׁה לְפִי מַה שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס'
בְּחִיגָה (דָּף ז' ע"ב) דַּלְכ"ע עוֹלַת נְדָבָה אֵינָה קְרִיבָה בִּי"ט וְהָרִי זֶה וְדַאִי ג"כ מְבֹנָאָר
דְּבִשְׁלָמִי חוּבָה לַכ"ע קְרִיבִין בִּי"ט וְכַמְבֹּנָאָר בְּבִיצָה (דָּף י"ט) וַא"כ מ"מ נ"א אֵי צְרִיף
לְאוּקְמָא קְרָא בְּכָל קְרַבְנָא יְחִיד א"כ תְּקַשֵּׁי גַם לְמ"ד דְּנְדָרִים וְנִדְבוֹת א"ק בִּי"ט הָא אֵיפָא
שְׁלָמִי חוּבָה דְּקְרַבְנָא יְחִיד הֵן וְדַחוּ יו"ט וַא"כ תְּהָא רְצִיחָה דְּחֻזָּה אוֹתָן וְאֵי לֹא צְרִיף
לְאוּקְמָא קְרָא בְּכָל קְרַבְנָא יְחִיד מֵאִי פְּרִיף לְמ"ד דְּנְדָרִים וְנִדְבוֹת קְרַבִּים בִּי"ט קְרָא דְּמַעַם
מְזַבְּחֵי לְמֵאִי אוּקְמָא הָא יְכוּל לְאוּקְמָא בְּעוֹלַת נְדָבָה דַּלְכ"ע אֵינָה דְּחֻזָּה יו"ט.

וּי"ל דְּבְּאֵמַת אֵי קְרָא בְּקְרַבְנָא יְחִיד אֵיירִי ע"כ בְּכָל קְרַבְנָא יְחִיד צְרִיף לְאוּקְמָא אוֹתוֹ וְלֹא קְשָׁה
מְשַׁלְמִי חִיגָה וְשְׁמַחָה דְּהֵם קְרַבְנָא צְבוּר מְקַרְבֵּי מְשׁוּם דַּאֶתִּי בְּכַנּוּפִיא פְּדַאמְרִינוּ בְּיוֹמָא (דָּף
נ"א ע"א) וְעֵינָן בְּתוֹס' חִיגָה (דָּף ו' ע"א): שָׁם מְזַבְּחֵי הַמִּינוּחָד לִי: ק"ל לְפִי מַה דַּאֶמְרִינוּ
פְּסָחִים (דָּף סג ע"א) הַשּׁוֹחֵט פְּסַח עַל הַחֲמִץ עוֹבֵר בַּל"ת ר' יְהוּדָה אָמַר אַף הַתְּמִיד
וּמְפָרֵשׁ שָׁם טַעְמָא דַּר"י מְשׁוּם דְּדַרְיֵשׁ זָבְחֵי הַמִּינוּחָד לִי וּמֵאִי נִיהוּ תְּמִיד וַא"כ לַת"ק דְּלֹא
דַּרְיֵשׁ שָׁם זָבְחֵי כַר' יְהוּדָה קְנוּשֵׁית הַגְּמְרָא דְּכָאן בְּמְקוּמָה עוֹמְדַת וְצ"ע: שָׁם מִימוֹת מְשָׁה
וְעַד רַבִּי: לְכַאוּרָה קְשָׁה אֵהָא דְּמַקְשָׁה וְהָא הֵנִי שְׂאוּל לְתַרְץ הֵנִי דוּד דְּהִיָּה גְּדוּל בְּתוֹרָה
דַּאֶסוּקִי לִיָּה שְׁמַעְתָּא אֲלִיבָיָה דְּהַלְכְתָּא מִשָּׂא"כ בְּשְׂאוּל פְּדִילִיף לְקַמָּן (דָּף צ"ג ע"ב) וּבְזָה
לֹא קְשָׁה קְנוּשֵׁית הַגְּמְרָא וְהָא נַח נְפֻשָׁיָה וְלֹא מְצַרְכִּינוּ לְשִׁנוּיָא דְּחִיקָא דְּכוּלְהוּ שְׁנֵי
קְאָמְרִינוּ.

וְכֹן קְשָׁה אֵהָא דְּמַקְשָׁה וְהָא הֵנִי דוּד לִישְׁנֵי הֵנִי שְׁמַעֵי כְּמוֹ דְּמִשְׁנֵי לְגַבֵּי שְׁלָמָה וְאַף
דְּגְדוּלְתוֹ בְּתוֹרָה לֹא שְׁיֵיף רַק לְגַבֵּי שְׁלָמָה שְׁהִיָּה רַבּוּ פְּדַאמְרִינוּ בְּגִמְרָא דְּבִרְכוּת (דָּף ח')
וְלֹא לְגַבֵּי דוּד מ"מ הָרִי גַם גְּדוּל בְּגְדוּלָה הִיָּה שְׁיַרְד לְקִרְאָת דוּד בְּאַלְף אִישׁ כְּמוֹ שְׁפִירֵש"י
וְזֶה שְׁיֵיף גַם לְגַבֵּי דוּד.

וּנ"ל וְיִתְרַבֵּץ בְּזָה ג"כ מַה שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' דְּלָמָּה לֹא מְשַׁנֵּי אֲדוּד הֵנִי אַחֲתִיתוּפְּל אוּ הֵנִי
מְפִיבְנוּשֵׁת וּמַה שְׁהַקְשׁוּ עוּד דְּלִישְׁנֵי אֵיְהוּשֵׁעַ הֵנִי עֲתַנִּיאַל כֹּן קִנְזוּ שְׁהַנִּיחוּ בְּקוּשְׁיָא דְּהִיָּה
רַש"י פִּי' בַּד"ה עִירָא הֵיִאִירִי שְׁהִיָּה בּוּ תַרְתִּי שְׁהִיָּה מְתַנִּי לְרַבָּנָן פְּדַאמְרִינוּ בַּמ"ק וַא"כ

הָיָה גְדוֹל בַּתּוֹרָה וְגַם שְׁדוּד הָיָה מְנַהִיגוֹ לְרֹאשׁ וְהָיָה גְדוֹל בְּגְדוּלָה וְכֵן פִּי אֲשַׁמְעֵי שְׁהֵיָה גְדוֹל בְּגְדוּלָה וְגְדוֹל בַּתּוֹרָה וְדַאי הָיָה שְׁהֵיָה רַבּוֹ שֶׁל שְׁלֵמָה וְלְכַאוּרָה קָשָׁה מִי דַחְקוֹ לְפָרֵשׁ כֵּן שְׁצָרִיף שְׁהֵיָה בּוֹ תַרְתִּי הָאֵי אֵי אֵי תּוֹרָה חַד אוֹ תּוֹרָה אוֹ גְדוּלָה לֹא שְׁיֵיף עוֹד שְׁהֵיָה בְּהַאֲחָר תּוֹרָה וְגְדוּלָה בְּמָקוֹם אֶחָד.

וּנְלַעַנ"ד דְּהַתּוֹס' בַּד"ה פְּנִינָהוּ שְׁנֵי קְאָמְרִינָן כְּתָבוּ וְהַשְׁתָּא לֹא קָשָׁה לְסַפְרִים דְּגָרְסִי כּו' ע"ש. וּפִי דְבַרְיָהֶם דְּלְכַאוּרָה קָשָׁה אַהֲרָה גִירְסָא מֵאֵי מְקַשָּׁה וְהָא הֵנָּה אֲלַעְזָר הָא הָיָה כְּבָר גְדוֹל בַּתּוֹרָה וְגַם בְּגְדוּלָה שְׁהֵיָה כַה"ג בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ וְא"כ לֹא פְּנִינָהוּ שְׁנֵי הֵנָּה דְּהָא הֵנָּה יְהוֹשֻׁעַ בְּיָמָיו וְאַהֲרָה תִּירְצוּ דְּבַאֲלַעְזָר הַנּוֹתַחְלָה גְּדוּלְתוֹ אַחַר יְהוֹשֻׁעַ דְּהֵינָנוּ שְׁגְדוּלְתוֹ לֹא הֵיָתָה נְחֻשְׁבַת בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ וְזֶהוּ ע"כ לְעֵינֵי גְּדוּלְתָא פְּהוּנָה גְדוּלָה שְׁלֹו שְׁלֹא הֵיָתָה נְחֻשְׁבַת נְגִד גְּדוּלְתָא יְהוֹשֻׁעַ אֲבָל בְּגְדוּלְתָא תּוֹרָתוֹ לִיכָא לְפָרֵשׁ דְּהָא חֲבִירוֹ הָיָה כַפִּי רַש"י.

אַף דַּלְפ"ז לְכַאוּרָה קָשָׁה אֵיף מְשַׁנֵּי הֵנָּה אֲלַעְזָר וְהָא אֲלַעְזָר לֹא גְדוֹל הָיָה בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ וְע"כ צ"ל דְּלַמְעַט גְּדוּלְתָא הָאֲחָר סְגִי בְּדָבָר אֶחָד וְהָרִי בַתּוֹרָה הָיָה שְׁנֵי לִיהוֹשֻׁעַ אֲבָל לִיְחֻשָׁב לְגְדוֹל בְּפָנָי עֲצָמוֹ לְזֶה בְּעֵי תַרְתִּי וְלָכֵן תִּירְצוּ הַתּוֹס' שְׁפִיר וְהֵינָנוּ אֵי גִירְסִינָן כְּגִירְסַת הַתּוֹס' אֲבָל לְפִי מַה דְּלֹא גִירְסִינָן בְּסוּגִיָא דְּכָאן הָכִי ע"כ מוֹכַח אֵיפְכָא מְדָלָא מְקַשָּׁה בַגְמ' הָכִי דְּתַרְתִּי בְּעֵינָנוּ גַם לַמְעַט הַגְּדוּלָה וְלָכֵן פִּי רַש"י לְפִי סוּגִיָא דְּכָאן דְּגַבֵּי עִירָא וְשְׁמַעֵי תַרְתִּי הָיוּ וּבְכוּלְהוּ אַחֲרֵינָא דְּחֻשִׁיב בַגְמ' בַּל"ה תַרְתִּי הָיוּ וּלְפ"ז מְתוֹרְצִים כָּל הַקְּשׁוּיֹת הַנ"ל דְּלֹא מְצִי לְתַרְצָא לְגַבֵּי שְׁאוּל הֵנָּה דוּד דְּהָא לֹא בְּגְדוּלָה שְׁנֵי לּוֹ וְגַם לֹא יְכוּל לְתַרְצָא אֲדוּד הֵנָּה אַחֲרֵינָא אוֹ מְפִיבְנוּשָׁת דְּלֹא בְּגְדוּלָה שְׁוִין לּוֹ וְגַם לֹא הֵנָּה שְׁמַעֵי דְּלֹא בַתּוֹרָה שְׁנֵי לּוֹ וְגַם לֹא אֵיִהוֹשֻׁעַ הָיוּ עֲתַנִּיאַל דְּלֹא בְּגְדוּלָה שְׁנֵי לּוֹ דְּבִימֵי יְהוֹשֻׁעַ עֲדִינָן לֹא הָיָה שׁוֹפֵט עַד יָמֵי פְּנֻחָס וְלָכֵן רַק הַתּוֹס' לְשִׁיטְתָם דְּקֵימוֹ גִירְסַת הַסְּפָרִים הַקְּשׁוּ שְׁפִיר קוֹשְׁיָתָם וְזֶה ג"כ הַמְּשָׁף דְּבַרְיָהֶם שְׁהַקְּשׁוּ קוֹשְׁיָא זֶה מְעַתְנִיאַל בַּד"ה פְּנִינָהוּ שְׁנֵי וְלֹא מְקוֹדֵם אַהֲרָה דְּמְקַשָּׁה בְּגִמְרָא וְהָא הֵנָּה יְהוֹשֻׁעַ.

וּבְזֶה מִיְנוּשָׁב סְתִירָה בְּפִי רַש"י דְּכָאן פִּי בְּעִירָא וְשְׁמַעֵי דְּהָיוּ תַרְתִּי וְשֵׁם בְּגִיטִין לֹא פִי כֵן וּלְפִי דְּבַרְיָנוּ א"ש דְּכָאן לֹא מְקַשָּׁה בְּגִמְרָא וְהָא הֵנָּה אֲלַעְזָר וְלָכֵן פִּי כָאן דְּתַרְתִּי בְּעֵינָנוּ לַמְעַט הַגְּדוּלָה אֲבָל בְּגִיטִין דְּמְקַשָּׁה בַגְמ' וְהָא הָיוּ אֲלַעְזָר כְּגִירְסַת הַתּוֹס' וְהֵינָנוּ ע"כ כְּפִירוּשָׁם וְא"כ ע"כ מוֹכַח דְּלַמְעַט גְדוּלָה לֹא בְּעֵינָנוּ שְׁהֵיָה שְׁנֵי לּוֹ אֲלֵא בְּדָבָר אֶחָד וְלָכֵן לֹא פִירְש"י שֵׁם דְּתַרְתִּי הָיוּ בְּעִירָא וְשְׁמַעֵי: שֵׁם רַב"ח אָמַר ר"י מְהֵכָא וַיֹּאמֶר דוּד: מְזָה מְשַׁמַּע דְּרַבב"ח אַר"י לִית לֵיהּ דְּרַשָּׁה דְּלֹא תַעֲנָה עַל רַב וְא"כ קָשָׁה לְדִידִיָה בְּרִיָּתָא דְּלַעֲיַל (דָּף י"ח ע"ב) דָּאִין מוֹשִׁיבִין מְלָךְ בְּסַנְהֶדְרִין וּמְפָרֵשׁ בַגְמ' הַטַּעַם מְשׁוּם לֹא תַעֲנָה עַל רַב וְהָרִי רַבב"ח אַר"י לִית לֵיהּ הָךְ דְּרַשָּׁה וּבְשִׁלְמָא לְפִי מַה שְׁמַשְׁמַע מִמָּה שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' שֵׁם (דָּף י"ט) בַּד"ה אֲבָל מְלָכִי בֵּית דוּד דְּהַפְּלִי הוּא פִּינָן דְּצָרִיף לֹא מְרַבְרַב בְּאַחֲרֹנָה מְשׁוּם לֹא תַעֲנָה עַל רַב א"כ גִּנְאֵי הוּא לּוֹ א"ש דְּזֶה שְׁיֵיף ג"כ אֵי יְלַפִּינָן כֵּן מוֹנִיחָגוֹר גַּם דוּד חֲרָבוּ.

אֲבָל לְפִי מַש"כ הַר"ן לַעֲיַל דְּהַחֲשָׁשׁ הוּא שְׁמָא יֹאמַר הַמְּלָךְ בְּרִאשׁוֹנָה דַּעְתּוֹ וְהָאֲחָרִים לֹא יִרְצוּ לְחַלּוֹק עָלָיו מְשׁוּם לֹא תַעֲנָה עַל רַב זֶה לֹא שְׁיֵיף לְכַאוּרָה לְפִי תִירוּץ רַבב"ח: שֵׁם בְּרַש"י ד"ה מִן הַצַּד הָיוּ מִתְחַלִּי.

מפני ענוה יתירה שהיתה בו: ובגיטין (דף נ"ט) פ"א משום דסברי דלא תענה על רב שיניך גם בד"מ והתוס' הקשו שם עליו ופירושו פפירושו פאן. ולענ"ד י"ל הא דרש"י פ"א ב' פירושים דזה תליא בהשני פירושים שהביא רש"י שם בגיטין אי רב מן הבינונים הנה או הקטן שבכולם ע"ש דאי חוששין ללא תענה על רב דהיינו שהקטן מתניירא לומר דעתו נגד דעת הגדול חשש זה שיניך בכל קטן שיש גדול ממנו וכמו שכ' מהרש"ל לקמן ברש"י ד"ה לא תענה וא"כ אפתי קשה איך התחילו ברב שהיה בינוני הנה להם להתחיל מן הקטן שבכולם דבינוני אפתי שיניך החשש שיתניירא או הקטנים ממנו לחלוק עליו לכן ע"כ צריך רש"י לפרש פאן דמשום ענוה התחיל רבי מן הצד אבל חשש שיתניירא הקטן לומר דעתו נגד הגדול באמת לא שיניך גבי ד"מ רק גבי דנ"פ אבל בגיטין שם פ"א רש"י לפי הפ"א ששמע דרב קטן שבכולם הנה ולכן ליכא לפרש שם דמשום ענוה הנהיג רבי כן דמשום ענוה הנה רבי יכול למחול על פבדו אבל איך מחל על פבדו הבינונים להקדים להם הקטן שבכולם לכן פ"א שם דמשום לא תענה על רב הנהיג כן ולכן התחיל בקטן שבכולם.

כן נלענ"ד לפרש דעת רש"י: שם ד"ה לא תענה. ומתחילין מן הצד: המהרש"ל ומהר"ם ומהרש"א יגעו בבניאור דברי רש"י ועפ"י דברי הר"ן נלענ"ד לפרש דברי רש"י דרצה לתרץ דאי הטעם שלא ירצו לחלוק על הגדול א"כ היכי איירי דוקא דמתחילין מן הצד שלא יאמר הגדול ברישא הנה לנו לתמן שיאמר באחרונה אחר פולם וזה אינו במשמעות מתחילין מן הצד רק שלא יאמר דעתו בראשונה וע"ז תירץ רש"י דלזה אין חשש פיון דכבר התחילו מן הצד שפ"א ישמע דברי אחד מן המזופים ויסקים עמו הגדול דהיינו שהפופלא ישמע דברי א' מהמזופים ויסקים עמו: שם ד"ה הטמאות.

וסיפא דברייתא לא ישב בצדו: דברים אלו לכאורה הם ללא צורך דמאי קמ"ל במה שכתוב בסיפא דברייתא. וי"ל דפירושא דקושיא היא דלכאורה לק"מ אדרב מהך ברייתא דדלמא באמת גם רב סבר דאין מונין להם אלא אחד והא דקאמר ודן עמו בדנ"פ קא משמע לן שיושב עמו כשהוא דן ואומר דעתו ג"כ ולא חיישינו מפני הרואים שיאמרו קרובים פשרים לדנ"פ או רב ותלמיד לזה קאמר רש"י דהא באמת זה אסור פמבואר בסיפא דברייתא וא"כ שפיר קשה ארב: שם בתוס' ד"ה ומה י"ט.

וא"ת ומנ"ל: לענ"ד י"ל דרש"י מתרץ קושית התוס' במה שכתב דהרי אין בין י"ט לשבת ע"פ מה שביארת במ"א טעמו דפי' (בפסחים דף ה' ע"ב) דהא דאמר רבא ש"מ מר"ע הבערה לחלק יצאת משום דקרי לי' אב מלאכה ולא פי' פפירוש ריב"א דאי ללא לא יאסר הבערה בי"ט פלל פיון דקרא דלא תעשה כל מלאכה לא קאי על יו"ט משום דסובר דלא פרבינו שמואל בשבת (דף קי"ז ע"ב) בתוס' ד"ה והתני דבי ר' ישמעאל אלא פרש"א דלא תעשה כל מלאכה דגבי שבת מוכח דגם ביו"ט אסור דמדאמרה תורה לא תעשה כל מלאכה אף אשר יאכל לכל נפש הרי הורה לנו דאין בין י"ט לשבת אלא אנוכל נפש ומה"ט גם הבערה אסורה ביו"ט כמו בשבת דהרי רק אנוכל נפש התירה התורה ולא דבר אחר וזהו ממש דבריו בכאן ג"כ למה דאסורה רציחה ביו"ט.

אכן התוס' שם בפסחים סברי פרבינו שמואל בשבת ולכן פי' הריב"א שם פפירושו ולישיטתם גם פאן הקשו שפיר ולפ"ז מתורץ לשיטת רש"י קושית התוס' דכאן. אכן זה

עדיין קשה לפי מה שסובר רש"י ביצה (דף י"ב ע"א) דגם מה שאין בו צורך י"ט פלל
מותר מפת מתוך א"כ עדיין קשה דלישתרי רציחה בי"ט מפת מתוך שהותר נטילת נשמה
לצורך שחיטה הותר נמי שלא לצורך ולשיטת התוס' שם א"ש דהא אין פאן צורך י"ט
פלל אבל לשיטת רש"י קשה לכאורה וצ"ע: שם ד"ה והא הנה חזקה.

שכבר גלו עשרת השבטים: המהרש"א וגם המהר"ם הקשו דא"כ גם ברבי ורב אשי לא
היה תורה וגדולה במקום אחד ע"ש שתיקצו בדוחק. ולפענ"ד נ"ל ע"פ מה דאמרין
ערכין (דף ל"ג ע"א) דעשרת השבטים ירמיה החזירן ויאשיהו בן אמון מלך עליהם ולכך
נהגו שמשות ויבולות דשפיר מקרי פל יושביה עליה ע"ש ואף שעדיין נשארו מהם שלא
חזרו כמש"כ רש"י לקמן (דף ק"י ע"ב) בד"ה עשרת השבטים מ"מ כיון דכל השבטים
חזרו אף שחידים נשארו עדיין מ"מ מקרי פל יושביה עליה דהגע עצמה דכי אם ישבו
חידים מישראל בחו"ל לא יהיו יבולות נוהג ונהרי עכ"פ מוכח דלאחר יאשיהו מקרי פל
יושביה עליה וא"כ שפיר מלך רבי ור"א על כל ישראל אבל חזקה שמלך קודם יאשיהו
לא מלך על עשרת השבטים ולכן לא מקרי לגביה תורה וגדולה במקום אחד: שם ד"ה
רבה בב"ח.

וי"ל לא בעי למידייני כשאר חייבי מיתות: עיין במהר"ם שמחק בדברי התוס'. ולפענ"ד
דברי התוס' אתיין שפיר דמש"כ לידע אם הוא מורד במלכות הפי' הוא לידע אם דוד יש
לו דין מלך כיון שעדיין שאול קיים וכתרוץ הר"ן.

ובתירוץ זה מיושב ג"כ מה שהקשו התוס' לעיל (דף י"ט) דאיהו דן דוד עמהם הא אין
מושיבין מלך בסנהדרין ע"ש. ולפ"ז אתי שפיר כיון דכל הדין היה אם דוד יש לו דין
מלך א"כ בשעה שישב בדין עדיין לא היה מלך: שם בא"ד.

ונראה הא דאמר לא בעי למידייני לענין הא דתנו בפרקין: גם לגמור דינו רק בפניו ע"כ
לא בעינו דהא נבל לא היה שם כשדנו אותו ועיין לקמן (דף מ"ט ע"א) כשדנו את יואב
משום מורד במלכות איתוהו ודיינוהו: שם ד"ה אין מונין להם.

משום ק"ה ועה"ש אצטריף: הא דלא כתבו דמשום הרב ותלמידו אצטריף דאכתי צריף
לזה דמשום ק"ה ועה"ש אצטריף דאל"כ אב ובנו לא ליתני פלל אבל השתא דכתבו
דמשום ק"ה ועה"ש אצטריף לא קשה ד"מ ודנ"פ ומכות לא ליתני דשפיר צריף למיתני
פן משום הרב ותלמידו: שם ע"ב בגמרא פי קאמר רב פגון רב פהנא ור"א: לכאורה
קשה מאי קמ"ל רב בזה פשיטא דאל"כ לא משכחת סנהדרין לעולם דהא פולם ממשה
קבלו.

וי"ל דקמ"ל פגון שמראה להתלמיד ג"כ הטעמים לזכות ולחובה רק שאין מוסר לו
הסברא בברור דהתלמיד יברר וזה לא מוכח ממשה דלא מצינו שהסביר להם פנים
לזכות ולחוב. ולכן פירש רש"י לעיל בדברי רב שמראה לו פנים לזכות ולחובה בתוך
הדין: שם וכולן אין נוהגין בשוה"נ: ק"ק לפי טעם הגמרא דאתה מטה משפט שוה"נ
למה אין גומרים דינו ביום דוקא כמו דין הבועלים דבזה לא שייף הטני' רק גזה"כ הוא
מנהוקע אותם וא"כ מכת פמיתת הבועלים פך מיתת השור גם גבי שוה"נ ניבעי: שם
ברש"י ד"ה סנהדרין.

אף של כ"ג: ודאי דמוכח כן מדתני במתניתן ושלש שורות של תלמידי חכמים יושבים לפניהם להוסיף מהן אם יצטרכו וזה לא שייך רק בב"ד של כ"ג. אבל אעיקר מלתא י"ל מנ"ל דגם בב"ד כ"ג צריכים לישוב פתצי גורן דהא קרא דשררף אגן הסהר דאתיא מגיה לא פתיב רק גבי ב"ד הגדול שיהיו יושבים במקדש.

אכן באמת לא ק"מ דבלא"ה י"ל מאי פריה בגמ' מה"מ דבעינן פתצי גורן הא במתניתן מפרש טעמא פדי שיהיו רואין זא"ז. אף דז"א דקושנית הגמרא באמת אינה מה"מ דבעינן עגולה רק הקושניא הוא מדקאמר במתניתן דסנהדרין היתה פתצי גורן עגולה ע"ז פריה מנ"ל דהיתה כן וע"ז מתרץ מקרא דשלמה דמוכח מגיה דבאמת היה כן וכינו דעיקר הטעם הוא משום שיהיו רואין זא"ז אתי שפיר דבעינן כן גם בב"ד של כ"ג דגם שם שייך הך טעמא: שם בתוספת ד"ה קדא לאתויי גר.

השתא משמע דסתם גר פשר לד"מ: עיין במהרש"א שטרח לישוב מאין משמע כן. אכן התוס' ביבמות (דף מ"ה) בארו בעצמם דמדקאמר גר לא בא מטפה כשרה משמע כן ע"ש: שם בא"ד.

דבני גרים פיון שהורתו ולידתו בקדושה: ולהורתו שלא בקדושה ל"צ דהני לאו בני חליצה ויבום ניהו דאין להם אחנה כדאמרין ביבמות (דף צ"ז ע"ב): שם ד"ה אתה בדומין לה אע"ג דמאתה גמי הני שייך למעוטי ב"מ: עיין מש"כ לעיל (דף י"ז) ביישוב סוגיא דלפנינו ובתוכה גם קושית תוס' זו אכן גם בפשטות י"ל דהא דפשיטא להגמ' דבכורות (דף מ"ד ע"א) דמשה לא היה בע"מ היינו פיון דהיה ממנין הסנהדרין כדאמרין לעיל שם והסנהדרין צריכים להיות מגווקים ממום כדיליף ממום אין בה ולכן אי לא הוי ילפינן דבע"מ פסול לסנהדרין ממום אין בה גם מאתה לא הוי מוכח מידי ולכן השתא דכתיב מום אין בה באמת מאתה ממעטינן בע"מ ג"כ.

ובזה מיןש"ב ג"כ מ"ש רש"י לעיל דמאתה ממעטינן תרתי עיין שם. ובזה.

א"ש ג"כ מה דמקשה בש"ס יבמות (דף ק"א ע"א) ל"ל לעיני למעט סומא ממום אין בה נפקא ומקשה הרשב"א שם הא התורה ודאי לא סמכה אמה דאמר שלמה ולפ"ז א"ש דרב יוסף גלה דמאתה נפקא: שם דף ל"ז ע"א במתניתן שמה אי אתם יודעים שפופנו לבדוק אתכם בדו"ח: פ"י ואם עדי שקר אתם תכחשו עצמכם ותפסלו עי"ז לעדות א"נ ע"י דו"ח תבואו לידי הזמה אם שקר אתם מעידים ותמותו: שם ברש"י ד"ה אל יחסר המזג.

אל יחסרו: לעיל (דף י"ד ע"ב) פירשו התוס' עוד פ"י אחר בשם י"מ אכן לפי זה ק"ק דא"כ לר"י דסובר דסנהדרין גדולה היתה של שבועים לא ליבועי דלישתניר רק כ"א נהרי לא מצינו דפליג ר' יהודה אהה דינא דבעינן כ"ג: שם בד"ה לצאת לעסקיו.

חויז ללשפה עכ"ל: דקדק לפרש כן דאי לדבר מצנה מותר אפילו לא נשתירו כ"ג כדמוכח מסוגין דלעיל (דף י"ד). ע"ש: שם בתוספת ד"ה התורה העידה.

מיהו היכא דלא בעל: הא דלא תירצו התוס' לפ"ז בקיצור דה"ט דנדה שרי ליחודי טפי משאר עריות פיון דבעל דא"כ דמתקלינן בנדה בין בעל ללא בעל גם בשאר עריות הנה לנו לחלק כן וא"כ אם כבר בא על אחד מהעריות כשעדיין לא היתה לו ערוה ע"י אונס

ופיתוי ואח"כ נעשה לו ערנה תהיה מותר להתניח עמו ונה ודאי אסור לכן ע"כ הן הן
התוס' לטעם שסופו להטהר ולכן לא נלע"ד פי' מהר"ם שפי' דהאי ומיהו שכ' התוס'
הוא כמו תירוץ לחוד: שם ע"ב במתניתן ונהלא פבר נאמר והוא עד: אף דפשוט דקרא
דוקא גבי שבועה איירי פדכתיב ושמעה קול אלה מ"מ פבר פתבו התוס' בב"ק ריש פרק
הפוגס דגם בלא שבועה איכא חוב להגיד.

ע"ש: שם ונהלא פבר נאמר ובאבוד רשעים רנה: הא דלא קאמרי פתיב ובערת הרע
מקרבך י"ל דהה מצינה לב"ד הוא ולא לעדים. אכן לפמ"ש הרא"ש פ"א דמכות דמי
שרואה דבר ערנה בתבירו חייב להגיד משום ובערת הרע א"כ קשה לכאורה לימא להו
קרא דתורה תחת קרא דמשלי.

וי"ל דהא שיתראו להעיד היינו שייסברו כמו שאמר גבווראדן ונירון קיסר בעי לכפורי
ידיה בהאי גברא דהיינו אף שיעידו כמנטל עליהם מ"מ יענשו כיון שנהרג נפש מישראל
על ידם ולכן אמרינו להו מהה קרא דבאבוד רשעים רנה להורות להם דאין פאן עונש
וכפי' רש"י: שם ברש"י ד"ה נופל מן הגג.

וקומה שלו הרי פאן ג': ר"ל דלקה נקט נפל מן הגג דוקא כיון דמצות סקילה הייתה
להפילו ג' קומות וסתם בית שבש"ס הוא בית ועליה על גביו ונהו ב' קומות וא"כ אם
נופל מן הגג פשהוא יושב ולא עומד הרי פאן ג"כ ב' קומות: שם ד"ה הוא אמר לנו.

אבל לא בפני התובע: קשה דמה לנו שלא אמר בפני התובע פן מכ"מ הני חשיב הודאה
אי לא דלא אמר אתם עדי פדמוכח מהא דמייתי לעיל (דף כ"ט ע"א) ממשנה זו ראיה
לרב והודה א"ר דצריף לומר אתם עדי ולפי פי' רש"י מאי מייתי ראיה דלמא לקה לא
היה הודאה דלא היה בפני התובע וא"ל דהא דצריף שיאמר אתם עדי הוא מפני ב' טעמים
הא' שלא יאמר משטה אני בה והב' שלא יאמר אמרתי פן שלא להשביע את עצמי ולפי
המבואר בתוס' לעיל (דף כ"ט ע"ב) בד"ה פה אדם טעם דמשטה אני בה שייה דוקא
באם תובעו התובע וטעם דאדם עשוי שלא להשביע את עצמו דוקא בשאינו תובעו
וביותר מבואר זה בדברי הר"ן ולכן פירש"י לפי טעם הא' דאדם עשוי שלא להשביע
דבפני התובע גם פשלא אמר אתם עדי לא יוכל לומר אמרתי פן שלא להשביע א"ע
דא"כ מאי מייתי לעיל סיוע לר"י א"ר.

וצ"ע: שם בתוספת ד"ה שאין דמה. ואחרני הני עם ר"ש ב"ש: אכן הריטב"א בשבועות
(דף ל"ד) פי' דחזא ועוד קאמר חזא דאומדנא הוא ועוד ליכא אלא עד א' והתורה אמרה
ע"פ ב' עדים: שם בד"ה מיום שחרב.

וא' הרג במזיד הקב"ה מזמין לפונדק: אף דבה"ג גופא לא נתקיים בו דין חנק אלא דין
סקילה שנהרג ע"י אותו שנפל עליו עיני מה שתימצו התוס' ע"ז בסוטה (דף ח' ע"ב):
שם בא"ד. פי' האי עובדא וכיוצא בו: אין הפי' דאז חזרו ללשכה אף שפבר בטל דנ"פ
דהא האי עובדא ע"כ קודם מ' שנה היה דהא בימי ר"ש ב"ש היה ונהרי ר' שמעון פן
שטח ע"כ יותר מק' שנה קודם חזרפן הבית היה דקא חשיב ליה בפ"ב דחגיגה קודם
שמעיה ואבטליון שנהגו נשיאות קודם הלל ונהרי הלל ויוצאי חלציו נהגו נשיאות בק'
שנים האחרונים שלפני חזרפן הבית פדאמרינו בשבת (דף ט"ו ע"א) ע"ש וא"כ ע"כ

ר"ש ב"ש קדם טובא לכו הפי' הוא דאם הנה מתרמי באותן מ' שנה צורך שעה כגון האי
עובדא היו חורין אבל ודאי הו' עובדא קדים טובא: שם בא"ד.

וי"מ דנקט משחרב בהמ"ק: זה שייך דוקא לפי פי' התוס' (בערכין דף ט"ז ע"א) דבגדי
כהונה גם על הרוצח מכפרין אבל לפי פי' רש"י שם דדוקא על כל העולם מכפרים ולא
על הרוצח לא שייך תירוץ זה: שם בא"ד.

מיהו ה"מ כשעושין תשובה: פי' דבזה רצו לתרץ מה שהקשו על פי' זה בכתובות (דף
ל') דהא עובדא דר"ש ב"ש דכאן וגם מזמינן לפונדק א' ג"כ בזמן בהמ"ק הנה והניחו
שם בקושיא. אכן בזה מתורץ דבגדי כהונה מכפרין דוקא עם התשובה ובהני עובדא לא
הנה תשובה אבל מ"מ מתורץ מה שהקשו למה נקט דוקא מיום שחרב בהמ"ק דאז לעולם
שייך פן בין עשו תשובה בין לא עשו תשובה כיון דאין פאן בגדי כהונה לכפר: שם ד"ה
כמאן כר' אלעזר.

וי"ל למסקנא דהכא דמשגי מתניתן: פן תירצו ג"כ בשבועות (דף ל"ד) וכן תירץ
הריטב"א שם ונהר"ן פאן. אכן לכאורה צ"ב לפי מש"כ לעיל בד"ה שאין דהטעם דפסלינו
אומדנא משום דכתיב עפ"י שנים עדים דמשמע שראו את המעשה ונהרי גם גבי ד"מ
ע"פ שנים עדים יקום דבר וא"כ איך אפשר לחלק בין ד"מ לדנ"פ.

ולוא דבריהם הנה נלענ"ד איפכא מתירוץם דבאמת גם גבי ד"מ יפסל אומדנא מע"פ
שני עדים. אכן לפי מה שדרש ריה"ג בשבועות שם מאו ראה או ידע להכשיר ידיעה
בלא ראיה שהוא אומדנא כמבואר בגמ' שם הרי גלה קרא גבי ד"מ להכשיר אומדנא
וא"כ י"ל דר"א סובר כריה"ג שם ולכן הכשיר אומדנא גבי ד"מ אבל בדנ"פ פסול מע"פ
ב' עדים דבדנ"פ לא גלה קרא מידי דאו ראה או ידע דוקא גבי ד"מ כתיב כמבואר שם
ולכן בשבועות מקשה שפיר דבאמת נימא דאו ראה או ידע גם אדנ"פ קאי וממילא כשר
אומדנא גם גבי דנ"פ לר"א אבל גמרא דהכא לפי המסקנא אלא דאו ראה דוקא בד"מ
כתיב ולכן שפיר י"ל דר"א דוקא גבי ד"מ הכשיר אומדנא ולא גבי דנ"פ: שם בא"ד.

ומיהו בדוחק יש למצוא דלחייב ר"א בההוא דר"ש ב"ש: ע"כ אפשר למצוא דאל"כ איך
ר' שמעון בן שטח הנה יכול להרוג אותו גם בלא עדים דאומדנא ונהרי לפי מה שסברו
התוס' לעיל בד"ה שאין ע"כ לא הנה עפוב אחר שלא להרוג רק טעם דאומדנא ונהינו
כמ"ש הריטב"א בשבועות דרץ ומתרה והולך אחריו הנה אלא דמ"מ כתבו שפיר
דבדוחק דוקא יש למצוא פן.

ובזה י"ל קושיתם מה שהקשו מגמ' דשבועות די"ל דבאמת לר"א אומד גם בדנ"פ כשר
והא דשאלו שמא ראיתם מאומד משום דאז דוחק הוא שיהנה ההתראה כהגון שינדעו
שהרגו תוך כדי דבור אבל גבי ד"מ לא הוצרכו לשאול דשם א"צ התראה אבל אין
במשמע לשון התוס' שפוננו לתרץ בזה קושיתם הנ"ל שם ד"ה לטובה לא פתחה.

וא"ת והא כתיב תבלעמו ארץ: א"ל דלמא האי פנף הארץ הא דלא כתיב בי' פי הארץ
כמו גבי קרח די"ל דכל בליעה הוא בפי הארץ כמו האדם שדרך בליעתו הוא בפה והארץ
נברא כולה כמו אדם שיש לה שם כל האברים שיש באדם כגון פה לב ערוה כדאמרין
במדרש פ' מקץ: שם דף ל"ח ע"א בגמרא ואשה נאה ויאמר שלי היא: א"ל איך שייך

אִשָּׁה נָאָה אִם פֶּל ב"א דוֹמִין זל"ז דבלא"ה צָרִיף לְבָאָר מַאי פְּרִיף וּמִפְּנֵי מָה אִין פְּרָצוּפִיָּהֶם דוֹמִין דְּהָא פְּבָר אָמַר לְהַגִּיד גְּדוּלָתוֹ שֶׁל הַקַּב"ה אֲכֹן קְנוֹשְׁתוֹ הוּא פֶּה דְּנֻדְאֵי הַהֲבָדֵל בְּגוּפֵי ב"א הוּא לְהַגִּיד גְּדוּלָתוֹ שֶׁל הַקַּב"ה אֲכֹן אֶפְתִּי צָרִיף טַעַם לְמָה הַהֲבָדֵל זֶה הוּא דוֹקָא בְּפִרְצוּף וְלֹא בְּאַחַד מִשְׁאָר הָאֲבָרִים וְע"ז תְּנַרְץ שְׁלֹא יִרְאֶה אָדָם אִשָּׁה נָאָה דְשִׁפִּיר שְׁיִיף נָאָה בְּשְׂאָר הָאֲבָרִים גַּם אִם הַפְּרָצוּף דוֹמָה וְהוּא לֹא יִהְיֶה נִיפְר רַק ע"י הַפְּרָצוּף וְלִכְּוֹן אִין אָדָם מִכְחִישוּ דְּזֵה דוֹמָה לְזֵה: שֶׁם בְּקוּל וּמִרְאָה מִשׁוּם עֲרֻנָּה: בְּקוּל לְחוּד ג"כ סְגִי לְהַכִּיר לְיוֹם וְלִילָה וּמִטַּעַם זֶה נִרְאֶה דְּמִפְּרִשׁ הִירוּשָׁלַיִם הוֹבָא בַח"א מִרְאֶה וְדַעַת מִפְּנֵי הַגְּזֻלָּיִם: שֶׁם פְּדִי שְׂיִכְנוּס לְסַעֲוֵדָה מִיָּד: ק"ק דלפ"ז הִיָּה יְכוּל לְהַבְרָאוֹת בְּיוֹם ג' אַחַר בְּרִיאַת הָאֵילָנוֹת וִירְקוֹת דב"ח שְׁנִבְרָאוּ בְּיוֹם ה' ו' לֹא הִתְרַוּ לוֹ לְאַכּוֹל פְּדִאָמְרִינֵן לְקַמֵּן (דף נ"ט ע"ב): שֶׁם ע"ב בְּגִמְרָא אִידי וְאִידי חֲדָא מְדָה הִיא: הִיָּינוּ כְּחַכְמִים בְּתַמִּיד (דף ל"ב) וְעֵינֵינוּ מ"ש הַתּוֹסֵ' רִישׁ פ"ב דְּחֻגִיגָה: שֶׁם בְּלִשׁוֹן אֲרַמִּי סִיפֵר שְׁנִאָמַר וְלִי מָה יִקְרוּ רַעֲיָה: נִלְעַנְדִּי שְׂיִקְרוּ מִפְּרִשׁ לְשׁוֹן נִכְבְּדוּ וְכָל יִקְרָ שֶׁהוּא לְשׁוֹן כְּבוֹד הוּא לְשׁוֹן אֲרַמִּי שִׁבְכ"מ תְּרַגּוּם אוּנְקִלוֹס אֶפְבוּד יִקְרָ וְכֹן אֲמַרִּינוּ ג"כ בְּמַגְלָה (דף ט' ע"א) רַנְב"י אָמַר וְכָל הַנְּשִׂיִם יִתְּנוּ יִקְרָ לְבַעֲלֵיהֶן ע"ש: שֶׁם מוֹשֵׁף כו' קָרִי לִי עֶבֶר בְּרִית: אָף שְׁלֹא נִצְטַוָּה עֲדִינֵן עַל הַמִּיל' דמ"מ דְּבָר מְכֻנָּעַר הוּא וְכַה"ג פְּתַבוּ הַתּוֹסֵ' לְקַמֵּן (דף נ"ז ע"ב) לְעַנְנֵן אוֹתוֹ הַיּוֹם עֶבֶר אוֹתוֹ רְשָׁע ה' עֲבִירוֹת ע"ש.

וְעוּד דְּהָא דְרַשָּׁה דְּאֵת בְּרִיתֵי הַפֶּר בְּלֹא"ה לָאוּ דְאוֹרֵייתָא הִיא דְּמִשׁוּף הוּא רַק דְּרַבְּנֵן וְעֵינֵינוּ מָה שְׁפַתְבוּ הַתּוֹסֵ' בִּיבְמוֹת (דף ע"א ע"א): שֶׁם אָחַד לוֹ וְאָחַד לְדוּד: הָא דְלֹא קָאָמַר אָחַד לוֹ וְאָחַד לְמַטְטְרוֹן דְּלוֹ לְבַדּוֹ יֵשׁ יִשְׂבִּיבָה לְמַעְלָה בְּמַלְאָכֵי מְרוֹם פְּשָׁפוֹתֵב זְכוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל דְּאֲחַר מִצְאוּ יוֹשֵׁב וְטַעָה פְּדִאָמְרִינֵן בַּפ"ב דְּחֻגִיגָה ע"ש.

דא"כ קִשָּׁה סִיפָא דְקָרָא דְהָא רַק עֲתִיק יוֹמִין יִתִּיב לְכֹן קָאָמַר א' לוֹ וְאָחַד לְדוּד שֶׁהוּא לְמַלְךָ הַמְּשִׁיחַ שְׂיִשָּׁב לְעֲתִיד לִימִין הַקַּב"ה פְּשִׁידִין עֲמִים וְכִמוּ שְׁפִי הַמְּהַרְשָׁ"א בְּחֻגִיגָה שֶׁם וְלִכְּוֹן שִׁפִּיר קָאָמַר דְּעֲתָה רַק עֲתִיק יוֹמִין יִתִּיב וְכִסָּא דוּד הוּא רַק מוּכָן לְעֲתִיד לְבָא: שֶׁם אָמַר לוֹ ר' יוֹסִי עֲקִיבָא.

הָךְ ר' יוֹסִי ע"כ לָאו סְתָם ר"י הוּא דְהוּא הִיָּה תַלְמִיד ר"ע פְּדִאָמְרִינֵן בַּפ"ק וְאִיף יִקְרָא לְרַבּוֹ בְּשִׁמּוֹ. לְכֹן ע"כ גְּרַסִּינוּ ר"י הַגְּלִילִי וְכֹן הוּא בְּחֻגִיגָה: שֶׁם מֵאֲתוֹ מִבְּעֵי לִיָּה: הָא דל"ק דְּמַטְטְר' הַמְּטִיר מֵאֵת ה' דְּהָךְ וְה' ע"כ לִיפָא לְפָרוּשֵׁי אֲמַטְטְר' דְּדַרְשִׁינוּ מִנֵּיהּ בְּגִמְרָא הוּא וּבֵית דִּינּוֹ: שֶׁם בְּרִש"י ד"ה כְּדַר' יוֹחָנָן.

שְׁהַפֵּל בְּעֲצַת פְּמִלְיָ שְׁלוֹ: לְעַנְדִּי דר"ל דְּאֶפְתִּי לֹא מְתוּרָץ הַפֵּל לְכַאוּרָה דַּה"ק דר"י דְּנִגְלָה אֵלָיו הָאֱלֹהִים וְכֹן דְּאָשֵׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרוֹנְבִים אֵלָיו וְלֹא שְׁיִיף הָךְ תְּיָרוּץ דְּנִמְלָךְ לְזֵה מִפְּרִשׁ רִש"י כִּינּוֹן דְּבַהֲפֵל נִמְלָךְ בְּכַמְלִיאָ שְׁלוֹ א"כ הַפֵּל נַעֲשֶׂה עַל פִּי עֲצַתְם וְשִׁפִּיר נִקְרָא גַם הַמַּעֲשֶׂה עַל שְׁמֵם: שֶׁם דף ל"ט ע"ב בְּגִמְרָא וּמִי חֲדִי קב"ה בְּמַפְלָתָן שֶׁל רְשָׁעִים: אָף דְּהוּא לֹא קָאָמַר רַק שְׁרִינָה הוּא בְּעוֹלָם וְלֹא לְפָנֵי הַקַּב"ה מ"מ מִקְשָׁה שִׁפִּיר כִּינּוֹן שֶׁהַקַּב"ה אִינוּ שְׂמַח גַּם לְאָדָם אִין לוֹ לְשִׁמּוֹחַ וְיִדְבַק בְּמַדּוּתוֹ שֶׁל הַקַּב"ה כְּמוֹ בַּכ"מ וְע"ז מְתַרְץ דְּרַק הוּא לֹא שֵׁשׁ אָבֵל אַחֲרִים מְשִׁישׁ וְא"כ מְרַצוֹן הַקַּב"ה הוּא לְשִׁמּוֹחַ בְּמַפְלָתָן שֶׁל רְשָׁעִים: שֶׁם מִפְּנֵי מָה זָכָה עוֹבְדֵיהוּ לְנִבְיָאוֹת: עֵינֵינוּ פִּירִש"י וּכְבָר הַקְּשָׁה הַמְּהַרְשָׁ"א הָא לר' יִצְחָק לְשִׁיטְתוֹ לֹא מוּכַח דְּגַר אֲדוּמֵי הִיָּה.

ולולא פ'י רש"י ה'נה נלע"ד לפרש דהקושיא היא פ'ינו דע"כ לא ה'נה מבני נביאים אשר
הכינו עצמם מעת ילדותם לנביאות פסדר הנביאים דהא אינבל שהר'נה כל הנביאים
ואותו לא הר'נה וא"כ מפני מה זכה לנביאות שלא פסדר שאר נביאים.

א"נ י"ל ע"פ מה דאיתא במדרש תנחומא דאשה א' מנשי בני הנביאים שצעקה אל
אלישע עבדה אישי מת היתה אשת עובדיהו א"כ קרי ליה בן נביא שפירושו תלמיד
כמ"ש רש"י גם לאחר שמת וא"כ פשניבא ע"כ עדיין ה'נה תלמיד וזהו דקאמר מפני מה
זכה לנביאות פשהו בן נביא עדיין משא"כ בשאר נביאים דבשום מקום לא קרי לנביא
שניבא בן נביא: שם מ"ש עובדיהו לאדום: פ'י דלא מצינו בשום נביא שלא העיד רק
נבואה אחת לאנמה אחת רק עובדיהו דגם יונה בן אמתי אף שלא העיד רק על נינה
מ"מ פבר נזפר נבואה אחרת ממנו במלכים וע"ז מתרין דדוקא לנבואה זו ה'נה מוכן:
פרק חמישי שם דף מ' ע"א במתניתן היו בודקין אותן בז' תקירות: עיין ברבינו נסים
שהביא דעת הרבינו זכריה הלוי דתקירות אלו לא מצרכינן אלא קודם שהעידו העדים
ולאיים עליהם והקשה על זה מסוגיא דלקמן (ע"ב) דמוכח דגם מי שפא ואמר אמש
הרגו ג"כ מצרכינן ז' תקירות לרבנן.

ולפענ"ד אין משם ראיה נגד דעת הרב בעה"מ דהא טעמא דז' תקירות קודם שיעידו הוא
משום הא דר"ש בן אלעזר דלקמן וא"כ היינו דקאמר ר"י לתכמים הרי מי שפא ואמר
אמש הר'נה לן לבדוק באיזו שבוע וקקושית הר"ז הלוי וא"כ למה לן לבדוק קודם
שיעידו הא אמש הר'נה שכח ברוב עדיות וא"כ יעידו העדים תיכף עדיין ולא מצרכינן
להנהיג ג' תקירות כלל וע"ז השיבו רבנן דמצרכינן פן משום הא דרשב"א וכתירוץ הר"ז
הלוי ולכן שפיר הוציא מסוגיא זו אם כפר העידו העדים מעצמם דלא שייך מעתה איום
דרשב"א דאז באמת לא מצרכינן לרבנן הנהיג ג' תקירות כלל: שם שנה יודע בעבורו של
חדש: עיין בתוס' פסחים (דף י"א ע"ב) שכתבו דה"ה דהוי מצי למימר שנה יודע
בחסרונו של חדש וא"כ באמת צריך טעם למה לא קאמר שנה יודע בקביעות החדש
שכולל לתרוננייהו ולענ"ד י"ל דבהא דעבורו של חדש רבותא קמ"ל ע"פ מה דאמרין
לקמן (דף מ"א ע"ב) ובשפורא ידע ופ'י רש"י שופר היו תוקעין בקידוש החדש ביום
שהוא מתחיל הן מלא הן חסר עכ"ל.

ולכן אי לא קאמר בפירוש דתלינן טעות ג"כ בעבורו של חדש ה"א דדוקא בחסרונו של
חדש שייך טעות דאפשר דהעד שטעה ולא ידע שחדש העבר חסר ה'נה האזין כל יום ל'
ולא שמע קול שופר שתקעו ב"ד ולכן הי' סובר ע"כ דחדש שעבר מלא ה'נה דממילא
ה'נה ר"ח ביום ל"א אבל באמת טעה שב"ד תקעו ביום ל' והוא לא ידע אבל אם שייך
טעות שלא ידע שחדש העבר מלא ה'נה הא הוא ע"כ לא שמע קול תקיעת ב"ד ביום ל'
ומאין יבוא לו הטעות שחדש העבר חסר ה'נה ואף דלא שמע התקיעה גם לא ביום ל"א
עכ"פ ה'נה לו לומר אהקירות יום החדש אינו יודע ולכן ה"א דלא תלינן טעות בעבורו
של חדש דנדאי עדות שקר הוא קמ"ל מתניתן דאפילו בכה"ג תלינן בטעות: שם בגמרא
מנא הני מילי: קשה דהא בעינן הנהיג ז' תקירות דבלא"ה הוי עדות שאי אתה יכול להזימה
דהא מהו טעמא אם אמר א' איני יודע בטל העדות משום דהנהיג תקירות מביאות לידי
הזמה וכמו שפ'י רש"י במתניתן וכמו דאמרין לקמן (דף מ"א ע"ב) ועוד קשה לפי מה

דאָמרינן לקמן (ע"ב) אלא אע"ג דלא צריף רמינן עליה פדרבי שמעון בן אלעזר א"כ לימא דז' תקירות דמתניתן מהו טעמא הם וכן קשה איפכא אגמרא דלקמן איך קאמר דרמינן עליה פדרשב"א הא ז' תקירות דאורייתא הם.

וי"ל ע"פ מש"כ רש"י בפסחים (דף י"ב ע"א) בד"ה דהוי ליה עדות ונ"ל וא"ת אתה יכול להזימם ע"י היום כו' מיהו בצרי לה תקירות השעה ונתמנא רבי ז' תקירות בגז"ש דהיטב עכ"ל ע"ש. ולפ"ז שפיר פריף בש"ס מנה"מ דכיון דמוכח ממתניתן דבכל א' מהתקירות שאמר א"י העדות בטל אף שאמר א"י על השבוע ואמר אתמול הרגו וא"כ נדאי יכול להזימו הוא אלא ע"כ דז' תקירות נוקא בעינן למצנה ולכן פריף מנה"מ דא"ל משום אינו יכול להזימו דהא שפיר משפחת אתה יכול להזימו וכן שנית רש"י שם וזה שייף בכל ז' תקירות דהא מזימין יכולין לומר דכל השמיטה הייתם עמנו במדי ואיך אתם מעידים שהרג בא"י וגם אי הוי נוקא משום רשב"א להסיע את העדים ג"כ לא הוי שייף פסול אי אמר א"י ולכן הוצרך לומר דז' קראי פתיבי אכן אהא דמקשו רבנן לקמן אי אמר אמש הרגו לא הנה יכול לומר דבעינן ז' תקירות דאורייתא הם דהא אי אמר אמש הרגו כבר עבדינן תקירות דאיזו שבוע ושנה וחדש ויום דהא לא צנתה התורה שנשאול אותן ז' שאלות רק שנתקור הז' דברים מהם שמביאים אותן לידי הזמה וכיון דכבר אמרו אמש הרגו מה לנו לחקור עוד ולכן הוצרך לומר משום רשב"א שואלין אותן להטריף דעתן: שם ברש"י ד"ה בכמה בחדש.

בעשרים בחדש: הא דפירש פאן יותר מבאחרני דקתני הכא משום דרצה לתרץ דלכאורה הו' דבכמה בחדש לא דמי לאחרני דקתני דבכלהו טעות חד הוי טעות דאפילו באיזה שעה שייף טעות שעה אחת דלהוי טעות כגון בתחלת או באמצע או בסוף היום ולענן חדש אחד לא הוי טעות פדאמרינן לקמן במתניתן אחד אומר בב' ואחד אומר בג' עדותן קיימת לכן פירש כגון בד' בחדש או בכ"ה פירוש כל שהיא ביותר מאמצע החדש דלאחר רובו של חדש טעות חד יום גם לענן חדש הוי טעות פדאמרינן לקמן (דף מ"א ע"ב).

ועיין מהרש"א: שם ד"ה באיזו יום. אעפ"כ שואלין להם באיזו יום: הא דלא קאמר דנפ"מ איפא בשאלת יום באחד אומר בב' ואחד אומר בג' דמשום חדש עדותן קיימת ואי סתרו גם ביום עדותן בטלה דא"כ לא יחקרו באיזו יום כשפיונונו בימי החדש ונהרי לכל העדים ז' תקירות בעינן.

ועיין מש"כ התוס' פסחים (דף י"ב): שם בד"ה ובמה עבד. למרקוליס בשחיטה או בהשתחוואה: ק"ק למה לעיל לענן מכירים אתם אותו פירש"י שמא נכרי הנה ושמא לא חייב כלל ולענן במה עבד נקט בשחיטה או בהשתחוואה דבתרנונייהו חייב אפילו שאינן דרף עבודתו בכף פדאמרינן לקמן (דף ס' ע"ב) למה לא נקט בשחיטה או בפעירה למרקוליס או בשחיטה או זריקת אכן לפעור שהוא חד לחיוב וחד לפטור כמו שפירש גבי רוצח.

וכן קשה גם אברייתא (לקמן ע"ב). וי"ל דבשלמא לגבי רוצח שייף שפיר לשאול את מי הרג אף שהעדים כבר אמרו פלוני הרג את הנפש דגם אי נכרי הרג אין זה סותר למה

שְׁהַעֲיִדוּ וְלִכֵּן אֶפְתִּי לֹא נִכְלַל בְּעֵדוּתוֹן שְׂיִשְׂרָאֵל הָרַג אֲבָל כְּשֶׁאֲמָרוּ פְּלוֹנֵי עֶבֶד ע"א הָרִי
כְּבָר נִכְלַל בְּעֵדוּתוֹן שְׂדָרָה עֲבוּדָה עֶבֶד דַּל"כ לֹא מְקַרֵי עֶבֶד.

וּבְזֶה א"ש ג"כ לְמַה דְּפִירֵשׁ רַש"י אֲמַפִּירִין אַתֶּם אוֹתוֹ אֵת הַהֲרוּג דְּזֶה לֹא שְׂיִיף רַק גְּבִי
רוֹצֵחַ וּא"כ הֵנִי לִיה לְמַתְנִיתוֹן לְמַנְקֵט בְּפִירוּשׁ הַהוֹרַג אֵת הַנֶּפֶשׁ מְפִירִין אַתֶּם בּוּ כְּמוֹ
דְּנִקְטָה לְעֵגְנוֹ הַעוֹבֵד ע"א וְעוֹד דְּלֹא הֵנִי דְּוּמְיָא דְהַתְרִיתֶם בּוּ דְקֵאֵי אַרוֹצֵחַ.

וּבִיּוֹתֵר הִיָּה נִרְאָה לְפָרֵשׁ דְּקֵאֵי מְפִירִין אַתֶּם אוֹתוֹ ג"כ אַעֲוֹבֵר עֲבִירָה פִּירֵשׁ מְפִירִין אַתֶּם
אוֹתוֹ שְׂזָה הוּא הָעוֹבֵר עֲבִירָה שְׂמָא נִדְמָה לְכֶם זֶה הָאִישׁ שְׂאֲתֶם מְעִידִים עָלָיו כְּאוֹתוֹ
שְׂעֵבֵר וְאִינוּ הוּא אֲכֵן רַש"י לֹא רָצָה לְפָרֵשׁ כֵּן פִּינוֹ דְּכִבֵּר הַעֲיִדוּ עַל זֶה שְׂעֵבֵר הָעֲבִירָה
א"כ אִם יִחְזְרוּ עִתָּה וַיֹּאמְרוּ שְׂאִין מְפִירִין אוֹתוֹ זֶה סוֹתֵר לְמַה שְׁהַעֲיִדוּ וְכִינוּן שְׂהַגִיד שׁוֹב
אִינוּ חוֹזֵר וּמַגִּיד: שְׂם ד"ה כָּל הַלְיָלָה.

אִישׁ אִישׁ לְעֶצְמוֹ עכ"ל: נִרְאָה דְהוֹכִיחַ כֵּן מְדָלָא עֲרִיב וְתַנִּי וּמְזַדְּוֹנְגִין זוגוֹת וְזוגוֹת וְנוֹתְנִין
וְנוֹשְׂאִין כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלְיָלָה. וְהַרְמַב"ם כְּתִב ב' פִּירוּשִׁים אוֹ זוגוֹת וְזוגוֹת אוֹ כָּל אִישׁ
לְעֶצְמוֹ ע"ש: שְׂם בְּתוֹסְפֵת ד"ה שְׂבַחְמִשָּׁה.

וּי"ל דְּהָא דְקֵאָמַר דְּשִׁית יוֹמָא: וּבְכִסְוִים (דָּף י"ב ע"ב) תִּירְצוּ הַתּוֹס' עוֹד תִּירוּץ אַחַר
דְּאֲבִי לִית לִיה הֵךְ דְּשִׁית יוֹמָא בִּי קַרְנָתָא קֵאֵי ע"ש. וּא"ל דְּלִפִּי תִירוּץ זֶה אֶפְתִּי יְקוּשָׁה
לְרַבָּא דס"ל הֵךְ סְבָרָא שְׂם וְאִית לִיה נְמִי שְׂם דְּלִר"י אֲדָם טוֹעָה ב' שְׂעוֹת וְאִם כֵּן כִּש"כ
שְׂטוֹעָה חֲצִי שְׂעָה וְנִימָא ג"כ דְּהָא דְקֵאָמַר ה' סוּף ה' וְהָא דְקֵאָמַר ז' תַּחֲלַת ז' וּמַעֲשָׂה
הֵנִי בְּפִלְגָא דְשִׁית וּבְקוֹנְשִׁית הַתּוֹס' דְּרַבָּא לִית לִיה כָּלֵל דְּתַלְיִנוּ טְעוֹת בְּשַׁנֵּי עֲדִים וְכִמוֹ
שְׂהוֹכִיחוּ הַתּוֹס' שְׂם וּלְקַמֵּן (דָּף מ"א ע"ב) בַּד"ה אֲחַד אָמַר ע"ש וּבְאֲחַד לִיכָא לְמַתְלִי
טְעוֹת דְּמִסוּף ה' לְתַחֲלַת ז' לֹא טְעִי אִינְשֵׁי דִישׁ הֵיכֵר בְּשִׂמְשׁ וְלִכֵּן א"ש ג"כ הָא דְלֹא מְקַשׁוּ
הַתּוֹס' רַק לְלִישְׁנָא קַמָּא דְאֲבִי שְׂם.

וְעוֹד לְרַבָּא בַּלֵּא"ה א"ש דְּלֹא מְפָרְשִׁינוּ דְּבָרֵי הַעֲדִים לְקַיָּים עֵדוּתוֹן כְּדָאָמַר שְׂם אֵלוּ
דִּיִּיקִינוּ בְּהֵנִי סְהַדֵי כו' ע"ש: שְׂם ע"ב בְּגַמְרָא דַּא"כ לְכַתְּבִינְהוּ רַחֲמֵנָא בְּחַדָּא: הָא דְהַצְרִיף
לְהֵךְ טְעָמָא דַּא"כ וְלֹא פִרִיף בְּקַצוֹר וְאִימָא חַדָּא חַדָּא חַדָּא פְּדַכְתִּיבָא פִּינוּ דְלֹא יְכוֹל לְמִילָף
מְהַדְדִי דְכָל אֲחַד אִית לִי פִירְכָא כְּדִלְקַמֵּן.

וּי"ל עִפְמ"ש הַתּוֹס' לְעִיל (דָּף ב' ע"ב) בַּד"ה דְּבָרֵי הַפֵּל וְנ"ל וּמִיָּהוּ ע"כ אִין רֵאָיָה מְשָׂם
דַּא"כ תְּקוּשִׁי לְרַמִּי בַר חַמָּא כו' אֵלָא אֲצִטְרִיף הֵיטֵב מְטַעַם דְּלְקַמֵּן דְּלְכַתְּבִינְהוּ רַחֲמֵנָא
בְּחַדָּא עכ"ל. וּלפ"ז א"ש דְּאִימָא כָּל חַדָּא פְּדַכְתִּיב לֹא הֵנִי קוֹשְׂיָא לְחַדָּא אֵלִיכָא דַּר"א
וּר"י דְּהָא יְלַפִּינוּ כָּל דִּינֵי נְפִשׁוֹת מְהַדְדִי בְּהַקְשִׁישָׁא דְּמִשְׁפֵּט אֲחַד יִהְיֶה לְכֶם וְלִכֵּן הָעִיקָר
קוֹשְׂיָא דְּסַמִּיף עָלֶיהָ הוּא דְּלְכַתְּבִינְהוּ רַחֲמֵנָא בְּחַדָּא וּכְמ"ש הַתּוֹס' לְעִיל אֵף דְּקוֹשְׂיָא לִי
דְּלפ"ז לְאַחַר שְׂתִירְץ כְּמֵאן דְּכְתִיב בְּחַדָּא דְּמִי מֵאֵי פִרִיף תּוּ עִיר הַנְּדַחַת לְהַנְּדָף תְּרַתִּי לֹא
דְּמִי כו' הָא הַשְׂתָּא שְׂפִיר יְלַפִּינוּ כּוּלְהוּ מְהַדְדִי בְּהַקְשִׁישָׁא דְּמִשְׁפֵּט אֲחַד יִהְיֶה לְכֶם וְאִין
מְשִׁיבִין עַל הַהִיקָשׁ.

וּי"ל דְּקוֹשְׂיָתוֹ הוּא פִּינוּ דְּבִלָּא הַקְשִׁישָׁא אִית לָן פִּירְכָא וְלֹא יְכוּלִים לְמִילָף מְהַדְדִי א"כ לֹא
כְּמֵאן דְּכְתִיב בְּגוֹפָא דְּמִי וּא"כ ע"כ גַּם מְמַשְׁפֵּט אֲחַד אִין לְמַדִּין דַּא"כ נְכַתְּבִינְהוּ רַחֲמֵנָא
בְּחַדָּא וּבְקוֹנְשִׁיא קַמָּא: שְׂם עִיר הַנְּדַחַת לְהַנְּדָף תְּרַתִּי לֹא דְּמִי שְׂכֵן מְמוֹנָם פְּלִט: ק"ל מַה

בְּכַף הָא ע"כ גְּלִי קָרָא דְּמִשּׁוּם זֶה לֹא יִבְצָר עַה"נ בְּחֻקֵּי דְּהָא גַם אִי לָא יִלְפִינּוּ מִהֲדַדִּי טְפִי לִיָּה חֻקֵּירוֹת עַה"נ מְאַחְרִינָא דְּהָא בְּאַחְרִינָא לָא בְּעֵינּוּ בְּכָל אֶחָד רַק תְּרִי וּבַעַה"נ תִּלְתָּא.

וְכוּן קִשְׁה לְעֵנְנּוּ מַה דְּפָרִיף מְעַדִּים זֻמְמִין לְעֵנְנּוּ עַה"ז וּמַעַע"ז לְעֵנְנּוּ עַה"ז דְּהָא ע"כ לָא קִחְשִׁיב בֵּא' קוֹלָא דְּהָא בְּכָל א' ב' פְּתִיבִי בַתּוֹרָה. וִי"ל דְּשִׁפִּיר פְּרָכִינּוּ פֶּאן כְּמוֹ דְּפָרְכִינּוּ אֶכְל ק"ו מַה לְהַד שְׁפִן קִיל בְּהָא אַף שְׁבָכְל עֵנְנִיו חֲמִיר טְפִי פִינּוּ דְּבָהָא קִיל דְּלָמָא לְכוּ נוֹהֵג ג"כ קוֹלָא זֹו גְּבִיָּה.

וְכוּן פְּרָכִינּוּ ג"כ הָכָא דְּלָמָא לְכַף בְּעֵינּוּ בַעַה"נ תִּלְתָּא פִינּוּ דְּבַעֲי הַתְּרָאָה וְהוּא בְּסִינְיָף אֶבְל מ"מ אִין לְהִבִּיא עוֹד הַשְּׁנִים דַּעַע"ז אוּ דַעַד"ז פִינּוּ דְּחֲמִיר דְּמִמוֹנוּ אֶבְד מִשָּׂא"כ בְּאַחְרִינָא וְכוּן בְּכָל אֶחָד פְּרָכִינּוּ דְּלָמָא אוֹתָן דְּכְתִיבִי גְּבִיָּה הֵם מְפָנִי הַקּוֹלוֹת שְׁנוּהִגוֹת בּוּ אֶבְל אִין לְהִבִּיא אַחְרִינָא אֵלִיו פִינּוּ דְּחֲמִיר בְּדָבָר אַחֵר: שָׁם אֶלָּא עִיר הַנְּדַחַת מֵאִי הָוִי לִיָּה לְמַכְתָּב: ק"ל מֵאִי קוֹשְׁיָא הָא לַת"ק דַּר"א בִּיבְמוֹת (דָּף ק"ד ע"א) בְּלֹא"ה א"ש דְּהָא סוֹבֵר דְּמוֹנְפָּנָה מְצַד אֶחָד לְמַדִּין וְאִין מְשִׁיבִין וְאִי מְקַשָּׁה לַר"א דְּנוֹקָא וְכְמוֹ דְּפָרִיף בְּש"ס יְבְמוֹת (דָּף ע' וְדָף ע"ד) וּבְשִׁבְתָּ (דָּף קל"א) וְא"כ דְּלָמָא ר' אֶלְעָזָר בְּאַמְתָּ סוֹבֵר כַּר' יוֹסִי דְּסוֹבֵר דְּלָא בְּעֵינּוּ רַק ג' חֻקֵּירוֹת וְלִדְיִדְיָה שְׁפִיר מְיֻתָּר ג' הֵיטֵב לְגוֹ"ש וְכַמ"ש הָר"ן.

וְעֵינּוּ נִדָּה (דָּף ל"ב) דְּשָׁם סָבְרוּ רַבֵּנּוּ דַּר' יִשְׁמַעְאֵל כַּר"א וְז"ל וּלְפִי מַה דְּמְתַרְץ לְקַמּוֹ דְּלַרְבֵּנּוּ מְלִתָּא דְּאַתְיָא בַּק"ו טַרַח וְכַתֵּב לָהּ קָרָא בְּלֹא"ה מְתַרְץ קוֹשְׁיָת הַגְּמָרָא דְּכָאן דְּשִׁפִּיר מְיֻתָּר תִּלְתָּא לְגוֹ"ש: שָׁם מְדַהֲוִי לִיָּה לְמַכְתָּב דְּרוּשׁ תְּדַרוּשׁ: א"ל לְפִי מַה דְּפִלְגִי לְקַמּוֹ (דָּף ס"ד ע"ב) אִי אֶמְרִינּוּ דְּבָרָה הַתּוֹרָה כְּלָשׁוֹן ב"א וּפְלוּגְתָּא זֹו מְשַׁכְּחִינּוּ בְּכַמְהָ דוֹכְתִי.

וְא"כ אֶפְתִּי לְמ"ד דְּבָרָה הַתּוֹרָה כְּלָשׁוֹן ב"א לֹא הָיָה יְכוּל לְכַתּוּב פֶּן דְּלָא הָוִי מְשַׁמַּע רַק חֲדָא דְּרִישָׁה דְּכָבֵר כְּתָבוּ הַתּוֹס' בְּמַנְחוֹת (דָּף י"ד ע"ב) דְּלָא אֶמְרִינּוּ פֶּן דְּבָרָה הַתּוֹרָה כְּלָשׁוֹן ב"א אֶלָּא הֵיכָא דְּמוֹכַח קָרָא וְהָרִי פֶּאן לִיכָּא הוֹכְחָה שְׁנַדְרוּשׁ דְּבָרָה הַתּוֹרָה כְּלָשׁוֹן ב"א: שָׁם וְאָתוּ נְחֻנְקִין בַּק"ו מְנַסְקֵלִין: בְּזָה לְכַאוּרָה קוֹשְׁיָתָנוּ הַנָּ"ל בְּמַקּוּמָה עוֹמְדַת פִינּוּ דְּהַשְׁתָּא שְׁפִיר יִלְפִינּוּ מִהֲדַדִּי א"כ כְּמֵאן דְּכְתִיב בְּחֲדָא דְּמֵאָ וְלָא קוֹשְׁיָא עוֹד לְכַתְּבִינָהּ רַחֲמֵנָא כְּחֲדָא וְקִיָּמִי שְׁפִיר הֵיכָשָׁא דְּמִשְׁפֵּט אֶחָד יְהִיָּה לְכֶם וְא"כ ל"ל לְמִילָף בַּק"ו וְגַם לַר"ש קָרָא ל"ל הָא אִין מְשִׁיבִין עַל הַהִקְשָׁ: שָׁם אֶלָּא לַר"ש דְּאָמַר שְׁרַפָּה חֲמוּרָה מֵא"ל: ק"ל לְפִי מַה שְׁכַתֵּב הָר"ן לְקַמּוֹ דַּר' יוֹסִי לֹא דְּרִישׁ אֶמְתָּ נְכוּן וְלִכּוֹן אוֹקִי ג' לְגוֹ"ש וְג' לְג' חֻקֵּירוֹת וְא' לְנִשְׁרָפִין וְא"כ מֵאִי קוֹשְׁיָא לַר"ש דְּלָמָא ר"ש סָבֵר כַּר' יוֹסִי וְשְׁפִיר מְיֻתָּר חַד לְגוֹ"ש: שָׁם וְאָתוּ נִשְׁרָפִין בַּק"ו מְנַסְקֵלִין.

הַקִּשְׁוֵה הָר"ן תְּפִיפּוֹק לִיָּה דְּבַעַדִּים זֻמְמִין הָוּוּ ג"כ נִשְׁרָפִים אִם הַעִידוּ עַל חֲזִיבִי שְׁרִיפָה וְהוֹזְמוּ וְגַם לַר"ש קָרָא ל"ל. וְתִרְץ דְּעַדִּים זֻמְמִין קִילִי שְׁלֹא נַעֲשֵׂה מְחַשְׁבְּתָן לְכוּן י"ל דְּהַקִּיל הַפְּתוּב גְּבִיָּהּ לְהַצְרִיף ז' חֻקֵּירוֹת גַם לְחֲזִיבִי שְׁרִיפָה.

אֶכּוֹן אֶפְתִּי ק"ל דַּמ"מ נִילָף מְעַדִּים זֻמְמִים וְחַד מְהַנְּף בְּמָה הַצַּד גַּם לְחֲזִיבִי שְׁרִיפָה דְּכִי פְּרַכְתָּ מַה לְעַדִּים זֻמְמִין שְׁפִן לֹא חֲטָאוּ בְּמַעֲשֵׂה ע"ז יוֹכִיחַ מַה לְע"ז שְׁפִן עוֹנֵשׁ סְקִילָה דְּקִיל מְשֻׁרְפָּה עַדִּים זֻמְמִין דְּבִשְׁרִיפָה יוֹכִיחַ וְאֶפְתִּי לַר"ש קָרָא ל"ל וּמְזָה לְכַאוּרָה רָאָהּ

לפירוש קמא דרש"י דעיקר קרא דעדים זוממין גפי עדי רציחה פתיב: שם מלתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא: עיין במהרש"ל ששהקשה מאי פתיב לה קרא שייך בזה פיון דאפתי לא פתיב בפירוש מאי עדיף זה מק"ו והניח בקושיא.

והנה אף דאמרינו מלתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא ריש פרק איזהו נשך וכן מלתא דאתיא בהיקשא כמש"כ הר"ן נדרים (דף ג' ע"א) ד"ה לנדור וכן מלתא דאתיא במה מצינו כמ"ש התוס' שבת (דף קל"א ע"ב) מכ"מ פבר פתבו התוס' שם דיותר מסתבר למימר פן בק"ו משום שאינו פשוט כ"כ והיינו שאפשר יש לו פרקא אף שאין אנו יודעים אותה וכמש"כ השיטה מקובצת ריש איזהו נשך לענן גז"ש וע"ש וא"כ ודאי דיתור פשוט טפי מק"ו ושפיר שייך למימר מלתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא: שם ברש"י ד"ה שפן בסיף.

מדכתיב נפש בנפש עין בעין: עיין בת"ח שביאר דעת רש"י נגד קושית התוס' ולפי פירוש רש"י זה מתורץ מה שהקשו התוס' לעיל (דף ג' רע"א) בד"ה שפן אמר. ע"ש: שם ד"ה שפן צריף התראה.

וזה חשב להרגו בלא התראה: מסקנת הגמ' דכתובות (דף ל"ג ע"א) נקט: שם ד"ה לא בעי. דאין עדים ממתניין עדותן מיובל עד חבירו: פירוש שאין ממתניין יובל שלם מלהעיד וכיון דקאמרי איזה שנה באיזה שבוע א"כ ע"כ ביובל זה הוא דאם יהיה ביובל העבר א"כ פבר עברו נ' שנה ואין העדים ממתניין כ"כ אבל אם יהיה המעשה בסוף יובל א' ודאי שאין זה חזקה שלא ימתינו העדים להעיד ביובל הנכנס והיינו דקאמרינו בגמרא פיון דאמר באיזה שבוע לא בעי באיזה יובל: שם בד"ה קבלו עליו התראה.

יודע אני שפן אני מוזהר שלא לעשות: הא דלא מצרכינו ג"כ קרא לזה כמו להא שצריף שיתיר עצמו למיתה דנה פשיטא דאי לא אמר פן מה הועילה התראה שצוה הפתוב להבחין בין שוגג למזיד או להודיע לו חומר איסורו דלמא לא שמע כלל התראה ואף שהתיר עצמו למיתה דלמא לא אמר פן רק מפני שלא להאמין לדברי העדים ואמר אעפ"כ אני עושה מפני שפבר שאינו חייב מיתה על זה אבל לאחר שאמר אני יודע שפן אני מוזהר שלא לעשות ואעפ"כ עשה והתיר עצמו למיתה אז ודאי מזיד גמור הוא: שם בד"ה המית תוף כדי דבור.

כדי שאילת שלום: אף שצריף לקבל התראה ולהתיר עצמו למיתה ובה שוה יותר מכדי שאילת שלום רב לתלמיד או תלמיד לרב אפשר שאומר פן בשעה שפבר התחיל לעבור עבירה ואין קפידא רק שלא ישהה בין התראה להתחלת עבירה שיעור שאילת שלום א"נ מתוף כדי דבור לקבלת התראה והתרת עצמו למיתה חשבינו פיון דהטעם דתוף כדי דבור הוא שלא נאמר שפבר שכח התראה ונהרי באותה שעה שקבל התראה ודאי לא שכח אותה: שם בתוספת ד"ה מדהוי ליה למכתב.

לאו דוקא: עיין במהרש"ל ומהרש"א ומהר"ם שנדחקו בפירוש דבריהם. ולפענ"ד י"ל דבריהם בפשטות משום דגרסו בגמ' דרוש תדרוש וחקור תחקור תסת או תקור.

ולכן כתבו דל"ד הוא וסיימו דאפילו אי האי תחקור טעות הוא וצ"ל דרוש תדרוש וחקור ג"כ הני משמע ד'. אכן בזה ק"ל מה שהביאו ראיה מהא דמבבא דה"ל לכתוב דרוש

דרוש דאף דמוכח משם דהיכי דמצינו למדרש דרשינו אכן ע"כ לא חשיב זה יתורא דאל"כ תקשה לרבנן דפליגי ארבי אלעזר במנחות ריש פ"ב דדריש שם הך דהוי מצי למכתב האכל האכל.

ע"ש: שם ד"ה מניין להתראה. בחבר קמב"ל למ"ד חבר צריך התראה: א"ל דא"כ למ"ד דחבר א"צ התראה קראי אלו ל"ל דילפינו מנייהו התראה דברוב מקומות בש"ס לא פרכינו סברא הוא קרא ל"ל והיינו משום שאפשר שאין הסברא פשוטה כ"כ כמ"ש התוס' שבועות (דף כ"ב סוף ע"ב) וכן צ"ל נמי לפי תירוץ השני מבעני' ליה מנ"ל דבעינו המית תוף כדי דבור אף שזה ג"כ מפת סברא ידעינו שלא נחוש לשכר שכתב התראה כמ"ש רש"י.

אכן זה נדאי דלמ"ד דחבר א"צ התראה לא סבר דהתראה דאורייתא הוא דאי נפקא ליה מקרא מנ"ל לדרוש טעמא דקרא דטעם דהתראה הוא משום להבחין בין שוגג למזיד ולמעט חבר מהתראה.

ובזה יש להבין פשט הגמרא במכות (דף ו' ע"ב) דפריה ר"פ ומי אית ליה לר' יוסי הך סברא והתנן כו' ע"ש. דלכאורה מחוסר פירוש דאדרבה מדקאמר ששונא הוא כמועד ומותרה הרי דבעינו התראה גבי מי שאינו שונא.

אכן לפ"ז מוכן פיון דר' יוסי במתניתן יליף מקרא דע"פ שנים עדים דבעינו פי שני עדין מתרין בו א"כ ע"כ התראה דאורייתא הוא והשתא פריה שפיר מי אית ליה לר' יוסי הך סברא דהתראה דאורייתא היא הא קאמר דשונא אין צריך התראה מפני שהוא כמועד ומה בכך אי גזירת הפתוב הוא דבעינו התראה נאהא מתרץ דהך ר"י בר"י היא דסבר ג"כ דחבר אין צריך התראה והוא נדאי סבר דלאו דאורייתא היא אבל ר' יוסי סבר דאורייתא היא כענולא ושאר תנאי נאמוראי דשמעתין: שם בא"ד.

אלא להבחין בין שוגג למזיד: א"ל א"כ דהגמ' אזלא אליבא דמ"ד דסבר דטעם התראה אינו משום להבחין א"כ איך קאמרינן אם אינו ענין לכרת והיינו משום דקמי שמיא גליא אם שוגג הוא או מזיד וכמ"ש רש"י הא התראה לאו משום הך טעמא הוא דמכ"מ א"ש דלא בעינו לכרת דהא קמי שמיא גליא אי יחייבו אותן מן השמים פרת בלא התראה יחייבו ואי לא לא ולמה נצרך לידע זאת ועיין מש"כ בזה עוד בספרי ע"ל למכות שם: שם דף מ"א ע"א בגמרא שהתרו בו ועדיין הוא מקושש: עיין בר"ן שכתב דהך התרו בו הוא מיתה סתם והכי אמרינן לקמן (דף פ' ע"ב): שם ה"א חייבי מלקות אין: ואף לר' יצחק דסבר במכות ריש פ"ג מלקות בחייבי כריתות ליכא מכ"מ הוי מוקמינן התראה דכתיב גבי אחותו דאם אינו ענין אמלקות ולא למיתה משום דקיל טפי: שם ה"ג מלתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא: ק"ל דא"כ היא מושפחת לכאורה ב' פתובים שפאים כא' דאין מלמדים נימא ג"כ הכי דמלתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא והרי בקדושין (דף ל"ד ע"ב) חשיב מצה והקהל ב' כתובים הפאים כא' דנשים אתיין בק"ו מטפלים ע"ש בתוס' ואי נימא פיון דאמרינן בקדושין (דף ד') דהיכי דאיכא למדרש דרשינו ולא אמרינן דטרח קרא בכדי א"כ לא נחשוב אותו לב' פתובים הפאים פאחד זה ג"כ דרשה מקרי א"כ פשיטא דקשיא אסוגיא דכאן למה ילפינו שאר חייבי מיתות מהני נימא דהוי

מחלל שפּת וּבֹא עַל נַעֲרָה מְאֹרְסָה וְרוֹצֵחַ ג' פְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד דְּלִכ"ע א"מ מְשׁוּם הַדּוֹשָׁנָה וְדִבְרֵי הַבְּרַיְוֹת וְנִגְמַר אַחֲרֵינָא מְנִיָּה.

וְרֵאִיתִי בִּס' הַלִּיכּוֹת עוֹלָם דְּטַעַם דַּמ"ד דִּב' פְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד מִלְּמַדִּין מְשׁוּם הַדּוֹשָׁנָה טַעַמָא דְּמִלְתָּא דְּאֵתִיָּא בְּבִנְיָן אֲב טַרַח וְכַתְּב לָהּ קְרָא אֲבָל ג' פְּתוּבִים אִין מִלְּמַדִּין דְּכּוֹלִי הָאִי וְדָאִי לָא טַרַח קְרָא וְהָרִי הָכָא אֲמַרִּינוּ אֲפִילוּ לְגַבֵּי ג' פְּתוּבִים כּוֹ וְצ"ע.

וְאוּלַּי י"ל עַפ"י הַנ"ל כִּינּוּן דְּאִיכָּא הִיקְשָׁא דְּמִשְׁפַּט אֶחָד לְכוּן יוֹתֵר סְבָרָא לְיוֹמֵר דְּטַרַח קְרָא אֲפִילוּ בִּג' פְּתוּבִים מְלוּמֵר דְּהִתּוּרָה רְצָתָהּ שְׁלָא נִילַף בְּהִיקְשָׁא: שֵׁם אֵלָא בְּאִשָּׁה חֲבִירָה דִּק"ל דְּמִקְטָלָא: א"ל דְּלִמָּא בְּאַמְתָּ לֹא מִקְטָלָא דְּהָא ר"י בִּר"י לֹא אִיִּירִי רַק מְחַבֵּר וּלְעַנְוֵן שְׁאָר עֲבִירוֹת.

דִּי"ל דְּכִפְרִיָּה לְפִי מַה שְׁתִּירֵץ רַב פֶּפֶּא לְעִיל (דָּף ח' ע"ב) הָכָא בְּאִשָּׁה חֲבִירָה עֲסָקִינוּ כּו' ע"ש דְּמוּכָח דְּשִׁפּוּר מִקְטָלָא: שֵׁם אֵלִיבִיָּה דִּר"י בִּר"י הִיכִי מִשְׁכַּחַת לָהּ: א"ל דְּמִשְׁכַּחַת בְּאִשָּׁת פֶּהֵן דְּלֹא יְכוּלִים לְוֹמֵר לְאֹסְרָהּ עַל בְּעֻלָּה בְּאִנּוּ דֹא"כ ה"ל לְוֹמֵר בְּאִנּוּס נְבֻעָלָה דְּגַם בְּאִנּוּס אֲסוּרָה לְבֻעָלָה פֶּהֵן דְּאִכְתִּי יְכוּלִים לְוֹמֵר לְאֹסְרָהּ עַל בּוֹעֻלָּה בְּאִנּוּ.

וּבְזָה מְתוּרֵץ ג"כ מַה שְׁהִקְשָׁה הַמְהַרְשֵׁ"א דְּלוֹקְמִי שְׁמַת הַבַּעַל אוֹ שְׁיְכוּלִים לְוֹמֵר לְהַפְסִידָהּ כְּתוּבָתָהּ בְּאִנּוּ וְכִתְרֵי הַמְהַרְשֵׁ"א: שֵׁם שְׁזִינְתָה וְחִזְרָה וְזִינְתָה: ק"ל לִפ"ז ל"ל לְרַבֵּי לְעִיל עַל דְּבֵר אֲשֶׁר עָנָה גַבֵּי נַעֲרָה הַמְאֹרְסָה לְהוֹרוֹת הַתְּרָאָה הָא בְּלֹא"ה מוּכָח דְּבֻעֵינוּ הַתְּרָאָה לְרַבֵּי לְשִׁטְתוֹ דֹא"כ אִיךָ מִשְׁכַּחַת כָּלֵל דִּין נַעֲרָה מְאֹרְסָה דְּמִקְטָלָא הָא יְכוּלִים הָעֵדִים לְוֹמֵר לְאֹסְרָהּ עַל בְּעֻלָּה בְּאִנּוּ כְּשֶׁהוֹזְמוּ וְא"כ ה"ל עֵדוֹת שְׁאִי אִתָּה יְכוּלִים לְהַזְיֵמוּ וְגַם אִיִּהִי לֹא מִקְטָלָא כְּמִבְּרֹאֵר בְּשִׁמְעֵתִין וְא"ל כְּתִירוּץ הַגְּמָרָא שְׁזִינְתָה וְחִזְרָה וְזִינְתָה דֹא"כ הו"ל בְּעוּלָה בְּבֻעִילָה שְׁנִיָּה שְׁהֵעִידוּ עִתָּה וְאִינָה בְּסִקִּילָה רַק בְּחִנּוּק כְּדִלְקַמְּן (דָּף ס"ו ע"ב) וְא"ל דְּמִשְׁכַּחַת שְׁזִינְתָה פַּעַם רֵאשׁוֹן שְׁלָא כְּדִרְפָּה דְּלֹא נַעֲשִׂית בְּעוּלָה הָא רַבֵּי לְשִׁיטְתוֹ סוּבֵר בְּקִדּוּשֵׁין (דָּף ט' ע"ב) דְּבֻעוּלָה שְׁלָא כְּדִרְפָּה הִיא בְּחִנּוּק אֵלָא ע"כ מוּכָח דְּבֻעֵי הַתְּרָאָה וְא"כ אִין יְכוּלִים לְוֹמֵר לְאֹסְרָהּ לְבֻעָלָה בְּאִנּוּ כִּינּוּן דְּאִתְרוּ בָּהּ וְא"כ ע"כ מוּכָח דְּבֻעֵי נַעֲרָה מְאֹרְסָה הַתְּרָאָה וּמִמִּילָא יְדַעִינוּ כָּל הַנְּסִקְלִין בְּמַה מְצִינוּ וּמְקוּשָׁשׁ אִתִּיָּא לְנִשְׁרָפִין וְא"כ לְרַבֵּי לְשִׁיטְתוֹ קְרָא דְּעַל דְּבֵר מִיּוֹתֵר הוּא.

אֲכֹן לְפִי תִירוּץ ב' שֶׁל הַתּוֹס' לְעִיל בַּד"ה מְנִיִּין לְהַתְּרָאָה א"ש: שֵׁם תְּרַגְמָה ר"ח בְּסוּדָר שְׁחַנְקוּ בּו: ה"ה דֹּהמ"ל דְּהַבְּרִיָּתָא בְּן זַפְאִי הוּא דְּסוּבֵר דְּהַכְּחָשָׁה מְקַרֵּי כְּדִלְקַמְּן אֵלָא דְּרָצָה לְאוּקְמָא אֵלִיבָא דְּכ"ע: שֵׁם כְּגוֹן שְׁשִׁפְדוּ בְּיַחְוֹר שֶׁל תְּאֵנָה: פִּירוּשׁ בְּאֶחָד הַיַּחְוֹרִים הַמְחַוְּבֵרִין לְאִילָן תְּאֵנָה שְׁפָדוּ וְלָכֵן א"ש הַדּוֹשָׁנָה דֹּהמ"ל תַּחַת תְּאֵנָה הַרְגוּ וְכִינּוּן דְּשִׁאֲלָתוֹ הִנֵּה בְּאִיזָה אִילָן שְׁפָדוּ וְלָכֵן א"ש דְּנִקְט יַחְוֹר שֶׁל תְּאֵנָה וְלֹא סָתֵם הַרְגוּ בְּעֵץ תְּאֵנָה דְּרָצָה לְמַצּוֹא שְׁהַרְגוּ בְּתֵאֵנָה עֲצָמוּ דְּהִינּוּ בְּאִילָן כְּשֶׁהוּא בְּמַחְוּבֵר כְּדִי לְיִישַׁב בְּרִיָּיתָא דְּתַחַת תְּאֵנָה הַרְגוּ: שֵׁם שְׁאִנֵּי בְּן זַפְאִי דְּבִדְיָקוֹת כְּחִקּוּרוֹת מְשׁוּי לִיָּה: וְרַב חֲסִדָּא דְּאָמַר כְּרַבְּנָן דְּפִלְגִי אֲבָן זַפְאִי וְכַמ"ש הַר"ן.

אֲכֹן ק"ל דֹּהמ"ל דֹּהמ"ל דְּאִיךָ מְתֵרֵץ רַב חֲסִדָּא גּוּפָא לְקַמְּן (דָּף פ"א ע"ב) בְּהַדּוֹשָׁנָה דְּמַכְנִיסִין אוֹתוֹ לְכִיפָה כְּגוֹן דְּאִתְכַחַשׁ בְּבִדְיָקוֹת כּו' בְּעוּקְצֵי תְּאֵנִים ע"ש הָא הַדּוֹשָׁנָה לְדִידְיָה בְּרַקְטָלָא הוּא וְאִיךָ מְתֵרֵץ מְתַנִּיתוּ שְׁלָא אֵלִיבִיָּה לְתֵרֵץ כְּגוֹן דְּאִתְכַחַשׁ בְּבִדְיָקוֹת דְּבִסִּיף הַרְגוּ וּבְאַרְרִינּוּ

הָרְגוּ דָגָם לְדִידְיָה לְאוּ בַר קִטְלָא הוּא וְדוּחַק לְוֹמֵר דְּמִשׁוּם אַבְיָמִי ק"ל וְלִיָּה לָא ס"ל
וְאַבְיָמִי סָבַר פְּרַב יְהוּדָה לְעִיל (דָּף ל' ע"ב) דְּפָלִיג אַרְבַּ חֲסֵדָא וּפְסָק כַּר"י בְּן זַפְאִי וְכַמ"ש
לְעִיל: שְׁם בְּרַש"י ד"ה תְּאַנּוּת שְׁחוּרוֹת.

דַּע"כ בְּתַאנִּים עֲצָמָן א"א לְהַרְוֹג: אַף דְּבַמְכוּת (דָּף ח' ע"א) מוּכַח דְּשִׁינָה מִיָּתָה בְּתַמְרִים
אַפְשָׁר דְּקִים לִיָּה לְהַש"ס דְּתַאנִּים קִטְנִים אוּ רַפִּים יוֹתֵר מִתְמַרִּים וְא"א לְהַרְוֹג בְּהֵן: שְׁם
בַּד"ה אֶלָּא בַּדַּנ"פ. שְׁנַאֲמַר וְעִלִּית אֶל הַמְּקוֹם: עֵינָן בְּתוֹס' שְׁבַת (דָּף ט"ו ע"א) שְׁתַּמְהוּ
בְּזָה וְהַנִּיחוּ בְּקוֹשְׂיָא דְהָא הָד קָרָא גְבִי זָקֵן מְמַרָא פְּתִיב וּמַנ"ל שְׁאָר דִּינֵי נְפִשׁוֹת וְאַפְשָׁר
דְּלִפְיָן כֵּן מִמְשַׁפֵּט אֶחָד יְהִיָּה לְכֶם דְּהוֹקְשׁוּ דַּנ"פ לְהַדְדִי וְכַמ"ש הַתּוֹס' לְעִיל (דָּף ב'
ע"ב).

אַכֵּן הַתּוֹס' הִקְשׁוּ עוֹד יוֹתֵר דְּאַפִּילוּ בְּזָקֵן מְמַרָא לָא פְּתִיב הַמְּקוֹם רַק בְּהַמְרָאָתוֹ וְלֹא
בְּמִיתָתוֹ וְזָה לֹא מְתוּרָץ בְּדַבְרֵינוּ. וְעֵינָן בַּע"ז (דָּף ח') שְׁשָׁם יִישְׁבוּ הַתּוֹס' קוֹשְׂיָא זֹו אֶבְל
אִין שְׁיִינָה תִּירוּצָם אֶלְיָבָא דְרַש"י שְׁפַתְבָּ דְּאַתִּי מִהַמְּקוֹם גּוֹרָם.

וְעֵינָן בַּפ"י בְּשִׁבְתָּ שְׁם שְׁלֹא רָאָה דְּבָרֵי רַש"י פָּה: שְׁם בַּא"ד. וְכִינּוּן דְּחִזּוּ דְּנִפְיָשִׁי רוּצָחִים:
א"ל דַּא"כ דְּמִשׁוּם הָד טַעְמָא יִישְׁבוּ בְּחִנּוּת א"כ אִיָּה אֶמְרִינּוּן סוּף סוּטָה מְשַׁרְבוּ רַצְחָנִים
בְּטָלָה עֲגָלָה עֲרוּפָה וּמְפָרֵשׁ הַטַּעַם בְּבַרְיָתָא שְׁם דְּאִין עֲגָלָה בָּאָה רַק עַל הַסְּפָק תִּיפּוּק
לִיָּה כִּינּוּן פְּשָׁרְבוּ רַצְחָנִים יִישְׁבוּ ב"ד בְּחִנּוּת א"כ לֹא יְכוּלִים לְהַבִּיא עוֹד עֲגָלָה כִּינּוּן דְּבַעֲיָן
ב"ד הַגְּדוּל לְמַדִּידָה וְכַדְאַמְרִינּוּן בַּפ"ק לְעִיל וּבְסוּטָה ר"פ עֲגָלָה עֲרוּפָה וְהַרִי הַמְּקוֹם גּוֹרָם.

דִּי"ל דְּלֹא אֶמְרִינּוּן רַק לְעַנְיָן לְדוֹן דַּנ"פ אֶבְל לְעַנְיָן לְמַדּוּד יְכוּלִים גַּם פְּשִׁיּוּשְׁבִים בְּחִנּוּת
דְּהָא זָה אֶתִּיא מְזַקְנִיָּה אוּ מִהַמְּיֻחָדִים בְּשׁוֹפְטִיָּה וְעַכ"פ הַמְּיֻחָדִים הֵם: שְׁם בְּתוֹסְפַת ד"ה
וְאִי פְּתִיב. וְלְעִיל מִשְׁמַע דְּבַעֲיָ הַתְּרָאָה: לְקַמּוֹן (דָּף קי"א ע"ב) אֶמְרִינּוּן בְּפִירוּשׁ וְצָרִיכִים
ב' עֲדִים וְהַתְּרָאָה לְכָל או"א: שְׁם בַּד"ה אֶבְל סְקִילָה דְּחַמִּירָא.

וְתִימָא מַנ"ל דְּנִסְקָלִין: וְנִלְעַנ"ד לִיִּישְׁב קוֹשְׂיָא זֹו גַּם קוֹשְׂיָתָם בַּד"ה תְּנִיחוּ דְּנִילָף בַּגַּז"ש
דְּרַשַׁע גַּם קוֹשְׂיָתָם בַּד"ה וְאִי פְּתִיב ע"פ מַה שְׁפַכְרָ הַבְּאֵנוּ לְעִיל מַש"כ הַתּוֹס' רִישׁ מְסַכְתִּין
דְּמַהִּיקְשָׁא דְּמִשְׁפֵּט אֶחָד יְהִיָּה לְכֶם יְלִפְיָן גַּם דִּינֵי נְפִשׁוֹת מְהַדְדִי וְהַכִּי אֶמְרִינּוּן ג"כ
בְּכַתְּבוֹת (דָּף ל"ג ע"א) ע"ש וְהָא דְּלֹא יְלִפְיָן לְעִיל וְאַצְטְרִיָּה הֵיטֵב הִינּוּ מִשׁוּם הָד
קוֹשְׂיָא דְּלַכְתְּבִינָהוּ רַחֲמָנָא בְּחַדָּא.

וְעוֹד י"ל עַפְמ"ש הָר"ן בְּנִדְרִים (דָּף ג' ע"א) כַּנ"ל דְּמַלְתָּא דְּאַתִּיא בְּהִיקְשׁ טְרַח וְכַתְּבָ לָהּ
קָרָא א"כ בַּלֵּא"ה ל"ק לְמַה כְּתֻבָּה הַתּוֹרָה הֵיטֵב אַף דְּאַתִּיא מִהִיקְשָׁא דְּמִשְׁפֵּט אֶחָד יְהִיָּה
לְכֶם. וְכֵן צ"ל ע"כ מְגַמְרָא דְּלִפְיָנוּ דְּלַעֲנָן הַתְּרָאָה לֹא שְׁיִינָה תִּירוּצָ הַתּוֹס' הַנ"ל מַה
שְׁתִּירְצוּ אַהָד דְּהֵיטֵב וְאַעַפ"כ לֹא יְלִפְיָן מִמְשַׁפֵּט אֶחָד.

וְע"כ צ"ל דְּמַלְתָּא דְּאַתִּיא בְּהִיקְשָׁא טְרַח וְכַתְּבָ לָהּ קָרָא. וְלִכֵּן ל"ק מַנ"ל פְּטוּר מִן
הַתְּשְׁלוּמִין גְּבִי נִסְקָלִין וְנִשְׁרָפִים דְּשִׁפִּיר יְלִפְיָן כֵּן מִמְשַׁפֵּט אֶחָד וְרַק הָכָא גְּבִי הַתְּרָאָה
טְרַח וְכַתְּבָ קָרָא אַף דְּנוּכַל לִילָף מִהִיקְשָׁא.

וְגַם ל"ק מַנ"ל הַתְּרָאָה גְּבִי עִיר הַנְּדַחַת דְּשִׁפִּיר אֶתִּיא מִהִיקְשָׁא דְּמִשְׁפֵּט אֶחָד וּבְזָה לֹא
שְׁיִינָה פְּרָכָא דְּאִין מְשִׁיבִין עַל הַהִיקְשׁ. וְמַה שְׁהִקְשׁוּ לְמַה דְּלֹא יְלִפְיָן חֲזִיבִי מִיָּתוֹת בַּגַּז"ש

דְּרִשְׁעַ מַחְזִיבֵי מַלְקוֹת בְּלֹא א"ש ע"פ גְּמָרָא דְּאִינְהוּ נִשְׁדָּה הַגָּ"ל דְּמַלְתָּא דְּאִתְּנָא בְּגוֹז"ש טַרַח וְכַתֵּב לָהּ קָרָא: שָׁם ד"ה בְּאִשָּׁה חֲבִירָה.

וְלֹא בְּעֵי ר"י שְׁיִתִּיר עֲצָמוּ לְמִיתָה: פְּרִוּשׁ דְּאַף דְּשִׁינָה הִתִּיר עֲצָמוּ לְמִיתָה בְּלֹא הִתְרָאָה פְּגוּן וְשִׁאֲמַר מְעַצְמוּ פֶּן מ"מ פִּינּוּן שְׁצָרִיכִים הָעֵדִים לֹמַר שֶׁהִתִּירָה עֲצָמָה לְמִיתָה א"כ הָרִי יִדְעוּ שְׁחִיבָת מִיתָה ע"פ עֲדוּתָן וְלֹא יְכוּלִין שׁוּב לֹמַר לְאַוְסְרָה עַל בְּעִלָּה בְּאִנּוּ וְלֹא יִדְעוּ כָּל שְׁחִיבָת מִיתָה ע"פ עֲדוּתָנוּ וְלִכֵּן מְקַשׁוּ הַתּוֹס' אֶתְנִי גְּמָרָא דְּבִאִשָּׁה חֲבִירָה פֶּן וְלֹא אֲדַבְּרִי ר"י בְּר"י וְדָלָא פְּפִירוּשׁ מְהֵרָם: שָׁם בְּד"ה לְאַוְסְרָה עַל בְּעִלָּה שְׁנֵי בְּאִנּוּ.

הָוֵי מ"ל דְּאִיבְרֵי שְׁזִינְתָה וְלֹא יִדְעֵי מִי הוּא עכ"ל: וְה"ה ג"כ הַמ"ל שְׁמַת הַבּוֹעֵל דְּבִזְנָה לֹא שְׁיִיף לְהַפְסִידָה פְּתוּבָתָה פְּתִירוּץ הַמְהַרְש"א כְּמוֹכֵן: שָׁם ד"ה א"נ שְׁזִינְתָה מְקַרְוֵבָה. וְא"ת אֶפְתִּי מנ"ל: הַמ"ל דְּאִיבְרֵי דְּהַבּוֹעֵל בְּלֹא ה"ה פְּסוּל לְעֲדוּת אֶלָּא דְּבִלֵּא ה"ה מְשַׁנֵּי שְׁפִיר וּבְזָה א"ש דְּלֹא תִקְשִׁי דְּאֶפְתִּי קוֹשְׁיָתָם בְּמִקוּמָה עוֹמְדָת לְרִיב"י אִיף מְשַׁפְּחַת דְּחֲבֵר נְהָרְגַּ וְבִלֵּא הִתְרָאָה הָא יְכוּלִים לֹמַר לְפָנֶסְלוּ בְּעֲדוּת בְּאִנּוּ וּלְפ"ז א"ש דְּמְשַׁפְּחַת בְּשַׁפְּכָר הוּא פְּסוּל.

א"נ י"ל דֹּא"כ לְמָה לְהֵם לְשַׁקֵּר בְּדָבָר שְׁעוֹנָשׁוּ מִיתָה ה"ל לְהַעֲיֵד שְׁאָכַל גְּבִילוֹת אוֹ שְׁיַחַק בְּקוּבָיָא אוֹ אֶחָד מְשַׁאָר דְּבָרִים שְׁפּוֹסְלִים לְעֲדוּת וְגַם הַתּוֹס' הֵיוּ יְכוּלִים לְתַרְץ פֶּן אֶלָּא דְּבִלֵּא ה"ה מְשַׁנֵּי שְׁפִיר.

וּבְזָה א"ש ג"כ מָה שֶׁק"ל לְכַאוּרָה לְפִי דְּבָרֵי הַתּוֹס' אִיף מְשַׁפְּחַת שׁוּם עֲדוּת בְּעוֹלָם הָא כָּל עֲדוּת אִי אִתָּה יְכוּל לְהַזְיָמָה פִּינּוּן דְּעַד זֹמָם פְּסוּל לְעֲדוּת א"כ כְּשִׁבְאוּ עֵדִים וְהַזְיָמוּ לְעֲדֵי נְפִשׁוֹת וּבְאוּ אַחֲרֵים וְהַצְדִּיקוּ לְעֵדִים הָרֵאשׁוֹנִים וְזָמְמוּ לְהַזְיָמִים אִין יְכוּלִים לְקַנִּים בְּהַזְיָמִים דִּין הַזְמָה דְּהָא יְכוּלִים לֹמַר לֹא נִתְפָּוּנוּ כָּל לְהַמִּית לְהַעֲדִים רַק לְפָנֶסְלָם לְעֲדוּת פְּדִין עֵדִים זֹמְמִין וּבְהָא לֹא שְׁיִיף וְהָא אִתְּרוּ בִּיהַ דְּהָא עֵדִים זֹמְמִין א"צ הִתְרָאָה וְכִינּוּן דְּהַזְיָמִים אִין לְקַנִּים בְּהֵם דִּין הַזְמָה גַּם הָעֵדִים לֹא נְהָרְגִין עַל פִּיהֶם כְּשִׁלֵּא הוּזְמָו וּמְמִילָא גַּם אוֹתוֹ שְׁהַעֲיֵדוּ הָעֵדִים עָלָיו אִינוּ נְהָרְגַּ מְשׁוּם עֲדוּת שְׁאִי אִתָּה יְכוּל לְהַזְיָמָה וְא"כ אִיף מְשַׁפְּחַת דִּין מִיתָה לְעוֹלָם אַע"כ מוֹכַח פְּתִירוּצָנוּ הַגָּ"ל דְּלֹא יְכוּלִים לֹמַר לְפָנֶסְלָם בְּעֲדוּת בְּאִנּוּ דֹּא"כ ה"ל לְפָנֶסְלָם ע"י דְּבָר אַחַר וְלֹא ע"י הַזְמָה שְׁתִּלֵּא בִּיהַ מִיתָה.

וְעוֹד י"ל עַל זֶה לְפִי מָה שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' לְעִיל (דָּף ט' ע"ב) בְּד"ה עֲדֵי הָאָב ע"ש דְּבַתְּרוּצָם שָׁם מְתוּרְץ גַּם זֶה. וּבְזָה א"ש ג"כ מָה שְׁקַשְׁשָׁה עוֹד לְפִי מָה דְּאֶמְרִינּוּ לְקַמּוֹן (דָּף פ"ח ע"ב) דְּמִסִּית לֹא בְּעֵי הִתְרָאָה א"כ אִיף מְשַׁפְּחַת כָּל מִיתָה גְּבִיָה הָא הָעֵדִים כְּשִׁהוּדוּ יְכוּלִים לֹמַר לְפָנֶסְלוּ בְּעֲדוּת בְּאִנּוּ וְא"כ ה"ל עֲדוּת שְׁאִי אִתָּה יְכוּל לְהַזְיָמָה דְּוַדַּאי מִסִּית לֹא גָרַע מְאוּכַל גְּבִילוֹת דְּפָסוּל לְעֲדוּת וְיְכוּלִים לֹמַר הָעֵדִים לֹא יִדְעוּ דְּנְהָרְגַּ בְּלֹא הִתְרָאָה וְכִמוּ לְעַנּוּן חֲבֵר דִּיכּוּלִים לֹמַר לֹא יִדְעוּ שְׁחֲבֵר א"צ הִתְרָאָה וְכִמ"ש הַתּוֹס' לְעִיל (דָּף ט').

אֲבָל לְפִי דְּבָרֵינוּ אִתִּי שְׁפִיר דֹּא"כ הִיָּה לְהֵם לְהַעֲיֵד שְׁאָכַל גְּבִילוֹת וְלֹא בְּדָבָר דְּתִלֵּא בִּיהַ מִיתָה: שָׁם ע"ב בְּגְמָרָא א"ר וְהָא עֲדוּתָן קִיָּמַת קְתָנִי: הָא ל"ק לִיהַ דְּהָא שְׁנִים אוֹמְרִים אִין אָנוּ יוֹדְעִים קְתָנִי דְּדָרְךָ הַמְנָא שְׁחָסַר תִּיבָה ע"י שְׁחָה וְכִמ"ש רש"י לְעִיל (דָּף י' ע"ב) בְּד"ה וְהָא עֲבוּר קְתָנִי וְא"כ ה"ה ג"כ לְהוֹסִיף תִּיבָה אַחַת בְּמִקוּם שְׁאִינוּ נוֹגַע לְעִיקָר הַדִּין אֲבָל לְהַחֲלִיף עֲדוּתָן בְּטִלָּה בְּעֲדוּתָן קִיָּמַת שְׁהוּא עִיקָר הַדִּין בְּזָה וְדַאי אִין שְׁיִיף

טעות דכש"כ הוא ממה שכתב רש"י דלא מיחלף ליה בין קדוש לעבד כ"ש דלא מיחלף ליה הא: שם אמרי ליה ומאי אמרינו בה בסנהדרין גרידתא: ק"ל מאי פעי בזה וכי ח"ו הגדולים הללו רצו להתפאר בתורתם שאינם צריכים לשמיעת רבן.

תו י"ל פשאמר להן רמי בר חמא אי הכי אמריתו טובא אמריתו קאמרי מטיבותיה דמר כו' מנזיהותא דמר לא אמר בה ולא חדא הם לכאורה דברים מחוסרי הבנה וגם מה לשון ולא חדא. ועוד דהוא אמר להם אמריתו לשון רבים.

וכן הנה להם להשיב אמרנו בה לשון רבים אכן הם לא השיבו רק לשון יחיד נסתר אמר בה. ונלענ"ד עפ"י מה דאמרינו בגמרא שתלמיד פשאומר שמועה מפי רבו בתחלה יאמר בשם עצמו עד שיידע אם ישר בעיני שומעיו ואח"כ יאמר שרבו אמר כן למען שלא יגרום זילותא לרבו ופירשו המפרשים כן פירוש המימרא דכל האומר דבר בשם אומר דהיינו שבתחלה יאמר הדבר ואם תישר אז יאמר בשם אומר כמו שעשתה אסתר והשתא ניחא דרמי ב"ח דפגע בהו ושאלם מה אמריתו בי רבה דהיינו מה נתחדש בבית מדרשכם היו מתייראים לומר דבר בשם רבם דשאמר רק לקנטר בא ולבזות את דברי רבן ולכן קאמרי ליה ומאי אמרינו בה בסנהדרין גרידתא כו' פלומר לא נשיב לה אלא משלנו ולא משל רבה.

אכן אחרי שישר דבריהן בעיניו אמר להו א"ה אמריתון בה כו' א"כ הוצרך והוטל עליהם לומר ב' דברים האחד שיודיעו לו שרבם אמר כן ולא משלהם הוא והב' ליתן טעם למה עשו כן לומר בתחלה בשמם וזה שהשיבו לו מטיבותא דמר אמר בה טובא פירוש פיון שראינו טובא דמר שלא רצה לקנטר והודה לדברינו גם אנו נאמר לו שאמר בה טובא דהיינו שרבינו חידש זה ודברים רבים אחרים.

אבל מנזיהותי דמר אם הנה מתריס פנגדנו אז לא הנה רבה לא אמר בה ולא חדא דהיינו אומרים הפל בשמנו שלא ליתן פבוד רבינו לבזו: שם עד רובו של חדש: עיין בר"ן שהקשה דא"כ לפלוג במתניתן בטעות יום אחד גופא בין קודם רובו לאחר רובו.

ותירץ דאז ה"א דקודם רובו אפילו בב' ימים תלינו טעות. אכן אפתי ק"ל דלפלוג בקודם רובו גופא בין באו להעיד פשעדיין הוא קודם רובו של חדש לבאו להעיד על מעשה שהנה קודם רובו לאחר רובו דאז לא תלינו עוד בטעות פיון שפכר שמעו מתי קדשו ב"ד החדש ובזה לא שייך טעות דע"כ מוכח דבב' ימים אין תולין טעות דא"כ לאשמעינן רבותא טפי פבאו להעיד קודם רובו דאפילו בב' ימים עדותן קיימת: שם ברש"י ד"ה הא דאורייתא.

פדתניא לעיל נכון שיהנה נכון: א"ל דא"כ היכי ילפינן לעיל (דף מ' ע"ב) מאמת נכון ב' חקירות הא אצטריך לבדיקות די"ל דמדכתיב אחקירות לישנא דנכון ולא לישנא אחריןא שפיר שמעינן גם בדיקות מניה: שם בתוספות ד"ה פמאן כר"ע.

וי"ל דהא דקאמר: אכן מ"מ צ"ל ג"כ דר"ע לא פליג רק מוסיף אדברי ר"ש כמו לפירוש רש"י דאל"כ איך אפשר דיקרא קרוב או פסול פיון דאינו יכול להזימו ואי הוזמו הב' אחרים יקניים בהו דין הזמה מאי פסול שייך לפ"ז הא אפתי הוי עדות שאמה יכול להזימו: שם בד"ה שנה יודע.

קָשָׁה וְמָה אֵלּוּ דִּיּוּקֵינוּ: וְאַף דִּלְקָמֵן (דָּף ס"ט) מְבַרְרָא דְלַכְּךָ מִיְקָטֵל וְלֹא תִּיּוּשֵׁינוּ לְהִכִּי דְאֲזֵלִינוּ בְּתַר רַבָּא מִכ"מ הָרִי נוֹכַל לְבָרַר ע"י בְּדִיקָה. וְכֵן פְּתָבוּ בְּפִירוּשׁ בְּפִסְחִים שָׁם: שָׁם בַּא"ד.

מִיָּד דְּהוּי אֲעָקֵד אֹמֵר בְּג' וְא' אֹמֵר בְּה': ק"ק מֵאֵי רֵאָיָה מְשָׁם דְּהֵתָם וְדֵאֵי פִּינּוּ דְרַבָּא לֹא טְעֵי בְּב' עֲבוּרִים א"כ מַעַת שְׁהִוְכְחָשׁוּ וְזָה אֹמֵר בְּב' וְזָה אֹמֵר בְּה' פְּכָר הָוֵי עֲדוּת מְוַכְחָשֵׁת וְמָה יוֹעִיל מָה שְׁפִנּוּנוּ לְעֲדוּת בְּאִיזָה יוֹם פִּינּוּ דַמ"מ הָוֵי הִכְחָשָׁה בִּימֵי הַחֲדָשׁ דַּע"כ לֹא טוֹעֵין בְּב' עֲבוּרִים אֲבָל לְעִנְיָן טְעוּת יוֹם א' פִּינּוּ דְרַבָּא טוֹעֵין בְּכָךְ א"כ גַּם אֵי לֹא אֲזֵלִינוּ בְּתַר רַבָּא עַכ"פ לֹא גָרַע מִשְׁאַר סָפֵק דְּעֵלְמָא אֵי טוֹעֵין בְּכָךְ וְא"כ לֹא הָוֵי הִכְחָשָׁה אוֹ לֹא טוֹעֵין דְּהוּי הִכְחָשָׁה בְּזָה שְׁפִיר י"ל מְדַכְּוֵנוּ בְּעֲדוּת הַיּוֹם אֲזֵלִינוּ בְּתַר חֲזָקָה וְאֲגִלִּי מִלְּתָא דְלֹא הִכְחָשָׁה הָוֵי אֲבָל בְּב' עֲבוּרִין הָוֵי פְּכָר הִכְחָשָׁה דְּוַדַּאי בְּתַר מִיעוּט לֹא אֲזֵלִינוּ גַּם אֵי לֹא אֲזֵלִינוּ בְּתַר רַבָּא: שָׁם ד"ה א' אֹמֵר.

וְי"ל דְּוַדַּאי פִּי דִּיּוּקֵינוּ בְּהַגֵּץ: א"ל דַּא"כ אֵיךְ אֲמַרִּינוּ בְּמַתְנִיתָן דַּא' אֹמֵר בְּה' וְא' אֹמֵר בְּז' לַכ"ע לֹא טְעֵי אֲנָשֵׁי בְּכָךְ מִפְּנֵי הַיְכָר הַשְּׁמָשׁ וְעֲדוּתָן בְּטִלְהָ דְלִמָּא לֹא יָדְעֵי בְּאִיזוּ שְׁעָה חֲמָה בְּמַזְרַח וּבְאִיזוּ שְׁעָה בְּמַעֲרָב דִּי"ל דְּחֲצוֹת הַיּוֹם מִיָּדַע יָדִיעַ לַכ"ע וְאִין טוֹעֵין בְּכָךְ כְּמוֹ שְׁטוֹעֵין בְּשַׁעוֹת הַגֵּץ: שָׁם ד"ה א' אֹמֵר בְּג'.

נִימָא עֲוֹבְדָא פִּי הָוֵי בַד' הָוֵי: ק"ק הָא פֶּל קֹנְשִׁיּוֹת רַבָּא הָיָה שָׁם דְּלָמָּה נִתְלָה בְּדָבָר שְׂאָם לֹא הָיָה כֵּן טְעוּת הָוֵי וְנִקְטָטֵל אוֹתוֹ מְסַפְקָא וְלָכוּן מְתַרְץ שָׁם דְלֹא תִלְיִן בְּטְעוּת אֲלֵא בְּיָדְעֵינוּ ע"כ דְּטְעֵי אֲיִנְשֵׁי הִכִּי וְא"כ לָמָּה נֶאֱמַר מְסַפִּיקָא דְעֲוֹבְדָא בַד' הָוֵי לְהַחְמִיר עָלָיו דְלִמָּא לֹא הָוֵי בַד' וְהוּי הִכְחָשָׁה: שָׁם בַּא"ד.

דַּאִין לְתַלּוֹת טְעוּת בְּב' עֲדִים: צ"ע דַּלְפ"ז אִם הָיוּ פָּאן ד' עֲדִים שְׂפָאוּ כַּא' לְהַעִיד וּב' אֲמָרוּ בְּג' וּב' אֲמָרוּ בַד' שְׁעוֹת יְפָסֵל הַעֲדוּת לְרַבָּא דַּא"כ ע"כ נִתְלָה הַטְּעוּת בְּב' עֲדִים וְכִינּוּן דַּב' וְדֵאֵי מְוַכְחָשִׁים הֵם א"כ ה"ל כְּנִמְצָא א' מִהֵן קְרוּב אוֹ פְּסוּל וּבְטֵל כָּל הַעֲדוּת: שָׁם דָּף מ"ב ע"א בְּגַמְרָא א' אֹמֵר קִוְדָם הַגֵּץ וְא' אֹמֵר לְאַחַר הַגֵּץ.

א"ל דְּלִמָּא יוֹם הַמְּעוֹנָן הָיָה וְאִין הַיְכָר בְּשִׁמְשׁ דְּמִדְּיִיקֵי בְּהַגֵּץ וְדֵאֵי לֹא טְעֵי אֲיִנְשֵׁי וְכַמ"ש הַתּוֹסֵף לְעֵיל בַּד"ה א' אֹמֵר בְּב' שְׁעוֹת ע"ש א"כ אֵהָא דְּמַתְנִיתָן דַּא' אֹמֵר בְּה' וְא' אֹמֵר בְּז' לְכַאוּרָה קָשָׁה. אֲכֵן הָא פְּכָר הַקָּשׁוּ גְּלִיּוֹן תּוֹסְפוֹת הֵבִיאָם הַמְּהַרְשֵׁ"ל פְּסָחִים (דָּף י"ב) וְתִרְצוּ פִּינּוּ דְרוּב יָמִים אֵינָם מְעוֹנִין לֹא תִלְיִנוּ בְּמִיעוּט לְקִיָּים עֲדוּתָן וְלְהַרְוֵג נֶפֶשׁ ע"ש.

אֲכֵן לַפ"ז אִם יָדוּעַ לָנוּ דְאוֹתוֹ יוֹם מְעוֹנָן הָיָה בְּאַמַּת תּוֹלִין בְּטְעוּת לַפ"ז: שָׁם דְּתַנְיָא ר"י אֹמֵר כְּשֵׁם שְׂאִין מוֹסִיפִין: א"ל דַּלְר' יוֹסִי לַפ"ז קֹנְשִׁית הַגַּמ' דְּלַעִיל (דָּף י"ז ע"א) בְּמַקּוּמָה עוֹמְדָת אֵיךְ מְשַׁפְּחַת הַטְּיָיָה לְרַעָה ע"פ ב' דְּבַמוֹסִיפִין לֹא מְשַׁפְּחַת דְּלִית לָיָה מוֹסִיפִין וְכַר' הַיּוֹדָה ג"כ ע"כ לֹא ס"ל מְדַקְאָמֵר כְּשֵׁם שְׂאִין מוֹסִיפִין עַל ב"ד שֶׁל שְׂבָעִים וְאֲחָד דִּי"ל דְּלַעִיל לֹא פְּרַכִּינוּ כֵּן רַק אֲמַתְנִיתָן דְּקַתְנֵי בְּהַ טְיָיָה ע"פ ב' וְלַר' יוֹסִי בְּאַמַּת לֹא מְשַׁפְּחַת רַק ע"פ ג' וְעוֹד גַּם לַר' יוֹסִי מְשַׁפְּחַת בִּי מְזַפִּין וִי"ב מְחַיְיָבִין וְא' אֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ: שָׁם אֵילִימָא קֵשׁ דִּינָא אֵיפְכָא מִבְּעֵיא לָיָה.

עֵינּוּ בְּר"ן שְׁכ' שְׁהַרְמַב"ם ע"כ סוּבְר פְּפִירוּשׁ רִש"י אֲכֵן לְכַאוּרָה קָשָׁה דְּהָא מְפָסֵק הַרְמַב"ם (פ"ט מַה סְנֵהֲדָרִין) נִרְאָה שְׁהוּא מְפָרֵשׁ דְּהָאֵי גְּזַדְּקוּן הַדִּין קָאֵי אֲפּוּטְרִין אוֹתוֹ

וּכְמוֹ שֶׁפִּי גַם הָרָ"ן וְלִפְנֵי רִש"י לְכַאוּרָה א"א לְפָרֵשׁ כֶּה דְכָתַב קֹשׁ דִּינָא וְצָרִיךְ לְהַמְתִּין בּוֹ וְאִיךְ שְׁיִיךְ זֶה בְּשִׁפְכָר פְּטָרוֹ אוֹתוֹ.

אֲכַן בְּזַה י"ל שְׁהַרְמַב"ם מְפָרֵשׁ כִּפִּי הַתּוֹס' דָּאִין יְכוּל לְעַמּוּד עָלָיו אֲבָל מִמָּה שֶׁפִּי רִש"י אַחְכָּם דִּינָא דְלִכְהָ אִין אוּמְרִים בְּדַנ"פ פֶּן שְׂאָף אִם גְּמַרוּהוּ מְחַזְרִין לְזָכוֹת זֶה לֹא שְׁיִיךְ לְכַאוּרָה אִי אֶפּוֹטְרִין אוֹתוֹ קֹאֵי דְהָא כְּבָר זַכָּאי הוּא וְזֶה ק' לְכָל הַפְּיֻרוּשִׁים וְדוֹחֵק לוֹמַר דְחָכָם דִּינָא גַם לִפִּי הָרָ"ן קֹאֵי אֲכַל דַּנ"פ.

וּי"ל דְשִׁפִּיר אִיכָּא נְפֻקוּתָא בְּמָה שְׁמַחְזִירִין לְזָכוֹת דְהָא הַטַּעַם דָּאִין מְחַזְרִין לְחֻב בְּדַנ"פ הוּא מְשׁוּם וְצָדִיק אֵל תְּהַרְוֵג דְפִירוּשׁוֹ בְּשִׁפְכָר נְצֻטְדָּק וְזֶה לֹא שְׁיִיךְ לְכַאוּרָה בְּשִׁפְטָרוֹ אוֹתוֹ מִפְּנֵי שְׁלֹא הָיָה רֹב לְחֻבָּה דְבָזָה לֹא מְקַרֵי עֲדִינן צָדִיק פִּינוּן שְׁגַם לְזֶה לֹא הָיָה רֹב וְלֹא נִגְמַר דִּינוֹ לְזָכוֹת פְּלָל וְלָכֵן י"ל דְבִפְטוֹר כְּזֶה שִׁפִּיר מְחַזְרִין לְחֻבָּה וְלָכֵן שִׁפִּיר אִיכָּא בְּמָה שְׁיִלְמְדוּ עוֹד זְכוֹת עָלָיו וְיִגְמְרוּ דִינוֹ לְזָכוֹת דָּאִין אִין מְחַזְרִין עוֹד לְחֻבָּה וְנִשְׁאַר זַכָּאי לְעוֹלָם: שְׁם בְּרִש"י ד"ה וְלִפְטָרִיָּה מִבֵּי דִינָא קִמָּא.

דְּוִנוּ אֱלוֹ כְּנָגַד אֱלוֹ: ק"ק דְהָא לִפִּי הָךְ אִיכָּא דְאֲמַרֵי ע"כ לֹא אֲמַרִינוּן הַסְּבָרָא דְשְׁלֹא יִצְאוּ מִב"ד מְעוֹרְבִים דַּל"כ לֹא מְקַשָּׁה מִיָּדִי וְהָא דְלֹא מְקַשָּׁה וְלִפְטָרִיָּה מְעַיְקָרָא הֵינְנוּ מְשׁוּם דְעַדִּיפָא מְקַשָּׁה דְלֹא יוֹסִיפוּ פְּלָל וּמְמִילָא לֹא נְבוֹא פְּלָל לְדוֹן אֱלוֹ כְּנָגַד אֱלוֹ וּבְחִירוּצוֹ דַּר"י קֹאֵי כְּנוֹתָהּ מְתוּרָץ ג"כ קוֹשְׁיָא קְמִיִּתָא וַא"כ דְלִית לִיהָ הָךְ סְבָרָא ע"כ לֹא אֲתִי ג"כ שִׁפִּיר לְדוֹן אֱלוֹ כְּנָגַד אֱלוֹ דְלָמָּה לָן הָךְ לִפְטָרִי מְעַיְקָרָא וּכְקוֹשְׁיָתָא לִישְׁנָא קְמִיִּתָא וַא"כ אִיךְ פִּי רִש"י בְּהָךְ קוֹשְׁיָא שְׁיִדְוִנוּ אֱלוֹ כְּנָגַד אֱלוֹ וּי"ל עַפְמ"ש הַתּוֹס' לְעִיל (דָּף ח' ע"א) בְּד"ה מוֹצִיא שְׁם רַע וְז"ל וְאִין לְזַמּוֹת לְיוֹסִיפוּ הַדְּיִינִים דְלִקְמֵן דְלֹא חִיִּישִׁינוּן לְלַעַז הַדְּיִינִין עַכ"ל.

וְהַפְּיֻרוּשׁ כְּמַש"כ הַמְּהַר"ם מְשׁוּם דְבָהָא א"א בְּעַנְיָן אַחַר'. וְהַשְׁתָּא א"ש דִּי"ל דְכַאֲמַת גַּם לִפִּי אִיכָּא דְאֲמַרֵי אֲמַרִינוּן הַסְּבָרָא דְלֹא יִצְאוּ מִב"ד מְעוֹרְבִין וּמ"מ מְקַשָּׁה שִׁפִּיר דְלֹא יוֹסִיפוּ פִּינוּן דְגַם בְּמוֹסִיפִין אִיכָּא גְּנָאי לִב"ד וּמֵאִי עֲדִיף הָךְ גְּנָאי מְהָךְ גְּנָאי אֲבָל לְדוֹן אֱלוֹ כְּנָגַד אֱלוֹ שִׁפִּיר מְצָרְכִינוּן מְשׁוּם גְּנָאי ב"ד וְלָכֵן פִּירִש"י א"ש: שְׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה פּוֹעֲלֵי אֲמַת.

וְאִית דְגָרַס פּוֹעֵל אֲמַת: וּפִי זֶה יוֹתֵר מִיּוֹשֵׁב ע"פ הַלְשׁוֹן דְלִפְנֵי רִש"י פּוֹעֲלִים אֲמַת הוּל"ל שְׂאִין זֶה מְדַרְךְ הַלְשׁוֹן לְהַסְמִיךְ הַמְתַּנְאָר עַל הַתַּנְאָר: שְׁם ד"ה הַעוֹסְקִים בְּרוּמוֹ ש"ע. וְהָא דְאֲמַר שְׁתָּה רְבִיעִית יִין: י"ל מֵאִי קוֹשְׁיָא דְלָמָּא בְּאֲמַת הָכִי הָנִי וַאֲעַפ"כ צָרִיךְ לְהָךְ טַעְמָא דְהַעוֹסְקִים בְּרוּמוֹ ש"ע וְגַם יֵשׁ חִילוּק בֵּין דַּנ"פ לַד"מ דְבַדְנ"פ אִין רִשְׁאִים לְשִׁתּוֹת פֶּל עֵיקָר אֶפְּלוֹ בְּפָחוֹת מְרַבִּיעִית מְדָלָא קְתַנִּי בְּמַתְנִיתוֹן מְמַעֲטִין בְּיִין וּבְמַאֲכָל וְחִילָק בֵּין מַאֲכָל לְיִין מְשַׁמֵּעַ דִּינן אִינוּ שׁוֹתָהּ פֶּל עֵיקָר וְגַם מְדַמְקָשָׁה אִינן דְנִקָּא מ"ט וְלֹא ג"כ לָמָּה מְמַעֲטִין בְּמַאֲכָל אַע"כ דַּה"ט דְהָא דְמְמַעֲטִין בְּמַאֲכָל הוּא שְׁיִהִיָּה דַעְתָּם צְלוּלָה אֲבָל זֶה אֶפְתִּי אִין טַעַם לָמָּה לֹא יִשְׁתּוּ יִין פֶּל עֵיקָר וְלָכֵן קְאָמַר מְלֻוֹזְנִים אִי שְׁכָר וְהָא דְקָאֲמַר אֵל יִשְׁתַּכְּרוּ ע"כ ל"ד יִשְׁתַּכְּרוּ אֲלֵא לֹא יִשְׁתּוּ מִיָּדִי דְמִשְׁכָּר כְּדַאֲמַרִינוּן.

אֲכַן הַתּוֹס' קוֹשְׁטָא קְאָמַרֵי דְבַד"מ אֶפְּלוֹ רְבִיעִית יִשְׁתָּה: פֶּרָק שְׁשִׁי שְׁם דָּף מִב ע"ב בְּגַמְרָא וְהָא דְקְתַנִּי הָכִי נַפ"מ דָּאי נַפְיָק: ק"ק דְלִימָא נַפ"מ בְּב"ד שְׁיוֹשֵׁב בְּעִיר שְׂאִינָה

מְנוֹקֶפֶת חוֹמָה דְּמַקְרִי ג"כ עִיר כְּדִמְוֹכַח מִת"כ שֶׁהֵבִיא הַר"ש פ"א דְּכָלִּים א"נ בְּעִיר שְׁמוֹנֶקֶת עֵתָה רַק לֹא מִימֹת יְהוֹשֻׁעַ דָּאִין לָהּ דִּין מַחְנָה יִשְׂרָאֵל דָּאִין לָהּ דִּין קַדְוֶשֶׁת עָרֵי חוֹמָה שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹס' בְּשִׁמְעֵתִין כַּמ"ש הַר"ש שָׁם ע"ש.

וְכַן אֵיכָּא נִפְקוּתָא בַּב"ד שִׁבְח"ל דְּסִנְהֶדְרִין נוֹהֲגִת בְּאַרְצָא וּבַח"ל (ספ"א דְּמַפּוֹת) אוּ בְּעִיר שְׁרֹנְבָה עִכּו"ם שְׁפָל אֵלּוּ אִין לְהֶם דִּין מַחְנָה יִשְׂרָאֵל וְהִנְהוּ לְכַאוּרָה עֲדִיפִי מִהֶךָ נִפְקוּתָא דַּב"ד שְׁיֹשֵׁב חוּץ לְחוֹמָה דְּלֹא שְׂכִיחַ: שָׁם דְּלֹא מִתְחַזֵּי ב"ד רוֹצְחִים: א"ל א"כ הֵיכִי קְאָמְרִינְן בְּמִתְנִיתִין הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּכְתִיב הוֹצֵא אֶת הַמְּקַלֵּל דְּנִדְאֵי מִתְנִיתִין אֵינְרִי מִהֶךָ דִּינָא דְּמוֹצִיאִין אוֹתוֹ לְחוּץ מִג' מַחְנוֹת הֵיכִי דִּיתְבִּי ב"ד בְּפָנִים וְע"ז מִיִּתִּי הִדְרָשָׁה דְּהוֹצֵא אֶת הַמְּקַלֵּל הַמְּבוֹאֲרָת בְּגִמְרָא וְלֹא מִתְרַץ רַק דְּלִכְךָ נִקְטָה מִתְנִיתִין הֶךָ לִישְׁנָא דְּמוֹצִיאִין אוֹתוֹ חוּץ לַב"ד לְהַשְׁמִיעֵנוּ אַגַּב אוֹרְחִיָּה דַּעֲכ"פ צָרִיף לְהִיּוֹת חוּץ לַב"ד אֶפְּלוּ הֵיכִי דְּהוּי חוּץ לַג' מַחְנוֹת מִהֶךָ טַעֲמָא דְּלֹא נִתְחַזֵּי ב"ד רוֹצְחִים וְהֵינְנוּ דְּדִיִּיק בְּגִמְרָא וְהָא דְּקִתְנִי הֵכִי נַפ"מ כו'.

מִשְׁמַע דְּלֹא רְצָה לְתַרְץ רַק לְמָה דְּנִקְטָה מִתְנִיתִין הֶךָ לִישְׁנָא. אִף דַּלְפ"ז לֹא הִבְנִיתִי תִירוּץ הַתּוֹס' בַּד"ה פִּי הֵיכִי וְנ"ל וְעוֹד הָא כְּתִיב הוֹצֵא פְּדִתְנָן בְּמִתְנִיתִין עַכ"ל.

הָא פֻּל קְוֹשְׁיָתָם הִיָּה דְּנִילֵף בְּשִׁאָר נִסְקָלִין דְּנִבְעֵי שְׁעָרֵיהּ דְּהֵינְנוּ שְׁעַר ב"ד דְּמִהָא סְלִקָא בְּדַבּוּרָם וְהָא עַל זֶה לֹא כְּתִיב הוֹצֵא וְאִי נֶאֱמַר דְּקוֹשְׁיָתָם לֹא הִיָּה רַק דְּנִילֵף דְּנִבְעֵי שְׁעָרֵיהּ בְּעִיר שְׁרֹנְבָה יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְהִיָּה חוּץ לַג' מַחְנוֹת דְּהָא שְׁעָרֵיהּ שְׁמַחוּץ לְשְׁעַר הָעִיר ג"כ חוּץ לַג' מַחְנוֹת הוּא וְעוֹד דַּא"כ אֶפְתִּי קָשָׁה לְפִי תִירוּצָם דְּנִילֵף דְּנִבְעֵי שְׁעָרֵיהּ דְּהֵינְנוּ שְׁעַר ב"ד בְּעִיר שְׁרֹנְבָה עִכּו"ם אוּ שְׁיֹשְׁבוּ ב"ד לְחוּץ: שָׁם וְלִילֵף מִשְׁחֹטֵי חוּץ: א"ל דִּיּוֹתֵר נִלְמוּד מַג' דְּהֵינְנוּ פֵּר מְשִׁיחַ פֵּר הַעֲדָה וְדָשָׁן מִשְׁנִילֵף מַא'.

וְכַה"ג אֶמְרִינְן דִּיּוֹתֵר גְּמָרִינְן מְדַבֵּר שֶׁהוֹקֵשׁ לוֹ ב' פְּעָמִים מִשְׁלֵא הוֹקֵשׁ רַק פְּעַם א' בְּקַדְוֶשִׁין (דַּף ל"ד) דְּאֶפְשָׁר לְעַנְּנָן גּוֹז"ש לֹא אֶמְרִינְן הֵכִי א"נ הֵנִי ג' פְּחַד חֲשִׁיבִי פִּינּוּ דְּמִהֲדִי יְלַפִּינוּ: שָׁם רפ"א מִשָּׁה הֵיכִי הוּי יְתִיב בְּמַחְנָה לְוִיָּה: הָא דְּצָרִיף לְהֵכִי דְּהָא וְדָאִי לֹא דְּבִרָה עִמּוֹ שְׂכִינָה רַק בְּאִוְהֵל מוֹעֵד כְּמִבְּוֹאָר בְּפְתוּבִים וַא"כ פְּשָׁנְאָמֵר לוֹ הוֹצֵא וְדָאִי בְּמַחְנָה שְׂכִינָה הִיָּה וְאֵעִפ"כ לִיכָּא לְפָרֵשׁ הוֹצֵא רַק מִמַּחְנָה לְוִיָּה דְּהָא הַמְּקַלֵּל וְדָאִי לֹא בְּמַחְנָה שְׂכִינָה הִיָּה עִמּוֹ כַּמ"ש הַר"ן וְעוֹד הָא כְּתִיב וַיִּנְיַחְהוּ בְּמִשְׁמֵר וּבְאִוְהֵל מוֹעֵד וְדָאִי לֹא מִשְׁמֵר הִיָּה וַא"כ ע"כ הוֹצֵא מִחוּץ לְמַחְנָה לְוִיָּה קְאָמֵר וְלָמָּה לָן הֶךָ דְּמִשָּׁה בְּמַחְנָה לְוִיָּה הוּי יְתִיב.

דִּי"ל דְּרְצָה לְפָרֵשׁ לָמָּה לָן עוֹד מִחוּץ לְמַחְנָה שְׂנִיָּה דְּמַחַד ג"כ הוּי יְלַפִּינוּ חוּץ לַג' מַחְנוֹת פִּינּוּ שְׁנִיָּאָמֵר לוֹ הוֹצֵא אֶל מִחוּץ לְמַחְנָה וְכִינּוּ דָאִין לְפָרֵשׁ עַל אִוְהֵל מוֹעֵד מְסַתְמָא עַל מַחְנָה שְׁיֹשֵׁב בָּהּ קְאָמֵר וְלָכֵן קְאָמֵר שְׁמִשָּׁה בְּמַחְנָה לְוִיָּה הוּי יְתִיב וַא"כ פִּי קְאָמֵר לוֹ הוֹצֵא מְסַתְמָא מִמַּחְנָה קְאָמֵר שְׁשָׁם הֵבִיאוּ אוֹתוֹ אֵלָיו וְהִנְיַחוּהוּ בְּמִשְׁמֵר וְכַן פְּתַב רַש"י לְקַמָּן בַּד"ה הוֹצֵא גְרִידָא מִשְׁמַע הוֹצִיאוּ מִמְּקוּמָה עַכ"ל.

וְלָכֵן מְצָרְכִינְנוּ עוֹד מִחוּץ לְמַחְנָה לְחוּץ מִמַּחְנָה יִשְׂרָאֵל: שָׁם הָאִי מְבַעֵי לְעֵשְׂיָה: פִּירוּשׁ וְאַפְתִּי מַנ"ל חוּץ לְמַחְנָה לַג' וַא"ל דַּא"כ דְּבְּמַחְנָה ג' קְטְלִי לִיָּה ל"ל דְּכְתִיב גְּבִי וַיּוֹצִיאוּ אֶל מִחוּץ לְמַחְנָה בְּיוֹצִיאוֹ לְחוּדָא ג"כ סְגִי דַּעֲכ"פ מִשְׁמַע דְּהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ מִמַּחְנָה שְׂנִיָּה

שְׁהִיאוֹ אוֹתוֹ שֵׁם אֶל מֹשֶׁה וְאֵל כִּי מִמִּילָא יִדְעִינָן עֲשִׂיָה דִּי"ל דְּוִיּוֹצִיאוֹ אוֹתוֹ פְּרִיּוֹשׁוּ
מִהַמְשָׁמֵר וְלֹא מִהַמְחַנֵּה וְלִכְּוֹן צָרִיף לְכַתּוּב ג'כ אֶל מַחוּץ לַמְחַנֵּה לְהוֹרוֹת עֲשִׂיָת הַצְּוִיּוֹ:
שֵׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה וְנֶאֱמַר בְּפָרִים.

תִּימָה וְהָא בְּקִדְשִׁים: עֵינָן בְּר"ן שְׁתִּירָץ עַל זֶה דְּמִטְעֵם זֶה בְּאַמַּת חֲזָרוּ רַב פְּפָא וְרַב אֲשִׁי
וְסִבְרֵי דְבְּרִיּוֹתָא אִם לֹא נֶאֱמַר קֶאֱמַר עֵינָן שֵׁם אֶבְנִי צ"ע דְּהָא לְמ"ד בְּתַר לְמַד אֶזְלִינָן לְק"מ
כְּמָה שְׁפַתְבּ הוּא בְּעֲצָמוֹ וְאֵל כִּי לְמָה חֲזָר ר"פ הָא הוּא סִבְר בְּזַבְּחִים שֵׁם דְּבְּתַר לְמַד אֶזְלִינָן:
שֵׁם בַּא"ד.

תִּימָא בְּפַר הָעֵדָה מִנ"ל פִּינָן: עֵינָן מִש"כ הַתּוֹס' בְּיוֹמָא (דָּף ס"ח) לְתַרְץ זֶה. וְלוּלֵא
דְּבְּרִיָּהֶם הִיָּה נִלְעַנ"ד לֹאמַר דְּאֶפְשָׁר שְׂאִין גְּדוֹן דְּלַפְנִינָנו דּוּמָה לְשָׂאָר דְּבָר הַלְּמַד בְּהִיקָשׁ
אוּ בְּגוֹז"ש דְּלֹא נוּכַל לִילַף מְדַבֵּר דְּבָר וְשֵׁלֵא נֶאֱמַר בְּגוּפּוֹ רַק בָּא לּוֹ ע"י הִיקָשׁ אוּ גוֹז"ש
מִמְקוֹם אַחַר אֲבָל הִקָּא לֹא יִלְפִינָן מִהִיקָשׁ אוּ מְגוֹז"ש רַק שְׁהָאִי מַחוּץ לַמְחַנֵּה שְׁנֶאֱמַר בּוֹ
פְּרִיּוֹשׁוֹ חוּץ לְג' מַחֲנוֹת וְכִי יִלְפִינָן מִיָּגוּהַ לְדָבָר אַחַר מְדַבֵּר דְּכַתִּיב בְּגוּפֵיהַ יִלְפִינָן וְלֹא
מְדַבֵּר שְׂבָא לּוֹ מִמְקוֹם אַחַר בְּהִיקָשׁ אוּ גוֹז"ש.

וּבְזָה יִתְוַרְצוּ ב' קְוִשְׁיוֹת הַתּוֹס' אֵלּוּ וְגַם שְׂאָר קְוִשְׁיוֹת שְׁהִיקְשׁוּ בְּיוֹמָא שֵׁם: שֵׁם ד"ה פֶּגוּל.
מִיָּהוּ קָשָׁה דְּלֹא חֲשִׁיב פְּסוּל יוֹצֵא: פְּרִיּוֹשׁ אִם הוֹצִיא הַדָּם זְרִיקָה אֶל מַחוּץ לַמְחַנֵּה אֲבָל
אִין לְפָרֵשׁ אֲבִשָׁר פָּרִים דְּבִהְיֵי אִין פּוֹסֵל יוֹצֵא דְּזְרִיקָה מוֹעִיל לְהֵם פִּינָן שְׁסוּפָם לְצֵאת
דְּלֹא גָרְעוּ מְקַדְשִׁים קָלִים וּבְאִימּוּרִים בְּלֹא"ה לֹא פּוֹסֵל יוֹצֵא כְּמִש"כ הַרְמַב"ם (פ"א
מִה' פְּסוּלֵי הַמְּקוֹדְשִׁין).

וּבְעֵיקָר קְוִשְׁיָתָם י"ל פִּינָן דְּמַחֲנֵה א' גַּם בְּשַׁחוּטֵי חוּץ יֵשׁ וְאֵל כִּי פִי יִלְפִינָן מִפָּרִים לֹא
יִלְפִינָן רַק לְחוּץ מַחֲנֵה ב' וְג' וְלִדְעַת הַר"ן רַק חוּץ לַמְחַנֵּה ג' וְלִכְּוֹן א"ש דְּבִשְׁלָמָא לְעַנְיָן
פְּסוּל פֶּגוּל קֶאֱמַרִינָן בְּגַמְרָא שְׁפִיר דְּיוֹתֵר דּוּמָה לְשַׁחוּטֵי חוּץ דְּבִשְׁנִיָּהֶם אִין הַמְחַנֵּה
שְׁנֶאֱמַר בּוֹ פּוֹסְלוֹ בְּפִיגּוּל מִשָּׂא"כ בְּפָרִים שְׁרָאוּיָם לְהַתְּפַגֵּל עַל יְדֵי אוֹתוֹ מַחוּץ לַמְחַנֵּה
שְׁנֶאֱמַר בּוֹ דָּאִם חֲשַׁב לְזָרוּק דָּמוֹ אוּ לְהַקְטִיר אִימּוּרֵי מַחוּץ לַמְחַנֵּה ב' אוּ ג' נְעַשֶׂה פְּסוּל
ע"י אוֹתוֹ מַחוּץ לַמְחַנֵּה אֲבָל אִיף נֶאֱמַר כֵּן לְעַנְיָן פְּסוּל יוֹצֵא הָא חוּץ לַמְחַנֵּה א' דְּהִיָּנָנוּ
חוּץ לַמְחַנֵּה שְׁכִינָה כְּבָר כְּתִיב בְּגוּפֵיהַ וְלֹא נִצְרָף לִילַף מִפָּרִים וְחוּץ לַמְחַנֵּה ב' וְג' גַּם
בְּפָרִים לְעוֹלָם אִינוּ פּוֹסֵל בְּיוֹצֵא דְּכָבֵר נְפִסֵל מְשִׁיבָא חוּץ לַמְחַנֵּה א' דְּהִיָּנָנוּ חוּץ לַמְחַנֵּה
שְׁכִינָה וְלִכְּוֹן לְעַנְיָן יִלְפוֹת מַחֲנֵה ב' וְג' מִפָּרִים לֹא שְׁיִיף הֵף פִּירְכָא דְּפְסוּל יוֹצֵא: שֵׁם דָּף
מ"ג ע"א בְּגַמְרָא שְׂאִם מֵת בְּאֶבְנֵי א' יוֹצֵא: א"ל דְּאֶכְתִּי ל"ל הֵף קָרָא לְזָה הָא כְּבָר כְּתִיב
גְּבִי מוֹלָף עִם הָאֲרִץ יִרְגְּמוּהוּ בְּאֶבְנֵי וְכֵן גְּבִי אוֹב וְיִדְעוּנִי וְהֵם מוֹקְדִימִין בְּקָרָא לְהֵף דְּמַקְלָל
שְׂמָא אִין מוֹקְדִים וּמְאֹחֵר בְּזָה וְהֵף דְּמַקְלָל נֶאֱמַר בְּרֵאשׁוֹן וְכִינָן דְּכָבֵר כְּתִיב בְּמַקְלָל
לְדַרְשָׁה הַדָּר כְּתִיב גַּם בְּאֵלּוּ אִיף שְׂאִין גְּדָרְשׁ בְּזָה פְּלוּם וְכֵן צ"ל ג"כ לְעַנְיָן אֲבָנִים שְׁנֶאֱכַפֵּל
ג"כ בְּתוֹרָה גְּבִי ע"ז וְנִעְרָה הַמְאֹרְסָה שְׁלֵא לְצוּרָה וְהִכִּי אֲשַׁפְּחִינָן כְּמָה פְּעֻמִּים בְּגַמ' וְגַם
א דְּלֹא לְכַתּוּב לֹא אֶבְנֵי וְלֹא אֲבָנִים וּמִמִּילָא יִדְעִינָן מִפְּשׁוּטוֹת דּוֹרְגְמוֹ בֵּין אֶבְנֵי א' בֵּין ב'
אֲבָנִים דְּמַהִיכִי תִּיְתִי לְמַעוּטֵי חֲדָא מַהְיֵי דִּי"ל דְּהָא מְדַכְתִּיב יֵד הַעֲדִים כּו' דְּזוֹנְקָא ב'
אֲבָנִים בְּעֵינָן דְּלֹא הָוִי מוֹקְמִינָן קָרָא בְּאוֹתוֹ אֶבְנֵי עֲצָמוֹ פְּתִירוּץ הַתּוֹס' דְּדוֹחֵק הוּא לְכֵן
צָרִיף לְכַתּוּב אֶבְנֵי וּמִמִּילָא צָרִיף לְכַתּוּב גַּם כֵּן אֲבָנִים: שֵׁם לֹא אֶמְרִינָן לִיָּה זִיל וְלִיתִיָּה
וְלִיקְטִיל נְפִשָׁיה: יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִם גַּם חֲרַב שְׁהוֹרְגִים בּוֹ אֲנָשִׁי עִיר הַגְּדוּחַת בָּא מְשַׁל צִיבּוֹר

דְּהָא הֵתָם לֹא שִׁינְיָה הֵךְ טַעְמָא דְּבִלְא"ה מְמוֹנָם אָבְדוּ וְאִם נֹאֲמַר פִּינּוֹן דְּבִשְׁעָה שְׁנֵהֲרֵגִין כְּבָר נִגְמַר דִּין הָעִיר לְהִיּוֹת כָּל שְׁלָלָה כְּלִיל וְא"כ יִכְלוּ לְהַנּוֹת בְּדָבָר מְמַנְהָ וּלְקַבְרוּ פִּינּוֹן דְּדִינוֹ בְּשַׁרְפָּה אַפְתִּי שִׁינְיָה סָפֵק זֶה גַבִּי הֲרוּגֵי מַלְכוּת דְּאֲמַרִּינוּ (לְקַמּוֹן דְּרַף מ"ח) דְּנַכְסִיָּהוּ לְמַלְכָּה אִם בָּא מִשְׁלַל צִיבּוֹר פִּינּוֹן דְּלֹא מְדִידָהּ מִיִּתְיָנוּ אֲלֵא מִשְׁלַל מְלָכָה פִּינּוֹן דְּבִשְׁעָה שְׁנֵהֲרֵגִי מִדִּינוֹ לְמִיתָה כְּבָר נַעֲשֶׂה כָּל רְכוּשׁוֹ שֶׁל מְלָכָה.

וצ"ע: שם אמר תיבועי לך: לפי הנראה מהסוגין בעיא זו לא אפשריטא ומדין ספק נפשות להקל הנה לנו לפוטרו ולא הבנתי דעת הרמב"ם שפסק דאין משגיחין בזה (פ"י מה' סנהדרין) ע"ש: שם ע"ב במתניתן ומניין שפיפר לו וידויו: א"ל דמנ"ל אש דהוידווי מכפרת דלמא המיתה דוקא היתה מכפרת והא דביקש ממנו לא היתה אלא שלא להוציא לעז על הגורלות כדאמרין בגמרא די"ל פינון דעכ"פ בעכ"פ היתה מיתה עם וידווי א"כ אין לנו למילף אלא שיכפר מיתה עם וידווי: שם בגמרא שנאמר אנכי חטאתי וכזאת עשיתי: פ"א כל א' מהני תיבות משמע א' דאנכי לחוד ג"כ הודאה הוא פינון דהגורל לא היתה רק למען דעת את החוטא.

והא דמקשו התוס' הא דלא מרבינו חרמים הרבה היינו למ"ד לעיל פהנה וכהנה כ"ד וא"כ ה"נ נימא עשיתי א' פזאת א' הרי ב' וכזאת ב' הרי ד' זה למ"ד הראשון דג' חרמים היו ולמ"ד דה' היו גרבי ט' כה"ג ואהא תירצו לפי שלא היו כ"כ מלחמות במדבר אבל ב' היו לר' חנינא וד' לר' יוחנן כמש"כ הר"ן פן נלע"ד פ"א הגמרא ותוס' וזהו דלא כמהרש"א בח"א: שם מלמד שלא ענש על הנסטרות עד שעברו ישראל את הירדן: הקשה הר"ן מנ"ל למעט קודם עבירת הירדן דלמא אפכא לאחר שעברו לא נענשו עוד ע"ש מה שתיירץ ועוד י"ל דמוכח פן מהך דעכ"פ דאל"כ למה לא נענש עד השתא ועוד אתי שפיר לפי סברת רש"י דדוקא משעשה שנעשו ערבים זה לזה שינף לענשן על הנסטרות דלמה יענשו על דבר שלא היתה בינדם למחות: שם ברש"י ד"ה עד שעברו את הירדן.

ושמעו וקבלו עליהם: ובזה א"ש למה לא נענשו תיכף בעברם את הירדן כשצרו את יריחו דהא באותו פעם עדיין לא עמדו על הר גריזים דיריחו היתה סמוך לירדן כנראה מהפתובים וזה גריזים רחוק ששים מיל כדאמרין לקמן (דף מ"ד) אבל זה א"ל דלא נענשו רק על אותן הנסטרות שנעשו אחר שנעשו ערבים זל"ז בהר גריזים דא"כ גם אמצעה דיריחו לא יענשו דהנה ג"כ קודם הר גריזים כדכתבנו.

ובזה א"ש מה דאמרין לקמן (שם) דרש ר' שילא אמר לו הקב"ה שלף קשה משלהם אני אמרתי והנה בעברכם כו' דאיף שינף קשה משלהם בדברים שאין להם שייכות להדדי וגם למה לא הוכיח לו המלאך ג"כ חטא זה ביריחו כשאמר לו אמש בטלתם כו' אם גדול כ"כ.

אכן לפי הנ"ל י"ל דעכ"פ ג"כ ידע דמשעברו את הירדן נענשים על הנגלות והנסטרות ולכן מן הדיו הנה לו ליראות למעול בחרם פינון שינדע שפודאי יודע הדבר ויגרום רעה לעצמו אכן טעה פי הוא סבר שלא יענשו רק על עבירות שלאחר הר גריזים ולכן לא ינדע לפי דעתו מעל יריחו שהנה קודם לזה אבל באמת אינו תלוי בפשעת עבירת הדבר ולכן נענשו.

והנה התוס' פתבו לקמן בד"ה ואתם רחקתם פי הנה לו להקים האבנים בהר גריזים ועיבל שסמוכים לירדן והשתא אם עשה פן לא הנה שייך עוד טעות פיון שאז בשעת פבישת יריחו פבר קבלו עונש על הנסטרות והנה יכול לידע פי פודאי יודע הדבר והיגו דקאמר ליה הקב"ה ליהושע שלח קשה משלחם שאמה גרמת מעילת חרם זה פי אם לא המתנת בהקמת אבנים לא הנה נעשה הדבר: שם דף מד ע"א בגמרא וכתוב התם את בריתי הפר: הא דלא קאמר ג"כ הקא כופר בעיקר הנה מהו דגם עברו את בריתי כמו דאמרין לעיל גבי אדם הראשון (דף ל"ח ע"ב) דע"ז יקשה פשיטא פקושית הגמ' ותרוץ הגמ' לא שייך על זה: שם רבינא אומר דיניה פנערה המאורסה דבסקילה: לענ"ד י"ל דרבינא לאפלוגי אתי דלא בעל נערה המאורסה והא דכתיב וגם נבלה להורות דבסקילה משום דלכאורה קשה קרא דהקב"ה צנה לשוןך את הנלכד ויהושע סקלו.

והנה במדרש איתא דסקלו משום חלול שבת. אף דלפ"ז אפתי יקשה לר"ש דסבר שרפה חמורה ידיו אותו בשרפה החמורה פדין מי שנתחייב ב' מיתות דנידון בחמורה ולכן קאמר רבינא דבאמת פן הציווי הנה לסקלו דכתיב נבלה כמו בנה"מ והא דכתיב שריפה הנה דוקא על אשר לו: שם ותנא שלשים וששה ממש דר"י: יש להבין ר"י ור"נ במאי פליגי ונלענ"ד דכל א' לשיטתו אזיל ע"פ מה שיש להבין עוד לר' יהודה דסבר ל"ו ממש מ"ש הו מנינא דוקא.

אכן י"ל פיון דהו עונש פא על ישראל אודות העבירות הנסטרות של עכן שקבלו ערבות בהר גריזים כמ"ש רש"י לעיל ואמרין בסוטה (דף לז ע"ב) די"ג פעמים קבלו ישראל ברית עליהם בסיני וערבות מואב והר גריזים וגם אמרין שם שנקרתו בריתות של תר"ג אלפים וה' מאות וננון שהוא מספר ישראל בלא שבט לוי דלא נכלל בכלל זה פמבואר בפתיבים אלמא ששבט לוי לא קבלו ערבות וא"כ לא נשארו רק י"ב שבטים שקבלו כל א' ערבות ג' בריתות ולכן מתו ל"ו איש מפל שבט ג' אנשים נגד ג' בריתות שעברו והנה המהרש"א כ', בסוטה שם דמ"ד דג' בריתות היו וקחשיב הני דסיני וערבות מואב בהדיהו ע"כ סובר כמ"ד הקא דנענשו על הנגלות קודם שעברו דאז שייך ערבות אף בסיני וערבות מואב לענין נגלות אבל למ"ד דגם על הנגלות לא נענשו לית ליה דחשבינו ברית דקודם עבירת הירדן לענין ערבות ע"ש.

והשתא א"ש דר' יהודה לשיטתו דסבר לעיל דנענשו על הנגלות גם קודם שעברו הירדן א"כ שייך שפיר לומר דהנה ל"ו ממש דמתו מפל שבט ג' נגד ג' בריתות אבל לר' נחמיה לשיטתו דסובר לעיל דלא נענשו על הנגלות קודם עבירת הירדן א"כ לא שייך לדידיה ג' בריתות כמ"ש המהרש"א וא"כ ג"כ אין טעם למה ל"ו דוקא ולכן קאמר דבאמת לא היו ל"ו אלא ע"י מיתת איש א' חשוב נענשו: שם אטו פנחס לא עביד הכי: פי' ואיך תלה עדות זה דוקא בעשיר שהוא יהושע שכבש את הארץ הא גם פנחס ענה פן שהיה רש: שם בתוספת ד"ה חיישינו שמא שד הוא.

דוקא בשדות ובהרים: פי' והו דיהושע ג"כ בשדה הנה אף דכתיב ביריחו פי' בגבול יריחו דהא עדיין במצור הנה נאפילו רחוק ממחנה ישראל הנה יהושע באותו זמן כמ"ש רש"י (לקמן ע"ב בד"ה ועכשיו בטלתם) והא דהוצרך רש"י לפרש דבלילה הנה הא

בְּשׂוּדָה גַּם בַּיּוֹם אֵין עוֹנֵין כְּמוֹ שְׁהוֹכִיחַ הַתּוֹסֵ' הַיְיָנוּ מִשׁוּם דָּאָם לֹא הָיָה בְּלִילָה הָיָה סִימָן
בְּבוּאָה דְּבַבּוּאָה.

כַּמ"ש הַתּוֹסֵ: שְׁם בְּגַמְרָא לָא צְרִיכִי דַאע"ג דִּיקְהִי טַעְמָא לְמִילְתִּיהוּ: א"ל דַּלְפ"ז דְּלָא
מִשְׁפַּחַת בְּשׁוּם גְּוֹנָא דְּהַעֲדִים יְכוּלִים לְחַזֵּר אַחַר שְׁהַעֲיִדוּ אִיהּ כְּתַבּוּ הַתּוֹסֵ' לְקַמָּן (דָּף
ס"ה ע"ב) בַּד"ה יִצְאֻ עֲדִים א"נ פְּגוֹן שְׁחֻזְרוּ בְּהוֹן מַעְצָמָן וְאָמְרוּ מְבַנְדִין אֲנַחְנוּ עַכ"ל וּמָה
בְּכַף הָא מ"מ נְהַרְגִין דִּי"ל דְּאִיבְרִי פְּשֻׁחְזָרוּ תוּף פְּדִי דִּיבּוּר דָּאָז אֵין נְהַרְגִין א"נ פְּשֻׁחְזָרוּ
קוֹדָם שְׁנַחְקָר עֲדוּתָן בַּב"ד דָּאָז מְהֵנִי ג"כ חֲזָרָה כַּמ"ש הַתּוֹסֵסְפַת לְעִיל (דָּף ל"ב ע"ב)
בַּד"ה הִיכִי אָמַר וְשִׁינָה בְּהוּ הַזְמָה וְאֵעֵפ"כ אֵין נְהַרְגִין פְּשֻׁחְזָרוּ אֲפִילוּ לְאַחַר שְׁהוּזְמוּ אָם
הַיְתָה הַזְמָה קוֹדָם שְׁנַחְקָרָה עֲדוּתָן בַּב"ד: שְׁם בְּרַש"י ד"ה אָבִיךָ הָאָמּוּרִי.

תַּרְח וְאָבוּתִיו מְכַנְעֵן בָּאוּ עַכ"ל: צ"ע דְּהָא מִשְׁם בָּאוּ וְלֹא מִחֵם אָבִי כְּנַעַן כְּדַכְתִּיבִי קְרָאִי.
וְלֹא פִירוּשׁוֹ הָיָה נִלְעַנ"ד לְפָרֵשׁ אָבִיךָ הַבָּא מֵאוּתָן שְׁעֵשׂוּ מַעֲשֵׂה הָאָמּוּרִי כְּדִרְשִׁינוּ
כַּמ"א וְהַיְיָנוּ שְׁעַבְדוּ ע"ז פְּאָמּוּרִי: שְׁם ד"ה וְכִי כָּל כְּמִינָה.

וְכִי נֶאֱמָן הוּא דְּחֻשְׁדִּינוּ לְסִהְדִי: מִמָּה דְּפָרִיף בְּש"ס פְּשִׁיטָא וְכֵן מְכַל הַסּוּגִיא מִשְׁמַע
לְכַאוּרָה דְּהַקְוִשָׁא הִיא מַה צְרִיף לְהַשְׁמִיעֵנוּ דִּיקְהָרְג וְדִלָּא כַּפִּי רַש"י וְלַעֲנ"ד דְּרַש"י
הַוָּצֵרָה לְזָה דְּקוֹשְׁטָא לְחַנְדָּא לֹא תִקְשָׁה לְכַאוּרָה דִּי"ל דְּאִתִּי לְאַשְׁמוּעִינוּ הַף דְּקוֹלָר
תְּלוֹי בְּצַנְאָר הַעֲדִים וְלָכֵן מִקְשָׁה אֵהָר גּוּפָא ג"כ כָּל כְּמִינָה וְכַפִּי רַש"י וְכֵן הוּבָן הַסּוּגִיא
לְפִי פִירוּשׁוֹ שְׁם דָּף מ"ה ע"א בְּגַמְרָא לְמִימְרָא דְּרַבְּנָן חִינְיָשִׁי לְהַרְהוּרָא: קְשָׁה מַאי פְּרִיף
דַּר' יְהוּדָה אַדַּר' יְהוּדָה דְּלָמָּא לְעוֹלָם חִינְיָשׁ לְהַרְהוּרָא וְהָא דְּאִשָּׁה נְסַקְלַת עֲרוּמָה מִשׁוּם
דְּגִזְרִית הַכְּתוּב הִיא אוֹתָהּ וְלֹא כְּסוּתָהּ וְא"ל דְּהָא גַּם בְּסוּטָה הוּי גְּזִירַת הַכְּתוּב וּפְרַע אֵת
רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְאֵעֵפ"כ סוּבַר ר"י דָּאֵין מְגַלִּין מִשׁוּם הַרְהוּרָא הָא כְּבָר הַקְּשׁוֹ הַתּוֹסֵ' שְׁם
בְּסוּטָה (דָּף ל"ח) הִכִּי וְתִירְצוּ דְּבָשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה יֵשׁ לְחַכְמִים כַּח לְעַקוּר דְּבָר מִן הַתּוֹרָה
וְה"ז לֹא שִׁינָה לְגַבִּי סְקִילָה דָּאָם יִאֲמְרוּ חַכְמִים דְּסַנְקְלִין אוֹתָהּ בְּכַסוּתָהּ וְהָרִי מִן הַתּוֹרָה
אָסוּר לְסוּקְלָה כֵּן וְעוֹקְרִין דְּבָר מִן הַתּוֹרָה בְּקוּם וְעֵשָׂה.

וְעוֹד י"ל אֲקוּשִׁית הַתּוֹסֵ' שְׁם לְמָה דָּאֵין מְגַלִּים לַר' יְהוּדָה ע"פ מַה שְׁהַקְּשׁוֹ הַתּוֹסֵסְפַת עוֹד
שְׁם לַר' יְהוּדָה לְמָה לֹא פּוֹרְסִים סְדִין שְׁל בּוּץ וְיִגְלֵם כְּדַאִיתָא בְּסַפְרֵי וְתִירְצוּ דִּלָּא שִׁינָה
בְּזָה וְנִנְסְרוּ כָּל הַנְּשִׁים ע"ש.

אִף דְּזָה תְּמוּהָ לְכַאוּרָה דְּאֵטוּ מִשׁוּם דָּאֵין יְכוּלִים לְקַיֵּים בְּהָ מְצֻנָת יְסוּר דְּרַבְּנָן לֹא יְקַיְיְמוּ
בְּהָ ג"כ מְצֻנָת פְּרִיעָה דְּאוּרִיָּתָא. וְעוֹד קְשָׁה לְכַאוּרָה דַּא"כ בְּרִיָּיתָא דְּסַפְרֵי כְּמַאן אֲתִיָּא
דְּכַר' יְהוּדָה לֹא אֲתִיָּא לְפִי תִירוּץ הַתּוֹסֵ' וְכַרְבָּנָן נְמִי ע"כ לֹא אֲתִיָּא דַּא"כ דְּאֲחַרִּי סְדִין שְׁל
בּוּץ פְּרַעוּ וְגַלּוּ מַאי פְּרִיף דְּרַבְּנָן אֲדַרְבָּנָן הָא הָתָם לֹא שִׁינָה הַרְהוּרָא כְּלָל וְלָכֵן נִלְעַנ"ד
דְּהָרְשֵׁת הַסַּפְרֵי אֲלִיבָא דַּר' יְהוּדָה הִיא וְהַיְיָנוּ דְּמַצְנָה שְׁל תּוֹרָה וְדַאִי מְקַיֵּים גַּם אַחֲרֵי
הַפְּרָגוּד רַק מִשׁוּם וְנִנְסְרוּ תִקְנוּ רַבְּנָן שִׁינָה לְבַרְהוּרָא וְלָכֵן כְּשִׁינָה שְׁעַרָה נֶאָה אוּ לְבָה
סְבַר ר"י דְּלָא מְגַלִּין אוּ סוּתָרִים הַיְיָנוּ בְּפִרְהוּרָא אֲבָל אַחֲרֵי הַפְּרָגוּד בְּאַמְתִּי מְגַלִּין וְרַבְּנָן
סְבָרִי דְּאֲפִילוּ בְּפִרְהוּרָא מְגַלִּים וְלָכֵן א"ש מַה שְׁהַקְּשׁוֹ הַתּוֹסֵ' דַּר' יְהוּדָה בְּאַמְתִּי גְּלוּ
אַחֲרֵי הַגְּזֵרָה וְגַם א"ש מַה שְׁהַקְּשׁוֹ אִיהּ עַקְרָר ר"י גְּזִירַת הַכְּתוּב דְּבַאמְתִּי לֹא עַקְרָר אִיהּ דַּלְפ"ז
פְּשִׁיטָא דְּקְשָׁה מַאי דְּפָרִיף ר"י אַדַּר"י דְּהָא אֵי יְסַקְלוּ אוֹתָהּ בְּכַסוּתָהּ יַעֲקוּר דִּין תּוֹרָה
בְּזָה: שְׁם אָמַר קְרָא וְנִנְסְרוּ כָּל הַנְּשִׁים: לְכַאוּרָה י"ל כִּינּוּ דְּלְפִי תִירוּץ זָה ע"כ צ"ל דְּרַבְּנָן

לא תיזשי להרהורא וכמש"כ רש"י א"כ למה צריה בסוטה הך טעם דונסרוו פל הנשים תיפוק ליה פיון דטעם דהרהורא לית להו א"כ מאיזה טעם נעקור מצנת גילוי ופריעת ראשה.

וא"ל דבאמת גם רבנו הוי ס"ל הך דהרהורא אי לאו משום ונסרוו דלפ"ז מאי פריה וכ"ת ליעבד בהו תרתי דל"ל ליעבד פה פיון דמצנת יסור פבר איכא ע"י מיתה וא"כ צריכין לחוש להרהורא.

וי"ל דבאמת אי לאו הך טעמא דיסור גם רבנו הוי תיזשי להרהורא דלמה לא יחוש לזה ומ"מ פריה שפיר ליעבד בה תרתי פיון שפבר תירץ דר"י אדר"י דהכא פיון דמקטלא לא שייך הרהורא: ובזה א"ש ג"כ מה שיל עוד פיון דע"כ צריה לתרץ דרבנו ס"ל הא דר"נ דברור לו מיתה יפה א"כ ל"ל פלל הך תירוץא דבסוטה הטעם משום יסור וכאן אין לה יסור גדול מזהיתרץ בקיצור דרבנו אדרבנו דלא תיזשי להרהורא ולכן הך דסוטה א"ש אבל ה"כא סברי דנסקלת ערומה פיון דכל הטעם שלא תהיה נסקלת פן הוא פדי שתמות מהר וכמו שפירש רש"י ונהרי בזיוני עדיף ליה מנייחי דגופא אבל לפי דברינו א"ש פיון דרבנו תיזשי ג"כ להרהורא אי לאו הך טעמא דיסור א"כ ע"כ צריה טעמא דיסור גבי סוטה וכיון דבסוטה לא קפדי אפי' אהרהור משום יסור כש"כ דלא הנה לנו לחוש אברור מיתה יפה משום יסור לכן צריה ג"כ הך טעמא דהכא אין לה יסור גדול מזה: שם לימא דרב נחמן תנאי היא.

פ"י דר' יהודה לית ליה דר"נ: ק"ק איך אפשר לומר פן הא ר' יהודה גופא קאמר לקמן (דף נ"ב ע"ב) אף אני יודע שמיתה מנוולת היא אבל מה אעשה כו' אלמא אי לאו דהוי חקות הגוים הוי תיזשי למיתה יפה: שם במתניתין א' מן העדים דוחפו על מתניו: צ"ע למה לא בעינן שידחפו אותו ב' עדים דהא יד העדים תהיה בו בראשונה פתיב ואם מת ע"י דחיפה הרי לא ה' בו רק יד העד הא' ועיין לקמן: שם בגמרא אי הכי ליגבהי טפי: א"ל כמה שיעור יש לדבר זה פיון דגם ע"י גובה ב' קומות מת מהר די"ל פיון דקתני בבבביתא וקומה שלו הרי פאן ג' משמע דג' קומות דוקא בעינן וא"כ למה נוקטין שיעור מצומצם כ"כ אבל ק"ק דאי יגביהו יותר מזה באופן שפודאי ימות ע"י דחיפה זה ע"כ נגד פנונת הפתוב דאל"כ לא משפחת סקילה פלל פיון דלעולם מת ע"י דחיפה ולא יזה ענין פתב סקילה פלל: שם ומניין שאם מת בדחיפה יצא: ק"ק אפתי ל"ל או הא ע"כ מוכח דלא בעינן לאחר מיתה שניהם דאל"כ לא לכתוב רק יסקל ויירה ולא סקול ויירה דמזה ג"כ ידעינן דשניהם בעינן אע"כ דמדכתוב סקול יסקל ויירה יירה רצה הפתוב להורות לנו דדוקא מחיים ניבעי תרתי ולא לאחר מיתה ואפתי או ל"ל ובשלמא לר' יונתן לקמן (דף פ"ה ע"ב) דסבר משמע שניהם כא' ומשמע א' בפ"ע כו' (ע' ב"מ דף צו) א"ש דהא ע"כ לא מצרכינן לדידי' או לחלק אלא משום דכתיב סקול ויירה לרבות שניהם יחדיו וה"א דגם לאחר מיתה פן לכן בעי או לחלק והשתא אי לא הוי פתיב רק יסקל ויירה ה"א ג"כ או יסקל או יירה ולכן ע"כ צריה סקול ויירה לרבות שניהם אבל לר' יאשיה דסבר דלא משמע או עד שכתוב בפ"י פן לכאורה קשה: שם ברש"י ד"ה נפרמו קרע משונה לכאן ולכאן: אכן במפות (דף כב ע"ב) פירש הרמב"ן נפרמו קריעה של תפירה ובספרי ערוף לנר שם הארכתי בפירוש ד' הראשונים בזה: שם ד"ה הפכו על מתניו.

פְּשֵׁהוּא מְוֹשֶׁב פְּרַקְדָּן: נלענ"ד שְׁאִין הִפִּי לְפִי דְבָרֵי רִשׁ"י נְהַפֵּף עַל לְבוּ שְׁשׁוּכְב פְּרַקְדָּן שְׁאֵדְרָבָה עַל לְבוּ מִשְׁמַע פְּנִיּוֹ כְּלִפֵּי קַרְקַע אֲלֵא שֵׁר"ל לְמָה הִפְכוּ עַל מְתַנְיֵו שְׁהוּא עַל צִדוֹ ה"ל לְהִפְכוּ עַל גְּבוּ שְׁיִהְיֶה לְבוּ לְמַעְלָה שְׁעֲלִי צְרִיף לִיתְנֵן אֶת הָאָבֹן וְלִכְּוּן מְתַרְץ רִשׁ"י דְגַנְאֵי הוּא פְּשֵׁשׁוּכְב פֶּן פְּרַקְדָּן וְעֵינֵן בְּרַמְבַּ"ם (פֶּט"ו מַה' סְנֵהֲדָרִין) שְׁיִישׁ לוֹ פִּי אַחַר בְּמִשְׁנֵה זֹ: שְׁם בְּתוּס' ד"ה הָא.

לְאוּ מְקַרָא דְרִישׁ דְּהָא לִיכָא מִיעוּט לְהַכִּי: בְּסוּטָה (דָּף כ"ב ע"ב) פִּי רִשׁ"י נִגְד פִּירוּשׁ הַתוּס' דְּתַרְתִּי שְׁמַעִית מִינְהּ מְדַכְתִּיב מִיעוּט דְּכִסוּת בְּלִשׁוֹן זָכַר יְדַעִינן ג"כ דְּאִין גְּבִי אֲשֵׁה הֵף מִיעוּטָא ע"ש וּמָה שְׁהַצְרִיף לְהַתוּס' עוֹד לְפִירוּשׁם דַּא"כ מֵאֵי פְרִיף דְּרַבְּנָן אֲדַרְבָּנָן הָא קָרָא קְאָמַר דְּאִין אוֹתָהּ בְּלֵא פְסוּת וּכְמ"ש בְּסוּטָה (דָּף ח' ע"א) בְּד"ה הָאִישׁ נִסְקַל כְּבָר תִּתְרַץ רִשׁ"י לְפִי דְרַכּוּ בְּסוּגִין בְּד"ה לְהַרְהוּרָא וְנ"ל נְהִי דְלַרְבָּנָן דְּלֵא אֲצַרְכָּה קָרָא לְהַפְשֻׁטָה כו'.

פִּי דְנֻדְאֵי לְאוּ מְצוּהָ הִיא מִן הַתוּרָה לְסַקְלָהּ בְּכִסוּתָהּ אֲלֵא דְאִיסוּרָא דְאִישׁ לֵא קְאִי עֲלִיָּה וְא"כ נְעַבִּיד לָן אָנָּן: שְׁם ד"ה בְּרוּר לֹ מִיתָה יָפָה. י"מ מְשׁוּם דְּלַרְעָה פְּמוּדָה: לֵא הַבְּנֵתִי לְמָה דְּמַצְרַכִּינָן לְהֵף הָא וְדֵאֵי דְבְּכִלְל וְאֶהֱבֵת לַרְעָה פְּמוּדָה הֵוִי ג"כ מִיתָה יָפָה דְּהָא אִם הוּא הֵוִי חֵיב מִיתָה וְהֵיָה בְּיָדוֹ לְבָרוּר בְּאִיזָה מִיתָה שְׁיִהְרַג ג"כ הֵיָה בּוֹרֵר לֹ מִיתָה יָפָה גַם מָה שְׁכַתְּבוּ דְּמַחֲיִים לֵא שְׁיִיף פֶּן דְּהָא חֵיף קוּדְמִין ק"ל דְּהָא אִין הַצְּיוּוִי שְׁיִאֶהֱב אוֹתוֹ יוֹתַר מְגוּפּוֹ וְא"כ בְּמַקּוּם שְׁשִׁיף חֵיף קוּדְמִין לֵא שְׁיִיף כְּלָל וְאֶהֱבֵת לַרְעָה פְּמוּדָה: שְׁם ד"ה מָה בּוֹר שְׁיִישׁ בּוּ כְּדִי לְהַמִּית.

וּמְרַוּוּיָהוּ צְרִיכֵי כו' אֵי כְּתַב רַחֲמָנָא בּוֹר: בְּב"ק (דָּף ג' ע"א) כְּתַבוּ הַתוּסְפַת צְרִיכוּתָא אַחֲרַת ע"ז דְּאֵי כְּתַב רַחֲמָנָא בּוֹר ה"א בּוֹר דְּוִקָא אֲבָל שִׁיחַ וּמְעַרְהָ פְּטוּר וְזֵה וְדֵאֵי דְּהַמַּת יְהִיָּה לֹ לְאוּ מִיְוֹתַר הוּא דְּמַצְרַכִּינָן לְשׁוּר פְּסוּלֵי הַמְּוִקְדָּשִׁין כְּדָאֲמַרְיָנָן שְׁם (ב"ק דנ"א) וְלֵא עֲבָדֵי צְרִיכוּתָא רַק מְשׁוּם דְּיִלְפִינָן מִתְרַתִּי קָרָאֵי הִלְלוּ שְׁיִהְיֶה כְּדִי לְהַמִּית: שְׁם בְּד"ה מְנִיין שְׁאָף לְדוּרוֹת.

וְהָא דְּאֲמַרְיָנָן כִּפ' טְבוּל יוֹם: אֵף דְּשָׁם קְאָמַרְיָנָן טַעְמָא לְמָה לֵא נִילַף לְדוּרוֹת מְשַׁעָה מְשׁוּם דְּאִיכָא ק"ו מְמַעְשֵׁר הַקַּל מ"מ פִּינֵן דְּק"ו זֵה שְׁיִיף ג"כ בְּקַדְשֵׁי שְׁעָה וְאֵעִפ"כ לֵא אֲמַרְיָנָן אוֹתוֹ פִּינֵן דְּבִפ' הַצְּיוּוִי הֵיָה נִגְד הַק"ו א"כ אֵי יְלַפִּינָן בְּעַלְמָא דוּרוֹת מְשַׁעָה גַם לְעַנְיָן דוּרוֹת יַחֲשֵׁב כְּמוֹ שְׁכַתּוּב בְּפִי פֶּן וְלֵא נִימָא ק"ו: שְׁם ע"ב בְּגַמְרָא וְשְׁדִי לֵה אִיְהוּ.

הָא דְּנָתַן טַעַם לְמָה לֵא הֵוִי הַסְקִילָה בְּב' עֲדִים וְלֵא לְמָה לֵא הֵוִי הַדְּחִיָּה פֶּן דְּהָא לְעַנְיָן דְּחִיָּה לֵא שְׁיִיף טַעַם דְּתִימִי מְרַזְיָא י"ל פִּינֵן דְּמַצּוֹת הַכְּתוּב הוּא יָד הָעֲדִים תְּהִיָּה בּוּ בְּרַאשׁוֹנָה א"כ יְהִיָּה ע"י א' הַדְּחִיָּה וְע"י א' הַסְקִילָה וְאֵי יְדַחְפוּ אוֹתוֹ שְׁנַיִם דְּלֵמָּא יְהִיָּה הַדְּחִיפָה ע"י כַּח הָא דְּוִקָא וְשְׁמָא אוֹתוֹ הָעֵד גּוּפָא יְשְׁלִיף ג"כ הָאָבֹן עֲלִיּוֹ דְּהָא א"א ע"י ב' פִּי הִיכִי דְּתִימִי מְרַזְיָא וְלֵא יַעֲשֶׂה ע"י הַשְּׁנַי פְּלוּם לְכֹן נַעֲשֶׂה הַדְּחִיָּה ע"י הָא' וְהַסְקִילָה ע"י הָאחַר א"נ לֵא רְצָה לְפָרֵשׁ רַק פִּינֵן דְּע"כ צְרִיכִים ב' לְהַגְבִּיָּה אֶת הָאָבֹן לְמָה לֵא יְשְׁלִיכוּ ג"כ: שְׁם א"ש נְקֻטְעָה יָד הָעֲדִים פְּטוּר: יֵשׁ לְהַסְתַּמְק אִם לֵאחַר שְׁהוּזְמוּ הָעֲדִים נְקֻטְעָה יָדָם אִם נֶאֱמַר פִּינֵן דְּהַשְׁתָּא לֵא הֵיָה נְהַרְג ע"פ עֲדוּתָם גַם הֵם לֵא יְהַרְגוּ אוּ נִימָא פִּינֵן דְּבִשְׁעָה שְׁנַגְמַר דִּינוֹ ע"פ עֲדוּתָן זְמָמוּ לְהַרְגוּ וְעַשִׂיתָם לֹ כְּאֲשֶׁר זָמַם קָרִינָן בְּהוּ וַיֵּשׁ

לפשוט ממה שכתב הרמב"ם (פ"כ מה' עדות) שאם לאחר שנגמר דינו נמצא א' מהן קרוב או פסול אינו נעשין זוממין.

ע"ש: שם תרגמה שמואל בקן הן עדיו: לכאורה זה קשה מאוד דאיך אפשר לפרש ופלוני עדיו פן זהו"ל ונאנחנו עדיו וי"ל דלכאורה י"ל מאי פריה מהך דכל מקום שייעידהו ב'. לפי מה שפסק הרמב"ם (פי"ד מה' סנהדרין) דברוצת לא נפטר בנקטעה יד העדים פיון דכתיב מות יומת הרי ריבה דלא בעינו קרא פדכתיב וא"כ ה"ה ג"כ גבי עיר הנדחת וכל הנסקלין לפי מ"ש התוספת בד"ה משום א"כ דלמא איירי מתניתן בהך חייבי מיתות דלא מעפב יד העדים וצ"ל דפריה פן דמתניתן סתמא קתני כל מקום כו' ולא חילק בין חייבי מיתות וכעין מ"ש התוס' בד"ה משום והשתא א"ש דתרגמא שמואל אהן הן עדיו פ"א דבכה"ג משפחת בכל חייבי מיתות וא"ש דמתניתן שפיר בכל חייבי מיתות ומ"מ א"ש דנקט ופלוני ופלוני עדיו לענין נסקליו ונהרגין דלא בעינו בהו יד העדים דוקא: שם ומי לא בעינו קרא פדכתיב והתנו: עיין במהרש"ל שחתר ליישב פ"א קושיא זו להיכי קאי ולפי דעת הרמב"ם ה"ל פיון דכתיב ברוצת מות יומת בכל מיתה שאמה יכול להמיתו ולא בעינו קרא פדכתיב גם לענין יד העדים יש לפרש פ"א קושיא זו דפריה אמאי דסליק בתירוצו דלכה לא בעינו גבי רוצת קרא פדכתיב פיון דכתיב מות יומת וא"כ ה"ה ג"כ בנסקליו וכמ"ש התוס' דהא כתיב ג"כ בהם מות יומת ולכן פריה ומי לא בעינו קרא פדכתיב היכי דכתיב מות יומת הא גבי פן סורר ומורה שהוא מן הנסקליו וכן גבי עיר הנדחת דכתיב בהו מות יומת ואעפ"כ מצרכינו קרא פדכתיב ולכן א"ש דלא פריה רק מן סורר ומורה ועיר הנדחת וע"ז מתרץ תנאי היא פ"א דפליגי תנאי אי בעינו קרא פדכתיב או לא ובאמת לא דרשינו לענין סורר ומורה ועיר הנדחת מות יומת לרבוניא למאן דבעי קרא פדכתיב ולכן בעינו רחוב ושלא יהיו אביו ואמו גזמין ומות יומת לא דרשי דברה תורה פלשון ב"א וכדאמרין בכמה דוכתי אכל לענין רוצת וגואל הדם שפיר דרשי ועיין מ"ש התוס' רפ"ב דמנחות ורק לענין נסקליו ועיר הנדחת יש איזה טעם להני תנאי דלא דרשי ליה ולכן סברי דלענין סורר ומורה ועיר הנדחת דוקא בעינו מה שכ' בהם.

ובזה א"ש מה שיש להקשות לכאורה אהרמב"ם שיהביא דין זה דמות יומת בכל מיתה שאמה יכול וכן מה דאתיא מיניה דנקטעה יד העדים חייב ושמתן אעדות שנגמר דינו בב"ד פלוני כל אלו הדינים לא הביא רק לענין רוצת בה' סנהדרין ולענין גואל הדם שב"ד מעמידין לו גואל (ריש ה' רוצת) ולא הביא דינים הללו לא לענין נסקליו ולא לענין עיר הנדחת.

ולפי דברינו א"ש פיון דהוא פסק לענין סורר ומורה ועיר הנדחת כסתם מתניתן דלקמן דלא סברי ע"כ לענין עיר הנדחת ונסקליו פן לכן לא יכול להביא פן והא דדרשינו בגמרא דלקמן לענין נסקלים ובב"מ לענין עיר הנדחת פן היינו אליבא דר' יהודה דהוא ע"כ דריש פן דאל"כ הוי ב' כתובים הב"כ וכמו שכתבו התוס': שם שאני התם דכולה קרא יתירא: א"ל דלמא פתב פן אלכתחלה דוקא דיהיה פן למצוה בעלמא וכמ"ש רש"י בד"ה הרי זה יתרג די"ל דהא לענין ותפסו אותו אביו ואמו והוציאו אותו לא שייך לכתחלה דמאי דהוי הוי נאף דלענין נאמרו בגנו זה וגומר שייך פן למצוה בעלמא שייך פלשון

הנה דוקא מ"מ קאמרינו שפיר דכולי קרא דותפשו יתירא הוא וכינון דהוא לדרשה אתיא לענין עפוב גם לענין פסוק שני דנאמרו אל זקני עירו אמרינו פן אף דלענין קרא זה לא הוי הוכחה למדרש לענין דיעבד: שם אבל דכ"ע בעינן קרא פדכתיב: א"ל מנ"ל דר"ע סובר פן דהא פינו דסבר דרחוב דהשפא נמי פדמעיקרא דמי א"כ נוכל לעשות לה רחוב וכלכתחלה דמי דכ"ע מודו דבעינן פנ"ל די"ל דלכתחלה לא מקרי אלא פשהיה לה רחוב אבל פשאין לה אף שנוכל לעשות מ"מ מקרי דיעבד: שם תנאי היא.

ק"ק דלמ"ד לא בעינן קרא פדכתיב א"כ ל"ל מות יומת גבי רוצח וגואל הדם הא בלא"ה ג"כ ידעינן דאתה ממיתו בכל המיתות פינו דלא בעינן קרא פדכתיב ועוד דכי ס"ד דלמ"ד דכי בכל חייבי המיתות יהיה הדין דאתה ממיתו בכל מיתה שאתה יכול דזה לא נזכר בשום מקום ועוד דא"כ קושית התוס' בד"ה משום מסוגיא דפרק הנשפכים במקומה עומדת דלא שייך תירוץ דדייק מדקתני פל חייבי מיתות דאפתי מנ"ל לדייק פן דלמא אתיא מתניתן כמ"ד דלא בעינן קרא פדכתיב ובאמת בכל חייבי מיתות הדין פן אכן י"ל דתדא מתורץ באידך דלקח באמת פין ברוצח פין בגואל הדם פתיב בקרא פן שלא לצורך להורות לנו דדוקא באלו פן ולא בשאר חייבי מיתות.

ובזה מתורץ מה שהעירו התוס' דלמ"ד ב' פתובים הב"כ מלמדין מנ"ל למעט שאר חייבי מיתות ולפ"ז א"ש דהא ג' פתובים גם הוא סבר דאין מלמדין והיינו משום דב' פעמים נדאי לא פתיב קרא בכדי וא"כ י"ל דסובר דלא בעינן קרא פדכתיב והוי לדידיה הך ב' פתובים פמו ג' פתובים בעלמא פינו דתרת פינו מיוסרין הן.

עוד י"ל בזה דהנה התוס' בד"ה אין לו ביהן הקשו ויש תימא היכי דייק כו' ואפשר י"ל ע"פ מה דאמרינו במנחות (דף ה' ע"א) דתהיה לא קאי אשחיטה משום דלאו עבודה היא ע"ש אלמא דלא קאי אלא אתורת טהרה שיעשה הפהן א"כ אם אין לו ביהן ואונן אין העפוב אצל הפהן אלא אצלו דהרי הפהן עשה לטהרתו פל מה שיוכל לעשות וי"ל דתהיה לא קאי על זה פמו שלא קאי על שחיטה פן י"ל לכאורה.

אכן הא קשיא מאי פריה אשמואל ממות יומת המכה דלמא טעמא דשמואל לאו משום דבעינן קרא פדכתיב לחוד אלא משום דכתיב יד העדים תהיה בו בראשונה ותהיה משמע עפובא דהרי בכ"מ דרשינן תהיה לעפובא אכן י"ל דמ"מ פריה שפיר דהא גבי רוצח פתיב ג"כ רוצח הוא והוא משמע ג"כ עפובא פדדרשינן בנבחים (דף ז' ע"ב) ובשאר דוכתי וע"ז מביא ג"כ מגואל הדם דשם פתיב ג"כ גואל הדם הוא ימית דמשמע ג"כ עפובא.

וא"ל דא"כ לא לכתוב הוא ולא בעינן מות יומת ואנו יודעים ג"כ דמיתתן בכל דבר פינו דלא פתיב עפובא לא בעינן קרא פדכתיב דזה אינו דא"כ ה"א בכל חייבי מיתות הדין פן לכן פתיב הוא ברוצח וגואל הדם ומות יומת פי היכי דלגוי ב' פתובים הב"כ אבל לפ"ז מוכח דהיכא דלא פתיב עפובא לא בעינן קרא פדכתיב דאל"כ אפתי יקשה לא לכתוב הוא ולא בעי מות יומת וע"ז מקשה ומי לא בעינן קרא פדכתיב פיה גם בלא עפובא והא פבן סורר ומורה ועיר הנדחת מעפב אף דלא פתיב עפובא וע"ז מתורץ תנאי היא היינו היכא דלא פתיב עפובא אבל היכא דכתיב עפוב נדאי לכ"ע מעפב ולכן א"ש דבעינן מות יומת גם למ"ד דלא בעינן קרא פדכתיב פינו דכתיב הוא וגם א"ש מה שקשה עוד פינו

דלפי תירוץ הגמרא לכאורה שמואל פתנאי אמרה למילתיה א"כ מי דחיק ליה לתרץ אקנשא ממתניתין דפלוני ופלוני עדיו דבהו הו עדיו איירי לימא דמתניתין אתיא כמ"ד דלא בעינו קרא ונא דאמרי פסתם מתניתין דלקמן דבעינו קרא פדכתיב אכן לפי דברינו א"ש דבהא דשמואל כ"ע מודו פיון דכתיב תהיה לעפובא: שם במתניתין א"ל ר"א והא שמעון בן שטח תלה: ק"ק למה לא פריה לרבנן פו אדיו קמייתא דאמרו דאין נתלה אלא מגדף וע"ז דהא הני נשים משום מכשפות דנו אותן כמ"ש רש"י לעיל ולקמן בשמעתין ואעפ"כ תלו אותן וכ"ת דבאמת על שניהם השיב רק נטר להו לרבנן עד לבסוף להשיב על שניהם אין משמעות הלשון פה דאל"כ הו"ל לומר ונהלא שב"ש תלה נשים מכשפות באשקלון וי"ל דמזה לא היה יכול להקשות דהיא אפשר לומר דתרתיה הוי בהו פישוף וע"ז או מגדף ומשום ע"ז תלאם ולכן מקשה דוקא מהא דתלה נשים ועיין לקמן (דף מ"ו) עוד יישוב לזה: שם תלה נשים באשקלון: לא מצאתי הכרע אי ע"י תליה המית אותן או שסקלו פדינם וא"כ תלאן.

והנה אף שבכ"מ לא כתוב רק תלאן במתניתין פאן וברש"י לעיל (דף מ"ד ע"ב) וכן ברמב"ם מכ"מ נלענ"ד שבתחלה סקלם דאל"כ למה להו לרבנן להוכיח שהוראת שעה היתה מיתתן מדדנו ב' ביום א' תיפוק ליה דדנו במיתה שאינה מד' מיתות אף דיש להשיב ע"ז דכיון דלא היו יכולים להורידן לארץ משום שלא יעשו פישוף ויברחו דלקה היו הפחורים צריכים להגביה פולן כא' פמו שמשמע מדברי רש"י לעיל א"נ אין זה הוראת שעה דבכל חייבי מיתות הדין פו דאם אין אפה יכול להמיתו במיתה הפתובה פו דממיתו בכל מיתה שאפה יכול ע"י עדים כמש"כ הרמב"ם (פי"ד מה' סנהדרין) והכא ע"כ היו עדים והתראה דאל"כ אין לה הוראת שעה גדול מזה ועוד דא"כ למה היה שמעון ב"ש נידון בגיהנום אם לא היה דונו כמ"ש רש"י לעיל הא לא היה להם דין מיתה אבל כפי הנראה ברמב"ם (ה' סנהדרין פ' כ"ד) לא היא בהנשים עדים והתראה פראוי ע"ש אכן לפ"ז קשה מלשון אין דנין שנים ביום א' ועיין בירושלמי ששם משמע שע"י תליה הרגו אותן וזה אפשר אמרנו שלא היה אפשר לדונם בסקילה: שם ברש"י ד"ה יד העדים.

דזו היא יד שלקהם: מתוך פ"י זה משמע דאף שהם גזמין מ"מ הם ימיתו אותו אכן לא כן דעת הרמב"ם (פט"ו מה' סנהדרין) דפסק שם דאחרים הורגין אותו. ולכאורה יש קצת ראיה לפי רש"י דלשיטת הרמב"ם מאי פריה מפלוני ופלוני עדיו דלמא איירי שאומרים על העדים שהם גזמין אע"כ דגם אז צריכין שימיתו אותו העדים: שם ד"ה ואין דנין.

ודן את פולן ביום א' מפני קרוביהם שלא יתקשרו להצילן עכ"ל: אי משום הו טעמא תלאן לכולן ביום א' אינו מביא לכאורה ראיה דהיא תלייתן משום פרסום ולא הבנתי למה לא פירש רש"י בקיצור דתלאן לכולן ביום שיהיה יותר פרסום פשתולין פולן פאחד משיתלו אותן א' א' ולכן שפיר מיייתי רבנן ראיה דכל תלייתן היתה משום פרסום מדתלאום פולם כא' דהוי ג"כ משום פרסום: שם בתוספת ד"ה משום דהני.

וי"ל דדייק מדקתני כל חייבי מיתות: לפי מה שפיתבו במכות (דף כ' ע"א) דמיתה שהיא מד' מיתות גם בשאר חייבי מיתות דנין ע"ש נסתר תירוץ זה. ולפי מש"כ הרמב"ם (פי"ד מה' סנהדרין) דע"י עדים ממיתין בכל המיתות שאפה יכול גם בשאר חייבי מיתות קושיתם שם בלאו תירוצם מתורץ שפיר וא"כ יש לומר דראיית הרמב"ם לפסוק פו

הוא מן התוספתא שהביאו שם: שם דף מ"ו ע"א בגמרא אהני לרבויא שאר נסקלין: ק"ק דאם פן לא לכתוב לר' אליעזר ריבויא פלל ונילף שאר נסקלין במה מצינו ממגדף דא"ל דא"כ הוי גלפינו גם שאר חייבי מיתות דז"א דהא איכא למיפדה מה למגדף שכן חמיר דבסקילה וכדפרכינו ריש פ' הוי בודקין.

וי"ל דאי ממגדף איכא למיפדה מה למגדף שכן פפר בעיקר או פירכא פיוצא בזה אבל קשה דנילף ממגדף וכן סורר ומורה דאית ליה לר' אליעזר דקרא לקמן ג"כ דנתלה ואי גלפינו מתרנוייהו ליכא למיפדה מידי ועוד קשה אי פרכינו אמגדף שכן פפר בעיקר א"כ ל"ל פלל דוהומת לא לכתוב רק מגדף ומרבינו ג"כ ע"ז פיון דדמי ליה שפפר בעיקר פמותו וכדאמרין לעיל דהשתא אין לומר כמ"ש הר"ן דאי לא הוי פתיב פלל לרבנו הוי גלפינו במה מצינו ממגדף כל חייבי סקילות דז"א דהא איכא למיפדה מה למגדף שכן פפר בעיקר וא"כ קשה ממנ"פ אי יש פירכא שלא נלמוד אחרים ממגדף קשה לרבנו והומת ותלית ל"ל ואי אין פירכא קשה לר' אליעזר פן ולכאורה י"ל דבאמת אין פירכא שלא נילף שאר חייבי סקילות ממגדף ואעפ"כ הוצרך לרבויא לרבות שאר נסקלין דאל"כ ה"א דבן סורר ומורה הוי ב' פתובים הבאים כא' פיון דכולם היינו יכולים לילף ממגדף וא"כ ג"כ בן סורר ומורה אף דהיא גופא קשיא ל"ל רבויא אבן סורר ומורה מי גרע משאר חייבי סקילה ואי נאמר דה"א דבן סורר גרע משאר חייבי סקילה ולא בעי תליין משום דלא חייב מיתה פלל ונהרג על שם סופו או שאר פירכא א"כ קושיתנו הנ"ל במקומה עומדת דלא הוי ב' פתובים דהא צריכים למכתב תרנוייהו וא"ל דמ"מ הוי ב' פתובים הב"כ דלא לכתוב מגדף ונילף אותו עם שאר חייבי סקילה מבן סורר ומורה דא"כ אפתי יקשה פקושיתנו הנ"ל דלא לכתוב לא רבויא ולא מגדף ונילף פולהו מבן סורר ומורה אי ליכא פירכא ואי איכא פירכא א"כ לא הוי ב' פתובים ה"כ וג"כ קשה לא לכתוב רבויא לר"א ואי איכא פירכא לנסקלין שלא נילף ממגדף א"כ קשה לרבנו רבויא ל"ל וגם א"ל דדלמא איכא פירכא לרבנו שלא נילף אפילו ע"ז ממגדף אי לא פלל דא"כ מנ"ל להגמרא דלרבנו פלל ופרט המרוחקים אין דנין בכו"פ דלמא סברי פכו עזאי בב"ק (דף פ"ה) דדנין והקא ע"כ מרבינו ע"ז דאל"כ קשה פלל דוהומת ל"ל ואם פן ממנ"פ קשה: שם מי שעל חטאו נהרג יצא בן סורר ומורה: ק"ק לרבנו הו מיעוטא דחטאו ל"ל דמהיכי תיתי לרבות בן סורר ומורה פיון דלא מרבו פל חייבי מיתת סקילה: שם בבת פהו ובוועלה: הא דלא קאמר בנערה המאורסה ובוועלה שני דהיא בסקילה משעת בעילה ראשונה שהיתה עדיין בתולה והוא בחנק דבביאה שניה פבר היתה בעולה משום דמסתבר ליה דנואף ונואפת הוי ע"י חנא עבירה שהיא נעשה עי"ז נואף והיא נואפת: שם או בבת פהו זוממי זוממין: ואעפ"כ שייך שפיר ואפילו נואף ונואפת פיון דמיתת הזוממין בא ע"י מיתת הבעל ולזה פיון רש"י במה שסיים ד"ה או בבת פהו והיינו מיתת הבעל.

ועיין בתוס' ריש מכות ששם נסתפק הר"י אי זוממי בת פהו נידונין במיתתו גם כשהוא לא הנה נהרג ע"פ עדותו והוכיח מסוגיא זו דהא הקא ע"כ לא הנה נהרג הבעל מדלא קאמר רק זוממי זוממין ואעפ"כ הן נדונין במיתתו ע"ש ובריטב"א שם כתב שדעת רש"י פדעת ר"י הגון שפליג על זה וסובר דדוקא כשהבעל הנה נהרג ע"פ עדותו הן נהרגין במיתתו וליישוב ראי' התוס' לשיטת רש"י י"ל דאירי שע"י עדותו הנה הבעל נהרג

ואעפ"כ השתא אינו נהרג כגון שהעדים הראשונים אמרו שהתרו בו ובשעה שהוזמו ונגמר דינם היה הכולל עדיין קיים ובתוך הזמן מת או ברח או באמת כבר נהרג בימים שעברו.

ומה שהביאו התוס' עוד לרא' שם דאל"כ היא ולא זוממי' ל"ל י"ל דאי מלאחיו דוקא ה"א דדוקא כשהכולל עדיין קיים אבל בשפך נהרג ה"א בכה"ג נידונין במיתתה פיון שלא קרינו בה פאשר זמם לעשות לאחיו ונהרי אחיו קיים וכדאמרין במפוח (דף י"ד) קמ"ל היא ולא זוממיה דגם בכה"ג נידונין במיתת הכולל ובה"ג גם רש"י מודה פיון דהשתא הכולל נהרג ועיין בחידושי למכות שם: שם במתניתן ואם לן עובר עליו בל"ת: ק"ל למה לא קאמר בעשה ול"ת דהא איפא ג"כ עשה דקבור תקברנו וכמ"ש הרמב"ם (פט"ו מה סנהדרין) דאיפא מצנת עשה לקבור הרוגי ב"ד ביום הריגתן מקבור תקברנו.

ולענ"ד י"ל ע"פ מה דאמרין בב"מ (דף ק"י ע"ב) ת"ר ממשמע שנאמר לא תלין פעולת שכיר איני יודע שעד בוקר ומה ת"ל עד בוקר כו' ופי' רש"י שם שאין לינה קרוי עד הבוקר דכתיב ולא ילין לבקר וכל לינה שבמקרא לינת לינה הוא עכ"ל אלמא דלשון לא תלין גם בלא עד בוקר משמע בכ"מ עד בוקר וא"כ גבי הלנת מת דכתיב ג"כ לא תלין ג"כ אינו עובר אלא עד הבקר וא"כ לכאורה קשה איך אמרינו לקמן ע"ב דתולין אותו סמוך לשקיעת החמה שלא יתעצלו ויאמרו עדיין יש שהות להורידו ובתוך כך יעבור הזמן הא אפתי שיין חשש זה גם כשתולים אותו סמוך לשקיעת החמה דהא יש עדיין שהות להורידו כל הלילה פיון דאינו עוברים עד הבקר.

אכן זה אינו דאף דלא תלין אינו אלא עד הבקר מ"מ עשה דקבור תקברנו היא דוקא ביום הריגתו ולא בלילה שאחריו דביום ההוא פתיב ובכ"מ יום הולך אחר הלילה חוץ מבקדשים כדאמרין סוף פרק אותו ואת בנו ולפ"ז עשה דקבור תקברנו הוא בסוף היום דוקא ול"ת דלא תלין בסוף הלילה ולכן כשמייירי מואם לן עובר בל"ת שהוא בסוף הלילה לא יכול למינקט ג"כ עשה דקבור בהנה דעלי' אינו עובר משום לינה דכבר עבר כשהגיע סוף היום ולא קברו: שם הלינהו לכבודו להביא לו ארון: הא דמחלקינן באיסור תורה בין לכבודו לשאינה לכבודו היינו משום דציווי קרא גופא אינה רק לינה שהוא לביזוי המת כדאמרין לקמן (דף מ"ז ע"א) כי אמר רחמנא לא תלין דומיא דתלוי דאית ביה בזיון: שם ברש"י ד"ה אבל מיתה א'.

ושמונים נשים לאו בעבירה: בזה יש ליישב מה שהקשינו לעיל במתניתן למה דלא פריך ר"א מהך דנשים אפלוגתא קמייטא דלכאורה יש לדקדק עוד מאי מקשה ר"א וכי לא ידע ג"כ דע"כ הוראת שעה היתה מדדן ב' ביום א' דהוא נדאי ג"כ לא יפלוג אהך דינא אכן י"ל ע"פ מה דאמרין בכריתות (דף ג' סוף ע"ב) דבעל אוב המקטר לשד היינו לע"ז ע"ש.

ולפ"ז י"ל דאפלוגתא קמייטא לא היתה יכול להקשות די"ל דכשונה דהנה נשים היתה שהיו מקטרות לשד ודן אותן שב"ש משום עע"ז וע"ז גם לרבנן נתלין. אכן לפ"ז מדתלה לכולן ע"כ ככולן היתה עבירה אחת דהיינו בעלת אוב המקטרת לשד וא"כ לאו הוראת שעה היתה שם ולכן מקשה שפיר מהך עובדא אפלוגתא בתרייתא אכן רבנן השיבו לו דבאמת הי' בב' עבירות ומיתתן הוראת שעה היתה ולכן הא דתלה נשים ותלה נידונים

על פישוף זה ג"כ משום הוראת שעה הייתה: שם בתוספת ד"ה השתא דמרתקי לאו דאין דנין פלל: ובמנחות פתבו דהה דהתם ודאי אין דנין פלל פנין דהוי בב' פרשיות וכדאמרין בפסחים (ד"ז) אבל היכי דמרתקי מהדדי בחדא פרשה בזה פליגי רבי וכן עזאי בב"ק (דף פ"ה) ורבא ואבבי בגדה (דף ל"ג) ובב"ק שם פתבו דסוגיא דהכא אתיא כמ"ד אין דנין וא"ל דלפ"ז לכן עזאי דסבר דדנין מנ"ל עע"ז וכי פלוג אר"א נחכמים די"ל דדרוש ברבוי ומיעוט דהוי פלל ופרט וכלל וכמו לרבנן פלל ופרט המרנותקין דא"ל דא"כ למה לא מרבה שם בב"ק ג"כ פעין הפרט דהתם ליכא לרבויי מידי דאל"כ לא פריה שם מידי לרבי כו' ל"ל.

ע"ש: שם בד"ה אותו בלא פסותו. ואע"ג דמשעת סקילה: הא דלא קאמרי פנין דהשתא לר' אליעזר לא ממעטינו מאותו אותה א"כ צריה בלא פסותו משום דידה דהיא אינה נסקלת ערומה לרבנן במתנין דלעיל משום דלפ"ז יקשה לרבנן דילפי דהיא אינה נתלית מאיש א"כ אותו למעט פסותו ל"ל לא משום דידה מצרכינן פנין דנסקל ערום ולא משום דידה דאינה נתלית פלל ולכן ע"כ הוצרכו התוס' לתירוץ: שם ע"ב בגמרא אלו נאמר חטא נתלית ה"א תולין אותו: אף דהומת צריה לרבנן לעיל לכללא לרבות ע"ז ולר"א לרבויי לרבות שאר הנסקלין מ"מ מיותר הוא דכלל או יתור גם מחטא משפט מות בלא והומת הוי ידעינן: שם הא כיצד משהין אותו: ק"ל איך שייך הא כיצד לזה אי ממיתין ואת"כ תולין או איפכא.

ונלענ"ד דלכאורה קשה ממנ"פ אהה פרייטא אי הפי' הוא דה"א דתולין אותו וע"י תלייה ממיתין אותו הא ע"כ א"א לומר פן דהא קרא פתיב וסקלתם באבנים ומתו אלמא דמיתתם ע"י סקילה תהיה ועוד דהלשון ואת"כ ממיתין אותו לא משמע פן ואי הפי' דתולין אותו מתיים ואת"כ מורידין אותו פשהוא חי וסוקלין אותו איך פתיב קרא לא תלין נבלתו על העץ הא פשתולין אותו עדיין חי הוא.

ונ"ל דפי' הפרייטא פה הוא דאי לא הוי פתיב והומת ה"א דמצות הפתוב אינה רק שיתלו אותו ולא קפיד קרא אי תולין אותו קודם סקילתו או את"כ ולכן שפיר פתיב קרא לא תלין פשתלו אותו אחר סקילה אבל מ"מ ה"א פנין שייכולים לתלותו גם לפני סקילה תולין אותו פן שלא יבא לעבור על לא תלין וע"ז קאמר ת"ל והומת כו' והשתא קאמר הא כיצד עושין שלא יבא לעבור אל"ת או קבר תקברנו לפמ"ש לעיל משהין אותו עד סמוך לשקיעת החמה: שם ת"ל פי קבור.

מרבוי' משמע ליה דאף העץ בעי קבורה כ"כ רש"י: א"ל הא לקמן דרשינן מהה יתורא דבכל המתים עובר על הלנתן י"ל דתיתי תורים יש פאן קבר וכנזוי כו' דהוי מצי למיכתב תקבר וכתוב תקברנו א"נ דהוי מצי למכתב קבור קבור או תקבור תקבור וכדאמרין בב"ק (ד' ס"ה) לענין המצא תמצא ובשאר דוכתי.

אכן מהרב"ם (פט"ו מה' סנהדרין) משמע דבאמת הו' דרשה דטעון העץ קבורה לאו מקבור אתיא אלא מסברא שלא יאמרו זה הוא העץ שנתלה עליו פלוגי אה דלפ"ז צריה לדחוק בפ'י הפרייטא: שם תניא אומר ר' מאיר משלו משל: מדמייתי הו' דר"מ הכא משמע דמלשון קללת אלהים תלוי דריש פן וכן כתב רש"י בפ'י בפירושו לפ' פי תצא וקשה דהא ר"מ גופא דריש לקמן מקללת מגדף וקיל לי עלמא וא"כ לאו מיותר הוא

וצ"ל דתנאי אליבניה דר"מ דמאן דאמר דר"מ גליף להך דקיל לי עלמא מקללת באמת לא גליף הך דמשל לב' אחים וכן איפכא אבל מגדף ודאי ידעינן גם להך דרשה דמשלו משל מדכתיב לשון קללה ולא לשון בזוי ש"מ תרתי ולכן לא חש בגמרא להקשות אהך דר"מ האי מבעי לי לגופיה פדפריה אאידיה דר"מ: שם מפאן למלין את מתו שעובר בל"ת: ק"ק וקא מקבור תקברנו לא ידעינן אלא עשה ואפתי ל"ת מנ"ל ועוד דלאיפא דאמרי דדריש מיתורא קבורה מנ"ל ל"ת למלין את מתו וי"ל דנדאי מיתורא דתקברנו דרשינן קבורה לשאר מתים ג"כ וקא דדרשינן מני' ל"ת היינו פמו דדרשינן בפסחים (דף ה' ע"א) מהקישא פל שישינו בב"ת חמץ ישנו בקום אכול מצה ע"ש וה"נ דרשינן קא מהקישא פל שישינו בקבור תקברנו ישנו בלא תליו וכינון דכל המתים הם בעשה דקבור הם ג"כ בלא תעשה דלא תליו וקא דאמרינן בב"ק סוף פירק מרובה בי' דברים שזאמרו בירושלים שאין מלינין בתוכה מת אף שבכ"מ אין מלינין משום ל"ת היינו שאפילו לכבודו אין מלינין ואם הוצרכו להלינו מוציאין אותו מחוץ לירושלים אכן מפירש"י שם לא משמע פן: שם תקברנו לא משמע ליה: רש"י פתב לגוי לא משמע ריבוי לדרשה ומדברי הר"ן נראה דפי' דלמ"ל ארב חמא קאי אכן ק"ק דאי לא משמע ליה רבויא לדרשה א"כ בלא הך דליעבד לי' ארון לא היה יכול להביא קרא דקבור דכתיב גבי מומת ע"י ב"ד ונהרי שבור מלפא אסתם קבורה שאל שהיא בשאר מתים.

ולפי דברינו הנ"ל י"ל דנדאי דריש יתורא לרבות שאר מתים רק דנדריש מתקברנו ב' דרשות דהיינו ריבוי שאר מתים וקבורת קרקע מדהוי מצוי למכתב קבור קבור זה לא משמע לי'.

וכש"כ שי"ל פן לפי הר"ן דלמ"ל קאי ארב חמא: שם למאי נפ"מ דאמר לא בעינא דליקברוה: א"ל דתפשוט דלאו משום בזיונא הוא דאל"כ איך צוה ר' אלעזר בר"ש לדביתהו שלא לקברו פדאמרינן בב"מ (דף פ"ד ע"ב) דאף אי מחל על בזיונו וכי לא חס הצדיק על כבוד משפחתו.

די"ל דהא התם לא היה בזיון שלא היה מוטל לעין כל עד שלא ידעו כלל שמת הוא ועוד דהרי לא היה מוטל בבזיון פיון דלא שלטה בי' רמה פדאמרינן שם ונהרי בזיון אינו אלא פשי'ראוהו מת ונרקב ונבקע כמ"ש רש"י וגם א"ל דא"כ לידוק איפכא דמשום בזיונא הוא דאי משום פפרה וכי יבעט הצדיק בכפרה די"ל דעשה פן שלא יענשו החכמים עליו על שלא קברוהו לפי כבודו פנראה שם: שם דאמר לא בעינא דיקברוה.

לכאורה קשה למאי נפ"מ בזה הא מ"מ צריף קבורה דהא כל המלין את מתו עובר בל"ת דקבור תקברנו כתיב וי"ל לפי מה דאמרינן לקמן דלא תליו הוי דוקא דומיא דתלוי דאית ביה בזיון וא"כ היינו דקא מבעי' ליה אי הוי בקבורה משום בזיון משפחה גם היכי שמחל על בזיונו וא"כ הוי דומיא דלא תליו וצריכין לקברו מן התורה או הוי רק משום פפרה וא"כ אין צריף לקברו ובה"א ש"מ שפתב הרמב"ם (רפי"ב מה' אבל) דצריף לקברו משום דכתיב קבור תקברנו והקשה הלח"מ שם דלכתוב טעמא דש"ס דמשום בזיונא הוא.

אכן לפ"ד י"ל פיון דהטעם דצריף קבורה הוא משום דלא איפשטה האיבעי' וספק אסורא לחומרא וכמ"ש הכס"מ שם בשם הרמב"ן אף דזה שייף דוקא אי הוי הספק בדבר

דאורייטא אָבל אי הוי בדרבנן ספיקא לקולא ולכן הרמב"ם שרצה ליתן טעם למה צריך קבורה מספק שפיר פתב הטעם משום דדאורייטא הוא דכיון דמספק הטעם הוי משום בזיונא א"כ הוי דומיא דלא תלין וצריך קבורה מן התורה.

ודברי הרמב"ם אתיין שפיר: שם האמר לא בעינא פפרה: פ"א וא"כ אינו מכפר כמ"ש רש"י א"ל דהתינח לאבני דסבר בכריתות (דף ז' ע"א) דהאומר לא תכפר לי חטאתי אינה מכפרת אָבל לרבא דסבר שם דכפרה ממילא קאתי והא דבעינו שירצה בהקרבנה היינו דוקא גבי חטאת משום דבלא"ה לאו חטאת היא אָבל הכא מכפרת קבורה גם כשבעט בה די"ל הא אמרינן התם דהדר בי רבא וא"כ האבעי אליבא דכ"ע אָזלא: שם דכתיב אדם אין צדיק בארץ: ק"ק דלפשוט האבעי מהא דאמרינן (ספ"א דב"ב) דד' מתו בעטיו של נחש ועליהם לא נאמר אדם אין צדיק בארץ כמ"ש התוס' שם וכי ס"ד דהם לא נקברו: שם ת"ש וספדו לו כל ישראל: ק"ק הא שייך ג"כ דלמא דליעבד לי ארון דבשלמא אקושיא מדאיקבר צדיקי א"ל כן דהא וקברו במערה דהוי קבורת קרקע כמו כוכין שבזמן התלמוד וכמ"ש הר"ן וכן מקבורת משה פריך שפיר דהא כתיב ויקבור אותו בני וכן מלא וספדו י"ל דפריך שפיר כיון דכתיב לדון על פני האדמה משמע דקבורה הנה בתוך האדמה אָבל מאי דפריך מוספדו לו קשה.

וצ"ע: שם למאי נפ"מ דאמר לא תספדוה להאי גברא: ק"ק והיורשים מאי קאמרי אי רוצים להספידו מי ימחה בידם ואי אינם רוצים והאיבעי' היא אי מפקינן מהם א"כ היינו הא"נ לאפוקי מיורשים וי"ל דבאמת היורשים רוצים רק שיש ספק אי יש מצוה לקיים בזה דברי המת דאי יקרא דחיי הוא אין הוא יכול למחול על פבודם: שם א"נ לאפוקי מיורשים: פ"א דיקרא דחיי לא שייך רק גבי יורשים וכמ"ש הר"ן ולפ"ז ה"ה דהוי מצי למימר נפ"מ לגר אי צריך הספד או לא: שם ת"ל לא וספדו ולא יקברו: א"ל דאי גם יקרא דשכבי ג"כ קשה דהא אמרינן נחא להו לצדיקי דמיקרי בהו אינשי וא"כ נחא להו לצדיקניא לספוד הרשעים די"ל דאי משום נחא לחוד אין עושין יקרא לרשעים: שם בתוספת ד"ה חליצה לאו פלום.

דעפר חשיב טפי מחובר מעץ הנעוץ בארץ: אכן לפ"ז אי עץ הנעוץ בעיר הנדחת שרי תליא בפלוגתא דר"י ורבנן. וכן אי חשיב מחובר לענן גט לפמש"כ התוס' בחולין שם: שם ד"ה הספידא.

שאני מלך דאיכא בזיון טפי: המהרש"א בח"א הקשה דא"כ מאי מקשה מבשלום תמות דהא כתיב גבי צדקיהו שהי' מלך והניח בקושיא. ונלענ"ד עפ"י מה דאמרינן גיטין (דף ס"ח ע"ב) דשלמה מלך והדיוט הי' והיינו פשה' מושלך ממלכותו הנה הדיוט וחד אמר ששב למלכותו ונעשה מלך וצדקני' גלה לבבל והי' שם בבית האסורים עד שמת נבוכדנצר וביום שאחריו מת כמבואר בפתוב ובסדר עולם וא"כ פשמת לא הנה מלך רק הדיוט דכבר עבר ממלכותו וילכן פריך שפיר: שם דף מ"ז ע"א בגמרא וכל כף למה לפי שאין קוברין רשע אצל צדיק: ק"ק מאי מקשה כ"כ למה הא גמרא גמירי ליה דב' קברות לב"ד פדאמרינן בסמוך וי"ל דהמקשן סבר דע"כ לאו משום האי הל"מ הוא דא"כ למה קוברין אותו בקברות אבותיו אחר שנתעפל הפשוט והיינו דדייק וכל כף למה ולא מקשה בפשיטות מ"ש משום דקושיתו הוא למה דוקא כ"כ דהיינו עד שנתעפל

הבִּשָּׁר וְלֹא יוֹתֵר וְעַ"ז מְתַרְץ מִשׁוּם דָּאִין קוּבְרִין רְשָׁע אֲצֵל צַדִּיק וְהֵינּוּ הַטַּעַם שֶׁל הַל"מ וְלִכּוֹן פְּשָׁנְתַּעֲפֵל הַבִּשָּׁר שְׁנִגְמָרָה פְּפָרְתוּ קוּבְרִין אוֹתוֹ בְּקַבְרוֹת אַבּוֹתָיו: שֵׁם מְנַיִן שְׁאִין קוּבְרִין רְשָׁע אֲצֵל צַדִּיק שְׁנִגְמָרָה: וּבְחֻלּוֹיִן (ד"ו) יְלִיף מִזֶּה דְגְדוּלִים צַדִּיקִים בְּמִיתָתוֹ מִבְּחִיָּהוֹן ע"ש וּא"ל אֵיךְ יְלִיף שֵׁם פֶּן דְּלִמָּא מַה שְׁהִתְיָהוּ בְּנִגְיַעְתּוֹ מִשׁוּם דָּאִין קוּבְרִין רְשָׁע אֲצֵל צַדִּיק פְּדָאֲמַרִּין הַכָּא דַּא"כ הֵיזֵה לּוֹ לְהַשְׁלִיכּוֹ מִקַּבְרוֹ פְּשָׁהוּא מַת וְלֹא לְהִתְיָהוּ אִי לָאוּ מִשׁוּם דְּגְדוּלִים צַדִּיקִים: שֵׁם מַת מִתּוֹף רְשָׁעוֹ לֹא ה"ל פְּפָרָה: ק"ק דָּאֵיךְ אֲפָשָׁר לּוֹמַר פֶּן דַּא"כ תִּקְשִׁי מִתְּנִיתּוֹן דְּלִמָּה קוּבְרִין אוֹתוֹ אַחַר שְׁנִתְעַפֵּל הַבִּשָּׁר בְּקַבְרוֹת אַבּוֹתָיו אַע"כ דַּע"כ פֶּן אַחַר עֲפוּל יֵשׁ לּוֹ פְּפָרָה וּא"כ לְמָה יְמוֹתוֹ קִדְשֵׁי עִיר הַנְּדַחַת נְמַתִּין עַד אַחַר עֲפוּל.

אַע"כ דְּהוּאֵיל וְנִדְחָה יְדֻחָה וּא"כ מַה הַשִּׁיב אַבְיֵי וִי"ל דְּאַבְיֵי סָבַר דְּדוֹקָא בְּשָׂאָר מוּמְתֵי ב"ד אֲמַרִּין שְׁנִגְמָרָה פְּפָרְתוֹן לְאַחַר עֲפוּל אֲבָל לֹא בְּמוּמְתִין עַל עֲבִירוֹת חֲמוּרוֹת פְּגוֹן מוּמְרִין וְעַע"ז וְלִכּוֹן בְּעִיר הַנְּדַחַת שְׁהֵם עַע"ז סָבַר דְּלֹא נִגְמָרָה פְּפָרְתוֹן גַּם לְאַחַר עֲפוּל וְלִמָּה מְיִיתֵי רְאֵיהּ מְהָא דַּר"ש דְּפִירְשׁוּ אַבּוֹתָיו מְדַרְכֵי צְבוּר שְׁהֵם מוּמְרִין כַּמֶּש"כ רַש"י וּבִזְהָ א"ש ג"כ לְמָה שְׁהִקְשׁוּ הַתּוֹס' בַּד"ה וְאַמַּאי דְּוִקָא אַרְבּ יוֹסֵף הָא גַּם בְּלֹא ר"י מוֹכַח פְּתִירוּצֵם דַּא"כ תִּקְשִׁי מִתְּנִיתּוֹן אֶהְדְּדִי דְּבַמְתְּנִיתּוֹן דְּהָכָא קִתְּנִי דְּבַנְתְּעַפֵּל הַבִּשָּׁר יֵשׁ לְהֵם פְּפָרָה וּא"כ לְמָה עִיר הַנְּדַחַת אִין לְהֵם חֵלֶק לַעוּה"ב אַע"כ דְּצָרִיךְ לְחֵלֶק בֵּין עֵיהּ"נ לְשָׂאָר מוּמְתֵי ב"ד: שֵׁם בְּעוֹשָׁה מַעֲשָׂה עֲמוֹ: ק"ק מַאי רְאֵיהּ מְהֵתֵם הָא פֶּל זְמַן שְׁלֹא נִתְעַפֵּל הַבִּשָּׁר בְּכָל הַמַּתִּים הֵנִי הַדִּין הֵכִי דְּלֹא נִגְמַר פְּפָרְתוֹן וּמַאי מְיִיתֵי רְאֵיהּ עַל זֶה לְגַבֵּי עֵיהּ"נ דְּמוֹכַח דְּנִקְרָאוּ רְשָׁעִים גַּם לְאַחַר שְׁנִתְעַפֵּל הַבִּשָּׁר.

וְהִנֵּה הֶרַמְב"ם (פ"ב מַה' אַבְל) פָּסַק דָּאִין הַפְּהוֹן מְטַמָּא לְעֲצָמוֹת אַבְיֵי וְהֶרַאב"ד שֵׁם הַשִּׁיג דָּאִין פֶּן דַּעַת הֶרִי"ף ע"ש דְּהֶרִי"ף וְהֶרַאב"ד פָּסְקוּ דְּמְטַמָּא וְהֶרַמְב"ם וְהֶרַמְב"ן וְהֶרַא"ש פָּסְקוּ דָּאִינוּ מְטַמָּא וְהַשְׁתָּא לְשִׁטַּת הֶרִי"ף י"ל פִּינּוֹן דְּקָרָא דְּעוֹשָׂה מַעֲשָׂה עֲמוֹ סְתָמָא בְּכָל הָעֲנִינִים שְׁמְטַמָּא לְאַבְיֵי אִינוּ מְטַמָּא לְפָרוֹשׁ מְדַרְכֵי צְבוּר וְהֶרִי בְּכָלֵל זֶה ג"כ שְׁאִינוּ מְטַמָּא לְעֲצָמוֹת אַבְיֵי אַעפ"י שְׁפָכַר נִתְעַפֵּל הַבִּשָּׁר וְהֵינּוּ ע"כ שְׁמוּמָר וְעַע"ז חֲמִיר מְשָׂאָר עֲבִירוֹת וְלִכּוֹן מְיִיתֵי אַבְיֵי שְׁפִיר רְאֵיהּ: שֵׁם בְּרַש"י ד"ה נְבִזָּה.

פְּתִיב מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה': ט"ס יֵשׁ וַצ"ל ה' מִי יִגּוּר בְּאַהֲלֵהָ: שֵׁם בַּד"ה עַל מְטָה שֶׁל חֲבָלִים. דְּנִשְׂאֵי בְּעַמְּהָ פְּתִיב בְּעוֹשָׁה מַעֲשָׂה עַמְּהָ: פִּי' וּמִזֶּה דְּרַשִּׁין ג"כ כַּפּוּד אַב פְּדִרְשִׁין לְקַמּוֹ (דַּרְס"ו ע"א): שֵׁם ד"ה הֵיוּ בְּהָ קִדְשִׁים.

וְאַפְּיֵלוּ עוֹלוֹת וְשִׁלְמֵי נְדָבָה יְמוֹתוֹ: הֵךְ נְדָבָה לְכַאוּרָה מִיּוֹתֵר דְּמַה לָּנוּ בְּעוֹלוֹת וְשִׁלְמֵים בֵּין חוּבָה לְנְדָבָה הָא גַּם עוֹלַת חוּבָה מִקְרִיבִין לְאַחַר מִיתָה: שֵׁם בְּתוֹסְפֹת ד"ה אֲכַל חֶלֶב. וְעוֹד דְּגַבֵּי נִשְׁתַּטָּה א"א לּוֹמַר: ק"ק דְּהָא אִי הֵנִי נִקְיֵט דְּהַפְּרִישׁ קֶרְבַּן אַחַר שְׁהִמִּיר דַּת בְּאִנּוֹן דְּהֵנִי נְדַחָה מְעִיקְרָא לֹא הֵנִי צָרִיךְ לְמִינְקֵט פְּלֵל הֵךְ דְּנִשְׁתַּטָּה פִּינּוֹן דָּאָז גַּם גַּבֵּי הַמִּיר דַּת לֹא דְחָהוּ בְּיָדִים דְּכָל דְּחִיּוּתוֹ הוּא מַה שְׁלֹא שָׁב עַדִּין אֶף שְׁלֹא חֲטָא מְכָאן וְאֵילָף וּא"כ לֹא שְׁיִיךְ צְרִיכוּתָא דְּהַגְמָ' וְכֵן י"ל אֶתְרִוּץ קָמָא דְּהַתּוֹס' דְּהָא אֲפָשָׁר דָּאִינוּ מוּמְרָ עוֹד וְאַעפ"כ נִקְרָא דִּיחּוּי מְעִיקְרָא מַה שְׁלֹא שָׁב עַדִּין דְּהֵינּוּ שְׁלֹא בְּאַה עַדִּין הָעֲבִירָה פְּעַם אַחַר לִידוֹ שְׁיִיכַל לְהַזְהֵר מִמֶּנָּה וְלַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה ע"י זֶה דְּבַכָּה"ג צְרִיכָה תְּשׁוּבָתוֹ לְהִיּוֹת פְּדָאֲמַרִּין בְּטַבַּח שְׁהוּצִיא טְרֵפָה מִתַּח"י לְעֵיל פְּרָק זֶה בּוֹרֵר: שֵׁם בַּד"ה אִימָא פִּישָׁן דְּמִי.

לאו לגמרי פִּינְשׁוֹן: לְכַאוּרָה יֵשׁ לִינְשׁוֹב קוֹנְשִׁינְתָם גַּם מֵה שְׁפֶתֶב רִשׁ"י בַד"ה פִּינְשׁוֹן דְּמִי פְּכָל אָדָם הַיִּשְׁנִים בְּלִילָה כּו' דְּלְכַאוּרָה צ"ב דְּאִיף יִחְשָׁב מֵה שְׁיִשְׁן בְּלִילָה דִּיחּוּי הָא בְּלֵא"ה אִינוּ רְאוּי לְהַקְרִיב בְּלִילָה דְּבִיּוֹם צוּתוֹ פְּתִיב וְעוּד י"ל מֵה טַעַם יִחְשָׁב הֵךְ דְּנִשְׁתַּטָּה דִּיחּוּי הָא פְּשֵׁה־פְּרִישׁ אוֹתוֹ הִנֵּה לְרַצוֹנוֹ וְאֵף דְּעֵתָה אֵין לוֹ רַצוֹן מֵה בְּכֵךְ דְּמִי יִגְרַע זֶה מֵהשׁוֹלַח חֲטָאתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם דְּמַקְרִיבִין אוֹתוֹ וְלֹא חִינְשִׁינְן שְׁמָא חֲרַט וְאִין הַקְרַבְתּוֹ לְרַצוֹן מִשׁוּם דְּאִמְרִינְן דְּאוּקְמִינְן אֲדַעְתּוֹ רֵאשׁוּנָה וְה"נ גְּבִי שׁוּטָה גִּימָא פֶּךְ וְעַדִּיף מִשׁוֹלַח חֲטָאתוֹ מִמְּדָה"י פִּינְן דְּאִין לוֹ דַּעַת פְּלָל לְבַטֵּל דַּעְתּוֹ הֵרֵאשׁוּנָה וְלִכְּן לַענ"ד י"ל פִּינְן דְּאִמְרִינְן בְּעַרְכִּין (דָּף כ"א ע"ב) מְלַמֵּד שְׁכּוֹפִין אוֹתוֹ יְכוּל יִקְרִיבּוּ בַע"כ ת"ל לְרַצוֹנוֹ ע"ש אֶלְמָא דְּגַם לְאַחַר שְׁכַבְרַת הַפְּרִישׁ הַקְרַבּוֹ עַדִּין בְּעֵינּוּ דַּעְתּוֹ לְהַקְרִיבָה וְכִינּוּ דְהֵךְ דְּנִשְׁתַּטָּה עַדִּין לֹא מְסַר לְנוּ הַקְרַבּוֹ לְהַקְרַבָה א"כ פְּשִׁנְקִרִיב אוֹתוֹ אֵין זֶה לְרַצוֹנוֹ וּמִזֶּה מִיִּתִּי הַש"ס שְׁפִיר דְּה"א דְּכִינְשׁוֹן דְּמִי דְּהִינְנוּ פִּינְן דְּאֵם הַפְּרִישׁ קְרַבּוֹ וְיִשְׁן בְּלִילָה הָרִי בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁיִשְׁן ג"כ אֵין לוֹ רַצוֹן שְׁיִמְסוֹר לְנוּ הַקְרַבּוֹ לְהַקְרִיבּוֹ לְרַצוֹנוֹ וְדוּמָה לְהֵךְ דְּנִשְׁתַּטָּה וְלִכְּן מְתוּרָץ ג"כ מֵה שְׁהַעִירוֹ הַתּוֹס' דְּנִדְאִי בַכּה"ג חֲשִׁיב יִשְׁן דִּיחּוּי פִּינְן דְּעַדִּין לֹא מְסַר לְהַקְרִיבּוֹ מִשְׁא"כ הֵתָם שְׁכַבְרַת שְׁלַח קְרַבּוֹ לְהַקְרִיב בְּזֶה וְדִאִי לֹא אֵינְכַפֵּת לָן אִם יִשְׁן בְּשַׁעַת הַקְרַבָה אוֹ לֹא פִינְן דְּנִקְרַב ע"פ רַצוֹנוֹ שְׁשַׁלַּח אוֹתוֹ וְהָא דְּבִאָמַת לֹא דְּמִי לִינְשׁוֹן הִינְנוּ מִשׁוּם טַעַמָא אַחְרֵינָא דְּקִאָמַר הַש"ס דְּבִידּוֹ לְחִזּוֹר דְּהִינְנוּ שְׁיִכּוּלִים לְהַקִּיצוֹ וּלפ"ז יִצָא לְנוּ דְּאֵם לְאַחַר שְׁמִסַר לְהַקְרַבָה נִשְׁתַּטָּה אֶפְּיִלוּ פְּשֵׁהוּא שׁוּטָה מַקְרִיבִין אוֹתוֹ פִּינְן דְּנִקְרַב ע"פ רַצוֹנוֹ הֵרֵאשׁוֹן: שָׁם ד"ה הוֹאִיל דְּאִי כַר"ל דְּמוּקִי לֵה בַק"ק: ק"ק לפ"ז אַדְמַפְרִיף בַּש"ס לְקַמְן פְּרַק חֵלֵק אֶלָא ר"ל מ"ט לֹא אָמַר כַר' יוֹחֲנָן לִיתְרָץ דְּכַרְב ס"ל דְּבַעֲלֵי חַיִּים אֵינְן גְּדַחִין וְלִכְּן ע"כ לֹא יוּכַל לְסַבּוֹר כַר' יוֹחֲנָן דַּא"כ יִקְשָׁה אֲמַאי יְמוֹתוֹ הָא פִּינְן דְּאִיקְטֵל הו"ל פְּפָרָה: שָׁם בַּא"ד.

וּקְצַת תִּימָא גְּבִי הַמִּיר דְּתוֹ אוֹ נִשְׁתַּטָּה: ק"ל מַאי קוֹשְׁיָא מְנַשְׁתַּטָּה הָא בְּעִיר הַנְּדַחַת אֵין הַטַּעַם אֶלָא מִשׁוּם זְבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה וְהָא זֶה לֹא שְׁיִיף גְּבִי נִשְׁתַּטָּה וּמ"ט לֹא יוֹעִיל בּוֹ רַעֲיָה וְא"ל דְּקוֹנְשִׁינְתָם הִיא לְפִי מֵה שְׁסַבְר ר' יוֹחֲנָן דִּישׁ דְּחוּי בְּדָמִים פְּדִאָמְרִינְן בְּקַדוּשִׁין (דָּף ז') וְא"כ גְּבִי נִשְׁתַּטָּה פִּינְן דְּהַקְרַבּוֹן נְדַחָה גַם דְּמִי נְדַחָה דז"א דְּהָא פִּירִש"י שָׁם הִיא יֵשׁ דִּיחּוּי בְּדָמִים נְדַחָה דְּכַר שְׁאִינוּ קְדוּשׁ רַק קְדוּשַׁת דְּמִים אֶבֶל לֹא שְׁנַאָמַר כְּמוֹ שְׁהוּא נְדַחָה גַם דְּמִי נְדַחָה וְע"כ צ"ל כֵּן דַּא"כ לְמָה צְרִיף ר' יוֹחֲנָן לְקַמְן פ' חֵלֵק לְתַרְץ דְּזַבַּח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה שְׁיִיף גַם בְּדָמִים גַם בַּל"ז ל"ק יִרְעוּ פִּינְן דִּישׁ דְּחוּי בְּדָמִים וּמֵה בֵּין הַקְרַבּוֹן גּוּפָא לְדְמִי וּלר"ל אֶפְּיִלוּ לְפִי הָאָמַת יִקְשָׁה אַע"כ דְּאִין זֶה מַקְרִי יֵשׁ דְּחוּי בְּדָמִים וְא"כ מֵה הַקְשׁוֹ הַתּוֹס' מְנַשְׁתַּטָּה.

שׁוֹב רְאִיתִי שְׁהַרִיטְב"א בְּקַדוּשִׁין שָׁם הִבִּיא בְּשֵׁם הַתּוֹס' (שְׁאִינוּ לְפִינְנוּ) דִּישׁ דְּחוּי בְּדָמִים בַּכּה"ג דְּנְדַחָה הַדְּמִים שְׁל קְדוּשַׁת גּוּף הַנְּדַחָה וְהוּא הַקְשָׁה עֲלֵיהֶם ע"ש וְא"כ י"ל דְּהַתּוֹס' לְשִׁיטְתָם שְׁפִיר הַקְשָׁה מְנַשְׁתַּטָּה אֵף דַּלפ"ז קְשָׁה עֲלֵיהֶם כַּנ"ל מְגַמְרָא דְּלְקַמְן פְּרַק חֵלֵק: שָׁם ע"ב בְּגַמְרָא מִשׁוּם דְּלֹא אֶפְשָׁר: א"ל דַּא"כ מַאי מִיִּתִּי רַאב"א רְאִיָה דְּבַעֲינְן גְּמִי נִתְעַפֵּל הַבְּשָׁר מִשׁוּם דְּקַתְנִי בְּמַתְנִיתָן נִתְעַפֵּל הַבְּשָׁר פְּדִאָמַר דִּיקָא גְּמִי דְּקַתְנִי כּו' דְּלְמָא ה"ט מִשׁוּם דְּלֹא אֶפְשָׁר דְּנִדְאִי לֹא יִפְלְגוּ רַאב"א וְר' אֲשִׁי בְּהֵךְ סְבָרָא אֵי אֶפְשָׁר אוֹ לֹא דִי"ל דְּרַאב"א הִי סוּבְר דְּאִי קְבוּרָה לְבַד מְכַפֵּר ה"ט מִשׁוּם שְׁמוּרִידִים וּמִשְׁפִּילִים אוֹתוֹ בְּתַחְתִּיּוֹת כַּמ"ש רִשׁ"י לְעֵיל (דָּף מ"ו ע"ב) בַּד"ה אוֹ וְלִכְּן מִיִּתִּי שְׁפִיר דִּיקָא גְּמִי מְדָלָא

מוציאין אותו מיד דהא לפי זה לא שייך משום דלא אפשר דהא מיד פשהורידו אותו יכולים להוציאו לפי הטעם שמשפילין אותו בתחיתות משא"כ לפי טעם דרב אשי דכפרת קבורה הוי מפי חזו צערא דקבר פורתא שהוא צער חבוט הקבר וזה אין לו שיעור ועכ"פ צריכים להניחו שם פל שבעת הימים ובתוך פה יסריח ולכן שפיר משגי משום דלא אפשר ובזה א"ש מה שפירש"י לעיל טעם לכפרת קבורה מעצמו נגד טעם ר"א ולפ"ז א"ש דרש"י טעמא קמא נקט שהוא טעם ראב"א: שם מקיש קבר בני העם לע"א: ק"ק למה ליה הך היקשא הא רבא יליף לקמן שם מע"א וא"כ נילף נמי הא דאין גזרה שנה למחצה וא"ל דשמואל סבר פאבני דיליף גז"ש מעגלה ערופה דהא גם מעגלה שייך למעט מחובר דאין עגלה במחבר: שם ברש"י ד"ה האורג בגד למת.

לאחר שמת: דבעודנו חי לא שייך הזמנה כדמוכח מהא דתניא לקמן נפש שבנאו לשם חי מותר בהנאה: שם בד"ה ע"א בהזמנה לא מתסרה להדיוט. דתניא האומר בית זה לע"א: ק"ק לפירוש שיטת הר"ן דהזמנה בדבור בעלמא בלא שום מעשה לא תשיבא הזמנה וגם לאבני אינה נאסרת וא"כ מאי ראי' מהא דע"א דהזמנה אינה אוסרת הא באמירה בעלמא לא הוי הזמנה פלל ויש לומר דשפיר מוכח דבתשמישי ע"ז אפילו מעשה אינו אוסר מדאמרין בע"ז (דף נ"א ע"ב) אשר עבדו שם הגוים בכלים שנסתמשו בהם לע"ז הכתוב מדבר יכול עשאום ולא גמרום גמרום ולא הביאום כו' יכול יהיו אסורין ת"ל אשר עבדו אינם אסורים עד שיעבדו הרי דבתשמישי ע"ז דבהם פתיב שם דילפינן מת מינה אפילו הזמנה במעשה אינה אוסרת וממה שהביא רש"י הך ברייתא דהאומר בית זה משמע שדעתו כדעת הרמב"ן דאין חלוק בין הזמנה במעשה להזמנה בדבור: שם בתוספת ד"ה משיסתום הגולל.

פל שאין הנזיר מגלח עליו: פ"י וגולל ודופק אין הנזיר מגלח עליו כדאמרין נזיר (דף נ"ד ע"א). ע"ש: שם בא"ד.

ולא אתי למעוטי אלא פלים הנוגעים במת: ונלענ"ד דהר"ת דלא קאמר פן לשיטתו אזיל דסבר בנזיר שם בתוס' ד"ה ומשגי פי קתני דאכלי מתכות הנזיר מגלח ור' חיים פהו פליג עליו ע"ש ולכן לר"ת לשיטתו ליכא לפרש פן שעל אותו השם הנזיר מגלח הפהו מןההר דהא גם שם טומאת פלים שייך בנזיר חוץ מבכלי שטף ולכן סבר דמשבשתא היא אבל התוס' לשיטתם פירשו שפיר לפי פירושם שם בנזיר דליכא טומאת פלים בנזיר פלל: שם ד"ה מ"ט לא גמר.

ורבא פסק כר' יוחנן בר משלש: צ"ע ל"ל להקשות מדסבר ר"י פן ורבא בכ"מ פסק פנותי לקשו בקיצור הא רבא גופא סובר עריפה אוסרת בכריתות: (דף כ"ה סע"ב) וביותר קשה על הר"ן בד"ה תנאי היא דמשמע שם דכתב אליב' דרבא דירידתה לנחל איתן אוסרתה ע"ש: שם בא"ד.

ומיהו פ"י הקונטרס דעבדו שם: פ"י ומזה נסתר פירושם ואף דפליגי תנאי בזה בע"ז (דף נ"ב ע"א) דלר"ע דוקא איירי קרא דשם דוקא בתשמישי ע"ז דאת הפסיק הענין אבל לר' ישמעאל איירי גם בע"ז גופא ע"ש מ"מ פ"ן דלפ"י התוס' דהקושיא היא דאבני לילף דהזמנה מלתא היא מע"ז גופא אינה רק אי יספור כר"ע דאי יספור כר' ישמעאל ע"ז גופא אינה אסורה עד שיעבוד ולר"ע לא איירי קרא דאשר עבדו שם בע"ז פלל רק

בתשמישי ע"ז: שם דף מ"ח ע"א בגמרא לאפוקי עגלה ערופה דהיא גופא קדושה: י"ל
מה קדושה שיהי גבי עגלה וי"ל דהא דעגלה אסורה בהנאה אתיא משום דכפרה פתיב
בה פקדונים כדאמרין בקדושין (דף נ"ז) והתוס' הקשו שם הא משם תהא קבורתו אתיא
ותירצו דמשם ידעינן לאחר עריפה ומכפרה ידעינן מחיים דהוי פקדונים שמועלים בה
מחיים וא"כ ה"א דאיירינן מאיסור הנאה לענין הנמנה דהוי קודם עריפה דאז הוי משום
דכפרה פתיב בה דאסור פקדונים לכן נקוט בש"ס שפיר דהיא גופא קדושה דקודם
עריפה האיסור משום קדושה דמכפרה אתיא: שם ואבני מ"ט לא גמר מע"א: ק"ק פיון
דיכול לילף ג"כ מעגלה ערופה לחומרא א"כ לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן וי"ל
דפריה מ"ט לא גמר מע"א דדמי ליה טפי דהוי משמשין ממשמשין פדמתרין אליבא
דרבא: שם אם הי' מפירו חולצו ומותר: ק"ק גם אם אינו מפירו למה לא יהיו מותרין
ליבטל הדמוס ברוב פיון שאינו מפירו ונעשה היתר ויחשב זה כאלו חלצו וי"ל פיון
שנאסר הדבר ע"י מעשה שהוסיף בו הדמוס אין לו היתר ג"כ רק מעשה פשחלצו דאין
מוציא מכלל מעשה רק מעשה וכעין זה אמרינן סוף פ' כ"ה דכלים ע"ש: שם הרי זה
לא יקבר בו עולמית: ה"ה דהוי מצי לתרין דרמי ב"ר אבהו ופנהו פדמתרין אקושיא
קמייטא אלא דעדיפא מיני' משני פדקאמר ה"נ מסתברא א"נ לישנא דהלף וקברו בקבר
אחר לא משמע שקבר אותו בו לפי שעה: שם ולאפוקי מדרבן שמעון בן גמליאל: פי'
דאל"כ ל"ל למיתני הטיל בו נפל ליתני רבותא טפי דאפילו הזמין למת אסור פיון דקבר
חדש איירי בלא הזמין וא"ל דאפתי ליתני רבותא טפי דהיינו הזמין אותו לנפל אבה"נ
דמוכח מיניה דהזמנה אסורה וגם לאפוקי מדרשב"ג די"ל דאי משום הזמנה נחשב כאלו
הנפל נקבר בתוכו ובנדאי כל זמן שנקבר הנפל בו אסור הקבר בהנאה גם לרשב"ג ולכן
לא הוי מוכח מזה מזה לאפוקי מדרשב"ג: שם ת"ש קבר חדש מותר בהנאה: פי' וקשיא
לאבני ודאי מצי לשנויי דברייתא אתיא כמ"ד דעגלה ערופה אוסרתה דאז לא
מצינו למילף מיניה דהזמנה מלתא היא ואבני סבר כמ"ד ירדתה לנחל איתן אוסרתה
כמ"ש רש"י לעיל דהא פלוגתא דתנאי היא בכריתות (דף כ"ה) אלא דבלא"ה משני
שפיר וכן ג"כ אליבניה דרבא דהא לפי דמסקינן לקמן פליגי תנאי בהזמנה וא"כ כל
קושית הש"ס בין לרבא בין לאבני דשמעתין יכול לתרין בזה ואעפ"כ פסק הרמב"ם
פכל תירוצי הש"ס דלפנינו: שם הא לא תני הכי דתנאי מותר המתים: ק"ק ל"ל תו
להביא הברייתא שהביא לעיל דאין זה מדרב"ה הש"ס ולימא בקיצור הא תני עלה ונלענ"ד
משום דמאי דמקשה מינה בקמייטא אינו ברייתא רק מתניתן פ"ב דשקלים רק דשם לא
תני הך פיצד לכן הוצרכו להביא הך ברייתא דגם שם קתני הך דמתניתן ושם תני עלה
פיצד ולכן א"ש דכשמקשה ת"ש לא קאמר דתנאי וקא מוסיף דתנאי להורות דאין זה
המשנה שהביא בקמייטא רק ברייתא היא: שם אחולי מחיל זילותא לגבי יורשים.

ק"ק לפי"ז מאי מבעי' לעיל (דף מ"ו ע"ב) אי הספידיא יקרא דחיי או דשכבי ונפ"מ
לאפוקי מירשים ולפי מאי דמסקינן דיקרא דשכבי הוא באמת מפקינן מהירשים ואמאי
פיון דלרבא אליבא דת"ק דפסקינן פנותי' אפילו זלוול מוחל לגבי יורשים כש"כ שמוחל
כבודו דגרע מזלוול דהא ת"ח ששחל על כבודו כבודו מחול ואעפ"כ אין יכול למחול על
בזיון וא"כ גם אי יקרא דשכבי היא ג"כ לא לפקו מירשים דנדאי אוחיל יקרו לגביהם
וצ"ע: שם ברש"י ד"ה אזמני' ולא צר ביה.

ובריתא נתנתו דוקא קאמר: אף דמתניתן הוא (פכ"ח) דכלים מ"מ קרי ליה ברייתא דאשכחן לפעמים בש"ס דקרו למתניתן דסדר טהרות ברייתא: שם בתוספת ד"ה משמשין מיהו מת מצוה גופא ילפינן מעגלה: א"ל דלרבא דלא יליף שם מעגלה רק מע"ז מנ"ל האי די"ל תרי שם פתיבי ותמת שם מרים ותקבר שם ובהאי שם דגבי קבורה פליגי אי ילפינן מע"ז או מעגלה אבל הך דגבי ותמת לכ"ע ילפינן מעגלה: שם בא"ד ומפרש ר"ת: עיין בנדה (דף נ"ה ע"א) שהקשו התוס' ג"כ קושיא זו רק דשם הקשו דגילף איה"ל מעגלה וע"ז תירצו בתירוץ השני דעור אינו בכלל בשר לענין איה"ל דהא עגלה לא אתיא רק מקדשים ועור קדשים מותרים בהנאה לאחר זריקה ע"ש.

אף לפי מה שפיתבו בקדושין דאיה"ל לאחר עריפה משם תהא קבורתו אתיא ולכאורה נסתר תירוץ זה דהא ודאי גם עור עגלה ערופה צריך קבורה עמו וא"כ שפיר גילף מינה לעור אדם גם קושיתם דכאן דנדאי לא יגרע עור מתכריכין לא מתורץ בתירוץ שם ולכן ע"כ צ"ל פתירוץ הראשון.

אף דעל תי' הנה ק"ק דמ"ש דוקא עור אביו ואמו דנקט דמשמע דהוא ביזוי לאבותיו שיעשה מעורם שטיח לחמור הא עור אדם שייך גזירה שיהנה ממנה ונהרי היא אסורה בהנאה מדאורייתא ודוחק לומר דנקט אביו ואמו משום דבזה חיישינן יותר שישאיר עורם אצלו להעלות זכרונם תמיד דמדנקיט ויעשה אותן שטיח לחמור משמע דמשום תשמיש ביזוי הוא.

א"ע מצאתי בר"ן פרק העור והרוטב שהקשה פן ותי' דבאמת גם בשאר מתים שייך גזירה אלא דנקט אביו ואמו דבהם יש איסור כפול איה"ל דמת ואיסור ביזוי אבותיו דחייב לכבדם בחייהם ובמותם אכן הרמב"ם פ"א כמ"ש"כ דמשום חיבתם ישאיר עורם אצלו ומתוך כך יעבור על כל תלין או שיטעה ויעשה מהן שטחין בהחשבו שעור בהמה הוא ע"ש: שם ד"ה נתנו לספר וכן מדנקט פ"ס שעשאו להניח בו תפילין: ק"ק לפ"ז מנ"ל להש"ס דרב חסדא פרבא ס"ל דמדקאמר ולאביי דאמר הזמנה מילתא היא אומנה אע"ג דלאצר ביה דלמא איירי ר"ח היכי דאומני' בדבור בלא שום מעשה ובהא גם אביי מודה דבעינן צר ביה בהדי': שם בא"ד.

הנה נמי בדאיתא שינוי מעשה: ולרבא צ"ל דכופה שיחדו לשיבה בשכבר ישב עליו כי היכי דלא להוי הזמנה לחוד ונהך דסדין שעשאו וילון ג"כ שכבר תלאו להוילון על הפתח וכמ"ש רש"י שם.

אכן לאביי צריף לפרש עשאו שתקנו בתפירה לוילון ולא תלאו עדיין דאל"כ יקשה עשאו אין לא עשאו לא: שם ד"ה מותר המת. הא א"א לקנותו דאסור בהנאה: ק"ק הא אפשר למכרו לעפ"ם וי"ל דאסור שמה יחזור וימכרו לישראל וכדאמרין בפ' גיה"נ גבי שולח אדם ירף לנכרי ובשאר דוכתי אכן הא קשיא הא יכול למכרו לישראל לצורך מת אחר דבזה אין הנאה לישראל הקונה פ"נ שגם מן השוק הי' יכול לקנות באותן הדמים ומשום מת לא שייך איה"ל דנעשה חפשי מן המצות כמ"ש הגימוקי יוסף בשם ר"י גיאות: שם ע"ב בגמרא תרגמא עולא.

עיינו בַּר"ן שֶׁהַקְשָׁה עַל הַרִי"ף לְמָה הֵבִיא הַף פְּרָגְמָא עוֹלָא דְלֵא מְצָרְכֵינוּ רַק אֲלִיבָא דְאַבְי. וְנִלְע"ד דְּמִתּוֹף מְשֻׁמְעוֹת הַבְּרִייתָא מְשֻׁמְעָא דְרִשְׁבִּי"ג פְּלִיג אֲת"ק דְּכָל לְשׁוֹן בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים דְּמַצִּינוּ הוּא פִּן אֲלִיבָא דִר' יְהוּדָה אִו לְחִלּוֹק אִו לְפָרֵשׁ וּא"כ לֵת"ק אֲפִילוּ נִגְעוּ בְּמִטָּה ג"כ מְנוֹתָר וּמ"ט הָא נִגְעוּ בְּמִטָּה לְרָבָא ע"כ הִטְעַם דְּאָסוּר דְּהִי פְּאֵלוּ פְּרָכוּ בּוּ וּכְמִש"כ הַר"ן וּא"כ מ"ט דֵת"ק אֲכֹן לְפִי תִי' עוֹלָא א"ש פִּינּוּ דְּכָל הִטְעַם דְּאָסוּר לְרִשְׁבִּי"ג מְשׁוּם גְּזִירָה דְּמִחְלָפִי בְּמִכְרִיכִין וְלָכֵן י"ל דֵת"ק לִית לִיה הַף גְּזִירָה וּא"כ מְצָרְכֵינוּ תִי' עוֹלָא גַם אֲלִיבָא דְרָבָא וְלָכֵן א"ש ג"כ דֵהִבִיא הַרִי"ף רַק תִּירוּץ עוֹלָא וְלֵא ג"כ תִּירוּץ דֵהִתֵּם מְשׁוּם מְרַבִּיָּהוּ דְבִזָּה אִין נְפִקוּתָא לְרָבָא אֲבָל תִּירוּץ עוֹלָא שְׁפִיר מְצָרְכֵינוּ גַם לְרָבָא: שָׁם אָמַר לָהּ בֶן אַחֵי אָבִיו הִיָּה: ק"ק דֵא"כ אִיָּהּ אָמַר נְבוֹת חֲלִילָה לִי מִתִּי אֵת נְחֻלַת אֲבוֹתִי לָהּ וְהָא גַם נְחֻלַת אֲבוֹת אַחָאָב הִיָּה דְּמִדְקָאָמַר אֲבוֹתִי וְלֵא אָבִי ע"כ בָּא לְאָבִיו מֵאָבִי אָבִיו שֶׁהִי גַם אָבִי אָב אַחָאָב.

וּבְסוּגִין א"ש ג"כ מָה שִׁי"ל בְּפִסּוּק שֶׁהַזְכִּיר שְׁאֲחָאָב הִיָּה סָר וְזַעַף עַל אֲשֶׁר דָּבַר אֲלִיו נְבוֹת לֵאמֹר לֵא אֲתָן לָהּ אֵת נְחֻלַת אֲבוֹתִי דֵהִיא לֵאמֹר לֵא אֲתָן לָהּ לְכַאֲרָה מְנוֹתָר הוּא דֵהָא לֵא עַל אֲשֶׁר אָמַר לוֹ פִן הִיָּה זַעַף רַק עַל דְּבַר אֲשֶׁר לֵא רָצָה נְבוֹת לִתֵּן לוֹ אֵת פְּרָמוּ.

וְנִרְאָה דְלִפִּי מָה שְׁמִבְנוֹאָר בְּשֻׁמְעִין מִמֶּנּוּ"פ הִיָּה אַחָאָב יוֹרֵשׁ נְבוֹת אִו שְׁהִיָּה בֶן אַחֵי אָבִיו אִו מְטַעַם הַרְוִיגִי מְלָכוּת נְכֻסִיָּהוּ לְמִלְחָה וְהִנֵּה לְעִיל (דָּף ק' ע"ב) הִקְשׁוּ הַתּוֹס' לְמָה נִעְנַשׁ אַחָאָב עַל נְבוֹת הָא מוֹרֵד בְּמְלָכוּת הִיָּה שְׁלֵא רָצָה לְמַפְּוֹר לוֹ אֵת פְּרָמוּ וְתִנְרָצוּ וְעוּי"ל דְּדוֹקָא בְּשָׂדֵה מְקַנָּה אֲבָל שְׂדֵה אַחָוָה שְׁיִרֵשׁ מֵאֲבוֹתִיו כו' ע"ש.

וּלפ"ז י"ל שֶׁחֻשַׁב אַחָאָב מִמֶּנּוּ"פ לְקַחַת פְּרָם נְבוֹת שְׁאֵם יִמְפְּוֹר לוֹ הַרִי טוֹב וְאֵם לֵאֵו א"כ מוֹרֵד בְּמְלָכוּת הוּא וְיִמִּיתוּ וְיִירָשְׁנוּ מִמֶּנּוּ"פ אִו מְשׁוּם מְלָהּ אִו מְשׁוּם בֶּן אַחֵי אָבִיו אֲבָל נְבוֹת נִשְׁמַר מִזָּה וְאָמַר הִטְעַם שְׁלֵא רָצָה לִתֵּן לוֹ פִּינּוּ שְׁנִחְלַת אֲבוֹתִיו הִיא וְאָף שְׁגַם נְחֻלַת אֲבוֹת אַחָאָב הִיָּה פִנ"ל מ"מ נָתַן טַעַם זֶה לְמִיאֹנוּ שְׁלֵא יִכְלֹל זֶה בְּשֻׁדִּיכֶם וְכַרְמִיכֶם יִקַּח וְלֵא יִחְשַׁב ע"ז מוֹרֵד בְּמְלָכוּת וְהִיָּנוּ דְקָאָמַר קָרָא דַעַל זֶה הִיָּה אַחָאָב סָר וְזַעַף עַל אֲשֶׁר אָמַר לוֹ נְבוֹת חֲלִילָה מִתִּי אֵת נְחֻלַת אֲבוֹתִי לָהּ פִי זֶה גוֹרֵם שְׁלֵא יִהִי לוֹ הַנְּחֻלָּה פִּינּוּ שְׁלֵא יִכּוֹל לְחַיִּיבּוּ ע"פ דִּין: שָׁם בְּשֻׁלְמָא לְמ"ד נְכֻסִיָּהוּ לְמִלְחָה הִיָּנוּ דְכָתִיב וַיִּגַּס יוֹאָב: ק"ק פִּינּוּ שְׁגַם לְפִי רָצוֹן יוֹאָב יָמוּת פְּמוּ שְׁאָמַר פִּי פָּה אָמוּת א"כ אֲפִתִי נְכֻסִיו לְמִלְחָה אֵם פָּה יָמוּת אִו בְּמִקּוֹם אַחֵר.

וְכֵן קִשָּׁה אֲמַאי דְּמִתְרַץ לְחַיִי שְׁעָה וּפִירֵשׁ"י דְּחוּיָא בְּעֵלְמָא וְהַרִי לְפִי דַעַת יוֹאָב לֵא יָמוּת פְּלָל דֵהָא טַעָה וְסָבַר דֵהַמְזַבַּח קוֹלֵט פְּדָאָמְרִינּוּ בְּגַמ' דְּמִכּוֹת שֶׁהִבִיאֵו הַתּוֹס' וּא"ל דֵהָף מ"ד דְּנְכֻסִיָּהוּ לִיּוֹרְשִׁים סָבַר בְּאַמַּת פְּאִידָה מ"ד בִּירוּשְׁלָמִי שְׁלֵא סָבַר יוֹאָב שֶׁהַמְזַבַּח קוֹלֵט רַק רָצָה לְדוֹן בְּסִנְהֶדְרִין ז"א דֵהָא לְהַף מ"ד אִין חִילּוּק בֵּין הַרְוִיגִי ב"ד לְהַרְוִיגִי מְלָכוּת וּא"כ אִין טַעַם לְמָה בְּחַר דוֹקָא מִיָּתָה ע"י סִנְהֶדְרִין.

וּנ"ל לְפִי מָה שֶׁפְּתָבוּ הַתּוֹס' דְּוִדָּאי יַדַע יוֹאָב שְׁלֵא יוֹכֵל לְהַמְלִיט דְּיָמוּת בְּרַעַב וְלֵא נִתְפּוֹן אֲלֵא לְהוֹרִישׁ נְכֻסִיו לְבָנוּ וְהִיָּנוּ דְקָאָמַר בְּש"ס בְּשֻׁלְמָא לְמ"ד כו' וְהִיָּנוּ דְכָתִיב פָּה פִּירֵשׁ לְכַף בְּחַר יוֹאָב לְמוֹת פָּה הִיָּנוּ לְמוֹת בְּרַעַב מְלָמוּת ע"י מְלָהּ פְּדִי לְהוֹרִישׁ נְכֻסִיו לְבָנוּ אֲלֵא לְמ"ד כו' לְחַיִי שְׁעָה פִּירֵשׁ לְחַיִּית אוֹתוֹ הַזְּמַן עַד יָמוּת בְּרַעַב מְלָמוּת תְּקִיָּה ע"י מְלָהּ וְהִיָּנוּ דְכָתִיב וַיֵּאמֶר לוֹ הַמְלָךְ עֲשֵׂה כְּאֲשֶׁר דָּבַר וּפָגַע בּוּ דֵהִיא וּפָגַע בּוּ לְכַאֲרָה מְנוֹתָר

הוא אלא דה"ק עשה פאשר דבר שימות שם אף לא כמו שחשב הוא למות ברעב אלא אתה פגע בו.

ועיין מש"כ בזה בספרי ע"ל מפות (דף י"ב): שם מצורע מעוניוהו דכתיב וכתוקתו כו' וכתוב והצרעת זרחה במצחו: לכאורה קשה דהך קרא קמא מייתי שלא לצורך. ונ"ל דהמקורש"ל מקשה מאי ראיה שהיה בשביל קללת דוד הא בחטאם היה והנה מה שהקשה מאסא ומיאשיהו לא קשה כ"כ פיון שלא נזכר חטאם בכתוב.

אכן חטא עוניוהו דכתיב בקרא בפירוש מזה לכאורה קשה. ונלענ"ד דלכאורה י"ל בקרא והצרעת זרחה במצחו דמה לשון הצרעת בה"א הידיעה וצרעת הול"ל.

ולכן י"ל דה"ק קרא מדהקטיר קטרת לכו הצרעת שהיה ראוי לזרוח באחד מזרע דוד זרחה בו ובמצחו להורות שחטא במה שרצה להיות כ"ג ששנשא ציץ על מצחו. ולכן עיקר הצרעת היה מקללת דוד.

אבל מה שזרחה במצחו דוקא במקום גלוי ומפורסם זה היה על ששמש בכהונה מדה פגוד מדה והיינו מה דמייתי גם קרא קמא דהדרשה מבין שניהם אתיא: שם דף מ"ט ע"א בגמרא תהא לוטא ולא תהא לאטא: פירוש לפי שסוף קללת חנם לשוב אל המקלל.

אכן ק"ק הא במכות (דף י"א ע"א) ילפינו מדוד שקללת חכם אפילו בחנם היא באה ואיך שבה על דוד קללת יואב וגם למה לא חלה על יואב ואיך קאמר רב יהודה אמר רב גופא שאמר שם במכות פן הךא דהיינו דאמרי אינשי משום דחלה על דוד הא זה ע"כ לאו משום קללת חנם היה.

וי"ל דהתם איירי מקללת חנם שלא קלל החכם אלא למי שיעבור ולא עבר שום אדם דהתם נדאי לא שייך שתשוב אל ראש המקלל פיון שלא קלל לשום אדם אם לא יעבור ואם יעבור אין זה קללת חנם ואעפ"כ חלה על ראש אותו האיש שמיראת הקללה דוקא לא עבר פן היה באחיתוף דהא מקודם שקלל דוד לא אמר אבל הךא שקלל דוד את יואב על שחטא וכיון שאח"כ קבל עונש אחר א"כ הקללה במקומה עומדת רק שמעתה הוא בחנם ולכן חלה על ראש מי שקלל בחנם: שם א"ל גיזל אבנר: לא שהודו לו בזה שאבנר רוצח היה על שיכול להציל באחד מאבדו ולא הציל דא"כ איך אמרינו לקמן בור וסירה גרמו לו לאבנר שיהרג וכן אמרינו לעיל (דף כ' ע"ב) שנענש על ששהה מלכות ב"ד ב' שנים ומחצה הא לפ"ז היה בדין חייב מיתה אלא נדאי לא יכול להצילו וכמו שאמר אבנר גופא לקמן לא יכולי ליה אלא שלא היו יכולים להרוג יואב על זה שיכול לומר שפדעמו היה יכול להצילו ולא הציל: שם אמר ר"י שדנו דין סנהדרין: א"ל הא גם לפי דעתו של יואב שרוצח הוא שלא פדין המיתו שהיה לו לדון אותו בסיני פדין רוצח די"ל פיון שגואל הדם היה וגואל הדם שלא יכול להמיתו במיתה הכתובה בו יכול להמית בכל מיתה שיכול פדאמרינו לעיל (דף מ"ה ע"ב) והוא לא יכול להמיתו רק במיתה ערמה זו ששאל לו גדמת האיך חולצת פי ירא פן יצמוד נגדו או פן יציל אותו דוד: שם ברש"י ד"ה והשמועה.

כשנמשח שלמה: לפי הנראה מהכתוב לא זאת היתה השמועה רק מה שצוה דוד לשלמה לנקום ממנו וכמו שפירש רש"י גופא במלכים: שם בתוס' ד"ה מ"ט קטליתא. וא"ת

והאיה נתחייב יואב: אאבגר ל"ק להו כן פיון שפאמת פטרו אותו ע"י טענתו שחשב שהיה יכול להצילו באחד מאבריו כמו שאמרו לו ניזל אבגר אבל על עמשא שלא אמרו לו פן ואדרבה על מה שטען שמורד במלכות הוי השיבו לו שאכין ורקין דריש סברו התוס' פקושיתם שעל עמשא היה חייב מיתה ולכן הקשו הא לא הוי ביה התראה ועל זה תירצו דבאמת גם משום עמשא לא היה חייב אף שלא נזכר בגמרא: פקש שביעי שם ע"ב בגמרא ואידך האי חומרא בעלמא.

א"ל דאפתי לר"ה ברד"ר יהושע דחשיב סדר תמיד שהוא רק מצוה למה לא חשיב גם סדר יומא דמה בכך שעכוב אינו רק משום חומרא דיומא הא מ"מ חישב קרא להקדים עבודות מןקדמות לעבודות מאןחרות ד"ל דלכ"ע מצוה לא קחשיב וסדר תמיד לר"ה ברד"ר באמת מעפב אף דאפתי קשה פיון דסדר תמיד ג"כ משום חומרא דנקא הוא כדמוכח ממה שכתבו רש"י בד"ה ואידך א"כ נחשב נמי סדר יומא וי"ל דהאי אף לא ארב סחורה קאי אלא ארב פפא וכל חד מהני אמוראי סבר מה שאמרו הקודמים ומוסיף עליהם: שם היו נוהגים לו עצה הוגנת: עיין מש"כ בזה בספרי ע"ל יבמות (דף ק"ו ע"ב): שם בתוספת ד"ה אמר רבא.

והא דאמר רבא בס"פ א"מ: מהכא ל"ק לכאורה כ"כ דהא הכא לא דינא אגמרה דכל הדינים שיוצאים מכלל זה פבר שנויים במשניות וברייתות דמיייתי לקמן ולא יתיב ליה רק סימנא בעלמא ובשביל כך נדאי עדיין לא יקרא רבו.

אכן התוס' שהקשו סמכו אמה שכתבו בריש דבורם דבכמה מקומות איכא הכי: שם מעבירין על הפתם. לבדקו אם דם נדה היא: עיין מה שכתבתי בפשיטת רש"י בספרי ע"ל נדה (דף ס"ב) בתוס' ד"ה הטבילו: שם ד"ה אף סדר תמיד.

תימה דלא קאמר אף סדר ברכות. ק"מ מאי קושיא הא שם במתניתן פליגי ר"ע ור"י בן גורי בסדר מלכיות אי קדים לקדושת היום או לא נהרי אמרינו לעיל דבפלוגמא לא קמיירי.

וי"ל לפי מה דאמרינו לעיל שכל אחד מהנה אמוראים מוסיף אדחבריה וא"כ ר"ה ברד"ר דחשיב סדר תמיד חשיב ג"כ הך דד' מיתות ואיירי בפלוגמא ולכן שפיר הקשו התוס': שם דף נ' ע"א בגמרא אדרבה חנק חמור שכן ניתן למכה אביו ואמו: המ"ל דפושט ידו בעיקר עדיף כדמתרץ לקמן וכ"ש דהל"ל כן לפי פירוש רש"י דכבר תירץ כן לעיל אהא דסקילה חמיר משריפה: שם נאמר אביה בסקילה: ק"ק דלפ"ז דלרבנן גז"ש גמיר מאי פריה לעיל אימא שריפה חמיר מסקילה א"כ גז"ש דאביה ל"ל דלהורות דחמיר שריפה מסייף לא צריה דכש"כ הוא מדחמור מסקילה וסקילה מסייף וגם לא מצרכינו להא דדריש ר"ע לקמן (דף נ"א סוף ע"ב) מינה דארוסה בת פהו ג"כ בשריפה דפשיטא הוא להך ס"ד דשריפה חמיר מסקילה: שם שריפה חמורה מחנק שכן נתנה לב"כ שזינתה: פירוש היינו שכן מחללת את אביה.

ק"מ לפי מה שפירש רש"י דהאי מחללת את אביה הוא שאם היו נוהגין בו קודש נוהגין בו חול ונהרי לקמן (דף נ"ב ריש ע"א) פריה בש"ס ר' ישמעאל דלא דריש אביה לגז"ש אביה מאי עביד ליה ומתירץ דאפיק ליה להך דרשה שאם היו נוהגין בו קודש נוהגין בו

חול וא"כ רבנו דאפיק להו אביה לגז"ש לא מצי לסבור דרשת ר' ישמעאל וא"כ איך קאמר ומאי חומרא פדאמרן ובשלמא הא דקאמר לעיל הכי משום דאפתי לא אסיק דרבנו אית להו גז"ש אבל פאן קשה וי"ל.

ועיין לקמן ע"ב בתוספות ד"ה כשהוא: שם שריפה תמורה מחנק. אף דהכא אליבא דר"ש קיימינן דיליף חומרא רבון מק"ו וא"כ ה"נ הוי מצי למילף מק"ו מדתמיר מסקילה דתמיר מחנק מ"מ גם אליבא דר"ש היכי דאתיא מגופא ניקא ליה להביא מגופא: שם שפון הוקש פבודם לכבוד המקום: אף דבבת כהן שמחללת את אביה איפא ג"כ פבוד אב מ"מ פריף שפיר דאימא שוין הן וכת"י התוס' א"נ מפה תמיר טפי שפזיק לאביו משא"כ במחללת וכת"י ה"ר"ן ה"ל: שם מדאפקרי' רחמנא לנשואה בת כהן: ק"ק פיון דמסברא קרא איירי בין בארוסה בין בנשואה כמו שפירש"י אלא דרבנו מפקי ארוסה פיון שפברי סקילה תמיר משרפה והיינו מפח סברא פופר בעיקר עדיף הא איפא ג"כ סברא דחנק תמיר משרפה א"כ נוקמא קרא בארוסה דוקא פדי לקנים הסברא דחנק תמיר ומאי אולמא הו סברא דכופר בעיקר מהו סברא דפריף דהוקש פבודם לכבוד המקום.

ויש לומר פיון דכבר ילפינו לעיל דסקילה תמיר מחנק א"כ א"ל דחנק תמיר משרפה וקרא דוקא בארוסה איירי דשרפה תמיר מסקילה דאם חנק תמיר משרפה וסקילה תמיר מחנק כש"כ דתמיר משרפה: שם ברש"י ד"ה מדאפקרי' לנשואה בת כהן.

ואע"ג דמצי לאתויי בגז"ש: לפי מה שתירץ המהרש"ל על קושית התוס' בד"ה נאמר אביה מתורץ גם זה דהכא לא הוי מצי למייתי בגז"ש דהכא תהיה נגד הסברא ולא אתיא גז"ש ומפיק מסברא ורק לענין ממון אבד קאמר לעיל שפיר דבכה"ג לא אפיק מסברא וכמש"כ המהרש"א: שם בתוספת ד"ה אדרבה.

ותימה סקילה נמי ניתן למקלל: אף דמקלל קיל ממפה שלא עשה בו שלא בעמף כבעמף דלקמן ריש פרק הנחנקין עביד מזה ק"ו מפל מקום הרי נגד זה איפא גם חומרא במקלל שנהג לאחר מיתה: שם בא"ד.

ק"ו לשכינה י"ד יום: אף דשם אמרינן דיו לבא מן הדין להיות כפדון וסגי בז' יום כמו לאביי מ"מ הרי עכ"פ לא עדיף אביה משכינה והכא פריף שיהיה עדיף. ולכן במה שתירצו התוס' שהקושית היא שיהיו שוין מתורץ גם זה וכמ"ש המהרש"א: שם בא"ד.

וי"ל דלא קאמר: בזה מתורץ ג"כ מה שהקשו ה"ר"ן לעיל אהא דפריף אדרבה שריפה תמורה מסקילה שפון ניתן לב"כ שמחללת את אביה מהיכי תיתי שתתמיר זה מפושט ד בעיקר. ולפ"ז י"ל דגם שם פריף שיהיו שקולין.

וכן במה שתירץ ה"ר"ן שם מתורצים ג' קושיות אלו דגם במקלל אינו מזיק לאביו ע"ש: שם ע"ב בגמרא מאי קמ"ל לרבנו נשואה יצאת לשריפה ולא ארוסה. ק"ק אפתי מקמ"ל בזינתה מאביה בסקילה.

ועוד מאי קאמר עוד לאחר שאמר מאי קמ"ל כו' וטעמא מאי כו' נפ"מ למי שנתחייב ב' מיתות הא כבר אמר מאי נפ"מ דהא טובא איפא לרבנו נשואה יצאת ולא ארוסה ולר"ש אף ארוסה. עוד קשה מה שהקשה המהרש"א מאי קמ"ל בזה דנידון בתמורה הא ממשנתנו מוכח פן דאל"כ מאי נפ"מ אינה מהמיתות תמורה.

אכן בלא קונשיתו מאוד ק"ל במקום שלא שינה פלל תירוץ המהרש"א דהא בפירושו מתניתן היא לקמן (דף פ"א ע"א) מי שנתחייב ב' מיתות ב"ד נידון בתמורה ותמהני עליו שלא הרגיש בזה ונלענ"ד דלקמן במתניתן פליגי בעבר עבירה שיש בה ב' מיתות אי נדון בתמורה או בזיקה ראשונה שפא עליו משום דאין איסור חל על איסור ע"ש.

והנה לגבי בת פהו לא שינה פלוגתא זאת דהתם ב' איסורים דהיינו איסור ארוסה ואיסור ב"כ באים כא' דהא בפנויה אין דין ב"כ בשריפה. והשתא י"ל דפירוש הגמרא פהו הוא דאפלוגתא דב"כ קאמר מקמ"ל דלרבנן נשואה יצאת לשריפה ולא ארוסה דבהא ליפא למימר דקמ"ל דמי שנתחייב ב' מיתות דבכה"ג דבאין הב' זיקות פאחד לקמ"ל מידי דמתניתן היא לקמן.

אכן בהא דזינתה עם אביה אשמעינן טובא דלא נאמר דאין איסור נערה המאורסה חל על איסור בתו דקדים וגם לרבנן תדון בשריפה דקדים קמ"ל דלא דאיסור נערה המאורסה חל ע"י כולל שפולל את עלמא דמשום בתו היתה שרי לעלמא וקמ"ל דהלקה פרבנן לקמן ולא כר' יוסי אכן אי לא הוי קמ"ל בתחלה דלרבנן נשואה דוקא יוצאה ולא ארוסה משום דסקילה חמורה לא הוי מוכח מזינתה עם אביה דנתחייב ב' מיתות נידון בתמורה דה"א נדון בקלה דרבנן סברי סקילה קלה ולכן נדון בסקילה.

אבל ר"ש לשיטתו אזיל דסבר בשבועות (דף כ"ד ע"א) דלא אמרינן כולל ואפילו מוסיף לית ליה כמ"ש התוס' יבמות (דף ל"ג) וא"כ איסור נערה לא חל על איסור בתו ולכן נדון בשריפה אף דחמורה אבל לעולם ה"א דנתחייב ב' מיתות נדון בקלה.

ולכן הביא פלוגתא קמייטא וקאמר מקמ"ל דלרבנן נשואה יצאת וא"כ לרבנן סקילה חמורה ולכן שפיר מוכח מהאי דזינתה דנתחייב ב' מיתות נידון בתמורה פן נ"ל לפרש המש"ך דברי הגמרא.

ובזה מתורץ ג"כ קונשית המהרש"א דמתניתן דכאן לא מוכח דנידון בתמורה ולא בזיקה ראשונה די"ל דאיפא נפקותא בחומר המיתות היכי שנתחייב ב' מיתות ב"ד ע"י ב' עבירות: שם יכול אפילו חללה את השבת ת"ל לזנות: בזה י"ל מה שיקשו התוס' בשבועות (דף כ' ע"ב) בד"ה פל שישינו דאימא איפכא דהני נשי הואיל וליתנהו בזכירה ליתנהו בשמירה ועל מה שפירצו דלחומרא מקשינן פבר הקשו דא"כ ליחייבו נשים בציצית ע"ש.

ולפי דברי הגמרא דכאן י"ל דמוכח דע"כ נשים איתנהו בשמירת שבת דאל"כ ל"ל לזנות למעוטי חילול שבת גבי בת פהו הא לא שינה אצלה חלול פלל הרי דגלתה התורה דנדרוש איפכא אלא דק"ל לפי מה דאמרינן לקמן חללה שבת בת סקילה היא.

ומתרץ הא מני וא"כ לרבנן דסברי סקילה חמור משריפה לזנות ל"ל דא"ל דאצטרף למעט שאר דברים דכתיב בהו חלול פגון שבועת שגר דכתיב ולא תשבועו בשמי לשקר וחללת. וכן גבי טומאת פהו דכתיב לא יחללו וגם גבי תרומה פתיב ולא יחללו את קדשי ב"י וגבי מולך פתיב ולא יחללו את שם קדשי אלא דשם איפא ג"כ סקילה וכהנה רבות דזה בלא"ה קשה מ"ש דוקא חלול שבת דנקט ברייתא מפל הני חלולים.

אכן זה א"ש לפי מה דאמרין לקמן מ"ש מני' דידיה ומתרי' דה"א דבכהנים ה"מ דקילי יותר מדאשתרי בהו שבת לגבי עבודה וזה שייך דוקא גבי שבת אבל לא לענין שאר חלולים וכיון דכן דליכא לאוקמא לזנות למעוטי שאר חלולים א"כ קשה לרבנן לזנות ל"ל: שם או אינו אומר אביה אלא להוציא: ק"ק פיון דדריש גז"ש א"כ ע"כ קבלה מרביתו הלכה למשה מסיני ואיך נאמר דנדרש אביה להוציא כל אדם ולא לגז"ש.

אכן קשה מהיכי תיתי נוציא מגז"ש דהנה הנה וזמה זמה ולאוקמי קרא אאביה דוקא וכיון דבלא"ה דריש שפיר לגז"ש. וא"ע ראיתי שמגז"ש דהנה הקשה הר"ן פן ומתרי' אף דמאביה קשה עדיין גם לפי תירוצו: שם נאמר פאן אביה ונאמר להלן אביה: ק"ק פיון דבריינתא ר"ש היא פדאמרין לקמן וכמו שדייקו התוס' א"כ ל"ל לר"ש לעיל דרשה דב' פללות נאמרו בבת פהו להורות דאחת ארוסה ואחת גשואה במשמע משום דקרא סתמא פתיב וכמו שפירש"י תיפוק ליה מגז"ש דאביה ובת פהו דמרבינן מיניה ארוסה ונשואה.

וי"ל הא דפשיטא ליה לר"ש דאיירי בארוסה ונשואה הוא באמת מפי' גז"ש ובת פהו ולא יליף מב' פללות רק דעונש ארוסה ב"כ שהוא שריפה חמור מעונש ב"י כמו דחמיר ג"כ עונש נשואה. אבל מדקרא סתמא פתיב זה לא היה מספיק לר"ש כמו לרבנן לסתור סברא דכופר בעיקר עדיף דמוכח סקילה חמיר משריפה.

פן י"ל לשיטת התוס' בשמעתין דבריינתא ר"ש היא וכמו שמשמע ג"כ לישנא דהש"ס לקמן דקאמר הא מני ר"ש היא ולא סבר לה פ"ר"ש. אבל רש"י סובר לקמן דבריינתא ר"ע הוא פדמוכח מהא שפתיב לקמן בד"ה פותי נתין וממזר וא"ע ג' דהאי מתניתין ר"ע היא דדריש וי"ו ושמעין לר"ע כו' ע"ש וכיון שפן דבריינתא לאו ר"ש היא לשיטתו פתיב שפיר אליבא דר"ש דיליף פן מדקרא סתמא פתיב: שם נערה והיא נשואה: ה"ה דהמ"ל ג"כ נערה והיא בעולה מניין דהא גבי נערה המאורסה דילפינן מיניה בתולה בעינן וא"ל דהוי בכלל נשואה דקאמר דז"א דהא נשואה שהיא בתולה כגון נכנסה לחופה ולא נבעלה ג"כ בחזק כמ"ש התוס' בכתובות (דף מ"ד ע"א): שם בתוספת ד"ה ת"ל ובת פהו.

מכ"מ נעשית זונה בכמה ביאות: ולפי האמת ע"כ צריך למימר הכי אליבא דר"ע כמ"ש התוס' וצ"ל דס"ל כר"א. אכן לא ידעתי איזה שיעור יש לדבר ובאיזה ביאה מהביאות נעשה זונה והרי התראה באותה ביאה שחייבת בה בעינן אכן זה גופא צ"ב ג"כ אהא דקאמר ר"ע ביבמות (דף ס"א ע"ב) זונה זו מופקרת איזה שיעור יש בדבר.

גם ק"ק למה לא קאמר יכול אפילו פנויה איירי פשהיא אחת מן העריות כגון אחותו דלכ"ע הוי זונה ואתיא ככ"ע: שם דף נ"א ע"א בגמרא אעפ"י שאינה פהנת: ק"ק דא"כ לר' ישמעאל דדוקא נערה המאורסה בעינן פדאמר לקמן (ע"ב) ל"ל איש למעט ניסת לחלל ולממזר דהא אינה נפסלת רק ביאה פדאמרין לקמן והרי פשהיא בעולה באמת אינה בשריפה.

וי"ל דאצטריך קרא לניסת ללוי ולישראל דבארוסין ג"כ שייך דלא אכלה בתרומה פדאמרין סוף פ"ק אלמנה לכה"ג הארוסין פסול ואינו מאכיל ע"ש ולהכי מצרכין ג"כ אליבא דר"מ דסובר לקמן דנפסלה בחזק.

ועיין מה שהקשו התוס' לקמן (דף ע"ו ע"א): שם דרבי ביהו מצות יתרות: א"ל נ"ל הך טעמא תיפוק ליה טעמא דקרא דאת אביה היא מחללת. די"ל דזה לא שייך רק גבי פסול ביאה דבזה שייך פגימה דהא אפילו בנשואה אין שייך פגימה כ"כ כמ"ש רש"י לעיל (דף נ') וכן צ"ל ג"כ בהא דמקשה מ"ש מניה דידיה למה לא קשה ג"כ הכי אי איירי בזנות למה לא יחייב גם הפהו שרפה אי משום חומר האיסור הוא אע"כ דלא שייך פגימת פבוד רק בנבעלת: שם דאשתי להו שבת לגבי עבודה: א"ל דאפתי בעל מום פהו ליחייב שרפה דרבי ביהו מצות יתרות שייך גביה כמו גבי בת פהו דכל הנוהג בנשים משום פהונה נוהג בו.

די"ל שלא רצתה התורה לחלק בין אנשים רק בין נשים לאנשים: שם כדר"א דאמר פנוי הבא על הפנויה. הא דקאמר דברייטא ר"ש היא וסבר כר' אלעזר דלמא איפכא דר"א היא וסבר כר"ש.

די"ל דע"כ לא אתיא כר"א דהא קאמר נשאת לכותי מניין והתוס' ריש פ"ק אלו נערות פתבו דלמ"ד כותים גרי אריות נכרים גמורים הם וא"כ לא תפסי ביהו קדושין ור' אלעזר סובר דגרי אריות הו פדאמרינו בקדושין (דף ע"ה) לכן ע"כ צ"ל דר"ש היא וסבר כר"א.

אכן בקצת נוסחאות פתיב נשאת לעכו"ם מניין וצ"ל דאיירי שנתגייר מז' אומות וס"ל דבגרותן יש חתנות עיין ביבמות (דף ע"ז): שם שלא לשם אישות עשאה זונה: ק"ק מי דחקו לומר דר' אלעזר היא דאין הלכה פמותו הא גם לרבנן שם דסברי דנבעלה לפסול לה דוקא היא זונה ג"כ שייך יכול אפילו פנויה פשנבעלה לנתין ולממזר ושייך שפיר ביה לזנות: שם או אינו אומר אביה אלא להוציא כל אדם: א"ל דכאן משמע דמדכתוב היא מחללת דמשמע היא מחללת אותה ולא הוא מחללה מוכח דע"כ לא איירי בבא עליה אביה ונהרי לקמן (דף ע"ו ע"א) יליף מקרא דבת איש פהו דבתו מאנוסתו בשריפה הרי דשפיר איירי קרא בבא עליה אביה ואביה בהו דרשה גופא דלא הוא מחללה מתרץ הך דרשא שם די"ל דנדאי הקא קאמרינו שפיר דהיא מחללת ממעט אביה מדרצה לאוקמי קרא דוקא באביה אבל התם דקאמר דעיקר קרא ונדאי בבת פהו איירי רק מיתורא דאיש מרבינו אנוסה בזה לא שייך למעט מהיא מחללת דקאי אבת פהו רק אהא דרצה למעט שם האב משריפה מהיא ולא בועלה אהא קאמר שפיר מחללת לא איירי רק בבת פהו דהיא מחללת אותה ולא באביה שהיא מחללה: שם מאי איריא ב"כ אפילו ב"י נמי: ק"ק מאי פרייך דילמא סבר ר"א פרבנן דסקילה חמורה וסבר ג"כ כר' יוסי דסבר לקמן (דף פ"א) דגידון בזיקה ראשונה שפא עליה והשתא שפיר קאי את"ק דברייטא דסבר דב"כ אחת ארוסה ואחת נשואה בשריפה ואהא קאמר דבא עליה אביה בשריפה אף שהיא ארוסה וסקילה חמורה לדידיה מ"מ פינון דאיסור אביה קדים גוונה בזיקה ראשונה אבל בא עליה חמיה בסקילה דאיסור ב"כ ואיסור פלתו באים פאחד ולכן גידון בסקילה דחמיר.

ולכן שפיר השמיענו זה בב"כ להורות דסקילה חמיר משריפה וגם הא דאביה בשריפה נקט שפיר בב"כ להשמיענו דאפילו ארוסה בשריפה אף דחמיר סקילה פדמוכח מהא דנקט חמיה וזה צריך למינקט בבת פהו דוקא: שם מדגלי רחמנא בב"כ ולא בב"י קמ"ל.

הקשה המהרש"א דאפתי נימא דאת אביה אתי למעט דדוקא אביה בב"כ חייב שריפה ולא בב"י ולאפוקי מדרבא עיין מה שתיירץ. ולפענ"ד י"ל בדרבך פשוט כיון דמרבין מהיא מחללת כל אדם דהיינו ע"י שדרשינו היא מחללת אותה ולא הוא מחללה וכיון דמיעט קרא אביה מדין שריפה דב"כ א"כ למה יתחייב שריפה בבא על בתו ב"כ אי לא גם ישראל חייב שריפה בבא על בתו: שם כיון שנבעלה לפסול לה פסלה: עיין מה שכתבתי בשטיטה זו בספרי ע"ל ליבמות (דף ס"ח): שם ע"ב בגמרא ה"מ אינהו אכל בנותיהו לא: פירוש אינהו מה שנוגע לקדושתו לענין טומאת מתים אכל מ"מ בנותיהו לא כיון שאין להם קדושה לעבוד דאי נאמר דאינהו אתרבו לקדושה מוהיה קודש להיות שוין לענין קדושה לשאר הכהנים אין סברא לחלק בנותיהו כיון שקדושת הבנות היא מצד אביהם הפהגים דוקא: שם ברש"י ד"ה הא אידי.

אי אית ליה בגין אב: צריך לפרש פן פי היכי דלא יקשה אפתי לימא דסבר כר' ישמעאל ומסקינן ליה מחנק לסקילה בנשואה דעל זה לא יקשה קושית הגמ' כיון דר' ישמעאל לא פירש דין נשואה: שם בד"ה אחת ארוסה ואחת נשואה.

דקרא סתמא פתיב: אף דלא משום הך טעמא קאמר ר"ע הכי אלא משום דדריש גז"ש לרבות ארוסה ובת לרבות נשואה מ"מ פירש"י לפי הס"ד הכי מקמי דידעינן מה שמפרש ר"ע בסוף דבריו. וכן צ"ל ג"כ אמאי שכתב רש"י בד"ה נוציא זו בשריפה דאין משמע גז"ש להביא את הנשואה דהא מסקינן דר' ישמעאל סבר דר"ע חזר מגז"ש: שם בתוספת ד"ה הלכתא למשיחא.

מיהו בסוף פרק התכלת ק' דפסק ר"י: אכן י"ל דבזה השמיענו ר"י ג"כ נפקותא לדינא דמוכח מזה דסבר דאין הלכה כסתם משנה פמבואר שם ונפקותא טובא איכא. א"נ י"ל דלא פרכינן הכי אלא הכי דקבלו התלמידים הלכה מרבם ואמרו משמיה כגון ה"כא ובזבחים דבזה קשה למאי הלכתא קבלו התלמידים הלכה זו ואמרו משמיה דאף דהוא פסיק הלכתא לעצמו משום דרוש וקבל ש"כר מ"מ כיון דלענין דינא ליכא נפקותא למה אמרו התלמידים משמיה ולכן אסוף פ' התכלת לק"מ דהתם ר' יוחנן גופא אמר ולא משום תלמיד משמיה ועיין בספרי שו"ת בגין ציון (סי' א): שם בא"ד.

כיון דליכא נפקותא אלא ע"י איסור: פירוש משום דגם למשיחא דבר שלא שכיח הוא וכן פירשו דבריהם בפ"ק דיומא ע"ש: שם דף נ"ב ע"א בגמרא ואידך האי שריפה ממש הוא. ק"מ מאי קושיא דלמא רצה מבני אהרן המוקדמים בקרא לילף.

וי"ל דפרייף דה"ל למילף מתרוננייהו גם מצדת קרח ואיכא נפקותא בזה דלא נצטרך לדחוק לקמן למה דלא יליף מפריים הנשרפים משום דהנהו נפישין דיותר ילפינן משגים מן האחד כדאמרינן בקדושין (דף ל"ד ע") לענין היקוש ע"ש: שם דאתחיל בהו מגוואי: פירוש גם למ"ד לאו שרפה ממש ה"ה סבר פן דכמין ב' חוטין נכנסו בחוטמיהו וש"כ נשמתן רק לא יותר ולמ"ד שריפה ממש ה"ה תחלת שריפתו שעל ידה מתו דהיינו שריפת נשמה אלא שאח"כ ה"ה ג"כ שריפת הגוף.

ובזה דברי רש"י בחומש אתיין כהוגן ומתורץ מה שהקשה המהרש"א בשמעתין: שם ב' חוטין של אש יצאו מבית ק"ק: ק"ק לפי מה שכתבו התוס' סוף חגיגה בשם התנחומא

דאש של מעלה דרכו להיות אוכל אש ואינו מכלה ופירשו שם פירוש הגמ' ע"ש א"כ איה י"ל שהיה שריפה ממש ע"י אש שייצא מבית ק"ק הא אש של מעלה אינו מכלה.

ועיין בספרי מנחת עני (דף נ' ע"א) ושם פירשתי ג"כ מה דאמרינו לקמן וכבר היו משה ואהרן מהלכין בדרך וכו' ע"ש: שם ונילף מפרי הנשרפים: הא דפריה מדרשה חדשה ולא פריה בקיצור שנילף שריפה ממש או מעדת קרח לחד מ"ד או מב"א לאידך מ"ד כמו שפריה באמת לבסוף.

די"ל דניחא ליה להקשות פן דנילף מפרי הנשרפים פיון דאז הוי תרתי שיש בהם שריפה ממש וביותר ילפינו משנים משילפינו מן האחד וכמו שפכתבנו לעיל. ובזה י"ל מה שהעירו התוס' למה דלא מתרץ גם אהך קושיא מןאהבת לרעה כמוה די"ל דתרוץ זה לא שייך רק לקמן שאין סברא יותר לילף ממקום שיש בו שריפה ממש מליליף ממקום שהוא שריפת נשמה דוקא.

ובזה אמרינו מסברא שילפינו ששריפת הנשמה דוקא הוא משום ברור לו מיתה יפה. אבל הכא דפריה דנילף מפרי הנשרפים עם חדא מהנהך וכיון דבכ"מ טובים הב' מן האחד א"כ משום ברור לו מיתה יפה לא הוי אמרינו נגד כלל זה למילף מן האחד ולשפוק הב' פיון דנמסר פן בכ"מ: שם שפן אדם חוטא נשמה פגול: ק"ק לפי מה שהקשו התוס' לעיל ריש פרק נגמר הדין למה דלא חשיב גם נותר וטמא ותיקצו דזה אין לו שייכות למחנה משא"כ בפגול וכיון דהכא חשיב ג"כ פגול אף שאין לו שייכות לענין שריפה וכיון דרק משום חילוקא קחשיב ליתשב נמי נותר וטמא ואף דאין נפקותא בזה פיון דבלא"ה נפישין הא גם התוס' הקשו דליחשב מכפר אף דזה ג"כ אינו מסייע דאפתי נפישין הך ילפותא דב"א או דעדת קרח.

וראיתי בר"ן שהקשה ג"כ קושית התוס' ופירש ביותר דליחשב מכפר דאז לא נפישין והוא תמוה לכאורה. וי"ל דהר"ן סובר דנדאי הך חילוק דפגול אין לו שייכות להכא פיון שאינו שייך לנפקותא דשריפה ומטעם זה לא קחשיב ג"כ נותר וטמא והא דנקט פגול הוא משום דשיגרא דלשון דלעיל ריש פרק נגמר הדין נקט וכיון דכן אי חשיב מכפר לא נפישין דפגול לא נחשב בה כלל.

והנה אקושיא זו תירץ הר"ן דגם בעדת קרח או ב"א הוי מכפר. אכן עדיין ק"ל דאף דבכ"מ אמרינו דאפילו נשב הפהו ובא הפהו הוי גז"ש מ"מ הרי אמרינו ג"כ דהיכי דאיפא דדמי לי' לדדמי ליה מדמינו ואפילו היכי דדמי ליה באות אחד יותר ילפינו מניה כדאמרינו ריש פרק אלו הן הלוקין וא"כ פשיטא דיותר נילף מפרי הנשרפים מע"ק וב"א דהא יותר דמי באש תשרף דבת פהו או באש ישרפו אותו ואתהו דאשה ובתה לעל שפך הדשן ישרף דפר מדדמי ליבכו את השריפה דב"א או אשר הקריבו השורפים דע"ק ועכ"פ הוי ליה ליתשב לדמיון אחד יותר בפרי הנשרפים כי היכי דלא ליהוי נפישין: שם בתוספת ד"ה ההיא שריפה ממש הוי.

וא"ת דהא אמרו בפרק הישן: הא דלא הקשו מקרא שאמר להם משה שאו את אחיכם מאת פני הקדש וכן ממה דכתיב וישאום בכתנותם הא נשרפו כלם. די"ל שהאפר צוה להוציא אף פיון דע"י האפר לא נטמאו לכן הקשו שפיר.

אָכּוּן לְפִי מַה שֶׁהֵבִיא הַר"שׁ רִישׁ מִס' אֱהָלוֹת פְּלוֹגְתַת הַר"ת וְהַר"י מִפּוֹנְטְטִינְיָה דְלַר"ת אֵין מְטַמְּאִין פְּלִים הַנּוֹגְעִים בְּמַת אָדָם אֲלָא פְּלִי מִתְּכוּת דְּנוֹקָא וְלַר"י אַף פְּלִי שְׂטֵף וּבְגָדִים כְּמוֹ שֶׁהֵבִיא רָאִיָה מוֹכַבְסָתָם בְּגָדֵיכֶם.

וְלָכֵן בְּלֹא ה' מִתּוֹרֵץ קוֹשֵׁית הַתּוֹס' לְשִׁיטַת הַר"י פִּינּוּן דְּבִגְדֵיהֶן לֹא נִשְׂרָפוּ וְהֵם נִגְעוּ בָּהֶם כְּאֲשֶׁר מֵתוּ בְּתַחֲלָה קוֹדֵם שֶׁנִּשְׂרָפוּ פּוֹלָן א"כ נִטְמָאוּ בְּבִגְדֵיהֶן פְּדִין אָדָם שֶׁנּוֹגַע בְּכָלִים שֶׁנּוֹגַע בְּמַת דְּטָמֵא טוֹמְאָת ז' כְּמִבְּנוֹאָר שֶׁם רִישׁ אֱהָלוֹת: שֶׁם ע"ב בְּגִמְרָא אָמַר רַב יוֹסֵף טְעָה בְּתַרְתִּי: עֵינֵן בְּמַהֲרָשׁ"ל שֶׁהִקְשָׁה דְלָמָּא לְהוֹרָאתָ שְׂעָה הֲרַג אוֹתוֹ.

אָכּוּן זֶה א"ש לְפִי מַה שֶׁפָּתַח הַר"ן לְעִיל (דָּף מ"ו ע"א) דְּהָא דְאָמְרֵן שֶׁב"ד מְמִיתִין וְעוֹנְשִׁין שְׁלֹא מִן הַתּוֹרָה הֵינְנוּ דְּנוֹקָא ב"ד מְנוֹמְחִים וְסְמוּכִים וְדָלָמָּא יָדַע רַב יוֹסֵף דְּרַב חֲמָא לֹא ב"ד מְנוֹמְחִים וְסְמוּכִים הָיוּ: שֶׁם וְאֵהֱכִי אֶהְדַּרוּ לִיהָ וְהַתְּנִיָּא: הֵכָּא לֹא הָיוּ מְצִי לְשִׁנוּי פְּדִמְשֵׁנִי בְּמַגִּילָה (דָּף כ' ע"א) חֲדָא וְעוֹד קְאָמְרוּ לִיהָ חֲדָא דְאֵין מְבִיאִים רָאִיָה מִן הַקְּטָן וְעוֹד כּו' ע"ש וּמֵאֵי דְשִׁיָּיר בְּמַתְּנִיתֵן קְתָנִי בְּבִרְיֵיתָא מְשׁוּם דְּבְמַתְּנִיתֵן מְשַׁמַּע שְׁלֹא הָיָה קָטָן בְּשַׁעַת הַמַּעֲשָׂה כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ רִש"י בַד"ה הֵכִי קְאָמַר וְהֵינְנוּ דְדִיִּיק הַגְּמָרָא לְהַקְשׁוֹת גַּם מִהֲכִי אָמַר לְהוּ: שֶׁם וְרַבְּנָן פִּינּוּן דְּכַתִּיב סִינָף בְּאוֹרְיֵיתָא.

וְר' יְהוּדָה סָבַר פִּינּוּן דְּלֹא פְּתִיב בְּתוֹרָה אֵיף תְּהִיָּה מִיַּתַּת סִינָף מְנִיָּהּ גְּמָרִינּוּ כֵּן פְּתִיבוּ הַתּוֹס' בַּע"ז (דָּף י"א) ע"ש: שֶׁם פִּינּוּן דְּכַתִּיב שְׂרִיפָה בְּאוֹרְיֵיתָא: הָא דְקָרִי לִיהָ בְּאוֹרְיֵיתָא הֵינְנוּ מְשׁוּם דְאֵין נְבִיא רִשְׁאֵי לְחַדֵּשׁ דְּבַר א"כ ע"כ הִלְכְּתָא הִיא וְאִסְמְכוּהָ אִקְרָא וְכְמוֹ דְאָמְרִינּוּ לְעִיל ס"פ כה"ג.

וְלָכֵן א"ש ג"כ הָא דְמְבִיא קְרָא דִּירְמִיָּה וְלֹא קְרָא דְנִישְׂרָפוּ אוֹתָם שֶׁם דְּעַצְמוֹת שְׁאוּל וְיְהוֹנָתָן דְשֶׁם הָיוּ ג"כ הַפִּירוּשׁ שֶׁשְׂרָפוּ עֲלֵיהֶן פְּדִיָּה הַמְּלָכִים כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ רִש"י בְּשֶׁם הַתְּרַגּוּם אֲלָא פִּינּוּן דְשֶׁם אֵינוֹ רַק סְפוּר מַעֲשָׂה וְלֹא צִוּוּי נְבִיא אֵין שִׁיָּיָה לְקִירוֹתוֹ פְּתוּב בְּאוֹרְיֵיתָא: שֶׁם וְאִימָא דְבִרְיָז לִיהָ מְבָרַז לְפִי חֲרַב פְּתִיב.

אַף דְלְפִי חֲרַב דְּנוֹקָא גְּבִי עִיר הַנּוֹדַחַת פְּתִיב מ"מ פִּינּוּן דְּכָבֵר מִיֵּיתִינּוּ מִיַּתַּת סִינָף גַּם לְרוֹצֵחַ מִסְתַּמָּא לֹא מְחַלְקִינּוּ בֵּין מִיָּתָה זֹו לְזֹו: שֶׁם מְדַמְנָן וְאַתָּה תְּבַעַר הַדָּם הַנְּקִי: ק"ק א"כ לְרַבְּנָן וְאַתָּה תְּבַעַר הַדָּם הַנְּקִי ל"ל אָכּוּן בְּזָה כְּבָר הִרְגִישׁוּ הַתּוֹס' בְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף ל"ז ע"ב) וְכַתְּבוּ שֶׁם בְּשֶׁם רִש"י דְלְרַבְּנָן קְרָא דּוֹאֲתָה תְּבַעַר לְהִיכִי שֶׁנִּמְצָא הַהוֹרַג אַחַר עֲרִיפַת הַעֲגָלָה דּוֹהֲרִינּוּ וְקְרָא דְלֶאֱרִץ לֹא כּוֹפֵר אֲתִיָּא לְעַגְלָה שֶׁעֲבַר עֲלֶיהָ יוֹה"כ שֶׁעוֹרְפִין אוֹתָהּ וְהַסּוֹגֵיָא דְכַתְּנֻבוֹת אֲלִיבָא דַר"ש אֲזָלָא ע"ש.

וְא"ל דַּא"כ לַר"ש הָךְ דְּרָשָׁה מִנ"ל דְּעַגְלָה שֶׁעֲבַר עֲלֶיהָ יוֹה"כ שֶׁעוֹרְפִין אוֹתָהּ דִּי"ל דְּנִפְקָא לִיהָ מְדַרְשָׁה דְאַבְיָי אוּ דְרַב פֶּפְא בְּכַרִּיתוֹת שֶׁם דְּנִדְאֵי גַּם לְרַבָּא טַעַם אַבְיָי דְמַפִּיר הַהוֹרַג אֲתִיָּא שְׁפִיר רַק דְהוּא סוֹבֵר דַּע"כ פ' טַרַח הַקְּרָא וְכַתְּב פְּדִאֲשֶׁפְּחִינּוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת דְלַפְעָמִים אֵין הַסְּבָרָא פְּשׁוּטָה כ"כ וְאַתִּי קְרָא לְהַשְׁמִיעֵנוּ הַסְּבָרָא וְלָכֵן לַר"ש י"ל דְּנִפְקָא לִיהָ מִסְּבָרָא דְמַפִּיר הַהוֹרַג גַּם אֲלִיבָא דְרַבָּא.

וּבְזָה א"ש ג"כ מַה דְקָשְׁיָא לְכַאוֹרָה עוֹד לְפִי הַסּוֹגֵיָא דְכָאֵן דְאִית לִיהָ לַר"ן קְרָא דְרוֹצֵחַ בְּסִינָף דַּא"כ מֵאֵי פְרִיָּה לְקַמּוֹ (רִישׁ פֶּרֶק הַנְּחַנְקִין) לְמ"ד חֲנִיק חֲמוּר דְיִלְמָא עַד דְקִטְיִל לִיהָ מְקֻטֵּל ע"ש הָא אֵי אֶפְשָׁר לֹאמַר כֵּן דַּא"כ דְבִאֲבִיו אֵינוֹ חֲתִיב עַד דְקִטְיִל לִיהָ ע"כ מוֹכַח

מדחלק הכתוב דין אביו מדין רוצח דעלמא דרוצח דעלמא בסיניף שהוא קיל מחנק א"כ ל"ל ואתה תבער הדם הנקי אע"כ מוכח דאיפא למיטעי דבחנק הוא וא"כ ע"כ מפה אביו לא עד דקטיל ליה מיקטל.

אכן לפי הנ"ל י"ל דמדאצטריף ואתה תבער לא מוכח מידי דהא יש לאוקמא לנמצא ההורג אחר עריפה וקרא דלארץ לא יכופר היכי שעבר עליו יוה"כ כמו לרבנן וכדעת רש"י הנ"ל ג"כ דעת הרמב"ם בהל' רוצח דנמצא ההורג אחר עריפת העגלה מואתה תבער הדם הנקי אתיא: שם או אינו אלא באחד מכל מיתות האמורות בתורה: ק"ק הא ע"כ בסיניף דוקא יכול לאוקמא דבסקילה א"א לומר מדהוציא הכתוב ארוסה מכלל נשואה וכן בשריפה ליכא למימר מדהוציא הכתוב ב"כ מכלל בת ישראל וא"כ לא הול"ל כ"ל במקום פרט אלא או אינו אלא בסיניף: שם רבי אומר נאמר מיתה בידי שמים: ק"ק לפי מה דאמרין לקמן (ס"פ הנשרפים) ר"ש אומר מה להלן בחנק אף פאן בחנק וא"כ בהך גז"ש גופא גילף ג"כ פאן ולמה מצריף רבי הכא אליבא דר"ש גז"ש דנאמר מיתה בידי שמים וי"ל דכיון דילפינו הך גז"ש לקמן מנביא השקר דהוא בחנק לר"ש וזה גופא לא אתיא לר"ש רק משום דמיתה סתם אינו אלא חנק כדאמרין לקמן (דף פ"ט סע"ב) לכן ע"כ צריף להך גז"ש דהכא וכן לא קשה לר"ע דיליף לקמן והדר הקרב יומת ממדיחי עיר הנדחת דבסקילה גילף גם מות יומת דא"א משם פיון דלא נמסרו רק התכבות לגז"ש ולא מאין ילפינו דהא אמרין לקמן דהכא ע"כ ליכא למימר בסקילה מדהוציא הכתוב ארוסה מכלל נשואה.

אף דאליביה דר' ישמעאל קשה לכאורה דיליף לקמן דבמיתה בידי שמים יומת מיומת וא"כ גם הכא נאמר פן ומנ"ל כ"ל דא"א בחנק דלמא רק במיתה בידי שמים ונהרי אפילו ר"ע דפליג שם אר' ישמעאל אינו אלא משום דילפינו יומת מיומת ולא יומת מימות אם פן הכא אפילו ר"ע יודה דהא בתרנוייהו כתיב יומת ונהרי ר' ישמעאל ע"כ מדרבי יליף וכמש"כ התוספות לקמן בד"ה קמפלגי ואין לומר דהכא היינו טעמא דלא אמרין מיתה בידי שמים פיון דכתיב מות יומת דמשמע בכל מיתה שאתה יכול להמיתו דהיינו בידי אדם דמכ"מ תקשי דבנביא שקר וזמן ממרא דלא כתיב מות יומת מנ"ל דבסקילה דלמא רק במיתה בידי שמים וי"ל פיון דכתיב שם ובערת הרע מקרבך ע"כ ליכא לפרש רק בידי אדם וכן גבי נביא השקר כתיב לא תגור ממנו דמשמע דמיתתו בידי אדם ועוד מדחילק הכתוב אנכי אדרוש מעמו אף הנביא וגומ' וכן גבי מתנבא בשם ע"ז כתיב ובערת אכן גבי מפה אביו ואמו וגוונב נפש מישראל דלא כתיב בהו ובערת י"ל דה"ט דמיתתו בידי אדם מדכתיב מות יומת וכנ"ל: שם ברש"י ד"ה פרט לאשת קטן.

אשמעינו דקטן אין לו קדושין: ק"ק דזה סותר למה שכ' בקדושין (דף י"ט) דיתבם קטן שיבם מדאורייתא קדושיו קדושין ורק ממיתה מעטין קרא ונאי קרא דפרט לאשת קטן לא אצטריף רק בכה"ג כמבואר שם בקדושין וכן קשה אמה שכתבו התוס' דאצטריף קרא במייעד לבנו קטן הא מסקינן שם דאין יעוד לקטן ורק לפי הס"ד הוי הש"ס רוצה לפשוט אבעיא דר"ל ולאוקמא ברייתא בכה"ג: שם ד"ה אלא להקל.

ד' מיתות פסדון גמרא גמירי לה: צ"ע דלא אמרינו לקמן פו דכסדרן גמירי לה ועוד דא"כ ל"ל כל השקלא וטריא לעיל לילף איזה מהד' מיתות חמיר מתבירו פינו דגמירי לה נהרי רבנו כר' יאשיה ס"ל דחנק קיל מפולן: שם בתוספות ד"ה פרט לאשת אחרים. איסורא מיהא איפא: בקדושין (דף כ' ע"ב) כתבו דאיפא עשה דודבק באשתו ע"ש שביארו יותר דבריהם דהכא: שם דף נג ע"א בגמרא בשלמא לר' יונתן פדמפרש רבי טעמא: א"ל הא ע"כ גם לרבי גמרי חנק דאי רק משום מיתה שאין בו אפתי לא ידעינו דבסודר על צוארו דוקא דלמא בטביעת מים וכדומה דנין אותו דהוי ג"כ מיתה שאין בו רונשם די"ל דמשום ברור לו מיתה יפה דאין לה מיתה יפה ושימות מהר כמו חנק: שם אלא לר' יאשיה ממאי דאיפא חנק בעולם: ק"ק דאיף אפשר לומר דהבא על א"א בסיני דא"כ ל"ל לעיל (דף נ') גז"ש דאביה להורות דשריפה חמורה מסיניף הא כבר מוכח פו מדהוציא הפתוב נשואה ב"כ מפלל נשואה בת ישראל ונהרי לר' יאשיה דרבנו סברי פנותיה לית לן לאוקמא גז"ש דאביה רק להכי דלדרוש מה התם ארוסה אף פאן ארוסה אי אפשר דהא לרבנו דסקילה חמור משריפה לית לן לאוקמי קרא דב"כ רק בנשואה ולא בארוסה וא"כ ע"כ מוכח מדאצטריף אבי דא"א במיתה דקילא טפי מסיניף וא"כ ממילא נשמע מיתת חנק משום ברור לו מיתה יפה וכמו לר' יונתן: שם במאי גמירי פמות ימותו גמרי.

א"ל פינו דידע דגמרינו שאר נסקליו מאוב וידעוני וא"כ ע"כ קים ליה הנה פרייתות דלקמן (דף נ"ד ע"א) ומאי קבעי ליה הא קתני בפירושו בפרייתות נאמר פאן דמיהם פם ונאמר להלן דמיהם פם וקרא דמות ימותו לא הוזכר פלל די"ל דאעפ"כ י"ל דהפרייתא ארישא דקרא סמיף.

אכן הא קשיא לכאורה מאי מספקא ליה במאי גמרי וכן מאי קאמר לקמן נאי פמות ימותו גמיר מאי הא קשי' לי' הא שפיר דא"כ ל"ל לקמן (דף נ"ד ע"ב) גז"ש דנאמר פאן תהרגו ונאמר להלן פי הרג תהרגנו מה להלן בסקילה אף פאן בסקילה תיפוק ליה בגז"ש דמות ימותו מבעל אוב דילפינו מיניה שאר נסקליו אע"כ דהגז"ש מדמיהם פם ולכן פבא על הבהמה דלא פתיב דמיהם פם צריף גז"ש דתהרגו: שם מות ימותו ל"ל פדתניא: ה"ה דהמ"ל ג"כ מות ימות דגבי נחנקין ל"ל וצ"ל דאתיא ג"כ להף דרשה אכן התוספות לעיל (דף מ"ה ע"ב) לא פתבו פו רק לענין עיה"נ ונסקליו פו ע"ש: שם פמתניתן חייב משום אשת אב ומשום א"א: לקמן בהא דכלתו הקשה הר"ן איף שניף א"א לאחר מיתת פנו נאי פנשאת לאחר מקמ"ל פשיטא ותירץ דקמ"ל דלא פקע שם פלתו גם פנשאת לאחר א"נ קמ"ל דאיסור א"א חל על איסור פלתו ע"ש.

אכן לכאורה ארישא דמתניתן בהא דאשת אב וא"א ה"ל להקשות ולתירץ פו ועוד אי גם בהא דאשת אב מצרכינו לתירץ פו א"כ הרי פבר השמיענו דלא פקע שם אשת אב גם פנשאת לאחר א"נ דאיסור חל על איסור ולא יזה צורך הוצרה להשמיענו זה גם בסיפא.

וי"ל דודאי בהא דאשת אב דרישא לא קאי האי פין לאחר מיתת אביו דקתני גם אאיסור א"א אלא רק אאשת אב וכמו שפי' רש"י והא דנקט גם א"א להשמיענו דבחי אביו איפא גם א"א בהדי אשת אב ולאפוקי מדר' יהודה דפליג לקמן (דף נ"ד ע"א) בפרייתא ופוסטר משום א"א וא"כ לא משתמע מהכא איסור חל על איסור ע"י פולל דבחי אביו איסור

א"א וְאֵשֶׁת אָב אִיסוּר בֵּת אַחַת הִיא דלכ"ע חֲנִייל אָבֵל בְּסִיפָא בְּהַדְּכָלְתוּ לֹא צָרִיף
לְהַשְׁמִיעֵנוּ כָּלֵל דְּחֵיב מְשׁוּם א"א בְּחֵי בְּנוֹ דְמַה"ת שְׁלֵא יְחֵיב וּע"כ אֲתִי לְהַשְׁמִיעֵנוּ
דְּחֵיב לְאַחַר מֵיתָה וּבְנִשְׁאֵת לְאַחַר וּכְתִירוֹץ הָר"ן: שְׁם בְּגַמְרָא וּר' יְהוּדָה סָבַר לֵה כַר"ע:
ק"מ דְּבִכְתוּבּוֹת (דָּף כ"ט ע"ב) מְשַׁמַּע דְּאִינָה רְאוּיָה לֹא שְׁיָיָה לַר"ע דְּאָמַר אִין קְדוּשִׁין
תּוֹפְסִין בַּח"ל אֲלֵא אֵשֶׁה שְׁאִין בְּהַ הַנְּיָה וְאִיף אוּקִי הֵאֵי אִין רְאוּיָה לּוֹ לְמ"ד אִין קְדוּשִׁין
תּוֹפְסִין בַּח"ל וְאֲפֹשֶׁר לְחַלְקֵי בֵּין אִין רְאוּיָה לּוֹ וּבֵין אִינָה רְאוּיָה לְקִיּוּמָה א"נ י"ל דְּלְכְאוּרָה
יֵשׁ לְהִבִּין עוֹד לְתִירוֹץ הַגְּמָרָא דְּעִיקָר פְּלוּגְתָּת ר' יְהוּדָה וּרְבַנְן חֲסַר מִן הַסְּפָר דְּהָא גַם
רְבַנְן מוֹדוּ בְּאִינָה רְאוּיָה לּוֹ כְּגוֹן חֲיִיבֵי פְרִיתוֹת שְׁאִין בְּזָה אִיסוּר אֵשֶׁת אָב וּרְבַן בְּחֵיבֵי
לְאוּיִן סָבְרֵי דְּחֵיב מְשׁוּם דְּלִדְיָהוּ קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בַּח"ל אָכּוּ בְּזָה י"ל כִּינּוּן דְּלִשְׁנָא אִינָה
רְאוּיָה מְשַׁמַּע בַּח"ל דְּתַפְסוּ קְדוּשִׁין וְא"כ ר' יְהוּדָה לְדַבְרֵיהֶם דְּרְבַנְן קָאָמַר לְהוּ וּכְדִלְקָמֵן
דְּהֵינּוּ מַה שְׁלִישִׁיטְתְּכֶם אִינָה רְאוּיָה הִיא ג"כ אִינוּ חֵיב דְּלִדְיָי אִין קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּהוּ:
שְׁם בְּרַש"י ד"ה שְׁאָר הַנְּסֻקְלִין.

וְכוּלְהוּ שְׁאָר נְסֻקְלִין לֹא פְתִיב בְּהוּ סְקִילָה: צ"ע אִיף כְּתִב וְכוּלְהוּ שְׁאָר נְסֻקְלִין דְּהָא אִיפָא
מְלַבַּד אוֹתָן דְּקָא חֲשִׁיב גַם נוֹתֵן מְזַרְעוּ לְמוֹלָף וּמְסִית וּמְדִיחַ וּבֵן סוֹרֵר וּמוֹרֵה דְּכְתִיב בְּהוּ
סְקִילָה בְּהֵדְיָא: שְׁם ד"ה אֵלוּ הֵן הַנְּסֻקְלִין.

וְדִלָּא פְתִיב בְּהוּ סְקִילָה: לֹאוּ כָּלְלָא הוּא דְּהָא בְּבָא עַל הַבְּהֵמָה לֹא פְתִיב סְקִילָה וְלֹא
דְּמִיָּה בָּם וְאֲתִיָּא בְּגוֹז"ש דְּתַהֲרָגוּ מִמְּסִית וּכְדִלְקָמֵן (דָּף נ"ד ע"ב) וְכֵן גַּבֵּי מְכַשֶּׁף לֹא
פְתִיב חַד מִיַּנְיָהוּ וְאֲתִיָּא מְדַסְמְכִי לַע"ז וּכְדִלְקָמֵן (דָּף ס"ז): שְׁם בַּד"ה מְשׁוּם אֵשֶׁת אָב.

אִם נִתְקַדְּשָׁה לְאָבִיו: פִּירוּשׁ מְשׁוּם דְּסִתְמָא פְתִיב וּבְכָל גְּנוּנָא אִיירִי וּבְזָה א"ש מַה דְּקִשָּׁה
לְכְאוּרָה אֵהָא דְּשָׁקִיל וְטָרִי לְקָמֵן בְּשַׁמְעֵתִין מ"ט דַּר' יְהוּדָה דְּאִינוּ חֵיב אֲלֵא מְשׁוּם אִם
בְּלַבַּד דְּלִמָּא סָבַר דְּאִין אַחַע"א ע"י כּוּלָּל וּפְלִיג אַת"ק דְּסָבַר דְּלַעוּלָם חֵיב מְשׁוּם אֵשֶׁת
אָב גַּם בְּיַלְדוּתוֹ בְּזִנּוּת אָף דְּאִז אִיסוּר אֵשֶׁת אָב לֹא מְצִי לְמִיחַל עַל אִיסוּר אִמוּ בְּשֵׁלֵא
נִשְׁאֵת לְאָבִיו עַד אַחַר שְׁהֵיָה בֵּן י"ג שָׁנָה וְיוֹם א' מַכ"מ חֵיב מְשׁוּם אֵשֶׁת אָב דְּאִיסוּר
כּוּלָּל הוּא דְּכוּלָּל גַּם שְׁאָר בְּנֵי וְאֲחֵי אָבִיו וּכ"ע בְּאִיסוּר אֵשֶׁת אִישׁ אָבֵל ר' יְהוּדָה לֹא
סוֹבַר כּוּלָּל וְלָכֵן לֹא חֵיב רַק מְשׁוּם אִיסוּר אִם דְּקָדִים וְהָא דְּלֹא פְלִיג גַּם בְּכָלְתוּ וְא"א
דְּבָהָא כ"ע מוֹדוּ דְּאִיסוּר בֵּת אַחַת הִיא וְכַנ"ל אָבֵל לַפ"ז א"ש כִּינּוּן דַּת"ק סְתְמָא אִיירִי בֵּין
נִתְקַדְּשָׁה לְאָבִיו קוֹדֵם לְבֵיתוֹ אוֹ אַחֲרָי כֵּן וְדַאי דְּגַם ר' יְהוּדָה דְּפְלִיג עָלָיו אִיירִי כִּף וְלָכֵן
לִיכָא לְפָרֵשׁ טַעְמָא דַּר' כֵּן: שְׁם ד"ה אֲלֵא בְּחֵיבֵי לְאוּיִן.

אוֹ אֲלִמְנָה לְכַה"ג: הָדָּ דְּאֲלִמְנָה אֲלִיבָא דַּר' יִשְׁבָּב הוּא בְּקְדוּשִׁין (דָּף ס"ט ע"א) ע"ש: שְׁם
בְּתוֹסְפוֹת ד"ה קְמִיפְלָגִי. מְסִתְמָא מְדַסְבַּר כְּר"ש דְּשִׁרְיָפָה חֲמוּרָה: אָף דְּלֹאוּ חַד טַעְמָא
הוּא מ"מ אִין סְבָרָא לְעֲשׂוֹת פְּלוּגְתָּא ג' שְׁלֵא מְצָאנוּ אוֹתָהּ.

אָכּוּ לְכְאוּרָה ע"כ מוֹכַח דַּר' יִשְׁמַעְיָל בְּהָא פְּרַבְנָן ס"ל דְּסִיף חֲמוּר מְחַנְקָא כִּינּוּן דְּהַטְעַם
דַּר"ש דְּחַנְקָא חֲמוּר הוּא מְדַסְבַּר דְּמִדְיָחֵי עֵיהּ"נ בְּחַנְקָא כְּמַבּוּנָאָר לְעִיל (דָּף ל' ע"ב) וְהָא
דְּמִדְיָחֵי עֵיהּ"נ בְּחַנְקָא יְלִיף ר"ש לְקָמֵן (דָּף פ"ט ע"ב) מְנַבִּיא וּפְרִיף בִּשְׁ"ס לִיגְמַר מְמִסִּית
וּמְשַׁנֵּי דְּנִין מְסִית רַבִּים מְמִסִּית רַבִּים וְלֹא רַבִּים מִיחִיד וּפְרִיף אֲדַרְבָּה דְּנִין הִדְיוּט מְהִדְיוּט
וְלֹא הִדְיוּט מְנַבִּיא וּר"ש כִּינּוּן שְׁהִדִּיחַ אִין לֵף הִדְיוּט גְּדוּל מְזָה ע"ש הָרִי אִי לֹאוּ הָדָּ סְבָרָא
דְּאִין לֵף הִדְיוּט גְּדוּל מְזָה יוֹתֵר הָנִי גְמָרִינּוּ מְמִסִּית דְּבַסְקִילָה כְּרַבְנָן וּלְקָמֵן (דָּף פ"ד ע"א)

יְלִיף ר' יִשְׁמַעֲלֵאל זָר וְשִׁמְשׁ דְּבִמְיָה בִּיּוֹדֵי שְׁמַיִם מִפְּלֵ הַקָּרֵב וּר"ע יְלִיף דְּבִמְיָת חֲנֹק מְנַבֵּיא שְׁהַדִּים וְקָאָמַר בְּש"ס בְּמַאי קְמִיפְלִגִי ר"ע סְבַר דְּנִין יוֹמָת מִיוֹמָת וּר' יִשְׁמַעֲלֵאל דְּנִין הַדְּיוֹט מִהַדְּיוֹט וְלֹא הַדְּיוֹט מְנַבֵּיא וּר"ע פִּינּוּ שְׁהַדִּים אֵין לֵה הַדְּיוֹט גְּדוֹל מְזַה ע"ש הָרִי דַר"י ל"ל הֵךְ סְבָרָא דְאֵין לֵה הַדְּיוֹט גְּדוֹל מְזַה וְאִם כֵּן ע"כ פְּרַבְּנּוּ ס"ל דְּמַדִּיחֵי עֵיה"נ בְּסִקְלָה דְגַמְרִינּוּ מְמַסִּית וּא"כ ע"כ גַּם בְּהָא פְּרַבְּנּוּ ס"ל דְּסִיף חֲמוּר מְחַנֵּק מְדַנְיָתּוֹן לְאִנְשֵׁי עֵיה"נ וְכַדְאָמְרִינּוּ לְעִיל וְכִינּוּ דְכּוּן מְתוּרְץ קְנוֹשְׁיָת הַתּוֹסְפֵת דִּי"ל שְׁפִיר דְטַעְמָא דַר' יִשְׁמַעֲלֵאל כַר' יֹאשִׁיָה וְדַעְתָּם שְׁפַתְבוּ בְּפִשְׁטוּת דְמַסְתְּמָא ר' יִשְׁמַעֲלֵאל גַּם בְּהָא כַר"ש ס"ל צ"ל ע: וְעֵינּוּ מִש"כ לְקַמֵּן (דָּף פ"ט) יִשׁוּב לְזָה: שָׁם בַּא"ד דְּדִילְמָא ה"מ אַרוּסָה: עֵינּוּ מַה שְׁהַקְשָׁה הַמְהַרְשָׁא וְיִשׁ לִיִּשְׁב בְּפִשְׁטוּת קְנוֹשְׁיָתוֹ דְהָא הַבְּנִין אָב אֵינוֹ מְקַבֵּל מְסִינֵי וּא"כ הַקְשׁוֹ הַתּוֹס' שְׁפִיר דְאִימָא ה"מ אַרוּסָה וּבְאִמָּת לָא גִימָא הַבְּנִין אָב.

אִךְ דְּלְכָאוּרָה הָא קְשִׁיָא עֲדִינּוּ פִינּוּ דְאִי אָמְרִי דְנִשְׁוֹאָה ב"י בְּשִׁרְיָפָה לָא שְׁיִיף הַבְּנִין אָב דְנִשְׁוֹאָה כָּלֵל א"כ מַאי מְקַשׁוֹ הַתּוֹס' לַר' יִשְׁמַעֲלֵאל אִימָא ה"מ אַרוּסָה הָא לְפִי הֵךְ ס"ד לָא שְׁיִיף הַבְּנִין אָב וּמַהִיכֵי תִיִתִי לְאוּקְמָא קְרָא בְּאַרוּסָה דְוָקָא הָא קְרָא סְתְמָא פְתִיב וּא"ל דְגַם בְּלֹא בְנִין אָב מְמִילָא נוֹכִיחַ כֵּן אִי ב"י בְּשִׁרְיָפָה פִינּוּ דְנִשְׁוֹאָה לָא מְצַרְכִינּוּ דְלֹא גָרַע מִב"י א"כ אֵיף תְּלִיָא זָה לַר' יִשְׁמַעֲלֵאל גַּם אַרְבֵּי הו"ל לְהַתּוֹס' לְהַקְשׁוֹת כֵּן אֵהָא דְמְתַרְץ מְדָאָמַר רַחֲמָנָא בֵּת כְּהֵן בְּשִׁרְיָפָה וִי"ל דְאֵלִיבָא דַר' לָא הֵיָה קְשָׁה כֵּן דִּי"ל דְסוּבַר כַר"ש וְצ"ע לְעִיל (דָּף נ' סע"ב) דְדַרְשׁוּ מוּי"ו דְנִבְּת לְרַבּוֹת בּוּגְרַת וּנְשׁוּאָה וּא"כ מוֹכַח ע"כ שְׁפִיר דְנִשְׁוֹאָה ב"י אֵינָה בְּשִׁרְיָפָה דַא"כ ל"ל לְרַבּוֹת נְשׁוּאָה אוּ בּוּגְרַת ב"כ הָא וְדַאי לָא גָרַעוּ מְנִשְׁוֹאָה ב"י אָבֵל לַר' יִשְׁמַעֲלֵאל הַקְשׁוֹ הַתּוֹס' שְׁפִיר פִינּוּ דְלִדִּיָה ו' דְנִבְּת לָא לְרַבּוֹת נְשׁוּאָה אֲתִיָא רַק לְרַבּוֹת בְּנוֹת בְּעֵלֵי מוּמִין כְּמַבְנוֹאֵר לְעִיל (דָּף נ"א ע"ב) אָכּוּן בְּעֵיקַר קְנוֹשְׁיָתָם י"ל דִּיּוֹתֵר סְבָרָא הוּא לְאוּקְמָא קְרָא כְּפִשְׁטָא דְבִין אַרוּסָה בִין נְשׁוּאָה בְּמִשְׁמַע אִי לִית לָן דְרִשָׁה דְבְאַרוּסָה דְוָקָא אֵינְרִי וְלְרַבּוֹת מַגז"ש דְמִיָּתָה שְׁאִין בּוּ רִוְשָׁם לְאִשְׁת אִישׁ חֲנֹק וְלֹא שְׁרִיָפָה מְלַהוּצִיא קְרָא מְפִשְׁטֵי וְלְאוּקְמָא בְאַרוּסָה דְוָקָא כְּדִי שְׁנוּכַל לִזְמַר דְאִשְׁת אִישׁ בְּשִׁרְיָפָה מַה שְׁאִינוּ לָא מְשַׁמְעוֹת וְלֹא הִכְרַח וְלָכֵן גַּם בְּלֹא וִי"ו דְנִבְּת מְתַרְץ בְּגַמְרָא אֵלִיבָה דְרַבֵּי שְׁפִיר וּמְמִילָא שְׁיִיף תִּירוּץ זָה גַּם לַר' יִשְׁמַעֲלֵאל פִינּוּ דְאִי א"א בְּשִׁרְיָפָה לָא שְׁיִיף הַבְּנִין אָב וּא"כ קְרָא דַב"כ אֵינְרִי בִין בְּאַרוּסָה בִין בְּנִשְׁוֹאָה וּא"כ מְזַה גּוּפָא מוֹכַח מְדַבַּת כְּהֵן בְּשִׁרְיָפָה דַא"כ ב"י אֵינָה בְּשִׁרְיָפָה.

וּבְזָה מְתוּרְץ ג"כ מַה שְׁהַקְשׁוֹ הַתּוֹס' לְהֵךְ מ"ד דְרַבֵּי כַר' יִשְׁמַעֲלֵאל ס"ל דְהָא טַעְמָא דְרַבֵּי דְבְאַרוּסָה דְוָקָא מֵינְרִי הוּא ג"כ מוּמָת אֲשֶׁר נִשְׁכַּב עִמָּה לְבַדּוּ דְכִי תַחַל לְזַנוּת שְׁיִיף גַּם בְּנִשְׁוֹאָה שְׁהִיא בְּתוּלָה ע"ש וְדַרְשָׁה זֹו ג"כ לָא שְׁיִיף אִי א"א ב"י בְּשִׁרְיָפָה דְהָא לָא שְׁיִיף לְמִימַר מַה בַּב"י אַרוּסָה דְוָקָא יוֹצֵאת לְסִקְלָה אִף בַּב"כ אַרוּסָה דְוָקָא יוֹצֵאת דְהָא אִי ב"י נְשׁוּאָה בְּשִׁרְיָפָה לָא יוֹצֵאת ב"כ אַרוּסָה מְכַלֵּל נְשׁוּאָה כָּלֵל: שָׁם בַּא"ד.

וְהֵךְ שְׁיִנוּי לָא מְצִי לְשְׁנוּיִי: פִּי דְלְכָף לָא מְשַׁנֵּי הֵכָא אֲקוּשְׁיָא דְוֹאִימָא שְׁרִיָפָה דַא"כ קִיל אַרוּסָה מְנִשְׁוֹאָה דִי"ל דְאֲתִיָא הַש"ס פְּאֵן אֵלִיבָה דְאִינְדָף מ"ד דְרַבֵּי כַר"מ ס"ל וּא"כ מְסַתְמָא גַּם כְּרַבְּנּוּ ס"ל דְסִקְלָה חֲמוּרָה מְשִׁרְיָפָה וְלָכֵן רַק הֵךְ תִּירוּצָא מְדָאָמַר רַחֲמָנָא שְׁיִיף שְׁפִיר דַל"ל דְלְמָא ה"מ אַרוּסָה דְהָא ע"כ לָא בְאַרוּסָה אֵינְרִי דַא"כ קִיל ב"כ מִב"י אָבֵל הֵךְ תִּירוּץ דַא"כ קִיל אַרוּסָה מְנִשְׁוֹאָה לָא שְׁיִיף לְהֵךְ מ"ד דְהָא אִי סִקְלָה חֲמוּרָה לָא

קיל ארוסה מנשואה אבל להך מ"ד דרבי כר' ישמעאל הוי איפכא דלא שינה רק תירוץ התוספות ולא תירוץ הגמרא והיינו דכתבו ונהו שנוי' פ"ה הך שנוי' דש"ס דכאן לא שינה אי רבי כר' ישמעאל ולכן ע"כ הגמרא אזלא אליבא דאידיה מ"ד: שם ד"ה דאי במות ימותו.

תימא א"כ גז"ש מאי אהני: א"ל דהא להך דסתם מיתה בתנן גופא הוצרכה להמסר גז"ש דמיתה מיתה כדאמר רבי לעיל נאמר מיתה בידי שמים די"ל דהא הגמרא דהכא ע"כ אליבניה דר' יאשיה אזלא מדקאמר דאי אתה רשאי למושקה להחמיר שהיא סברת ר' יאשיה לעיל אכן אהא גופא קשיא מאי מתרין מהא דאי אתה רשאי למושקה דהא אפתי קאמר ר"ז שפיר דאי במות ימותו יקשה לר"י אימא מפה אביו בסקילה ולכאורה יקנה מוכח מזה דר' יונתן ג"כ אית ליה הך סברא דאי אתה רשאי למושקה וא"כ מתורין קושית התוספות דשפיר פריה ר"ז לר' יונתן אי במות ימותו נגמור כל הנסקלין מא"א דעל זה א"ל גז"ש ל"ל דלר' יונתן להך גופא דסתם מית' בתנן מצרכינו הגז"ש וכנ"ל: שם ע"ב בתוספות ד"ה וחיבי פרייתות.

תימה מנ"ל לדמויי ש פן הקשו ג"כ ביבמות (ד"ט ע"א) ונשאר בתימא ולענ"ד אפשר לומר פיון דכתיב קרא ולקחה לו לאשה ויבמה ודרשינו שם (דף כ' ע"א) פיון שלקחה הרי היא כאשתו לכל דבר א"כ לא איירי קרא במצות יבום רק היכא דנעשה אשתו ע"י אותה ביאות יבום ולכן בסתם יבום אף דאיכא ג"כ איסור אשת אח מ"מ פיון דבמקום יבום התיירה התורה אשת אחיו א"כ אין פאן איסור זה פלל והראיה דהא גם ביאה שניה מותרת וממילא נעשה שפיר אשתו ע"י יבום אבל בח"ל אי אין קדושין תופסין בהם פיון דבזה האיסור לאו במקומו עומד דהא מטעם זה ביאה שניה אסורה רק דנבא להתיר ביאה ראשונה משום עשה דוחה נ"ת ובזה שפיר ס"ל פיון דלא נעשה אשתו ע"י ביאה זו פיון דח"ל היא ואין קדושין תופסין בהן א"כ אין לקיים ולקחה לו לאשה ולכן אין פאן מצות יבום פלל ולא שינה שיהיה מותר מטעם עשה דוחה ל"ת: שם ד"ה לדבריו דת"ק.

המ"ל דסבר דתניא: אכן י"ל דלא רצה לתרין פן דבלא"ה מוכח דר' יהודה ס"ל דיש ממזר מחיבי לאוין גרידא כמו שתירצו התוס' אליב' ביבמות (דף מ"ה ע"א) ע"ש: שם דף נ"ד ע"א בגמרא מה להלן באישות הפתוב מדבר: עיין מה שהקשה המהרש"א בזה על הרא"ם (ומה שציין על אמו שאינה אשת אביו מניין הוא טעות המדפיס בפנ"א).

ותירץ עלה ב' תירוצים ע"ש אכן לפענ"ד הא' סותר השני דשפיר מופנה ערות אביה לגז"ש דמיעוט אשת איש מהיא אתיא. וא"כ שפיר הוי מצי לילף מערות אביה היא.

ולכן נ"ל קושית הרא"ם דהא דיליף מה להלן באישות הפתוב מדבר אין הפי' משום דרישא דקרא באישות איירי וכפ' רש"י אלא משום דשם ע"כ ליכא לפרושי ערות אביה ממש דחייב פבר משום זכור וקקושית הגמרא לקמן וע"ז לא שינה למימר לחייב שתיים דהא התם לענין עונש מיתה כתיב קרא ולכן שם ע"כ באישות הפתוב מדבר א"כ ה"נ באישות איירי אבל מערות אביה היא דגבי אזהרה לא הוי מצי לילף פן דמי עדיף זה מערות אביה דרישא דאי יש שם לפרושי ערוה ממש ה"נ גבי ערות אביה דסיפא אכן גם לפי פירש"י י"ל קושיתו דנדאי הך גז"ש דמה להלן באישות הפתוב מדבר והגז"ש

דלקמן דילפינו מינה עונש לאמו שאינה אשת אביו ע"כ תדא גז"ש הוא דאין גז"ש למחצ' וילפינו הכל דאל"כ איך ילפינו מערות אביו גלה תרמי מילי וכיון דכן אין זה דרשה חדשה דיליף מעונש דבאישות איירי אלא משום דאתקש עונש לאזהרה בענינא דאשת אב לכל מילי איתקיש נמי לענין הך דערנות אביו פירושו ע"י אישות אבל אי הוי יליף מערות אביה היא זה יהיה דרשה שאינה צריכה פנין דבלא"ה פבר יליף גז"ש מערות אביו גלה דכתיב גבי עונש: שם אמה היא משום אמו אתה מחייבו: א"ל מנ"ל דמאמה היא ממעטינו אשת אב ומערות אביה היא ממעטינו אשת איש פדלקמן לר' יהודה דלקמא איפכא די"ל דיותר סברא למעט מאמה היא אשת אב דאיירי ביה קרא מלמעט מערות אביה היא איסור אם דלא איירי קרא וכמו שכ' רש"י לעיל סד"ה אלא אמר רבא אליבא דרבנן ע"ש: שם אמר רבא מסתברא מלתא דר' יהודה: לכאורה היה אפשר לפרושי מלתא דר' יהודה במזיד ובאתרו בי' למלקות ולא לקטלא לפי תירוץא קמא דמכות (דף י"ג ע"ב) דכ"ע אית להו לאו שנייתו לאזהרת מיתת ב"ד לוקין עליו אכן רבא לשיטתו דמתרץ שם דלר"ע דהלקתא פנותיה מחברו אין לוקין עליו לדידיה לא שייך הך דינא רק לענין חטאת והיינו דקאמר מסתברא מילתא דר"י: שם וקמיפלגי בפלוגתא דאב"י ורבא: א"ל הו אב"י גופא לא סבר פן רק לענין בתו מאנוסתו דהק"ו רק גילוי מלתא בעלמא הוא פדאמר לקמן (דף ע"ו ע"א) מ"מ יליף פאן ג"כ שפיר מק"ו דגם ה"כא רק גילוי מילתא היא פנין דקורבת אחי אביו אינו פא רק מפח אביו ולכן א"ש דנקיט פלוגתת אב"י ורבא ולא פלוגתת ר' יצחק ורבנן (דכריתות דף ג' ע"א) הפוקדמת משום דאין ראיה דסובר הך איפא דאמרי כר' יצחק דבכ"מ עונשין מן הדין דדלקמא רק ה"כא משום דגילוי מילתא הוא: שם ומר סבר אין עונשין מן הדין: ק"ל מכאן על מה שכ' הריטב"א במכות (דף י"ד ע"א) דקרבו עונשין מן הדין נהרי ה"כא רק לענין קרבו ילפינו ואעפ"כ אמרינו דאין עונשין מן הדין ובשלמא אהא דמקשה שם במכות אר' יצחק הו מצרכינו אחותו לבת אביו ובת אמו שאין עונשין מ"ה.

ל"ק מאי פריה הו לר' יצחק דחייבי פרישות אין דנין רק בכרת ולא במלקות אין צריכים להו ילפותא רק לענין קרבו וקרבו עונשין דזה גופא קשיא מנ"ל למפיק מאחותו פה לדונו בכרת ולא במלקות דלקמא מצרכינו לבת אביו ובת אמו לומר שאין עונשין אבל מגמרא דכאן קשה לכאורה אפלא דריטב"א ה"ל וצ"ע: ואולי י"ל דמה שאמר אין עונשין מ"ה היינו לענין מיתה ובאתרו ביה משום לאו דערנות אחי אביה ולא משום לאו דזכור וע' מה שכתבתי בזה עוד בספרי ע"ל במכות שם משיטת הריטב"א על סוגיא דה"כא.

וכן קשה ג"כ מהא דיליף במכות (דף ה' ע"ב) מאחותו דאין עונשין ואין מזהירין מ"ה דאין עונשין ע"כ לאו היינו עונש פרת דקמי שמאי גליא ומאי נפקותא לנו בזה וגם לא לענין מלקות דחייבי פרישות דא"כ איך שייך עוד אין מזהירין מ"ה דלא שייך אלא היכי דלוקין כמ"ש התוספות לקמן (דף פ"ה ע"א) וגם הרמב"ם בס"ה שורש י"ד וא"כ ע"כ לא קאי רק לענין קרבו: שם לאזהרה לאשת אביו לאחר מיתה: ה"כא משמע דמצרכינו רבוי דנוהג דין עונה לאחר מיתה וכן לענין פלתו פדאמרינו לקמן וק"ל דלפ"ז ל"ל גבי אחות אשה בחייה להורות דאינו נוהג לאחר מיתה תקפוק ליה מדלא פתיב רבוב' דנוהג וא"ל דה"א דגילף מאשת אב דא"כ ל"ל גבי פלתו ריבוי גילף ג"כ מא"א ועוד י"ל דלקמן

(דף ע"ו ע"ב) פליגי ר"י ור"ע בפ"י דקרא דאת שתיקו אי נוהג תמותו לאתר מיתה או לא וקשיא ממנ"פ אי מסברא אינו נוהג ל"ל לר"ע מיעוטא ואי מסברא נוהג ל"ל לר' ישמעאל רבויא: שם עשאה הפתוב לאמו שאינה אשת אביו: ק"ל הא לרבנן מצרכינן אמר הוא להא דדרשינן לקמן (דף ע"ה ע"ב) א"ק אמר הוא משום אמו אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום אם אמו והתוס' כתבו שם דארף דדרשינן פבר מיניה משום אמו אתה מחייבו כו' בפ' ד' מיתות תרתי שמעית מינה ע"ש אכן זה לא שייך אלא דוקא לר' יהודה דמיניה הקשו התוס' פינו דדריש דרק משום אמו אתה מחייבו א"כ ממעטינן כל מידי דלאו אמו אבל לרבנן דלא דרשי כלל למעוטי אלא לרבות אמו שאינה אשת אביו איך שייך למדרש מזה ג"כ מעוטא דאם אמו לקמן דבדרשות חלוקות פאלו אין סברא כלל לומר דתרתמי שמעית מיניה וא"ל דרב שישא בריה דרב אידי פרבא לקמן ס"ל דלא ס"ל הך דרשה דאבני מ"מ לאבני הך דר"ש בריה דר"א אליפא דרבנן מנ"ל: שם לומר לך זו היא פלתו זו היא אשת בנו: עיין מה שהקשה הפה"ש"א ולא נכיתי להבין דעתו בזה דודאי אי ממעטינן ערוה דרק משום ערוה זו מחייב ממעטינן הפל כל שאין אותה ערוה וכמ"ש התוס' לקמן (שם) לענין אמר הוא וכו"ל.

ומה שהביא ראיה מהכא דמצרכינן מיעוטא לאשת אב לחוד ואשת איש לחוד לא ידעתי פוננתו דהא לא בדרף א' פתיבי הב' מיעוטים דמיעוט לאשת אב באמו פתיב ומיעוט לאשת איש באשת אב פתיב ונהרי אדרבה אפילו באשת אב הוי ממעטינן לאמו ג"כ אי לאו משום הך קושית הגמרא דלעיל אמו שהיא אשת אביו לא תתחייב כלל: שם אם אדם חטא בהמה מה חטאה: לקמן בגמ' משמע דטעמים אלו עיקר הם דפריה אי כותי הבא על הבהמה נהרגת וכן ישראל שפא שוגג וכן בקטן בן תשע וק"ל מנ"ל להוציא מסברא טעם למצנת התורה ולילף מזה דין וקא אנו כר' יהודה ס"ל דלית ליה טעמא דקרא לעיל (דף כ"א ע"א) וי"ל דלא אמרינן דלא דרשינן טעמא דקרא רק לענין שלא להוציא דין נגד משמעות הקרא פגון גבי אלמנה לעיל דמשמעות הקרא בין ענינה בין עשירה דהא אלמנה סתמא פתיב ואי נדרוש הטעם משום שם רע זה לא שייך רק בענינה וא"כ ע"י הטעם נוציא הפתוב ממשמעו בזה לא דרש ר' יהודה טעמא דקרא אבל הכא דקרא לא איירי רק במזיד וישראל וגדול דהא מיתה פתיב א"כ מה שיהיה הטעם לא נוציא הפתוב ממשמעו רק דאיפא עדיין נפקותא לענין דינים שאינם במשמעות הפתוב בזה כ"ע מודו דבכה"ג דרשינן טעמא דקרא: שם משפכי אשה מגיד לך הפתוב: לפי רש"י אתיא פן מלשון משפכי אשה לשון רבים וא"כ פ"י הפתוב הוא בא' מב' משפכות האשה אבל לפי פ"י ה"ר"ן אתיא פן מדקרא הפתוב ביאת זכר שהיא שלא פדרפה משפכ אשה אף דלפ"ז ק"ק לשון רבים דמשפכי למאי אתי ועוד מנ"ל כלל דאיפא חיוב בביאה פדרפה דלמא גזירת הפתוב היא דרק בביאה שלא פדרפה חייבת פזכר ולכן פרש"י פפי פירושו.

ועוד נלענ"ד להביא ראיה לדעת רש"י דמלשון רבים דמשפכי קדריש מהא דאמרינן ביבמות (דף פ"ג ע"ב) באשה שלא פדרפה מנ"ל מןאשה ע"ש ולפ"י ה"ר"ן דשלא פדרפה ליה מדקרא הפתוב לביאה שלא פדרפה משפכ אשה מאי פריה שלא פדרפה מנ"ל הא אנדרוגינוס אתיא ממשפכי ונלא פדרפה מדקרא הפתוב משפכ אשה אלא ע"כ מוכח לכאורה כפי רש"י אכן לפי המבואר מסוגיא דשם הכא ובכל דוכתי דליף בגמ' שלא

כְּדַרְכָּהּ מִמְשַׁכְּבֵי אִשָּׁה אֲזַלָּא אֲלִיבָא דַּמ"ד דְּלָא מְחַיֵּיב בְּבָא עַל אַנְדְּרוּגִינוּס וְלֹא פְלוּם
דְּאִפִּילוּ לְמ"ד דְּחַיִּיבִים עַל זְכָרוֹתוֹ לְבַד ג"כ מִמְשַׁכְּבֵי אֲתֵיָא וְכַמְבֹּאֲרַר בְּסוּגִיָּא שְׁם וּבְפִי'
רְש"י בַּד"ה שְׁלֵא כְּדַרְכָּהּ מִנ"ל ע"ש וּלְפ"ז דַּעַת הָרַמְבַּ"ם צ"ע שְׁפָסַק (בַּפ"א מַה' אִיסוּרֵי
בִּיאָה ה' ט"ו) דְּחַיִּיבִים עַל זְכָרוֹתוֹ דְּאַנְדְּרוּגִינוּס וְשֵׁם (פ"ג ה' ט"ו) הֵבִיא אַחִיּוֹב דְּשְׁלֵא
כְּדַרְכָּהּ קָרָא דְּמִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה: ם בְּרִש"י ד"ה לְשׁוּגַג וּלְקַרְבָּן.

לְחַלֵּק פֶּרֶת לְמַפְטָם וְסָד: לְפִי הַסּוּגִיָּא דְּמַפּוֹת זֶה אֲלִיבָא דַּר' יִצְחָק הוּא דְּלַרְבָּנּוּ אֲתֵיָא
חֲלוּק בְּכָל הַעֲרִיּוֹת מֵאַחֲוֹתוֹ דְּרִישָׁא וְלֹא מִשׁוּם דְּדַרְשִׁינּוּ אַחֲוֹתוֹ דְּסִיפָא לְמַפְטָם וְסָד אָבֵל
בְּסוּגִיָּא דְּכָרִיתוֹת (ד"ג ע"א) מִשְׁמַע כְּפִי רְש"י דְּהִקָּא ע"ש: שְׁם בַּד"ה מֵאַחֲוֵי אָבִיו.

דְּהֵאֵי וְדֵאֵי מִשְׁמַע לִיה מִמֶּשׁ: הָא דְּמַצְרִיף רְש"י לְהַךְ טַעְמָא וְלֹא פִי' בְּקִיצוּר פִּינּוּ דְּבִאֲחֵי
אָבִיו לִית לָן גַּז"ש כְּמוֹ בְּאָבִיו מ"מ הָוֵי יִלְפִינּוּ דְּלֹא אַחֵי אָבִיו מִמֶּשׁ בַּק"ו מֵאַבִּיו אֲפָפָא
מִהַק"ו דְּהַש"ס אָבֵל הַשְּׁתָא דְּכְתִיב אֵל אֲשֶׁתוֹ לֹא תִקְרַב א"כ אֵי גַם בְּאִישׁוֹת אִינְרֵי ע"כ
מוֹקְמִינּוּ קָרָא בְּלֹאֵי יִתִּירֵי וַא"כ מוֹקְמִינּוּ יוֹתֵר בְּאַחֵי אָבִיו מִמֶּשׁ שְׁלֵא לְהוֹצִיא קָרָא
מִמִּשְׁמַעוֹתוֹ וְלָכֵן א"ש ג"כ מַה דְּקָשָׁה לְכַאוּרָה מַה בְּכָה דְּכְתִיב אֵל אֲשֶׁתוֹ לֹא תִקְרַב הָא
גַּם כְּתִיב כְּבָר לָאו אֲזַכְּוֹר וְע"כ מוֹקְמִינּוּ בְּלֹא יִתִּירָא וּמ"ש הָךְ מִהַךְ וּלְפִי הַנְּ"ל נִיחָא:
שְׁם ד"ה אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת זָכָר.

וְאַשְׁמַעֲינּוּ דְּלֹא בְּעִינּוּ תְרַנְיָהּ בְּנֵי עוֹנְשִׁין: וְאַף דְּלַקְמָן (דָּף ס"ו ע"ב) אִיכָּא לְמ"ד דְּדַרְשִׁי
וּמְתוֹ גַּם שְׁנֵיהֶם דְּגַבֵּי א"א עַד שְׁיִהְיוּ שְׁנֵיהֶם שְׁוִין וּלְפִי פִי' רְש"י שְׁם בְּנֵי עוֹנְשִׁין וַא"כ
הִקָּא דְּכְתִיב ג"כ תוֹעֵבָה עָשׂוּ שְׁנֵיהֶם מוֹת יוֹמְתוֹ דְּמִיָּהֶם בְּם נְדְרוּשׁ ג"כ מִשְׁנֵיהֶם עַד שְׁיִהְיוּ
שְׁנֵיהֶם בְּנֵי עוֹנְשִׁין י"ל דְּלֹא דְרָשִׁינּוּ כֵּן רַק לְגַבֵּי א"א דְּכְתִיב שְׁנֵיהֶם בְּם וּמְתוֹ אָבֵל הִקָּא
דְּקָאֵי אַתוֹעֵבָה עָשׂוּ לֹא דְרָשִׁינּוּ כֵּן: שְׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה הִבָּא עַל אָבִיו.

תִּימָה דְּלֹא תְנִי כו' וּבִירוּשְׁלָמֵי פְרִיף: דְּבְרִיָּהֶם צ"ב מַה לְשׁוֹן תִּימָה שְׁיִיף בְּזֶה פִינּוּ
דְּבִירוּשְׁלָמֵי פְרִיף לָהּ וּמִשְׁנֵי לָהּ וְהו"ל לְהֵבִיא בְּסֵתָם דְּבְרֵי הִירוּשְׁלָמֵי כְּמוֹ בְּשִׂאָר
מְקוֹמוֹת. וְנ"ל דְּלַכַּאוּרָה קָשָׁה אֲתִי' הִירוּשְׁלָמֵי מֵאֵי מְתַרְץ דְּשֵׁם זְכוּר א' הוּא הָא לְפִי מַה
דְּמְתַרְץ ר' יוֹחָנָן בְּכָרִיתוֹת (דָּף ג' ע"א) תְּנִי בְּמִתְנִיתֵן הִבָּא עַל הַזְּכָר וְהֵבִיא זָכָר עָלָיו
אַלְמָא בְּתַרְתֵּי חֲשִׁיב שְׁם זְכוּר מִשׁוּם דַּמְב' לְאוּנֵן קָא אֲתֵיָא א"כ כַּש"כ דַּה"ל לְמִיחְשָׁב
בְּמִתְנִיתֵן הִבָּא עַל אָבִיו דְּכְתִיב הָאִיסוּר בְּב' שְׁמוֹת מִשׁוּם זְכוּר וּמִשׁוּם אָבִיו.

אָכֵן י"ל דְּהִירוּשְׁלָמֵי סוּבְר כְּתִירוּץ ר"א אֲלִיבָא דְּרַב שְׁם דְּלֹא חֲשִׁיב זְכוּר רַק לְשֵׁם א'
וְאַף דְּסַבְר רַב דְּתַנִּי ג' כְּרִיתוֹת לְסִיּוּמִינְהוּ לְכָרִיתוֹת מ"מ לֹא קַחְשִׁיב גַּם לְסִיּוּמִינְהוּ רַק
שְׁמוֹת מְחֻנְלָקִין וּבְזֶה מְתוּרְץ מַה שְׁתַּמְהוּ הַתּוֹס' שְׁם בַּד"ה לְסִיּוּמִינְהוּ לְכָרִיתוֹת תִּימָא א"כ
לְיַחְשָׁב נְמִי הֵבִיא זָכָר עָלָיו וְהֵבִיא בְּהֵמָה עָלָיו עַכ"ל דִּי"ל דְּרַב סוּבְר כְּתִירוּץ הִירוּשְׁלָמֵי
דְּכָאֵן דְּשֵׁם זְכוּר וְשֵׁם בְּהֵמָה א' הוּא אָבֵל תְּמִיחַת הַתּוֹס' דְּכָאֵן הִיא לר' יוֹחָנָן דְּחֲשִׁיב שְׁם
זְכוּר בְּתַרְתֵּי אַלְמָא דְּלֹא סוּבְר כְּתִירוּץ הִירוּשְׁלָמֵי וַא"כ לְדִידִיָּה קוֹשִׁית הִירוּשְׁלָמֵי
בְּמִקוּמָה עוֹמְדַת: שְׁם ד"ה לוֹמַר לָהּ.

וּי"ל דַּנ"ל מַגַּז"ש דְּדְמִיָּהֶם בְּם: עֵינֵן בְּר"ן שְׁפַתְב ג"כ כְּתִי' הַתּוֹס' דְּאַתֵּיָא מֵא"א רַק דְּכְתַב
עוֹד דְּהָא דְּמַצְרִכִּינּוּ אַזְהָרָה מִשׁוּם דָּאֵי לָאו הָכֵי אֵינּוּ עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין אָבֵל הַשְּׁתָא גִּילּוּי
מִקְלָתָא בְּעַלְמָא הוּא וְצ"ע דַּק"ו מָאֵן דְּכָר שְׁמִי' דְּהָא בַּגַּז"ש אֲתֵיָא וַאֲגַז"ש וְדֵאֵי עוֹנְשִׁין

וצ"ל דכוננות ה'ר"ן איננה פתירויז התוספות שגילף בגז"ש מאשת אב אלא בק"ו דמצינו דקיל אשת אב מפלתו דאין לו קרבות למעלה דאם אביו איננה רק שני' מד"ס ואוסור בנו יש לו קרבות למטה דבת בנו ערוה היא.

אכן לפ"ז לפי תי' התוס' דמגז"ש אתיא קשה פקושית ה'ר"ן דאזרה גם פן גילף וי"ל דמלתא דאתיא בגז"ש טרח וכתב לה קרא ועמ"ש התוס' לקמן (ע"ב) בד"ה עונש: שם ע"ב בגמרא אזרה לנשכב מניין: הקשה המהרש"א דגילף בקיצור בגז"ש דתועבה תועבה.

ולפענ"ד לק"מ דהא ודאי לא שניף למילף גז"ש מקרא דוגם קדש הנה בארץ דנביאים אלא ע"כ אין זה רק גילוי מלתא דלשון לא יהי' קדש פירושו נשכב זכר וכעין מה דילפינו בפ"ק דפסחים בדיקת חמץ ע"י גר חפוש מחפוש ונחפוש מנר וא"כ לא נמסרה הגזירה שנה פלל לא הו' דתועבה ולא הו' דקדש וממשמעות הפתוב אין למילף דהאי לא תשכב פירושו ג"כ הנשכב כמו תועבה עשו שניהם דהא אין במשמעות דלא תשכב נשכב פלל לר' ישמעאל אכן מ"מ אפתי קשה פיון דילפינו מוגם קדש הנה בארץ דמשמעות דלא יהיה קדש קאי בין אשוכב בין אנשכב כמו שפירש"י דאף נשכב במשמע א"כ ל"ל אזרה דלא תשכב אשוכב פלל גילף ג"כ מלא יהיה קדש אכן בזה י"ל פתירויז המהרש"א דאצטריף לחייב ב' בבא על הזכר והביא זכר עליו לר' ישמעאל: שם בבהמה בין גדולה בין קטנה: לכאורה יש להבין איף שניף בבהמה חילוק פלל בין גדולה וקטנה אכן לפי מה שפי' ה'ר"ן לעיל בהא דאיש פרט לקטן דגבי זכר דלא אצטריף למעט קטן שהוא פחות מכן י"ג דלא ליחייב דזה פשיטא פיון דאינו ב"ע ולא אצטריף אלא למעט קטן פחות מכן תשע דאין הנשכב חייב על ידו דאין ביאתו ביאה וא"כ גם גבי בהמה הוי הפי' פן דאם הוא פחות מכן ט' שאינו ראוי לביאה אין הבהמה נסקלת על ידו וכדאמרין בנדה (דף מ"ה) והשתא קאמר דבהמה אין חילוק בין בהמה גדולה לקטנה פי' בין שהיא ראוי לביאה או לא דהא ודאי דגם בבהמה זמן ראוי לביאה יש כמו באדם עיין רפ"ג דבכורות והוי הו' בין גדולה בין קטנה דבהמה דומיא דפרט לקטן דקתני ברישא: שם לא תתן שכבתה: עיין בר"ן שדבריו מגומגמין מחמת טעות שנפל בהם וכוננתו נראה שפי' דמה דקאמר קרי בי' לא תתן שכבתה פי' שלא תפרש האי שכבתה לשון שכבת זרע כמו שכבת הטל דזה לא יהיה שניף רק בשוכב להכי קאמר דהפי' הוא לא תתן שכבתה שהוא לשון שכיבה וזה שניף בין בשוכב בין בנשכב: שם לדברי ר' ישמעאל חייב שמים: עיין מה שכתבתי בזה בספרי ע"ל על פרייתות (דף ד' ע"א) בתוס' ד"ה ר"י: שם הבא על הבהמה והביא בהמה עליו: א"ל לדברי ר' אבהו איף אוקמי לתירויז דר' יוחנן רבי בכריתות (דף ג' ע"א) דמתרץ שם לעולם תנא גברא קחשיב כו' הא אמר אביי הבא על הבהמה כו' וא"כ לר' אבהו ניתני נמי הבא על הבהמה דז"א פיון דמסקינו הקא הבא על הזכר והביא זכר עליו הבא על הבהמה והביא בהמה עליו לכ"ע לר"י חייב ג' לר"ע חייב ב' א"כ גם לר"א פיון דחשיב כפר ב' משום פא על הזכר והביא זכר עליו אין פאן משום בהמה רק א' והא דנקט אביי משום דבתרא הוא וכמ"ש בחידושי לכריתות ומהרב בעל באר שבע שם במכ"ה נעלם זה.

אכן אפתי קשה לר"ל דסובר לקמן (דף ס"ה ע"א) דחלוקים במיתה מקרי חילוק לענין חטאת א"כ בהא דאמרין לקמן דהנרבע לזכר ולבהמה לר' ישמעאל אינו חייב אלא אחת ע"כ לא אולא אליבין דהא חלוקין הו לענין מיתה א"כ לר"ל בבא על הזכור ובהמה והביא זכר ובהמה עליו חייב ד' וא"כ קשה קושית הגמרא דשם דנייתי ג"כ הבא על הבהמה והביא בהמה עליו וצ"ל דר"ל מתרץ כר"א משמין דרב בכריתות שם: שם ושמואל סבר משפכי אשה: ק"ק פיון דמצרכין משפכי אשה להכי איה ילפינן לעיל מיני' ביאה שלא פדרפה ובשלמא לפי' רש"י דילפינן שלא פדרפה מדכתיב לשון רבים דמשמע ב' משפכות א"ש דמוכח גם הא מדכתיב הו דרשה גבי זכור דוקא אבל לפי' הר"ן דאיתא פו מדקרא למשפכ שלא פדרפה משפכ אשה א"כ ע"כ צריה לכתוב פו גבי זכר א"כ הא מנ"ל וי"ל דתיתי שמעינן מינה א"נ תרי משפכי אשה פתיבי חד בעונש וחד באזהרה ועיין בתוס' לקמן (דף ע"ג ע"א) בד"ה הרי זה: שם ברש"י ד"ה רב סבר.

הואיל ואזהרת נשפכ משוכב אתי: לפ"ז לר' ישמעאל דלא יליף אזהרת נשפכ משוכב גם אליבא דרב חייב בנשפכ אפילו בפחות מכן ט' א"כ י"ל מה שהקשה הר"ן לעיל בפרייטא דקתני אשר ישפכ את זכר בין קטן בין גדול והכא קתני לא עשו בו קטן כגדול די"ל דברייטא דלעיל כר' ישמעאל וברייטא דהכא כר"ע: שם בד"ה ותניא נמי הכי.

דאלו בשוכב לא קאמר זכור: מפי' רש"י נראה דגריס הכא זכור פו ט' שנים ויום א' והיינו לפי מה שכתב לעיל בד"ה חייב ב' דאין נקרא זכור אלא נקב המשפכ אבל מפי' הרמב"ם נראה איפכא וכמ"ש התוס' יו"ט ולפי פי' הרמב"ם היא הגירסא בפרייטא זכר פו ט' שנים ויום א' וכמו דגרסינן בגירסא שלפנינו: שם בתוספות ד"ה עשו כתועבות.

א"כ כל עריות נמי ליחייב ב': עיין מהרש"א שנדחק בפי' קושיתא זו ולפענ"ד קושיתם אינה דליחייב ב' חטאות אלא לענין מלקות דבכל חייבי פרייתות שלוקין פדקתני במכות (ר"פ אלו הן הלוקין) לילקי ב' גם אלא יהיה קדש דא"ל הא לא יהיה קדש אזהרה הוא לזכר ובהמה וא"כ הוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד שאין לוקין עליו דהא אליבא דר' ישמעאל קיימינן דסבר במכות (שם) דלוקין: שם בא"ד.

וי"ל משום דבתר זכור פתיב: עיין במהרש"א וק"ק דאפתי גבי שוכב ליחייב ב' גם משום לא יהי קדש דהא ע"כ הכי ילפינן נשפכ דלא יהיה קדש ילפינן מוגם קדש היה בארץ מה להלן תועבה אף פאן תועבה וא"כ נחשב כאלו פתיב תועבה בגופי' ונהדר ילפינן תועבה מתועבה מה תועבה האמור גבי בהמה בבא על הבהמה איירי אף תועבה האמור בלא יהיה קדש פו ואם אינו ענין לשוכב פיון דכבר פתיב לאו בגופי' תגהו ענין לנשפכ וא"כ גילף עכ"פ גם שוכב מיני'.

אכן באמת י"ל בדעת רש"י פיון דאמרין בפסחים (דף כ"ד ע"א) פל היכא דאיכא למדרש דרשינן ולא מוקמינן בלאוי יתירי א"כ פיון דהכא ע"כ אמרינן ג"כ הכי דאל"כ מנ"ל נשפכ פלל דלמא רק אשוכב קאי דבי' פתיב תועבה וע"כ צ"ל דהיכא דאיכא למידרש לא מוקמינן בלאוי יתירי ולכן לא מוקמינן רק אנשפכ ולא אשאר עריות דאי הוי שייך למילף גם שאר עריות מיני' יקשה מנ"ל לאוקמא אנשפכ פלל פיון דלא נזכר בהו פ' אחרי מות דכתיב בה תועבה: שם בד"ה הבא על הזכר.

אע"ג דבריש פרישות בעי קרא: עיין במהרש"א ותירוצו תמויה שכתב בהך דאחותו
שהיא אחות אביו ואחות אמו מקרי שם א' ושם בכריתות (דף ב' סוף ע"ב) מבואר דמקרי
שמות מחולקין וביותר מבואר פן בתוס' (שם) ד"ה אחותו ובגמ' (שם דט"ו ע"א) ע"ש.

אכן בלא קושית המהרש"א עוד י"ל מאי מקשו התוספות דאף דמצרכינן שם קרא על
אחותו מ"מ השתא דגלי קרא גבי אחותו דתייבם בגוף א' ושמות מחולקים למה לא גילף
גם בשאר עריות מינה דהא פל דין לחלק אתיא מהיקשא דעריות לאחותו פמבואר
בכריתות (שם) ופירכא לא שנייך על זה דאין משיבין על ההיקש וכדמוכח מאותה סוגיא
דכריתות גופא והנראה בזה כיון דהך היקשא דר' יונה הוא דבסוף פ' עריות פתיב פי פל
אשר יעשה מפל התועבות האלה ובההיקשו פל העריות וכמבואר בגמ' (שם דף ב'
ע"ב) וא"כ לא הוקשו לאחותו רק מה דכתיב באותה פרשה וכיון דנשכב דזכר לא פתיב
בפ' עריות דהא מלא יהיה קדש נפקא לכו שפיר הקשו התוס' מנ"ל לחלק בזה דמאחותו
ליפא למילף כיון דאינו בכלל היקשא.

[ובמה מציינו ליפא למילף מאחותו דמה לאחותו שפן איסור בת אחת היא משא"כ בבא
על הזכר והביא זכר עליו דמשפחת דאיסור שוכב קדים לאיסור נשכב פגון שהשוכב
פבר הי' פן י"ג שנה ויום א' בעוד שהנשכב הי' פחות מכן ט' אבל בהיקשא שפיר ילפינן
מאחותו דאין משיבין על ההיקש ובההיקשו י"ל מה שהקשו התוס' (שם דף ט"ו ע"א) בד"ה
לתייב ע"ש ודוק].

אבל מערות אביו וזכור לק"מ דהם פתיבי בפ' עריות וא"כ הם בכלל היקשא וילפינן
שפיר מאחותו: שם בא"ד. א"נ סוגיא דהכא כר"א: תירוץ זה לא שנייך לפי מה שכתבו
התוס' במפות (דף י"ד ע"א) בד"ה הכי גריס רש"י עוד יש מפרשים דשפיר אצטריוך
דרשה לאחותו כו' ע"ש והיא גם שיטת רש"י במכות ומהתוס' נראה שהיה להם גירסא
אחרת בדברי רש"י וצ"ל דהי"מ שם סברי כתי' ראשון של התוס' דהכא: שם הנרבע
לזכר.

משום דדרשינן ואשה: א"ל דאפתי גילף בהיקשא דרבי יונה מואשה דתייב על פל אחד
ואחד דהא פל דין חילוק משם ילפינן די"ל דלא שנייך למילף בהיקשא אלא מה דכתיב
בפ' עריות וכנ"ל וכיון דנרבעים לר' ישמעאל מלא יהיה קדש אתו אינן בכלל ההיקש
וכמ"ש למעלה ולכן מצרכינן ג"כ והיא שפחה לתייב על פל שפחה ושפחה ולא ילפינן
מנדה והנה התוס' בכריתות (דף ט' ע"ב) בד"ה והיא שפחה הקשו תימא דהכא בעינא
לחלק אע"ג דבגופין מחולקין כו' ע"ש.

ולכאורה י"ל כיון דנדה ושפחה לא הוי יכלינן למילף מהדדי דבכל א' יש חומרא שאינה
בחבירו דבנדה יש פרת ובשפחה חייבין על השוגג פמזיד וא"כ לא הוי נדה ושפחה ב'
פתובים הפאים כא' דצריכין לכתוב תרנוייהו אבל השתא דכתיבי תרנוייהו ילפינן שפת
ואותו ואת בנו במה הצד מהן ובההיקש מתורץ קושית התוס' דשם.

אף דלפ"ז קושית התוס' דהכא במקומה עומדת דא"ל פתירוצם דשאני התם דכתיב ואשה
ובשפחה והיא שפחה דאפתי גילף במה הצד מתרנוייהו פמו בשאר דוכתי וצ"ע: שם דף
נ"ה ע"א בגמרא המערה בזכור מהו: התוס' ביבמות (דף נ"ד ע"ב) פתבו הא דלא ילפינן

מהיקשוא דר"י דילפינו מינן' שאר עריות דמולך הפסיק הענין א"נ דמקורה הערה לא שייך בזכר ובהמה א"נ דביאה דלאו אורחין היא ע"ש.

אך דלכאורה אפתי אין זה מספיק דהשתא דינענין בזכר ממשפכי אשה גילף בהמה מניה ומאי פריה תו המערה בבהמה מהו. וי"ל לפי מה שתירץ הרמב"ן והרשב"א שם אקונשית התוס' דה"א דבהמה גרע משום דביאה דלאו בת מינה היא דלפ"ז גם מזכר ליפא למילף ובזה א"ש הא דהצריף הרשב"א לתירוץ פיון דע"כ אינו מספיק בלא תירוץ התוספות דאפתי יקשה אנפוך אי לאו דאמרינו כתירוץ התוס' אבל השתא א"ש דגם תירוץ התוספות לחוד לא מספיק: שם לכתבין גבי חייבי מיתות ב"ד: הא דלא פריה בקיצור דלכתבין בגופין דהא עדיף ליה להקשות לכתוב בא' משאר חייבי מיתות פי היכי דנוכל לילף גם שאר חייבי מיתות מינה ולא נצטרף ללמוד מחייבי פרייתות משא"כ אי הוי פתיב בבהמה דלא הוי נוכל למילף מינן' כמו דלא ילפינו בהמה מהם מהטעם שפתיבו התוס' הנ"ל ביבמות.

אכן אי הוי פתיב בא' משאר חייבי מיתות מ"מ הוי ידענין בהמה שפיר באם אינו ענין דאשאר חייבי מיתות לחוד לא הוי מצרכינו פיון דשפיר איפא למילף מח"פ דהא גם לענין שלא פדרפה ילפינו איפכא ח"פ מח"מ: שם אלא מעתה פותי המשתחנה לבהמתו: ק"מ מאי פריה אלא מעתה בל"ז נמי קשה מ"ש אילן הנעבד דטעון שריפה מבהמה שהשתחנה לה דמותרת וי"ל דבפשיטות לא הנה יכול להקשות פן דהייתי יכול לחלק בין בעלי חיים לאילן וכמו שסובר אבני באמת לקמן דדוקא אילן טעון שריפה אבל אבעלי חיים חס רחמנא אבל השתא דהביא ראיה מאילן הנעבד מדטעון שריפה דגם נרבעת לנכרי טעונה סקילה אלמא דאין חילוק בין ב"ח לאינם ב"ח לכן פריה שפיר אלא מעתה גם בהמה הנעבדת תהרג.

ובזה מתורץ ג"כ מה שהקשה המהרש"א ל"ל לר"ש להביא ראיה מהברייתא לנפית בקיצור מקרא מדטעונה אשרה שריפה. ולפ"ז י"ל דמאשרה לא הנה יכול להביא ראיה דהייתי יכול לומר דב"ח שאני אבל מברייתא מייתי שפיר מדיליף המתעה את חבירו מק"ו דאשרה ומאי ראיה דלמא ב"ח שאני אע"כ דאין לחלק בק"ו לכן שפיר מוכח דגם נרבעת לכותי תהרג: שם מי איפא מידי דלישראל לא אסר ולכותי אסר: ק"מ מאי מי איפא מידי שייך בכאן הא נעבדת לישראל שריה לנכרי כמו לישראל ונעבדת מנכרי תיאסר לישראל כמו לנכרי והעבודה גופה אסורה לישראל ולנכרי ואין זה דומה לשאר מי איפא מידי שפ"ס דהתם בכ"מ אותו דבר עצמו הנאסר לנכרי תישרי לישראל ובזה שייך שפיר מי איפא מידי אבל לא בנדון דכאן.

ונ"ל דמפני זה פירשו הרמב"ן והר"ן דבאמת לאו מפח מי איפא מידי פריה אלא דה"ק פיון דבישראל מותר דאיפא תקלה וקלון כש"כ דשריא בנכרי דליפא אלא תקלה לחוד והא דקאמר מי איפא מידי שגרא דלישנא דעלמא נקט וכמ"ש הרמב"ן בלקוטים בס' חמשה שיטות ע"ש: שם אמרה תורה בהמה נהנית מעבירה תהרג.

ק"מ דהא תניא לעיל דהבא על הבהמה בין פדרפה בין שלא פדרפה חייב ונהרי בשלא פדרפה אין הנאה לנשכבת ואעפ"כ חייב וה"ה ג"כ הבהמה ובנדאי א"ל דהנאה קצת איפא עכ"פ גם בשלא פדרפה והא דאמרינו לעיל אשה דאורחא אמשכב מיחייב היינו

לגבי ביאה פדרפה מיקרי שלא פדרפה אינה נהנה דא"כ מאי פריה רש"י לקמן (דף ס"ו ע"ב) מ"ש מעשה חדודים משלא פדרפה הא י"ל דבמעשה חדודים אין הנאה פלל אבל בשלא פדרפה יש הנאה קצת אע"כ דגם בשל"כ אין הנאה פלל וא"כ קשה פנ"ל: שם ת"ש ד"א שלא תהא: לפי הנראה מהסוגיא נפשטה האיבעי' דתקלה בלא קלון סגי דהא ר"ש פשיט פן ורבא ואב"י מתרצי אליב' ולפ"ז ה"ה ת"ש אינו רק לפשט האיבעי' בדרף אחר אכן מדברי הר"ן בסוגיא נראה שסובר דהאיבעי' לא נפשטה וכן משמע מהרמב"ם וי"ל דהם סוברים פלישנא קמא דרש"י דר"ש פליג אהא דאב"י וא"כ רבא דסבר פ"ש ע"כ פליג אאב"י וכיון דפליגי אב"י ורבא בזה שפיר אמרינו דלא נפשטה האיבעי': שם ברש"י ד"ה מתקיף לה ר"פ.

דאין הנאתה מרובה: הא דהצריך להו טעמא דאין הנאתה מרובה כמ"ש הר"ן דאל"כ מה בין איש הבא על הבהמה שלא פדרפה לאשה אכן גם הו טעמא דאין הנאתה מרובה לחוד לא סגי דהא בכל ביאה שלא פדרפה אין הנאתה מרובה ואעפ"כ חייבת פיון דאתרבי לחיובא ממשכבי אשה וכמ"ש רש"י לקמן (דף ס"ו ע"ב) לכן בעינו ג"כ להו טעמא דאין אורחא ואולי מש"כ רש"י דאין הנאתה מרובה צ"ל ואין דאז הו טעמא בפ"ע הוא ודבריו אתיין פהוגן: שם בד"ה משכב אשה פתיב ביה בזכר: לפירושו דהא דמרבינו ממשכבי אשה ביאה שלא פדרפה מלשון רבים דריש פן א"ש דפשיטא ליה ממשכב אשה לחיובא פיון דפשיטא ליה במשכב דכדרכו דחייב בהעראה גם אותה דשלא פדרפה ילפינו מינה דאתקשו ב' משכבות להדדי אבל לפי הר"ן דאתיין פן מדקרא הפתוב לביאה דשלא פדרפה משכב אשה א"כ מאי מתרץ משכב אשה פתיב היא גופא קשיא מנ"ל בכ"מ דחייבים אהערה שלא פדרפה פיון דכל של"כ לא ילפינו רק מזכר וא"כ אם בזכר לא ידענו מנ"ל בכ"מ ועיין הוריות (דף ד' ע"א) דבהעראה של"כ אין הצדוקים מודים אכן גם לדין מנ"ל ולכן לכאורה גם מזה ראי' לפי רש"י: שם ד"ה קלון ליכא.

דרפן בכף ואין מתביישין: לפי הנראה ממתניתין הקלון הוא ע"י שנהרג פלוני ע"י ויש ע"ז זכרון למיתתו בחטאו דהכי קאמר ויאמרו זו היא שנהרג פלוני ע"י ולא קאמר שחטא ע"י אכן מפאן ומפל הסוגיא משמע לכאורה דהקלון הוא שיש זכרון לחטאו ע"י ולפ"ז צריך לפרש זו היא שנסקל פלוני ע"י ועי"ז יש זכרון לחטאו שנהרג עליו: שם בד"ה לישראל נמי תיתסר.

פגון שנעבד ע"פ ע"א: ק"ק לפי"ז מאי קאמר בתמורה (דף כ"ט ע"א) ואי ס"ד אסירי להדיוט ל"ל קרא למעטינהו מגבוה ע"ש הא שפיר אצטרף לע"פ ע"א או על פי הבועלים וי"ל דשם רצה לומר מדאסור לגבוה אסור נמי להדיוט דילפינו הדיוט מגבוה ולכן קאמר שפיר דא"כ לכתוב קרא בהדיוט ולילף גבוה מיניה וכמו שפירשו התוס' שם בד"ה מנא ה"מ דהשתא אין לומר דא"כ לא הוי ידעינו בגבוה ע"פ ע"א דז"א דהא אי הוי פתיב בהדיוט ג"כ הוי מוקמינו סתמא לע"פ ע"א ג"כ פמו דמוקמינו השתא דכתיב בגבוה סתמא בין ע"פ ע"א בין ע"פ ב' עדים אבל הכא דפריה דלאסור להדיוט מדחייב מיתה בזה שפיר תירץ רש"י דאין להקשות דא"כ קרא בגבוה ל"ל דשפיר אצטרף לע"פ ע"א פיון דהשתא הטעם בהדיוט דוקא משום דחייב מיתה ואי הוה ילפינו גבוה מיניה ג"כ לא הוי ידעינו רק בכה"ג.

ובזה א"ש ג"כ מה שהקשה המהרש"ל למה לא פ"י רש"י דקושית הגמרא היא לפום הך ס"ד תאסר נעבד לישראל ולא לכתוב באמת קרא לגבוה דזה לא יקשה מידי דהא שפיר אצטרף קרא לגבוה לע"פ ע"א דלא שייך למילף מהדיוט השתא דלא פתיב קרא בהדיוט ורק בתמורה שם לא שייך לתרץ פן פדכתבנו ולכן פירש"י פן דהקושיא היא דליתסר באמת ומ"מ קרא לא מיותר דצריך לנעבד ע"פ ע"א: שם בא"ד.

וקשיא לן לל"ק ממשקה ישראל פתיב: לפי הנראה מסוגיא דתמורה (דף כ"ח ע"א) אין הקושיא דממשקה ישראל נילף פן אלא מק"ו מפעלי מומין וי"ל דרש"י פ"י כמו שפתיבו התוס' שם בד"ה טול אתה א"נ י"ל טול מה שהבאת כו' ע"ש דלפי תירוץ זה הקושיא היא ל"ל קרא לגבוה פיון שנהרגת וא"כ אסורה בהנאה להדיוט והיינו מפח ממשקה ישראל שכ' רש"י: שם בתוספות ד"ה זה קלונו מרובה.

ומשני זה קלונו מרובה: ואהא פריף נהרי אילנות דאין קלונו מרובה פ"י וא"כ אפתי נילף נעבד מאילנות כמו דאילן הנעבד מישראל דאיפא תקלה וקלון מועט טעון שריפה כמו כן בהמה הנעבדת ומשני בב"ח קאמרינו כו' ולכן לא שייך למילף דחס רחמנא עלייהו: שם ע"ב בגמרא מדסיפא תקלה וקלון: ק"ק דא"כ סיפא ל"ל דאם חייב אתקלה בלא קלון כש"כ אתקלה וקלון וא"ל דקתני סיפא להורות דאקלון לחוד ג"כ מחייבין וקא דקתני תקלה וקלון ולא קלון לחוד משום דאז ה"א דתתני בעינו תקלה וקלון כחד ולכן פתיב תקלה וקלון דניילף מיתורא קלון דאף דבלא"ה הדבר דחוק מצד עצמו שיתנה תקלה וקלון להורות דחייבין על קלון לחוד גם מוכח עוד מסוגיא דלקמן דליתא דקאמר ת"ש דבר אחר שלא תהא בהמה כו' רישא קלון בלא תקלה והיכי דמי ישראל שפא על הבהמה בשוגג לא סיפא תקלה וקלון רישא תקלה בלא קלון כו' והשתא אי ס"ד פנ"ל מאי קאמר לא סיפא תקלה וקלון הא גם אי אמרינו הכי ע"כ מוכח דקלון לחוד בלא תקלה סגי דאל"כ סיפא ל"ל ובשלמא אהא דלקמן דרצה לאוקמא רישא בקלון בלא תקלה ל"ק דא"כ סיפא ל"ל פיון דהא שר"ל דמוקמינו רישא בקלון ומוציאם מפשטא היינו פדי לאוקמא רישא וסיפא תרנייהו בישראל וכמ"ש רש"י כאן.

ולכן ע"כ צריך לכתוב הסיפא דאל"כ מהיכי תיתי לאוקמא רישא בקלון ותני סיפא לגלויי ארישא אבל פאן קשה וי"ל דאי לא הוי תני סיפא ה"א באמת דרישא בתקלה לחוד איניי אכן ה"א כמו דסגי בתקלה לחוד כמו כן בקלון לחוד וישראל הפא על הבהמה בשוגג נהרג לכן תני רישא תקלה לחוד ובסיפא תקלה וקלון להורות דרק בתקלה לחוד סגי ולא בקלון לחוד ואהא תירץ דדלמ' אמרינו דרישא בקלון לחוד וסיפא אתי לאשמענו דבתקלה לחוד לא סגי: שם ברש"י ד"ה סיפא.

פגון ישראל שוגג פסבור מותר: זה סותר לכאורה למה שפתיב ריש פרייתות (דף ב' סוף ע"א) דאומר מותר לא מקרי שוגג אלא אנוס ושוגג גפי בהמה שפסבור לבא על אשתו שלא כדרכה ע"ש.

אכן בלא"ה דעתו שם צ"ע דמלבד זה דאמרינו לקמן בפירקין דאומר מותר שוגג מקרי וחיובין עליו חטאת אלא דגם לא שייך שוגג אחריתי רק אומר מותר בהא דחשיב ר' יוחנן שם (דף ג' ע"א) במגן הפרייתות הביא זכר עליו ע"ש ושם הארכתי: שם בד"ה ואם פא עלי' יבם.

ומתגורשת ממנו בגט: פאן מוכח דעת רש"י דנשואה קטנה אביה מקבל את גיטה וּבְקִדּוּשֵׁין (דף י' ע"א) הוכיחו התוס' מתוך הירושלמי דאין מקבל ע"ש: שם ד"ה אוכלת בתרומה. הואיל ואין ביאתה ביאה: לפ"ז לא הנה צריך רבא ביבמות (דף נ"ז ע"ב) להביא ראיה מסיפא דמתניתין ורק מפח סברא דאמרין הואיל ואין לה ביאה אין לה חופה כדקאמר שם בת ג' שנים וי"א הוא דמפסלה בביאה מיפסלה בחופה כו' דהא גם מרישא מוכח פן בפ"י מהא דקתני נשאת לכהן אוכלת בתרומה אבל קודם לא והיגו משום דחופתה לאו חופה וכפירש"י ולפי פירושי התוס' אתיא זה שפיר וגם לפי רש"י י"ל דניחא ליה להביא מסיפא דאפילו לקולא אמרינן דלא מיפסלה בחופה כמו דלא מיפסלה בביאה אבל מרישא לא הוי שמעינן רק דלחומרא אמרינן דאין חופתה חופה אכן מ"מ הוצרכו התוס' לפירושיהם נגד פ"י רש"י דאף דאין לה חופה ואינה רק ארוסה מ"מ תאכל בתרומה דהא מדאורייתא כל ארוסה אוכלת בתרומה ורק רבנן אסרו משום סמפון או משום שמא תמזוג כדענולא וב' טעמים אלו לכאורה לא שייכי גבי קטנה שנסואת: שם בתוספות ד"ה וסייבין עליה משום א"א.

כמו וסייבין עלי: פ"י וזה ע"כ לאו בקדושי ביאה איירי לפי רש"י דאל"כ היאך תליא חיובא דלאחר ג' משום דאז חזיא לביאה משא"כ קודם ג' תיפוק לי' דקודם ג' אינה א"א פלל פיון דלא תפסי בה קדושי ביאה ולכן מה שפטורה אז אינו משום דלא חזיא לביאה אלא משום דאינה א"א ולכן ע"כ צ"ל דאיירי בקדושי פסח דאז היא א"א קודם ג' ואפ"ה פטורים עלי משום דאין ביאתה ביאה: שם בא"ד.

וי"ל דכנולה אקדושי ביאה דרישא קאי: פירוש אקדושי ביאה דיבם וקרי להו קדושי ביאה סתם נגד זה מה שכתבו בהקושא דע"כ בקדושי פסח איירי. ומדברי המהרש"א נראה שמפרש דקאי ארישא דבת ג' שנה ויום אחד מתקדשת בביאה.

ולפענ"ד אין זה במשמעות דברי התוס' גם מה שהקשה המהרש"א בזה דלמא אצטריך וסייבין משום א"א דלא נימא דפטורין עליה כמו שפטורין על אשת קטן לא הבנתי דמהיכי תיתי לומר פן דהא גם באשת קטן לא ממעטינן אלא משום דכתיב איש פרט לקטן ולמה נילף קטנה מיניה.

ועוד דהא זה כבר הוא בכלל אם בא עליה אחת מכל העריות וכן נשית התוס': שם בד"ה ואינו מאכיל דאינו מאכיל ביבמתו קאמר: התוס' בזה לשיטתם אזלי דסברי בקדושי (דף י"ט ע"א) דיבמה לקטן פן ט' אינה קנויה רק מדרבנן ואינו יורשה ומטמא לה ולכן אינה אוכלת ג"כ בתרומה.

אבל רש"י לשיטתו לא הנה יכול לפרש כפירושה פיון דהוא סובר דנקנית ליבמה מדאורייתא ויורשה ומטמא לה א"כ אוכלת ג"כ בתרומה דהא אשתו היא מדאורייתא לכל דבר ורק לענין דאשת איש מיעטה קרא.

אכן שיטת רש"י בנדה (דף מ"ד) צ"ע ע"ש: שם דף נ"ו ע"א בגמרא ואימא מברז הוא: א"ל דא"כ לא תקלל למאי אתי. די"ל דאתיא לאזהרה בעלמא למקלל כמו דאתיא לפי האמת לא תעשון פן לה' אלהיכם לאזהרה בעלמא למזחק את השם ולא לאזהרת מיתה: שם בענין שם בשם וליכא: ק"ק הא לקמן מצריך ר"מ קרא דאיש פי יקלל אלהיו לרבות

כָּל הַכִּינּוּיִים דְּמִנּוּקָב שֵׁם ה' לֹא יִדְעֵנוּ רַק שֵׁם הַמִּינּוּחַד וּא"כ אִי נּוּקָב הֵינּוּ מִבְּרִז לִיפֹא לְרַבּוֹת כִּינּוּיִים מֵאִישׁ כִּי יִקְלָל וּמִצָּרְכִינוּ בְּנֻקְבוּ שֵׁם לְזֶה דְּפִירוּשׁוֹ כָּל הַכִּינּוּיִים כִּינּוּ דְלֹא כְּתִיב בְּיָה שֵׁם ה' כְּדִכְתִּיב בְּרִישָׁא דְקָרָא.

וּמִטַּעַם זֶה פָּסֵק הַרְמַב"ם בַּפ"ב מֵהַל' עֲכו"ם דָּאֵם מְגַדֵּף שֵׁם הַמִּינּוּחַד בְּאַחַד מִן הַכִּינּוּיִים חֲזִיב ע"ש וּא"כ מֵאִי מְתַרְץ בְּעֵנָה שֵׁם בְּשֵׁם וְלִיפֹא הַשְׁתָּא מִנ"ל כָּלֵל דְּדִרְשִׁינוּ מִבְּנֻקְבוּ שֵׁם לְרַבּוֹת שֵׁם בְּשֵׁם דְּלִמָּא אֲצַטְרִיף לְרַבּוֹת כִּינּוּיִים.

וְכֹן קָשָׁה לְרַבְּנָן אֲפִילוּ לְפִי הָאָמֶת כִּינּוּ דְלִית לֵהוּ דְרִשָׁה דַר"מ לְרַבּוֹת כִּינּוּיִים מֵאִישׁ כִּי יִקְלָל א"כ מִנ"ל לִילָף מִבְּנֻקְבוּ שֵׁם לְשֵׁם בְּשֵׁם דְּלִמָּא אֲתִי לְרַבּוֹת כִּינּוּיִים. וּמִזֶּה הֵינּוּ נִלְעַנ"ד לְכַאוּרָה רְאָיָה לְדַעַת הַרְמ"ה שֶׁהֵבִיא הַכ"מ בְּהַרְמַב"ם (שֵׁם) וְכֹן נִרְאָה גַם דַּעַת רַש"י בְּחֻמְשׁ דְּאִינוּ חֲזִיב עַד שֶׁיִּקְלָל שֵׁם הַמִּינּוּחַד בְּשֵׁם הַמִּינּוּחַד מִשּׁוּם דְּבְנֻקְבוּ שֵׁם ג"כ שֵׁם הַמִּינּוּחַד דְּנֻקָא מִשְׁמַע דַּלְפ"ז קְוִשְׁיוֹת הָאֵלוּ אֲתִינּוּ שְׁפִיר: שֵׁם וְדִלְמָא עַד דְּעֵבִיד תְּרַנּוּיָהוּ: פִּירוּשׁ מִשּׁוּם דְּנֻקָב מִשְׁמַע פִּירוּשׁוֹ וּמְקַלָּל מִשְׁמַע מֵאִישׁ כִּי יִקְלָל וְאֲזַהֲרֵתוּ מֵאֲלֵהִים לֹא תִקְלָל וּא"ל אִיךָ אֲפֹשֶׁר לֹאמַר כֹּן הָא גְבִי נּוּקָב כְּתִיב דְּבַעֲיָנוּ שֵׁם בְּשֵׁם וְלִיפֹא דְהָא הֵךְ תִּירוּצָא לֹא סָבַר הֵךְ דְּשֵׁם בְּשֵׁם דַּא"כ ל"ל לְתִירוּצָא הָא בְּתִירוּצָא קָמָא סְגִי אַע"כ דְּסָבַר דְּמִשּׁוּם הֵךְ סָבַר לְחֻד לִית לָן לְמִידְחֵי הֵךְ דְּמִבְּרִז אוּ דְפִרִישׁ.

וְלָכֵן א"ש ג"כ דְלֹא תִקְשִׁי אִיךָ אֲפֹשֶׁר לֹאמַר עַד דְּעֵבִיד תְּרַנּוּיָהוּ הָא לֹא כְּתִיב רַק נּוּקָב וְאִי מִשּׁוּם דִּילְפִינּוּ הֵךְ נּוּקָב מוּיָקָב וּיִקְלָל מַה לְהִלָּן קִלְלָה עֲמוּ אַף כָּאֵן. א"כ מֵאִי מְתַרְץ מִדְלֹא כְּתִיב הוּצָא אֶת הַנּוּקָב וְהַמְקַלָּל הָא אַחַד בְּכָלֵל חֲבִירוֹ הוּא אֲכֹן לַפ"ז א"ש דְּהַקְוִשְׁיָא הוּא דְמְקַלָּל כְּתִיב ג"כ בְּפִירוּשׁ דְּאִישׁ כִּי יִקְלָל אֲלֵהִיו: שֵׁם גֵּר וְאֲזַרְח הוּא דְבַעֲיָנוּ שֵׁם בְּשֵׁם.

א"ל דַר"מ הָא מִנ"ל כִּינּוּ דְמִצָּרִיף גֵּר וְאֲזַרְח לְמַעַט כּוֹתִי מְסַקִּילָהּ. דִּי"ל דְתַרְתִּי שְׁמַעִית מִינְיָה דְהִכָּא דְרִשִׁינוּ הֵךְ דִּינָם דְכְּתִיבִי גְבִי יִשְׂרָאֵל לֹא נִהְגוּ רַק בְּיִשְׂרָאֵל.

וְכֹן צ"ל ע"כ דַר"מ אֲתִי גֵר וְאֲזַרְח ג"כ לְהַכִּי דְלְכַאוּרָה קָשָׁה ל"ל לַר"מ אִישׁ לְרַבּוֹת נְכָרִים שְׁחִיבִים עַל כְּנֹוֹי הָא גַם בְּמַה מְצִינוּ הֵינּוּ לְמִדִּין כֹּן נְכָרִי מִיִּשְׂרָאֵל דְהָא מְפָנִי הֵךְ טַעְמָא מִצָּרְכִינוּ מִיְעוּטָא לְרַבְּנָן לְמַעַט דִּין שֶׁיִּקְלָל שֵׁם בְּשֵׁם גְבִי נְכָרִי אַף דְנְכָרִי לֹא כְּתִיב כָּלֵל בְּהַאי פְרִשָׁה לְרַבְּנָן מ"מ הוּי יִלְפִינוּ בַּמ"מ כֹּן אִי לָאו מִיְעוּטָא וְרַק לְעֵנָה מִיְעוּט מְסַקִּילָה לֹא מִצָּרְכִינוּ קָרָא לְרַבְּנָן כִּינּוּ דְלֹא אֲתַרְבִּי נְכָרִים בְּהַאי פְרִשָׁה אוּקְמוּהָ אֲדָם דְעִלְמָא שְׁנָכְרִי בְּסִיף אֲבָל הָא דְשֵׁם בְּשֵׁם הוּי יִלְפִינוּ אִי לָאו מִיְעוּטָא וּא"כ כְּמוֹ כֹן נִילָף לַר"מ כִּינּוּי בְּנְכָרִי מִיִּשְׂרָאֵל וּל"ל רַבּוּי דְאִישׁ אִישׁ וּא"ל כִּינּוּ דְלִדִּיזְיָה צָרִיף לְמִיכְתַּב גֵּר וְאֲזַרְח לְמַעַט נְכָרִי מְסַקִּילָה וּא"כ הוּי מְמַעְטִינוּ ג"כ כִּינּוּי גְבִי נְכָרִי מִינְיָה אִי לָאו רִיבּוּיָא דְאִישׁ דַּז"א דְאִי לֹא כְּתִיב אִישׁ לְרַבּוֹת נְכָרִי גַם מִיְעוּט לְסַקִּילָה לֹא הֵנָּה מִצָּרְכִינוּ לַר"מ כְּמוֹ לְרַבְּנָן כִּינּוּ דְאִז לֹא אֲתַרְבִּי נְכָרִי בְּהֵךְ פְרִשָׁה אַע"כ מוּכַח לְכַאוּרָה דַר"מ אֲתִי גֵר וְאֲזַרְח ג"כ לְמַעַט שֵׁם בְּשֵׁם גְבִי ב"נ.

וְלָכֵן אִי לֹא הוּי כְּתִיב אִישׁ הוּי מְמַעְטִינוּ מֵהֵךְ דְגֵר וְאֲזַרְח דְצָרִיף לְכַתּוּב לְמַעַט שֵׁם בְּשֵׁם גַם כִּינּוּי לְכֹן ע"כ כְּתִיב גַם אִישׁ וּמִמִּילָא מִצָּרְכִינוּ מְאֲזַרְח לְמַעַט ג"כ סְקִילָה גְבִי ב"נ: שֵׁם אֲבָל כּוֹתִים לֹא בַעֲיָנוּ שֵׁם בְּשֵׁם: א"ל מִי אִיכָּא מִיָּדִי דְלִיִּשְׂרָאֵל שְׁרִי וּלְנְכָרִי אֲסוּר

דודאי גם ישראל מוזהר אפילו בלא שם בשם דהא באזוהרה דאלהים לא תקלל סתמא
פתיב וגם לענין עונש מיצט קרא בלא שם בשם: שם ברש"י ד"ה וגלוי עריות.

פולן חוץ מנערה המאורסה: ואף דאמרינו לקמן (דף נ"ח ע"ב) פותי מותר בבתו הרי
דאיכא גם בתו מ"מ הא לא פסיקא דהא איכא דאמרי פליג שם. אכן דעת הרמב"ם (פ"ט
מהל' מלכים) דאין ב"נ מוזהר רק על שש עריות ע"ש: שם בתוספות בד"ה איש כי
יקלל.

וי"ל דהכא דריש כי יקלל: א"ל דאפתי פרת גפי שם המיוחד מנ"ל למ"ד מגדף היינו
ע"ז דונשא חטאו גפי פינויים פתיב. די"ל דהא שם המיוחד איכא ג"כ בכלל אלהיו כמו
שהוא בכלל אזוהרה דאלהים לא תקלל וכמ"ש רש"י.

אלא דהא קשה לכאורה אהא דאמרינו בפסחים שם דלמ"ד מגדף היינו מברך א"ה מותר
ונשא חטאו לילך מינ' פרת בפ"ש הא אפתי מצרכינו לגופיה ליליף מיניה פרת לכינויים
דהא גפי מגדף פתיב את ה' הוא מגדף דהוא ג"כ שם המיוחד דוקא וא"ל פינו דכבר
ידעינו פרת במגדף בשם המיוחד ה"ה ג"כ בכינויים פינו דגם באזוהרה דאנהים לא תקלל
נכללו תרנויהו דא"כ מאי מקשו התוס' למ"ד מגדף ע"ז הא אצטריף כי יקלל לגופיה
דלמא סבר ה' מ"ד שם פרבנו דהכא דכינויים באזוהרה.

ולכן אף דאחיא לגופיה לחייב פרת במברך שם המיוחד מ"מ ידעינו פרת גם בכינויים
פינו דכבר מוזהר עליהו בלאו דאלהים לא תקלל דהכל בכלל ור"מ י"ל דסובר כמ"ד
מגדף היינו מברך השם וסובר באמת דבפסח שני אין פרת וצ"ע: שם בד"ה ועל הכינויים
באזוהרה.

וכי יקלל אתי לכרת: פירוש לאזוהרת ל"ת אבל מלקות ליכא דהא לאו שאין בו מעשה
הוא נאפילו למ"ד לוקין הכא אין לוקין דה"ל ג"כ לאו שניתן לאזוהרת מיתת ב"ד דהא
אתי ג"כ לאזוהרת שם המיוחד: שם ע"ב בגמרא מאי בינייהו.

הרמ"א בתשובה (סי' ט') הקשה למה לא מקשה גם אפלוגתא דר' יוחנן ור' יצחק מאי
בינייהו אי ילפינו ע"ז מויצאו ודינים מאלהים או איפכא והוכיח מזה דין חדש ע"ש.
ולפענ"ד י"ל דאפלוגתא קמיינתא ל"ק מאי בינייהו די"ל משמעות דורשין איכא בינייהו
דזה דריש לישנא דקרא הכי וזה הכי פדאשפחן כה"ג בכמה דוכתי בש"ס אבל אהא דרב
חסדא ור' יצחק פריף דע"כ צ"ל דאיכא נפקותא לדינא בין ב' הדרשות דאל"כ למה
מייתי הסד דאמר סרו מהר קרא דנביאים ולא קרא דתורה דעדיף בכ"מ וכה"ג הקשו
גם התוס' ביומא (דף כ"ח ריש ע"א) ע"ש אע"כ דאיכא נפקותא לדינא בין ב' הדרשות
והוא קבל הדין כמשמעות קרא דנביאים ולכן הביא אותו קרא והיינו דפריף מאי בינייהו.

וכן נלענ"ד דלפי תירוץ רמ"א בתשובה אפתי יקשה דעכ"פ ה"ל להש"ס להזכיר גם
נפקותא בפלוגתא דר"י ורבי יצחק כמו דמזכיר בפלוגתא רב חסדא ור"י: שם אלא
למעוטי שלא פדרפה: הרמב"ם (פ"ט מה' מלכים ה"ב) פסק דאף דאין ב"נ נהרג על
אותן דברים שאין ישראל נהרג עליהם מ"מ איסורא איכא ואין מניחים לב"נ לעשות
מצבה או פסל אפי' לנוי.

ולכאורה י"ל פ"נ דאמרינו דאין ב"נ מוזהר עליה מנ"ל איסורא גבי ונושאי פליו לא הביאו מראה מקום לדין זה. גם יש לדקדק שהרמב"ם שינה מלשון הברייתא דבברייתא קאמרינו דאין ב"נ מוזהר עליה והוא פתב שאינו נהרג עלי.

והנראה לפי ענ"ד דלפי העולה מסוגיין דלפנינו למ"ד פותי שעשה ע"ז ולא השתחנה לה חייב וא"כ ע"כ מה דקתני בברייתא אין ב"נ מוזהר עליה היינו בעבודה שלא פדרפה וכינן שאינו מוזהר עליה ליפא גבי איסורא פלל דהא ליפא גבי לאו לחודא כמו גבי ישראל אבל למ"ד כי הואיל הלה לא מיחייב בעשיה א"כ י"ל דהברייתא ממעט עשיה דוקא גבי ב"נ אבל שלא פדרפה מיחייב וכינן דלא איפסק הלכתא בש"ס אי מיחייב אעשיה או לא וגם לית לן למיפסק הלכתא פלל פ"נ שלא הוזהר רק חד אמר כו' וחד אמר כו' ולא מאן דיליף מהואיל ומאן דיליף מעשו לכן פסק הרמב"ם שפיר דמספק אין ב"נ נהרג בין אעשיה בין אשלא פדרפה דמספק לא קטלינו ליה כמו לישראל אבל לענין איסור אזלינו הכא והכא לחומרא ושניהם אסורים ולכן לא נקט רק לשון א"נ ולא אינו מוזהר דא"א מהם באמת מוזהר רק דלא נהרג על שניהם פ"נ דלא ידעינו אהי מינייהו מוזהר: שם ואמר ר"י פאשר צוה במרה: רש"י בפירושו על התורה פירש אקרא דכאשר צוה אף על כבוד או"א נצטוו במרה שנאמר שם שם לו חוק ומשפט עכ"ל.

ואף דהכא משמע דמכאשר צוה אתיא ולא משם שם לו י"ל דרש"י סובר דמצרכינן גם הך דשם שם לו דאף דמוכח מכאשר צוה דנצטוו קודם מפי תורה מ"מ עדיין מנ"ל דבמרה נצטוו לכן מיייתי קרא דשם שם לו חוק ומשפט דמשפט הם דינים וחוק הם שבת וכבוד אב ואם וכן משמע ג"כ מפירוש רש"י בשבת (דף פ"ז ע"ב) ע"ש ובתוס': שם לא נצרכה אלא לעדה ועדים והתראה: הרמ"א בתשובה הנ"ל הקשה למה לא קאמר דהוסיפו עליהם איך ידונו דדינים לב"נ אינן רק ע"פ גמוסי' שלהם ומזה רצה להוכיח דב"נ מצווין לדון בדין ישראל.

ולפענ"ד י"ל קושיתו ע"פ מה דאמרינו במכילתא הביאה רש"י בחומש והתוס' בשבת (דף מ"ג ע"ב) ואלה המשפטים ר"א ואלה מוסיף על הראשונים מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני ולכן פריף שפיר דא"ל דבמרה נתנו להם הדינים איך ידונו דהא זה בסיני ניתנו להם ואף דרבי יהודה פליג שם במכילתא וסובר דדינים דנאלה המשפטים במרה נצטוו מ"מ פריף בגמרא הכא שפיר דע"כ הברייתא די מצות נצטוו במרה לאו כו' יהודה דא"כ ליחשב נמי גיד הנשה פ"נ דהוא המ"ד בפירק גיה"נ דלכני יעקב נאסר וקקושית התוס' בד"ה עשר מצות ובשלא מה שהקשו התוס' עוד דליחשב מילה י"ל דלא חייב רק אותן המצות שנצטוו במרה פדיליף מקרא דשם שם לו חוק ומשפט אבל מילה י"ל דלא נצטוו במרה פלל דלאיזה צורה יהיו נצטוו פן פ"נ דכבר נשנית הציווי להם במצרים וכולם מלו שם והנולדים בדרף לא הוצרכו למול אותם משום חולשא דאורחא וגם שלא נשב רוח צפונית וכדאמרינו ביבמות (דף ע"א ע"ב) אבל גיה"נ ודאי הו"ל למיחשב דמסתמא כמו שנצטוו ישראל במרה אשאר מצות דב"נ לשם ישראל כמו כן נצטוו אגיד הנשה אע"כ דברייתא לא אתיא פרבי יהודה ולכן פריף בגמרא שפיר.

ועיין מש"כ התוס' בהוריות (דף ח') ע"ש: שם ריב"ב אומר אף על ברכת השם: ק"ק דלתנא דבי מנשה דלית ליה ברכת השם בב"נ קרא דכגר וכאזרח למאי אתי וכדפריף

לעיל לר' יצחק נפחא אליבא דרבנן וכו' לא ש שייך תירוץ הגמרא דלעיל: שם פרש"י ד"ה פאשר צנה.

וכל מה שפתיב בדברות האחרונות הנה פתוב בלוחות: ק"ק הא אמרינן בב"ק (דף נ"ה ע"א) מפני מה לא נאמר בדברות הראשונות למען ייטב מפני שסופן להשתבר ונהרי ע"כ בסיני נאמר א"כ משמע שלא הנה הכל מה שנאמר בסיני פתוב בלוחות א"כ כמו שלמען ייטב לא הנה פתוב בלוחות הראשונות דלמא פאשר צנה לא הנה פתוב ג"כ בלוחות האחרונות.

וי"ל פיון דמה שנאמר בב' הדברות בדבור אחד נאמר פדאמרינן זכור ושמור בדב"א נאמרו א"כ פיון שנכתב פעם אחת באחת מהלוחות סגי אבל פאשר צנה פיון שנכתב פעם אחת בהלוחות ע"כ בסיני נאמר: שם בתוספות ד"ה לא נצטוה.

דב"נ נצטוה אחר המבול: אין לפרש דאפוליהו אחר המבול נצטוה דא"כ יקשה פיון דלא דריש ניצו ע"ז וג"ע מנ"ל וכדפריה בש"ס אתנא דבי מנשה דלא שייך למילף מותשחת הארץ דכתיב קודם המבול אלא דכוננת התוס' היא מהם אחר המבול נצטוה ולא פולם פגון שופך דם ואבר מן החי אלא דק"ק דלפ"ז מי דחק לר' יצחק נפחא לאוקמא פרייתא דלעיל דמרה מאיש נכרים שמןזהרים על ברפת השם פישראל כר"מ ולענין פינויים לאוקמי כר' יהודה דהא בלא"ה סתם ספרא אליב' אזלא ובעיקר ברפת השם דלא קשה קושית הגמרא דלעיל דהא ברפת השם מה' אתיא דהא ר"י לית ליה דרשה זו ובשלמא פתנא דבי מנשה לא אתיא פיון דאמר דב"נ לא מצווין רק על ז' מצות ואי מרבינן נכרים לענין ב"ה מאיש הרי איפא ח' אבל לר' יהודה דלית ליה ג"כ דרשה דויצו ואפ"ה אית ליה דב"נ נצטוה על אינה מצות אחר המבול דלמא גם על ב"ה נצטוה מריבוניא דאיש איש דהא גם ר"ש אמרי בי רב יליף לקמן ברפת השם לב"נ מאיש איש: שם דף נ"ז ע"א בגמרא דבר ערוה שנאמר פי השחית כל בשור: א"ל למה לא יליף בקיצור גילוי עריות מקרא זה ול"ל למילף מותשחת הארץ ונהדר ותשחת מקרא זה דכי השחית די"ל דבקרא דכי השחית לא הוזכר רק דהשחיתה היא גילוי עריות אבל אפתי לא מוכח דהשחיתה זו היא רע בעיני המקום לכן הביא קרא דנתשחת דכתיב בי' לפני אלהים: שם גזל דכתיב פניק עשב: ק"ק לילף ג"כ מדכתיב פי מלאה הארץ חמס מפניהם שהוא גזל פדאמרינן לקמן (דף ק"ח ע"א) וי"ל דניחא ליה להביא מקרא זה דכתיב בי' בלשון ציווי פי כן נצטוה נח מאת הקב"ה: שם ואידך לברכה בעלמא: ק"ק הא לקמן (דף נ"ט ע"ב) משמע דהך קרא דואתם פרו ורבו שרצו בארץ למצוה נאמר ולא לברכה דפריה ונהרי פריה ורביה כו' ע"ש.

וענין מ"ש המהרש"א שם: שם ע"א נמי איתרבאי מאיש איש: ענין במהרש"א שפירש עפ"י דברי התוס' דלקמן דזה אליבא דר"מ אזלא דדריש איש ואין לפרש דגם אליבא דרבנן קאי לפי מה שכתבו התוס' לעיל דרבי מיישא אית ליה ג"כ אליבא דרבנן דאיש איש אתי לרבות נכרים ומטעם זה מרה מפגר פאזרח ב"נ לכינויי דאיה יש לרבות מיתה לב"נ מאיש איש הא איש גבי פינויי פתיב ובפישראל גופא אין מיתה גבי פינויי לרבנן אכן ק"ק פיון דלפ"ז רב ע"כ אליבא דר"מ קאמר א"כ מאי פריה ונהתניא בע"א דברים שב"ד ש"י ממתין כו' דלמא ההיא פרבנן אתיא דלית להו איש איש ולכן אין

מיתה בע"א אכל רב כר"מ ולכן שפיר גליף מיתה מאיש איש דהא מאן דדריש איש איש דריש ליה לכל מילי וכמו שכתבו התוספות לקמן (ע"ב): שם פרש"י ד"ה בע"א נמי.

פתיב גבי מולך איש איש: ק"ק דהתינח למ"ד לקמן (דף ס"ד ע"א) דמולך נמי ע"א הוא אלא למ"ד דלאו ע"א הוא ורק בישראל אתרבי לחיובא א"כ פיון דבב"נ ליפא אנהרה עליו לא מהני האי איש דגבי מולך לענין ע"א וא"כ מאי פריף אלפיא דרב הא הוא אלפיא דר"מ קאמר ודלמא סבר ר"מ פהף מ"ד דלאו ע"א הוא וא"כ לא פתיב איש איש בע"א.

וי"ל פיון דר"מ דריש איש איש לרבות נכרים ומאן דדריש חדא דריש לכולהו וכמ"ש התוס' א"כ פי פתיב איש איש גבי מולך ע"כ אתי לרבות נכרים וא"כ או דסבר כמ"ד דע"א הוא ונהרי הוא בכלל אנהרת ע"א או דסבר כמ"ד בברייתא דלעיל דכל מה דאמור בפ' פישוף ב"נ מונהר עליו ובכלל זה ג"כ אנהרת מולך דל"י בף מעביר בנו ובתו פאש ולכן פריף שפיר דממנ"פ ליחשב עוד חדא או דריש איש איש או ע"ז או מולך אלא דק"ל למ"ד לקמן על ז' מצות ב"נ נהרג דגלי רחמנא באחד מהם וה"ה לכולהו א"כ איש איש דגבי מולך ל"ל וכמו דפריף בש"ס אאיש איש דגבי מברך א"ה ודגבי עריות ולענין זה לא שייכי תירוצי הגמרא ואפשר לומר פיון דאמרינו לענין ע"ז דכל שאין ישראל נהרג עליו אין ב"נ מונהר עליו ולענין עריות לא אמרינו הכי לקמן דסברי חכמים הרבה עריות יש שאין ב"ד ש"י ממיתין עליהן וב"נ מונהר וסיינו משום דרבנן דרשי איש איש לעריות דיון ולאמר לעריות דידהו כמבואר לקמן.

אכן זה שייף דוקא לענין עריות אבל לענין ע"ז ליפא למימר פן דהא גם מויצו או מאלהים דילפינו לעיל ע"ז מינה לית לן לרבויה אלא כמו בישראל דהא אתיא מן הדרף אשר צויתים או מהלך אחר צו ולר"י מאלהים אחרים ע"פ דכתיב גבי ישראל ולכן אתיא איש איש להורות דדוקא בכדרכו בישראל נהרג איהו נמי נהרג דשנה פולו לישראל דה"א דכמו דבישראל איפא לאו בשלא פדרפו ה"ה ג"כ בב"נ וממילא אנהרתן זו היא מיתתן אתי איש איש להורות דרק בדברים בישראל נהרג עליהם איהו נמי נהרג: שם ד"ה על הגזל.

וכן יפת תאר דהני נמי גזל: דקדק לפרש את אשתו אף דיפת תאר שייף ג"כ בפנויה דבפנויה לא שייף גזילה דלמא גזל אותה דהא אפילו קטנה או נערה שיש לאביה רשות עליה לא שייף גזילה לגבי אביה דרק בישראל גלי קרא פן דמוכרה פשהיא קטנה או שאר זכיות שזיפה לו רחמנא בה אבל בב"נ דלא גלי קרא לא אכן ק"ק פיון דלא שייף איסור גזילה ביפת תאר רק פשהיא א"א שקנויה לבעל וזה דוקא בשפכר בא עלי לשם נשואים א"כ ל"ל משום גזל תיפוק דחייב משום א"א פיון דלב"נ לא שריא רחמנא יפת תאר א"כ איסור א"א בדרךמה קאי וי"ל דלענין יפ"ת התיירה התורה ב' דברים הא' איסור גזל וראית בשביה ולקחת והב' פשבא עלי' אח"כ איסור א"א ונהף יפ"ת דאירינן בה ה"כ היינו פשלקחה ונהביאה ברשותו אפילו שלא בא עליה איפא משום גזילה גבי ב"נ: שם בד"ה משום דקבעי למיתני סיפא.

ומשמע פטור מן המיתה: א"ל דאיף אפשר למיטעי פן דא"כ מ"ש ישראל בכותי דוקא דנקט ליתני חידוש טפי דאפילו ישראל בישראל נמי דינא הכי וכמו דפריף לקמן די"ל

דאי הוי תני ישראל בישראל ה"א דישראל בכותי מותר לגמרי לכה תני פטור לאשמעין דעכ"פ לאו איפא וגם א"ל דא"כ לפי האמת דישראל בכותי מותר לגמרי ליתני באמת ישראל בישראל וליתני לשון חיוב ופטור די"ל דאפתי ה"א דישראל בכותי מותר מדאורייתא אבל אי גם מדרבנן מותר זה לא הוי ידעין לכה תני לשון מותר דמשמע מותר לגמרי אפילו מדרבנן ומפני זה הוצרכו רש"י לפרש בסוף דבריו דס"ל כמ"ד מותר ממש: שם בד"ה התירא הוא.

הא ישראל בישראל אסור: קצת קשה מאי ראיה לזה דלמא באמת גם ישראל בישראל מותר והא דלא קתני רבותא טפי משום דגם דהך כותי בכותי כו' גם אגזל ויפ"ת קאי וכה לא שניק למימר דישראל בישראל מותר.

ועו"ק לפי מה דאמרינן בב"מ (דף ע"א) דהיה עושה בתאנים וגרוגרות שנגמרה מלאכתן למעשר אינו אוכל וא"כ דלמא לכה לא נקט ישראל בישראל משום דבכל ענין איירי אפילו בדבר שנגמרה מלאכתן למעשר וכה דוקא ישראל בכותי מותר כותי אינו חייב במעשר אבל ישראל בישראל לא פיון שנגמרה מלאכתן למעשר אבל מ"מ גזל לא הוי.

עו"ק דכי דייק מסיפא מדלא קתני דאפילו ישראל בישראל מותר דאסור אדרבה לידוק מרישא איפא מדקתני דוקא כותי בישראל אסור משמע הא ישראל בישראל מותר דאל"כ ליתני רבותא טפי.

ומזה לכאורה ראיה לפי בתרא דרש"י דמפח מי איפא מידי פריה דכה הפל א"ש אף דגם על פי זה י"ל מ"ש דדוקא מדהתירא הוא ישראל בישראל פריה לפרוה בקיצור פיון דישראל בכותי מותר וכותי אסור מי איפא מידי ועיין בר"ן: שם בד"ה נהרג עליו.

דהיינו שפחה חרופה: פי' כגון שישראל ייחד שפחה כנענית לעבדו עברי ונתארסה לו ואח"כ בא עליה הוא באיסור דשפחה חרופה ופי' רש"י כאן אליבא דר' ישמעאל דסובר בכריתות (דף י"א ע"א) חרופה היא שפחה ודאית אכן גם לר"ע דפליג שם וסובר דחצינה שפחה וחצי' ב"ח היא שפחה חרופה מ"מ איפא איסורא לדידיה גבי שפחה משום לא יהיה קדש דהוא סובר כדרש התרגום דזה קאי אשפחה וכמו שכתב הר"ן לעיל (דף נ"ד ע"ב) ונקט רש"י איסור זה דשפחה חרופה משום שזה נזכר בפירוש בש"ס ואיסור דל"י קדש לא נזכר בפי' ומה שהניח המהרש"א דעת רש"י בצ"ע לא נתברר לענ"ד כלל: שם בד"ה פיוצא בו.

דאלו שופך דם בשוגג: רש"י בזה לשיטתו אגזל דסבר במכות (דף ט' ע"א) דב"נ נהרג על השוגג ולכן שפיר הוי משפחת לכאורה פיוצא בו ע"י שוגג כותי בכותי וכותי בישראל חייב וישראל בכותי פטור וישראל בישראל פטור אבל אסור וא"כ לא שניק מי איפא מידי ולזה הוצרכו רש"י לתרץ דשפיכות דמים גמור הוא אבל לפי מה שכתב הרמב"ם (ר"פ יו"ד מה' מלכים) דב"נ אינו נהרג על השוגג בלא"ה ל"ק קושית רש"י אכן מ"מ צריך לתירוץ גם אליבא שיטת הרמב"ם פי היכי דלא יקשה דמשפחת ע"י אומר מותר דחייב ב"נ עליו וישראל פטור כמ"ש הרמב"ם שם: שם ע"ב בגמרא שהוא בגופו של אדם הוי אומר זה חנק: ואף דשריפה נמי אמרינן לעיל (דף נ"ב ע"א) דהוי

שְׂרִיפֵת נִשְׁמָה וְגוֹף קָיִים מִכ"מ ל"ק דְּלָמָּא שְׂרִיפָּה הוּא דְּהוּא אֵינוֹ מֵת ע"י שְׂפִיכַת דְּמִים בְּפָנִים כ"א ע"י שְׂרִיפֵת הַבְּנֵי מְעִים אֲבָל בְּחֻקְ הַמֵּיתָה הִיא ע"י שְׂפִיכַת דְּמִים מִבְּפָנִים: שָׁם וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד הַדָּר עֲרַבְיָהּוּ קָרָא: ק"ק דְּאִישׁ דְּגָבִי עַל פֶּן יַעֲזֹב לֹא לְכַתּוּב וּמִמִּילָא לֹא אֶצְטְרִיף גַּם וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד לְהַדְּ דְּרָשָׁה דְּעֲרַבְיָהּוּ וּבְשָׂלְמָא גַבִּי מִיַּד אִישׁ ל"ק ל"ל דְּהָא אֶצְטְרִיף לְפָסוּל אִשָּׁה לְעֵדוּת וְלָדוֹן רַק אִי לֹא רִיבּוּי' דְּשׁוֹפָה דָּם הָאָדָם הָוֵי מוֹקְמִינּוּ לִיהַ לְמַעַט אִשָּׁה מִמֵּיתָה אֲבָל הָד דְּגָבִי לֹא יַעֲזֹב דְּלֹא אֶצְטְרִיף לְדְרָשָׁה בְּזָה קִשָּׁה ל"ל: שָׁם אִישׁ אִישׁ לְרַבּוּת אֶת הַנְּכָרִים.

הַרְמַב"ם בִּס' הַמְצֹזוֹת (ל"ת ש"ג) וְכֵן בְּחִיבּוּרוֹ חָשִׁיב ע"פ הַסְּפָרִי ל"ת דְּאִישׁ אִישׁ לֹא יִקָּרֵב לְגִלּוֹת עֲרוּהָ לְלֹא אֶחָבּוּק וּנְשׁוּק דְּעֲרִיּוֹת וְשְׁלוּקִין ע"ז וְהַרְמַב"ן שָׁם הִשְׁיִגוּ וּכ' דְּלֹא זֶה פּוֹלֵל כָּל הָעֲרִיּוֹת אֲבָל אֶחָבּוּק וּנְשׁוּק לֹא קָאִי עֵינֵן שָׁם.

וּלפ"ז יֵשׁ לְתַמְנָה עַל הַרְמַב"ם לְפִי מַה דְּאֶמְרִינּוּ לְעֵיל (דָּף נ"ו) דְּהָא דְּמַרְבִּינּוּ מֵאִישׁ אִישׁ כְּפִינּוּיִים ע"כ כר"מ אֶתְיָא דְּסוֹבֵר דְּגַם בְּיִשְׂרָאֵל אֵיפָּא מֵיתָה דְּלַרְבָּנּוּ דְּאָרְף דְּאִיפָּא אֶזְהָרָה וְכָרַת כַּמ"ש הַתּוֹסֵף שָׁם מִכ"מ פִּינּוּ דְּלִיפָּא מֵיתָה לֹא שְׁיִיף לְרַבּוּת אֶזְהָרָה לִב"נ פִּינּוּ דִּב"נ אֶזְהָרְתָּן זֹו הִיא מֵיתָתָן וּבְיִשְׂרָאֵל גּוּפָא לִיפָּא מֵיתָה ע"ש וְאָם פֶּן אֵיף מַרְבִּינּוּ מֵהָכָא נְכָרִים הָא הָד אִישׁ אִישׁ גַּבִּי חָבּוּק וּנְשׁוּק כְּתִיב וּבְיִשְׂרָאֵל גּוּפָא לִיפָּא מֵיתָה ע"ז וְהָרִי לְהַרְמַב"ם עַל פְּרָחָד לֹא קָאִי רַק אֶחָבּוּק וּנְשׁוּק דְּאִי קָאִי גַם לְאֶזְהָרָה אִשְׁאָר עֲרִיּוֹת הו"ל לֹא שְׁנִיָּתָן לְאֶזְהָרַת מֵיתָת ב"ד וְלֹא יִלְקוּ אַחוּ"נ וּבְשָׂלְמָא אִמָּה דִּק' לְכַאוּרָה ג"כ אֶהָא דְּכַתֵּב רַש"י לְקַמּוֹ בִּד"ה הַרְבֵּה עֲרִיּוֹת יֵשׁ דְּלַרְבָּנּוּ אֲכַל חֲיִיבֵי פְּרִיתוֹת ב"נ מִן זְהָרָה דְּאֶתְרַבִּי מֵאִישׁ אִישׁ וְאֵיף אֶפְשָׁר לִזְמַר פֶּן פִּינּוּ דְּבִיִּשְׂרָאֵל גּוּפָא לִיפָּא מֵיתָה וּמ"ש מְפִינּוּיִים לְרַבָּנּוּ לְעֵיל דְּאִיפָּא ג"כ כָּרַת וְאֶעפ"כ לֹא מַרְבִּינּוּ מֵאִישׁ אִישׁ עַל זֶה י"ל פִּינּוּ דְּהָד אִישׁ אִישׁ כְּתִיב גַּבִּי לֹא דְּקָאִי עַל כָּל עֲרִיּוֹת בֵּין חֲיִיבֵי פְּרִיתוֹת בֵּין חֲיִיבֵי מֵיתוֹת ב"ד א"כ פִּי מַרְבִּינּוּ אֶזְהָרָה לִב"נ מַרְבִּינּוּ מֵיתָה גַם לְהַנְּף דְּגָבִי יִשְׂרָאֵל בְּכָרַת דְּמַרְבִּינּוּ פִּיִּשְׂרָאֵל פְּאוֹתָן שְׁחִיבִים יִשְׂרָאֵל מֵיתָה עֲלֵיהֶם מִשָּׂא"כ גַּבִּי אִישׁ אִישׁ דִּב"ה דְּלֹא קָאִי רַק אֶפְיִנּוּיִים וְדוּחַק אֲבָל אִשִּׁיטַת הַרְמַב"ם וְדָאִי ק' אֵיף שְׁיִיף לְרַבּוּת ב"נ בְּדָבָר שְׁבִיִּשְׂרָאֵל גּוּפָא לִיפָּא רַק מְלַקוֹת וְצ"ע: שָׁם נִדְּוֹן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵאִי הַלְכְּתָא: הַמְהַרְש"א הַקְּשָׁה לְמָה לֹא קָאֶמַר לְדוֹן בְּחֻקְ וְלֹא בְּסִינֵף וי"ל דְּלֹא רָצָה לְתַרְץ הִכִּי פִינּוּ דְּקַתְנֵי בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל וְאִי מִשׁוּם חֻקְ בְּדִין יִשְׂרָאֵל הו"ל לְמִינְקֻט וּבְשָׂלְמָא אֶהָא דְּקָאֶמַר עֲרִיּוֹת לְשׁוֹן רַבִּים ל"ק אָרְף דְּלִפִּי ס"ד לִיפָּא רַק א"א מִשׁוּם דִּי"ל עֲרִיּוֹת דְּעֲלָמָא אֲבָל אֲדִין חֻקְ שְׁפִיר הו"ל בְּדִין יִשְׂרָאֵל וְלִכֵּן הַנְּצָרָה לְתַרְץ מִשׁוּם עֲדָה וְעֲדִים וְהַתְּרָאָה שְׁהֶם דִּינִים רַבִּים וְגַם לְפִי הַמְּסַקְנָא א"ש, דְּמַתְרַץ ר"י ל"נ אֶלָּא לְנַעֲרָה הַמְּאֹרְסָה דְּלִפִּי תִּירוּץ זֶה אֵיפָּא עֲרִיּוֹת וְדִינִים שְׁנַיִם דְּהֵינּוּ נַעֲרָה הַמְּאֹרְסָה וְנִכְנְסָה לְחֻפָּה וְלֹא נִבְעֵלָה וּמֵיתָתָם סְקִילָה וְחֻקְ דְּאָרְף דִּר"י לֹא נִקְטַר רַק נַעֲרָה הַמְּאֹרְסָה מ"מ ע"כ מוֹדָה בְּנִכְנְסָה לְחֻפָּה וְלֹא נִבְעֵלָה דַּל"כ אֶפְתִּי לֹא מַתְרַץ ר"נ בַּר יֶצְחָק מִיַּד בְּמֵאִי דְּקָאֶמַר מֵאִי אִשָּׁת אִישׁ דְּקַתְנֵי אֶלָּא וְדָאִי ר"י נַעֲרָה הַמְּאֹרְסָה לְדוּגְמָא נִקְטַר דְּהֵינּוּ נ"ה וְהַדּוּמָה לָהּ דְּלִדְיָהּ לִית לָהּ וְלֹא אֶתִּי לְאֶפּוֹקִי רַק א"א דְּלִדְיָהּ אִית לָהּ ג"כ וְלִכֵּן א"ש הָא דְּנִקְטַר רַש"י בִּד"ה תְּנִיָּא פְּנוּתָהּ דִּר"י תְּרַוּנֵיָּהּ וְנִכְנְסָה לְחֻפָּה וְנַעֲרָה הַמְּאֹרְסָה אָרְף דִּר"י לֹא נִקְטַר רַק נ"ה לְחֻדוֹ שָׁם אֶלָּא לְעֲדָה וְעֲדִים וְהַתְּרָאָה: וְזֶהוּ בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל וְאָרְף דְּאֶפְתִּי לֹא הָוֵי בִּד"י דְּהָא עֵדוּת שִׂא"א יְכוּל לְהַזְמִינָה בְּיִשְׂרָאֵל אֵינוֹ עֵדוּת וְזֶה הָוֵי עֵדוּת שִׂא"א לֹא דְּהָא אִם יִזְמִינּוּ הָעֵדִים אֵין עוֹשִׂין דִּין הַזְּמָה דְּכַאֲשֶׁר זָמַם לְעֲשׂוֹת לְאַחֵי כְּתִיב

ה"ט פּינן דְלָא נְאָמַר פּאָשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאֶחָיו בְּב"נ לֹא פְעִינן עֲדוּת שֶׁאִי לְהַזְיֵמָה כְּלָל: שֵׁם כָּל עֲרֻנָּה שֶׁב"ד ש"י מְמִיתִין עֲלֶיהָ: ק"ק דְּהָא אֵיפֹא נִשְׁכָּב לְזַכּוֹר וְנִשְׁכָּב לְבַהֲמָה דְאַתְיָא אֲזַהְרָתוֹ בְּיִשְׂרָאֵל מוּלָא יְהִיָּה קִדְשׁ כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ לְעֵיל (נ"ד ע"ב) וּמִזֵּה וְדָאִי לֹא שְׂיִיָּה לְמִילָף ב"נ דְּהָא בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל פְּתִיב וְלֹא הוּי בְּכָלל אִישׁ אִישׁ וְגַם בְּכָלל וְדָבָק וְלֹא בְּזָכָר לֹא הוּי כְּמוֹ דְּלֹא הוּי בְּיִשְׂרָאֵל בְּכָלל וְאֵת זָכָר לֹא תִשְׁכָּב וְא"כ הָךְ בְּב"נ מִנ"ל וְכ"ת דְּבִאֲמַת לֹא מִיחְיִיב אֵיךְ קְאָמַר כָּל עֲרֻנָּה שֶׁב"ד כו' וְי"ל דְּהָא הָךְ ר"מ אֲלִיבָא דְר"ע אָמַר כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ לְקַמֵּן בְּשִׁמְעֵתִין וְלֹא ע"ע לְשִׁטְתוֹ דְּיִלְיָף שֵׁם נִשְׁכָּב מְלֵא תִשְׁכָּב וּמְלֵא תַתָּן שְׁכָבְתָּהּ שְׁפִיר מְרַבִּינן לִיה בְּכָלל אִישׁ אִישׁ גַּבִּי ב"נ: שֵׁם אִיזִי וְאִיזִי חֲנֻק הוּא: ק"ק לִפ"ז מֵאִי מִקְשָׁה בְּש"ס לְעֵיל אר' יוֹחֲנָן אָבֵל א"א כְּדִינָא דִידְהוּ דִינִינן לָהּ וְהַתְּנָא דְלִמָּא בִּאֲמַת גַּם א"א כְּדִינָא דִילן דִינִינן לָהּ.

וְהָא דְנִקְט נְעָרָה הַמְּאֹרְסָה דְנִקְא מְשׁוּם דְרַצָּה לְתַרְזַן בְּרִייתָא גַם אֲלִיבָא דְתַנָּא דְבִי מְנִשָּׁה וְכִמוֹ שְׁמוּכַח מְהָא דְלֹא תִירְזַן נְדוּן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל חֲנֻק וְכִמ"ש הַמְּהַרְשָׁ"א וְלִתְנָא דְבִי מְנִשָּׁה לֹא שְׂיִיָּה נְדוּן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל לְעַנְנָן א"א דְאִיזִי וְאִיזִי חֲנֻק הוּא וְכְדִמְתַּרְזַן הָכָא וְאֶפְשָׁר שְׁלִזָּה פִּינוּנָה הַתּוֹסְפוֹת בְּמ"ש בְּד"ה וְאִי בְּדִינָא דְהוּל"ל דְתַנָּא דְבִי מְנִשָּׁה הוּא דְהִינְנוּ הָךְ בְּרִייתָא נְדוּן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא כְּמוֹ שְׁמוּכָן לְכַאוּרָה דְבְרִייתָא וְכִמוֹ שְׁהִבִּין ג"כ בְּת"ח דְקָאִי אֲבִרִיתָא דְעַל א"א נִדְוּן בְּחֲנֻק דְע"ז יְקָשָׁה שְׁפִיר כְּנ"ל הָא לִפ"ז אִין חִילוּק בֵּין א"א לְשָׂאָר עֲבִרִיּוֹת וּמ"ש א"א דְנִקְא דְנִקְט אָבֵל בְּזָה שְׁפִיר הַמ"ל דְרַצָּה לְאוּקְמָא בְּרִייתָא דְלְעֵיל גַּם כְּתַנָּא דְבִי מְנִשָּׁה: שֵׁם בְּרִש"י ד"ה נְהָרְג עָלְיוּ אָבֵל רַבְּנָן פְּלִיגֵי עֲלֶיהָ: מִמָּה דְפְלִיגֵי רַבְּנָן אר"י בֶּן שְׂאוּל לְכַאוּרָה לֹא הוּי מוּכַח רַק דְאִינוּ חֲיִיב אָבֵל שְׂיִיָּהּ מוּתַר לְכַתְחֻלָּה לְהַרְגוֹ הֵיכִי שְׂיִכּוּל לְהַצִּילוֹ בְּלֹא מִיתָה זֶה לֹא שְׁמַעִינן מִפְּלוּגְתָּתָם אֲכֹן מְהָכָא שְׁפִיר מוּכַח כֵּן דַּל"כ לּוֹקְמָא כְּרַבְּנָן אֲכֹן זֶה דְנִקְא לְפִירוּשׁ שְׁנֵי שְׁל רִש"י לְעֵיל דְמַפְּחַ מִי אֵיפֹא מִיּוֹדֵי פְרִיָּה דְאִז מוּכַח שְׁפִיר דְלְרַבְּנָן הִתַּר גְּמוּר הוּא דַּל"כ גַּם לְרַבְּנָן לִיפֹא מִיּוֹדֵי אָבֵל לִפִּי קְמָא דְמִדְתַּנֵּי יִשְׂרָאֵל בְּכוּתֵי מְשַׁמְעַע יִשְׂרָאֵל בְּיִשְׂרָאֵל חֲיִיב פְּרִיָּה גַם אִי לְרַבְּנָן פְּטוּר אָבֵל אֲסוּר ג"כ לִיפֹא לְאוּקְמָא כְּרַבְּנָן דְאַפְתִּי לִישְׁנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיִשְׂרָאֵל וְכָבֵר כְּתַבְּנוּ לְעֵיל דְפִי דְמַפְּחַ מִי אֵיפֹא מִיּוֹדֵי פְרִיָּה יוֹתֵר מְכַנְּוֹן לְפַעַנ"ד דְלִפְנֵי קְמָא קָשָׁה אֲדַרְבֵּה לִידוּק אֵיפֹא מִדְתַּנֵּי בְרִישָׁא כּוּתֵי בְּיִשְׂרָאֵל חֲיִיב מְשַׁמְעַע הָא יִשְׂרָאֵל בְּיִשְׂרָאֵל פְּטוּר אֲכֹן גַּם לִפִּי מִי אֵיפֹא מִיּוֹדֵי לְמָה קְאָמַר דְלֹא מְשַׁפְּחַת רַק לְרִיב"ש הָא גַם לר' יִשְׁמַעְאֵל דְפִסְקִינן כְּוֹנֵתָהּ מְשַׁפְּחַת כֵּן לְעַנְנָן עוּבְרִין דִּישְׂרָאֵל בְּכוּתֵי פְטוּר וְיִשְׂרָאֵל בְּיִשְׂרָאֵל פְּטוּר אָבֵל אֲסוּר וְא"כ לִיפֹא מִיּוֹדֵי וְכֵן ק' מִמָּה שְׁפִסְק הַרְמַב"ם (פ"ט מ' מְלָכִים) דְב"נ נְהָרְג עַל טְרִיפָה וְעַל כְּפָתוֹ וְהַמִּיתוֹ בְּרַעַב מִשָּׂא"כ בְּיִשְׂרָאֵל כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ (פ"א מ' רוֹצֵחַ) א"כ שְׁפִיר מְשַׁפְּחַת פִּיּוּצָא בּוֹ בְּכַה"ג וּבְכוּלְהוּ לֹא שְׂיִיָּה מִי אֵיפֹא מִיּוֹדֵי דְעַכ"פ אִיסוּרָא אֵיפֹא גַם בְּיִשְׂרָאֵל וְדוּחַק לֹאמַר דְהִנְהוּ הוּוּ יוֹתֵר בְּכָלל שְׁפִיכַת דְמִים מְרוֹצֵחַ שְׂיִכּוּל לְהַצִּילוֹ בֵּא' מֵאַבְרָיו.

וּמִזֵּה לְכַאוּרָה רָאִיָּה לִפִּי קְמָא דְרִש"י דְהִקְוִישָׁא הִיא מִדְתַּנֵּי יִשְׂרָאֵל בְּכוּתֵי פְטוּר מְשַׁמְעַע הָא יִשְׂרָאֵל בְּיִשְׂרָאֵל חֲיִיב דְלִפ"ז לֹא שְׂיִיכֵי כָּל הִנְי פִּיּוּצָא בּוֹ וְהִנְי מִמָּה שְׁכַתְּב רִש"י דְחֻכְמִים סְבָרֵי דְהִתַּר גְּמוּר הוּא מְשַׁמְעַע דְדוּקָא גַּבִּי יִשְׂרָאֵל פְּלִיגֵי וְסְבָרֵי כֵּן דְהָא רִיב"ש יְלִיף מְקָרָא דְכִי יִצְוּ אֲנָשִׁים דְכְּתִיב גַּבִּי יִשְׂרָאֵל וְאֵהָא פְּלִיגֵי רַבְּנָן אָבֵל לְגַבִּי ב"נ אֶפְשָׁר דְסְבָרֵי רַבְּנָן ג"כ דְב"נ חֲיִיב וּבְזָה אֲתִי שְׁפִיר מִה שְׁפִסְק הַרְמַב"ם (פ"ט מ' מְלָכִים) דְב"נ

שִׁיכּוּל לְהַצִּיל בֹּא' מֵאַבְרָיו וְהִרְגוּ נְהָרְגוּ עָלָיו מִשָּׂא"כ בְּיִשְׂרָאֵל דְּפָסַק פְּרָבְנוּ וְעֵינָיו מֵהַ שְׂהִקְשׁוּ הַכ"מ וְהִלַּח"מ וּבְנָה אֶתִּי שְׁפִיר: שָׁם ד"ה אֵין ב"ד יִשְׂרָאֵל.

פְּגוֹן חֵיבֵי פְּרִיתוֹת אַחוֹתוֹ: מִפֶּל ח"פ שְׁיִיר רש"י נִדְּהָ מִשְׁמַע דְּהִיא לַכ"ע אֵינָה בַב"נ וְלֹא יִדְעָתִי לְמָה פִּינּוֹן דְּלִרְש"י מֵאִישׁ אִישׁ אֶתְיָא וְנִדְּהָ ג"כ פְּתִיב בְּהַךְ פְּרָשָׁה אָכּוֹן לְפִי דַעַת הַתּוֹס' א"ש דְּאֶתְיָא עֲרִיּוֹת דִּי דְּהִי מְדַכְתִּיב לֵאמֹר וְזֶה לֹא אֵינְרִי רַק בְּעֲרִיּוֹת דְּשָׂאָר אִו שְׂאָר קְוֹרְבָה דְּהָא מִמְחִזִּיר גְּרוּשְׁתּוֹ יִלְיָף לָהּ וּבְאַמַּת לֹא מְצִינּוּ בְּשׁוּם מְקוּם דַּב"נ נְהָרְגוּ בְּבָא עַל אֶשְׁתּוֹ נִדְּהָ: שָׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה לְנִעְרָה.

דְּקַחְשִׁיב נְמִי וְשָׁט אֶת הַבְּכוֹרָה: ה"ה דְּהִי מ"ל ג"כ וְכַפֵּר בַּתְּחִלָּה מ' דָּגָם ע"ז לֹא הוֹנְהָרוּ: שָׁם בַּב"ד. וּפּוֹשְׁעִים יִפְשְׁלוּ בָּם: ק"ק דְּלִמָּא אֲזִילָא הַגְּמָרָא שָׁם אֲלִיבָא דְּאִיכָא דְּאֶמְרִי דַר"ה לְקַמְּן דְּסַבֵּר פּוֹתִי אֲסוּר בְּבִתּוֹ וְצ"ל דְּלֹא מְסַתְּבָרָא לְהוּ לְהַתּוֹס' פֶּן מִשׁוּם דְּקַתְּנִי אֲטַעֲמָא דַּב"ד וְלֹא הִיא: שָׁם בַּב"ד וְאִי בְּדִינָא דִּי דְּהִי סִינְיָ.

הַל"ל דַּתְּד"מ הִיא: הָא דְּלֹא קְאָמַר פֶּן הֵינְנוּ דַּב"כ מֵאִי קַמ"ל בַּב"א טְפִי מְבַשְׂאָר עֲרִיּוֹת דַּב"נ וְכִמּוֹ שְׁכַתְּבַת הַת"ח. וְאֵין לְהַקְשׁוֹת ג"כ דְּדִילְמָא ר"ש הִיא דְּסַבֵּר חֲנֻקָּה חֲמוּר מְסִינְיָ וְלָכֵן לְעֵנָיו א"א דְּיִשְׂרָאֵל אֲוִקְמָא לַב"נ אֲדִין יִשְׂרָאֵל דְּחֲנֻקָּה חֲמוּר דַּב"א דְּלִקְמָן (דָּף ע"א ע"ב) מְבֹאָר דַּר"ש ע"כ פְּתַנָּא דְּבִי מְנַשֶּׁה ס"ל וַא"כ מֵאִי קַמ"ל בַּב"א יוֹתֵר מְבַשְׂאָר עֲרִיּוֹת וְהָא לְמ"ד חֲנֻקָּה חֲמוּר כָּל עֲרִיּוֹת דַּב"נ בְּחֻנְקָה הֵם: שָׁם ד"ה וְחֲכָמִים אֲוִמְרִים.

וְהָא ר"מ אֲלִיבָא דַר"ע: וַא"ל דְּהָא גַם רַבְּנָן אֲדַרְבְּנוּ קַשְׂיָא דְּלַעִיל גַּבִּי מְבַרַךְ ה' לֹא דְרָשִׁי אִישׁ אִישׁ וְהָא דְרָשִׁי וְכֵן מְקַשְׁיָנוּ גַם לַעִיל (דָּף מ"ה ע"א) רַבְּנָן דַּר' יְהוּדָה אֲדַרְבְּנוּ דַר"מ וּבְפָסְחִים (דָּף י"א ע"א) מְקַשֶּׁה דַר"מ אֲרַבְּנָן דַּר"י וְר"י אֲרַבְּנָן דַּר"מ מִשׁוּם דַּבְכ"מ סְתָם בַּר פְּלוּגְתָא דַר"מ הוּא ר"י וְכֵן אֵיפְכָא דִּי לְפִינּוֹן דְּהָא ר"מ אֲלִיבָא דַר"ע אֶמְרָה וְלִיָּה לֹא סְבִירָא לִיָּה כַּמֶּש"כ הַתּוֹס' א"כ חֲכָמִים דְּקַתְּנִי הָא הֵם בַּר פְּלוּגְתָא דַר"ע וְלֹא דַר"מ דַּל"ל דְּאֲלִיבָא דַר"ע פְּלִיגִי דְּהָא ר"ע ע"כ פְּדַעַת ר"מ ס"ל כְּדַמוּכַח לְקַמְּן.

וְלָכֵן גַּם לְפִי תִירוּץ הַתּוֹס' דְּאִישׁ אִישׁ קָאִי עַל עֲרִיּוֹת דִּינּוֹ וְלֵאמֹר אֲעֲרִיּוֹת דִּי דְּהִי ג"כ צָרִיךְ עַכ"פ לְהַךְ סְבָרָא דְּהָא ר"מ אֲלִיבָא דַר"ע קְאָמַר פִּי הִכִּי דְּלֹא תִקְשִׁי דַּרְבְּנָן אֲדַרְבְּנוּ: שָׁם בַּב"ד הוֹרְתוֹ.

וַי"ל אֵיפְכָא: וְהָא דַרְש"י לֹא פִירַשׁ פֶּן י"ל דְּרָצָה לְפָרֵשׁ גַּם אֲלִיבָא דְהָךְ מ"ד בִּיבְמוֹת (דָּף צ"ז ע"ב) דְּאֲחִים מִן הָאָם אֲסִירִי וְלִדְיָדָה לִיכָא לְפָרֵשׁ כַּפִּי הַתּוֹסְפוֹת דְּהָא לְדִינְיָה אֲשַׁמְעִינוּ מְתַנִּיתָן שָׁם דַּאֲע"ג דְּהוֹרְתוֹ וְלִדְתּוֹ בְּקַדְוִשָׁה דְּכַשְׁתִּי אֲמַהוֹת דְּמִי אַפ"ה אֲסִירִי מִשׁוּם דְּאֶתִּי לְאֲחִלוּפִי וְלְהָךְ לִישְׁנָא פִי רש"י טַעַם דְּאֲסִירִי דְּאֶתִּי לְאֲחִלוּפִי אֲפִילוּ בְּשָׂאָר הָאָב וְעַ' בְּתוֹס' שָׁם שְׁפַתְבוּ עוֹד תִּירוּצִים אַחֲרֵים אַקְוִשִׁית רש"י: שָׁם דָּף נ"ח ע"א בְּגַמְרָא אַחוֹתוֹ מִן הָאָב יִקְיָים.

לְכַאוּרָה קִשְׁיָה דִּי וְקָא דְרִישָׁא לְסִיפָא דְּקְאָמַר מִן הָאָם יוֹצִיא מִשְׁמַע הָא מִן הָאָב וּמִן הָאָם יִקְיָים וְהִזְדַּר תְּנִי מִן הָאָב יִקְיָים מִשְׁמַע הָא מִן הָאָב וּמִן הָאָם לֹא וּבִיבְמוֹת שָׁם פְּלִיגִי אֲמוּרָאֵי בְּמִן הָאָב וּמִן הָאָם ע"ש: שָׁם אֵימָא אֲשֶׁת אָבִיו הֵינְנוּ בְּאֶשְׁתּוֹ: ק"ק לְפִי מֵהַ דְּאֶמְרִינוּ לְקַמְּן ב"נ שְׂבָא עַל אֲשֶׁת חֲבִירוֹ שְׂלֵא פְּדַרְכָּה פְּטוּר.

ומדקתני אשת חבירו ונקא ולא סתם על עריות משמע ונקא על אשת חבירו פטור משום
דנדבק גבי אשתו ונקא פתיב אבל על שאר עריות חייב גם בשלא פדרפה פישראל וכן
משמע גם מהרמב"ם (פ"ט מה' מלקים) וכמו שהחליט הרב בכ"מ שם ולפ"ז מאי מתרץ
פאן היינו אשת חבירו וכן מתרץ ג"כ לקמן אהא דפריה אימא אמו ממש הא שפיר
מצרכינן לחייב גם אביאה שלא פדרפה: שם אי הכי אשת אביו נמי: ק"ק מה לשון אי
הכי גם בל"ז קשה פן וי"ל דאי לאו דתרוץ היינו ונדבק י"ל דאף דבב"נ לא שייך נפקותא
לענן ב' חטאות כמו פישראל מ"מ י"ל דהתורה רצתה להחמיר עליו לכתוב אזהרה ב'
פעמים אף שלא שייך רק חיוב א' כמו דכתיבי לפעמים לאוי טובא גבי ישראל גם
בדברים שאין לוקין עליהם אבל השתא שמתרץ היינו ונדבק ולא מסתבר לי' לומר פן
פריה שפיר אי הכי א"א נמי: שם ברש"י ד"ה ומותר באשת אחיו.

דכינן דלשמא יאמרו ליכא למיחש: ודלמא אתי לאחלופי נמי ליכא למיחש כיון דע"י
אישות הוא וכן כתבו התוס' ביבמות ע"ש: שם בד"ה לאתויי אשת אביו. וזה לא היתה
לו אשה כלל ביהדות: אף דלכאורה משפחת פלתו שמתרת לו ע"י גרות פגון שפא על
הנכרית והוליד ממנה בן והולד פמותה ונתגייר הבן ונשא ב"י והיא מתרת לחמיה כיון
שאין זה בנו מ"מ לא שייך זה לענן גרות דגם פישראל משפחת הכי ומ"ש ונקא גבי גר
דנקט הכי ואף דלפי פ"ה הא' ברש"י ד"ה נשא אשה ובתה נקט ג"כ אשה ובתה גבי גר
אף דשייך גם פישראל גמור מ"מ יש לחלק דהתם דין באפי נפשי' הוא ויש לפרש שפיר
אישראל אבל הכא האי וכל העריות מתרות לו אגר דסליק מיניה קאי: שם בא"ד.

וה"ה לב' אהיות: לחד תירוץא של התוספות ביבמות (דף צ"ו ע"ב) דלכך גזרינן טפי
באשה ובתה מבאשת אח משום דהתם קרי ליה חמותא דפלגיא משא"כ באשת אח ע"ש
יותר דומה אחות אשה לאשת אח מלאשה ובתה דג"כ לא קרי לה אחות אשת פלוני: שם
בתוספות ד"ה נשא.

והשתא הא דפריה דר"מ אדר"מ ועיין במהרש"א שהניח בצ"ע שדברי התוס' סותרים
זא"ז וי"ל דהתוספות לא באו פאן רק לפ' גירסת הספרים דמקשה רק מרישא דכל ערוה
שב"ד ש"י ממתין עלי' ולא ג"כ מסיפא ומזה מוכח דמאחות אביו לא רצה להקשות אף
דאתי לאחלופי לא שייך מ"מ שייך טעם לאיסור כמו שפי' רש"י גזירה משום אחותו מן
האם אבל משום אחלופי באמת לא שייך וזה מבואר ממה שכתבו התוספות ביבמות (דף
צ"ח ע"א) בד"ה אחות האב וא"נ דבהדיא משמע בפ"ד מיתות ע"ש.

ונה לא מוכח רק לפי גירסת רש"י שהגיה הר"ן דמרישא ומסיפא פריה דהשתא מדפריה
מסיפא דהיינו מאחות האב להוכיח דאסור לב"נ ומתרץ דר"א היא משמע דטעמא משום
שמא יאמרו אבל לפי ה' גירסא דלא פריה רק מרישא גם התוס' קיימו סברת רש"י
דה"ט דלא פריה מאחות האב משום דהתם הטעם משום גזירה דאחותו מן האם דהא לא
סותרו התוס' מידי רק מכח אותה גירסא ורש"י י"ל דפירש שם לפי גירסת התוספות
דכאן ולכן דברי התוס' דכאן עולין כהוגן: שם ע"ב בגמרא משפרעה ראשה בשוק.

מלשון זה משמע דאפילו כשהיא פרעה ג"כ לא מקרי עוד מיוחדת אבל מלשון הרמב"ם
משמע דדוקא האדון שייחד צריה לבטל היחוד ע"י פריעת ראשה: שם שנאמר ונדבק
ולא שלא פדרפה.

ואף דלעיל דרשינו מן דבין ולא בן ז' דתתתי שמעת מינה כל שאינו דרף דביקות דהא גם זכר ממעטינו מאותו טעם שממעטינו שלא פדרפה כיון שאינו נהנה אין פאן דביקות: שם כותי שהפה את ישראל חייב מיתה.

הא דלא קחשיב ליה בהדי ז' מצות וכדפריה לקמן גבי גוי שישבת ושעסק בתורה ובזה לא שייכי תירוצי הגמרא י"ל דלא קחשיב אלא מה שהוא משום ב"נ דהיינו המצות שחייב עליהן מחמת שהוא ב"נ אבל גוי שהפה את ישראל אין החיוב מחמת שהוא ב"נ דהא אם הפה ב"נ אחר אינו חייב ולא חייב רק משום שהפה את ישראל ולא הוי דומיא דאינך לכן לא קחשיב ועוד כיון דנכרי שהפה את ישראל מדין גזל חייב וכמ"ש הר"ן א"כ הוא בכלל גזל: שם ובאמר ר"ל כותי שישבת חייב מיתה: ק"ק (דבפ' ב' דמכשירין) אמרינן מצא פה תינוק מושלף אם רוב נכרים נכרי רוב ישראל מן חציה על מחצה ישראל והביא הר"ש שם בשם התוספתא דמחצה על מחצה נותנין עליו ב' החומרות ופי' בחומרא דנכרי שלא יעסוק בתורה ע"ש וצריה לפרש דאף דזה הוא קולא גבי ישראל דישאל מצנוה לעסוק בתורה מ"מ הרי יכול לעסוק בז' מצות דידהו דמצות ל"ת קניימ בזה אם ישראל הוא ולא עבר אאסור לעסוק בתורה אם נכרי הוא דמצות דידהו מותר כדאמרינן לקמן אכן בזה ק' איך יעשה בשמירת שבת איך שייך בזה לתפוס חומרת שניהם אם ישבות דלמא נכרי הוא ואם לא ישבות דלמא ישראל הוא וחלל שבת וי"ל דיום שלם שאסור לב"נ לשבות מקרא דיום ולילה לא ישבותו משמע שהלילה הולך בזה אחר היום דהא יום ולילה כתיב דמשמע היום ולילה שאחריו לא ישבות מדלא כתיב איפכא ובישראל לענין שמירת שבת היום הולך אחר הלילה ולכן שפיר יכול לשמור שבת פישאל ולעשות מלאכה במוצאי שבת דשבת שמר בזה ואיום ולילה לא עבר אם נכרי הוא כיון שעשה מלאכה במו"ש ובע"ש הרי שלא שבת יום ולילה שאחריו אכן אפתי ק"ק איך יעשה ביוה"כ שחל להיות סמוך לשבת בין מלפניו בין מלאחריו הא אז ע"כ צריה לשבות יום ולילה שאחריו ואולי תנא דתוספתא לא סבר באחרים אלא כרבנן בסופה (דף נ"ד ע"ב) דא"א ליוה"כ למקלע סמוך לשבת אפילו בזמן שקדשו ע"פ ראיה ע"ש ולכאורה יש תקנה שיעשה מלאכה פחות מפניעור דלישראל שיעורין נאמרו ולא לב"נ וא"כ על אסור יוה"כ לא עבר ומשום נכרי לא שבת אכן התניח לר"ל דח"ש מותר מן התורה אבל לר"י מא"ל ואפילו לר"ל יש לספק אם טוב שיעבור אדרבנן בקום ועשה משיעבור אדאורייתא בשוא"ת או איפכא ועיין מה שכתבתי בזה בשו"ת בגין ציון (סי' קכ"ו).

שם וליחשבה גבי ז' מצות: עיין בר"ן ששהקשה לדעת הרמב"ם שאין ממיתים אותו רק מודיעים אותו שחייב מיתה א"כ מאי פריה דליחשב בהדי ז' מצות הא לא הוי דומיא דז' מצות דהתם חייב מיתה ממש וי"ל דפריה לר"ש אמר רב דסובר לעיל (דף כ"ז ע"א) דאינו נהרג רק על ז' מצות ואעפ"כ חשיב מצות לב"נ וא"כ ליחשב נמי הא ומסתמא לא יפלוג אהא דר"ל ודר' יוחנן לקמן.

א"נ י"ל דבאמת פי פריה דליחשבה הוי סובר דחייב מיתה ממש כיון דאזורה גמורה היא אכן פי מתרץ דקום עשה לא קחשיב דלא הוי דומיא דאינך א"כ לא שייך ג"כ למילף

מיתה ממש מהיכא דילפינו לאחרינא משופך דם פינו דלא דמי ליה דהתם שוא"ת והכא
קום ועשה ולכן סבר הרמב"ם דאין ממייתין.

וכן י"ל לקמן גבי פותי שעוסק בתורה דבאמת כי פריה וליחשבניה גבי ז' מצות הוי סובר
דחייב מיתה ממש קאמר ובאמת הוי מצי לתרץ דלא הוי דומיא דאינה וכתירוץ הר"ן רק
דקושטא קאמר ליה דהוי בכלל אינה או בכלל גזל או בכלל עריות אבל מ"מ אין חייבים
מיתה ממש דקרא דלנו מורשה ולא להם לא משמע ליה רק אסמכתא בעלמא: שם
בתוספות ד"ה מפני מה.

היתה ראוייה למוות מיד: פ"י קודם שאכל גם אדם וכמו שפ"י המהרש"א דאל"כ גם אדם
הי' ראוי למוות. ובזה א"ש ג"כ דלא יקשה למה לא מטה והא אדם יכול לישא תאומת
הכל דבזה לא שייך עולם חסד יבנה פינו שלא הוליד ועוד דאיכא מ"ד בב"ר דתאומה
יתירה נולדת עם הכל אבל בזה א"ש דהכל עדיין לא היה נולד בעת שחטאה חנה כמ"ש
התוס' לעיל (דף ל"ח ע"ב) ע"ש: שם ד"ה מי איכא מדי.

וי"ל דלא אסיר אלא כשעושה כף תדיר: פ"י ואז חייב משום הוצאת זרע לבטלה ולכך
מתו ער ואונן אבל לא משום ביאה שלא כדרכה דהיא מותרת בב"נ כמו בישראל לפי
המסקנא. וא"ל לפי מה שכתבו התוס' לקמן (דף נ"ט רע"א) בד"ה והא פריה ורבניה דמי
שמצונה על פרי' ורב' מצונה ג"כ על השחתת זרע וא"כ ב"נ דלא מצונה על פריה ורבניה
גם על השחתת זרע אינו מונה ומ"ט מתו ער ואונן די"ל דהא דב"נ אינו מצונה על פריה
ורבניה היינו דוקא משעת מ"ת ואילך פשנצטווי ישראל אבל ודאי קודם מתן תורה היו
מצווים דהא פרו ורבו לנח נאמר: שם בד"ה קז ידא.

גבי יד לאמה תקצץ: ובשיטת רש"י י"ל דנדאי הא דר"ה קז ידא הי' מטעם קנסא דמן
הדין א"ל דאנה הונפר דין כזה ואי משום דכתיב וזרוע רמה תשבר זה ודאי לא לדין
יחשב דאם גם אמר איוב בפ"י שהמרים יד תקצץ ידא ג"כ אין לנביא רשאי לחדש דבר
מעשה מכ"ש בזה דלא הוי רק רמז בעלמא כדמוכח מהא דאמר ר"א אין לו תקנה אלא
קבורה והרי הקא ודאי כ"ע מודו שאין ממייתין אותו וע"כ דלא הוי רק רמז ואסמכתא
ולכך כ' רש"י שפיר שלא היה רק משום קנסא והוראת שעה וקרי לי' משום קנסא
לאפוקי דלא הוי משום דין גמור אבל התם בגדה הא דאמר דינא תנו היינו דלא הוי רק
קללה אלא דבאמת דנין פן ולא אתי משום דינא רק לאפוקי דלא הוי רק קללה אבל
באמת הא דדנין פן היינו מטעם קנסא ולא משום דין גמור: שם דף נ"ט ע"א בגמרא
פנהים לויים וישראלים לא נאמר: פ"י וקרא בת"ת פתיב דברישא פתיב ושמרתם את
חקותי ואת משפטי ועיין מה שהקשו בתוס' דבשאר דוכתי ממצטינו פותי מאדם והכא
מרבין ונדחקו בישוב קושיא זו.

ואולי י"ל דהאדם לכאורה בקרא זה מיותר הוא דאי לא פתיב רק אשר יעשה וחי בהם
ג"כ הוי ממצטינו נכרי לענין ת"ת מרישא דקרא דכתיב ושמרתם את חקותי דמשמע
אתם ולא נכרים וכי הדר פתיב האדם למעט ג"כ נכרים הו"ל מיעוט אחר מיעוט ואין
מא"מ א"ל ולכן מרבין הכא נכרים והא דקאמר פנהים לויים וישראלים לא נאמר הוא
ל"ד אלא נקט פאן משום דהוא לינשא דת"כ בשאר דוכתי וכמ"ש התוס' גופא בב"ק
(דף ל"ח ע"א) ע"ש: שם זה אבר מן החי.

אָבֵל דָּם מִן הַחַי לֹא וּמִזֶּה רֵאזִיה לְמִסְקֶנֶת הַתּוֹסֵס' לְעֵיל (ד"ד ע"א) דָּדָם אֵינוֹ בְּכֻלָּל בְּשֵׁר דַּאֲל"כ ל"ל קָרָא עַל דָּם הָרִי הוּא בְּכֻלָּל אֲבָר וּבְשֵׁר מִן הַחַי: שֵׁם וְלָמָּה לִי לְמִיִּשְׁנֵי בְּסִינֵי: ק"ק הָא אֲבָר מִן הַחַי ג"כ לְמִיִּלְתִּי נְשִׁנִית לְהוֹרוֹת דְּנוֹהֵג אַף בְּטַמְאִים לר' אֶלְעָזָר אוּ רַק בְּטֵהוֹרִים לְרַבְּנָן בְּחֻלִּין (דף ק"ב ע"א) דְּנִפְקָא לְהוֹן פֶּן מְלֵא תֹאכֵל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבְּשֵׁר לְרַבְּנָן אוּ מְדַסְמְכֵי לְדָם לר"א וּא"ל דְּאֵין סְבָרָא שְׂיִכְתּוּב פֶּל הִלָּאוּ דַּאמ"ה לְהוֹרוֹת הַיִּתֵּר בְּטֵהוֹרִים דְּהָא פֶּל הִלָּאוּ דְּאֵף בְּשֵׁר בְּנִפְשׁוֹ לֹא מְצָרְכִינוּ לְרַבְּנָן אֶלָּא לְהִיתֵר שְׂרָצִים כְּמִבּוֹאָר לְעֵיל.

וּי"ל דְּקוֹנְשִׁית הַגְּמָרָא הִיא לר"א דְּלִדִּידָן לֹא מְצָרְכִינוּ לְרַבּוֹת טַמְאִים דְּמַהֲכֵי תִּיִתִי שְׁלֵא יִנְהוּג בְּטַמְאִים פִּינּוֹן דְּלִבְנֵי נְאָסֵר אֲבָר מִן הַחַי וְעֵדִינּוּן בְּהֵמָה טַמְאָה מְוֹתֶרֶת וְכִדְקָאָמֵר לְהוֹ ר' יְהוּדָה לְרַבְּנָן לְעֵנְנָן גִּיה"נ שֵׁם (דף ק' ע"ב) וְהָא דְּמְצָרְכִינוּ קָרָא לר' אֶלְעָזָר דְּנוֹהֵג בְּטַמְאִים הֵינּוּ אוּ מְשׁוּם דְּכִתִּיב קָרָא אִישְׂרָאֵל לְחַוְדָּא אוּ מְשׁוּם דְּלֹא נְדָרוּשׁ פְּרַבְּנָן מִי שְׂבִשְׂרוּ מְוֹתֵר אֲבָל אֵי לֹא הָוִי פְּתִיב גְּבִי יִשְׂרָאֵל קָרָא דְּלֹא תֹאכֵל הַנֶּפֶשׁ וְדַאי מְסַבְּרָא לֹא הֵינּוּ מְחַלְקִים בֵּין טֵהוֹרִים לְטַמְאִים פִּינּוֹן דְּקָרָא גְּבִי ב"נ פְּתִיב וּבב"נ ג"כ אֵין חִילוּק בְּכָף וְלָכֵן פְּרִיף שְׁפִיר: שֵׁם אֲדַרְבָּה מְדַנְּשִׁית בְּסִינֵי לְיִשְׂרָאֵל נְאָמְרָה: א"ל דַּא"כ לָמָּה נִכְתַּב בְּיִשְׂרָאֵל כָּלֵל הָא גַּם אֵי לֹא הָוִי פְּתִיב רַק בב"נ הָוִי אֲמַרִּינוּ ג"כ לְיִשְׂרָאֵל נְאָמֵר וְלֹא לב"נ כְּמוֹ גִּיה"נ.

וְעוֹד דְּלִיכָא לְמִימֵר דְּלב"נ נְאָמֵר וְלֹא לְיִשְׂרָאֵל דְּלִיכָא מִיָּדֵי דִּי"ל דְּאֵי הָוִי פְּתִיב הָכִי ה"א בְּאִמַּת דְּלִזְה וְלִזְה נְאָמֵר דְּהָא גַּם גִּיה"נ שְׁנַאָמֵר לְתַחֲלָה לְבִנֵי יַעֲקֹב שְׁהִיוּ אֲזוּ ב"נ עֵדִינּוּן אָסוּר לְהֵם וּמִיָּנִיָּה הָוִי גְּמַרִּינוּ גַּם אַמ"ה וְלָכֵן צָרִיף לְכַתּוּב גַּם בְּיִשְׂרָאֵל לְהוֹרוֹת דְּמֵאָז שְׁנַאָסֵר לְיִשְׂרָאֵל לְהֵם לְכַד נְאָסֵר וְלֹא לב"נ וְזֵהוּ לְשׁוֹן אֲדַרְבָּה דְּקָאָמֵר דְּמַהֲף גּוּפָא שְׁאִתָּהּ אוּמֵר שְׁנַאָסֵר לְזֵה וְלִזְה דַּא"כ לָמָּה נְשִׁנִית מִזֶּה אֲנִי לוֹמֵד דְּרַק לְיִשְׂרָאֵל נְאָמֵר: שֵׁם לב"נ נְאָמְרָה וְלֹא לְיִשְׂרָאֵל: ק"ק אֵיף אֶפְשֵׁר לוֹמֵר פֶּן דְּגִיה"נ דְּנוֹקָא לב"נ נְאָמֵר הָא בְּחֻלִּין (דף צ') יְלִיף רַבִּי מְקָרָא דְּוַהֲקִטִּיר הַפֶּל הַמְּזַבְּחָה מְחֻנְפְּרִין דְּאִסִּירָא דְּהֵינּוּ גִיה"נ בְּמַחְנֻפְּרִין דְּלְמַחְנֻפְּרִין דְּהִתִּירָא לֹא צָרִיף קָרָא מִיָּדֵי דְּהָוִי אַרְאֵשׁה שֶׁל עוֹלָה וְא"כ ע"כ מוֹכַח דְּגִיה"נ אָסוּר לְיִשְׂרָאֵל וְא"ל דְּאִפְתִּי לְרַבְּנָן דְּפְלִיגֵי אַרְבֵּי וְלֹא מוֹקְמֵי קָרָא לְהָכִי לֹא מוֹכַח פֶּן דְּאִפְתִּי מֵאֵי פְּרִיף הָכָא לר' יְהוּדָה דְּלָמָּא ר"י סוּבֵר בְּהָא פְּרַבִּי וְא"כ מוֹכַח פֶּן מְדַכְּתִיב קָרָא לְהִתִּיר הַקְּטֶרֶת מְחֻנְפְּרִין דְּאִסִּירָא וְהָרִי קוֹנְשִׁית הַגַּמ' דְּכָאֵן רַק לר' יְהוּדָה קוֹשֶׁה דְּלְרַבְּנָן לֹא נְאָמֵר גִּיה"נ לב"נ כָּלֵל וְי"ל אֵי לֹא דִּיְדַעִינוּ מְעַלְמָא דְּלְיִשְׂרָאֵל נְאָסֵר גִּיה"נ ע"כ גַּם לְרַבִּי הָוִי דְּרִשִׁינוּ לְקָרָא פְּרַבְּנָן: שֵׁם לִיכָא מִיָּדֵי דְּלְיִשְׂרָאֵל שְׂרִי: לְפִי פִי רִש"י הַנֶּ"ל דְּגַם מִתַּחֲלָה לֹא נְאָסֵר גִּיה"נ רַק לְבִנֵי יַעֲקֹב אֵינוֹ מְדוֹקְדָק לְכַאוּרָה מֵאֵי דְּמַתְרִץ מִי אִיכָא מִיָּדֵי דְּאֵיף שְׂיִיף בְּזֵה לוֹמֵר פֶּן הָא לְאוֹתוֹן שְׁנַאָסֵר מִתַּחֲלָה עֵדִינּוּן אָסוּר.

וּמִזֶּה לְכַאוּרָה ג"כ רֵאזִיה לְמָה שְׂרָצוּ הַתּוֹסֵס' לְפָרֵשׁ דְּנְאָסֵר מִתַּחֲלָה לְכָל ב"נ וְא"כ פִּי פְּרִיף אִימָא לב"נ נְאָמֵר וְלֹא לְיִשְׂרָאֵל ג"כ הִפִּי לְכָל ב"נ וְלְיִשְׂרָאֵל כָּלֵל לֹא וְלָכֵן מְתַרְץ שְׁפִיר מִי אִיכָא מִיָּדֵי: שֵׁם וְלֹא וְהָרִי יפ"ת.

מֵה שְׁהַקְּשָׁה הַפְּהַרְש"א בְּזֵה וְהַנִּיחַ בַּצ"ע פְּכָר הַקְּשָׁה הָר"ן לְעֵיל (דף נ"ז) וְתִיַרְץ דְּהָא דְּמְוֹתֵר גְּזֵל שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּנִכְרֵי הֵינּוּ מְשׁוּם עֶמֶד וְהִתִּיר מְמוֹנָם אֲבָל לֹא שְׁלֵא יְהִיָּה דִּין גְּזֵל בְּהֵם וְלָכֵן לֹא שְׂיִיף פָּאֵן אֵיף יִצְאוּ מִקְדוּשְׁתּוֹן לְהַקְּל דְּלֹא יִצְאוּ לְהַקְּל אֶלָּא מִכַּח הַפְּקָר

לישראל זכו בהם ע"ש גם יש טעות פאן במהרש"א וחסר תיבת ואפשר דאזלא סוגיא דהקא כמ"ד גזל נכרי אסור ע"ש: שם ונהרי פחות מש"פ.

ע"ן מה שהקשה הלח"מ בזה על הרמב"ם (ריש ה' גזילה) דפסק דגם בפחות מש"פ יש איסור מן התורה לגזול א"כ מאי פריה הרי גם בישראל לא הותר ע"ש. וי"ל דמ"מ פריה שפיר בכאן מי איכא מידי דהיינו איך אפשר שיצאו מכלל ב"נ להקל פ"ן דבפחות מש"פ משום לא תגזול ליכא דהא אין גלגה וְהָא דְאָסוּר הֵינּוּ מִשׁוּם דַּעֲכ"פ צַעֲרָא בְשַׁעֲתָה אִית לֵיהּ וְכִדְאָמְרִינּוּ לְעִיל (דף נ"ז) אֵלָא דְאָח"פ מוֹחֵל וְא"כ לֵיכָא בְּזָה מִשׁוּם לֹא תִגְזוּל וּבב"נ אִיכָא מִשׁוּם ל"ת וְא"כ יֵצֵא מִקְדוּשָׁה חֲמוּרָה לְקְדוּשָׁה קְלָה וְאִין זֶה דוֹמָה לְהָא שֶׁב"נ נִהְרַג עַל דְּבָרִים שִׁישְׂרָאֵל גִּלְגָה עֲלֵיהֶם זֶה לֹא מִשׁוּם קִילְתָּ קְדוּשָׁה הוּא אֵלָא שְׁחִסָה הַתּוֹרָה בְּעוֹנְשֵׁים עַל יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מֵעַל ב"נ אֲבָל עכ"פ בְּצִוּוּיִים וְאִזְהָרוֹת שְׁוִין הֵן אֲבָל לְעֵנּוּ גְזִילָה דִישְׂרָאֵל אִינוּ מְוַזְקֵר בְּלֹא תִגְזוּל הֵיכִי שְׁמוּחֵל לְבִסוּף וּב"נ מְוַזְקֵר א"כ הֵרִי הַקִּילָה הַתּוֹרָה בְּדִינִים גְּבִי יִשְׂרָאֵל וְאֵהָא מְתַרְץ דב"נ ה"ט שְׁאִינוּ מוֹחֵל כָּלֵל וְאִי הוּי שִׁינְךָ כה"ג גְּבִי יִשְׂרָאֵל ג"כ יִהְיֶה מְוַזְקֵר בל"ת וְעוֹד יֵשׁ נִפְקוּתָא אִפִּי לְכַתְחֵלָה דְקִיל יִשְׂרָאֵל מְנַכְרֵי דְגִזְלֵי פְחוֹת מִש"פ אִינוּ בְּתוֹרַת הַשְּׁבוּן גְּבִי יִשְׂרָאֵל וְכִמוּ שְׁפִסְק הַרְמַב"ם (שם ה"ו) וּב"נ צָרִיךְ לְהַשִּׁיב כְּדִמוּכַח מְהָא דְאָמְרִינּוּ בע"ז (דף ע"ב ע"א) אֵלָא ש"מ מְשִׁיכָה בְּנַכְרֵי קוֹנָה וּפִי רש"י שָׁם וְלֹא נִיתֵן לְהַשְׁבוּן דְרִישָׁא דְנֻקָא פְחוֹת מִש"פ דִישְׂרָאֵל מִחִיל וְלֹא מְחַיִּיב נַכְרֵי לְאִהְדוּרֵי עכ"ל אֵלְמָא דְבְּנַכְרֵי דְלֹא בֵר מְחִילָה הוּא מְחַיִּיב לְאִהְדוּרֵי: שָׁם בְּרש"י ד"ה לְמָה לִי לְמַכְתָּב.

בשלמא ע"א וג"ע בסיני: ק"ק מה הכריחו לפרש כף דלא פריה אכנולו ואי משום דידע דלמלתיהו נשנית מאן לימא לן דלא ידע ג"כ מה דפריה לקמן אזהרה מהדר ומיתגני בה ל"ל וי"ל: שם בד"ה לזה ולזה.

ובגלל התועבות האלה: דא"ל דהיו חייבים על מה שחטאו פן קודם מ"ת די"ל דהא נאמר לאברהם ודור רביעי ישובו הנה פי לא שלם עון האמורי עד הנה ואף דהיו ראויין לבא לארץ בשנה השנית ליציאתם ממצרים אי לא דחטאו במרגלים כדמוכח בפתובים מכ"מ פ"ן דהתורה נתנה בתחלת שנה ראשונה והם לא היו ראויים לבא עד השנה השנית ש"מ שלא שלם עון האמורי עד אז: שם בד"ה ואלכא דר"י.

ולר"י גופא לישראל נאמר ולא לב"נ: מהתוס' חולין (דף צ' ע"א) נראה שנסתפקו בזה אי לא נאסר מתחלה לכל האומות ע"ש. ואי משום דכתיב ב"י דוקא י"ל פ"ן דבשעה שכתב משה את התורה ונכתב קרא זה לא היה אסור רק לישראל ולא הנצרכה האזהרה לכתוב רק לישראל אבל מ"מ מדכתיב קרא זה גבי יעקב משמע שנאסר אז לכל ב"נ וגם לשון הש"ס דייק פן דנאסר לכל האומות דקאמר נאמר לב"נ ולא נשנית בסיני לישראל נאמר ולא לב"נ והיינו גיה"נ ואי לא נאסר רק לב"י שְׁלֵהֶם עֲדִינּוּ אָסוּר אִיךְ שִׁינְךָ לוֹמֵר לִישְׂרָאֵל נְאֻמֵר וְלֹא לְב"נ: שָׁם בְּתוֹס' ד"ה אֵלָא הָאֲדָם.

מיהו מצי למימר דטעמא: לפי תירוצים אלו א"ש מה שהקשו התוס' לקמן (דף ע"ד סוף ע"ב) בד"ה ב"נ וא"ת והא חי בהם בישראל כתיב כו' ע"ש. ולכאורה קשה הא הקא מרבין נכרי מהאדם אלמא דגם גבי פותי פתיכא.

ולפי תירווצים הללו י"ל פיון דר"מ ור"ש לא סברי הכי א"כ יפלגו תנאי בזה ועוד דלפי העולה מהסוגיא שם לפסק הלכה אינו מצווה על קדוש השם ופסקינן כר"ש דאין פותי מטמא באוהל: שם בא"ד.

וי"ל דגרסינן הכא ר' ירמיה: ק"ק דלפ"ז מאי פריה מר' ירמיה אר' יוחנן דלמא ר' יוחנן פליג אדר"י וי"ל דאין זה האמורא אלא תנא ר' ירמיה וכן הוא בת"כ שלפנינו: שם בא"ד. מדכתיב במצרים כל האדם והבהמה אכן בב"ק סתרו זה וכתבו די"ל דקודם מ"ת היו נקראים גם ב"נ אדם ע"ש: שם ד"ה אף דם מן החי.

וק' דתנא דלעיל: ולפענ"ד י"ל דבאמת גם רבנן דהכא ילפי מאכול תאכל דנאסר גם לאדם הראשון ולכן לא מצרכי אף בשר בנפשו אלא להתיר אבמ"ה בשרצים וקא דקאמרי זה אבר מ"ה לא אתי אלא לאפוקי מדר' חגיגא בן גמליאל דאוקי קרא גם בדם ולקחם לא איירי רק באבר מ"ה אבל באבר ע"כ מייירי דאל"כ איך שייך למעט שרצים רק הו דכתיב קרא לאבר מ"ה הוא למעט שרצים דלאסור אבר מ"ה ל"צ דמאכול תאכל נפקא ולכן א"ש ג"כ דלעיל מוקי פולה קרא דאף בשר בנפשו דמו ל"ת למעט שרצים והכא לא ילפינן פן אלא מדמו ולפ"ז א"ש דבאמת גם הכא מוקמינן פולה קרא להכי: שם בד"ה ורבנן.

כמ"ד התם אינו נוהג: ה"ה דהוי מצי למימר ג"כ דאתיא להתיר אבר מ"ה בהנאה כדאמרינן בפסחים (דף כ"ב ע"ב) ובנדאי איפא חד מ"ד דסובר כר' אבהו כדמוכח מסוגית הש"ס שם (דף כ"ג) אלא דרצה לתרץ גם אליבא דחזקיה ובאמת הפל שמעית מיניה דאין הניקש למחצה וגם לרחב"ג ילפינן דם הקזה דלא מצינו פלוגתא בזה אבל אהא דמתרץ בש"ס אליבא דרבנן דדמו אתי למשרי שרצים ק"ק לרחב"ג הו מנ"ל דא"ל דבאמת פליג ומחייב גם בשרצים דא"כ אף שהוא מעוט בכ"מ ל"ל דדרשינן ליה לקמן (ע"ב) למעט שרצים וגם א"ל דמאף ממעט באמת שרצים דהו מאף לחודי' ליפא למיזרש מידי בלא דמו דאימא ממעטינן בהמה וחסיה וכמבואר לקמן בש"ס: שם ד"ה נאמר לב"נ.

דישראל הוזהרו לשבות: ואף דעדיין יש לקיים לא ישבותו גבי ישראל ובשאר ימי השבוע שלא הוזהרו לשבות מ"מ פיון דאזהרה סתמא כתיב וסתמא ליפא לקיים גבי ישראל לא מסתבר לאוקמא גבי ישראל פלל וא"ל הו גם לענין שבת יש לקיים לא ישבותו לפמ"ש לעיל דלא ישבותו הו רק שלא ישבות יום ולילה שאחריו מדכתיב יום ולילה וא"כ יוכל לעשות מלאכה במוצאי שבת ושפיר יש לאוקמא ל"ת גבי ישראל די"ל דאפתי כשחל יוה"כ סמוך לשבת מלפניו או מלאחריו ע"כ אין לקיים לא ישבותו גבי ישראל ולכן מוקמינן רק לב"נ: שם ד"ה ליפא מידעם.

הפתי ששבת חייב: מהא דכתיב שעוסק בתורה לא שייך להקשות מי איפא מידי דה"ט פיון שהתורה נתנה לישראל א"כ שלקחם היא ובזה נדאי לא שייך לומר מי איפא מידי פמו שלא שייך לומר פן במידי דישראל שייכול ליהנות בשליו ובאותו דבר הנכרי אסור דהו נדאי לאו משום מי איפא מידי הו אלא משום שהדבר אינו שלו ואם נהנה ממנה הרי גוזל לישראל וכן לאידך טעמא דמשום מאורסה היא היינו ג"כ משום דלישראל מאורסה ולא לנכרי ולכן לא הקשו התוס' רק מפני פותי ששבת אכן התוס' הוצרכו

לדחוק בזה לענין ב' בשבת דאין בזה מצוה לישראל ובאמת לפי התוס' לשיטתם בלא"ה ל"ק גונשיתם הכא דבחולין (דף ל"ג ע"א) בד"ה אהד נכרי פתבו דלר"ל דסובר דח"ש מותר מן התורה צ"ל דלית ליה הך סברא מי איפא מידי ע"ש ונהרי ר"ל הוא מ"ד הכא דכותי ששבת חייב מיתה ולכן לר"ל לשיטתו בלא"ה ל"ק גונשית התוס'.

ובזה א"ש ג"כ מה דפסק הרמב"ם (פ"ט מה' מלכים) דבהמה מפרפסת שריא לישראל ואסירא לב"נ ויכר תמה עליו הרשב"א הביאו הכ"מ שם למה דפסק פרב אחא בר יעקב בחולין (שם) דמזמנין ישראל ואין מזמנים נכרי על בני מעים הא קאמרין שם תניא דלא כראב"י והניח בצ"ע ע"ש גם בכ"מ לא תירץ פלוג.

ולפי הג"ל י"ל דבלא"ה קשה פנין דלפי מש"כ התוס' בחולין (שם) דר"ל לית ליה מי איפא מידי א"כ לדידך הגמ' הכא במקומה עומדת דלא שייך כתי' הגמ' אכן י"ל פנין דרק לר' יהודה הוצרך בש"ס לתרץ הכי אבל לרבנן לא מוכח פן א"כ גם ר"ל מודה דלר"י אמרינן מי איפא מידי אבל ר"ל לעצמו לית ליה הכי דאנן פסקינן פרבנן ולרבנן לא מוכח פן.

עכ"פ מוכח דר"ל דס"ל דכותי ששבת חייב מיתה לית ליה מי איפא מידי גם י"ל דהוכיח פן ממתינת דאהלות דקודם שיצא ראשו חותכין העובר במעיה ויגונשית התוס' לקמן ולא אמרינן פתרוץ התוס' אלא דהך משנה לית ליה מי איפא מידי ואתיא פרבנן וכיון דהרמב"ם פסק פסתם מתניתן דאהלות וגם כר"ל לעיל דכותי ששבת דשקיל וטרי בש"ס אליבא לכן שפיר פסק כראב"י דהטעם דתניא דלא כראב"י הוא משום דליכא מידי דלישראל שרי ולכותי אסור כמ"ש התוס' ונהרי לדין ליתא הך פלגא פדמוכח ממתינת דאהלות ומר"ל והברייתא שם אתיא כר' יהודה דלדידך ע"כ מצרכינן למימר מי איפא מידי ולכן שפיר פסק הרמב"ם דלא כהך ברייתא ולפ"ז מוכח כפי' קמא דרש"י לעיל (דף נ"ז ע"א) בד"ה התיירא הוא דלא מפח מי איפא מידי פריה גם מה דקאמר בש"ס לעיל (דף נ"ה ע"א) מי איפא מידי דלישראל לא אסר פבר פתב הרמב"ן והר"ן שם דהך מי איפא מידי ל"ד הוא ורק שייגרא דלישנא נקט וכאשר פתבנו לעיל שם: שם ע"ב בגמרא ההוא למשרי שבת הוא דאיתי: ק"ק דא"כ תקשה לעולא ור' יצחק דסברי בשבת (דף קל"ב ע"א) דמילה דוחה שבת מהלכה ולא מוקמי קרא דביום להכי וא"ל דהא דקאמרי הלכה היינו אליבא דר"א דוקא ולענין מכשירין או איפכא דמכשירין אתי מביום והלכה אתי למילה גופא דא"כ מאי פריה שם מהא דתניא מניין לפקוח נפש הא שפיר שייך למילף פן או ממילה גופא או ממכשירין דאתי מביום אע"כ דהם לא דרשו ביום פלל וא"כ גונשית הגמ' דכאן במקומה עומדת וי"ל דהם סברי כר' אסי דסבר שם (דף קל"ה ע"א) דכל שאמו אין טמאה לידה אינו נמול לשמונה ויליף פן מאשה פי תזריע וסמיך ליה וביום השמיני נמול וא"כ לדבר זה נשנית ורש"י דהכא לא רצה לתרץ פן דלאו אליבא דכ"ע שייך תירוץ זה דפליגי תנאי בהך דינא פדמסקינן שם: שם ונהרי פריה ורביה שנאמרה לב"נ: מה שהקשה המהרש"א בזה לרב יוסף ביבמות י"ל דמהך פרו ורבו דגבי ב"נ שנאמר למצוה אין ראיה דאשה מצווה מדכתיב פרו ורבו לשון רבים די"ל דאתם פרו ורבו לו ולבניו נאמר פן ולא לאשה אבל מדכתיב גבי יעקב פרה ורבה לשון יחיד שפיר מוכח דאשה אינה מצווה ולכן לא הקשו התוס' רק מפרו ורבו דגבי

אדם דהתם ע"כ לאשה נאמר דלא היו ב' אנשים עדיין בעולם ואהא תירצו שפיר דהאי ברכה בעלמא הוא ועיין בתוס' חגיגה (דף ב' ע"ב) וכמש"כ המהרש"א שם: שם ולישראל נאמר ולא לב"נ: פי' משעת מ"ת ואילך אבל עד מ"ת ודאי שהיה אסור לב"נ ג"כ כמבואר בסוגיין לעיל ולפ"ז צ"ל דעד שנחתמה התורה ע"י משה עדיין היה אסור להם מספק דלמא עדיין יהיה נשנה לישראל וא"כ נצטוו זה וזה דהא עד מיתת משה עדיין נאמרו מצות פגון עשה דכתיבת ס"ת שנאמרה לו ביום מיתתו: שם צריך מנן אחר להתירו הוא דאמת: עיין ביצה (דף ה' ע"ב) דקאמר וכ"ת האי למצות עונה הוא דאמת ולפי סוגיא דהכא איך אפשר לומר כן דא"כ למה נשנה כלל מפרו ורבו לחוד ג"כ ידעינן כן והמהרש"א שם הקשה כן ומירץ דהקושיא היא דלמא למצות עונה הוא דאמת שיהא נשנית ובאמת לזה ולזה נאמר ע"ש ודבריו תמוהים דאי הני שייך לומר כן גם הכא לא מקשה מידי נהרי פריה ורביה דלמא באמת לזה ולזה נאמר וכקושית התוס' וע"כ צ"ל פתירו צם דא"כ ליחשבי בהדי ז' מצות וא"כ שפיר דינק שם דע"כ שובו לכם לאהליכם לדבר שבמנן צריך מנן אחר להתירו הוא דאמת דאי למצות עונה א"כ ליחשבי בהדי ז' מצות.

אכן לפי מה שכתבנו לעיל דדוקא אליבא דר' יהודה אמרינן דליכא מידי דלישראל שרי ולכותי אסור אבל לא לר"ל דפסקינן פנותי בלא"ה ל"ק פקושיתו דשפיר קאמר דדלמא למצות עונה הוא דאמת דאי לא הני פתיב רק פרו ורבו ה"א לב"נ נאמר ולא לישראל דליכא למימר מי איכא מידי וכתירוץ הגמ' דלעיל לענן גיה"נ דהא אליבא דידן לא אמרינן הכי ואפשר לומר ג"כ דלא שייך מי איכא מידי רק בדבר שהוא אסור לב"נ והיתר לישראל אבל לא בדבר שמצוה לב"נ ורשות לישראל וא"כ בלא"ה א"ש דאף שנמשך עי"ז ג"כ היתר ואיסור לענן השחתת זרע מ"מ עיקר קרא לא פתיב להכי.

ועוד איכא נפקותא בזה לדעת הרשב"א רפ"ב דנדה) דאף מי שאינו מצווה אפ"ר מצווה על השחתת זרע א"כ לא תליא זה בזה כלל. אכן לפי הסברא דמי איכא מידי שפתיב רש"י לעיל דלהתקדש יצאו ולא להקל מעליהם לא שייך לחלק בזה.

ועוד י"ל בתי' קושית המהרש"א לפי מה דמבואר ביבמות (דף ס"א ע"ב) דלמצות פו"ר יש גבול פשיש לו זכר ונקבה או ב' זכרים או ב' נקבות ולכן הוצרך לכתוב קרא דשובו לכם לאהליכם שייחוייב לקיים גם אז פשישין עוד עליו מצות פרו ורבו מצות עונה והיינו דדייק בלישנא למצות עונה הוא דאמת ולא קאמר למצות פו"ר הוא דאמת וא"ל דא"כ גם הכא ליתרץ הכי דלמצות עונה הוא דאמת ומתנוייהו בישראל ומי דחק לתרץ להאי דבר שבמנן הוא דאמת דא"ל דא"כ פרו ורבו ל"ל הא הוא בכלל מצות עונה דז"א מחמת ב' טעמים א' דהי' צריך לכתוב פרו ורבו למצות ב"נ עד מ"ת פמו דכתיב ג"כ איסור בפ"ר לאדם הראשון אף דאין נפקותא לדין ועוד דעדיין גם בישראל איכא נפקותא פשישין לו אשה דמשום מצות עונה ליכא ומשום פו"ר איכא דע"ז י"ל דשם לא תירצנו כן אלא לפי הך ס"ד דדבר שבמנן אין צריך מנן אחר להתירו אבל לפי מה דיגליף שם דצריך במשנה היובל ע"כ להתיר דבר שבמנן הוא דאמת ולא למצות עונה דאיך שייך להם מצות עונה פיון שנאסר להם תשמיש ולא הותר להם עוד.

ובזה יתנרץ ג"כ קונשית התוס' בד"ה והא פרי' ורבי' לפי מה שפיאר אותה המ"ל בה' מלכים דהקונשיא היא על התרצון דמתרץ דלדבר שפמננו צריה מננו אחר להתירו הוא דאתא דמנ"ל דין מחודש פנה דלמא אתי להיות נאמר ונשנית ושיצנה גם ב"נ אפ"ר.

ולפי הנ"ל א"א לומר פן דיליף מבמשנה היוכל דצריה מננו אחר להתירו איך אפשר לומר שפמננו ונשנית להיות מצווין ישראל וב"נ הא לישראל לא הותר תשמיש פלל ועוד דכמה מצות התורה א"א לבאר פלל אי לא אתי להתיר תשמיש הנאסר ואי נאסר תשמיש מסיני לעולם ולכן לפי מה דילפינו מבמשנה היוכל דצריה מננו אחר להתירו ע"כ שובו לכם לאהליכם להתיר דבר שפמננו אתי: שם אזהרה מהדר ומתני בה ל"ל: קשה הא נדאי צריה לכתוב אזהרה גבי ישראל דמניצו ה' אלהים על האדם דמניח אתיא מצות דב"נ נדאי אין עונשין לישראל מיתה אי לא פתיב אזהרה בלאו מפורש דהא אפילו אזהרת עשה לאו אזהרה היא כדאמרינו (דף נ"ו ע"א) לעיל.

וי"ל דהקונשיא היא דלכתוב אזהרה גבי ב"נ ותיפק גם לישראל ולא אצטריה ניצו ודחוק. א"נ י"ל לפי מה דפירש המהרש"א דקונשית הגמ' סוכבת לקונשיא קפיייתא דלמה נשנית לאו דאמ"ה בסיני דהא גם ע"ז וג"ע דלא נשנית רק למלתייהו נוהג בב"נ ובישראל א"כ הכי מתרץ אזהרה מהדר ומתני בה ל"ל פי' מה שאמרת לעיל דלמה נשנית אבמ"ה בסיני אי לאו משום דמצוה שפמננה ולא נשנית לישראל נאמר ולא לב"נ זה לא שייך רק היכי דכפל קרא אזהרה כמו באמ"ה אבל לא במילה ופ"ר דאינם רק עשה ולא צריה להו תירוץ דהכא למלתייהו נשנית אלא דמה שפמננו הם לא מקרי נשנית רק היכי דנשנה בלשון אזהרה ובהכי א"ש ג"כ הא דקאמר מהדר ומתני בה ל"ל דמה לשון בה בהו הול"ל ולפ"ז א"ש דבה אאמ"ה קאי וגם קונשית המהרש"א מתורצת בזה שהקשה דלא לכתוב לא נ"ו ולא ה"א לא אזהרה באבר מ"ה ולא אזהרה בע"ז וג"ע ולפי דברינו א"ש דבע"ז וג"ע צריה לכתוב אזהרה פ"נ דלא נכתב אזהרה גבי ב"נ משא"כ לענין אמ"ה דכתיב אף בפשר בנפשו דמו לא תאכלו דאזהרה מעליא היא: שם ביצחק ולא פל יצחק: המהרש"א הביא קונשיא בשם רא"מ הא לענין חליצה אדרבה ילפינו מבישראל עד שיהא אביו ואמו מישראל וי"ל ע"פ מש"כ התוס' יבמות (דף ק"ב ע"א) אהא שהקשו הא לענין נערה המאורסה דרשינו מבישראל דבהורתו ולידתו בקדושה בישראל קרינו ביה ותירצו דלענין חליצה מיתורא דבישראל קדריש דאמו מישראל פ"ר דענין ממקרב אחיה ע"ש א"כ גם קונשיא זו מתרץ דהכא דריש מב' דביצחק וזה באמת משמע מיעוטא.

אכן לענין חליצה דריש מיתורא דבישראל דתתתי בעינו דלא שייך למעוטי דא"כ מיותר הוא. וראיתי ברמב"ם (פ"י מה' מלכים) שהביא תירוץ אחר אהו קונשיא דבני עשו לחייב דכינו שביניהם יצחק את יעקב ויתן לה את ברפת אברהם לה ולזרעה אתה מזה ידענו דיעקב הוא עיקר זרע אברהם המחזיק בדתו ע"ש.

ולכאורה דבר תימה הוא למה לא הספיק לו תירוץ הגמרא דביצחק עד שהוצרך לתי' חדש פנה ולא מצאתי בא' מנושאי פליו שהרגיש בזה. ונ"ל דלכאורה בתי' הגמ' לחוד אפתי לא מתרץ דאי רק מביצחק ממעטינו א"כ מנ"ל למעט עשו דלמא יעקב ממעטינו ואף דישראל נצטוו על המילה בפעם מ"ת דלמא עד מ"ת לא הנה הציווי רק לעשו ולכן

הנוצרה הרמב"ם לה טעמא דויתן לה את ברפת אברהם דמזה ראינו דיעלב עיקר זרע אברהם הוא וא"כ ודאי עשו נתמעט מביצחק.

אכן בטעם הרמב"ם לחוד לא סגי דאי משום דיעלב מקרי עיקר זרע אברהם מנ"ל דעשו לא מקרי ג"כ מקצת זרע להתחייב במילה ולכן צריה ג"כ מיעוטא דביצחק והרמב"ם לא רצה רק לבאר הדרשה דביצחק דמנא דעינו דעשו ממעטינו ולא יעלב: שם אלא מעתה ב"ק לא ליחייבו: הא דלא פריה ישמעאל גופא לא ליחייב א"ש לפי מה שכ' הר"ן דנדאי דאבני קטורה ל"ק דהא הוצרה אברהם למול אותם משום יליד בית ולכן לא פריה רק אזרע דב"ק א"כ גם אישמעאל ל"ק מידי דבכלל יליד בית הוא.

אף גם לפי פ"י רש"י דאבני קטורה גופא פריה יש לבאר למה דלא פריה מישמעאל דהא פי ביצחק יקרא לה זרע לא נאמר עד זמן רב אחר ציווי המילה דהא באותו העת עדיין לא נולד יצחק ולכן הוצרה אברהם למול לישמעאל דמהיכי תיתי שלא יהי בכלל זרעה אבל אב"ק פריה שפיר דהא הם לא נולדו עד אחר מיתת שרה ואז כבר נאמר פי ביצחק יקרא לה זרע דכבר נאמר כן בחיי אמו ושארמה גרש האמה הזאת ואת בנה כנראה מהפתובים: שם ולא חית הארץ לכם: בפסוק זה לא הונוכר רק חי ועוף ורמש אבל לא דגים אכן ממה דמקשה בש"ס מנרדו בדגת הים מוכח דגם בשר דגים לא הותר לו וצ"ל דיליף כן מדכתיב הנה נתתי לכם את כל עשב זורע זרע לכם משמע אבל דבר אחר לא: מיתבי ורדו בדגת הים: מהא דקאמר דלא הותר לו בשר לאכילה משמע דלא נאסר לו רק להרוג בע"ח לצורה אכילה דהכי משמע קרא לכם יהי לאכלה ולא חית הארץ לכם אבל להרוג אותם לשאר צורה כגון ליהנות מבשרם ומעורם משמע דלא היה איסור דהא אדה"ר הקריב שור לקרבן כדאמרין בע"ז (דף ח' ע"א) וגם בהבל פתיב ונהבל הביא גם הוא מבכורות צאנו וגם נח הקריב מכל בהמה הטהורה ומכל העוף הטהור קודם שהותר לו בשר לאכילה ואף שלא נצטוו על הקרבן וא"כ איך הותר להם להרוג ב"ח אע"כ מה שאינו לצורה אכילה לא נאסר להם וא"כ מאי פריה מנרדו בדגת הים דלמא לענין שאר צורה ולא הוצרה לדחוק דבר מלאכה הוא וכש"כ שקשה כן אהא דפריה מבטוח השמים דהתם ורדו דהקרבה דהא נח הקריב קרבן מהם: שם בעי עלה דבר טמא הוא זה: מדבעי הכי משמע דלא היה מסופק רק אם דבר טמא הוא והם יפירו אותו ונהרי לפי דעתו שירד דבר איסור מן השמים עדיין יש להסתפק דלמא נבילה היא ולא נשחט פראוי ומי יפיר זה ואי גם זה היה בכלל שאלתו אם טהור הוא פ"י אם מוכשר הוא לאכילה כמו כן היה ר' זירא מצי למיבעי ירד לו בהמה כולה מתה שנראה לעין שאינה שחוטה היא מאי וא"ל דגם בכה"ג עדיין יש להסתפק דכשרה היא דלמא כן פקועה היא ונכשרה בשחיטת אמה דהא עדיין שנייה הספק בבהמה גדולה שנראה לעין שאינה כן פקועה ונראה לי דזה באמת לאו איבעי' היא דהו ודאי לא ירד פניו דכבר אמר אין דבר טמא יורד מן השמים וזה גם ר"ז ידע רק מה דמבעי' לי' יורדת לו דמות חמור הכי קמבעי' לי' דלמא לכה אינו יורד דבר טמא שלא להכשיל ב"א אבל בהו שנראה לעין שדבר טמא הוא ירד דעי"ז לא יבוא מכשול או דלמא דבר טהור הוא ואף שיש לו דמות חמור הא אמרינו בבכורות (דף ו' ע"ב) פרה שילדה כמין חמור טהור ודלמא נולד מן הכשרה וע"ז השיב ר"א למה אתה דואג שטמא הוא הא כבר אמרתי שאין דבר טמא יורד מן השמים פניו שגם בדבר טמא יש להסתפק שטמא טהור הוא שנולד מן הכשרה א"כ ודאי לא ירד שלא יצא מכשול

שִׂיאֲכֻלֹּהוּ ב"א וּבָהָא א"ש מַה שֶּׁהַשִּׁיב לוֹ דָּאָם יִשְׁנוּ טְהוֹר הוּא כְּמוֹ שְׂפִי רִש"י וְהָא אָנוּ רוּאִים דְּחִמּוֹר הוּא אֶלָּא דְגַם בְּחִמּוֹר שִׁינָה הַכְּשֵׁר כְּשֶׁנּוֹלַד מִן הַכְּשֵׁרָה: שְׁם דָּף ס' ע"א בְּגִמְרָא פֶּל שִׁינָנוּ בְּכֻלָּל פֶּל שֹׁכֵב: א"ל דא"כ גימא ג"כ פֶּל שִׁינָנוּ בְּכֻלָּל מְכַשְׁפָּה ל"ת יִשְׁנוּ ג"כ בְּכֻלָּל פִּי יִפְתָּה אִישׁ נֶעְרָה בְּתוּלָה דְסַמִּיךְ לִי כְּמוֹ דְדַרְשִׁינוּ סְמוּכִים לְעַנְיָן פֶּל שֹׁכֵב עִם בְּהֵמָה וְאַף דְזָה בְּחִדָּא פְּרָשָׁה וְזָה בְּב' פְּרָשִׁיּוֹת הָא בִּיבְמוֹת (דָּף ד' ע"א) דְרָשִׁינוּ סְמוּכִים לְעַנְיָן גְּדִילִים תַּעֲשֶׂה לָּהּ וְלֹא תִלְבַּשׁ שְׁעֻטָּנָא וְלַעֲנִיָּן לֹא יִגְלָה כְּנָף אָבִיו דְּהוּא ג"כ בְּב' פְּרָשִׁיּוֹת דִּי"ל דְּלֹא מְרַבִּינוּ מְסֻמוּכִים לְב"נ אֶלָּא כִּי שׁוּף דְּהוּא חַיִּיב מִיְתָה דְּכִיּוּצָא בְּהֵם יֵשׁ בְּהֵם אֲבָל דִּינֵי קְנֻסוֹת דָּאִין בְּהֵם כִּיּוּצָא בּוֹ לֹא: שְׁם אָף עַל הַפְּלָאִים מְנַה"מ: אָהָא דְאָמַר ר' חֲדָקָא בְּבִרְיָתָא לְעִיל (דָּף נ"ו ע"ב) אָף עַל הַסְּרִיּוֹס לֹא פְּרִיךְ מְנַה"מ דְּכָבֵר פִּי לְעִיל (דָּף נ"ז ע"א) אֲלִיבָא דְתַנָּא דְבִי מְנַשֶּׁה דְאֲתִיָּא כֵּן מְדַכְתִּיב שְׂרָצוּ בְּאַרְצָא.

אָף לַפ"ז קָשָׁה מֵאֵי פְּרִיךְ עַל הַפְּלָאִים מְנַה"מ הָא גַּם זֶה כְּבָר פִּי שְׁם דְאֲתִיָּא מְהֵעוּף לְמִינְהוּ וִי"ל דְּבִשְׁלָמָא אֲתַנָּא דְבִי מְנַשֶּׁה דְאָמַר סְתָם עַל הַפְּלָאִים וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ אֲפֻלָּאִים דְּהִרְבְּעָה דְנָקָא מִיְתִי שְׁפִיר מְהֵעוּף לְמִינְהוּ דְנָח דְכְּתִיב בְּב"ח אֲבָל ר' אֲלֵעָזָר דְאָמַר בְּבִרְיָתָא לְעִיל מְוֹתֵרִים ב"נ לְלִבּוֹשׁ פְּלָאִים וְלִזְרוּעַ פְּלָאִים וְאִין אֲסוּרִים אֶלָּא בְּהִרְבְּעָת בְּהֵמָה וְהִרְכַּבְתָּ אֵילָן פְּרִיךְ שְׁפִיר מְה"מ דְּבִזָּה אִין לְפָרֵשׁ דְאֲתִיָּא מְלִמִּינְהוּ דְהָא זֶה לֹא כְּתִיב רַק בְּבִהֵמָה וְאֲפִתִּי הִרְכַּבְתָּ אֵילָן מְנ"ל וְאָהָא מְתַרְץ שְׁמוּאֵל מֵאֵת חֲקוּמֵי תִשְׁמְרוּ וּבִזָּה א"ש הָא דְהִנְצִירָךְ שְׁמוּאֵל גַּם לְפָרֵשׁ כְּאִן סִיפָא דְקָרָא דְמַה בְּהֵמָתָךְ בְּהִרְבְּעָה דְבִזָּה אֲתִי לְתַרְץ לְמָה דְחִיבִים אֲהִרְכַּבְתָּ אֵילָן וְלֹא אֲזַרִיעַת פְּלָאִים: שְׁם שְׁם כֵּן ד' אוֹתִיּוֹת: מְזָה מְשֻׁמַּע דְכַש"כ דְשֵׁם שְׁל מ"ב שְׁם הוּא וּא"כ קָשָׁה עַל הַרְמַב"ם דְפֶסֶק (בפ"ב מהל' עכו"ם) דְאִין חִיבִים אֶלָּא עַל שְׁם יו"ד ה"א אוֹ אֶל"ף ד'.

וְנִלְע"ד דְשֵׁם שְׁל מ"ב וְשֵׁל י"ב הוּא ג"כ שְׁם הַמִּינוּחַד דִּיּו"ד ה"א אֶלָּא דְנִקְרָא לְפִי אוֹתִיּוֹתָיו. וְכֵן מוּכַח מְהָא דְאֲמַרִינוּ רִישׁ פֶּרֶק עֲשֶׂרָה יוֹחֲסִין דְכֹהֲנִים הָיוּ מְכַרְכְּבִים אֶת הָעַם בְּשֵׁם כֵּן י"ב אָף דְכְּתִיב כֹּה תִבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמַר לָהֶם יְבָרְכֶךָ ה' אֶלָּא וְדֹאֵי דְשֵׁם כֵּן מ"ב הוּא ג"כ הַשֵּׁם שְׁל יו"ד ה"א: שְׁם עוֹמְדִים מְנָלָן: ק"ק מֵאֵי פְּרִיךְ דְלָמָּא לְכַף הָיוּ צָרִיכִים לְעַמּוּד מְשׁוּם דְצָרִיכִין לְקַרְוַע וְאִין קָרִיעָה אֶלָּא מְעוּמַד כְּדִאֲמַרִינוּ בְּמ"ק (דָּף כ' ע"א) וְזָה יוֹתֵר מְדוּנָיִק בְּלִישְׁנָא דְמִתְנִיתִן מְשׁוּם דְקִתְנֵי הֵךְ וְהַדְיָנִים עוֹמְדִים לְאַחַר שְׁהַזְכִּירוּ אֶת הַשֵּׁם וְקוֹדֵם הַקָּרִיעָה וְאִי הַעֲמִידָה מְשׁוּם הַזְכָּרַת שְׁם הָא קוֹדֵם הַהַזְכָּרָה הִנֵּה לָהֶם לְעַמּוּד.

וִי"ל דְלֹא אֲמַרִינוּ דְאִין קָרִיעָה אֶלָּא מְעוּמַד אֶלָּא דְנָקָא גְבִי קָרִיעָה דְעַל מִיתַת קְרוּבִים דְהִתְם כְּתִיבָא גְבִי אִיּוֹב וְדוּד אֲבָל דְבִרְכַּת הַשֵּׁם דְלֹא כְּתִיבָא לֹא וְאַף דִּילְפִינוּ לְקַמְן קָרִיעָה קָרִיעָה הָא ע"כ מְהֵךְ דְוִיקְרַע דְגְבִי אִיּוֹב לֹא יִלְפִינוּ דֹא ל"כ גִּילְף ג"כ אִיפְכָא הֵךְ דְאִיּוֹב מְהֵךְ דְבִרְכַּת הַשֵּׁם דְלֹא מְאַחִין וְכְמוֹ שֶׁהִקְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּאַמְתָּ בְּשִׁמְעָתִין.

אֲכֵן מְמַה שֶּׁפְּתַב מְהִרְש"ל בְּשִׁמְעָתִין מְשֻׁמַּע דְסוּבֵר דְגַם קָרִיעָה דְמְבָרַךְ הַשֵּׁם צ"ל מְעוּמַד. וְמַה שֶּׁהִכְרִיחוּ לְזָה לְפָרֵשׁ דְעַת הַתּוֹס' לְמָה דְמִיְתִי הֵךְ דְאִיּוֹב נִלְע"ד לִיִּישׁב בְּפִשְׁטוֹת דְהָא דְאֲבָל חִיב לְקַרְוַע יִלְף בְּמ"ק שְׁם מְדַכְתִּיב וּבְגִדְכֶם לֹא תִפְרוֹמוּ מְשֻׁמַּע הָא אַחַר יְפָרוֹם וְא"כ לֹא כְּתִיב לְשׁוֹן קָרִיעָה פֶּלֶל וְאִיךְ שִׁינָה לְמִילָף קָרִיעָה קָרִיעָה לְכֵן הִנְצִירְכוּ הַתּוֹס' לְהִבִּיא הֵךְ קָרָא דְאִיּוֹב דִּילְפִינוּ מִיְנִיָּה דְקָרִיעָה מְעוּמַד וּמְזָה מוּכַח דְקָרִיעָה זֶה הִיא מְשׁוּם

אבלות וא"כ פתיב לשון קריעה גבי אבילות ושייך שפיר למילף קריעה קריעה: שם
השומע אנפיה מפי נכרי: א"ל הא זה ע"כ לא איירי אלא בכינויי דאי בשם המיוחד מי
גמירי פדאמרין לקמן וא"כ מאי איירי נכרי אפילו ישראל דהא סבר אידיך דר"י אמר
שמואל דאין קורעין על הכינויי די"ל דלא אמרין לקמן דלא גמירי אלא דלא רגילי ביה
כ"כ ושייך למימר נתמלא הפגד פולו קרעים וכמו שפירש רש"י אבל מ"מ אפשר דאיפא
חד ביה דגמיר ולעולם בשם המיוחד איירי: שם ופליגא דר"ח בתרנויהו: א"ל לפי מה
דסבר ר' מיישא לעיל (דף נ"ו ע"א) אליבא דרבנן דב"נ חייב גם על הכינויי אבל לא
ישראל וכמו שפירש גם הרמב"ם א"כ מנ"ל דפליג ר"ח אתרנויהו דלמא מודה ג"כ להא
דאין קורעין על הכינויי פיון דריא"ש ע"כ בישראל איירי דהא על הנכרי אין קורעין
פלל ובישראל אין קורעין רק על השם המיוחד דחייבין עליו מיתה אבל על פינוי דאין
חייבים עליו מיתה לא אבל ר"ח דע"כ איירי בנכרי פדדייק בגמרא דחייב מיתה גם
אפנויי לכן אמר שפיר דקורעין גם אפנויי אבל לעולם לענין ישראל מודה לריא"ש
דאין קורעין על הכינויי די"ל פיון דהא דנכרי חייב מיתה יותר מישראל אין זה משום
חומרא דכינויי גבי נכרי יותר מישראל אלא משום דבנפריס אזהרה שלקהם זו היא מיתתן
משא"כ גבי ישראל א"כ לא שייך לחלק בזה לענין קריעה: שם וש"מ בזמן הזה הוא
דלא.

פירוש משום דאין מתיראין מב"ד וא"כ ע"כ מוכח דסובר דב"נ נהרג על הכינויי דאי
פטור א"כ מ"ש בזמן הזה דוקא הא בזמן דיננו תקיפא ג"כ אין להם ליבא. ומזה ראיה
לפסק הרמב"ם (פ"ט מהל' מלקים ה"ג) שפסק הרמב"ם פן וע"ש בכ"מ ולקחם משנה
שנדחקו ליישב למה דפסק הרמב"ם כר' מיישא לעיל (דף נ"ו) ולפ"ז א"ש דע"כ ר' חייא
קאי כנותיה ובפרט פיון דהרמב"ם פסק בהא כר' חייא דחייבין קריעה גם על הכינויי:
שם סתמא כר"ע דמקיש ב' לג'.

כר"ש לא בעי למימר דמקיש ג"כ ב' לג' במתניתין דמפות (דף ה' ע"ב) לענין דאין נעשים
זוממים עד שזומו שלשתן דאין סברא שייבדקו אותן פי היכי שיהיו פטורין אם יזומו
אלא מסתמא הוא לזכות אותו שמעידין עליו וכמו שפירש רש"י פי היכי שיצורף לעדות
אם קרוב או פסול הוא ויבטל על ידו ולכן נקט רש"י ג"כ מימרא בתרא דר"ע שם ולא
מימרא קמא לעשות דינו פיוצא באלו דמסתמא אזכות קמהדרין ולא בודקים את
השלישי לחובה אלא לזכות: שם בתוספות ד"ה חוקים שחקקתי לה.

ומפרש ר"ת דאי לאו את חקותי: והשתא מתורץ מה שהקשו מהמרביע ב' מינים דאי
לאו דילפינן מלמינהו דיבשה דקאי חוקים שחקקתי לה עליו מלמינהו לחוד לא הוי מצינו
למילף וגם מה שהקשו מפרק אלו טריפות דגם שם הפירוש הוא דאי הנה פתיב בגופיה
הוי ילפינן בגז"ש מיבשה: שם בד"ה חקותי דהשתא.

דב"נ נצטוו על העריות: ואף דבאותה פרשה פתיבי ג"כ עריות דחייבי פרישות ועליהן
ב"נ אינן מוזהרים לר"מ לעיל (דף נ"ז ע"ב) נהרי ע"כ קאי חקותי אבל מה דכתיב שם
פדהקשו התוס' לעיל לענין שעטנז צ"ל דר"מ לית ליה דר"א דדריש חקותי אלא פרבנן
דלא דרשי פן: שם ד"ה הפלף קרע.

תיקמה האיה אָמרו לְמַלְךְ: עֵינַי בְּמַהְרָשׁ"א וּא"ל דְּאַפְתִּי מֵאֵי פְרִיָּה בְּתוֹס' דְּלִמָּא בְּאַמְת לֹא אָמרו וְהָא דְקָרַע מִפְּנֵי שְׂמוּעָה רְעָה וְאֵעִפ"כ דַּיִיק שְׁפִיר כְּמוֹ דְּמִשּׁוּם שְׂמוּעָה רְעָה אֵין חֲזִיבִין לְקָרוּע פְּעָמִים ה"ה ג"כ מִשּׁוּם בְּרַפְת הַשֵּׁם דַּע"כ מוּכַח דְּלֹא שְׁיָיָה בְּזָה שְׂמוּעָה רְעָה כְּלָל וְהֵינּוּ פְּדָאֲמַרִּינוּ בַּמ"ק דְּלֹא שְׁיָיָה זֶה אֱלָא בְּרוּב צִיבּוּר וּכְמַעֲשָׂה שְׁהִיָּה דַּא"ל"כ מַנ"ל כְּלָל דְּבְרַפְת דְּשֵׁם צְרִיָּה קְרִיעָה דְּאֵי מִשּׁוּם דְּכְתִיב קְרוּעֵי בְּגָדִים דְּלִמָּא הָיָה זֶה מִפְּנֵי שְׂמוּעָה רְעָה אַע"כ דְּלֹא שְׁיָיָה בְּזָה שְׂמוּעָה רְעָה כְּלָל.

וְרֵאִיתִי בְּתַשׁוּבוֹת מֵהַר"ק הֵבִיא הַכ"מ בַּה"ל עֲפוּ"ם שְׁהֵבִיא בְּשֵׁם שִׁטָּה אַחַת יָשׁוּב לְקוֹנְשֵׁיָא זֹו דְּהַתוֹס' דְּבִאֲוֹתוֹ פְּעַם גָּמְרוּ דִּינוֹ כֹּל שְׁיִמְצָאוּהוּ וְלָכֵן הֵנְצָרְכוּ לִזְמַר מַה שְׁשִׁמְעוּ בְּפִירוּשׁ וּמַה שְׁרָצָה לְדַיִיק מְזָה דְּרַבְּשָׁקָה יִשְׂרָאֵל מוּמַר הָיָה לֹא זְכִיתִי לְהֵבִין כְּלָל דְּגַם אֵי עֲפוּ"ם הָיָה ג"כ צְרִיָּה גְּמַר דִּין בְּעֵדִים פְּדָאֲמַרִּינוּ לְעֵיל דַּב"נ צְרִיכִים עֲדָה וְעֵדִים וְהַתְּרָאָה אֲכֹן בְּעִיקַר הַדְּבָר ג"כ יֵשׁ לְעֵינַי אֵיךְ שְׁיָיָה שְׁגָמְרוּ דִּינוֹ הָא אָמַרִּינוּ בַּב"ק אֵין גּוֹמְרִין דִּינוֹ שֶׁל אָדָם אֱלָא בְּפְנֵי וְהִכִּי הִלְכְתָא.

וְגַם קָשָׁה אֵיךְ שְׁיָיָה לְמִימַר דְּמִשּׁוּם גְּמַר דִּין אָמְרוּ כֵּן לְפָנֵי חֲזַקְיָה הָא אֵין מוֹשִׁיבִין מְלָךְ בְּסַנְהֶדְרִין לְדוּן דִּינֵי נְפֻשׁוֹת וְאֶפְיָלוּ מִמְּלַכֵּי ב"ד וְכִמוֹ שְׁפָתְבוּ הַתוֹס' לְעֵיל (דָּף י"ט ע"א) בַּד"ה אָבֵל ע"ש: שֵׁם ע"ב בְּמַתְנִיתִין וְהָאֲמַר לֹא אֵלֵי אַתָּה: א"ל הָא לֹא שְׂאִין בּוֹ מַעֲשָׂה הוּא דִּי"ל דָּאָרְף דְּאָמַרִּינוּ דְּאֵין לִוְקִין עַל לֹא שְׂאִין בּוֹ מַעֲשָׂה זֶה דְּוָקָא לְעֵנָן מְלָקוֹת דְּגָמְרִינוּ בְּמַכּוֹת (רִישׁ פ"ג) מְלַעֲשׁוֹת אָבֵל מִיְתָה חֲזִיב אֶפְיָלוּ אֱלָאוּ שְׂאִין בּוֹ מַעֲשָׂה.

וְכֵן מוּכַח מֵהָא דְּאָמַרִּינוּ לְקַמָּן (דָּף ס"ה ע"א) ר"ל אָמַר יְדַעוּנֵי לְפִי שְׂאִין בּוֹ מַעֲשָׂה וְאֵעִפ"כ חֲשִׁיב בְּמַתְנִיתִין לְעֵנָן מִיְתָה: שֵׁם בְּגָמְרָא וְלִיְחָשֵׁב נְמִי זֹורֵק: עֵינַי בְּר"ן שְׁמִסְנוֹפֵק בְּזָה אֵיִלְפִי הָאֲמַת לֹא מִיְחֲזִיב אֲמַקְבֵּל וּמוֹלִיָּה דְּדַלְמָא רַק הַמְקַשֵּׁן לֹא רְצָה לְהַקְשׁוֹת מְזָה כְּמוֹ שְׁפָתְב רַש"י מִשּׁוּם דְּלֹא כְּתִיב בְּפִירוּשׁ אָבֵל לְפִי הָאֲמַת מִיְחֲזִיב.

וּלְפַעַנ"ד מוּכַח דְּלֹא מִיְחֲזִיב מֵהָא דְּאָמַרִּינוּ בְּחֻלִּין (דָּף ל"ט ע"ב) חֻלִּין שְׂאִין מְחַשְׁבִּין אֱלָא בַּב' עֲבוּדוֹת אֵינּוּ דִּין כּו' ע"ש וְאֵי לְפִי הָאֲמַת יְחֲזִיב גַּם אַעֲבֹד בְּקַבְלָה וְהוֹלָךְ מַנ"ל הִיא גּוֹפָא דְּאֵין מְחַשְׁבָּה פּוֹסְלַת בְּהֵן דַּמ"ש מְחַשְׁבָּה בְּהֵן מְחִיב דְּתַרְנוּיָהּ חַד טַעְמָא הוּא מִשּׁוּם דְּלֹא כְּתִיבָא בְּפִירוּשׁ בְּקָרָא וְאֵי חֲזִיבִין עֲלֵיהֶן הָרִי כְּתִיבָא בְּכָלֵל בְּלַתִּי לַד' לְבַדוֹ וּמַהִיכִי תִיְתִי דְּלֹא יְפֹסֹל מְחַשְׁבָּה בְּהֵן אֱלָא ע"כ דְּגַם לְפִי הָאֲמַת לֹא פֹסֹל וְכֵן ג"כ דַּעַת הַרְמַב"ם בַּפ"ג מַה עֲפוּ"ם: שֵׁם הֵיִתִּי אֲמַר בְּזוּבַח קְדָשִׁים בַּחוּץ: ק"ק דַּא"כ בְּלַתִּי לַה' לְבַדוֹ ל"ל.

וְעוֹד מַהִיכִי תִיְתִי לְאוּקְמָא דְּוָקָא בְּקְדָשִׁים בַּחוּץ דְּלִמָּא אֲשׁוּחַט אוֹתוֹ וְאַת בְּנוֹ אוֹ קְדָשִׁים בְּעֵלֵי מוּמִין וְכַדוּמָה מְשָׁאָר לְאִנְיָן שְׁפָתְבָה הַתוֹרָה לְעֵנָן שְׁחִיטַת אִיסוּר. וי"ל דְּבְקְדָשִׁים בַּחוּץ כְּתִיב וְהִבְיָאֵם לַה' אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֲלֵמָּא דְּשְׁחִיטַת קְדָשִׁים בַּחוּץ מְתַנַּגֵּד לְזָה וּמְקַרִּי שְׁחִיטָה שְׁלֹא לַה' וְהַשְׁתָּא א"ש דַּה"א דְּבַלְתִּי לַה' לְבַדוֹ אֲתִי לְהוֹרוֹת דְּבְקְדָשִׁים בַּחוּץ אֵיִרִי דְּהֵינּוּ מִי שְׁזוּבַח בְּלַתִּי לַה' וְכַדְכְּתִיב וְהִבְיָאֵם לַה' יְחִרָם: שֵׁם יְכוֹל שְׂאִנֵּי מְרַבָּה הַמְגַפָּר וְהַמְנַשֵּׁק וְהַמְנַעִיל: ק"ק דַּא"כ לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה ל"ל תִּפְּוֹק לִיָּה מְלֹא תַעֲבָדֵם כְּקוֹנְשֵׁיַת הַתוֹס' דַּהַשְׁתָּא לֹא שְׁיָיָה כְּתִירוּצָם דְּאֵי גַם בְּמַגְפָּר וּמְנַשֵּׁק יֵשׁ מִיְתָה אֵין חֲזִיבִין בֵּין הַשְׁתַּחֲוָה לָהֶם וּמַהִיכִי תִיְתִי הַשְׁתַּחֲוָה דְּוָקָא.

וי"ל דבדברי הר"ן הנ"ל א"ש דהוי מוקמינו לא תשתנה להשתחוא דרף בזיון: שם יצתה השתחוא לידון בעצמה: א"ל דאימא יצתה ללמד על הפלל פולה דאין חייבים אפילו בכדרכה אלא דרף פבוד כמו השתחוא ולמעוטי פוער לפעור או זורק און למרקולים דלא די"ל דא"כ דבהשתחוא פדרפה איירי וילף ויעבוד ל"ל הא נוכל לילף במה מצינו מהשתחוא: שם בתוספות ד"ה זובח לאלהים.

לא מיחייב אלא בעבודת פנים: ק"ק דא"כ וילף ויעבוד ל"ל. וא"ל דאי לאו וילף ויעבוד הוי אמרינו דמזביחה גמרינו כל העבודות ולכן פתיב פלל דוילף ויעבוד ויצא זביחה מן הפלל להורות דרק אזביחה ועבודת פנים הא בלא"ה ע"כ ליפא למימר פן דגמרינו מזביחה במה מצינו כל העבודות דא"כ בלתי לה' לבדו ל"ל ובשלמא מהשתחוא ל"ק דא"כ ל"ל די"ל דאצטריף להשתחוא דרף בזיון דמיחייב וכמ"ש הר"ן בשוב קושית התוס' ד"ה המקטיר אבל מבלתי לה' קשה.

ועוד קשה דאיך אפשר לומר דגם אעבודת פנים לא חייבין אלא בכדרכה דא"כ קושית התוס' לקמן בד"ה מנין לרבות במקומה עומדת ל"ל קרא להשתחוא ת"ל מדאימקיש לזביחה דלא שייף פתירוץם דהא באמת גם אזביחה לא מחייבים אלא פדרפה וי"ל דאז ה"א דכתיב השתחוא לחייב עליה אפילו בשלא פדרפה ובאמת הוי מצינו למילף זביחה איפכא מהשתחוא דאפילו שלא פדרפה מיחייב אבל לעולם זובח לאלהים לא הוי מוקמינו רק לכדרכה: שם ד"ה אזהרה מניין.

וא"ת ות"ל מהיכי דנ"ל אזהרה: אין להקשות הא אמרינו לקמן (דף ס"ג ע"א) דאין לוקין אלא תעבדם משום דלאו שבפלות וא"כ אי אתיא השתחוא מפסוק זה אין עונשין אלא מיתה די"ל דאף דאין לוקין אלאו שבפלות משום דלא דמי ללאו שבחסימה כמו שפירש ריש פרק אלו הן הלוקין זה דוקא לענין מלקות אבל מיתה חייבים אפילו אלאו שבפלות כדמוכח מהך ברייתא גופא דלקמן דילף בן סורר ומורה מלא תאכלו על הדם וחשיב ליה לאו שבפלות אלמא דעונשין מיתה אאזהרה בלאו שבפלות ואי משום דבבן סורר ומורה גלי קרא בפירוש מיתה גם הכא גבי השתחוא גלי קרא ולכן מקשו התוס' שפיר: שם בא"ד.

וי"ל דאי אתיא לאזהרה דהשתחוא: א"ל איך אפשר לומר דלא תעבדם אהשתחוא קאי והא כבר פתיבא ברישא דקרא לא תשתחנה להם די"ל פיון דהשתחוא אפתי לא ידעין מפי לא תשתחנה שפיר ה"א דאתי חז לכדרכה ושלם פדרפה וחד לשלא פדרפה כדאמרינו לקמן (דף ס"ג ע"א): שם דף ס"א ע"א בגמרא שלא פדרפה מהשתחוא נפקא: עיין מה שכתב המהרש"א בזה בשם התוס' דזבחים ואין פוננתם לפרש דברי ר' אלעזר דאיירי קרא במחשבין מעבודה לעבודה דבדברי ר"א ודאי אי אפשר לפרש הכי אלא משום דכל קושית הגמ' היא אי ס"ד דהשתחוא יצאה ללמד על הפלל פולה ולא יזבחו למאי אתי דליפא לאוקמי לכדר"א ואהא הקשו דלמא אוקי ליה למחשבין וכן הוא ג"כ בתירוץ הגמרא דזובח איירי דלא לפרש דברי ר"א אתי אלא לפרש קרא היכי איירי: שם תנהו ענין לשלא פדרפה: ומהכא נפקא אזהרה לשלא פדרפה בזביחה וא"ל אפתי אזהרה בשאר עבודות פנים מנ"ל די"ל פיון דהשנה הפתוב דבלתי לה' לבדו שאר עבודות פנים לזביחה לענין עונש ה"ה ג"כ לענין אזהרה ודע שאין להקשות איך ילפינו

מבלתי לה' עבודת פנים הא אצטרף ליה לכדדרשינו בע"ז (דף נ"א ע"א) דשוחט בע"מ לע"ז פטור פניו שאינו ראוי לפנים ע"ש.

די"ל דתרתמי שמעת מניה דמרבינו מבלתי לה' פל מה שנעשה לשם וממילא ממעט ג"כ פל מה שאינו ראוי לשם דהיינו בעל מום ועכ"פ יצא לנו בזה לתרץ קושית הר"ן שהקשה לעיל אי ס"ד דיצא זביחה ללמד על הפלל פלו בלתי לה' לרבות שאר עבודות פנים ל"ל ולפי הנ"ל אינו מותר דאצטרף למעט בעל מום: שם והאנו תנו האומר אעבוד: מכאן קשה על מה שכתב המהרש"ל במתניתו דהמקבילו עליו לאלוה איירי באומר אלה ואעבוד א"כ מאי מקשה הא שפיר קתני גם אומר במתניתו וא"ל דא"כ אפתי קשה במתניתו גופא מרישא לסיפא דרישא קתני עובד דוקא ובסיפא קתני גם אומר דז"א דאף דהמקשן אפתי לא ס"ד לפרש דלא זו אף זו קתני דא"כ לא מקשה מידי וכדמתרץ רבינא באמת לקמן היינו דוקא בב' משנות המרוחקים זמ"ז ונפסק ביניהם בדינים אחרים בזה דחיקא ליה לפרש דלא זו אף זו קתני אבל באותה משנה גופא נדאי דאמרינו הכי פדמוכח מהו מתניתו גופא דתני אעבוד אלה ואעבוד גלוי ונתני גלוי ונעבוד לחוד וכ"ש אעבוד אלה ואעבוד אלא ע"כ דלא זו אף זו קתני.

וכן קשה דלתירוץ רב יוסף ואב"י נרבא לקמן אפתי קשה ממתניתו דהכא דהא באמת סברא דאלה ואעבוד חייב. וי"ל דהמהרש"ל לא כתב פן אלא לפי תירוץ קמא דהש"ס באומר אינו מקבילו לאלוה אלא בעבודה דלפי תירוץ זה אמרינו דכשאומר אלה ואעבוד מקבילו לאלוה כמו שפירש רש"י ולכן שפיר יש לפרש במתניתו דמקבילו עליו לאלוה איירי באומר אלה ואעבוד אבל לפי סברת המקשן ושאר תירוצי הש"ס באמת לא אמרינו הכי דמהיכא תיתי לפרש המקבילו לאלוה באלה ואעבוד: שם דכתיב לא תעשה לה פסל: לא מפורש איה דרש מקרא זה ודחוק לומר דדריש לה לשון אותה דאין זה במשמעות הלשון ועוד דהרי לעגנו המסית איירי השתא ואיה מרומז בזה דפלחו ליה דוקא.

ולכן נראה דאסיפא דקרא סמיה דהיינו לא תעבדם דדרשינו מיניה לקמן דנעבד פהמן חייבים על השתחוואתו ובהכי קאמר דהכי דפלחו ליה נדאי מסית הוא דהא המשפתחים הם ע"ז ממש מולא תעבדם: שם בתוספות ד"ה ר"ל אמר מותרת.

פירוש בהנאה: ועיין מש"כ בזה בזבחים (דף י' ע"א) ואף דרב ענן אמר שמואל אית ליה בחוליו (דף ד' ע"ב) דמומר לע"ז מותר לאכול משחיטתו מ"מ לא מסתבר להתוס' למימר דר"ל קאי פנותיה משום דאסיק ליה הש"ס התם בתויבתא: שם בד"ה איכה יעבדו.

דמזביחה נפקא דוקא עבודת פנים: פירוש מדפרט הפתוב בהני שחייבים שלא פדרפה ע"כ באחרינא אין חייבין אלא פדרפו ולכן איכה יעבדו ל"ל ומה שהקשה המהרש"א בזה לא נתברר לי לפ"ד: שם בא"ד.

אע"ג דעבודתה דרף בזיון: פירוש דהא דגרע דרף בזיון אף שדרף אותה ע"ז לעבדה בכף היינו דאף דהגוים עובדים אותה בכף מ"מ לגבי ישראל העובד אותה אין זה דרף עבודה ולכן יש סברא שלא לחייב אבל אי ילפינו מהשתחוואה דבכל עבודות חייבים ושללא פדרפה הרי דחייבים על עבודה שעובדים בה אחרים דאף דע"ז זו אינה נעבדת בכף מ"מ פניו שאחרים נעבדים בכף שם עבודה על מעשה זה שעשה לע"ז וחייב עליה.

ולכן סברא ג"כ שישחייב על עבודה דרף בזיון דארף אם לגביה לא יקרא זה דרף עבודה מ"מ פיון ששם עבודה עליה לגבי אחרים חייבים עלי' והיינו מה דדייקו בתוס' פיון שעובדים אותו בכך ועיין במהר"ם שגדחק לפענ"ד מאוד בדעת התוס': שם ד"ה מנין לזובח.

דמזובח לאלהים נ"ל: עיין בתוספות ריש פרק השוחט והמעלה שבארו יותר בזה: שם ד"ה האומר אעבוד. וקשה דאפתי לא ס"ד הך טעמא: וי"ל לשיטת רש"י לפי מה שמשמע מדברי הר"ן לקמן וכן פירש המהר"ם בפירושו דרב יוסף מיינתי ראיה מלא תאבה דיחיד הנסיח חייב באמירה דלא תאבה לשון יחיד משמע ולכן שפיר י"ל דבאמת כבר ס"ד דרשה דלא תאבה והא דמיינתי ליה רב יוסף היינו רק להביא ראיה למה שתי' פאן ביחיד הנסיח וכמו שהביא גם אבני בתירוץ ראיה מהך דלא תאבה אף שהוא ע"כ כבר ידוע ליה מדרב יוסף דהא הקשה עליו: שם בד"ה ומר סבר.

דאמר מ"ש איהו מנין: א"ל דא"כ למה כ"ע מודו היכא דפלחו ליה דמיינתי משום מסית הא בשעה שהסית שייך ג"כ הך טעמא דלא חשיב כ"כ מסית דמיינתי אמר דלא ישמעו לו דמ"ש איהו מנין די"ל דהיכי דפלחו פשרואה שרוצים לעבדו הנה לו לחזור ומדלא חזר מיינתי אבל כשאמרו אין גם לאחר שאמרו פן אין הוכחה שרוצים לעבדו דשמא אחוכי עלי': שם ע"ב בגמרא ואין דקאמר אחוכי עלי': א"ל הא בב"ק (ס"פ החובל) קאמר בפשיטות דיש הן שהוא פלאו והכא משמע דפליגי תנאי בהכי די"ל דלאו בהכי פליגי אלא אי אמרינן דמסתמא אחוכי עלי' כמו התם בחבלת גופו או לא: שם רבים מימלכי ולא טעו בתריה: הר"ן גרס איפכא משום דקשיא ליה דמתניתין דאעבוד ליפא לאוקמי ביחיד משום דתני בסיפא גלף ונעבוד ע"ש אכן לשיטת רש"י ג"כ יש לפרש דגלף ונעבוד אנוסית ואמסית קאי ולעולם ביחיד הנסיח איירי: שם וא' רבים הנסיחים: דהיינו עיה"נ כדמשמע בסיפא דהך ברייתא אכן קשה לר"ש דסבר לקמן (נ"פ פ"ט ע"ב) דקרא דמסית דוקא במסית יחיד איירי אבל מדיחי עיה"נ הם בחנק הרי דברבים הנסיחים אין לו דין מסית וא"ל דהך ברייתא באמת לא אתיא כר"ש אלא פרבנן דסברי (שם) דמדיחי עיה"נ בסקילה א"כ מאי פריף מהך ברייתא אתירוץ ר' יוסף דלמא מתניתין דא' העובד אתיא ככ"ע וגם כר"ש ולכן לא נקט אמירה דאינה ברבים הנסיחים דלר"ש שפיר יש לחלק בין רבים הנסיחים ליחיד הנסיח וברייתא דלא חילקה אתיא פרבנן אכן לפי מש"כ הר"ן דברבים הנסיחים דברייתא לאו דוקא עיה"נ קאמר אלא שאר יחידים הנסיחים ע"ש אתי שפיר: שם לא זו אף זו קתני: לכאורה הנה לנו לפסוק פרבינא דבתרא הוא וא"כ בין בגיסת בין בעובד דהיינו נוסת מפי עצמו יתחייב באומר אלה ואעבוד אכן ראיתי ברמב"ם (פ"ה מה' עכו"ם הל' ה') שהביא דין זה רק לענין גיסת ושם (פ"ג ה' ד') לענין ע"ז בלא גיסת הביא דאומר לו אלי אתה מיינתי דלעיל ולא הביא דגם באלף ואעבוד מיינתי וזהו אינו לכל תירוץ הש"ס דקאן רק לתירוץ אבני דלכל תירוצים אחרים הנה לו לחלק או גבי מסית או גבי עובד ולא לכתוב במסית סתמא ובעובד כלל וכלל לא וצ"ע למה בחר דוקא בתירוץ אבני ודחיק לומר שמה שכתב בפ"ג אחר שכ' האומר לו אלי אתה וכן כל פיוצא בזה עכ"ל שפנון להך דאלף ואעבוד שאין זה פיוצא דהאומר לו אלי אתה: שם אי קבלה עליה אין: א"ל איף שייך שקבלו לאלוה לגבי שוגג ומפי' רש"י נראה דגם לגבי פליגי דמשפחת לה באומר מותר שאין ע"ז

בתורה ועבדו בקבלת אלוה וכמבואר לקמן בשמעתן: שם רבא אמר פטור: עיין בר"ן
שהביא בשם הר"ר דוד לתרץ מה שהקשו בתוספות מהא דיהרג ואל יעבור דבאמת היכי
שנאנס לומר אלי אתה בהדי עבודה גם רבא מודה דחייב ובהא אמרינן דיהרג ואל יעבור
והא דפליגי היינו דוקא בעבודה לחוד בלא אלי אתה ע"ש אכן לפ"ז ק"ל מאי קאמר
אבני מנא אמינא לה הא כל הנה ג' ראיות יש לפרש דאירי באמר אלי אתה מאהבה
ויראה בהדי עבודה דבהא גם רבא מודה דמייחשב ע"ז גמור: שם מאי לאו א' העובד
מאהבה ומיראה: עיין מה שהקשה מהרש"א בזה והנה נדאי מהא דמקשה עובד אין אומר
לא ליפא קושיא דהאי מצי סבר פרבא אלא קושיתו היא מדהוצרה אבני לתרץ ובה י"ל
דמ"מ הוצרה אבני לתרץ דגם אי מהא דקתני עובד ליפא קושיא מ"מ קשה מא' הזבח
דאירי לדידה בכדרכו וכמו שפירש רש"י ומשמע מהני דוקא עובד בכה"ג אבל אומר
לא וכן קשה מהא דקתני האומר לו אלי אתה דמשמע בהכי דוקא מיחייב אבל באומר
אלה ואעבוד לא גם ל"ק לאבני אי האי זובח ומקטיר אירי בכדרכו א"כ מנ"ל דחייבין
בד' עבודות שלא פדרפה וכי ס"ד דיפלוג אהו דינא די"ל דנדאי מודה דמייחייב פדררש
בפרייטא מקרא רק דקאמר דמתניתין לא אירי בכה"ג ולכן א"ש הא דנקט במתניתין אבל
המגפף והמנשק כו' ולא בסתם אבל שלא פדרפה דבאה להוציא עבודת פנים דחייבין
אפילו בשל"כ אכן ק"ק פיון דלאבני א' הזבח כו' דמתניתין אירי בכדרכו וא"כ לא נקט
הני אלא לדוגמא וה"ה כל עבודה פדרפה א"כ למה הוצרה אבני לתרץ אהא דמקשה
לעיל וליחשב נמי זורק דזורק היינו מנסף הא ל"ק רק לפי תירוץ ר' ירמיה דמתניתין
אירי בעבודת פנים א"כ ליחשב נמי הו עבודת פנים אבל אי אירי בכדרכו אטו תנא
פי רוקלא ליחשב וליזיל כל עבודות פדרפה וי"ל: שם והא הן מיראה הוי נעבד: א"ל
דדלמא אזהרה איפא אבל מיתה ליפא דכבר תירץ מהרש"א דאי איפא אזהרה א"כ
בכלל ע"ז ומיתה נמי איפא אכן קשה לפי מש"כ הר"ן בשם הרמב"ן דהא דאבני סבר
חייב אף דנהי חייב למסור את עצמו לכתחלה מפל מקום היכי דלא מסר את עצמו לא
מייחייב מיתה משום דמיראה דקאמר לאו היינו מחמת מיתה אלא מחמת ממון א"כ מאי
מיתי אבני ראיה מהא דנעבד כהמן תקשי איהי לנפשיה דהא התם יראת מות הנה דהא
עבירת ציווי המלה הנה וכאשר באמת רצה המן להמית את מרדכי ונהי ביראת מות
לכ"ע לא מייחשב ע"ז לחייב מיתה אם עבר: שם ברש"י ד"ה נעבד כהמן.

דאי לאו הכי לא הנה מרדכי מתגרה בו: ק"ק לפי מה שכתבו התוס' בשם המדרש שהיו
צלמים על לבו מאי ראיה היא זו דהמן גופיה ג"כ הנה נעבד וא"ל דברייטא לא סברה
פהמדרש מ"מ לפי מה שתירצו התוס' דרבא ע"כ סובר דלכך לא השתחוה מרדכי להמן
שהיו צלמים על לבו א"כ מנ"ל פלל להברייטא דהמן הי' נעבד הא לרבא ע"כ היו צלמים
על לבו ומזה לכאורה ראיה לתירוץ בתרא דהתוס': שם בד"ה ושון שבשעירה.

והיחיד מביא פשבה: פאן לא הוצרה רש"י לפרש אם נאכל או נשרף דקרנן פשבה או
שעירה שהוא נקבה לעולם אינו נשרף רק נאכל דנקבה אינה אלא חטאת או שלמים
ותרונייהו נאכלין אבל בשעיר דאיפא ג"כ שעירי עולה או שעירים הנשרפים שאינם
נאכלים בו הוצרה לפרש דנאכל וכן גבי פ' איפא שאינו נשרף כגון פ' שלמים שנאכל
לכן הוצרה לפרש בו שזה נשרף: שם בד"ה ושון שאינו שגגתו תרי זימני: ק"ק
הנה ב' זימני לרבנן למאי אתו ועיין בהוריות: שם בתוספות ד"ה רבא אמר.

היכי דלא מסר עצמו לא מיחייב מיתה: א"ל דא"כ מ"ט דאפיי דמחייב מיתה בעבד מיראה די"ל דיראה דהכא לאו היינו יראת מות אלא יראת ממון וכמו שפי' הר"ן: שם בא"ד. וחי בהן ולא שימות בהן: ק"ק דאפתי תקשי הא בפרהסיא מודה התם דיהרג ואל יעבור ואפתי תקשי לרבא אמאי יהרג הא לא עביד מידי פיון דלא קבלג' לאלוה וכמ"ש התוס' דהיה לו למרדכי להשתחות להמן אי לא שהיה צלמים על לבו ובשלמא לתירוץ בתרא דמשום קדוש הי' ניחא אבל לתירוץ קמא קשה ועוד קשה אמאי שתייצו התוס' דא"כ מפל הברייתות לא מק' מידי זה לפי האמת ק' מאי מקשה מהברייתות דלמא אתי כמ"ד דיהרג ואל יעבור ובאמת לא נימא דהיכי דלא מסר דאינו חייב מיתה וי"ל דזה גופא רצו התוספות להוכיח דע"כ דאמרין הכי דגם למ"ד דיעבור ואל יהרג עכ"פ קשה מפרהסיא דאל"כ אלא רבא לטעמיה אגיל תקשי מאי פריה מפל הני ברייתות.

ועוד י"ל בתירוץ קושיא שני' דהתוס' רצו להוכיח בזה מש"כ בע"ז שם דרבא רק אליבא דר' ישמעאל קאמר וליה לא ס"ל וכמש"כ המהר"ם אכן פתירוצנו קמא ע"כ צריה לפרש בשבת (דף ע"ב ע"ב) שלאחר שהביאו שם ג"כ מש"כ ה"כא דל"ל דרבא לטעמיה דא"כ לא מקשה מידי מפל הנה ברייתות דמיתו הביאו שם עוד קושיא בשם הרשב"א ואי הפי' בדבריהם הוא שרצו להוכיח מדאקשי מהנה ברייתות דע"כ רבא אליבא דר' ישמעאל קאמר וליה לא ס"ל מאי הביאו עוד אח"ז קושית הרשב"א הא גם היא מתורצת בתירוץ זה ע"ש: שם בא"ד.

אמאי לא השתחוה מרדכי להמן: א"ל דלמא בפרהסיא היה. ולקמן בפ' בן סורר אמרינו דפרהסיא בכל המצות יהרג ואל יעבור די"ל דהכא גרע משאר מצות דליכא איסור פלל לרבא ועוד הא השתחוואה שמנע מרדכי מהמן היתה בשער המלך ושם לא היה יושב שום א' מהיהודים רק מרדכי לבדו פנראה מהכתובים ובפרהסיא לא הוי רק לפני עשרה מישראל פדאמרין לקמן: שם דף ס"ב ע"א בגמרא באומר מותר לגמרי: מה שק' מסוגיא זו אמה שפכת רש"י ריש פריתות פתבתי בספרי ע"ל שם: שם השתחוואה נמי ללא יצאת: א"ל דא"כ לא תעבדם ל"ל דאינו חייב אלא א' מהיכי תיתי לחלק די"ל דאי לא לא תעבדם ביותר הוי מוקמינו השתחוואה לחלק אתי מללאו ורק השתא דכתיב לא תעבדם ע"כ מוקמינו ללאו אכן ק"ק דא"כ אפתי מנ"ל דללאו יצאת דלמא לחלק אהשתחוואה גופא דחייב עליו בפני עצמו דהוא אינו בכלל לא תעבדם דהא כתיב לחוד לא תשתחוה להם ולא תעבדם וכמש"כ התוספות לקמן.

וי"ל: שם ר"י אומר ועשה מאחת מהנה: אף שבפ' פהן משוח פתיב דלא מיחייב רק בהעלם דבר ובזה לא שייך אחת שהיא הנה י"ל פיון דכתיב קודם כל החטאות לאו אפיהן משוח אלא אכל החטאות דכתיב אח"כ ושייך בהו הנה שהיא אחת קאי ולכן אמרינו לקמן דאלו ה"כ פתיב במשיח פר כו' דאכולהו קאי שם דכ"ע השתחוואה לחלק יצאת: ק"ק הרי בכריתות (דף ב' ע"ב) מצרכינו לענין עריות ב' קראי לחלק א' להורות דחייבין על א' בפ"ע דלא תימא עד דעביד להו לכולהו וא' שאם עשאן בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת וכן כתבו יצאת דהיינו להורות דחייב אא' בפ"ע דלא תימא דאינו חייב עד שיעשה להע"ז כל העבודות שעובדים אותה בכף או כל העבודות פנים ולהכי אתי השתחוואה לחלק דחייבים גם על א' בפ"ע כמו מפל התועבות גבי עריות אבל אפתי לית

לן קרא דאם עשאן פולן בהעלם א דחייבים על פל א' וא' גם מ"ט דר"י דאמר פוק תני
לברא וכן קשה ג"כ אמה דפריה בש"ס לקמן (דף ס"ג ע"א) ומי אמר אבני הכי והאמר
אבני שלש השתחנאות כו' דג"כ י"ל פן דבאמת אתי השתחנאה לחלק דלא תימא עד
דעביד לכולהו אבל עשאן בהעלם א' אינו חייב אלא אחת: שם חילוק מלאכה דע"ז נמי
תיפוק ליה: א"ל איך שנייה קושיא זו לרבי אבא דוקא אמתניתן דהוריות (דף ג' ע"ב)
הו"ל לאקשוני דאמרינן שם הורו ב"ד שיש ע"א בתורה אבל המשתחנה פטור הרי אלו
חייבים והרי ב"ד אין חייבים עד שיורו בדבר שזדונו פרת ושיגתו חטאת פדאמרינן שם
(דף ח' ע"א) ואי אתיא חילוק מאחת מהנה ע"כ השתחנאה ללא יצאת ואין פאן חטאת
די"ל דהמ"ל דמתניתן פרבי נתן אתיא דלית ליה דרשה דמאחת מהנה וע"כ צריך
השתחנאה לחלק אבל לרבי אבא דסבר למימר דרבי זכאי סבר פרבי יוסי פריה שפיר
דגם לר"י אפתי לא אתי שפיר: שם ברש"י ד"ה העלם דבר.

אבל המשתחנה מותר: ק"ק הא בכה"ג לא מקרי העלם דבר להתחייב עליו פיון
דהשתחנאה פתיבא באורייתא ה"ל דבר שהצדוקים מודים בו וכדאמרינן בהוריות (דף
ד' ע"א) ורק השתחנאה שלא פדרפה חשיב בש"ס שם העלם דבר וכה"ג הקשו התוספות
לעיל (דף ל"ג ע"ב) לענין הערעה ע"ש ואפשר לומר דרש"י לא רצה לפרש פאן אלא
החילוק שבין העלם פל הגוף להעלם מקצתו אבל לא שיתחייב בכה"ג: שם בד"ה אינו
חייב אלא אחת.

באזהרה א' הן לא תעבדם: א"ל דא"כ דטעמא דרבי זכאי מפח לא תעבדם איך תליא רבי
אבא זה בלחלק או ללא יצאת הא הכא ע"כ לא אתי לחלק פיון דכתיב לא תעבדם די"ל
דאי אמרינן לחלק באמת לא דרשינן לא תעבדם כמו לר' יוחנן וזה מוכח לפי רש"י
לקמן (דף ס"ג ע"א) דלא גריס ברבי אמי והשתחנאה ואעפ"כ פריה מהא דאבני אדר'
אמי דדריש לא תעבדם ע"ש אכן לפירוש התוספות שם בלא"ה א"ש דלא דריש ר' זכאי
לא תעבדם: שם בד"ה השתחנאה נמי.

ואע"פ שחייבים עליה מיתה: ענין בר"ן שהביא דעה א' שאין חייבין מיתה בהשתחנאה
למ"ד ללא יצאת אף דקשה לפי מה דאמרינן לקמן ג' השתחנאות ל"ל אחד לכדרכו וא'
לשלא כדרכו ואי אין בהשתחנאה אלא ל"ל לחוד שלא כדרכו שלו הוא בכלל לא תעבדם
דאתיא מיניה גיפוף ונישוק וכדומה וא"כ לא תשתחנה לשלא כדרכה למה ליה: שם
ד"ה תיפוק ליה מאחת מהנה.

מיהו תיפוק לן דחייב: ק"ק הא שמואל יליף בשבת (דף ע' ע"א) חילוק מלאכות ממנות
יומת ואמרינן שם דמאחת מהנה לא משמע ליה וכבר כתבו התוס' שם (דף ק"ו ע"א)
דר"ש פנותיה ס"ל וא"כ מאי קושיא ארבי אבא דלמא לעולם סבר ללא יצאת ומ"מ
ל"ק מאחת מהנה דלמא לא ס"ל פשמואל ור"ש וי"ל דודאי אי איפא למיזרש לחלק או
ללא ביותר דרשינן לחלק דלחומרא מקשינן וכמ"ש הר"ן ורק אליבא דר' יוסי רצה ר'
אבא לומר מדדריש התם ללא אף שיש לדרוש לחלק ג"כ רצה ר' אבא לתרץ דעת ר'
זכאי אבל אליבא דכ"ע ודאי יותר סברא לאוקמי לחלק מללא ולכן אף דשם לא דריש
ליה ר"ש ושמואל לחלק היינו משום דכבר פתיב מות יומת אבל הכא דלית לן קרא ודאי
יותר סברא לאוקמי לחלק מללא דרק אליבא דר' יוסי רצה ר"א לומר דאוקמי יותר

ללאו מלחלק ולכן פריה שפיר: שם בא"ד כגון שוחט סימן א' לע"ז: הכי אמרינו בחולין (דף כ"ט ע"ב) לעגן שוחט בחוץ ומנהיג אמרינו ע"ז ואף דפליגי שם ר"י ור"ל בזה אי חייב אסימן א' זה דוקא לרבא אבל לרב יוסף כ"ע מודו בזה דחייב וא"ל דאפתי מאי פריה לר' אבא דלמא סבר פרבא אליבא דר"ל וא"כ ע"כ ליפא לפרש דמאחת מהנה לעגן ע"ז וכדפריה למן אלא לרבא מאי איפא למימר פירוש ודלמא סבר ר"א פרבא די"ל דאפתי גם לרבא אליבא דר"ל שייך למיכרש שפיר מאחת בשחט סימן ראשון סתם וסימן שני לע"ז דחייב גם לר"ל דסבר אין לשחיטה אלא לבסוף אבל הא ליפא למימר דאף דמאחת ליפא למיכרש בע"ז מ"מ כיון דאחת שהיא הנה שייך למיכרש גבי ע"ז שפיר נדרוש אותו דא"כ יקשה ל"ל קרא בפרייתות (דף ב' ע"ב) בעריות לחלק ת"ל מאחת מהנה וכדפריה בכאן לעגן ע"ז ולא שייך בכאן תירוץ הש"ס אע"כ דבעריות לא שייך למיכרש פן כיון דמאחת ומהנה לא שייך פמ למכרש פן לעגן עריות: שם ע"ב בגמרא דכונת' גבי שאר מצות דאכל חלב ודם: א"ל איך שייך בזה דכונת' דקצירה וטחינה אף דב' שמות הם מ"מ חד איסור וחד לאו הוא שאין בזה רק איסור שבת משא"כ גבי חלב ודם דב' איסורים הם די"ל כיון דשניהם בחד לאו נאמרו כל חלב וכל דם לא תאכלו הרי נכללו בחד לאו דלא תאכלו כמו דנכללו קצירה וטחינה בלאו דל"ת כל מלאכה ולכן נקט דוקא חלב ודם אכן ק"ל לפי מה דאמרינו בכריתות (דף ד' ע"א) דחלב שור וקשב ועז חשיב לר' ישמעאל ג' שמות ולקי שלשה רק דבשוגג אינו חייב אלא חטאת אחת א"כ דלמא סבר ר' זכאי כר' ישמעאל וקאמר שפיר דבשבת בב' שמות חייב שמים כגון בקצירה וטחינה ובחלב בב' שמות כגון חלב שור וחלב פשב אינו חייב אלא א' וי"ל כיון דזה לא שייך רק לעגן חלב א"כ לא שייך לשון הברייתא דקאמרה מה שא"כ בשאר מצות ומצוה הל"ל ואף דבאמת אוקי לעגן ע"ז היינו משום דע"ז שקולה נגד כל המצות כמש"כ התוס' ואף דגם לפי מה שאוקי בש"ס בחלב הניחו התוס' בקושיא איך שייך לשון מצות מ"מ י"ל בזה דעכ"פ הוי שייך זה גם בשאר מצות כמו בחלב אי הוי אפשר לאוקמא ברייתא באוקימתא דהש"ס ולכן הא דנקט בש"ס חלב הוא רק לדוגמא ושייך שפיר לשון מצות דברייתא אבל אי יסבור כר' ישמעאל דלא שייך רק בחלב לא שייך לשון מצות רק מצוה: שם אלא מאהבה מיראה הניחא לאפיי: התוספות בשבת אדף ע"ב ע"ב) הקשו הא ודאי גם בשבת מאהבה ויראה חייב ע"ש ואפשר לומר דלפרש שוגג בלא מתכוין לעגן אהבה ויראה זה לא שייך רק לגבי ע"ז דבעינן עם המעשה שעושה גם הפוננה שיקבלה לאלוה דמהאי טעמא פוטר רבא באהבה ויראה כמבואר לעיל לכן שפיר שייך לקרות מאהבה ומיראה שלא במתכוין אבל בשבת דלא בעינן פוננה עם המעשה לא שייך לקרות מאהבה ומיראה שלא במתכוין דהא עכ"פ עושה המעשה שמתכוין לעשותו ולכן לא שייך שלא במתכוין אלא במתעסק כדמתרץ באמת: שם אלא לרבא דאמר פטור מא"ל: הא דנקט זה בלשון קושיא היינו משום דנקט סוגיא דשבת דשם לא הוזכר כלל הא דר' יוחנן דפוק תני לברא ונתם פריה אבריייתא גופא איך יש לפרש הברייתא לרבא ולכן שייך בלשון קושיא אבל הכא דקאי הקושיא לר' יוחנן למה אמר פוק תני לברא אדרבה לאפיי קשה ולרבא א"ש אכן ק"ל ונדאי מה דמקשה ארבא מהו ברייתא דר' זכאי אין הקושיא אבריייתא דר' זכאי די"ל דסברה באפיי אלא ע"כ הקושיא היא ארבא איך מיתורם הוה ברייתא אליביה וא"כ איך קאמר הניחא

לאב"י הא גם לאב"י לא אתיא הך ברייתא שפיר דגם אי סיפא שפיר מיתוקם אליבין אפתי קשה מרישא דברייתא דאוקימנא בע"ז וכדרכי אמי והא אב"י ע"כ לאו כר' אמי ס"ל כדאמרין לקמן בשמעתין ועוד למה הוצרך להקשות פאן אלא לרבא מא"ל תיכף לעיל כדמתרץ אתאן לע"ז כדר"א הול"ל הניחא לר' אמי אלא לאב"י מא"ל: שם בתוס' ד"ה מ"ט דר"י.

ולשון מ"ט לא משמע פן: י"ל דגם רש"י מפרש פהתוס' דהקושיא היא האיך משמע מהאי קרא הא אצטריף לשם משמעון ולאבות ותולדות אף כדי שלא תקשה דלמא באמת לא דריש ר"י קרא להכי אלא לא' שהיא הנה בנה חזק רש"י הקושיא במה שפי' דאפתי מ"ם דמאחת למאי אתיא פ"י דמזה ע"כ מוכח דדריש להני דרשות וא"כ הנה שהיא א' מנ"ל ומתרץ דמסמיכות קא דריש ובזה מתורץ מה שהקשו התוספות עליו גם מה שהעיר במהר"ם שרש"י סותר בכאן את פירושו שם: שם ע"ב בתוספות ד"ה העלם זה.

כגון תינוק שנשפה: עיין במהרש"א שהקשה דבכריתות שם משמע דתינוק שנשפה לא מקרי שכח לגמרי ולא ידענא מאי קשיא ליה דאף אם רצה לאוקמא בתינוק שלא שכח לגמרי מ"מ הרי יש ג"כ תינוק שנשכח לגמרי דהרי בשבת (דף ס"ח ע"א) מוקי רב ושמואל מתניתן דשוכח עיקר שבת בתינוק שנשפה לבין הנכרים ובשבועות (דף ד' ע"א) חשיב תינוק שנשפה לביה"נ שלא ידע מעולם שלא הנה לו אפילו ידיעת בית רבו: שם ד"ה רישא בע"ז סיפא בשאר מצות.

וי"ל דע"ז שייך לקרות שאר מצות: א"ל הא גם אב"י שבת שייך להקשות פן למה נקט שבת דוקא הא גם לענין מלאכה דגבי יוה"כ הוי הדין פן ובנדאי אי אתיא חילוק מלאכות מאחת מהנה דזה שייך גם אב"י יוה"כ אלא אפילו אי אתיא מהבערה דלחלק יצאת אף דזה לא שייך רק אב"י שבת דהא מהאי טעמא אמרינן במכות (דף כ"א ע"ב) דאין חילוק מלאכות ביו"ט מ"מ ונדאי ילפינן יוה"כ מניה פמו דילפינן גם לענין איסור הבערה למ"ד דללאו יצאת וכן ונדאי ילפינן ג"כ לענין פטור מתעסק ביוה"כ ממלאכת מחשבת וא"כ פל מה דתני אב"י שבת שייך גם אב"י יוה"כ מ"מ א"ש דנקט שבת דוקא פיון דבשבת פתיבי קראי ויוה"כ ילפינן מניה ועוד דגם ליוה"כ קרי שבת סתמא בבבב"תא כדמוכח ביבמות (דף ל"ג ע"ב) דאוקי הא דזר ששמש בשבת בפרו של כה"ג ביוה"כ ע"ש והני ע"כ ביוה"כ בלא שבת דאל"כ ליחייב שלש ועיין בחולין (דף ק"א ע"ב): שם בד"ה להגביה את התלוש.

וי"ל דה"ק בשבת פטור: ובהכי א"ש הא דאצטריף שמואל ב' טעמים לענין חיוב דחלבים ועריות שפן נהנה ולענין פטור דשבת ממלאכת מחשבת דלכאורה בחד סגי דאם אין טעם לחיוב פשיטא דפטור וכן איפקא ובהכי א"ש דטעם דכן נהנה שייך גם בשבת ושפיר ה"א דחייב ולכן אצטריף מלאכת מחשבת ומ"מ אצטריף ג"כ טעם שפן נהנה דלא לפטור מטעם אשר חטא בה ולהכי הוצרך רש"י לכתוב גם הטעם דאשר חטא בה: שם בא"ד.

אבל מתעסק דשמואל דפטר: פ"י לאב"י הוצרך לומר פן. אבל לרבא בפשטות יש לפרש דמתעסק דפטור מטעם מלאכת מחשבת הוא בנתפנין להגביה את התלוש וחתך את המחובר דלחתוך את התלוש וחתך את המחובר מבעטין ולכן א"ש הא דלא הקשו התוספות מסוגיא דהכא דמשמע להגביה את התלוש וחתך את המחובר משמואל נפקא

דְּהָא הֵכָא לְרַבָּא קְיָיְמִינְוּ דְּהָא קָאֵי אַאֲלָא לְרַבָּא דְּאָמַר פְּטוּר מֵא"ל וּלְרַבָּא שְׁפִיר אֲתִי
לְהַגְבִּיהַ אֶת הַתְּלוּשׁ וְחַתְּמָה אֶת הַמְּחֻבָּר מְמַלְאֲכַת מְחַשְׁבַת מִשְׁא"כ בְּכַרְיָתוֹת שְׁם דְּמַפְרָשׁ
הַש"ס פֶּן בֵּין לְרַבָּא בֵּין לְאַבְיִי לְכֹן הִקְשׁוּ הַתּוֹס' מִשְׁם שְׁפִיר אָכֹן גַּם מִשְׁם לֹא קָשָׁה רַק
אֵי גְרָסִינּוּ אֲלֵא מִתְּעַסֵּק בְּשִׁבְתָּ אֲבָל לְגַרְסָא שְׁלַפְנִינּוּ דּוּאֵי מִתְּעַסֵּק דְּשִׁבְתָּ דְּמַלְשׁוֹן
הַקְּוִשְׂיָא הוּא גַם מִשְׁם ל"ק מִיָּדִי וְאֶדְרַבְהָ קְוִשְׂיַת הַתּוֹסְפוֹת דְּכָאֵן הוּא פְּקוּשְׂיַת הַש"ס שְׁם
וְתִירוּצֵם הוּא תִירוּץ הַגַּמ' וְעֵינֵן בְּבַה"ז שְׁם וְלְכֹן מְתוּרָץ קְוִשְׂיַת הַמְּהַרְש"א גַם מַה
שְׁהַקְשָׁה הַמְּהַר"ם בְּזֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ עַל דְּרָף זֶה כֵּינֵן דְּמַה שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' דְּמַמְלָאֲכַת מְחַשְׁבַת
מְמַעְטִינּוּ נִתְפּוּן לְחַתְּוֹהּ מְחֻבָּר זֶה וְחַתְּמָה מְחֻבָּר אַחַר זֶה לֹא הוּי רַק לְאַבְיִי וְכֵינֵן דְּלְאַבְיִי
מְמַעְטִינּוּ נִתְפּוּן לְהַגְבִּיהַ אֶת הַתְּלוּשׁ וְחַתְּמָה אֶת הַמְּחֻבָּר מִבְּהַ וְדֹאֵי דְּנִתְפּוּן לְחַתְּוֹהּ מְחֻבָּר
זֶה וְחַתְּמָה מְחֻבָּר אַחַר לֹא כַש"כ הוּא דְּהָא עַכ"פּ נִתְפּוּן לְשֵׁם חֲתִיכָה וְלְכֹן א"ש ג"כ הָא
דְּכ' רַש"י לְעִיל דְּנִתְפּוּן לְהַגְבִּיהַ אֶת הַתְּלוּשׁ וְחַתְּמָה אֶת הַמְּחֻבָּר מִבְּהַ אֲתִיָּא אַף דְּבַש"ס
מִשְׁמַע דְּמַמְלָאֲכַת מְחַשְׁבַת מְמַעְטִינּוּ דְּלְעִיל פִּי' רַש"י אֲלִיבָא דְּכ"ע בֵּין לְאַבְיִי בֵּין לְרַבָּא
וְלְכֹן הַנּוֹצֵר לּוֹמַר מִבְּהַ דְּאֵי מְמַלְאֲכַת מְחַשְׁבַת לֹא הוּי א"ש לְאַבְיִי דְּלִדְיָדִיהָ אֲתִיָּא מִבְּהַ
וְלְכֹן פִּי' דְּמִבְּהַ אֲתִיָּא וְכַפִּי סוּגְיָא דְּכַרְיָתוֹת אֲבָל הַש"ס דְּהָא דְּקָאֵי רַק לְרַבָּא פְּדָאֵר
דְּאֲתִיָּא לְמִתְּעַסֵּק קְאָמְרָה שְׁפִיר דְּמַמְלָאֲכַת מְחַשְׁבַת אֲתִיָּא: שְׁם דְּרַף ס"ג ע"א בְּגַמְרָא לר"ע
פְּשִׁיטָא: דֹּא"ל דְּאֲתִי לְאַשְׁמְעִינּוּ דְּפִסְק פְּנוּתִיהָ דֹּא"כ הַל"ל סְתָם הִלְכְתָא כר"ע אֲלֵא וְדֹאֵי
דְּלֹא קְאָמַר רַק דְּהָא הַדִּין כר"ע וְלִיָּה לֹא ס"ל וּמַש"ה לֹא פִּסְק הַרְמַב"ם כר"ע דְּאֵי רַק
פְּנוּתִיהָ ס"ל וְדֹאֵי דְּהו"ל לְפִסְק פְּנוּתִיהָ: שְׁם קמ"ל דְּאֲתִיָּא אֲתִיָּא עֵינֵן לְקַמֵּן (דְּרַף
ס"ה ע"א) בְּתוֹס' ד"ה מֵאֵן תִּנָּא שְׁהַקְשׁוּ דְּבַהֲשַׁתְּחֻנְאָה לְפִטוּר מְקַרְבָּן גַּם לר"ע וְלְכִי סוּגְיָא
דְּלַפְנִינּוּ נִיחָא דְּהָא אֲתִיָּא הַשְׁתְּחֻנְאָה ג"כ לְזַבְיָחָה אֲלֵא דְּאַפְתִי צְרִיכִין אֲנַחְנוּ לְתִירוּץ
הַתּוֹסְפוֹת מִשׁוּם יְדְעוּנִי שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' ג"כ הֵתָם.

וּא"ל לְכִי מַה שְׁתִּירְצוּ הַתּוֹס' כֵּינֵן דְּגַלִּי קָרָא בְּמַגְדָּף יִלְפִינּוּ מְנִיָּה בְּכָל דְּוֹכְתִי דְּמִיִּחְיִיב
אֲאִין בּוּ מַעֲשָׂה וּא"כ בְּמַגְדָּף גּוּפָא ל"ל דְּכַתְּב רַחֲמֵנָא פֶּרַת בְּמַקּוּם קָרְבָן הָא כְּבָר יִלְפִינּוּ
אוֹמַר אֲלֵי אַתָּה בְּהַקְיִישָׁא דְּמִיִּחְיִיב וּא"כ הָרִי כְּבָר גִּילָה קָרָא בְּאֲלֵי אַתָּה דְּסִיבִי אֲאִין בּוּ
מַעֲשָׂה וְנִילֵף פּוּלְהוּ מְנִיָּה דִּישׁ לּוֹמַר דְּהָא דְּכַתִּיב פֶּרַת בְּמַקּוּם קָרְבָן לֹא נִחְשָׁב יְתוּרָא:
שְׁם אֲלִמְלָא ו' שְׁבַהֲעֵלוּף: עֵינֵן מַה שְׁפָתְבִּיתִי בְּזֶה בְּסַפְרֵי ע"ל סוּכָה (דְּרַף מ"ה): שְׁם הַהוּא
כר"י.

א"ל לְמַה לֹא קְאָמַר דְּסַבְר כר' יוֹחָנָן דְּס"ל לְקַמֵּן דְּעַקִּימַת שְׁפָתֵיו הוּי מַעֲשָׂה דְּהָא כְּבָר
פָּתְבוּ הַתּוֹס' לְקַמֵּן (דְּרַף ס"ה ע"ב) בְּד"ה הוֹאִיל וְיִשְׁנּוּ דְּגַם ר"י לֹא קְאָמַר אֲלֵא הִיכִי
דְּבָדִיבּוּרָא אֲתַעְבִּיד מַעֲשָׂה וְע' בְּתוֹס' לְעִיל ד"ה פִּי קְאָמַר רַב דְּלְכָאוּרָה לֹא מִשְׁמַע פֶּן
וּי"ל: בְּרַש"י ד"ה ה"ג אָמַר רַב אֲמִי.

וּל"ג וְהַשְׁתְּחֻנְאָה: א"ל דְּלִמָּא לְעוֹלָם סְבַר הַשְׁתְּחֻנְאָה לְלָאו יִצְאָת וְאָף עַל פִּי כֹן חֲזִיב
חֲטָאָת אַהֲשַׁתְּחֻנְאָה מְדִאֲתִיקִישׁ לְזַבְיָחָה בְּקָרָא דְּוִישְׁתְּחוּ לּוּ וְיִזְבְּחוּ לּוּ וְכַדְאֲמַרִּינּוּ לְקַמֵּן
דִּי"ל דֹּא"כ לְעַנְיָן מֵאֵי יִצְאָת הַשְׁתְּחֻנְאָה לְלָאו אֵי לָאו לְעַנְיָן שְׁלֵא לִיִּחְיִיב חֲטָאָת דְּהָא
מִיָּתָה גַם לְמ"ד דְּלָאו יִצְאָת אִיכָּא כַמ"ש רַש"י לְעִיל (דְּרַף ס"ב ע"א) וְלְכֹן רַש"י לְשִׁיטָתוֹ
א"ש דְּלֹא גָרִיס לִיָּה אֲבָל דְּעַת הַגּוֹרְסִים י"ל דְּס"ל פְּדַעַת הִי"מ שְׁהַבִּיא הָר"ן שְׁם דְּלְמ"ד
לְלָאו יִצְאָת לִיכָּא מִיָּתָה בְּמִזִּיד וְלְכֹן שְׁפִיר אֲשַׁמְעִינּוּ דְּגַם מִשׁוּם הַשְׁתְּחֻנְאָה אִינּוּ חֲזִיב אֲלֵא

א' דְּהָא דְּנִילַף מִהַקְיָשָׁא לְחַיִּיב חֲטָאת אַף דְּלֵילָאוּ יִצְאָת דְּלֵא לִיחַיִּיב מִיְתָה בְּמִזִּיד: שָׁם ד"ה אַבְל הַמְּגַפָּר.

לא תלכו: ע' בְּמַהְרָשׁ"א ומה שְׁתִּירַץ דְּבַמְתַּנִּיתוּן פִּי רַשׁ"י אֵלֶיכָא דְּאַבְיִי לֹא מִשְׁמַע כּוּן מִמַּשׁ"כ לְעִיל בַּד"ה לְדַבְרֵי דְּאַבְיִי מוֹקֵי קָרָא לְלֵאוּ יִתִּירֵי וְאַפְשָׁר לֹא מִרְבֵּעַת רַשׁ"י לְפִי מַה דְּמַצְרִיכִינוּ לְעִיל גַּבֵּי הַשְּׁתַחֲוָא קָרָא לְמַכְנֻפְדִּים וְלְמַבְנֻזִים א"כ כְּמוֹ כּוּן מַצְרִיכִינוּ גַם לְעַנְנוּ מְגַפָּר וּמְנַשֵּׁק דְּלֵא תַעְבָּדֵם קָאֵי לְמַכְנֻפְדִּים פִּינוּ דַּעכ"פ הוּי דְּרַפּוֹ לְעַבְדוֹ בְּדַרְךָ פְּבוּד מְקַרֵי זֶה שְׁפִיר גַּבֵּיהַ פְּבוּדָה וְשִׁינְךָ לֹא תַעְבָּדֵם אַף דְּעַבְדוּדָה זֶה הוּי לְגַבְיִי שְׁלֵא פְּדַרְפָּה וּבְזָה מִיְנוּשָׁב מַה שְׁהַקְשָׁה הָר"ן לְפִי רַשׁ"י אַבְל לֹא תִלְכוּ קָאֵי אֲשֶׁלֵּא פְּדַרְפָּה דְּמַבְנֻזִין וְהִינּוּ דְּכַתְבֵּי רַשׁ"י הֵכָא וּכְגוֹן שְׁאִין דְּרַפּוֹ בְּכָף פ' שְׁאִין דְּרַפּוֹ לְעַבְדוֹ בְּדַרְךָ פְּבוּד וְלִכּוּן בְּמַתְנִיתוּן דְּאַפְתִּי לֹא אֲסִיק אֲדַעְתִּיהָ הָךָ חִילּוּק דְּמַבְנֻזִים וּמַכְנֻפְדִּים כ' רַשׁ"י בְּפִשְׁטוּת מְלֵא תַעְבָּדֵם אַבְל לְאַחַר שְׁחִילְקָא בְּכָף הַוָּצְרָךְ לְהֵבִיא כְּאִן עוֹד קָרָא גַם לְעַנְנוּ מַבְנֻזִים: שָׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה אָמַר ר"א.

וְקָשָׁה אֲמַאי א"ל פּוֹק: פִּי דְּבִשְׁלֵמָא אֵי גְרַסִּינוּ לְעִיל בְּדַרְבֵּי זְכַאי הַשְּׁתַחֲוָא מִמַּנ"פ א"ש דְּאָמַר פּוֹק דְּאֵי הַשְּׁתַחֲוָא לְחַלְקָא יִצְאָת לִיחַיִּיב אַבְל אַחַת וְאַחַת וְאֵי לְלֵאוּ יִצְאָת א"כ מ"ש דְּנִקְטָא בְּכָל עֲבוּדוֹת וּמְדַנְקֵט ע"כ דַּס"ל דְּלְחַלְקָא יִצְאָת וְלִכּוּן אָמַר שְׁפִיר פּוֹק אַבְל לְפִי מַשׁ"כ רַשׁ"י דְּלֵא גְרַסִּינוּ הַשְּׁתַחֲוָא בְּדַרְבֵּי זְכַאי קָשָׁה שְׁפִיר כְּקוּשְׁתָּם א"כ י"ל הָא דְּנִקְטָא קוּשְׁתָּא זֶה הֵכָא דְּנִקְטָא אַחַר שְׁהֵבִיא גְרַסִּית רַשׁ"י הוּא מְשׁוּם דְּלִתְרֻז ר"ת תְּרַנְיָהוּ יְתַרְצֵוּ: שָׁם בַּד"ה אֵלֵא עַל כָּל.

לְעוֹשָׁה בְּשִׁגְגָה יִצְאָ מְגַדָּר: מַה שִׁי"ל בְּזָה פְּתַבְתִּי בְּחִידוּשֵׁי לְכַרִּיתוֹת (דָּף ז') ע"ש: שָׁם בַּד"ה פִּי קְאָמַר רַב. מִיְתוֹקְמָא דְּרַב אֲפִילוּ כְּרַבְּנִין: וְהָא דְּפִטְרֵי רַבְּנִין בְּמַגְדָּר הִינּוּ מְשׁוּם שְׁיִשְׁנֻן בְּלַב כְּדָאֲמַרִּינוּ לְקַמֵּן (דָּף ס"ה) וְאַף דַּע"ז תִּלְיָא ג"כ בְּכַוְנַת הַלַּב כְּפָר פְּתַבוּ הַתוֹסְפוֹת שָׁם דְּלִפִּי מַה שְׁפִירְשׁוּ דְּבִסְתָּם ע"ז אִפִּי מֵאַהֲבָה וּמִיְרָאָה חַיִּיב א"ש אֲכֹן לְעַנְנוּ אֲלֵי אַתָּה יֵשׁ לְעִינֵי אֵי שְׁיִיךָ בְּזָה דְּלִיחַיִּיב בְּלֵא פְּנוּנָה וְאֵי לֹא חַיִּיב א"כ א"ש הָא דְּהוּצְרָךְ לֹא מִרְבֵּעַת דְּרַב דְּנִקְטָא כַּר"ע קְאָמַר וְלֵא כַּר"י וְאַפִּילוּ כְּרַבְּנִין וְעַמ"ש הָר"ן לְעִיל גַּבֵּי פְּלוּגְתָּא דְּמֵאַהֲבָה וּמִיְרָאָה בְּשֵׁם הַרְבִּינוּ דְּוֹד: שָׁם ד"ה מְשׁוּם דְּהוּי.

דְּהוּי אֲזַהְרָה לְבִן סוֹרֵר וּמוֹרֵה: בְּיִשׁוּב קוּשְׁתָּא זֶה אֲפִשָׁר לֹא מִרְבֵּעַת (רִישׁ פ' אֵלוּ הֵן הַלּוֹקִין) פְּלִיגֵי ר"י וְר"ע אֵי לּוֹקִין אֲלֵאוּ שְׁנִיתָן לְאַזְהַרְתָּ מִיְתַת ב"ד דַּר"י סְבַר לּוֹקִין וְלִתְרֻז אַבְיִי שָׁם אֲפִילוּ לַר"ע לּוֹקִין הִיכֵי דְּאַתְרוּ בִּיָּה לְמַלְקוֹת ע"ש וְלִכּוּן נִיחָא לִיָּה לֹא מִרְבֵּעַת הָךָ טַעְמָא דְּלֵאוּ שְׁבַכְלָלוֹת דְּלִיכָא מֵאֵן דְּפִלִּיג דְּאֵי מְשׁוּם שְׁנִיתָן לְאַזְהַרְתָּ ב"ד זֶה תִּלְיָא בְּפְלוּגְתָּא דְּתַנָּאֵי אוּ אֲפִשָׁר דְּסוֹבֵר כְּתִירוּץ אַבְיִי שָׁם דַּלְכ"ע לּוֹקִין הֵכָא פִּינוּ דְּנִדְּאֵי לֹא אַתְרוּ בִּי בְּכָל הַנֵּי רַק לְמַלְקוֹת דְּהָא מִיְתָה לֹא שְׁיִיךָ בָּהוּ: שָׁם בַּא"ד הִיכָא.

דְּלֵא יְכוּל לְבֹא לִידֵי מִיְתָה: מְזָה מִשְׁמַע דְּלֵא קוּשְׁתָּא לְהוּ רַק לְעַנְנוּ אֲזַהְרַת מִיְתַת ב"ד וּק"ק לְמַה לֹא קוּשְׁתָּא לְהוּ ג"כ לְעַנְנוּ לֵאוּ שְׁבַכְלָלוֹת דְּלִיגְמַר מְהֵכָא דְּלִקֵי דְּהָא גַם לְעַנְנוּ לֵאוּ שְׁאִין בּוּ מַעֲשָׂה הוּי יְלַפִּינוּ בְּמַכּוֹת (דָּף ד' ע"ב) מְלַקוֹת לְעַדִּים זוּמְמִים וּמַש"ר אֵי לֵאוּ דְּפִרְכִּינוּ צַד חֲמוּר וְר"י דְּלֵא פְּרִיךָ בְּאַמְתָּ יְלִיף וְכְמוֹ כּוּן נִילַף גַם לְעַנְנוּ לֵאוּ שְׁבַכְלָלוֹת מִבְּן סוֹרֵר: שָׁם בַּד"ה עַל כָּל.

אָפּילוּ לְמַד בַּפ' כָּל שְׁעָה: הַרְמַב"ם (בְּסֵפֶר הַמִּצְוֹת שְׁנֵי ט') כָּתַב דְּאֲבֵי שָׁם פְּלִיג
בְּאַמַּת אַהֲרָה דְּהָקָא וּלפ"ז הָוֵי מְצִי לְתַרְז אַמְאֵי דְמַקְשָׁה הָנִי נְמִי לָאוּ שְׁבַכְלָלוּת הוּא דְרַבֵּי
אַלְעָזָר כְּאֲבֵי ס"ל דְּלוֹקִין אַלְשַׁב"כ: שָׁם בַּא"ד.

דְּמִשְׁמַע פֶּל מְלָאכָה שְׁהִיא עֲבוּדָה: וְאַף דְּבִשְׁבַת לָא כְּתִיב רַק לָא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה וְלָא
כְּתִיב עֲבוּדָה מ"מ ל"ק אִיף מְחִיבִין מִיְתָה אֵלָאוּ דְשַׁבַּת דְּדוֹקָא אִין לוֹקִין אֵלָאוּ שְׁבַכְלָלוּת
קְאָמְרִינֵן מִשּׁוּם דְּלָא דְמִיָּא לָלָאוּ דְחִסְיָמָה אָבֵל מִיְתָה עוֹנָשִׁין וּכְמַש"כ לְעִיל לְעִנְיָן לָאו
שְׂאִין בּוּ מַעֲשֶׂה אָכֵן ק"ק אַמָּה דְקָאָמַר ר"י בְּשַׁבַּת (דָּף קנ"ד ע"א) דְּאִין לוֹקִין אֵלָאוּ
דְּמַחְמַר דְּלָאוּ שְׁנִיָּתָן לְאַזְהַרְתָּ מִיְתָת ב"ד הוּא וְאַפְּילוּ לְמַד לוֹקִין כו' ע"ש וְלָמָּה לִיָּה הָךְ
טַעְמָא תִּפּוּק לִיָּה דְלָאוּ שְׁבַכְלָלוּת הוּא וְלִיָּפָא מֵאַן דְּפְלִיג עַל זֶה דְּאִין לוֹקִין וְלְכַאוּרָה יֵשׁ
רְאָיָה מְזַה לָּמָּה שְׁתִּירָץ הָר"ן עַל קוֹנְשִׁית הַתּוֹס' בְּשֵׁם הַרְמַב"ן ע"ש: שָׁם ע"ב בְּגַמְרָא וְלָא
יְגַרְוּם לְאַחֲרִים: פִּי' דְּגַם זֶה מִשְׁמַע מְלָא יִשְׁמַע עַל פִּיָּה דְּהַפְּי' דְּעַל הוּא ע"י פִּיָּה שְׁאַתָּה
גְּרַמְתָּ לְזֶה וְכֵן לְפִי מַש"כ הַתּוֹס' דְּלְפִי הָאָמַת אֶתְיָא כֵּן מְלָא תַזְכִּירוּ וְנָדָאי דְּלָא תַזְכִּירוּ
מִשְׁמַע ג"כ לָא תַעֲשׂוּ שְׁיָהָא נִזְכָּר אָכֵן הָר"ן כ' דְּזֶה אִינוּ רַק מְדַרְבְּנֵן וּקְרָא אֶסְמַכְתָּא
בְּעֻלְמָא הוּא וְלָכֵן נ"ל דְּגַם הַרְמַב"ם פֶּסֶק דְּאִין לוֹקִין עַל גְּרָם זֶה אַף דְּאַנְוֹדֵר וּמְקַיָּים
פּוֹסֶק דְּלוֹקָה וְהַלַּח"מ בְּפִי"ט מַה' סְנֵהֲדָרִין הַקְּשָׁה זֶה עֲלֵיו וּלְפ"ז א"ש: שָׁם וְאִי לָא כְּתִיבָא
לָא מִתִּיב רַב מְשַׁרְשֵׁי: ק"ק דַּה"ל לְהַקְשׁוֹת מְמַתְנִיתִין דַּע"ז (דָּף מ"ד ע"ב) שְׁאַמַּר ר"ג
אִין אוֹמְרִים נַעֲשֶׂה מְרַחֵץ נוֹי לְאַפְרוּדִיטִי וְהָאִיף הַזְכִּיר שְׁמָה הָא שָׁם ע"ז דְּלָא כְּתִיבָא הִיא
וּמְדַהֲזִיר גַּם הַמִּין שְׁמָה כֵּן מִשְׁמַע דְּזֶה הִיָּה שְׁמָה מִמֶּשׁ וְדוֹחֶק לֹאמַר שְׁלָא הִיָּתָה ע"ז זֹ
בְּשׁוּם מְקוּם רַק בְּמְרַחֵץ וְאוֹתָהּ לָא דָן ר"ג לַע"ז דַּא"כ דְּלָא הִיָּתָה נַעֲבַדְתָּ כָּלֵל אִין כְּאֵן
ע"ז וְאִי הִיָּתָה נַעֲבַדְתָּ שָׁם בְּמְרַחֵץ אִיף קָאָמַר ר"ג אֶת שְׁנוֹהֵג מִשּׁוּם אֵלוֹהֵּ הָא אֶפְּילוּ
אַעֲבוּדָה דְּרַף גְּנָאי חִיָּב.

וי"ל: שָׁם בְּתַר דְּאֲבִיקוּ בִּיָּה: ה"ה דְּהָוֵי מְצִי לְמִיָּפְרָף ג"כ מְהָא דְּאֶמְרִינֵן לְקַמֵּן (דָּף ק"ב)
דְּאַמַּר מְנַשֶּׁה לר"א בְּחַלְמָא אִי הָוֹת הָתָם הָוֹת נְקִיטְנָא בְּשִׁיפּוּלֵי גְּלִימָא וְרַהֲטָת אַבְתָּרָא
וְלְתַרְז ג"כ בְּתַר דְּאֲבִיקוּ בִּיָּה אֵלָא דְּמַקְשָׁה מְתִינוּק גַּם אַחַר שְׁתִּירָץ בְּתַר דְּאֲבִיקוּ
דְּבִתִּינוּק לָא הָוֵי ס"ד דְּשִׁיָּף אֲבִיקוּ בִּי' וְכֵן לְעִנְיָן מֵאִי דְּמַקְשָׁה מִמָּה דְּבַעֲי רַחֲמֵי שְׁיָבֵא
בְּיָדָם יִצְרָא דַּע"ז כִּינֵן דְּבִאוֹתָהּ שְׁעָה לָא הִיָּה לַע"ז לָא הָוֵי ס"ד דְּשִׁיָּף אֲבִיקוּ בִּיָּה וְלָכֵן
מַקְשָׁה מְהֵנִי גַּם אַחַר שְׁפָכֵר תִּירָץ בְּתַר דְּאֲבִיקוּ בִּי' אָבֵל מְהָךְ דְּמְנַשֶּׁה לָא הַנְּצָרָךְ לְהַקְשׁוֹת
דְּפִשְׁטֵיטָא דְּהָוֵי שְׁיָיָף לְתַרְז הָכִי: שָׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה שְׁלָא יְדוּר הָוֵי מוֹקְמִינֵן לִיָּה לְנוֹדֵר
וּמְקַיָּים: אָכֵן לַפ"ז קְרָא דְּלָא תַזְכִּירוּ ה"ל לְדַרְוֵשׁ לְנוֹדֵר וּמְקַיָּים שְׁהוּא הַפְּסוּק הַרְאִישׁוֹן
וְלְפִי תִירוּץ א"נ דְּהַתּוֹסְפוֹת אֶתִּי זֶה שְׁפִיר: שָׁם בַּא"ד.

וי"ל דְּמִשּׁוּם הָכִי קָאָמַר ד"א: וְכֵן נִרְאָה גַּם דַּעַת רַש"י וּבְהַכִּי א"ש לָמָּה דְּהִבִּיא בְּמַתְנִיתִין
אַנְוֹדֵר וּמְקַיָּים קְרָא דְּלָא תַזְכִּירוּ וּמָה שְׁהַקְשָׁה הַמְהַרְשֵׁ"א בְּזֶה עֵינֵן בַּלַּח"מ בְּפ"י מַה'
סְנֵהֲדָרִין: שָׁם בַּד"ה אֶסוּר לְאַדָּם וְאַע"ג דְּהָתָם סְפֵק וְהָקָא נְדָאי: ק"ק דְּהָא גַּם הָקָא סְפֵק
הוּא דְּהָא אִם שְׁיָיָף לְהַצִּיל מִיָּדוּ כְּשִׁטּוֹל עֲלֵיו שְׁבוּעָה הֵינֵנוּ דְּדַלְמָא יִמְנַע הַנְּכָרִי מִלְּשַׁבַּע
לְשַׁקֵּר וּיַחֲזִיב לְשַׁלֵּם וְא"כ הָרִי סְפֵק הוּא שְׁמָא לָא יִשְׁבַּע דָּאִם יִשְׁבַּע נְדָאי אִין כְּאֵן הַצִּלָּה
מִיָּדוּ: שָׁם בַּא"ד דְּב"נ לָא הִנְזַהְרוּ ע"כ: הַמְפָרְשִׁים פִּירְשׁוּ דְּעַל שְׁתִּירָץ לָא הִנְזַהְרוּ וּמִטַּעַם
זֶה הוֹקְשָׁה לְמַהֲרָם ל"ל לְשִׁמוּאֵל לְמִיָּמַר וְהַתּוֹרָה אֶמְרָה לָא יִשְׁמַע עַל פִּיָּה תִּפּוּק לִיָּה

מלפני עור אכן אפשר לפרש דעת התוס' דלישבע בשם ע"ז לא הונתרו ב"נ דקרא דלא תזכירו רק גבי ישראל פתיב: שם דף ס"ד ע"א בגמרא הזורק אבן במרקוליס תנו.

אכן הרמב"ם הביא הזורק אבן למרקוליס והרי לאוקימתא דש"ס אינו חייב עד שיזרוק בו ולא לפניו: שם במתניתן אינו חייב עד שימסור למולך: הא דכפיל ליה אף דכבר תני ברישא י"ל דאחי לאשמעינו דבעינו דוקא לכסדר הזה שיעביר באש אחר שמסרו למולך ולא קודם וכמ"ש הר"ן וע' לעיל (ריש פ' ד' מיתות) אכן ק"ק איך יחייב מוסר למולך הא ודאי בעינו התראה קודם שימסור למולך ואז התראת ספק הוא שמא אח"כ לא יעבירו ודמי זה למה דאמרין בשבועות (דף כ"ח) דאכלי' לאיסורא והדר אכליה לתנאי' התראת ספק הוא ובשלמא לפי דעת רש"י דהכופרים העבירוהו א"ש דחייב דכל מעשה המביא לו החיוב הוא המסירה כדי שיעבירוהו ומאז נגמר אצלו האיסור וכשהעבירוהו אח"כ איגלאי מילתא דמיחייב למפרע וכמ"ש התוס' ביבמות (ד"פ ע"א) גבי אכל חלב בן י"ח ע"ש אבל לפי דעת הר"ן דהוא עצמו צריך שיעבירוהו וכיון דהעברה בלא מסירה לא מיחייב ע"כ צריך שיתרו בו קודם המסירה ואז עדיין התראת ספק הוא פניו דאין עושה במסירה זה איסורא דליחייב עליו רק אחר שהעביר אותו וי"ל: שם בגמרא פל' שהמליכוהו עליהם: לפי מש"כ הרמב"ן דלמ"ד מולך היינו ע"ז כל ע"ז שמה מולך מדהמליכוהו עליהם פנ"ל א"כ לכאורה קשיא מנ"ל דר"ח בן אנטונינוס פרש"א ס"ל דלמא סובר כמ"ד דמולך היינו ע"ז דהא הוא מפרש ג"כ כל שהמליכוהו עליהם דהיינו כל ע"ז אלא דקרא איירי בעבודה שלא פדרפה.

ואגב אזכיר פה עוד שלפי דברינו הנ"ל א"ש מה שכ' הרמב"ם אחר שהביא דעבודה זו דהעברה באש היתה עבודת מולך פתב לפיכך מי שהעביר בנו לע"ז אחרת חוץ ממולך פטור ובכ"מ ולח"מ נדחקו מה לשון לפיכך אכן לפ"ד הנ"ל א"ש פניו דלמ"ד מולך הוא ע"ז ע"כ עבודה דהעברה למולך שלא פדרפה הוא דאי פדרפה הוא ע"כ מולך לאו ע"ז הוא וא"כ שלא למולך פטור וזהו מה שפתב הרמב"ם לפיכך פניו דכ' דהעברה היתה עבודת המולך א"כ ע"כ מולך לאו ע"ז הוא ולפיכך פטור אע"ז אחרותם שם פרש"י ד"ה איבעו ביצתא.

דאפילו אותן שהיו גמורות: ק"ק מנ"ל לרש"י הא דהא פבר ביום הג' הנה ולא הנה פאן ביצה גמורה וי"ל דאמרין בביצה דכל ביצה דמתילדא האידינא מאתמול גמרה לה וא"כ ודאי שנתעברה בו עכ"פ ביום שלפני גמרו וא"כ ביום שחבשוהו היו יכולים תרגולות להתעבר ונביצים יגמרו ביום הב' וביום ג' יולדו ולמה לא מצאו ביצה בשום מקום אע"כ דגם אותן שפבר נתעברו וגמרו פסקו מלצאת: שם ד"ה אהד למולך.

שאם עשה שלא פדרפה חייב: ולפ"ז צ"ל דמולך לאו שם ע"ז מיוחד אלא כל ע"ז בשם מולך כוונה שהוא מלשון מלכות א"נ דמולך הנה ע"ז מיוחד ובה הנה עבודת העברת זרעו שלא פדרפה וב' פירושים אלו כ' הרמב"ן בפירושו על התורה והנה פ"י הראשון לכאורה לא יתכן לפי מה שפתבו התוס' לקמן בד"ה למעביר בנו ע"ש דמוכח דלמ"ד מולך ע"א הוא ע"ז מיוחד בשם זה כוונה וגם על הפ"י השני ק"ל דמהנראה בפסוק (מלכים כ"ג) דרו מולך הנה לעבדו בהעברת בנו ובתו באש דכן כתוב שם דיאשיהו

המלך החריב את המקום אשר היו מעבירים בניהם באש למולך הרי דהי זה רגיל וא"כ
עבודה זו פדרפה היא אצלו.

וכן נראה מירמיהו (ל"ב) שהוכיחם על ששורפים בניהם למולך גם כפר הקשו
הראשונים ממה דאמרין לקמן דרף העברה היכי דמי במצעי נורא וגבי חזקיה אמרין
שפכתו אמו סלמנדרא אלמא שריפה ממש הוא עיין ברש"י ור"ן והנלע"ד דתרי גונו
העברה איפא העברה באש שהיא שריפה ממש שמעבירו בתוך האש וזאת היתה עבודה
פדרפה למולך והעברה ביני נורא שדומה לזה קצת שהוא ג"כ העברה בין האש וזה הוי
במולך שלא פדרפה ולכן מה שהזהירה התורה גבי מולך ע"כ היינו ביני נורא שהוא
העברה שלא פדרפה אבל עכ"פ דרף העברה בעינו וזהו מה דאמרין לקמן דהעברה
למולך שבמקרא היינו ביני נורא אבל העברה דמלכים ודירמ' ודאי שהוא שריפה ממש
שהוא עבודה פדרפה למולך וכה"ג גם אחז בקש לעשות ולכן סכתה אמו סלמנדרא: שם
בתוספות ד"ה מרקוליס.

אומר ר"ת קילוס שמה: פי' משום דאסור להזכיר שם ע"ז כמו שפירש מהר"ם וצ"ע אם
יש להזכירו עתה פיון דאין ע"א זה בעולם או אם אסור להזכיר שם ע"א שהיתה כפר
דלפ"ז מה שפכת ר"ת דקילוס שמה הוא כתיב ולא קרי: שם בד"ה אף ע"ג.

דקא אפילו עובד מאהבה: לפי תירוץ א"נ בתוס' לעיל (ד' ס"א ע"ב) בד"ה רבא דאבני
ורבא לא פליגי אלא בע"א שהפל עובדים מאהבה ומיראה ל"ק הכא מידי ולא צריף
לאוקמא לעובדה בבזוי וצ"ל דהתוספות דהכא פירשו לפי תירוץ קמא שם ועיין
במהרש"א דהתוס' ע"כ פירשו הך לענין מזיד דוקא אבל לענין שוגג חייב אפילו במתפונן
לבזוי לחוד כדמוכח מהך דרב מנשה אכן לפ"ז אפתי יקשה מהך דמאהבה ומיראה דקא
רבא אפילו בשוגג פטור מחטאת כמו שפי' רש"י לעיל וכן מוכח מהך דמייתי אבני מהא
דמתניא כהן משיח בע"א דאי לענין שוגג מודה רבא דחייב לא מייתי ראיה מהתם ועל
הרמב"ם ודאי ק' פקושית התוס' דמאהבה ומיראה פסק כרבא (בפ"ג מה' עכו"ם)
ובמתפונן לבזוי פסק דחייב חטאת ועיין מש"כ בכ"מ שם ה' בשם הריב"ש: שם ד"ה
קתני ע"א.

אבל הכא דייק מרישא: ק"ק דלפ"ז אמתניתן דלעיל אלו הן הנסקלין ה"ל להקשות כן
וי"ל דנדאי במתניתן דלעיל המ"ל דאתיא כמ"ד דמולך היינו ע"ז וקתני העובד ע"ז
דהיינו פדרפו וקתני והנותן מזרעו למולך שהוא שלא פדרפו וקתני מולך דוקא משום
דבי' כתיב סקילה בפי' בקרא אבל לאחר דקתני במתניתן דלעיל אחד העובד ואחד
המזבח ואחד המקטר שהוא פדרפה ושא לא פדרפה ולא קתני מולך בהדה משמע דמולך
הוא דבר לעצמו ושא לא פדרפה בכל ע"ז דאם כן העברת זרעו גבי שאר עבודות
פנים ליערב וליתני ולא ליתני מולך לחוד ומזה הוכיח דמולך לאו ע"ז היא: שם ע"ב
בגמרא אינו חייב עד שימסרנו: ה"ן הקשה לפי פי' רש"י מאי מייתי תניא נמי הכי הא
גם במתניתן כתוב כל מה שפתוב בברייתא גם הקשה למה לא קאמר ויעבירוהו באש
גם הקשה בת"ח איהו ס"ד דאם מסר ולא העבירוהו יהא פטור והעברת הפומרים יביא
לו החיוב ואפשר לפרש דר' ינאי הכי קאמר דהא דאמרין במתניתן אינו חייב עד שיהיו
שניהם מסירה והעברה וע"ז קאמר דאינו חייב פי' דאמסירה לחוד אינו חייב אלא

פְּשׁוּתָנוּ לְכוּמְרִים פִּינּוֹן שְׁהֵם יַעֲבִירוּהוּ שְׁיִיךְ בְּזָה לֹא תַתֵּן לְהַעֲבִיר לְמִן לְאִפּוֹקִי אִם מָסַר לְמִן לְחֹדוֹ וְלֹא הָעֲבִיר פְּטוֹר כִּי מִתְּנִיתָן אֲבָל בְּאַמַּת כְּשֶׁמָסַר לְמִן לְאִפּוֹקִי בְּעֲצָמוֹ וְהָעֲבִירוֹ בְּאִשׁ חֲזִיב פִּינּוֹן דַּעֲכ"פּ הָיוּ שְׁנֵיהֶם אֲבָל כְּשֶׁלֹּא הָעֲבִיר בְּעֲצָמוֹ אֲלֵא שְׁמָסְרוּ כְּדִי לְהַעֲבִיר זֶה לֹא שְׁיִיךְ רַק בְּמָסִירָה לְכוּמְרִים וְעַל זֶה מִיָּתִי תַנ"ה יָכוֹל הָעֲבִיר וְלֹא מָסַר וְלֹא קָתְנִי לְמִן לְאִפּוֹקִי דְבְּזָה אֵין חִילּוּק אִי מָסַר לְמִן לְאִפּוֹקִי אוֹ לְכוּמְרִים אֲבָל בְּסִיפֵא קָתְנִי מָסַר לְמִן לְאִפּוֹקִי וְלֹא הָעֲבִיר יָכוֹל יֵהָא חֲזִיב הָכֵא קָתְנִי לְמִן לְאִפּוֹקִי דְּוִקָא דְבְּזָה פְּטוֹר אִם לֹא הָעֲבִיר פִּינּוֹן דְּכַתִּיב לְהַעֲבִיר לְמִן לְאִפּוֹקִי וְכִשְׁמָסְרוֹ לְמִן לְאִפּוֹקִי אֵין זֶה מָסִירָה כְּדִי לְהַעֲבִיר דְּהָרִי הַמִּן לְאִפּוֹקִי בְּעֲצָמוֹ לֹא יַעֲבִירוּהוּ אֲבָל אִם מָסְרוֹ לְכוּמְרִים מֵאַז שְׁמָסְרוֹ חֲזִיב אִף שְׁלֹא הָעֲבִירוּהוּ אַח"כּ פִּינּוֹן דְּנִתְיָנָה לְצִוְרָה הָעֲבָרָה עֶבֶד וְעֵבֶר עַל לֹא תַתֵּן לְהַעֲבִיר וּלפ"ז יֵהִיָּה הַדִּין דְּבְּמָסַר לְמִן לְאִפּוֹקִי וְהָעֲבִירוֹ וְכֵן בְּמָסְרוֹ לְכוּמְרִים אִף שְׁלֹא הָעֲבִירוּהוּ יִתְחַזֵּיב אֲבָל בְּמָסְרוֹ לְמִן לְאִפּוֹקִי וְלֹא הָעֲבִירוֹ פְּטוֹר אֲכֵן דַּעַת הַרְמַב"ם אֵינָה כֵּן: שֵׁם סוּמָא מַהוּ יִשָּׁן מַהוּ: ה"ה דְּהָרִי מְצִי לְמַבְעֵי ג"כ חֲגַר וְקָטָן שְׁאִינוּ יָכוֹל לֵילֵךְ בְּרִגְלָיו וְלִקְפֹּץ מַהוּ וּלפ"ז הַרְמַב"ם דְּפָסַק בְּסוּמָא וְיִשָּׁן דְּפָטוֹר פִּינּוֹן דְּלֹא נִפְשָׁטָה אֵיבְעֵי וְסָפַק נִפְשׁוֹת לְהַקְלֵם גַּם בְּחֲגַר וְקָטָן פְּטוֹר: שֵׁם ת"ל בְּתַתּוֹ מְזַרְעוֹ: א"ל דַּא"כ בְּנוּ וּבַתּוֹ ל"ל דְּכִינּוֹן דְּרָצָה הַתּוֹרָה לְכַתּוֹב לֹא יִמְצָא לְלֹא לְחֹדוֹ א"כ ע"כ צָרִיךְ לְכַתּוֹב הֵתָם אוֹ מְעַבִּיר מְזַרְעוֹ בְּאִשׁ אוֹ כְּדַכְתִּיב בְּאַמַּת מְעַבִּיר בְּנוּ וּבַתּוֹ בְּאִשׁ כַּתִּיב חֲדָא מִינְיָהוּ אֲבָל הָכֵא פְּרִיךְ שְׁפִיר דְּכִי מְזַרְעוֹ וּבַתּוֹ מְזַרְעוֹ מִינְיָהוּ לְגַמְרִי דְּכַבְרָא כְּתִיב בְּרִישָׁא דְקָרָא כְּמוֹ שְׁפִי רַש"י גַּם א"ל דְּהָכֵא מְצָרְכִינּוֹ מְזַרְעוֹ לְרַבּוֹת כֵּן בְּנוּ וְכֵן בַּתּוֹ וּבְקַדּוּשִׁין (דָּף ד' ע"א) אֲמַרִּינּוּ דְלֹא מְצָרְכִינּוּ קָרָא לְהַכִּי דְבְּנֵי בְּנִים הָרִי הֵן כְּבָנִים כְּפָר תִּירָץ הָרִיטְב"א שֵׁם בְּשֵׁם הַתּוֹס' דְּוִקָא הִיכִי דְּכַתִּיב וְרַעוּ אֲמַרִּינּוּ אֲבָל בְּכָלֵל כֵּן וּבַת לֹא הָרִי בְּנֵי בְּנִים בְּכָלֵל.

אִף דַּלפ"ז ק"ק ל"ל דְּכַתִּיב כֵּן וּבַת וּמְצָרְכִינּוּ ב"ב לְרַבּוֹת מְזַרְעוֹ לְכַתּוֹב הָד מְזַרְעוֹ גְּבִי לֹא יִמְצָא וְלֹא לְכַתּוֹב ב כֵּן וּבַת כָּלֵל וּמְמִילָא יְדַעִינּוּ ב"ב גַּם כֵּן וְאִפְשָׁר לְזַמַּר דָּאִם כֵּן לֹא הָרִי מְמַעֲטִינּוּ מ"ם דְּמְזַרְעוֹ מְקַצָּת וְרַעוֹ וְלֹא כָּל זְרַעוֹ אֲלֵא הָרִי מְמַעֲטִינּוּ אוֹ זְכָרִים אוֹ נְקֻבוֹת וְלָכֵן כְּתִיב כֵּן וּבַת דְּאִתְרַנּוּיָהוּ מִיחֲזִיב: שֵׁם זְרַע פְּסוּל מְזַיִן: פִּי זְרַע וְרַעוֹ פְּסוּל מְזַיִן דְּבְּנֵי בְּנִים לֹא אִתּוֹ רַק מְזַרְעוֹ וּבְכָלֵל זְרַעוֹ לֹא הָרִי רַק זְרַע כְּשֶׁר אֲבָל לְבָנָיו וּבְנוֹתָיו לֹא אֲצִטְרִיךְ רִיבּוּי לְזַרְע פְּסוּל דְּבְּכָלֵל כֵּן הָרִי ג"כ זְרַע פְּסוּל כְּמוֹ שְׁהוֹכִיחוּ הַתּוֹס' בִּיבְמוֹת (דָּף כ"ב ע"ב) ע"ש: שֵׁם בְּרַחְמֵי בְּעֲצָמָה: ק"ק דְּאִפְתִּי עוֹנָשׁ מַנ"ל גְּבִי מְעַבִּיר עֲצָמוֹ וְא"ל פִּינּוֹן דְּשָׁנָה לֹא לְעַנְיָן אֲזַהְרָה שְׁנָה לֹא נָמִי לְעַנְיָן עוֹנָשׁ דְּאִימָא מְזַרְעוֹ יִתִּירָא לֹא אִתָּא לְרַבּוֹת וְרַעוֹ פְּסוּל אֲלֵא לְמַעַט מְעַבִּיר עֲצָמוֹ מְעוֹנָשׁ דְּוִקָא אֲזַרְעוֹ חֲזִיב אֲבָל אֲעַצְמוֹ לֹא: שֵׁם לְמַעֲבִיר בְּנוּ שְׁלֹא כְּדַרְפָּה: א"ל דַּא"כ מֵאִי מְקַשָּׁה לְעֵיל (דָּף ס' ע"ב) יָכוֹל שְׁאֲנִי מְרַבָּה הַמְגַפָּר וְהַמְנַשֵּׁק דַּא"כ דְּיִלְפִינּוּ מֵהַשְׁתַּחֲוָּא דְּאֲכַל שְׁלֹא כְּדַרְפּוֹ חֲזִיב קָרָא גְּבִי מִן לְאִפּוֹקִי לְשְׁלֹא כְּדַרְפּוֹ ל"ל דִּי"ל דְּבְּרִיָּתָא אִתְּיָא כַּמ"ד מִן לְאִפּוֹקִי לֹא ע"א הוּא: שֵׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה הָעֲבִיר כָּל זְרַעוֹ.

וְא"ת מְקַמָּא מִיחֲזִיב לִיה: וְלֹא נִיחָא לְהוּ לְמִימַר דְּבְּאַמַּת כְּשֶׁהָעֲבִיר הָרִישׁוֹן מִתְחַזֵּיב וְרַק אִם עֵבֶר גַּם הָאֲחֵרִים יִפְטוֹר מִחִיּוֹב זֶה כְּשֶׁלֹּא דָּנוּ אוֹתוֹ עַדִּין וְכַמ"ש הַכ"מ בַּה' ע"ז דַּא"כ הַתְּרַאֲת סָפַק הִיא שְׁמָא יַעֲבִיר גַּם הָאֲחֵרִים אֲכֵן לֹא יַעֲתִי לְמָה לֹא נִיחָא לְהַתּוֹס' לְפְרוּשֵׁי דְּאֲצִטְרִיךְ קָרָא הִיכִי דְלֹא אִתְּרוּ בִּיהָ בְּרִישׁוֹן דְּלֹא מְחַזֵּיב וּבְשֵׁנִי דְּאִתְּרוּ בִּיהָ גַּם כֵּן פְּטוֹר פִּינּוֹן שְׁהָעֲבִיר כָּל זְרַעוֹ: שֵׁם בַּא"ד.

או שְׁהַעֲבִירָם בְּבַת אַחַת: פִּינּוֹן שְׁוֹדָאֵי יֵשׁ שִׁיעוֹר לְחַיִּיב הַעֲבָרָה או בַּתְּחֵלֶת הָאֵשׁ או בְּסוֹפוֹ
א"כ לְכַאוּרָה לֹא שִׁינָה בְּבַת אַחַת אֲלֵא לְרִיחָה"ג דְּסִבְרָא אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם אֲבָל לְרַבְּנָן דְּסִבְרֵי
אֵי אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם לֹא וְעַ' בְּבִכּוּרוֹת (דָּף י"ז): שָׁם ד"ה שְׁלֵשׁ פְּרִיתוֹת.

מוֹקֵי כִּי דָּבַר ה' בְּזֶה לְפִנְיָה: ק"ל מֵאֵי קוּשְׁיָא בְּזֶה אֲשִׁיטַת רַש"י הָא הוּא פִּי' שָׁם דְּכִי
דָּבַר ה' בְּזֶה הוּא דְּבוּר רֵאשׁוֹן שְׁנֵאמַר בְּסִינֵי דְהֵינּוּ אֲנָכִי ה' אֱלֹהֵיהּ כְּמוֹ שְׁפִי' גַּם פֶּאן
וּא"כ וְדָאֵי דַע"ז הוּא ג"כ בְּכָלל פּוֹפֵר בְּעִיקָר וּמִמִּילָא יִדְעִינּוּ פְּדִרְכוּ בַע"ז וְאִימָתַר ב'
פְּרִיתוֹת חַד לְשָׁלֵא פְּדִרְכָּה וְחַד לְמוֹלָה: שָׁם בַּד"ה לְמַעֲבִיר בְּנוֹ.

פִּינּוֹן דְּגַבֵּי מוֹלָה כְּתִיב ק"ק אֶפְתִּי לְמָה לֹא הָוֵי יִלְפִינּוּן שְׁאָר עַ"ז בַּמ"מ מִמוֹלָה פְּדִהוּי בְּעִינּוּ
לְמִילָף לְעֵיל כָּל שְׁלֵא פְּדִרְכוּ מֵהַשְׁתַּחֲוָּאָה וּבִישׁוּב עִיקָר קוּשְׁיָתָם י"ל דְּלִכְּה פְּתִיב מוֹלָה
לְחוּד כִּי הֵיכִי דְלֹא נְחִיִּיב שְׁלֵא פְּדִרְכוּ בְּכָל הַעֲבוֹדוֹת כְּגוֹן חִיבוּק וְנִישׁוּק וּכְמ"ש מֵהַר"ם
בְּאַמַּת וּלְהֵכִי פְּתִיב מוֹלָה לְחוּד וּמִינֵי' מוֹכַח דְּלֹא גִילָף כָּל שְׁלֵא פְּדִרְכוּ מֵהָהּ קִרְא דַע"ז
אֲלֵא רַק ד' עֲבוֹדוֹת דְּהֵוֵי כְּמוֹ ב' כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאַחַד: שָׁם בַּד"ה וְכִי ג' עוֹלָמוֹת.

וּי"ל דַּר"י: עֵינּוּ מִש"כ הַמְּהַרְש"א בְּזֶה אֲכֹן לְכַאוּרָה נִסְתַּר תִּירוּצוֹ עַפְמִש"כ הַתּוֹס' (רִישׁ
פ"ב דְּזִבְחִים) דְּהֵיכִי דְאִיכָא לְמִיְדֵרֵשׁ מִיְדֵי לֹא סִבְרָא ר' יִשְׁמַעֲלֵאל דְּבָרָה תּוֹרָה כְּלִשׁוֹן ב"א:
שָׁם דָּף ס"ה ע"א בְּמִתְנִיתוֹן וְהַנְּשָׂאֵל בְּהֵם: עֵינּוּ בְּמֵהַר"ם שְׁהַקְשָׁה לְמָה לֹא קָאָמַר הַשּׁוֹאֵל
בְּהֵם וְאֶפְשָׁר דְּהַנְּשָׂאֵל בְּהֵם לֹא אֲשׁוּאֵל קֵאֵי אֲלֵא אֶהְדְּבֵר הַנְּשָׂאֵל בְּהֵם שְׁזֶה מוֹנָהָר
בְּאַזְהָרָה: שָׁם בְּגִמְרָא וְאֶפִּילוֹ לְרַבְּנָן וְהַתְּנִיא: בְּלֵא הָהּ סוּגְיָא דְהֵכָא הָוֵי מְצִי לְמִיְפְרָה
אֲמִימָרָא דַר"ל דְּמֵאן תַּנָּא הַשְׁתַּחֲוָּאָה ר"ע הֵיא פִּינּוֹן דְּעִיקָר קוּשְׁיָתוֹ הוּא דְלִיתְנֵי יִצְאָ מְגַדָּף
וּבַעַל אוֹב: שָׁם אֲלֵא אָמַר עוֹלָא בְּמִקְטֵר לְשׂוֹד: יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּעוֹלָא חִזּוֹר גַּם מֵהָא דְחִתְרִין
לְעֵיל דְּלִכְּה ר"י לֹא אָמַר כַּר"ל מִשׁוּם דְּמִתְנִיתוֹן ר"ע הֵיא אֲלֵא ה"ט פִּינּוֹן דְאִיכָא גַּם מְקַטֵּר
לְשׂוֹד דְּמַעֲשָׂה הוּא לְהֵכִי שְׁפִיר הָוֵי מְצִי לְמִתְנֵי יִדְעוּנֵי בְּמִקְטֵר לְשׂוֹד אֵי לֹא דְהוֹאִיל
וּשְׁנִיָּהֶם בְּלֵאוֹ א' נֶאמְרוּ וּלפ"ז גַּם לַר"י בְּיִדְעוּנֵי מְקַטֵּר לְשׂוֹד חִיִּיב וּבְהֵכִי א"ש פֶּסֶק
הַרְמַב"ם (פ"ו מֵה' עַפְו"ם) ע"ש וּבַלַּח"מ: שָׁם אַע"ג דְּבַמְכוּנֵי דְלֹא לִיְזַקֵּי: בְּכַרִּיתוֹת לֹא
גְרַסִּינּוּ כֹן וְשָׁם פִּי' רַש"י דְּהַחֲזִידוּשׁ הוּא אַע"ג דְּלֹא חֲשִׁיבֵי וְזִהוּ נִגְדָּ סוּגְיָא דְהֵכָא גַּם
גְרַסִּינּוּ שָׁם דָּאֵי אֲזֵלָא אַבְתָּרָה שְׁרִי וְהַתּוֹס' הַקְשׁוֹ שָׁם דָּאֵם יֵשׁ פְּקוּחַ נְפֶשׁ מֵאֵי רְבוּתָא
נְאִי אִין פְּקוּחַ נְפֶשׁ לְמָה מוֹתֵר וּלְפִי גִירְסָא דְהֵכָא לַק"מ וּא"ל אִמָּה שְׁפִי' רַש"י וְכְגוֹן שְׁאִין
רְצִין אַחֲרֵיו דְלִיכָא פְּקוּחַ נְפֶשׁ דְּהָא בְּבִרְכוֹת (דָּף ל"ג ע"א) מְשַׁמַּע דְּאֶפִּילוֹ כְּשִׁאִין רִין
אַחֲרֵיו אִיכָא סַפְּנָה בְּעַקְרָב דְּאֶמְרִינּוּן שָׁם ל"ש אֲלֵא נֶחֱשׁ אֲבָל עַקְרָב פּוֹסֵק וּבְנֶחֱשׁ ג"כ
מוֹתֵר לְהַפְסִיק כְּשִׁרְץ כְּנִגְדוֹ כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּשֵׁם הִירוּשְׁלָמִי א"כ ע"כ בְּעַקְרָב אֶפִּילוֹ כְּשִׁאִין
רִין כְּנִגְדוֹ אִיכָא סַפְּנָה וְיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין רִין כְּנִגְדוֹ בְּכַעַס לְרִין אַחֲרֵיו: שָׁם בְּרַש"י ד"ה ר"ל
אָמַר.

דְּכְתִיב וְעֲשֵׂה אַחַת: גַּם כְּפִינּוֹן קֶשֶׁה כְּמוֹ שְׁהַקְשׁוֹ הַתּוֹס' לְעֵיל (דָּף ס"ג ע"א) דְּלֹא מוֹעֲשָׂה
א' אֲלֵא מְלַעוֹשָׁה בְּשִׁגְגָה אֲתִיא: שָׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה וְהַנְּשָׂאֵל בְּהֵן. וּי"ל אִיכָא: וְאֵל תִּפְנוּ
אֵל הָאֲנוּבּוֹת הוּא אֲזַהָרָה לְאוֹב וְיִדְעוּנֵי וְכֹן דַּעַת רַש"י לְקַמְוֵן וּבְחֻמְשׁ וְכֹן דַּעַת הַרְמַב"ם.

וּלפ"ז צְרִיף לְפָרֵשׁ אֵל תִּפְנוּ אֵל הָאֲנוּבּוֹת פִּי' לְהַדְמוֹת לְהֵם בְּמַעֲשֵׂיהֶם: שָׁם בַּא"ד. וּי"ל
אִיכָא דְאֲזַהָרָה לְנֶשְׂאֵל: וְכֹן פֶּסֶק גַּם הַרְמַב"ם דְּאֲזַהָרָה לְבַעַל אוֹב מֵאֵל תִּפְנוּ אֵל הָאֲנוּבּוֹת
וְכֹן הוּא ג"כ בִּירוּשְׁלָמִי.

אכן לכאורה מגמ' ספ"ק דעירובין לא משמע הכי דפרידך שם אלא מעתה אל תפנו אל האובות ה"נ דלא לקי ואי לשיטת הרמב"ם ונתוס' באמת אינו לוקה דניתן לאזהרה לבעל אוב דבמיתה ולא ידעתי למה לא הזכירו התוס' דתליא זה בפלוגתא דש"ס דילן וירושלמי גם למה פסק הרמב"ם כירושלמי נגד ש"ס דילן פיון דאיכא נפקותא לדינא מאיזה לא נתרה בו גם בלא"ה ק"ל עוד אסוגיא דעירובין דמקשה מקרא דאל תפנו למה לא מקשה מפסוק דאל תאכלו ממנו נא דעדיף מיניה בתלתא א' שמןקדם בתורה ב' דלקי אליבא דכ"ע ומאל תפנו לא מקשה רק למ"ד לאו שאין בו מעשה לוקין עליו או עקימת שפתו הוי מעשה דפליגי ביה ג"כ ר"י ור"ל וכמ"ש התוס' דמאל תפנו לא יכול להקשות אלא דמסתמא לוקין דלא מצינו בפ"י דלוקין אבל הא דלוקין אאל תאכלו ממנו נא מפורש בברייתא בפסחים (דף מ"א ע"א) וצ"ע: שם בד"ה הואיל ושניהם.

דלקך פתובים ב' לאוין: ק"ק הא ע"כ צריד לכתוב הכי דלא תעשו ולא יוסף לא שיניד להכניס בחד לאו גם למה לא אמרינו הכי ג"כ לענין חילוק מיתה מדכתוב אוב או ידעוני ולא פתיב וידעוני דבהכי גלי קרא לחיבו ב' חטאות וא"ל דאו ידעוני צריד לכתוב דאל"כ ה"א דאינו חייב עד שיעשה שניהם אוב וידעוני דהתינח לר' יאשי' לקמן (דף ס"ו) דמצריד קרא לחלק אלא לר' יונתן מא"ל: שם בתוספות ד"ה הואיל וישנו.

וק' השתא השתחאה: עיין בר"ן שלפי מה שפי' הואיל וישנו בלב מיושב הקושא זו: שם ע"ב בגמרא וקול לר"י לאו מעשה הוא: בפשטות לא הוי מצי להקשות מהו ברייתא אר"י שם בב"מ בלא סוגיא דהכא די"ל כמו שמתרץ באמת שאני עדים זוממין שישנום ברא' אבל לפי מה שמתרץ הואיל וישנו בקול ולא ס"ל הו דישנו ברא' פריד שפיר ולכן הוצרך לתרץ רבא באמת הכי: שם עונה פדרפו ועונה בשבת: יש ליתן טעם למה דגלגלת עונה בשבת ומעלה בזכורו אינו עולה בשבת פיון דהא דיש פח לב"א להעלות המת משום דסבר שנתבקש לדין של מעלה כמ"ש רז"ל גבי שמואל שאמר למה הרגזתני ובשבת שאין בו דין יודע הוא שלא נתבקש לדין ולכן אינו עולה אבל בגלגולת דמנח קמי' ואין צריד להעלותה היא עונה גם בשבת: שם עיקורי קטניות מהיות רעות: צ"ל דג"כ אערבי שביעיות קאי פ"י מי שעוקרים בע"ש שומרים מהרקבה דאל"כ אין זה מחשב עתים ושעות ואין בכלל מעונן: שם ברש"י ד"ה מתיב ר' זירא.

ת"ל ונעשה: אף דבריש פרייתות משמע דמלעושה בשגגה ממעטינו אין בו מעשה זה דוקא לענין מגדף דבו איירי קרא דלעושה אבל בשאר עבירות מועשה אתיא ובזה א"ש הסתירה לעיל (ע"א) ברש"י בד"ה ר"ל הביא קרא דנעשה ובד"ה אי הכי קרא דלעושה בשגגה ולפ"ז א"ש דבד"ה ר"ל שרצה למעט בעל אוב הביא קרא דת"כ דנעשה ובד"ה אי הכי דאתי למעט מגדף הביא קרא דלעושה כמתניתין דכריתות אכן מ"מ לא מתורץ בזה מה שהקשו התוס' לעיל (דף ס"ג ע"א) פיון דשם לענין ע"ז איירי וקרא דלעושה בשגגה גם גבי ע"ז פתיב: שם בא"ד יצאו עדים זוממים שאין בהם מעשה: אף דאיכא ג"כ שיש בהם מעשה כגון מכה אביו ואמו רוצח גונב נפש מאחיו וכדומה כבר הקשה זה בת"כ גופא ותיירץ דעיקר טעם הוא דממעטינו כל הני מחטאת משום דלא פתיב בהו פרת ובעיני דומיא דע"ז דכתיב בי' פרת: שם ד"ה ידוע.

שם חיה: וְהַרְמַב"ם כפי המשניות ובחיבורו כתב שהוא שם עוף אכן פשיטת רש"י הביא הר"ש (בפ"ח דכלאים) בשם הר"י בן קלונימוס ע"ש: שם ד"ה אי בעי צדיקי. להיות נקיים מפל פשע: ולפ"ז ק"ק למה כינה להם בשם צדיקים אי בעו אינשי להיות צדיקים הל"ל ועוד הד' שמתו בעטיו של נחש כדאמרין ספ"ק (דב"ב) למה לא ברו עלמא ולולא פירושו הייתי מפרש אי בעו צדיקי ברו עלמא בניחותא פי' דבאמת יכולים לברוא אם ירצו פדכתיב פי עונותיכם היו מבדילים ובצדיקים אין הבדלה ואהא מיימי מעשה מרבא ורבי חנינא ור"א דבאמת ברו להם בריות בראשית: שם בתוספות ד"ה יצאו עדים.

וי"ל דמשפחת א"נ פגון: אכן ק"ק דלפ"ז לא הני שייך לרבות הני משום חייבי מיתת ב"ד הא בכה"ג לא הני שייך פלל מיתת ב"ד וכמו כן הני מצי לתרץ פגון שהעדים הם טריפה דאין נהרגין משום דהני עדות שא"א יכול להזימה וכדלקמן (דף ע"ח ע"א) א"נ בעדי נערה המאורסה חבירה וכדלעיל (דף מ"א ע"א): שם בד"ה הואיל וישנו.

מאי משני מפל הני: שיטת רש"י נ"ל כמו שתימצו התוס' בכריתות בשם הר"נ דישנו בלב שייך בכולהו חוץ מעדים זוממים ולכך לא פריך רק מעדים זוממים וע"ז תירץ שפיר הואיל וישנו בראיה ולכן ל"ק ג"כ ממה שהביאו התוס' ראיה ממה דאמר ר"י לתנא לא תיתני מימר דוקא דבנשבע ומקלל חבירו בשם לא תשיב הדבור מעשה דתרווייהו ישנו בלב דבשבועה בעינן פיו ולבו שוין כדאמרין בשבועות (דף כ"ו ע"ב) ובמקלל בשם ג"כ ישנו בלב כמו גבי מגדף גם מה שהקשו התוספות מיהו בפ"ק דכריתות פשוט דמתורץ בזה: שם בא"ד.

וה"נ עדים זוממים בדיבוריהו: ק"ק דממנ"פ אי בעינן שיעשה המעשה ע"י הדיבור באמת נהרי בעדים זוממים לא שייך זה דהרגו אין נהרגין ואי לא בעינן רק שיכוננו לעשות מעשה על ידיהם א"כ מ"ש מעד"ז דפריך דוקא גם אמסית ומדיח הני שייך להקשות כן דהא גם הוא פנון שיעשה מעשה ע"י ואפשר לומר דהני מצי לאוקמא הך מסית ומדיח במדיחו ומסיתו לומר אלי אתה דאין פאן מעשה ואותו מסית דאתעביד מעשה ע"י ממנועט לפי האמת כמו רוצח ומכה או"א וגונב נפש כנ"ל ועיין מש"כ בספרי ע"ל לכריתות (דף ד' ע"א): שם ד"ה ר"ל.

אליבא דמ"ד לשב"מ: עיין במהרש"א ומש"כ דהתוס' רצו לפרש דמאי פריך הש"ס דלמא ר"י קאמר אליבא דמ"ד לאו שאב"מ לוקין עליו לא ידעתי מאי קשה לו בזה דהא בפירוש קאמר ר"י עקימת פיו הני מעשה אלמא דהך טעמא הוא וע"כ ר"י גופא קאמר זה מדאיתבי ר"י לר"ל בב"מ (דף צ') מהמתניתן דתמורה ואי ר"י לא קאמר רק למ"ד לוקין תיקשי איהו לנפשיה הא הוא סבר בעלמא אין לוקין ורק הקא קאמר לוקין למ"ד לאו שאב"מ לוקין.

אכן פנונת התוס' היא פשוטה שרצה לתרץ פי היכי דלא תיקשי ר"ל אר"ל כמו שפירא מהא שהקשו התוס' בב"מ שם קושיא זו ושם ודאי לא שייך בפירוש המהרש"א פאן: שם ד"ה מעלה בזכורו.

ולא יתכן בב"א דשאול: לא ידעתי מי הכריחם לפרש דקאי זכורו אמכשף ולא על מת גופא וכן מוכח לכאורה דהא מעלה בזכורו מסקינן דאין עונה פדרפו אלא יושב בין

הפּרָקִים וְאִיךָ אֲפֹשֶׁר שְׂיוֹשֵׁב עַל זְכוּרוֹ שֶׁל מְכַשֶּׁף וּבֵין פְּרָקָיו אֲלֵא וְדַאי דַּמִּי שׁ רַשׁ"י עַל זְכוּרוֹ אֲמַת קָאִי וְזֶה מַה שֶׁתְּמַהֵּה ב"א דְשִׂאוֹל שֶׁהִיא רְצַתָּה לְהַעֲלוֹת שְׁמוֹאֵל בְּזְכוּרוֹ וְהוּא עָלָה כְּדַרְפּוֹ וְלָכֵן אֲמַרָה רְאִיתִי אֱלֹהִים עוֹלָיִם כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ בְּמִדְבָּר: שֶׁם דָּף ס"ו ע"א בְּגִמְרָא לֹא תִנְחָשׁוּ וְלֹא תִעֲוֹנוּ וְכו' וּבְדָגִים: וּבְר"ן הִזָּה גוֹרֵס וּבְכוֹכְבִים וְהַקְשָׁה עָלָיו ע"ש.

אָכֵן לַפְעַנ"ד גִּירְסָא זֶה נְכוּנָה הִיא דְלִכְאוּרָה קִשָּׁה מַה חִידוּשׁ לָנוּ בְּרִייתָא זֶה יוֹתֵר מִבְּרִייתָא דְלַעֲיִל דְמִפְרֵשׁ מְעוֹנָן וּמְנַחֵשׁ אָכֵן זֶה א"ש ע"פ מַה שְׂיֵשׁ לְהַבִּין לְמַה אֵין לֹקִינ ב' מְלַקוֹת אֲמַעְוֹנָן אוֹ מְנַחֵשׁ דְּהָא תְּרִי לְאוּנִי כְּתִיבִי בִי חֵד לֹא יִמְצָא בָּהּ וּגּו' מְעוֹנָן וּמְנַחֵשׁ דְּמִשְׁנָה תוֹרָה וְאִידָךְ לֹא תִנְחָשׁוּ וְלֹא תִעֲוֹנוּ דַּת"כ וְהֶרְמַב"ם לֹא כְּתִב רַק חֵד מְלַקוֹת וְזֶה וְדַאי דְאֵלָּאו דַּת"כ וְאֵלָּאו דַּמ"ת לֹקִינ ב' אִף שֶׁהֵם בְּאוֹתוֹ דְּבָר עֲצָמוּ וְכִדְאֲמַרִּינָן בְּמִכּוֹת (דָּף ט"ז ע"ב) לַעֲנִן אָכֵל פּוֹטִיתָא ע"ש וּבִשְׂאֵר דְּוֹכְתִי אָכֵן זֶה א"ש דְּתְרִי גּוֹנֵי מְנַחֵשׁ אִיפָּא הָא' שְׂמַאֲמִין בְּסִימָנִים הַבָּאִים לוֹ מְעֲצָמוּ כְּגוֹן פִּתּוֹ נִפְלָה מִפּוֹ צְבִי הֶפְסִיקוּ בְּדַרְדָּר וּכְבִרְיִיתָא דְלַעֲיִל וְאִידָךְ שְׁעוֹשָׁה לוֹ סִימָנִים לְשִׂאוֹל בְּהֵם דְּבָר הָעֲתִיד אוֹ הַהוֹנָה כְּגוֹן נְחָשׁ יִנְחָשׁ בּוֹ אִישׁ אֲשֶׁר כְּמוֹנֵי דְיוֹסָף שֶׁהִי מִכָּה בְּגִבְעוֹ וְהַגִּיד לָהֶם נְסִתְרוֹת וּבְכֻלָּל זֶה הוּא ג"כ מִי שְׂרוּצָה לִידַע עֲתִידוֹת ע"י גוֹרְלוֹת וְכְמִבְּנֵי אֶרֶץ (בִּי"ד ס' קע"ט) וְכֵן הוּא ג"כ לַעֲנִן מְעוֹנָן דְּאִיפָּא ג"כ תְּרִי גּוֹנֵי הָא' הַמְחַשֵּׁב עֵתִים וְשְׁעוֹת דְלַעֲיִל וְהִב' מִי שְׂמַנְחָשׁ בְּכוֹכְבִים וְחוֹבְרֵי שָׁמַיִם וְהֵן הִנֵּה הַתְּרִי גּוֹנֵי דְכְּתִיב בְּקֶרָא וְזֶהוּ מִש"כ הֶרְמַב"ם (פִּי"א מַה עֲפּו"ם הַל' ח') אִיזְהוּ מְעוֹנָן כּו' אֲסוּר לַעֲוֹנָן אַעפ"י שְׁלֵא עֲשֵׂה מַעֲשֵׂה שְׂנֵאָמֵר לֹא תִעֲוֹנוּ וְע"ש בַּכ"מ שְׂכֵתֵב דְּהֶרְמַב"ם סוֹבֵר דְּהָאוּמֵר זֶה הַיּוֹם יָפָה הִיָּנוּ ע"פ אִיצְטַגְנִינּוֹת מִפְּנֵי שְׁלֵא מְצָא מֵרָאָה מְקוֹם לְהִלְכָה שְׁנִיָּה דְּהֶרְמַב"ם.

וּלפ"ד א"ש דְּהֶרְמַב"ם בַּה' ח' כ' אִיזְהוּ מְעוֹנָן וְהִיָּנוּ מְעוֹנָן דַּמ"ת וְכַה' ט' כְּתִב דְּלוֹקָה מִשּׁוֹם לֹא תִעֲוֹנוּ וְהִיָּנוּ פְּסוּק דַּת"כ וְהוּא ע"פ הַב' בְּרִייתוֹת דְּסוּגִינָן דְּלַפְנֵינוּ וּלפ"ז מְתוּרָץ מַה שֶׁהַקְשָׁה הֶר"ן דְּהֶקָא מִשְׁמַע דְּאִצְטַגְנִינּוֹת הוּא בְּכֻלָּל מְנַחֵשׁ וּמְעוֹנָן וּבְפִסְחִים אֲמַרִּינָן מְנִינָן שְׂאִין שׂוֹאֲלִים בְּפִלְדֵיִם ת"ל תְּמִים תַּהֲיָה דְּאִצְטַגְנִינּוֹת דְּהֶקָא אִיגְרִי בְּאוֹתוֹ שְׂמַעוֹנָן בְּכוֹכְבִים וְחוֹבְרֵי שָׁמַיִם וְזֶה הוּא בְּכֻלָּל לֹא תִעֲוֹנָן אָבֵל בְּמִי שְׂשׂוֹאֵל מִהַמְעוֹנָן זֶה אִינוּ רַק בְּכֻלָּל עֲשֵׂה דְתְמִים תַּהֲיָה: שֶׁם בְּתַחוּמֵין וְאֵלִיפָא דר"ע: עֵינָן מַה שֶׁהַקְשָׁה הֶר"ן בְּזֶה דְלִשְׁיַת הֶרִי"ף לִימָא תַּחוּמֵין דִּי"ב מִיִּל וְאֵלִיפָא דכ"ע אָכֵן כְּבָר תִּירָץ ע"ז הֶרְמַב"ן בְּסִפְר הַמְּלַחְמוֹת (ספ"ק דְּעֶרְוֵבִין) דְּלֹא רְצָה לְמִינְקֵט הָכִי פִּינוּ דְלֹא הִנְזַכְרָה שְׁיַיִת רַבָּנָן בְּפִירוּשׁ כְּשִׁיטַת ר"ע: שֶׁם אִישׁ אִישׁ לְרַבּוֹת בַּת טוֹמְטוֹם: הַמְהַרְש"א הַקְשָׁה אַרְשׁ"י עַל הַתּוֹרָה דְכְּתִב דְּבַת טוֹמְטוֹם וְאַנְדְּרוּגִינוֹס מוֹמְקֵלֵל אָבִיו וְאַמוֹ נִפְקָא וְלֹא יִדְעָנָא מֵאִי קַמ"ל דְּפִשׁוּט הוּא דְרַשׁ"י כְּתִב כֵּן אֵלִיפָא דְרַבִּי יוֹנָתָן דַּס"ל הָכִי כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ לַקְמָן (דָּף פ"ה ע"ב) וְכֵן הִדִּין נוֹתָן לְפִסְוִק כְּרַבִּי יוֹנָתָן פִּינוּ דְרַבָּא וְאַבְיִי פְּלִיגִי בְּפִלּוּגְתָא דר"י ור"י בַּב"מ (דָּף צ"ו ע"ב) דְרַבָּא ס"ל כְּרַבִּי יוֹנָתָן וּמִבְּנֵי אֶרֶץ בַּכ"מ דְּאַבְיִי וְרַבָּא הִלְכָה כְּרַבָּא וְגַם לַעֲנִן שְׂאֵר פְּלּוּגְתוֹת שְׁבַש"ס פִּסְק הֶרְמַב"ם כַּר' יוֹנָתָן נִגְדַר ר' יֵאֲשִׁי: שֶׁם ר"י אוֹמֵר מִשְׁמַע שְׁנִיָּהֶם כַּא': מַה שִׁי"ל בְּזֶה כְּבָר הָאֲרַכְתִּי בַּמ"א: שֶׁם נֶאֱמַר כָּאֵן דְּמִיּוּ בּוֹ: ק"ק לר' יֵאֲשִׁי דְלִיפִי לַקְמָן (דָּף פ"ה) מְקַלֵּל לְאַחַר מִיתָה מוֹמְקֵלֵל אָבִיו וְאַמוֹ מִנ"ל דְלֹאֲחַר מִיתָה בְּסִקִּילָה הָא הֵתֵם כְּתִיב מוֹת יוֹמַת סָתֵם וּבְנֵדַאי קִיל לְאַחַר מִיתָה מִבְּחַיִּים דְּהָא מְקַלֵּל חֲבִירוֹ לְאַחַר מִיתָה וְכֵן מִכָּה או"א לֹא מִפְּטוֹר מְכֻלוֹם וְא"כ דְּלִמָּא גַם לַעֲנִן מְקַלֵּל או"א קִיל דְּבַחְנָק דוֹקָא וּבְפִרְט לְמ"ד לַקְמָן (שֶׁם) דְּמִקְשִׁינָן הַפָּאָה לְקַלְלָה וְהָא ר' יֵאֲשִׁי גּוֹפָא ס"ל לַעֲיִל

(דף נ"א ע"ב) כ"מ שְׁנָאֵמַר מִיִּתָּה סְתָם אִי אַתָּה רִשְׁאֵי לְהַחְמִיר אֲלָא לְהַקְלִי: שָׁם הִצַּד הַשְּׁנוּה שְׁבָהוּ שְׁהוּ בְּעַמְרָה: ק"ק בְּעַמְרָה לְעַנְנֵי מְקַלְל חֲרַשׁ מִנ"ל הָא הָתָם לָא פְּתִיב בְּעַמְרָה וּמִנְשִׂיא וְדִינָן לָא שְׁיִיף לְמִילָף דְּשִׂאנֵי הֵנִי דְּגִגְוִלְתָּן גְּרָמָה לְהֵם וּלְכֹן צְרִיכִין לְהִיֹּת בְּעַמְרָה דְּוָקָא דָּאֵי לֹא"ה אִין רָאוּי לְהֵם גְּדוּלָּה אֲבָל לְעַנְנֵי חֲרַשׁ דְּחֲרַשְׁתּוּ גְּרָמָה לִי מִנ"ל וְעֵינֵי לְקַמְן (דף פ"ה ע"א): שָׁם אִם אִינוּ עַנְנֵי לְגוּפוּ תְּנַהוּ עַנְנֵי לְאַבּוּי: הֵכָא לָא שְׁיִיף לְמִימַר כְּדָאֲמַרִּינוּ בְּעַלְמָא מְדַכְתֵּב רַחֲמָנָא אֲף דְּהוּי מְצִינּוּ לְמִילָף הוּי ב' כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד וְאִין מְלַמְדִין דְּהָא גַם אִי לָא הוּי כְּתִיב נְשִׂיא אוּ דִינָן לָא הוּי שְׁיִיף לְמִילָף אָבּוּי אוּ שׁוּם דְּבָר דְּשִׂאנֵי הֵנִי שְׁפֹן מְשׁוּנְוִין וּלְכֹן ע"כ אֲתִיָּא בֵּאֲרָא"ע לְאַבּוּי: שָׁם הֵנִיחָא לְמ"ד אֱלֹהִים חוּל: ק"ק מִמִּנ"פ אִי ס"ד לְמִילָף חוּל וְקִדְשׁ מְהַדְדִי מֵאֵי פְּרִיף לְמ"ד קִדְשׁ וְאִי לָא הוּי ס"ד לְמִימַר הֵכִי א"כ לְמ"ד חוּל מִי נִיחָא הָא לְדִידְנִי יְקֻשָּׁה אֲזַהְרָה לְמַבְרַף הַשֵּׁם מִנ"ל וּמָה עֲדִיף לְמ"ד זָה יוֹתֵר מְלֻזָּה וּי"ל דְּנִדְאֵי הוּי ס"ד לְמִילָף קוּדְשׁ מְחוּל אֲבָל חוּל מְקוּדְשׁ לָא דְדַלְמָא אֶקְוִדְשׁ אֲזַהְרָה אֲחוּל לָא אֲזַהְרָה וּכְמוּ דְּפְרִיף בְּאַמְתָּ לְקַמְן וְכֹן נִרְאָה מִמָּה דְּמַתְרִץ לְמ"ד אֱלֹהִים חוּל גְּמַר קוּדְשׁ מְחוּל דְּלְכָאוּרָה מְנוֹתֵר הוּא דְּהָא לְמ"ד חוּל לָא הוּי פְּרִיף מִיִּדֵי.

אֲכֹן זָה א"ש לְפִי פִי רִשְׁ"י דְּקֶאֱמַר לִי כְּמוּ דְּאַתָּה מוֹדָה לִי וְדָאֵי לְמ"ד חוּל דְּגְמַרִּינוּ קוּדְשׁ מְחוּל דֹּאֲל"כ לִית לִי אֲזַהְרָה לְמַבְרַף הַשֵּׁם כְּמוּ כֹן גַם לְמ"ד קוּדְשׁ גְּמַרִּינוּ חוּל מְקוּדְשׁ אֶלְמָא דְּגַם לְפִי הַמְקֻשָּׁן וְדָאֵי דִּילְפִינָן אֲזַהְרָה לְמַבְרַף הַשֵּׁם מְאַלְהִים לָא תְּקַלְל גַם לְמ"ד חוּל אֲכֹן לְפ"ז קֻשָּׁה מֵאֵי פְּרִיף מְהָא דְּרֵאב"י הָא וְדָאֵי בְּהָא כ"ע מוֹדוּ גַם לְמ"ד דְּאֲזַהְרָה בְּמַבְרַף הַשֵּׁם מְאַלְהִים אֲתִיָּא וּי"ל דְּלִישְׁנָא דְּרֵאב"י קְדִינִיק דְּקֶאֱמַר ת"ל אֱלֹהִים לָא תְּקַלְל וְלֹא קֶאֱמַר סְתָמָא אֲזַהְרָה מְנִינֵן מְאַלְהִים ל"ת וְכִלְיִשְׁנָא דְּהַש"ס לְעִיל (דף נ"ו ע"א) וּמְדַקֶּאֱמַר ת"ל מְשֻׁמַּע דְּלֵהֵכִי כְּתִיב קְרָא וּא"כ ע"כ סוּבַר דְּאֱלֹהִים קִדְשׁ: שָׁם דְּלְמָא אֶקְדִּשׁ אֲזַהְרָה: א"ל דְּנִימָא חֲרַשׁ יוֹכִיחַ וְאַפְתִּי גִילָף נְשִׂיא מְקִדְשׁ וְחֲרַשׁ בְּמָה הִצַּד הַשְּׁנוּה שְׁבָהוּ שְׁפֹן מְשֻׁנְוִין אֲף אֲנִי אָבִיא נְשִׂיא וּלְכֹן שְׁפִיר מְנוֹתֵר נְשִׂיא בֵּאֲרָא"ע לְאַבּוּי דִּי"ל דְּהָא דְּלְמָא אֶקְדִּשׁ אֲזַהְרָה חֲשִׁיב טְפִי כְּמוּ פִּירְכָּא וְלֹא שְׁיִיף לְמִימַר ע"ז חֲרַשׁ יוֹכִיחַ: שָׁם א"כ לְכַתּוּב קְרָא לָא תְּקַלְל: עֵינֵי בְּכ"מ שְׁהַקְשָׁה עַל הַרְמַב"ם שְׁפַתְבּ דְּאֲזַהְרָה דְּמְקַלְל אָבּוּי מְלֵא תְּקַלְל חֲרַשׁ הִיא וּמָה שְׁתִּירִץ דְּמָה דְּקֶאֱמַר בְּש"ס פֶּאן דְּלְכַתּוּב קְרָא לָא תְּקַלְל אֲלָא תְּקַלְל חֲרַשׁ קֶאֱי לְשׁוֹן א"כ לָא מְשֻׁמַּע הֵכִי וְגַם הַקְשָׁה בְּלַח"מ שָׁם דֹּא"כ לְפִי הַאָּמַת נְשִׂיא ל"ל גִּילָף מְדִינָן וְחֲרַשׁ גַם הַקְשָׁה עוֹד שָׁם עַל הַרְמַב"ם בַּה' סְנֵהְדְרִין דְּכַתֵּב דְּבֹן נְשִׂיא שְׁקַלְל אָבּוּי חֲזִיב מְשׁוּם ד' שְׁמוֹת נְהָרֵי לִיפָא פֶּאן רַק ג' לְאוּנָן דְּחֲרַשׁ וְאַבּוּי חַד הוּא גַם הַקְשָׁה שָׁם אִיף לֹקִין אֲחֲרַשׁ הָא לָאו שְׁנִיטָן לְאֲזַהְרָת מִיִּתַּת ב"ד הוּא דְּנִיטָן לְאֲזַהְרָת מְקַלְל או"א גַם הַקְשָׁה אֲמָה שְׁפַתְבּ הַרְמַב"ם לְמָה פֶּרַט לָאו בְּדִינָן וְנְשִׂיא בְּפ"ע כְּדִי שְׁיִלְקָה עֲלֵיו בְּפ"ע וְזָה נְגִד ש"ס דִּילָן ע"ש שְׁהֶאֱרִיף.

וְהַנְּלַפְע"ד בְּיָשׁוּב דְּבָרִים אֵלוּ הוּא דְּנִדְאֵי לָא תְּקַלְל דְּש"ס דִּילָן הוּא לְעַנְנֵי אֱלֹהִים ל"ת. אֲף מְפִנֵי שְׂאִין לֹקִין עַל לָאו זָה דְּנִיטָן לְאֲזַהְרָת מִיִּתָּה דְּמַבְרַף הַשֵּׁם.

וּכְמוּ שְׁהַקְשָׁה הַמְהַרְש"א פֶּאן לְכֹן כְּתִיב הַרְמַב"ם דְּאַבּוּי מִל"ת חֲרַשׁ נְפָקָא וְהִינּוּ דְּגַבִּי מְקַלְל חֲרַשׁ ג"כ דְּרִשְׁוִין הֵכִי דְּלְכַתּוּב לָא תְּקַלְל וּבְזָה ל"ק דְּהוּי נִיטָן לְאֲמַב"ד פִּינּוּ דְּעִיקַר קְרָא לְעַנְנֵי מְקַלְל חֲרַשׁ כְּתִיב וְרַק מְרִיבּוּיָא דְּל' מְרַבִּינוּ או"א א"כ עִיקַר לָאו לָא נִיטָן

לאמב"ד ולכן לוקין ג"כ אמקלל דין ואף דאלהים קדש מ"מ פיון דנין ג"כ אלהים מקרי ומרבויה דל' מרבינו דין א"כ תשבינו אותו פמו אי הוי פתיב אלהים ל"ת אדיין בפ"ע ולא נכלל כלל בכלל הך דמברך השם אבל אי הוי אתיא או"א מניה פיון דזה בכלל משמעות אלהים ודאי דהוי לאו שנינו לאמב"ד אכן פיון דלפ"ז דדרשינו לא תקל גבי תרנוניהו ממנ"פ חד מנוטר או דין או נשיא דהוי מצינו למילף במה הצד וקנושית הגמ' ולא או"א לא מצרכינו דמל"ת חרש נפקא לכן הקשה הרמב"ם שפיר למה נכתב האזנה גבי דין ונשיא הא בממנ"פ חד מנוטר הוא ותירץ לכפול האזנה לענין מלקות אף כפילת המלקות לא שייך רק גבי דין ונשיא אבל גבי או"א לא פיון דמחד לאו נפקא עם חרש וזה מה דדייק הרמב"ם בלישג' בפכ"ו מה' סנהדרין דלענין מקלל חבירו כ' דלוקה א' ולענין דין דלוקה ב' ולענין נשיא דלוקה ג' ולענין הי' אביו נשיא שניה וכ' חייב משום ד' שמות ולא כ' ג"כ דלוקה ד' דנדאי אין פאן ד' מלקיות פיון דליפא רק ג' לאנון אבל מ"מ ד' שמות איפא פאן דמקלל אביו איפא שם איסור בפ"ע ולכן כ' חייב משום ד' שמות פי' דד' שמות אלו מביאין עליו חייב אבל מ"מ אין פאן רק ג' מלקיות דאינו לוקה אלא או משום חבירו או משום אביו דתרנוניהו מחד לאו נפקא ובה דעת הרמב"ם א"ש: שם ברש"י ד"ה שחייבים על זדונו.

פגון דבר שיש בו מעשה: פירוש דאיפא חלול שבת גם בלא שעושה מעשה פגון שמונית לבהמתו או עבדו ונאמתו לעבוד בשבת ועובר אשבימת בהמתו ועבדו אף בהז' אין חייבים על זדונו פרת דכרת וספאת אינו בשבת רק בדבר שיש בו מעשה והוצרך רש"י לפרש פן פי היכי דלא תקשה ל"ל להש"ס למימר בתחומין והבערה דאינם רק ליחידי לוקמא בשבימת עבדו ובהמתו שהוא אליפא דכ"ע ולכן פתב פגון דבר שיש בו מעשה דבי' איירי מתנינו דוקא דקתני המסלל את השבת: שם ד"ה הבערה.

ולא פליג ר"ע: ק"ק הא ע"כ לאו דיוקא הוא דהא קתני גם המבעיר שם ולא פליג ר' יוסי: שם ד"ה עד שיקללם. שיקלל בשמות הגמורים: ממה שכתב רש"י אבקללם בכנויי פגון שדי צבאות משמע דאקללת אב לא מיחייב פמו בקללת השם אלא השם המיוחד פיון דשדי צבאות לא חייב אלא פנוי וכן שם אלהים כמ"ש רש"י לעיל (דף נ"ו ע"א) בד"ה ואלפא דר"מ וא"כ לכאורה י"ל איך פתב בשמות הגמורים הא ליפא רק שם הנו"ה לחוד.

ומזה יש להוכיח דעת רש"י פמו דעת הרמב"ם שכתב בפ"ג מהל' עפוי"ם דבין שם הנו"ה בין שם אדני תרנוניהו שם המיוחד מקרי ע"ש וכשיטה זו נראה ג"כ ממתנינו (ס"פ שבועת העדות דף ל"ה ע"א) בא' ד' בי' ה' בשדי בצבאות כו' ובכל הפנויים הרי אלו חייבים הרי דהפסיק פיו"ד ה"א בין א' ד' לשאר פנויים ומזה משמע דא' ד' שם המיוחד הוא פמו י"ה ורש"י נקט הכא פשגרא דלישגרא דמתנינו דלענין שיקללם בשם נקט שמות הגמורים הנינו א' ד' וי' ה'.

ולענין פנויים נקט שדי צבאות חנון ורחום פסדר השנויים במתנינו שם. אלא דאפתי ק"ל לפי שיטת הרמב"ם שכתב לענין שיקלל שם בשם בפ"ג מהל' עפוי"ם דאף דבעינו שיקלל שם המיוחד דוקא מ"מ אם קלוו באחד משאר השמות שאינם נמחקים ג"כ חייב ע"ש והרמ"ה וגם הרמב"ן חולקים ע"ז כמ"ש הריטב"א בשבועות ובכ"מ שם וסברי

דְּבַעֲנוּ שְׂיִקְלֵל ג"כ בְּשֵׁם הַמִּינוּחַד דּוֹקָא הָרִי דְלַדְעַת הָרַמְבַּ"ם הַאִי בְּנִקְבוּ שֵׁם דְּאִתְיָא מַנְיָה דְּבַעֲנוּ שְׂיִקְלֵל בְּשֵׁם לֹא בְּעֵינוּ שֵׁם הַמִּינוּחַד דּוֹקָא א"כ מְקַלְל אָבִיו דְּאִתְיָא מְקַרָּא זֶה גּוֹפֵא ג"כ לֹא נִיבְעֵי שֵׁם הַמִּינוּחַד דּוֹקָא.

וְאִפְשָׁר לִומר לַדְעַת הָרַמְבַּ"ם דְּבַפ' כ"ו מַה' סְנֵהֲדְרִין גְּבִי מְקַלְל עֲצָמוּ וְחִבְרִירוּ כְּתַב דְּאִינוּ לִוְקָה עַד שְׂיִקְלֵל בְּשֵׁם מִן הַשְּׁמוֹת כְּגוֹן י"ה וְאַלְהִים וְשְׂדֵי אוּ בְּכִינוּי מִן הַכִּינוּיִים כְּגוֹן חַנוּן וְקִנָּא וְכִינָא בְּהֵן עַכ"ל.

הָרִי שְׂחִילְק בֵּין שְׁמוֹת הַנְּמַחֲקִים לְשִׂאֵינוּ נְמַחֲקִים דְּלֵאלוּ קָרִי שֵׁם מִן הַשְּׁמוֹת וְלֵאלוּ כְּנוּיִים וּבְכַרְק ה' מַהֲל' מְמַרִים לְעֵנִין מְקַלְל אָבִיו כְּתַב סְתָמָא אִינוּ חֲזִיב סְקִילָה עַד שְׂיִקְלֵל בְּשֵׁם מִן הַשְּׁמוֹת הַמִּינוּחַדִּים אֲבָל אִם קִלְלֵם בְּכִינוּי פְּטוּר מִן הַסְּקִילָה עַכ"ל.

וּמְדַסְתָּם כָּאֵן וְלֹא פִירֵשׁ ג"כ מָה הוּא שֵׁם הַמִּינוּחַד וּמָה הוּא כִּינוּי נִרְאָה שְׁסַמְדָּ אַחֲלוּק לְעֵנִין מְקַלְל עֲצָמוּ וְחִבְרִירוּ וְא"כ חֲזִיב בְּאַמְתָּ לְעֵנִין מְקַלְל אָבִיו ג"כ אֲשִׁמּוֹת שְׂאִינָם נְמַחֲקִים כְּמוֹ לְעֵנִין מְקַלְל שֵׁם בְּשֵׁם וּלְפ"ז יִחְלֹק הָרַמְבַּ"ם אֲדַעַת רַש"י שְׂכַתְּב דְּאִשְׁדִּי צְבָאוֹת פְּטוּר לְרַבְּנָן דְּכִינוּיִים מְקַרִי וְלִהְרַמְבַּ"ם חֲזִיב כְּנ"ל.

אֲכֹן מְלִשׁוֹן הַמְּכִילְתָּא פְּרַשְׁתָּ מְשַׁפְּטִים מְשַׁמַּע דְּדוֹקָא אֲשֵׁם הַמְּפִנְרֵשׁ חֲזִיבוּ: שֵׁם בַּד"ה בְּנִקְבוּ יוֹמָת. וְר' מְנַחֵם לֹא ס"ל: עֵינִין בַּכ"מ (פ"ג מַהֲל' עַכּו"ם) שְׂהַקְשָׁה עַל הָרַמְבַּ"ם שְׁפַסְק כְּתַרְנוּיָהוּ.

וּי"ל דְּוַדַּאי מְעִיקָר קָרָא יֵשׁ לְמִשְׁמַע ב' דְּרִשׁוֹת אֵלוּ דְּאִי לְשְׂיִקְלֵל שֵׁם בְּשֵׁם לֹא ה"ל לְמִיכְתָּב רַק בְּנִקְבוּ שֵׁם וְיוֹמָת מִינוּחַר הוּא וְאִי לְמִקְלֵל אָבִיו לְחֹד גְּבִי מְקַלְל אָבִיו ה"ל לְכַתּוּב אֵלָא וַדַּאי דְּעִיקָר קָרָא לְמִקְלֵל שֵׁם בְּשֵׁם אֲתִי וּמְרִיבִי דְּיוֹמָת מְרַבִּינוּ מִיְתָה אַחֲרַת שְׂהִיא כְּזוֹ שְׂהוּא מְקַלְל אָבִיו דְּבַעֲנוּ ג"כ בְּשֵׁם דּוֹקָא וְלָכֵן פְּסַק הָרַמְבַּ"ם שְׁפִיר ב' דִּינִים אֵלוּ גַם י"ל דְּהָרַמְבַּ"ם פְּסַק כֵּן מִשׁוּם דְּבַמְּכִילְתָּא אִיכָּא לְמ"ד דְּגִלְיָה הָא דִּיקְלֵל בְּשֵׁם מְדַרְשָׁה אַחֲרִינָא ע"ש: שֵׁם ד"ה בְּנִין אָב מְשַׁנְיָהֵם.

וְחֲזִיב מִיְתָה עַל הוֹרְאָתוֹ: הוֹצֵרָה לְפָרֵשׁ הָא דְּחֲזִיב מִיְתָה אַף דְּבַגְמָרָא לֹא הוֹנְפֵר שְׁכֵן אֲתָה מְצַנּוּה עַל הוֹרְאָתוֹ וְהַמְרָאָתוֹ כִּינּוּ דְּבִזָּה לֹא הוּי שְׂיָיָה פִּירְכָּא לְגַבִּי אָבִיו דְּהָא וַדַּאי גַם בְּאֵבִיו מְצַנּוּה עַל הַמְרָאָתוֹ וְהוֹרְאָתוֹ מִשׁוּם מְצוֹת כְּבוֹד וּמוֹרָא שְׁלֵא יִסְתּוֹר אֶת דְּבָרָיו וְלָכֵן הוֹצֵרָה לְפָרֵשׁ דְּחִיּוּב מִיְתָה שְׂיֵשׁ בְּהֵם גְּבִי דִּינִין וְנִשְׂיָא הוּא דְּפָרְכִינוּ מְהֵם דְּלִיכָּא גְּבִי אָבִיו: שֵׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה הַמְּחַלְל שְׁבַת.

אֵלָא אֲתִיָּא לְמִימַר שְׁכַל שְׂאִין: עֵינִין בְּשַׁבַּת (דָּף קנ"ד ע"א) וְשֵׁם (דָּף ז' ע"ב) בְּתוֹס': שֵׁם ד"ה לְרַבּוֹת בַּת. דְּאִין מַא"מ אֵלָא לְרַבּוֹת: א"ל דְּלֹא לְכַתּוּב שׁוּם מִיעוּט וּמְמִילָא יְדַעֲנוּ לְרַבּוֹת נְשִׁים דְּכָבֵר תִּירֵץ בְּמַהֲרָ"ם דְּאַצְטְרִיָּה חַד מִיעוּט לְמַעַט קָטָן וְא"ל דַּא"כ מַנ"ל דְּאֲתִי מִיעוּט ב' לְרַבּוֹת נְשִׁים כִּינּוּ דְּמַצְרִיכִין מִיעוּטָא קָמָא לְמַעַט קָטָן דִּיקְלָמָא אֲתִיָּא מִיעוּט בְּתָרָא לְמַעַט נְשִׁים דַּז"א וַדַּאי מַאִישׁ קָמָא מְמַעַטִינוּ בֵּין קָטָן בֵּין אִשָּׁה וּמ"מ לִיכָּא לְמִימַר דְּאֲתִיָּא מִיעוּט בְּתָרָא לְרַבּוֹת שְׂנִיָּהֵם דַּא"כ לֹא לְכַתּוּב מִיעוּטָא כָּלֵל וּמְמִילָא מְרַבִּינוּ שְׂנִיָּהֵם אֵלָא ע"כ דְּחַד אֲתִי לְרַבּוֹת וְחַד לְמַעַט וּמְסַתְּבָרָא לְרַבּוֹת אִשָּׁה שְׂשׁוּנָה לְאִישׁ בְּשַׁאָר עוֹנְשִׁים וּלְמַעַט קָטָן שְׂאִינוּ בְּכָלֵל עוֹנְשִׁים בְּשׁוּם מְקוֹם וּבְהִכִּי א"ש ג"כ מַה שְׂקָשָׁה לְכַאוּרָה אֲמָה שְׂכַתְּב הָר"ן לְמָה לֹא דְּרִשְׁינּוּ אִישׁ אִישׁ דְּגַבִּי מְקַלְל הַשֵּׁם ג"כ לְרַבּוֹת אִשָּׁה וְתִירֵץ דְּהֵתָם

מרבין אשה מהאזרח ולכן ע"כ מוקמינן לרבות נכרים אבל גבי מקלל אביו דאיפא לאוקמא גבי ישראל לא מוקמינן לגבי נכרים.

ולכאורה אפתי קשה למה לא מוקמינן גבי מקלל השם ג"כ גבי ישראל ולרבות קטן מפת אמאמא"ל ולפי הנ"ל ניקא דא"כ לא לכתוב מיעוטא פלל וממילא מרבין קטן פיון דאצטריף קרא למעט קטן.

אלא דאפתי ק"ל אתירויז הר"ן דא"כ לר' יונתן דלא דריש איש איש דהקא וסבר דברה תורה פלשון בני אדם והיגו משום דלית ליה למידרש מגיה מידי וכמו שכתבו התוס' בסוטה (דף כ"ד ע"א) למה לא דריש מגיה לרבות נכרים וכמו גבי מברך השם.

ולולא תירויז הר"ן הנה נלענ"ד דלא מרבין מאיש איש נכרים אלא היכא דכבר אשפחין איסור דבר זה גבי נכרים פגון לעיל גבי מברך השם דשם המינוחד כבר אתיא מקרא דויצו ה' אלהים ולא מצרכין קרא רק למברך בכינוי וזה שייך לרבות מאיש איש אבל לחדש איסור חדש דמקלל אביו ואמו גביהם זה לא אמרינן.

גם בעיקר הדבר שכתב מהר"ם בזה דאצטריף קרא למעט קטן צ"ע דבפסחים (דף צ"א ע"ב) הקשו התוס' למאי אצטריף קרא למעט קטן מפסח שני פיון שאינו חייב במצות ותירצו דאצטריף להיכא שנתגדל בין ב' פסחים וזה לא שייך פאן ואף שהקשו שם מהא דמצרכין למעט קטן מא"א וזכור ובא על הבהמה והניחו בקושיא גם זה כבר תירצו התוס' לעיל (דף נ"ב ע"ב) בד"ה איש פרט לקטן דאצטריף לרבות הנבעל והנבעלת דחייבין ע"ש במהרש"א.

גם במה שכתב הר"ן לעיל וכל זה לא שייך פאן וביותר הנה נ"ל דלכך לא שייך להקשות פאן דלא לכתבו תרנוייהו פיון דעכ"פ הוי צריף לכתוב חז איש דכי יקלל אלהיו לחוד אינו לישאנא דקרא ומגיה הוי ממעטינן נשים ולכן מצרכין איש בתרא לרבות ואף דהוי מצי למכתב תחת איש איש אדם כי יקלל או נפש פי יקלל דיש במשמעו ג"כ נשים אין זה קושיא על הכתוב שכתוב תחת לשון זה לשון אחר.

שם בא"ד. וי"ל משום דדרשינן: ורש"י פתב שם דהוי ממעטינן אשה מדכתיב בעל השור וגם שם לא שייך להקשות דלא לכתוב בעל השור או שור איש ולא מצרכין ג"כ רבוי' לרבות אשה פיון דעכ"פ הנה צריף למכתב חז לישאנא דשור לחוד אינו לישאנא דקרא: שם בד"ה עד שיפרוט לה.

פדרף שפרט בכלאים ותימה: ולפענ"ד גם רש"י לא פיון לכך דנילף מפלאים אלא מסברא קאמר עד שיכתוב אותו הלשון יחדיו דכתיב בכלאים וכן מוכח דהא לפי מה שפירש רש"י במנחות (דף צ' ע"א) היכא דכתיב ו' גם ר' יונתן מודה דכמאן דכתיב יחדיו ורק גבי מקלל אביו ואמו פליג משום דשם צריף למכתב ו' דלא לשמע עד שיקלל אביו ואמו ע"ש.

ולפ"ז אפתי יקשה לר' יונתן יחדיו ל"ל דהא גבי שור ונחמור שפיר ידעין דידודו משמע מדכתיב ו' אלא דאעיקר פירוש רש"י שם ק"ל מגמרא דיומא (דף נ"ז ע"ב) דקאמר תסתים דר' יאשי' הוא דאמר מערבין ולפי פירוש רש"י גם ר' יונתן מודה הכא דידעין משמע א"ו ו' דומדם מיותר הוא וצ"ע: שם ד"ה גמר קדש.

דאי מק"ו למ"ד קדוש נמי: ה"ה נמי דהני מ"ל דע"כ לאו מפח ק"ו יליף דהא אין מזהירין מן הדין כדיליף במפוח (דף ה' ע"ב) מקרא: שם ע"ב בגמרא פרט לשמסר האב לשלוחי הבעל: בכתובות (דף מ"ט ע"ב) פריה אימא דאתי לנכנסה לחופה ולא נבעלה ומתריץ דהיא ממאנרסה ולא נשואה אתיא דע"כ איירי בנשואה שלא נבעלה דאי נבעלה תיפוק ליה דה"ל בעולה ואינה בסקילה ובתוס' הקשו שם דאימא דלעולם איירי בנבעלה ובנבעלה שלא כדרכה דאינה נעשית בעולה ומתריצו דכ"ע מודו דבעל עושה אותה בעולה בשל"כ ע"ש.

אכן אפתי ק"ל דלפי מה דמוכח מסוגיא דלקמן (דף ע"ג ע"ב) למ"ד העראה זו נשיקה אינה נעשית בעולה ע"י העראה וביבמות (דף נ"ה ע"ב) ילפינו מקרא דאשה לבעלה נקנית בהעראה וא"כ אפתי קושית הש"ס בכתובות במקומה עומדת דדילמא אתיא בבית אביה לנכנסה לחופה ולא נבעלה ומאנרסה לנכנסה לחופה ונבעלה ואפתי לא הוי בעולה פגון דנבעלה בהעראה שהיא נשיקה שנקנית ע"י לבעלה ובעולה לא הוי ואפתי למ"ד העראה זו נשיקה מנ"ל דמסרה האב לשלוחי הבעל ג"כ בתנא וצ"ע: שם אריא"ר זו דברי ר"מ: אף שבכתובות (דף מ' ע"ב) משמע דר' מאיר מודה דנערה אפילו קטנה במשמע והא גבי קנס פליג משום דכתיב ולו תהיה לאשה במהוה עצמה הכתוב מדבר וא"כ איך קאמר הקא זו דברי ר"מ כפר הקשו התוס' שם (דף מ"ד ע"ב) פן ומתריצו דאי רק לאננס ומפתה אתי קרא דולו תהיה לאשה לכתוב בהו נערה מלא פמו במש"ר ומדכתיב לו תהיה לאשה בא ללמד דכ"מ שפאמר נער לא הוי קטנה במשמע ע"ש.

אכן דבריהם צריכין ביאור דהא קרא דולו תהיה לאשה לא מיותר פלל דמצרכינן לכדדרשינן שם (דף כ"ט ע"ב) למר אשה שיש בה הניה ולמר אשה הראויה לקיימה גם למה שכתבו התוס' שם בד"ה וחד למדרש ולו תהיה לאשה מדעתה וזה הפל מלשון תהיה אתיא דעיקר קרא ולו תהיה לאשה פשיטא דלא מיותר דאצטריף לעשה שישאנה וכן מוכח ג"כ שתהיה לא חשיב תורה גם אם לא דרשינן דרשה דר"מ דאל"כ יקשה לרבנן דפליגי אר"מ ל"ל לכן דבריהם צ"ב: שם אפילו קטנה במשמע: א"ל אפתי מנ"ל לאוקמא כר"מ דלמא לעולם אתיא פרבנן דאפילו קטנה במשמע ומ"מ פוטר בקטנה דס"ל כר' יאשיה דבעי שניהם שוין בני עונשין וכיון דהיא אינה ב"ע גם הוא פטור דז"א דלא מיבעי' לפי תירוץ הראשון של התוס' בד"ה עד שיהיו דלא קשה פן כיון דמומתו גם שניהם לא פטרינן אלא גבי נשואה ולא גבי ארוסה גם לר' יאשיה וגם לפי תירוץ ר"ת לק"מ פון דגם פאן אי יהנה חייב יהי בסקילה א"כ שפיר מיקרי שוין במיתה אחד אלא דגם לפי תירוץ ב' של התוס' ג"כ א"ש פון דסברי דלרבנן מסתברא לאוקמא גם שניהם לדרשה אחריתי א"כ ר' יאשיה דמוקים לדרשה שיהיו שניהם שוין ע"כ כר"מ ס"ל וא"כ אי הוי מוקמינן מתניתן כר' יאשיה ג"כ ע"כ הוי מצרכינן כר"מ דוקא ולא פרבנן לכן ניתא ליה לאוקמא כר"מ.

א"נ י"ל דניתא ליה לריא"ר לאוקמא מתניתן כר"מ משום דבלא"ה מתניתן דספ"ק דחולין ודריש פרק אלו נערוות ע"כ אתיא פנומיה ע"ש: שם אלא על נערה בתולה מאנרסה מב"ל: א"ל דאפתי איך שייף עד לענן בתולה דקתני עד שתהא נערה בתולה די"ל דלא בעינן שייכות לשון עד אלא לענן נערה דקתני ברישא א"נ גם לענן בתולה

שייך לשון עד דקודם ג' שנים אינו חייב עליה פדאמרינו לעיל (דף נ"ה ע"ב) והיינו משום דביאתה לאו ביאה היא דבתוליה חונרים כמו שפירש רש"י שם וא"כ איך שייך לשון בתולה רק פשתהיה ראוי' להיות בעולה והיינו מג' שנים ואילך: שם ואיך היא לבדו מאי: מזה מוכח דעיקר דרשת ר' יונתן מפת לבדו וכמו שפירש"י.

אכן מירושלמי נראה דמולנערה לא תעשה דבר יליף ר"י ע"ש דפריה שם מנ"ל דלרבנן הבא על הקטנה בסקילה ופשיט ליה מדצריה לכתוב ולנערה לא תעשה דבר אף דכבר פתיב ומת האיך אשר שכב עמה לבדו אע"כ דאתי קרא לרבות דבקטנה ג"כ הוא בסקילה.

ובזה א"ש מה דקשה לכאורה אסוגיא דלפנינו דלכאורה רבנן דפליגי ארבי האי לבדו מאי עבדי ליה פיון דלא מצרכי לדרשה דרבי וגם לרבות דבא על הקטנה חייב לא מצרכי פיון דהם פליגי אר"מ וסברי דבא על הקטנה בסקילה ולזה לא מצרכינו לבדו פיון דלא שייך למעט לרבנן מומתו גם שניהם כמש"כ התוס' ואף אם נאמר דרבנן דרבי ס"ל כר"מ דלעיל ורבנן דר"מ פרבי ולכן לכל חד מצרכינו לבדו אפתי לדין דפסקינו פרבנן בתרתי קושית הש"ס במקומה עומדת האי לבדו מאי דרשינן ביה.

אכן לפי דעת הירושלמי ניחא דלרבנן מצרכינו לבדו למעט הנערה דלא מיחייבה באונס ולנערה לא תעשה דבר לחייב בא על הקטנה בסקילה: שם רבי כר"י ס"ל דאמר: אף דמלשון פי תחל דמשמע תחלת ביאה אין במשמעו נערה מאורסה דוקא כר' ישמעאל אלא אפילו נכנסה לחופה ולא נבעלה וכן בוגרת בכלל משא"כ לר"י מ"מ פדי שלא לעשות פלוגתא חדשה בזה דלרבי יתלה הפל בביאה ראשונה בין ארוסה בין נשואה ולרבנן בנשואה דוקא ולר"י בארוסה דוקא ולר"ש בין ארוסה בין נשואה בין בביאה ראשונה בין בשאר ביאות לכן אמרינו דרבי כר"י ס"ל ומה דקאמר פי תחל בתחלת ביאה היינו לענין ארוסה דוקא: שם רבי כר"מ ס"ל: א"ל דלרבנן דפליגי אר"מ פי תחל ל"ל די"ל דאתיא לכדר"י בארוסה יצאת לשריפה דהאי ע"כ לא צריה לדרשה דר"מ דאי ארוסה דוקא יצאה לא משפחת כלל הו' דין דנשאת לאחד מן הפסולים דבלא פי תחל אינה בסקילה פיון שהיא א"א ובעולה ולכן לר"מ ע"כ לא בעינן ג"כ לדרשה דר' ישמעאל ולהורות דלא דרשינן מבת ובת לרבות נשואה כר"ע לעיל (דף נ"א ע"ב) דלר"מ ע"כ גם נשואה יצאת לשריפה אבל לדין דפסקינו פרבנן דר"מ ורבנן דר' ישמעאל ק"ק פי תחל למאי אתיא: שם ברש"י ד"ה והשני בחנק.

והא סתמא רבי היא: אבל הרמב"ם פירש דאתיא פרבנן ובבא עליה הראשון פדרפה וא"ל דא"כ מאי קמ"ל דהא מרישא שמעינן לה דבתולה ולא בעולה די"ל דאי מרישא ה"א דבא על הבעולה בכה"ג שבא עליה הראשון פדרפה פטור לגמרי פיון שהיא בסקילה מחמת הראשון שבא עליה פדרפה והשני יהיה בחנק א"כ אין זה שוה במיתה אחד ויפטר לגמרי קמ"ל דלא כר' יונתן דלא בעי שניהם שוין ומזה הטעם אפשר דפסק הרמב"ם פנותיה נגד ר' יאשי' א"נ הכא אפילו ר' יאשי' מודה דמה שאינם שוין הכא הוא מפני שנתחייבת בד' מיתות ונדונינת בחמורה אבל לעולם בעיקר החטא עונשם שוה דבראשונה שניהם בסקילה ובשניה שניהם בחנק: שם בד"ה ת"ר נערה.

עד שְׁיִרְבֶּה שְׁחֹר עַל הַלְכֵן וְאֵין בֵּין נַעֲרוֹת: אֵין זֶה סְתִירָה בְּמַה שֶׁהַזְּכִיר ב' שְׁיַעֲוִירִים בְּזֶה דִּי"ל דַּע"פ קְאָמַר דְּלַעֲוֹלָם אֵין בֵּין נַעֲרוֹת לְבָגְרוֹת רַק ו' חֲדָשִׁים גַּם בְּלֹא הִבִּיאָה סִימָן בָּגְרוֹת אֲבָל פְּשִׁיבִיאָה סִימָן בָּגְרוֹת דְּהֵינּוּ פְּשִׁירְבָה הַשְּׁחֹר עַל הַלְכֵן הִיא בּוֹגְרַת אֲפִילוּ קוֹדֵם ו' חֲדָשִׁים וְכֵן צ"ל ע"כ ג"כ לַעֲנִין סִימָנֵי בָּגְרוֹת הַשְּׁנוּיִם בְּנֻדָּה (ס"פ יוֹצֵא דוֹפָן) שְׂאִין זֶה סוֹתֵר לְמַה דְּקָאֻמַר שְׁמוּאֵל בְּכַמָּה דְּוָכְתִי דְאֵין בֵּין נַעֲרוֹת לְבָגְרוֹת אֲלֵא ו' חֲדָשִׁים בְּלֵבָד אֲלֵא מַה דְּכַתֵּב רַש"י בְּזֶה דַּעַד שְׁיִרְבֶּה הַשְּׁחֹר עַל הַלְכֵן מְקַרֵי נַעֲרָה טְפִי לֹא לֹא יַדְעָתִי מִנֵּינִן לוֹ זֶה כִּי לֹא שְׁנוּי בְּנֻדָּה (שָׁם) בְּהֵדִי סִימָנֵי בָּגְרוֹת וְלֹא הוֹזְכַר מְשִׁיעוּר זֶה רַק לַעֲנִין מִיֵּאוּן לַר' יְהוּדָה (שָׁם דָּף נ"ב ע"א) וְהֵינּוּ דַלְר' יְהוּדָה עַד זְמַן הֵהוּא נְחֻשְׁבָה פְּקֻטָּנָה לַעֲנִין מִיֵּאוּן וְלִדְיָדָן מְשִׁתְּבִיא ב' שְׁעָרוֹת נְחֻשְׁבָה פְּגִדוּלָה וְגַם ר' יְהוּדָה לֹא קָאֻמַר רַק לַעֲנִין מִיֵּאוּן וְלֹא לַעֲנִין שְׂאָר דְּבָרִים דְּמוּדָה דְּמְשִׁתְּבִיא ב' שְׁעָרוֹת נְחֻשְׁבָה פְּגִדוּלָה לְכָל מְקִילֵי כְּמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ הַמ"ל (בפ"ב מה' אִישׁוֹת) וְגַם רַש"י לֹא גָרַס שָׁם רַק מְשִׁירְבָה הַשְּׁחֹר וְלֹא עַל הַלְכֵן אֲבָל שְׁתַּחֲשֵׁב בּוֹגְרַת מְשִׁירְבָה הַשְּׁחֹר עַל הַלְכֵן לֹא מְצַאֲתִי מוֹצֵא דִין זֶה וְצ"ע.

וְעֵינִן מִש"כ עוֹד בְּשִׁיטַת הַרְמַב"ם וְהַפּוֹסְקִים וּבִישׁוּב גִּירְסַת רַש"י בְּסַפְרֵי ע"ל עַל נֻדָּה (דָּף מ"ז ע"א וְדָף נ"ב): שָׁם ד"ה וְנִימָא לִיה וּמַת. וְאֵע"ג דְּפִטוּר דִּינָה לָאו מְשׁוּם אֲנוּס פְּירוּשׁ דְּאֵי הָנִי מְשׁוּם אֲנוּס אֲפִתִי לֹא הָנִי מְצַרְכִּינֵן לְבַדוֹ לְהוֹרוֹת דְּבָא עַל הַקְטָנָה חֲזִיב פִּינֵן דְּכָבֵר יַדְעִינֵן מוּמַת הָאִישׁ אֲשֶׁר שָׁכַב עִמָּה דְּבִאֲנוּס אַע"ג דְּהִיא פְּטוּרָה הוּא מִיְחִיבֵי אֲבָל קָרָא דְּלֵבָדוֹ אֲתִי לְאֲשְׁמוּעִינֵן לַעֲנִין קְטָנָה דַּע"ג דְּפִטוּר דִּינָה לָאו מְשׁוּם אֲנוּס רַק מְשׁוּם שְׂאִינָה ב"ע מ"מ מִיְחִיבֵי הַבָּא עָלֶיהָ וְהֵינּוּ מְקָרָא דְּלֵבָדוֹ.

אֲכֹן לְכַאוּרָה ק"ל לְפִי מַה דְּאָמְרִינֵן בִּיבְמוֹת (דָּף ל"ג ע"ב) פִּיתוּי קְטָנָה אֲנוּס הוּא ע"ש. וְעֵינִן גַּם בְּרֵאָב"ד (פ"ב מה' סוּטָה) שְׁפַתֵּב שָׁם לִישְׁב לְמָה לֹא אָמְרִינֵן מַהֲ טַעְמָא שְׁתַּמְפְּתָה אֶת הַקְטָנָה יְשַׁלֵּם לָהּ אֶת הַצֶּעֶר כְּשֶׁאָר אֲנוּס וְא"כ אֵיכָא בְּקְטָנָה ג"כ מְשׁוּם אֲנוּס וְכֵינֵן דְּכָבֵר גְּלִי קָרָא דְּבִאֲנוּס הוּא לְחוּד חֲזִיב אֲפִתִי לְבַדוֹ לַעֲנִין בָּא עַל הַקְטָנָה ל"ל וְגַם מ"ט דַּמ"ד דִּילִיף מוּמַתוֹ גַּם שְׁנִיָּהֶם דְּבַעֲיָנֵן שְׁנִיָּהֶם שְׁוִין.

וְלְכַאוּרָה רֵאָיָה מְזִה לְדַעַת הַרְמַב"ם (שָׁם וּבפ"ג מה' א"ב) שְׁדַחָה הָּ פִיתוּי קְטָנָה אֲנוּס הוּא מְהֻלְכָה ע"ש בַּמ"מ. אֲכֹן י"ל דְּבִלֵּא"ה יֵשׁ לְהַבִּין לְפִי מַה שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' דְּלִכְּוֹ נִיחָא לְרַבְּנָן וְלֹא קְשִׁיָּא לְדִידְהוּ מוּמַתוֹ גַּם שְׁנִיָּהֶם דְּבַנְשׂוּאָה כְּתִיב וְלְרַבְּנָן מִיְחִיבֵי סְקִילָה כְּשֶׁאָר נַעֲרָה הַמְאֹרְסָה א"כ לְכַאוּרָה קְשָׁה אֵיפְכָא מֵאֵי קָאֻמַר דְּלִמָּא לִי מְקָרָא דוּמַת הָאִישׁ אֲשֶׁר שָׁכַב עִמָּה לְבַדוֹ הָא שְׁתָּא לַר"מ קְיָיִמִין אֵי דִינוֹ בְּחֻנְק אוּ פְטוּר לְגַמְרֵי וּמַה שְׁיִיף בְּזֶה קָרָא דְּלֵבָדוֹ דְּכַתִּיב בְּנַעֲרָה הַמְאֹרְסָה.

אֲכֹן בְּאַמַּת לַק"מ דְּבִשְׁלָמָא הַתּוֹס' כְּתָבוּ שְׁפִיר דְּלַעֲנִין נְשׂוּאָה דְּלֹא מוּקְמִינֵן קָרָא לְנַעֲרָה הַמְאֹרְסָה פִּינֵן דְּנוֹכַל לְאוּקְמָא בְּנְשׂוּאָה דְּכַתִּיב בִּיהָ וְלַפְטוּר בְּבָא עַל הַקְטָנָה נְשׂוּאָה אֲבָל לַר"מ לִיכָא לְמִימַר דְּאֲתִי קָרָא דְּלֵבָדוֹ לְנַעֲרָה הַמְאֹרְסָה דְּכַתִּיב בִּיהָ וְלַפְטוּר הַבָּא עַל הַקְטָנָה מְאֹרְסָה מְסַקִּילָה דְּהָא לְדִידְהָ קְטָנָה אֵינָה בְּכָלֵל נ"ה פְּלֵל וְע"כ בְּאֵם אֵינּוּ עֵנִין צָרִיף לְאוּקְמָא לַעֲנִין א"א דְּגַם מְשׁוּם א"א פְטוּר וְלָכֵן א"ש הָא דְּאֲצַטְרִיף לְבַדוֹ דְּמְשׁוּם פִּיתוּי קְטָנָה אֲנוּס הוּא לֹא הָנִי מִיְחִיבֵי כְּשֶׁאָר אֲנוּס דְּחִיבָה רַחֲמָנָא דְּזֶה לֹא גְּלִי קָרָא רַק לַעֲנִין חִיּוּב סְקִילָה דְּבָא עַל נַעֲרָה הַמְאֹרְסָה אֲבָל לֹא לַעֲנִין חֻנְק דַּא"א וְלַפ"ז מְתוּרָץ ג"כ

קְוֹשֵׁת הַתּוֹס' שֶׁהִקְשׁוּ תִקְשִׁי לְרַבֵּן דְּמַחְזִיבֵי אֶפִּילוּ סְקִילָה וּלפ"ד א"ש דְּגַם אִי הָיָה דְרָשִׁי וּמָתוּ גַם שְׁנֵיהֶם גַּם לַעֲנִין נַעֲרָה הַמְאֹרְסָה וּלְבָדוֹ לֹא דְרָשִׁי מ"מ א"ש הָא דְּמִחְזִיבֵי סְקִילָה בְּבֹא עַל הַקְּטָנָה מְאֹרְסָה דְּלֹא גָרַע מִשְׁאָר אֲנָס וּבְאֲנָס גְּלִי קָרָא דְּמִחְזִיבֵי סְקִילָה וְלָכֵן רַק לר"מ דְּלֹא מְחִיבֵי סְקִילָה רַק חֲנֹק מְקַשָּׁה שְׁפִיר וּבְסַפְרֵי ע"ל יְבָמוֹת (דָּף ס"ב ע"ב) הַבְּאִתִּי רְאִיָּה לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם ע"ש: שָׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה מֵאִי ל"ת.

מִשְׁמַע דְּמַחְרֵשׁ לְחֻדָּא גָּמַר לָהּ: עֵינִין מִש"כ הַמְהַרְשֵׁ"א בְּשֵׁם הַרְמַב"ן שֶׁהִשִּׁיג אִמָּה שְׁכַתְּבַר רַש"י דְּמִקְלָל חֲבִירוֹ מִבְּעַמְדָּה לֹא תֵאָרֵר אֲתִיָּא שְׁזָהוּ כַת"כ וְנִגְדָּה ש"ס דִּילָן. וּלְפַעֲנָה ד"י לְכִינֵן דְּמִקְלָל חֲבִירוֹ אֲתִיָּא מֵאֵב וְחֵרֵשׁ בְּמָה הִצִּיד וְהִתָּם בְּשָׁבוּעוֹת נִקְטַת חֵד מִהֲנִיָּה תִרְתִּי דְּאֲתִיָּא מִנִּיהָ א"כ כְּמוֹ"כ י"ל דְּגַם בַּת"כ נִקְטַת חֵדָּא מִנִּיָּהוּ שֶׁהוּא אָבִיו וְכִינֵן דְּלִפִּי מִסְקָנָא דְּסוֹגֵיָּא דְּהִכָּא אֲתִיָּא אָבִיו מִקָּרָא דְּנִשְׂיָא בֵּא"ע לָכֵן א"ש הָא דְּנִקְטַת בַּת"כ לְמִקְלָל חֲבִירוֹ קָרָא דְּבַמְמָדָּה לֹא תֵאָרֵר וְאִין זָה סוֹמֵר לְש"ס דִּילָן דְּדָא וְדָא אַחַת הִיא: שָׁם ד"ה עַד.

דְּלֹא ק"ל מוּמְתוּ גַם שְׁנֵיהֶם דְּבִנְשׂוּאָה פְּתִיב: אִף דְּבִנְעֲרָה הַמְאֹרְסָה פְּתִיב ג"כ וְהוֹצֵאתֶם אֶת שְׁנֵיהֶם מ"מ לֹא שְׁיִיף לְמִדְרַשׁ בִּיָּה שְׁיִיָּהוּ שְׁנֵיהֶם שְׁוִין דְּהִתָּם לָאוּ מִיָּוֵתֵר הוּא דְּוְהוֹצֵאתֶם לְחֻד לֹא הָיָה מִצִּי לְמַכְתָּב פִּינֵן דְּלֹא פָּרַט בְּפִתּוּב אַח"כ אֶת מִי יוֹצִיָּאוּ אָבֵל לַעֲנִין קָרָא וּמָתוּ גַם שְׁנֵיהֶם דְּרָשִׁינֵן שְׁפִיר פִּינֵן דְּהִדָּר פְּתִיב הָאִישׁ הַשּׁוֹכֵב עִם הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה הָרִי פָּרַט אַח"כ מִי יָמוּת וְלָכֵן גַּם שְׁנֵיהֶם שְׁפִיר מִיָּוֵתֵר לְדְרָשָׁה דְּהַמ"ל וּמָתוּ הָאִישׁ הַשּׁוֹכֵב וְגו' וְלֹא אֲצֻטְרִיף גַּם שְׁנֵיהֶם כֵּן י"ל דַּעַת הַתּוֹס' וְהַר"ן הִבִּיא בְּשֵׁם הַרְמַב"ן שְׁבִלָּא דִּיּוֹקָא נִקְטָה הַש"ס קָרָא דוּמְתוּ דְּכַתִּיב בֵּא"א וְלֹא קָרָא דְּוְהוֹצֵאתֶם דְּכַתִּיב בְּנ"ה גּוֹפָא אוֹ שְׁטָעוֹת נִפְל בְּסַפְרֵים וּלפ"ד א"ש וְכֵן מוֹכַח בְּפִירוּשׁ מִסְוֹגֵיָּא דְּעֵרְכִין (דָּף ז' ע"א) ע"ש דְּלִיפָּא לְמִילָף רַק מִקָּרָא דוּמְתוּ גַם שְׁנֵיהֶם דֹּאל"כ לֹא מְקַשָּׁה שָׁם מִיָּדִי: שָׁם בֵּא"ד.

וְחִיבִים עָלֶיהָ מִשׁוּם א"א: וְדֹאֵי מִשׁוּם הָדָּ וְחִיבִים לְחֻד לֹא הָיָה מִצְרָכִינֵן לְמִימֵר דְּלֹא אֲתִיָּא פְּוֹתִיָּהוּ וְהִינֵנוּ נוֹכַל לְפָרֵשׁ דְּהָדָּ וְחִיבִים לֹא מִיָּתָה אֶלָּא חֲטָאת קָאָמַר וְכְמוֹ שְׁרָצָה הַש"ס לְפָרֵשׁ לְקַמֵּן (דָּף ס"ט רִישׁ ע"ב) אָבֵל עַכ"פ פְּתָבוּ הַתּוֹס' שְׁפִיר דְּלֹא אֲתִיָּא פְּוֹתִיָּהוּ מִשׁוּם סִפָּא דְּקַתְּנִי דְּכָל עֲרִיּוֹת שְׁבִתוּרָה מוּמְתִין עַל יָדָהּ וְא"א וְדֹאֵי ג"כ בְּכָלֵל כְּמוֹ בְּהֵמָה.

אֲכֵן לְפַמ"ש הַתּוֹס' לְעִיל (דָּף נ"ה ע"ב) בַּד"ה וְחִיבִים בְּשֵׁם רִיב"א דְּמִקְלָל וְחִיבִים עָלֶיהָ מִשׁוּם א"א יְדַעִין גַּם כָּל הָעֲרִיּוֹת וְלָכֵן ע"כ לֹא אֲתִיָּא סִפָּא דְּאֶחָד מִכָּל הָעֲרִיּוֹת רַק לְבַהֲמָה וְהִינֵנוּ דְּקָאָמַר בְּש"ס שָׁם וְאֶפִּילוּ בְּהֵמָה ע"ש וְא"כ אִי וְחִיבִים לַעֲנִין חֲטָאת קָאָמַר מִצְרָכִינֵן סִפָּא לְשִׁאָר עֲרִיּוֹת וְשְׁפִיר י"ל דְּשִׁאָר עֲרִיּוֹת חוּץ מֵא"א קָאָמַר דְּרִאֲנִת הַתּוֹס' מִדְּקָאָמַר וְאֶפִּילוּ בְּהֵמָה וְא"כ כַּש"כ נְשׂוּאָה וּלפ"ז לָאוּ רְאִיָּה דְּלֹא קָאָמַרִינֵן וְאֶפִּילוּ בְּהֵמָה אֶלָּא מִשׁוּם דַּע"כ לֹא אֲתִיָּא רַק לְבַהֲמָה דְּלְכוּלָהּ לֹא מִצְרָכִינֵן אָבֵל אִי וְחִיבִים חֲטָאת קָאָמַר שְׁפִיר מִצְרָכִינֵן לְכוּלָהּ חוּץ מֵא"א: שָׁם בֵּא"ד.

אֶלָּא כַר' יוֹנְתָן אֲתִיָּא: הִנֵּה לְפִי פִירוּשׁ רַש"י בְּאִיבְעִיָּא דַר"י בַּר אֲדָא הִנֵּה סְפִיקוֹ מִפְּתַח וּמָתוּ גַם שְׁנֵיהֶם וְכֵן מוֹכַח דֹּאל"כ לְמָה הִנֵּה מְסוּפָּק רַק בְּקִטְנָה וְאֶלִּיָּבַר דַּר"מ וְלֹא בְּבוֹגֶרֶת אוֹ בְּבִעוּלָהּ וְאֶלִּיָּבַר דַּכ"ע וְכִינֵן דְּכֵן ע"כ דִּידַע מַהֲדָּה דְּרָשָׁה דְּוּמְתוּ גַם שְׁנֵיהֶם.

וא"כ י"ל דכבר ידע גם להך דרשה דלכדו ואפעייתו היתה הלכה פדברי מי וכוזה י"ל קושית התוס' שהקשו למה לא מקשה גם לרבנן והיינו כמו"ש פי' המהרש"א ארב דלעיל. ולפי זה י"ל דודאי אדלעיל לא הנה יכול להקשות דכבר ידע די"ל מדרשה דלכדו אבל הלא דקאמר רב מסתברא מסקילה ממעט ליה הרי דקאמר מסתברא דוקא ולא מקרא דלכדו דע"כ לא דריש ליה.

ולכן מקשה בפשיטות אהך גופא דקאמר ליה אליבא דר"מ הרי פתיב ומתו גם שניהם. וא"נ י"ל לפי מה שהקשו התוס' לקמן בד"ה והאי לכדו איך קאמר שמואל מ"ט שתיק רב לימא מלכדו הא ר"מ צריף הך לאידך דרשה ומירצו דתיתי שמעת מניה אבל רב מדשתיק י"ל דלית ליה דתיתי שמעת מניה ולכן א"ש דאדרבנן לא הנה יכול להקשות והכתיב ומתו גם שניהם דכבר ידע די"ל דהם דרשו לכדו אבל לר"מ דצריף לכדו לאידך דרשה וא"כ ע"כ לא דריש להך דרשה פריף שפיר דלית ליה דתיתי שמעת מניה כשמואל דהא גם רב שתיק ולית ליה.

ולכן א"ש ג"כ הא דלא הוי מצי למיבעי אמתניתן דוחייבים עליה משום א"א דגם בזה י"ל דאתיא פרבנן דדרשי לכדו ורק הלא לא הוי מצי לתרץ הכי אליבא דר"מ: שם בא"ד. דבנשואה דרשינן גם שניהם: עיין במהרש"א ולפענ"ד י"ל בפשטות מה שהקשה דהא אי דיינינן חנק להבועל ע"כ משום בא על א"א דיינינן וכבא על הנשואה וכמש"כ פבר התוס' לעיל ולכך שפיר מקשה מומתו גם שניהם לפטור לגמרי וכמ"ש התוס' גם בתירוץ קמא רק דנה מיתרינן לפי תירוץ זה דלא נצרך למימר דמתניתן דוחייבים עליה משום א"א אתיא דלא כמאן: שם בא"ד.

ובועלה בחנק לפטרי לגמרי: א"ל דילמא ר"ת דאליביה קאי קושיא זו סובר ג"כ פשיטת התירוץ הראשון דומתו גם שניהם בנשואה דוקא פתיב והנצרך לתירוץ פי היכי דלא תקשה ממתניתן דוחייבים.

וא"כ י"ל דר' יאשי' דדריש ומתו גם שניהם סבר כר' ישמעאל דסבר לעיל (דף נ"א ע"ב) דארוסה יצאה לשריפה וא"כ לק"מ מבת פהן דז"א דמשמעות לשון ר"ת לא משמע דסבר ומתו גם שניהם בנשואה דוקא פתיב דא"כ לא הנה צריף לתרץ בא על הקטנה אליבא דרבנן דנה מקרי שוין דבלא"ה לא בעינן שוין פיון דדינן בסקילה כנ"ה.

ועוד גם אי נצרך ב' תירוצים אלו אפתי יקשה לר' יאשי' פיון דסבר לעיל (דף נ"ב סוף ע"ב) דחנק קיל מסיף וא"כ מסתמא סובר גם בהא פרבנן דר"ש דסקילה חמורה וא"כ ע"כ נשואה יצאה לשריפה אליב' וכה"ג הקשו התוס' לר' ישמעאל שם (דף נ"ג ע"א) ועוד אפתי יקשה לר"מ דסבר דנשואה יצאה לשריפה כדמוכח ממאי דקאמר בשמעתין דניסת לאחד מן הפסולים מיתתה בחנק ונהרי אליב' רצה הש"ס לומר פאן דנדרוש ומתו גם שניהם שיהיו שניהם שוין: שם בא"ד.

לאחיו ולא לאחותו: מזה לכאורה אין כ"כ ראיה דהא הוי נוכל למדרש לאחיו ולא לאחותו ג"כ לענן שיפטור לגמרי כשהעידו על האשה בכל העדיות והוזמו רק פיון דמצינו דין חלוק באותו מעשה לענן איש ואשה דהיינו בבת פהן מוקמינן להכי אבל אי לא הוי משפחנא ע"כ הוי מוקמינן להכי ולכן אין מזה ראיה כ"כ שפחייב הבועל חנק נגד

דין תורה שיהיו שניהם שונים במיתה אחת אכן באמת בלא"ה אין סבא פלל לומר דיפטור הבועל דכי משום דבא על א"א בת פהו נעשה איסור חמור אתגורי אתגור לפטור לגמרי וכה"ג פריה לקמן (נ"ח פ"א ע"א) ע"ש: שם בד"ה מעשה חידודים.

פריצות קאסר רחמנא: עיין מש"כ התוס' ביבמות שם. אכן אפשר לתרץ פיון דלשיטת הרמב"ם על כל קריבה דקרויב בשר לוקין מלא תקרבו לגלות ערנה א"כ לכאורה איך קאמרינן שם פשיטא פריצותא קאסר רחמנא הא נדאי קאסר משום לא תקרבו.

אכן זה א"ש דהקושיא לא הנה דמעשה חידודים לא קאסר רחמנא אלא דלא נאסרה ע"י זה לבעלה דזה פשיטא וכה"ג פירש רש"י שם. ולכן שפיר י"ל דלעגנן מיעוטא ממיתה שפיר מצרכינן קרא דלא ליחייב פיון דאזקה שמענו מלא תקרבו: שם בא"ד.

פרט למשמש מטה: גם בזה אפשר לומר פיון דלא מוקמינן שכבת זרע למשמש מטה רק למ"ד משמש מטה בעריות חייב דלמ"ד פטור מצרכינן לפרט משמש מטה וא"כ י"ל דמאן דדריש פרט למשמש מטה מומתו גם שניהם סבר כמ"ד דמשמש מטה בעריות פטור ומצריה שכבת זרע למשמש מטה ואף דבמשמש מטה פליגי אמוראי אב"י ורבא בשבועות (נ"ח י"ח ע"א) מ"מ לא תקשי דא"כ דר' יונתן ע"כ ס"ל כמ"ד פטור א"כ תקשה לאב"י שם דסבר משמש מטה בעריות חייב דגם אב"י לא קאמר שם רק דמתניתין דהוכיח רבא פטור ליכא למשמע מינה אבל מר' יונתן באמת יש להוכיח דסבר פטור ועוד דלמא אב"י באמת מתרץ לר' יונתן דאצטריה קרא למידי אחריןא כגון למעשה חידודין דהרי רבא הוא דמתרץ הכא אצטריה למעשה הורדוס ורבא לשיטתו נדאי מתרץ שפיר דהא הוא סובר שם משמש מטה בעריות פטור ולנה אתיא קרא דשכבת זרע ועיין שם בשבועות שהקשו התוס' ג"כ דאתתי לא מצרכינן קרא להכי דגילף פן מדאמרה תורה לא תקרב ודרשינן לא תפרוש גם הקשו שם דכל מה שמוכיח רבא ממתניתין הנה יכול להוכיח מן המקרא.

ולפענ"ד אפשר לומר פיון דאב"י סבר שם דלעולם י"ל דמ"מ בעריות חייב ואפ"ה חייב בפורש באבר חי שהיה לו לפרוש בהנאה מועטת ופריש בהנאה מרובה נדאי דעל מציאיות זה לא פליג רבא רק דהוא סובר דמשום מעט הנאה שיש יותר בפורש באבר חי מבאבר מטה לא הוי מחייב אי מ"מ בעריות פטור דקרא לא חייב חטאת אלא בביאה גמורה באיסור שיש בזה הנאה גמורה פן צריה לפרש ע"כ שיטת הש"ס ולפ"ז לא הנה צריה רבא להוכיח מהפסוק שמשמש מטה פטור דה"א דלעולם חייב ואפ"ה אסר רחמנא בל"ת לפרוש באבר חי שהוא הנאה גמורה אלא יפרוש באבר מטה שיש בזה הנאה מועטת אבל מ"מ אין בזה חטאת פיון דגם במ"מ ליכא חייב חטאת רק לאו בעלמא כמו לעגנן קרויב וחיבוק ונישוק דעריות לשיטת הרמב"ם אבל ממתניתין דחייבה חטאת אפרישה באבר חי מוכיח שפיר ולכן א"ש ג"כ דאצטריה קרא דשכבת זרע דמדאסרה תורה לפרוש באבר חי אפתי לא הוי מוכח דמ"מ פטור מחטאת: שם ד"ה והאי לבדו.

וי"ל דתתי ששעט מניה: פירוש דהוי מ"ל ומת אשר שכב עמה לבדו ולא האיש ולכן דרשינן האיש לבדו ולא הנערה והיינו לרבות בא על הקטנה דאף דהיא אינה במיתה מ"מ הוא מחייב וכן המ"ל ומת האיש לבדו ולא אשר שכב עמה ומדכתיב ג"כ אשר שכב עמה דייקינן אשר שכב עמה לבדו ומות והיינו עמה מהנערה בתולה דאירי בה

קרא משא"כ פֿשָׁבא עֲלֵיהּ אֶחָד בַּתְּחִלָּה אֶפִּילוּ שְׁלֵא כְּדַרְפָּה דְּלֵא הָנִי עוֹד בַּתּוֹלָה וְלִכְּוֹן שְׁפִיר דְּיִיקֵינוּ תַּרְתִּי מְלִבְדוֹ אַף דְּלַעֲנִין קַטְנָה פִּירְשׁוּ בְּחֻנְק מוֹת לְבַדוֹ וְלַעֲנִין בָּא עֲלֵיהּ שְׁלֵא כְּדַרְפָּה פִּירְשׁוּ בְּסִקִּילָה: שָׁם דָּף ס"ז ע"א בְּמִתְנִיתָן אָמַר יֵשׁ יִרְאָה בְּמִקּוּם פְּלוּנִי: מִפְּח זֶה לְכַאוּרָה אֶפְתִּי לֵא הָנִי מְסִית עַד שְׁיִסִּית אוֹתוֹ שְׁיַעֲבֹד אוֹתָהּ ע"ז וא"כ צ"ל דְּמָה דְּקֶאֱמְרִינוּ בְּסִיפָא אֵלֶּף וְאַעֲבֹד שְׁיִיף ג"כ לְזֶה לְמָה שְׁאָמַר הַמְּסִית וְנֹטֵר לִיהּ עַד לְבִסּוּף פִּינוּ דְּאִשְׁמַעֲיָנוּ בִּיהּ דִּין לַעֲצָמוּ דְּגַם בְּנִלְיָהּ וְנַעֲבֹד חֲזִיב וְכִמוּ שְׁפִי רַשִׁי לַעֲיִל (דָּף ס"א ע"ב) אָכֵן לְפִי מָה שְׁבִיִּאָר הַמְּהַרְשִׁי אָפֵן הָאֵי אֵלֶּף וְאַעֲבֹד הַנְּיִסְתָּ אֹמֵר א"כ אֵין זֶה עֲנִין לְכַאֵן אָבֵל הַרְמַב"ם לֹא כָּתַב כֵּן אֵלֶּף דְּהַמְּסִית אֹמֵר אוֹתוֹ אָכֵן לְפ"ז הַסְּנִיגָא הַנְּי"ל צ"ע לְדַעְתּוֹ וְע' מִש"כ הַמְּהַרְשִׁי שָׁם: שָׁם אָמַר לְשָׁנִים הֵן עֲדִיו: מִפְּאֵן ק"ל אִמָּה שְׁכַתְּבַת הַרְמַב"ם (פִּי"ח מַה' עֲדוּת) דְּאֵם הוֹזְמוּ הָעֲדִים בְּעַמְּנוּ הֵייתֶם עִם הַהוֹרֵג אוּ הַהוֹרוֹג אֵין זֶה הַזְּמָה אֵלֶּף הַכְּחֻשָּׁה וְעִינֵין שָׁם בַּלח"מ דְּכ' דְּדַעְתָּ הַטּוֹר לֹא מִשְׁמַע כֵּן וְהַשְׁתָּא לְדַעְתָּ הַרְמַב"ם אֵיף אֶמְרִינוּ הֵכָא דְּאָמַר לְשָׁנִים הֵן עֲדִיו וְסוּקְלִים אוֹתוֹ הָא נִדְּאֵי לֹא שְׁיִיף עֲדוּת שְׁהִסִּית בְּלֹא נִיסַת וְאֵם הוֹזְמוּ הָעֲדִים בְּעַמְּנוּ הֵייתֶם א"כ יֵשׁ בְּכָלֵל עֲדוּת הַזְּמָה זֶה דְּגַם הַנְּיִסְתִּים עַמְּנוּ הָיוּ וְאֵין זֶה הַזְּמָה אֵלֶּף הַכְּחֻשָּׁה א"כ הו"ל עֲדוּת זֶה אֵי אִתָּהּ יְכוּל לְהַזְּמָה וְל"ש עֲדוּת וְכִמוּ כֵּן הַנּוֹקְשָׁה לִי ג"כ אֶמְיָרָא דְּרַב יוֹסֵף לַעֲיִל (דָּף ט' ע"ב) גְּבִי פְּלוּנִי רְבַעוּ לְאַוְנָסוֹ אָכֵן לְאַחַר עִינֵין מְצִאתִי קְוִשָּׁא זֹו בְּאוֹרִים וְתוֹנִים (ס' ל"ח) ע"ש שְׁהָאֵרִיף לִיִּישָׁב וְכָל מָה שְׁיִישָׁב שָׁם לֹא שְׁיִיף אֶקְוִשָּׁא מִמִּתְנִיתָן דְּכַאֵן וְצ"ע: שָׁם וְהוּא אֹמֵר לוֹ הָאֵיף נִינִיח: הָא דְּצָרִיף לְזֶה אַף דְּאֶמְרִינוּ לְקַמָּן (דָּף פ' ע"ב) דְּמְסִית א"צ הַתְּרָאָה מ"מ צָרִיף לוֹמַר כֵּן פִּי הֵיכִי דְּלִהּ הַתְּרָאָה קֶצֶת וְכִמְש"כ הַתּוֹס' לַעֲיִל (דָּף ח' סע"ב ע"ש) א"נ י"ל פִּינוּ דְּאֶמְרִינוּ לַעֲיִל (דָּף ס"ג ע"א) אֵלֶּמְלֵא ו' שְׁבִהֲעֵלוּף כו' ע"ש שְׁמוּכַח דְּשַׁתּוּף לֹא מִקְרִי ע"ז וְגַם רַשִׁב"י דְּפִלִּיג לֹא קֶאֱמַר רַק דְּנַעֲקֵר מִן הָעוֹלָם וְלֹא שְׁיִהֵי חֲזִיב מִיָּתָה כְּשָׂאָר ע"ז רַק דְּבַכָּל ע"ז חֲזִיב מִיָּתָה וְלֹא אֶמְרִינוּ שְׁמָא לְשַׁתּוּף נִתְכַּוֵּן פִּינוּ שְׁהַתְּרוּ בּוֹ וְקַבֵּל עָלָיו הַתְּרָאָה וְכִמוּ דְּלֹא חֲזִיִּישִׁינוּ שְׁמָא הָיָה לְבוֹ לְשָׁמִים אָבֵל בְּמְסִית שְׁאֵין מִתְּרִים בּוֹ א"כ לְמָה יִהֵי חֲזִיב דְּלֵמָּא הִסִּיתוּ דְּוִקָא לַעֲבֹד ע"ז בְּשַׁתּוּף וְלֹא שְׁיִכְפֹּר לְגַמְרִי בְּאַלְהֵי יִשְׂרָאֵל וְלִכְּוֹן צָרִיף לוֹמַר לוֹ בְּלִשׁוֹן זֶה הָאֵיף נִינִיח אֵת אֵלֵּהֵינוּ שְׁבִשְׁמִים לִידַע אִם כְּוִנְתּוֹ לְהִנִּיח אֵת אֵלְהֵי הַשָּׁמַיִם לְגַמְרִי: אָכֵן ק"ק הָאֵיף יְמוֹת הַמְּסִית בְּלֹא הַתְּרָאָה שְׁמָא שׁוּגַג הָיָה שְׁסַבֵּר שְׁמוּתֵר לַעֲבֹד ע"ז דְּהָא בַּכַּה"ג הַעֲע"ז גּוּפָא מִקְרִי שׁוּגַג וּמְבִיא חֲטָאֵת כְּדֶאֱמְרִינוּ לַעֲיִל (דָּף ס"ב ע"א) וְאַפִּילוּ פִּי אֶמְרִינוּ לִיהּ הָאֵיף נִינִיח אֶפְתִּי לֹא בְּרוּר לָנוּ דְּלֹאוּ אֹמֵר מוֹתֵר הוּא וְעִינֵין מִש"כ הַתּוֹס' לַעֲיִל (דָּף מ"ב סע"ב) דְּהָא דְּצָרִיף קְרָא דְּבַעֲיָנוּ הַתְּרָאָה הֵינֵינוּ לְמ"ד חֲבֵר צָרִיף הַתְּרָאָה דְּלֹא מְשׁוּם לְהַבְּחִין בֵּין שׁוּגַג לְמַזִּיד הוּא וְלִפ"ז אֶפְשֵׁר לוֹמַר דְּגַם הֵכָא לֹא קֶאֱמְרִינוּ אֵלֶּף דְּלֹא צָרִיף הַתְּרָאָה שְׁהַצָּרִיכָה הַתּוֹרָה גַּם בְּמִקּוּם דְּלֹא שְׁיִיף לְהַבְּחִין בֵּין שׁוּגַג לְמַזִּיד אָבֵל עכ"פ צָרִיף שְׁיִהֵי בְּרוּר לָנוּ דְּלֹאוּ שׁוּגַג הוּא: שָׁם בְּמִתְנִיתָן הָאוּחַז אֵת הָעֵינִים פְּטוּר: וְכֵן קֶאֱמַר אַבְיִי לְקַמָּן וּמְדַמִּי לִיהּ לְפִטוּרֵי שְׁבַת דְּפִטוּר אָבֵל אֲסוּר וּמְזָה מִשְׁמַע דְּפִטוּר לְגַמְרִי וְלִית בִּיהּ אֶפִּילוּ מְלָקוּת אָכֵן לַעֲיִל (דָּף ס"ה ע"ב) קֶאֱמְרִינוּ לְרַבָּנָן דְּהָאוּחַז אֵת הָעֵינִים חֲזִיב מְלָקוּת מְשׁוּם מְעוֹנָן וּמַה"ט כ' הַרְמַב"ם בְּפִי הַמְּשַׁנְיּוֹת דְּפִטוּר מִמִּיתָה דְּוִקָא אָבֵל חֲזִיב מְלָקוּת.

והנה הכ"מ (פי"א מה' עפו"ם) רצה לבאר דעת הרמב"ם דבאוחז עינים דמכשף ליפא מלקות וכן כתבו בלחם משנה שם אבל מהרמב"ם בפירוש המשניות מוכח דזה אינו ולכן ע"כ תירוצ קמא דכ"מ עיקר: שם ברש"י ד"ה המדיח עיה"נ.

ואשמעין סיפא דמדיח ש"ב דרישא: פ"י דאי לאו דסיפא פירושא דרישא הוא לא הוי קשה כ"כ דכמה פעמים משכחין בש"ס דרישא אתיא פחד תנא וסיפא פאיך תנא פדאמרין במגילה (דף ט' ע"ב) ובשאר דוכתי אבל פיון דלפירוש דרישא אתיא ושם תנא המסית והמדיח גבי הדדי ע"כ ליפא למימר דתרי תנאי היא ובהכי א"ש ג"כ למה דמקדים תירוצ רבינא קודם לר"פ לפי פ"י רש"י דרבינא מתרץ הקושיא מהסיפא ורב פפא מהרישא ולפ"ז י"ל דנדאי אי לאו תירוצ ר"פ הוי סגי גם בתירוצ רבינא לחוד פיון דממדיחי עיה"נ גופא ל"ק אהדדי רק מנביא אמדיחין א"כ י"ל דרבי היא ונסב לה אליפא דתנאי פדאמרין (שם) רק פיון דיש לנו תירוצ ר"פ לא נצריך להכי אבל נדאי בתירוצ ר"פ לחוד לא סגי פיון דממדיחין גופא קשיא אהדדי: שם ד"ה מכשפה א' האישי.

דכתיב איש או אשה: א"ל דא"כ מאי פריך לר' יהודה לקמן ליהוי אוב וידעוני ב' פתובים הכ"א דאפתי מנ"ל דלכך כתיב תרנויהו להורות דדוקא הני בסקילה ושאר מכשפים לא דלמא אתי להורות דדוקא בהני חייב גם איש ובשאר מכשפים לא די"ל דזה באמת בכלל הקושיא הוא דנימא לקולא בתרנויהו פיון דלא ידעין אי פתיבי תרנויהו משום סקילה או משום השנואת איש לאשה לכן נימא דבשאר מכשפים איש פטור וגם אשה אינה בסקילה פיון דספק הוא לענין מאי הוי ב"כ ובדנ"פ הולכים להקל גבי ספק וא"ל ג"כ למה הוצרך רש"י להך דרשה ולא פ"י בקיצור דאתיא הכי מאיש או אשה פי יעשו מכל חטאת האדם דילפינו מניה בקדושין (דף ל"ה ע"א) דהשנה הפתוב אשה לאיש לכל עונשים שבתורה די"ל דה"א דמכשפה כתיב להורות דבנה לא ישנה איש לאשה לכן צריך קרא דכתיב גבי מכשף גופא והשנה הפתוב בו אשה לאיש והינינו לר' יהודה אבל לרבנן אתיא מלא תחיה או מכל שוכב או מלא יחיה דהשנה בו הפתוב שניהם וכמו שכתב המהרש"א וא"ל לרבנן ל"ל איש ואשה גבי אוב וידעוני די"ל ג"כ דהוי מצריך למיכתב אשה פיון דאורחיה הוא וכמו דכתיב מכשפה וא"כ הוי ממעטין איש לכן צריך לכתוב גם איש אכן הא קשיא לרבנן עיקר קרא דאיש או אשה פי יהיה בהם ל"ל וקקושית ר' יהודה למה יצאת דהא לא צריכים להורות סקילה וי"ל כמו דלריה"ג ע"כ בעל אוב ליפא בכלל מכשף דהא בעל אוב בסקילה ואעפ"כ ניחא ליה למילף לא תחיה מלא תחי' ולחייב מכשף בסייף וכמו"כ י"ל דגם לר"ע וכן עזאי לא הוי ב"א בכלל מכשף ורק ר' יהודה ס"ל דהוי בכלל ולכן צריך קרא דב"א וידעוני לגופא לחייבם סקילה: שם בתוספות ד"ה רבינא.

ואין זו שיטת הש"ס: ראיתי מקשים מגמרא דסוף פסחים (דף קכ"א ע"א) דקאמר ג"כ חד אמר וחד אמר ומפרש בש"ס שם חד תני אפגול וחד תני אנוטר ולפענ"ד לא דמי להתם דהתם עכ"פ כל א' מתרץ קושיא בפ"ע דמה דמקשה הש"ס מ"ט היא קושיא פוללת לפגול ונוטר ולכן כל תירוצ בפ"ע קאי אבל הקא דמקשה מרישא וסיפא דמתנייתן דאתיא כר"ש אמתנייתן דמדיחין דאתיא פרבנן א"כ כל תירוצ בפ"ע לא מתרץ מידי דאף אי מרישא לא מוכח דאתיא כר"ש מ"מ מסיפא מוכח וכן איפכא ואפתי קשה סתירת

המשניות ולכן כתבו התוס' שפיר שאין זה סוגית הש"ס ועיין ביצה (דף ל"ח סע"ב):
שם בא"ד.

ורב פפא הא לא מסתבר ליה: וכן צ"ל דגם המקשן הא לא מסתבר ליה מדלא מקשה
הכי וא"כ מעיקר תירוץ רבינא הוא לתרץ ולדניק הכי ולכן גם אי הוי ס"ד דהמקשן
לומר לא זו אף זו קתני פדאמרין בשאר דוכתי מ"מ לא הוי ס"ד לתרץ כתי רבינא
דאפתי הנה קשה מהרישא דהמסית זה הדיוט: שם ע"ב בגמרא ולמה יצאו להקיש
עליהם: ק"ק הא ודאי לא קשה למה יצאו דכולי קרא דכי יהיה בהם אוב לא לכתוב פלל
דהא צריף לכתוב באבן ירגמו אותם דמיהם בם דמניה ילפינו לעיל (דף נ"ג ע"א) דבכ"מ
שנאמר דמיהם בם היינו סקילה וע"כ הפי' הוא דירגמו אותם דמיהם יכתוב במקום אחר
וא"כ איך מתרץ להקיש עליהם דאפתי קשה פיון דבלא"ה ע"כ צריף למיכתב באבן
ירגמו אותם דמיהם בם א"נ לכתוב זה גבי מכשפים ואפתי אוב וידעוני למה יצאת וי"ל
דאי לא אתי להורות סקילה גבי מכשף הוי מצי למיכתב באבן ירגמו במקום דכבר נאמר
דמיהם בם אבל פיון דאתי להורות סקילה גבי מכשף א"כ ע"כ הוי צריף למיכתב דמיהם
בם ג"כ גבי מכשף למילף מניה דמיהם בם דעלמא דפירושו סקילה וגם איש או אשה
הוי צריף למיכתב להורות דשנה איש לאשה וכמו שפי' רש"י לעיל וכיון דבלא"ה הוי
צריף למיכתב ממש פולי קרא גבי מכשף אין זה יתורא כ"כ הא דכ' ליה בלשון אוב
וידעוני: שם לר' יהודה נמי ליהוי אוב וידעוני: ק"ק לר"ל דאמר לעיל (דף ס"ה ע"א)
דלקה מיחייב באוב וידעוני תרתי אף דשניהם בלאו א' נאמרו משום דחלוקין הם במיתה
א"כ ע"כ צריף למיכתב תרתי אוב וידעוני לחלקן במיתה פי היכי דליחייב ב' חטאות
נאף דלר"ל ג"כ פטור אידעוני משום דלית ביה מעשה מ"מ איפא נפקותא גבי ידעוני
דאית בי' מעשה כגון המקטר לשד וכמ"ש הרמב"ם דלר"ל מיחייב תרתי בכה"ג אאוב
וידעוני ולר"י אינו חייב אלא א' ואי לא חלקן קרא גבי מיתה גם לר"ל לא הוי מיחייב
אלא א' ודחוק לומר דקושית הש"ס הקא הוא לר"י דוקא דא"כ לר"ל לית לן תנא דסובר
ב"כ הבאים כא' מלמדיו והש"ס פריף סתמא בכמה דוכתי למ"ד מלמדיו וי"ל דגם לר"ל
לא הוי צריף למיכתב קרא תרנויהו גבי עונש והוי מצי למיכתב אוב או ידעוני גבי אזהרה
לחלק: שם שאני ר"ח דנפיש זכותיה: ק"ק איף סמך ר"ח עצמו על הגס ובפרט לתלות
בזכותו מה שאין דרו הגדולים פדאמרין בש"ס חזקה שתלה בזכות עצמו תלו לו בזכות
אחרים אלמא שלא כדן עשה ורש"י נראה שרצה לתרץ זה ולכן פי' דר"ח לא החליט
לגמרי שינצל אלא שאם תוכל לו ידע שמה יצא הדבר ויקבלו אבן פי' זה לא שייף לפי
מה דאתמר סוגיא זו בחולין (דף ז' ע"ב) דקאמר לה בפ"י לא מסתייע לה אין עוד מלבדו
פתיב גם בלא"ה י"ל מאי מקשה מר"י אר"ח דלמא ר"ח פליג באמת אר"י ולמה לא
מקשה תיכף אמירא דר"י מהו דר"ח ושבין ליה עד דנקיט ליה למעשה דר"ח ונהדר
מקשה ולכן הנה נ"ל שאפשר לפרש דבאמת לאו ממירא דר"ח פריף אר"י דבזה י"ל
דפליגי אלא מגוף המעשה פריף לפי שיטת ר"י למה באמת לא הזיקה בכישוף לר"ח
ואהא מתרץ דשאני ר"ח דנפיש זכותיה ולכן לא יכלה לו אבל ר"ח עצמו לא סמך על
זה אלא סבר דכשוף לא מסתייע נגד רצון הקב"ה או נגד הטבע שמקרי פמליא של מעלה
כמו שפי' הרשב"א הובא בע"י בחולין שם: שם האי מכניף ליה: א"ל דא"כ כשוף היכי
משפחת ליה דמיחייב דהאי מכניף ליה אינו רק חובר חקר שהוא בלאו פדאמרין לעיל

(דף ס"ה ע"א) די"ל דלא קאמר רק דברים שישי לה חיות אין יכול לבראות אבל שאר שינוי טבע פה דלמן אשקני' הואי חמרא זה יכול ולכן אמרינן במתניתן דמלקט קשוואין חייב דאין זה הכנפה אלא בריאה ממש ואפילו הוי הכנפה י"ל דלא פטור הכנפה ממיטה רק בדברים שישי להם חיות אבל בשאר דברים אפילו אהכנפה מיחייב מיטה: שם ברש"י בד"ה סמכו ענין לו.

הא ילפינן לה בהאי פרקין: קשה הא גבי שוכב לא פתיב פלל דמיהם בם וביבמות (דף ד' ע"א) פי' דגבי אשה הנשכבת מבהמה פתיב וכי מה ענין זה לשוכב ועוד מה שכל דילפינן לה בהאי פרקין מדמיהם בם ז"א דמתהרוגו יליף ליה לעיל (דף נ"ד ע"ב) ועוד דבברכות (דף כ"א ע"א) כ' רש"י גופא דמתהרוגו ילפינן וא"כ סתר גם דברי עצמו.

והנ' לפענ"ד דרש"י גריס לעיל (דף נ"ד) פגירסת הסמ"ג הביאה המהרש"א שם דמתהרוגו ומדמיהם בם יליף ולכן הביא רש"י פאן חד קרא ובברכות אידך קרא: שם ד"ה ינאי איקלע. ולא גרסינן ר' ינאי: ולגרסות הישנות דגרסי ר' ינאי י"ל דהוא לא ע"י פישוף עשה ושהוא בפה בלא מנא אלא ע"י מנא שהוא רק מעשה שדים וזה מותר לכתחלה כמ"ש הר"ן: שם בתוספות ד"ה וכי מפני.

מלא תחיה כל נשמה דבסיני: פי' דלמא ר"י אית ליה ג"כ הגז"ש והא דצריף לילף מדהוציא מן הפלל היינו דאיפא סברא לילף מלא תחיה פסברת ריה ג"כ מלא תחיה פסברת ר"ע ואי לאו קרא ה"א דגילף מלא תחיה לקולא ולכן גם מסמוכים לא הוי מצי למילף אכן ק"ק דאיף אפשר לומר פן דא"כ גז"ש מאי אהני ולענין מה נמסר.

וביותר קשה אמה שפכתו התוס' תדע דאטו כו' כרבנן דרשינן סמוכים וע"כ הוי הפי' דא"כ ל"ל גז"ש דלא תחיה וליילף מסמוכים א"כ מה תירצו התוס' אלא ע"כ משום דאיפא גז"ש כו' הא היא גופא קשיא דגז"ש ל"ל ועוד ק"ל אי לכ"ע דרשינן סמוכים א"כ מ"ט דמ"ד דפליגי לעיל (דף נ"ו ע"ב) אר"ש וסברי דב"נ אין מוזהרים על פישוף הא ר"ש יליף ליה שם (דף ס' רע"א) מהך סמוכים דכן עזאי ע"ש: שם דף ס"ח ע"א בגמרא א"ל שלף קשה משלחן: ק"ק הרי אין זה תשובה על שאלתו ששאל באיזה מיתה יהיה נידון וכי מה יודע עדיין בזה אם גם יודע לו ששלו קשה משלחן גם י"ל מעיקרא מאי בעי ר"ע בזה לידע באיזה מיתה ימות גם מאי פולי האי ששלו קשה משלחן ורש"י פי' מפני שלבו פתוח פאולם אכן לפי הידוע א' המרבה וא' הממעט ובלבד שיכנון את לבו לשמים וא"כ מה בין לבו פתוח או לא גם למה שאל ר"ע דוקא פן ונ"ל דבלא"ה י"ל דהכא משמע דמשום כך קלל ר"א לר"ע שלא ימות מיתת עצמו מפני שפירש ממנו ולא עמד עוד בפניו ואלו בפסחים (דף ס"ט ע"א) תניא דא' לו ר"א בשחיטה השבתני בשחיטה תהא מיתתה אלמא דמשום כך הנה ואתו מעשה ודאי הנה קודם לזה דסמוך למיתתו דהא באותו הפעם עדיין למד לפניו אכן גם שם שייך להקשות דא"ל בשחיטה תהא מיתתה ונהרי בגמרא אמרינן שפרקו בשורו במסרקות של ברזל ובזה המיתוהו.

אכן נ"ל דבזה הכל א"ש דבאמת מפת אותה מעשה הי' לו לידון בשחיטה פדקאמר לו אכן פאשר נוסף עליו גם זה שפירש מר"א ור"א קאמר להו תמה אני אם ימותו מיתת עצמו בזה שאל ר"ע ששלו מהו פי' אם עי"ז נשתנה גם מיתתו משחיטה שהיא סיניף לתורה ממנה וע"ז השיב לו ר"א דשלו קשה משלחן מפני שניתוסף עליו גם עון זה

ולכן באמת לא הייתה מיתתו בסיני רק בתמורה ממנה: שם אמרו לו הכדור והאמוס: הא דשאלו לו עתה שאלות אלו משום דראו שהיה סמוך למיתתו ורצו לראות אם תצא נשמתו מתוך אמירת טהור או מתוך אמירת טמא כדי לידע אם טהור יהיה לע"ה אף שנידוהו וכאשר באמת יצאה נשמתו בטקרה וכן נראה מאבות דרבי נתן (פ' כ"ה) דשנוי ג"כ מעשה זה וקאמר שם והיה משיב על טמא טמא ועל טהור טהור עד שייצאה נשמתו בטקרה מיד קרע ראב"ע את בגדיו ובכה ויצא ואמר לחכמים רבותי באו וראו בר' אליעזר שטהור הוא לע"ה לפי שייצאה נשמתו בטקרה ע"כ: שם ואמר הותר הגדר: מזה נראה שהיה בנדויו עד שמת וכן נראה ממה שישבו לפניו בריחוק ד' אמות וא"כ ממה שהניח תפילין ע"כ מוכח דמגודה מותר וכבר הקשה בת"י בגדה (דף ז' ע"ב) דבמ"ק מביעא ליה הוה אי מגודה מותר בתפילין והניח בתיקו ולמה לא פשיט ליה מהו דר"א והניחו בקושיא ע"ש.

ולפענ"ד י"ל דבטור י"ד (סי' של"ד) הביא ב' דעות אי פסקינן לחומרא דאסור או מותר ודעת הרי"ף והרא"ש להתיר מספק וכן פתב בש"ס שם ולפ"ז י"ל דמר"א לא הוי מצוי למיפשט דדלמא ר"א גופא ספוקי מספקא ליה ולכן הניח מספק ולא הוי דומיא דכולי אחרוני דפשיט במ"ק שם מקרא ולפ"ז ע"כ מוכח פדעת הרי"ף דלדעת הי"א דמספק לא ניח שפיר קשה בקושית התוס' דהוי מצוי למיפשט מהו דר"א שהניח א"כ ע"כ פשיטא ליה דמותר ובספרי ע"ל בגדה שם פתבתי עוד ישוב בקושית התוס' ע"ש.

שם ד"ה איסור סקילה: ואפילו יצא לר"ה הנצרך לפרש פן דאל"כ למה קרי ליה להטמנת חמין יותר איסור סקילה דהא גם בהטמנה ליכא איסור סקילה אלא משום שמה יחתה או שמה יגיס בקדוה וכה"ג איכא גם בתפילין שמה יצא בו לר"ה ולכן פירש דגם אם יצא ליכא רק איסור שבות: שם בתוספות ד"ה האיה מניחין.

ופי' הקונטרס התם דמדליק בד': הא דלא קאמר רבי התם בפי' הכי משום דלא קאי רק אדברי ר' נתן וכיון דר' נתן לא הזכיר בתקיעה ד' מה הייתה משמשת גם רבי לא מפרש אבל בתקיעה ג' דקאמר ר' נתן דלהדליק הייתה בהא פליג רבי ואמר דמשום תפילין הייתה אף דאפתי יש להבין אימתי היה לחלוץ תפילין לר' נתן אי בתקיעה שניה הו"ל לאפרושי בהדי אידך ואי בתקיעה ד' כש"כ דהו"ל לומר ד' לחלוץ תפילין כמו דקחשיב בג' תקיעות הראשונות ולמה לא הזכיר פלל מחליצת תפילין אכן י"ל פיון דר"מ ור"י ס"ל בעירובין (דף צ"ו ע"ב) דשבת זמן תפילין הוא א"כ י"ל דגם ר' נתן פנומייהו ס"ל וא"כ לא חלצו תפילין פלל בע"ש ובהכי מתורץ מה שהקשה במהר"ם אקושית התוס' דלמא ר"א כר"נ ס"ל ולפ"ד א"ש פיון דר"נ לא הזכיר פלל מחליצת תפילין א"כ משמע דלית ליה חליצת תפילין בע"ש פלל: שם ד"ה וטהרתו.

אלמא מדלא חייץ בטבילה: ראיתי מקשים ממתינת דפ"י דמקנאות דקאמרינן בפי' שם דמהני טבילה כמו שהו ודוחק לומר דאתיא כר"א אכן י"ל דגם רבנן מודו בזה דלא פליגי אלא כשנקרעו דאז לא חשיב מה שבתוכו חיבור לו פיון שנקרע וא"כ חוצץ אבל מתנייתן דמקנאות יש לאוקמי כשהו שלמים דאז חשיב כל מה שבתוכו פאלו נתפר עמו דהא מחובר לו ע"י תפירת כל סביביו: שם בד"ה היה מכה בבשרו.

דמשום תורה קעביד: ע' בטור י"ד סי' ק"פ שיהביא דעה אחרת בזה דלא אסור רק גדידה
אבל הפאה לא ור"ע רק הפאה עביד ובספרי ע"ל יבמות (דף י"ג ע"ב) הארכתי בשיטת
הפוסקים בזה אם מותר לחבול על אדם גדול ע"ש: פרק שמיני שם ע"ב במתניתין
משביא ב' שערות: נסתפקתי איזה שיעור יש בסריס שאינו מביא ב' שערות רק סימני
סריס מאימתי נעשה בן סורר ומורה וגם אם נאמר דבי' תלוי בשנים כמו לעגן חיובו
בשאר מצות מ"מ עדיין יש להסתפק עד אימתיון שהשיעור דעד שיקיר לא שיהי גביה.

שוב ראיתי דברייתא שלימה שנינו ביבמות (דף פ' ע"א) דסריס אינו נעשה בן סו"מ
מפני שאינו בכלל עד שיקיר אכן תמהתי על הרמב"ם (פ"ז מה' ממרים) שהשמיט דין
זה ועיין בספרי ע"ל שם שפתבתי ישוב לדעת הרמב"ם: שם בגמרא ועוד בן ולא איש
קטן במשמע: והכי דרשינו ג"כ בב"ק (דף מ"ד ע"א) ע"ש והקשה בכאן ב' קושיות כנגד
הב' תשובות שהשיבו דכנגד מה שאמר פדקתני טעמא קאמר דאיכא ג"כ טעמא לחייבו
דעל שם סופו נהרג וכנגד מה דקאמר ותו היכי אשכחן דענש הכתוב דפירושו אפילו
היכא דאיכא טעמא לחייבו כגון גבי רוצח משום ישמעו וייראו לא אשכחן דחייב כמו
שפי' הר"ן נגד זה מקשה דבן ולא איש קטן משמע והכא קאמר קרא בכ"ל ולכן בלא
דאיכא טעמא לחייבו לא הוי שיהי להקשות מבן ולא איש דאפתי יקשה היכי אשכחן
דענש הכתוב: שם מאי כי יהיה לאיש בן ש"מ לכדר"ח: ק"ק דא"כ לרבה דסבר קטן
אינו מוליד וא"כ ל"צ לדרשה דר"ח לכתוב קרא פי יהיה בן לאיש וא"ל דהא נדאי רבה
ג"כ מודה דבדורות הראשונים היו מולידים בני ח' וכדאמרין בש"ס לקמן רק דלעגן
גר קטן קאמר דאי אתה צריך לחזור אחריו פינו דמילתא דלא שכיחא הוא וכמו שכל
הר"ן וא"כ צריך קרא דבן לאיש גם אליבא דרבה לדרשה דר"ח היכא דהי' מהמיעוט
והוליד פשהו קטן דא"כ מנ"ל להש"ס דר"ח פליג ארבה דלמא סבר ג"כ פנוותיה דקטן
אינו מוליד בסתמא וקרא איירי כמו לרבה היכי דאיכרי והוליד אף דזה נדאי אינו דכבר
כל הר"ן דהיכי דהולידו בני ח' אין להם עוד דין קטנים אלא דין גדולים דבנים הרי הן
פסימנים ולכן פינו דקאמר ר"ח דקטן שהוליד אין בנבסו"מ ויליף מלאיש בן ולא לכן
בן ע"כ ס"ל דאפשר שיהי לו בן פשהו בן ולא איש וא"כ ע"כ ס"ל דקטן מוליד פי'
דהיכי דהוליד לא נעשה גדול עי"ז דאל"כ שפיר קרינו ביה לאיש בן ופליג ע"כ ארבה
דס"ל דקטן אינו מוליד פי' וכשמוליד אין לו עוד דין קטן אלא גדול וא"כ לרבה ע"כ לא
שייך לאוקמא קרא דלאיש בן גם להיכא דאולידו בני ח' שנים ושפיר ק' דלכתוב קרא
פי יהיה בן לאיש אכן נ"ל דבלא"ה קשה אהא דדייק דלכתוב קרא פי יהיה בן לאיש אי
פירושו סמוך דוקא הא גבי מןפלא סמוך לאיש דאתיא מדכתיב איש פי יפליא ומניה
דרשינו פי יפליא סמוך לאיש ולמה לא כתיב שם פי יפליא איש או אשה לנדר נדר
כדדייקינו הכא אכן י"ל דנדאי אין זה דיוקא אי כתיב בתחלה או בסוף ורק הכא קאמר
אי לא אתיא רק לדרשה דר"י א"ר ולא לדרב חסדא למה כתיב בקרא לישא דאיכא
למיטעי ולדרוש מניה דרשה דר"ח ביותר הל"ל פי יהיה בן לאיש דמשמע רק דרשה
דריא"ר אלא נדאי מדכתיב הכי באמת פנונת הכתוב דנדרוש גם דרשת ר"ח ונה שייך
כאן אבל באיש פי יפליא דליכא למיטעי ולדרוש דרשה אחריתי בזה אין קפיידא איזה
כתיב קודם ולכן גם לרבה דיליף מקרא דקטן אינו מוליד ליכא למיטעי ולדרוש כדרשת
ר"ח ולכן אין קפיידא אי כתיב לאיש קודם או בן: שם בתוספות ד"ה בן.

בְּמוֹפֵלָא סְמוּךְ לְאִישׁ לְעִנְיַן נְדָרִים: פִּי לְמָאן דִּס"ל הֵתָם מְוֹפֵלָא סְמוּךְ לְאִישׁ דְּאוֹרֵייתָא וְאִין לְתַרְזֵן דְּלִיפָא לְמִימַר הָכִי דְהָא פְּשִׁיטָא דְקָטָן פְּטוּר שְׁלֵא בָּא לְכֻלְל מְצוֹת דְּז"א דְהָא הַשִּׁיב בְּש"ס עַל זֶה דִּישׁ לָנוּ ג"כ טַעַם לְחַיִּיב קָטָן פִּינּוּ דְנִהְרָג עַל שֵׁם סוּפוּ וְלִזְה הַנְּצָרָה לִילָף מְוֹפֵי יְהִיָה לְאִישׁ בְּן אָכֵן הַשְׁתָּא מְקַשִּׁים הַתּוֹס' דְּאַפְתִּי מְקָרָא זֶה לֹא מוֹכַח מִיַּדִּי דְתוֹקְמִי סְמוּךְ מִבְּן י"ב שָׁנָה וּי"א עַד בְּן י"ג שְׁהֵבִיא ב' שְׁעָרוֹת וְלֹא נִימָא בְּן הַסְמוּךְ לְגְבוּרְתּוֹ שֶׁל אִישׁ דְּמִשְׁמַע עַד שְׁיָקִיף זְקָן הַתַּחְתּוֹן דְּזֶה מִשְׁמַע גְּבוּרְתּוֹ שֶׁל אִישׁ אֲלֵא בְּן הַסְמוּךְ לְאִישׁ וְאַהָא תִּירְצוּ הַתּוֹס' דְּלְאִישׁ מִשְׁמַע לְשׁוֹן גְּבוּרָה שֶׁל אִישׁ דְּהִינּוּ הִיקָרַף זְקָן הַתַּחְתּוֹן אָכֵן ע"ז הַקְּשׁוּ דֵּא"כ ל"ל טַעַמָא דְּמַתְנִיתֵן דְּשְׁלֵא בָּא לְכֻלְל מְצוֹת דְּבִשְׁלָמָא בל"ז לֹא יִקְשֶׁה תִּיקָף אֲתִירוּץ דְר"י א"ר הָכִי דִּי"ל דְּאַצְטְרִיף לְהַף טַעַמָא פִּי הִיכִי דְלֹא נְחַיִּיב קָטָן מִטַּעַמָא דְנִהְרָג עַל שֵׁם סוּפוּ וְנוֹקִי קָרָא דְכִי יְהִיָה לְמוֹפֵלָא סְמוּךְ לְאִישׁ אָכֵן לְאַחַר שְׁהַקְּשׁוּ הַתּוֹס' דְּבִאֲמַת נִימָא הָכִי דְמֵאִי אֲוֹלָמָא הֵף טַעַמָא דְּמַתְנִיתֵן מֵהֵף טַעַמָא דְנִהְרָג עַל שֵׁם סוּפוּ וְתִירְצוּ דְלְאִישׁ מִשְׁמַע לְשׁוֹן גְּבוּרָה הַקְּשׁוּ שְׁפִיר א"כ טַעַמָא דְּמַתְנִיתֵן ל"ל וְאַהָא תִּירְצוּ דְאַף דְמִלְאִישׁ מִשְׁמַע שְׁחַיִּיב עַד זְמַן גְּבוּרָה שֶׁל אִישׁ וְלֹא עַד שְׁיָבִיא ב' שְׁעָרוֹת דְּנוֹקָא מ"מ ה"א דְכָבֵר הַתַּחֲלִיל זְמַן חִיּוּבוֹ קוֹדֵם שְׁהֵבִיא ב' שְׁעָרוֹת מַעַת שְׁיָקָרָא מְוֹפֵלָא סְמוּךְ לְאִישׁ וְאַהָא קְאָמְרוּ דְאַף דְהִנּוּ יוֹתֵר מִג' חֲדָשִׁים וְא"כ לֹא שְׁיָקָף לְמַדְרֵשׁ בְּן וְלֹא אָב מ"מ שְׁיָקָף לְמַדְרֵשׁ בְּן בְּזִמְן גְּדֻלוֹת.

וְהִנֵּה וּדְאִי שְׁהִיּוּ יְכוּלִים לְתַרְזֵן ג"כ דְהָא הֵף קָרָא לָאו יְתוּרָא הוּא דְדַרְשִׁינוּ מְנִיָה בְּן וְלֹא אָב אֲלֵא מִמִּשְׁמַעוֹתָא דְרִשְׁיָנוּ הָכִי אֲלֵא דְעַדִּיפָא מְזֵה מְשַׁנֵּי דְגַם אִי הִנֵּה דְרִשְׁיָנוּ סְמוּךְ לְגְבוּרְתּוֹ שֶׁל אִישׁ הָכִי ג"כ הוּי מְצִינּוּ לְמִדְרֵשׁ בְּן וְלֹא אָב וְכֵן צ"ל ע"כ מְדֻלָּא פְתַבוּ הַתּוֹס' תִּיקָף הָכִי מְקוֹשְׁיָא קְמִייתָא שְׁהַקְּשׁוּ אִימָא שְׁנָה שְׁלַפְנֵי גְדֻלוֹת אִיף אֲפֹשֶׁר לוֹמַר בְּן דֵּא"כ בְּן וְלֹא אָב ל"ל וּבְזֵה לֹא שְׁיָקָף מֵהַ שְׁתִּירְצוּ לְבַסּוּף פִּינּוּ דְלִפִּי קוֹשְׁיָא זֹו לֹא יִתְחַיִּיב רַק בְּקַטְנוּתוֹ וְע"כ צ"ל כַּמ"ש וְע' בְּמִהְרֵשׁ"א שְׁהֶאָרִיף בְּבִיאוֹר דַּעַת הַתּוֹס' וְהַנְּרָאָה לַפַּע"ד פְּתַבְתִּי: שָׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה קָטָן אִי אֲתָה.

מֵהֵיחָא דְמַעְרִימִין עַל מַעְשֶׁר שְׁנֵי: פִּי דְאִי רַק מְדַרְבְּנָן אָבֵל מְדְאוֹרֵייתָא לֹא א"כ מְדְאוֹרֵייתָא אִין מַעְשֶׁר זֶה פְּדוּי וְנֶאֱכָל בְּלֹא פְדִיּוֹן חוּץ לִירוּשָׁלַיִם אָכֵן בְּזֵה אֲפֹשֶׁר לוֹמַר דְלֹא רְצָה לְמִיבְעֵי לְמ"ד זֶה דִּי"ל דְסוּבֵר כַּמ"ד בִּיבְמוֹת (דָּף פ"ט ע"ב) דִּישׁ פֶּח לְחַכְמִים לְעֻקְוֹר דְּבָר מִן הַתּוֹרָה אֲפִילוּ בְּקוּם וְעֵשָׂה וְלָכֵן אֵף דְּמְדְאוֹרֵייתָא אִין לוֹ זְכִי מ"מ יֵשׁ פֶּח בְּיַד חַכְמִים לוֹמַר דִּישׁ לוֹ זְכִיָה וְשְׁבַמְעֶשֶׁר פְּדוּי הוּא וְלָכֵן נִיחָא לִיהַ לְהַקְּשׁוֹת לְמ"ד דְּגַם מְדַרְבְּנָן אִין לוֹ זְכִיָה לְאַחֲרִים וְכַה"ג תִּירְצוּ גַם הַתּוֹס' בְּכַתְּוָבוֹת (דָּף י"א ע"א) דְר"ה סוּבֵר כַּמ"ד הַנְּ"ל ע"ש: שָׁם בַּא"ד.

א"נ בְּמַעְשָׂה יְדִיו: ק"ק פִּינּוּ דְהַשְׁתָּא לְפִי הֵף שִׁטָּה קְיָימִין דְקָטָן אִין לוֹ זְכִיָה מִן הַתּוֹרָה פְּלֵל דְאִי יֵשׁ לוֹ לֹא נְצָרָה לְאוֹקְמָא בְּמַעְשָׂה יְדִיו דְּנוֹקָא וְאִי אִין לוֹ א"כ שְׁכַר מְלֹאכְתּוֹ מֵאֵן מְזַפֵּי לִיהַ: שָׁם בַּא"ד.

וְאִין נְתִיבַת קָטָן פְּלוּם: אֵף דְתַנּוּן בְּשָׁבוּעוֹת (דָּף מ"ב ע"א) דְנִשְׁבְּעִין לְקָטָן וּמוֹקְמִין לִיהַ הֵתָם בְּטוּעֵנוּ מִשׁוּם אָבִיו זֶה דְּנוֹקָא לְמָאן דְּאִית לִיהַ שָׁם דְּהִנּוּ פְּמַשִּׁיב אֲבָדָה וּפְטוּר וְלֹא לְרַבְּנָן דְּפִסְקִינּוּ פְּנוּתֵיהוּ וְכֵן הִחְלִיט גַם הַרְמְב"ם בַּפ"ה מֵה' טוּעֵן דְלַעוֹלָם אִין נִשְׁבְּעִין עַל טַעַנַת קָטָן אָכֵן הָרַב הַמַּגִּיד בַּפ"ב מֵה' שְׁכִירוֹת הֵבִיא בְּשֵׁם הָרַב ר"י מִיגֵשׁ דְשָׁבוּעַת

שומרים נשבעים לקטן מן התורה א"כ בלא"ה מתורץ קושית התוס' דיש לאוקמא
בנשבע לו שבועת שומרים שחייב לו מדאורייתא: שם בא"ד.

אבל ע"פ עד א' נשבעין: אכן לא כן דעת הרמב"ם בה' טוען הנ"ל דכתב בפ"י שם דגם
בהעדר עד א' אין נשבעין לקטן ולכאורה מוכח פדבריו מדמקשינן בשבועות (דף מ"ב)
שם מהו דאין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן אהו דאבל נשבעין לקטן ומאי קושיא
לוקמא הו דאבל נשבעין בהעדר עד א' ואף דגם לשיטת הר"י מיגש הנ"ל יש להקשות
כן דלוקמי בשבועת שומרים בזה י"ל דדחיק ליה לאוקמא רישא במלנה וסיפא בשומרים
דוקא אבל אי נוקמי סיפא גבי העדר עד א' שפיר איירי במלנה ג"כ דומיא דרישא אע"כ
דגם בהעדר עד א' אין נשבעין וע' ב"ר"ן ב"מ ש"כ ליישב קושית התוס' דלקמן ובתירוצו
מתורץ גם קושיא זו אף שלא הזכירה בדבריו: שם בא"ד.

פגון שנתגיירה אמו פשהיא מענכת: ק"ק דלכאורה יש להבין אמה שכ' התוס' לעיל
גרים האיה מטבילים אותן אלא פינן דזכיתו וידו באין כא' שאני דאפתי קשה איה זכין
לו ע"י מילה הא אז עדיין אין לו יד דאינו גר עד שימול ויטבול ולא שנייה לענין מילה
באין כא' אף דז"א דהא הזכיה היא דוקא שזוכה בדין יהודי וזכיה זו לא באה לו רק
בטבילה שהיא לבסוף ואז באה לו ג"כ היד והתוס' נקטו טבילה מפני שהיא לבסוף וכה"ג
כ' בשיטה מקוננת בכתובות (דף י"א) בשם הרשב"א אמה דאמרינן שם דגר קטן
מטבילין ע"פ ב"ד דזכין לאדם שלא בפניו דלמה לא נקט ג"כ מלין אותו ע"פ ב"ד מהו
טעמא ותירץ דנקט טבילה שהיא לבסוף ובה הני הזכיה אכן קשה דלפ"ז מאי תירצו
התוס' דגם אי קטן לית ליה זכיה מ"מ משפחת דהוי גר מן התורה פשנתגיירה אמו
פשהיא מענכת דמה בקו דהא אפתי לא הוי גר עד שימול אף שטבול כבר אגב אמו וכן
מוכח ממה שכתבו התוס' גופייהו ביבמות (דף מ"ז רע"ב) בד"ה מטבילין ע"ש וא"כ אין
לו זכיה עד שימול ואפתי קשה איה זכין לו מן התורה וצ"ע: שם בא"ד.

וקדושיו קדושין ובניו חולצין ומיבמין: ק"ק הא פשקדושיו קדושין ובניו מיבמין כבר
נעשה גדול וכיון שגדל שעה א' ולא מיחה שוב אינו מוחה דבגדלותו הוא מקבל כמ"ש
התוס' גופייהו לקמן וא"כ איה משפחת לעולם דעקרו רבנן דבר מן התורה בקום נעשה
דהא פשהיא קטן אפתי אינו במצות מן התורה וכשנעשה גדול אז אין גירותו מצד זכיות
בית דין אלא מצד עצמו שקבלו עתה ושפיר הוי גר מן התורה: שם בא"ד.

היינו קבלה: ולפ"ז לא נעשה גר ודאי עד שגדל ולא מיחה ומה שאמר ר"ש דגירות
פחות מבת ג' פשרה לכהונה היינו לכי גדלה וכדאמרינן בכתובות (דף י"א ע"א) לענין
פחות מאתים: שם דף ס"ט ע"א בגמרא ואמר רחמנא איש: ולא פתיב ואם אין לו גואל
וכמו שפירש רש"י וא"ל דרב חסדא דסבר קטן מוליד האי איש מאי עביד ליה די"ל
דדריש ליה למעט גירות דבב"ק (דף ק"ט ע"ב) דרבינא מפעל ליה שם אי נדרוש להכי
ופשיט ליה דאצטריה לדרשה דרבה וכיון דלר"ח לא מצרכינן להכי שפיר י"ל דדריש
לי למעט אשה או דסבר דאורחא דקרא הוא: שם איש אתה צריה לחזור: אף דהתוס'
כתבו לעיל דלאיש משמע לשון גבורה דהיינו משיקרי זקן המתחנן והכא פתיב לאיש
וא"כ ע"כ נמעט מני' גם איש שהביא ב' שערות ולא הקיר זקן וזה נדאי מוליד ואיה שנייה
למדרש דרשה זו פלל די"ל דהתוס' לא כתבו פן אלא גבי בן סורר ומורה דהוי מצי

למִיכְתָּב אִישׁ כְּדַאֲמַרִּינּוּ בְּגִמְרָא וְהִבִּיאוּ רֵאֵיָה מְנַהֲאִישׁ לְאִישׁ דְּהוּי מְצִי לְמִיכְתָּב ג"כ אִישׁ
וּכְתִיב לְאִישׁ דְּמִשְׁמַע מְזָה דְלֵאִישׁ דְּנֻקָּא מִשְׁמַע לְשׁוֹן גְּבוּרָה אֲבָל הֵכָא דַע"כ צְרִיף לְכַתְּוֹב
לְאִישׁ דְּהַלְמ"ד הוּא הֵיחֹס לֹא שְׁיִיף לְמִינְדְּרֵשׁ לְאִישׁ לְשׁוֹן גְּבוּרָה: שֵׁם ת"ל וְאִישׁ: ק"ק
שְׁבַשְׁלָמָא לְדַעַת הֶרְמֵב"ם (בפ"ג מה' אִסְוֹרִי בִיָּאָה) דְקִטְוֹן מְבִיא קְרָבָן י"ל דְאֶצְטְרִיף קְרָא
דְחִיב בְּקְרָבָן אֲבָל לְדַעַת הֶרְאָב"ד שֵׁם דְאִינוּ מְבִיא וְגַם הִיא אֵינָה לֹוֹקָה א"כ קְרָא וְאִישׁ
לְרַבּוֹת קִטְוֹן לְמֵאִי אֲמִי וצ"ע: שֵׁם בֵּן וְלֹא אָב הֵיכִי דְמִי: א"ל דְהָא מִשְׁפַּחַת לָהּ כְּשֶׁהִפִּילָהּ
אֲשֵׁתוֹ לְאַחַר מ' יוֹם וְאִף שֶׁהִנְלִד אִינוּ בֵּן קִיָּמָא אֲזֵי מַה בְּכָף הָא גַם כְּשֶׁמְתַרְץ דְלְאַחַר ג'
חֲדָשִׁים מְקַרִי רְאוּי לְהִיּוֹת אָב אִף שְׁגַם אֲזֵי עֲדִינּוּ אִינוּ ב"ק דו"א דוֹנָאִי לֹא מְקַרִי אָב אֲלֵא
כְּשֶׁהִנְלִד ב"ק רַק לְפִי ס"ד הַשְׁתָּא דְבַעֲיָנוּ שְׁיִהְיֵי עֵתָה אָב לֹא מִשְׁפַּחַת אֲלֵא לְאַחַר ט'
חֲדָשִׁים וּלְפִי מַה דְמְתַרְץ שְׁרָאוּי לְהִיּוֹת אָב הֵינְנוּ שְׁרָאוּיִן עֵתָה שְׁרָאוּי לְהִיּוֹת אָב לְאַחַר
ט' חֲדָשִׁים שְׁיִהְיֵי לוֹ ב"ק אֲזֵי אֲבָל עֵתָה בְּאֲמַת אִינוּ אָב עֲדִינּוּ וְלִכֵּן א"ש הָא דְלְפִי הָאֲמַת
לְיִיף ר' פְּרוֹסְפָדָאִי מִבֵּן וְלֹא אָב דְכָל יָמָיו שָׁל בְּסו"מ אֵינָם רַק ג' חֲדָשִׁים וְלָמָּה לֹא לְיִיף
מ' יוֹם דְנֻקָּא דְהָא לְאַחַר מ' יוֹם כְּבָר רְאוּי לְהִיּוֹת נִיפָר שְׁיִהְיֵי אָב כְּגוֹן אִם הִפִּילָהּ אֲבָל
לפ"ד א"ש דָּאֵם הִפִּילָהּ לֹא מְקַרִי עוֹד רְאוּי לְהִיּוֹת אָב: שֵׁם זִיל בְּתַר רַבָּא: א"ל אַהָא
דְאֶמְרִינּוּ בִיבְמוֹת (דף ק' ע"ב) מִי שְׁלֹא שְׁהֵתָה אַחַר בְּעֵלָהּ ג' חֲדָשִׁים וּנְשָׂאָה וְיִלְדָה כו'
ע"ש דְלְכָל מְיָלִי דְיִינְיָנוּ לִיהַ כְּסָפֵק וְלָמָּה לֹא אֲזַלִּינּוּ שֵׁם בְּתַר רַבָּא דִי"ל לְפִי מַה דְאֶמְרִינּוּ
שֵׁם (דף ל"ז ע"א) רִנּוֹב הַיּוֹלְדָת לט' עֲוֹבְרָה נִיפָר לְשְׁלִישׁ יָמִים וְהִיא מְדֵלֵא הַנּוֹכַר לְשְׁלִישׁ
יָמִי אִיתְרַע לָהּ רַבָּא גַם כָּאֵן א"ש דְהֵכָא מְסַתְמָא אֶמְרִינּוּ דְאֲזַלִּינּוּ בְּתַר רַבָּא וְיּוֹלְדָת לט'
הוּי אֲבָל הֵתָם דְלֹא הַנּוֹכַר עֲוֹבְרָה הוּי סָפֵק דְאִיתְרַע לָהּ רַבָּא: שֵׁם וּבְדִינֵי נְפֻשׁוֹת מִי אֲזַלִּינּוּ
בְּתַר רַבָּא: קְשָׁה דְמִי ס"ד דְלֹא אֲזַלִּינּוּ גַבִּי בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרָה בְּתַר רַבָּא דֹא"כ כִּי מִיָּתִי ב'
שְׁעָרוֹת בֵּן י"ג שָׁנָה לָמָּה נַעֲשָׂה בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרָה נִיחּוּשׁ שְׁמָא כְּבָר הִבִּיא קוֹדֵם לְכֵן וּנְשָׂרוּ
דְהָא בְּדוֹרוֹת הֶרְאִישׁוֹנִים הִבִּיאוּ סִימְנִים וְהוֹלִידוּ בַח' וּא"כ כְּבָר עֲבַר הַזְּמַן הֶרְאוּי לְקִירוֹתוֹ
אָב אַע"כ דְאֲזַלִּינּוּ בְּתַר רַבָּא וְהַמּוֹלִידִים בַּח' הֵם מִיעוּטָא כַּמ"ש הֶר"ן וּא"כ ע"כ דְאֲזַלִּינּוּ
בְּבֵן סוֹרֵר וּמוֹרָה בְּתַר רַבָּא וּא"ל דְבַכָּה"ג הֵיכִי דְלִיפָא לְמִשְׁפַּחַת דִּין תּוֹרָה בְּעִנְיָן אַחַר
נְדָאִי אֲזַלִּינּוּ בְּתַר רַבָּא וְהֵכָא לֹא קִמְבְּעִי אֲלֵא הֵיכִי דְמִשְׁפַּחַת דִּין תּוֹרָה בְּלֹא דְאֲזַלִּינּוּ בְּתַר
רַבָּא וְכַמ"ש הֶר"ן דְהָא גַם הֵכָא מִשְׁפַּחַת דִּין תּוֹרָה שְׁיַעֲשֶׂה בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרָה נְדָאִי כְּגוֹן
שְׁהִבִיא סִימְנִים בַּח' דְנְדָאִי נַעֲשָׂה אֲזֵי ג' חֲדָשִׁים בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרָה דְקוֹדֵם לְכֵן נְדָאִי לֹא נַעֲשָׂה
גְדוֹל דְאִין רְאוּי לְהוֹלִיד וְאִתְיָ מַנ"ל דְגַם בֵּן י"ג שְׁהִבִיא ב' שְׁעָרוֹת נַעֲשָׂה בְּסו"מ אִי לֹא
דְאֲזַלִּינּוּ בְּתַר רַבָּא וִי"ל דְנְדָאִי בְכָה"ג אֲזַלִּינּוּ בְּתַר רַבָּא וְלֹא מוֹקְמִינּוּ דִין תּוֹרָה דְבֵן
סו"מ בְּמִיעוּטָא דב"ח אֲלֵא בְּרוֹב דְבִי"ג אֲבָל הֵכָא דְמַצִּינוּ לְאוֹקְמָא בְּרַבָּא וּמִיעוּטָא דְהֵינּוּ
דְבִין בְּשַׁעַת רַבָּא בֵּין בְּשַׁעַת מִיעוּטָא לֹא נַעֲשָׂה בֵּן סו"מ בְּכָה"ג שְׁפִיר מְסַתְפַר שְׁלֹא נִלְדָּ
בְּתַר רַבָּא דְנֻקָּא אֲלֵא גַם בְּתַר מִיעוּטָא: שֵׁם נְאִי ס"ד לֹא אֶמְרִינּוּ זִיל בְּתַר רַבָּא: ק"ק
דְהָא ר"מ הוּא דְאִית לִי לְעִיל (דף מ' ע"א) דְעֵדוּתָן קִיָּמַת דְרַק אֲסִיפָא דֹא' אוֹמֵר בַּג' וּא'
אוֹמֵר בַּה' פְּלִיג וְאוֹמֵר דְעֵדוּתָן בְּטִלָה דְהֵינּוּ לְעִנְיָן שְׁעוֹת וּמְדַכְתִּיב דִּין זֶה בְּסִיפָא דְהָךְ
דְשָׁנִים בְּחוֹדֵשׁ מִשְׁמַע דְבַהֲכִי מוֹדָה וְכֵן אֶמְרִינּוּ בִיבְמוֹת (דף ק"א ע"ב) וְהָךְ עֵדוּתָן בְּטִלָה
הִיא ר"מ כְּנֶרְאָה בְּפִסְחִים (דף י"א ע"ב) וּא"כ לר"מ דְסִבֵּר דְחִיָּשִׁינּוּ לְמִיעוּטָא הֵיכִי
דְאֶפְשֵׁר כְּדַאֲמַרִּינּוּ בְּחוֹלִין (דף י"א ע"ב) לְדִידֵי קְשָׁה אִימָא דְאֶכְחוּשִׁי אֶפְחָשִׁי אֶהְדִּי
וְלָמָּה עֵדוּתָן קִיָּמַת וּבְשַׁלְמָא מַהֲךְ דר' פְּרוֹסְפָדָאִי ל"ק אֲלִיבָי דִי"ל דר"כ אֲלִיבָא דִינּוּ

קאָמער דִפּֿסקינען פֿרֿבֿנען וּלר"מ פֿאַמט אינו נעֿעֿשע בּסו"מ עד ב' חֿדָשִים וּשְלִיש וְכֵן מֵהָרַף מִתְנִיתוֹ דְבַת ג' שָנִים ל"ק אַלְיָבִי דְהָא לְפִי הָאָמֶת דְמוֹקְמִינוּ בְקַבְלָה עַלְנוּהָ בּלֵא"ה א"ש.

וּלְפִי הַס"ד דְש"ס פֿאַמֶת י"ל דְלֵא אֶתְיָא כּר"מ דְבֵלֵא"ה פֿכֿר פֿתְבוּ הַתּוֹס' לְעִיל (דָף ס"ו ע"ב) דְלֵא אֶתְיָא אַלְיָבִי אֲבָל מֵהֵכָא קִשָּׁה וי"ל דְיֵש פֿאַן ב' מִיעוּטִים הַמִיעוּט אֵינָם טוֹעִים בְּקַבִיעָא דִירְחָא וְהַמִיעוּט עֵדִים שְפֵאִים לִב"ד הֵם עֲדֵי שְקֵר דְוַדַּאי מִחֻקִינוּ אוֹתוֹן בְּחֻזְקַת פֿשָרִים שְלֵא יִשְקֵרוּ וּבְמִיעוּטָא דְמִיעוּטָא מוֹדָה ר"מ פֿדָאָמְרִינוּ בִיבְמוֹת (רִיש פ' הָאִשָּׁה שְהֵלָף) וּמ"מ מִיִּתִי שְפִיר רֵאָיָה דְאֶזְלִינוּ בְּתֵר רַבָּא פִינוּ דְלִדִידוּן בְּכ"מ לֵא חִיִּישִינוּ לְמִיעוּטָא וְאֵי מִשׁוּם וְהַצִּילוּ הָעֵדָה נִחוּשׁ גַּם בְּמִיעוּטָא דְמִיעוּטָא נִחוּשׁ דְהָא שְיִיָּה ג"כ הָרַף טַעֲמָא דְוְהַצִּילוּ הָעֵדָה גַּם א"ל מֵאֵי מִיִּתִי רֵאָיָה מִשָּׁם דְלֵמָּא הֵתָם דְאִיפֵא חֻזְקָה בְּהֵדָה דְוִקָא דְמוֹקְמִינוּ הָעֵדִים אֲחֻזְקַת פֿשָרוֹת דְהָא נֶגְד זֶה גַּם אוֹתוֹ שְהַעֲדִידוּ עֲלֵיו יֵש לוֹ חֻזְקָה זֹו: שָׁם פֿרַש"י ד"ה וְכִי יִזִידוּן.

וְלֵא פֿתִיב וְכִי יִרְשִיעַ: וְאַף דְתַנָּא דְבִי חֻזְקָה גּוּפָא יְלִיף מֵהָרַף וְכִי יִזִיד לְעִיל (דָף מ"א רע"א) דְבַעֲיִנוּ הַתְרָאָה מ"מ גַּם אֵי הֵנָּה פֿתִיב וְכִי יִרְשִיעַ ג"כ הָנִי מִשְׁמַע הֵכִי לְפִי ב' פֿירוּשֵׁי רִש"י שָׁם אָכֵן בּלֵא"ה הָנִי מְצִי רִש"י לְפֿרַש דְדִרְשִׁי דְרִשָּׁה דְהֵכָא דְאִיש מִן־תֵּר דַּס"ד בְּרִצִיחָה אִיש וְלֵא אִשָּׁה וְגַם לְמַעוּטֵי קֶטֶן ל"צ דְאִינוּ ב"ע בְּכ"מ וְלָכֵן ע"כ אֶתְיָא לְהָרַף דְרִשָּׁה לְכַתּוּב גַּם לְשׁוֹן יִזִיד וְלִדְרוּשׁ אִיש מִזִיד אֶף דְלפ"ז ק' לר"ח דְסִבֵּר קֶטֶן מוֹלִיד הָרַף אִיש מֵאֵי עֲבִיד לִי דְבִשְׁלָמָא הָא דְלֵא פֿתִיב יִרְשִיעַ י"ל דְלֵא דְיִיק הֵכִי דְמֵאֵי נִפ"מ בְּזֶה אֲבָל הָרַף יִתּוּרָא דְאִיש קִשָּׁה אַלְיָבִי: שָׁם בּד"ה הַקִּיף.

וְנִפְקָא לֹן מִדְתַנָּא דְר"י בֵּן: א"ל דְאֶפְתִי לְמ"ד בְּנֵדָה (דָף ל"ח ע"א) דְשְפּוּרָא גְרִים א"כ אֲפִשֵׁר לְהִיּוֹת שְלִיש יִמִי לִב' חֿדָשִים וּשְלִיש אֲפִילוּ בְיוֹלְדַת לִט' וְעַכ"פ לִיפֵא פֿאַן ט' חֿדָשִים דְאֲפִילוּ פֿשְנַתְעַבְרָה בְר"ח נִסָן פֿשְהַגִיעַ ר"ח פֿסְלִיו פֿלוּ הַט' חֿדָשִים וְאִין פֿאַן רַק ב' חֿדָשִים וּשְנֵי שְלִישִים וְכַש"כ פֿשְנַתְעַבְרָה סוּף נִסָן דִי"ל דֵר' פֿרוּסְפֵדַי לֵא ס"ל פֿהָרַף תַנָּא אֵלֵא פֿשְמוּאֵל שָׁם דְסוּבֵר פֿחֶסֶדִים הֵרֵאשׁוּנִים דְיוֹלְדַת לִט' אֵינָה יוֹלְדַת לְמִקְוֹטְעִין וְלְמ"ד דְשְפּוּרָא גְרִים אֵי סִבֵּר ג"כ הָרַף דְרִשָּׁה בֵּן וְלֵא הֵרֵאשׁוּי לְקִרוֹתוֹ אֲב פֿאַמֶת אִינוּ בֵּן סו"מ אֵלֵא בְב' חֿדָשִים וּשְלִיש אוּ שְנֵי שְלִישִים: שָׁם ע"ב בְּגִמְרָא וְאֵמַי אֵימָא אֵילוּנִית הִיא: ה"ה דְהָנִי מְצִי לְהוֹכִיחַ ג"כ הֵכִי מֵהָא דְתַנָּא לְעִיל (דָף ס"ו ע"ב) וּמִתּוּ גַּם שְנֵיהֶם עַד שְיִהִיוּ שְנֵיהֶם שְׁוִים פִי' בְּנֵי עוֹנֵשִים לְפִי פִי' רִש"י וּל"ל קֵרָא לְהֵכִי פֿשִיטָא דְפִטוּר דְלֵמָּא אֵילוּנִית הִיא וּבְזֶה לֵא שְיִיָּה פֿתִירוּץ הַש"ס לְעַנְנֵן קֶרְבֵן דְהָא וּמִתּוּ גַּם שְנֵיהֶם בֵּא"א לְגַבִי מִיִתָּה פֿתִיב אָכֵן נִיחָא לִי לְהֵבִיא רֵאָיָה מִמִתְנִיתוֹ וּלְפִי הָאָמֶת דְקַבְלָה עַלְנוּ' גַּם פֿאַן א"ש: שָׁם בְּבֵא עֲלֵיָה אֲבִי: נֶקֶט אֲבִי דְוִקָא דְכָל קוֹרְבוֹת דְמְצִי לְמִשְׁפַּח בְּקֻטְנָה בְלֵא אִישׁוֹת הֵם בְּתוֹ בְּתוֹ בְּתוֹ בְּתוֹ בְּתוֹ בְּתוֹ בְּתוֹ בְּתוֹ וְכוּלְהוּ לְתֵא דְשָׁם אֲב הֵם: שָׁם דְקַבְלָה עַלְנוּ': לִפ"ז הָא דְקַמְבַעֲנִי לִיהָ לְעִיל (דָף ס"ו ע"ב) הֵבֵא עַל הַקְטָנָה מְאֹרְסָה לְר"מ מֵהוּ לְגִמְרֵי מִמַעַט לֵה אוּ מִסְקִילָה כּו' צִרִיף לְפֿרַש דְמַבְעֵנִי לִי הִכִי דְקַבְלָה עַלָּה דְאֵי לֵא"ה לְר"מ פֿטוּר לְגִמְרֵי דְחִיִּיש דְלֵמָּא אֵילוּנִית הִיא פִינוּ דְחִיִּיש לְמִיעוּטָא א"כ אֵין פֿאַן חִיּוּבָא דֵא"א פֿלָל: שָׁם פִי אוֹלְדָה הָרֵן לְשָׂרָה בְּתַמְנֵי אוֹלִידָה: הַקִּשָּׁה מֵהֵרֶש"א דֵא"כ לְיָדוֹק מְנִי דְבו' וּד' חֿדָשִים אוֹלִידוּ דְהָא אֵיפֵא ח' דְעִיבּוּרָא דְשָׂרָה גַּם הַקִּשָּׁה הֵהֵרֶש"א לְמָה נֶקֶט אֲבָרְהָם גְדוֹל מִנְחוֹר שְנָה וְכֵן נִחוּר מֵהָרֵן וְלֵא ח' חֿדָשִים

כזמן העבור ומה שתיגרץ שאין דרך להתעבר וילד בפחות משנה הוא דווקא קצת דקה מצינו דפליגי ב"ש וב"ה במפלת לאור שמונים וא' אלמא דיכולה להתעבר תיכף ללידתה לכן נ"ל דבאמת שנה דקאמר ל"ד אלא מדרוב שנה הוא לא דק ושנה קרי' לי' ולא היו אלא ח' חדשים דקשיש אברהם מנחור וכן נחור מהרן וא"כ פשהוליד הרן לשנה פשהג' אברהם בן ט' וד' חדשים הי' הרן אז בן ח' וכשנולדה שרה הי' אברהם בן י': שם אלא מהקא ובצלאל: הא דלא מיימי קרא דבצלאל ברישא היינו משום דדרך הש"ס הכי דבתחלה מיימי אותן שיש להשיב עליהם ואח"כ אותן שאין להשיב אכן לעיל צ"ב למה הקדים הך דבת שבע לקרא דאברהם הפתוב בתורה וי"ל דהוי ניקא לי' למיימי מבת שבע דהתם הוי ג' שילדו בזא"ז לח' שנים ומהרן אינה ראיה כ"כ דלא הוי אלא א' אבל מב"ש דהוי ג' וג' פעמים בכ"מ הוי חזקה: שם ב"רש"י ד"ה פסלה מן הפקונה.

מיהו מיתה לא מיימיבו כגון שלא התרו בהו: הא דלא פי' בקיצור כגון שהיא היתה שוגגת או אנוסה וכן הוי משמע לכאורה מדנקט פסלה מן הפקונה ואי ברצון למה אשמעינו דוקא לענין פקונה לשמעינו אפילו גבי ישראל ולאנסרה על בעלה משום דהמסוללת בבנה לרצון משמע אף מה שפכתו לא מיימיבו כגון שלא התרו בהו צ"ב דהא הבעל פשיטא דאינו חייב דקטן הוא ואינו ב"ע: שם בתוס' ד"ה דל תרתי שני.

ותימה גדולה פי': אכן מלבד קושית התוס' עוד יש לתמונה אפירוש זה דכ' מימי נדות וטהרה דימי טהרה מאן דכר שמי' הא אז מותרת לשמש נרק ז' ימים טמאה לזכר והם כמו נדת דותה ודווקא לומר דימי טהרה דקאמר הם ז' נקיים הא זה ל"צ דין תורה רק גבי זבה וזה לא שכיח ברוב נשים וגם רש"י לא הזכיר פלוג' מימי זיבה גם ק' לפי פי' זה דהא לקמן גבי בצלאל קאמר ג"כ הכי דל תרתי שני דתלתא עבורא ונהרי אז עדיין לא נתנה התורה ולא היה דין נדות כלל ולכן נלע"ד דכוננת רש"י הוא פנין דאמרין בנדה (דף ח' ע"ב) אין אשה מתעברת אלא סמוך לוסתה וגם אית לן דסתם וסת הוא מל' יום לל' יום וא"כ אין אשה ראיה להתעבר רק מל' יום לל' יום וזה נדאי דווקא לומר דבכל פעם שנעשה א' בן ח' אשתו היתה סמוך לוסתה שהיתה ראיה להתעבר מיד ולכן צריכין אנחנו חדש לתלות דהיינו אם גם היתה אשתו בתחלת נדה אז שלא היתה ראיה להתעבר עד פלות חדש שלם דהיינו ימי נדה וטהרה עד סמוך לנדה אחרת מ"מ שפיר משפחת שהי' נולד לו ולד עכ"פ ח' חדשים אחר פלות לו ח' שנים והיינו מש"כ רש"י חדש של ימי נדות וטהרה וזה שייך בכל זמן גם קודם שנתנה התורה.

א"ע ראיתי ברש"י יבמות (דף ס"ד ע"ב) דכתב רש"י בפי' פנונתו כזה ע"ש והוא נלע"ד הנכון בישוב קושית התוס' ומתורצים קושית התוס' פנ"ל. ועוד יש לפרש הך וטהרה משום דאיכא חד מ"ד שם דסמוך לטבילה דהיינו סמוך לטהרה נתעברה וזה ג"כ מחדש לחדש אחר שפסקה מנדה ופי' רש"י אליבא הב' מ"ד וגם גבי בצלאל שייך זה אף דלא הי' טבילה אז דהכל תלוי בפסיקה מנדה דהא ילדו גם אז: שם בא"ד.

לכך נראה: לולא פי' רש"י ותוס' זה היה נלפענ"ד לפרש בפשטות דלכאורה קשה עדיין אש"ס דילן פנין דלעיל אמרינן דרוב נשים לט' יולדות ואלימא טעם זה שאפילו להחמיר ולדון דנ"פ אמרינן פן א"כ בנדאי הי' לנו לומר הקא דהני ג"כ לט' ילדו והיו מולידים בני ח' פחות חודש ולכן נ"ל דבאמת סבר הכי רק פדי להמציא החשבון רצה לומר כמ"ד

שיפורא גרים בנדה (דף ל"ח ע"א) וילדידיה משפחת יולדת לט' בז' חדשים ושני ימים כגון נתעברה סוף אדר וילדה תחלת מרחשון או לח' חדשים כגון נתעברה באמצע אדר וילדה באמצע מרחשון או לט' חדשים כגון נתעברה תחלת אדר וילדה סוף מרחשון ולכן נקטינו מסתמא הממוצע בין שניהם פי זה ודאי שכית יותר מתחלה וסוף ובאמת נקטינו אליבא דמ"ד דיוולדת לט': שם בד"ה אלא דרף חקמתו.

וקרא קחשיב שם וחס ויפת: וא"ל דלמא חס הי' גדול מיפת וחשיב חס ויפת דרף גדולתו כיון דליבא הפרש כולי האי בחקמתו דהא קאמרין לקמן יפת הגדול שבאחיו היה ואפתי קשה אליבא דהר"מ ד' ולכן הנכון מה שפי' הרמב"ן בפ' נח דבאמת יפת הגדול ושם השני וחס הקטן פדכתיב בקרא ולכן פדחשיב שם ברישא מפני חקמתו חשיב חס אחריו שהי' אחריו באמת ואח"כ חשיב יפת הנשאר עוד לו לחשוב: שם דף ע' ע"א במתניתן ומעשר שני והקדש שלא נפדו: א"ל מאי קמ"ל בזה כיון דלפי מאי דתנו לקמן במתניתן אינו חייב עד שיגנוב משל אביו והני לאו של אביו הם דמ"ש ממון גבוה הוא פדאמרין ריש מס' מעשר שני וגם הקדש לאו ממון אביו הוא די"ל כיון דטעמא דיגנוב משל אביו דוקא ולא משל אחרים הוא משום דשכיח לו ממשיך טפי וזה שייך גם במ"ש והקדש גם א"ל אהא דקתני מ"ש שלא נפדה וזה איירי ע"כ שגנב הממון וקנה בו מ"ש זה דהא בענין אחר אינו חייב וכמו שפי' רש"י לקמן (ע"ב) וא"כ איך קונה המ"ש הא (ריש מס' מ"ש) תנו מ"ש אין מוכרין אותו די"ל דאיירי בעברו ומכרו לו גם צ"ל דמאי דקתני אכל טבל כו' קאי איין דוקא ונקט אכל משום דשתיה בכלל אכילה לכן ניקח ליה למינקט אכל שהוא לישיבא דרישא: שם בגמרא ויין עד ארבעים יום: היינו משום דעד ארבעים יום לא מקרי יין כמו שפירש רש"י בבבבכות (דף כ"ז ע"א) והראב"ד ריש פ"ו דעדיות פי' משום דמאז משתכר וא"כ ה"א מאז ממשיך בתריה והרמב"ם פ"ז מה' ממרים כ' סתמא דמין מגתו פטור ולא ידעתי למה השמיט ד"מ יום דיהיב בש"ס דהכא וביותר יש לתמונה דלפי הנראה מהש"ס דכאן פטור אאכל בפשר מליח אפילו בפחות מג' ימים דהא אמרין ובכל שהוא לא ממשיך ופי' רש"י דלילה א' מפיג טעמו והוא כ' שם בסתמא דדוקא ג' ימים בעינן נגד סוגיא דלפנינו ואף אי הי' מפרש דפשיטות הש"ס לאו פשיטות גמור הוא עכ"פ ה"ל לפסוק להקל פדין כל שאר ספיקות בדיני נפשות והוא פסק להחמיר וצ"ע: שם וחד אמר רבועו: א"ל דא"כ למה לא הרג נח לחם פדין בא על הזכור דנהרג בן נח עליו פדאמרין לעיל (דף נ"ח ע"א) דהא מהפסוק נראה דידע נח שעשה לו חם כן פדכתיב וידע נח את אשר עשה לו בנו הקטן ונהרי ב"נ נהרג בעד א' ובדיין א' ואפילו קרוב פדאמרין שם (דף נ"ד ע"ב) די"ל דאף דידע נח שחם עשה זה מ"מ לא היו עדים בדבר רק שחם גופא הגיד לאחיו ופרסם הדבר כמש"כ הרמב"ן בפ' נח והואיל דבר זה ליקלל עליו אבל לא להרג: שם ברש"י ד"ה יין האיטלקי.

אינו חייב בחצי לוג: לפ"ז אין שיעור לדבר בכמה מתחייב מיין אחר אכן הרמב"ם לא ס"ל חילוק זה פלל וכתב דגם בשאר יין חייב בחצי לוג ע"ש: שם בתוספות ד"ה חי מזוג ולא מזוג.

ומפ' ר"ת דחי הוא מול"מ: א"ל הא בריש פ' המוציא יין משמע דכוס ברפת המזון צריך מזיגה כדרך שתייתו לפי ר"ת מזיגה זו פראוי לא היתה עד ברפת הארץ אבל בתחלת

בְּרַפְת הַמְזוֹן הֵיטָה חַי דְּהֵינּוּ מְזוּג וְלֹא מְזוּג וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסֵ' בְּשֶׁבֶת שָׁם: שָׁם ד"ה י"ג וְיוֹן.

לֹא קִחְשִׁיב וְיָפֶת: לֹא נִיחָא לְהוּ לְמִימַר דְּבְכּוּלְהוּ הָוִי לְשׁוֹן וַי בְּפִתַח הָוִי"ו מִשָּׂא"כ בּוֹיִפֶת דְּהָוִי"ו בְּקִמְצָן וְאִין זֶה לְשׁוֹן וַי דְּבִקְרִיאַת הַסְּפָרָדִים גַּם הָוִי"ו קְמוּצָה כְּמוֹ פְּתוּחָה נְקִרְאֵת וְכֵן הֵיטָה קְרִיאַת הַתּוֹסֵ': שָׁם ע"ב בְּגִמְרָא וְאִיהוּ אֲסִיק בְּשֶׁר וַיִּין: ק"ק לְפִי מַה שְּׁמִבְּנֹאֵר בְּטוֹש"ע א"ח (ס' תי"ט) ע"פ הִירוּשְׁלָמִי דְּמַצְנָה לְהַרְבּוֹת בְּסֵעוּדַת ר"ח א"כ אִיךָ ס"ד דְּלֹא יִחְשָׁב סֵעוּדַת מַצְנָה בְּמַה דְּאֲסִיק בְּשֶׁר וַיִּין דְּמַה בְּכַף שְׁלֵא אָכַל סֵעוּדַת עֵבּוֹר מ"מ הָרִי אָכַל סֵעוּדַת מַצְנָה דְּר"ח דְּהָא בְּר"ח הָוִי עוֹשִׂין הַסֵּעוּדָה שְׁהוּא בְּיוֹם ל"א וְגַם לְמַה הַשְּׁמִיעֵנוּ הַמְּשֻׁנָה דְּוָקָא אָכַל בְּחִבּוּרַת עֵבּוֹר הַחֲדָשׁ דְּהוּא סֵעוּדַת מַצְנָה כְּפּוּלָה לְהַשְּׁמִיעֵנוּ רְבוּתָא טְפִי דְּאֲפִילוּ בְּסֵעוּדַת מַצְנָה דְּר"ח גְּרִידָא פְּטוּר וְאֲפֹשֶׁר לֹוּמַר דְּסֵעוּדַת ר"ח לֹא קִיִּים רַק כְּשֶׁעֲשָׂאָה בְּיוֹם כְּמוֹ סֵעוּדַת פּוּרִים דְּהָא גַּם הַחֲדָשׁ אִין מְקַדְּשִׁין אֲלֵא בְּיוֹם וְכִיּוֹן דְּסֵעוּדָה זֹו עוֹשִׂין בְּלִילָה לֹא יֵצְאוּ בָּהּ יְדֵי סֵעוּדַת ר"ח וְאִף דְּהַרְמַב"ם סָבַר דְּעֲשָׂאוּ אוֹתָהּ בְּיוֹם כְּנ"ל י"ל דְּמ"מ ל"ק לְדִידְנָי דִּי"ל דְּס"ל דְּהָו סֵעוּדַת ר"ח שְׁהוֹנְכַר בִּירוּשְׁלָמִי הֵינּוּ סֵעוּדַת עֵיבּוֹר דְּכָאן וְכְמוֹ שְׁפִי הָר"ן אָבַל בְּסֵעוּדַת ר"ח לִיכָא מַצְנָה כְּלָל נְגַד דְּעַת שְׁאָר הַפּוֹסְקִים וְכֵן נִרְאָה מְדַהֲשֵׁמִיט דִּין זֶה דְּסֵעוּדַת ר"ח וְגַם מְדַכְּתַב בְּפ"ג מַה' ק"ה כְּאֲשֶׁר הִבִּיא שָׁם סֵעוּדַת הָעֵבּוֹר וְזֶהוּ סֵעוּדַת עֵבּוֹר הַחֲדָשׁ שְׁהוֹנְכַרָה בְּכָל מְקוֹם וּבְאֶמֶת לֹא מַצְיָנוּ אוֹתָהּ אֲלֵא הֵכָא וְאִי לֹא כְּלָל גַּם הָוִי דְּהִירוּשְׁלָמִי בְּהַדְנָי לֹא שְׁיִיךָ לְשׁוֹן כְּכ"מ וְלִשְׁיטַת רִש"י י"ל דְּבִלְיָלָה לֹא יֵצְא בְּסֵעוּדַת ר"ח וְלִפ"ז לֹא יִקְשֶׁה מִיַּדִּי אָכֵן לְפִי מַה שְּׁפִתַב הַמַּג"א בְּסִי הַנ"ל נִרְאָה דְּס"ל דְּיֵצְא בְּלִילָה בְּסֵעוּדַת ר"ח וְלִדְיָנָי קִשְׁה כְּנ"ל וְצ"ל דְּאִיִּירִי שְׁכַבְּרָ אָכַל סֵעוּדַת ר"ח בְּלִילָה אוֹ שְׂיֵאכַל אַח"כ בְּיוֹם וְלָכֵן מַה דְּמַסִּיק סֵעוּדַת עֵיבּוֹר בְּבֶשֶׁר וַיִּין לִיכָא מַצְנָה: שָׁם כִּי תַנּוּן נְמִי מִתְנַיִתוֹן לְהַשְׁלִים: רִש"י פִי' לְשִׁיעוּר כְּזִית וְהַרְמַב"ם פִּתַב מִתְנַיִתוֹן סְתָמָא וְלֹא פִתַב דְּלְהַשְׁלִים הוּא וְלֹא יִדְעַתִּי לְמַה גַּם גְּבִי עוֹף לֹא הִזְכִּיר הַשְּׁלֵמָה וְעַד כְּמַה יוּכַל לְהַשְׁלִים וַיְהִי חֵיִיב עָלָיו וְנִרְאָה עַד רַבּוּ אָכֵן גַּם דְּעַת רִש"י צ"ע קִצַּת דְּכ' דְּבְכּוּזִית פְּטוּר אִם הַשְׁלִים מְשַׁקְצִים וְרַמְשִׁים וּמְשַׁמַּע בְּפָחוֹת מִכֵּן חֵיִיב דְּלֹא קוֹרִינּוּ בִּיזָה אִינוּ שׁוֹמְעֵ בְּקוּלוֹ שֶׁל מְקוֹם וּמ"ט הָאִיכָא הַשְּׁלֵמָה ע"י בְּרִיָּה דְּחֵיִיב אֲפִילוּ בְּפָחוֹת מִכְּזִית וְעוֹד דְּהָא אָנּוּ קִי"ל דְּחֻצֵי שְׁיַעוּר אָסוּר מִן הַתּוֹרָה כְּר"י וְא"כ גַּם בְּהַשְׁלִים בְּפָחוֹת מִכְּזִית פְּטוּר מִשׁוּם אִינוּ שׁוֹמְעֵ בְּקוּלוֹ שֶׁל מְקוֹם.

אָכֵן י"ל דְּרִש"י רָצָה לְפָרֵשׁ סְתָמָא גַּם בְּלֹא דְּהָוִי בְּרִיָּה וְגַם לְר"ל דְּס"ל ח"ש מְוֹתֵר מִן הַתּוֹרָה וּבְזָה הָוִי הַשְּׁלֵמָה לְפָטוּר בְּכּוּזִית דְּוָקָא וְאִף דְּגַם ר"ל מוֹדָה דְּאָסוּר מְדַרְבְּנָן כְּמִבְּנֹאֵר רַפ"ח דִּיּוֹמָא וְהָרִי אֲפִילוּ בְּאִיסוּר מְדַרְבְּנָן מְקָרִי אִינוּ שׁוֹמְעֵ בְּקוּלוֹ שֶׁל מְקוֹם כְּדִאֲמָרִינּוּ לְקַמּוֹן דְּבַר עֲבִירָה ת"צ מְכ"מ ע"כ הָרִישָׁא בְּאִיסוּר מְדַאֲוִרִיָּתָא אִיִּירִי דַּל"כ סִיפָא מַאי קַמ"ל: שָׁם דָּף ע"א ע"א בְּגִמְרָא אֲלִימָא חֵיִיבִי פְּרִיתוֹת וּמִיתַת ב"ד: אִף דְּבְכְּתוּבּוֹת (דָּף כ"ט ע"ב) מְשַׁמַּע דְּאִינָה רְאוּיָה לְקִיָּמָה הוּא חֵיִיבִי לְאוּיִן וְלֹא חֵיִיבִי פְּרִיתוֹת שְׁאֵנִי אִינָה רְאוּיָה לֹו מַאינָה רְאוּיָה לְקִיָּמָה וְהָא דְּלֹא נִקְטַ בְּאֶמֶת ג"כ חֵיִיבִי לְאוּיִן בְּהַדְנָי דְּהָא אֲלִיכָא דְּר' יְהוּדָה וְר"י ס"ל כְּר"ע דְּאִין קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחֵיִיבִי לְאוּיִן וְשׁוֹנָה בְּזָה לְח"פ וְלְמִיתוֹת ב"ד כְּדִאֲמָרִינּוּ לְעִיל (דָּף נ"ג ע"ב) דִּי"ל דְּרָצָה לְמִינְקַט גַּם אֲלִיכָא דְּרַבִּי יִצְחָק דְּתַנִּי כְּדִידְיָה לֹא מוּכַח דְּס"ל לְרַבִּי יְהוּדָה הֵכִי גַם א"ל דִּילְמָא אִינָה רְאוּיָה דְּקָאֵמַר ר"י הֵינּוּ שְׁפָחָה וְנִכְרִית דְּלֹא תְּפָסִי בַּהּ קְדוּשִׁין וּבְזָה לִיכָא לְמִימַר סוּף סוּף אֲבוּ אֲבוּ נִינְהוּ

דְּהָא בַסְפִּי גְּדִידוּשֵׁין קְאָמְרִינְו דְּנִלְדִּי הַבָּא מִן הַשְּׁפָחָה אִין קְרוּי בְּנָה אֶלְא בְּנָה וְאִ"כ יֵשׁ לֹו דִּין גָּר וְאִינוּ אָבִיו דִּי"ל דְּבִהְכִי ע"כ לֹא אֵינְרִי ר' יְהוּדָה דֹּא"כ מ"ט דת"ק דְּמַחְזִיב: שְׁם בְּקוּלְנוּ מְדִקוּל בְּעִינְו שְׁוִין: א"ל דְּהַתִּיבְנַח לְמַ"ד יֵשׁ אִם לְמַסְנֶרֶת אֶבֶל לְמַ"ד יֵשׁ אִם לְמַקְרָא הָרִי נַעֲשֶׂה פְּאֵלוּ פְּתִיב יו"ד אַחַר הַלְּמַ"ד דְּהָא הַצִּיר"י מוֹשְׁכַת אוֹתָהּ וּכְמַש"כ רַש"י בְּקִדְוִשֵׁין (דָּף י"ח ע"ב) גְּבִי חִיר"ק דְּבִבְגָדוּ בָּהּ וְגַבִּי קִמְיָן דְּנִנְשֵׁל בְּמַפּוֹת (פ"ב) וְאִ"כ וְדָאִי דַּה"ה ג"כ בְּצִיר"י דִּי"ל דַּר' יְהוּדָה לְשִׁיטְתוּ דְּסִבֵּר יֵשׁ אִם לְמַסְנֶרֶת בְּפִסְחִים (דָּף פ"ו ע"ב) וּבְזָה א"ש מַה דְּקָשָׁה לְכַאוּרָה מ"ט דְּפִלְיַג אַר"י וְלֹא דְרִישׁ דְּרִשְׁא דְּקוּלְנוּ וּלְפ"ז י"ל דְּאִיהוּ ס"ל יֵשׁ אִם לְמַקְרָא וְעִינְו לְעִיל (דָּף ד' ע"ב): שְׁם בְּמַתְנִיתוּ אִינְנוּ שְׁוֹמַע בְּקוּלְנוּ וְלֹא חֲרָשִׁים: הָא דְלֹא מְמַעֲטִינְו מְזָה הִיכִי שְׁהִבְנִי סוּרֵר וּמוֹרָה חֲרָשׁ דְּלֹא שְׁיִיף ג"כ אִינְנוּ שְׁוֹמַע בְּקוּלְנוּ מְשׁוּם דְּהָהוּא בְּלֹא"ה פְּטוּר כִּינְו דְּאִין יְכוּלִים לְהַתְרוּת בּוּ וְלֹא נִשְׁתַּנָּה בְּזָה מִשְׁאָר חֲזִיבִי מִיתוֹת וְהָא דְלֹא מְמַעֲטִינְו כְּשֶׁהוּא אֵלֶם דְּאִז אִינוּ רְאוּי לִזְמַר וְשְׁאִינוּ מְקַבְּלִי הַתְּרָאָתָם דְּגַם זֶה פְּטוּר בְּלֹא"ה כְּדִין שְׁאָר חֲזִיבִי מִיתוֹת כִּינְו שְׁאִינוּ יְכוּלִי לְקַבֵּל הַתְּרָאָה וּבְעִינְו בְּחֲזִיבִי מִיתוֹת שְׁיִקְבֵּל עָלָיו הַתְּרָאָה כְּדִינְו לְעִיל (דָּף מ"א ע"א) וְאִף דְּאִיפְּא נְפִקוּתָא גְּבִי מְלָקוֹת דְּבִן סוּרֵר וּמוֹרָה דְּהָא דְּבְעִינְו שְׁיִקְבֵּל עָלָיו הַתְּרָאָה לֹא הִנְזַכֵּר רַק גְּבִי חֲזִיב מִיָּתָהּ וּבְאוּרִים וְתוּמִים סִי' ל"ח הַחֲלִיט דְּגַבִּי מְלָקוֹת לֹא בְּעִינְו שְׁיִקְבֵּל עָלָיו הַתְּרָאָה כְּבָר פְּתָבוּ הַתּוֹס' בְּתַמּוּרָה (דָּף ז' ע"א) דְּגַם גְּבִי מְלָקוֹת בְּעִינְו וְכֵן ג"כ דַּעַת הַרְמַב"ם בְּפָרְק י"ב מִהַלְכוּת סְנֵהֲדֵרִין וְכֵן מוֹכַח בְּפִי לְקַמְן (דָּף פ"א ע"ב) ע"ש וְצַע"ג עַל בַּעַל אוּרִים וְתוּמִים: שְׁם בְּרַש"י ד"ה מִשְׁלֵל אַחֲרִים.

וְאִפְּיֵלוּ לֹא אֶכְלֵן בְּרִשׁוֹת הַבְּעָלִים עֲצָמָן: הַחֲזִידוּשׁ הוּא דְּאִף דְּבְנָה לֹא מְבַעִית וּלְפ"ז אִם בְּרִשׁוֹת הַבְּעָלִים עֲצָמָן אֶכְלֵל מוֹכַח דַּס"ל לְרַש"י דְּבַעִית וְאִ"כ הָא דְּאִמְרִינְו דְּבְרִשׁוֹת אָבִיו בְּעִית הִינְנוּ ג"כ הָא בְּעִית וְשֵׁלֹא יָבִין שְׁהוּא גְּנַב לֹו וּלְפ"ז אִם גְּנַב מִשְׁלֵל אָבִיו וְאֶכְלֵל בְּשֵׁל אִמּוֹ יִתְחַזֵּיב דְּהָא לֹא בְּעִית כִּינְו שְׁלֹא אֶכְלֵל בְּרִשׁוֹת הַבְּעָלִים שְׁגַנְבִי מִשְׁלֵלָהֶם אֶכְלֵל מִמַּה דְּאִמְרִינְו בְּגַמ' וְכַש"כ מִשְׁלֵל אַחֲרִים וְאֶכְלֵל בְּרִשׁוֹת אָבִיו דְּלֹא שְׁכִיחַ לִיהָ וּבְעִית מוֹכַח דְּשְׁיִיף בְּעִית גְּבִי אָבִיו גַּם בְּלֹא גְּנַב מִשְׁלֹו וְהִינְנוּ מְשׁוּם מוֹרָא דְּאָבִיו וְטַעַם זֶה שְׁיִיף ג"כ גְּבִי אִמּוֹ וּלְפ"ז תְּרִי גּוֹנֵי בְּעִית אִיפְּא: שְׁם בַּד"ה מְדַמֵּי סְעוּדָה דְּאִיהִי נְמִי שְׁיִיכָא בְּהֶם מְדִינָא: זֶה ק"ק דְּמֵאִי שְׁיִיכּוֹת יֵשׁ לָהּ בָּהּ דְּכִינְו דְּחֲזִיב לְזוּנָה א"כ אִם גְּנַבּוּ אֵלָיו הַמְּעוֹת מְכ"מ חֲזִיב לְזוּן אוֹתָהּ וְאִ"כ לֹא פְּסָדָה מִיָּדִי וּבִיּוֹתֵר הַל"ל שְׁכַבְּרָנְתָן לָהּ הַבְּעַל דְּמִי מְזוּנּוֹת שְׁתַּזּוּן אֶת עֲצָמָהּ וּבְלֹא דְּמִי הַמְּזוּנּוֹת יֵשׁ לְאִשָּׁה ג"כ מְעוֹת שְׁצָרִיף לִיתָן לָהּ בְּכָל שַׁבַּת מְעָה כְּסָף לְצָרְכָהּ כְּדִינְו בְּכַתְּוּבוֹת סוּף פָּרְק אַעפ"י: שְׁם ד"ה מְתָרִין בּוּ.

דְּהָא הַתְּרָאָת עֲדִים וְעוּד זֹו סְפִק הַתְּרָאָה: הַרְמַב"ם (סוּף ה' מְמָרִים) לֹא הִנְזַכֵּר רַק סְתָם הַתְּרָאָה וְהָרִי לְפִי מַש"כ רַש"י בְּעִינְו ב' הַתְּרָאוֹת הַתְּרָאָה דְּאָב וְאִם וְהַתְּרָאָה דְּעֲדִים דְּלֹא גָרַע מִשְׁאָר חֲזִיבִי מִיתוֹת דְּבַעוּ הַתְּרָאָה.

אֶכְלֵל זֶה א"ש דְּב' הַטְּעָמִים שְׁכַתְּבִי רַש"י דְּלֹא סָגִי בְּהַתְּרָאָת אָב לֹא שְׁיִיכִי לְדַעַת הַרְמַב"ם דְּטַעַם דְּהַתְּרָאָת עֲדִים לֹא שְׁיִיף אֶלְא לַר' יוֹסִי דְּסוּבֵר בְּמַפּוֹת (דָּף ו' ע"ב) אֶבֶל לְפִי מַה שְׁאָמַר רַבָּא שְׁם דְּמַתְּרָה שְׁאָמְרוּ אִפִּי' מִפִּי עֲצָמוּ וְאִפְּיֵלוּ מִפִּי שְׁד וּכְוֹנֵתִיהָ פְּסִק הַרְמַב"ם בְּהַלְכוּת סְנֵהֲדֵרִין (פִּי"ב) סָגִי בְּהַתְּרָאָת אָב לְחֲזִיבּוּ מִיָּתָהּ וְגַם טַעַם ב' דְּרַש"י לֹא שְׁיִיף אֶלְא לְמַ"ד הַתְּרָאָת סְפִק לֹא שְׁמָה הַתְּרָאָה אֶבֶל לְמַ"ד בְּמַפּוֹת (דָּף ט"ז ע"א) דְּשְׁמָה

התראה וכוונתיה פסק הרמב"ם פט"ז מהלכות סנהדרין גם טעם זה לא שייך ולכן סגי
עכ"פ בהתראת אב.

ועוד נ"ל דהרמב"ם לא הי' מפרש הך ומתרין אותו דקאי אאב דהא גם ומלקין אותו לא
קאי עלי' ורש"י לקמן (ע"ב) הוצרך לפרש בזה לפי דרכו. אכן דעת הרמב"ם דהאי
ומתרין אותו קאי אמתרה סתם ולא אתי לאשמועינן אלא דבעי התראה בפני שנים כשאר
חייבי מיתות ולכן לא כתב רק סתם התראה ולא הזכיר פלוג מהתראת אב וכן נראה
ג"כ ממה שכתב בפ"י המשניות: שם בתוספות ד"ה על מנת.

בשנתן לה בעלה דהא ר' אלעזר: אי מוקמינן בשנתן לא בעינן למימר לר' אלעזר לשיטתו
דווקא דהא בשנתן גם רב דפליג אר"א מודה ואי רצו התוס' לתרץ לר' אלעזר לשיטתו
הוי מצי לאוקמי אפי' כשמכר.

אכן בלא"ה יש לתרץ עוד דמשפחת שיש ממון לאשה שאין הבעל אוכל פירות מהם
וא"כ אין לו בהם רשות כגון שחבל הבעל לאשתו שצריך לשלם לה נזק וצער ובנושת
והו' שלה ואין הבעל אוכל פירות מהם כמש"כ הרמב"ם (פ"ד מה' חובל ומזיק) א"נ
כשנגנב ולד בהמת נכסי מלוג שלה שהכפל שלה ואין לבעל פירות כדאמרינן בכתובות
(דף ע"ט ע"ב) א"נ כשכתב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיה ובפירוטיהו שאין לבעל
אז בהן פלוג כדאמרינן שם (ריש פרק הכותב לאשתו) א"נ כשמכרה טובת הנאת
כתובתה כדאמרינן בב"ק (דפ"ט ע"א) א"ר הלכתא טובת הנאה לאשה ואין הבעל אוכל
פירות א"נ בבן סורר ומורה הבא מן הפנויה או שגרש לה בעלה שאין עוד לו בנכסיה
פלוג וק"ל שלא הזכיר בש"ס מפל הגני גונוי דהא נחית לתירוצי למינקט איבעית אימא:
שם ע"ב בגמרא ש"מ תרתי: ק"ל דאימא דוקא לולא סומין הוא דאתי וי"ל דנדאי כשהוא
אומר בגנו זה יש במשמעתו תרתי דהיינו שיאמר זה הוא אותו שלקה בפניכם דאל"כ
מה לשון זה שייך פאן לענין מאי מיחדין אותו ועוד שמעת מניה שצריכין שיורו עליו
באצבע דאל"כ לא שייך לומר זה רק דהמקשן הכי קא קשיא דלעיל פריף ש"מ בעינן
קרא כדכתיב פי' דאל"כ דלמא רק למצוה הוא דאתי ולא לעכב ומתרין שאני הכא דכולה
קרא יתירה הוא נאהכי פריף האי מבעי ליה זה ולא סומין וע"כ להכי לחוד הוא דאתי
דאל"כ דלא אתי להכי לחוד א"כ לאו קרא יתירה הוא ומנ"ל לילף ולא סומין לעכוב
נאהכי מתרין דנדאי קרא יתירא הוא דהוי מצי למכתב בגנו הוא ולכן שמעת מניה תרתי:
שם ת"ש אם משנגמר דינו ברח: א"ל פיון דהמקשן ע"כ לא ידע לחלק בין נגמר דינו
ללא נגמר א"כ איף קאמר לעיל לימא מסייע לי' אדרבה תקשה מסיפא די"ל דבאמת
המ"ל ולטעמיהו ולא קאמר כדאשכחן בכמה דוכתי אף זה קשה מאי פריף ת"ש אר' חגינא
בלא ר' חגינא תקשי מתניתן רישא וסיפא אהדי וי"ל דבלא"ה א"ל דבכ"מ מניחין דינו
כמו שהיה ולכן בהקירף זקן עד שלא נגמר דינו פיון דקודם לכן היה פטור גם עתה פטור
משא"כ בנגמר דינו שהיה חייב מקודם ונשאר בחיובו אם מדקאמר ר' חגינא טעם
דהואיל ונשתנה דינו נשתנה מיתתו ולא קאמר ג"כ שנשאר בפטורו של קודם לכן פיון
דעדיין לא נגמר דינו אלמא דס"ל דאי משום הא לא אירי' אלא טעם פטורו הואיל
ואשתני א"כ גם בנגמר דינו ליפטר ומתרין דשאני בנגמר דינו דלא שייך אשתני דינו
דנעשה כמי שנידון כפר: שם ואמאי נימא הואיל ואשתני אשתני: ולא ניחא לי' למימר

הא דאמר ר"ח ב"נ שפירק את השם איירי שפירק ע"י פינוי וס"ל כר' מיישא אליבא דרבנן לעיל (דף נ"ו ע"א) דב"נ חייב וישאל פטור ולכך פטור דאלו עביד השתא לאו בר קטלא הוא משא"כ בעשה פן בישאל דא"כ ל"ל למימר הואיל ואשתני דינו אשתני מיתתו תיפוק ליה מטעם דאלו עביד השתא לאו בר קטלא הוא: שם דינו ומיתתו בעינן: א"ל דא"כ פי פריה לעיל מאם משנגמר דינו ברח ליתרין ג"כ הכי דתיתי בעינן והתם ליכא אלא חד די"ל דע"כ צריה להאי סברא דנגמר דינו גברא קטלא הוא דאל"כ יקשה למה פטור בב"נ שהרג חבירו ונתגיייר דאי משום דאי עביד השתא לאו בר קטלא הוא הא גם בנגמר דינו הוי הכי ואעפ"כ חייב ולכן ע"כ צריה לחלק בהכי דנגמר דינו גברא קטלא הוא: שם ברש"י ד"ה ואם משנגמר דינו.

ושוב אין לנו לחפש בזכותו ולהצילו: ואף דבספ"ק דמכות אמרינן דבברח מחוצה לארץ לארץ סותרין את דינו משום זכותא דארץ ישראל היינו משום שזה עדיין לא מקרי גברא קטילא כשהגיע לו זכות דא"י דאפשר שיגן בעדם וממה שכתב רש"י דאין לנו עוד לחפש בזכותו ולהצילו נראה שסובר דהא דאמרינן דהקיר זקן התחתון עד שלא נגמר דינו פטור דאלו עביד השתא לאו בר קטלא הוא לאו מפח קרא או הלכה אלא רק מפח סברא אמרינן הכי להצילו משום והצילו העדה ולכן בנגמר דינו שגברא קטילא הוא לא מהדרינן עוד להפך בזכותו ולהצילו.

ובזה א"ש מה דקשה לפי האמת דקאמר ר"י לתנא דסרחה ואח"כ בגרה תידון בסקילה משום דשינוי גוף בלי שינוי דין ומיתה לא מקרי שינוי לשנות דין מיתתו מ"ש מהקורן זקן עד שלא נגמר דינו דפטור ועיין במהרש"א שפי' בדברי התוס' בד"ה קלה שנה היתה קושיתם במה שכתבו והא דאמר ר"י לתנא.

אכן לפ"ז א"ש דהטעם דפטרינן במתניתן היינו דלהצילו אמרינן סברא זו הואיל ואשתני משום והצילו העדה אכן בסרחה ואח"כ בגרה דלא שייך לפטרה לגמרי דעכ"פ איכא חנק א"כ לא שייך משום והצילו העדה ולכן לא אמרינן סברא זו כולל כמו בנגמר דינו: שם ברש"י ד"ה יין ושינה לרשעים.

כל זמן ששותין וישנין אינן חוטאים: הא דקאמר לצדיקים רע להם היינו ודאי לע"ה שפמעט מזכיותיהם וא"כ הא דקאמר לרשעים הנאה להם הוא ג"כ לע"ה והא דאמרינן לעיל (דף ע' ע"א) אל תרא יין פי יתאדם אל תרא יין שמאדים פני רשעים בעוה"ז ומלבין פניהם לעוה"ב היינו ב"ה שייך ב"ה להם הלבנת פנים שעל ידו קבלו שחרם בעוה"ז ולא שייך בעצמו מלבין אדרבא הוא גורם שלא יחטאו: שם בתוספות ד"ה ב"נ שפירק.

וע"ק דסוגיא דהכא דלא כחז: ולא ניחא להו למימר דהברייתא באמת אתיא דלא כר"י אלא כרחב"ג שם דא"כ מאי פריה מניה לר"ח פיון שהוא ע"כ לא סבר אלא כר"י. אכן אפשר לומר בישוב קושיות התוס' פיון דר"ח ג"כ ס"ל דקלה בחמורה מיישא שייכא א"כ רוב ז' מצות דהיינו גזל ואבר מן החי וסירוס וכלאים הם במלקות לישראל ומלקות ודאי דקיל ממיתה ובכלל מיתה דב"נ הוא דמלקות במקום מיתה עומדת כדאמרינן לעיל (דף י' ע"א) וכן בשפיכת דמים לא אשתני מיתת ב"נ ממימת ישראל וכן בא"א מיתת חנק הקל הוא בכלל סיף החמור ולכן שפיר שייך עונש לב"נ ארוב ז' מצות שעבר גם לאחר

שְׁנַתְגִּייר אֶפִּילוּ לר"ח וְשִׁפִּיר יְכוּל ר"ח לְסַבּוֹר כְּרַחֲב"ג אֶף לר"י ע"כ גַּם בְּקִלְהָ בַחֲמוּרָה פְּטוֹר דְּכֻקְטָן שְׁנוּלֵד דְּמִי וְלָכֵן הַמְקַשָּׁה וְשִׁהֲקֵשָׁה מֵעֲשָׂה פֶּן בְּיִשְׂרָאֵל וְנִתְגַּיֵּיר וְאֶפְתִּי לֹא ס"ד הָא דְקִלְהָ בַחֲמוּרָה מִיִּשְׁשָׁה שִׁינָה א"כ לְפִי ס"ד זֹו ע"כ ר"ח לֹא סָבַר כְּרַחֲב"ג אֶלֶּא כר"י לָכֵן פְּרִיָה שִׁפִּיר מֵהַפְּרִיָתָא עֲשָׂה פֶּן בְּיִשְׂרָאֵל וְנִתְגַּיֵּיר דְּלִיפָא לְמִימַר דְּהַפְּרִיָתָא אֶתְיָא כְּרַחֲב"ג דֹּא"כ אֶפְתִּי ר"ח דְּלֹא כְּרַחֲב"ג מְצִי סָבַר מְדַפְטֵר ב"נ שְׁפִירָה הַשֵּׁם וְאֶפְתִּי פְּתַנְאִי אָמַר לְמִילְתֵּי וְלָכֵן פְּרִיָה שִׁפִּיר: שָׁם ד"ה קִלְהָ בַחֲמוּרָה.

וְהָא דְאָמַר ר"י לְתַנְא: עֵינִין בְּפִי הַמְהַרְשָׁ"א וְלַעֲנִ"ד י"ל דְּדַעַת הַתּוֹס' לְהַקְשׁוֹת מִדְּר"ח אֲדַר"י דְּנֻדְאִי מוֹדָה ר"ח לְהָא דר"י דְּנִידוֹן בְּסֻקִּילָה דֹּא"כ אֶפְתִּי קִשָּׁה לִימָא מְסִיעֵ לִיָּה וּמָה מְתַרְץ הַש"ס וְכֵן מוֹכַח דַּעַת הַרְמַב"ם שְׁפָסַק לְהָא דר"ח וְגַם פְּסַק דְּסָרְחָה וְאֶח"כ בְּגָרָה תִּידוֹן בְּסֻקִּילָה כר"י וע"כ דְּלֹא פְּלִיגִי וְהַשְׁתָּא הַקְשׁוּ הַתּוֹס' מ"ש דְּהֵתָם תִּידוֹן בְּסֻקִּילָה וְהָכָא בְּדִינָא דר"ח לֹא דִּינִינֵן בְּמִלְתָּא קְמִיָּתָא וְתִירְצוּ דְּבִאָמַת נֶגֶד שְׁיֻנֵּי הַגּוּף בְּסָרְחָה וְאֶח"כ בְּגָרָה אִיפָא ג"כ שְׁיֻנֵּי מִיָּתָה גְּבִי ב"נ שְׁפִירָה אֶת הַשֵּׁם אֶבְל אִיפָא ג"כ הֵתָם אִישְׁתַּנִּי דִּינָא דְּלִיפָא הָכָא וְלָכֵן הֵתָם דְּנֻקָא אֶשְׁתַּנִּי וְלֹא הָכָא אֶכֶן מִמָּה שְׁפָתַב רש"י בְּד"ה תִּידוֹן בְּסֻקִּילָה נִרְאָה שְׁסוּבֵר דר"י פְּלִיג אֲדַר"ח וְא"כ קִשָּׁה מִמֵּנ"פ אוּ דְמִסִּיעֵ לִיָּה בְּרִיָּתָא לר"ח אִי תִנִּי תִידוֹן בְּחֻנְק אוּ דְקִשְׁיָא עֲלִיו מִיָּנָה אִי תִנִּי תִידוֹן בְּסֻקִּילָה וִי"ל דְּבִאָמַת תִּנִּי תִידוֹן בְּחֻנְק וְאֶעֱפ"כ לֹא קִשְׁיָא תּוּ לִימָא מְסִיעֵ לִיָּה דִּי"ל דְּהִיא גּוּפָא אֶתִּי לְאֶשְׁמַעִינֵן וְשִׁלָּא נִטְעָה לְתַנּוֹת תִּידוֹן בְּסֻקִּילָה כר"י דְּאִז גַּם הָכָא נִידִינִי בְּמִיָּתָה קִלְהָ וְקמ"ל דְּלֹא: שָׁם בֹּא"ד.

מְדַקְאָמַר כ"ש הָכָא: פִּי דְּבִשְׁלֵמָא אִי אִיירִי בְּשְׁיֻנֵּי מִיָּתָה שִׁינָה שִׁפִּיר כש"כ דְּהֵתָם אִיפָא ג"כ שְׁיֻנֵּי הַדִּין בְּהַדִּיָּהוּ אֶבְל אִי אִיירִי בְּשְׁיֻנֵּי הַגּוּף מֵאִי כש"כ שִׁינָה פֶּאן דְּלֵמָא שְׁיֻנֵּי הַגּוּף עֲדִיף מִשְׁיֻנֵּי מִיָּתָה וְדִין: שָׁם בֹּא"ד.

דמכ"מ קִטְלָא אֶשְׁתַּנִּי: א"ל דֹּא"כ דְּאִיפָא ג"כ שְׁיֻנֵּי מִיָּתָה אֶפְתִּי אִיָּה קְאָמַר כש"כ הָכָא דְּאֶשְׁתַּנִּי לְגַמְרִי מֵאִי לְגַמְרִי אִיפָא הָכָא הָא הֵתָם ג"כ תְּרִי אֶשְׁתַּנִּי אִיפָא שְׁיֻנֵּי הַגּוּף וְשְׁיֻנֵּי מִיָּתָה דִּי"ל דְּפִשְׁיָטָא לִיָּה דְּשְׁיֻנֵּי הַדִּין עֲדִיף מִשְׁיֻנֵּי הַגּוּף וְכֵן מוֹכַח דְּהָא ר"י סְבִירָא לִיָּה תִידוֹן בְּסֻקִּילָה וְלַפְמִש"כ לְעִיל גַּם ר"ח סוּבֵר הָכִי אֶלְמָא דְּלֹא אֶשְׁתַּנִּי וּבב"נ שְׁפִירָה אֶת הַשֵּׁם פְּטוֹר לְגַמְרִי אֶלְמָא דְּגַם לְפִי הָאָמַת עֲדִיף שְׁיֻנֵּי הַדִּין מִשְׁיֻנֵּי הַגּוּף גַּם א"ל דֹּא"כ דְּקִלְהָ בַחֲמוּרָה מִיִּשְׁשָׁה שִׁינָה מְקַרִי ג"כ אֶשְׁתַּנִּי קִטְלָא אִיָּה מְתַרְץ לְעִיל אֶעֱשָׂה פֶּן בְּיִשְׂרָאֵל וְנִתְגַּיֵּיר דְּהֵאִי דִּינֵוּ אֶשְׁתַּנִּי מִיָּתָהוּ לֹא אֶשְׁתַּנִּי הָא לֹא מִשְׁפַּחַת אֶלֶּא ע"י קִלְהָ בַחֲמוּרָה מִיִּשְׁשָׁה שִׁינָה פְּדִאָמַרִינֵן בְּש"ס וְהֵאִי מְקַרִי אֶשְׁתַּנִּי מִיָּתָהוּ דִּי"ל דְּכַדְמְתַרְץ אֶלֶּא קִלְהָ בַחֲמוּרָה מִיִּשְׁשָׁה שִׁינָה בְּאָמַת חֲזַר מִמָּה שְׁתִּירְץ מִיָּתָהוּ לֹא אֶשְׁתַּנִּי וְאֶף דְּרש"י לֹא פִי פֶּן לְשִׁיטָתוֹ אִזֵּל דְּגַם פֶּאן לֹא פִי כְּפִי הַתּוֹס' אֶלֶּא דְּהֵאִי אֶשְׁתַּנִּי שְׁיֻנֵּי הַגּוּף קְאָמַר גַּם א"ל דֹּא"כ דְּשְׁיֻנֵּי הַדִּין דְּנֻקָא מְקַרִי אֶשְׁתַּנִּי וְלֹא שְׁיֻנֵּי הַגּוּף מֵאִי מְקַשָּׁה לְעִיל מֵאִם מִשְׁנַגְמַר דִּינֵוּ בְּרַח הָא הֵתָם לִיפָא רַק שְׁיֻנֵּי הַגּוּף מִשֹּׁא"כ בְּדַר"ח דְּהֵנִי שְׁיֻנֵּי דִין וּמִיָּתָה י"ל דְּבִאָמַת הֵנִי מְצִי לְתַרְץ הָכִי אֶלֶּא דְּבִלֵּא"ה מְשַׁנִּי שִׁפִּיר: שָׁם דָּף ע"כ ע"א בְּגַמְרָא וּמְלַסְטָם אֶת הַבְּרִיּוֹת: ק"ק לְמָה קָרִי לִיָּה זְכָאִי בְּתַחֲלָתוֹ פְּשַׁנְבַּב מֵאֲבִיו וּלְבַסּוּף פְּשַׁנְגִּזֵּל אֶת הַבְּרִיּוֹת מְקַרִי חֲיִיב מ"ש לֹא דְּגַנְיָבָה מְלֵאוּ דְּגִזְלָה י"ל דְּבִאָמַת מְשׁוּם אִיסוּר לֹאֵו מְקַרִי זְכָאִי לְגַבִּי דִין מִיָּתָה וְהָא דְּקְאָמַר וּמְלַסְטָם אֶת הַבְּרִיּוֹת הִינֵנוּ שְׁיַהֲרַגְם דְּאִיפָא חֲיִיב מִיָּתָה וְכֵן

פ'י הרמב"ם בפ'י המשניות והא דדיינינו ליה בסקילה אף דרוצח גופא אינו אלא בסייף היינו משום שייבא גם לידי איסור סקילה כגון שייגזול את הבריות או יהרגם בשבת והא דאמרין לעיל (דף ע' רע"א) שהכל מצויין אצלה בעבירה ופ'י רש"י ומרגלת לבריות לעבירה בשביל אתנן התם ג"כ תבא לידי איסור סקילה כשפתרגיל את הבריות לעבירה כשפתהיה נערה המאורסה: שם הגונב פיס בשבת: ק"ק מאי קשיא ליה דלמא באמת הפיס גופא צריף להחזיר שאין זה תשלומין אלא חזרה פדין פקדון והתשלומין דאייירי ביה בברייתא היינו הפל שזה תשלומין מעליא הוא ופטור גם לרבא כמו בשביר וכן משמע ג"כ מדנקטה הברייתא גונב דוקא ולא גוזל: שם קשיא סתמא אסתמא: א"ל פיון דהברייתא ראשונה ע"כ דרשה סמוכים כמו שפ'י רש"י וביבמות (דף ד' ע"א) אמרין דר"י לא דריש סמוכים רק במשנה תורה א"כ מאי מקשה דלמא ברייתא ראשונה פרבנו ושנ' כר"י די"ל דמ"מ פריף שפיר לרבנו פיון דדרשי אין לו דמים לאם זרחה השמש כש"כ דצריכין למדרש גם דמים לו לאם זרחה דכתיב בהאי קרא גופא וא"כ סתרי אהדדי: שם ברש"י ד"ה אין לו דמים.

דק"ל חייבי מיתות שוגגין: ק"ק דא"כ תקשי לרב דימי אליבא דר"י דסבר שם בכתובות (דף ל"ד) דחייב והוא לא אקשי שם אלא מהא דתנא דבי חזקיה: שם בתוספות ד"ה מסתברא. וא"ת מאי קמ"ל תנינא: נדאי ארב ל"ק מאי קמ"ל דהא קמ"ל טובא דאפילו נטל פטור דלא שמעינן ממתניתין אלא הקושיא היא ארבא למה ליה למימר דבשיביר סובר פרב פשיטא מתניתין היא ולפ"ז מה שפירצו התוס' קמ"ל רב אפילו שיביר אס"כ האי רב צ"ל רבא: שם בד"ה אפילו נטל.

אלמא קודם יאוש לא קני: עיין במהרש"א ולא זכיתי להבין דעתו דאי דין תורה איירי ביש לו דמים א"כ גם הך דגונב אחר גנב איירי הכי ומאי קשיא להו להתוס' ולפענ"ד י"ל דוודאי אקרא לא קשיא ליה איף משפחת דין כפל לרב די"ל דמשפחת בבו שגנב מאביו אבל אהתם מקשה שפיר דגם אי בגנב שני ליכא מיתה כגון שהו פן אצל אביו מכ"מ אביו גופא קננהו בדמים וזה דוחק להו לאוקמי מתניתין ומיעוטא דמבית האיש ולא מבית הגנב כגון שאביו גופא גנב מאביו דהיינו מאבי אביו של הגנב השני ובזה א"ש ג"כ הא דלא הקשו התוס' איף משפחת דין כפל גם לרבא דאר דקרן בעי לאשתלומי כשהוא בעין מטעם פקדון הא הפל תשלומין הוא וקננהו בדמים אבל לפ"ז ניחא ג"כ דמשפחת בבו אצל אביו: שם בא"ד.

דמיתתו זו היא התראתו פדלקמן: עיין במהרש"א שנדחק איף יתרץ רב לאידף ברייתא דסברה דמתרת ג"כ בעי התראתה. ולפענ"ד לק"מ דהתוס' לא נקטו רק חד מהנה דיינים שאין בהם מיתה אבל ודאי משפחת טובא כגון בגנב מן השדה ודייר וסוהר דליכא דין מיתה כמו שכתב הרמב"ם (פ"ט מה' גניבה) וכן בשעיו עדים שם וכן ביום ליכא דין מיתה להתראב"ד שם וי"ל דבהכי איירי: שם ד"ה לא קבלינהו.

כדאמר בפרק הפועלים: פירוש דרבא גופא אמר שם הכי ולא ניחא להו למימר דרבא רצה להחמיר על עצמו לצאת גם ידי דעת אבני דמשמע שם דלא סבר הכי מדאוקי לברייתא פניחדאי כר"מ ושללא אליבא דהלכתא ולא אוקי באוקימתא דרבא דרק ידי רב שיף לומר שרצה לצאת שהיה רבו וכן משמע מדקאמר הואיל ונפיק מפומיה דרב משמע

שִׁמְפָנִי כְּבוֹדוֹ שֶׁל רַב נֶהֱג פֶּן: שֵׁם ע"ב בְּגִמְרָא ס"ד אֲמִינָא מִיָּדֵי דְהוּה אֶהְרוּגִי ב"ד: הָא דְלָא קְאָמַר בְּקִיצוֹר דְּמִסְבָּרָא לָא הוּי מוֹקְמִינֵן רַק לְחוּל דְּלִיכָא רַק אִיסוּר רְצִיחָה וְלֹא גַבֵּי שְׁבֵת דְּאִיפָּא אִיסוּר שְׁבֵת ג"כ הֵינּוּ מְשׁוּם דְּבִיּוּמָא (דָּף פ"ה ע"א) יְלִיף ר"ע דְּפַקוּחַ נְפִשׁ דּוּחָה שְׁבֵת פִּינֵן דְּדוּחָה עֲבוּדָה דְּלִהְתִּיּוֹת אֲפִילוּ מְעַל מְזַבְחֵי וְעֲבוּדָה דּוּחָה שְׁבֵת דְּכַש"כ דְּלִהְתִּיּוֹת דְּהֵינּוּ פַקוּחַ נְפִשׁ דּוּחָה שְׁבֵת וּמַה"ט יִלְפִינֵן ג"כ לְעֵיל (דָּף ל"ה ע"ב) דְּרְצִיחָה דּוּחָה שְׁבֵת אִי לָאו קָרָא דְלָא תְּבַעְרוּ וְהִנֵּה בְּכָלֵל לִהְתִּיּוֹת אִיפָּא ג"כ לְהַצִּיל אֶת הַנֶּרְדָּף בְּנִפְשׁוֹ שֶׁל רוּדְף א"כ שְׁפִיר נִילֵף בְּק"ו דְּדוּחָה מִיַּתַּת הַרוּדְף שְׁבֵת מְדַדְחֵי עֲבוּדָה שְׁדוּחָה שְׁבֵת וְלָכֵן קְאָמַר דְּסד"א דְּאִינוּ דּוּחָה מ"ד אֶהְרוּגִי ב"ד דְּאִיפָּא ג"כ הֵךְ ק"ו וְאֵעִפ"כ לָא דְחֵי א"כ ה"א דְּגַם לְגַבֵּי רוּדְף לָא נִימָא הֵךְ ק"ו.

וּק"ק דָּא"כ ל"ל לָא תְּבַעְרוּ לְעֵיל הָא מְדַאצְטְרִיף אִין לֹו דְּמִים דְּדְחֵי שְׁבֵת מְכָלֵל דְּמִיתַת ב"ד אִינוּ דּוּחָה וְע"ק לר"א בר"ש דְּאִית לֵיהּ לְקַמֵּן (דָּף ע"ג ע"ב) דְּאָף מְחַלֵּל שְׁבֵת נִימֵן לְהַצִּילוֹ בְּנִפְשׁוֹ הָא הָאִי גַבֵּי שְׁנַמְצָא בְּמַחְתָּרַת בְּשְׁבֵת שְׁדִינִינֵן לֵיהּ פְּרוּדָף שֶׁל בַּעַה"ב הוּא רוּדְף לְחַלֵּל שְׁבֵת ג"כ דְּרְצִיחָה אַב מְלֹאכָה הִיא וּמַהִיכֵי תִימֵי שְׁלֵא יִהְיֶה נִידוּן לְהַצִּילוֹ בְּנִפְשׁוֹ וּל"ל אִין לֹו דְּמִים לְשׁוֹן רַבִּים: שֵׁם הַשְּׁתָּא בְּחוּל לָא קְטְלִינֵן לֵיהּ: ק"ל הָא אִי לָא הוּי פְּתִיב אֲלֵא דָם לֹו הוּי מוֹקְמִינֵן לְמִסְתַּבֵּר טְפִי דְּהֵינּוּ לְשְׁבֵת דְּוּוּקָא וּבְהָא הוּי מְחַלְקִינֵן בֵּין זְרָחָה הַשְּׁמֶשׁ לְלֹא זְרָחָה אֲבָל אֲפִתִי בְּחוּל לָא הוּי יִדְעִינֵן דְּהֵכָא ע"כ צ"ל ג"כ בְּאִין לֹו דְּמִים דְּמוֹקְמִינֵן בֵּין בְּחוּל בֵּין בְּשְׁבֵת ג"כ וְהַשְּׁתָּא בְּשְׁבֵת קְטְלִינֵן בְּחוּל מִבְּעַיְ' וּל"ל דְּמִים אַע"כ דְּאִי לָא הוּי פְּתִיב רַק דָם הוּי מוֹקְמִינֵן לְחוּל דְּוּוּקָא וְא"כ ה"ה פֶּאן אֲפָכָא.

וּי"ל דְּבִשְׁלֵמָא בְּאִין לֹו דָם שְׁפִיר הוּי מוֹקְמִינֵן לְחוּל דְּוּוּקָא אֲבָל שְׁבֵת ה"א דְּלָא מְחַלְלִין לָכֵן פְּתִיב אִין לֹו דְּמִים אֲבָל הַשְּׁתָּא דְּגַלִּי קָרָא דְּהִיכֵי דְּזְרָחָה הַשְּׁמֶשׁ עָלָיו שְׁרוּצַח הוּא נִימֵן לְהַצִּילוֹ בְּנִפְשׁוֹ אֲפִילוּ בְּשְׁבֵת מְקַשָּׁה שְׁפִיר הַשְּׁתָּא בְּחוּל לָא קְטְלִינֵן בְּשְׁבֵת מִבְּעַיְ' דָּא"ל דִּילְמָא לָא הוּי מוֹקְמִינֵן רַק לְשְׁבֵת דְּמַכ"מ הוּי מוֹכַח דְּגַם בְּחוּל לָא קְטְלִינֵן דְּאִי ס"ד דְּבַחוּל קְטְלִינֵן דִּישׁ לֹו דִּין רוּדְף א"כ גַם בְּשְׁבֵת לִיקְטֵל כְּמוֹ בְּאִין לֹו דְּמִים.

עוּד י"ל דְּהִיכֵי קָא פְּרִיף הַשְּׁתָּא בְּחוּל לָא קְטְלִינֵן בְּשְׁבֵת מִבְּעַיְ' דַּע"כ עֵיקַר קָרָא לְחוּל קְדָרִישׁ דְּאִי ס"ד לְשְׁבֵת לְכַתְּנֹב אִיפָּכָא בְּבְרִיּוּתָא בֵּין בְּשְׁבֵת בֵּין בְּחוּל דְּהָא עֵיקַר קָרָא מְסָבְרָא לְשְׁבֵת מוֹקְמִינֵן וְרַק מִיַּתוּרָא דְּדְּמִים מְרַבִּינֵן חוּל וְלָכֵן מְתַרְץ דְּלָא נִצְרָכָה אֲלֵא לְפַקֵּחַ עָלָיו אֶת הַגֵּל וּבְזָה הוּי שְׁבֵת חֲדוּשׁ טְפִי וְלָכֵן נִקַּט חוּל בְּרִישָׁא אָף דְּזָה לָא מוֹכַח אֲלֵא מְדַדְרִישׁ דְּמִים לֹו בְּרִישָׁא אֲבָל אִי הוּי דְּרִישׁ אִין לֹו דְּמִים בְּרִישָׁא לָא הוּי מוֹכַח דְּלְפַקֵּחַ עָלָיו אֶת הַגֵּל אֲתִי דְּאִי מְדַנְקַט בֵּין בְּחוּל בְּרִישָׁא ה"א אִיִּדֵי דְּבְרִישָׁא דְּבְרִיּוּתָא נִקַּט חוּל בְּרִישָׁא דְּהֵתָם לְעַנְנֵן אִין לֹו דְּמִים צְרִיף לְמִינְקַט הִכֵי דְּחוּל פְּשִׁיטָא טְפִי נִקַּט ג"כ הִכֵי בְּסִיפָא גַבֵּי דְּמִים לֹו אֲבָל הַשְּׁתָּא דְּנִקַּט דְּמִים לֹו בְּרִישָׁא וְאֵעִפ"כ קְתַנִּי בֵּין בְּחוּל בֵּין בְּשְׁבֵת שְׁפִיר מוֹכַח דְּלְעַנְנֵן מְפַקֵּחַ אֶת הַגֵּל אִיִּרִי דְּבַכ"מ סִיפָא בְּתַר רִישָׁא וְלֹא רִישָׁא בְּתַר סִיפָא גְרִירָא.

וּבְהִיכֵי א"ש מַה שִׁי"ל בְּבְרִיּוּתָא לְמַה דְּדְרָשָׁה קָרָא הַמְּאֻחָר דְּדְּמִים לֹו בְּרִישָׁא וְהִזְדַּר קָרָא דְּאִין לֹו דְּמִים הַמְּוַקְדָּם וּלפ"ז נִיחָא דְּרְצָתָהּ לְאַשְׁמוּעֵינֵן דְּלְעַנְנֵן מְפַקֵּחַ אֶת הַגֵּל אִיִּרִי: שֵׁם וְהִנֵּה בַכ"א וּמַת בְּכָל מִיתָה שְׁאֲתָה יְכוּל לְהַמִּיתוֹ: ק"ק לְכַתְּנֹב וְהוּמַת דְּשְׁמַעִינֵן תְּרוּנוּיָהּ.

ונ"ל דהרמב"ם בפ"ט מהל' גניבה פתב פסוגיין דיכול להמיתו בקל מיתה שאמה יכול להמיתו ומשמע דלכתחילה יכול להמיתו פן אכן לא כן ד' הר"ן ריש שמעתיין שפתב דלכתחילה מיתו בסיוף ואם אין יכול להמיתו בסיוף מיתו בכ"מ.

ונ"ל דלהר"ן יצא זה מדכתיב והנפה והדר ומת ולא פתיב והומת פי קושניין אע"כ דגלי קרא דלכתחילה והנפה דהיינו מיתה שיש בה הפאה שהוא סיוף כשאר רוצח והדר ומת בכ"מ שא"ל ולכן לא פללם קרא יחד: שם אבל אחר לא קמ"ל: ק"ק פינן דרודף הוא מהיכי תיתי שלא מיתו אחר הא לקמן ילפינו מאין מושיע לה דרודף כל אדם מותר להורגו.

וי"ל דלכאורה אין זה רודף גמור דהא אינו הורג בעה"ב אלא מפני שיודע שהבעה"ב יהרוג אותו אם ירצה לילף עם הגניבה א"כ הלא נרדף הוא ולא רודף ולמה מותר להורגו רק דכבר פתב הר"ן דהפתוב דנו פרודף פינן דהוא הוא המתחיל במחלוקת של עסקי נפשות ולכן אפתי לא הנה ידעינו אלא דהוא מותר להורגו דבו גלמה התורה ואין לה בו אלא חדושו אבל אחר לא להכי קמ"ל קרא דדנינו ליה פרודף גמור ואפילו אחר.

ובהכי א"ש מאי דקשה לכאורה דהתוס' הקשו לקמן ל"ל קרא דרוצח גיטן להצילו בנפשו תיפוק ליה מוהוכה בכל אדם ומירצו ע"ש. אכן לכאורה אפתי קשה אפכא ל"ל קרא דאין לו דמים תיפוק ליה מרוצח ולפ"ז ניחא דמהתם לא ידעינו אלא מי שהוא רודף גמור ולהכי אשמעינו קרא באין לו דמים דגם זה רודף מקרי וכמו שפי' הר"ן: שם וכל ב' פתובים הבכ"א אין מלמדין: ולמ"ד מלמדין פבר פתבו התוס' לעיל (דף מ"ה ע"ב) דאיכא ג"כ עיר הנדחת ונסקלין וה"ה דהנה מצוי להביא שם ג"כ קרא דוהוכה דהכא: שם מחתרתו זו היא התראתו: מדקאמרין לקמן אמר לה רב הונא כו' פתנא דמחותרת משמע דלפי בריתא קמייתא כולהו בעי התראה דאל"כ לא הוי צריף למימר דכתנא דמחותרת ס"ל דכש"כ דלאידך תנא א"ש אכן לא כן דעת הרמב"ם שפסק פתנא דבריתא קמא ולא הזכיר שום התראה משמע דס"ל דלא צריף וכן מוכח ממה שכתב המהרש"א לעיל בתוס' ד"ה אפילו נטל.

אכן מה שכתב שם דבריתא קמייתא דלא פרב אינו מן הצורך די"ל דרב סובר דהך בריתא סברה פבריתא דלקמן דרודף שהיה רודף דסברה לפי תירוץ האיבעית אימא דרודף בעי התראה וא"כ ע"כ דין דבא במחותרת איירי עם התראה ובלא"ה א"ש מה דקאמר רב התם ל"ש אלא לפני יאוש דהתם איירי בלא התראה: שם אר"ה קטן הרודף גיטן להצילו בנפשו: ק"ק פינן דהא דרוצח גיטן להצילו בנפשו ילפינו לקמן מכאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש א"כ הנה לנו למעט מאיש קטן כמו בכ"מ: שם שאני התם דמשמאי קא רדפי: ובירושלמי מתרץ דאינו יודע מי רודף את מי שמא אמו הרודפת והוא הנרדף דשמא ימות הוא ע"י קושי הלידה ולכן אין נוגעין בשניהם: שם והתורה אמרה שופך דם האדם: ק"ק דא"כ מקרא זה אתיא דרודף גיטן להצילו בנפשו וילקמן לא משכח לילף פן אלא מכאשר יקום איש על רעהו ועוד הא קרא זה דשופך דם האדם נדרש לעיל (דף נ"ז ע"ב) לב"נ נהרג על העוברים ולענין דמיתתו בחנק ועוד אי מקרא זה אתיא ונהוג דין רודף גם בבני נח וצ"ל דלא מיייתי קרא זה הכא אלא לאסמכתא בעלמא אבל באמת עיקר קרא לדרשות דלעיל אתיא: שם שהיא ריבר"י היא: א"ל

דבֿחֿבֿר אִיגֿרִי דא"כ ל"ל לומר וְהַתּוֹרָה אֶמְרָה שְׁנֵפֶף דָּם הָאָדָם הָאֵל לֹא נִיטְנָה זֶה אֶלָּא לְהַבְחִין בֵּין שׁוּגֵג לְמִזִּיד וְגַבִּי חֶבֶר ל"צ לְזֶה אַע"כ בַּע"ה אִיגֿרִי וְכִמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ רַש"י וְא"כ מוֹכַח דַּר"י בַּר"י לֹא מִצָּרִיף שְׁיִתִּיר עֲצָמוֹ לְמִיתָה אֶפְיָלוֹ בַּע"ה וּמִזָּה קָשָׁה עַל הַתּוֹסֵף לַעֲיִל (דָּף מ"א ע"א) דְּמִשְׁמַע שְׁמִסְנִפְקִים בְּזֶה אִי בְּעֵי רַש"י שְׁיִתִּיר עֲצָמוֹ לְמִיתָה ע"ש: שֶׁם בְּרַש"י ד"ה יֵצֵא רֵאשׁוֹ.

וּא"ת מַעֲשֶׂה דְשִׁבְעָ בֶן בְּכָרִי: עֵינָן מַה שֶּׁפָּתַח הַר"ש בְּזֶה סַפ"ח דְּתַרּוּמוֹת: שֶׁם דָּף ע"ג ע"א בְּמַתְנִיתָן וְאֵלּוֹ הֵן שְׁמֵצִילִין אוֹתָן בְּנִפְשָׁן: הָא דְחֻשְׁבֵּי הַגִּי דְנוֹקָא וְלֹא ג"כ שְׁאָר עֲרִיּוֹת וְתַנִּי וְשִׁינֵי לִיכָא לְמִימַר כִּינּוֹן דְּנֹאֵלוֹ קַתְנִי וְכַדְאֶמְרִין בְּקִדּוּשֵׁין (דָּף ט"ז ע"ב) י"ל דְּנֹאֵלוֹ לָאו דְנוֹקָא וְכַמְש"כ רַש"י בְּמַפּוֹת רִישׁ פֶּרֶק אֵלּוֹ הֵן הַלּוֹקִין ע"ש.

א"נ י"ל דְּהֵכָא לִיכָא לְמִיטְעֵי דְלֹא תַנִּי וְשִׁינֵי כִּינּוֹן דְּקַתְנִי בְּסִיפָא אַבְל הַרּוֹדֵף אַחַר בְּהֵמָה כּו' מִפְּלֵל דְּבִשְׁאָר עֲרִיּוֹת מִצִּילִין: שֶׁם בְּגִמְרָא אִין ה"נ וְאֶלָּא נִיטְנָה לְהַצִּיל מִנ"ל אֶתְיָא מִק"ו: לְכַאוּרָה לֹא מְתַרְץ בְּזֶה בְּרִייתָא קַמְיִיתָא דְהָא בְּפִירוּשׁ קַתְנִי דְמֵלֵא תַעֲמֹד עַל דָּם רַעָה נְפָקָא וְלֹא רָצָה לְתַרְץ כָּאֵן רַק לְפִי הֵף בְּרִייתָא דִּילְפִינָן מִל"ת עַל דָּם רַעָה רוֹאָה אֶת חֲבִירוֹ טוֹבַע בְּנֶהָר מִנ"ל דִּין רוֹדֵף אֵף דִּלְפ"ז ק"ק מֵאִי פִּרְיָה לְקַמְן וְכִי עוֹנֵשִׁין מִן הַדִּין דִּילְמָא הֵף בְּרִייתָא אֶתְיָא כַּר"ש דַּס"ל לְקַמְן (דָּף ע"ד ע"א) דְּעוֹנֵשִׁין מִן הַדִּין אֶלָּא ע"כ אֲלִיבָא דִּידְנִי פִּרְיָה וְלִכּוֹן נ"ל דְּבִאֲמַת מִל"ת עַל דָּם רַעָה נְפָקָא וְהֵף ק"ו הוּא רַק גִּילּוּי מִלְתָּא בְּעֵלְמָא דְנִכְלָל גַּם רוֹדֵף בְּקַרָּא דְלֹא תַעֲמֹד דְאִי לֹא ה"ה דְּרַק לְרוֹאָה א"ח טוֹבַע בְּנֶהָר אֶתְיָא וְא"ל דְּאֶפְתִּי מֵאִי פִּרְיָה וְכִי עוֹנֵשִׁין מִן הַדִּין הָא הִכִּי דְלֹא הוּי רַק גִּילּוּי מִלְתָּא עוֹנֵשִׁין מִן הַדִּין כַּדְאֶמַר אַבְיִי לְקַמְן (דָּף ע"ו ע"א) דִּי"ל דְּפִרְיָה לְרַבָּא דְפִלִּיג עַל זֶה וּבִלֵּא"ה יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין גִּילּוּי מִלְתָּא דְהֵכָא לְהֵתָם: שֶׁם וְכִי עוֹנֵשִׁין מִן הַדִּין: ק"ק הָא ע"כ לָאו מִשׁוּם עוֹנֵשׁ נִגְעָנוּ בְּזֶה אֶלָּא מִטַּעַם דְּהַקְפִּידָה הַתּוֹרָה לְהַצִּיל אֶת הַנְּרַדֵּף דַּא"כ אִיף אֶמְרִין לַעֲיִל דְקַטְוֹן הַרּוֹדֵף נִיטְנָה לְהַצִּיל מִנְפִּשׁוֹ אֵף דְרוֹדֵף לֹא בְּעֵי הַתְּרָאָה הַרִי מ"מ קְטוֹן בַּכ"מ לָאו בַּר עוֹנֵשִׁין הוּא: שֶׁם וְהָא מֵהֵכָא נְפָקָא מֵהֵתָם נְפָקָא: ק"ק לְפִי מַה שֶּׁפָּתַח הַב"י בַּח"מ (ס' תכ"ו) בְּשֵׁם הִירוּשְׁלָמִי דְאֶפְיָלוֹ בְּסַפֵּק נְפִשׁוֹת צָרִיף לְהַכְנִיס אֶת עֲצָמוֹ כְּדִי לְהַצִּיל אֶת חֲבִירוֹ א"כ מֵאִי פִּרְיָה הָא וְדֹאִי צָרִיף לְזֶה לֹא תַעֲמֹד עַל דָּם רַעָה דְמוֹנֵה־שְׁבוּתוֹ לֹא לֹא הוּי דְעֵינָן לְמִימַר הִכִּי וְלִפִּי שְׁיִטַּת הַפּוֹסְקִים שֶׁהַשְּׁמִיטוֹ דִּין זֶה א"ש דִּי"ל דְּסַבְּרוּ דְהַש"ס דִּילּוֹן בְּאֲמַת פִּלִּיג עַל הִירוּשְׁלָמִי אַבְל לְדַעַת הַב"י קָשָׁה וִי"ל דְּהַקְשָׁיָא הִיא דְבִאֲמַת וְהַשְׁבוּתוֹ לֹא ל"ל אַבְל לֹא תַעֲמֹד עַל דָּם רַעָה לְכַתּוּב וְכִמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ גַּם הַמְהַרְש"א בְּתוֹסֵף.

אֵף דִּלְפ"ז קָשָׁה לְפִי מַה שֶּׁמִּשְׁמַע מִפִּירוּשׁ רַש"י בְּהָא דְמְתַרְץ אַבְל מִיְטַרְח וּמִיגַר אֶגּוּרִי אִימָא לֹא קַמ"ל דְּמִשְׁמַעוֹת דְּל"ת עַל דָּם רַעָה דְרִישׁ כֵּן א"כ אֶפְתִּי וְהַשְׁבוּתוֹ ל"ל וּבִפְשׁוּתוֹ י"ל דְאִי מִל"ת לֹא יְדַעִין אֶלָּא דְמַחְזִיב לְהַצִּיל נְפִשׁ אַבְל לְהַשִּׁיב תּוֹעָה בְּדַרְדָּרָה שְׁאִינוּ פְּקוּחַ נְפִשׁ לֹא וְלִהְיֵי מְצָרְכִינוּ וְהַשְׁבוּתוֹ אֵף דִּלְפ"ז הַקְשָׁיָא הַנ"ל עַל הַב"י בְּמִקּוּמָה עוֹמְדַת דְהָא שְׁפִיר מְצָרְכִינוּ וְהַשְׁבוּתוֹ וִי"ל דְּלֵהב"י מְפָרְשִׁין פִּירוּשׁ הַגְּמָרָא כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ הַר"ן דְּמִיתוּרָא דְל"ת דְרִישֵׁין מִיגַר אֶגּוּרִי וְלֹא מִמִּשְׁמַעוֹת וְלִכּוֹן שְׁפִיר מְצָרְכִינוּ לְפִי הַפִּירוּץ וְהַשְׁבוּתוֹ וּבְאֲמַת הַקְשָׁיָא הִזָּה וְהַשְׁבוּתוֹ ל"ל וְרַש"י דְלֹא פִירֵשׁ הִכִּי י"ל דְּסוֹבֵר בְּאֲמַת כְּדַעַת הַרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְשְׁאָר פּוֹסְקִים שְׁלֹא הִבִּיאוּ הֵף דִּין דַּב"י: שֶׁם

נְעַבְדָּהּ בַּה עֲבִירָה: מִפִּירוּשׁ רַש"י נִרְאֶה שְׁמִפְרֵשׁ הֵכִי שְׁנִבְעֵלָה קוּדֵם לְכֹן אֲכֹן דַּעַת הַרְמַב"ם לֹא נִרְאֶה כֹן אֲלֵא דְקָאֵמַר דְּהֵיכָא דְנִעְבְּדָהּ בַּה עֲבִירָה דְהֵינּוּ שְׁהֵעֵרָה בַּה כְּבַר אַע"פ שְׁלֵא גָמַר בִּיאָתוּ לֹא נִיִּתֵן עוֹד לְהַצִּילוֹ בְּנִפְשׁוֹ פִּינּוּן שְׁכַבְרָ עֶבֶר אֲלֵא מְבִיאִין אוֹתוֹ לַב"ד דְּכֹן פְּתַב בַּפ"א מַהֲל' רוּצַח וּלְפִי הַנִּרְאֶה מִכָּאן יֵצֵא לוֹ כֹן וּלְפ"ז אֲפֹשֶׁר לְדַעַת הַרְמַב"ם אֲפִילוּ הֵיכִי שְׁנִבְעֵלָה מִקוּדֵם לְכֹן בְּעֵילַת זְנוּת לֹא מִקְרִי ע"י כֹן פְּגוּמָה: שָׁם אָבֵל נֶעַר דָּלָא קָא פְּגִים לִיה: פִּירוּשׁ דְּפָגֵם הוּא שְׁנִעֲשֶׂה זֹנֶה בְּבַעֲיָלְתוֹ וְהַנִּלְד מִמְזֵר וְכִמוּ שְׁפִירֵשׁ רַש"י לְקַמֵּן (ע"ב) וְתַרְנוּנֵיהוּ לֹא שְׁיִיכִי גַבִּי זָכַר וְאִף שְׁכָאן פִּירֵשׁ רַש"י הַפָּגֵם גַּבִּי נֶעַרָה הַמְאֹרְסָה דְּפָגִים לָהּ בְּבַתּוּלִי' וּמִגְנֵה עַל בְּעֵלָה לֹא בָּא רַק לְפָרֵשׁ לְעֲנִין מֵאִי קָרִי לַנ"ה נְפִישׁ פְּגָמָה טְפִי מִשְׁאָר עֲרִיּוֹת: שָׁם בְּרַש"י ד"ה אָבֵל הַרוּדָף.

וְשִׁבְתָּ נְמִי תִּיתִי בַּגִּז"ש: א"ל דְּאֶפְתִּי לֹא לִיִּתְנִי רַק ע"ז דְּכִינּוּן דַּע"ז אִין מִצִּילִין א"כ מֵהֵיכִי תִּיתִי שְׁיִצִּילוּ מְחַלְלֵי שִׁבְתָּ הָא לִיכָּא לְמִילָף חִיּוּבוֹ מַגִּז"ש דִּי"ל דְּתִנִּי בְּכָל הַגִּי דְחֻשְׁבִּיב סְדָרָא דְקָרָא נְקִיט דְרוּצַח דְחֻשְׁבִּיב כְּתִיב בְּפָרִשְׁתָּ מִשְׁפָּטִים מִכָּה אִישׁ וְמֵת מוֹת יוּמַת וְזָכוּר כְּתִיב מִיתָתוֹ בְּפָרִשְׁתָּ קְדוּשִׁים וְאִישׁ כִּי יִשְׁכַּב אֶת זָכַר וְגו' וְנֶעַרָה הַמְאֹרְסָה כְּתִיב בְּפָרִשְׁתָּ כִּי תֵצֵא וְהוֹצֵאתֶם אֶת שְׁנֵיהֶם וְכֹן רוּדָף אַחַר בְּהֵמָה כְּתִיב בְּפָרִשְׁתָּ מִשְׁפָּטִים כָּל שְׁוֹכֵב עִם בְּהֵמָה מוֹת יוּמַת וְהַמְחַלְלֵי אֶת הַשִּׁבְתָּ בְּפָרִשְׁתָּ שְׁלַח לָהּ רְגוּם יִרְגְּמוּ וְע"ז בְּפָרִשְׁתָּ שׁוֹפְטִים וְהוֹצֵאתָ אֶת הָאִישׁ הַהוּא וְגו' וְאִף דְּכְתִיב ע"ז ג"כ בְּפָרִשְׁתָּ מִשְׁפָּטִים זֹבַח לְאֱלֹהִים יִחַרֵם הָף לֹא אֵיִרִי רַק בַּד' עֲבוּדוֹת שְׁלֵא פְדָרְפָה וְלֹא בַע"ז סְתָם כְּמִבְנוֹאֵר לְעֵיל וְגַם לֹא כְּתִיב שָׁם מִיתָה בְּפִירוּשׁ כְּמוֹ בְּפָרִשְׁתָּ שׁוֹפְטִים וְלָכֵן שְׁפִיר נְקִיט מְחַלְלֵי שִׁבְתָּ ג"כ פִּינּוּן דְּבַדְרָף סְדוּרוֹ לְפִי הַמְקָרְאוֹת קָדִים לַע"ז: שָׁם ד"ה הֵיִקֵּשׁ הוּא.

וְכָל הֵיִקֵּשׁ וְגו' ש"כ כו' לְפִי שְׁלֵא נִתְּנָה לְמִידְרַשׁ מַעֲצָמוֹ: עֵינִין בַּמ"ל (פ"ב מַהֲל' קָרְבֵן פְּסָח) שְׁהוֹכִיחַ שָׁם דַּעַת רַש"י דְּהֵיִקֵּשׁ אָדָם דֵּן מַעֲצָמוֹ וְאִין לְהַקְשׁוֹת מִדְּבָרֵי רַש"י דְּהֵיִקֵּשׁ דְּכַתְּבֵי לְפִי שְׁלֵא נִתְּנָה לְמִידְרַשׁ מַעֲצָמוֹ וּמִשְׁמַע דְּאֵהֵיִקֵּשׁ וְגו' ש"כ קָאִי דְנוֹדָאִי לְעֲנִין הָא הוּי כְּמִפּוֹרֵשׁ בְּקָרָא דָאִי לֹא דְכְתָבְתֶם הַתּוֹרָה ב' הַדְּבָרִים שְׁהוֹקֵשׁוּ סְמוּכִים זֶה לְזֶה לֹא הוּי נוֹכַח לְהַקִּישׁ אָבֵל הַשְׁתָּא דְכְתִיבֵי שְׁפִיר נְקִישׁ אוֹתָן מַעֲצָמָן וְלָכֵן לְעֲנִין הֵיִקֵּשׁ ל"צ רַש"י לְפָרֵשׁ כְּלוּם וְרַק לְעֲנִין גו' ש"ש וְלָכֵן כְּתִב שְׁלֵא נִתְּנָה לְמִידְרַשׁ דְּמִשְׁמַע דַּאֲגוּז"ש לְחוּד קָאִי אֲכֹן בְּסוּפָה (דָּף ל"א ע"א) כְּתִב רַש"י בְּפִירוּשׁ דָּאִין אָדָם דֵּן הֵיִקֵּשׁ מַעֲצָמוֹ וְהַתּוֹס' כְּתִבוּ עָלֵיו דְתִימָא גְדוּלָה הִיא ע"ש וּבְסִפְרֵי ע"ל שָׁם שְׁהֵאַרְכְּתִי לִיִּשְׁבִּי שִׁיטַת רַש"י: שָׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה הָרִי זֶה.

וְכֹן בְּהֵיִא דְלַעֲיֵל פְּרָק ד' מִיתוֹת: לְפִי מַה שְׁכְּתִבְתִּי לְעֵיל שָׁם מְזָה אֲפֹשֶׁר אִין רְאִיָה כ"כ ע"ש: שָׁם בַּא"ד. דְלַלְמַד אֲפִסוּלִי הַפְּקוּדֵשִׁין נְמִי קָאֵתִי לְפָטוֹר מִן הַמִּתְנוּת: עֵינִין בְּכֹחוֹת (דָּף ל"ג ע"א) דְדָרְקִישׁ שָׁם ג' דְרִשׁוֹת מְצַבִּי וְאִזֵּל וְלֹא יִדְעָתִי לְמַה מְסוּפְקִים הַתּוֹס' בְּזֶה וְגַם לְמַה נְקִטוּ הָף דְרִשָׁא דְוּוּקָא: שָׁם בַּד"ה לְהַצִּילוֹ בְּנִפְשׁוֹ.

ל"ל קָרָא בְּטוּבַע בְּנִהָר: ק"ק הָא אִיִּצְטָרִיף קָרָא לְמִקְטָרַח וּמִיִּגַר אֲגוּרִי כְּדַאֲמִרִין לְקַמֵּן וְזֶה לֹא מוֹכַח רַק מִיתוּרָא דְלֹא תַעֲמֹד דְמִן הַשְּׁבוּתוֹ לֹא נִפְקָא וְכִמוּ שְׁפִירֵשׁ הַר"ן וְא"ל דְּאֶפְתִּי וְהַשְּׁבוּתוֹ לֹא ל"ל דַּא"כ דְזֶה קוּשְׁיַת הַתּוֹס' מֵאִי מְתַרְצִי דָאִי מֵהָכָא ה"א עֲשֶׂה הָא לְעֲנִין וְהַשְּׁבוּתוֹ לֹא לֹא שְׁיִיף זֶה דַּא"כ לֹא הוּי רַק עֲשֶׂה אֲכֹן לְפִי מַה שְׁכְּתִב הַמְהַרְש"א דְבוֹהַשְּׁבוּתוֹ הוּי לֹא ג"כ דְלֹא תוֹכַל לְהַתְעַלֵּם קָאִי עָלֵיו א"ש.

א"נ י"ל דקונשית התוס' כפשוטו' דלא תעמוד על דם רעה ל"צ פיון דינעיון הצלת חבירו מק"ו מדניתן להצילו בנפשו א"כ מיתורא דנהשבותו לו ג"כ ינעיון מיגר אגורי: שם בא"ד. קמ"ל התם דעובר בלאו: לפי מה שכ' הרמב"ם (פ"א מה' מאכלות אסורות) דהיכי דאיכא עשה עם ק"ו עונשין מן הדין א"כ הכא דהני ק"ו בהדי עשה יחשב זה כמו לאו אכן בזה יש לחלק פיון דההוה ק"ו מפת עשה לא מיחשב כמו ק"ו ועשה ובלא"ה כבר הוכחתי במ"א מהא דאמרינו מנחות (דף ה' ע"ב) מן הבהמה להוציא את הטריפה והלא דין הוא גם דעת הרמב"ם אינו פן דאמרינו בעלמא הכי רק התם גפי סימני טהרה.

ועיין מש"כ בספרי ע"ל מכות (דף י"ד ע"ב) בבואור שיטת הרמב"ם: שם ד"ה חייבי פרייתות. וא"ת תיפוק ליה מדאיתקוש כל העריות: ק"ק הא אי מהיקוש אתיא צריף נערה אלגופא דממנה נלמד ההיקוש וגם נער צריף לזכר אלגופא דזכר אינו בכלל ההיקוש וכמו שהוכיחו התוס' ביבמות (דף נ"ד ע"ב) וא"כ מנ"ל למעט ע"ז ובהמה ושבת דאתיא מנער ונערה כדאמרינו בש"ס.

ועוד קשה אמה שהקשו התוס' אבל קשה הא בהמה לא איתקוש כו' פירוש דא"כ אין ראיה מבהמה ועדיפא ה"ל להקשות פיון דבהמה אינו בכלל ההיקוש בלאו הכי לא מתרצי מידי דהא אי מהיקוש אתיא שאר עריות באמת לא צריף מיעוט לבהמה.

והנראה דקונשית התוס' אינה דחטא ומות לא לכתוב דבאמת מות צריף לכפנ"ל אבל חטא דאתיא לחייבי פרייתות לא לכתוב פיון דכתיב מנת דהיינו עריות דחייבי מב"ד גילף שאר עריות מהיקוש ואפתי מותר נער ונערה לדרשה דכולהו הוי בכלל מות וכן בהמה הוי בכלל ולכן שפיר צריף מיעוט לבהמה פן נלענ"ד ברור בכוננת התוס': שם בד"ה נער ונערה.

ומיהו בסמוך משמע דמחז דריש דקאמר: אפתי שייף תירוץ דבאמת זכר ונערה המאורסה מחז קרא נפקא אכן הא דאפילו קטנה במשמע זה אחי מנער אחרניא דכתיב בפרישה: שם ע"ב בגמרא וחד למעוטי בהמה ושבת: ק"ק הא זה ע"כ קאי למ"ד עונשין מן הדין דלמ"ד אין עונשין לא צריף קרא למעט ע"ז דמהיכי תיתי לרבוני וא"כ באמת מנ"ל דקרא למעט ע"ז אחי דילמא באמת חד למעוטי בהמה וחד למעוטי שבת וע"ז מרבינו מק"ו וכמו לר"ש: שם סד"א תיתי שבת מחלול וחלול מע"ז: פירוש פיון דגמרינו הוה גז"ש דחלול חלול לענין שאר מילי לקמן (דף פ"ג) ה"א דגם לענין הא גמרינו לכו איצטריף מיעוטא וא"ל דאפתי השתא דכתיב מיעוטא גפי שבת גילף אפכא ע"ז משבת דלא ניתן להצילו בנפשו ואף דאיכא ק"ו לחיוב דהא ר"ש גופא סבר דג"ש עדיף מק"ו וכמו שפכתבו התוס' בחולין (דף קט"ז ע"א) ע"ש די"ל דשאני הכא דלא נמסרה הגז"ש בפירוש להכי לא דחינו ק"ו לגבה: שם איידי דכתב רחמנא נער פתב נמי נערה: ופירש רש"י איידי דכתיב נער להביא את הזכור.

אכן ק"ק הא לזכור לא צריף דבכלל שאר עריות הוא ולמעט בהמה אפתי לא לכתוב רק נערה ולא נער דמדרכי רחמנא נערה המאורסה ג"כ ממעטינו בהמה וכמו לת"ק ולר"ש ונ"ל דוודאי לא שייף למעוטי מנער ונערה אלא כל מה שדומה להם וכיון דבנערה שייף פגם ולא בזכר וכמבואר לעיל וכן גפי ע"ז שייף פגם וכמו דאמרינו לקמן פגם גבוה לא כש"כ ובבהמה ושבת לא שייף פגם כלל לכו ממעטינו מנערה ע"ז דהיינו בההוה פגם דווקא

נִיתַן לְהַצִּילוֹ וְלֹא בַּפְּגָם אַחַר דְּהִינּוּ ע"ז וְכֵן מְנַעַר דָּאִין בּוּ פְּגָם נְמִי אִין לְמַעַט אֱלָא מַה שְּׁלֹא שְׁיִיף בּוּ פְּגָם ג"כ דְּהִינּוּ בְּהֶמָּה וְשִׁבְתָּ וְלָכֵן הֵכָא דְרָצוֹנוּ לְמַעַט בְּהֶמָּה ע"כ צָרִיף לְכַתּוּב נַעַר דְּמִזְכֵּר דְּוִוּקָא מְמַעֲטִין בְּהֶמָּה.

וּבְזָה מְתוּרְץ מַה שְּׁהִקְשׁוּ הַתּוֹס' בּד"ה חַד וְתִימָא דְבְּהֶמָּה וְשִׁבְתָּ הִיכִי מְמַעַט מְחַד וְטָפִי ה"ל לְמַעַט ע"ז וְשִׁבְתָּ וּלפ"ז א"ש דְּבְּהֶמָּה וְשִׁבְתָּ דְּתַרְוּוּיָהּ אִין בְּהֶם פְּגָם שְׁפִיר מְמַעֲטִין מְנַעַר אֲבָל לֹא ע"ז וְשִׁבְתָּ דְּבֵא' יֵשׁ פְּגָם וּבְאַחַד לֹא: שְׁם מְשׁוּם דְּמִסְרָה נְפִשָׁה לְקַטְלָא: א"ל דְּאַפְתִּי ל"ל קְרָא לְמַעַט ע"ז וְשִׁבְתָּ מְהִיכִי תִימִי לְרַבּוּי כִּינּוּ דְּהֵךְ טַעְמָא לֹא שְׁיִיף בְּהֶם דִּי"ל דְּמִתָּא יְלִיף ר"י הֵךְ טַעְמָא וְאִי לֹא קְרָא בְּאַמַּת ה"א דְּהִטְעַם הוּא מְשׁוּם פְּגָם וְהָהּ מְרַבִּין ע"ז מְק"ו וְשִׁבְתָּ מְגו"ש א"נ י"ל דְּר"י סְבַר בְּהָא כְּר"א בְּר"ש דְּלַעִיל דְּלֹא דְרִישׁ הֵנִי מִיעוּטִי לַע"ז וְשִׁבְתָּ רַק חַד לְמַעוּטִי בְּהֶמָּה וְהָאִי גַם לְר' יְהוּדָא מְצָרִיף צָרִיכִי כִּינּוּ דְּדָמִי לְעֲרִיּוֹת: שְׁם מְמוֹנָא לֹא מְשַׁלֵּם עַד גְּמַר בִּיאָה: ק"ק דָּא"כ מֵאִי פְּרִיף בְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף ל"ה ע"ב) אִי כְּר' נְחוּנְיָא בֶּן הַקְּנֵה קִשְׁיָא אַחֲתוֹת אִי כְּר' יְצַחֲקִי קִשְׁיָא מְזוּרָת הָא פְּרַת וְכֵן מְלָקוֹת וְתַשְׁלוּמִין לֹא אַחַד מְיֻלְתָּא הֵם דְּכָרְתָּ וּמְלָקוֹת חֲזִיב מְתַחֲזִילַת בִּיאָה דְּהִינּוּ מְשַׁעַת הַעֲרָאָה וּקְנָס לֹא הֵנִי רַק אֲגַמַר בִּיאָה וּכ"ת כִּינּוּ דַעַכ"פ אֲמַקְצַת בִּיאָה חֲזִיב פְּרַת וּמְלָקוֹת א"כ אִין לְחֲזִיב עוֹד אֲבִיאָה זֹו מְמוֹן א"כ ה"נ נִימָא הִכִּי כִּינּוּ דְּבְּמַקְצַת בִּיאָה הִנֵּה דִין מִיתָה דְּנִיתַן לְהַצִּילוֹ בְּנִפְשׁוֹ לֹא יִתְחַזֵּב עוֹד אֲסוּף בִּיאָה זֹו מְמוֹן וְכֵן קִשְׁיָא אֵהָא דְּאַמְרִין שְׁם (דָּף ל"ו ע"ב) דְּבֵא עַל חֲזִיבִי מְב"ד פְּטוּר מְקָנָס דְּלָמָּה יְפִטֵר דְּהָא מִיתָה וְתַשְׁלוּמִין אִינוּ אֲדָבָר אַחַד וְכִינּוּ שְׁהֵם אֲב' דְּכָרִים מִיְּחִיב בְּתַשְׁלוּמִין אִף שְׁכָבָר נְתַחֲזִיב מְקוֹדָם כְּדָמְרִין עֲרִכִין (דָּף ו' ע"ב) דְּהִיּוּצָא לְהִרְגֵם אִם הִזִּיק חֲזִיב וְהַת"ק לֹא פְּלִיג שְׁם רַק דָּאִינוּ גּוֹבָה מִן הַיּוֹרְשִׁים אֲבָל מְשׁוּם קִים לִיהָ בְּדַרְבָּה לֹא מִיְּפִטֵר אִף שְׁחִיבֵיב הַתַּשְׁלוּמִין בָּא לְבַסּוּף וִי"ל דְּסָמִיף אֲקָנְשִׁיא הַנִּיחָא לְמ"ד זֹו נְשִׁיקָה אֱלָא לְמ"ד הַעֲרָאָה מֵא"ל וּמַה שְּׁתִּירָץ רַב חֲסָדָא פְּגוֹן שְׁבָא עָלֶיהָ שְׁלֹא כְּדַרְבָּה לֹא שְׁיִיף שְׁם דְּאַפְתִּי יְקַשְׁהָ דְּלָמָּה דְּהַעֲרָאָה זֹו נְשִׁיקָה לְמָה חֲזִיבִי מְב"ד פְּטוּרִין מְקָנָס: שְׁם אֱלָא לְמ"ד הַעֲרָאָה זֹו הַכְּנָסַת עֲטָרָה מֵא"ל: ק"ק דְּמֵאן שְׁמַעְתָּ לִיהָ דְּאִית לִיהָ הִכִּי בִּיבְמוֹת (דָּף נ"ה ע"ב) רַב דִּימִי אֲמַר ר' יוֹחָנָן וְהָרִי הוּא ס"ל בְּחֻלִּין (דָּף פ"א ע"ב) דְּחֲזִיבִי מִיתוֹת שׁוּגְגִין וְדָבָר אַחַר חֲזִיבִין וְא"כ לְדִידֵיהָ בְּלֹא"ה לְק"מ מְמַתְּנִיתִן דְּאֵלוּ נְעֻרוֹת כִּינּוּ דְּלֹא מִיְּקַטֵּל שְׁפִיר מְשַׁלֵּם מְמוֹן.

וִי"ל דְּקוֹשְׁיַת הַש"ס הֵכָא הוּא לְרַבִּין אֲמַר ר' יוֹחָנָן דַּס"ל ג"כ בִּיבְמוֹת שְׁם דְּהַעֲרָאָה זֹו הַכְּנָסַת עֲטָרָה וְהוּא גּוֹפָא ס"ל בְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף ל"ה ע"א) דְּחֲזִיבִי מִיתוֹת שׁוּגְגִין גַּם לְר' יוֹחָנָן פְּטוּר מְתַשְׁלוּמִין וְלְדִידֵיהָ מְקַשְׁהָ שְׁפִיר: שְׁם בְּרִשְׁיִי ד"ה בְּמַקְפְּדַת עַל פְּגָמָה.

מְשׁוּם עֲבִירָה דְּלֹא חֲמִיר מַע"ז וְשִׁבְתָּ: ק"ק הָא גַם מְשׁוּם פְּגָם לֹא חֲמִיר מַע"ז דְּהָא קְאָמְרִין לְקַמְן פְּגָם גְּבוּהָ לֹא כַּש"כ. וִי"ל דְּנוֹדָאִי פֶּל כְּפָה דְּלֹא גְּלִי לָן קְרָא דָּאִין מְצִילִין מְסַבְּרָא אִיכָּא פְּגָם טוֹבָא בַע"ז אֲבָל לְבַתֵּר דְּכְתִיב מִיעוּטָא א"כ אִין פָּאן פְּגָם דְּרַחֲמָנָא מְחַל עַל פְּגָמוֹ אֲבָל מְכ"מ עֲבִירָה אִיכָּא וּבְהִכִּי א"ש ג"כ מֵאִי דְּכָפִיל רַש"י לְמִילְתָּהּ בְּד"ה אֲפָגְמָא קְפִיד רַחֲמָנָא מְדָלָא כְּתִיב בְּהָאִי קְרָא אֱלָא מִיְּדֵי דְּפָגְמָה עַכ"ל וּמֵאִי בְּעֵי עוֹד בְּזָה הָא כְּבָר כְּתִב דְּמְשׁוּם עֲבִירָה לֹא חֲמִיר מַע"ז וְשִׁבְתָּ.

וּלפ"ז י"ל דְּבְּאַמַּת הָא דְּקַפִּיד רַחֲמָנָא אֲפָגְמָא אֲתִי שְׁפִיר מְדָלָא כְּתִיב בְּהָאִי קְרָא אֱלָא מִיְּדֵי דְּפָגְמָה אִף הָא דְּבְּעִין מְקַפְּדַת עַל פְּגָמָה אֲפְתִי לֹא אֲתִי מְזָה דָּאִימָא גַם כְּשִׁיאִנְהָ

מקפדת מכ"מ התורה הקפידה על פגמה פיון דעכ"פ פגם איפא וכעובדא דהאשה שגלתה ראשה בשוק וחיבי ר"ע לאשר גילה לה ד' מאות זוז אף שלא הקפידה על פגמה וקלונה מפני שהיא בת אברהם יצחק ויעקב (ב"ק פ"ק החובל) וה"נ י"ל פאן אף דזה מוכח מע"ז דאף דרממנא מחל על פגמו מכ"מ הרי פגם איפא והיה לנו להצילו בנפשו אע"כ הפל בהקפדה על הפגם תלוי ולזה שפיר הביא רש"י ראיה מע"ז: שם בד"ה אפגמא רבה.

שהנלד ממזר ונעשה זונה: זונה לחוד לא מהני דגם מחיבי לאוין נעשה זונה פדאמרין ביבמות (דף ס"א ע"ב) ואף דממזר הבא על בת ישראל הנלד ממזר וא"כ משפחת חיבי לאוין ג"כ דהנלד ממזר ונעשה זונה מכ"מ האי לאו מפת איסור הוא שנעשה הנלד ממזר אלא מפני שהנלד הולך אחר הפגום.

אכן לפ"ז צ"ל דר' יהושע דסבר ביבמות ס"פ החולץ דאין ממזר רק מחיבי מב"ד ולא מח"כ וכן ר"ע דסבר שם דאפילו מחיבי לאוין הוי ממזר הם ע"כ לא ס"ל טעם דפגם פרבנו אלא טעם דמסרה נפשה לקטלא דזה לא שייך רק גבי עריות דיהרג ואל יעבור ולא גבי חיבי לאוין: שם בתוספות ד"ה חד למעוטי.

אי לא פתיב: צ"ב מה בעו התוס' בזה ונ"ל דרצו לתרץ מה דבעי לאתויי שבת הא פיון דממעטין ע"ז שבת ממילא ממועטת ורש"י פתב דכדי נסבה אכן התוס' רצו לפרש דהכי קאמר דחד למעוטי שבת ובהמה דהיינו אי לא הוי פתיב רק חד הוי מוקמינו להכי והוי מרבינו ע"ז וממילא שפיר צריף מיעוטא לשבת ואהא הקשו דא"כ האיה ס"ד למיגמר בהמה ושבת מחד קרא ובשלמא לשיטת רש"י דפי' דכדי נסבה ואגב גררא אידי דתנו במתניתן א"ש הא דנקט שבת אחר בהמה ולא אחר ע"ז דלישנא דמתניתן נקט דקתני בה ג"כ שבת אחר בהמה פסדר הפתובים במקרא וכנ"ל ולכן רק לשיטתו דלא רצו לומר דכדי נסבה הקשו שפיר ובזה א"ש מאי דקשה לכאורה אמה שהקשו עוד דאיה יחלל שבת להציל חבירו מחלול שבת דאין זה מקלקל דאיפא תיקווא גברא דלכאורה לת"ק ל"ק מידי דהא באמת לא צריף מיעוט לשבת ורק פדי נסבה לפי לישנא דמתניתן ולר"ש ל"ל הך טעמא דאיפא תיקווא גברא דהא ר"ש אית ליה מקלקל בכתובה חיבי בשבת (דף ק"ו ע"א) ולפ"ז ניחא דבאמת גם לת"ק הקשו לפי מאי דס"ל דמיעוט גמור הוא לענון שבת ולא פדי נסבה: שם בא"ד.

ואיה יחלל שבת להציל חבירו מחלול שבת: א"ל דגם ארוצח ליקשו הכי די"ל דברוצח איפא הצלת הנרדף בהדי עבירה דרציחה ולכן שפיר דחינו הא מקמא הא ואף דהתוס' ס"ל לעיל דאין מצילין ומצילין אותו בנפשו דקתני היינו מצילין אותו מן העבירה ולא מצילין הנרדף מכ"מ הרי בהדי הצלה מן העבירה איפא הצלת הנרדף ג"כ.

ולכן ל"ק גם פן איה מצילין אותו מאיסור א"א דקיל בחנק והורגין אותו שהיא עבירת סייף דהתם ג"כ איפא הצלת הנרדפת ג"כ אבל א"ל דשאני גבי רוצח דהתורה גלתה בפירוש דא"כ אפתי לא מקשו מידי דגילף גם שבת מניה ועוד הרי גבי א"א לא גלתה התורה בפירוש: שם ד"ה ממונא לא משלם.

הא לאו פּרְכָא היא דְאֵהֵכִי חַיִּיב רַחֲמָנָא: עֵינֵן בִּיבְמוֹת שְׁהִקְשׁוּ הַתּוֹסֵ' עַל זֶה דַּא"כ מַאי פְּרִיז הַנִּיחָא לְמַ"ד כּו' הָא גַם לְמַ"ד הַעֲרָאָה זֹו הַכְּנֶסֶת עֲטָרָה א"ש. וְהַמְהַרְשָׁא הַקְּשָׁה לְמָה דְלָא מְקַשׁוּ הַתּוֹסֵ' פֶּן גַם אַתִּי קַמָּא וְתִירֵץ דְזֵה נִדְאִי אֵין סְבָרָא דְמִשׁוּם קִים לִיה בְּדַרְבָּה מְנִיָּה יִשְׁלַם קִנְס אַגְמַר בִּיאָה שְׁפָבֵר הִיא בְּעוּלָה ע"ש.

אַכּוּן לְפִי מַה שְׁהוֹכִיחוּ הַתּוֹסֵ' מִנְעֲרָה הַמְאֹרְסָה דְבִהֵכִי חַיִּיב רַחֲמָנָא וְשִׁפִּיר מְקַרִי בְּתוּלָה לְכַאוּרָה גִסְתַּר תִּירוּץ זֶה: שְׁם בַּא"ד. תִּדַע מְדָלָא יִלְפִינוּ הַעֲרָאָה מִנ"ה: א"ל דַּא"כ הִיאָה אַמְרִינוּ בְּקִידוּשֵׁין (דָּף י' ע"א) וְאִי נָמִי לְכַה"ג דְקָא קִנִּי בְּתוּלָה בְּבִיאָה מַאי וּפִירֵשׁ רַש"י דַּאי סוּף בִּיאָה קוּנָה נִמְצָאת בְּעוּלָה מְשַׁעַת הַעֲרָאָה שְׁלֵא לְשֵׁם קִידוּשֵׁין וְאַסִּירָא לִיה דְכְּתִיב בְּתוּלָה מְעַמְיו יִקַּח עַכ"ל.

וּמַאי קַמְבַּעֲנִי לִיה הָא פִּינוּן דַּע"י אוּתָהּ בְּעִילָה נַעֲשִׂית בְּעוּלָה שְׁפִיר קִרְיָנוּ בְּהַ בְּתוּלָה וּכְמוֹ שְׁהוֹכִיחוּ הַתּוֹסֵ' פֶּאן דִּי"ל דְזֵה שְׁיָיָה דְנוֹקָא לְעֵנִן חַיִּיב דְקִנְס וּנ"ה דְהֵתָם לָא בְּעִי הַפְּתוּב רַק שְׁיָיָא עֲלֵיהָ בְּעוּדָה בְּתוּלָה וְהָרִי בָּא עֲלֵיהָ אַף שְׁבַגְמַר בִּיאָה פְּבֵר הִיא בְּעוּלָה אֵהֵכִי לָא קַפִּיד רַחֲמָנָא רַק שְׁיָיָא תְּחִלַּת בִּיאָה אַבְתוּלָה וְאַז יִחְוִיב אַגְמַר בִּיאָה אַכְּל הֵתָם לְעֵנִן קִידוּשֵׁין דְכְּתִיב בְּתוּלָה מְעַמְיו יִקַּח דְמִשְׁמַע בְּשַׁעַת לְקִיחָה דְהֵינּוּ בְּשַׁעַת קִידוּשֵׁין תְּהִיָּה בְּתוּלָה וְהָרִי פֶּאן בְּשַׁעַת קִידוּשֵׁין שְׁהִיא בְּגַמְרָא בִּיאָה פְּבֵר בְּעוּלָה הִיא: שְׁם בַּד"ה בְּמַפְתָּה.

שְׁאִינָה מוּחְלַת הַקִּנְס: ק"ק דַּא"כ מַאי פְּרִיז רִישׁ פְּרָק נַעֲרָה שְׁנַתְּפַתְתָּה פְּשִׁיטָא דְלֵאבִיָּה דַּאי לְעַצְמָה הָרִי מְחַלָּה ע"ש דִּילְמָא לְעוּלָם ה"א דְלַעֲצָמָה וּבְהַתְנָה בְּפִירוּשׁ שְׁאִינָה מוּחְלַת הַקִּנְס וְשָׂאָר דְבָרִים וּצ"ע: שְׁם בַּא"ד.

פְּגוּן שְׁלֵא הַסְּפִיקָה לְעַמּוּד בְּדִין עַד שְׁמַת הָאָב: ק"ק פִּינוּן דַּע"כ אֵינְרִי בְּמַפְתָּה לְרַב פְּפָא גַם הָד סִיפָא דְבַתּוֹ דַּאי בְּאַנוּסָה בְּלֵא שְׁמַתְחִיב בְּנַפְשׁוֹ תִּיפּוּק לִיה דְנִיחָתָן לְהַצִּילוֹ בְּנַפְשׁוֹ וַא"כ מ"ש בַּתּוֹ דְנִקְט אֶפִּילוּ בְּאַחוּתוֹ ג"כ פְּטוּר בְּכַה"ג שְׁלֵא הַסְּפִיקָה לְעַמּוּד בְּדִין עַד שְׁמַת הָאָב וּבְמַפְתָּה פִּינוּן דְלַעֲצָמָה וְהָרִי מְחַלָּה וְאַפִּילוּ בְּנַעֲרָה שְׁנַתְּגַרְשָׁה מִן הָאֲרוּסִין דְעֲלָמָא נָמִי וְאִי תִלְיָא זֶה בְּמַתְחִיב בְּנַפְשׁוֹ דְבַתּוֹ דְנוֹקָא וְאִי הָד דְבַתּוֹ אֵינְרִי בְּאַנוּסָה דְנוֹקָא א"כ גַם בְּאַחוּתוֹ פְּטוּר כַּה"ג דְנִיחָתָן לְהַצִּילוֹ בְּנַפְשׁוֹ וְעַכ"פ יִקְשָׁה מ"ש בַּתּוֹ דְנִקְט: שְׁם בַּא"ד.

דְהָא רַב פְּפָא אִית לִיה חִידוּשׁ הוּא: ק"ק הָא רַב פְּפָא לָא אָמַר אֱלָא פְּרָבָה שְׁם בְּכַתּוּבוֹת (דָּף ל"ב ע"ב) וְרַבָּה גּוֹפִיָּה לָא אָמַר הֵכִי אֱלָא לַר"מ כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹסֵ' שְׁם וּמַאי קְשָׁיָא לְרַב פְּפָא מִמַּתְנִיתוּ דְהָא מַתְנִיתוּ ע"כ לִית לִיה דְמִיקְטֵל וּמְשַׁלֵּם קִנְס מְדַפְטָרָה מְקִנְס בָּא עַל חֲזִיבֵי מִיתוֹת ב"ד: שְׁם דָּף ע"ד ע"א בְּגַמְרָא אַבְיִי אָמַר בְּיָכוֹל לְהַצִּילוֹ בְּאַחַד מְאַבְרָיו: הַרְמַב"ם (פ"א מַה"ל נַעֲרָה בְּתוּלָה) פְּתַב דְהֵבָא עַל אַחַת מִחֲזִיבֵי פְרִיתוֹת בֵּין ע"י אֲנוּסָ בֵּין ע"י פִּתּוּי וְלֵא הִתְרוּ בְּהֵם שְׁאִינָם נְלָקִים מְשַׁלְמִין קִנְס ע"ש וּלְפִי סוּגְיָא דְלַפְנֵינוּ ק"ל פִּינוּן דְפִסְק שְׁם דְחֲזִיבֵי מִיתוֹת שׁוּגְיָן פְּטוּרִין מִן הַתְּשַׁלּוּמִין וּפְסַק ג"כ בַּפ"א מַה ר' רוּצַח דְחֲזִיבֵי פְרִיתוֹת נִיחָתָן לְהַצִּילוֹ בְּנַפְשׁוֹ א"כ לְדִידְיָה קְשָׁה ג"כ קוּשִׁית הַגְּמָרָא דְכָאן וְתִירוּץ קַמָּא דְהַגְמָרָא לָא שְׁיָיָה דְהוּא פְּסַק בַּפ"א מַה' אִיסוּרִי בִיאָה דְהַעֲרָאָה זֹו הַכְּנֶסֶת עֲטָרָה וְגַם תִּירוּץ רַב פְּפָא לָא שְׁיָיָה דְכַתְּבַת בְּפִירוּשׁ בֵּין בְּאַנוּסָ בֵּין בְּמַפְתָּה וְלֵא מְשַׁפְּחַת בְּמַתְנִיתוּ שְׁלֵא יִהְרַגְנָה כְּתִי רַבָּא דְהַרְמַב"ם לָא פְּסַק כַּר' יְהוּדָה וַא"כ לָא מְשַׁפְּחַת אֱלָא בְּבָא עֲלֵיהָ שְׁלֵא פְּדַרְבָּה מְקוּדָם כְּתִי רַב חֲסֵדָא אוּ בְיָכוֹל לְהַצִּילוֹ בְּאַחַד מְאַבְרָיו כְּתִי אַבְיִי וּלְפ"ז

ה"ל להרמב"ם לפרש זה בפירושו פיון דמבואר בגמרא הכי ולא לסתום בסתמא שמשלם קנס דמשמע בכל גונוני: שם ור' יונתן בן שאול היא: מלשון זה משמע דרפנו פליגי אר"י בן שאול ומטעם זה הקשה הלח"מ בפ"ט מה' מלכים על הרמב"ם דפסק פנותיה ע"ש.

ולפענ"ד אדרבה מוכח מכאן דאדרבה כ"ע ס"ל הכי דלכאורה קשה מי דחק לאוקמי ביכול להצילו באחד מאבריו דנוקא הא לעיל קאמרין בברייתא דיש לה מושיע אין מצילין אותו בנפשו א"כ לוקמיה ביש לה מושיע אע"כ דכ"ע אית להו דריב"ש וא"כ הך יש לה מושיע גופא יש לפרש הכי דיוכל להושיע בהצלת אחד מאבריו ועכ"פ ליפא נפקותא בין ב' אוקמתות הללו פיון דתרנוניהו כ"ע ס"ל.

אלא דקשה מאי מוכיח ריב"ש מהך דלא יקנה אסון דניתן להצילו באחד מאבריו לא ניתן להצילו בנפשו דילמא התם איירי ביש לו מושיע לגמרי וזה לא ניתן להצילו ברוצח כמו בנערה המאורסה דכתיב קרא בפ"י דהא רוצח מנערה המאורסה אתיא: שם קסבר עונשין מן הדין: א"ל דאפתי אזהרה מנ"ל דאזהרה ליפא למילף מק"ו דהא במכות (דף י"ז ע"ב) קאמרין לר"ש דאין מזהירין מן הדין די"ל דאזהרה לא מצרכינן לרודף לחוד דבכלל אזהרה דע"ז הוא ולא מצרכינן ילפוטא אלא לעגנו עונש דבזה לא שייך דהוא בכלל עונש דע"ז דאינו עד לאחר שעבר: שם חוץ מע"ז וג"ע ושפ"ד: עיין ב"ר"ן שמשפך בבא על הבהמה אי ניתן להצילו בנפשו ודעתו לפי המסקנא דניתן אכן לכאורה צ"ע פיון דהא דכל העריות ילפינן מנערה המאורסה ע"כ לאו משום דח"פ הו פמוה דא"כ נרבה גם משאר ח"פ ומיתת ב"ד וגם לאו משום דניתנו להצילם בנפשם הוא דזה לא שייך בבהמה ואי משום דילפינן עריות מנערה המאורסה בהיקשא דר' יונה א"כ לא נרבה זכר ובהמה דהם אינם בכלל היקשא לפי חד תירוץ של התוס' ביבמות (דף נ"ד ע"ב) וצ"ל דלפי הך תירוץ באמת בבהמה יעבור ואל יתרג: שם וקא תניא אמר ר' ישמעאל: ק"ק לפי מש"כ התוס' לעיל (דף ס"א ע"ב) בשם י"מ דהא דאמר יתרג ואל יעבור היינו בסתם ע"ז וע"ז דהתם איירי בע"ז שהפל עובדים מאהבה ומיראה דומיא דהתם ע"ש ובה אמרינן יעבור ואל יתרג א"כ מאי פריה מהא דר"י ומנ"ל לומר דר' ישמעאל פליג אהא דלמא ר' ישמעאל איירי בע"ז כה"ג דעובדין מאהבה ומיראה וכבר הקשו התוס' גופא קושיא כה"ג והוצרכו לשנות דעדיפא מניה משני וזה לא שייך פאן דמי עדיפא לעשות פלוגתא חדשה בין התנאים: שם ת"ל וחי בהם.

א"ל פיון דבג"ע ושפ"ד ע"כ גם ר"י מודה דיתרג ואל יעבור מהני טעמי דאמרין לקמן דהרי ר"י באמת לא קאמר רק ע"ז א"כ מאי קאמר מוחי בהם אפתי גילף ע"ז בק"ו דלעיל מנערה המאורסה דבזה לא שייך אין עונשין מן הדין דאין זה עונש דאיך שייך עונש קודם שעבר עבירה די"ל דלא שייך ק"ו הנ"ל לדין פיון דע"ז לא ניתן להצילו בנפשו ועריות ורוצח נתנו א"כ הרי בלא"ה קיל ע"ז מהם: שם לקה נאמר בכל מאדף: ק"ק למה מצרכינן בכל מאנדף מהיכי תיתי שלא יתן פל ממונו דהא גם בכל נפשך לא בעינן אלא מדכתיב וחי בהם וזה לא שייך לעגנו ממון ואי משום דיש לה אדם שמונו חביב עליו מגופו והוי בכלל וחי בהם א"כ בשאר מצות דלא קאי עליהם בכל מאנדף דלא איירי רק בע"ז כמו בכל נפשך לא יחוייב ליתן ממונו כדי להציל עצמו מעבירה וזהו נגד דעת הר"ן פ' לולב הגזול שפסק פנותיה הרמ"א ביו"ד (סי' קנ"ז) ע"ש: שם

הרי זה בא ללמד ונמצא למד: ק"ק הרי בא ללמד ג"כ לענן יהרג ואל יעבור והתוס' לעיל הרגישו בזה ופירשו דאף למד קאמר אכן הול"ל הכי והלשון משמע דהעיקר הוא מה שנמצא למד וגם הכא נקט הך דרשנה דיהרג ואל יעבור לבסוף משמע דלאו עיקר דרשנה הוא.

והנראה בזה דנדאי היכי דהוקשו ב' דברים להדדי מבלי דפרט הפתוב לענן מה הוקשו ומי הוקשו למי בזה אמרינו אין הוקשו למחצה והוקשו בכל דרכי ההיקוש ולכל הצדדים אבל היכא דפרט הפתוב מה נקיש ולענן מה נקיש פגון הכא דכאשר יקום איש ע"כ לענן הך דינא דאיירי ביה קרא הוקשו וזה לא שייך לענן אונס דלא ידעין ברוצח ג"כ אע"כ דקאי אהך דואין לה מושיע דסיפא דקרא דאיירי בניתן להצילו בנפשו ובזה רוצח ללא ללמד אתי אלא נמצא למד ואף דמקשינו נערה המאורסה ג"כ לרוצח לענן יהרג ואל יעבור היינו משום דאין הוקשו למחצה אבל ע"כ עיקר הוקשו דקרא לאו היינו הך פינו דלא איירי בקרא שם מהך דיהרג ואל יעבור וכן הוא ג"כ ביה דמשכבי אשה דהביאו התוס' לעיל דנדאי עיקר ההיקוש לאו לענן העראה איירי דהא מזה לא איירי קרא שם אלא מביאה גמורה ואיך יאמר על זה משכבי אשה אע"כ אתי לחייב אשה בשלא פדרפה ובזה נמצא למד וכן גם פן בהיקוש דצבי ואיל דגם שם עיקר ההיקוש נדאי לאו לענן מתנות אתי דביה לא איירי קרא שם רק לענן זביחה ובזה ג"כ נמצא למד: שם ברש"י ד"ה ויכול.

הנדרף או דרואהו להציל בא' מאבריו: ע' במ"ל (סוף ה' חובל) שכ' בשם הרא"ם דהנדרף עצמו א"צ להצילו בא' מאבריו וזה דלא פדעת רש"י דכאן אכן הסוגיא דהכא מוכח פדעת רש"י דאל"כ אפתי יקשה למה בלא יהיה אסון ענוש יענוש הא ניתן להצילו בנפשו ע"י הנדרף: שם ד"ה סבר לה.

ומרעף לא תתן להעביר למולך: לפי מש"כ התוס' לעיל דלכך לא ילפינו ג"כ הני דפ' הנשטרפין לקמן משום דהכא חלול במקום מיתה עומדת א"כ ע"כ לאו מהך קרא דמרעף לא תתן יליף דהתם לא פתיב מיתה אלא מקרא דאם העלם יעלימו דפ' קדושים דשם פתיב חלול במקום מיתה אכן גם לשיטת רש"י יש ליישב מה שהקשו התוס' דא"כ גילף גם הני דפ' הנשטרפים מגז"ש זו די"ל ע"כ לא מרבינו פינו דכולהו הם חייבי פרייתות ומיתה בידי שמים א"כ אי ס"ד דמרבינו הני ל"ל חטא לחייבי פרייתות דעריית גילף מהני דליכא בהו פגם ואעפ"כ נתנו להצילם בנפשם ח"כ דעריית דאית בהו פגם לכ"ש דהא הך תנא סבר עונשין מן הדין אבל השתא דלא מרבינו אלא שבת לא שייך להקשות דא"כ מות לחייבי מיתות ב"ד ל"ל גילף בק"ו משבת דהא אצטריף למיתות ב"ד דקילי מסקילה א"נ אי לאו מות הני מרבינו אפילו חייבי לאוין ג"כ פמבואר לעיל: שם בד"ה סברא הוא.

דאיכא תרתי איבוד נשמה ועבירה: הא דבעינו הך טעמא דאיכא עבירה ג"כ היינו דאי רק משום דמאי חזית דדמה סנמק טפי אין לנו לחייבו שיהרג דהוא יאמר שמשקפיד על אבוד נשמתו טפי ולכן בעינו דאיכא עבירה ג"כ והיינו דבכה"ג לא התירה התורה משום וחי בהם פלל פינו דממנ"פ איכא איבוד נשמה ונשארה עבירה דרציחה: שם ע"ב בגמרא תשעה ישראל וכו' מהו: פי' דקס"ד דטעמא דעשרה בעינו משום דסברא הוא דבהני

מקרי פרהסיא ואף דפשיטא ליה ג"כ דישראל בעינן לגבי קדוש השם מ"מ אפשר דכותים משלימים מנגן העשרה כיון דאיכא פרהסיא ואיכא ישראל ופשיט ליה דמגז"ש דתורה תורה ילפינן דעשרה בעינן ולכן דוקא בעינן ישראל וזה שכ' רש"י אתיא תורה דעשרה בעינן וכולהו ישראל דזה חידוש לו דמתורה ילפינן דעשרה בעינן: שם ב"רש"י ד"ה בן נח.

מזוהר על ע"ז: הא דנקט רש"י ע"ז דוקא ולא סתם ז' מצות דהא בכולהו שייך משום קידוש השם נ"ל שרצה לפרש מהיכי תיתי שמצות ק"ה דכתיבי גבי ישראל תנהוג גם גבי ב"נ טפי משאר המצות ולהכי מפרש דס"ד דבכלל אנהרת ע"ז היא כיון דהטעם דק"ה הוא לפרסם יחוד השם וכמו שכתב הרמב"ם בחבורו וביותר ביאר בן בס' המצות וזה היקף ע"ז לכן שפיר שייך חילול השם לגבי ע"ז ובהכי א"ש מאי דפריה מז' מצות נצטוו ב"נ ואם איתא תמני הווינן ומאי קושיא דלמא לא קחשיב אלא הני דנצטוו ב"נ קודם מתן תורה אבל לא קידוש השם דלא שייך רק משעת מ"ת ואילך דקודם שנצטוו ישראל מהיכי תיתי בב"נ אבל לפ"ז א"ש דבכלל בינרבייהו דע"ז הוא: שם בתוס' ד"ה אפילו לשנויי.

וק' דבסוף פ"ק דביצה: ק"ק מאי ק"ל הא רק ר"י קאמר התם אף לא מנעל לכן ופי' הרמב"ם דבאתריה דר' יהודה לא היו רגילים לנעול מנעל לכן וכיון דת"ק לא קחשיב הך משמע דבאתריה היו רגילין ללבוש לבנים וא"כ מאי קושיא להו להתוס' מפל הני דלמא התם נמי איירי באתריה דלבשו לבנים: שם ד"ה וזה אסתר.

ושוב נתגזיר עמה לקיימה ביהדות: א"ל תיפוק ליה דלא שייך גבי איסור לבועל פלל דגר שנתגזיר פקטן שנולד דמי די"ל דמה שאסור לבועל נקרא דיני אדם ולא שייך בזה גר שנתגזיר פקטן שנולד דמי וע' בתוס' לעיל (דף ע"א ע"ב) וא"ע ראיתי שפכר הרגישו בזה בתוס' ישנים ביומא (דף פ"ב ע"ב) ע"ש וע' במרדכי שהתיר באמת מטעם זה: שם בא"ד.

אלמא אפילו גבי כותי שייך ונטמאה לאסור לבעל וה"ה לבועל: לפענ"ד י"ל דאדרבה משום ראיה לשיטת ר"ת דאי ס"ד דשייך ונטמאה לגבי בועל אחר שנתגזיר א"כ מאי מתרץ מהו דתימא כי אמר ונסתרה והיא נטמאה כו' לאפוקי כותי דבלא"ה אסירא ליה הא גם גבי כותי שייך לענין אם נתגזיר אח"כ אלא ע"כ דאי נתגזיר לא אסירא ליה והיינו משום דביאתו ביאת בהמה והא דאסורה לבעל היינו משום דגבי בעל בהקפדה דידיה תליא מילתא והרי מקפיד ומה"ט בעינן מיעוט דשכבת זרע בסוטה (דף כ"ו ע"ב) דלא תיתסר בשקנא לה דרף אברים אבל בהמה דאין זרפו להקפיד ולקנאות דלא נחשדו ישראל על הרביעה כדאמרין (ר"פ אין מעמידין) בע"א לא נאסרה גם לבעל והא דנאסרה לתרומה ע"י ביאת נכרי היינו משום דילפינן בסוטה (שם) מקרא דבת פהן כי תהיה אלמנה אבל לעולם בעיקר הדבר י"ל דאין ביאת נכרי חשובה ביאה: שם בא"ד.

משום דהנאה חשיב כמעשה כדריש בפ' המניח: לכאורה איכא שמעינן מהתם דאמרין בפ"י דהנאה יש לשניהם אבל מעשה איהו דוקא הוא דקעביד וצ"ל דהתוס' פונונו למה שפכתבו שם דלכך חייבת מלקות וחסאת אף דאינה עושה מעשה משום דהנאה חשובה כמעשה אף דלפ"ז יקשה לפי האמת איך קאמר הכא אסתר קרקע עולם היתה

הא ההנאה חשובה כמעשה וי"ל דלא שייך לומר הנאה היא כמעשה אלא הנאה הבאה לה ברצונה היינו שנבעלה ברצון אבל פשנבעלה באונס הנאה זו באה לה בעל פרוחה ואיך יחשב זה לה כמעשה כיון שאינה רוצה בה ולכן הכא גבי אסתר שהיתה אנוסה לא שייך דהנאה יחשב מעשה אבל לענין מלקות וחסטאת שהיא מזידה או שוגגת שפיר מייחשב ההנאה מעשה כיון שרוצה היא בה הנאה דכיון דברצונה באה לה מייחשב כאילו עשתה מעשה להביא הנאה זו עליה.

ולפ"ז גבי יעל שלא היתה אנוסה כמו שהוכיחו התוס' שפיר י"ל דהקנשיא היא דלא מייחשב קרקע עולם כיון שנהנית והנאה חשיבא כמעשה ואהא מתרץ דטובתן של רשעים רעה היא אצל צדיקים וא"כ לא נהנית כלל ומיהו לפ"ז גם גבי אסתר א"ש דגם בה שייך הך טעמא ורק לפי שיטת המקשן שמקשה על יעל דוקא ולא על אסתר שייך לחלק חילוק הנ"ל בין אונס למזיד ושוגג: שם בא"ד.

וא"ת פשנתרצית אסתר לאחשורוש: ע' במהרש"א שהקשה דעדיפא מניה ה"ל להקשות מפני מה הניחה להיות נבעלת באונס לאחשורוש ולא גרשה מתחלה וראיתי ביומא (דף פ"ב) שהקשו התוס' באמת כן אכן הא דלא רצו התוספות להקשות כן הכא י"ל כיון דמציינו לפעמים דפליגי תנאי אאנשי כנה"ג ואפילו אדברי גביאים אחרונים כדאמרין בקדושין (דף מ"ב ע"ב) שמאי אומר משום חגי הנביא שולחיו חייב ולית הלכתא פנותיה וביבמות (ס"פ הבא על יבמתו) פליגי תנאי אי אשה מצנונה על פריה ורביה או לא וא"כ י"ל דמרדכי ואסתר כהך מ"ד דחייבת ס"ל ולכן ע"כ היתה צריכה להנשא למרדכי משום פריה ורביה ולכן עומדת מחיקו של אחשורוש וטובלת ויושבת בחיקו של מרדכי כדאמרין (פ"א דמגילה) וע"ש בתוס' אבל השתא שנוכנסה ברצון וע"כ נאסרה למרדכי כמו שאמרה וכאשר אבדתי מבית אבי אבדתי ממך שפיר הקשו התוס' דה"ל לגרשה דאיכא תועלת גדול הא' שלא תהא נבעלת ברצון באיסור והב' שתהיה מותר לחזור למרדכי: שם בד"ה כן נח.

אי לא דכתיב וחי בהם: אפשר לומר דנדאי לא מסתבר לומר דיהיה חייב למות ולא לעבור אמצנת הפתוב כיון דאונס הוא ואינו עובר מדעתו אין כאן איסור כלל והא דאצטריך וחי בהם היינו מדכתיב בכל נפשך אפילו נוטל את נפשך ואי לאו וחי בהם הוי מוקמינן בכל המצות כמו בכל מאנדך דכתיב שם ואיירי בכל המצות וכדעת הר"ן הנ"ל ולכן גבי ב"נ דלא כתיב בכל נפשך גם וחי בהם לא מצרכינן: שם בא"ד.

דלא גילף שאר מצות מרוצח ונערה המאורסה: ברוצח דהוי הטעם דיהרג ואל יעבור משום מאי חזית דדמא דינדך סומק טפי נדאי מסתבר דגם בב"נ יהרג ואל יעבור דהא טעם זה שייך ג"כ גביה ולכן ע"כ אין פוננת התוס' דמרוצח ילפינן דא"כ גם גבי ב"נ גילף ואפילו בצניעה ואפתי מאי קמייבעיא ליה אלא נדאי מרוצח לא ילפינן דשאני רוצח דטעמא רבה הוא והתוס' לא נקטו רוצח אלא אגב גררא דנערה המאורסה דילפינן מניה ולכן לא נקטו ג"כ ע"ז דגם מע"ז לא שייך למילף שהיא מצוה החמורה בתורה ואין אנו צריכים למש"כ המהרש"א דמשום ר"י לא נקטו ע"ז: שם דף ע"ה ע"א בגמרא הא בצניעה הא בפרהסיא: א"ל לפמש"כ הרמב"ם (פ"ה מה' יסוה"ת) דמי שדינו ליהרג ואל יעבור ועבר חילל את השם ואם עשה כן בפני עשרה מישראל חילל את השם ברבים

משמע דשייף ק"ה גם בצניעה י"ל דזה שייף דוקא אי בלאו ק"ה המצנה ליהרג א"כ פשעובר מחלל את השם אבל הקא גבי ב"נ דאין דינו ליהרג רק מפח ק"ה וק"ה לא שייף לענן זה רק בפרהסיא דאי בצניעה מאי ק"ה איפא דלענן שלא לעבור עבירה לא שייף דאין פאן עבירה פיון דאונס הוא: שם ימות ולא תספר עמו מאחורי הגדר: הגמרא יוסף פתב הטעם בזה דמיקרי בינרניהו דערייות והוצרה לסלק בין הו דהקא לקנואי ודימוניקי דלעיל דלא מקרי בינרניהו דע"ז ולפענ"ד אפשר לומר דלענן דברים הללו לא רצו לסמוך עוד אדברי הרופאים דכבר הוחזקו לשקר דבתחלה אמרו אין לו תקנה עד שתבעל ואח"כ חזרו מדבריהם והש"ס לא שקיל וטרי אלא למה לא התירו חכמים בתחלה לבא עליה ובהכי א"ש מאי דקאמר משום פגם משפחה דלכאורה לא שייף זה לענן תספר מאחורי הגדר דאינה פגם משפחה שייף בזה אלא ע"כ לא קאי רק אפא עליה דמעיקרא: שם משום פגם משפחה: הא דלא קאמר משום פגמה דאיהי יכולה למחול אבל במשפחה לא שייף מחילה דלמא איפא חד במדינת הים דלא מחיל ליה: שם מים גנובים ימתקו: א"ל דכאן משמע דביאה על הפנויה נקרא מים גנובים ולעיל (דף נ"ו ע"ב) אמרינן מהו דתימא הא עדיפא ליה דכתיב מים גנובים ימתקו משמע דדוקא גבי אשת איש שייף פן ולא גבי פנויה די"ל דאף דגבי פנויה שייף ג"כ מים גנובים מ"מ פשהיא א"א ניחא ליה טפי פיון דגדלה העבירה ולפי גודל העבירה רבחה הנאתו: שם ברש"י ד"ה ואם איתא.

ולא גר תושב: פ"י ונעמן גר תושב ה"ה כדאמרינן לקמן (דף צ"ו ע"ב). פ"ק תשיעי שם ברש"י ד"ה ובת פהו.

אבל בועלה לאו בשריפה: פ"י דרצה לתרץ למה נקט בתרי לישני ולא פלל ותני הבא על אשה ובתה ובת פהו רק דאי הוי מתני הכי הוי משמע דגם הבועל בשריפה כמו בבא על אשה ובתה ולכן פרט ותני ב"כ לחוד: שם בד"ה הבא על האשה.

אלא בתמותו דשרפה כתיב בה: פ"י דזה נדאי פשיטא ליה להגמרא דלא איירי באשה ובתה רק דהא צריף להסביר דלמא איירי באשה ובתה נאהא קאמר דא"כ הי"ל לפרש כפי הכי אע"כ דאיירי באופן דתרנייהו לאיסורא דהיינו בתמותו ואם תמותו ואהא פריף הניחא אבל לא דמלשון המשנה מוכח דמייירי בתרנייהו לאיסורא ואי אפשר לפרש בענן אחר וע' במהרש"ל ומהרש"א שנדחקו בבאיור דעת רש"י והנראה לפענ"ד פתבתי: שם ע"ב בגמרא אתיא הנה הנה אתיא זמה זמה: עיין במהרש"א שהקשה ל"ל למילף מפח זמה זמה גילף בקיצור מהנה הנה מה להלן בשריפה אף פאן בשריפה ולכאורה א"ל עפ"י מה שפי' המהרש"א גופא בתוס' ד"ה מניין אמה שכתבו דכיון דגילף מאי דכתיב בהדיא לא שייף למיפרף דהיינו משום דכתיב זמה פמו דכתיב שריפה בפירוש גביה דמי וזה לא שייף אי הוי אתי דין שריפה מפח הגז"ש דהנה הנה וא"כ הוי מצינו למיפרף פקושית התוס' אכן ז"א דבלא"ה קושית התוספות צ"ב הא הגז"ש מופנה מב' צדדים ולמדין ואין משיבין לכ"ע כדאמרינן בגדה פ' ג' אכן כפר כתבו התוס' גופא לקמן דאין הגז"ש מופנה מב' צדדים אף דזה לא שייף רק לענן הגז"ש דזמה דהיא אינה מופנה פיון דנדרשת הקא גם לשאר מילי אבל לא לענן הג"ש דהנה הנה דלא נדרשת רק להו מילתא דהא לאביי קיימינן דגילף בתו מאנוסתו מק"ו לקמן וא"כ אי הוי אתיא

שְׂרִיפָה מֵהַנֶּה פְּקוּשֵׁי הַמְּהַרְשֵׁ"א מְמִילָא לֹא יִקְשֶׁה פְּקוּשֵׁי הַתּוֹס' אֲכַן י"ל הָא דְלֹא יִלְפִינָן פְּנֵי הַיְיָנוּ פִּינּוּ דְשְׂרִיפָה גּוּפָא לֹא מְיִיתִינּוּ מִחֲמוּתוֹ לְבַת אֲשֶׁתוֹ בְּגוֹז"ש דְּזַמָּה אֲלָא בַת אֲשֶׁתוֹ מְיִיתִינּוּ בְּגוֹז"ש זֶה לְחֲמוּתוֹ דְּכַתִּיב בְּהָ דִּין שְׂרִיפָה דְּהִכִּי אֲמַרִינּוּ בְּבְרִייתָא מַה לְהֵלֵן בִּתְהָ וּבַת בִּתְהָ וּב"ב אַף פְּאָן כּו' וְלֹא אֲמַרִינּוּ אֲפָפָא מַה פְּאָן שְׂרִיפָה אַף לְהֵלֵן שְׂרִיפָה וְהַיְיָנוּ פִּינּוּ דְאִין לְהַכְנִיס שְׂרִיפָה בְּמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן דְּזַמָּה אֲבָל עֲרִיזוֹת שְׂפִיר יֵשׁ בְּמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן זֶה וְלָכֵן אֲמַרִינּוּ דְּזַמָּה דְּחֲמוּתוֹ אֲתִיָּא לְרַבּוֹת עֲרִיזוֹת הֵלְלוּ דְּכַתִּיב בְּהוּ ג"כ זַמָּה וְא"כ פְּתִיב בְּהוּ שְׂרִיפָה בְּפִי וְלָכֵן כְּדִמְיִיתִינּוּ שְׂאָר דִּידְיָה לְשְׂרִיפָה דְּה"נ מְיִיתִינּוּ מִזַּמָּה דְּכַתִּיב גְּבִי חֲמוּתוֹ דְּהָא דִּין שְׂרִיפָה דְּבַת אֲשֶׁה גּוּפָה רַק הֵתָם פְּתִיבִי א"נ י"ל בְּקוּשֵׁי הַמְּהַרְשֵׁ"א דְּלֹא נִיחָא לִיהָ לְמִילָף מִבַּת אֲשֶׁתוֹ דֹּא"כ ה"ל לְמַד מְלַמֵּד דְּלֹא אֵלִים כ"כ דְּהָא בְּקֻדְשִׁים אִין לְמַדִּין כָּלֵל וְלָכֵן יְלִיף מְגוֹז"ש דְּזַמָּה מִחֲמוּתוֹ גּוּפָא דְּלֹא ה"ל רַק חַד לְמַד: שֵׁם וּמַה בְּעוֹנָשׁ עֲשָׂה לְמַטָּה כְּלַמְעָלָה אַף בְּאַזְהָרָה נְמִי לְמַעְלָה כְּלַמְטָה כֶּף הִיא גִּירְסַת רַש"י: אֲכַן גִּירְסַת הַיְשָׁנָה שְׁהִבִּיאָה הַמְּהַרְשֵׁ"א הִיָּתָה כְּמוֹ בְּבְרִייתָא לְעִיל וּמַה בְּעוֹנָשׁ לְמַעְלָה כְּלַמְטָה וְכֵן הוּא גִּירְסַת הַר"ן ג"כ וְכֵן נִרְאָה מְדֻלָּא הַזֶּכֶר בְּש"ס דְּמַהֲפִכִּינּוּ לְיִשְׁנָא דְּבְרִייתָא כְּמוֹ שְׂמִזְפִּיר בְּרִישָׁא תְּנִי לְמַעְלָה כְּלַמְטָה.

וְהַמְּהַרְשֵׁ"א כ' דְּגִירְסַת זֶה אִין לְיִשְׁבָּה בֵּין לְאַבְיִי בֵּין לְרַב אֲשִׁי וְלֹא יִדְעָתִי לְמָה לֹא פִּירֵשׁ שְׂפִיר מַה בְּעוֹנָשׁ עֲשָׂה לְמַעְלָה דְּהַיְיָנוּ אִם חֲמוּתוֹ וְאִם חֲמִי כְּלַמְטָה דְּהַיְיָנוּ וּבַת וּבִתְהָ וּב"ב דְּיִלְפִינּוּ מְגוֹז"ש דְּזַמָּה זְמָה וּמִכְּחַ זֶה יִלְפִינּוּ גַם עוֹנָשׁ דְּלַמְעָלָה אַף לְעוֹנָשׁ אֲזַהָרָה נְמִי לְמַעְלָה כְּלַמְטָה.

וְלְרַב אֲשִׁי כְּבָר יִישַׁב הַר"ן גִּירְסַת זֶה: שֵׁם אִי מַה הִיא אִם אֲמָה אֲסוּרָה: הָא דְּלֹא מִקְשָׁה הֶךָ קוּשִׁיא תִּיקָף לְעִיל אֵהָא דְּמִפְרָשׁ מְנִיין לְעֲשׂוֹת שְׂאָר הֶבְא מְנַפּוּ כְּשִׂאָר הֶבְא מְנַפּוּ הַיְיָנוּ מִשׁוּם דְּמָהָא לְחוּד לֹא קִשְׂיָא דְּהֵתָם דּוֹרוֹת שְׁוֹת הֵן מִשָּׂא"כ הֶכָא וְלֹא מְצִינּוּ שְׁהִשְׁנָה הַפְּתוּב זְכָרִים לְנִקְבוֹת אֲלָא בְּדוֹרוֹת שְׂלַמְטָה אֲבָל אַחַר דְּמִפְרָשׁ סִיפָא דְּהֶךָ בְּרִייתָא דְּיִלְפִינּוּ לְמַעְלָה מְלַמְטָה שְׂפִיר פְּרִיף דְּבִצְרִינּוּ ב' הַסְּבָרוֹת דְּהַשְׁנָה הַפְּתוּב זְכָרִים לְנִקְבוֹת וְלַמַּעְלָה לְלַמְטָה נִימָא דָּאָף אִם אֲמוֹ אֲסוּרָה וְאָף דְּהַקּוּשִׁיא מְפֻלְתָּה דְּמִקְשָׁה לְקַמֵּן הִיא ג"כ מְדוֹרוֹת שְׂלַמְטָה מְכ"מ לֹא שִׁינְיָה לְהַקְשׁוֹת אוֹתָהּ בְּרִישָׁא לְעִיל פִּינּוּ דְּלֹא שְׁנָה לְגַמְרִי לְהָא דְּלְעִיל דְּרַק הַשְׁנָה הַפְּתוּב זְכָרִים לְנִקְבוֹת אֲמַרִינּוּ לְעִיל וְלֹא כְּהָ דְּכֻלְתָּה דְּנִשְׁנָה נִקְבוֹת לְזְכָרִים וְלָכֵן גַּם הַתּוֹס' לֹא הִקְשׁוּ קוּשִׁיתָם בְּד"ה אֲמַר קָרָא רַק אֵהָא דְּמִקְשָׁה מְפֻלְתָּה וְלֹא אֲקוּשִׁיא קְמִייתָא דְּמִקְשָׁה מֵאִם אֲמוֹ מִשׁוּם דְּהָא לֹא דְּמִי לְדוֹדְתָה: שֵׁם וְלַמ"ד סְקִילָה חֲמוּרָה מְהָ קוּשִׁיא לֹא נִידוּנָה: ק"ק דְּהָא סְקִילָה לֹא שִׁינְיָה לְמִילָף לְהָ מ"ד דִּי"ל מַה לְאִם אֲמָה שְׁנִידוּנִית בְּשְׂרִיפָה מִשׁוּם דְּהִיא מִיתָה קֵלָה לְכֵן שְׁוֹתָה לְאֲמָה מִשָּׂא"כ בְּאֲמוֹ שְׁהִיא בְּסְקִילָה לֹא שְׁוֹתָה לְהָ אִם אֲמָה אֲבָל לְדוּנָה בְּשְׂרִיפָה וְדִאי נּוֹכַל לְמִילָף מִכְּחַ ק"ו דְּמָה אֲמָה דְּקִיל שְׁהִיא בְּשְׂרִיפָה אֲפ"ה אִם אֲמָה ג"כ בְּשְׂרִיפָה אֲמוֹ שְׁחֲמוּר דְּבְּסְקִילָה אִינוּ דִּין שְׂאִם אֲמוֹ בְּשְׂרִיפָה וְכִינּוּ שְׂשְׂרִיפָה נּוֹכַל לִילָף וְלֹא סְקִילָה א"כ לֹא שִׁינְיָה קוּשִׁית הַש"ס וְשְׂפִיר קֻשָּׁה דְּנִילָף שְׂרִיפָה לְהָ מ"ד דְּסְקִילָה חֲמוּרָה: שֵׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה אֲמָה הִיא.

וְתַרְתִּי ש"מ: ע"כ לֹא שִׁינְיָה תַרְתִּי ש"מ אֲלָא אִי ב' הַדְּרָשׁוֹת מִיעוּטֵי נִינְהוּ דְּהַיְיָנוּ לְר' יְהוּדָה אֲבָל לְרַבְּנָן דְּיִלְפִי לְעִיל מֵאֲמָה הִיא לְהַשְׁוֹת אֲמוֹ שְׂאִינָה אֲשֶׁת אֲבִיו לְאֲמוֹ שְׁהִיא א"א א"כ אֲמָה הִיא רִיבּוּיָא וְאִיף שִׁינְיָה לְזַמְרַת תַרְתִּי ש"מ וְלִילָא פִי רַש"י דְּאֲמָה הִיא

בהננייהו תהא הייתי אומר דבין לר' יהודה בין לרבנן דרשא דלעיל מיתורא דאמף אתיא דהיינו משום אמו אפה מחייבו וכן להשוות אמו שאינה א"א לשהיא א"א דבתרננייהו לא שייף לדרוש מהיא רק מאמף משא"כ דרשא דהכא דרק מהיא אתיא דהיינו היא אמף דבה איפא שם איסור אם ולא באמף דהיינו אם אמו.

ובהכי א"ש מה דקדריש לקמן מאשת בנה היא למעוטי פלטה ולעיל (דף נ"ד) דריש מניה זו היא פלטה זו היא אשת בנו ולפ"ז א"ש דדרשא דלקמן מאשת בנה נדרשת דהיינו דממעטין מבנה בנה ודרשא דלעיל מהיא אתיא כמו שפי' רש"י שם: שם בד"ה איפא למיפרה.

ולכן למדין ומשיבין: א"ל דאפתי לרב יהודה אמר שמואל דסבר בנדה (דף כ"ב ע"ב) דגז"ש שאינה מופנה כלל אין למדין לכ"ע מופנה מצד א' למדין ואין משיבין לר' ישמעאל א"כ ממנ"פ במאי איגרי פאן אי הו' גז"ש אינה מופנה כלל ל"צ להנה פירכות דהא אין למדין כלל ובלא"ה ל"ק פקושית הש"ס ואי מופנה מצד א' הרי למדין ואין משיבין לר' ישמעאל ואיף יתרץ רבא אליפא דר' ישמעאל די"ל דבאמת אינה מופנה כלל דהא מצרכינן אותה להנה דרשות וכמו שכתב הר"ן ואעפ"כ ל"ק למה צריף להנה פירכות הא בלא"ה אין למדין די"ל דרבא פרב אחא בריה דרבא משמיה דר' אלעזר ס"ל דאית ליה שם דגז"ש שאינה מופנה כלל למדין ומשיבין וכן אפיי ע"כ פנוניה ס"ל מדצריף למיעוטא דאמף היא: שם דף ע"ו ע"א בגמרא אי מה היא פלטה אסורה: לכאורה אין דומה דרשא זו להנה דלעיל דשם מרבינן מגז"ש דהנה הנה ונמה זמה זכרים לענן דינים דכתיב גבי נקבות זמה בהדייהו דהיינו שאר הפא ממנו מהבא ממנה דבהבא ממנה דהיינו פת פתה וכת בנה פתיב זמה וכן לענן אם אמו דבאם אמו פתיב זמה אבל איף שייף זה לענן פלטה דלא פתיב זמה לגביה וגם לא הנה לאייתי זמה לגביה ואפשר לומר דאין גז"ש למחצה והכל ילפינן מניה א"נ י"ל פיון דכלתו פתיב בפ' אחרי בין הנה דבת אשתו וכת בנה להנה דבת בנו כמאן דכתיב הנה בהדי פלטה דמא ובהכי א"ש מה דיקשה לכאורה דאפתי מה הוא אשת אביו אסור אף היא אשת אבי' אסורה לו דהיינו אשת חמיו ובאמת אפילו שניה מדרבנן ליפא פמבואר ביבמות (דף כ"א ע"ב) וכמו שהקשו התוס' לענן דודתו ובה לא שייף תירוץ דהא בא"א איפא מיתה ולפ"ז ניחא דאשת אב פתיב קודם פת בנו וכת פתו וא"כ לא קאי הנה עליו.

א"נ י"ל הא דלא קשיא ליה מאשת אב היינו משום דכתיב ערות אביה היא גביה וזה משמע נדאי מיעוטא בין לאפיי בין לרבא ולא קשיא ליה מאם אמה וכלתו משום דאמף היא ואשת בנה היא דכתיב גבייהו נדרש לעיל (דף נ"ד ע"א) לדרשא אחריתי ולא מסתבר ליה להמקשן וגם לרבא לומר דתיתי שמעת מניה פאשר נאמר ע"כ לאפיי וכן"ל אבל לענן אשת אב שפיר ידע דערנת אביה היא מיעוטא משמע ולכן א"ש דלא תקשה מאחות אביו ואחות אמו דנימא גם באחות אביה ואמה הכי דבתרננייהו פתיב אחות אביה היא אחות אמף היא ולא מצרכינן לתירוץ התוס' לא לגבי הני ולא לגבי דודתו דבה פתיב ג"כ דודתה היא.

ולא ידעתי למה לא הקשו התוספות מאחות אביו ואחות אמו דכתיב בקרא קודם דודתו ואתי הפל שפיר אף דלענן אשת אב לא שייף זה רק למ"ד דלעיל (דף נ"ד ע"א) דערנת

אביה ערות אביה ממש קאמר אַבְל לְמִ"ד שֵׁם דְעָרוֹת אַבִּיהָ זוֹ אִשְׁתְּ אַבִּיהָ וְעָרוֹת אִשְׁתְּ אַבִּיהָ לְאַחַר מִיתָה קֹאֲמַר א"כ גַּבֵּי עָרוֹת אַבִּיהָ דְלֹא פְתִיב מִיְעוּטָא דְהִיא נִימָא דְנֶאֱסַר גַּם בְּאִשְׁתְּ אַבִּיהָ מַחֲיִים: שֵׁם וְעוֹד מָה הוּא חִלְקַת בּוֹ בֵּין בֵּיתוֹ לְכַלְתּוֹ: פִּי' פִּינּוֹן דְכָלְתָה רְצִינוּ לְמִילָף מִמָּה שְׁעֵנֵשׁ הַפְתּוּב אַאֲמָה וּבִתָּהּ וְנֶאֱמָר וּבִתּוֹ וְכִינּוֹן דְעֵנֵשׁ אַכְלָתוּ ה"ה ג"כ אַפְלָתָה וְא"כ אִי נְחָשֵׁב לְדוֹן מְנָה וּמְנָה מִה שְׁיִלְפִינּוּ פְלָתָה מִפְלָתוֹ וּמָה פְלָתוֹ בְּסִקִּילָה אַף פְלָתָה בְּסִקִּילָה א"כ אִי נְחָשֵׁב אוֹקִי בְּאַתְרָה אִי נוֹקִי פְלָתָה כְּדִין פְּקֻרוּבִי דְהִינּוּ אִמָּה וּבִתָּה דְבִשְׁרִיפָה אַבְל אִי נְחָשֵׁב לְדוֹן מְנָה וּמְנָה דְכָלְתָה יִלְפִינּוּ מְדַעְנֵשׁ הַפְתּוּב אַאֲמָה וּבִתָּה וּמָה הֵם בְּשְׁרִיפָה ה"ה נְמִי פְלָתָה דְהִינּוּ לֹא יִדְךָ גִּיסָא דְהַש"ס דְלַעִיל דְקֹאֲמַר אֲלֵא מָה הוּא לֹא חִלְקַת בּוֹ בֵּין אִמּוֹ וְכַלְתּוֹ א"כ נְגִיד זֶה חֲשִׁיב אוֹקִי בְּאַתְרָה אִי יִלְפִינּוּ מְקֻרוּבִי וּמְחֻלְקִינּוּ בֵּין דִּין קְרוּבִי דְהִינּוּ בֵּין בֵּיתוֹ לְכַלְתָּהּ וּמוֹקְמִינּוּ בְּאַתְרָה דְהִינּוּ כְּדִין פְלָתוֹ וְזֵהוּ דְקֹאֲמַר מָה הוּא חִלְקַת בּוֹ בֵּין בֵּיתוֹ לְכַלְתּוֹ וּמִפִּי' רְש"י לֹא מְשַׁמַּע כּוֹן וְלַכּוֹן הַנְּצָרָה לְדַחּוּק קָצַת בְּפִירוּשׁוֹ: שֵׁם אֲזַהְרָה לְבִתּוֹ מְאַנּוּסָתוֹ מְנִינּוּ: א"ל לְדַעַת הַרְמַב"ם (רִישׁ ה' אִישׁוֹת) דְבָא עַל הַפְנוּיָה שְׁלֵא לִשְׁם אִישׁוֹת לֹקְהָ מְלֵא תְהִיָּה קְדֻשָּׁה א"כ הָרִי אִיכָא אֲזַהְרָה בְּבָא עַל בֵּיתוֹ פְנוּיָה דְלֹא גְרַעָה מְשַׁאָר פְנוּיָה דִ"ל דֹּא"כ יְהִיָּה לֹא תְהִיָּה קְדֻשָּׁה לֹא שְׁנִיתּוֹן לְאֲזַהְרָת מִיתַת ב"ד וְלֹא יִלְקוּ כָּלֵל א"נ לְפִי מָה שְׁמִשְׁמַע מְדַבְּרִיו (פ"ג מ'ה נְעִרָה בְּתוּלָה) גַּם דַּעַתוֹ דְמִשׁוּם בִּיאָה אַחַת לְחוּד לִיכָא מִשׁוּם לֹא תְהִיָּה קְדֻשָּׁה: שֵׁם בְּרִש"י ד"ה וְעוֹד מָה הִיא לֹא חִלְקַת.

וְהָא לֹא אֲפֻשֵׁר פִּינּוֹן דַּס"ל: עֵינּוּ בְּמַהְרָשׁ"ל וּבְמַהְרָשׁ"א אַכּוֹן אַחַר כָּל דְבִרְיָהֶם אַפְתִּי ק"ל פִּינּוֹן דְלַעֲנֵן שְׁרִיפָה שְׁיִיף לְמִיפְרָה אִמּוֹ בְּסִקִּילָה וְאִם אִמּוֹ בְּשְׁרִיפָה א"כ לֹא פְרִיף מִיַּדִּי בְּמֵאִי דְקֹאֲמַר וְעוֹד מָה הִיא לֹא חִלְקַת דַּע"כ אוֹקִי בְּאַתְרָה לַעֲנֵן סִקִּילָה קֹאֲמִרִינּוּ דְהִיא לַעֲנֵן שְׁרִיפָה ל"ל מִשׁוּם הָךְ פְּרָכָא דְאִמּוֹ בְּסִקִּילָה א"א בְּשְׁרִיפָה וּבְשִׁלְמָא אַהָא דְפְרִיף הָכִי לַעִיל לְמִ"ד דוֹן מְנָה וּמְנָה ל"ק דְהִיא שְׁרִיפָה לֹא נוֹכַל לִילָף מִשׁוּם הָךְ פְּרָכָא דְקֹאֲמַר מָה לְהִיא שְׁכּוֹן אִמָּה בְּשְׁרִיפָה וְא"כ גִּילָף סִקִּילָה דו"א דְהִיא הָךְ פְּרָכָא שְׁיִיף ג"כ לַעֲנֵן סִקִּילָה וְא"כ פְּרִיף מִמֵּנָה פ' שְׁפִיר אִי נֹאֲמַר הָךְ פְּרָכָא לֹא שְׁיִיף לְמִילָף מִיַּדִּי וְאִי לֹא נֹאֲמַר אוֹתָהּ א"כ שְׁפִיר לִילָף מִתְרוּנִיָּהוּ וּמֵאִי חֲזִית דְגִילָף מֵהָךְ אֲדַרְבָּה גִילָף מֵהָךְ וְלַכּוֹן לֹא יִלְפִינּוּ מִיַּדִּי אַבְל הָכָא דְהָךְ פְּרָכָא דְאִמּוֹ בְּסִקִּילָה אַב"ש לֹא שְׁיִיף רַק אִי גִידוֹן בְּשְׁרִיפָה א"כ שְׁפִיר נִימָא דְאֲדַרְבָּה מִטַּעַם זֶה נוֹקִי בְּאַתְרָה לַעֲנֵן סִקִּילָה דְוּוּקָא.

וְלוֹלֵא פִי' רְש"י הִיָּה אֲפֻשֵׁר לְפָרֵשׁ דְקֹנְשִׁית הַש"ס דְוְעוֹד מָה הִיא לֹא חִלְקַת אִינָה אֲדִילְפַת מֵהָךְ גִּילָף מֵהָךְ אֲלֵא אִמָּאִי דְקֹאֲמַר לַעִיל קֹאִי דְקֹאֲמַר דְלַעֲנֵן שְׁרִיפָה לֹא נוֹכַל לִילָף מִשׁוּם דְמָה הִיא לֹא חִלְקַת בֵּין אִמָּה לֹא אִי אִי הוּא לֹא תְחַלֵּק וְא"כ יְהִיָּה דִינוֹ בְּסִקִּילָה וְהַשְׁתָּא דְקֹאֲמַר דְגַם לַעֲנֵן סִקִּילָה לֹא גִילָף דְמָה הִיא לֹא חִלְקַת בֵּין א"א לְבִתָּהּ אִי הוּא לֹא תְחַלֵּק וְא"כ יְהִיָּה דִינוֹ בְּשְׁרִיפָה וְלַכּוֹן בְּכָל צַד אִיכָא פְּרָכָא וְלֹא גִילָף כְּלוּם אַכּוֹן רְש"י לֹא פִי' הָכִי וְגַם לִישְׁנָא דְהַש"ס לֹא מְשַׁמַּע דְוְעוֹד מָה הִיא לֹא חִלְקַת פְּרָכָא הוּא: שֵׁם ד"ה גְלוּי מִקְלָתָא בְּעֻלְמָא הוּא.

אִינָה קְרוּבָה לוֹ אֲלֵא מִשׁוּם בֵּיתוֹ: וְהַתּוֹסְפוֹת בְּכְרִיתוֹת (דָּף ג' ע"א) בְּיָאָרוּ יוֹתֵר דְכָתְבוּ דְבִשְׁלָמָא בְּאַחֲוֹתוֹ מְשַׁפְּחַת אַחֲוֹתוֹ בֵּת אַבִּיו אוֹ בֵּת אִמּוֹ בְּלֵא אַחֲוֹתוֹ בֵּת אַבִּיו וּבֵת אִמּוֹ

א"כ לא שנייה למימר דמכחה אתיא אבל בת בטה לא משפחת לעולם בלא בתו: שם ד"ה ואוקמי אדינא.

השפא איהי דלא עבדה מידי: בזה יש ליישב ג"כ מה שהקשו התוס' לעיל (דף ס"ו ע"ב) בד"ה עד שיהיו דבועל ב"כ יפטר לגמרי כיון שאין שניהם שוין דסברא הוא שלא לאוקמי עד שיהיו שניהם שוין ורק היכי ששנייה לפטור גם אותה פשאינן שוין אבל הקא בב"כ דאיהי פשיטא דמיתקייבא מגזירת הכתוב אי איהו יפטר לגמרי קשה השפא איהי דלא עבדה מידי מיקטלא איהו מיקפטר: שם בתוספות ד"ה אמר אבני ק"ו.

ומיהו קשה מפ"ק דכריתות: לפע"ד י"ל דבאמת אבני יליף אזהרה לבתו מבת בתו ומיתקשב עי"ז פאלו פתיב בתו בפ"י רק דאפתי עונש לא שמענו בין בבתו בין בבת בתו אלא ע"י גז"ש דזמה זמה והיינו דקאמר אבני שם שהרי בתו מאנוסתו א' מגופי תורה ולא למדו אותה אלא בגז"ש ופ"י רש"י שם לשריפה נראה שפינון לזה לפרש פן דרק לענן עונש קאמר אבני דלא למדה אלא בגז"ש ולא מייתי הך דרבא עליה אלא משום הך דזמה זמה לשריפה והנה הנה דעי"ז נגמר בגז"ש דזמה דע"י הנה הנה נעשה פאלו פתיב זמה גבי בתו ובת בתו ולכן נקט אבני הך גז"ש דבתו דווקא משום דרבותא הוא דאפילו גז"ש כזה שהיא גז"ש קאמרין ונקט ג"כ בתו ולא בת בתו משום דלדידיה גם בתו מיתקשב פאלו פתיב בפ"י א"כ נקט העיקר איסור דהיינו בתו ובת בתו בנו בכלל ובהכי א"ש ג"כ מה דקשה אדברי רש"י בכריתות שם שפירש אהך דהנה הנה לאיסורא וא"ת ק"ו הוא אין מזהירין מן הדין ונהרי אליבא דאבני מייתי בש"ס שם הך מילתא והוא אית ליה הקא דגילוי מילתא בעלמא הוא ולפ"ז ניחא דהך לאיסורא דמייתי שם באמת לא קאי לאבני רק לרבא דלית ליה הך סברא מדאצטריף קרא לאיסורא ולכן שינה רש"י לכתוב אין מזהירין מן הדין ולא אין עונשין מן הדין כמו בש"ס דהקא משום דהקא קאי אמה דאמר אבני אבת בתו ענש אבתו לא כש"כ וס"ד דעונש מדין ק"ו אתיא ליה לכן פריף וכי עונשין מן הדין אבל התם דאזלא לפי מה דאמר בפ"י דעונש אתיא בגז"ש ולא פריף רק לענן איסורא ל"ל קרא גילוי בק"ו והיינו לרבא דווקא דיליף איסורא מגז"ש דהנה דלאבני באמת לית לן קרא ע"ז אלא מפח גילוי מילתא מיתקשב פאלו פתיב בפ"י ולרבא מתרץ רש"י שפיר דאין מזהירין מן הדין ועיין בספרי ע"ל פ"ריתות (דף ה' ע"א) מש"כ שם: שם בד"ה תני אבואה דר' אבין.

ותימא א"כ ב"ב וב"ב מנ"ל דבשריפה: לפענ"ד י"ל ע"פ מה שיש להקשות עוד אהא דאבנה דר' אבין אפתי בתו מאנוסתו גבי ישראל מנ"ל דהא קרא רק גבי ב"כ פתיב ומה"ט רצתה הגמרא לעיל (דף נ"א ע"א) לדחות הך דרשא דאבנה דר' אבין דקאמר מאי אריא ב"כ אפילו ב"י נמי וגם לפי מה שמיישב זה עכ"פ פשיטא ליה דקרא רק גבי ב"כ פתיב דקאמר סד"א קרא לאפוקי מדרבא וא"כ מנ"ל לאבואה דר"א אפתי בת ישראל ולכן נלע"ד לפי מה שהקשו התוס' לעיל בד"ה מנין לעשות וא"ת מה לשאר הקא ממנה כו' וי"ל כיון דיליף מאי דכתיב בהקרא כו' ע"ש.

והנה קושית התוספות שנייה להקשות ג"כ אבתו מאנוסתו דיליף רבא מהך גז"ש ושם לא שנייה לכאורה תירוץ התוס' דאיהו שנייה לומר דלא שנייה לאקשוני כיון דהגז"ש אתיא להורות דמאי דכתיב גבי האי מיתקשב פאלו פתיב גבי האי ג"כ הא האי גופא דהיינו בתו

מאנוסתו לא פתיבי פלל ולא אתיא רק בגז"ש אפילו אנהרה דידיה וצ"ל דלענן זה גם רבא מודה לאבבי דמיקחשב בתו מאנוסתו פאלו פתיב בפ"א אכן אבנה דר"א י"ל דלית ליה הך סברא ולכן מצריה דרשא דבת איש פהו דהיינו דאית ליה הגז"ש ג"כ לענן בת בנו ובת בתו דלא שייך להקשות מה לשאר הפא ממנו פקושית התוס' די"ל פתירוץם אבל לענן בתו דלא שייך פו לכו יליף פהו מבת איש פהו וממילא ילפינו בת ישראל מגז"ש דליפא למיפרה מה לבתה שפן אם אמו אסורה תאמר בבתו דהשתא י"ל בת איש פהו יוכיח דאם אמו מותרת ואעפ"כ בתו מאנוסתו ואי משום חומרא דכהנים שאר הפא ממנה יוכיח ולכן שפיר ילפינו מבנייהו לפי האמת גם בת ישראל ומכ"מ פריה לעיל שפיר מאי אריא ב"כ אפילו ב"י נמי משום דהתם אליפא דרבא אזלא דלית ליה הך סברא דבת איש פהו ויליף מגז"ש לחוד בתו מאנוסתו אבל מכ"מ לאבנה דר"א י"ל פו דס"ל הך גז"ש ואעפ"כ צריה לדרשא דבת איש פהו: שם בא"ד.

ועוד קשה דהאי איש אצטריה: גם בזה י"ל לפע"ד פינו דלפי מה שמבואר לעיל (שם) ע"כ פליג ברייתא דאבנה דר"א אהך ברייתא דלעיל דממעטין שם מהך דאת אביה היא מחללת פרט לזו שאביה מחללה דלא איירי קרא בבתו מאנוסתו ואף דלפי תי' אבבי פאן אליב' דאבנה דר"א אית ליה הך דרשא ג"כ היינו דוקא לענן סיפא דקרא דהיינו בת פהו נשואה דדרשינו היכי אמרינו היא באש תשרף ולא הוא היכא שהיא מחללת אותה ולא כשהוא מחללה ותנא דברייתא דלעיל דריש הך דהיא מחללת אבל מה דכתיב בקרא וכינון דכו ע"כ פליג אבנה דר"א ארישא דהך ברייתא דלעיל (דדרשתו היא אליפא דר' ישמעאל פמבואר בירושלמי ונתני שם בשם תני חזקיה) ולעיל אמרינו דהך איש דמעטין מניה פשנבעלה לפסול לה אתיא פרבנו דפליגי אר"מ א"כ י"ל דהך דאבנה דר"א גם אסיפא דברייתא פליג וסבר כר"מ ולכן לא מצריה איש אבל רבנו באמת לא ילפי מהכא רק מגז"ש דרבא וגם לרבי דדריש לעיל (דף ס"ו ע"ב) מלא תחל אם תחלת ביאתו בזנות ע"ש ג"כ לא מצרכינו מיעוטה דאיש לעיל ע"ש.

ודע שאין להקשות אדכרינו הנ"ל הא גם לר"מ מצרכינו דרשא דהאי לענן נשאת ללוי וישראל דהא גם הך חשיב בברייתא דלעיל למעט מפי תחל לזנות אי לאו דרשא דאיש דז"א דלכאורה יקשה לר"מ ממנ"פ פינו דסבר דנבעלה לפסול לה בתנג א"כ ע"כ דריש פי תחל אי תחלת אתחלתא בזנות בסקילה איך בתנג א"כ מ"ט נשאת ללוי וישראל מחייבת אכן נראה דזה תלוי אי נדרוש הך פי תחל לשון חלול או לשון תחלה דאי לשון חלול א"כ קאמר קרא פי נתחלה בזנות זה בסקילה איך בתנג וא"כ גם נשאת ללוי ולישראל ממעט אבל אי נדרוש לשון תחלה א"כ קאמר קרא אי תתחיל בזה לזנות היא בשריפה אבל אי פבר התחילה בזנות אחר היא בתנג ומזה לא שייך למעוטי רק נבעלה לפסול לה דנעשית זונה בבועלתו וא"כ איפא זנות אבל לא נשאת ללוי וישראל ולכן הש"ס דרצה למעט גם נשאת ללוי וישראל דריש פי תחל לשון חלול אבל ר"מ י"ל דדריש פרבי (דף ס"ו ע"ב) פי תחל לשון תחלה ולא שייך למעט רק נבעלה לפסול לה ולכן לרבי ור"מ לא מצרכינו דרשא דאיש פלל: שם ע"ב בגמרא ה"ק איזהו עני רשע ערום זה המשקה ק"ק מה ערמה יש פאן דאין חכמה ותחבולה בזה שאינו רוצה להשיאה כדי שיהי' לו שפחה לשמשו ועוד איך שייך שהוא משקה אותה בוגרת תקדש איהי לנפשה דהא בוגרת אין לאביה רשות לקדשה ולעיל ע"א בד"ה זה המשקה פי

רש"י שמתאנה להפקירא ומזנה ונראה שרצה לתרץ זה דהיינו מתוך שאינו משיאה גם היא לא תנשא דבהפקירא ניקח לה אכן לפי האמת דמתרץ איזהו עני רשע ערום ל"צ עוד לזה אלא משום דאביה נותן לה עצמה לפי דרכו פשרוזה להנשא שלא תנשא לאותן האנשים שע"כ תהי' לו לשפחה וזה ערמתו ולכן א"ש הא דהביא מימרא בתרא דת"כ משום ר הוי זהיר מן היועצף לפי דרכו דדמי להך מימרא קמיימא: שם מיתבי האוהב את אשתו פגופו: א"ל פיון דטעמא דריא"ר לעיל הוא משום למען ספות הרנה את הצמאה וזה לא שייך רק בגדולה וקטן וכמו שפי' רש"י וא"כ מאי פריה דלמא והמשיאן סמוך לפרקו איירי בקטנה לקטן דלא שייך למען ספות הרנה וגם ריא"ר לעיל למה קאמר והמשיא אשה לבנו קטן ונקא ולא ג"כ המשיא קטנה לגדול די"ל דהא ל"צ למימר דכבר אמר הכי בריש פ"ב דקידושין אסור לאדם לקדש את בתו פשהיא קטנה עד שתגדל ולכן א"ש ג"כ דע"כ לא איירי בקטנה לקטן דא"כ תקשה אמרימרא דריא"ר בקידושין ולכן פשיטא ליה ג"כ דהאי סמוך לפרקו אבנו קאי וכמו שפכתבו התוס' דאבתו ליפא למימר דאסור לקדשה פשהיא קטנה ולפ"ז מה שפכתבו התוס' משמע הך דאבנו נמי קאי האי נמי אינו מדוקדק לפי הנ"ל: שם אותו ואתה: עיין ביבמות (דף צ"ה) דדריש ר"י אליבא דכ"ע ור' יוסי אליבא דב"ש דרשא אחריתי מזה: שם במתניתן באבן או בברזל: הא דנקט הני תרתי ונקא ולא ג"כ בעץ דכתיב ג"כ בקרא משום דבכלל אבן הוא ג"כ עץ דשיעורן שנה ולא נקט ברזל אלא משום דממית בכל שהוא ולא בעי שיעורא א"נ י"ל לפי מה שפכתבו התוס' במפוח (דף ב' ע"ב) בשם ר"ת ומה הסוקל אינו נסקל פ"י דנידון בסייף כשאר רוצח ע"ש אכן באמת מנ"ל נימא לפי האמת שם ק"ו איפכא ומה הבא לסקל ולא סקל מיתתו בסקילה הסוקל לא כש"כ וצ"ל דליפא למימר הכי דכפ"י רבתי תורה או השליף עליו בצד"י וימות דהוא סקילה וכן באבן יד הפהו לדין רוצח ולפ"ז י"ל דהך אתי מתניתן לאשמועינן דבכל מיתות שהמיתו נידון בסייף ונקט באבן שהוא סקילה או בברזל שהוא סייף וכבש לתוך המים שהוא חנק כדאמרין בדין ד' מיתות לא בטלו או לתוך האור שהוא שריפה ובכולם נידון בסייף דוקא: שם בגמרא מפני מה לא נאמר יד בברזל: עיין במהרש"א שהקשה אפי' רש"י בחומש שפי' דמפני שלא נאמר בברזל אשר ימות בו דכתיב באבן ובעץ מזה יליף דברזל לא בעי שיעור והכא משמע ממה שלא נאמר יד בברזל אתיא והו' אמת דבירושלמי בסוגיא זו דריש ג"כ ממה שלא נאמר אשר ימות בה אף היא גופא תקשה למה נקט רש"י דרשת הירושלמי ושבק דרשת הש"ס שלנו.

ונ"ל דבלא"ה קשה ג"כ אדרשת שמואל דאי משמע מיד דכתיב גבי אבן ועץ דשיעורא בעינן ל"ל קרא דאשר ימות בה פלל גביהו לכן נ"ל דבאמת עיקר דרשא מדלא כתיב ביה אשר ימות בה אתיא והיינו דקאמר רבי לפיכך לא נתנה תורה בו שיעור פ"י שיעור דאשר ימות בה אלא דא"כ אפטר למיטעי דמיחייב אהפאת ברזל אפילו לא היתה ההפאה כדי להמית פגון שהיהו בחתיכת ברזל קטנה שלא הי' בה כדי להמית להכי כתיב פלי ברזל ולא כתיב בי' יד לומר לה דמכ"מ לא מיחייב בכל שהוא אלא כשהרגו ע"י פלי ברזל וכלי שמפני קטנותו אין לו בית יד דהיינו ע"י מחט שנקרא פלי וטבילה בעי כשנשטמא ובהכי גלי רחמנא דעכ"פ בעינן הפאה כדי מיתה דהיינו ע"י מחט דברזל' מברז

וא"כ שמואל דיליף מדלא נאמר יד והירושלמי דיליף מדלא פתיב אשר ימות תרנונייהו
חדא דרשא הוא ולא פליגי.

ובזה מתורץ ג"כ מה שהקשו התוס' אפי' רש"י דא"כ אפי' קוז' נמי דז"א דקוז' בלא בית
יד לא מקרי פלי עץ כמו מחט דמקרי פלי ואי יש לו בית יד א"כ באמת הוא בכלל עץ
יד ומיחייב עליו וביותר מוכרח שיטת רש"י דגם בירושלמי נקט בפ"י ע"י מחט ושיטה
זו שכתבנו לשיטת רש"י דרבי מדלא פתיב אשר ימות דרש מוכח ג"כ מלשון הרמב"ם
(פ"ק ג' מה' רוצח) ע"ש: שם ברש"י ד"ה ולר"ע.

כגון לקח את אשה: נראה דאין פוננתו לומר דאשה דקרא היא אשתו אלא קרא איירי
באמה ואם אמה אחר שנשא בתם לאשה וכן פ"י ביבמות (דצ"ד) ובפירושו על התורה
ועיין במהרש"א: שם בד"ה ר"ע סבר.

אלא אסור ארור שוכב עם חותנתו: מזה נראה דכוננתו דליכא לאו וכרת רק ה' איסור
אכן לא כן דעת התוס' ביבמות דצ"ד ע"ש ובמה שכ' המהרש"ל והמהרש"א שם אכן
לשיטת רש"י לכאורה קשה דאי מארור שוכב עם חותנתו אתיא א"כ גבי אם חמותו ואם
חמיו דלא שייך איסור זה ליכא איסור פלל לאחר מיתה ואפתי קושית הגמ' שם ביבמות
במקומה עומדת דליתני לר"ע אם חמותו ואם חמיו אלא ע"כ מוכח לכאורה פדעת התוס'
דנשאר לאו וכרת וזה שייך גם לענין א"ח וא"ח.

והנה א"ע ראיתי ברמב"ן ורשב"א פ"ק נושאין על האנוסה שהרגישו בזה וכתבו דגם
א"ח וא"ח הוי בכלל שוכב עם חותנתו. אכן לפענ"ד די בזה ליישב דעת התוס' וגם
הרמב"ם ז"ל לפרש ה' איסורא בעלמא דקאמר הכא היינו לאו וכרת אף שדחוק בלשון
קצת פדי שלא נצטרף לדחוק יותר ולפרש דא"ח וא"ח בכלל שוכב עם חותנתו הוא ועיין
מש"כ בספרי ע"ל שם ד"ה אלא לרבא.

עוד פליג הרמב"ן שם על הרמב"ם שכתב דבבטה ובת בטה ובת בנה ג"כ ליכא שריפה
פינן דלא אתיא אלא מחמותו א"כ לא עדיף מניה אבל הוא סבר דאיכא שריפה ע"ש ולפי
דעתו שפי' כפי' רש"י דבבמות ליכא רק איסורא בעלמא וא"ח וא"ח הוי בכלל חותנתו
הנצטרף לזה פינן דבטה וב"ב וב"ב ודאי ליכא בכלל חותנתו א"כ אי ליכא שריפה ליכא
איסורא פלל ויקשה קושית הש"ס ביבמות דליתני בטה ובת בטה וב"ב לר"ע אבל
להרמב"ם לשיטתו דסובר פשיטת התוס' דבבמות ג"כ פרת איכא וזה שייך גם גבי ב"ב
וב"ב לכן שפיר פירש דהם גם כן אינם בכלל שריפה: שם דף ע"ז ע"א בגמרא אינו דין
שחייב בהם את המצמצם: א"ל הא אין עונשין מן הדין די"ל דממון עונשין כמו שכתבו
התוס' בב"ק (דף ב' ע"א) נגד משמעות המכילתא ע"ש: שם אדרבה תסתיים דר' זירא
הוא דאמר: ק"ק מאי ראיה דלמא לעולם גם בלא אדליק שרגא מחייב ר"ז וכן ג"כ בכפה
עליו גיגית ואי משום דא"כ ליתני רבותא טפי דאפילו בלא אדליק שרגא מחייב הרי לפי
מה שכתבו התוס' לעיל בד"ה סוף חמה דלמ"ד אשו משום חציו מחייב בהביאו למקום
שסוף חמה לבא שם וכיון דר' זירא נקט האי מאן דעיילי' לחבר'י פ"י שהוא הביאו שם
א"כ גם אי הוי תני דבלא אדליק שרגא מחייב אפתי ה"א דבכפה עליו גיגית פטור פינן
שכפתו שם במקום שהי' כבר שלא שייך חיובא דאשו משום חציו אבל הכא מחייב לא
משום מצמצם אלא משום אשו משום חציו וכיון דכן אפשר דנקט ר"ז דאדליק שרגא

לאשמועינן דדוקא משום מצמצם חייב דבמצמצם פי האי כ"ע מודו אבל לא משום אשו משום חציו דלית ליה וזה מדוניק בלישנא דנקט האי מאן דעיילי' לחבריה דוקא ולא ג"כ האי מאן דכפית לחבריה אלא לאשמועינן דאעפ"כ לא מחייב רק משום מצמצם אבל אי הוי נקיט בלא אדליק שרגא ה"א דמשום מצמצם סבר פרכא דפוטר והא דמחייב היינו משום אשו משום חציו לכה נקט אדליק שרגא דבזה נדאי כ"ע פוטר משום מצמצם ומדלא מפטיר גם בלא אדליק מטעם אשו משום חציו שפיר מוכח דאשו מח"צ לית ליה אבל לעולם לפי האמת י"ל דבין בלא אדליק בין בכפה עליו גיגית מחייב ר"ז משום מצמצם.

וא"ל דאין למטעי בהכי דטעמו בלא אדליק משום אשו משום חציו דאין שייך בזה פיון דההכל פיו שממיתו עדיין אינו בעולם וכמו שכתבו התוס' לענין ארס נחש דאף אי נדמה הך דהכל פיו לארס מכ"מ המ"ד תסתים דר"ז הוא דאמר פטור ע"כ לא ס"ד לחלק בהכי דא"כ בלא"ה לא מוכיח מידי מלא אדליק שרגא דאף אי מיפטר התם מ"מ י"ל דהכא חייב דהתם עדיין אין המזיק בעולם משא"כ פאן א"נ דהתם עדיין לא מתחיל הבלא משא"כ הכא וכמו שמתרץ באמת אע"כ המ"ד תסתים לא ס"ד לחלק בכך וא"כ מאי מיייתי ראיה מדנקט ר' זירא אדליק שרגא דוקא ולכאורה ראיה מזה לשיטת א"נ של התוס' דגם למ"ד אשו משום חציו פטור בכח פחו מן המיתה ורק ממון מיחייב: שם ברש"י ד"ה רב אהא.

דגרמא בעלמא הוא: אף דבגרמא מפקינן פן מפיעוטא דהוא מ"מ מצרכינן גם להך טעמא דגרמא בעלמא דמהוא לחוד אפתי לא הוי ידעינן איזה דין דאיכא ברוצח ממעטינן לנזקים לכן מצרכינן גם להך טעמא דבלא"ה גרמא לאו מילתא היא בכ"מ מכ"מ גם בהך טעמא לחוד לא סגי דה"א דאף דבשאר מקומות לאו מילתא היא מכ"מ הכא לענין נזקים גילף בק"ו מרוצח לכן מצרכינן גם מפיעוטא: שם בתוספות ד"ה רוצח שלא.

הי' בעל חבית ראשון ובעל קורה אחרון: הא דלא מיייתי ראי' ממתניין הקודמת דשני קדרים או מרישא דהך מתניין דהי' בעל קורה ראשון משום דבכל הני לא המזיק גרם הנזק אלא הנזק ובה נדאי פטור המזיק דאין לך אונס גדול מזה ולכן אין ראיה גם פן מפטור אונס גבי ש"ח וש"ש דהתם השומרים עצמם לא הזיקו: שם בא"ד.

המעביר חבית ממקום למקום: הא דלא הקשו התוס' גם מר"מ דפוטר בש"ח וש"ש דלר"מ נדאי י"ל דבאונס דדמי לגניבה ואבידה חייב והא דפטור התם משום דהתם אונס גמור הוא דנתקל אונס הוא וכמו שמוכיח הש"ס מדפוטר ש"ש אבל לר' יהודה הקשו משום קושיא בתרייתא דכיון דלדידן ע"כ צ"ל דפוטר באונס דגניבה ואבידה א"כ למה חייב בנפל מן הגג ברוח שאינה מצויה ולכן הוצרכו גם בקושיא זו להביא מה דקאמרינן בש"ס כמאן אי כר' יהודה דרק לר' יהודה קשה קושיא זו דלר"מ י"ל דמייחייב באמת באונס דדמי לגניבה ואבידה: שם ד"ה בנזקין לא חייב לך.

כש"כ בנזקין: אף דלענין חיוב דאונס קיל רוצח מנזקים מכ"מ הכא דקיימינן לענין גרמא בנזקים דדמי למצמצם דרוצח ואתיא מני' וכיון דברוצח פטור משום דגרע ממצמצם כש"כ בנזקים דמהיכי תייתי לחייבו בנזקים פיון דמרוצח לא אתיא ולכן גם למ"ד מצמצם חייב בנזקים פטור הכא מטעם זה.

עינין בְּמַהְרָשׁ"א: שָׁם ב"ד. וְתַדַּע דְּתַנּוּן שָׁם וְכוּ' וּמִיָּהוּ יֵשׁ לְדַחֲוֹת: וְדַאי זֶה לֹא עָלָה עַל דַּעַת הַתּוֹס' לְפָרֵשׁ מִתְּנִיתוֹן דְּלִסְטִים סְיִיבִין אַאֲבִינְדָה דְּבַהֲמָה דַּאִין זֶה בְּמִשְׁמַעוֹת דְּמִתְּנִיתוֹן כְּלָל וְגַם קְאָמְרִינוּ בְּש"ס שָׁם מְשַׁעָה שְׁהוֹצִיאָוּהוּ בְּרִשְׁוֹתֵיָהוּ קְיִימִי ע"ש דְּזֶה לֹא שְׁיִיף רַק לְעַנּוּן גְּזָקִים.

וּבְיֹוֹתֵר יִקְשֶׁה עַל רִש"י דְּהִבִּיא בְּאַמַּת שָׁם רְאִיתָ הַתּוֹס' וְלֹא דְחִי מְטַעַם הַמִּיָּהוּ יֵשׁ לְדַחֲוֹת שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' אֲלֵא דְהִכִּי קְדִיִּיקִי פִּינוֹן דְּבָלְאוּ הַפְּשָׁה לֹא מְסִיבִי בְּהַזְקָם א"כ ע"כ לֹא בְּרִשְׁוֹתֵיָהוּ קְיִימִי א"כ מְהִיכִי תִּיתִי שְׁיִתְּסִיבִי אַאֲבִינְדָה בְּהִמָּה פִּינוֹן שְׁלֹא בְּרִשְׁוֹת הַלִּסְטִים קְיִימִי וְעַל זֶה דְּחוּ הַתּוֹס' וּמִיָּהוּ יֵשׁ לְדַחֲוֹת דְּמִתְּנִיתוֹן לְהַתְּסִיב בְּגְזָקִים אִיִּירִי וּבְהָא לֹא מִיִּסְתִּיב בְּפָרְצוּוֹהוּ לְחוּד מְשׁוּם דְּלִיכָא רַק גְּרָמָא דְּגְרָמָא דְּגוֹרָם לְצִאת וְהִצִּיאָה גּוֹרָמָת לְהִזִּיק אֲבָל לְעַנּוּן בְּהִמָּה דְּהוּי גְּרָמָא אֲחַד לְצִאת דְּמִי לְכַפְתּוּהָ לִסְטִים עַד שְׁיִצְאָה דְּהוּי ג"כ גְּרָמָא אֲחַד לְמִיִּסְתִּיב: שָׁם ב"ד ה' סוּף חֲמָה.

וְצָרִיף לֹוֹמֵר דְּהִינּוּ לְמ"ד אֲשׁוּ מְשׁוּם מְמוֹנוֹ: אֲכֹן קָשָׁה אֶפְתִּי מֵאִי דְּקָאֵמֵר וְאִי לֹאוּ פָּחוּ הוּא תְּזִיל לְתַחַת דְּלפ"ז לִימָא בְּקִיצוֹר דַּאי לֹאוּ פָּחוּ הוּא לֹא לִיִּסְתִּיב לְמ"ד אֲשׁוּ מְשׁוּם מְמוֹנוֹ וְצָרִיף לֹוֹמֵר דְּרָצָה לֹוֹמֵר הַשְׁתָּא אֶפִּילוּ לְמ"ד אֲשׁוּ מְשׁוּם חֲצִיו.

אֲכֹן ק"ל אִיף גְּסַתְּפָקוּ הַתּוֹס' בְּזֶה שְׁכַתְּבוּ וְצ"ל דְּסָבֵר כַּמ"ד אֲשׁוּ מְשׁוּם מְמוֹנוֹ הָא רַב פְּפָא הוּא מָרָא דְּשְׁמַעְתָּא דְּלִקְמֵן וְהוּא ע"כ סָבֵר דְּלֹא מִיִּסְתִּיב בְּלֹא פָּחוּ דְּאֶפִּילוּ בְּכַח פָּחוּ לֹא מִיִּסְתִּיב גְּלוּת דְּדְמִיָּא לְמִיתָה פְּדַמוּכַח מִמָּה דְּאֶמְרִינוּ בְּמַכּוֹת (ד"ח ע"א) וְעוֹד אֵמֵר ר"פ מֵאֵן דְּשָׂדִיא פִּיִּסָא ע"ש: שָׁם ב"ד.

דְּאֲתִיָּא הֵהִיא סוּגִיָּא כַּמ"ד אֲשׁוּ מְשׁוּם מְמוֹנוֹ: וְלְמ"ד אֲשׁוּ מְשׁוּם חֲצִיו צ"ל דְּלֹא דִּיִּיק מִמִּתְּנִיתוֹן הָא הַפִּילָה פְּשָׁרָה פְּמֵאֵן כַּר' נָתַן אֲלֵא סָבֵר דְּטַעְמָא דְּמִתְּנִיתוֹן מְשׁוּם שְׁלֹא הוּי פּוֹנוּהָ וּנְקֻט נְפִילָה דְּהַפִּילָה בְּלֹא פּוֹנוּהָ הוּי ג"כ כְּמוֹ נְפִילָה וְכֵן מְשַׁמַּע בְּפִי רִש"י וְתוֹס' שָׁם דְּרַק רַבָּא הוּא דְּדִיִּיק מִמִּתְּנִיתוֹן אֲכֹן תְּמוּהָ לְפַעֲנ"ד דְּהָא שָׁם ע"ב מְקַשְׁיָנוּ וּמִי אֵמֵר ר' יוֹחָנָן הִכִּי וְהָאֵמֵר ר"י הִלְכָה כְּסַתְּם מְשַׁנָּה כו' ע"ש וְהָרִי הוּא מ"ד אֲשׁוּ מְשׁוּם חֲצִיו בְּב"ק (דף כ"ב ע"א) וְלַדַּעַת הַתּוֹס' דְּכָאֵן ע"כ לֹא דִּיִּיק הָא הַפִּילָה פְּשָׁרָה וּמֵאִי מְקַשָּׁה לִר' יוֹחָנָן לְשִׁטְתּוֹ.

וְצ"ל ע"ש: שָׁם ב"ד. וְהַשְׁתָּא תִּפְּוֹק לִיָּה דְּלֹאוּ פָּחוּ הוּא: א"ל דְּדַלְמָא אֲצִטְרִיף הָף טַעְמָא הִיכִי דְּנָפֵל לְצַדְדִים דְּהוּי פָּחַ פְּחוּשׁ וּמִיִּסְתִּיב אִי לֹאוּ דְּלֹא דְרָף יְרִידָה הוּא דִּי"ל דְּלַצְדָּדִים דְּכַח פְּחוּשׁ הוּא לֹא שְׁיִיף אֲלֵא הִיכִי דְּזַרְק לְמַעְלָה דַּאי אֶפְשָׁר שְׁהֵלָף לְמַעְלָה בְּיוֹשֵׁר בְּלֹא גְּטִיָּית צַדְדִים וְא"כ מְכַח הֵלָף לְצַדְדִים אֲבָל לֹא בְּנָפֵל מְעַצְמוֹ מְלַמְעָלָה לְמַטָּה דָּאֵז נָפֵל בְּיוֹשֵׁר וְלָכֵן הוֹצִיָּנוּ הַתּוֹס' לְתַרְזֵן דְּגַם פָּאֵן ע"י הַמְּשַׁכָּה לְמַעְלָה נוֹפֵל לְמַרְחוּק וְלֹא בְּיוֹשֵׁר זֶה מְכַחוּ הוּא: שָׁם ב"ד.

וְלֹא דְּמִי לְחֲצִי גְּזָק צְרוּרוֹת: ק"ק חנ"צ אִיף שְׁיִיף לְכָאֵן דְּהָא בְּאַמַּת הוּי מִיִּסְתִּיב גַּם שָׁם גְּזָק שְׁלָם אִי לֹאוּ דְּהִלְכְּתָא גְּמִירִי לָה דַּח"נ וְתוּ לֹא פְּדַאֲמִרִינוּ בְּב"ק (ר"פ פִּיצַד) וּבְכַתְּוֹבוֹת ס"פ אֵלוּ גְּעֵרוֹת וְכִינוּן דְּהָכָא לֹאוּ הִלְכְּתָא גְּמִירִי נְשָׂאֵר בְּדִין גְּזָק שְׁלָם וְאֶפְשָׁר דְּבַאמַּת פּוֹנוּ הַתּוֹס' לְזֶה דְּלִכְף לֹא דְּמִי לְחַנ"צ.

ועיין בְּמַהְרֵשׁ"א: שם בד"ה כִּפָּה עָלָיו גִּיגִית. וא"ת מ"ש פָּרַע: ק"ק אי קוֹשֵׁי תוֹס' דְּרַבָּא הָא בְּאַמַּת פּוֹטֵר גַּם בְּפָרַע וְאִי קוֹשֵׁי תוֹס' לְרַבִּי זִירָא דְלָמָּא בְּאַמַּת מִיחְזִיב גַּם בְּתָרִיס וּבִדְקָא דְמָיָא וְאִי קוֹשֵׁי תוֹס' דַּא"כ יִפְלוֹג בְּפִי א"כ לְקָשׁוּ בְּקִיצוֹר כְּפָתוֹ וּמַת בְּרַעֲב שְׁהִבִּיא הַגְּמָרָא לְרַא' דְּפוֹטֵר רַבָּא וְגַם לָמָּה פָּרְטוֹ תוֹס' כָּאן דְּוָקָא פָּרַע מְעֻזְבָּה לְהַקְשׁוֹת מִינָּה וְלֹא ג"כ מִפְּפָה עָלָיו גִּיגִית דְּאַיִרִי בִּינָה.

והנלפענ"ד לפי מה שפכתבו בראש הדיבור ולא דמי לסוף חמה לבא ולכאורה מה בעו בזה וי"ל דרצו לתרץ דלמה צריך להביא הש"ס ראיה דרבא פוטר מהא דכפתו ברעב משום דדמי להא דכפה ופרע לית ראיה מהא דסוף חמה וסוף צנה לבא דהוא הדבר בעצמו של פרע עליו מעזיבה ואהא תירצו דלא דמי לסוף חמה וצנה לבא ועל זה הקשו השתא דאפתי ליתי מהא דתריס דהא זה דמי לגמרי לפרע המעזיבה כמו ששם סילק המחיצה שחצצה בינו לבין המזיק ה"ה פאן ודמי יותר למת ברעב ונקטו ג"כ בידקא דמאי בהדנ' אף דהוה רב פפא אמר ולא רבא אפשר שגרסו גם שם רבא א"נ משום דלפי תירוצם חילקו גם בין הך לבידקא דמאי באופן דגם ר' זירא דמחזיב פאן אפשר דפוטר בבידקא דמאי ולמה שפכתבו דאפשר דהתוס' גרסו רבא יש ראיה קצת ממה שהקשינו לעיל אף גסתפקו התוס' אי ר"פ סובר כמ"ד אשוי משום ממונו הא מוכח ממכות דמזה נראה דגם באידך מימרא לא גרסו ר"פ: שם ע"ב בגמרא הרי יצא מב"ד זכאי: אין לפרש דכבר יצא זכאי דהא השתא הוא דדיינינו ליה ואי פבר יצא זכאי דאין מחזירין לחוב אלא הכי קאמר פיון דאי בשעת שהיו מצויין סמנין לרפאותו הוי דנינו ליה הוי פטרינו ליה פיון דלא היה פאן כדי להמית דאפשר לרפאותו ולכן גם עתה מיפטר ונ"ל שיצא קרינו בציר"י והנה לא ראיתי להרמב"ם שהביא הך דינא דזרק ליה חץ וסמנים בידו וסמנים בשוק ונזדמנו בידו ומה שהשמיט כפתו לפני יתושים הקשה הר"ן ותירץ דבכלל אחרינא דכפתו ומת ברעב וסוף חמה לבא הוא ונה לא שייך בהני דינים דסמנים דבכלל מאי איכא למימר דהוי הך דין דסמנים בשוק ונזדמנו בידו ולא ראיתי מי שהרגיש בזה: שם מהו דתימא התראת ספק הוא: א"ל דא"כ למ"ד התראת ספק שמה התראת בפסחים (דף ס"ו ע"ב) תקשה מהו ברייתא די"ל פיון דפליגי תנאי בהתראת ספק כדאמרינו במכות (דף ט"ו ע"א) א"כ מוקי לברייתא כמ"ד דלאו שמה התראת והוא סבר כמ"ד שמה התראת אי נמי י"ל דאפילו מאן דאמר דשמה התראת מודה פאן דלאו שמה התראת פיון דעדיין ספק הוא אם יוכל לבא לידי איסור וכמו שפכתבו התוס' בכתובות (סוף פרק קמא).

ובהכי א"ש מה שנ"ל ביישוב קושיות המהרש"א שהקשה מאי פריה מאי קמ"ל דלמא אתי לאשמעין דהוי פחו ולא פחו. אכן נ"ל לפמש"כ התוס' לעיל דלמ"ד אשוי משום חציו אפילו בכח פחו מיחזיב א"כ לכאורה קשה מאי פריה לקמן למימרא דכי האי גוונא פחו הוא דלמא לעולם לאו פחו הוא והא דמיחזיב היינו משום דאשוי משום חציו וצ"ל דקושיות הש"ס היא למ"ד אשוי משום ממונו ולפ"ז י"ל דהכא פריה איפכא למ"ד אשוי משום חציו דלדידך ליכא למימר דאתי לאשמעין דלאו פחו פחו הוא דאיה אשמעין זאת מפאן דהא גם אי פחו פחו הוא מחזיב וא"ל דהא ר' יוחנן הוא דסבר אשוי משום חציו וא"כ אי הקושיא אליב' אזלא מאי מתרץ מ"ד התראת ספק היא הא הוא סובר התראת ספק שמה התראת דלפי מה שפכתבו גם לר' יוחנן י"ל פו.

אכן ק"ל למ"ד אשו משום חציו קשה למה מיצה מן החסר עליו הזאתו פסולה וכמו שהקשו התוס' לעיל מ"ש נפלה סבין מן הפילה וכן קשה מהמקדש ונפל קידוש על ידו ולכאורה גם מזה ראיה לשיטת עוד יש לפרש של התוספות דלעיל דגם למ"ד אשו משום חציו שאני פחו מפח פחו.

עוד י"ל ביישוב קושיות המהרש"א דלכאורה קשה דאפתי בשוגג גולין ל"ל למיתני דממזיד נהרגין שמעינו וכדי שלא נצטרף לדחוק דנקטי אידי מזיד נ"ל לומר פיון דלקמן מחלקינו בשוגג בין נפל לתוך ד' אמות לחוץ ד' אמות ולכאורה זה נגד משמעות הברייתא דקתני סתמא בשוגג גולין.

אכן י"ל פיון דקתני גבי במזיד נהרגין א"כ הוי דומיא דבמזיד וכיון דמיתה ע"כ ליפא רק היכי דנתפגין שיפול עליו והיינו ע"כ במקום הראוי ליפול פן בשוגג אין גולין ג"כ רק היכא דנפל במקום הראוי ליפול ולכן נקטי ג"כ בשוגג גולין להשמיענו דדוקא דומיא דבמזיד נהרגין בשוגג גולין ולכן פריף שפיר בשוגג גולין ל"ל דליפא למימר דאפתי להשמיענו דנחשב פחו דזה הוי ידעינו גם אי הוי במזיד נהרגין לחוד או בשוגג גולין לחוד ואהא מתרץ דבמזיד נהרגין אצטריכא לי דכן נקט ג"כ בשוגג גולין בהדני' לאשמיענו דדוקא בכה"ג שפול במקום הראוי ליפול בשוגג גולין: שם מצא איתמר: מפאן ק"ל על מה שפכת הרמב"ם פי"ב מה' פרה דבספק אם מהחסר נמצה עליו הזאתו פסולה והיינו מלשון ונמצה דמו וכמו שפכת בפירוש המשניות למסכת פרה וכיון דפסק הך דרבא דזרק צרור בפותל וחררה לאחור' דחייב א"כ לדידיה קושית הש"ס דכאן במקומה עומדת ואפשר דכוונתו נמצא עליו אף אין זה במשמעות לשונו: שם ברש"י ד"ה סתם משחקין בכדור.

ומקרבי לפותל בשעה שזרקין: ק"ק דמשמע מקריבתו לפותל הדבר תלוי אם יפול רחוק או קרוב א"כ איה נתן שיעור סתמא בין רחוק ד"א לקרוב ד"א לפותל מפלי שיעיד ג"כ פמה? הנה קריבת הזרק לפותל גם לעיל בד"ה פגון אלו המשחקין סיפר רש"י ז"ל סדר השחוק שהאחר מקבלו ומפה בו את הזרק אם יוכל לכונו והוא ללא צורך לכאורה מה שאינו מדריך רש"י לספר דברים של מה בכך ובפרט בדברים של שחוק.

ולכן נ"ל דפירוש רש"י הכי הוא דרצה הש"ס ליתן טעם למאן דאמר מיפטר בנפל בתוך ד' אמות ונהג ולכן קאמר דאיירי פאן שהרג את חבירו ששחק עמו וכיון שהשחוק הוא אם יכול לכוין את המכה בכדור א"כ מסתמא שניהם עומדים במקום אחד בשעת זריקה ובתוך שיפול הכדור לאחוריו ונגביהו האחר ינוס הזרק למען לא ישיגו עוד חבירו המכהו בכדורו במקום שהגביהו שם ולכן פל פמה דמקרבי לפותל שניהם מינח נייחי להזרק פי היכי דתפול הכדור הרבה לאחוריו ויצטרף לשהות יותר להגביהו ובתוך כך יברח יותר ולכן גירסת הש"ס דאזלי מינח' וגירסת רש"י דעייילי טפי לא פליגי רק דלפי גירסת רש"י מבאר הטעם למה ניחא ליה טפי אי אזלא מניה טפי ועיין במהרש"ל: שם ד"ה ואחר כך נפל לשוקת.

דריך נקב שפופרת: מלשון זה נראה דבעינו שייבאו דריך המשכה ממעין לכלי ואז מיקרי מים חיים אף זה לא יתכן מפח פמה משניות דפרה דקתני בכולן הממלא בכלי וגם מה

שכתב רש"י דרך נקב שפופרת ק"ל דמאי מעליותא איפא ביה נקב אדרבה ריעותא היא דמטבולו מתורת פלי ואין לקדש רק למטה מהנקב: שם בתוספות ד"ה סתם.

אלא נראה פלשון ראשון שפירש בקונטרס: וילשון שני אפשר ליישב קושית התוס' דאף דנתפנון לזרקו ולהמיתו וקבל עליו התראה מ"מ אם יש ספק אם יגיע הפדור אליו מ"מ פטור מטעם התראת ספק פדמוכח ממאי דקאמרינן מהו דתימא התראת ספק היא מי יזמר דהדרה אף שקבל עליו התראה אלא ודאי דלענן התראת ספק לא מהני מה שקבל עליו התראה וא"נ ה"ק פיון שזרק פגון אלו המשחקין בכדור וסתם המשחקין בכדור ניחא להו שיפול למרחוק א"כ לענן חוץ לד' אמות הוי התראת ודאי אבל לענן תוף ד' אמות הוי התראת ספק פיון ששחק פגון אלו המשחקין בכדור והם זורקין שיפול למרחוק ולכן מפטר פן נלענ"ד לפרש דעת היש מפרשים שהביא רש"י: שם בא"ד.

פגון נתפנון לצד זה: וליישוב קושיא זו לפירוש הקונטרס י"ל דהן אמת אי מחד טעמא פטורין תרנוניהו יותר סברא לפטור נתפנון לצד זה והלף לצד אחר מלפטור נתפנון לזרוק ב' וזרק ד' אבל לפי מש"כ הרמב"ם (פ"ו מה' רוצח) מפטר נתפנון לזרוק ב' וזרק ד' מטעם דקרוב למזיד הוא ונתפנון לזרוק לצד זה והלף לצד אחר מטעם אונס וא"כ איף שייף יותר סברא בזה מבזה דאפשר יותר יש טעם לפטור זה מטעם קרוב למזיד מלפטור זה מטעם אונס: שם בא"ד.

וי"ל דהוי פטרינן ליה מבלא צדיה: א"ל הרי כבר כתבו התוס' לעיל דנתפנון לצד זה והלף לצד אחר יש יותר סברא לפטור מנתפנון לזרוק ב' וזרק ד' א"כ איף הוי ממעטינן ליה מבלא צדיה ג"כ אדרבה הוי מוקמינן קרא דוקא לדבר שאינו חדוש כ"כ י"ל דבאמת מחלקינן ביניהם משום דכתיבי ב' קראי לפטור ואי שוין הן ל"ל לב' קראי מפסוק אחד נפקא אבל אי לא פתיב דאשר לא צדה באמת הוי ממעטינן תרנוניהו מבלא צדיה ולא הוי מחלקינן ביניהו דסברא זו דהלף לצד אחד יש יותר לפטור פיון שלא זרק לצד הנרצח אינה פשוטה כ"כ וכבר כתבו התוס' בשבועות (דף כ"ב ע"ב) דפעמים שאין הסברא פשוטה כ"כ וצריף קרא להשמיענו הסברא: שם בא"ד.

והתנא רצה להזכיר הפשוט יותר תחלה: עיין בתוס' במ"ק (דף ח' ע"א) שהביאו הרבה ראיות שפן דרך הש"ס: שם בא"ד. ואם תאמר ואמאי אצטריף בפירק אלו הן הגולין מבשגגה לפטור: וכלשון הזה נקטו ג"כ בב"ק ע"ש.

וקשה דהא במכות לא מבשגגה אלא מבלי דעת גליף פרט למתפנון ומבשגגה גליף פרט לאומר מותר ואפשר לומר לפי מה שהביא הריטב"א שם פי' אחר דאומר מותר היינו ג"כ נתפנון להרוג בהמה והרג אדם רק דהקשה ע"ז א"כ היינו פרט למתפנון ומירץ דהא מירי שנתפנון לגוף זה רק שסבור שהוא בהמה ונמצא שהוא אדם והא מירי שלא נתפנון לגוף זה פלל אלא לזרוק לצד הבהמה וזרק לצד האדם והנה התוס' לפי תירוץם השני ע"כ לא סברו כפירוש זה דא"כ לא משני מידי א"נ פסבור בהמה ונמצא אדם הא ע"כ חד מינייהו בנתפנון לצד זה והלף לצד אחר איירי אבל בהקושיא הקשו התוס' לפירוש הריטב"א דלפ"ז גם בשגגה איירי בנתפנון לבהמה והרג אדם לפי פ"ז ע"כ או מבשגגה או מבלי דעת ממעטינן היכי דנתפנון לב' גופים וא"כ ממנ"פ קשיא ולכן הוצרכו לתרץ דאיירי באדם והבהמה זה אצל זה ובתירוץ א"נ כפירוש רש"י וכפירוש עצמם

שם בהה דאומר מותר דלא איירי בנתפונן לבהמה והרג אדם וא"כ שפיר י"ל דמבלי דעת דאיירי בי מייירי בכסבור בהמה ונמצא אדם: שם בא"ד.

ומיהו תימא הא דפליגי: זה פשוט שמה שהקשו בזה וגם בקושיא הקודמת מנתפונן לזרוק ב' וזרק ד' ל"ק רק להה פירוש דפטור מן הגלות ובעיקר הקושיא י"ל לפי מה שכתבנו לעיל דטעם נתפונן לזרוק ב' וזרק ד' דפטור היינו משום דקרוב למזיד הוא אף דזה לא שייך רק בינדע שהנרצח עומד שם בקרוב דה"ל לאסוקי דעתיה שמה שפול ממקום זריקתו והלאה ולא ה"ל לזרוק משא"כ פאן שעוסק במלאכתו פדרכו ואפשר שלא ידע כלל שיש אדם שם בזה מיקרי שוגג ולא קרוב למזיד ומחייב גלות וא"ע ראייתי בשיטה מקובצת בשם הרשב"א שתיירץ קושית התוס' קרוב לזה.

ושמחתי שפוננתי לדעתו ז"ל: שם דף ע"ח ע"א בגמרא כל נפש כל דהו נפש: עי' בר"ן שכתב דריב"ב ורפ"ן פליגי במשמעות לשון כל אי פירושו מקצת הדבר או כל הדבר דנוקא משום דיש כל דמשמע הכי ומשמע הכי פגון כל צפור טהורה תאכלו דמשמע כל הדבר וכן כל המצוה אשר אנכי מצוה אתכם וכן יש כל דמשמע מקצת הדבר פגון לא תחיה כל נשמה החייתם כל נקבה לא תאכלו כל תועבה.

ולפענ"ד אין במשמעות דכל בכל הגי שהביא הר"ן הפירוש דבכולן הוא הפירוש דכל כל אחד ואחד מפרטי המין רק שנתהוה ההפך במשמעות הלשון בין משפט המחייב ובין משפט השולל דכשאמר הפתוב כל צפור טהורה תאכלו הפירוש כל פרט ופרט מהכלל תאכלו וכן כשאמר לא תחיה כל נשמה הפירוש כל פרט ופרט מהכלל לא תחיה וכן בהחייבתם כל נקבה פירוש החייבתם אפילו פרט אחד מהכלל וא"כ ה"א דכתיב פי יפה כל נפש אדם ג"כ הפירוש אהכאה של כל פרט ופרט מהכלל דנפש מחייב והינו כריב"ב דסבר אפילו מקצת נפש ולכן ודאי יקשה לרפ"ן דסברי דבעינו כל נפש דהיינו כל פרטי נפש ביחד דאין משמעות הלשון דכל פן בכל הגי שהביא הר"ן ז"ל.

ולכן נלע"ד עיקר פתרון התוס' שהביא הר"ן דפליגי במשמעות דלשון נפש אי פירושו מקצתו או פלו בלא לשון כל. ובזה א"ש מה דיקשה לכאורה איך דרשינו כל נפש אדם להה דרשא דהכא הא איצטריך להה דדרשינו בת"כ ה"א ג"כ רש"י בהנמש מדכתיב מפה איש ומת אין לי אלא מפה איש אשה או קטן מנין ת"ל כל נפש אדם והכי אמרינו גם בנדה (דף מ"ד ע"ב) ולפ"ז אתי שפיר דדרשה דת"כ מריבויה דכל אתיא ודרשא דהכא ממשמעות דנפש: שם דה"ל עדות שא"א יכול להזימה: ש"מ דב"ד שדנים על ראייתם לא בעינו שיכולים לקיים גביהם ועשיתם לו פאשר זמם דזה לא פתיב רק גבי עדים שדנים על פיהם כדכתיב שם על פי שנים עדים או שלשה עדים יקום דבר ועל זה קאי ועשיתם לו.

אף דלפ"ז לא יפסול ג"כ לר' יוסי במפות (דף ו' ע"א) אם ראה קרוב עדות עם הב"ד דהא דרשא זה אתיא שם ג"כ מעל פי שנים עדים וגו' יקום דבר ואם ועשיתם לו לא קאי על זה כש"כ על פי שלשה עדים דכתיב בפירוש על פי גבי'.

ומזה ק"ל על מה שכתבו התוס' לעיל (דף ט' ע"ב) בד"ה לרצונו וי"מ דמהרוג ונרבע קשה קרובים פריה דיציל וכ"ת ה"נ ה"כ מפה אביו ואמו כו' ע"ש ומאי קושיא הא

שפיר משפחת שיהרג מפה אביו ובא על אביו בראוהו ב"ד דבזה לא פסיל ראית קרובים.

עוד ק"ל דלפ"ז דבראוהו ב"ד לא בעינן יכול להזימו מאי פריה לעיל (דף מ"א ע"א) אלא אשה חבירה דמקלה לריב"ם היכי משפחת לה הא שפיר משפחת בראוהו ב"ד דלא בעינן אתה יכול להזימו.

ואף לפי מה שפכתנו לעיל שם דהא דפשיטא ליה דע"כ משפחת דמקטלא היינו דפריה לרב פפא דמתרץ לעיל (דף ח' ע"ב) דקמפלגי בפלוגתא דריב"י ורבנן שפיר משפחת גם שם בלא עדים פגון שב"ד של כ"ג בעצמם ראוהו רק לא התרו בה וקמפלגי אי מקטלא וצריכין פל הכ"ג לדונה או לא מקטלא וליפא רק ד"מ וסגי בג'.

ואקושיא ראשונה י"ל לפי מה דאמרין במכות (דף י"ב ע"א) לכדתנא ר"ע אומר מנין לסנהדרין שראו אחד שיהרג את הנפש כו' ע"ש דמוכח דר"ע לית ליה דהסנהדרין יכולים להעיד. ואף דבב"ק (דף צ' ע"ב) משמע דר"ע מודה בראוהו ביום דיכולים לדון ע"פ ראיותם דקמפרש פלוגתא דר"ע ור"ט בראוהו בליה דוקא וכן משמע דעת הרמב"ד שם הביאו פשיטה מקובצת דקמפרש הא דמקשה לר"ע מהא דתנא והפה איש את רעהו דהאי ע"כ גם בראוהו בליה דומיא דעדים איירי ע"ש דמשמע אי בראוהו ביום איירי לק"מ לר"ע דמודה בו ר"ע מכ"מ פכר פתב הבעל המאור בר"ה (דף כ"ה ע"א) דגם בראוהו ביום ס"ל לר"ע דאין הב"ד יכולין לדון ע"פ ראיותם וכן כ' גם הרשב"א שם וא"כ ע"כ דהכא דמחייב בראית ב"ד סבר כר"ט ולא כר"ע ומה"ט פסק הרמב"ם כר"ט בפ"ה מה' עדות ומכ"מ לא קשה עליו מה שהקשה הלח"מ שם דכיון דפסק כר"ע ולא כר"א לענין רוצח שיצא חוץ לתחום עיר מקלטו א"כ לדידיה קושית הש"ס במקומה עומדת האי עד עמדו למשפט מאי עביד ליה די"ל דהא דאמר ר"ע עד שיעמוד בב"ד אחר דוקא אין במשמעות דעד עמדו למשפט אלא שלא יתרגנו ב"ד תיכף בשעת ראיותם עד שידונו פדין חייבי מיתות אלא פנין דר"ע סבר דאין הב"ד הנה יכולים לדונו לעולם דאין עד נעשה דיין ע"כ צריה לומר עד שיעמוד בב"ד אחר אבל לעולם גם לר"ט איפא לאוקמי קרא דעד עמדו שלא יתרגוהו ב"ד עד שדנו אותו ודין זה באמת פסק הרמב"ם בפ"א מה' רוצח ע"ש.

ובהכי מתורץ מה שהקשו התוס' בראש השנה שם בד"ה דרחמנא ע"ש וכיון דעכ"פ לר"ע לא משפחת פלל הך דין דרבא שב"ד דיינוהו ורבי יוסי ורבי במכות שם בהך דנמצא אחד מהם קרוב ופסול אליבא דר"ע פליגי ולכן פריה שפיר לר' יוסי אלא מעתה הרוג יציל דליכא לאוקמי קרא דמפה אביו בראוהו ב"ד.

ואף דלהתוס' לעיל (דף ט' ע"א) בד"ה בזמן לא ניתא להו שיהיה מוכח מהא דר"י שייסבור דסנהדרין שראו את הנפש אין יכולים להתרגו ונהרי לפ"ז ר' יוסי רק אליבא דר"ע אמר והוא בלא"ה סבר ה"כ מכ"מ י"ל דזה דוחק בעיניהם שנאמר דר' יוסי רק אליבא דר"ע קאמר וליה לא סבירא ליה אבל מכ"מ פריה קא שפיר אלא מעתה הרוג יציל דע"כ גם אליבא דר"ע קאמר דהא פליגי אליבא דר"ע פדאמרין בפירושו לעיל (שם) וקמפלגי בפלוגתא דר"י ורבי אליבא דר"ע פן י"ל לדעת הרמב"ם דפסק כר"ט אף דהלקה כר"ע מתבירו והיינו ע"כ משום דסבר דרבא פליג אר"ע.

אכן א"ע ראיתי שדעת הריטב"א במכות (דף י"ב) דרבא מצי לספור גם כר"ע ע"ש. ועיין מש"כ בספרי ע"ל מכות (דף ו' ע"א ודף י"ב): שם דכתיב ובערת הרע מקרבך: הכי נקט בטריפה שהרג וטריפה שרבע ולכאורה משמע שרצה ליתן טעם למה דקטלינו ליה דאי משום דצונתה התורה שמייתו אותו הא מצנה זו א"א לקיומי בו דמת ועומד הוא פבר ולהכי קאמר דאפתי איפא מצנה לסלק המזיק מן העולם משום ובערת הרע מקרבך.

אכן ק"ל דהא גבי רוצח וכן גבי רובע לא פתיב פלל ובערת הרע מקרבך עיין לקמן: שם עדים שהעידו בטריפה והונומו: א"ל איך משפחת פלל שהונומו דהא אין נעשים עדים זוממין עד שייגמר הדין על פיהם כדאמרין במכות (ד"ה ע"ב) ונהרי ע"פ עדים אין גומרין דין של טריפה פלל כדאמר רבא לעיל דטריפה שהרג וטריפה שרבע שלא בפני ב"ד פטור די"ל דמשפחת לה שלא ידעו הב"ד שהוא טריפה ונגמרו דינו על פיהם: שם עדי טריפה שהונומו ונהרגין: דלא בעי רבא בעדים זוממים עדות שאפה יכול להזימה ובזה נ"ל ליישב מה שהקשו התוס' (לקמן דף פ"א) בד"ה ונגמרו דינו דאיך משפחת שייגמור דינו לעבירה חמורה אחר שקבר נגמר לעבירה קלה הא עדות שניה הוי עדות שאי אפה יכול להזימה דגברא קטילא בעו למיקטל די"ל דהא רבא הוא דמתרץ שם הכי ולשיטתו שפיר משפחת כגון שנגמרו דינו על א"א וכדומה וא"ח"פ נעשה זומם על עדות שהעיד פבר קודם שהוחזק לרשע על עבירה זו או אפילו א"ח"פ לשיטת הרי"ף ושאר ראשונים לעיל (דף כ"ו ע"ב) דבא על עריות פשר לעדות ובזה נגמר דינו לעבירה חמורה שהעיד עליו ונהרי לענן עדות זוממים לא בעינן אפה יכול להזימם לרבא אכן זה שייך דוקא ליישב תי' רבא לשיטתו אבל מכ"מ אנו צריכים גם לתירוצי התוס' דאל"כ יקשה לרב אשי דהכא קושית הש"ס שם אלא איתגורי איתגר א"נ משום דשם יליף מקרא דיחזקאל הך דנידון בחמורה ושם פתיבי ע"ז וא"א ונידון בחמורה: שם ושור של אדם טריפה פטור: הרמב"ם (בפרק י' מה' נזקי ממון) פסק כן בפשטות לפטור ולא חילק בין בפני ב"ד ושלא בפני ב"ד והראב"ד שם השיגו דבפני ב"ד חייב משום ובערת הרע מקרבך וכוננתו פניו דכל הטעם לפטור הוא משום דהבעלים פטורים פהאי גוונא גם הוא פטור אף דבשור הוי יכול להזימו בין בשור שהוא טריפה כמש"כ התוס' בין בשור של אדם טריפה וכיון דבפני ב"ד הבעלים חייבין משום ובערת הרע מאיזה טעם: פטור השור.

ובזה נדחה מש"כ הכסף משנה ליישב דעת הרמב"ם דבשור לא שייך משום ובערת הרע דגם הראב"ד לא נתפונן לזה אלא משום דהבעלים מתחייבין בכה"ג. והנלפענ"ד ביישוב דעת הרמב"ם הוא ע"פ מה שכתבנו לעיל דלכך אצטריך להביא קרא דובערת הרע לחייבו דמן הדין יהיה פטור דהתורה צונתה להמיתו וזה א"א לקיים גבי טריפה דכבר פמת חשיב ורק משום ובערת הרע יש מצנה להמיתו.

ואף דהקשינו על זה הא גבי רוצח ורובע לא פתיב פלל ובערת הרע מכ"מ י"ל על פי מה שכתבו התוס' לעיל (דף ב' ע"ב) לחד שיטה דיילפינו גם דנ"פ מהדדי בהיקשא דמשפט אחד יהיה לכם ולעיל (דף מ"א ע"ב) הוכחנו דשיטה זו עיקר.

לכן י"ל גם בזה פניו דמסית ומדיח שהוא טריפה וכדומה חייב משום ובערת הרע דכתיב גבי' ילפינו פל שאר חייבי מיתות מני' אכן זה שייך דוקא לענן חייבי מיתות אבל לענן שוה"נ אף דאיתקש למיתת הבעלים בהיקשא דגם בעליו יומת הא לא איתקש רק למיתת

הבְּעָלִים הִיכִי שְׁשִׁיף בָּהֶם דְּהִינּוּ אִם אֵינָם טְרִיפָה דְּבִהִי שִׁיף גַּם בְּעָלֵי יוֹמָת וְלֹא לְעַנּוֹן וּבְעֶרְתָּ הָרַע הִיכִי שְׁמָתוּ כְּבָר דְּהִינּוּ פְּשָׁה טְרִיפָה וְלִכּוֹן לֹא שִׁיף גְּבִי שׁוּה"נ פֶּלֶל מְשׁוּם וּבְעֶרְתָּ הָרַע וּמִש"כ רִש"י לְעֵיל (דָּף ל"ו ע"ב) וְהַתּוֹסְפוֹת לְקַמֵּן (דָּף פ' ע"א) וּבְעֶרְתָּ הָרַע מְקַרְבֵּה לְעַנּוֹן שׁוּה"נ שָׁם י"ל דְּלֹא דְּוִקָא מְשׁוּם וּבְעֶרְתָּ הָרַע אֲלֵא מְשׁוּם וְהַשׁוֹר יִסְקַל קְאָמַר מַה שְׁלֵא שִׁיף פֶּאן וְלִכּוֹן דַּעַת הֶרְמֵב"ם א"ש: שָׁם א"ק הַשׁוֹר יִסְקַל וְגַם בְּעָלֵי יוֹמָת: מְזַה יִלְפִינּוּ ג"כ לְעֵיל (דָּף ב' ע"א) דְּשׁוּה"נ כ"ג בְּעֵי וְכֵן בְּב"ק (דָּף מ"ד) דְּבְעִינּוּ מְתַפְּנִין בְּשׁוֹר כְּמוֹ בְּבָעִלִים וְקָשָׁה הָא קָרָא זֶה רַק גְּבִי שׁוֹר הַמוֹעֵד פְּתִיב וּמִנ"ל כָּל הַנִּי דִּינִים גַּם גְּבִי שׁוֹר תָּם דְּמַחֲזִיב ג"כ מֵימָה פְּדָאֲמַרִּין שָׁם (דָּף מ"א ע"א) וּי"ל פִּינּוּ דְכָל הַנִּי דִּינִים קוֹלוֹת נִינְהוּ דְמַקִּילִין גְּבִי שׁוּה"נ אֵין סְבָרָא לְהַקְלֵי בְּשׁוֹר הַמוֹעֵד יוֹתֵר מִבְּתָם אֵי נָמִי י"ל דְּיִלְפִינּוּ תָם מְמוֹעֵד בְּגו"ש דְּנִיחָה נְגִיחָה פְּדָאֲמַרִּין שָׁם (דָּף מ"ה ע"ב) ע"ש: שָׁם בְּמִתְנִיתוֹן ר"נ אָמַר פְּטוֹר שְׂרָגְלִים לְדָבָר: הֶרְמֵב"ם בַּפ"ד מַה' רוֹצֵחַ פֶּסֶק כַּת"ק שְׁחֲזִיב וְכַתֵּב הַטַּעַם שְׂרָגְלִים לְדָבָר וְכָבֵר הַקָּשָׁה בַּכ"מ שָׁם הָא בְּמִתְנִיתוֹן נְאָמַר הָא טַעַם לַר' נְחֻמָּה וְלֹא לַת"ק.

וְהִנֵּה אָמַת שְׁכָבֵר אֵיתָא בִּירוּשְׁלַמִי שְׁהָא טַעַם שְׂרָגְלִים לְדָבָר ת"ק אָמַר אָכֵן אֶפְתִּי י"ל לְמַה שְׁבַק הֶרְמֵב"ם פְּשִׁיטַת מְתַנִּיתוֹן דְּלִפְנֵינוּ וּפְסִק בִּירוּשְׁלַמִי וּנ"ל דְּהֶרְמֵב"ם לְשִׁיטְתוֹ הַנּוֹצֵרָה לְכַתּוּב כֵּן דְּלְכַאוּרָה י"ל לְמַה לִּי לַר"נ הָא טַעַמָא שְׂרָגְלִים לְדָבָר הָא בְּגִמְרָא יְלִיף מְקָרָא אָכֵן י"ל פִּינּוּ דְלִרְבֵּנּוּ מְצָרְכֵינוּ קָרָא זֶה לְחֻבִּישָׁה וְלֹא יְלִפִי מִמְּגַדָּף דְּהוֹרָאֵת שְׁעָה הֵימָּה פְּדָאֲמַרִּין בְּגִמְרָא א"כ אֵי לָאו הָא טַעַמָא שְׂרָגְלִים לְדָבָר גַּם לְרַב נְחֻמָּן הוּא אֲמַרִּין הִיכִי דְלֹא יְלִפִינּוּ מִמְּגַדָּף דְּהוֹרָאֵת שְׁעָה הִיא אָכֵן פִּינּוּ דְסְבָרָא הוּא לְפְטוֹר שְׂרָגְלִים לְדָבָר לִכּוֹן ע"כ אֵתִי קָרָא לְפְטוֹר וְיִלְפִינּוּ חֻבִּישָׁה מִמְּגַדָּף וְלֹא אֲמַרִּין שְׁהוֹרָאֵת שְׁעָה הֵימָּה.

וְהִנֵּה הָא דְּהוֹרָאֵת שְׁעָה הוּא לֹא מִפְּחַ טַעַמָא אֲמַרִּין וּכְנֻרָאָה מִפִּי רִש"י לְקַמֵּן אֲלֵא כְּלָלָא בְּעִלְמָאֵי יְלִפִינּוּ דִּינָא מְהוֹרָאָה שְׁנִיחָה לְשְׁעָה בְּמִדְּבָר דְּוַגְמַת מַה דְּאֲמַרִּין לְעֵיל (דָּף מ"ה ע"א) וּבַתּוֹסְפוֹת שָׁם וַא"כ אֵי לֹא יְלִפִינּוּ מִמְּגַדָּף דְּהוֹרָאֵת שְׁעָה הֵימָּה גַּם מִמְּקוֹשֵׁשׁ לֹא יְלִפִינּוּ מִהָא טַעַמָא וְהָא דְלֹא מְתַרְץ לְקַמֵּן גְּבִי הָא דְלֹא יְלִיף מִמְּקוֹשֵׁשׁ ג"כ הוֹרָאֵת שְׁעָה הֵימָּה וְכַמוֹ שְׁהַזְפִּירוּ בַּתּוֹס' י"ל דְּעַדִּיפָא מְנִיָּה קְאָמַר דְּאֶפִּילוּ טַעַמָא אֵיכָא שְׁלֵא לִילֵף מִמְּקוֹשֵׁשׁ.

אָכֵן לַפ"ז קָשָׁה דְּרַבְּנָן אֲדַרְבָּנּוּ דְּהִכָּא לֹא יְלִפִי מִמְּגַדָּף דְּהוֹרָאֵת שְׁעָה הֵימָּה וְלְקַמֵּן (דָּף פ' ע"ב) הָא סְבָרַת ר' יְהוּדָה הִיא לְעַנּוֹן יְלִפּוּתָא דְּהִתְרָאָה בְּמִיתָה סְתָם וְלִרְבֵּנּוּ יְלִפִינּוּ מִמְּקוֹשֵׁשׁ וְלֹא אֲמַרִּין דְּהוֹרָאֵת שְׁעָה הֵימָּה וְאִף אִם נֹאמַר דְּרַבְּנָן דְּהִכָּא כַּר' יְהוּדָה לְקַמֵּן ס"ל מ"מ יְקָשָׁה לְהֶרְמֵב"ם אֵלִיבָא דְּהִלְכְתָא דְּפֶסֶק הִכָּא וְלְקַמֵּן כְּרַבְּנָן וְלִכּוֹן הוֹכִיחַ הֶרְמֵב"ם לְשִׁיטְתוֹ פְּהִירוּשְׁלַמִי דַּלַּת"ק הַטַּעַם דְּרַגְלִים לְדָבָר וְלִכּוֹן רַק הִכָּא אֲמַרִּין דְּלֹא יְלִפִינּוּ מִמְּגַדָּף דְּאֵי יְלִפִינּוּ א"כ לֹא אֲצַטְרִיף קָרָא לְחֻבִּישָׁה וְע"כ אֵתִיא לְפְטוֹר הַיִּקְל וְהַכְּפִיד כַּר"נ נֶגֶד הַסְּבָרָא דְּרַגְלִים לְדָבָר וְלִכּוֹן סְבָרוּ רַבְּנָן דְּלֹא יְלִפִינּוּ מִמְּגַדָּף וְאֲמַרִּין דְּהוֹרָאֵת שְׁעָה הֵימָּה אֲבָל לְקַמֵּן דְּלִיכָא טַעַמָא שְׁלֵא לִילֵף מִמְּקוֹשֵׁשׁ לֹא אֲמַרִּין דְּהוֹר"ש הֵימָּה וְשִׁפִּיר יְלִפִינּוּ מְנִיָּה וְלִכּוֹן אֲדַרְבָּה לַר' יְהוּדָה הַנּוֹצֵרָה רִש"י שָׁם לְפָרֵשׁ לְמַה לֹא יְלִיף מִמְּקוֹשֵׁשׁ ע"ש וְרַבְּנָן לֹא סְבָרִי הָא טַעַמָא.

עוד יש לומר בדרך זה ביישוב דעת הרמב"ם על פי מה שהקשו התוספות בסוגיא דלקמן למה לא מתרץ לרבנן אמקושש גם כן דהוראת שעה היתה וא"ל דרצה לתרץ אליבא דכולי עלמא דהא אפתי לא הוי אליבא דכולי עלמא דהא לפי מה דמתרץ מקושש בר קטלא הוא ע"כ לא סברי רבנן דהכא רק פרבנן דלקמן ולא כר' יהודה וכמו שכ' רש"י ועוד הקשה המהרש"א דלר' נחמיה כמו דיליף ממגדף אף דהוראת שעה היתה כ"כ נימא לר' נחמיה דסבר מקושש הוראת שעה היתה ואעפ"כ יליף מניה.

גם י"ל לפי מה דקאמר ור"נ יליף ממגדף הל"ל אלא יליף ממגדף פניו דחזר מהו דמקושש וגם פבר הקשינו לעיל מ"ט דר"נ דיליף ממגדף הא נדאי הוראת שעה היתה אכן י"ל פל זה דלכאורה י"ל אהא דקאמר ורבנן ממגדף הוראת שעה היתה פי' פניו דמשום ספק חבשו ליכא למילף מניה אפתי גילף מבינייהו דמקושש ומגדף דכי פרכת מה למגדף שפן חדוש שחבשו משום ספק מקושש יוכיח וכי פרכת מה למקושש שפן בר קטלא הוא מגדף יוכיח וגילף חבישה לרוצח במה הצד משניהם אכן לרבנן ל"ק די"ל דסברי דמקושש נמי הוראת שעה היתה שפן הדין לא היתה מיתה ולכן איכא למיפרך מה להצד השנה שבהם שפן חדוש אבל לר"נ י"ל דסבר פרבנן דלקמן דמקושש לאו הוראת שעה היתה ולכן שפיר יליף מבינייהו ולא חזר ממה דקאמר דיליף ממקושש אכן אי הוי מתרץ לרבנן דמקושש הש"ה שפיר יקשה מ"ט דר"נ דאף אי יתרץ דר"נ סבר כמ"ד דלאו הש"ה מכ"מ יקשה דליכא למילף ממקושש דבר קטלא הוא אי סובר כמ"ד דלאו הוראת ש"ה ולכן ע"כ הוצרך להו' טעמא דיליף ממגדף דהיינו מתרנוייהו.

אכן לכאורה אפתי יקשה להרמב"ם דפסק הכא פרבנן ולקמן כמ"ד דמקושש לאו הש"ה וא"כ אפתי קרא לחבישה ל"ל גילף מתרנוייהו במה הצד אכן פבר פתבו התוס' בשפת (דף קל"א ע"ב) דמילתא דאתיא במה הצד טרח וכ' לה קרא כמו לענין ק"ו וכיון דלענין ק"ו אמרינו בקידושין (דף ד' ע"ב) דהיכי דאיכא למידרש דרשינו ולא אמרינו דטרח וכתב לה קרא ה"ה ג"כ לענין במה הצד וא"כ אפתי יקשה פניו דהכא איכא למידרש קרא לדר' נחמיה למה נימא דאתיא לחבישה ומילתא דאתיא במה הצד טרח וכתב לה קרא לכן הוצרך הרמב"ם לכתוב טעם דרגלים לדבר לחייב פשיטת הירושלמי וא"כ ליכא למידרש לדר' נחמיה וע"כ אתיא לחבישה אף דנוכל לילף במה הצד: שם ברש"י ד"ה פל דהו' נפש.

דאיש כי יפה אמר רחמנא: לא ידעתי אנה מצינו דממעטינו מאיש שנים ועוד דא"כ נצטרף ריבויא ג"כ לרבות שור השותפין שנגח למיתה כמו דמצרכינן ריבויא לרבות שור האשה בב"ק (דף מ"ד ע"ב) מדכתיב וכי יגוף שור איש כמו שפכתבו התוספות שם.

ולוא פי' רש"י הנה נלפע"ד לומר פניו דלפי מאי דמסקינן בבכורות (דף י"ח ע"ב) ס"ל לרבנן דאי אפשר לצמצם אפילו בידי אדם ופסקינן פנותייהו א"כ י"ל דגם ריב"ב ס"ל כן ולכן ע"כ בבת אחת פטורין דהא אי אפשר לצמצם שיכו שניהם בבת אחת ממש אלא נדאי א' הפה ראשון והוא דפטור וא' אחרון והוא החייב אף פניו דלא ידעינן מי הפה אחרון שניהם פטורים דספק נפשות להקל: שם בד"ה שהו' פטור.

מדלא איפלגו בה: א"ל דילמא אתי לאשמועינן דאפילו בגוסס בידי אדם פטרי רבנן וקולא היא זו שלא מקיימים ובערת הרע מקרבך מכ"מ יותר יהיה חידוש בטרקיפה

דאָפּילוּ בוּ מְחַיֵּיב רִיב"ב דְּקוֹלָא גְדוּלָהּ הִיא שְׁהוּרְגִים נֶפֶשׁ אֶכּוּן ק"ק דלפ"ז מנ"ל לְרַבָּא דבְּגוּסָס בִּידֵי שְׁמַיִם הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא חַיֵּיב דְּלָמָּא רַבְּנָן ג"כ פְּטָרֵי וְהָא דְלָא אֶפְלִיגוּ בָּהּ מִשּׁוּם דְּאִתִּי לֹא שְׁמוּעֵינוּ דְּאֶפְלוּ בְּגוּסָס בִּידֵי אָדָם מְחַיֵּיב רִיב"ב וי"ל דס"ל לְרַבָּא דְּאִין סְבָרָא כָּלֵל לִפְטוֹר בְּגוּסָס בִּידֵי שְׁמַיִם דְּהָא מְטַרְיָפָה לֹא שְׂיָיָה לְמִילָּה דְּשִׂאנֵי טְרִיפָה דְּאִתְעֵבִיד בֵּיהּ מַעֲשֵׂה וְרַק אֶעֱיָקֵר דְּבָר דְּמִיפְטָר טְרִיפָה לַכ"ע וְלֹא מְקָרֵי מְקַצֵּת נֶפֶשׁ עֲדִינָן לְזֵה הַנְּצָרָה רַש"י לְהִרְאָיָה מְדָלָא אֶפְלִיגוּ בָּהּ: שָׁם ד"ה לְפִיכָה נֶחַשׁ.

דְּכָל בְּהֵמָה וְחַיָּה כְּשׁוֹר הֵן: פִּי' וּבב"ק (ס"פ שׁוֹר שְׂנֵגַח אֵת הַפָּרָה) יִלְפִינָן לְעֲנִין כָּל מִילֵי שׁוֹר שׁוֹר מִשְׁבֵּת לְחַיֵּיב גַּם אֲשָׁאֵר בְּהֵמָה וְחַיָּה וְעוֹף ע"ש וּמִזֵּה מוֹכַח דְּנֶחַשׁ מִיֵּן חַיָּה דְּאִי מִיֵּן שְׂרָץ הָא גַּם לְעֲנִין שְׁבֵת וּשְׁאֵר מִילֵי דְּקַחְשִׁיב שָׁם לֹא אֶתְרַבִּי שְׂרָץ וְכֵן פְּתַבּוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּפִי' לְעֵיל (דָּף י"ז ע"א) דְּמִיֵּן חַיָּה הוּא אֶכּוּן מְלִשׁוֹן רַש"י שְׁכַתְּב דְּלָאוּ בְּכָלֵל שְׁמוּנָה שְׂרָצִים הוּא מִשְׁמַע הָא בְּכָלֵל שְׁאֵר שְׂרָצִים אִיכָּא: שָׁם בְּתוֹס' ד"ה מַר מְדַמֵּי לָהּ.

אֲצָטְרִיף לִיהּ לְהַנִּי טַעְמֵי: פִּי' דְּהָא מְצָרְכִינוּן לְחַלְק בֵּין גּוּסָס בִּידֵי שְׁמַיִם לְגוּסָס בִּידֵי אָדָם לְרַבְּנָן וּמִכַּח קָרָא דְּכָל נֶפֶשׁ יִפְטָרוּ תְּרַוּוּיָהּ לְרַבְּנָן אִי לֹא מִטַּעְמָא דְּלֹא אִתְעֵבִיד בֵּיהּ מַעֲשֵׂה וְלִרִיב"ב מְצָרִיף לְחַלְק שְׁלָא נִילָּף גּוּסָס בִּידֵי שְׁמַיִם לִפְטוֹר מְטַרְיָפָה אִף דְּאִיכָּא מְקַצֵּת נֶפֶשׁ: שָׁם ד"ה הַהוּרְג אֵת הַטְּרִיפָה.

וּמִיָּהּ נִרְאָה דְּהֵתָם גְּרָסִינוּן רַבָּה: וְאִף דְּמִימְרָא דְּרַבָּא בְּנִדְּהָ (דָּף כ"ג ע"ב) מוֹכַח ג"כ דְּרַבָּא סְבַר טְרִיפָה חַיָּה וּכְמַש"כ רַש"י וְתוֹס' שָׁם מ"כ לֹא מְצָרְכִינוּן לְמִימַר דְּגַם שָׁם גְּרָסִינוּן רַבָּה דְּכָבֵר פְּתַב הֵר"ן בְּחִידוּשָׁיו בְּשֵׁם הֵרַמְב"ן שֶׁם דְּאִין רִאָיָה מִשְׁם דְּסְבַר רַבָּא דְּטְרִיפָה חַיָּה וְזֵה מִפְּחַ הַקּוֹשְׁיָא דְּמִקְשָׁה שָׁם דְּאִי סְבַר רַבָּא דְּבִתְרָא הוּא טְרִיפָה חַיָּה לְמָה פְּסָקִינוּן בְּש"ס חוֹלִין (דָּף נ"ח ע"א) הַלְכָתָא דְּסִימָן לְטְרִיפָה י"ב חוֹדֵשׁ וּמִפְּחַ קוֹשְׁיָא זֹו גּוֹפָא ג"כ רִאִי לְדַעַת הַתּוֹס' דְּכָאן דְּבִתְמוּרָה רַבָּה גְּרָסִינוּן.

וְקוֹשְׁיָא זֹו נִלְפַע"ד שֶׁהִיא ג"כ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' בְּתַמוּרָה (דָּף י"א ע"ב) בְּד"ה ר"ח שְׁכַתְּבוּ וּמִיָּהּ צ"ע כו' דְּבַפ' הַחוֹלֵץ אָמַר רַבָּא גְּבִי סַפְק טְרַפָּה כו' ע"ש. וּבְאַמַּת מִימְרָא זֹו שְׁהוּנְזַפְר בְּשֵׁם רַבָּא לֹא נִמְצְאָת בְּשׁוּם מְקוּם כְּמוֹ שֶׁהָעִיר כְּבָר בַּעַל בַּה"ז שָׁם אֶלָּא נ"ל שְׁחִסְרוֹן יֵשׁ בְּדַבְרֵיהֶם שָׁם שְׁמָה שְׁכַתְּבוּ מְסַפְק טְרַפָּה הוּא פְּקוּשְׁיַת הֵר"ן וּמָה שְׁכַתְּבוּ דְּבַפ' הַחוֹלֵץ אָמַר רַבָּא פְּנוּנְתָם לְהַבִּיא רִאָיָה דַּע"כ דְּשִׁיטָה זֹו דְּתַמוּרָה עֵינָר דְּרַבָּא סְבַר טְרַפָּה חַיָּה דְּהָא ר' יוֹחָנָן סְבַר טְרַפָּה חַיָּה בְּנִדְּהָ (דָּף כ"ד ע"א) וּר"ל סְבַר טְרַפָּה אִינָה חַיָּה בְּחוֹלִין (דָּף מ"ב ע"ב) וְרַבָּא אָמַר בַּפ' הַחוֹלֵץ (דָּף ל"ו ע"ב) דְּהַלְכָתָא פְּנוּתִיָה דַּר"ל לְגַבִּי ר"י בְּהַנִּי תְּלַת דְּוָקָא דְּקַחְשִׁיב שָׁם א"כ ע"כ סְבַר דְּטְרַפָּה חַיָּה דְּאִי סְבַר אִינָה חַיָּה עוֹד אִיכָּא אֲחֵרִיתִי דְּהַלְכָה כַּר"ל וְלָכֵן קָשָׁה לָהֶם לְמָה פְּסָקִינוּן הַלְכָתָא דְּסִימָן לְטְרַפָּה י"ב חוֹדֵשׁ כֵּן נִלְפַע"ד בְּרוּר דַּעְתָּם ז"ל: שָׁם ד"ה שׁוֹר טְרִיפָה.

דְּהֵתָם הַטַּעַם שְׁוָה לְשִׁנְיָהֶם: ק"ל דְּבַב"ק (דָּף מ"ה ע"א) פְּלִיגֵי ר' יַעֲקֹב וְרַבְּנָן בְּגוּמְרִין דִּינוּ שָׁל שׁוֹר בְּפָנָיו דְּרַבְּנָן סְבָרֵי דְּאִין גּוּמְרִין אֶלָּא בְּפָנָיו מְכַמִּיתַת הַבְּעָלִים כְּפֹה מִימַת הַשׁוֹר וּר"י סְבַר דְּלִגְבֵי גּוּמְרִין בְּפָנָיו לֹא אֶמְרִינוּן דְּאָדָם מ"ט דְּבַר טַעְנָה הוּא שׁוֹר לֹא בַר טַעְנָתָא הוּא ע"ש מְכָלֵל דְּלַרְבָּנָן אִף שְׁלָא שְׂיָיָה הַטַּעַם מ"מ אֶמְרִינוּן כְּמִימַת הַבְּעָלִים כְּפֹה מִימַת הַשׁוֹר וְא"כ מֵאֵי מְתַרְצִים הַתּוֹס' אֶכּוּן קוֹשְׁיָתָם בְּלֹא"ה יֵשׁ לְתַרְץ דְּהָא רַבָּא גּוֹפָא מְחַלְק בֵּין שׁוֹר טְרַפָּה לְשׁוֹר אָדָם טְרִיפָה וְהִינָנוּ ע"כ מִשּׁוּם דְּסְבַר דְּחַד כְּמִימַת הַבְּעָלִים

אָמרינו דהיינו בשור אָדָם טרפה אי הבָעלים עשו מעשה כִּזֶּה שְׁהָרְגוּ אֶת רֵעֵהוּ כְּמוֹ הַשּׁוֹר פְּטוּרֵי הַשּׁוֹר נְמִי פְטוּר אֲבָל בְּשׁוֹר טְרֵפָה דְהוֹצֵרְכֵנוּ לֹמַר תְּרֵי כְּמִיתַת הַבְּעָלִים דְהֵינּוּ אִי הַבְּעָלִים הָיוּ טְרֵפָה כְּמוֹ הַשּׁוֹר יַעֲשׂוּ מַעֲשֵׂה כְּמוֹ הַשּׁוֹר זֶה לֹא אָמרינו וְלִכֵּן לַעֲנֹן בְּלֹא גִתְפוּיָן דְהָיוּ ג"כ רַק חֵד כְּמִיתַת הַבְּעָלִים דְהֵינּוּ אִי הַבְּעָלִים כִּזֶּה ג' הָרְגוּ בְּלֹא מִתְפוּיָן מִפְטוּרֵי וּבִזְהָ גַם לְרֵבָא אָמרינו כְּמִיתַת הַבְּעָלִים כִּזֶּה מִיתַת הַשּׁוֹר כְּמוֹ בְּשׁוֹר אָדָם טְרֵפָה: שָׁם ע"ב בְּגִמְרָא אֶחָד אֲמַדוּהוּ לְמִיתָה וְחִיָּה: ק"ק פִּינּוּ דַע"כ וְנִקְהָ הַמַּפָּה ל"צ לְמִיתָה וְחִיָּה דַא"כ מִנ"ל לְרֵבָנּוּ חֲבִישָׁה אַע"כ דְאֵתִי לִר"נ לְאֲמַדוּהוּ לְמִיתָה וְהִיקָל וְאַח"כ מַת א"כ ל"ל וְלֹא יָמוּת אִי לֹא פְתִיב רַק אִם יָקוּם כּו' וְנִקְהָ הַמַּפָּה ג"כ יַדְעִינּוּ דְהִיקָל פְּטוּר וַא"כ כַּש"כ אֲמַדוּהוּ לְמִיתָה וְחִיָּה וּבִשְׁלֵמָא לְפִי הַתּוֹס' א"ש דְהָא מְצָרִיף קָרָא לְחִיָּיְבוּ מְמוֹן אֲבָל לְפִי רַש"י קָשָׁה וּלְפִי מַש"כ לַעֲיִל דְגַם לִר' נִחְמָיָה לֹא מְצָרְכֵינוּ קָרָא לְחֲבִישָׁה אֲלֵא מְשׁוּם דְאֵתִי בְּמָה הַצַּד וּבִזְהָ י"ל דְמִלְתָּא דְאֵתִיָּא בְּמָה הַצַּד טָרַח וְכָתַב לָהּ קָרָא א"כ אִי לֹא קָרָא לְאֲמַדוּהוּ לְמִיתָה וְחִיָּה הָיוּ מוֹקְמֵינוּ קָרָא דְאִם יָקוּם לְהִכִּי וְנִקְהָ הַמַּפָּה לְחֲבִישָׁה כִּינּוּ דְלִיפָּא לְמִדְרַשׁ דְרַשִׁינוּ אַף לְדַבָּר דְאֵתִי בְּמָה הַצַּד וְהָיוּ מְסִיבֵינוּ בְּהִיקָל וְהַכְּבִיד וְלִכֵּן ע"כ צָרִיף קָרָא דוֹלָא יָמוּת ג"כ: שָׁם נְאֻמְדוּהוּ לְמִיתָה וְחִיָּה פּוֹטְרִין אוֹתוֹ: ק"ק מַאי קַמ"ל פְּשִׁיטָא דְכִי ס"ד שְׁנָה מְהִלָּף בְּשׁוֹק וְזֶה נִהְרַג כְּדִאֲמַרֵינוּ לַעֲיִל וּבִשְׁלֵמָא לְפִי רַש"י דְלִכְּהָ מְצָרְכֵינוּ קָרָא לְמִיתָה וְחִיָּה דַה"א הוֹאִיל וְיָצָא מִב"ד חִיָּיב נִקְטְלָהּ א"ש דְאֲצֻטְרִיף לְהַשְׁמִיעֵנוּ גַם בְּבִרְיָתָא דְפְטוּר לְפִי הַתּוֹס' דְלֹא אֲצֻטְרִיף קָרָא רַק לְחִיָּיְבוּ מְמוֹן א"כ מַאי קַמ"ל בְּבִרְיָתָא דְפּוֹטְרִין אוֹתוֹ מִמִּיתָה הָא זֶה נִדְאִי פְשִׁיטָא וְלִכְאוּרָה קִצָּת רְאִיָּה מְזָה לְפִי רַש"י: שָׁם בְּרַש"י ד"ה גוֹתֵן גִּזְק וְצַעַר לְיִוְרָשִׁים.

וה"ה לרפוי שְׁבֵת וּבִנְשֵׁת: וּלְפַעֲנ"ד אֲפֻשֵׁר לֹמַר דְדוֹקָא הֵנִי גִקֵּט דְמִשְׁלָם גַם אִם מַת לְפִי אֲנֻמְד רֵאשׁוֹן פִּינּוּ דְנִזְק כְּבָר גִּתְחוּיָב כְּלוּ בְשַׁעַת חֲבָלָה דְמֵאָז אִם יִמְכָּרוּ לְעַבְד גִּפְחַת דְמוֹ וְכֵן צַעַר הוּא ג"כ בְּשַׁעַת חֲבָלָה דוֹקָא אֲבָל רִיפּוּי וְשְׁבֵת שְׁאֲמַדוּהוּ לְיָמֵי חָלּוּי וְהוּא מַת בְּתוֹף אוֹתוֹן הַיָּמִים א"כ לֹא הִנְצָרֵף לְכַף וְלֹא צָרִיף לְשֵׁלָם כָּל מָה שְׁאֲמַדוּהוּ מִתְחַלָּה לְיִוְרָשִׁים וְאִף דְאֲמַרֵינוּ בַב"ק (דָּף צ"א ע"א) דְאֲמַדוּהוּ וְהִבְרִיא מְשֵׁלָם כָּל הָאֲנֻמְד הֵינּוּ מְשׁוּם דְאֲמַרֵינוּ דְרַחֲמָנָא חֵס עֲלֵי מִשְׁא"כ מַת וְכֵן בְּנִשְׁת הַמְשֵׁלָם לְפִי הַזְמַן שְׁיִלָּף בְּשׁוֹק כְּדִמּוּכַח מִהִירוּשְׁלָמִי הִבִּיאוּ הָרָא"ש בַּפ' הַחֹבֵל דְאִם הִכְהוּ עַל רֵאשׁוֹ בְּמִקּוּם שְׁאִינוּ נִרְאָה פְטוּר מִבְּנִשְׁת א"כ גַם זֶה לֹא מְשֵׁלָם לְפִי הָאֲנֻמְדָנָא אִם מַת וְלֹא הִלָּף בְּשׁוֹק: שָׁם ד"ה גִּתְפוּיָן לְהָרוּג.

הַתְּרֵאֵת סָפֵק הוּא: וְאֲפִילוּ לְמ"ד הַתְּרֵאֵת סָפֵק שְׁמָה הַתְּרֵאֵה הִכָּא מוֹדָה פִּינּוּ שְׁיֵשׁ סָפֵק אִם יוּכַל לְבוֹא כָּלֵל לִידֵי אִיסוּר וְכַמ"ש הַתּוֹס' לְקַמְן: שָׁם בַּד"ה אֲנָפְלִים לֹא מִיְחִיָּיב. דְכִמּוֹ דְקִטִּיל דְמִי: וְאִף דְרוּב יְלָדִים הַנּוֹלָדִים לֹא הָיוּ נְפָלִים מ"מ לֹא אֲזַלִּינוּ בְּתֵר רֹבָא דְהַמִּיעוּט דְנְפָלִים הָיוּ מִיעוּט דְשְׁכִיחַ כַּמִּש"כ הַתּוֹס' בְּגִזְהָ (דָּף מ"ד ע"ב) ע"ש: שָׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה לֹא הָיוּ יוֹדְעִים.

דְמַחְלָל שְׁבֵת בְּפִרְהֶסְיָא כְּכּוֹפֵר בְּעִיקָר: א"ל א"כ לְמָה לֹא הִזְהָ מְזָה רַבִּינוּ יוֹדְעֵ דְמַגְדָּף כְּמִיתָה הָא מַגְדָּף הוּא ג"כ שְׁנָה לַע"ז לַעֲנִין פּוֹשֵׁט יָדוּ בְּעִיקָר כְּדִאֲמַרֵינוּ לַעֲיִל (דָּף מ"ט ע"ב) דִּיל דַּמ"מ לֹא מִיקְרִי כּוֹפֵר בְּעִיקָר כְּמוֹ שְׁבֵת א"נ דְדוֹקָא לַעֲנִין שְׁבֵת דְכִתִּיב בִּי

מיתה הנה יודע דמיתה חמורה אית ביה דומיא דע"ז אבל לענן מגדף לא נאמר אפתי מיתה פלל לגביה לא: שם ד"ה נחד אמדוהו.

ליהוי פתיבי מיתות שוגגין: עיין במהרש"ל שהקשה למה לא הקשו התוספות קושיתם אברייתא דלקמן דקתני אומדין אותו אומד שני לממון. וי"ל לפי מה שכ' התוס' לקמן (דע"ט ע"א) בד"ה ומפקא מדרבנן דאיפא תנאי דפליגי אתנא דבי חזקת דמניה ילפינן דתיבי מיתות שוגגין פטורין בכתובות (דל"ה ע"א) רק דפריד שם מהך ברייתא דחזקת' לר' יוחנן משום דחשיב עיקר א"כ י"ל דאברייתא לא הוקשה להתוס' די"ל דאתנא כמ"ד חייבי מיתות שוגגין חייבין אבל ארש"י הוקשה להם למה פ"א אליבא דהלכתא פה ולכן גם לפי רש"י לא הקשו רק בלשון קצת קשה משום די"ל דרש"י פירש פן ע"פ ברייתא דלקמן.

וביישוב עיקר קושית התוס' לפי רש"י י"ל פיון דגם התוס' לא הקשו אלא משום דהא דפטור ממיתה לא מן הדין אלא משום דנצא מב"ד זכאי דאי מן הדין פטור א"כ לא המית פלל ולא חשבינן לי לחייבי מיתות לפוטרו ממון ונהרי רש"י כתב לקמן בד"ה לחיים אין אומדין אותו למיתה דאמרינן מחמת חולי אחר שפא עליו הכבידה הפכה א"כ אין לו דין מיתה פלל ולא שייך לפוטרו מפח חייבי מיתות שוגגין: שם דף ע"ט ע"א ברש"י ד"ה הא נתפנין.

דלא תימא ר"ש פוטר אכולהו: עיין במהרש"א שהקשה דאפתי לא לימא אפילו נתפנין להרוג ומטעם זה תירץ דלא כפי רש"י גם בלא"ה קשה דא"כ די"ל דר"ש פוטר אכולהו קאי א"כ מעיקרא מאי קשיא לי דלמא ר"ש פוטר ונ"ל דמעיקרא מקודם שידעו דמדיוק דרישא מוכח דנתפנין להרוג את זה ונהרג את זה מיחייב לא הוי מצי לתרץ אי הוי תני ר"ש פוטר ה"א דקאי גם אנתפנין להכות על מתניו דמהיכי תיתי לומר פן פיון שת"ק נקט חייב בכל א' בפני עצמו א"כ פטור דר"ש ג"כ הו"ל למיתני בכל אחד בפני עצמו או דה"ל לכללינהו גם בחיוב דת"ק אבל השתא דמתרץ דגם מדיוקא דרישא מוכח דלא פרוש ואעפ"כ נטר ר"ש לפלוג עד הסיפא והינינו ע"כ משום דרצה למיתני פטור נדא אכולהו קאמר שפיר דה"א אי הוי קתני ר"ש פוטר דגם אנתפנין להכות על מתניו קאי אף דאפתי מנ"ל דר"ש גם אדיוקא דרישא פליג דלמא באמת לא קאי רק אסיפא דקתני בפי' אף דזה מוכח מפח אפי' דקתני ולכן ע"כ נקט אפילו נתפנין דאל"כ הי' קשה פקושית הש"ס דליתני ר"ש פוטר וא"ל דבאמת ליתני הכי דאהא מתרץ רש"י דה"א דגם אנתפנין להכות על מתניו פליג: שם בד"ה לא צריכא.

והא ליכא למילף מני' פרוכא דמיא: ק"ק מהיכי תיתי לומר דחד יתיה פרוכא משום קבוע הא הרוך שפנגדו גם פן הוא קבוע וי"ל דכיון דמשום קבוע אמרינן דהא' נחשב כה' והט' נחשבים ג"כ כה' הרי שגורעין מהרוך ומוסיפין אהמיעוט משום להקל בדיני נפשות א"כ דלמא מטעם זה אמרינן ג"כ דהמיעוט יש לו דין רוב ונפ"מ לענן איסורא לפי שיטת רש"י בקדושין (דף ע"ג) דספק דאורייתא מן התורה לחומרא א"כ בתשע חנויות מוכרות בשר נבילה וא' שחוטה אמרינן כל קבוע כמחצה על מחצה דמי ואסור אבל אי להקל אמרינן דבקבוע המיעוט יחשב פרוך יהי' מותר: שם בא"ד.

ואמאי פטור הא רבא דישראל ניהו: א"ל דא"כ לעיל (דף ס"ט ע"א) דטרח להביא ראיה דהולכין בדנ"פ אחר הרוב להחמיר תיפוק ליה מדאצטריה קרא דנארב לו לזורק אבן לגו די"ל דנדאי ברבא דאיתא קמן הולכין אחר הרוב דכן מוכח מדדנן לחיוב ע"פ רבא דסנהדרין והכא ג"כ הוי רבא דאיתא קמן ולעיל לא איירי רק לענן רבא דליתא קמן וכן חלקו גם התוס' לעיל (דף ג' ע"ב) ע"ש: שם בא"ד.

ורבנן אית להו נתפונן לזה והרג לזה חייב: א"ל דאפתי מנ"ל לרבנן להוכיח דקבוע כמחצה על מחצה דמי מדפטור זורק אבן לגו דלמא הטעם דלא נתפונן לזה שהרג ובאמת יוכיחו מזה דנתפונן לזה והרג לזה פטור די"ל דרבנן סברי דונתת נפש תחת נפש ממש קאמר ודלא פרבי דאמר ממון וא"כ ע"כ מוכח מזה דנתפונן לזה והרג לזה חייב בא וכדאמרין לקמן: שם בתוספות ד"ה א"נ פלגא ופלגא.

פטרינן לי' מטעמא דלאו שמה התראה: עיין בשט"מ בב"ק ובכתובות שתייר ע"ז בשם הר"א מגרמינא דאי לאו דספק נפשות להקל לא הוי חשבין לי' לספק אלא לנדאי פיון דסיפקא לחומרא ואז אפילו התראת ספק לא הוי: שם בא"ד.

אבל הכא בזורק אבן לגו: א"ל דמה בכך דבהכי כ"ע אית להו דלא שמה התראה דאפתי לימא הטעם משום התראת ספק וכמו שהקשו התוס' למ"ד דהתראת ספק לאו שמה התראה די"ל דהכי קאמרי דנדאי משום התראת ספק אין חילוק בין יודע בנדאי שיכול לבוא לידי איסור ללא יכול דמנ"ל דבכה"ג לא יחשב התראה פיון דלית לי' להך מ"ד דרשה דמפות (דף ט"ו ע"א) לענן התראת ספק רק אהא שהקשו למ"ד שמה התראה מאי מהני דספק נפשות להקל הא גם שם הוי ספק נפשות ואהא תירצו וחילקו בכך דהכא הוי ספק נפשות מעליא ולכן פטור גם למ"ד ה"ס שמה התראה: שם בד"ה וכל קבוע כמחצה.

וי"ל דיש לפרש לר"ש: בנה אפתי קושיתם לתנא דבי חזקת' לא מתורצת וע"כ צ"ל כמו שהביא בשט"מ בב"ק ובכתובות בשם גדולי ראשונים דתנא דבי חזקת' יליף פן מוקם עליו ומתפונן מנארב לו והם מתרצים גם לר"ש פן והא דלא ניחא להו להתוס' לתרץ גם לר"ש הכי אף דע"כ לתנא דבי חזקת' צ"ל פן.

י"ל דלכאורה קשה לר"ש דאית לי' גז"ש דרבי נתינה נתינה לפי תי' הש"ס ל"ל הך גז"ש הא ע"כ איירי קרא לענן ממון דלענן מיתה ליכא למימר פיון דאית לי' לר"ש מנארב לו דנתפונן לזה והרג לזה פטור ועיין במהרש"א ומהרש"ל דלהמהרש"ל י"ל אבל להמהרש"א קשה.

אכן לפי תי' התוס' דכאן א"ש דהא לפי האמת רק משם יליף ר"ש דנתפונן לזה פטור וקרא דנארב לו אתיא לקבוע ולכן ע"כ ליכא לתרץ לר"ש דיליף קבוע ונתפונן תרנונייהו מקרא דנארב לו דא"כ יקשה גז"ש דנתינה נתינה ל"ל והא בש"ס מתרץ דסבר לי' פרבי אבל לתנא דבי חזקת' דלית לי' גז"ש דנתינה נתינה דהא ס"ל דפטור ממון שפיר י"ל אליבן דיליף תרנונייהו מנארב לו וכתירוץ הראשונים: שם בד"ה ומפקא מדרבנן.

ומאי קושיא הא איכא תנאי הכא: פי' דרבא גופא קשה אהדדי דהכא קאמר דמפקא מדרבני ורבנן והתם מקשה הוא גופא ומי איכא למ"ד ואפשר לומר דלא מקשה שם אלא

לר' יוחנן דמסתמא לא חולק אחזקין שהי' רבו כמש"כ הרא"ש בפ' גיה"נ אמתניתין דשולח אדם ירד לנכרי לתרץ דעת הר"ף אלא דלישנא ומי איפא למ"ד לא משמע כן: שם בא"ד.

אבל לענין דמי נהרג ונקא פליגי: אף דמהיקשא דבי חזקין יש לפטור גם לענין הנהרג מ"מ הקא גלי קרא ונתת נפש תחת נפש דס"ל לרבי דממון הוא מגז"ש דנתינה נתינה וא"ל דהא בגיטין (דף מ"א ע"ב) בעי למימר לרבי דהיקשא וגז"ש היקשא עדיף וא"כ איך יליף הקא מגז"ש דחייב ממון אדרבא מהיקשא הל"ל דפטור ואפילו לפי דמסיק שם דלכ"ע גז"ש עדיף פבר פתבו התוס' דהיינו ונקא לענין גז"ש דלה לה פיון דעיקר שטר מזה אתיא אבל בעלמא היקשא עדיף כמסקנת הש"ס דפרק איזהו מקומן די"ל דזה שייך ונקא הקא דגז"ש אתיא למילתא אחריתא ג"כ רק דמפח אין גז"ש למחצה גילף ג"כ הך מילתא שפותר להיקשא בהא אמרינן דהיקשא עדיף אבל הקא דהגז"ש לא אתיא רק להך מילתא בזה לא שייך למימר דהיקשא עדיף דא"כ גז"ש לענין מאי נמסר ואף דשם לא אתיא ההיקשא רק להך מילתא ואעפ"כ דחייב אותו מפח אין גז"ש למחצה היקשא שאני דאדם דן מעצמו ולא נמסר מסיני ובהא אמרינן דגלי לן גז"ש דלא גילף היקשא: שם בא"ד.

לקמן משמע דאיפא תנאי: אכן לפי מה שפירש רש"י שם דהך מ"ד הם ר' יוחנן ור"ל לק"מ דאף דמסקינן שם דר"י אית לי תנא דבי חזקין וסבר חייבי מיתות שווגין פטורין מ"מ רק לרבנן אליבא דר"י סבר הכי אבל לרב דימי אליבא דר"י ע"כ לית לי תנא דבי חזקיה ונהרי סתמא דהש"ס בחולין (דף פ"א ע"ב) הוא ג"כ כרב דימי אר"י דחייבי מיתות שווגין חייבין: שם בא"ד.

דהיינו תנא דברייתא דרבי חגא מדרומא: אכן בב"ק פתבו התוס' דאית לי שפיר תנא ד"ח ומה שנקטו הקא הוא שיטת רש"י שם וכפי שיטה זו הוא ג"כ דעת הרמב"ם דפסק כר"ש משום דרב אדא בר אבהו ור' חגא מדרומא דאיתי מתניתא בדין סברי כר"ש לפי פי' רש"י בב"ק שם וכן פתב הרב המגיד בפ"ד מה' חובל ומזיק ובהא מיושבת השגת הראב"ד שם ובפ"ד מה' רוצח והכ"מ נדחק שם בה' רוצח בישוב דעת הרמב"ם ולא הנפיר פלום מהך תירוץ דה"ה שהיא נדאי שיטה היותר מחוננת לדעת הרמב"ם: שם בא"ד.

והא דלא מותיב מדר' יוחנן גופא: י"ל מדר"י גופא לא הי' יכול להקשות פיון דרב דימי אר"י לא קאמר אלא חייבי מיתות שווגין ודבר אחר ונאי ד"א יש לפירש על מלקות ובהכי מייחייב דמיתא אריכתא היא כדאמרינן בכתובות (דף ל"ח ע"ב) אבל מיתה וממון גם לר"י מיקפטר וא"כ ל"ק ממתניתין אבל פיון דתנא דבי חזקין יליף פטור ממון במיתה בשוגג מהיקשא דמכה בהמה ואין היקשא למחצה כמו דלא חלקת בין שוגג למזיד לענין ממון ה"ה ג"כ לענין פטור ממלקות וכיון דלפי תי' ר"י מוכח ממתניתין דבא על בתו כחזקין דחייבי מיתות שווגין פטורין מממון ה"ה ג"כ ממלקות לתנא ד"ח ולכן פריף שפיר מתנא ד"ח וסמך עיקר קושיותו על מתניתין דלקמן ובהכי יש ליישב ג"כ הא דלא מקשה ממתניתין דלעיל (דף ע"ב ע"א) ע"ש: שם ע"ב במתניתין אמר להן ר"ש: הא דמפרש ר"ש טעמא לענין חומרא דשריפה מסקילה ולא ג"כ לענין חומרא דחנק מהרג

י"ל דלפי המבואר לעיל (ד"נ) טעמא דרבנן דסקילה תמורה משריפה מדנתנה למגדף ועע"ז שהם פושטים ידם בעיקר וטעמא דר"ש אף דפושט ידו בעיקר עדיף מ"מ ע"כ גלי קרא דשרפה תמורה מדהוציא הפתוב ארוסה ב"כ מפלל ארוסה בת ישראל אבל לרבנן אין זה ראיה דסברי דנשואה יצאה לשריפה ולא ארוסה וטעמא דרבנן דסיניף תמור מחנק מדניתן לאנשי עיה"נ שהם עע"ז וטעמא דר"ש דסבר חנק תמור מדסבר דמדיחי עיה"נ בחנק וכח המדיח עדיף מפח הנידח אבל לרבנן אין זה ראיה דסברי מדיחי עיה"נ בסקילה ולא בחנק ולכו דוקא לענן חומרא דשריפה מסקילה הנצרה ר"ש לפרש טעמי' פינו דטעמא דרבנן טעמא דמסתבר הוא וע"כ גם ר"ש ס"ל רק דלדידן' ע"כ מוכח מב"כ נגד סברא זו לכו קאמר ראיתו מב"כ ורבנן דלא ס"ל פנותי' בב"כ לא הוצרכו להשיב על טעמא דר"ש אלא אמרו טעמם הפשוט אבל לענן חנק והרג דלא יש תרון לטעם ר"ש וטעם דרבנן זה על זה אלא כל אחד לטעמי' אגיל לפי מה דסבר במדיחי עיה"נ לא הוצרה ר"ש לפרש טעמי' וגם רבנן לא להשיב עליו: שם בגמרא הקא ברוצח שלא נגמר דינו שנתערב ברוצחים אחרים: עיני ברמב"ם (פ"ד מה' רוצח) שפתיב ע"ז שפולן פטורין ממיתה ואוסרין את פולן ולכאורה מניין לו זה דאוסרין את פולן והכ"מ כ' שם דאתיא מהא דחובשין את הרוצח בגיש ספק אם יקום ויתהלך בחוץ ואין זה ענין לכאן גם כפר העיר הלח"מ בפ' י"ד מה' סנהדרין למה הוצרה הרמב"ם להביא הך דינא דנתערב רוצח באחרים פשרים דכולן פטורין הא בגמ' קאמר דזה פשיטא ונ"ל דבלא"ה קשה עוד לישנא דר' יהודה דקאמר פונסין אותו לכיפה ופירש רש"י דמאכילין אותו לחם צר ומים לחץ ואח"כ שעורים ואין זה במשמעות לשונו דה"ל לפרש כה פמו דמפרש לקמן (דף פ"א ע"ב) ולכן נ"ל דהרמב"ם הי' מפרש הך מכניסין אותה לכיפה בפשוטו שאוסרין אותו שם לעולם כדי להרחיק את הרוצח שלא יוכל להזיק עוד ולכן גם לענן השור פתיב בה' נזקי ממון רק דכונסין אותו לכיפה עד שימותו שם ולא שמייתין אותו ע"י לחם צר ומים לחץ.

והנה בירושלמי פרק זה איתא דר' יוחנן סבר דרוצח שנתערב באחרים פשרים איירי ואח"כ הביא גם אוקימתא דשמואל ור"ל והנה לר' יוחנן ע"כ גם הך מכניסין אותו לכיפה לענן שנוורים איירי וחסורי מחסרה וכנראה בירושלמי שם ומדפטר רבנן לר' יוחנן דוקא בנתערב באחרים מעליא ולא אשמעינן חידוש טפי דאפילו באחרים שלא נגמר דינם כולם פטורים דהא נדאי אין ממייתין אותן פינו שאין גומרין דינו של אדם אלא בפניו ע"כ היינו משום דאז אין פוטרין אותן לגמרי אלא מכניסין אותן לכיפה היינו שאוסרין אותן וידוע דהלכה כר' יוחנן לגבי ר"ל ולגבי שמואל ולכן פסק הרמב"ם פנותי' וכרבנן ולכן הביא מעלי' הך דינא דנתערב באחרים פולן פטורין דהיינו דין המתנייתן אבל באחרים שלא נגמר דינן אוסרין את פולן כדמוכח מדיוקא הנ"ל: שם ברש"י ד"ה והא דתנא ד"ח.

ורבי מחייב לי' ממון: מזה משמע דרבי בכ"מ אית לי' דנתפונן לזה והרג לזה פטור ממיתה וכן מוכח ממה שכתבו התוס' לעיל דר"ש יליף מזה דפטור דסבר רבי וא"כ ק"מ מה שכתבו התוס' לקמן (ר"פ הנחנקין) בד"ה ה"א אפילו גפלים תימא א"כ היכי כו' ע"ש דע"כ קושיתם למ"ד נתפונן לזה והרג לזה חייב א"כ מאי מתרצי דה"א דגזה"כ הוא דלישלם ממון ולא ליקטל פמו לרבי הא לרבי לאו גזה"כ הוא אלא מדינא הני הכי.

וי"ל דהכי קאמרי דלפי מה שכתבו לעיל (ע"א) גם רבי ס"ל דהיקשא דתנא ד"ח לענן ממון אחר רק דבדמי נהרג מחייב דגזה"כ הוא א"כ כמו דלרבי משלם ממון מגזה"כ היכי דה"ל ל'פטר לגמרי כ"כ ה"א דמשלם הכא ממון היכא דמדינא הוי מיחייב מיתה לרבנן או היכא דהוי מ'פטר לגמרי לתנא ד"ח: שם בתוספות ד"ה מפה אדם.

מוקי להאי קרא למפה אביו: אף דלתנא ד"ח איתנא מפה אביו מאם אינו ענן דנפש כמבואר למפן (ר"פ הנחנקין) וא"כ לא מוכח דקרא גבי מפה אביו איירי כמו שכתבו התוס' באמת למפן בלשון וצ"ל דאע"ג כו' מ"מ לא ס"ד להתוס' לפרש הכי דיתורא דנפש דכתיב בפ' אמור נוקי באא"ע למפה אביו דכתיב בפ' משפטים ולכן סברו התוס' דחוקיה ס"ל ג"כ דקרא דמפה אדם למפה אביו איתנא וא"כ שפיר איתנא נפש באא"ע לקרא דסמיה ל'.

אכן ק"ל דלפ"ז דלחזקת' ג"כ קרא במפה אביו איירי א"כ בלא דרף ירידה שהקשו התוס' קשה מנתכונן לאינו מתכונן דאיך שינוי זה במפה אביו דאי לא נתכונן לחבול באביו אלא באחר היינו שוגג פיון דבאחר אין חיוב בתפלה כלל ואי נתכונן להכות אחר מפת מנת וחבל באביו א"כ דייק בש"ס מניה דרבנן פליגי אחזקת' דלמא רבנן ג"כ מודו בהא דרק לענן רוצח גלי רחמנא ונתת נפש תחת נפש דחייב נתכונן לזה והרג לזה ולא לענן מפה אביו שהוא שם אחר והתראה אחרת דאטו נתכונן לקצות אילן בשפת ממחנך והרג בהפאה זו את האדם מחייב לרבנן וה"ה גם כאן לא מיחייב ואפשר דהתוס' באמת הוו מצו להקשות גם מזה ולא נקטו דרף עלי' אף דהוי סיפא דמילתא דתנא דבי חזקיה פיון דהקושיא יותר פשוט מזה ובתירוצי התוספות מתורץ גם כן מלא נתכונן: שם בא"ד.

וי"ל דהיקשא לאו מהאי קרא נפקא: לכאורה לישנא דתנא ד"ח מוכח כן דנקט מפה אדם קודם מפה בהמה ולכאורה מפה בהמה ה"ל להקדים פיון דהוא עיקר ומנ' ילפינן מפה אדם ועוד דמוקדם בקרא אבל אי מקרא דנאיש פי יפה יליף א"ש דשם מפה אדם כתיב ברישא: שם בא"ד.

ומיהו בפ' הנחנקין משמע: לכאורה בפ' מוכח שם כן ולמה נקטו התוס' בלשון משמע וי"ל דאף דקאמר שם דהיקשא דמפה אדם ומפה בהמה לתנא ד"ח איתנא מ"מ יש לפרש דהכי קאמר כמו דתנא ד"ח דריש קרא דמפה אדם דרוצח לפטור חייבי מיתות שוגגין דרוצח גם לענן מפה אדם דאביו ס"ל דאיתנא להכי דהיינו לפטור ח"מ שוגגין דמפה אביו רק דלישנא דהש"ס יהיה דחוק לפ"ז וגם הוי מצרכינן טעמא למה דצריף ב' קראי גבי אביו וגבי רוצח והיינו דכתבו התוס' דברי' פ' הנחנקין משמע: שם בא"ד.

ומיהו קשה דבמסקנא: עיין במהרש"א ששהקשה דהא מסקנא זו שלא אליבא דתנא ד"ח אזלא ולפענ"ד פי' התוס' כף הוא דכיון דתירצו דרק בתחלה דדייק חבורה באביו מדלא כתיב ומת ולכן מוקי במפה אביו אבל במסקנא דאית ל' קרא דנפש למפה אביו מוקמינן מפה אדם ברוצח אעפ"י דלא כתיב ומת בו.

ועל זה הקשו הא ע"כ גם לפי המסקנא מוקמינן קרא דמפה אדם מסברא למפה אביו כדמוכח להך מ"ד דסבר מותר להקיש דם לאביו ובהכי ודאי לא פליג תנא ד"ח אי לפי המסקנא אמרינן דסתם מפה הוא מיתה או לא: שם בא"ד.

וצ"ל דמייירי בין במפה אביו: א"ל דהא השתא אליבא דתנא ד"ח קנימינו ולענו מאי איירי במפה אביו דהא ליפא למימר דאתיא להיתר היקוז דם לאביו דהא לקמן משמע דדוקא מאן דפליג אתנא ד"ח סבר פן די"ל דאתיא פי היכי דנוקמי יתורא דנפש דכתיב באותה פרשה עליו דאילא הוי פתיב באותה פרשה מפה אביו ג"כ מהיכי פתימי לאוקמי יתורא אמפה אביו דוקא דלמא איש אתרינא וא"ל ג"כ באמת למה לא דרשינו לתנא ד"ח ג"כ היקשא למקוז דם לאביו פינו דקרא בתרתי איירי די"ל דדוקא לענו משמעו דקרא דאיירי בתרתי איפא הוכחה וכמש"כ התוס' אבל לא לענו היקשא דאי נדרוש היקש לענו רוצח מנ"ל לדרוש ג"כ לענו מפה אביו דב' היקשים שאינם שוין לא שנייה למידרשינהו מחד קרא ולכן חזקי' ע"כ יליף היתר הקוזה מןאבהב' לרעה פמוה פאידיה תנא דלקמן ר"פ הגנזקין ובהכי א"ש מאי דקשא לכאורה מ"ט דמ"ד דפליג אתנא ד"ח לענו חייבי מיתות שוגגין הא היקש אדם דן מעצמו דהשתא י"ל דסבר פאידיה מ"ד דלא יליף היתר הקוזה מןאבהב' לרעה ולכן צריה היקשא להו דרשא ולא לתנא ד"ח: שם בד"ה בין שוגג למזיד.

אבל באלו נערות מוכחא סוגיא פמו שפירשתי: ולפענ"ד אפשר ליישב שיטת האומרים בהיקפה לפי מה שפכתבו התוס' גופא בכתובות (דל"ז ע"א) דנדאי דרה עלי קיל מדרה ירידה רק דלענו אי יש לו פפרה בממון בהרג במזיד ה"א דיותר סברא בדרה ירידה פינו דמצינו לו פפרה בשוגג ג"כ ולא בדרה עליה דאין לו פפרה בשוגג ואהא קאמר שם דהו דרשה ג"כ מתנא ד"ח נפקא פמו דלא מחלקינו לענו ממון אחר בהדי מיתה וגלות בין דרה עליה לירידה ה"ה ג"כ לענו פדייה וכמש"כ רש"י שם אבל לענו ממון אחר בהדי מיתה או גלות משום ב' רשעיות נדאי יותר סברא לפטור בדרה ירידה מבדרה עליה משום דבדרה ירידה איפא פבר עונש דגלות ודמי לב' רשעיות משא"כ בדרה עליה דליפא גלות וגם משום דד"ע אונס הוא כמש"כ התוס' שם וד"י שוגג ועיקר פטור ממון ממזיד אתיא ויותר קרוב שוגג למזיד מאונס ולכן לענו פטור ממון אחר ילפינו דרה עליה מדרה ירידה: שם בתוספות ד"ה בשור שלא נגמר דינו.

אמר ימותו פולן: אף שיש לפרש האי ימותו פולן שמניחין אותן למות ולא שמייתו אותן בימים וכהו מכניסין אותו לכיפה דר"י ומתניתן ר"י היא מ"מ אפשר דלא ניחא להו להתוס' לאוקמי מתניתן דשם כר' יהודה שלא אליבא דהילכתא: שם בא"ד לא חש למיזק: אכן ממה שהבאנו לעיל בשם הירושלמי דר' יוחנן באמת מתרץ פן דבנתערב באחרים פשרים איירי ע"כ אין מלשון פטורים ראיה נגד דעת ריב"ם אכן מהא דרבא לקמן ל"ק על ר"ת דהא שם ג"כ ליפא רק חד בר חיובא ואעפ"כ קתני פטורין דהתם אין לא צד חיוב יותר מחבירו שנייה שפיר לשון פטורים משא"כ הוה דהאחד חייב נדאי והאחרים נדאי פטורין לא שנייה רק לשון פטור על האחד: שם בא"ד.

משמע דבהווא ענינא דאוקמי: ולשיטת ריב"ם י"ל בזה דאדרבה מזה ראיה לגירסתו דלשיטת ר"ת דאיירי בבהמה פמו באדם לא הול"ל אלא באדם כ"ע לא פליגי פי פליגי בשור רבנו סברי כו': שם בא"ד.

בנגמר דינו הי' אומר ת"ל: פי' בזה מתרץ ר"ת קושית הריב"ם דלכך התם פולם ימותו דלא שנייה נכבשינהו דגזירה שפא יבואו י' פהנים בב"א אבל הוה לא שנייה פן ואף דהתם

בזבחים מסיק דעיקר טעם שְׁמָא יקח מן הקבוע וְזֶה שֵׁינָהּ גַם פֶּאֶן מ"מ ר"ל י"ל דְּלֹא ס"ל רק טעם ראשון ולא איִכְפֹּת לִי בְּמֵאֵי דְפָרִיף שֵׁם אֱלֹא מַעֲתָה בְּמַגִּיסָא אֲסִירִי וְלִכְּוֹן נְקֻטוּ הַתּוֹס' לְקַמְוֹן תִּירוּץ דְּגִזְזִירָה שְׁמָא יִבְנָאוּ עֲשָׂרָה פְּהֵגִים: שֵׁם בַּא"ד.

אֱלֹא וְדֵאֵי אֲתִי לֹאִיחְלוּפִי בְּאָדָם וְעֵבִיד הִיכְרָא: וְהָא דְעֵבְדִּינֵן הַכְּנֹסַת כִּיפָה וְלֹא חִיָּישִׁינֵן דְּאֲתִי לֹאִיחְלוּפִי בְּאָדָם לַעֲשׂוֹת גַּם בּוּ הַכְּנֹסַת כִּיפָה י"ל דְּוִדֵּאֵי בְּבַהֲמָה אִין חִילוּק בֵּין הַכְּנֹסַת כִּיפָה לְמִיתָה בְּקוּפִיץ דְּכִינֵן דְּאִין פֶּאֶן דִּין סְקִילָה דְעֲלִיָּה אֲמָרָה תּוֹרָה דְכַמִּיתַת הַבְּעֵלִים פֶּה מִיתַת הַשּׁוֹר וְלֹא מְמִיתִין לַשּׁוֹר רַק מְשׁוּם וּבְעֵרְתָּ הֶרַע כ"כ מוֹתֵר לְהוֹרְגוּ בְּקוּפִיץ כְּמוֹ בְּכִיפָה וַא"כ מַה שְׁהוֹרְגִין בְּכִיפָה שְׁפִיר הוּא הִיכְרָ דְלִיכָא פֶּה דִּין דּוּבְעֵרַת הֶרַע בְּאָדָם ג"כ לְהוֹרְגוּ בְּהַכְּנֹסַת כִּיפָה דַּא"כ בְּשׁוֹר ל"ל לַצֵּעֵר בַּע"ח וְלִטְנַף חֲצִירוֹ יִהְרֵגוּ אוֹתוֹ בְּעֵרִיפָה אֱלֹא ע"כ מְשׁוּם דְּאִזְוּ ה"א דְּאִיכָא גַם דִּין וּבְעֵרְתָּ בְּאָדָם לְהוֹרְגוּ בְּהַכְּנֹסַת כִּיפָה: שֵׁם בַּא"ד.

אֲבָל בְּמַתְנֵינֵן דְּזַבְחִים חִיָּישִׁינֵן לְתַקְלָה טְפִי: בְּפִשְׁטוֹת הוּי מְצִי לְחַלְקָא לְפִי מַה דְּאֲמַרִּינֵן בְּכַמָּה דְּזַבְחֵי דְּאִיסוּר פֶּרַת חֲמוֹר מְאִיסוּר לָאו וַא"כ הֵכָא אִם יִטְעָה וַיִּשְׁחַט שׁוֹר הַנֶּסְקָל שְׁנַגְמַר דִּינוֹ לִיכָא אִיסוּרָא וְאִפִּילוּ יִאכְלֵנוּ לִיכָא רַק אִיסוּר לָאו אֲבָל הֵתָם פְּשִׁישְׁחוּט א' מִן הַתַּעֲרוּבוֹת וְהוּא מִן הַמְּוֹקְדָשִׁין עוֹבֵר אֱלֹא דְכַרְתָּ שֶׁל שְׁחוּטֵי חוּץ וְלִכְּוֹן גְּזָרִינֵן הֵתָם טְפִי וּבִיּוֹתֵר קֶשֶׁה פִּינֵן דְּמַה שְׁפִתְבוּ הַתּוֹס' לְקַמְוֹן דְּהַזִּיד בְּמַעֲיִלָה בְּמִיתָה לֹא שֵׁינָהּ רַק גְּבִי אֲכִילָה כְּמוֹ שְׁפִתְבוּ הַתּוֹס' בְּפִסְחִים (דל"ג ע"א) וְהֵרִי אֲכִילָה לֹא שֵׁינָהּ רַק אַחַר שְׁחִיטָה וּמְשַׁעַת שְׁחִיטָה כְּבָר עֹבֵר אֲשַׁחוּטֵי חוּץ וצ"ע: שֵׁם בַּא"ד.

לְפִי שְׂאִינֵן כְּדִרְךָ הַנְּאֻתוֹ: מְזַה מְשַׁמַּע דְּבְּמְוֹקְדָשִׁין מוֹעֲלִין אִפִּילוּ שְׁלֹא כְּדִרְךָ הַנְּאֻתֵן וצ"ע מְמַה שְׁפִתְבוּ הַתּוֹס' בְּפִסְחִים (דכ"ו רע"א) דְּאִין מוֹעֲלִין רַק כְּדִרְךָ הַנְּאֻתֵן ע"ש: שֵׁם בַּא"ד. פֶּגוֹן רֶכֶב עַל גְּבִי הַשּׁוֹר: הַנְּצָרְכוּ לְזַה דְּבָא חֲבִירוֹ וְרֶכֶב דְּלִכְאוּרָה שֵׁינָהּ יוֹתֵר תַּקְלָה בְּשׁוּה"נ מִבְּמְוֹקְדָשִׁין דְּבְּשׁוּה"נ בְּכָל פַּעַם שְׁנֵהֲנָה עוֹבֵר אֲבָל בְּהַקְדָּשׁ הַרְאֵשׁוֹן שְׁנֵהֲנָה מְעַל וַיִּצָּא לְחֻלִּין עַל יְדוֹ וְשׁוּב אִין בּוּ אִיסוּר מְעִילָה כָּלֵל לְכָף הַנְּצָרְכוּ הַתּוֹס' לְפָרֵשׁ דְּגַם חֲבִירוֹ מְעַל דְּהָא דְּאִין מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל הוּא דְּוֹקָא בְּקִדְשֵׁי בְּדִק הַבַּיִת וְלֹא בְּקִדְשֵׁי מִזְבֵּחַ וְכַדְאֲמַרִּינֵן בְּמַעֲיִלָה (דף י"ט ע"ב) ע"ש: שֵׁם בַּא"ד.

וּסְמִיכָה עַל גְּבִי רֹאשׁ גְּדִי וְטָלָה: הַנְּצָרְכוּ לְזַה מְשׁוּם דְּהֵתָם בְּמַתְנֵינֵן דְּכָל הַזְּבָחִים קִתְנֵי שׁוּה"נ וְחֻטְאֵת הַמַּתָּה שְׁנַתְעַרְבוּ בֵּין הַזְּבָחִים וּבְשׁוּה"נ לֹא שֵׁינָהּ תַּעֲרוּבוֹת רַק בְּתוֹךְ שְׁוֹנֵרִים אַחֲרֵים פֶּגוֹן שְׁלָמִים וְעוֹלוֹת דְּשֵׁיכִי בְּהוּ שְׁוֹנֵרִים אֲבָל חֻטְאֵת דְּלֹא שֵׁינָהּ רַק גְּבִי גְדִיִּים וְטָלָאִים דְּמַהֲם נַעֲשָׂה חֻטְאֵת דְּפָר הַעֲלָם דְּבָר וּפָר פֶּהֵן מְשִׁיחַ לֹא שְׁכִיחַ וְגַם לֹא מִיָּתִי רַק אֲחֵד וְלֹא שֵׁינָהּ בְּהוּ תַּעֲרוּבוֹת א' בְּאֵלָף דְּקִתְנֵי הֵתָם וּבְגְדִיִּים וְטָלָאִים לֹא שֵׁינָהּ תַּקְלָה דְּרִכִּיבָה דְּאִין שֵׁינָהּ רִכִּיבָה בְּהֵם לְהִכִּי הַנְּצָרְכוּ הַתּוֹס' לְמַצּוֹא תַּקְלָה אַחֲרַת בְּהֵם דְּהֵינֵנוּ סְמִיכָה: שֵׁם בַּא"ד.

וְחֻלְב מְוֹקְדָשִׁין עַל גְּבִי מַכְתּוֹ: עֵינֵן בְּמַהֲרָשׁ"א שְׁהַקְשָׁה דְּהָא מַחֲזִיִּים לֹא שֵׁינָהּ חֻלְב וְלִכְאוּרָה הִנֵּה נ"ל דְּחֻלְב גְּרַסִּינֵן וְלֹא חֻלְב דְּאֲמַרִּינֵן בְּמַעֲיִלָה (די"ב ע"ב) דְּחֻלְב מְוֹקְדָשִׁין וּבִיָּצִי תּוֹרִין לֹא נִהְיִין וְלֹא מוֹעֲלִין וַא"כ יֵשׁ אִיסוּר דְּרַבְּנֵן פְּשִׁנְהֵנָה מְמַנָּה בְּהַקְדָּשׁ וּבְשׁוּה"נ מוֹתֵר לְגַמְרֵי וַא"ע מְצִאתִי כֵּן בְּבִרְכַת הַזְּבָח בְּזַבְחִים אֲכֵן אִי נִימָא דְּחֻשְׁבִּינֵן לְתַקְלָה גַם בְּשַׁעוֹבֵר אִיסוּר דְּרַבְּנֵן בַּלֵּא"ה י"ל דְּלַעוֹלָם כְּוֹנוֹ הַתּוֹס' לְחֻלְב וְאִיכָא תַּקְלָה בְּשִׁשְׁחָטוּ

דבשוה"נ מותר ובמקדשיו אף דאין מועלין אחר שחיטה פינו שפאסרו משום שחוטאי חוץ דיצאו מידי מעילה פדאמרין במעילה (דף ב' ע"ב) לענין קדשים שמתו או נפסלו בפאר פסול דאם עלו ירדו אז אין בהם מעילה מדאורייתא מ"מ מועלין מדרבנן ואפתי עובר אאיסורא דרבנן ודמי לחלב המוקדשין: שם בא"ד.

דהזיד במעילה במיתה: ק"ק הא רק רבי ס"ל הכי לקמן (דף פ"ד ע"א) ורבנן פליגי וסברי דרק באזהרה איפא וכוונתיהו פסקינן ואיהו יתכן דמתניתין דשם סברי הכי ותהיה כרבי ודלא פהלקתא: שם בא"ד.

אמאי לא תקינו רבנן בהו מיתה: עיין במהרש"א שחקוקשה לו הא פבר פתבו התוס' לעיל דלא ממיתין דלא לייתי לאחלופי באדם ומה שמתירץ לא נתברר לי דהא ליפא תירוץ אחר בזה דנימא דלא אליבא דהו תירוץא אזלי התוס' הכא.

אכן דעתם נלפענ"ד דלעיל הקשו התוס' דנכבשינהו דניידי וכוה שייך דין מיתה גם באדם דין תורה דהא אזלינן בתר רובא בדיני נפשות ורק משום שפא יקח מן הקבוע אין ממיתין לאדם שפירש וכמו שכתב המהרש"א גופי' לעיל או מטעם אחר עכ"פ פינו דמזכרין לטעם למה אין ממיתין לאדם א"כ אין דין פטורו פשוט כ"כ ושייך שפיר למיגזר שלא יטעו ב"ד הבאים אחריהם לאחלופי באדם אבל הכא לא איירי בפירש רק בנוטל מן הקבוע וכינון דכל קבוע פמחצה על מחצה דמי וספק נפשות להקל לא שייך למיגזר דיטעו גם אדם פן דדבר זה פשוט לכל דפטור ורק משום דהם איסורי הנאה מטעם ספק איסורא לחומרא נימא דיהא מוטל על ב"ד להורגם פי היכי דלא לייתי לידי תקלה אף דלא הוי תקלה כ"כ כמו גבי מוקדשין: שם בא"ד.

ולא תקינו להו מיתה: ק"ק הא לא אמרינן התם רק דאין צריכים להמיתן עד שידונם הב"ד כדי לסלק המזיק במהרה אבל פשיטא אם לא הומתו ע"י אחר צריכים הב"ד להמיתם דמי גרעו משור וא"כ עכ"פ ימותו שם וא"כ מה ענין זה לכאן דפטורין לגמרי: שם בא"ד.

אבל בשונורים אותן שיש לתלות: הוצרכו לזה דלא יקשה ל"ל דנקט דין זה באדם דוקא לנקוט אפילו בשונורים דפטורין וכש"כ אדם ותרצו דבשונורים כה"ג דהיינו אם אחד מוחזק בנגיחות ואחד לא כמו הו דאבא חלפתא חייב המוחזק בנגיחות ועיין במהרש"ל ומהרש"א שנדחקו ליישב לדעת ר"ת הא דקאמרינן ושור שנגמר דינו שנתערב בשונורים אחרים סוקלין אותן ולא אמרינן נכבשינהו דניידי ולפענ"ד לק"מ לפי מה שכתבתי לעיל דודאי לפי טעם דגזירה דשפא יקח מן הקבוע לא שייך נכבשינהו ורק ר"ל סבר לפי דעת ר"ת פתירוץ קמא דנבחים דהטעם שפא יבואו י' פהגים בב"א וזה לא שייך פאן רק דזה שייך דוקא לר"ל אבל לא לרבא דקאמר התם בפירוש הטעם דשפא יקח מן הקבוע נהרי הכא רבא הוא דמתירץ הכי דאיירי בשור שנתערב בשונורים מעליא ולרבא לשיטתו ודאי גם לר"ת לא אמרינן נכבשינהו דניידי: שם בא"ד.

ומשום ובערת הרע מקרבה: אף דובערת הרע לא פתיב גבי שור רק גבי אדם מ"מ גם לענין שור מיייתין ליה בחולין (דף ק"מ ע"א): שם בא"ד. ונבילה אסורה באכילה מוכחת פן: פירוש פינו דאיה"נ אתיא מלא יאכל את בשורו וזה דרשינן שם דעבדי' פעין בשור

דְּשִׁחְטִיהָ אֲסוּר א"כ לֹא אֶמְרִינָן רַק הֵיכָא דְנִסְקָל אוּ הֵיכָא שְׁשִׁחְטוּ וְלֹא בְּחַיִּים וְאִף דָּאֵי
לְפִינָן אִיהִ"נ מְבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי לְכַאוּרָה גַם מְחַיִּים בְּכֹל מ"מ מוּכָח דְּלֹא אֶמְרִינָן כּוֹן דַּאֲל"כ
מֵאֵי פְּרִיָּה שֵׁם בְּעַל הַשּׁוֹר נָקִי ל"ל כִּינּוּן דְּגִלְיָה אִיסוּר אֲכִילָה וְהִנָּאָה מְלֹא יֹאכֵל הָא
אִינְצִטְרִיָּה אִיסוּר הִנָּאָה מְחַיִּים דְּלֹא שְׁיִיָּה לְאַסוּר מְלֹא יֹאכֵל אֲלֵא וְדָאֵי דְפְּשִׁיטָא לְהַש"ס
דְּשׁוּה"נ לֹא נֶאֱסַר מְחַיִּים: שֵׁם בַּא"ד.

דְּשׁוֹר הַנִּסְקָל אִינוּ נֶאֱסַר מְחַיִּים: (בב"ק דף כ"ט ע"ב) אֶמְרִינָן ב' דְּבָרִים אֵינָן בְּרִשׁוּתוֹ
שֶׁל אָדָם וְעֲשָׂאָן הַפְּתוּב כְּאֵלוֹ הֵן בְּרִשׁוּתוֹ בּוֹר בַּר"ה וְחֲמִיץ מו' שְׁעוֹת וְלִמְעַלָּה וְהַקְּשָׁה
שֵׁם בִּשְׁט"מ בְּשֵׁם ר"י מוּוִינָא דְלִקְחָשׁב נְמִי שׁוֹר הַמוּעֵד בְּהַדְיָהוּ דְאִיסוּר בְּהִנָּאָה וַאֲל"כ
אִינוּ בְּרִשׁוּתוֹ שֶׁל הַבְּעָלִים וַאֲעַפ"כ עֲשָׂאוּ הַפְּתוּב כְּאֵלוֹ הוּא בְּרִשׁוּתוֹ ע"ש שְׁהַנִּיחַ בַּצ"ע
וְלִשְׁיטת הַר"ת א"ש דְּכָל מַה שְׁעֲשָׂאוּ הַפְּתוּב כְּאֵלוֹ הוּא בְּרִשׁוּתוֹ הֵינָנו בְּשְׁעוֹד הַשּׁוֹר
בְּחַיִּים וּמְחַיִּים לֹא נֶאֱסַר לְדַעַת ר"ת וְלְכַאוּרָה מְזָה רְאִיָּה לְשִׁיטת הַר"ת ו'ל: שֵׁם בַּא"ד.

וְהָרִי רוּבֵעַ וְנֶרְבֵעַ שְׁנֶאֱסַר מְחַיִּים: בְּיָאוּר דְּבָרֵיהֶם עֵינָן בְּקַדוּשִׁין וְהָא דְפְּשִׁיטָא לִיה דְּרוּבֵעַ
וְנֶרְבֵעַ נֶאֱסַר ג"כ אַחַר שְׁנַגְמַר דִּינוֹ אִף דְּלֹא כְּתִיב רַק גְּבִי שׁוּה"נ שְׁהַמִּית אֶת הָאָדָם
דְּמַקְרָא דְּוֹלָא יֹאכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ אֲתִיָּא אִיסוּר דְּלֵאחַר גְּמַר דִּין כְּמַבּוּאָר בְּשִׁמְעָתָא דְּסַקוּל
סְקָל י"ל דְּנֶפְקָא בְּמַה מְצִינּוּ מְשׁוּה"נ וְכֹן כְּתִב הָרִיטְב"א בְּקַדוּשִׁין שֵׁם.

אֲכֹן ק"ק כִּינּוּן דְּדִין סְקִילָה בְּרוּבֵעַ וְנֶרְבֵעַ מֵהִיקָשָׁא דְּבַהֲמָה לְאִשָּׁה וְדְשׁוּכָב לְנִשְׁכָּב אֲתִיָּא
א"כ לֹא נֶאֱסַר רַק לְאַחַר סְקִילָה כְּמוֹ בְּאָדָם דְּאֶמְרִינָן בְּעַרְכִּין (דף ד' ע"ב) דְּזוֹ מִיתָתָהּ
אוֹסְרָתָהּ ע"ש דְּהָא אִין הִיקָשׁ לְמַחְצָה וְעַדִּיפָא הִיקָשׁ מִמָּה מְצִינּוּ: שֵׁם בַּא"ד.

הֵינָנו מְשׁוּם דְּאִיסוּר לְעַנּוֹת דִּינוֹ: זֶהוּ כְּדַעַת הָרַאב"ד אֲבָל לְפִי דַעַת הָרַמְבַּ"ם בְּפִי"א מַה
נָזְקִי מְמוֹן לֹא שְׁיִיָּה גְּבִי שׁוֹר מְשׁוּם עֵינּוּי הַדִּין ע"ש: שֵׁם בַּא"ד שְׁיִיכּוּל לְמוּכָרוֹ לְרַפְּנוֹב
עָלָיו: וְאִף דְּכִבְּר הִבִּיאוּ הַתּוֹס' לְעִיל הָאֵי דַב"ק דְּמַכְרוּ אִינוּ מְכוּר י"ל דְּהִתָּם לֹא קְאָמְרִינָן
הָכִי רַק לְעֵינָן שְׂאָר מִלֵּי וְלֹא לְעֵינָן דְּלֹא שְׁיִיָּה בִי עֵינּוּי הַדִּין אֲבָל לְפִי הָא טַעְמָא שְׁמַכְרוּ
אִינוּ מְכוּר מְשׁוּם דְּאִין לוֹ בְּעָלִים וְדָאֵי יְקָשָׁה כְּקוּשִׁית הַתּוֹס' עַל ר"ל וְהֵינָנו שְׁפַתְבוּ
שְׁפִירוּשׁ זֶה לֹא יִתְכּוֹן אֲכֹן בְּכַתּוּבוֹת שֵׁם כְּתִבוּ טַעַם אַחַר לְחַלְק בֵּין קְדָשִׁים לְחוּלִין ע"ש:
שֵׁם בַּא"ד.

מְטַעַם כָּל דְּפָרִישׁ מְרֻבָּא פְּרִישׁ: אִף שְׁכָבָר כְּתִבוּ דְּלֹא שְׁיִיָּה לּוֹמַר כּוֹן מְשׁוּם גְּזִירָה שְׁמָא
יְקַח מִן הַקְּבוּעַ הַשְּׁתָא אִהָא קָאֵי אִמָּה שְׁתִּירְצוּ לִינְשִׁב שִׁיטת ר"ת דְּשָׁאנִי ב"ח כִּינּוּן
שְׁאָפְשָׁר ע"י נְכַבְּשִׁינָהוּ דְּנִינְדִי וַאֲל"כ ע"כ הָא דְּלֹא שְׁרִינָן בְּזַבְּחִים ע"י נְכַבְּשִׁינָהוּ מְשׁוּם
גְּזִירָה דְּשָׁמָא יְקַח מִן הַקְּבוּעַ הַשְּׁתָא מְשׁוּם דְּמַחְלִקִינָן בֵּין חוּלִין לְקְדָשִׁים וְאִהָא הַקְּשׁוֹ
אִפְתִּי יָרְעוּ עַד שְׁיִסְתָּאבוּ וַאֲל"כ אִין לְהֶם עוֹד דִּין קְדָשִׁים וּמִינְשִׁתְרִי מְטַעַם כָּל דְּפָרִישׁ: שֵׁם
דף פ' ע"א בְּרַש"י ד"ה אֵי הָכִי.

דְּהֵנִי אַחֲרִים דְּמַתְנִיתִן רוּצְחִים נִינְהוּ: הָא דְּפָרִישׁ כּוֹן הוּא לְשִׁמוּאֵל אֲבָל לַר"ל לֹא צָרִיָּה
לְהָא פִּירוּשָׁא דְּבִפְשִׁיטוֹת מְקָשָׁה שְׁפִיר דְּהָא לֹא שְׁיִיָּה כָּלֵל הָא אֲפִילוּ כִּינּוּן דְּלִדְיָדִין
בְּשׁוּנְרִים אִינְרִי: שֵׁם בַּד"ה אֶמַר ר"י אֲפִילוּ.

לֹא מְחַיִּיבִינוּ לֵאֲיָדָה מְשׁוּם הָא חֲזָקָה: וְאִף דְּאֶמְרִינָן בְּקַדוּשִׁין (דף פ' ע"א) דְּסוּקְלִין
וְשׁוּרְפִין עַל הַחֲזָקוֹת מ"מ לֹא אֲלִימָא הָא חֲזָקָה דְּאֲבָא חֲלָפְתָא כ"כ לִיקְהַרְגַּה אַחַר כִּינּוּן דְּגַם

לו יש חזקת פשרות ומשום עדיפותא דחזקה דאבא חלפתא לא קטלינו ליה לאידך: שם בתוספות ד"ה ואחרים.

דהו ברייתא כרבי יהודה: ואף שר' אלעזר בר"ש הונוכר ג"כ בפלוגתא דהו ברייתא יש לומר דלא קאי רק אחרים ולא אחרים באחרים אבל זה דוחק לומר דס"ל ג"כ כר' יהודה דאסר ס"ס דא"כ יפלוג אבנה ר"ש דס"ל בנבחים שם דס"ס בכ"מ מותר: שם ע"ב בגמרא ש"מ מותרה לדבר החמור: הטעם דמ"ד דלא הוי מותרה פירשו התוס' בכתנות (דף ל"ג ע"א) דגוה"כ הוא דבעינו שיטתיר עצמו לאותה מיתה דוקא ולעיל (דף מ"א ע"א) פתבו התוס' דחבר הוי פאלו התיר עצמו למיתה או דלא בעי היתר כלל לר"י בר"י וא"כ הוה מצי לאוקמי מתניתן בחבר וכו' יוסי בר"י וי"ל דניחא ליה לאוקמי בהתרו בו סתם אליבא דהילכתא ולא כר"י בר"י דלית הילכתא פנותיה: שם ת"ק יליף ממקושש: ק"ק פינו דבעי לתרץ אליבא דכ"ע הו דמותרה לדבר החמור כמש"כ התוס' א"כ מנ"ל לרבנן לידוק מזה דהתרו בו סתם מהני דלמא משום דלא ידעו באיזה מיתה הוא נהרג התרו בו במיתה חמורה שהיא סקילה דמהני ממנ"פ פינו דמותרה לדבר החמור הוי מותרה לדבר הקל וכינון דאס"כ הוה נסקל שפיר ה"ל התראה ומכש"כ שי"ל פן לפי מה שפתבו התוס' לעיל (דף ע"ח ע"ב) דמסתמא סברו שהוה בסקילה פינו שישנה חטאו לע"ז וי"ל לפי השני שפתב הר"ן דאי התראה סתם מיתה מהני אין כש"כ דמותרה לדבר החמור מהני אבל איפכא הוי כש"כ א"כ יותר סברא לרבות התרו בו סתם וליילף ממקושש משניילף מותרה לדבר החמור אבל לפי הראשון של הר"ן קשה בין לרבנן בין לר"י למה הוצרך הש"ס למימר אליבא דמקושש הוראת שעה היתה: שם ברש"י ד"ה ש"מ.

מדקתני בסקילה: הו דפי' רש"י ההוכחה מר"ש דוקא ולא מרבנן דסברי ידונו בשרפה או מסתם מתניתן קמא דתנא ידונו בקלה י"ל ע"פ מ"ש התוספות בד"ה הוי דנכרי שעשה פן בישראל ונתגזיר ממיתין אותו אף שלא התרו בו א"כ לכאורה לא מוכיח מידי דלמא הו חייבי מיתות שנתערבו דמתניתן איירי בכה"ג דהיינו נכרי שפא על נערה מאורסה דישראל ונתגזיר דנודון בסקילה או שפא על א"א דישראל דנודון בחנק לאחר גירותו או שהרג לישראל ונתגזיר דנודון בסניף כמבואר לעיל (דף ע"ב ע"ב) ובכולהו לא בעי התראה והאיך בעי למידק מותרה לדבר חמור הוי מותרה לדבר הקל ואף דתני כל חייבי מיתות שנתערבו ונשרפין לא שייך בכה"ג הו לפי חד תירוץא של התוס' לעיל (דף מ"ה ע"ב) לא דייקנו האי פל דקתני ולכן מפל הני דמתניתן לא הוי מצי למידק אבל מר"ש דייקנו שפיר פינו דסבר דנודון בסקילה אותן מחוייבי שריפה שהם ע"כ ישראלים והם בעו התראה ולכן י"ל דרש"י בדיוק לשונו דוקא מר"ש נקט דיוקא: שם בתוס' ד"ה אלא למ"ד.

ומיהו התם מבעי' לן: עיין במהרש"א שהקשה בזה דלמא הו טעמין ג"כ משום דמספקא ליה וי"ל לפי מה שפתבו התוס' לעיל בד"ה ואחרים דגרסינו הו ואחרים באחרים דכינון דר"י הו דס"ל ס"ס אסור וא"כ אי ס"ד דמשום ספק אסור ר"י הו לד"ל למיתני ואחרים באחרים לאשמעינו דאפילו ס"ס אסור הו גם מתערבות הראשון שמעינו פן דהו הו נתערב באחרים דקתני ע"כ אהנולד קאי דאי אפרה נתערבה הל"ל וא"כ גם בתערובת

הראשון הוי ס"ס פיון דהנולד גופא הוי ס' אסור אע"כ דמפח ודאי אסר ר"י הנולד ומקשה שפיר אכן פיון דזה לא אתיא שפיר רק לשיטת ר"ת דספק א' בגופו וספק א' בתערוכות מקרי ס"ס אבל לשיטת ר"י בביצה (דף ד' ע"ב) דלא מקרי ס"ס לא לכו הןצרכו התוס' גם לתירוץ ועוד יש לחלק: שם בא"ד.

כ"ע מודו דחוששין: ממה שפכתבו בזה עכ"פ ר"י ע"כ סבירא ליה דזה וזה גורם מותר לפי מה דפשיטא ליה להש"ס וא"כ קשה לכאורה אמה דקאמר בןחולין (דף ס"ט ע"א) אי לר' יהודה איסור יוצא איכא ע"ש הא ליכא איסור יוצא לר"י אי ס"ל זה וזה גורם מותר ואפשר שלזה פונו התוספות במה שפכתבו לקמן ומיהו בפ' בהמה המקשה איבעי' להו: שם בא"ד.

איכא מאן דשרי לר"א: צ"ע דהוי ראיה להיפך דהא בגרבעו ולבסוף עברו חד איסורא הוי ואולי ט"ס הוא וצ"ל איכא מאן דאסר לר"א וראיתם מרבא דס"ל שם פו: שם בד"ה עובר ירך אמו הוא. ועוד אשכחן בפ"ק דביצה: לפי מה דמבואר בפ' אלו טריפות אית ליה לרב אחא בר יעקב דטרופה יולדת וא"כ י"ל דגם רב פנומיה ס"ל והאי עגל שנולד מן הטרפה איירי דנטרפה ולבסוף עברה והאי דמותר היינו משום דזה וזה גורם מותר כמו דפסקינו וא"כ שפיר י"ל דס"ל לרב עובר ירך אמו ולא קשה פקושת התוס' ואולי לא ניחא להו להתו' לאוקמי ר"כ ור"א ורב בהך דטרפה יולדת שלא אליכא דהלכתא: שם בא"ד פדאשכחן בהניזקין דמסיק תיובתא: ק"ק דגם אם איתא פו דמשפחת סוגיא כה"ג אפתי יקשה באמת למה מסיק בתיובתא פיון דאיכא למימר דאתיא פהאי תנא והוא סבר פאיך תנא אכן באמת לכאורה אין ראיה כלל מהך דהניזקין דהתם פריך שפיר על ר' יוחנן דסבר דהניזק שאינו ניכר שמי' הניזק ממתינתו פיון דסבר ר"י הלכה פסתם משנה ולכן אין לתרץ דמתינתו אתיא כר' יהודה והוא סבר כר"מ אבל לפי מאי דבעי למימר שם דפליגי ר"מ ור"י בהכי ועוד דהא ר"מ ור"י הלכה כר"י פדאמרין בעירובין (דף מ"ב) ולכן אסיק ר"י בתיובתא אף דפליגי תנאי בדינו ומיהו דפ' השולח ל"ק דכבר הוכיחו התוס' שם דאינו ענין להך הניזק שאינו ניכר דר"י אבל בהך דתמורה דמקשה לר"י מבבביתא ואש"כ קאמר דתנאי היא ריה"ג ורבנן ור"י סבר פרבנן בהא ודאי מתורץ הקושיא מהבביתא די"ל דבריייתא אתיא כריה"ג ור"י סבר דהלכתא פרבנן והא דבאמת אסיק מילתא דר"י בתיובתא י"ל כמו דמתרץ על תירוץ רבא שם פיון דר"א אקשי לר' יוחנן גופא שם ולא תירץ ליה מדי אלימא דלא אליכא דתנאי אמר למילתיה ולכן אסיק בתיובתא אבל לפי האמת קאי דינא דר"י ולא קשה מהבביתא ומה"ט י"ל פסק הרמב"ם הך דין דר"י דהפריש חטאת מעוברת וא"כ יצא לנו מזה דעובר (לאו) ירך אמו הוא לפי האמת וזה דלא פדעת התוספות אכן מש"כ בספרי ע"ל ליבמות (דף ע"ז ע"ב) בבביתא דברי רש"י כתבתי שיטה אחרת בפסקי הרמב"ם ע"ש: שם בא"ד.

ופריך עליה אלא הא דאמר רבא: הא דפריך אר"י דיבמות מדיוקא דטעמא דכתיב אשר ינלדו ולא אר"י דתמורה דס"ל בפירוש דעובר לאו ירך אמו הוא היינו משום דלרבא לשיטתו מר"י דשם אין ראיה דהא קאמר טעמא אחריתי לר' יוחנן אכן ק"ק מאי בעי רבא בזה לפריש לר' יוחנן טעמא אחרת פיון דר' יוחנן ע"כ ס"ל דעובר לאו ירך אמו

כדמוכח מהך דיבמות ואפתי סלקא בתיובבא ואולי ליישב דינא דר"י שם אליבא דנפשיה קאמר: שם בא"ד.

אלא משום דבעו לאוקמי: הא דניחא ליה לאוקמי הך מילתא דרבא דוקא ולא שאר מילי דסבר רבא ע"כ ענבר ירף אמו הוא וכמו שהוכיחו התוס' י"ל עפמ"ש התוס' לעיל (דף ס"ח ע"ב) בד"ה קטן וי"ל פגון שנתגינה אמו פשהיתה מענברת ע"ש דמוכח פן מהא דאמרינן שם אלא בגזל הגר הפתוב מדבר והוא ברייתא כדמוכח בב"ק (דף ק"ט ע"ב) ע"ש וא"כ ע"כ כ"ע ס"ל הכי ומזה ראיה קצת לתירוץ קמא דהתוספות שם ולא כמו שחלקו שם בין זכיה דגירות לשאר זכיות: שם בא"ד ולא משום דהוי ירף אמו: ק"ק דלפ"ז מי הכריח הש"ס פאן למימר דולדה אסור משום דענבר ירף אמו הוא פיון דגם למ"ד דלאו ירף אמו הוא ולדה אסור ועוד אפתי איך תירץ ר"ת קושית התוס' דלעיל פיון דלדידה הלכתא דלאו ירף אמו הוא א"כ מאי אולמא הך אוקימתא מאוקימתא קמייתא דתליא בזה וזה גורם וי"ל דהאי עובר ירף אמו הוא דקאמר ולא לענן כל מילי אלא לענן הך ופירושו דנעשה כמי שנגמר דינו עם אמו: שם בא"ד.

ופריף בגמ' פשיטא גופא הוא: אכן אפתי ק' פיון דטעמא דר"ת משום דגמר דין ב"ד הנה על שניהם ליהרג וכמו שהרחיב הביאור בר"ן (שהביא שיטת הר"ת בשם ר"י) א"כ לא שייך טעם זה בנגמר דינה ולבסוף נתעברה דהא גם לענן איסור הוי פנה וזה גורם דמותר ואעפ"כ קתני שם סתמא דאין ממתינין לה עד שתלד והיינו ע"כ מגזה"כ דגם שניהם לרבנות את הולד וא"כ אפתי מאי פריף שם פשיטא גופיה הוא הא טובא קמ"ל בנגמר דינה ולבסוף נתעברה: שם בא"ד.

ומיהו האי דפ' הפרה קשה: בשט"מ שם כ' בשם הרא"ה ונ"ל מ"ט גופיה היא פיון שכל חיותו ממנה וצריף לה שא"א לו אלא עמה כו' ולא שייכא הא דרבא בההיא דאמרינן בעלמא ענבר אי ירף אמו הוא או לא עכ"ל וזהו שיטת ר"ת דכאן וסברא זו נלפענ"ד שהיא סברת הש"ס דב"ק (דף ע"ח ע"ב) דקאמר או דלמא פיון דצריף לאשתרוי' בהדה בשחיטה כמאן דשייר בגופא דמי ע"ש ובשט"מ שם הביא בשם הרב המאירי ב' שיטות לענן פסק הלכה ונראה דתליא בפלוגתא דהתוס' והר"ת דכאן: שם ד"ה הוי מותרה.

וא"ת ותפשוט מהא דתנא: ק"ק פיון דתי' הש"ס דהתרו בו סתם שייך ג"כ אדיוקא מהברייתא ודאי עדיף להקשות ממתינתן מלהקשות מברייתא אאמוראי די"ל דלא שמיע ליה הך ברייתא: שם בא"ד.

ושם פירשתי: כבר העירותי דלדעת הרבנינו יוסף שהביאו התוס' במפות (דף ב' ע"א) גסרתו ב' תירוצי התוס' דלעיל (דף מ"ה) וקושית התוס' במקומה עומדת: שם בד"ה הנסקליו בגשרפיו.

ותירץ דלא אזלינן בטר רובא: עיין בזבחים ובחולין שתירצו התוס' עוד תירוץ אחר בשם ר"ת פיון דנהרג בלא"ה לא אזלינן בטר רובא ממיתה למיתה וכבר הארכתי במ"א מה שיש להקשות אשיטה זו אכן עתה נ"ל לתת טעם לשיטת ר"ת למה יגרע ממיתה למיתה יותר ממיתה לפטור ולפי הסברא נהפוך הוא אם לחייב את הזכאי מהני רוב כש"כ שמהני לחייב בתמורה את החייב בקלה.

ונ"ל דהנה ידוע דעת הר"ן בנדרים דלכך דבר שיש לו מתירין לא בטיל דהא דמין במינו לא בטיל יליף ר"י מדם הפך ודם השעיר ורפנו סברי מפאן לעולם שאין מבטלין זא"ז וסבר הר"ן דטעמיהו דרפנו דלא שייך לומר דמין במינו לא בטיל כשהאחד איסור והא' היתר רק ששניהם היתר כהך דעולין בזה אמרינו דאין מבטלין זא"ז דזה שפיר מיקרי מין במינו ולכן בדבר שיש לו מתירין ששניהם היתר גם רפנו מודו דמין במינו לא בטיל עכ"ד וא"כ י"ל פינו דהך דרוב ילפנו מסנהדרין דמקצתן מחייבין ומקצתן מזכין וצוהה התורה אחרי רבים להטות וא"כ המחייבין דמו לאיסור והמזכין להיתר ובזה שייך ביטול ברוב ולא מין במינו אבל בב' ב"א שנתערבו ושניהם חייבים רק דזה בקלה וזה בחמורה א"כ שניהם מקרי איסור והוי מין במינו וגם לרפנו לא בטיל כמו עולין ששניהם היתר דלא בטילי לרפנו מטעם מין במינו וזה מש"כ הר"ת דלא אזלינן בתר רובא לחייבו במיתה חמורה פינו דבלא"ה נהרג א"כ הוי מין במינו ולא בטילי וא"כ לא שייך זה רק ברוב ע"י ביטול ולא ברוב בעלמא ומתורצים בזה כל הקושיות שהקשו אשיתת ר"ת הנ"ל: שם בא"ד.

והא דפריי בגמ': עיין במהרש"א שכ' דרק אתירויז א"נ קאי זה ולפענ"ד נראה להוסיף דלא קאי רק אמה שפכתבו התוספות דגזירה שפא יקח מן הקבוע דסלקא מיניה דלתירויז קמא דאי אתה רשאי למושכה להחמיר עליו יש לפרש קושית הגמרא דתיפוק ליה דרובא נסקלין דגם אי שוין אפתי נכבשינהו דניידי פינו דנסקלין רובא: שם דף פ"א ע"א בגמרא האי גברא קטילא הוא קמ"ל: ק"ק דאיך אפשר לומר פן הא בערכין (דף ו' ע"ב) תנו דהיצא ליהרג מדיר ומחרים ומקדיש ואם הדיק חייב אלמא דכחי דיינינן ליה לכל דבריו אכן לפי מה שפכתבו התוס' בד"ה ונגמר דינו י"ל דהכי קאמר דסד"א דהאי גברא קטילא הוא והוי ליה עדות שאי אתה יכול להזימה קמ"ל דלא וכת' ועוד י"ל דהתוס': שם אימא פוליהו בסקילה: א"ל פינו דע"כ לא ס"ד הך דא"כ מאי קמ"ל יחזקאל א"כ ליקשי בפשיטות דלמא איירי בלא נגמר דינו די"ל דנדאי ס"ד הדי אלא אקושיא דלמא תורה קמהדר קפריי וזה לא שייך לענן לא נגמר דינו וכמש"כ המהרש"א: שם אלא מעתה אל תטמאו בכל אלה: ק"ק דלמא התם משום דכתיב כל דמשמע מקצת לדעת ר"י בן בתירא לעיל (דף ע"ח ע"א) וי"ל דר"ע ס"ל ברפנו לעיל דפליגי וס"ל דמשמעות כל הוא פולו וכמ"ש הר"ן שם והתוס' בפסחים (דף ס"א ע"ב) וא"כ ר"ע הדי קאמר הא משמעות כל הוא פולו ואעפ"כ באל תטמאו פירושו מקצת משום דמוכח קרא ה"נ בקרא דיחזקאל אף דמשמעותו פולם ביחד פינו דליכא לפרש פן ע"כ פירושו מקצת: אכן במפות (דף כ"ד ע"א) קאמר ג"כ הדי פשהיה ר"ג מגיע למקרא זה כו'.

ולכאורה תמוה דקאמר מי כתיב עושה כל אלה דמשמע אי כתיב הדי משמע הכל ומייתי ע"ז ראיה מאל תטמאו בכל אלה דמשמע דאפי' בכל אלה משמע מקצת ולפי מה שפכתבתי לעיל (דף ע"ח ע"א) לחלק בין כל דחייב לכל דשליה ע"ש גם זה א"ש ע"ש אכן בלא"ה יש לדקדק שם דקאמר התם נמי הנוגע בכל אלה הוא דמטמא דנוגע מאן דכר שמייה הא הך קרא דאל תטמאו בכל אלה גבי עריות כתיב ולכן נ"ל דאל תטמאו בכל אלה לא גרסינן אלא אל תטמאו בהם דכתיב בשמיני גבי נגיעת שרצים ולפ"ז א"ש דהתם לא כתיב כל וא"כ י"ל דגם פאן לקרא זה נתפנין ר"ע וא"ש: שם ונעשה חמותו נידון באשת איש: ק"ק הא חמותו איסור מוסיף הוא דמוסיף בה איסור לאחר מיתת בעלה דאז מותרת

משום א"א וְאִסוּרָה מְשוּם חֲמוּתוֹ וּא"ל דְּאִין זֶה מְיַקְרֵי מוֹסֵיף פִּינּוֹן דְּאִין בְּזַה הוֹסְפֵת אִיסוּר חֲדָשׁ אֲלֵא אִיסוּר חֲמוּתוֹ גּוּפֵא דְהָא לְעַנְנֵן אֲשֶׁת אַח נְמִי אֲמַרִינּוּ דְמִיגוּ דְאִיתוֹסֵף אִיסוּרָא לְגַבֵּי שְׁאָר אַחִים מְשוּם אֲשֶׁת אַח אִיתוֹסֵף נְמִי לְגַבֵּי דִידְיָה מְשוּם א"א גַּם א"ל דְּאִין זֶה מְיַקְרֵי מוֹסֵיף פִּינּוֹן דְּבַעַת שְׁחַל הָאִיסוּר אִינוּ מוֹסֵיף רַק לְאַחַר מֵיתָה בְּאַמַּת לְכַאוּרָה מוֹכַח פֶּן דַּא"כ יִחְשַׁב נְבִילָה בִּיּוּה"כ אִיסוּר מוֹסֵיף דְנְבִילָה מוֹסֵיף אִיוּה"כ לְאֲוֹסְרוֹ אַחַר יוּה"כ וּא"כ מ"ט דר"ש דְּפִלִּיג לְמ"ד בִּיבְמוֹת (דָּף ל"ג ע"א) דר"ש א"מ אֵית לֵיה אֲלֵא דלפ"ז קְשָׁה אֶהָא דְאֲמַרִינּוּ בְּכַרִּיתוֹת (דָּף י"ד) גַּבֵּי אוֹכַל חֶלֶב שְׁל נוֹתַר בִּיּוּה"כ דְנוֹתַר אַחֲלָב א"מ הוּא מְגוּ דְאִיתוֹסֵף אִיסוּרָא לְגַבֵּי גְבוּהַ דלפ"ז אִם נַעֲשֶׂה נוֹתַר בִּיּוּה"כ לֹא יַחֲוֹל הָאִיסוּר נוֹתַר דְהָא בְּזַה לֹא הוֹסֵיף אִיסוּר לְגְבוּהַ דבִּלְא"ה אִיסוּר לְהַקְרִיבוּ בִּיּוּה"כ מְשוּם עוֹלַת חוֹל בִּיּוּה"כ וּא"ל דנפ"מ אִם עֶבֶר וְהֶעֱלֵהוּ דָּאָז גַּם מְשוּם נוֹתַר לִיפֵא דְלָן הוּא מִהֶפְסוּלִים שְׁאִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ וּכמ"ש רש"י ז"ל אֶהָּ נוֹתַר גּוּפֵי בְּכַרִּיתוֹת (דָּף כ"ד ע"א) אע"כ דְאֲמַרִינּוּ דְהָא שְׁם נוֹתַר חַל עָלָיו שְׁאִיסוּר לְגְבוּהַ בְּמוֹצְאֵי יוּה"כ וּא"כ חַל שְׁם חֲמוּתוֹ אֲאֲשֶׁת אִישׁ לְאֲוֹסְרָה לְאַחַר מֵיתַת בְּעֵלָהּ וּמוֹסֵיף נְמִי הַשְׁתָּא וַיֵּשׁ לְחַלֵּק וְעֵינּוּ מִש"כ בְּסַפְרֵי ע"ל בְּכַרִּיתוֹת שְׁם: שְׁם בְּרַש"י ד"ה בְּסַקִּילָהּ.

דְּכָל דְמֵיהֶם בְּסַקִּילָהּ: מְזַה ק"ק אֶמָּה שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' בב"מ (דָּף ס"א ע"ב) דְמְדַמְיוּ בּוּ דְמִינּוֹתַר דְרִישׁ הֵיקֶשׁ דְמַלְנָה בְּרִיבִית לְשׁוֹפֵף דְמִים וְהָרִי מְצַרְכִינּוּ לְהָּ דְרִשָׁה דְהָכָא וְהַתּוֹס' פֶּאֶן פְּתָבוּ דְמַדְכְּתִיב וְהוֹלִיד בּוֹן פְּרִיץ קְדֵיִיק אָכוּן רש"י י"ל דְלֹא נַחִית לְזַה פִּינּוֹן דְגִיגִילָה גְזַל פְּתִיב ג"כ בְּהָּ קָרָא וּבְזַה נִדְאִי לִיפֵא לְמִימַר דְאִינוּ חוֹזֵר וּמָה שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' אִפִּי' רש"י י"ל דְנוֹדָי פְּשׁוּטוֹת דְקָרָא דְדַמְיוּ בּוּ לְסַקִּילָהּ אֲתִיָּא אָכוּן מַדְכְּתִיב בּוּ יִהְיֶה דְמִינּוֹתַר מְנִיָּה דְרִשְׁינּוּ תְמִיד דְמִי הֶעֱנִי בּוּ יִהְיֶה וַיֵּשׁוּבוּ אֵלָיו: שְׁם בד"ה אֵל הַהָרִים לֹא אָכַל.

וּע"כ מְשוּם דְלֹא עֶבֶד הָנִי לֹא צְדִיק הוּא: פִּירוּשׁ פִּינּוֹן דְנִקְיֵט עֲבִירוֹת חֲמוּרוֹת שְׁפַתוֹרָה מְזַה מְשַׁמַּע אֲבָל הַקְלוֹת עֲשֶׂה דַא"כ לְנִקְוֹט קְלוֹת דְמַקְרִי רְשָׁע עֲלֵיהֶם וּכש"כ חֲמוּרוֹת וְלָכוֹן פִּי' דְבַאֲמַת מְשַׁמְעוֹתָן עֲבִירוֹת הַקְלוֹת שְׁפַתוֹרָה וּא"כ כש"כ דְחֲמוּרוֹת נִקְרָא רְשָׁע וּבְזַה מְתַנְרֵץ מָה שְׁהַקְשָׁה מְהַרְשָׁא בַח"א: שְׁם בד"ה שְׁלֵא נִהְגָּהּ.

שְׁהוּא דְבַר גְּנָאִי לְאֲדָם הַגּוֹן: אִף דְבִסוּף מִס' פֶּאֶה מְשַׁמַּע דְאִיסוּר גְּמוּר הוּא לִיקְנוֹת מִן הַקְנוּפָה פְּשִׁישׁ לוֹ מְזוֹן י"ד סְעוּדוֹת י"ל דְאִיִּרִי בְּשִׂאִין לוֹ וּאֵעִפ"כ אִינוּ נוֹטֵל וְאֲמַרִינּוּ שְׁם דְעַל זֶה נֶאֱמַר אֲשֶׁרִי הַגָּבֵר אֲשֶׁר יִבְטַח בֵּה' נִזָּה גְּנָאִי הוּא לְאֲדָם הַגּוֹן שְׁנוּטֵל וְאִינוּ בּוֹטַח בַּד': שְׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה אִיתְגּוּרִי אִיתְגַּר דְחָס רַחֲמָנָא אֶהֱפִסַּד מְמוֹנֵי שְׁל חֲבִירוֹ: וּלפ"ז לר' יוֹחָנָן דַּס"ל שְׁם בְּכַתּוּבוֹת דְהִיכִי דְאִיפֵא מְמוֹן וּמַלְקוֹת מִיִּלְקִי לְקִי מְמוֹנָא לֹא מְשַׁלֵּם ע"כ צ"ל דְמְמוֹן קִיל דַּא"כ אֶפְתִּי תִיקְשִׁי אִיתְגּוּרִי אִיתְגַּר וְעֵינּוּ בְּשִׂטָּה מְקוֹנְבַצַּת שְׁם שְׁהַבִּיא בְּשֵׁם רַאשׁוֹנִים תִּי' אַחַר עַל קוֹשְׁיַת הַתּוֹסְפוֹת דְכִינּוּ דַע"כ הַקְוִלָּה הַתּוֹרָה לְגַבֵּיָה דְמְשוּם רְשָׁעָה אַחַת אַתָּה מְחַיִּיבוּ וְאִי אַתָּה מְחַיִּיבוּ מְשוּם שְׁתִּי רְשָׁעוֹת אֲמַרִינּוּ דְגַם לְזַה הַקְוִלָּה גַּבֵּיָה דְהַקְוִל מְתַנְרִיָּהּ עֶבְדִינּוּ לִיהּ.

אָכוּן ק"ק אִיף גְּסַתְפִּיק הַגְּמָרָא שְׁם אִי מְמוֹן קִיל אִי מַלְקוֹת הָא בְּשַׁבּוּעוֹת ר"פ שְׁבּוּעוֹת הַפְּקֻדוֹן מוֹכַח מִמְתַּנִּימָן דְנִיחָא לִיהּ לְאִינְשׁ דְמִיִּיתִי קַרְבָּן וְלֹא לִילְקִי וְקַרְבָּן מְמוֹן הוּא הָרִי

ממון קיל ואפֿשר לומר דַרַק מִמון מועט כִּמו קרָבן קיל יוֹתֵר וּבְכַתְּנֻבוֹת מְסוּפֵק אִי גַם
מִמון מְרֻבֵּה שְׂיֵשׁ בְּחֻבְלָה קיל מִמְלָקוֹת: שָׁם בַּד"ה וְנִגְמַר דִּינוֹ.

וי"ל דְּהָכָא מִיִּירֵי פְּגוּן: א"ל דְּאַפְתִּי אִיךָ קְאָמַר רַבָּא בְּמִכּוֹת שָׁם דְּבַעֲיָדְנָא דְקָא מְסַדֵּי
גְּבָרָא בַר קְטָלָא הוּא הָא לְעוֹלָם לֹא הָנִי בַר קְטָלָא דְהָא הֵךְ עֲמָנוּ הֵייתָם דְּכַת שְׁנֵינָה לֹא
חֲשִׁיב עֵדוּת דְּהָנִי עֵדוּת שְׂאִי אַתָּה יְכוּל לְהַזְיָמָה דְּאִי מִיתְּזַמִּי לֹא מִיקְטַל דִּיכּוּלִּים לומר לֹא
לְחֲזִיב מִיתָה בְּאֵנוּ לַפֶּת הִרְאִישׁוּנָה דְּהָא הֵייתָה יְכוּלָה לומר הָא אַפְתִּי הָנִי מִיקְטַל ע"פ
עֵדוּתְכֶם וּא"כ לֹא מְהֵנִי הֵךְ עֲמָנוּ הֵייתָם וְלֹא הָנִי עֵדוּת מְנוּכָשֶׁת דְּהָנִי קְאָמְרִי בַּא' בְּשַׁבַּת
וְהָנִי קְאָמְרִי בַּב' בְּשַׁבַּת וְאִיךָ קְאָמַר דְּפִטְרִי מִשׁוּם דְּבִלֵּא"ה גְּבָרָא בַר קְטָלָא הוּא דִּי"ל
דְּרַבָּא לְשִׁיטְתּוֹ קָאִי דַּס"ל לְעֵיל (דָּף ע"ח) דְּבִזְזוּמִי זִמְמִין לֹא בְּעֵינֵן אַתָּה יְכוּל לְהַזְיָמוּ:
שָׁם בַּא"ד.

עֵבֶר בְּפִנֵּי ב"ד: ק"ק לָמָּה לֵהוּ לְהַתּוֹסְפוֹת לְאוּקְמִי הֵכִי הָא בְּפִשְׁטוֹת מְשַׁפְּחַת פְּגוּן אוֹתָן
הַעֲדִים שְׁהַעֲיָדוּ עֵדוּת הִרְאִישׁוּנָה הַעֲיָדוּ ג"כ הַשְּׁנֵינִיָּה וְעַל אוֹתוֹ יוֹם וְעַל אוֹתָהּ שְׁעָה וְאִי
מִיתְּזַמִּי אֲשֵׁנִיָּה גַם הִרְאִישׁוֹן מִיתְּזַם עִמּוֹ וְלֹא בַר קְטָלָא הוּא מִפְּחַ עֵדוּת רִאשׁוּנָה וְהָנִי
שְׁפִיר עֵדוּת שְׂאֵתָה יְכוּל לְהַזְיָמָה וִי"ל דְּלִשׁוֹן הַגְּמָרָא אִי אֲפֹשֶׁר לְפָרֵשׁ הֵכִי דְקְאָמַר וְנִגְמַר
דִּינוֹ וְכו' וְחִזְר וְעֵבֶר וְכִינּוֹן דְּגַמַר דִּין אֵינּוּ רַק בְּיוֹם שְׁלֹאֲחֶרְיוֹ וְאַח"כ עֵבֶר ע"כ לֹא הֵיָה
בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אֲכַן פְּכָר פְּתַבְתִּי לְעֵיל (דַּע"ח ע"א) לְיִישָׁב קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' דְּאִיִּירֵי דְעֵדוּת
שְׁנֵינָה הוּא שְׁנַעֲשָׂה עַד זִמְמָם וּבְזָה לֹא צָרִיךְ אַתָּה יְכוּל לְהַזְיָמָה רַק דְּכַתְּבְתִּי שָׁם דְּאַפְתִּי
תְּקַשָּׁה לְרַב אֲשִׁי וְלָמָּה דִּילִיף לְקַמְן מְקַרָּא דִּיחֻזְקָאֵל וּלְפִי זֶה גַם הֵךְ נִיחָא דְהָא רַק אֲלִישְׁנָא
דְּרַבָּא קָשָׁה קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' אֲבָל לר"א שְׁפִיר מְשַׁפְּחַת בְּכַה"ג דְּשְׁנֵי הַעֲדוּת הֵיָה בְּשַׁעֲהַ אַחַת
וְכֵן בְּקַרָּא דִּיחֻזְקָאֵל: שָׁם ד"ה נִידוֹן בְּזִיקָה רִאשׁוּנָה.

אִיסוּר מוֹסִיף הוּא אִי אִית לֵיהּ אַחִין: אֲבָל אִי לִית לֵיהּ אַחִין לֹא חֲשִׁיב א"מ אָף דְּשָׁם
אִיסוּר אֲשֶׁת אָב א"מ הוּא דְּלִגְבֵי הֵךְ מִקְלָתָא דְּאִיִּירֵי בֵּיהּ בְּעֵי שְׂיִוְסִיף וְכֵן דַּעַת הַרְמַב"ם
(ספ"ד מ'ה' שְׁגָלוֹת) וּבְהֵכִי א"ש מַה דְּנִקְט הַרְמַב"ם בְּפִי הַמְשַׁנְיִוֹת בְּהָא דְעֵבֶר עֲבִירָה
שְׂיֵשׁ בָּהּ ב' מִיתוֹת דְּהֵיִינוּ חֲמוֹתוֹ וְנַעֲשִׂית אֲשֶׁת אָב וְלְכַאוּרָה יִקְשָׁה הָא ע"כ לֹא אִיִּירֵי
בְּהֵכִי דַא"כ מ"ט דר' יוֹסִי דְּפִלִּיג הָא א"מ הוּא וּלְפ"ז י"ל דְּשְׁפִיר מְשַׁפְּחַת דְּלֹא הָנִי א"מ
פְּגוּן כְּשִׂאִין לְאָב קְרוּבִים אֲלֵא דַק"ל בֵּין עַל הַרְמַב"ם בֵּין אַהֲתוּס' הָא לְעוֹלָם הָנִי א"מ
דְּהָא כְּשִׁנַּעֲשִׂית א"א נַעֲשִׂית ג"כ אֲשֶׁת אִישׁ וּא"כ מוֹסִיף אִיסוּרָא לְגַבֵּי כ"ע וּא"ל דְּהָא
שָׁם אִיסוּר אֲשֶׁת אָב לֹא הָנִי מוֹסִיף בְּזָה רַק שָׁם אִיסוּר א"א הָא פְּכָר הוֹכִיחוּ הַתּוֹס'
בִּיבְמוֹת (דָּף ל"ב ע"ב) דְּאִיסוּר מוֹסִיף אֲמַרִּינֵן אֲפִילוּ בַּב' שְׁמוֹת וְכֵן פְּתַבוּ הַתּוֹס' יִשְׁנִים
בְּכַרִּיתוֹת (דָּף י"ד ע"ב) אֲכַן לֹא עַל הַרְמַב"ם וְהַתּוֹס' לְבַד קָשָׁה כֵּן אֲלֵא גַם עַל הַגַּמ'
דְּכַרִּיתוֹת שָׁם דְּקְאָמַר דְּאִית לֵיהּ בְּרָא לְסָבָא כו' ע"ש וִי"ל הֵךְ טַעְמָא תְּיַפּוֹק לֵיהּ דְּגַם
בְּדִלִית לֵיהּ בְּרָא ה"ל אֲשֶׁת אִישׁ שְׁנַעֲשָׂה ע"י אֲשֶׁת אָב אִיסוּר מוֹסִיף אֲכַן נ"ל דְּמַמָּה
שְׁהִבִּיאוּ הַתּו' רְאִיָּה דְּאֲמַרִּינֵן א"מ בְּשְׁנֵי שְׁמוֹת אַדְרַבָּה אִיכָּא לְמִזְדַּק אִיפְכָּא דְּרִאִיְתָם
הוּא מְדַאֲמַרִּינֵן שָׁם מִיגו דְּאִיתוּסַף אִיסוּרָא לְגַבֵּי בְּנֵי אַחִים וְהֵיִינוּ ב' שְׁמוֹת אֲשֶׁת אָב
וְאֲשֶׁת אַחֵי אֲבִיו וְהִנֵּה הֵךְ לְגַבֵּי בְּנֵי אַחִים הוּא גִירְסַת הַתּוֹס' וְגַם גִּירְסַת רש"י בְּלִישְׁנָא
אַחֲרֵינָא אֲבָל בְּלִישְׁנָא קָמָא גִרְסַת רש"י מִיגו דְּאִיתוּסַף אִיסוּרָא לְגַבֵּי שְׂאָר אַחִים וּלְפִי
גִירְסַת זוּ נִדְּאִי מוּכַח דְּבְשְׁנֵי שְׁמוֹת אֲמַרִּינֵן מוֹסִיף דְּהָא הַשָּׁם הָאֲחָד הוּא אֲשֶׁת אָח וְהָאֲחָר

אֲשֶׁת אַחֵי אָבִיו אָבֵל לְפִי גִירְסַת הַתּוֹס' נִרְאָה דְּהֵךְ בְּנֵי אַחִים לֹא קָאֵי אַבְנֵי אַחֵי אָבִיו שְׁנֵשְׂאָהּ וּמִשּׁוּם אֲשֶׁת אָב וּכְמוֹ שְׁפִירֵשׁ רַש"י וְהַתּוֹס' דַּא"כ בְּנֵי א"ח הַל"ל דְּהָא רַק חֲדָא הוּא אֵלָא קָאֵי אַבְנֵי שְׂאָר אַחֵי אָבִיו דְּלִגְבֵי דִידְהוּ הָוֵי שֵׁם אֲשֶׁת אַחֵי אָבִיו כְּמוֹ לְגַבֵי דִידְהוּ וְלָכֵן נִקְט בְּנִים דְּוּנְקָא וְלֹא אַבְיָהֶם וּמִשּׁוּם אֲשֶׁת אַח דְּלִידְהוּ הָוֵי ב' שְׁמוֹת: שֵׁם בַּד"ה לִידּוֹן נְמִי בְּאִסּוּרָא.

לְעֵנֵן קַרְבָּן קָא פְּרִיף: אַף דְּלִכְאוּרָה מוּכַח דְּרַק לְעֵנֵן מִיְתָה אֵיירֵי דְּהָא קָאֵי ר' יוֹסִי אַמְיָלְתָא דַּת"ק דְּאֵיירֵי בְּמִיְתָה מַכ"מ י"ל דַּקס"ד דַּר"י עַכ"פ גַּם לְעֵנֵן קַרְבָּן אֵיירֵי מְדַקְאָמַר כִּיצַד אָמַר ר"י נִידוֹן בְּזִיקָה רֵאשׁוֹנָה חֲמוּתוֹ וְנַעֲשִׂית א"א נִידוֹן בְּחֲמוּתוֹ וְלִכְאוּרָה י"ל הָא הֵךְ לָאו מִשּׁוּם זִיקָה רֵאשׁוֹנָה אֵלָא מִשּׁוּם דְּנִידוֹן בְּחֲמוּרָה הוּא וְהַתּוֹס' בִּיבְחֻמֹּת הַרְגִישׁוּ בְּזָה וְלָכֵן קַס"ד דַּר"י לְעֵנֵן קַרְבָּן אֵיירֵי וְאֵי לָאו מִשּׁוּם זִיקָה רֵאשׁוֹנָה הֵיךְ חֲזִיב שְׁתִּימִים אָבֵל כְּפָאן דְּאֵינן אִסּוּר חַע"א אֵינּוּ חֲזִיב אֵלָא אַחַת וְכֵן לְעֵנֵן לֹא אַתְרוּ בֵּיהּ אֲשִׁמוּעֵינּוּ שְׁפִיר דְּאֵי אַתְרוּ בֵּיהּ מִשּׁוּם א"א וְלֹא מִשּׁוּם חֲמוּתוֹ לֹא מִיְחִיב וְרַבָּא מְתַרְץ לִיהּ דַּר"י רַק לְעֵנֵן מִיְתָה אֵיירֵי וּכְמַש"כ הַתּוֹס': שֵׁם ע"ב בְּגִמְרָא מִשּׁוּם דְּלִקְה וְשָׁנָה ב"ד כּוֹנְסִין: ק"ק לְפִי מַה שְׁכָּתַב רַש"י לְקַמְן בַּד"ה וְהִכָּא רְמִיזָא דְּהַלְכָה לַמִּשְׁה מְסִינֵי הוּא הֵךְ דִּינָא דְּכוֹנְסִין אוֹתוֹ לְכִיפָה וַא"כ מֵאֵי קוּשְׁיָא מִשּׁוּם דְּלִקְה וְשָׁנָה דִּילְמָא כְּפֵי נְמִסַּר וִי"ל לְפִי מַש"כ הַר"ן דְּנִדְאֵי לִיכָּא מִיְתָה מִן הַתּוֹרָה אִם לֹא דְּנִכְתְּבָה בְּפִירוּשׁ אוּ בְּרַמְזוֹ וְלָכֵן קְבָעֵי לְקַמְן (דַּף פ"ב ע"ב) אֲמֵי אִיכָּא מִיְדֵי דְּרַחֲמָנָא פְּטְרִי וְאַנְוּ נִיקוּ וְנִקְטוּל מְהָא דְּלִקְה וְשָׁנָה וּמְתַרְץ בְּמַלְקוּת ש"כ עֶסְקִינּוּ וַא"כ הֵאֵי דְּמַקְשָׁה כְּפָאן מִשּׁוּם דְּלִקְה וְשָׁנָה וְלֹא יַדַּע דְּבְּמַלְקוּת ש"כ אֵיירֵי ע"כ הֵךְ מִיְתָה לָאו מְהַלְכָה לַמִּשְׁה מְסִינֵי הִיא אֵלָא מְדַרְבְּנֵן וְלָכֵן שְׁפִיר קְבָעֵי דְּלָמָּה הַתְּקִינּוּ רַבְּנֵן כֵּן: שֵׁם הֵכָּא בְּמַלְקוּת ש"כ עֶסְקִינּוּ: א"ל דַּא"כ לַר' יֶצְחָק דַּס"ל רַפ"ג דְּמַכּוּת דְּמַלְקוּת בַּח"פ לִיכָּא הִיכִי מִשְׁכַּחַת הֵךְ דִּינָא דְּמִי שְׁלִקְה וְשָׁנָה וְאֵינן סְבָרָא דְּפְלִיג אַדְבָּר שְׁהוּא הַלְכָה לַמִּשְׁה מְסִינֵי דִי"ל דַּס"ל כַּמ"ד דְּלִקְמֵן עֲבִירוֹת מְחֻזְּקוֹת וְלֹא כְּפֵי רַק ג' עֲבִירוֹת.

אָכֵן יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִם דְּוּנְקָא בַּג' עֲבִירוֹת שֶׁל ח"כ הָוֵי הַדִּין דְּכוֹנְסִין אוֹתוֹ לְכִיפָה אוּ אִם שְׁיִיף ג"כ בְּעֲבִירוֹת אוּ מַלְקוּת שֶׁל חֲזִיבֵי מִיְתָה בִּידֵי שְׁמַיִם: שֵׁם לִימָא מְתַנִּיתֵן דְּלֹא כְּרַשְׁבִּי"ג: הָא דְּפִשְׁטָא לִיהּ דְּבָעֵי מְוַחְזָק דְּוּנְקָא דַּא"כ תִּיקְרָף בְּפַעַם הַשְּׁנִי יִהְיֶה הַדִּין דְּכִיפָה.

אָכֵן ק"ק דִּילְמָא בְּאַמַּת הָוֵי הַפִּירוּשׁ כֵּן דְּמִי שְׁלִקְה וְשָׁנָה פִּירוּשׁ בְּאוֹתָהּ עֲבִירָה וְלֹא קָאֵי אַמְלָקוֹת כּוֹנְסִין אוֹתוֹ לְכִיפָה וְהָא דְּבָעֵינּוּ שָׁנָה דְּבַפְעַם רֵאשׁוֹן י"ל אִסּוּרָא הוּא דְּקַטְעִים וִי"ל: שֵׁם מֵאֵי לָאו דַּכ"ע מַלְקוּת מְחֻזְּקוֹת: הָא דְּפִשְׁטֵי לִי זֶה יוֹתֵר מִשְׁנֵאֲמַר דְּפְלִיגֵי בְּעֲבִירוֹת אוּ מַלְקוּת מְחֻזְּקוֹת הֵינּוּ דַּלְפ"ז צ"ל דַּלְת"ק ס"ל עֲבִירוֹת מְחֻזְּקוֹת וַא"כ לָמָּה נִקְט מַלְקִין אוֹתוֹ לְאֲשִׁמוּעֵינּוּ רַבּוּתָא טְפִי דְּבַעֲבִירָה לַחּוּד בְּלֹא מַלְקוּ' בְּפַעַם ג' כּוֹנְסִין אוֹתוֹ לְכִיפָה וְלִפִּי הַתְּרוּץ צ"ל דְּנִקְט הַתְּנָא דְּבַרְיִיתָא פְּלוּגְתִּיָּהוּ בְּמַלְקוּת לְאֲשִׁמוּעֵינּוּ רַבּוּתָא לְאַבָּא שְׂאוּל דַּס"ל מַלְקוּת דְּוּנְקָא מְחֻזְּקוֹת א"נ י"ל דְּנִיחָא לִיהּ לְאוּקְמֵי בְּדָבָר דְּכָבֵר פְּלִיגֵי בֵּיהּ דְּהֵינּוּ בְּפְלוּגְתָא דְּרַשְׁבִּי"ג וְרַבֵּי מְלֹאֲקָמֵי בְּפְלוּגְתָא חֲדָשָׁה אֵי עֲבִירוֹת אוּ מַלְקוּת מְחֻזְּקוֹת: שֵׁם וְהֵתֵם מַלְקוּת לִיכָּא: מְכָאן מוּכַח דְּגַם בְּמַלְקוּת מְצַרְכִּינּוּ שְׁפִיתִיר עֲצָמוּ אַף דְּלֹא כְּתִיב רַק בְּמִיְתָה הָרִי אֲמַרִּינּוּ לְעֵיל מַלְקוּת בְּמַקּוּם מִיְתָה עוֹמְדַת וְגַם יִלְפִינּוּ

במפות (דף ה' ע"א) מלקות ומיתה מהדדי בגז"ש דרשע רשע וכבר העירותי לעיל (דף ע"א ע"א) שמה שפתיב באורים ותומים (סי' ל"ח) דבמלקות ל"צ שיתיר צ"ע מסוגיא זו: שם והדמניא התרו בו: הא דלא מקשה בל"ז תרי ברייתות אהדדי דבברייתא קמייתא מוכח דס"ל לאבא שאול מלקיות מחזיקות מדנקט במלקיות דנקא ובברייתא שניה ס"ל עבירות מחזיקות די"ל דלעולם סבר עבירות מחזיקות והא דנקט במלקות דנקא משום דת"ק נקט פן ות"ק הנה יכול לומר דס"ל מלקיות מחזיקות וסבר ליה פרי אכל השתא דתירץ דת"ק ס"ל ג"כ פרש"ג ועבירות מחזיקות וא"כ ע"כ הא דנקט מלקות משום א"ש נקט וא"כ ע"כ א"ש ס"ל דמלקיות מחזיקות פריה שפיר והדמניא ועוד פריה אהד ברייתא גופא במאי קמיפלגי ולכן א"ש הא דנקט קושיא זו הכא אחריון רבינא דנקא משום דב' קושיות מקשה בזה והוי הך במאי קמיפלגי כמו ועוד: שם בעדות מיוחדת: הרמב"ם פסק ככולהו משום דסבר דלא פליגי דכל דהוי עדות פשר לענין ד"מ רק לענין דנ"פ הקפידה התורה דליבצי ככל הני דקחשיב בזה אמרינו דלענין פיפה לא צריה ולכן מפל הני לא עדיף חד מחבריה ולכן פסק הרמב"ם ככולהו.

אכן ק"ק למה לא קאמר ג"כ פגון דאמרו העדים באחד מן החקירות אין אנו יודעים דמפסיל עדותן מטעם דהוי עדות שאי אתה יכול להזימה וכמבואר לעיל (ר"פ היו בודקים) א"נ פשהעדים הם טריפה דמפסל עדותן ג"כ מהה טעמא לרב אשי לעיל (דף ע"ח ע"א) וכיפה פשיטא דהוי דהא עדות פשר הוא ולפי מה שהוכיח הלח"מ (פרק כ' מה' עדות) מלשון הרמב"ם דבד"מ לא בעינן אתה יכול להזימה הרי דמקרי זה עדות כמו כל הני דחשיב דהא לענין ד"מ מהני אכן מהתוס' ריש מפות יש להוכיח דעדות שאי אתה יכול להזימה לא מקרי עדות כלל אפילו לענין ד"מ וא"כ יש לחלק בין הני דקחשיב ובין עדות שאאי"ל: שם פרש"י ד"ה בעדות מיוחדת.

פגון שנים רואין אותו אחד מחלון זה: והרמב"ם פתב דשנים ראו אותו זה אחר זה וקשה דהא לפי המבואר בש"ס דמכות לא שייך זה רק בעריות דכל אחד ראה כל המעשה אבל ברוצח לא ראה כ"א רק פלגא דמעשה והא הך דין דכיפה לא הוי רק ברוצח כמש"כ הרמב"ם גופא וא"כ איך שייך בזה דין פיפה הא יותר גרע זה מעד אחד דעכ"פ ראה הרציחה אבל בזא"ז אין אחד מהם ראה אותה ולכן מוכח לכאורה כמש"כ רש"י דאירי באחד רואה מחלון זה ואחד מחלון זה: שם בד"ה קנאין פוגעין בו.

בשעה שרואין את המעשה: מזה נראה דדעת רש"י דבכולהו בעינן בשעת מעשה דנקא דמימריה דר"ח דהבא לימלהו אין מורין לו דלקמן אכולהו קאי אכן דעת הרמב"ם ושאר הפוסקים אינו פן אלא דנקא בבוועל ארמית בעינן פן גם לא ידעתי כלל איך שייך באחרניא בשעת מעשה דקודם שהגביה את הקסנה אשר ע"י זה נעשית ש'לו וקנאה בהגביה עדיין לא גנב ולאחר שהגביה כבר הוא לאחר מעשה וכן במקלל בקוסם דאי אפשר לכונן אותו רגע דנקא שעובר ולכן דעת רש"י ק"ל: שם בתוספות ד"ה אפילו תימא רש"ב"ג.

משום דסתם לן תנא פנותיה: ביישוב קושיא זו א"ל פינן דלפי מאי דמתרץ דמתנין רש"ב"ג וקסבר עבירות מחזיקות א"כ ע"כ צ"ל דהא דנקט במתנין מי שלקה ושנה ולא נקט בעבירות בלא מלקות לאשמועינן דגם פרי אתיא מתנין וליהכי נקט תרי מלקות

משום דלרבי בתרי מלקות סגי ולרשב"ג ג"כ סגי דהא עכ"פ ג' עבירות איכא וא"כ אף דמתניתן אתי ג"כ שפיר פרשב"ג מכ"מ מה דנקט לקה ונשנה היינו ע"כ משום רבי וא"כ קאמר שפיר דהילכתא פנותיה משום דסתם לן תנא פנותיה: שם דף פ"ב ע"א בגמרא לא פגעו בו קנאין מהו: ק"ק פיון דרב פהנא ע"כ עדיין לא ידע מדרשה דהו קרא דבגדה יהודה א"כ מ"ש דדוקא אבועל ארמית דקבעי ליה ולא אאחרני ג"כ ואפשר דבאמת אפוליהו קאי ורב השיב לו דרק אבועל ארמית מפורש עונשו א"נ י"ל דהלשון לא פגעו בו קנאין משמע שנעשה בפרהסיא רק שלא נעשה בו דין דאל"כ הול"ל בקיצור בצנעה מהו וא"כ לא שייך למיבעי פן רק אבועל ארמית דאין בו דין רק בשעת מעשה וא"כ לאחר שפירש אין לעשות בו דין עוד אף דהיה בפרהסיא אבל באחרני דדנין בהם אף לאחר מעשה וכנ"ל לא שייך למיבעי פן דגם לאחר שפירש נוכל לדון בו דין קנאין: שם פי אתי רב דימי אמר: עיין בר"ן ולפמש"כ י"ל דרב דימי ורבין באין לפשוט בעיני ר"כ דלעיל לא פגעו בו קנאין מהו: שם וכתוב וירא פנחס בן אלעזר מה ראה: אף דלכאורה קאי אהו מעשה דוהנה איש מבני ישראל בא ויקרב אל אחיו את המדינית מ"מ מקשה שפיר דע"כ לאו להו ראה פיון קרא דא"כ למה פרט פנחס דוקא הא כבר קאמר דהיה לעיני משה ולעיני כל עדת ב"י ולכן מפרש דהו ראה אינה ראה חושית אלא מפירוש האחר של לשון ראה דהיינו ראה שקלית וכן נראה ג"כ במדרש רבות: שם א"ל קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרנונקא: ק"ק למ"ד בזבחים (דף ק"א ע"ב) דנתפכהו פנחס קודם מעשה זמרי האיה הנה מותר לו להרוג את זמרי הא עובר על לאו דלנפש לא יטמא ואף דבמדרש קחשיב בהדי נסים שנעשו לו שלא מתו כל זמן שנשאם פנחס מ"מ האיה הנה יכול לכתחלה לסמוך על זה הא אפתי לא ידע שיעשה לו נס זה ואולי זה באמת הנה שאלת פנחס למשה אף שכבר ידע הדין דקנאין פוגעין בו מ"מ הנה מסופק אם יפגע הוא בו פיון שהיה פהו ומשה ידע ברוה"ק שיעשה לו נס ולכן השיב לו קריינא דאיגרתא כו'.

ובזה י"ל מה שהקשה הר"ן איה אמר לו משה פן הא לעיל אמרינו דהבא לימלהו אין מורין לו. ולפ"ז י"ל דהיינו דוקא אם בא לימלהו אם יש פאן דין מיתה אבל פנחס כבר ידע עיקר הדין דקנאין פוגעין בו ולא הנה מסופק רק מפני שהוא פהו וזה שפיר הנה משה יכול להורות לו ועיין מש"כ בספרי ע"ל ליבמות (דף ס' ע"א): שם אין חולקין פבוד לרב: אף דלפי המבואר בבבבכות (דף כ' ע"א) מוכח מקרא דולאחותו דלענן שב ואל תעשה פבוד הבביות עדיף מחלול השם והכא אם לא הנה הורג הנה ג"כ שוא"ת עיין בשבועות (דף ל' ע"ב) בתוס' דב' התירוצים שתיירצו שם שייכי ג"כ הכא: שם ברש"י ד"ה זקנו דרב פרידא.

הוא ר"ח ב"א ונהכי אמרינו בחלק: (דף ק"ד ע"א) ע"ש ברש"י ונראה שרש"י הי' גורס שם דזקנו דר"פ: שם בד"ה פותית. כל המסירות את הלב במשמע: הוצרך לפרש פן דאף דאין זה חיתון דאורייתא מ"מ לא שייך למגזר בשאר אומות שיבא לידי חיתון אם לא דאיכא איסור חיתון בשאר אומות.

אכן לפ"ז יקשה לת"ק דר"ש דס"ל בע"ז (דף ל"ו ע"ב) דרק ז' אומות הם בכלל לא תתחטן וכי ס"ד דיפלוג אהו גזירה דבית חשמונאי וצ"ל דלת"ק באמת גזרינו בשאר אומות בלא חיתון אטו ז' אומות בחיתון ונה דפירש רש"י כל המסירות במשמע אפשר

דפסק כר"ש וכן דעת הרמב"ם וזה מוכח מדעת הטור באה"ע (סי' ט"ז) דפסק כת"ק ואעפ"כ הביא דגורו בכל האומות משום נשג"ז.

ובזה י"ל הא דהרי"ף וקרא"ש לא הביאו רק משום נש"א ולא הביאו פותית די"ל דפסקו ג"כ כת"ק דר"ש ולא ס"ל הו סברא דגורינו בשאר אומות בלא חיתון אטו ז' אומות בחיתון: שם ד"ה בת יתרו מי התייר.

ונכנסו לכלל מצות והיא עמהם: ודאי בלא"ה הכל יפצה פי זמרי דהא קודם מ"ת ודאי לא היה איסור לישא מדינית ומשעת מ"ת ואילך באמת פירש משה ממנה פדאמרין בשבת (דף פ"ז ע"א) אכן רש"י פירש טעם האמת דהא לא מהו טעמא פירש אלא מפני שדברה השכינה עמו כל שעה: שם בתוספות ד"ה נשג"ז.

זונה אם הוא פהו: וכן ג"כ דעת רש"י בע"ז שם אבל דעת הרמב"ם דבישראל איירי אבל בכהן לוקה מן התורה. ונ"ל דהרמב"ם לשיטתו שפיר פירש פן אבל רש"י והתוס' לא יכלו לפרש הכי דלכאורה קשה איך שינו לגזור בישראל משום זונה הא בישראל ליכא איסור זונה.

אכן י"ל לפמש"כ הרמב"ם (פ"א מה' אישות) דהבא על בת ישראל שלא לשם קידושין לוקה מן התורה משום לא תהיה קדשה א"כ שפיר שינו לגזור ביאת נכרית בלא קידושין אטו בת ישראל בלא קידושין אכן דעת הרמב"ם שם דלא הוי זונה אלא מפקרת לזנות וכן דעת רש"י לעיל בד"ה זונה מפקרת ואפילו ישראלית עכ"ל ונהרי לדעת הרמב"ם דבפרק י"ב מה' א"ב לא גזרו ב"ד של חשמונאי אלא במינוחת לו וא"כ לא הוי מפקרת לכן הוצרכו לפרש דבכהן איירי די"ל דגם התוס' ס"ל הכי והא דהרמב"ם דלא השיג על הרמב"ם דמשמע דמודה ליה דאיירי בישראל י"ל דקמפרש להש"ס דהכא דרב אידי ורבין בהא פליגי דרבין סבר דמשום א"א ליכא דאישות ל"ל דמפקרי נשותיהו ולכן הוי משום זונה דהוי מפקרת אבל רב אידי סבר דלא מפקרי א"כ לא הוי רק משום א"א ולא משום זונה וכיון דפסקינן כמ"ד נשג"ז א"כ מדלא חשיב א"א ג"כ ע"כ דמפקר נשותיהו ולכן הוי משום זונה.

אכן לפ"ז ק"ק אשיטת רש"י והתוס' למה הוצרכו לפרש בכהן דוקא ולא ג"כ בישראל דבזונה כי האי שיהא מפקרת אין חילוק בין פהו לישראל: שם בד"ה ואידך נשיהו. הקשה הר' משה: קושיא זו וגם קושיתם מרבא דפ' כל האסורין גם קושיתם מפרק עצרה יחסין פולן מתורצים לדעת הרמב"ם דהכא בישראל איירי ובכהן באמת לוקה משום זונה: שם בא"ד.

אא"כ יש בה לקוחין כגון גיורת: ואף דכתיב ג"כ ואיש אשר יקח את אחותו כו' והתם ודאי ליכא לפרש ע"י לקוחין דהא ב"כ לא תפסי קידושין מכ"מ הרי אמרינן ביבמות ר"פ נושאין על האנוסה דהיכי דלא תפסי קידושין ע"כ פירוש לקיחה שכיבה אבל היכי דאיכא קידושין עד דאיכא לקיחה ע"ש.

אכן לפ"ז למ"ד אין קידושין תופסין בחייבי לאוין דבלא"ה האי לא יקח לא הוי פירושו ע"י קידושין אלא שכיבה לא שינו כתי' התוס' דשפיר מצי קאי גם אפותית ואליכא הו מ"ד ע"כ צ"ל פתרוצם השני.

אָבן ק"ק לר' יהודה דאָמרינו לעיל (דף נ"ג) דָסָבֵר כּמ"ד דאין קידושין תּוֹפְסִין בְּחֵיבֵי
לְאוּיָן וּא"כ גַּם אֲלֵיבֵי לֹא שֵׁינָה תִּי הַתּוֹס' קָמָא וּגַם תִּירוּצָם הַשְּׁנִי לֹא שֵׁינָה אֲלֵיבָא דְהָדָּ
סָבְרָא שְׁפָתָבוּ הַתּוֹס' דְּמִשְׁמַע דְּאִירֵי קָרָא בְּהֵיא דְשָׂרְיָא לְיִשְׂרָאֵל וְאִסְרָא לְכַהֵן הוּא
מִמֶּשׁ סָבְרַת ר"ש בְּחֻלְיִן (דף ק"א ע"א) עַל פֶּן לֹא יֵאָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיה"נ מִי שֶׁגִּידוּ
אָסוּר וּבְשָׂרוּ מוֹתֵר יֵצֵא טְמֵאָה שְׁבִשְׂרָה אָסוּר וְלָכֵן פְּטוּר אֵגִיד שֶׁל טְמֵאָה לר"ש וּמִדְּמִחֵיב
לר' יהודה שֶׁם אֲלֵמָא לִית לִיה הָד סָבְרָא אֲלָא סָבֵר דְּגַם הֵיכָא דְכָבֵר אָסְרָה הַתּוֹרָה בְּלֹא"ה
מִטַּעַם אַחַר מִכ"מ אָמְרִינוּ דְּנִתְּנָסַף עָלָיו גַּם אִסוּר זֶה וּא"כ גַּם לְעַנְנֵן פּוֹתִית י"ל פֶּן
וְאִפְתִּי קָשָׁה קוֹשֵׁת הַתּוֹס' לר' יהודה וְהָרִי הַתּוֹס' גּוֹפָא הַקָּשׁוּ לְקַמְנֵן לר' יהודה וְלִכְאוּרָה
מִזֶּה רְאִיָּה לְדַעַת הַרְמַב"ם דְּלִדְיָדִיָּה בְּלֹא"ה לֹא קָשָׁה כְּקוֹשֵׁת הַתּוֹס' וְכִדְכַתְּבִינוּ לְעֵיל:
שֶׁם בֹּא"ד.

וְדוּחַק הוּא לְאוּקְמֵי שְׁמַעְתָּא דְּהָכָא: עֵינֵן בְּתַמוּרָה שְׁתִּירְצוּ דְּרָבָא סָבֵר כּמ"ד נִשְׁגִּיא
וּמִשׁוּם זִנְיָה בְּאַמְתָּ לִוְקָה מִן הַתּוֹרָה אָבן הַתּוֹס' דְּהָכָא י"ל דְּלֹא נִחְתּוּ לְזֶה דְּדוּחַק הוּא
לוֹמֵר דב"ד שֶׁל חֲשֻמוֹנָאֵי גָזְרוּ הָד גְּזִירָה אֲדָבֵר דְּבִלֹא"ה לִוְקָה מִן הַתּוֹרָה דְּהֵינּוּ לְעַנְנֵן
זִנְיָה גַבֵּי פֶהֶן וְדַעַת הַתּוֹס' דְּתַמוּרָה יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּלֹא פְּלִיג פִּינֵן דַּע"כ גַּבֵּי יִשְׂרָאֵל הָיוּ צָרִיכִים
לְהָד גְּזִירָה גָזְרוּ גַבֵּי פֶהֶן: שֶׁם בֹּא"ד.

אָבֵל פּוֹתִית לֹא וְכו' וְהֵיא דְּקִידוּשִׁין: פִּירוּשׁ דְּהַתּוֹס' דְּהָכָא אֲזֵלִי לְשִׁיטְתָם דְּכַתְּבוּ בִּיבְמוֹת
פֶּרֶק הַבָּא עַל יְבִמְתּוֹ דְּהָא גִּינְרַת אָסוּרָה לְכַהֵן מְקָרָא דִּיחֻזְקָאֵל הֵינּוּ מִטַּעַם זִנְיָה וּא"כ
הָכִי קְמָקְשׁוּ דְּהָא לִכ"ע מִמַּעֲטִינֵן פּוֹתִית מְזַרְע בֵּית יִשְׂרָאֵל וְהֵינּוּ ע"כ מִטַּעַם זִנְיָה דְּהָא
מִדְּאוּרֵייתָא פּוֹתִית לֹא אִסְרָא רַק בְּפִרְהָסִיא וְלֹא בְּצִינְעָא וְכִדְאָמְרִינוּ בַּע"ז פֶּרֶק אֵין
מִמַּעֲמִידִין וְאִז אָסוּרָה אָף לְיִשְׂרָאֵל וּא"כ ע"כ הָא דְּלֹא הַתִּיר קָרָא רַק מְזַרְע ב"י וְלֹא פּוֹתִית
הֵינּוּ מִטַּעַם זִנְיָה וּא"כ הָרִי מוּכַח דְּכוֹתִית הָיִי זִנְיָה מִדְּאוּרֵייתָא וְקָשִׁיא לְמ"ד דְּלֹא מִיחֵיב
מִטַּעַם זִנְיָה וְהָיִי קוֹשֵׁיא זֹו דּוּמֵיא דְּקוֹשֵׁיא הַקּוֹדְמָת שְׁהַקְשׁוּ מְרָבָא וְאֵהָא תִּירְצוּ דְּוִדָּי
בְּלֹא נְבַעֲלָה וְדָאֵי לִיכָּא מִשׁוּם זִנְיָה מִדְּאוּרֵייתָא וְהָא דְּלֹא מוֹתֵר לְכַהֵן רַק מְזַרְע ב"י וְלֹא
פּוֹתִית לָאו מִטַּעַם זִנְיָה אֲלָא מִגְּזִירַת הַפְּתוּב וְכָבֵר פְּלִיגֵי בְּזֶה הַרְמַב"ם וְהָרָאב"ד בַּפ' י"ח
מֵה' א"ב דְּלְהַרְמַב"ם גִּינְרַת אָסוּרָה מִטַּעַם זִנְיָה וְלְהָרָאב"ד מְקָרָא דִּיחֻזְקָאֵל ע"ש.

וְעֵינֵן בְּמַהְרָשׁ"א כָּאֵן וּבְפֶרֶק אֵין מִמַּעֲמִידִין שְׁנִדְחַק לַפַּע"ד בְּיָשׁוּב דְּבוּרֵי הַתּוֹס' הִלְלוּ
וּלְפַע"ד א"ש וּבְסַפְרֵי ע"ל לִיבְמוֹת (דף ס"א ע"א) כְּתַבְתִּי יָשׁוּב לְדַעַת הָרָאב"ד: שֶׁם
בֹּא"ד. וְלֵד בּוּגְרַת כְּשֵׁר: פִּירוּשׁ דְּהִירוּשָׁלַיִם ס"ל כּמ"ד בִּיבְמוֹת (דף ס' ע"א) דָּאֵין חָלָל
מִחֵיבֵי עֲשֵׂה אָבן ק"ק דְּבַתּוֹף הַמ"ד דְּבִירוּשָׁלַיִם הַנּוֹפֵר ג"כ רַב וְרַב קָאֵמֵר בִּיבְמוֹת (שֶׁם)
דְּהִלְכָה כּר' אֲלֵיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב וּלְפִי הַמְּבֹאָר שֶׁם ע"כ ס"ל לְרַאב"י דִּישׁ חָלָל מִחֵיבֵי עֲשֵׂה
ע"ש: שֶׁם ע"ב בְּגִמְרָא וְאֲחָד שְׁבָא מְלֵאָף וְהַשְּׁחִית בָּעָם: א"ל דְּלַפ"ז גַּם הַשְּׁנִי נָפַל לְבִירָא
דְּגַם אִם צָעַק לְבִנֵי שְׁבָטוֹ מ"מ לֹא הָיוּ עוֹזְרִים לוֹ מִפְּנֵי הַמַּגְפָּה דִּי"ל דְּוִדָּי קוֹדֵם שְׁנַעֲשֵׂה
דִּין בְּזַמְרֵי לֹא הָיָה הַקּב"ה רוֹצֵה לְהַבִּיא מַגְפָּה מִשׁוּם דָּאֵז עֲדִינֵן הָיָה קָצָף גְּדוּל עַל יִשְׂרָאֵל
וְכִינֵן שְׁנִימֵן רְשׁוּת לְמַשְׁחִית לֹא הָיָה מְבַחֲזִין אָבֵל לְאַחַר שְׁנֵהֲרַג זָמְרֵי שְׁשָׁב חֲרוֹן אָף ה'
מִיִּשְׂרָאֵל כְּדַכְתִּיב פְּנָחָס בֶּן אֲלֵעֶזֶר בֶּן אֶהֱרֹן הַפְּהֵן הַשִּׁיב אֶת חַמַּתִּי מֵעַל ב"י וְגו' אִז נִימֵן
רְשׁוּת לְמַלְאָךְ לְהַשְׁחִית בָּעָם הַכ"ד אֲלָף הַחֵיבִים וְלָכֵן אִם הָיָה צוּעַק זָמְרֵי הָיָה פְּנָחָס
בְּסַפְנָה כִּי הַקּב"ה בְּרוּב חֲמֵלְתּוֹ עַל יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה מְבִיא אִז מַגְפָּה וְלָכֵן שְׁפִיר חָשִׁיב ב'

נסים: שם מוציאין אותו חוץ לעזרה: עיין ב"ר"ן שהקשה למה אין מוציאין אותו ג"כ חוץ לחיל דהא אין טמא מת נכנס לשם וכש"כ מת עצמו ותיירץ דחיל הוא רק מדרבנן ולכן אין מוציאין אותו חוץ לחיל.

אמנם הרמב"ם בה' בית הבחירה ופרק ד' מה' ביאת מקדש דממה שכתב שם ובמה שהשיגו הראב"ד נראה דדעתו דחיל הוא דאורייתא אכן א"א לומר פן דא"כ לא פריד מידי בסוטה (דף כ' ע"ב) ע"ש דהא עזרת נשים הוא לפנים מן החיל ואין להקשות דאפתי גם לשיטת הסוברים דחיל הוא מדרבנן מאי פריד שם למה מוציאין פיון דט"מ מותר במחנה לוי' הא עכ"פ מדרבנן אסור בחיל וכש"כ בעזרת נשים די"ל דהכי פריד פיון דהא קתני דמוציאין אותו חוץ לעזרה דוקא ולא חוץ לחיל והיינו ע"כ משום דהוא מדרבנן וכתירוץ הר"ן או דנימא דרבנן לא עשו המעלה רק דלכתחלה לא יכנס טמא אבל שלא יטמא בחיל לא ועכ"פ מוכח דבכה"ג אפילו מדרבנן מותר בחיל ולכן פריד שפיר אכן בלא"ה כבר העיר המ"ל והתוס' י"ט שם בסוטה אמאי דמתרץ שמה תפרוס נדה דא"כ למה מוציאין משום עזרה דוקא הא נדה אסורה בכל מחנה לוי' ותיירץ התוי"ט דהו' בעזרה דקתני הוא הר הבית דקרי ליה לפעמים עזרה והוכיח פן ממתינתן פ"ו דשבת דמכנה ג"כ הר הבית בשם עזרה ולפ"ז י"ל דחוץ לעזרה דהא הוא ג"כ חוץ להר הבית וא"כ בלא"ה ל"ק קושית הר"ן: שם לישבב דליקטול בידי שמים: א"ל דהא גם במי שלקה ושנה וגנב את הקסוה ומקלל בקוסם ובוועל ארמית דמחייב מיתה בידי שמים כדאמרין לקמן ואעפ"כ פוגעין בו וממיתין אותו די"ל דהא המ"ד ה"א לישבב דליקטיל אפתי לא ידע דבהני חייב מיתה בידי שמים דהא הוא מקשה לקמן מהם אמאי דקאמר מי איכא מידי דרחמנא פטרי' ואנן גיקו ונקטול ליה: שם מי איכא מידי דרחמנא פטרי': עיין ב"ר"ן לעיל שהקשה פיון דהו' קטלא ע"כ הלכה למשה מסיני הוא וכמ"ש רש"י לעיל א"כ מאי קא קשיא ליה דהא לאו רחמנא פטרי' וכל מה שתיירץ אינו מספיק לפענ"ד לתרץ מה דקאמר בש"ס רחמנא פטרי' ונ"ל דלכאורה בלא"ה עוד קשה אהא דקאמר אלא מאי אינו חייב מי איכא מידי כו' דגם אי אפכא ג"כ קשה אפתי לא תירץ קושיתו דאי מיחייב בידי שמים לישבב דליקטול דדונח לומר דפליגי בהו' לישבב דליקטול אי סברא היא או לא ועוד דא"כ לימא ליה בפשיטות דהו' סברא אינה ול"ל הו' מי איכא מידי ונ"ל דעוד קשה אהא דקאמר ואי ס"ד מיחייב מיתה בידי שמים לישבב דליקטול פיון דהו' מיתה הוא הל"מ וא"כ היא מן התורה והרי טובא יש פיוצא בו דהיינו כל חייבי מיתות ב"ד שמהם מפלל ל"ו פרישות כגון מחלל שבת ע"ז עריות וכדומה דיש בהן פרת בלא התראה ובתראה איכא מיתה ופשיטא דכל היכא דאין ממיתין אותו יש פרת ובמולד בפירוש פתיב בקרא פן ואם העלם יעלימו עם הארץ וגו' והכרתי אותו ואעפ"כ לא מקשינו למה יש מיתה לישבב דליקטול בידי שמים והיינו ע"כ משום דציווי התורה פה היא וא"כ מאי מקשה ה"א פיון דהו' פוצעין את מוחו בגזרין הוא ג"כ מן התורה ולכן נ"ל דנדאי אי מן התורה היא באמת ל"ק הו' קושיא אבל המקושן ה"ה סובר דהוא רק מדרבנן ולכן פריד שפיר פיון דבלא"ה יש עונש מיתה מן התורה למה הוצרכו רבנן לתקן עונש מיתה פלל וע"ז השיב אלא מאי אינו חייב כו' שהוא כמו ולטעמיה פירוש לפי מאי דסברת דרבנן הוא דתיקון מיתה מי איכא מידי דרחמנא פטרי' ואנן גיקו ונקטול

ליה אע"כ דהוא הלכה למשה מסיני וא"כ בלא"ה ל"ק פנ"ל לפ"ז מזה מוכח אדרבה פשיטת רש"י דהל"מ"ס הוא ומתורץ קושית הר"ן.

ובזה מתורץ ג"כ מה דקשה לכאורה עוד אהא דקאמר ומי איפא מידי דרחמנא פטריה דלפ"ז מאי פריה בשבועות (דף י"ח ע"א) אלא טמא שמש דבמיתה היכי משפחת לה פירוש ולענין מאי נמסר פלל הל"מ"ס ונהרי לפ"ז שפיר מצרכינן דאל"כ לא היינו דנין בפוצעים את מוחו אי לאו דבלא"ה איפא מיתה גביה משום שמוש בטומאה שעליו דנין אותו במיתה בידי אדם אבל לפ"ז דהא סברא דמי איפא מידי לא אמרינן רק אי הוה דפוצעים את מוחו הוא מדרבנן אבל לא לפי האמת דהוי הלכה למשה מסיני ובזה שאמרנו דלפי האמת דהל"מ הוא לא אמרינן הוה סברא דמי איפא מידי א"ש ג"כ דלא תקשה האידך קתני סתמא פהו שמש בטומאה פוצעין את מוחו הא מיתה בידי שמים לא הוי רק בעבודה תמה פדלקמן וא"כ דין דפוצעין ג"כ לא שייך רק בעבודה תמה משום מי איפא מידי אכן לפי דברינו ניחא: שם ורמיזא לא יבאו לראות: הר"ן לעיל הביא דעת הרמב"ן דחייב מיתה בידי שמים מהו קרא וקא דלא חשיב ליה בכרייתא בואלו שבמיתה משום דהתם לא קחשיב רק אותו שהו רק במיתה בידי שמים ולא אותו שהו בידי אדם ג"כ והקשו עליו דהא קחשיב טמא שמש ג"כ דאיפא ג"כ מיתה בידי אדם ולא תירץ פלוג.

ולפענ"ד י"ל דדעת הרמב"ן דנדאי הכרייתא לא הוי צריף למיחשב הני דברים דכתיב בהו מיתה בפירוש וע"כ לא קחשיב אלא להחשיב כל חייבי מיתות בידי שמים ביחד כמו דתני גם חייבי מיתות ב"ד ולהכי לא קחשיב רק הני דלא קחשיב עדיין במתנייתן אבל גונב את הקסוה דכבר חשיב במתנייתן לא וכמו שבאר הרמב"ן גופא דעתו בספר המצות אכן זה לא שייך רק לענין גונב את הקסוה דכזה לא הוצרכה הכרייתא להשמיענו דין מיתה גופא פיון דכתיב בתורה בפירוש ולא יבואו לראות ואפילו רב ששט דמקשה ונהרי גונב את הקסוה לא נסתפק בזה דאיפא מיתה מולא יבואו לראות רק דלא ידע דבכלי שרת איירי וכמו שכתב הרמב"ן שם אבל לענין פהו שמש בטומאה דנסתפק בגמרא אי איפא מיתה גביה או לא ולא מצי למיפשט רק מהו כרייתא דקתני ביה בפירוש טמא שמש בזה לא שייך למימר דלא הוי צריף למיחשב' פיון דכבר קחשיב במתנייתן דהא צריף למיחשב' לאשמעין דאיפא דין מיתה דבלא"ה לא הוי ידעין פלל ואין להקשות דלפי האמת מאי נפקא לן בזה אי הוי מיתה בידי שמים או לא הא קמי שמיא גליא ובשלקא התורה כתבה דין מיתה בידי שמים להודיע חומר האיסור ולהזהיר לפירוש ממונו אבל כרייתא למה הוצרכה להשמיענו וכן רב אחא ב"ה מאי קמבעי' ליה מרב ששט אי חייב מיתה בידי שמים או לא די"ל דנפ"מ לפי מאי דפריה בשבועות (דף י"ח ע"א) אלא טמא שמש דבמיתה היכי משפחת לה ומתורץ בלא שקה והיפך בצנינורא וכדבר הונא דקרובי עבודה היא ע"ש וא"כ מפת הא דטמא שמש במיתה מוכח הוה דינא דרב הונא וא"כ טובא אשמעין בהא דטמא שמש במיתה בכרייתא ולענין איבעי' דרב אחא ב"ה מר"ש.

עוד די"ל דנפ"מ אי לוקין איוצק ובולל או לא דאי אינו במיתה א"כ הא דלא קתני במתנייתן דזבחים דהיוצק ובולל כו' ג"כ המקטיר היינו ע"כ משום דבמקטיר איפא אזהרה א"כ

ע"כ ביוצק ובולל ליפא אנהרה וקרא אסמכתא בעלמא הוא וכדאמרין לקמן אבל אי במקטיר איפא מיתה א"כ שפיר י"ל דדרשה גמורה היא ואיפא אנהרה ביוצק ובולל וכמו שהיא באמת לדעת הרמב"ם (פ"ט מה' ביאת המקדש) ע"ש: שם ב"רש"י ד"ה פטור.

וכל הני דניש אחריה עבודה מימעט: אין להקשות דברי רש"י מרישא לסיפא דבתחלה פתב שחיטה וזריקה והעלאה ונקא מרבינו ואח"כ פתב דלא ממעטינו רק הני דניש אחריהן עבודה אבל אעבודה תמה פגון נסוף והקטרת קומץ ומנחת פהנים מרבינו דמיחייב די"ל פינו דכל עבודות תמות הם העלאה ע"ג המזבח בכלל העלאה הם וכן מוכח בנבחים (דף ק"ז ע"א) דפריה תיתי קמיצה וקבלת דם בחוץ דחייב משחיטה וזריקה ומתרץ דא"כ לא לכתוב זריקה ותיתי משחיטה והעלאה אע"כ גלי קרא דלא ילפינו ולכאורה יקשה דלפ"ז נימא דגם אשאר עבודות תמות לא מחייב וממתנימן דפירקין שם מוכח דזה אינו אלא ודאי דשאר עבודות תמות הם בכלל העלאה.

והנה התוס' בנבחים (שם) הקשו דלפ"ז דמדאצטריה קרא לרבות זריקה מוכח למעט שאר עבודות דלא מיחייב א"כ ל"ל להש"ס למילף פו (שם דף קט"ו ע"ב) מאשר יעלה מה העלאה שהיא עבודה תמה וכן הקשו התוס' גם שם והניחו בקושיא.

ולפענ"ד י"ל דהנה לכאורה הו' דרשה דיליף מדאצטריה למיכתב זריקה לא שייך רק אי שני כתובים הפאים פאחד אין מלמדין אבל למ"ד מלמדין והיגו משום דמלתא דאתיא במה הצד או במה מצינו טרח וכתב לה קרא וכמ"ש התוס' בשפת (דף קל"א ע"ב) וכן ביאר טעמא דהו' מ"ד בספר הליכות עולם א"כ ודאי לא מוכח מדאצטריה זריקה מידי די"ל דאף דאתיא במה הצד טרח וכתב לה קרא ולכן הו' מדאצטריה זריקה סתם גמרא הוא דמתרץ ליה וסתם גמרא מתרץ אליפא דהלכתא דפסקינן כמ"ד ב"כ הפאים פאחד אין מלמדין ולכן מתרץ בפשיטות שפיר דאי אפטר למילף שאר עבודות כלל משום דהוי ב"כ הבכ"א ולא צריה לזה דרשה חדשה דאשר יעלה כלל אבל דרשה דאשר יעלה מה העלאה כו' היא בברייתא דת"כ וסתם ספרא הוא ר' יהודה כדאמרין לקמן (דף פ"ו ע"ב) ור' יהודה הוא מ"ד דב"כ מלמדין לעיל (דף ס"ז ע"ב) ולכן לר"י לשיטתו לא מוכח מדאצטריה זריקה מידי וע"כ הוצרך להו' דרשה דאשר יעלה ומ"מ קרא דאשר יעלה לא מיותר גם למ"ד ב"כ הבכ"א אין מלמדין דהנה נדרש בברייתא לדרשה אחרת והו' דרשה דמה העלאה לאו מיתורא יליף אלא ממשמעותא ואל תטעה לומר דהכא הו"ל ג' כתובים הבכ"א שחיטה זריקה והעלאה ובג' כתובים הבכ"א מודה ר' יהודה דאין מלמדין כדאמרין בקדושין (דף ל"ה ע"א) דז"א דג' כתובים לא מיקרי רק היכא דהוי מצי למיכתב רק חד קרא ואידך הוי מצינו למיגמר מניה ובזה מודה ר"י כמו שפירש הטעם בספר הליכות עולם משום דכולי האי ודאי לא טרח קרא לכתוב שני כתובים מיותרים אבל הכא דלא מיותר רק חד קרא דזריקה ודאי לא מיקרי רק ב' כתובים הפאים פאחד כו': שם בתוס' ד"ה היוצק והבולל.

מה העלאה שהיא גמר עבודה: א"ל דא"כ ל"ל קרא דאשר ישחט למעט זורק נמעט ג"כ מאשר יעלה דהא ג"כ לא הוי עבודה תמה דשאני מליקה דהוי גמרינו בק"ו משחיטה דליחייב כדאמרין בנבחים שם: שם בא"ד.

משום דאפשר לבטלה: פ"ה היכי דעשה מזבח בחוץ דומיא דמגיש דאיירי ע"כ גם בכה"ג דהא הגשה בקרן המזבח הוא וכיון דהוי בחוץ עבודה שאפשר לבטלה לא מיקרי עבודה ולכן ל"ק דהא איפא חטאות הפנימיות דבהו הוי הולכה עבודה שאי אפשר לבטלה דהא צריף לשחוט בחוץ ולהזות בפנים וכדאמר רשב"ל בנבחים (דף י"ד ע"א) דהא לענין הולכה בחוץ איירינן קא והולכה בחוץ לעולם הוי אפשר לבטלה דבחוץ לא שייכי חטאות הפנימיות אכן לפי מה שכ' התוס' בקדושין (דף ל"ז ע"א) דהא דלא תשיב הולכה בכלל עבודות הנוהגות באנשים ולא בנשים משום דבכלל קבלת דם הוא דהא הולכה לא פתיב בקרא בפירושו א"כ גם הקא הוי מצי לתרץ פן: שם בא"ד.

מה"ט דיש אחריות עבודה: א"ל דהא תיקף אח"כ פתבו דמהדלקה ל"ק משום דלא עבודה היא אלמא דהדלקה לא תשיב עבודה די"ל דהטעם דהדלקה לא תשיב עבודה פתב רש"י ביומא שם משום דהשלקת עולה מאליה א"כ דוקא לענין זר העובד לא תשיב עבודה דליחייב עליו דעבודה שנעשה דהיינו שנדלק הניר נעשה ע"י שלהבת דנדבק בו ולא ע"י המדליק אבל לענין עבודה תמה שפיר הוי עבודה דלא מקרי העבודה שלפני הדלקה עבודה דהא אפתי נעשה בהניר עבודה אחרת דהיינו הדלקה ובהו אין קפידא אם נעשה ע"י עצמו או ע"י המדליק: עם ד"ה המולח.

פדמניא הניף והגיש: ברייתא זו לא נמצאת ובמנחות (דף י"ח ע"א) בד"ה לא מלח פתבו התוס' ג"כ תנופה קודמת למליחה פדמניא סוטה (די"ט) והניף והגיש קמץ ומלח ומקטיר עכ"ל ולא זו בלבד דהו והניף והגיש לאו ברייתא היא בסוטה (שם) אלא מתניין אלא דגם שם לא הונוכרה מליחה ולכן נ"ל דהתוס' פנונו להו ברייתא דמיייתי בסוטה (דף י"ד ע"ב) סדר מנחות פיצד ומפרש התם הגשה קודם למליחה והתוס' נקטו סדר עבודה בקיצור אף דלפ"ז צ"ל דמה שנקטו והניף שגרא דלישנא דמתניין דסוטה נקטו דהנפה לא הונוכרה בברייתא שם:.

שם דף פ"ג ע"א בגמרא הא מקטיר חייב: א"ל דלמא השה הכי קאמר הא מקטיר חייב מיתה בידי אדם ע"י שפוצעין את מוחו בגזרין דז"א דממנ"פ פריף שפיר אי אמרינן הסברא מי איפא מידי א"כ בלא"ה מוכח דחייב מיתה בידי שמים ואי לא אמרינן א"כ שפיר מוכח מהא מקטיר חייב דא"ל דלמא בידי אדם קאמר דמנ"ל לחלק בין הקטרה להני עבודות לענין מיתה בידי אדם פנין דבתרנוניהו ליפא רק אזהרה ולא מיתה: שם ואלו שבמיתה: עיין בר"ן שהקשה למה לא תני ג"כ טבול יום שאכל תרומה וא"ל דתני ושייר וכן צ"ל ע"כ דהא שייר ג"כ נכנס לקדשי קדשים וחסר מסמני הקטורת ועוד אחרניא דאית בהו מיתה והרמב"ם חשב אותן בפ' י"ח מה' סנהדרין ולפ"ז ל"ק ג"כ מה שהקשו אשיטת רמב"ן דבגונב את הקסנה איפא מיתה למה לא קחשיב אותן בהדי חייבי מיתות ולפ"ז י"ל דשייר ג"כ הא וא"ל איף יש לומר דתני ושייר דהא אלו קתני וכה"ג פריף בקדושין (דף ט"ז ע"ב) ואסיק מכח זה ר"ל בתיובתא די"ל דא"ש עפמ"ש התוס' ביבמות (דף פ"ד ע"ב) דהיכי דתני אלו לפרושי ענינים דתני ברישא א"נ היכא דתני שני ענינים אלו שיש ואלו שאין אמרינן שפיר דשייר ע"ש הרי דסברת התוס' דדוקא היכא דלא הוי צריף למיתני ואלו כגון גבי מעניקים דהוי מצי למיתני עבד עברי וכו' מעניקין להן הוא דאמרינן דע"כ האי ואלו פירושו דליפא רק אלו אבל היכא דנאלו יש לו פ"ה

בלא"ה כגון לפרוש ענינים בזה לא אמרינו דלמיעוטי אחרוני אתי אלא אמרינו תני ושייר וא"כ הך ואלו שבמיתה דקאי אמתניתן דתני חייבי מיתות ב"ד וכמו שכ' הרמב"ן בשרשים פנ"ל ג"כ לאו מיותר דכינו דקאמר אלו הן הנסקלין ואלו הן הנשרפין ונהרגין ונחנקין קתני ג"כ חייבי מיתות בידי שמים בלשון ואלו דהא בא לחלק חייבי מיתות שבתורה כל אחד למיתה הראוי לו ובה א"ש מה דקתני במפות (דף י"ג) ואלו הן הלוקין וכתב רש"י ואלו ל"ד דתני ושייר לוקין טובא ולכאורה יקשה אם יש לומר פן דאלו ל"ד היכי אסיק ר"ל בתיובא מפת קושא מואלו אבל לפ"ז א"ש דכינו דאמרינו ריש מפות דתנא אמתניתן דסוף פ' ואלו הן הנחנקין קאי א"כ לאחר דתני בסנהדרין ואלו הן אכל חייבי מיתות ב"ד קתני במפות ואלו הן הגולין ואח"כ ואלו הן הלוקין וקמפריש ואזיל מה שהתחיל בסנהדרין וא"כ לא ממעטינן מהך ואלו מידי ושפיר אמרינו דתני ושייר: שם דכתיב ולא יחללו את קדשי ב"י: א"ל הוה מצרכינן הך חלול לדרשת דשמעון אחי עזרי' בזבחים (דף י"ג ע"ב) ע"ש וגם לדין להא דדרשינן שם (דף ג' ע"ב) דכבר פתבו התוס' שם דהך מקדשי ב"י נפקא אכן לפי דעת המהרש"א בתוס' ד"ה חלול דמהך דנלא יחללו את קדשי ב"י דרשינן פסול נותר ופסול טומאה א"כ קשה איך למד גז"ש חלול חלול מתרומה הא לא הוי מופנה כלל לא גבי טבל ולא גבי תרומה דמצרכינן למעט תרומה טמאה כדדרשינן לקמן פרט לזו שמתחילת ועומדת וגז"ש שאינה מופנה כלל אין למדין ממנה כדאמרינו (בפ"ג דנדה) וי"ל כמו דדרשינן מלא יחלל שם ב' חלולים והיינו משום דהוי מצי למיכתב לא תחל וכאמרינו לעיל (דף ע"ו ע"א) פן דרשינן ג"כ בתרומה ומיותר חד חלול בתרומה לגז"ש וגז"ש המופנה מצד א' למדין ממנה: שם ונילף חלול חלול מנותר: ק"ק הא לענן מיתה או כרת ליכא נפקותא לדין דדין שמים הוא וקמי שמיא גליא וגם לענן מלקות ליכא נפקותא דאתרוניהו לקי ולא הוי נפקותא רק לענן קרבן דאשגגת כרת מייתי קרבן ואשגגת מיתה לא וא"כ מאי מקשה דנילף מנותר הא קרבן קולא הוי משום דאי לא מיחייב מייתי חולין לעזרה וכמו שכתבו התוס' בחולין (דף י' ע"ב) וא"כ שפיר ילפינן לחומרא מתרומה דליכא קרבן: שם פגול ונותר: לא ידעתי למה לא קחשיב ג"כ קדש פנים דקחשיב לקמן ע"ב גבי טמא ששמש וגם לגבי בעל מום: שם ברש"י ד"ה ולא משום טומאה.

דזרות וטומאה מסד קרא נפקא אזורה דידהו: ק"ק דהתינח לדרשה דסתם גמרא אבל לדבי ר' ישמעאל דילף פסול דשמוש זר מק"ו וכן רב משרשיא שם והם ע"כ לא ס"ל דמוינזרו נפיק כדמוכח בגמ' שם מהא דקאמר אי מוינזרו חילול בגופו פתיב בו מנ"ל פן ודחוק לי לומר דהם יחלוקו אדין זה ועוד דהא הך מתניתן ע"כ ר' ישמעאל היא דקתני זרות בהדי אחרוני דבמיתה בידי שמים ורק ר"י סובר פן לקמן (דף פ"ד) בפרייתא דלר"ע ור' יוחנן פן נורי הוא במיתת ב"ד וחקמים דמתניתן דלעיל הם ג"כ ר' ישמעאל וצריף לדחוק עוד דקסבר פנותי' בחדא ופליג עלי' בחדא: שם בא"ד.

וכינו דזרות וטומאה מסד קרא נפקא: לקמן הקשה הר"ן דל"ל מיתה גבי זר נילף בהך היקשא מטמא ששמש ותירץ ותו הקשה איפכא ל"ל מיתה גבי טמא נילף בהך היקשא מזה ותירץ דניחא לי לאתויי בגז"ש פדי ללמד אבעל מום משום דאי אתיא בהיקשא ה"ל דבר הלמד בהיקש שאין חוזר ומלמד בגז"ש ע"ש אכן אפתי ק"ל אהך מקשן הו"ל להוכיח בפשיטות דאיכא מיתה גבי טמא פיון דע"כ ידע מהך היקשא כדמוכח מהך ולא

משום טומאה דקתני במתניתו ובזה לא הוי שנייה תירוץ הר"ן וי"ל דסמיה אקושיא אחריתא דאם נאמר דיליף מהיקוש מזר יקשה בעל מום מנ"ל: שם ד"ה אכל ערל.

שמתו אחיו מחמת מילה: וכן כתב ג"כ לקמן (דף פ"ד) והא דהוצרך לפרש דוקא בכה"ג ולא ג"כ בערל שלא מל במזיד נ"ל דבריש ה' מילה כתב הרמב"ם דאין חייב פרת עד שישמיות ודעת הרמב"ם דשם דבכל יום עומד באיסור פרת ונ"ל דפליגי היכי דמל אחר שפבר נעשה גדול דלהרמב"ם לא מיחייב דאיסור פרת לא קל רק אם מת בלא מילה ולהרמב"ם דהוי זה כמו שאכל חלב פעם אחת או לא עשה פסח פ"א דאעפ"י שאח"כ כל שנותיו לא עבר עוד על עבירות הללו מ"מ חייב פרת על אותו פעם שעבר פן יש לבאר פלוגתתם לפענ"ד אף שבכ"מ לא משמע פן וא"כ י"ל דדעת רש"י ג"כ כדעת הרמב"ם ד וא"כ האי ערל ע"כ בכה"ג שלא מל מחמת אונס דאי במזיד לא מל הרי חייב פרת לעולם אף כשמל אח"כ וא"כ למאי נפ"מ האי דקאמר דערל אין בו מיתה הא בלא"ה איפא פרת משום מילה: שם ד"ה טהורה אין.

וקאי אדשמואל דאמר טמא שאכל תרומה טהורה: ק"ק מנ"ל דאדשמואל קאי דלמא קאי אברייתא דכן משמע לשון הש"ס דלפרושי הברייתא קאתי פולה סוגיין וי"ל דאברייתא לא יקשה די"ל דהך ברייתא אתיא כמ"ד דאין איסור חל על איסור ולכן לא חל איסור טומאת הגוף אאיסור טומאת תרומה ואפילו איסור חמור לא הוי דמאן לימא לן דאיסור טומאת גוף חמיר דבמיתה דלמא טומאת תרומה חמירא דלית לה טהורה במקומה וכעין מה דאמרינן בבבלין (דף ק"א ע"ב) אכל אשמואל פריה שפיר דהוא ס"ל איסור חל על איסור כדמוכח שם (דף קי"ג ע"ב) לפי חד תירוץ הש"ס ולכן ע"כ טעמו מומתו בו כי יחללוהו ופריה שפיר ובלא"ה מלישנא דשמואל גופא מוכח פן דקאמר מניין לכהן טמא שאכל תרומה טהורה שהוא במיתה שצאמר וכו' וכיון דשמואל לא אתי לאשמעינן הך דין גופא שהוא במיתה רק הדרשה דמיחייב ממנה א"כ ל"ל להשמיענו פרט הדין דתרומה טהורה נרה לימא סתמא מניין לכהן טמא שאכל תרומה שחייב אלא ודאי דגם הך דלא מיחייב רק אטהורה רצה לילף מקרא זה ולכן ע"כ טעמו מומתו בו כי יחללוהו ולא מטעם אין איסור חל על איסור: שם בתוספות ד"ה ולא משום טומאה.

וא"ת תיפוק לי': ק"ל אמה דמקשה בשבועות אלא טמא ששמש במיתה היכי משפחת לה לפי מה דאמרינן בגזיר (דף נ"ו ע"ב) אמר ר"א משום ר"י כל טומאה מן המת שגזיר מגלח עלי' פה מן זר עלי' וכל כו' וכן פסק הרמב"ם בפ"ג מה' ביאת מקדש הלכה ג' ודין זה הוא הלכה למשה מסיני גבי טומאת מקדש כמבואר בירושלמי שהביא הכ"מ שם וא"כ פשיטא מדלא נאמר זה רק לענין טומאת מקדש דלענין שימוש בטומאה מקרי טמא כל שנטמא טומאה דאורייתא וא"כ שפיר משפחת דטמא ששימש יהי' במיתה היכי דלא מחוייב משום ביאת מקדש פגון שנטמא בטומאה שאין גזיר מגלח עלי'.

ודחוק לומר דקושית הש"ס לר"מ דפליג שם ואמר דלא תהא זו קלה מן השרץ דאם יש סברא לומר פן גם ר"ת בשבועות שם לא מקשה מידי מהא דנ"מ במלקות די"ל ג"כ דקושית הש"ס לר' יצחק דס"ל מלקות בחייבי כריתות ליפא ועכ"פ יקשה אקושית התוס' דהקא ואמה שפכתו הרמב"ם בפ"ד מה' ביאת מקדש לענין טמא וטבול יום ששמשו וצ"ע: שם בא"ד.

כְּדָאֵמַר לְעִיל מִי אִיכָא מִיָּדִי: לְפִי מַשׁ"כ לְעִיל דְּקוֹשְׁיָא זֵו דְּמִי אִיכָא מִיָּדִי רַק לְפִי מִאִי דַס"ד דְּהָא דְּמִמִּיתִין אוֹתוּ הוּא רַק דְּרַבְּנָן אָבֵל לְפִי הָאֲמַת דְּהוּא מְדַאֲרִינְתָא לֹא שְׁיִינְךָ לְהַקְשׁוֹת פְּנֵי א"כ גַּם פְּאֵן א"ש וְלֹא צְרִיךְ לִזְמַר דְּתוֹסְפָתָא זֵו פְּלִיגָא אֲמַאי דְּמוֹכַח בַּכ"מ דְּלֹא חִיבִין אֲבִיאַה רִיקְנִית: שָׁם בַּא"ד.

וְשָׂמָא הֵיא פְּלִיגָא: כְּבָר הֵעִירוֹתִי בְּמַקּוֹם אַחַר דְּבִזְהָ י"ל דְּפְלִיגִי ג"כ ר' אֱלִיעֶזֶר וְרַבְּנָן בַּפ"ג דְּפָרָה אִי עֲבוּדַת פָּרָה צְרִיךְ רִיחוּץ יָדַים וְרַגְלַיִם: שָׁם ד"ה חֲלוּל. לֹא הִיָּתָה גַז"ש אֱלָא הִיקְשָׁא: ק"ק הָא בְּזִבְחִים (דַּמ"ח ע"א) מְסַקִּין דַּלְכ"ע הִיקְשָׁ עֲדִיף מַגַּז"ש וְאַף דְּבִגִּיטִין אֲמַרִּין אֲפָכָא כְּבָר הִקְשׁוּ הַתּוֹס' שָׁם וְתִירְצוּ וְלֹא מִיבְעִי' דְּקִשָּׁה לְפִי תִירוּץ שְׁנֵי שְׁל הַתּוֹס' שָׁם אֱלָא דְּגַם לְפִי תִירוּץ הִרְאִישׁוֹן שָׁם דְּרַק לְעַנְנֵן אִין גַּז"ש לְמַחְצָה אֲמַרִּין דְּהִיקְשָׁ עֲדִיף ג"כ תִּיקְשִׁי דְּהָא גַּם הִכָּא הַגַּז"ש דְּתִירוּמָה אִינְהָ מִיּוֹתֶרֶת דְּצְרִיךְ לְמִילֵי טוֹבָא כְּדִלְקַמֵּן: שָׁם בַּא"ד.

דְּלֹא בְּעִי לְמִילָף טְמֵא שְׁשִׁימֵשׁ מִנּוֹתֶר וּלְפַעַנ"ד י"ל דְּהַגְמָרָא סְבָרָה דַּע"כ מֵהָאִי לֹא יִחְלְלוּ אֶת קִדְשֵׁי בַנ"י לִיכָּא לְמִילָף גַּז"ש דְּאִיךְ נֹאמַר מַה חֲלוּל דְּהִתָּם בְּכַרְתָּ אִף פְּאֵן בְּכַרְתָּ דְּהָא שָׁם אִיכָּא ג"כ בְּמִשְׁמַע טְבָל שְׁהוּא בְּמִיתָה וַא"כ חֲלוּל דְּהִתָּם לֹא פָּרַת דְּנִקָּא הוּא וַע"כ דְּיִלָּף מִמְקַדְשֵׁי ה' חֲלָל דְּכַתִּיב בְּנוֹתֶר לְחוּד וַע"ז מְתַרְץ שְׁפִיר חֲלוּל דְּרַבִּים מִחֲלוּל דְּרַבִּים עֲדִיף וְקָרוֹב לְזָה כְּתָבוּ הַתּוֹס' גַּם רַפ"ב דְּזִבְחִים ע"ש: שָׁם בַּא"ד.

וַצ"ל דַּאֲע"ג: בְּרִישׁ פ"ב דְּזִבְחִים (דִּי"ז ע"א) תִּירְצוּ הַתּוֹס' עוּד אֲקוֹשְׁיָא זֵו דְּלֹא שְׁיִינְךָ לְמִילָף רַק מֵאוֹתוּ דְּכַתִּיב הָעוֹנֵשׁ גְּבִי לְשׁוֹן חֲלוּל כְּמוֹ בְּכָל הַנִּי דְּלִקְמָן וְלֹא מְלֹא יִחְלְלוּ דְּהִתָּם לֹא כְּתִיב עוֹנֵשׁ דְּכַרְתָּ: שָׁם ע"ב בְּגַמְרָא מִנִּין לְטְמֵא שְׁשִׁימֵשׁ שְׁהוּא בְּמִיתָה: א"ל דְּהָא קָרָא דְּתִירוּמָה מְצַרְכִּין לְגוֹפָא וּלְגַז"ש דְּטְבָל כְּנ"ל וְגַם הָךְ חֲלוּל דְּטְמֵא שְׁשִׁימֵשׁ מְצַרְכִּין לְגוֹפָא דְּמַחְלָל עֲבוּדָה כְּדַאֲמַרִּין בְּזִבְחִים (דַּט"ו ע"ב) דִּי"ל דְּאַפְתִּי חַד חֲלוּל מִיּוֹתֶר לְגַז"ש דְּהָא מְצִי לְמִיכְתָּב לֹא יִחְלוּ וְכַתִּיב לֹא יִחְלְלוּ אֲכֵן אֲפִתִי קִשָּׁה דְּהָא מְצַרְכִּין ב' חֲלוּלִים לְדַרְשָׁא דְּלוֹי שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹס' לְעִיל אֲחַד פְּסוּל טוֹמְאָה וְאֲחַד פְּסוּל נוֹתֶר וּבְשִׁלְמָא לְגִירְסַת מְהִרְשָׁא א"ש אָבֵל לְגִירְסַת מְהִרְשָׁא לְקִשָּׁה וְכַמְדוּמָה שְׁזָה הוּא מַה שְׁהִקְשׁוּ הַתּוֹס' וְהִנִּיחוּ בְּתִימָא שָׁם בְּזִבְחִים בְּסוּף ד"ה אֱלָא לְמַעוּטֵי ע"ש וְאַף שְׁכַתְבוּ הָא אֲצִרִיךְ חֲלוּל לְשׁוֹן רַבִּים דְּמִשְׁמַע דְּמִקְשׁוּ דְּחֲלוּל לְשׁוֹן רַבִּים לֹא מִיּוֹתֶר לְדַרְשָׁא מְדַצְרִיךְ פְּאֵן כְּדִי שְׁנֹאמַר חֲלוּל דְּרַבִּים מִחֲלוּל דְּרַבִּים עֲדִיף וְלֹא נִילָף מִנוֹתֶר ע"כ לֹא לְכָף כְּוִנוֹ דְּהָא הָךְ דְּרִשָּׁה דְּלוֹי אֲתִיָּא מְדַכְתִּיב וְלֹא יִחְלְלוּ וְלֹא יִחְלוּ וְהָךְ לְשׁוֹן רַבִּים הוּא מְדַכְתִּיב יִחְלְלוּ וְלֹא יִחְלָל וַא"כ לֹא מִקְשׁוּ מִיָּדִי אֱלָא ע"כ דְּכַוְנָתוּ בְּחֲלוּל לְשׁוֹן רַבִּים דַּב' חֲלוּלִים צְרִיךְ לְגַז"ש וְהִיבִנוּ קוֹשְׁיָתָנוּ.

וּנְלַפַּע"ד לִינְשֵׁב קוֹשְׁיָא זֵו דְּהִנֵּה הָר"ן הִקְשָׁה פְּאֵן ל"ל קָרָא דְּוִהֲזֶר הַקָּרֵב יוֹמַת לְמִיתָה בְּזֶר תִּיפּוּק לִי דְּהָא זֶר אֲתִיָּא מְהָךְ קָרָא דְּוִינְזֶרוּ דְּאֲתִיָּא טוֹמְאָה מְנִי' כְּדַאֲמַרִּין בְּזִבְחִים שָׁם וַא"כ וְלֹא יִחְלְלוּ אֲתִירוּנֵיהוּ קִאִי וְנִילָף תִּירוּנֵיהוּ מִתִּירוּמָה וְכֵן הִקְשָׁה אֲפָכָא דְּהִשְׁתָּא דַּאִית לָן קָרָא בְּזָה ל"ל גַּז"ש בְּטְמֵא נִילָף בְּהִיקְשָׁא מְזֶר וּנ"ל דַּע"כ הַנְּצָרְכָה הַש"ס לְהִבִּיא הַנִּי דְּרִשׁוֹת לְקַמֵּן פְּלִיגִי ר"י ור"ע ור"ב"נ דַּלְר' יִשְׁמַעְעָל זֶר שְׁשִׁימֵשׁ בְּמִיתָה בִּיָּדִי שְׁמִים וּלְר"ע בְּסִקְלָה וּלְרִיב"נ בְּחִנְקָא וַא"כ הָךְ בְּרִיָּתָא דְּהִכָּא דְּקַתְנִי זֶר בְּהַדִּי הַנִּי דְּכַמִּיתָה בִּיָּדִי שְׁמִים ע"כ ר"י הִיא וְלָכֵן לְר' יִשְׁמַעְעָל לְשִׁטְתוֹ ע"כ הַנְּצָרְכָה הַש"ס קָרָא אֲזֶר וְטְמֵא

למיתה דהא ר' ישמעאל לית לי דהך וינזרו אור נמי קאי אלא גליף אזהרה לזר מונר לא יקרב אליכם כמבואר שם אבל לוי ג"כ לשיטתו קאי דהוא מ"ד דרשא דוינזרו שם וא"כ לא מצריף גז"ש דחלול לטמא ששימש דאתיא מהיקשא מנר ולכן שפיר גליף מב' חלולים חלול טומאה וחלול נותר ומתנרץ ג"כ קושית התוס' אכן כ"ז לא שייף רק אי דרשא דלוי דבב' חלולים הפתוב הדבר מקרא דוינזרו אתיא וכן גירסת המהרש"ל שיהא גם גירסת התוס' שם פדמוכח אבל לפי גירסת המהרש"א דדרשה זו מטבל אתיא א"כ מיותר חד חלול דקרא דוינזרו לגז"ש ושפיר קשה פקושית הר"ן ל"ל גז"ש גילף מהיקשא דזר וע"כ צ"ל פתרוצו דצריף הגז"ש פי היכי דגילף בעל מום מניה דאי הוי טמא דבר הלמד בהיקש לא היה חוזר ומלמד בגז"ש.

ולפ"ז יש לתרץ מה שהקשו התוס' לקמן בד"ה אלא מטמא ששימש תימה דה"ל למילף מנותר טפי כו' ע"ש ולפ"ז א"ש די"ל דרבי ס"ל ג"כ הך גז"ש דחלול בטמא ששימש מתרומה וא"כ ע"כ ילפינן בעל מום מטמא ששימש דאי מנותר יקשה פקושית הר"ן דגז"ש ל"ל גילף מהיקש שם אדרבה מנותר ה"ל למילף שפן קדש פנים: ק"ל דהוי לי למיקחש ג"כ שפן אינן פירות משא"כ בתרומה דהא פירות קחשיב ג"כ לעיל לענין טבל ועוד ה"ל למיקחש חוצה לארץ דטמא ששימש נותר נהגו במשפן ובבמה משא"כ בתרומה וכדחשיב לעיל וביותר קשה דהא השתא הוי הנה דנותר נפישין מהנה דתרומה וא"כ מאי מתרץ חלול דרבים עדיף דלפי מה שנתראה מהתוס' לעיל (דנ"ב ע"א) בד"ה הנה נפישין נגד נפישין לא אמרינן עדיף: שם תנהו ענין לטבול יום ששימש: ק"ק הא מצרכינן למילף עבודות שאינן תמות מהן קרא פדאמרינן לעיל (ע"א) אזהרה ליוצק וכולל מנין ת"ל ולא יחללו וי"ל דהמ"ל ולא יחלו וכתוב ולא יחללו פנ"ל ואף דאפתי מצרכינן חד חלול לגופא דמחלל עבודה וא"כ אפתי איף ילפינן גז"ש מני"ל הא לא מופנה די"ל דמכ"מ גבי תרומה מותר חד חלול לגז"ש ולא בעינן מופנה רק מצד אחד ואף דצריף הך דתרומה ג"כ לגז"ש דטבל מכ"מ פיון דמותר לגז"ש מקרי מופנה וילפינן פל הגז"ש דנוכל למילף מניה: שם וילקף חלול חלול מתרומה: א"ל דגילף מנותר די"ל פנ"ל דחלול דרבים מחלול דרבים עדיף ואף דלעיל פתבנו דתירוץ זה לא שייף רק היכי דשוין אבל היכי דעדיף נותר לא ולענין טבול יום הרי עדיף נותר בחד מתרומה דבציר ליה מקנה דטבול יום אין מקנה מטירו אלא ביאת שמש מ"מ י"ל פיון דלפי מש"כ התוס' בד"ה וילף חלול טבול יום הוא ג"כ בכלל טמא לענין תרומה א"כ ילפינן מטבול יום דתרומה דשנה לו לענין ביאת שמש והוי שוין נותר ותרומה ושפיר אמרינן חלול דרבים מח"ד עדיף: שם ופרועי ראש דכתיב: עיין במהרש"א שהקשה בשם הכ"מ למה צריף קרא דיחזקאל הא מקרא מלא כתיב ולא תמותו ואי הך ולא תמותו לענין אבל קאי א"ש אבל התוס' באלו מגלחין הוכיחו דע"כ לענין אבילות אסמכתא הוא מדלא חשיב ליה גבי הנה דבמיתה וכן הקשה הר"ן לעיל סוף פ' כה"ג דליחשיב קרועי בגדים בהדי הנה דבמיתה לדעת הרמב"ם דהוא במיתה ולפמש"כ לעיל דע"כ צ"ל תני ושפיר גם זה א"ש ומתנרץ קושית הכ"מ ג"כ שהקשה אותה פכר הר"ן לעיל שם.

עוד י"ל בשוב קושיא זו דהנה הרמב"ם (בפ"א מה' ביאת מקדש הלכה ח') כתב דפרועי ראש לא מיחשיבי רק בשעת ביאה משום דילפינן משתויי יין והראב"ד השיג וסובר דגם שלא בשעת ביאה מיחשיב ונ"ל דהרמב"ם מוכיח דדוקא בשעת ביאה דהיינו לשימוש

דאביאָה ריקניג ודאי לא מיחייב פּנראָה גאַם מכס"מ שם מיחייב מדקתני בפרייתא ופרועי ראש ובנדאי דאשימש דקתני ברישא קאי פמו אחרני דקתני בהדייהו וא"כ הרי קתני כפי' דדוקא אשמוש מיחייב ולא בלא שמוש והיינו פּהרמב"ם אכן דלא תקשה באמת מנ"ל להפרייתא פּו נ"ל דלזו הוצרך לקרא דיקזקאל דמקרא דתורה סתמא פתיב ולא פּרט בי' עבודה דוקא ולכן מצינו לפרושי פּדעת הרב"ד אכל בקרא דיקזקאל פתיב אחר שתויי יין בבואם אל התצר הפנימית הרי בפירוש דלא תלה הפתוב רק בביאה גבי שתויי יין וכן בתורה וא"כ ה"ה גבי פרועי ראש דאיתקש ליה ולכן שפיר צריך לאתויי הקא קרא דיקזקאל לתרץ למה דלא מיחייב רק אשמוש דוקא ולכן לא קאמר ר"ח על זה דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו פּדקאמר אערל דדבר זה ודאי אתיא מתורת משה רק דמשם הוי מרבין מיתה לכל פהן אפילו אינו עובד וגמירי דדוקא עובד מיחייב ולכן אתי יקזקאל ואסמכיה אקרא פּדאמרינו לעיל (דף כ"ב ע"ב): שם איתקש פרועי ראש לשתויי יין: בתוס' נבחים (די"ח ע"א) הקשו ל"ל מיתה גבי שתויי יין גילף בגז"ש דחוקה חוקה ולכאורה מאי קשיא להו דאי הוי אתי בגז"ש לא הוי מצינו למילף פרועי ראש מניה דה"ל דבר הלמד בגז"ש דאין חוזר ומלמד בהיקש ולפי מש"כ לעיל א"ש דעיקר מיתה בפרועי ראש באמת פתיבי ולא מייתי היקש אלא לפרש דקרא רק בעבודה איירי א"נ י"ל דקושית התוס' למ"ד שם (דנ"א ע"א) דדבר הלמד בגז"ש חוזר ומלמד בהיקש: שם ברש"י ד"ה לימא מר במיתה.

עד שיביא פּפּרה: ואף שרוב הטומאות לא צריכים פּפּרה דהא רק ד' מח"כ הם זב וזבה יולדת ומצורע מכ"מ מוכיח שפיר דהא קרא בהני איירי דכתיב איש איש מצורע אהרן והוא צורע או זב.

אכן זה לא שייך רק למ"ד ביבמות (דע"ד ע"ב) דבזב בעל ג' ראיות ומצורע מוחלט דבר הפתוב אבל למ"ד דבעל ב' ראיות ומצורע מוסגר לא מוכח מהא פלל גם לא ידעתי למה שבק רש"י דרשת הש"ס שם לעשות לו דרשה חדשה דהא שם גילף מאיזהו דבר השונה בזרעו של אהרן דקרא בתרומה איירי: שם ד"ה בן נכר פהן מומר לע"ז: ק"ק למה לא קחשיב גם בן נכר בהדי ערל בפרייתא דלעיל ואדרבה יותר ה"ל להקדים בן נכר דמוקדם בקרא וי"ל לפמש"כ לעיל דעת רש"י הא דפי' דערל הוי ערל שמתו אחיו מחמת מילה דאי הוי ערל גמור אין נפקותא במה דקאמר דאינו במיתה דבלא"ה הוא בכרת מטעם שלא מל ולכן הר"ת שהשיג על רש"י בנבחים (די"ח ע"ב) וכתב דבסתם ערל איירי לא השיג פּאן ולכן א"ש ג"כ דלא קחשיב בן נכר דהוא בלא"ה בכרת מטעם עע"ז ושאינו עובד פּכר נשנה במתניתן סוף מנחות ע"ש: שם בתוספות ד"ה פּרט לזו.

דמשפחת לה בתרומה שלא הוקשרה: פי' אבל בקדשים לא שייך לומר פּן דחיבת הקודש מכשירתו פּדאמרינו בחולין (דל"ג ע"א) אכן גם הא צריך לפרש דוקא שתחב לו בבית בליעתו דאל"כ נקשר ברוק שפּפּיו ועיין סוף פ"ג דמכשירין ואף אם נחשב הקשר זה שלא לרצון מכ"מ פּינן שמשקין היוצאים מן הטמא משקים טמאים הם לא בעי רצון דמשקים טמאים מכשירים שלא לרצון כמבואר בכמה מקומות ועוד הוי מצי התוס' ליישב דמשפחת פּגון שנטל התרומה באותן דברים שהם לא יד ולא שומר שנשנו בפ"א דעוקצין פּגון שרשי קולחי פּרוב וכדומה מה ששייך לענין תרומה דאז לא נטמאת

התרומה דלא מטמא ולא מיטמא ולענגן קדשים לא משפחת בכה"ג אלא דגם לענגן קדשים הוי שייך בכגון שתתבו בכוש או בקיסם: שם ד"ה ולטבול יום.

וטהרה לטבול יום: ואף דהך קרא לענגן קדשים איירי פדמוכה שם אבל לענגן תרומה לא מקרי טבול יום טמא דהא אמרינן וטהר טהר גברא ונהרי יותר מדמינן בגמרא הך טמא שמשמש לתרומה מלקדשים י"ל דטעמא דהש"ס משום דחלול דרבים מרבים דרבים עדיף אבל פיון דקושית התוס' דולא יחללו גבי טבול יום לא ליכתוב א"כ ליפא פאן חלול דרבים ודמי יותר לקדשים מלתרומה דבתרומה הם רק ג' דבציר ברבים ובקדשים הם ד' קדש פנים פיגול נותר ועיין שם ביבמות דמייתי בש"ס קרא דוכל בשר אשר יגע בכל טמא והתוס' תמהו דה"ל למייתי קרא דטומאת הגוף ונ"ל דנדאי לענגן טומאת הגוף אין סברא לאוקמי לקדשים יותר מלתרומה דהא גם בתרומה טמא אסור וכיון דע"כ התיירה התורה לטבול יום או תרומה או קדשים אין סברא להתיר תרומה ולאסור קדשים יותר מלומר אפכא אבל מקרא דטומאת בשר פריה שפיר פיון דהתם פתיב ב כל טמא א"נ ודאי גם טומאת מחוסר כפורים רבטה התורה לטמא הבשר ואיך אפשר לח"פ לאכול קדשים הא נטמא בנגיעתו ולכן ע"כ קרא גבי קדשים אסור מח"פ וגבי תרומה התיר ועיין מש"כ בספרי ע"ל שם: שם בא"ד.

נפקא לן שפיר מח"פ מוטהרה מפלל שהיא טמאה: לפי מש"כ לעיל דלא מרבינן התם דמח"פ יותר טמא לאכול קדש מלאכול תרומה משום דבקדש פתיב והבשר אשר יגע בכל טמא א"כ לפ"ז י"ל דאי לאו קרא דטומאתו בו לא הוי מדמינן ביאת מקדש לאכילת קדש אלא לאכילת תרומה דמותר בו מח"פ אף דטבול יום אסור ואכילת קדש שאני משום דהתם פתיב בכל טמא ואף דלענגן מח"פ ילפינן לקמן דעובד חייב אלמא דילפינן מדגלי רחמנא דאסור באכילת קדש י"ל דהיינו השתא דכתיב קרא לאסור מח"פ במקדש ג"כ אז מוכח שפיר דגם בקודש לא הוי טעמי' מפל קדש אבל בלא"ה לא: שם בא"ד.

ואין לתרץ נמי: עיין במהרש"א ובסוף דבריו הניח בצ"ע דא"כ דמח"פ יותר סברא לאסור מטבול יום מנ"ל דקרא דולא יחללו גבי טבול יום איירי דלמא במח"כ ולפע"ד י"ל דהך קרא ודאי לא שייך לאוקמי במח"כ פיון דקאי אלגנש לא יטמא דכתיב ברישא ובטומאת מת לא שייך מח"כ וכמו שכתבו גם התוס' בתירוץ: שם בד"ה רמז לטבול יום.

הוי מצי למילף מבינייהו: ודאי אפתי מצריף קרא למיתה דלא מציינו לילף מיושב דביה גופא ליפא מיתה וקושית התוס' אינה רק דחלול לא הוי צריף למילף ר"ס מניה אכן י"ל דלעיל הקשינו הא קרא לא מיותר דצריף חז לגופא דמחלל וחד דדרשא דלעיל דיוצק ובולל מנין וא"כ אפתי גז"ש מנ"ל.

ולפ"ז י"ל דבאמת ילפינן חלול מיושב ומחז מהנה ומיותר קרא שפיר לגז"ש ונהא דמצריף ר"ס להביא קרא דולא יחללו היינו משום דנקט הדרשה היותר פשוטה דכה"ג אשפחן טובא בגמ' כמש"כ התוס' במ"ק (ד"ז ע"א) ע"ש אבל לעולם עיקר דרשה דמחלל בקמה הצד אתנא: שם בד"ה ויליף חלול.

משום דטמא וטבול יום מחד קרא נפקא: פן פתב ג"כ רש"י בזבחים (דט"ז ע"א) אכן
אדבריו שם ק"ק דהא פתב פן אם אפתי לא ידעינן דקרא דולא יחללו גבי ט"י איירי
וא"כ גם בתרומה לא נאסר ט"י דהא לא גמרין בתרומה רק מט"י שיעבד וי"ל דלא פתב
פן דאיירי גם בט"י רק לפי האמת דמוכח דקרא דולא יחללו גבי טמא דט"י איירי דפסול
בתרומה פמו טמא דאיירי ב"י קרא דתרומה והא דכתב גם בט"י היינו לפי האמת שם
בא"ד.

פדנפקא לן מוינזרו פל דאקרי טמא: ק"ק דאפתי איך בעי למילף לקמן בעל מום מתרומה
בגז"ש דחלול הא בתרומה גופא בעל מום לא פסיל: שם בד"ה אין בגדיהו. לא הוי ילפינן
ממכנסים דלא פתיבי התם: אכן ק"ק דהא בכלל מחוסר בגדים דקתני בברייתא ודאי
ג"כ מכנסים בכלל וא"כ ה"ל להש"ס להביא ג"כ קרא אמכנסים דולא ישאו עון ומתו
ועוד ק"ל דא"כ דמכנסים לא הוי בכלל אין בגדיהם עליהם אם פן מנ"ל דמחוסר מכנסים
מחלל עבודה דמקרא דומתו לא ידעינן רק דהוא במיתה ולא דמחלל ועיין בתוס' זבחים
(דף י"ח ע"א): שם דף פ"ד ע"א בגמרא דכתיב ומן המקדש לא יצא: בזבחים (דף י"ז)
יליף עוד מדרשות אחרוני וגם הרמב"ם לא הביא הך דרשה רק ק"ו דתנא דבי ר"י אף
דסתם גמרא מיימי הקא קרא דולא יחלל דנ"ל דחוק מאי דמתרץ דדבר דאיתא מן הפלל
אין דנין אותו בגז"ש: שם אלא מטמא ששמש: ק"ל דאדרבה נימא דילפינן מנותר דדמי
ליה בד' דהיינו קדש פנים פיגול נותר ולפמש"כ התוס' גם חלול יחיד ואי משום דיותר
דמי לטמא ששמש היא גופא קשיא דנימא אפכא ונילף טמא ששמש מבעל מום דג"כ
בכרת דדמי ליה בה' דהיינו פסול הגוף קודש פנים פיגול נותר ולתרומה לא דמי רק בד'
דהיינו גוף טמא מקנה ברבים ובזה אין לומר דאדרבה נילף מתרומה דחלול דרבים
מחלול דרבים עדיף פדלעיל דזה לא שייך רק פשהם שוים ולא בזה דנפיש בעל מום
מתרומה דהכא איכא ד' והכא ה' ועוד הא פתבו התוס' דפסול הגוף דעבודה מפסול הגוף
דעבודה עדיף מדנילף חלול יחיד מחלול יחיד א"כ עדיף נמי מדנילף חלול רבים מחלול
רבים: שם א"ק בו ולא במעילה: ק"ק לרבי בו ל"ל פיון דלא צריף לא למעט בעל מום
ולא למעט מעילה: שם אף פאן בידי שמים: ק"ק לרבי דס"ל לעיל (דנ"ב ע"ב) נאמר
מיתה בידי שמים כו' ע"ש דלפרושי לר' יונתן קאתי וא"כ ע"כ ס"ל כר"ש דסיף קיל
מחנק וכן הוכיחו התוס' שם (דנ"ג ע"א) וטעמא דר"ש מפרש בש"ס שם (דף נו"ן ע"ב)
משום דמדיחי עיה"נ בהנקה ומאן דס"ל הכי ע"כ ס"ל הסברא דאין לה הדיוט גדול מזה
פדמוכח לקמן (דפ"ט ע"ב) והוא סברת ר"ע דכאן וא"כ ע"כ רבי ס"ל כר"ע דזר בסקילה
ולפי מש"כ הר"ן פנ"ל איכא היקשא דזר וטמא ששמש להדדי והוי מצי הש"ס למילף
טמא ששמש בהיקשא מזר רק דצריף לכתוב בטמא ששמש בפ"י פדי שגלמוד בעל מום
מניה ונהרי רבי הוא דילף בעל מום מטמא ששמש ומנ"ל דילפינן טמא ששמש בגז"ש
מתרומה דבמיתה ב"ש נילף בהיקשא מזר דבסקילה דהא בגיטין (דמ"א ע"ב) רצה
הש"ס לומר דרבי ס"ל גז"ש והיקש היקש עדיף ואף דמסיק דכ"ע דגז"ש עדיף מכ"מ
לפמש"כ התוס' לא אמרינן הכי רק התם אבל בכ"מ היקש עדיף.

אכן בזה י"ל דרבי באמת לא יליף זר מקרא דטמא רק מקרא אחרונה וכדתנא דבי ר'
ישמעאל בזבחים (ד"ז ע"א) אבל דברי הר"ן צ"ע פיון דצריף דנילף טמא ששמש מזר
בהיקשא ולפי מה שפתבנו פשוט הוא דקושא זו ל"ק לרבי פיון דלדידן זר בסקילה

וע"כ לא קשׁיא לרבי א"כ מאי מתרין פי היכי דגלמוד גז"ש דבעל מום מנייה הא רק רבי יליף בעל מום מטמא ששמש ולרבי בלא"ה פקנשית הר"ן ל"ק: שם אף פאן בכתב: ק"ק פיון דר' יוחנן בן נורי סבר דנביא שיהדיח בכתב וא"כ ע"כ ס"ל הסברא דאמרין לקמן (ספ"ט) דסתם מיתה שבתורה אינו אלא חנק וא"כ גז"ש מנביא שיהדיח ל"ל דכתב בלא"ה ג"כ ידעינן פן מדכתוב סתם מיתה וי"ל דאי לאו גז"ש ה"א דילפינן זר בגז"ש דחלול חלול מתרומה דבמיתה בידי שמים דהוה דלא יחללו קאי ארז פמו אטמא וכן שנית הר"ן דלעיל לכן ע"כ צריה גז"ש דיומת להורות ע"י גז"ש דהוא בכתב: שם ור"י סבר דגין הדיוט מהדיוט: א"ל פיון דרבי ישמעאל ע"כ יליף מדלא דמי א"כ מנ"ל לילף מפל הקרב ונקא לילף ממסית וכדומה דכתוב ג"כ גביה ומת והוא במיתת ב"ד די"ל דנדאי היכי דנוכל לילף לקולא ילפינן פן דרק במיתה ביד"ש הוא ולא במב"ד ורק לר"ע מקשה מטעם זה דלילף מפל הקרב וכיון דר"ע נתן טעם דמדדמי ליה ילפינן הוצרה ג"כ טעם לר"י אכל פיון דלר"י שוין הו ודאי ילפינן לקולא: שם ואין דגין הדיוט מנביא: ק"ק דהקא משמע דנביא חמיר מהדיוט ולכך לא ילפינן מנייה ולקמן (דף פ"ט ע"ב) בהא דקאמר שם דאין דגין הדיוט מנביא משמע דקיל יותר וי"ל: שם פרש"י ד"ה לא יבא.

והיינו אזהרה מדברי קבלה בעלמא ולא לקי עלי: אכן הרמב"ם (פ"ו מה' ביאת מקדש) כ' דלקי משום דהוי פזר והכס"מ כ' שם דלוקה משום דהוי אזהרה מדברי קבלה ולוקין אקבלה אבל אי אפשר לומר פן דבהדיא אמרינן בבכורות (דט"ו ע"א) דמפח הילקתא איסורא איפא לאו ליפא וכן כתב בפ"י הר"ן בפ' פלל גדול דאין לוקין אהלכה למשה מסיני וכן מוכח ג"כ דעת הריטב"א בפ"ג דמכות במה שטען שם אמה שלוקין על חמש הלכות שחיטה וי"ח טריפות ע"ש ולכן נ"ל דטעמא דהרמב"ם פיון דיחזקאל ע"כ לא חידש איסור זה ובדאורייתא לא פתיב ואעפ"כ קרי ליה אזהרה בברייתא דלעיל ע"כ שהלקתא פזר משוי ליה ויחזקאל אסמכי' אקרא אבל אהלכתא אין לוקין: שם ד"ה ולא לישיבה.

דכיון דלא נבחר ה"ל פזר: פן דעתו ג"כ בנבחים שם ועל זה הקשה שם דא"כ מאי מתרין דה"ל ג' כתובים הבאים כא' הא יושב הוי בכלל זר גופיה ועוד הקשה דא"כ חלול עבודה נמי לא גילף דהא גם בחלול פתיבי קראי טובא.

ולפענ"ד עוד יש להקשות דבברייתא שם יליף עכוב מדכתוב העונמדים שנה עליו הפתוב לעפב ול"ל פיון דילפינן מזר ולכן י"ל דבאמת עכוב משם אתיא ולא מדהוי זר דזה לא שייך רק היכא דכתוב פהונה וכמו שכתב גם הר"ן בשמעתינן והא דמקשה אימא מה זר במיתה אף יושב במיתה היינו במה מצינו גילף פן וכפי גוסחת רש"ק בפ"י רש"י שם ומה שיקשו התוס' שם דגבי ערל ואונן נמי הנה לו להקשות צ"ל לפ"ז דחזא מנייהו נקט ובתירוץ הגמרא מתורצים גם אלו.

ובזה מיושב ג"כ מה שהקשה הבה"ז בנבחים שם על מה שפסק הרמב"ם דיושב אינו לוקה וכתב הכס"מ שם משום דלא הוי רק עשה והקשה הוא דהא בגמרא מוכח דבכלל זר הוא וליקמי משום לאו דזר ולפ"ז י"ל דדעת הרמב"ם ג"כ הכי דליפא משום זר וכדעת הר"ן: שם בד"ה פו ולא במעילה.

גז"ש דחטא חטא מתרומה: הוצרף לזה דע"כ רבנו גמירי לגז"ש דאל"כ ל"ל בו למעוטי וא"כ יקשה גז"ש למאי אתי וע"כ הוצרף לפרש דלאזנהרה אתי אכן דעת הרמב"ם (ריש ה' מעילה) דאזנהרה למעילה מלא תוכל לאכול בשערך אתיא ומכ"מ לא מותר גז"ש דחטא חטא דצריף למילי טובא במעילה (דף י"ב ע"ב) ע"ש: שם בתוספות ד"ה וכל דבר.

דילפינו שתויי יין חוקה חוקה: לזה נדאי לא דמי דהא דאמרנו דדבר הבא מפלל אין דנין בגז"ש היינו משום דלא שייך למילף בגז"ש אלא היכי דהתיבה שנמסר לגז"ש פתיב בפירוש ולא היכי דאתיא מפללא אבל הכא לענן חוקה הגז"ש פתיבא בפ"י רק דדין הנלמד בגז"ש אתיא מפללא ובזה לא איכפת לן דהא שפיר ילפינו בגז"ש דין דלא פתיב בו רק אתי מעלמא פגון דבר הלמד בגז"ש דחוזר ומלמד בגז"ש רק דלענן הנהו דכתיב בהו ולא יחללו שפתבו התוס' עוד לא שייך חילוק זה ושם יש לחלק דהתם לא מיקרי אתיא מפללא דהא הך ולא יחללו בהדבר גופא פתיב דהיינו בטמא שמשמש דילפינו מתרומה בגז"ש אבל לענן אונן דהך חילול דנילף בגז"ש לא פתיב גבי פהו הדיוט פלל רק גבי כה"ג ומפללא אתיא לכהן הדיוט לכן שפיר מקרי אתיא מפללא ולא ילפינו בגז"ש רק דעל זה הקשו עדיין מהא דתורם מרעה על היפה דתרומתו תרומה דילפינו בתמורה (דף ה' ע"א) מלא ישאו עליו חטא חטא מתרומה דבמיתה ותירצו דהתם הוי ג"כ דבר הבא מן הפלל וע"ז הקשו מ"ש בין ולא יחללו להתם דהא התם הוי ג"כ בהך מילתא גופא ולפענ"ד יש לחלק דבשלמא בולא יחללו לא מקרי החלול אתיא מפללא פיון דקאמרה התורה דלא יעבדו בטומאה למען לא יחללו א"כ בפ"י פתיב דאם יעבדו יחללו דהיינו מה שציותה התורה שלא יעבדו פי אז יחללו אבל התם דכתיב אם ירימו את חלבו ממנו לא ישאו עליו חטא א"כ הא דישאו חטא אם לא ירימו את חלבו לא אתיא רק מדיוקא בזה שפיר מקרי דבא מן הפלל: שם בא"ד.

ועל זביחה הראוי דייקינו: הכא גבי ולא יחלל לא שייך לומר פן דנילף ולא יחלל דפירושו מיתה מתרומה והדר נילף מפללא פהו הדיוט דכיון דבכה"ג ליפא מיתה לא שייך למילף מתרומה דולא יחלל פירושו מיתה: שם ד"ה גמר חטא.

אבל קדשי בדיק הבית דקדושת דמים לא: לכאורה י"ל דזה תליא אי אמרינו דון מינה ומינה או דון מינה ואוקי באתרה דר"י בזבחים י"ל דסבר דון מינה ומינה ולכן בעינו הפל מתרומה אבל רבי הכא י"ל דסבר דון מינה ואוקי באתרה ובלא"ה רבי ס"ל פן במנחות (דף ק"ז ע"א) וכיון דכן לא ילפינו מתרומה רק עיקר הלוא וכיון דידענו דהזיד במעילה לוקה אוקי באתרה פמו דאיפא מעילה בקדשי בדיק הבית בשוגג פמו כן לוקין במזיד וכיון דפליגי תנאי בהכי בכמה דוכתי בש"ס לכאורה לא יקשה פקושית התוס' וע' מש"כ התוס' בפסחים (דף ל"ג ע"א): שם בא"ד.

וקצת יש לדחות: לפי מה שהביאו התוספות במכות (דף כ"א ע"ב) בד"ה החורש בשור דלקי אחמור בדיק הבית משום מעילה יקשה ממתניתין דשם אתירוץ זה וגם מה שהקשו שם (דף כ"ב ע"א) בד"ה אלא הכא ל"ק לפי תירוץ זה ופשוט הוא שקושיתם שם לפי מסקנתם הכא: פרק עשירי שם ע"ב במתניתין ואלו הן הנחנקין: עיין ב"ר"ן שהאריף לבאר קדימת פרק כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב לפני הך פירקא ויש ליישב גירסת

הספרים דנקדים פֿרַק זֶה מִשׁוּם דְּלֵאחֵר וְשִׁינִים לְבֵאֵר הַסּוּגָה ג' מִיתוֹת הַקּוּדְמִים מְבֵאֵר
ג"כ אוֹתָן שֶׁהֵם בְּחִנּוּק וּלְאַחֵר וְשִׁינִים ד' מִיתוֹת מְבֵאֵר אוֹתָן שְׂאִין עוֹנֵשִׁין ע"י מִיתָה רַק
ע"י שְׂאִין לָהֶם חֵלֶק לַעוֹה"ב וּכְמ"ש רַש"י רִישׁ פ' חֵלֶק וְאִיִּדֵי דְתַנִּי דַעִיָּה"נ אִין לָהֶם
חֵלֶק לַעוֹה"ב מְפָרֵשׁ שְׂאָר דִּינֵי עִיָּה"נ שְׂלֵא פִי' עוֹד וְאַחֵר כֶּף תַּנִּי מְסַכֵּת מִכּוֹת וְאַף
דְּמַתְנִיתָן דְּכִיצַד עֵדִים נַעֲשִׂים זוּמְמִין קָאִי אֲמַתְנִיתָן דְּזוּמְמִי בַת כֶּהֵן וּבוֹעֲלָה וְהָרִי לִפ"ז
מְפָסִיק עוֹד מַתְנִיתָן דְּפֶרֶק חֵלֶק אִין זֶה זְרוּת דְּהָא רִישׁ מְסַכֵּת שְׁבוּעוֹת קְאָמְרִינָן דְּמַתְנִיתָן
דְּשְׁבוּעוֹת קָאִי אַמָּה דְסָלִיק בְּמִכּוֹת חֲזִיב עַל הָרֵאשׁ שְׁתִּים וְגַם שֵׁם מְפָסִיק עוֹד בְּמִשְׁנׁוֹת
רַבּוֹת ע"ש: שֵׁם בְּגִמְרָא אֱלָא לְמ"ד חֲנֹק חֲמוּר מֵא"ל: ק"ק לְפִי דַעַת ר"ת בְּחֻלְוִין (דָּף
י"א ע"ב) דְּמַמִּיתָה לְמִיתָה לֹא אֲזַלִּינָן בְּתֵר רֹב א"כ אֶפְשָׁר דְּמַכָּה אָבִיו אֲיִירִי בְּהוֹרָגוֹ
דֵּא"כ אִיף מִיחֲזִיב חֲנֹק דְּלָמָּא לֹא אָבִיו הוּא וְאִי מִשׁוּם דְּאֲזַלִּינָן בְּתֵר רֹבָא הָא גַם אִי לֹא
אֲזַלִּינָן מ"מ חֲזִיב סִינִיף מִשׁוּם רוּצַח וְהָרִי מַמִּיתָה לְמִיתָה לֹא אֲזַלִּינָן בְּתֵר רֹב וּבְמִקּוּם
אַחֵר הָאָרְכָתִי בְּיִשׁוּב דַעַת ר"ת עַל מְכֻנָּה: שֵׁם חֲנֹק חֲמוּר מֵא"ל: ק"ק הָא מ"ד דְּחֲנֹק
חֲמוּר הוּא ר"ש וּלְפִי מַה דְּמוּכַח לְעִיל (דָּף ע"ט ע"ב) סְבִירָא לִיָּה לר"ש כְּרַבִּי וְרַבִּי מְפָקָא
מִתְנַא דְּבִי חֲזֻקָה וּכְמִימָרָא דְרַבָּא שֵׁם וְא"כ ר"ש ע"כ לֹא ס"ל לְדַחֲזֻקָה וְקָשָׁה לְדִידָהּ
קוֹשְׁתִּית הַש"ס דְּלַקְמָן הִיקְשָׁא ל"ל וְע"כ צ"ל דְּאַתְיָא הִיקְשָׁא לְמַכָּה אָדָם לְרַפּוּאָה פֶּטוּר
וְא"כ ע"כ מוּכַח דְּמַכָּה אָבִיו וְאִמּוֹ לֹא הִיָּינוּ הַפָּאָת מִיתָה דֵּא"כ אִיף שִׁינִיף דְּלְרַפּוּאָה פֶּטוּר
וּלְפִי תִירוּץ קְמָא דְּהַתּוֹס' לְעִיל ד"ה וּמְפָקָא מְדַרְבָּנָן א"ש אַבְל לְתִירוּץ בְּתֵרָא קָשָׁה
לְכַאוּרָה: שֵׁם וּכְתִיב אוּ בְּאִיבָה: הַנְּצָרָף גַם לְפָסוּק זֶה דָּאִי מְקָרָא קְמָא ה"א דְּאַדְרַבָּה הֵכָא
גַלִּי קָרָא דְּמִיתָה הוּא וּמִשְׁם יְלִפְיָנָן בְּכָל מְקוּם אַבְל מְדַהֲנְצָרָף הַפְּתוּב גַם גַּבִּי אוּ בְּאִיבָה
לְכַתּוּב וַיָּמוּת מוּכַח דְּדוֹנָקָא בְּאוֹתָן דְּגַלִּי קָרָא מִיתָה בְּפִי הוּא מִיתָה הָא בְּשְׂאָר הַפָּאָה בְּלֹא
מִיתָה: שֵׁם ה"א אֶפְלוּ גְפָלִים: זֶה וְדָאִי דְּבַכְלָל אָדָם אִין גְּפָלִים בְּכָלֵל מְדַצְרִיף ר' יִשְׁמַעֲאֵל
לְעִיל (דָּף נ"ז ע"ב) קָרָא דְּבַאָדָם לְרַבּוֹת עוֹבְרִים וְא"כ לְכַאוּרָה קָשָׁה ל"ל דְּכַתִּיב מַכָּה
אִישׁ וְעִי"כ הַנְּצָרָף לְכַתּוּב ג"כ כָּל מַכָּה נִפְשׁ לְרַבּוֹת קָטָן לְכַתּוּב קָרָא מַכָּה אָדָם וְלֹא בְּעִי
נִפְשׁ דְּבָזָה הוּי קָטָן בְּכָלֵל וְלֹא גְפָלִים אָכֵן לְפִי מַה שְׁחִילְקוּ הַתּוֹס' בַּד"ה הוּי אֲמִינָא בְּתִירוּץ
א"נ בֵּין עוֹבֵר לְגְפָלִים א"ש: שֵׁם וְאִימָא אַע"ג דְּלֹא עֲבִיד בְּיָה חֲבוּרָה: ק"ק דֵּא"כ יְתַחֲזִיב
מַכָּה או"א גַם לְאַחֵר מִיתָה דְּהָא לֹא מְמַעֲטִינָן לְקַמּוֹן (דָּף פ"ה ע"ב) אֱלָא מִשׁוּם דְּלֹא שִׁינִיף
חֲבוּרָה לְאַחֵר מִיתָה וְא"כ גַם בְּמַקְלָל יְדַעֲינָן לְאַחֵר מִיתָה דְּהָא לֹא הוּי מְמַעֲטִינָן שֵׁם רַק
מְדִילְפִינָן מְמַכָּה וְל"ל קָרָא דְּאָבִיו וְאִמּוֹ קָלֵל לְרִיבּוּיָא אַע"כ מוּכַח דְּמַכָּה הִיָּינוּ חֲבוּרָה
דוֹקָא שְׂלֵא שִׁינִיף לְאַחֵר מִיתָה וִי"ל דְּקוֹשְׁתִּית הַש"ס לר' יִאֲשִׁיָּה דְּהוּא יְלִיף שֵׁם מוּמַקְלָל
אָבִיו וְאִמּוֹ וְלֹא מְבַעֲיָא לִיָּה לְטוֹמְטוּם וְאַנְדְּרוּגִינוּס דְּנִפְקָא מֵאִישׁ אִישׁ וְלֹא ס"ל דְּדַבְּרָה
הַתּוֹרָה כָּלֵל ב"א וּלְפִי מַה שְׁפָתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת רַפ"ב דְּמַנְחוֹת לַכ"ע אִית לְהוּ דְּדַבְּרָה
הַתּוֹרָה כָּלֵל ב"א הִיכָא דְּלִיכָא לְמִזְדַּרְשׁ בְּעִנְיָן אַחֵר וְא"כ שְׁפִיר י"ל דֵּאֲע"ג דְּלֹא עֲבִיד
חֲבוּרָה וּקְרָא דְּמַקְלָל מוּקְמִינָן אַז לְטו"א וְלֹא יְלִפְיָנָן מֵאִישׁ] דְּאַמְרִינָן דְּבָרָה תּוֹרָה כָּלֵל ב"א
ב"א: שֵׁם דְּהָא אִי גַמִּי הַכְּחִישָׁה בְּאַבְנִים חֲזִיב: הָא דְּפִשְׁיטָא לִיָּה בְּבַהֲמָה כ"כ דְּלֹא גִימָא
דְּקָרָא אֲתִי לְמַעוּטִי דְּלֹא מִיחֲזִיב בְּבַהֲמָה עַד דְּעֲבִיד חֲבוּרָה ה"ט דְּכִינוּן דְּמַה שְׁמַשְׁלֵם
בְּבַהֲמָה הֵם תְּשִׁלוּמֵי נְזֻק אִין סְבָרָא שְׁיַחֲלֵק הַפְּתוּב בֵּין נְזֻק דְּאִית ע"י חֲבוּרָה לֹאִין בּוֹ
חֲבוּרָה דְּהָא עַכ"פ הַזִּיק וְלָכֵן מְסַבְּרָא מוּקִי לִיָּה לְאַדָּם דְּהִיָּינוּ מַכָּה או"א שְׂאִין מְשַׁלֵּם
הַהִיָּזֵק: שֵׁם אִי הֵכִי אַחֵר גַּמִּי: א"ל פִּינוּן דְּלִפִּי הַמְּבֹאֵר בִּי"ד (סִי' שְׁל"ו) אִיכָּא מ"ע

לרפאות חבירו וא"כ באחר דליפא רק ל"ת לחוד גם אי חובל ע"י רפואתו אתי עשה ודחי ל"ת משא"כ באביו דאיפא לאו דמיתה דאינו נדחה מפני עשה דאפילו ל"ת שיש בה פרת לא נדחית מפני ע' פמבנאר ביבמות (ד"ו ע"א) די"ל דלא שייך בזה דחייב דבעידנא דקעבר אלוא דחבלה לא מקיים ע' דהא ע"י החבורה אינו מרפאו: שם והדתנו מחט של יד: א"ל דלמא לטול בה ע"י נכרי הוא דכיון דלוי אסור ליטול הקוץ הוי המחט דבר שמלאכתו לאיסור ואסור לטלטלו אכן ק"ק הא ראוי ליטול ע"י שנים דהוי שנים שעשאוהו ואף דעכ"פ הוי פטור אבל אסור הא במקום צערא לא גזרו כמו בהמפיס מורסא בשבת להוציא ליתקה דהוי פטור ומותר: שם ברש"י ד"ה ובוועלה.

בנשואה ב"כ קמירי: אבל ארוסה בוועלה בסקילה לא הוצרך לפרש פן רק לר"ש דס"ל דגם ארוסה יצאת לשריפה דשריפה חמור מסקילה אבל לרבנן לא הוי הדין דב"כ רק בנשואה וכו"ש בלא"ה לא אתיא מתניתן פיון דסבר לקמן (דף פ"ט ע"ב) דמדיחי עיה"נ ונביא שהדיח בתנא א"כ ה"ל להמתניתן דהכא לחשבינהו אכן ק"ק דהא גם גבי נסקליון לא חשבינהו וממנ"פ ה"ל סקילה פרבנן או חנק כר"ש וא"ל דהוי בכלל מדיח דהא דין דנביא שהדיח עם מיתתו פתיב בפירוש לבדו וכש"כ דהוי ליה לחשבו מדחשיב הכא הבא על א"א ובוועל ב"כ ואולי בפלוגתא לא קמירי: שם בתוספות ד"ה איש.

י"ס שפתוב בהן אשה לא: נ"ל דהגורסים פן גרסו גם לעיל כל מפה נפש דהשתא א"ש מה שהקשו התוספות לעיל מגמרא דנדה דילפינן קטן מואיש פי יפה גם מה דקשה לכאורה עוד הקרא דכל מפה נפש למאי אתי ולפ"ז אתי שפיר דואיש פי יפה אתיא לקטן וכל מפה נפש לאשה והכא דגרסינן אשה לא גרסינן ג"כ כל מפה נפש ורק גירסת הש"ס דלפנינו דגרס קטן לא וגם כל מפה נפש והך ע"כ אי אפשר לומר פן אבל קצת קשה דכל נפש אדם אצטריך לפלוגתא דריב"ב ורבנן לעיל (דף ע"ח): שם בא"ד.

בהדיא ממעטין אשה: ק"ק איך אפשר לומר פן דבאשה אינו במיתה א"כ איך שייך קרא דואם אסון יקרה ונתת נפש תחת נפש דהוא אסון באשה ונפש תחת נפש הוא מיתה ממש לרבנן לעיל (דף ע"ט ע"א) ע"ש וי"ל שם בד"ה הכחשה.

מידי דהוי אהפיהו ע"י וצמתה: עיין בב"ק (דף פ"ו ע"א) דרק לרבא פטור מנזק אבל לאב"י מיחייב וא"כ אין ראיה כ"כ דבלא הדרא איירי די"ל דרב ירמיה דהכא פאב"י ס"ל: שם ד"ה מאן שמעית.

לשון הקונטרס פתבתי: לפי שיטה זו י"ל מה שהקשו התוס' בשבת (דף ע"ה ע"א) ותימה דבסוף פ"ק דחגיגה כו' ע"ש ולפ"ז אתי שפיר דממנ"פ מתרץ הכא שפיר דפטור לר"ש אי חביל בהוצאת קוץ דאי מיחייב משום מקלקל א"כ היינו הך דמוכח ממילה וב"כ וממילא פטור במלאכה שא"צ לגופה ואי מיחייב במלאש"צ לגופה א"כ ממילא פטור במקלקל דהא י"ל דהא דצריך קרא למילה וב"כ היינו משום דמיחייב משום תיקון מילה ותיקון פתילה אף דהוי אצ"ל אכן ק"ק לפי פי' רש"י מנ"ל לר"ש להוכיח ממילה וב"כ דמקלקל חייב לידוק דמלאכה שאצ"ל חייב פיון דבתרנוניהו איפא חד טעמא לפטור וע"כ בחד גלי קרא ומאי עדיף הך מהך: שם בא"ד.

וכ"ת לר' אבנה: עיין בב"ק (דף ל"ד ע"ב) שמתירצו התוס' על זה דבאמת סוגיא דהכא לא אזלא רק לר' יוחנן אבל לר' אבהו מקלקל חייב גם באצ"ל ותירוצין זה לכאורה מוכח יותר מתירוצם דהכא דעל זה קשה פנין דאיסורי הנאה הם מה מקלקל שייך גבם הא גם קודם חבורו וביעורו לא הנה שנה מידי דלא ראוי למידי ואדרבה בהבצרה מתקן הוא דכל הנשרפים אפרן מותר ועושהו ראוי ליהנות מאפרו.

ולפי התירוצ דב"ק מתורץ ג"כ מה שיקשו התוס' בפסחים (דף ע"ג ע"א) בד"ה לדברי האומר מיהו אפתי ק' לר"י כו' ע"ש פנין דקושיתם שם לא קאי רק לר' אבהו פנרא' שם: שם בא"ד. דאיירי בטועה אלמא מחייבין מתעסק: עיין בכריתות (דף כ' ע"א) דלחז מ"ד שם ס"ל לר"ש מתעסק פטור וא"כ למ"ד זה לא יהיה מוכח דס"ל לר"ש מקלקל בחבורה חייב: שם בא"ד.

דבסתמא דהתם מודו כ"ע: ק"ק הא הך מתניתן דכל הכלים ר' יוסי קאמר לה וא"כ לאו סתמא הוא ורש"י פתב שם דמתניתן ר"ש היא וזה תמוה ביותר דבפ"י פתיב ר"י ואולי גירסת רש"י הי' ר"ש וא"כ ראית התוס' דהכא אינה ראיה אכן לא ידעתי למה הוצרכו התוס' להביא ראיותם ממרחק הא מסוגיא דהכא גופא מוכח דע"כ פשיטא להש"ס דמתניתן דמחט אתיא ככ"ע דאל"כ מאי פריה אלא למ"ד חייב מא"ל דלמא מתניתן באמת לא פנותיה אתיא: שם בא"ד.

אי לאו דס"ל מקלקל בחבורה פטור: ראיה זו לא שייכא רק לר' אבהו דס"ל דאין חילוק בין קלקול עם תיקון קצת לאין תיקון כלל אבל לר' יוחנן דגם ר"ש לא מחייב רק עם ת"ק א"כ שפיר י"ל דגם ר"י ס"ל פן נהא דמותר במחט משום דהתם ליכא תיקון כלל ולפ"ז לא יהיה מוכח לר' יוחנן כלל דס"ל לר' יהודה מקלקל בחבורה פטור: שם דף פ"ה ע"א בגמרא מהו שיעשה שליח לאביו: לכאורה משמע דגם בדאיכא אחר קאי האיבעיא דאי בדליכא אחר דוקא אבל בדאיכא אחר פשיטא ליה דלא הותר א"כ מאי קפריה לקמן מיתבי ומה מי שמצווה להכותו ומהפרייתא דהרוצה להרוג דדלמא הדין בדאיכא אחר אע"כ דגם בדאיכא אחר פשיטא ליה להתיירא ומה"ט פתב הרמב"ם דהך שיעשה שליח בלשון אם הוא חזן הפנסת שדרכו להלקות דמשמע דשפיר יש אחרים רק הוא המיוחד לכה להלקות פדאמרין במכות (דף כ"ב ע"ב): שם א"ל ואחר מי התיירא: ק"ק דלמא באחר ה"ט דאתי עשה דארבעים יפנו ודחי לאו דפן יוסיף אבל לגבי אביוה"ל לאו שיש בו מב"ד ולא נדחה מפני עשה כמו ל"ת שיש בה פרת פדאמרין ביבמות (דף ד' ע"א) וי"ל דהא לענין נידוי ליכא למימר הכי דהתם ליכא עשה אכן אהך גופא שפי רש"י וכן הרמב"ם לקללו דהיינו נדוי דמה קללה שייך בנדוי ואולי משום איסור מקלה אביו ואמו הוא דמזה אתיא אזהרה לבנות או"א כמש"כ הרמב"ם שם (פ"ה מה' ממרים) אבל ביותר הנה נראה לפרש דלקללו הוא קריאת הפרשה דנהפלה ה' את מכותה שקורין הדיינים בשעת מלקות פדאמרין במכות (דף כ"ב ע"ב) וזהו קללה ממש דהיא אלה הפתובה בתורה פדאמרין בשבועות (דף ל"ה ע"א) ע"ש ובזה יש לעיין אי לא מקרי קריאה זו עשה דאתיא מבקורת תהיה בקריאה תהא עיין מ"ק (דף י"ד ע"ב) בתוס' ד"ה מהו: שם ל"ש בנו ול"ש אחר: ק"ק למה ליה למילף מק"ו תיפוק ליה מקרא יתירא דלא יוסיף פן יוסיף דארף אם לא יוסיף קאי רק אמולקה שלא יוסיפו לו הא איכא פן יוסיף

דְּנֻחֵשׁב פֶּן לָאוּ בִּפְנֵי עֲצָמוּ כְּדֹאֲמַרִּינֵן בְּיוֹמָא (דָּרַךְ פ"א ע"א) וּבְכַמְה דְּוֹכְתִי וְשִׁפִּיר קָאִי גַם אֲשָׁאֵר מִפְּהַ וּי"ל דְּהֵךְ פֶּן יוֹסִיף מוֹקְמִינֵן מְסַבְּרָא לְאַזְהָרָה אֲמַפְה אָבִיו דְּמַצִּינֵנוּ לֹו כְּבָר עוֹנֵשׁ וְאֶפְתִּי לְשָׁאֵר מִפְּה אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל לֹא יִדְעֵנוּ אַבְל הַשְּׁתָא דְּאִיכָא ק"ו אִיכָא גִילּוּי מְיֻלְתָּא דְּקָרָא דְּלֹא יוֹסִיף לֹא בְּלִבְד אֲמוּלְקָה קָאִי אֲלֵא גַם אֲשָׁאֵר הַפְּאָה.

וּבְזָה מְתַנְרֵץ מַה שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' בַּד"ה הָא בְּבָנוּ הָא אִין מְזַהִירִין מִן הַדִּין דְּהַשְּׁתָא לָאוּ מִן הַדִּין מְזַהִירִים אֲלֵא מְקָרָא יִתִּירָא דְּפֶן יוֹסִיף אֲלֵא דְּאִי לָאוּ ק"ו לֹא הֵנִי מוֹקְמִינֵן קָרָא לְאַבְיו וְהַק"ו לֹא אֶתִּי רַק לְגִלּוֹת דְּקָרָא גַבִּי אָבִיו מְיִירִי גַם מְתַנְרֵץ בְּזָה תְּמִיהַת הַתּוֹס' ד"ה הַפְּהוּ הַפְּאָה דְּהַשְּׁתָא אָבִיו לָאוּ מְקָרָא דְּלֹא יוֹסִיף אֲלֵא מְפֶן יוֹסִיף אֶתִּיא וּמְלִקוֹת הוּא מְלֵא יוֹסִיף דַּע"י הַק"ו יִדְעֵינֵן דְּקָרָא גַם בְּשָׁאֵר מִפְּה אֲיִירִי: שֵׁם אַחַר גְּבַרָא קְטִילָא הוּא: ק"ק דַּא"כ אָבִיו נְמִי וְנִשְׁ"י לְקַמֵּן סוּף הַסְּנֻגְיָא פִּי דְּאָבִיו ה"ט דַּעכ"פ חִי הוּא וְשִׁיף חֲבָלָה גְּבִיָה וּלְפ"ז גַם זֶה א"ש אַכְּנ אֶפְתִּי הו"ל לְפָרֵשׁ פֶּן גַם הֵכָא וְעוֹד קָשָׁה אִיף ס"ד דְּמַשּׁוּם דְּגַבְרָא קְטִילָא הוּא לֹא יִתְחַיֵּיב הַמְּכַהוּ הָא הַיִּנְצָא לִיְהִרְגַּ חֲשָׁבִינֵן לִיה פְּחִי לְכָל דְּבָר כְּדֹאֲמַרִּינֵן (סוּף פָּרַק קַמָּא דְּעַרְכִּין) דְּנוֹדֵר וּמַעְרִיף וּמַקְדִּישׁ וּמַזִּין עֲלִיו מְדָם חֲטָאתוֹ וּמְדָם אֲשָׁמוּ וְע"ק הַשְּׁתָא דְּאֶפְתִּי לֹא יִדַּע מַהֵךְ דְּרָשָׁה דְּהַמְקַנְיִים שְׁבַעֲמָה גַם אִי הֵנִי גְּבַרָא קְטִילָא מִנ"ל דְּלֵאחַר מִיתָה פְּטוֹר דְּהַאִי קָרָא דְּמַכָּה סְתָמָא כְּתִיב וְעוֹד מַאי מְקָשָׁה מַהֵא דְּרַב שְׁשֵׁת דְּבִיִּישׁוּ יִשָּׁן וְנִמַּת דְּהַתָּם דִּין הוּא שְׁיִתְחַיֵּיב מְפִנִי שְׁמַתְבִּיִּישִׁין בְּנִיו אַבְל מַה עֲנִין בְּזָה לְהַתְחַיֵּיב בְּמְלִקוֹת עֲלִיו מְדִין מִפְּה וּנ"ל דְּכִינֵן דְּמַתְרֵץ דְּבַהֲפֵהוּ הַפְּאָה שְׁאִין בַּה ש"פ אֲיִירִי ע"כ לְפִי מַאי דַּס"ד הַשְּׁתָא הֵנִי אֲיִירִי בְּהַפְּאָה שְׁיִישׁ בַּה ש"פ דְּמַשְׁלֵם חֲמִשָּׁה דְּבָרִים וְלֹא לֹוּקָה וְזֶה יְדוּעַ דְּנֻזַּק שְׁמִין כְּפִי מַה דְּשׁוּה לְמַפְּוֹר בְּשׁוּק כְּדֹאֲמַרִּינֵן בַּב"ק (פ' הַחֹזֵבֵל) וּבְעַרְכִּין (ס"פ קַמָּא) אֲמַרִּינֵן דְּהַיִּצָּא לִיְהִרְגַּ לֹא נִיְדָר מְפִנִי שְׁאִין לֹו דְּמִים וַא"כ הֵכִי מְתַרֵץ דְּבִאחַר ה"ט דְּלֵא מִיִּחְיֵיב מְפִנִי דְּאִין כָּאֵן מְמוֹן דְּגַבְרָא קְטִילָא הוּא וַא"כ אִין כָּאֵן נֻזַּק וְשִׁבְתָּ וְרַפּוּי בְּלֵא"ה אִין כָּאֵן וְלִכְּן אִין מַשְׁלֵם וְאֵהָא מְקָשָׁה דְּהַא אָמַר ר"ש דְּבִיִּישׁוּ יִשָּׁן חֲיֵיב מַשּׁוּם דְּמַתְבִּיִּישִׁין בְּנִיו וְזֶה שְׁיִיף ג"כ כָּאֵן וְאֶפְתִּי יִשְׁלֵם בְּוִשְׁתָּ וְגַם צַעַר שְׁהוּא נְכָלָל בְּכָלֵל חֲיֵיב דְּאָמַר ר"ש וְכִמוּ שֵׁכ' הַר"ן וְלִהֲכִי צָרִיף לְתַרֵץ דְּלַעֲנֵן מְלִקוֹת אֲיִירִי וְלִהֲכִי א"ש דְּלַעֲנֵן לֹא צָרִיף לְפָרוּשִׁי טַעְמָא הָא דְּמִיִּחְיֵיב דְּהַךְ טַעְמָא דְּגַבְרָא קְטִילָא לֹא שְׁיִיף רַק לַעֲנֵן מְמוֹן וּבְהֲכִי א"ש ג"כ דְּלֵא תְּקַשָּׁה מְמַאי דְּמַסְקִינֵן הֵכָא דְּגַבְרָא קְטִילָא הוּא אֲמָה דְּאֲמַרִּינֵן לַעֲיִל (דָּרַךְ פ"א ע"א) מ"ד גְּבַרָא קְטִילָא הוּא קַמ"ל: שֵׁם אָמַר רַב מְרִי בַּעְמָה בְּמַקְנִיִים שְׁבַעֲמָה.

לְכַאוּרָה לְפִי הַמְּסַקְנָא לֹא קְאֲמַרִּינֵן עוֹד הַדְּרָשָׁה דְּעוֹשָׁה מַעֲשָׂה עַמָּה וְצָרִיף עֵיוֹן דְּהַא בִּיבְמוֹת (דָּרַךְ כ"ב ע"ב) נְקִיט בַּש"ס בְּפִשְׁטוֹת לְדְרָשָׁה קַמְיִיתָא דְּעוֹשָׁה מַעֲשָׁה עַמָּה וְכֵן לַעֲיִל (פ' ד' מִיתוֹת) וְהַרְמַב"ם נְקִיט ב' הַדְּרָשׁוֹת יַחַד בְּפָרַק ה' מַה' מְמַרִּים וְגַם זֶה ק"ל אִיף אֶפְשָׁר לְדְרוֹשׁ ב' דְּרָשׁוֹת מַחַד קָרָא גַם לְכַאוּרָה הַל"ל אֲלֵא אָמַר רַב מְרִי.

וְהַנְּלַפְע"ד דְּרַב מְרִי לֹא בָּא לְחַזוֹר מַהֵךְ דְּרָשָׁה דְּעוֹשָׁה מַעֲשָׁה עַמָּה אֲלֵא לְפָרוּשִׁי אֶתִּי דְּמַדְכְּתִיב בַּעְמָה דְּרָשִׁינֵן ג"כ הַמְּקַנְיִים שְׁבַעֲמָה וַא"כ לֹא מִיִּחְיֵיב אֲלֵא בְּעוֹשָׁה מַעֲשָׁה מְקַנְיִים שְׁבַעֲמָה אַבְל פִּינֵן דְּנִגְמַר דִּינוֹ לְהַרְיָגָה לֹא מְקַרִּי עוֹד עוֹשָׁה מְקַנְיִים שְׁבַעֲמָה וְלֹא מִיִּחְיֵיב אַבְל מְקַנְיִים שְׁבַעֲמָה לְחֹדֵד לֹא בְּעֵינֵן וְלִכְּן לֹא מְיִפְטֹר ג"כ כְּשִׁהֲכָה אוֹ קַלְל אָדָם טְרַפָּה דְּלֹא הֵנִי לְפָטוֹר בְּשׁוּם מְקוּם וּבְהֲכִי מְתַנְרֵץ ג"כ מַה שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס'

לקמן (ע"ב) בד"ה שיכול הואיל ע"ש וכן נראה דעת הרמב"ם שהרפיב ב' ביחד: שם בתוספות ד"ה ור"ש האמר פדאיתא שלהי פרק פירה לאו בפ"א אמרינן שם פן דמשום פלאחר יד הוא דא"כ יקשה דלימא טעמא ממלאכה שא"צ לגופה אלא דבאמת התם סתמא קאמרינן דפטור ויש לפרש באמת הטעם דמלאכה שא"צ לגופה היא: שם בא"ד.

וכן מוכח בהיהיא דהמכבד עיין מש"כ התוס' בזה בפסחים ובשבת: שם בא"ד. דהא ר"ש מחייב מקלקל בהבערה: ק"ל דא"כ משום מלאכה שא"צ לגופה נמי לא ליפטר דהא אדרבה במלאכה שא"צ לגופה מפרשינן טעמא בחגיגה משום מלאכת מחשבת ולא במקלקל ומה שק' מסוגיא דכאן דאמרינן מלאכה שא"צ לגופה גם לענין חובל פבר הקשו התוספות בשבת ותיירצנו לעיל: שם בא"ד.

והא דשרינן לבעול לכתחלה: פ"י דמזה קשיא לכאורה אהא דכתבו התוס' דבהבערה פיון דמקלקל חייב ולא בעי מלאכת מחשבת ה"ה ג"כ אין מתפנין דא"כ גם בחובל הדין פן ואיך קאמרינן בכתנבות (דף ה' ע"ב) דלר"ש מותר לבעול לכתחלה בשבת משום דבר שאין מתפנין דליתחייב עליו מדאורייתא כמו גבי נתפנין לכבות עליונות והבעיר תחתונות דמיתחייב לר"ש אי לא משום דהוי מלאכה שא"צ לגופה ואהא תירצו דגם התם ה"ט משום דא"צ לגופה ודלא פמהרש"א דכתב דקושית התוס' דליהוי שגגת סקילה כמו לקמן גבי מכבה: שם ד"ה הא בבנו.

ואע"ג דאין מזהירין מ"ה: לפ"ז לא יהיה באביו מלקות לעולם בהפאה שאין בה חבורה ואין נראה פן מדעת הרמב"ם (פ"ה מה' מפרים) ואולי י"ל דהשתא דינדעינן מק"ו דקרא גבי אביו ג"כ איירי שפיר לוקין ג"כ אכן לדעת הרמב"ם בלא"ה לא מצרכינן לתי התוס' עפ"מ"ש בספר המצות שורש י"ד דהיכא דכתיב העונש בפ"י שפיר ילפינן האזהרה מק"ו ע"ש.

ועוד י"ל קושית התוס' לדעת הרמב"ם עפ"מ"ש כ"כ בפ' ב' מה' מאכלות אסורות דהיכי דאיכא ע' בהדי ק"ו שפיר ילפינן אזהרה מק"ו ע"ש בהרב המגיד והכא פשיטא דאיכא ג"כ עשה דכבד את אביך ואת אמך ודאישי אמו ואביו תיראו שלא להכותם בהדי ק"ו ורק התוס' לשיטתם הקשו שפיר דלא ס"ל להך פללא כמו שהוכיח המ"ל שם מתוס' ס"פ פל שעה.

ובמה שכתבנו בזה דאיכא ע' שלא להכותם מתורץ ג"כ מה שהקשינו לעיל דליתי ע' ולידחי ל"ת דהשתא איכא ל"ת ועשה בין בהפאה בין בקללה וידוע דאין ע' דוחה ל"ת ועשה דהא גם באחר איכא עשה דואהבת לרעהך כמוה שלא להכותו ושא לא לקללו: שם בא"ד.

ה"מ להלקותו: ק"ל דאיך אפשר לומר פן דאזהרה שאין לוקין עליו מזהירין מ"ה דא"כ איך אמרינן במכות (דף י"ז ע"ב) הא אפילו למ"ד עונשין מ"ה אין מזהירין מ"ה ופי' רש"י דהוא ר' יצחק והוא ע"כ ג"כ ס"ל דאין מזהירין מ"ה מדאיכא קרא ותירא גבי אזהרה וכן פתבו התוס' גופא שם (דף י"ד ע"א) דהוא ר' יצחק ונהרי ר"י ס"ל שם דמלקות בח"כ ליכא ואעפ"כ אמרינן דאין מזהירין מ"ה אלמא דאמרינן פן אפילו לענין אזהרה שאין לוקין עליו ואפילו אי הך מ"ד דקאמר בש"ס שם לאו ר"י הוא אלא ר"ש

גופיה תנא דבריימא שם דהוא ג"כ ס"ל דעונשין מ"ה וגם ר"א בנו פדאמרין לעיל (דף ע"ד ע"א) ג"כ תקשי דכיון דסברי דעונשין מ"ה, ע"כ מיתר להו אחותו דסיפא דאחותו בת אביו ובת אמו אתיא בק"ו דל"ל דמילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא ס"ל דא"כ מנ"ל דאין מזהירין מ"ה מיתורא דקרא הא גם לעגנן אזהרה איפא למימר הכי וע"כ היכא דאיפא למידרש לא אמרינן פן ומיתר להו אחותו ע"כ לדר"י וגם הם כר"י ס"ל דמלקות בת"כ ליפא ולכן עכ"פ קשיא לשיטת התוספות זו גם צ"ל דמודה ר"י דבתיבי מיתות ב"ש לוקין דהא באוכל טבל ס"ל לר"ש דלוקין פדמוכח (ר"פ אלו הן הלוקין) אף דטבל במיתה ולפי מה שהוכחנו ע"כ ר"ש כר"י ס"ל וצ"ע: שם בא"ד.

היכי אתי בנו מק"ו מאחר: פ"י דנימא דיו לפא מה להיות פגדון אף דבבנו לעולם הוי שלא במקום מצנה ובשלמא במקום מצנה גם באחר תיב מ"מ אין סברא דבדבר זה בעצמו דהיינו במסרבין לצאת יתתיב הבן ואחר יפטר דכיון דחייבא דבו לא אתיא רק מאחר נימא דיו: שם ד"ה והאמר ר"ש.

דמה עגנו ישן ליצא ליהרג: והנראה לפענ"ד דלפי לישנא קמא בב"ק שם אגלא בעיית הש"ס אי משום פסופא הוא אי משום זילותא לעגנן ביישו ישן ומת והנה כמו כן שייכי ג"כ טעמים הללו ביישו ישן ולא נודע לו משום פסופא ליפא ומשום זילותא איפא וזה גופא הוא ג"כ גבי היצא ליהרג דמשום פסופא ליפא פיון דיוצא ליהרג אין לה פסופא גדולה מזו ומשום זילותא איפא וכיון דס"ל לר"ש דביישו ישן תיב א"כ ע"כ משום זילותא הוא וה"ה היצא ליהרג וא"כ טובא קמ"ל ר"ש דמתניתין ה"א דלא מיחייב רק בשנודע לו אח"כ דאיפא פסופא וזילותא ולהכי קמ"ל דבכל עגנן ביישו ישן תיב אפילו היכא דליפא פסופא ולהכי פריף מר"ש דוקא: שם בא"ד.

ור"ת גריס והאמר ר"ש ביישו תיב: עיין במהרש"א שמקשה לפי פ"י זה המסקנא דמקוויים שבעמף למה מיחייב גילף הפאה מקללה. ולא ידעתי איף שייף למילף כלל לעגנן ממון הפאה מקללה דהא הף דין דבעמף לא כתיב רק גבי מלקות דקללה ומניה ילפינן במה מצינו או בהיקש מלקות דהפאה אבל לגמור ממון דהפאה ממלקות דקללה אין זה לא מ"מ ולא היקש: שם בד"ה הפהו הפאה.

הא פן יוסיף לאו שנלמב"ד הוא: פבר העירותי לעיל מה שנלפע"ד ביישוב קושיא זו. עוד נלפע"ד לומר עפ"מ שכתבו התוספות במפות (דף ד' ע"ב) דהיכא דאיפא הוכחה למלקות לוקין גם אלא שניתן לאמב"ד ע"ש וה"נ מוכח לכאורה דלוקין אלאו זה דפן יוסיף לפי מה דאמרין בכתובות (דף ל"ב ע"ב) חובל בחבירו נמי מפדי כתיב פאשר עשה פן יעשה לו פן ינתן בו ל"ל דבר שיש בו נתינה ע"ש אלמא דמצרכין קרא להורות שאין לוקה רק משום ממון וא"כ ע"כ מוכח דלוקין אלאו דפן יוסיף דאל"כ פן ינתן בו ל"ל: שם בא"ד.

פדאימא בספרי ובירושלמי: פ"י דשם כתיב בפ"י דאזהרה מפן יוסיף אתיא משא"כ בפסגיא דלפנינו: ה"ה שם ע"ב בגמרא לפל אין הבן נעשה שליח: לדעת הרמב"ם (פ"ה מה' ממרים) איירי זה אפילו בלא עשה תשובה אכן לא כן דעת התוס' ביבמות (דף כ"ב ע"ב) פאשר פבר העיר בלחם משנה שם ולכאורה יש להוכיח דעת הרמב"ם מהא דאמרין במפות (דף י"ב ע"א) ותסברא והאמר רבה בר"ה וכן תנא דבי ר' ישמעאל כו'

ע"ש ולכאורה מאי קושיא הא הך דתנא דבי ר"י לא איירי רק בעשה תשובה ודלמא אידך ברייתות דמייתי איירי בלא עשה תשובה וכן משמע מסתמא דהא ע"כ איירי ביצא במזיד לחוץ מעיר מקלטו דאל"כ אסור לגואל הדם להרגו אע"כ מוכח לכאורה פדעת הרמב"ם דר"י איירי אפילו בלא עשה תשובה אכן א"ע ראיתי בריטב"א במכות שם שדעתו ג"כ פדעת התוס' שרצה ליישב זה וכתב דהתם עושה מעשה עמה מקרי פיון דבשווגג בא מעשה לידו ע"ש ולכאורה שיטה זו מוכרחת דאל"כ יקשה אפתי למה הוצרכה הגמרא לדחוק ולאוקמי הברייתות שם הא בבנו והא בבן בנו לימא דפליגי בפלוגתא דהנה ברייתות לקמן אי מקשינו הפאה לקלה או לא ושני הברייתות דמכות איירי בלא עשה תשובה ולכן מאן דסבר מקשינו הפאה לקלה פטור משום אינו עושה מעשה עמה ולאידך מ"ד פטור אע"כ מוכח לכאורה פדעת הריטב"א דזה מקרי עושה מעשה עמה.

אכן באמת אין מזה ראיה די"ל דניחא להגמרא לאוקמי הברייתות בתרי טעמי ואלפיא דחד תנא מלאוקמי אליבא דתרי תנאי וכן מוכח לכאורה דאל"כ יקשה אפתי לימא דפליגי הנה ברייתות בפלוגתא דר"ש ורבנן פדאמרין ג"כ במכות (ד"ט) דלר"ש דחנק חמיר אם התיירה התורה לגואל הדם לעבור על אסור הרג ולהרוג הרוצח אפתי לא התייר לעבור על אסור חנק דחמיר ולכן אין הבן נעשה גואל הדם לאביו אבל אידך ברייתא אתיא פרבנן דלדידהו הורג אבי בסייף והרי סייף התיירה התורה לגואל הדם אלא ע"כ דלא ניחא להש"ס לאוקמי ברייתא אליבא דתנאי וע' מש"כ בספרי ע"ל במכות (די"ב ע"א): שם אלא ש"מ בהיקשא פליגי ש"מ: ולפ"ז חד מהנה ברייתות ונה ברייתא דלעיל דהיוצא ליהרג ובא בנו והיהו אליבא דר"ש וכן ברייתא דיבמות (דף ק"א ע"א) סברי דמקשינו הפאה לקלה וכן סבר' גם מתניתין דהכא מדלא תני חומר במכה מבמקלל וכדאמרין בגמ' אבל אידך ברייתא וברייתא דלעיל ת"ר אביו ואמו קלל וכן ברייתא דמכות (דף ט' ע"א) סברי דלא מקשינו: שם יש דרף עימור בכף או אין דרף עימור בכף: הרמב"ם (פ"ט מה' גניבה) פסק דגנבו והתעמר בו כשהוא ישן ומכרו כשהוא געור חייב אכן אם היה ישן גם בעת המכירה פטור ובהך דאשה לעופרה לא הביא פלל הך דאוקמה באפי זיקא ומזה נראה דדעתו דנדאי אין בעיית הש"ס אי מיחשב עימור בדרף זה דזה פשיטא דחשיב עימור דהא גם לענן עימור שאין בו שנה פרוטה דמיחשיב לת"ק דר"י כתב הרמב"ם דמשפחת ליה פגון שנשען עליו אלמא דזה חשיב עימור דהאיבעיא היא לדעת הרמב"ם בישן אי מקרי זה גניבה ומכניס לרשותו פיון שלא נודע לו עד לאחר מכירה ואז כבר יצא מרשותו וכן באשה לעופרה הני כה"ג ואהא פריה תיפוק ליה דבלא"ה פטור דליכא עימור ומשני דשפיר משפחת עימור ביה פגון ישן דנגא עליה ואשה דאוקמה בפני זיקא ולא דאיבעיא ליה אי מקרי זה עימור או לא ומה דכתוב בגמ' יש דרף עימור בכף או אין דרף עימור בכף או דהרמב"ם לא גריס ליה פלל או דמפרש ליה דהש"ס קרי להך דגניבה ומכירה עימור משום לישנא דמקרא דכתיב והתעמר בו ולכאורה מוכרחת שיטה זו דאי איבעית הש"ס לא הני רק אי מקרי נגא עליה או אוקמה באפי זיקא דרף עימור בלא ישן ובלא מעופרת הני מצוי לאיבעיא הכי: שם ת"ל וגונב איש: א"ל דלא לכתוב איש גבי לא ימצא ולא בעי ריבוי דגונב י"ל דאצטרף להא דדרשינו בספרי ובמכילתא למעוטי קטן דלא מיחשיב ואף דלעיל (דף נ"ב ע"ב) כתבו

התוספות לפי פ"ה המהרש"א וגם ה"ר"ן דלא אצטריוה קרא למעט קטן אלא משום דהנשפב חייב ה"א דגם הוא מיחייב וזה לא שייך ה"א מכ"מ י"ל דאצטריוה ה"א קרא למעט קטן לפי מה שפיתבו התוס' בפסחים (דף צ"א ע"ב) דאצטריוה קרא למעט קטן היכא דנתגדל בין ב' פסחים ה"נ י"ל דצריה קרא היכא דנתגדל בין גניבה למכירה דה"א כיון דהחייב לא בא רק בעת שמכר ובאותה שעה גדול הנה ה"א דליחייב ולכן פתיב פי ימצא איש גונב עד שיהיה איש בפשעת גניבה וכן ל"ק אחר דמרבינו מנפיש אפילו אשה וקטן ל"ל איש דגבי וגונב דכבר נדרש במכילתא למעט בן שמונה וקטן דומיא דהא דאמרין לעיל (דף פ"ד ע"ב) דאצטריוה קרא דמפה איש דמכל מפה נפש הוי מרבינו אפילו בן שמונה גם א"ל ל"ל וגונב איש לרבות אשה הא כבר מרבינו ומת הגנב ההוא אפילו אשה שגנבה אשה די"ל דכיון דצריה לכתוב איש למעט ב"ש פתיב ג"כ וגונב גביה: ברש"י ד"ה מפה שפשה שלא בעמה.

והאי תנא סבר דלא מקשינו: מזה מוכח לכאורה כפי' בתרא דרש"י לעיל דבהיקשא ילפינו הפאה וקללה מהדדי דלפי' קמא דבמה מציינו ילפינו יקשה מ"ט דמ"ד דלא יליף אכן לכאורה קשה דאי תנא דהו' ברייתא לא יליף הפאה מקללה א"כ איך קאמר ברישא מה מפה וכו' אף מקלל וכו' אי לא ילפינו מהדדי ואי ילפינו במה מציינו א"כ הו' דשלא בעמה כבעמה גילף בן ואנלא ליה הק"ו ונ"ל דכיון דפליגי תנאי לקמן בהו' מילתא אי מקשינו הפאה לקללה או לא רצתה הברייתא לפרש הא דמצרכינן קרא לרבות מקלל לאחר מיתה בין אי מקשינו הפאה לקללה בין אי לא מקשינו ולכן קאמר ברישא דאי מקשינו א"כ ה"א דגילף מהפאה ואי לא מקשינו א"כ במפה עשה בו שלא בעמה כבעמה וה"ל ק"ו ולכן א"ש הא דלא קאמר הואיל וכתיב בעמה כמו שהקשו התוספות דכל פוננת הברייתא לומר דבין אי מקשינו הפאה לקללה בין אי לא מקשינו לעולם מצרכינן קרא דאביו ואמו קלל: שם בד"ה גרי אריות.

והרי הם פנכרים גמורים: מכאן קשה אמה שפי' רש"י ביבמות (דף כ"ד ע"ב) אגרי עריות פגון פותים ע"ש דהא אסיקנא שם הלכה פדברי האומר פולם גרים הם והכא אמרינו דנכרים גמורים הם ועיין בתוס' ר"פ אלו גערות ועיין מש"כ בספרי ע"ל בתוס' שם: שם ד"ה שיכניסנו ברשותו.

אין מציאה בכ"מ אלא בעדים: לקמן ילפינו מונמצא בידו פרט למצוי ופי' רש"י שם דהו' דבעינו עדים מפי' ימצא נפקא ולפע"ד בלא"ה י"ל דנדאי אין פוננת המכילתא דכ"מ דכתיב מציאה הוא בעדים דהא או מצא אבידה ונשבע על שקר וכן אשר תאבד ממנו ומצאתה לא תוכל להתעלם ודאי לאו היינו בעדים אלא ע"כ דכוננת המכילתא דוקא היכא דכתיב מציאה בכ"מ כזה דהיינו בלשון נפעל ולכן עיקר קרא דונמצא בידו קאי אפרט למצוי אלא מדכתיב בלשון נפעל ולא פתיב ומצא בידו מזה שמעינו ג"כ דבעינו עדים: שם ד"ה הגנב.

וההיא דרשינו ליה בספרי: כצ"ל ולכאורה נראה דרש"י מייתי הו' דרשה דספרי ה"א פי היכי דלא תקשה האו' מרבינו אשה אדרכה נימא דההוא ולא היא ממעט אשה לכו' פתיב רש"י דהו' מצרכינן בספרי למעט עבדים ולא יתורא הוא למעט מניה אשה או' דעל זה יקשה דהא לפי ש"ס דילן ממעטינו לקמן עבדים למר מאחיו ולמר מבני ישראל

וא"כ אפתי נימא דההיא למעט אשה קאתי אלא ע"כ דאין סברא לומר פן דההיא ממעט אשה ולכן נראה דרש"י מיייתי ליה הך דרשה דספרי דלקאורה אין הדרשה פשוטה לרבות מהגנב דכתיב גבי גונב אשה הגונבת ואהא הביא רש"י ראיה דגם ההוא נדרש פן למעט עבד הנגנב: שם בד"ה ועדיין.

ברשות הנגנב עצמו: ועיין בהרב המגיד שהביא שיטות שפירשו ברשות הנגנב: שם בתוספות ד"ה ומה מפה. וי"ל דהיא גופא ילפינן השתא: ק"ק דהא י"ל גם ק"ו איפכא דמה מקלל דבסקילה לא עשה בו שלא בעמיה פבעמיה מפה דבחנק לא כש"כ וכיין דאיפא למימר הכי ואיפא למימר הכי לא ילפינן בק"ו כלל פמבואר בתוס' חולין (דף כ"ד ע"ב) בהא דכשר בפרה פסול בעגלה ע"ש: שם בא"ד.

ומיהו קשה לבסוף: יש לעיין אי יחשב זה קולא לגבי מפה דלא מיחייב לאחר מיתה פיון דאי אפשר כלל ואין זה מפה עוד וכמו דלא יחשב קולא דמפה לא הוי רק בפניו ומקלל אפילו שלא בפניו ועיין בר"ן: שם בד"ה ושורו פישראל לאו לגמרי פישראל כו': וזה לקאורה קושא גדולה אפירוש רש"י וכן הקשה גם הר"ן אפירוש ודעת רש"י נ"ל דבתוספתא פ"ד דב"ק פתוב בפ"י כמו שכתב דשורו של ישראל שנגח שור של כותי ושל כותי שנגח של ישראל הם משלם ח"נ ומועד משלם נ"ש ואף דבדברי ר"מ שם דפליג שם פתוב עפ"ם נראה שט"ס הוא וצ"ל כותי דהא בב"ק מפורש דר"מ בכותי איירי ולכן אף דסוגיא דב"ק (דף ל"ח ע"ב) פליג אהך תוספתא מכ"מ נ"ל לרש"י דהך פרייטא דהכא סברה ג"כ בתוספתא מדקתני סתמא ושורו פישראל דמשמע דהוא לגמרי פישראל דלפי' התוס' הוי חציו פישראל וחציו פעפ"ם וכמו כן הוי מצי למינקט ושורו פעפ"ם כמו דנקט ושורו פישראל: שם ד"ה עד שייכניסנו.

מצרכינן תרי קראי לרבוני: לקאורה י"ל דכאמת בלא קרא ה"א דידו בכ"מ דוקא הוא היכי דאפשר לפרושי פן אבל השתא דגלי קרא בהני תרי דבכלל ידו גם גגו ונחצירו איפא ילפינן גם ידו דהכא משם וא"ל דאדרבה מדמצרכינן ב' קראי בגט ובגניבה ה"ל ב' פתובים הבכ"א ואין מלמד דז"א דהא תרנוייהו מצריה צריכי פדאמרינן בגיטין ר"פ הזורק ע"ש אכן מסוגיא דב"מ (דף נ"ו ע"ב) מוכח דז"א דמסקינן שם דכל היכא דכתיב ידו ידו ממש ורק היכא דלא אפשר ידו פ"י רשותו והיינו משום דכדמרינן גבי גט ונגיבה גם רשותו לא מריבין דהוי בכלל ידו רק מריבויא דהמצא תמצא ומריבויא דנתן מריבין רשותו אבל ידו לעולם ידו ממש הוא גם שם ולכן ליכא למילף משם מידי ודלא כמו שפירא מפי' רש"י שם (דף י' ע"ב) בד"ה משום ידה אתרבאי דרשותה בכלל ידה הוא דכבר השיגו הרשב"א בשיטה מקובצת שם מדחשיב ליה בב"ק דס"ה לכלל ופרט וכלל אלמא דגם שם ידו דוקא הוא ולכן הקשו התוספות שפיר: שם בא"ד.

ואיפשר דאם הגביהו אפילו ברשות הבועלים חייב: אין פנונתם שיתחייב הכא אפילו ברשות בועלים משום דקנאו בהגבהה כמו דחייב גם גבי גניבה מהך טעמא דהא טובא יש לחלק בינייהו דהתם בבמה קאי ובהמה שפיר נקנית בהגבהה אבל הכא הוי אדם ואי אפשר לקנאו בהגבהה דהא עבד עברי אין נקנה בחזקה דהוי הגבהה בכלל פדאמרינן בקידושין (דף ט"ו ע"א) אלא פנונתם דכיין דהגביהו ברשות הבועלים א"כ פשהוא בידו הוי ברשותו והוי כמו שהכניסו לרשותו ואהא חילקו דכיין דמכרו לקרובים ג"כ ע"כ

איירי שהכניסו לרשותו פֶּבֶר דאל"כ בְּלֹא מְכָרוּ לְקָרוֹבִים לָא מִיחֵיב וּאֵעִפ"כ מְכָרוּ לְקָרוֹבִים פְּטוֹר דְּבַעֲיָנָן שְׂוִיָּצִיאָנוּ מְרֻשּׁוֹת אַחֵיו לְגַמְרֵי כַּש"כ הֵכָא דְאָף דְּכִשְׁהִגְבִּיהוּ הָיוּ בְּרֻשּׁוֹתוֹ מִכ"מ פְּשֵׁהֲנִיחוּ אַח"כ הֵכָנִיסוּ לְרֻשּׁוֹת הַבְּעָלִים דְּזָה לָא מְהֵי: שָׁם דָּף פ"ו ע"א בְּגִמְרָא אֲלֵא מַעֲתָה פִי יִמְצָא: ק"ק לְפִי מַה דְּאִמְרִינָן בְּמִכּוֹת (דָּף ח' ע"א) וּמְצָא דְוָמְיָא דִּיעַר מַה יַּעַר מִיָּדֵי דְאִיתָא מַעֲקָרָא כּו' ע"ש ה"נ נִימָא הֵכִי דְמְצָא דְוָמְיָא דְאִשָּׁה בְּעוֹלַת בַּעַל דְּהָיוּ ג"כ מִיָּדֵי דְאִיתָא מַעֲקָרָא וְעֵינָן שָׁם בְּרִיטְב"א: שָׁם לְאִפּוֹקֵי עֲבָדִים לָא מִשְׁמַע לָהּ: לְשִׁיטַת הַסְּפָרֵי שֶׁהֵבִיא ר"ש"י לְעֵיל דְּמַפִּיק לִיהַ עֲבָדִים מֵהָיָא ג"כ צ"ל דְּמֵאֲחֵיו לָא דְרִישׁ פְּרָבְנָן וּב' דְּרֻשּׁוֹת דְּמַבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתִי לְמִיעוּט אַחַר מִיעוּט לְעֵנָן חֲצִי עֲבָד וְחֲצִי בֶן חוֹרִין כּר' יְהוּדָה אֲלֵא דְלְכָאוּרָה קָשָׁה מֵאֲחֵיו לְרַבְּנָן לְמֵאֵי אֲתִיָּא וּי"ל כִּינּוּן דְּדְרֻשֵׁינָן אַחֵיו בְּמִצּוֹת א"כ צָרִיף לְרַבּוֹת גַּר וְעָבָד מְשׁוֹחֲרָר דְּהָיוּ מִמַּעֲטִינָן מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִמוּ שֶׁהִקְשׁוּ הַתּוֹס' וְאֵהֵי רִיבּוּיָא לְרַבּוֹת גַּר וְעָבָד מְשׁוֹחֲרָר וְאֵהֵי מִיעוּטָא לְמַעַט עֲבָד וְחֲצִי עֲבָד וּבְזָה מִתּוֹרָץ קִנְשֵׁי הַתּוֹס' בּוֹד"ה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: שָׁם אָף פָּאן בְּנִפְשׁוֹת: פִּירֵשׁ ר"ש"י דְּהַפְתּוֹב מְדַבֵּר בְּחֵיבֵי מַב"ד וּלְפ"ז ה"ל בְּדִינֵי נְפֻשׁוֹת וְלָא בְּנִפְשׁוֹת סְתָמָא וְעוֹד דְּלְפִי מַה שֶּׁפְתַּב ר"ש"י גּוֹפָא לְקַמָּן מוֹכַח דְּדַבֵּר הִלְמַד מַעֲנִינּוּ הֵינּוּ מַעֲנִין דְּלַמְעָלָה וְדְלַמְטָה נְהָרֵי עֵנִינּוּ דְלַמְטָה דְּהֵינּוּ לָא תַעֲנָה וְלָא תַחֲמוֹד לִיפָא דִּינֵי נְפֻשׁוֹת וְעוֹד לְפ"ז גַּם בְּמַה הַפְתּוֹב מְדַבֵּר בְּמִמּוֹן דְּקֶאֱמַר לְקַמָּן צָרִיף לְפָרֵשׁ כֹּן הֵיכִי דְחֵיב מְמוֹן וְזָה אֵינּוּ דְהֵתָם אֵין הֵעוֹנָשׁ מְמוֹן אֲלֵא מְלָקוֹת דְּבַגּוֹזָל מִתְּנּוֹת עֲנִיִּים דְּכִתִּיב לְמַעְלָה מְלֵא תַגְנוּבוֹ אִיפָא מְלָקוֹת הֵיכָא דְלָא יָכוֹל לְהֵשִׁיב עוֹד כְּדִאִמְרִינָן בְּמִכּוֹת (דָּף מַע"ז ע"ב) וְכֹן אֲלֵא תַכְחָשׁוּ וְלָא תִשְׁקָרוּ דְכִתִּיב לְמַטָּה אֵין עוֹנָשׁוּ מְמוֹן וְעוֹד דְּבַמְכִילְתָּא דְשִׁנּוּיָה בְּרִייתָא זֹו קֶאֱמַר בְּרֵאשׁוֹן הָף דְּדַבֵּר הִלְמַד מַעֲנִינּוּ וְאַח"כ קֶאֱמַר וְעוֹד דַּג' מִצּוֹת כְּתִיבֵי ב' מְפִנְרֵשִׁים וְאַחַד אֵינּוּ מְפִנְרֵשׁ מַה הַמְפִנְרֵשִׁים דְּהֵינּוּ לָא תַרְצַח וְלָא תַנְאָף עוֹנָשִׁים מַב"ד אָף לָא תַגְנוּב כֹּן מִשְׁמַע דְּדְרֻשָּׁה רֵאשׁוּנָה דְּמְכִילְתָּא מְדַבֵּר הִלְמַד מַעֲנִינּוּ לָאו הֵינּוּ דְבַחֲיִיבֵי מַב"ד הַפְתּוֹב מְדַבֵּר וְלָכֹן גַּלְעַנ"ד דְּהֵכִי פִירוּשׁוֹ כִּינּוּ דִישׁ לְפָרֵשׁ לָא תַגְנוּב בְּגוֹיֵב נְפֻשׁוֹת אוּ בְּגוֹיֵב מְמוֹן א"כ קֶאֱמַר מַה לְהֵלֵן בְּנִפְשׁוֹת הַפְתּוֹב מְדַבֵּר דְלָא תַרְצַח וְלָא תַנְאָף וְלָא תַעֲנָה וְלָא תַחֲמוֹד בְּכוֹלָם הַעֲבִירָה נַעֲשִׂית בְּאֲדָם וְלָא בְּמִמּוֹן אָף לָא תַגְנוּב כֹּן וְכֹן לָא תַגְנוּבוּ לְמַד מַעֲנִינּוּ דְבַכוֹלָם הַעֲבִירָה נַעֲשִׂית בְּמִמּוֹן וְלָא בְּנִפְשׁוֹת דְּבַגּוֹזָל מִתְּנּוֹת עֲנִיִּים הַעֲבִירָה נַעֲשִׂית בְּמִמּוֹן וְכֹן לָא תַכְחָשׁוּ וְלָא תִשְׁקָרוּ דְּהֵינּוּ אֲזַהֲרָה לּוֹכַחֵשׁ בְּהַ וְנִשְׁבַּע עַל שְׁקָר כְּמִבְּאָר בַּת"כ שָׁם הַעֲבִירָה ג"כ נַעֲשִׂית בְּמִמּוֹן אָף לָא תַגְנוּבוּ כֹן: שָׁם פְּרָבְנָן דְּאִמְרֵי דְבָר וְאַפִּילוּ חֲצִי דְבָר: לְפִי מַה שֶּׁחִילְקוּ הַתּוֹס' בַּב"ק (דָּף ע"א ע"ב) בְּשֵׁם רַב אֶלְפָּס בֵּין שְׁנֵי חֲזָקָה דְּפִלְיָגֵי רַבְּנָן אַר"ע וְס"ל דְּכֹלֵי דְבָר מְקָרִי וּבֵין אַחַד אוֹמֵר בְּגַבְהַ וְאַחַד אוֹמֵר בְּכַרְיֶסָה דְּמוֹדוּ דְּאִמְרִינָן דְבָר וְלָא חֲצִי דְבָר מִשּׁוֹם דְּגָבֵי עֲדוּת דְּשְׁנֵי חֲזָקָה הָיוּ עֲדוּת כֹּל אַחַד בְּפָנֵי עֲצָמוּ לְעֵנָן תַּשְׁלוּמֵי פִירוֹת א"כ ק"ק הֵכָא דְלָא הוֹעִיל עֲדוּת דְּעֲדֵי גְּנִיבָה לְעֲצָמָם כְּלוּם וַא"כ מוֹדוּ רַבְּנָן כְּמוֹ בַּא"א בְּגַבְהַ וּי"ל דְּגַם הֵכָא מְהֵי שְׁצָרִיף לְהַחֲזִיר הַגְּנָב וְלָא יָכוֹל לוֹמַר עֲבָדֵי הוּא שְׁקִנְיָתִי אוֹתוֹ.

אַכֹּן ק"ק דְּלַפ"ז הָא מְסַקִּינָן בַּב"ק שָׁם לר"ע דְּכִינּוּ דְּעֲדֵי גְּנִיבָה הָיוּ עֲדוּת בַּפ"ע לְעֵנָן לְשַׁלֵּם וְלָא צָרִיכִים לְעֲדֵי טְבִיחָה מְקָרִי כּוֹלֵי דְבָר וּמוֹדָה ר"ע וַא"כ ה"נ דְּמְהֵי עֲדוּת גְּנִיבָה לְעֲצָמוּ לְהַחֲזִיר הַגְּנָב מ"ט דְּחֲזָקָה אֶלְקָבָא דר"ע דְּפוֹטֵר וּי"ל דְּבַשְׁלָמָא הֵתָם דְּבַעוּ עֲדֵי גְּנִיבָה לְחֵיבּוֹ כְּפֹל וְזָה גּוֹפָא מְחֵיבֵין אוֹתוֹ עֲדֵי טְבִיחָה רַק שְׁמוֹסִיפִין עוֹד תַּשְׁלוּמֵי ג'

בְּעֵדוּתָן א"כ שְׁפִיר אֲמַרְיִן כִּינּוּ דְבֵאוּתוֹ דְּבַר שְׁנַתְפֹּנוּנוּ לְהַעֲיֵד נִגְמַר עֵדוּת גְּנִיבָה בְּלֵא עֲדֵי טְבִיחָה א"כ פֶּל עֵדוּת בַּפ"ע הָוֵי כֹּלֵי דְּבַר אֲבָל הֵכָא דַּע"כ אֲיִרֵי דְּנַתְפֹּנוּנוּ עֲדֵי גְּנִיבָה לְהַרְגוֹ שְׁפֵאוּ עִם עֲדֵי מְכִירָה פְּאַחַת וְאַמְרוּ שְׁהִתְרוּ בּוּ דַּא"ל"כ אִיךָ ס"ד דְּמַקְטִילֵי עֲדֵי גְּנִיבָה אִי לֹא נַתְפֹּנוּנוּ לְמִיתָה וְכִינּוּ דְּלַעֲנִין עֵדוּת מִיתָה שְׁנַתְפֹּנוּנוּ לֹא מְהַנִּי עֵדוּת גְּנִיבָה מִיָּדֵי רַק עִם עֲדֵי מְכִירָה וְלֹא מְהַנִּי רַק לְעַנְיָן דְּבַר אַחַר שְׁלֵא נַתְפֹּנוּנוּ לוֹ דְּהֵינּוּ לְהוֹצִיא הַנְּגַב מְרֻשּׁוֹתוֹ בְּזָה הָוֵי לַר"ע חֲצֵי דְּבַר וּמִקְפֹּטֵר וּלְרַבְּנָן דְּבַר שְׁלָם וּמִיחֲזִיב כְּמוֹ גְּבִי שְׁנֵי חֲזָקָה דְּגַם שָׁם לְעַנְיָן עֵיקַר מִלְתָּא שְׁנַתְפֹּנוּנוּ לְהַעֲיֵד עֲלֵיהּ דְּהֵינּוּ לְחֲזָקָה הָוֵי חֲצֵי דְּבַר וּלְעַנְיָן דְּבַר אַחַר שְׁלֵא נַתְפֹּנוּנוּ לוֹ דְּהֵינּוּ לְשָׁלֵם פִּירוּת הָוֵי כֹּלֵי דְּבַר: שָׁם בְּרַש"י ד"ה שְׁל בֵּית פְּלוּנֵי.

שְׁחֻשׁוּבִין הָיוּ: זֶה הַטַּעַם צ"ל שְׁהוּא ג"כ בְּנֻדָּה (דָּף י"ז ע"א) גְּבִי כְּגוֹן שְׁל בֵּית פְּלוּנֵי שְׁמֻשְׁמֻשִׁין מְטוּתִיהֶן בְּפִנֵי עֲבָדֵיהֶן וְשִׁפְחוּתִיהֶן וְשָׁם לֹא פִי רַש"י כְּלוּם: שָׁם בַּא"ד. וְלֹא שְׁמַתִּיחֲדִין: פִּירוּשׁ דְּאִי דְּמַתִּיחֲדִים הָרֵי עֲבָרוּ עַל לָאוּ שְׁבַתְוָרָה דִּיחֻזֵּד עֲרִיּוֹת דְּאֲוִרִיחֵי תֵּא הוּא וְלֹא הָוֵי שְׁתִּיק הַש"ס מְלַפְרָסֵם שָׁמָּם.

אֲכֹן ק"ק דְּבִסוּף מַס' עֵדוּת תָּנּוּ וְעוֹד אַחֲרֵת הֵיחָה שָׁם וְקַרְבָּה בְּן צִיּוֹן בְּזֵרוּעַ וּפִירֻשׁ הַרְמַב"ם שָׁם וְגַם הַבְּרֵטְנוּרָא דְּחָס הַתְּנָא עַל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת שְׁלֵא לְהַזְכִּיר שָׁם הַמְשַׁפְּחָה הַפְּסוּלָה וְהָרֵי הֵךְ מְשַׁפְּחָה פְּסוּלָה דְּנִטְמָעָה בְּכַשְׁרוּת עֲבָרָה ג"כ אֲדֹאֲוִרִיחֵי תֵּא וְאֵפ"כ לֹא הַזְכִּיר הַתְּנָא שְׁמָה וִי"ל דְּהֵךְ מְשַׁפְּחָה לֹא הִרְשִׁיעָה כ"כ כִּינּוּ דַּע"פ בְּן צִיּוֹן נִתְקַרְבָּה וּמִסְתַּמָּא עֲשָׂה עֲצָמוֹ כַּב"ד וְרַק בְּן צִיּוֹן גּוֹפָא אֲיִנְשׁ אֲלֵמָא הָוֵי: שָׁם ד"ה עֲדֵי גְּנִיבָה.

וְלֹא מְשַׁפְּחַת לָהּ דְּמִקְטֵל: עֵינּוּ בְּר"ן שְׁהִבִּיא דַּעַת הַרְז"ה דִּישׁ לְפִטוֹר גַּם אוֹתוֹ מְטַעַם דְּבַר וְלֹא חֲצֵי דְּבַר אֲבָל לְפִי דַּעַת הַרְז"ן לֹא שִׁיךְ לְפִטוֹר רַק עֵדוּת שְׁאִי אַתָּה יְכוּל לְהַזְכִּימָה וְכַנְרָאָה גַּם דַּעַת רַש"י.

אֲכֹן לַפ"ז ק"ק מַה שְׁפָתַב רַש"י דְּלֵא מְשַׁפְּחַת רַק בְּכַת אַחַת דְּגַם בְּלֵא פַת אַחַת מְשַׁפְּחַת לְפִי מַה דְּמַבְּנֹאֵר לְעֵיל (דָּף ע"ח ע"א) דְּבַרְאִיחֵי תֵּא הַב"ד לֹא בְּעֵינּוּ עֵדוּת שְׁאֵתָה יְכוּל לְהַזְכִּימָה וּלַפ"ז שְׁפִיר מְשַׁפְּחַת דְּמִקְטֵל כְּגוֹן שְׁעֵדִים הַעֲיֵדוּ עַל הַגְּנִיבָה וְהַב"ד רָאוּ אֵת הַמְכִירָה דְּלַעֲנִין גְּנִיבָה לֹא בְּעֵינּוּ אַתָּה יְכוּל לְהַזְכִּימוּ דְּהָא לֹא מִקְטֵל עֲלֵיהּ וּבְמַכִּירָה לֹא בְּעֵינּוּ מְפִנֵי דְּהַב"ד רָאוּ אוֹתָהּ: שָׁם בַּתּוֹסְפוֹת ד"ה מוֹנַמְצָא בִּידוֹ קְאָמִינָא.

כִּי יִמְצָא חָלָל פְּרֻט לְמַצוֹי: מִמַּה שְׁפִירֻשׁ הַרְמַב"ם בְּפִירוּשׁ הַמְשַׁנִּיּוֹת רַפ"ט דְּסוּטָה וְגַם הַבְּרֵטְנוּרָא שָׁם (וְגַם מַחְבּוּרוֹ נִרְאָה כִּן אֲלֵא שְׁבַמְקוּם שְׁהַרְגוּהוּ צ"ל שְׁיַהַרְגוּהוּ) נִרְאָה שְׁמַפְרֻשׁ פְּרֻט לְמַמְצִיא אֵת עֲצָמוֹ ע"ש וּלַפ"ז לַק"מ דִּי"ל דְּהֵךְ דְּרַשָּׁה שְׁפִיר דְּרַשִׁינָן אֲבָל לֹא פְרֻט לְמַצוֹי: שָׁם בַּא"ד.

וִי"ל כְּדִפְרִישׁ בְּקוּנְטֵרַס: פִּירוּשׁ דְּהַתּוֹסְפוֹת סְבָרֵי דְּהֵכָא הָוֵי ב' דְּרֻשׁוֹת דְּנוֹמְצָא מִיּוֹתֵר וְגַם מִיָּדוֹ וְלִכֵּן ל"ק מְכִי יִמְצָא חָלָל דְּאֵף דְּהֵתָם לִיכָא יְתוּרָא מַכ"מ מִמְשַׁמְעוּת דְּבַאֲדָמָה קְדָרִישׁ וְכִן ל"ק מוֹמְצָא דְּעַרְכִין דְּאֵף דְּלֵא כְּתִיב בִּידוֹ מַכ"מ הֵתָם קָרָא יְתִירָא הוּא אֲבָל בּוּכִי יִמְצָא אִישׁ שׁוֹכֵב עִם אִשָּׁה דְּהֵתָם לֹא כְּתִיב בִּידוֹ וְגַם כִּי יִמְצָא לֹא מִיּוֹתֵר לֹא דְרַשִׁינָן מִיָּדֵי: שָׁם בַּד"ה יִצָּא עֲבָד: וְקֻשָּׁה דַּא"כ גַּר וּמְשׁוֹחֲרָר נָמִי: בַּב"ק פִּירֻשׁ רַש"י עוֹד פִּירוּשׁ אַחַר דֹּאִין לוֹ אַחְנָה כִּינּוּ שְׁאִינּוּ מוֹתֵר לְבֵא בַּקְהָל וּלְפִי פִירוּשׁ זֶה לֹא קֻשָּׁה קוּשָּׁא דְּהֵכָא.

אכן גם על פירוש זה קשה דא"כ ממזר וזרות שפכה דאין מותרין לבוא בקהל נמי. ולכן נ"ל דנדאי פשאמרה תורה הקפידה על תרי גונוי אחנה דהיינו שיהא לו אחנה עם אחיו ושיהא מותר לבא בקהל דהא גם לענין ישראל הכי פירושו ולא דבעינן אחיו מאביו דוקא ולכן נקיט רש"י הקא הך פירושא ובב"ק אידך פירושא דמרונייהו פי הדדי הוי ולא קשה לא מגר ולא ממזר: שם ד"ה מתוך.

אין הטעם תלוי באמירתם: נלפענ"ד הא דהוצרף לומר מתוך שיכולי לומר היינו לפמש"כ לעיל דלא מקרי לר"ע עדות שני' פולי דבר אלא פשהועיל עדות הראשונה לדבר שהיתה פנונתם להעיד עליו פגון גבי עדי קודשין ועדי גניבה קודם עדי טביחה והנה לפ"ז הקא דהעידו על בן סורר ומורה שגנב משל אביו ואכל אין הוכחה אצלם פלל אי אמלקות או אמיתה קא מסהדי דאי פבר נלקה מקודם אז פאו לחייבו מיתה ואי לא לא פאו רק לחייבו מלקות ואף דע"י התראה ניפר אי מתרו למיתה או מלקות י"ל דאתרו למיתה ואעפ"כ הוי מלקות בכלל למ"ד מותרה למיתה הוי מותרה למלקות בכחנפות (דף ל"ג) ולכן אי הוי פנונת העדים להעיד על מיתה לא מקרי עדות שניה לר"ע פולי דבר אף שהראשונים העידו להלקותו ונלקה על פי עדותם מכ"מ פינון דלא היה פנונתם לקח רק להמיתו לא הוי רק חצי דבר ולכן צ"ל שאומרים העדים גופא דכנונתם היה להלקותו ואז מיקחשב עדות השניים להמיתו פולי דבר: שם ע"ב בגמרא ה"ל לאו שניטן לאזהרת מב"ד: א"ל לפי מה דאמרינן במפוח (דף י"ג ע"ב) לחד תירוץ דטעמא דאין לוקין אלאו שניטן לאמב"ד משום פדי רשעתו וזה לא הוי רק באתרו ביה לקטלא אבל באתרו ביה למלקות דליפא מיתה לכ"ע לוקין אלאו שניטן לאמב"ד וא"כ מאי קמוכית דלמא ר' יוחנן סובר פך ולכן סובר דלוקין אף דס"ל נהרגין דהא הקא ע"כ איירי באתרו ביה למלקות דאל"כ איך לוקין די"ל לפי מה שהוכיחו התוס' שם ע"כ הך דמחמר דחשיב לאו שניטן לאמב"ד דשבת (דף קנ"ד ע"א) אתיא פתרוץ בתרא דרבא דס"ל לר"ע דאפילו באתרו ביה למלקות לא לקי ונהרי ר"י הוא דאמר פן גבי מחמר ולכן ר"י לשיטתו ע"כ מוכח דס"ל אין לוקין.

גם אין להקשות אפתי מאי מוכיח בב"ק (דף ע"ד ע"ב) לר"א מדסבר עדים שהוכחושו לוקין דע"כ סובר אין נהרגין אם הוזמו אח"כ דאל"כ אין לוקין מטעם דה"ל לאו שניטן לאמב"ד ע"ש ואפתי מאי מוכיח דלמא ר"א ס"ל פתרוץ קמא די"ל דהא הטעם דבאתרו ביה למלקות ס"ל לר"ע דלוקין אלאו שניטן לאמב"ד היינו משום דאז לא יכול לבא לידי מיתה עוד דהא לא ה"ל התראת מיתה אכן זה לא שייך רק היכי דבעו התראה אבל התם דבעדים זוממים קיימינן דלא בעו התראה א"כ לעולם יכול לבוא לידי מיתה והוי לעולם פמו אתרו ביה לקטלא דפוסר ר"ע דפסקינן פנותייה: שם אלא אר"פ בעדי מכירה: עיין מה שהקשה מהרש"ל ומה שתירץ המהרש"א דבאמת חזקה ס"ל ג"כ פרבנן והא בהא תליא דאי לוקין אין נהרגין ואי נהרגין אין לוקין מטעם שניטן לאמב"ד קשה דאפתי מ"ט דחזקה דס"ל לוקין ואין נהרגין לימא איפכא פמו ר"י וגם אר"י קשה לימא איפכא פחזקה פינון דאין טעם להאחד אלא משום דס"ל אידך ולפי מש"כ הר"ן דפליגי בפמשמעות דקרא אי ומת הגנב ההוא קאי גם אנגיבה אי רק אמכירה א"ש אבל לפמש"כ המהרש"א קשה ולכן ע"כ צ"ל לשיטת רש"י דהא אמרינן לחזקה דהוא סבר חצי דבר לא כר"ע וא"כ עדי גניבה לעולם לא מיחייבי מיתה ולכן לוקין ומדלוקין מעידין עדי

מכירה אדבר שלם ונהרגין אבל ר"י ס"ל דדבר ואפילו ח"ד וא"כ עדי גניבה פאו אמיתה ולכה אין לוקין וא"כ ודאי קשה פקושת המהרש"ל פיון דחזקיה ע"כ ס"ל דלוקה פדמוכיס בגמרא דאי איהו לא לקי אינהו היכי לקו אכן לפי מש"כ לעיל דטעמא דלא חשיב לחזקיה לאו דלא תגנוב לאו שניתן לאמב"ד היינו פיון דלדידיה לא משפחת מיתה רק היכי דעדי גניבה גופא מעידין על המכירה והכא דלא העידו רק על הגניבה לא הוי מיתה לכה לא ה"ל לאו שניתן לאמב"ד דלא חזקיה שפא אח"כ יבואו עוד ויעידו ג"כ על המכירה אבל לר"י דס"ל דנהרג גם אם פאו עדים אחרים על המכירה שפיר ה"ל לאו שניתן לאמב"ד וא"כ שפיר הוכיח רש"י דע"כ חזקיה ס"ל כר"ע דא"ל דלמא סבר פרבנו וטעמא דלוקין משום פאשר זמם דאי ס"ל פרבנו א"כ שפיר ה"ל לחזקיה ג"כ לאו שניתן לאמב"ד פיון דגם ע"י עדי מכירה אחרים נהרג כמו לר"י וא"כ באמת אינו לוקה ולא הוי פאשר זמם אע"כ מדסבר חזקיה דהוא והם לוקין ע"כ ס"ל כר"ע דבר ולא ח"ד ומתורץ קושית מהרש"ל: שם ר' יוחנן אומר נהרגין: הרמב"ם (פ' כ"א מה' עדות) פסק כר"י ולכאורה ה"ל לפסוק פחזקיה שהוא רבו של ר"י אכן אי דעת הרמב"ם פדעת רש"י דגם לפי תירוץ רב פפא סובר ר"י פרבנו וחזקיה כר"ע א"ש דפסק כר"י דהלכה פרבנו וגם אי דעתו פדעת הר"ן והר"ן דלפי האמת כ"ע פרבנו ס"ל מכ"מ אין קושיא עליו למא פסק כר"י נגד חזקיה דגם בפ"ח מה' מאכלות אסורות פסק כר"א דלא תאכל איסור הנאה במשמע אף דלכאורה ה"ל לפסוק פחזקיה נגד ר"א שהוא תלמיד דר"י ומטעם זה פסק באמת הר"ן והרא"ש פחזקיה כמש"כ הרא"ש בפ"ק גיה"נ על מתניתן דשולח אדם ירוך לנכרי הרי דגם שם לא חש הרמב"ם להכי לפסוק אפי' כתלמיד דר"י נגד חזקיה אכן הרא"ש כ' שם דהלכה בכ"מ.

פחזקיה נגד ר"י ע"ש: שם ברש"י ד"ה דלא לקי. משום דהוי לאו שניתן לאזהרת מב"ד: עיין מה שהקשה המהרש"א והנהראה לפענ"ד ליישב דודאי אי ינהרג גם ע"י עדות אחרים בזה חשיב לאו שניתן לאזהרת מב"ד רק דלחזקיה מסופק פיון דע"י עדות אחרים שפעידין על המכירה אינו נהרג ולא נהרג רק אי עדי גניבה גופא מעידין על המכירה אי אעפ"כ יחשב לאו שניתן לאמב"ד או לא וזה מוכיח מחזקיה דע"כ הוא מ"ד לוקין דכיון דלדידיה אין נהרגין לעולם לא יבואו לידי מיתה פיון דכבר הוזמו על הגניבה א"כ הם עצמם ע"כ לא יעידו עוד על המכירה להרגו וגם ע"י עדי מכירה אחרים לא נהרגים דהוי חצי דבר ולעולם אין סופן למות על עדות זו ולכה לא הוי אזהרת מב"ד וכיון דהם לוקין ע"כ הוא נמי לוקה וא"כ ע"כ לא חשיב זה לאו שניתן לאמב"ד משום שפא יעידו עדי גניבה על המכירה גופא ולכן פריה שפיר: שם בד"ה אינהו היכי לקי.

לאו שאין בו מעשה הוא: א"ל אפתי מאי קמדייק דלמא קסבר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו דז"א דהא אליבא דר"י הוא דדייקינו הכא פן אינהו היכי לקי (לפי פירוש הר"ן והר"ן) ונהרי ר"י בפירוש אית ליה דלאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו במכות (דף ט"ו ע"א) וגם לחזקיה קדייק שפיר דע"כ הוא לקי מדאינהו לקי דע"כ גם חזקיה אית ליה לשב"מ אין לוקין עליו דבמכות שם מוכח דטעם דמ"ד דלוקין יליף במכות שם מדבא הפתוב גפי נותר ליתן עשה אחר לא מעשה לומר שאין לוקין עליו הא לא"ה ה"א דאין לוקין דגפי מלקות לעשות פתיב פדאמרינו שם רפ"ג ונהרי בתמורה (דף ד' ע"ב) אתיא

הַה סְמִיכַת דְּנִהְגּוּתָא לְלֹא תוֹתִירוּ לְחֻזְקָהּ לִיתָן בְּוָקֵר שְׁנֵי לְשִׁרְיָתוֹ וְא"כ לֹא מוֹכַח מְזֵה דְלִשְׁב"מ לְוָקִין וְקִיָּים לִיָּה הַפְּלֵלָא דְאִין לְוָקִין וְלָכוּ פְּרִיָּה לְחֻזְקָהּ ג"כ שְׁפִיר.

אַכְּו אַפְתִּי קָשָׁה אִיָּה מְתַרְץ רַש"י דֵּה"ל לֵאשְׁב"מ אַף דְּהָכִי מְתַרְצִינָן בְּמִפּוֹת (דָּף ב' ע"ב) מִכ"מ הִיָּינוּ אִי לָאו וְהִצְדִּיקוּ אַבְּל הַשְּׁתָּא דְכַתִּיב וְהִצְדִּיקוּ שְׁפִיר לְקוּ מְלֵא תַעֲנֶה כְּמוֹ שְׁפָתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת שָׁם (דָּף ד' ע"ב) וְאִיָּה פְתַב רַש"י דְאִין לְוָקִין מִשּׁוּם דְּהָנִי לָאו שְׁאִב"מ וַי"ל לְפִי מַה דְאָמְרִינָן בְּב"ק (דָּף ע"ד ע"ב) תְּסַפִּינָם דְר"א הוּא דְאָמַר אִין נְהָרְגִין כּו' ע"ש דְאֶלְמָא ר' יוֹחָנָן דְס"ל שָׁם דְנִהְרְגִין ע"כ ס"ל דְאִין לְוָקִין וְהִיָּינוּ ע"כ מִשּׁוּם דְס"ל כְּרַבְּנָן דְר"מ שָׁם דְלֹא לְקִי אֶלָּא תַעֲנֶה.

אַכְּו אַפְתִּי קָשָׁה לִפ"ז לֹא ה"ל לְרַש"י לְפָרֵשׁ הַטַּעַם מִשּׁוּם דְלִשְׁב"מ הוּא אֶלָּא מִשּׁוּם דְצָרִיָּה לֹא תַעֲנֶה לְאֻזְהָרָה לְעֵדִים זוֹמְמִים וְכַדְמַפְרָשִׁינָן שָׁם טַעְמָא דְרַבְּנָן וְעֵינָן בְּרַמְבַּ"ן בְּסִפְרַת הַמְּלַחְמוֹת וְהָר"ן בְּחִידוּשָׁיו שְׁתַּיְרָצוּ קְוִשְׁתִּי רַש"י דְאִי לֹא לְוָקֵה עַל עֵדוּתָן א"כ עֵדוּתָן לֹא הוֹעִיל כְּלוּם וְגַם מִשּׁוּם לֹא תַעֲנֶה לִיָּפָא: שָׁם ד"ה וְשִׁנִּים אוֹמְרִים בְּפִינָנוּ אַכְּל.

וְאִין הִרְאִישׁוּנִים יְכוּלִים לֹאמַר: ק"ק הָא אַפְתִּי יְכוּלִים לֹאמַר לְחִיָּיְכוּ מְמוֹן לְשִׁלְּם לְאַבְיוּ בְּאִינוּ שְׁהַעִידוּ עָלָיו שְׁגָנְבוּ וּבְשִׁלְמָא לְעִיל גַּבִּי עֲדֵי גְנִיבָה וְעֲדֵי מְכִירָה ל"ק דְאָף אִי לֹא יְכָלוּ עֲדֵי גְנִיבָה לֹאמַר לְהִלְקוֹתוֹ בְּאִינוּ כְּגוֹן לְר"י אַפְתִּי לִיָּמָא לְהוֹצִיא אֶת הָאִישׁ אוֹתוֹ שְׁהַעִידוּ עָלָיו שְׁגָנְבוּ מִיָּד בְּעָלָיו בְּאִינוּ דְהָא פִּינָן דְהוֹזְמוּ כָּל הַמַּעֲשֵׂה שְׁקַר הִנֵּה וְאִין כְּאִן אִישׁ שְׁרָצוּ לְהוֹצִיא אוֹף דְאִיָּפָא נְפִיקוּתָא אִם יֵשׁ לְאִישׁ אַחַד עֶבֶד וְהֵם אוֹמְרִים שְׁהוּא גְנָבוּ מִכ"מ לֹא בְּהָכִי אִיָּרִי וְכֵן פְתַב כְּבַר הַרְמַבַּ"ן בְּסִפְרַת הַמְּלַחְמוֹת אַבְּל הֵכָא קָשָׁה דְלִיָּמָא הָעֵדִים שְׁלֵהוֹצִיא הַמְמוֹן שְׁגָנְבּ בְּאוּ וצ"ל דְגַם הִרְאִישׁוּנִים צָרִיכִים לְהַתְרוֹת בּוּ לְמִיתָה וְלָכוּן לֹא יוֹכְלוּ לֹאמַר כֵּן מְדַאֲתָרוּ בִּיָּה אַבְּל זֶה לֹא שְׁיָיָה לְפִי מִש"כ הַתּוֹסֵ' לְעִיל בְּד"ה גְנִיבָה דְלְחֻזְקָהּ הִרְאִישׁוּנִים לֹא בָּעוּ הַתְרָאָה פִּינָן דְלֹא מְקַטְלֵי דְהָרִי הֵכָא לְחֻזְקָהּ קִיָּיְמִינוּ: שָׁם ד"ה אַחַד יוֹשֵׁב עַל פְּתַח.

שְׁלִפְנִים מִן הַחֵיל לְפָנֵי עֲזַרְתִּי נָשִׁים: ק"ק דְלִפ"ז ה"ל פְּתַח עֲזַרְתִּי נָשִׁים וְלֹא פְתַח הַר הַבַּיִת וְלֹא יִדְעַתִּי לְמָה לֹא פִּירַשׁ רַש"י כְּפִשׁוּטוֹ שְׁהוּא עַל פְּתַח שְׁעַר הַבַּיִת מְזַרְחֵי שְׁהוּא שְׁעַר שׁוֹשָׁן וְחוּץ לְחֵיל וְא"ל פִּינָן דְאָמְרִינָן לְעִיל (דָּף ט"ז ע"ב) דְמַצָּאָן בְּבֵית פְּאִגִּי וְהִמְרָה עָלֵיהֶם אַף שְׁהוּא בִירוּשָׁלַיִם פְּטוּר מִשּׁוּם דְבָעִינָן אֶל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' וְכִינָן דְמְקוֹם לְשִׁכַת הַגְּזִית שְׁהִיוּ יוֹשְׁבִים בָּהּ סְנֵהֲדָרִי גְדוּלָה הִנֵּה מַחְנֶה לְוִיָּה דְבְמַחְנֶה שְׁכִינָה שְׁהוּא מְעַזְרַת יִשְׂרָאֵל וְלִפְנֵים לֹא הִנֵּה רְשׁוּת לְיֹשֵׁב אֶלָּא לְמַלְכֵי ב"ד בְּלִבְד כְּדְאָמְרִינָן בְּיוֹמָא (דָּף ל"ד ע"א) אֶלְמָא דְלְמַחְנֶה לְוִיָּה קָרִי הַמְּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' וְכִינָן דְהִלְכָה הוּא דְהוּלְקָ אֶל הַג' בְּתֵי דִינָים א"כ הַפֶּל הֵם בְּכָלֵל וְקַמְתָּ וְעָלִיתָ אֶל הַמְּקוֹם וְא"כ הַפֶּל צָרִיכִים לְהִיּוֹת בְּמַחְנֶה לְוִיָּה דְוָקֵא וְהַשְׁתָּא פִּינָן דְקָאֵמַר דְשְׁנֵי הִנֵּה יוֹשֵׁב עַל פְּתַח הָעֲזָרָה וְע"כ הִיָּינוּ מְבַחוּץ דְאִי מְבַפְּנִים הָא אִין יְשִׁיבָה בְּעֲזָרָה א"נ עַל פְּתַח הַר הַבַּיִת הָנִי ג"כ מְבַחוּץ וְהָרִי אִין זֶה מַחְנֶה לְוִיָּה לָכוּן פִּירַשׁ רַש"י דְפְתַח הַר הַבַּיִת הִיָּינוּ שְׁעַר עֲזַרְתִּי נָשִׁים דְהָנִי ג"כ פְּתַח הַבַּיִת כְּמִש"כ הַתּוֹסֵ' יו"ט פ"ג דְסוּטָה דְכָל מַחְנֶה לְוִיָּה הַר הַבַּיִת קָרִי לָהּ: שָׁם בְּד"ה נְמַצָּא חֻזְמוֹ.

עַד שְׁיָהָא בְּן אַרְבְּעִים: הָכִי אָמְרִינָן בְּסוּטָה (דָּף כ"ב ע"א) וְא"ל דָּא"כ אִיָּה יֹשֵׁב בְּסִנֵּהֲדָרִין דְהָא ע"כ יֹשֵׁב עִמָּהֶם דָּא"כ לְמָה עָלוּ עִמּוֹ לְשִׁאוּל דִּי"ל דְעָלוּ לְבַרְר הַדִּין א"נ י"ל דְזֶה

לא הוּי רק בְּהוֹרָאָה שְׁמוּרָה בִּיחִידוּת אֲבָל לִישָׁב עִמָּהֶם בְּדִין שָׂרֵי קוֹדֶם מ' שָׁנָה: שָׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה גְּנִיבָה אֶתְחַלְתָּא.

לְפָנֶסְלוּ בְּעֵדוֹת בָּאֲנוּ: א"ל לְפִי מָה שְׁתִּירְצוּ הַתּוֹס' לְעִיל (דָּף מ"א ע"א) בַּד"ה א"נ דַּא"כ הַל"ל פְּלוּנִי בָּא עַל נַעֲרָה הַמְּאֻנְרָסָה וְא"כ ה"נ נִתְרַץ הָכִי דַא"כ דְּלְפָנֶסְלוּ בְּעֵדוֹת בָּאוּ הַל"ל פְּלוּנִי גָּנַב מִמּוֹן דְּמִפְסִיל ג"כ לְעֵדוֹת וְלִיכָּא מִיְתָה דִּי"ל דְּהַתּוֹס' לֹא תִירְצוּ שָׁם הָכִי רַק מִשׁוּם דְּמַמָּה שְׁמַעֲיָדִין גַּם עַל הָאִשָּׁה מוֹכַח שְׁפִיר דְּלִקְטָלָהּ בָּאוּ דַא"כ לְשִׁתְּקוּ מִיְנָה וְלֹא יַעֲיָדוּ רַק עַל הַבּוֹעֵל אֲבָל הָכִי דְלֹא הוּי מְצִי לְמִישְׁתַּק מְעִיקָר הַעֲדוֹת רַק דְּהוּי מְצִי לְמִיחְלַף בְּעֵדוֹת דְּלִיכָּא מִיְתָה וּבָזָה לֹא אֶמְרִינּוּ דְּמִינְכֵר מְלִתָּא דְּלִמִּיתָה בָּאוּ וְכֵן מוֹכַח שָׁם גּוּפָא דַא"כ יִקְשָׁה אֶפְתִּי כִּי אֶמְרוּ פְּלוּנִי בָּא עַל נַעֲרָה הַמְּאֻנְרָסָה וְהוֹזְמוּ אִיָּהּ פּוֹטְרִין מִטַּעַם דִּיכּוֹלִים לֹא מְרַם לְפָסְלוּ בְּעֵדוֹת בָּאֲנוּ וַיִּמָּא לְהוּ הִיָּה לְכֶם לְפָנֶסְלוּ בְּדָבָר דְּאִיכָּא לֹא וְלֹא מִיְתָה אַע"כ הִיכִי דְלֹא הוּי הוֹכְחָה מְדַהֲוִי מְצִי לְמִישְׁתַּק מְעֵדוֹתָן רַק מְדַהֲוִי מְצִי לְשִׁנּוֹת בְּעֵדוֹתָן אִין זֶה הוֹכְחָה לְעֵנִין שְׁלֵא יוֹכְלוּ לֹא מְרַם לְפָנֶסְלוּ בְּעֵדוֹת בָּאֲנוּ: שָׁם בַּא"ד.

א"כ לְחֻזְקָה נְמִי לִיקְטָלוּ: עֵינִין בְּמַהְרָשׁ"א שְׁהִקְשָׁה דְּאִמָּה דְּאֶמְרִינּוּ לְעִיל וְכ"ת דְּקִסְבֵּר חֻזְקָה דְלֹא לְקִי הוּי מְצִי הַתּוֹס' לְהַקְשׁוֹת כּוּ. וְלַפְעַנ"ד י"ל דְּהָא דְּמִקְשׁוּ הַתּוֹס' דְּאִי אִיְרִי בְּהַתְרָאָה לְחֻזְקָה נְמִי לִיקְטָלוּ לֹא שְׁיִיָּהּ רַק אִי חֻזְקָה כְּרַבְּנִין ס"ל דְּאִי כַר"ע פְּטוֹר מִטַּעַם דְּבָר וְלֹא חֻזְקָה דְּבָר וְכַמְש"כ הַמְּהַרְשׁ"א גּוּפָא דְּהַתּוֹס' סְבָרִי דְּלְפִי אֻקְמִתָּא דְּרַב פְּפָא לֹא מוֹקְמִינּוּ עוֹד חֻזְקָה כַר"ע אֲלֵא כְּרַבְּנִין אֲכֹן זֶה לֹא שְׁיִיָּהּ רַק לְפִי הָאֵמֶת אֲבָל לְפִי מָה דַּס"ד דְּטַעַם דְּחֻזְקָה כַר"ע ע"כ פְּטוֹר לְחֻזְקָה מְקֻטָּלָא גַם הִיכָּא דְּאֶתְרוּ בִּיָּה לְמִיְתָה וְלָכֵן לְעִיל לֹא הִיוּ יְכוֹלִים הַתּוֹס' לְהַקְשׁוֹת קוֹשְׁיָתָם אֲבָל הָכִי הַקְשׁוּ שְׁפִיר: שָׁם בַּד"ה עַבְדֵי מְכַרְתִּי.

וְא"ת אִי לֹא לְמִקְטָלִי וְא"ת אִי דְלֹא אֶתְרוּ בִּיָּה וְכו': וְלַפְעַנ"ד י"ל דְּנִדְּאִי הַעֲדִים אֶתְרוּ בִּיָּה וְאֶמְרוּ דְּלְמִקְטָלִיָּה אֶתְרוּ דְּדִלְמָא לֹא יִטְעוּן עַבְדֵי מְכַרְתִּי אֲבָל מְכ"מ אֲנִי לֹא נוֹכַח לְמִקְטָל אוֹתָן כִּינּוּן דְּהֵם לֹא רְצוּ לְחַיִּיבוּ רַק מְסַפֵּק דְּדִלְמָא יִטְעוּן עַבְדֵי מְכַרְתִּי וַיִּפְטֹר וּמְסַפֵּק גַּם אוֹתָן לֹא נוֹכַח לְהַרְגֵי דַּה"ל סְפֵק נְפִשׁוֹת דְּלְהַקְל: שָׁם בַּא"ד.

וַי"ל דְּאֶתְרוּ לְקַיִים הַמְּקַח: אִין לְפָרֵשׁ שְׁבָאוּ לְקַיִים הַמְּקַח שְׁלֵא יִחְזוֹר בּוּ הַמּוֹכֵר דְּהָא כִּינּוּן דְּהוֹזְמוּ א"כ לֹא הִיָּה כָּאֵן מְכִירָה כָּלָל וְאִיָּהּ שְׁיִיָּהּ שְׁבָאוּ לְקַיִים הַמְּקַח אֲלֵא ה"ק שְׁיִאֶמְרוּ שְׁכַנּוֹת עֲדוֹתָם הִיָּה שְׁיִשְׁאֵר הַנְּגַנְבַּת בְּרִשׁוֹת הַקּוֹנֵה אוֹתוֹ דְּכִינּוּן שְׁהֵם הַעֲיָדוּ עָלָיו שְׁמַכְרָה אֶת הַנְּפִשׁ ע"כ צְרִיָּהּ הוּא לֹא מְרַם דְּעַבְדוֹ מְכַר אִף שְׁכָל הַדְּבָר שְׁקָר הוּא דְּהָא אִין נְאֻמֵּן לְהַכְחִישׁ הַעֲדִים וְעִי"ז יִשְׁאֵר הָאִישׁ אֲשֶׁר אֶמְרָ עָלָיו שְׁמַכְרוּ וְשַׁעְבְּדוּ הִיָּה בְּרִשׁוֹת הַקּוֹנֵה אוֹתוֹ אִף שְׁהוּא לֹא מְכָרוּ לוֹ וְזֶה מָה שְׁמַרְוִיחִים בְּעֵדוֹתָן: שָׁם בַּא"ד.

וְכִי ה"ג הוּי מְצִי לְשִׁנּוּי: וְא"ל דְּדִלְמָא רְצָה לְאוּקְמִי שָׁם גַּם כַּר' יוֹסִי דַּס"ל בְּמַכּוֹת (דָּף ז' ע"ב) דְּאִינוּ נְהַרְגַּ עַד שְׁיִהִיּוּ פִי שְׁנֵי עֲדָיו מְתָרִים בּוּ וְא"כ לֹא שְׁיִיָּהּ לְאוּקְמִי דְּאֶתְרוּ בִּיָּה אֶתְרִינִי וְאִינְהוּ לֹא יִדְעִי דִּי"ל דְּגַם הַשְׁתָּא דְּאוּקְמִי בְּאִשָּׁה חֲבִירָה וְכַר"י בַּר"י אֶפְתִּי לֹא הוּי כַּכ"ע דְּהָא פְּלִיגִי רַבְּנִין עָלֶיהָ כְּנִרְאָה לְעִיל (דָּף ט' ע"ב) וְאֶפְלוּ ר' יוֹסִי גּוּפָא פְּלִיג עָלֶיהָ כְּנִרְאָה בְּמַכּוֹת שָׁם וְא"כ שְׁפִיר כְּתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת כְּמוֹ דְּאוּקְמִי כַרִּיבֵר"י וְלֹא כַר' יוֹסִי כְּמוֹ כֵּן הוּא מְצִי לְאוּקְמִי כַר"י וְלֹא כַר"י בַּר"י: שָׁם בַּד"ה קַמ"ל רְמִיזָא.

אָבֵל הָקָא בְּרֵמִיזָא גְרוּעָה אַיִרִי א"נ דִּינֵי נְפֻשׁוֹת שְׂאֵנִי: א"ל דְּאִיף אַמְרִינֵן בְּכַתּוּבוֹת (דף ל"ג ע"א) וְנִתְרוּ בְּהוּ מַעֲקָרָא וְנִרְמוּז בְּהוּ רְמוּזֵי דְהֵתָם לֹא שְׂיִיכֵי ב' תְּיִרוּצֵי הַתּוֹס' דְּהֵתָם לֹא רְמִיזָא רַק פְּעַם אֶחָד וְגַם אַיִרִי לְעַנְנֵן דְנ"פ ג"כ שֵׁם פְּנִרְאָה דִּי"ל פְּכָר כְּתַב הַשִּׁטָּה מְקַנְפָצַת בַּב"ק בְּשֵׁם הַרְשָׁפ' א דְּהֵתָם הָנִי רְמִיזָא מְעַלְיָא פִּינֵן דְּכָבֵר אַמְרוּ לְהֵם מַעֲקָרָא מַה שְׂרוּמְזִים לְהֵם לְבִסּוּף: שֵׁם דָּף פ"ז ע"א בַּגְמ' בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דָּם נָדָה: בְּנִדָּה (דף י"ט ע"א) יְלִיף מִזָּה דְאִיפָא דָם טְהוֹר בְּאִשָּׁה וּק"מ מִנ"ל דְלַעֲנֵן אִשָּׁה קֵאִי דְלֵמָא אַיִרִי לְעַנְנֵן טְוִמְאָה דְכַחֲלוּן (דף ל"ג ו"ד) פְּלִיגֵי תַנְאֵי בְּמִינֵי דְמִים אִי מְכַשִּׁירִים לְקַבֵּל טְוִמְאָה אוֹ לֹא וְכֵן דְלֵמָא פְּלִיגֵי לְעַנְנֵן דָּם שְׂבִשְׁלוּ אוֹ שְׂמֶלְחוּ דְחִיב לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם וְזַעֲרִי ס"ל בְּמִנְחוֹת (דף כ"א ע"א) דְאִינוּ עוֹבֵר אֶלְמָא דְלַדְעַת הַרְמַב"ם יֵשׁ פְּלוּגְתָא בְּזָה וְדְלֵמָא בְּהָא פְּלִיגֵי וי"ל: שֵׁם מ"ט דר' מֵאִיר גְּמַר דְבָר דְבָר: ק"מ הָא גַבֵּי צְבוּר גּוּפָא דְלֵא מְחִיבֵי רַק אֲדָבָר שְׂזָדוּנוּ פֶּרֶת וְשִׁגְגָתוֹ חֲטָאת לֹא אֶתְיָא רַק מְהִיקְשָׁא לְדִידוֹן דְמַצְרַכִּינוּ עָלֵיהּ לְעֵרִיּוֹת כְּמִבְּנָאָר בְּהוֹרִיּוֹת (דף ח' ע"א) וְא"כ ה"ל דְבָר הַלְמָד בְּהִיקְשָׁא שְׂאִין חוּזָר וּמְלַמֵּד בְּגוֹז"ש וְאִף דְהַלְמָד הוּא חֲנוּלִין וְכַחֲלוּן לְמַדִּין לְמַד מְלַמֵּד הָא הַמְלַמֵּד קִדְשׁ הוּא וְאֶפְתִּי קִשְׁיָא לְמַ"ד בְּזַבְּחִים (דף נ"א ע"א) דְבַתֵּר מְלַמֵּד אֶזְלוּן וְכַה"ג הַקְּשׁוּ הַתּוֹס' לְעִיל (דף מ"ב ע"ב) ע"ש וְדוּחַק לֹמַר דְר"מ ס"ל כְּרַבֵּי שֵׁם דְמַפִּיק צְבוּר מְגוֹז"ש דְעַלְיָ וְה"ל דְבָר הַלְמָד בְּגוֹז"ש שְׂחוּזָר וּמְלַמֵּד בְּגוֹז"ש וי"ל לְפַמֵּשׁ כ" הַתּוֹס' בְּזַבְּחִים (דף מ"ח ע"א) דְבַכְה"ג לֹא מְקַרֵּי דְבָר הַלְמָד בְּהִיקְשָׁא שְׂאִין חוּזָר וּמְלַמֵּד פִּינֵן דְבִלָּא הִיקְשָׁא ג"כ יְדַעֲנֵן דְחִיב עַל דְבָר שְׂזָדוּנוּ פֶּרֶת וְשִׁגְגָתוֹ חֲטָאת דְהָא הַפֵּל הָנִי בְּכָלֵל כִּי יִפְלֵא מִמָּה דְבָר וְכֵן גַבֵּי צְבוּר הָנִי הַפֵּל בְּכָלֵל וְהִיקְשָׁא לֹא בְּעֵי רַק לְמַעַט ע"ש: שֵׁם עַד דְאִיפָא תוֹרָה וְיוֹרוּף: עֵינֵן בְּר"ן דְגַם ר"י מוֹדֵה דְחִיבֵי בְּדָבָר שְׂזָדוּנוּ פֶּרֶת רַק דְמַרְבָּה מִתּוֹרָה וְיוֹרוּף גַם מִיַּדֵּי אַחֲרֵינֵי וּק"מ פִּינֵן דְר"י ע"כ ג"כ ס"ל לְגוֹז"ש דְבָר גַבֵּי זָקֵן מְמַרָא דְמַצְרַכִּינוּ לְהָא דְדַרְשִׁינוּ לְעִיל (דט"ז ע"א) וְכֵן לְהָא דְדַרְשִׁינוּ בְּהוֹרִיּוֹת (דף ד' ע"א) לְתִירוּץ רַב אִשִּׁי שֵׁם וְכַכּוּלְהוּ וְדָאִי לֹא פְּלִיג ר"י א"כ מִנ"ל דְתוֹרָה וְיוֹרוּף אֶתִּי לְרַבּוֹת גַם שְׂאָר דְבָרִים שְׂאִין חִיבִים עַל זְדוּנָם פֶּרֶת דְלֵמָא גוֹז"ש דְבָר דְבָר גַם לְהַף דְר"מ אֶתִּי וְתוֹרָה וְיוֹרוּף לֹא אֶתִּי לְמַעַט רַק דְאֶבְתּוֹ מְאָנוּסְתּוֹ לֹא מִיְחִיב דְהֵתָם אִף דְהוּי זְדוּנוּ פֶּרֶת וְש"ח מְכ"מ תּוֹרָה וְיוֹרוּף לֹא הָנִי וְמַה"ט לֹא הִבִּיא גַם הַרְמַב"ם בְּתוֹ מְאָנוּסְתּוֹ בְּה' מְמַרִים דְהִינּוּ מְשׁוּם דְפָסַק כְּר"י וְכַמֵּשׁ כ" הַר"ן: שֵׁם וְאִי לְהֵאִי גִיסָא קָא שְׂרִי חֲמִץ בְּפָסַח: ק"מ הָא אַמְרִינֵן בְּר"ה (דף כ"ה ע"א) בֵּין שְׂקִדְשׁוֹ ב"ד בְּזַמְנוֹ בֵּין שְׂקִדְשׁוֹ שְׂלֵא בְּזַמְנוֹ אִין לְנוּ מוֹעֲדוֹת אֶלָּא אֵלּוּ וְכֵן דְרִשִׁינוּ אֶתְּם אֶפִּילוּ שׁוּגְגִין אֶפִּילוּ מוֹטְעִין אֶפִּילוּ מְזִידִים וְא"כ גַם לְפִי דַעַת הַזָּקֵן מְמַרָא דְהַב"ד טְעוּ ע"כ צְרִיף לְשִׁמּוֹעַ לַב"ד וְאִיף שְׂיִיף לְהַתִּיר חֲמִץ בְּפָסַח ע"י הוֹרְאָתוֹ וְכַעֲיִן מַה שְׂהַקְּשׁוּ הַתּוֹס' וי"ל ע"פ מַשׁ כ" הַתּוֹס' (שֵׁם דְכ"א ע"א) דְלֵא שְׂיִיף אֶתְּם אֶפִּילוּ שׁוּגְגִין רַק לְעַנְנֵן קְבִיעַת הַחֲדָשׁ וְלֹא לְעַנְנֵן קְבִיעַת שְׁנָה אִף דְלֵא כְּתִיב גַבֵּי חֲדָשׁ רַק גַבֵּי מוֹעֲדִים וְהִבִּיא רְאִיָּה מְחִזְקִיָּה ע"ש וצ"ע לְפִי מַשׁ כ" שֵׁם לְשִׁיטַת הַרְמַב"ן: שֵׁם בְּרִש"י בַד"ה דְבָרֵי רִיבּוֹת.

ה"ל לְמִיכְתָּב דְבָרֵי רִיב: ק"מ הָא בְּכּוּלְהוּ ע"כ דְרִישׁ מִמְשַׁמְעוֹת דְקָרָא בְּלֵא יְתוּר וְלָמָּה פִּירֵשׁ רִש"י הָקָא דְמַפְחַח יְתוּרָא קְדָרִישׁ מְדִהוּי מְצִי לְמִיכְתָּב דְבָר רִיב וי"ל דְכִינּוּן דְכָל הִיכָא דְכְּתִיב לְשׁוֹן יְחִיד דְרִישׁ לְשׁוֹן יְחִיד כְּגוֹן מִמָּה זֶה יוֹעֵץ דְבָר זֶה הַלְכָה לְמַשְׁפָּט זֶה הִדִּין וְרַק גַבֵּי דָם דִּין וְנִגַע דְרִישׁ רַבִּים מְשׁוּם דְכְּתִיב ב' פְּעָמִים בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין

בין נגע לנגע וא"כ גבי דברי ריבות דלא פתיב פן לא ה"ל לדרוש רק חד ולמה קדריש מדברי חכמים וערכין והקדשות ומריבות סוטה ועגלה ומצורע ולכן פירש רש"י דהתם ג"כ מפח יתורא קדריש רבים מדהוי מצי למיכתב דבר ריב ומפשעריה דריש רבים משום דבכולהו פתיב כמו שפירש רש"י גופא לקמן: שם בד"ה זה לקט שכתה.

שהו לעניים שפתוב: היינו לפי מה דדרשינו בפ"ה דמעשר שני מלגר וליתום ולאלמנה זה לקט שכתה ופיאה ומ"ע וא"כ הא דכתיב שם ונתת לגר לגר ליתום ולאלמנה ואכלו בשעריה הוי ג"כ לקט שכתה ופיאה בכלל: שם ד"ה וקמף.

מבית דין שיושבין במקום הקבוע להם: הכי קאמרינו בשבת (דף י'): שם בד"ה מלמד שבת המקדש. שאין ירושלים גבוה ממנה: ק"ק מנ"ל דירושלים גבוה דלמא רק בית המקדש ששם היו יושבין סנהדרין וי"ל דלרש"י הנקשה קושית התוספות לעיל (דף י"ד ע"ב) דאיה דרשינו המקום דהקא אביהמ"ק הא גבי מעשר הוי ירושלים ולכן סובר רש"י דבאמת הוי ירושלים והא דממעטינו מצאן בבית פגאי והמרה עליהן היינו מדכתיב קרא בתרא מן המקום שהוא אשר יבחר ה' וזה מדויק בלישנא דמתניתין דלעיל דקאמר באין לב"ד הגדול שבלשפת הגזית שממנו יצאה תורה לכל ישראל שצאמר מן המקום שהוא אשר יבחר הרי דנקטה מתניתין קרא בתרא משום דקרא קמא איירי בירושלים דקאמר קרא מן שעריה תעלה לשם ומדכתיב עוד קרא יתירא דאל המקום וגו' דרשינו מניה דבתרא המקום דהיינו ירושלים יורו מן המקום אשר יבחר ה' והיינו בית המקדש ואף דהו מלמד שהמקום גורם דממעטינו מניה מצאן בבית פאגי מאל המקום קדריש היינו משום דבכל מקום נקט הש"ס דרשה הפשוטה קודם כמש"כ התוס' במ"ק (דף ז' ע"א) אבל לעולם עיקר דרשה לא אתיא רק ממן המקום שהוא דאל המקום בירושלים איירי והא דמוכח דבית דמקדש גבוה היינו פינו דכתיב ועלית א"כ ירושלים גבוה משאר א"י וביהמ"ק בירושלים על הר הבית הנה וגבוה מפל העיר כדאמרינו פ"ה דסופה לא הנה חצר בירושלים שאינה מאיר מאור בית השואבה משום דבית המקדש גבוה מפל ירושלים א"כ פשיטא דביהמ"ק גבוה מפל א"י.

זהו נלפע"ד פנונת רש"י הקא ובנה מוכן גם מש"כ בנה בזבחים (דף נ"ד ע"ב) ע"ש: שם ד"ה שהיו אומרים. דתניא שואלין בהלכות הפסח: גם לעיל (דף י"ב ע"ב) אמרינו פן דא"ל רבא לר"נ מפדי מפורים לפסחא תלתין יומין הוי כו' ע"ש וכבר העירו התוס' וגם בר"ה דאמתניתין דעדיות ה"מ לאקשוני ולפענ"ד י"ל דאמתניתין לא הנה אל להקשות די"ל דמתניתין כרשב"ג דאית ליה בפסחים (דף ו' ע"א) דב' שבתות בלבד דורשין דהיינו מר"ח ניסן וא"כ בכל אדר ליכא עדיין חששא דאתי לזולתי בחמץ אבל אר"נ פריף שפיר דהא אנו פרבנו ס"ל וא"כ איכא חששא ועוד הרי ר"נ איירי ביום שלשים של אדר ובאותו יום גם לרשב"ג דורשין דאי ליכא עבור ע"כ באותו יום הוא ר"ח ניסן דאדר הסמוך לניסן לעולם חסר: שם בד"ה הלכתא.

ולטבילת מים חיים: א"ל הא זבה לא צריכה מים חיים די"ל דרש"י בשיטת הי"מ קאי שהביא בגדה (דף ס"ד ע"א) ובשבת (דף ס"ה ע"ב) ע"ש. ובספרי ערוף לנר בגדה שם הארכתי לפרש שיטת רש"י בענין זבה שצריכה מ"ח: שם בד"ה עשירי ר"י אמר.

דְּהִיכָא דְלֹא רָאָתָה ג' רְצוּפִין: אָבֵל אִי רָאָתָה ג' רְצוּפִין לֹא הָוִי י"ב תְּחִלַּת נְדָה עַד אַחַר
שְׁסֻפְרָה ז' נְקִיִּים וּבִזְהָרָה רַש"י לְשִׁיטָתוֹ אֲזִיל שְׁכֹן פִּירֵשׁ בַּפ"ב דְּעֶרְכִין אָבֵל לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם
לְעוֹלָם הָוִי אַחַר י"א דְזִיבָה ז' דְנָדָה בֵּין רָאָתָה בֵּין לֹא רָאָתָה.

עֵינָן בְּטוֹר יו"ד רִישׁ הַל' נְדָה: שָׁם בַּד"ה ור"ל אָמַר. עַל שׁוּמְרַת יוֹם פְּנִגָּד יוֹם חֲזֵיב פְּרַת:
הֵךְ לֹא מְשַׁכַּחַת רַק הֵיכִי דְשִׁמְשָׁה בְּלִילָהּ שְׁאַחַר עֲשִׂירֵי דְאִי בְיוֹם י"א הָרִי עֲבָדָה שְׁיִמּוֹר
קֶצֶת וְלֹא מִיחְזִיבָה גַם לר"י אֲפִילוּ בְתוֹךְ י"א יוֹם בְּלֹא רָאָתָה לְבִסּוּף פְּמִבְּנֹאָר בְּנְדָה (דף
ע"א ע"א) וְאִי רָאָתָה אַחַר שְׁשִׁמְשָׁה וְדִאִי גַם לר"ל חֲזֵיב פִּינּוֹן דְסוֹתֵר אֶת הַטְּבִילָה אִף
דְּלֹא בְעֵי שְׁיִמּוֹר וְכֵן מַה שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' דְנִגְעָה בְכֹפֶר שֶׁל תְּרוּמָה ע"כ אֲזִירֵי דְנִגְעָה בְּלִילָהּ
שְׁאַחַר עֲשִׂירֵי וְקִדְשׁ אִשָּׁה בְיוֹם י"ב דְבְיוֹם י"א הָוִי מְגַעֵן וּבְעֵילְתָן תְּלוּנָן גַם לר"ל שְׁמָא
תְרָאָה עוֹד וְתִסְתּוֹר טְבִילְתָּהּ פְּמִבְּנֹאָר שָׁם: שָׁם בְּתוֹסְפוֹת ד"ה דְאִי לְהֵאֵי גִיסָא.

וְכִינּוֹן דְאֵם עֲבָרוּהוּ כ"ע מוֹדוֹ: פִּי דְאֵם הֵם אָמְרוּ שְׁלֵא לְעֵבֵר וְהוּא אָמַר לְעֵבֵר ע"כ ב"ד
הַגְּדוֹל מוֹדִים לוֹ דְלִפִּי דְעַתּוֹ מְעַנְבֵר א"כ לֹא קָא שְׁרֵי חֲמִץ בְּפִסְסָה וְעֵינָן בַּת"ח שְׁיִישֵׁב
תְּמִיחַת הַתּוֹס' וּלְפַעַנ"ד תִּי תְמוּהָ שְׁהוּא הִבִּיא מִמָּה שְׁהִקְשָׁה רְבָא וְהָרִי ר"נ הִשִּׁיב לוֹ
דְּמִידַע יַדַע דְבַחְוִן שְׁבָנָא תְּלִיא מִיְלָתָא הָרִי שְׁבִדְעֵבֵד לֹא חֲזִישִׁינָן מִשׁוּם אֲתִי לְזִלוּלֵי בְּחֲמִץ
לְבַטֵּל הָעֵבֵר: שָׁם בַּד"ה ורשב"ל אָמַר.

וּא"ת וּלְרַשְׁב"ל: וְאֲפֹשֶׁר לּוֹמַר דְרַשְׁב"ל בְּאַמְתָּ לֹא מוֹקִי לְבְרִייתָא דְלַעֲיֵל כַּר"מ דְּהִלְכָה
הוּא רַק דְּנוֹקָא בְּדִינֵי נְדָה דְזוֹנוֹ פְּרַת אֲלֵא בְשָׂאָר מְצוֹת דְּהִלְכָה לְמִשְׁנֵי מְסִינֵי הֵם וּבִלְא"ה
לר' יְהוּדָה לֹא דְרָשִׁינָן הֵנָּךְ דְרָשׁוֹת דְלַעֲיֵל כַּמְש"כ הַתּוֹס' לְקַמּוֹן (דפ"ח ע"ב): שָׁם ע"ב
בְּגִמְרָא ד"מ בְּפִלְגֻתָא דְשְׁמוּאֵל וְרַבִּי אֲבָהוּ: הָא דְנִקְטַת הֵךְ פְּלוּגְתָא דְנוֹקָא לְאֲשְׁמוּעֵינָן דְאֲפִי
בְּמִנְיָן הַדְּיִינִים אִי פְּלִיג אֲסַנְהֵדְרִין הָוִי זְקוֹן מְמַרָא אֲכַן ק"ק לְמָה צְרִיף לְמִינְקַט פְּלוּגְתָא
דְאִמּוֹרָאֵי בְזָה הָא בַכּה"ג הָוִי ג"כ פְּלוּגְתָא דְתַנְאֵי לַעֲיֵל (ד"ו ע"א) אִי פְּשָׁרָה בְּיַחֲדָא אוֹ
בַג' דְנוֹקָא וִי"ל פִּינּוֹן דְהַנְּפִקוּתָא הוּא לְעַנְיָן אִם קִדְשׁ אִשָּׁה בְּאוֹתָן מְעוֹת אִי מְקוֹדְשֵׁת אוֹ לֹא
וּא"כ הַמִּיקָל הוּא מֵאֵן דְאִית לִיהָ דְבְעֵינָן ג' וְעִי"ז עֲשָׂה הַמְמוֹן גְּזֵל וְהַתִּיר א"א לְעַלְמָא
וּא"כ בְּפִשְׁרָה לֹא שְׁיִיף זָה דְהָא אֲלִיבָא דַר"מ קְיִימִין ור"מ הוּא דְאִית לִיהָ דְבַצּוּעַ בַּג'
אָבֵל בְּפִלְגֻתָא דְשְׁמוּאֵל ור"א קָאמַר שְׁפִיר דְהִלְכָה כְּשְׁמוּאֵל כַּמְש"כ הַתּוֹס' לַעֲיֵל (דף ג')
בְּשֵׁם בַה"ג וְלַכֵּן הַז"מ דְהִיקָל כַּר"א לְשׁוֹנֵי הַמְעוֹת גְּזֵל וְלַהַתִּיר א"א פְּסִק שְׁלֵא בְּדִין וְלֹא
מְצָרְכִין לַפ"ז לְמָה שְׁפָתְב' רַש"י עוֹד דַּנ"מ גַּם אִיפְכָא אִי לְאַחַר שְׁקִדְשָׁה זָה קִדְשָׁה ג"כ
אַחַר דְזָה נְפִקוּתָא רְחוּקָה הִיא וְאִי מִשׁוּם דַּא"כ יְקַשָּׁה דַר"א הִיאָף מוֹקִים לְהָךְ בְּרִייתָא
דְהָא י"ל דַּר"א בְּאַמְתָּ לֹא מוֹקִים בְּרִייתָא כַּר"מ וְכַמוֹ שְׁפָתְבָנוּ לַעֲיֵל לר"ל לְיִישֵׁב קוֹנְשִׁית
הַתּוֹסְפוֹת א"נ מוֹקִי מַחְלְקוּתָם בְּדִין אַחַר מְדִינֵי מְמוֹנוֹת: שָׁם דְתַנּוּ ר"א בַר"ש אוֹמַר
לְעוֹלָם אִין הַבִּית טְמֵאָה: ק"ק דְלְמָה הִבִּיא רַאבְר"ש דְפְּלִיג בְּסִיפָא וְלֹא רַבִּי יִשְׁמַעֵאל
דְפְּלִיג בְּרִישָׁא וּס"ל דְעַל אֲכַן אֲחַד טְמֵא וִי"ל לְפִי מַה שְׁפָתְבָתִי דְהַש"ס טְרַח בַּכ"מ
לְהַמְצִיא דְהַז"מ פְּסִק שְׁלֵא כְּהִלְכָתָא א"כ אִם פְּסִק כַּר"ע לְהַקְל דְעַל אֲבָן א' טְהוֹר הָרִי
פְּסִק כְּהִלְכָה וְאִי כַר"י דְטְמֵא לָאו הוֹרָה לְעֲשׂוֹת הוּא אָבֵל אִי פְּסִק כַּר"א בַר"ש וְטְהַר ב'
אֲבָנִים שְׁלֵא בְּקֶרֶן זְוִית וּפְסִק לְהַקְל וְדִלָּא כְּהִלְכָתָא דְהִלְכָה כַּר"ע וּמְזָה רְאִיָּה לְכַאוּרָה
לְשִׁיטַת רַש"י וְהַרְמַב"ם דְהַפְּרַת הָוִי מִשׁוּם כְּנִיסַת מְקִדְשׁ דְלְשִׁיטַת הַתּוֹס' לְעַנְיָן פְּכָר שֶׁל
תְּרוּמָה אֲדַרְבָּה ר"י הָוִי גְּוֹלָא טְפִי לְעַנְיָן קִידוּשִׁין רַאשׁוֹנִים וְהַל"ל רַבִּי יִשְׁמַעֵאל ור"ע:

שם מ"ט דר"א בר"ש: הא דנקט דוקא בההוּ פלוגתא מ"ט ואיך שנייה טעם דר"א בר"ש לכאן י"ל משום דכל הני פלוגתות דלעיל פליגי בדרשות דקרא וטעם דפלוגתא דר"י ור"ע מפוךש בת"כ הביאו הר"ש שם (פי"ב) דנגעים דפליגי ג"כ בקרא וטעם דר"א בר"ש לא מפוךש וא"כ לכאורה ה"א דר"א בר"ש לאו מקרא קאמר רק מהלכה למשה מסיני וא"כ יקשה הרי כבר הוי הוּ פלוגתא דנגעי בתיים בכלל דבר זו הלכה דנקט לעיל לקה צריה למינקט טעמא דר"א בר"ש דמקרא הוא ולא הלכה: שם ברש"י ד"ה ולוי אמר.

בשופעת מתוהו שבועיים: הפל פ"י רש"י אנקבה דוקא ולא ידעתי למה לא פ"י ג"כ אנקר ובגדה (דל"ה ע"ב) מיייתי בש"ס באמת הנפקותא גם לענין זכר ע"ש ואפשר משום דלא הוי נפקותא כ"כ ביולדת בזוב ע"ש: שם בד"ה לילה ויום.

ור"א לחומרא ור"י לקולא: א"ל הא בזה פסק ז"מ לקולא אם פסק דלא פהלקתא דהא ר"א ור"י הלכה כר"י ז"א דהא זה א' מד' דברים דאמרינו בגדה (נ"ח ט' ע"ב) דהלכה כר' אליעזר ולכן א"ש למה דנקט הוּ פלוגתא דוקא ולא אידהוּ פלוגתא דפליגי במתנין דגדה כמה הוא קישווי' אי חמשים יום או חדש או ב' שבתות פנין דהתם ר"מ הוא מ"ד דמיקל טפי וברייתא דהכא ר"מ היא ולר"מ לא משפחת דיפסוק זקן ממרא לקולא ודלא פהלקתא: שם ד"ה בפלוגתא דשמואל.

דה"ל קדשה בגזל: ק"ק הא אמרינו בקידושין (דנ"א ע"ב) דקדשה בגזל לאחר יאוש בעלים מקודשת ופסק ג"כ הכי בשו"ע אה"ע וקרא דהוציאו ממנו בדין נדאי נתייאש ולמה מקרי זה גזל דאינה מקודשת בו וכן קשה אמה שפכת רש"י לקמן גבי השקאת סוטה דלר"א הוי גזל שאינה מקודשת בו ע"ש ולמה הרי מסתמא נתייאשו הבעלים: שם בד"ה ונתת נפש.

ואי אתי אינש אחריןא: גם הכא הוצרך רש"י לפרש דהחיוב הוא ע"י קידושי שניים דאי בקידושי ראשונה והז"מ התיר לאחר לבא עלי' שאין הקידושין כלום פדין הורה דהלכה כרבנן דאינה מקודשת והמהרש"א שפכת לעיל דבפלוגתא דתנאי לא פ"י רש"י דהוי נפקותא גם לאידיה גיסא במכ"ת לא עיין בזה: שם בד"ה בעשרים ושלשה.

כשאר חובל בחבירו: ק"ק איך חייבין אהפאת שליח ב"ד אף שלא הי' פדין הא אין שליח לדבר עבירה כמבואר בקידושין (דמ"ב ע"ב) ולכאורה י"ל לפמש"כ התוס' שם דהיכא דהשליח שוגג חייב המשלח א"כ הכא דהשליח ב"ד שוגג חייבין שולחיו.

אכן אפתי קשה לפי מה שפכת הנמוקי יוסף פ' מרובה (דע"ט) וכן הריטב"א דגם בשוגג אין שליח לדבר עבירה וחייב השליח וכן הוכיח להלכה הש"ך בח"מ (סי' שמ"ט) ע"ש א"כ אפתי קשה איך הם חייבין אהפאת שליח.

אכן גם בזה י"ל פנין דלפי המבואר בש"ך שם נדאי רש"י סובר כהתוס' לפי פירושו במתנין דפ' מרובה דהמשלח חייב כשהשליח שוגג א"כ רש"י לשיטתו פ"י שפיר דהם חייבין לו ממון ומכ"מ ל"ק מאי הוי נפקותא לענין שיטת שאר הראשונים דסברי דהמשלח פטור דהתם הוי נפקותא לענין השליח גופא אי חייב לשלם או לא אכן אפתי קשה לפי מה שהוכיח הש"ך שם דהשליח ג"כ פטור לשיטת הנ"י פנין שהוא שוגג א"כ

קָשָׁה אִיף מְשַׁפְּחַת הָכָא נְפָקוּתָא לְעַנְיָן מָמוֹן וּי"ל בְּדוּחַק לְפִי מַה דְּאָמְרִינוּן לְקַמְן דְּאִם
עֲשֵׂה ז"מ כְּהוֹרָאָתוֹ ג"כ חֲזִיב א"כ מְשַׁפְּחַת דְּהוּז"מ גּוּפָא נְעֲשֵׂה שְׁלִיחַ ב"ד וְהִפָּה אוֹתוֹ.

אֲכַן אֶפְתִּי קָשָׁה דְּאִיף יתְחַזֵּיב הוּז"מ עַל זֶה תְּשַׁלּוּמִין פִּינוּן דְּמִיקְטָל אִין אָדָם מֵת וּמְשַׁלֵּם
וּמִמֵּנָּה פ"ר מ"מ לִיכָא פְּאֵן מִיתָה פִּינוּן דְּלִיכָא רַק הִיכָא דְּאִיכָא מָמוֹן לְמִיָּהוּי דְּכָר שְׁזָדוּנוּ
פְּרַת וְאִי אִיכָא מִיתָה לִיכָא מָמוֹן וּצ"ע: שְׁם בְּתוּסְפוֹת ד"ה דִּין בְּתוּ מְאָנוּסְתוֹ.

בְּכוּלְהוּ מְשַׁפְּחַת פְּלוּגְתָּא: ק"ק הָא לְעֵיל (דָּף ע"ו ע"ב) יְלִיף אֲבֵי מִק"ו מִבְּת בְּתוּ דְּאֶבְתוּ
עֲנוּשׁ פְּרַת וְרָבָא ס"ל דְּאִין עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין וּלְכָף יְלִיף מִגְז"ש אָבֵל לְעוֹלָם הַק"ו גַּם לְרָבָא
בְּדוּכְתֵי קְאִי וְא"כ מַה בְּכָף שְׁהִזְקוּן מְמָרָא לָא ס"ל הַגְז"ש דְּלָא נְתַקְבְּלָה לּוּ מִכ"מ אִיכָא
אִיסוּרָא מִפְּחַת ק"ו דְּאָדָם דֵּן ק"ו מְעַצְמוּ וְאֶפְתִּי אִיף הוֹרָה לְעֲשׂוֹת וּלְהִתִּיר בְּתוּ מְאָנוּסְתוֹ
וְעוֹד י"ל לְמָה נִקְט דְּנִקְא בְּתוּ מְאָנוּסְתוֹ וְלָא ג"כ אִם חֲמוּתוֹ וְאִם חֲמִי דְּאֶתְיָא ג"כ מְהִי
גְז"ש כְּמִבְּנָאָר לְעֵיל ר"פ הַנְּשַׁרְפִין וְעוֹד הַקָּשָׁה אֲאִמ"ו נִר"ו אֶהָא דְּכְתָבוּ הַתּוֹס' בְּהוֹרָיוֹת
(דָּף ד' ע"א) בְּד"ה בְּדְכָר שְׁאִין הַצְּדוּקִים מוֹדִים דְּבְתוּ מְאָנוּסְתוֹ מְקָרִי כָּל דְּכָר וְלָא מְחִיבִי
ב"ד דְּהָרִי רַב אֲשִׁי יְלִיף שְׁם ב"ד מְזָקוּן מְמָרָא וְהָרִי בְּזָקוּן מְמָרָא גּוּפָא חֲזִיב אֶהוֹרָאָת ב"ד
מְאָנוּסְתוֹ כְּדְמוּכַח סוּגְיָין דְּהָכָא.

וּנְלַפְע"ד דְּהִנֵּה בִּיבְמוֹת (דָּף ז' ע"א) מְסִיק בְּש"ס דְּאֶצְטְרִיף עֲלִי לְמַתְסַר עֲרוּהָ לִיכָם
מְשׁוּם דְּה"א דְּאֶתְמַשְׁוּ כָּל הַעֲרִיוֹת לְאֶשְׁתָּא אַח וְכִמוּ דְּאֶשְׁתָּא אַח שְׂרִי בְּמָקוֹם יְבוּם ה"נ שְׁאָר
עֲרִיוֹת לְכָף אֶצְטְרִיף עֲלִי וְרָבָא קְאָמַר שְׁם דְּאֶעֲרִיוֹת ל"צ לְגוּפָא קְרָא דְּאִין עֲשֵׂה דוּחָה
ל"ת שְׁיֵשׁ בָּהּ פְּרַת פִּי אֶצְטְרִיף קְרָא לְהִתִּיר צְרָה וְשֵׁלָא בְּמָקוֹם עֲרוּהָ ע"ש וְהִשְׁתָּא אִי
לִיכָא גְז"ש לְבְתוּ מְאָנוּסְתוֹ וְלָא אֶתְיָא רַק מִק"ו א"כ פִּינוּן דְּאִין עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין לִיכָא פְּרַת
וְלָא הָוִי רַק לָאו גְרִידָא וּלְפִי תִירוּץ רָבָא מְתִיבְמַת אִי נְפָלָה בְּתוּ מְאָנוּסְתוֹ לִיבּוּם וְהִשְׁתָּא
י"ל דְּבָהָא קְמִיפְלִגִי דְּב"ד סָבַר כְּרָבָא דְּאִית לִי גְז"ש א"כ הָוִי בְּתוּ מְאָנוּסְתוֹ ל"ת שְׁיֵשׁ
בָּהּ פְּרַת וְלָא מְתִיבְמַת אָבֵל הַזְקוּן מְמָרָא לָא סָבַר הַגְז"ש וְא"כ לִיכָא רַק אִיסוּר מִק"ו וְזֶה
נְדָחָה מְפִנִי עֲשֵׂה דִיבּוּם וְלָכֵן הַתִּירָה לְהַתִּיבָם וְהַתִּיר אֶסוּר פְּרַת וְלָכֵן לָא קָשָׁה הָרִי הָוִי
כּוּלִי דְּכָר דְּז"א דְּנִדְאִי בְּעִיקָר בְּתוּ מְאָנוּסְתוֹ מוֹדָה דְּאֶסוּרָה מִק"ו וְלָא הַתִּיר רַק לְהַתִּיבָם
מְשׁוּם דְּס"ל כְּרָבָא וְהָכָא ג"כ רַב פְּפָא אֶלִיכָא דְּרָבָא מְתַרְץ כֵּן וְלָכֵן לָא הָוִי מְצִי לְמִינְקַט
אִם חֲמוּתוֹ וְאִם חֲמִי דְּבָהָי הָוִי כּוּלִי דְּכָר דְּהִתָּם לָא שְׁיִיף ק"ו וּמִכ"מ ל"ק אֶמָה שְׁפַתְבוּ
הַתּוֹס' בְּהוֹרָיוֹת דְּצְדוּקִים לָא מוֹדוּ בְּבְתוּ מְאָנוּסְתוֹ הָא ק"ו הוּא גַּם אִי לָא ס"ל גְז"ש דִּי"ל
דְּצְדוּקִים לִית לְהוּ דְּרָשָׁה בֵּא' מִי"ג מְדוּת כְּמוּ שְׁפִי רִש"י בְּחֻלִין (דָּף ד' ע"א) לְעַנְיָן
כּוּתִים ע"ש: שְׁם בְּד"ה עֶקְבִיא בְּן מְהַלְלָאֵל.

וְאֶע"ג דְּעֶקְבִיא מְחִמִּיר: וְכֵן פִּי רִש"י עֵינִין בְּמַהֲרָשׁ"א שְׁכַתְבִּי שְׁהַכְרִיחוּ הַתּוֹס' לְזַה מְאִי
דְּפָרִיף לְקַמְן תְּדַע שְׁהָרִי לָא הָרְגוּ אֶת עֶקְבִיא. וּפִירוּשׁוֹ תְמוּהָ לְפַעַנ"ד דְּאִם כֵּן מְאִי תִירוּצוּ
הַתּוֹס' דְּזִימְנִין דְּהָוִי קוּלָא דְּאֶפְתִּי מְאִי מוֹכִיחַ בְּפִי זֶה מְמָה דְּלָא הָרְגוּ אֶת עֶקְבִיא דְּלִמָּא
בְּכַה"ג לָא הוֹרָה עֶקְבִיא הִיכָא דְּהָוִי לְקוּלָא אָבֵל הַדְּכָר פְּשׁוּט דְּהַש"ס מוֹכִיחַ מִר' יְהוּדָה
דְּהוֹנְכָר שְׁם בְּעֵדוּת (פ"ה) גְבִי פְּלוּגְתָּא דְּעֶקְבִיא ב"מ וְרַבְּנָן וְלִר' יְהוּדָה מִיְחִיב גַּם בְּדְכָר
שְׁאִין זְדוּנוּ פְּרַת רַק שְׁיָהָה עִיקָרוֹ מִד"ת וּפִירוּשׁוֹ מִד"ס וְכִמוּ שְׁכַתְבִּי הָר"ן וְהָרִי בְּאוּתָן
ד' דְּבָרִים הָוִי מַה שְׁהָה מְתִיר שְׁעָר בְּכוּר וּלְדַעַת הָרַמְב"ם אֶפְיָלוּ אִיסוּר דְּרַבְּנָן מִיְחִיב
וְעוֹד בְּכָל הָנִי דְּפִלִּיגִי שְׁם שְׁיָיף קוּלָא כְּגוֹן גְבִי מְשַׁקִּין אֶת הַגְּיוּרָת וּמְשׁוֹנְהָרְת הָוִי קוּלָא

כמו לקמן גבי השקאת סוטה לענין אם קדש אשה במעוה פתופתה וכן לענין שער פקודה הוי קולא לענין אם נכנס למקדש ונתחייב חטאת וקדש בו את האשה פדלקמן גבי הקדשות וא"כ פנין דבכולהו משפח קולא למה הנצרכו התוס' לתרץ גבי דם הירוק דוקא אבל פונת רש"י והתוס' נלפע"ד דזה נדאי גם לר"מ הלכה פרבנו דיתיד ורבים הלכה פרבים א"כ ע"כ הזקן ממרא פסק פעב"מ וב"ד פרבנו ולפ"ז לא הוי קולא גבי זקן ממרא רק חומרא ולכן פירשו דחומרא הוי כגון היכא דמשלים דם ירוק ושיטה זו נוכיח לקמן עוד דבכל מקום טרח הש"ס ורש"י לאוקמי ב"ד אליבא דהלכתא וז"מ שלא אליבא דהלכתא וזה דהוקשה להתוס' פאן דז"מ יפסוק פהלקתא אי הורה לעשות.

ובעיקר קושיתם נלפענ"ד דלקאורה י"ל עוד למה נקט הש"ס דפליגי בפלוגתא דעב"מ ורבנו ה"ל לאתויי פלוגתא דב"ש וב"ה במימי תלתן ומימי בשר צלי דמוקדמת שם במשנה קודם פלוגתא דעב"מ ורבנו נהרי לקמן גבי לקט שכחה מייתי הש"ס דפליגי בפלוגתא דב"ש וב"ה ונ"ל דבגדה (דל"ג ע"א) אמרינו תניא אר"מ אם הו יושבות על פל דם כו' ע"ש ובתוס'.

הרי לפי המבואר בתוס' שם ס"ל ר"מ בדם ירוק פעב"מ לפי דעת ר"י ונהרי הקא ר"מ הוא תנא דהך ברייתא וא"כ שפיר מוקי דזקן ממרא סבר פרבנו להקל וב"ד סבר פעב"מ להחמיר דכן הוי הלכה לדעת ר"מ ולא מצרכינו להנפקותא שהביאו התוס' בהשלמה דדם ירוק לדם אדום ולכן א"ש דלא נקט פלוגתא דב"ש וב"ה דא"כ יקשה פקושית התוס' דהרי זקן ממרא כדיון פסק כב"ה אם הקיל והורה לעשות: שם ד"ה בפלוגתא דר"י ורבנו.

ולא יתכן דאירי פי האי גוונא: וליישב דעת רש"י י"ל דהא דכתב דאם נכנס למקדש חייב פי דהוי נפקותא דמלקין אותו דכל ח"כ מלקין אותו ואי פטור א"כ צריך לשלם כדיון חובל ובזה המון קדש אשה והוי ממש הנפקותא כמו שפירש"י בפלוגתא שלפני זה גבי מלקות בג' או בכ"ג וכן יש לפרש מה שפי' רש"י לקמן בד"ה ר"מ אומר נותן דמיו נפקותא לענין האוכלו בטומאת גופו דחייב פרת א"נ י"ל דהוי נפקותא לענין חטאת שהפריש אמה שנכנס למקדש וקדש בה את האשה דאם טמא הוא חטאתו חטאת ואינה מקודשת ואם טהור הוא לא הוי חטאת אלא חולין ומקודשת אכן מדברי הרמב"ם נראה דס"ל דגם בדבר ששגגתו עולה ויורד חייב.

וא"כ גם דעת רש"י פן: שם בד"ה ר"י אומר פיהה. אין להביא ראיה לת"ק: פי' בזה מתרצים מה שהקשו דאי פהה וטמא היינו לת"ק דלפ"ז דלא פתיב ר"י אומר י"ל באמת דר"י אסף הדיעות וקבע הלכה כת"ק אבל בנזיר (דס"ה) תירצו התוס' קושיא זו בענין אחר דהנפקותא דת"ק טמא מספק ור"י טמא נדאי ע"ש: שם בא"ד.

ומיהו בירושלמי: פי' דלפי מה דמסקו לכה גרסינן קיהה דאל"כ מאי פריה בנזיר דלמא פיהה וטמא הא כל פיהה טהור ועל זה פתבו דמיהו בירושלמי משמע דיש פיהה ובזה לא ידעתי למה כ' המהרש"א דלשון ומיהו מגומגם: שם דף פ"ח ע"א בגמרא מנין לפריחה בבגדים שהיא טהורה: אף דבגדה (דף י"ט ע"א) קאמר דנגע טהור ליכא לפרש בכולו הפך לכן דהאי בזה מקרי ולא נגע איקרי ואיך מפרש לי' בבגדים בכולו הפך די"ל דבזה רק לענין דמטמא במראה לזון וזה מקרי בזה כמו שפי' רש"י שם אבל לא בבגדים דמטמאים במראות ירקרק ואדמדם: שם דתנן המעריף פחות מכן

חֹדֶשׁ: צ"ל דְּתַנִּיָּא דְּבְרִיָּתָא הִיא וְלֹא מִשְׁנָה אָכֵן לֹא יִדְעָתִי לָמָּה לֹא נִקְטַ פְּלוּגְתָּת דְּמַתְּנִיתָן דְּעַרְכִּין פְּגוּן הַמְעַרְיָה נְכָרִי וְכַדוּמָה שְׁמִ: שְׁמֵ אַר"כ הוּא אוֹמֵר מְפִי הַשְּׁמוּעָה: ק"ק דַּא"כ אִיךָ מִשְׁפַּחַת מַה דְּדַרְשִׁינוּן לְעִיל בְּבְרִיָּתָא דְּבָר זֹה הִלְכָה וּמְפָרְשִׁינוּן דְּהִלְכוּת אַחַד עֲשָׂר הוּא וְאִיךָ מִשְׁפַּחַת פְּלוּגְתָּא בַּהֲל"מ אִם לֹא בְּמְפִי הַשְּׁמוּעָה וּצ"ל דַּר"כ ס"ל פְּרַבִּי יְהוּדָה לְקַמְן דְּלֹא ס"ל הִנֵּה דְרָשׁוֹת דְּבְרִיָּתָא דְּלְעִיל כַּמְש"כ הַתּוֹס' לְקַמְן וּכְפִי מַש"כ הַר"ן פֶּסֶק הַרְמַב"ם פְּרַבִּי יְהוּדָה: שְׁמֵ מַאי לָאו דְּהוּא אָמַר מְפִי הַשְּׁמוּעָה: הָא דְּמִשְׁמַע לִיה הֵכִי דְּוָקֵא וְלֹא דְּשִׁנְיָהֶם מְפִי הַשְּׁמוּעָה אוֹ שְׁנִיָּהֶם מִדְּעַת עֲצָמָם אוֹ כְּפִי מַה דְּמַתְרִין דְּהֵם אוֹמְרִים מְפִי הַשְּׁמוּעָה י"ל פִּינוּן דְּהֵךְ לִישְׁנָא הוּא דְּנִקְטָה מַתְנִיתָן דְּכָף לִקְמָרִי וְא"כ לָמָּה יֹאמַר דְּעַתּוֹ מִקְוֹדָם קְוֹדָם דְּעַת ב"ד הַל"ל כְּף דְּרָשׁוֹ חֲבָרִי וְכָף דְּרָשְׁתִּי וְלָכֵן מִשְׁמַע לִיה דְּהוּא מְפִי הַשְּׁמוּעָה קְאָמַר וְהֵם מִדְּעַתָּם וְכִינוּן דְּשָׁלוֹ קְדוּם בְּזִמְן דְּנִתְקַבַּל לֹו מְרַבּוּתִיו לָכֵן מְקַדִּים לְדִידִי וְאֵהִי מְתַרְץ דְּלְעוֹלָם י"ל דְּהֵם אוֹמְרִים מְפִי הַשְּׁמוּעָה וְהוּא מִדְּעַתּוֹ וְאֵעִפ"כ מְקַדִּים לְדִידִי בְּרִישָׁא מְשׁוּם דְּהֵכִי קְאָמַר כְּף דְּרָשְׁתִּי מִדְּעַתִּי כְּכָר וְעַלְשָׁיו שְׁמַעְתִּי שְׁחֲבָרִי לֹא דְּרָשׁוֹ כֵּן מְפִי הַשְּׁמוּעָה: שְׁמֵ בְּעַל שְׁמַחַל עַל קִינוּיוֹ: בְּסוּטָה (דָּף כ"ה) פְּלִיגִי אֲמוּרָאִי אִי יָכוֹל לְמַחְוֹל קְוֹדָם סְתִירָה אוֹ אַחַר סְתִירָה דְּוָקֵא וּמִדְּבָרִי רַש"י מִשְׁמַע כְּפִין דְּקְוֹדָם סְתִירָה דְּוָקֵא וְהֵכִי קְדִיִּיק הֵתָם דַּאֲל"כ מִשְׁפַּחַת דְּיִשׁ לָהּ הִיתָר ע"ש אָכֵן לְפַעַנ"ד קְשִׁיָּא עַל זֶה דְּהָא קְדִיִּיק הֵתָם מִמַּתְנִיתָן דְּקַתְנִי וּמוֹסְרִים לֹו שְׁנֵי תַלְמִידי חֲכָמִים דְּאִי אֲמַרְתָּ יָכוֹל לְמַחְוֹל קִינוּיוֹ לְמַחְוֹל וְלִיבְעַל וּמְתַרְץ דְּבַעֲיָנוּן ת"ח וְלִימְרוּ לִיה הֵךְ דִּינָא וְא"כ מַאי קְדִיִּיק מַהֵךְ דְּאִין לֹו הִיתָר דְּהָא קְאָמַר הֵתָם כֵּן אִי אֲמַרְתָּ דְּאִין מוֹסְרִין לֹו ת"ח וּמְהִימְנִינוּן לִיה כְּמוֹ נִגְדָה וְהָרִי אַז לְפִי דְּעַתּוֹ אִין לָהּ הִיתָר דְּלֹא יוֹדַע הַדִּין דְּיָכוֹל לְמַחְוֹל וְהִנֵּה הַתּוֹס' כְּתָבוּ כְּפִין דְּלֹא אַחַר שְׁנַמְחָקָה הַמְּגִילָה אִין יָכוֹל לְמַחְוֹל וְזֶה לְכַאוּרָה נִגְדָה סוּגְיָא דְּשָׁם דְּתַלְיָא בְּסְתִירָה וְלֹא בְּמַחֲיָקַת הַמְּגִילָה.

אָכֵן מַה שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' הוּא בִּירוּשְׁלַמִי דְּשְׁמַעְתִּין: שְׁמֵ בְּרַש"י ד"ה אָדָם שְׁפָרְחָה בְּכוּלוֹ. וְהַכְּנִיסוֹ לְמַקְדָּשׁ: אַף דְּבַעֲרוּבִין (דָּף ק"ד ע"ב) קְאָמַר שְׁמוּאֵל הַמְּכַנִּיס שְׁרָץ לְמַקְדָּשׁ פְּטוּר מְשׁוּם דְּאִין לֹו טְהָרָה בְּטְבִילָה וְה"נ בְּגַד מְנוּגָע אִין לֹו טְהָרָה מְכ"מ הָרִי מְסַקִּינוּן שְׁמֵ דְּהֵךְ דְּשְׁמוּאֵל תַּנְאִי הִיא וְהִלְכָה כַּר"ע מְחַבְרִירוֹ וְלָכֵן גַּם הַרְמַב"ם לֹא פֶּסֶק כְּוֹתִי דְּשְׁמוּאֵל וְלָכֵן שְׁפִיר כְּתַב רַש"י לְעַנְיָן הִלְכָה דְּגַם הַמְּכַנִּיס בְּגַד חֲזִיב לְמַ"ד טָמֵא: שְׁמֵ ד"ה ר"מ אוֹמֵר נוֹתָן דְּמִיו.

וּבְהַקְדָּשׁ בְּמִזִּיד קִידָּשׁ: פִּי לַר"מ לְשִׁיטְתּוֹ הָנִי הֵכִי דְּהוּא ס"ל כֵּן בְּקִידוּשִׁין (דַּנ"ב) וְכִינוּן דְּאֵלִיָּבָא דַּר"מ קִיָּיִמִינוּן א"כ צ"ל דְּהַז"מ פֶּסֶק פְּרַבְּנוּ דְּקִידוּשִׁיו קִידוּשִׁין וְלֹא הָנִי לְקוּלָּא וְלֹא מִשְׁפַּחַת רַק בְּקִדְשָׁה שְׁנֵי וְלָכֵן כְּתַב רַש"י דְּגַם בְּרַאשׁוֹן הָנִי נִפְקוּתָא לְעַנְיָן קִדְשָׁה אַחַר בְּמִזִּיד א"נ לְעַנְיָן אֲשֶׁם מְעִילוֹת וְלָכֵן הוֹצֵרָה רַש"י לְהֵךְ א"נ אַף דְּלְכַאוּרָה נִרְאָה יוֹתֵר דְּוֹחַק מְהַפִּי' הַרַאשׁוֹן: שְׁמֵ בַד"ה חוֹלִין לְעַזְרָה הוּא: א"ל דְּאַכְתִּי הִיאֵךְ הַתִּיר ז"מ לְגַמְרִי פִּינוּן דַּעֲכ"פ אֲסוּר מִטַּעַם חוֹלִין בְּעַזְרָה וְהָרִי הוֹרָה לְעֲשׂוֹת בְּעִינוּן דִּי"ל דַּס"ל כַּמ"ד חוֹלִין בְּעַזְרָה לָאו דְּאוּרִיָּתָא אָכֵן אַכְתִּי קִשָּׁה לְפִי מַה שְׁכַתְבִּי רַש"י בְּפֶסְחִים (דַּכ"ב ע"א) דְּאַכִּילַת חֲשֵׁב"ע לַכ"ע הָנִי דְּאוּרִיָּתָא א"כ הִיאֵךְ הוֹרָה לְהִיתָר וּלְשִׁיטַת הַתּוֹס' שְׁמֵ דְּלֹא ס"ל הֵכִי א"ש: שְׁמֵ בַד"ה י' פְּהֵנִים: פְּדַמְפְּרַשׁ בַּפ' י' פְּהֵנִים: הֵךְ עֲשָׂרָה פְּהֵנִים קְמָא נִרְאָה דְּלֹא גְרַסִּינוּן דְּהָא לֹא בְּעִינוּן רַק תַּשְׁעָה וְכַהֵן פְּדַמְפְּרַשׁ לְעִיל וְגַם בַּש"ס לֹא קְאָמַר רַק עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם וְלֹא פְּהֵנִים: שְׁמֵ בַד"ה נוֹתָן עַל מְקוּמוֹ.

וטהור לכנוס למקדש: קשה דהא הכא קושית התוס' לעיל בד"ה בפלוגתא דר"י ורבנן במקומה עומדת דלא שייך פתירוץם בכפר של תרומה דהא טהרה זו היא טהרה של מחוסר פפורים ומחוסר פפורים מותר בתרומה פדאמריןו בנגעים (פי"ד) ג' טהרות במצורע וגם א"ל דהנפקותא בנגע בקודש וקדש בו אשה דהא בקודש אפי' הוא טהור אינה מקודשת פדאמריןו בקידושין (דנ"ב ע"ב) המקדש בחלקו בין ק"ק ובין קדשים קלים אינה מקודשת וצ"ע וי"ל דהנפקותא כגון דנכנס למקדש או אכל קודש והוצרך להביא חטאת ובאותו חטאת קדש אשה דאי היה מחייב אותו א"כ הוי מקדש בקדשים ואינה מקודשת ואי לא מחייב הוי חולין ומקודשת באפילו שחטו בעזרה ה"ל מקודשת למ"ד חולין שנשב"ע לאו דאורייתא בקידושין (דף נ"ו) ע"ש: שם בד"ה שלש אינו לקט.

שאין דרוך להפקירו: הכא לא נקט רש"י טעם דספרי דקמיימי לקמן דאתיא מולגר ליתום ולא למנה אכן מפי' הר"ש והרמב"ם במתניתן שם משמע דגם לקט מדרשה זו אתיא וכן משמע קצת בספרי גופא: שם ע"ב בגמרא פדי שלא ירבו מחלוקת: הא דמדמי הך לדלעיל י"ל דב' טעמים י"ל בז"מ הא דחייב הא' משום פבוד ב"ד וכמש"כ הרמב"ם בפ"י המשניות והב' משום ריבוי מחלוקת בישראל ובב' טעמים אלו תלי' הך דינא דלעיל דאי מטעם פבוד ב"ד א"כ אם הוא אומר מפי השמועה והם ג"כ מפי השמועה או מדעתם אין פוגם בכבודם פנין דע"כ מוטל עליו לומר כפי מה ששמע מרבו וכמו שהשיב עקביא ב"מ לבנו אני שמעתי מפי המרובים והם שמעו מפי המרובים אני עמדתי בשמועתי והם בשמועתן אבל טעם דריבוי מחלוקת שייך גם בזה וכן תלי' בזה אי יכולים למחול או לא דאי משום פבודם יכולים למחול ואי משום ריבוי מחלוקת לא וכיון דקתני דאין יכולים למחול ע"כ הוי טעמא משום ריבוי מחלוקת וא"כ גם בהוא אומר מפי השמועה והם מדעתם ג"כ נתחייב: שם לזה שסמוך לעירו: הרמב"ם השמיט זה ועיין בכס"מ ולפענ"ד דס"ל פנין דבמתניתן לענין ז"מ לא קתני לי' דמתניתן פליג אברייתא ולכן פסק במתניתן גם מה שהקשה הלח"מ מנ"ל להרמב"ם דגם הב"ד באין עמו לשאול פשוט הוא דמלשון באים קדייקי וכמו שפי' גם רש"י במתניתן: שם רבו מחלוקת בישראל: עיין בהגיגה (ד"ז ע"א) בפלוגתא דסמיכה בי"ט דהביאו התוס' הירושלמי דמתחלה לא היה רק פלוגתא א' בסמיכה ושמאי והלל פליגי בד' והקשו הם עלי' דהא בשבת לא חשיב רק ג' ולא ידעתי מאי ק"ל דהא בסמיכה ג"כ פליגי וא"כ שפיר הוי ד': שם והאיכא לולב דעיקרו מד"ת: עיין בך"ן שהביא ב' פירושים בהך דפירושו מד"ס הא' במגן פמה יקח מכל א' מהד' מינים והב' מה הם הד' מינים אכן לפי פי' השני קשה לכאורה א"כ איך שייך בזה יש בו פדי להוסיף דזיל קרי בי' רב הוא דד' מינים אמרה תורה ולא חמש וא"כ לא מיחייב ז"מ על' וי"ל דמשפחת כגון דמספקא לי' בא' מהמינים ומתוך ספק לוקח לשניהם ויש בזה משום בל תוסיף אף פשעושה מפח ספק כדמוכח ממה שפכתבו התוס' בר"ה (דכ"ח ע"ב) דלרבי הושע בספק ז' ספק ח' לא יתבינו בסופה.

אכן לפי מה שכ' הרשב"א בסופה (דל"א) דבמה שעושה לצאת ידי ספק לא שייך בל תוסיף ע"כ סבר הכא כפי' קמא דהך"ן דמוסיף במגן המינים וזה שייך אלבי' דהוא ס"ל שם כן דבמוסיף במגן א' מהמינים עובר אבל תוסיף אבל התוס' לשיטתם דס"ל בר"ה שם דבזה לא עובר אבל תוסיף וא"כ ע"כ לא שייך פי' קמא דהך"ן רק פי' בתרא שפיר

הוכיחו דבמה שעושה מפת ספק ג"כ שינה בל תוסיף דאל"כ לא משפחת בלולב פאן דפירושו מד"ס ויש בו להוסיף דליחייב ז"מ עלי': שם ברש"י ד"ה ואלקבא דר' יהודה.

ולא נהירא לי: ולכאורה פ"ה האית דאמרי תמוה מאד וי"ל דלפי המבואר במנחות (דל"ד ע"ב) ל"מ"ד אין צריה לדבוק אם הדביק עור על ד' בתים של ראש פשר לשל יד ול"מ"ד צריה לדבוק לא פשר ע"ש וא"כ לכאורה יקשה מאי מקשה לקמן אי הכי תפילין נמי אי עביד ד' בתים הא שפיר משפחת בשל יד פגון שהניח פ' חמישית אצל בית ש"י ולא בתוכו על זרועו וכשהו פה נדאי דלא הוי מוסיף דהאי לחנדא קאי והאי לחנדא קאי ואח"כ הדביק עור א' על שניהם פשהם בזרועו וה"ל פלוו בית ש"י א' פמו שמכשירין שם מה"ט הדביק עור על ד' בתים ש"ר ומתוך פה פסיל להך של יד פיון שנוסף בו פרשה חמישית וא"כ שפיר משפחת גם בשל יד אכן זה לא שינה דוקא רק ל"מ"ד אין צריה לדבוק דל"מ"ד צריה א"כ גם אחר שהדביק על שתיהן האי לחנדא קאי והל"כ כדאמרינן התם דלא מכשר להו עי"כ וא"כ ה"כא נמי לא פסיל להו עי"כ והנה במתנין נקט חמשה טוטפת דוקא דקאי אראש פמו שפ"ה רש"י וע"ז קאי ג"כ הך ואין לנו אלא תפילין פמו שגראה מקושית רש"י על הי"מ וא"כ לכאורה קשה למה לא נקט סתם חמש פרשיות דקאי גם אשל יד וצ"ל דסבר כר"י דאמר צריה לדבוק וא"כ לא משפחת בשל יד וזהו דקאמר לפי פ"ה הי"מ ואנו אין לנו אלא תפילין פ"ה הך תפילין דקתני במתנין דהיינו של ראש ואלקבא דר"י דאמר צריה לדבוק דאלו אלקבא דר' יוסי דס"ל אין צריה לדבוק משפחת באמת גם בשל יד ולכן מקשה בסיפא שפיר אי דעביד ד' בתים דהא ע"כ בשל ראש איירי דאמתנין קאי וכמו שפ"ה רש"י אבל פ"ה קמא דאלקבא דר"י דאמר תורה ויורוה בעינן הנה נראה דוחק להי"מ דמאי ואנו אין לנו אלא תפילין אלקבא דר"י שינה בזה דהא ר' אושעז' גופא קאמר פן דבעינן עיקר מד"ס תופירושו מד"ס וא"כ אלקבא דנפשי' ג"כ אין לנו אלא תפילין ומטעם זה הוצרך רש"י להוסיף ו' ולגרוס ואלקבא דר"י ולפרש דהש"ס קאמר פן דר"א אלקבא דר"י קאמר ולא שזה מדברי ר"א אבל הי"מ גרסי בגרסא דלפנינו אלקבא דר"י ופירושו שפיר דמדברי ר"א הוא: שם ד"ה האי לחנדא קאי.

דכינן דלא נקשר אינו חיבור: משמע מזה דאם נקשר אף שקשר עליון לאו דאורייתא מכ"מ לא אמרינן האי לחנדא קאי והאי לחנדא קאי וא"כ ק' הא שפיר משפחת גבי ציצית שהכניס חמשה חוטיין ולא קשרו ואז היתה פשרה ואח"כ פשה לבוש בהטלית קשרו ופסיל להו אע"כ מוכח לכאורה דל"מ"ד קשר עליון לאו דאורייתא לא מהני קשירה ולא פלום ולא מקרי הוספה לפסול הטלית אף כשקשרו ולפ"ז צ"ל דמש"כ רש"י פיון דלא נקשר לאו דוקא הוא אלא פיון דלא נתחייב לקשרו: שם בתוספות ד"ה ואין לנו אלא תפילין.

מקרא דכי יפלא: לפי מש"כ ה"ן דברי ר"י דס"ל ג"כ כר"מ בכולהו לבר בבתו מאנוסתו לא ס"ל פנותי' א"כ דריש לכולהו לבר ממשפט דדרשינן אבתו מאנוסתו ולפי שיטת הרמב"ם דס"ל פדעת הי"מ שהביא הרמב"ד בהשגות דהא דבעי ר"י עיקרו מד"ס ופירושו מד"ס מטעם דבעינן תורה ויורוה לא בעי רק בעשה דלא פרט הכתוב בפ"ה ולא בהני דחייבין אדונו פרת דכתיבי בפ"ה י"ל דאפילו משפט קדריש ר"י שפיר דהא

הַרְמַב"ם פֶּסֶק פְּרָבִי יְהוּדָה וְאַעֲפ"כ הִבִּיא דְחַיִּיב אַהוּרָאָה בַּא' מִן הָעֲרִיּוֹת אִם הִיא עֲרֻהָ אוֹ לֹא וְהִינּוּ ע"כ בְּתוֹ מְאַנּוּסְתוֹ אֲכֵן מַה שְּׁפָתְבוּ הַתּוֹס' דְּהִנֵּה דְרָשׁוֹת דְּלַעֲלִיל לֹא דְרִישׁ כְּבָר הַקְּשָׁה הֶר"ן דְּאִיף תִּלְיָא זֶה בְּהַדְרָשׁוֹת הָא בְּפִי כְּתִיב בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין בֵּין נִגְע לְנִגְע וְהָרִי לִר"י לֹא מִיְחַיִּיב אֱלָא אֲתַפְּלִין וְלִכְּן כְּתִיב ע"פ הַתּוֹס' דִּלְר"י רִישָׁא דְּפִרְשָׁה דְּכִי יִפְלָא לֹא בְּדִין ז"מ אֲיִירִי אֱלָא בְּדִין אִיף יִתְנַהֲגוּ בְּהוּרָאָה לְהוֹצִיא הַדִּין לְאַמְיָתוֹ וְכַהֲבַרְיָתָא דְּלַעֲלִיל דְּמִתְחַלָּה לֹא הָיוּ מִרְבִּין מִחֲלֻקָּת דַּג"כ לֹא אֲיִירִי לְעַנּוֹן דִּין ז"מ אִיף אִיף יִתְנַהֲגוּ כְּשֶׁנֶּפֶל מִחֲלֻקָּת בֵּין הַסְּנֵהֲדָרִין וְכִינּוֹן דַּע"כ צ"ל פֶּן א"כ שְׁפִיר י"ל דְּדַרְרִישׁ לְהַדְרָשׁוֹת דְּלַעֲלִיל דְּלִפִּי הַדְרָשׁוֹת נִכְלָלוּ כָּל הָאֲזַנְהָרוֹת וְהַדְיָנִים שְׁבַתְהוּרָה בְּקָרָא דְּכִי יִפְלָא וּבְזָה צִוְּתָה הַתּוֹרָה דְּכִי יִפְלָא מְמָה דְּכָר בְּכָל הָאֲזַנְהָרוֹת וְהַדְיָנִים וְקָמְתָּ וְעָלִיתָ לְשֹׂאוֹל אֵת פִּי ב"ד הַגְּדוֹל וְהַתּוֹרָת חַיִּים וְהַט"א בַּר"ה בְּאַבְגֵי שְׁוֹהֵם שְׁכָתְבָּ דְּתַלְמִיד טוֹעָה כְּתִיב דְּכָרִים הָאֵלָה לֹא רָאוּ דְּכָרִי הֶר"ן: שֵׁם בַּד"ה אִי סְבִירָא לָן.

וְהָכִי נָמִי אֲמַרִּינוּ בְּרִישׁ לִוְלָב הַגְּזוּל: לְכַאֲוָרָה אִין מְשֵׁם רְאִיָּה כ"כ דְּהִתְם הָכִי קְאָמַר בֵּינוּ דְּצָרִיף אָגַד וְהוּא אָגַדוּ בְּמִין חֲמִישִׁי ה"ל ה' מִינִים דְּהָא הִתְם לֹא שְׁיִיף לֹמַר הָאִי לְחַוְדָּא קָאִי דַּא"כ פֶּסוּל מְשׁוּם דְּאִין פֶּאן אָגַד כָּלֵל וְכִינּוֹן דְּהִתְם ע"כ הָאָגַד שְׁיִיף לְהַמְצִיחָה ה"ל ה' מִינִים מְשֵׁא"כ לְעַנּוֹן מְאִי דְּקָאָמַר הִתְם אִי אֲיִיְתִי מִינָא אַחְרֵינָא הָאִי לְחַוְדָּא קָאִי וְהָאִי לְחַוְדָּא קָאִי דְּלַעֲנִין הוֹסְפָה מִין אַחַר שְׁפִיר שְׁיִיף לֹמַר פֶּן אַעֲפ"י שְׁהוּא עֲמוּ בְּתוּף אָגַד א' וּלפ"ז לֹא יִקְשָׁה קְוִשִׁית הַתּוֹס' אֲגַמְרָא דְּסוֹפָה גּוּפָא אֲבָל מַכ"מ מְהַכָּא קְשִׁיא: שֵׁם בַּא"ד.

שְׁפּוֹסְלוֹ וּמִבְטָל מְצוֹת שְׁעַל רֵאשׁוֹ: בְּלוּלָב לֹא שְׁיִיף פֶּן דְּכָבֵר יִצָּא מִשְׁהַגְּבִיָּהוּ כַּמֶּש"כ הַתּוֹס' אֲבָל בְּתַפְּלִין הָיוּ כָּל הַיּוֹם מְצוֹתוֹ פֶּן כ' הֶר"ן וְאִיף דְּבְלוּלָב ה"ל כָּל הַיּוֹם מְצוֹתוֹ לְפִי מִנְהַג אֲנָשִׁי רְיוּשָׁלַיִם מַכ"מ הִתְם כְּוִלִי חַוְדָּא מְצוֹנָה הִיא מְשֵׁא"כ בְּתַפְּלִין דְּחַל הַמְצוֹנָה מִחֲדָשׁ עָלְיוּ כָּל הַיּוֹם תַּדַּע דְּמִי שְׁהֵנִיחַ תַּפְּלִין שְׁחַרִּית מְבַרְךְ עָלֵיהֶן לְעַרְבַּ מְשֵׁא"כ בְּלוּלָב דְּאִין מְבַרְךְ עָלְיוּ שְׁנִית וּמְצִיצִית ל"ק אִיף דַּה"ל ג"כ כְּמוֹ תַּפְּלִין דְּכָל הַיּוֹם מְצוֹתוֹ מַכ"מ גְּבִי צִיצִית לֹא מְשַׁכַּח לִי כָּלֵל שְׁפּוֹסְלוֹ כְּשֶׁהוּא לְבוּשׁ בּוּ בְּהַכְשֵׁר ע"י הוֹסְפָה אִי קָשֵׁר עָלְיוֹן דְּאוּרְיָתָא דְּאִי קָשֵׁר חוּט חֲמִישִׁי עַל הַד' הַקְּשׁוּרִים כְּבָר בְּזָה לֹא מִפְּסָל דְּהָאִי לְחַוְדָּא קָאִי וְהָאִי לְחַוְדָּא קָאִי בֵּינוּ דְּלֹא נִקְשֵׁר עֲמֵהֶם וְאִי הַתִּיר אֵת כְּוִלֵּן וְקָשֵׁר עֲמֵהֶם חֲמִישִׁי זֶה לֹא מְקַרִי פּוֹסֵל ע"י הוֹסְפָה דְּפֶסוּל מְעִיקְרָא הוּא וְכַמֶּש"כ הֶר"ן בְּשֵׁם הַרְאָב"ד לְעַנּוֹן לִוְלָב אֲבָל בְּלוּלָב שְׁפִיר מְשַׁכַּח לְדַעַת הַתּוֹס' שְׁהַכְּנִיס מִין חֲמִישִׁי תוּף הָאָגַד וְלִכְּן הוֹצֵרְכוּ לְתִירוּצָם גְּבִי לִוְלָב אֲבָל לְדַעַת הַרְאָב"ד גַּם בְּלוּלָב לֹא מְקַרִי זֶה הוֹסְפָה דְּלִגְבִי מִין חֲמִישִׁי אִין פֶּאן אָגַד דְּתַעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוּי.

וְאִין לְהַקְשׁוֹת דְּהָא ע"כ אִי אֲמַרִּינוּ קָשֵׁר עָלְיוֹן דְּאוּרְיָתָא לֹא בְּעִינּוּ דְּנֻקָּא שְׁיִקְשׁוֹר כָּל הַחוּטִין בְּיַחַד אֱלָא גַם אִי יִקְשׁוֹר הַד' חוּטִין כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ ג"כ הָיוּ קָשֵׁר דְּכֵן מוּכַח מִמָּה דְּמוֹכִיחַ בְּמִנְחוֹת (דל"ט ע"א) ש"מ קָשֵׁר עָלְיוֹן דְּאוּרְיָתָא דַּל"כ ל"ל דְּהַתִּיר קָרָא כְּלֵאִים בְּצִיצִית וּמִמָּאִי דְּלֵמָּא לְעוֹלָם קָשֵׁר עָלְיוֹן לֹא הָיוּ דְּאוּרְיָתָא פִּי שְׁיִקְשׁוֹר כְּוִלֵּם בְּיַחַד וּמַכ"מ צָרִיף קָרָא לְהַתִּיר כְּלֵאִים בְּצִיצִית שְׁיִקְשׁוֹר אוֹתָם אֶחָד אֶחָד דְּהָא קָשֵׁר הָיוּ מְדְאוּרְיָתָא אַע"כ דְּאִי אֲמַרִּינוּ קָשֵׁר עָלְיוֹן הָיוּ דְּאוּרְיָתָא כְּשֵׁר ג"כ כְּשֶׁיִקְשׁוֹר אוֹתָן א' א' וְזֶה גּוּפָא דְּמוֹכִיחַ דְּכָשֵׁר וַא"כ אֲכַתִּי מְאִי מְקָשָׁה מְצִיצִית הָא שְׁפִיר מְשַׁכַּח דְּקָשֵׁר ד' חוּטִין כָּל א' לְעַצְמוֹ וְאַח"כ כְּשֶׁהָיָה לְבוּשׁ בּוּ קָשֵׁר עֲמֵהֶן עוֹד חוּט חֲמִישִׁי דִּי"ל דְּאִיף דְּכָשֵׁר

בכה"ג מטעם קשר עליון מכ"מ לא מקרי זה הוספה דאמרינו לענין החוטין האי לחודא קאי והאי לחודא קאי: שם בא"ד.

דמדאגבהי נפקא בו: הכי אמרינו בסופה (דמ"ב ע"א) ובס' ע"ל שם (דף ל"ד ע"ב) הבאתי קושיא ששמעתי להקשות אהא דמקשה שם פן הא שפיר משפחת דלא נפק פגון שלא הוציא רק לולב לבדו בלא אתרוג והוציאו להביאו בבית אחר שיש שם אתרוג דרף ר"ה והוי שפיר טרוד במצוה עדיין ולא יצא בו.

ולפענ"ד אפשר לנישב ע"פ מה דקאמרינו שם (דל"ד ע"ב) דבעינו שתהא לקיחה תמה והביאו התוס' שיטת בה"ג דלא בעינו דמגבה להו הד' מינים בהדי הדדי אלא אי מגבה כל חד וחד לחודא שפיר דמי וכו' פסקו גם הרי"ף והרמב"ם אלא שהרמב"ם בעי שיהיו כל הד' מינים לפניו עכ"פ ואז יוצא גם פשוטלם א' א' והרי"ף סתם בזה ולא פתב פן והר"ן הביא דעת הרמב"ן שם דלא בעינו שיהיו לפניו דוקא ולפ"ז י"ל לדעת הרמב"ן דשפיר פריף הא מדאגבהי נפיק ביה דאף שעדיין לא נטל אתרוג מכ"מ לא טריד עוד במצות נטילת לולב שהוציאו פיון שבו יצא פבר והאתרוג יכול לטול אח"כ לבדו בלא לולב לדעת הרמב"ן ומזה לכאורה ראיה לשיתטו: שם דף פ"ט ע"א בגמרא האמר ר"ז בית חיצון שאינו רואה את האויר פסול: הב"י בא"ח (סי' ל"ב) הביא בשם בעל התרומה לחד שיטה דהא דבעינו ד' בתים של ראש מעור א' אם תפורים יחד מקרי ג"כ עור א' וכו' פתב המג"א שם ס"ק נ"ב דכן דעת התוס' ובעל אגודה ולפענ"ד יש להוכיח מסוגין נגד הך שיטה דלכאורה קשה מאי מקשה מתפילין היכי משפחת לה דאו דגרוע ועומד הוא או דהאי לחודא קאי והאי לחודא קאי הא שפיר משפחת לה פגון שהניח תפילין בד' בתים וכשהיו בראשו הדביק בהן בית חמישי דהא גם בלולב הוי משפחת בכה"ג כפי מש"כ התוס' לעיל אי לאו דמדאגבהי נפיק ביה משא"כ בתפילין דכל היום מצנתו כמש"כ הר"ן וכנ"ל אכן זה אינו פיון דבעינו גבי תפילין של ראש מעור א' ובעור א' לא שפיר הוספה בעודן בראשו ואי הדביק חוץ לאותה עור א"כ האי לחודא קאי והאי לחודא קאי דהוי פמי שנותן מין חמישי בלולב חוץ לאגד למ"ד לולב צריף אגד.

אכן אי ס"ד דבתפרן מקרי ג"כ עור א' א"כ שפיר משפחת בתפר בהן בית חמישי בעודן בראשו ול"ל דאיתי הך דר' זירא אע"כ מוכח לכאורה פדעת הפוסקים ובראשם רש"י במנחות שם שפירשו דעור א' דוקא בעינו ותפירה לא מקרי עור אחד וא"ע ראיתי שפשו"ת בגדי כהונה הרגיש גם פן בזה: שם אמר לו ר"י וכי נאמר יראו וייראו: ק"ק למה צריף ב' טעמים הא דלא פתיב יראו וייראו לחוד מספיק לומר שאין ממתנין עד הרגל גם פבר הקשה הרא"מ בפ' שופטים דהלא לר"ע קושית ר"י במקומה עומדת דהלא לא פתיב יראו וגם הקשה עוד מ"ש דדוקא גבי זקן ממרא ממתנין לר"ע ובבן סורר ומסית ועדים זוממים דכתיב ג"כ ישמעו וייראו אין ממתנין אלא שולחין בכל המקומות ונ"ל דר"ע דריש לי' הכי מדכתיב בבן סורר ומסית וכל ישראל וע"ז והנשארים ושינוי זה מפרש בש"ס גופא משום דלאו כ"ע חזו לסהדותא.

אכן בזקן ממרא ג"כ שינה קרא לכתוב וכל העם ומזה משמע לי' לר"ע מדכתיב עם ובה"א הידיעה דזה קאי על העם הידוע שיהיה נאסף בירושלים בשעת הרגל דומה למה דכתיב הקהל את העם האנשים והנשים והטף אלמא דקרא אותן קרא העם בשעת אסיפה

בְּרַגְלֵי דוֹמָה לְמָה דְאִמְרִינוּ בְּחִגְיָה (דכ"ו ע"א) דְקָרָא אוֹתוֹן קָרָא בְּשַׁעַת אֲסִיפָה בְּרַגְלֵי חֲבָרִים וְלָכֵן סוֹבֵר ר"ע דְדוֹקָא בּו"מ מִמְתִּינִין עַד הֶרְגֵל וְהָא דְכְּתִיב יִשְׁמְעוּ מִשׁוֹם דְצָרִיף הֶכְרֵזָה ג"כ פְּדִאֲמִינוּ בְּבְרִייתָא לְקַמְן ד' צָרִיכִים הֶכְרֵזָה רַק דְבו"מ לֹא פְעִי רַק הֶכְרֵזָה בְּמָקוֹם שְׁנֵדוֹן וּבְג' אַחֲרִים שׁוֹלְחִין בְּכָל הַמְקוֹמוֹת רַק דר"י סִבֵּר דְוֵדַאי אִי הָיוּ פְתִיב יִרְאוּ וְיִירְאוּ ע"כ הָיוּ מִמְתִּינִין וּמַעֲנִין אֶת דֵּינּוּ.

אֲכַן פִּינּוּ דְלֹא פְתִיב רַק יִשְׁמְעוּ דְאִיפָא לְפָרוּשֵׁי כר"ע וְגַם שְׁשׁוֹלְחִין בְּכָל הַמְקוֹמוֹת לְמָה מַעֲנִין אֶת דֵּינּוּ אֲכַן לר"ע מִשְׁמַע לִיה מְהֵעַם רַגְלֵי דְוִקָא לָכֵן ע"כ גְּלִי קָרָא דְמַעֲנִין אֶת דֵּינּוּ אֲכַן דְבַעֲי הֶכְרֵזָה ג"כ מוֹדָה וְנָה דַעַת הֶרְמֵב"ם בּפ"ג מה' מְמָרִים: שֵׁם הַמְסִית וּבֵן סוֹרֵר וּמוֹרָה: לְפִי סִדֵּר הַתּוֹרָה ה"ל לְחֻשָּׁב בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרָה אַחַר ז"מ וע"ז וְהָא דְחֻשָּׁב אוֹתוֹן לְפִי סִדֵּר זֶה מִשׁוֹם דְמְסִית וּבְסו"מ תְּרַנּוּיָהּ בְּסִקִּילָה וּז"מ אַחֲרֵיהֶם דְבַחֲנָק וע"ז לְבִסוּף אוֹ מִשׁוֹם דְבְּלִישְׁנָא דְקָרָא ע"ז אַחַר ז"מ וְעוֹד דְבְּכָלֵל ע"ז הֵם ג"כ חֲזִיבֵי מְלָקוֹת וּמְמוֹן כַּמֶּש"כ הֶרְמֵב"ם (פ"ח מה' עֵדוּת) שֵׁם הַמְתַּנְבָּא מַה שְׁלֹא שְׁמַע לְפִי מַה שְׁנִרְאָה מְדַבְּרֵי הֶרְמֵב"ם בּפ"ט מה' יְסוּדֵי הַתּוֹרָה נִהְרַג אֲכַל דְבָר שְׁבָא לְהוֹסִיף אוֹ לְגַרְעֵי אוֹ לְשִׁנּוֹת בֵּא' מִמְצוֹת הַתּוֹרָה וְזֶה ע"כ בְּכָלֵל מְתַנְבָּא מַה שְׁלֹא שְׁמַע וְלֹא קָשָׁה לְפִי"ז אִיף נִהְרַג מְתַנְבָּא מַה שְׁלֹא שְׁמַע מִי יוֹכֵל לְהַתְרוֹת בּוֹ אוֹ לְהַעֲיֵד עָלָיו עַל זֶה דְלָמָא שְׁמַע וּלפ"ז א"ש דְבַמָּה שְׁנִוְגַע בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה יְכוֹלִין לְהַתְרוֹת בּוֹ בְּוֵדַאי אֲבָל לְפִי מַה דְאִמְרִינוּ לְקַמְן דְמְתַנְבָּא מַה שְׁלֹא שְׁמַע הוּא פְּגוֹן צְדָקָה בְּן פְּנֻעָה בְּזֶה וְוֵדַאי יְקָשָׁה מְנָא יְדַעֲנִין וְכֵן קָשָׁה אִמָּה שְׁלֹא נֶאֱמַר לוֹ דְמֵאן לִימָא לֹן דְלֹא נֶאֱמַר גַּם לוֹ כְּמוֹ לְחֲבִירוֹ וְאִי מִשׁוֹם דְאִמְרִינוּ לְקַמְן מֵאן מְתָרֵי בִּיָּה וְקֶאֱמַר חֲבָרֵי גְבִיאֵי וּא"כ ה"נ י"ל בְּן דֵּא"כ מֵאֵי מְקָשָׁה לְקַמְן אִמְרָא דְרַב חֲסִידָא דְוִקָא מֵאן מְתָרֵי בּוֹ הָא בְּלֵא"ה מוֹכַח מִמְתִּינִין דְחֲבָרֵי גְבִיאֵי מְתָרֵי בִּיָּה וִי"ל דְזֶה וְוֵדַאי פְּשִׁטָּא לִי דְחֲבָרֵי גְבִיאֵי יְכוֹלִים לְהַתְרוֹת בּוֹ בְּדָבָר שְׁנֶאֱמַר לְהֵם כִּי בְּזֶה יוֹדְעִים שְׁלֹא נֶאֱמַר לְחֲבָרֵיהֶם דְזֶה י"ל דְבְּכָלֵל נְבוֹאָתָם הוּא וְכֵן בְּמַה שְׁלֹא שְׁמַע י"ל בְּן פְּגוֹן דְלֹא נֶאֱמַר הִיפּוּף הַנְּבִיאַ הַשְּׁקֵר פְּגוֹן גְּבִי צְדָקָהּוּ דְלִמְכִיָּהּוּ נֶאֱמַר הִיפּוּף נְבוֹאָתוֹ אֲבָל שְׁנֶאֱמַר דְנְבוֹאָת אִמָּת שְׁנֶאֱמַר לֹא נֶאֱמַר לְכוֹלְהוּ כְּהֵיא דְהַכּוֹבֵשׁ אֶת נְבוֹאָתוֹ זֶה לֹא הָיוּ ס"ד עַד דְמְתַרֵץ לִי מְכִי לֹא עָשָׂה ד' דְבָר עַד אֲשֶׁר אִם גְּלָה סוּדוֹ אֲבָל לְעוֹלָם לֹא שִׁינְיָ עֵדוּת וְהַתְרָאָה בְּהִנְיָ דְמְתִינִין רַק ע"י הַנְּבִיאִים וּבְזֶה מִינְשָׁב מַה שְׁהַקְשָׁה הַמְהַרְשָׁ"א לְמָה לֹא דְנוּ לְצְדָקָה בְּן פְּנֻעָה וְלְחֻנְנִיָּה בְּן עֲזוּר בְּמִיתָה וּלפ"ז א"ש דְלֹא הָיוּ שֵׁם בְּכָל א' רַק עַד א' דְהִינּוּ מִיכִיָּהּוּ גְבִי צְדָקָהּוּ וְיִרְמְלָה גְבִי חֻנְנִיָּה: שֵׁם הָיוּ לִי לְמִינְדֵק כְּדָר' יִצְחָק: ק"ק אִפְתִּי אִיף קָרִי לִיָּה מְתַנְבָּא מַה שְׁלֹא שְׁמַע הָא וְוֵדַאי שְׁמַע בְּן דְהָא אִמְרִינוּ דְרוּחַ נְבוֹת אֲטָעִיתִי וְעוֹד אִיף קֶאֱמַר דְהָיוּ לִי לְדִיִּיק דֵּאִין ב' גְבִיאִים מְתַנְבָּאִים בְּסִגְנוֹן אֶחָד הָא הוּא בְּאִמָּת הַתַּנְבָּא בְּסִגְנוֹן אַחַר דְהַנְּבִיאִים אִמְרוּ עֲלָה וְהַצְלַח וְנָתַן ד' בִּינְד הַפְּלֵף וְהוּא אִמְרָ פַּה אִמְרָ ד' בְּאִלָּה תִּנְגַח אֲרָם עַד פְּלוּתָם גַּם בְּפִסּוּק שֵׁם גּוּפָא י"ל דְלֹא אַחַר שְׁאִמְרָ מִיכִיָּהּוּ ג"כ טוֹב עַל הַפְּלֵף אִמְרָ לוֹ עַד מְתִי אֲנִי מְשַׁבְעֵיף כִּי לֹא תְדַבֵּר אֵלַי רַק אִמָּת בְּדָבָר ד' הָא נִיבָא לוֹ כְּכָל גְבִיאֵי וּמֵאן לִימָא לֹן דְלֹא אִמָּת דְבָר לוֹ וְנ"ל דְהָא אִמְרִינוּ בְּשִׁמְעָתִין דִּיהוּשְׁפֵט אִמְרָ לְאַחָב כִּי כָל גְבִיאֵי גְבִיאֵי שְׁקֵר הֵם מְפִנִי שְׁמֵתַנְבָּאִים בְּסִגְנוֹן א' וְהִנְה אִמָּת דְגַם לְצְדָקָהּוּ נֶאֱמַר הַנְּבוֹאָה בְּאוֹתוֹ סִגְנוֹן כְּמוֹ לְשֶׁאֵר הַנְּבִיאִים דְהִינּוּ בְּלִשׁוֹן עֲלָה וְהַצְלַח.

אֲכַן פִּינּוּ שְׁשִׁמְעַת דְבָרֵי יְהוּשְׁפֵט דְהוֹכִיחַ מְזֶה דְשְׁקֵר הֵם דוֹבְרִים שִׁינְיָ לְשׁוֹנוֹ וְאִמְרָ בְּלִשׁוֹן שְׁלֹא שְׁמַע בְּאִלָּה תִּנְגַח אֲרָם וְהִינּוּ דְאִמְרִינוּ מְתַנְבָּא מַה שְׁלֹא שְׁמַע פְּגוֹן צְדָקָה אֲכַן אִם

גבואתו הנה אמת לא יקרא בשביל זה מתנבא מה שלא שמע מפני ששונה הלשון אבל
הי' לי למיזק פדניק יהושפט דכל גבואתו שקר דאין ב' נביאים מתנבאים בסגנון א'
ומדלא דניק ש"מ דשקר הוא דובר ושידע הוא עצמו בו ולכן קרי לי' מתנבא מה שלא
שמע וכינון דמיכיהו בתחלה אמר ג"כ ה' לישנא דנביאים עלה והצלח ונתן ד' ביד המלך
בזה הורה דשקר הוא דכבר ידוע הי' מפני יהושפט דאין ב' נביאים מתנבאים בסגנון
אחד ולכן אמר לו אחאב עד מתי אני משביעה אשר לא תדבר אלי רק אמת בשם ד': שם
אתא איהו בשוק התחתון: פ' דקנייק פן דהנבואה האחת נעשה ע"י האחרת אף
דמרוחקין זה מזה בפתוב משום דשניהם בזמן א' היו דבשניהם פתיב בראשית מלכות
צדקיהו ואף דבנבואת חנניא פתיב בשנה הרביעית בחודש פבר פ' הרד"ק דהו בשנה
הרביעית לאו היינו למלכות צדקיהו רק שנה הרביעית לשמיטה וכפי פ' זה נראה שסבר
דרשה זו ועיין במהרש"א: שם ברש"י ד"ה לא בב"ד שפיבנה.

אם נשאלו לב"ד: פ' משום דבעינו שיקרה דוקא על הב"ד הגדול כשיושבין בלשפת
הגזית פדאמרינו לעיל (דף י"ד ע"ב) מצאן בבית פאגי והמרה עליהו אין המראתו
המראה: שם ד"ה והאיש אשר לא ישמע.

וקרי ביה לא ישמע: לפי לשון הש"ס משמע דאין פאן רק ב' קריאות דהיינו ישמע
וישמיע ומישמע דריש מנותר ועובר על דברי נביא וכן דעת התוי"ט אכן דעת רש"י
אינה פן דמנותר אתיא מישמע וכובש מישמיע ועובר על דברי עצמו מדקרינו ג"כ ישמע
לשון נפעל ומהוראת הנפעל פועלה השב אל עצמו כמו ועמשא לא נשמר מחרב יואב
דפירושו לא שמר את עצמו וזה שכתב רש"י קרי ביה לא ישמע שהוא עצמו אינו נשמע
לשון נפעל פ' שאינו שומע אל דברי עצמו: שם בתוס' ד"ה קשר עליון.

וליתא אלא דמסקינן התם: הנה לא על רש"י לבד קשה פן אלא גם על לשון הש"ס
דקאמר אי ס"ל קשר עליון ל"ד דמשמע דיש להסתפק בזה וכבר העיר על זה הר"ן
ולפענ"ד י"ל דהנה המג"א בא"ח (סי' י"א ס"ק ג') הביא דעת הבעל העיטור לעשות ב'
נקבים זה בצד זה ולהטיל הציצית בתוכם והקשה עליה מהא דמוכח בגמרא ש"מ קשר
עליון דאוריין דאל"כ פלאים בציצית ל"ל דשרי רחמנא הא ק"ל התוכף תכיפה א' אינה
חיבור ואי ס"ד דעושין ב' נקבים זה בצד זה ה"ל ב' תכיפות דמקרי חיבור ועוד היאך
קאמר בש"ס התוכף תכיפה א' אינה חיבור הא ה"ל ב' תכיפות וי"ל דבסוף פ"ט דכלאים
פליג ר' יהודה את"ק וס"ל דב' תכיפות לא הוי חיבור עד שיהיו ג' תכיפות ע"ש ונהר"ן
הביא פאן שישתת הר"ר דוד דקשר א' בעינו לכ"ע גם אי קשר עליון דהיינו ב' קשרים זה
עג"ז לאו דאורייתא הן והתוכף תכיפה א' דקאמר התם היינו אותו קשר דבעי מטעם
גדול אף אי קשר עליון ל"ד ונהר"ן הקשה על שיטה זו דהא ה"ל ב' תכיפות התכיפה
דציצית בטלית הא דחשיב ליה בש"ס תכיפה א' ה"ל תכיפה שני אכן י"ל דראית
הש"ס הוא לר"י דס"ל דב' תכיפות לא הוי חיבור ולכן קאמר פינו דלא הוי אלא תכיפה
א' דהיינו קשר א' לדעת הר"ר דוד א"כ אין זה חיבור וה"ה די"ל ג"כ הכי לדעת הבעל
העטור דראית הש"ס דקשר עליון דאורייתא הוא לר' יהודה ולכן אף דהני ב' תכיפות
לא הוי חיבור אי לאו דקשר עליון דאורייתא והא דקאמר הא ק"ל תכיפה א' אינה חיבור
אף דה"ל ב' תכיפות זה קאי אקשר הא פדעת הר"ר דוד ומתכיפות דתוף הטלית לא

אֵינִי כָּלֵל וְכִינּוֹן דְּלֹא מוֹכַח כֵּן רַק לִר' יְהוּדָה א"כ לְרַבְּנָן שְׁפִיר י"ל דְּקָשָׁר עֲלִיוֹן ל"ד וְהֵינּוּ דְמִסְפָּקָא לְהַש"ס אִי ס"ל ק"ע דְּאֹרְיִיטָא אוֹ לֹא וְכִינּוֹן דְּתַלִּי זֶה בְּפִלּוּגְתָּא דְר"י וְרַבְּנָן שְׁפִיר כ' רַש"י דְּפִלּוּגְתָּא שְׁהִבְהִישׁ הִיא בְּמִנְחוֹת: שֵׁם ד"ה וְלֹא בב"ד שְׁפִיבְנָה.

דא"כ מְשַׁפְּחַת לִיה לְרִיב"ז: לְפִי מַה שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' לְעֵיל (דָּף ל"ז ע"ב) בְּד"ה מִיּוֹם שְׁחַרְבַּ דְּלְצוֹרְךָ שְׁעָה שָׁבוּ ב"ד לְלִשְׁכַּת הַגְּזִית גַּם אַחַר שְׁיִשְׁבוּ בְּחֲנוּת וְהָא דְמוֹכִיחַ מְרִיב"ז מְשׁוּם דְּהִתְמַם רְצִיחָה הָיָה וְכִינּוֹן דְּגָלוּ מְשׁוּם דְּנִפְיִשִׁי רוֹצְחִים לֹא הָיוּ חוֹזְרִים מְשׁוּם רְצִיחָה ע"ש מְתוּרְצַת קוֹשְׁיָא זֹו: שֵׁם בַּא"ד דְּאֶעְבְּרִיהָ דְּקוֹדֵם שְׁגִלְתָּה סְנֵהֲדָרִין דְּנִין: אַף דְּלְכַאוּרָה מוֹכַח דְּז"א דַּא"כ מְשַׁפְּחַת לְרִיב"ז דְּהָיָה בְּסְנֵהֲדָרִין כְּגוֹן דְּהוּא לֹא קָיָים לְאַחַר הַחֲוֹרְבָן רַק יָמִים מוֹעֲטִים וַא"כ תְּחַלַּת שְׁנוֹת אַרְבַּעִים אַחְרוֹנִים שְׁלוֹ הַתְּחִילוֹ זְמַן מוֹעֵט אַחַר שְׁיִשְׁבוּ סְנֵהֲדָרִין בְּחֲנוּת וְאִז הָיָה דָן עַל עֲבִירוֹת שְׁקוֹדֵם לְכֵן דִּי"ל דְּלֹא הָיָה נִרְאֶה לְהַש"ס לֹמַר דְּרִיב"ז מֵת מִיַּד אַחַר הַחֲוֹרְבָן וְכָל עֶשְׂרַת תְּקֵנוֹת שְׁלוֹ דְּקַחְשִׁיב בַּפ"ג דְּר"ה הַתְּקִין בְּזְמַן מוֹעֵט אֲכֹן כִּינּוֹן דְּזֶה אִין רְאִיָּה גְמוּרָה לְמִידַק מְנִיָּה וְלְכֹן כ' הַתּוֹס' דְּדוֹחַק הוּא לֹמַר כֵּן: שֵׁם בַּא"ד.

וּר"ת אוֹמֵר דְּמִיָּרִי שְׁנַגְמַר דִּינוֹ: לְכַאוּרָה מַה שְׁהִקְשׁוּ הַתּוֹס' דְּמֵאִי אִירִיא ב"ד שְׁפִיבְנָה אֲפִילוּ ב"ד שְׁפַחְנוֹת נְמִי אֲפִתִי לֹא מִיִּשְׁבַּב בְּזֶה דְּהָא גַם בַּב"ד שְׁפַחְנוֹת אִין מְמִיתִין אוֹתוֹ עַד הַרְגָל וִי"ל: שֵׁם ד"ה הַפּוֹכֵשׁ נְבוֹאָתוֹ.

אֵלָא מְכִין אוֹתוֹ עַד שְׁתַּצָּא נִפְשׁוֹ: בְּהִכִּי א"ש הָא דְּנָקַט דְּנָקָא הַפּוֹכֵשׁ נְבוֹאָתוֹ וְלֹא ג"כ אַחְרֵינָא דְּבְמִיתָה בִּיד"ש דְּהֵינּוּ הַמְּנוֹתָר עַל דְּבָרֵי נְבִיא וְנְבִיאָא שְׁעֵבֵר עַל דְּבָרֵי עֲצָמוֹ מְשׁוּם דְּבָהֶם לֹא הָיוּ קוּם וְעָשָׂה כְּמוֹ בְּהַפּוֹכֵשׁ דְּאָף מְנוֹתָר עַל ד' נְבִיא מְצִינוּ בְּשׁוּא"ת כְּגוֹן שְׁנְבִיא מְצוּנָה לֹו שְׁלֹא לְעֵשׂוֹת דְּבָר וְהוּא עוֹשֶׂה אוֹתָהּ וּבְזֶה לִיכָא מְלָקוֹת דְּרַק לְקַיָּים מְכִין עַד שְׁתַּצָּא נִפְשׁוֹ אֲבָל בְּהַפּוֹכֵשׁ הָיוּ לְעוֹלָם לְקַיָּים: שֵׁם ע"ב בְּגִמְרָא וְהָא יוֹנָה דְּהִדְרִי בֵּיהּ וְלֹא אוֹדְעוּהָ: עֵינִין בְּמַהֲרָשׁ"א שְׁהִקְשָׁה מִנ"ל שְׁלֹא אוֹדְעוּהָ וְנִדְחַק בְּיִשׁוּבוֹ וּלְפַעַנ"ד נִרְאֶה מִהַפְּתוּבִים כֵּן דְּלְאַחַר שְׁאָמַר הַפְּתוּב שְׁהִרַע לִיוֹנָה מְאֹד עַל שְׁלֹא נִתְקַיָּיְמָה נְבוֹאָתוֹ קְאָמַר שְׁיִשְׁבַּב יוֹנָה מְחוּץ לְעִיר לִידַע מַה יְהִיָּה בְּעִיר וְכִי מַה רְצָה לְדַעַת עוֹד אִי כְּבָר נְאָמַר לֹו שְׁנַחֵם הַקַּב"ה עַל הַרְעָה אֵלָא וְדָאִי שְׁלֹא נְאָמַר לִיוֹנָה דְּבָר רַק שְׁהוּא רְאָה שְׁעֵבֵר הָעַת הַמְּיוֹעֲדַת שְׁל מ' יוֹם וְלֹא נַעֲשָׂה דִין וּמִזָּה הוֹכִיחַ אוֹ שְׁהָאֲרִיף הַקַּב"ה אָף לְהֵם אוֹ שְׁנַחֵם לְגַמְרֵי עַל הַרְעָה וְלְכֵן בְּתַפְלָתוֹ אָמַר הֲלֹא זֶה דְּבָרֵי בְּהִיוֹתִי עַל אֲדָמְתִי כִי אִתָּה אֵל חֲנוּן וְרַחוּם אָרַךְ אֲפִים וְנַחֵם עַל הַרְעָה הָרִי שְׁהַנְּפִיר לִב' הַמְּדוֹת דְּאָרַךְ אֲפִים וְנַחֵם עַל הַרְעָה מְשׁוּם דְּהָיָה מְסוּפָק אִם אֲרִיכַת אֲפִים הוּא מַה שְׁלֹא נַעֲשָׂה דִין בְּהֵם אוֹ דְנַחֵם הַקַּב"ה עַל הַרְעָה וְגַם הַקַּב"ה אָמַר לֹו אַח"כ רַק הַהִיטֵב חָרָה לָךְ וְלֹא פִי לֹו רְצוֹנוֹ וְלְכֵן יִשְׁבַּב יוֹנָה מְחוּץ לְעִיר לְדַעַת אִם עוֹד יַעֲשֶׂה דִין בְּהֵם וְלֹא הָיָה רַק אֲרִיכַת אֲפִים אוֹ לְגַמְרֵי מְחַל לְהֵם הַקַּב"ה וְרַק אַח"כ הוֹדִיעֵנו הַקַּב"ה כִּי נַחֵם עַל הַרְעָה כְּשֶׁאָמַר נְאֻמִי לֹא אֲחוּס עַל נִינּוּהָ הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּמִזָּה שְׁפִיר הוֹכִיחַ הַש"ס כְּאִן דְּהִדְרִי בֵּיהּ וְלֹא אוֹדְעוּהָ לִיוֹנָה שֵׁם אַחְרֵי דְּבָרוֹ שְׁל שְׁטוֹן: כְּבָר הַקְּשָׁה הַמַּהֲרָשׁ"א וְגַם הַת"ח אֶהְיֶה דְרָשׁוֹת הָא רַש"י כ' כְּהָךְ מ"ד דְּאַחַר סְמוּךְ וְאַחְרֵי מוֹפְלָג וְהָרִי הָכָא פְתִיב אַחַר וְהָיָה מוֹפְלָג דִּיצְחָק כֵּן ל"ד שְׁנָה הָיָה בְּשַׁעַת עֲקִידָה וְקִטְרוּג הַשְׁטוֹן הָיָה בְּיוֹם הַגְּמָלוֹ וְכֵן יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת אִיפְכָא דְּאוּיָהִי אַחְרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְיַגִּיד לְאַבְרָהָם לְאֹמַר הִנֵּה יִלְדָה מְלָכָה גַם הִיא פִי רַש"י שְׁנַתְּבַשְׂר שְׁנוּלְדָה

רבקה בת זיווגו ונהרי זה הנה סמוך דרבקה בת ג' שנה הנה פשוטא יצחק בן ארבעים שנה וי"ל דהפלל זה דאחר ואחרי לא שייך רק היכא דכתיב בלא לשון ויהי כגון גבי אחר הדברים האלה הנה דבר ה' אל אברם במחזה דשם פ' רש"י דסמוך הוא וכן גבי אחרי דרף מבוא השמש דפ' ראה דפ' שם רש"י דמנפולג הוא אבל היכא דכתיב בלשון ויהי אחר או אחרי לא הוי פללא זה והדבר צריך ישוב אם שייך זה בכל המקומות: שם משל למלך ב"ד: לכאורה אין המשל דומה לממשל פלל דגבי המלך ב"ד הנצרך לתשועת הגבור להציל את נפשו מהמלחמות שעמדו עליו ולכן אמר נא הושיעני מה שלא שייך בהקב"ה גם פשאר הקב"ה לאברהם שיעמוד לו בנסיון זה תלה הטעם פדי שלא יאמרו הראשונים אין בהם ממש וכי לא די בזיון וקצף אם לא יעמוד בנסיון זה וינצח למה הנצרך הטעם שיאמרו הראשונים אין בהם ממש.

ונ"ל ע"פ מה שכתבתי כבר במ"א דהמלחמה בקריעת י"ס דקאמר קרא ה' איש מלחמה ובגמרא דבנים סוף נגלה הקב"ה כגבור איש מלחמה הנה שהנצרך הקב"ה לעשות נס לאינם ראויין עדיין לכה פטענת השר הים הללו ע"ז והללו ע"ז והנצרך הקב"ה לנצח משפטו אין עול בו להציל את ישראל וכן הנה גבי אברהם שאבד הקב"ה את המלכים מפניו ונגף לפרעה ואבימלך בעדו וכהנה מהנסים שנעשו לו וח"ו יתנה זה עול במשפט השם אם לא הנה אברהם ראוי לכה ע"י צדקתו ואם לא יעמוד אברהם בנסיון זה יאמרו הראשונים אין בהם ממש כמאמר שטן על איוב החנם עבד איוב את ה' וא"כ לא הנה אברהם ראוי להאביד שונאיו מפניו וח"ו עביד קוב"ה דינא בלא דינא וזה בדמיון המלחמה שקמה נגד הקב"ה ולכן קאמר שלא יאמרו אין ממש בראשונים דדוקא בזה תלי מה שהוא מלחמה נגד הקב"ה אבל לא במה שלא ינצח במלחמה זו כי זה לא יתן תפלה במשפט אלהים אם יש ממש בראשונות וראוי הנה להנסים שנעשו לו ומפני שהנסיון זה הנה גדול כ"כ עד שפל צדקת אברהם וגם ינשר משפטי ד' הנה תלוי בו לכן י"ל שהמתין הקב"ה בנסיון זה עד שהנה יצחק בן ל"ז שנה דוקא דהנה שנות אברהם היו קע"ה כמבואר בפתוב אכן אמרינו במדרש זרע יעבדנו וסופר לאדני לדור מכאן שאין מונין לשנותיו של אדם אלא משעה שנמול ודוגמת זה אמרינו לקמן (דף ק"י סע"ב) וגם אמרינו במדרש לא מאיצטגנינות שלף אברם אין לו בן אברהם יש לו בן הרי שנעשה אברהם אז כשנמול בריה חדשה וגם הנה אז גר שנתגיייר דכקטן שנולד דמי א"כ התחילו שנות אברהם משנת צ"ט שלו שנמול אז והי' א"כ ע"ו שנה וכשנולד יצחק הנה אברהם בן ק' שנה א"כ כשיצחק הי' בן ל"ז שנה נשלמו לאברהם ל"ח שנה שהוא חצי ע"ו ואמרינו בגמרא פניו שעברו רוב שנותיו של אדם ולא חטא שוב אינו חוטא וכיון שעברו ליצחק ל"ז ויום א' בשנת ל"ח שלו עברו לאברהם רוב שנותיו ולכן בטוח הנה שלא יחטא עוד ולא יסרב בציווי הקב"ה כמו שלא סירב עד רוב שנותיו ולכן המתין הקב"ה לנסותו עד הזמן שהוא להקל מעליו הנסיון הגדול הנה ולתקו בחדו לעמוד בנסיונו ועיין במש"כ בהקדמה לשו"ת בנין ציון עוד בבואור המאמר: שם קדמו לשטן בדרף א"ל הנסה דבר אליה תלאה: יש לפרש מה שהזכיר לו שהחז' לכל באי עולם ע"פ מה שיישבת במ"א הא דאיתא במדרש שפשוטה הקב"ה לאברהם על המילה אמר עד כאן היו באין אלי עוברי דרכים שפא משמלתי יפקו מפני שאיך נאמר שמפני שלא יבואו אליו ב"א ימנע מלקיים ציווי הקב"ה אכן הענין כף שפל מגמת האבות ובפרט של

אאע"ה וְכָל עֶסְקוֹ הִיָּה לְהַכְנִיס בְּנֵי אָדָם תַּחַת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה וּלְהוֹרוֹת לָהֶם שֵׁישׁ בּוֹרָא לְעוֹלָם יָחִיד וּמְיוֹחָד וְכֹאֲשֶׁר הָעֵיד עָלָיו הַפְּתוּב וַיִּקְרָא שֵׁם בְּשֵׁם ה' אֵל עוֹלָם וְכֵן וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחֶרֶן וּמִטַּעַם זֶה לֹא צָנָה לָהֶם הַקַּב"ה עַדִּינן הַמַּצּוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לְמָקוֹם שֶׁהָיָה דֵי לָהֶם בְּמַצּוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לְחֶבְרֹו שְׁעִי"ז נִתְקַרְבוּ לַב"א לְהוֹרוֹת לָהֶם מְצִיאוֹת הַשֵּׁם וְאַחֲדוּתוֹ וְלָכֵן נִתְיָרָא אַבְרָהָם שְׁעִי"ז שֶׁיִּקְיָיִם מַצּוֹת מִיֵּלָה יִשְׁבֹּת מִמֶּנּוּ חֲבַרְת ב"א הֵן מַפְאֵת שֶׁיִּמְנָעוּ עִי"ז עוֹד לְכַנּוֹס תַּחַת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה אִם יִצְטָרְכוּ לְמוֹל וְהֵן מַפְאֵת שְׁעִי"ז הַתְּקִימוֹ הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה הִנָּר בְּעֵינֵיהֶם יִהְיֶה נִבְדָּל מֵהֶם וַיִּמְנָעוּ מִלְּבֹאֵר עוֹד אֵלָיו וְטַעַם זֶה שֶׁיִּיָּדָג ג"כ גְּבִי עֶקֶדָה אִם יִשְׁחַן אַבְרָהָם אֵת בְּנוֹ יִמְנָע זֶה ב"א עוֹד מִלְּכַנּוֹס תַּחַת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה כְּשִׁירָאוּ שֶׁהַקַּב"ה שׁוֹאֵל מֵהֶם עֲבוֹדוֹת קָשׁוֹת כְּזֶה לְשְׁחַן בֶּן יָחִיד אֲשֶׁר אָהֵב וְהֵן מַפְאֵת זֶה הֵן מַפְאֵת שֶׁנֶּאֱתַם לְאַבְרָהָם שֶׁיִּשְׁבֹּתוּהוּ לְאִישׁ אַכְזָר לֹא יִחַפְצוּ עוֹד לְלַמּוֹד מִמֶּנּוּ דַּרְכֵי ה' וְלַעֲבֹדוֹ בְּלִבָּב שְׁלֵם וְגָדוֹל הִרְעָה שֶׁיִּצְמַח עִי"ז שְׁגָם אֲשֶׁר כָּבֵר נִדְבָקוּ בּוֹ יִפְרָשׁוּ מִמֶּנּוּ וְכָל מַעֲשֵׂה אַבְרָהָם מְעוֹדוֹ עַד הַיּוֹם הַהוּא כְּאִין וְתוֹהוּ יִחַשְׁבּ וְזֶה שֶׁקְטָרָג הַשְּׁטָן וְא"ל הַנְּסָה דְבָר אֵלָיָהּ תִּלְאָה הָאֵם הִיָּה לָהּ הַקַּב"ה אִם הוּא אוֹהֲבָהּ כְּמוֹ שֶׁתַּחֲשׁוּב לְנִסּוּתָהּ בְּדָבָר הַזֶּה כִּי הִנֵּה יִסְרָף רַבִּים וַיְדִים רַפּוֹת תַּחֲזִק כּוֹשֵׁל יְקִימוֹן מִלֵּיד וְרַבּוֹת הַטּוֹבוֹת אֲשֶׁר בָּהֶם רְצִיָּתָ וְהַחַיִּיתָ לְבְנֵי אָדָם לְהַכְנִיסֵם תַּחַת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה וְעַתָּה בָּא לְהִלְאוּתָהּ וְלְהָרוֹס אֵת כָּל אֲשֶׁר טְרַחַת לְבָנוֹת כָּל יְמֵי חַלְדָּה וְעִי"ז הַשֵּׁיב אַאע"ה אֲנִי בְּתוּמִי אֵלָיָהּ וְאִקְרָא שׁוֹטָה כָּל יְמֵי וְלֹא לַעֲשׂוֹת רַשָּׁע לְפָנֵי הַמָּקוֹם ח"ו א"ל הַשְּׁטָן הֵלֵא יִרְאֶתָהּ כְּסִלְתָּהּ פִּירוּשׁ כְּסִלְתָּהּ לְשׁוֹן מְכַשׁוֹל כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ הַמַּהְרֵשׁ"א וְא"ל הֵלֵא לֹא לְהַשְׁבִּית אוֹתָהּ מִיִּרְאֶתָהּ אוֹמֵר לָהּ לְחַדּוֹל מִלְקִיָּים צִיוּי הַקַּב"ה אֵלָּא אֲדַרְבֵּה לְחַזֵּק אוֹתָהּ בְּעֲבוֹדָתוֹ כִּי הֵלֵא יִרְאֶתָהּ כְּסִלְתָּהּ וּמְכַשׁוֹלָהּ וְעִי"ז יִצְמַח לָהּ הִרְעָה הַגְּדוֹלָה בִּירְאָתוֹ וְעֲבוֹדָתָהּ ה' לְהַשְׁבִּית ב"א מִלְּכַנּוֹס עוֹד תַּחַת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה וְלְהוֹצִיא אֵת אֲשֶׁר כָּבֵר נִכְסוֹ וְעַל זֶה הַשֵּׁיב אַבְרָהָם זָכָר נָא מִי הוּא נְקִי אָבִד אִיָּהּ אוֹבֵד בְּצַדִּיק בֵּינוֹן שֶׁכָּל מַגְמָתִי נְקִי מְכָל חַטָּא וְפִשַׁע הוּא רַק לְקִיָּים צִיוּי הַקַּב"ה וְדָאֵי הוּא בְּחִסְדּוֹ יֵטָה לְטוֹבָה עָלָי וְלָכֵן עַד אֲגִנֵּעַ לֹא אֶסִיר תּוֹמָתִי מִמֶּנִּי וּבְסִפְרֵי מִנְחַת עֲנִי (דָּף צ"ד ע"א) בְּאַרְתִּי בְּהַמְאָר ע"ש: שֵׁם וּר"ש מִיֵּתָה כְּתִיבָא בֵּינָה: ק"ק אָף דַּר"ש גַּז"ש לִית לָיָה מַכ"מ ה"ל לְמִילָף דְּנִבְיָא שֶׁהַדִּים בְּסִקְלָה מְמַסִּית מִכְּחַ סְמוּכִין דְּסִמְיָה דִּין נְבִיא לְדִין מְסִית וְכַעֲיִן מַה דִּילְפִינָן לְעִיל (דָּף ס"ז ע"ב) מְכַשְׁפָּה דְּבְסִקְלָה מְשׁוֹכֵב עִם בְּהֵמָה מִכְּחַ סְמוּכִין וְעַד כָּאֵן לֹא פְּלִיג ר"י הֵתָם אֵלָּא דְלֵא דְרִישׁ סְמוּכִין חוּץ מִבְּמַשְׁנָה תוֹרָה אֲבָל הֵכָא דַּבְמ"ת הוּא לַכ"ע דְּרִישֵׁינָן סְמוּכִין וְזֶה וְדָאֵי חֲשִׁיב סְמוּכִין אָף דְּבִשְׁתֵּי פְּרִשְׁוֹת הוּא כְּמוֹ דְּחֲשִׁיב סְמוּכִין בִּיבְמוֹת (דָּף ד' ע"א) לֹא תִלְבַּשׁ שְׁעִטָּנִי גְּדִילִים תַּעֲשֶׂה לָהּ דְּכַתוּב ג"כ בַּב' פְּרִשְׁוֹת: שֵׁם וְאִין דְּנִין הַדְּיוֹט מִנְּבִיא: עֵינָן לְעִיל (דָּף נ"ג ע"א) מַה שֶׁהַקְּשִׁיתִי שֵׁם אַתּוֹסְפוֹת ד"ה קְמִיפְלָגִי בְּפְלוּגְתָא מְסוּגִיא דְּהַכָּא וּמַעַתָּה נִלְפַע"ד לְתַרְץ ע"פ מַה דְּאָמְרִינָן שֵׁם כָּל מִיֵּתָה שֶׁנֶּאֱמָרָה בְּתוֹרָה סֵתָם אִי אַתָּה רִשְׁאֵי לְהַחֲמִיר אֵלָּא לְהַקֵּל עָלֶיהָ וְא"כ לְכַאוּרָה מֵאֵי פְּרִיָּה הֵכָא וְלַגְמֹר מְמַסִּית בֵּינוֹן דְּאִיכָּא ג"כ לְמִגְמֵר מִנְּבִיא אִי אַתָּה רִשְׁאֵי לְהַחֲמִיר אֵלָּא לְהַקֵּל וְצ"ל דְּסִמְיָה אַקְוִשְׁיָא אַחֲרִיתָא דְּאִין דְּנִין הַדְּיוֹט מִנְּבִיא וְלַפ"ז כִּי מְתַרְץ דְּכִינּוֹן שֶׁהַדִּים אִין לָהּ הַדְּיוֹט גָּדוֹל מִזֶּה לֹא מְצָרְכִינָן עוֹד לְהַיָּה סְבָרָא דְּאִין דְּנִין מְסִית רַבִּים מְמַסִּית יָחִיד אֵלָּא דָּגָם כִּי הַדְּדִי הוּי מַכ"מ יִלְפִינָן לְהַקֵּל וְכֵן אִי אֶמְרִינָן הָךְ סְבָרָא לֹא מְצָרְכִינָן עוֹד לְהַיָּה תִירוּצָא דְּאִין לָהּ הַדְּיוֹט גָּדוֹל מִזֶּה אֵלָּא בֵּינוֹן דְּהַכָּא אִיכָּא סְבָרָא דְּאִין דְּנִין מְסִית רַבִּים מְמַסִּית יָחִיד וְהַכָּא אִיכָּא סְבָרָא דְּאִין דְּנִין הַדְּיוֹט מִנְּבִיא

שקולין הן ואזלינו להקל והוא דעת ר' ישמעאל הכא וגם לעיל מפה הו סברא דאין דנין
הדיוט מנביא ששקול נגד אין דנין יומת מימות אזיל לקולא ומיחייב רק מיתה בידי שמים
ולא סקילה והא דקאמר ור"ש פיון שהדיח אין לה הדיוט גדול מזה אף דקושטא הוא
דמשמעם אי אתה רשאי להחמיר חייב חנק ולא סקילה מכ"מ נקט לר"ש האמת דע"כ הוא
ס"ל פה דהא אמרינו (לעיל דמ"ד) זר ששימש בחנק לר"ע הוא ר"ש אליבא דר"ע
ומדלא יליף מיתה ב"ש כר' ישמעאל ע"כ ס"ל הו סברא דאין לה הדיוט גדול מזה ולכן
נקט לר"ש האמת דמעיקרא דדינא ליכא למיפרה אדרבה אין דנין הדיוט מנביא דאין זה
נביא לר"ש פיון שהדיח אבל לעולם לר' ישמעאל דלית ליה הו סברא פמבואר לעיל
מכ"מ ס"ל שפיר דמדיחי עיה"נ בחנק כר"ש דאי אתה רשאי להחמיר אלא להקל: שם
ברש"י ד"ה דלמא הדרו ביה.

והאיה מתרים בו התראת ספק: ק"ק התראת ספק מאן דכר שמה הא אפילו למ"ד
התראת ספק שמה התראה ודאי לא ילקה פאן פיון דעדיין נשאר הדבר בספק דלמא
הדרו ביה גם לענין מאי בעי התראה הא המלקות לא הוי רק לקיים המצוה כמו עשה
סופה ואינו עושה ולזה לא בעי התראה וצריף לדחוק דהו התראת ספק באמת הפוננה
שהמעשה הוא בספק ועיין חולין (דף פ"ו) ברש"י ד"ה שאינו סופג שכ' רש"י דהתראת
ספק היא וע"כ ג"כ פנונתו פן שהרי האיסור ספק: שם בתוספות ד"ה אליהו בהר הפךמל.

לא שאמר לו הקב"ה אלא: לא ידעתי איה נסתפקו התוס' בדבר המפורש בירושלמי פ"ג
דמענות דקאמר שם ניהי פעלות המנחה ויגש אליהו ואליהו מקריב בחוץ בשעת איסור
הבמות אמר ר' שמלאי הקב"ה אמר ליה ששאמר וכדברך עשיתי עכ"ל הרי בפ"א שעל
פי הדבור ממש הנה וכן דעת הרמב"ם פ"ט מה' יסודי התורה ע"ש: שם דף צ' ע"א
בגמרא תרגמה רב חסדא ונתצתם: הרמב"ם (פ"ה מה' עכו"ם) פסק דנביא שהדיח בין
שאמר העכו"ם אמר עבדוה או שאמר בשם הקב"ה פן ה"ז נסקל וכבר הקשה הר"ן
בשמעתין פיון דע"כ פסק כרב חסדא מדמחייב חנק בעיקר הגוף דשאר מצות בפ' ט' מה'
יסודי התורה א"כ ה"ל לאתויי דגם בעשה ול"ת מיחייב ולמה השנוה דין נביא שהדיח
למסית דעלמא והלחם משנה יותר תימה עליו דהוא פסק שם דבע"ז אם אמר היום
תעבדו ולמחר בטלה מיחייב חנק ונהרי לפי המבואר בסוגיין לכ"ע בע"ז בקיום מקצת
וביטול מקצת מיחייב סקילה לרבנן.

ונלפע"ד דהר"ן הקשה למה בשאר מצות קיום מקצת וביטול מקצת פטור מי גרע
מדברים דעלמא דמיחייב ותיגרץ פפי גירסת הספרים דגרסי פטור עד דמתנדע ליה פירוש
דבע"ז ביטול מקצת חייב אע"ג דלא מתנדע ליה משום דזה ודאי שקר הוא דע"ז לא
יהיה מותר מאת הקב"ה אפילו לשעתו וכן עקירת כל הגוף דשאר מצות אבל ביטול
מקצת דשאר מצות פיון דזה מותר לפעמים לשעתו כאליהו בהר הפךמל לכן פטור עד
דמתנדע ליה.

והנה לפי המבואר בפ' ה' מה' עכו"ם לא מיחייב מסית עד שיאמר בלשון אלה ואעבד
או נלה ונעבד ומשום מדיח לא מיחייב עד שיאמר לרבים עבדו ע"ז ויעשו פן ולכן י"ל
דהרמב"ם סובר דנדאי נביא המדיח לא מיחייב אלא או פמסית או פמדיח דעלמא ולכן
פתיב קרא גבי' דנלה ונעבד אלהים אחרים כמו דכתיב גבי מסית ומדיח והשתא בה'

ע"ז איירי בכה"ג שהגנדיים עשו פמותו ונהרגין על פיו ולכן הוא נביא המדיח דבסקילה לרפגן ומה שכ' בין שניבא בשם העפוי"ם פן בין שאמר בשם הקב"ה היינו בין ביטול מקצתו בין עקירת פל הגוף דאם אמר בשם הקב"ה הוא לעקור מצנת ע"ז מן התורה וכמו שפי' רש"י אבל בשם העפוי"ם לא שינה לומר פן ולכן בשם העפוי"ם לעולם הוי ביטול מקצת וקיום מקצת ובשניהם הוי בסקילה פינון שיש לו דין נביא שהדיח אבל בה' יסודי התורה דכתבו דאמר הנביא תעבוד ע"ז היום לבד א"כ אין זה מסית פינון שלא אמר בלשון גלגל ונעבוד וגם לא מדיח פינון דאמר רק ליחיד לשון תעבוד וגם פינון דלא עשה על פיו א"כ מצד נביא שהדיח אין פאן מיתת סקילה אבל מכ"מ חנק יש פאן דהא ודאי דבר סרה על ה' פמימרא דר' יוחנן דבע"ז אפילו מעמיד לה חמה באמצע הרקיע אל תשמע לו דודאי לא צנה לו ה' ולכן נביא שקר הוא ויחנק.

והנה לפ"ז דלא מיחייב משום נביא שהדיח רק כשהוא מדיח אכן מה דמתרץ ר"ח ונתפתם אף דזה לא הוי מדיח הכי פירושו פינון דהוא לא מקשה רק פינון דלרב חסדא פולי קרא בע"ז איירי איה משפחת עשה ול"ת ומתרץ דגם בע"ז משפחת עשה ול"ת ולא שיש לו דין ע"ז דבסקילה אלא דין נביא שקר דעלמא דבחנק כמו דכ' הרמב"ם לענן תעבוד ע"ז היום לבד דמקרי דבר סרה על ה' ויחנק אף דקרא זה פתיב גפי נביא המדיח דבסקילה וא"כ ג"כ ה"ה הכא עשה ול"ת דע"ז דמיקרי עקירת הגוף דשאר מצות ויחנק פנביא שקר דמקרי ג"כ דבר סרה על ה' דאע"ג דלא מתידע ודאי פן לא צנה הקב"ה ולכן כ' הרמב"ם דאפילו נתן אות בעקירת הגוף דשאר מצות יחנק אף דלא פתוב בתורה וכן בגמ' בפ' פן אכן זה אתיא ליה מממירא דר' יוחנן בע"ז דאין שומעין לו אם נתן אות אפילו לעקור מקצת משום דודאי לא צנה השם פן א"כ ה"ה ג"כ בעקירת הגוף דשאר מצות דודאי ג"כ לא צנה הקב"ה ולכן מקרי דבר סרה על ה' וכינון דלענן דינא אין נפקותא בין ע' ול"ת דע"ז לע' ול"ת דעלמא דבכולהו בעקירת פל הגוף בחנק ובעקירת מקצת פטור ור"ח לא מתרץ ונתפתם רק לפרש פולי קרא דבע"ז איירי לכן שפיר השמיט הרמב"ם דין עשה ול"ת דע"ז וכתב סתמא דבעקירת פל הגוף דשאר מצות חייב ובעקירת מקצת פטור: שם הגיעה התורה לסוף דעתה של ע"ז לפיכך נתנה התורה ממשלה בה: פי' דידעה התורה שע"י פח טונמאת ע"ז יעשה פישוף ויכול לעשות אותות ומופתים לכן נתנה תורה לו ממשלה לכתוב דגם אם יעשה אותות אל תשמע לו אכן ר"ע פליג וס"ל דודאי לא יעשה הקב"ה אותות לנביא השקר אלא הנך אותות דאמר קרא ובא האות והמופת הם שנתן כאשר היה נביא אמת אכן לכאורה קרא קשיא לר"ע דקאמר פי מנסה ה' אלהיכם אתכם ואי נתן האותות לקיים נבואתו הראשונה האמיתי איזה נסיון הוא זה וי"ל: שם ברש"י ד"ה אבל עוקר הגוף.

והיינו מה שלא שמע: א"ל דא"כ לר"ש דין נביא שהדיח ל"ל פינון דאינו רק בחנק ובדאי לא גרע ע"ז משאר מצות די"ל דכתוב משום קיום מקצת וביטול מקצת דפטור בשאר מצות ובע"ז מיחייב ואגב זה כ' רחמנא גם דינא דעוקר פל הגוף וכן צ"ל ג"כ לרפגן דס"ל דבסקילה ל"ל קרא לנביא שהדיח מהיכי תיתי יגרע משאר מסית ומדיח דבסקילה והכא לא שינה אפילו לומר דאצטרף משום קיום מקצת וביטול מקצת דזה ג"כ במסית מיחייב דהיינו היום עבודה ומחר בטלוגה וצ"ל דכתב רחמנא פן משום ללכת בה לרבות מצות עשה ומצות ל"ת דבזה לא הוי מסית אפילו אי קאי אע"ז פרב חסדא וכש"כ אי

קאי אשאר מצות וכדרב המנונא דלא הוי מסית ומשום הך טעמא כתב רחמנא כל הדין דנביא שהדיח: שם בד"ה ד"ה פטור.

אפילו מחנק: עיין במהרש"א שגדחק והגיה בדברי רש"י מפני הקושיות שהוקשו לו בדברי רש"י סותרים זא"ז וי"ל דהכי פירש דברי רש"י דנדאי אי הוי אפשר לומר דפרשה דכי זייד דבר איירי במקצת דבר ה"א דבאמת אפילו אמקצת דבר חייב חנק דהוי אמרינו דבפרשת נביא שהדיח איירי בעוקר כל הגוף דשאר מצות ומקצת דבר הוי בכלל אשר זייד לדבר דבר ולא הוי אמרינו דאיירי בדברים בעלמא פגון צדקיה בן פנענה דוקא אבל פינון דדרשינו דבר ולא חצי דבר א"כ ליפא לרבות מקצת דבר דשאר מצות ולכולי דבר דשאר מצות לא מצרכינו קרא דכי זייד דבכלל ללכת בה דפ' נביא שהדיח הוי לכן ע"כ צ"ל דכי זייד לאו אעוקר ד"ת קאי אלא אדברים בעלמא פו נראה בכוננת דברי רש"י: שם ד"ה ר"ש פטור וה"ה לרבנן.

הא קמ"ל דרישא דקתני: א"ל דלמה נקט ר"ש פטור לאשמועינן דחייב דרישא הוא חנק ליתני בקיצור ברישא חייב חנק ולא בעי ר"ש די"ל דאי הוי נקיט הכי ה"א דברייתא ר"ש היא אבל לרבנן בעוקר כל הגוף דשאר מצות ג"כ בסקילה פרב המנונא לכן נקט ר"ש פטור לאשמועינן ג"כ דרישא ד"ה הוא: שם ד"ה ובוועלה.

פלומר וכל הבעלים: פשוט הוא שרש"י רוצה לפרש בזה הא דקאמר חוץ מזוממי בת פהו ובוועלה דאיך שייך בוועלה בזה דהא לא איירי השתא רק מזוממין ולכן פי' דהך ובוועלה הוי דבר לעצמו ופי' דין הבעלים וא"א לפרש דזוממין לא דנין פמיתת הבעל רק פשבאו לחייב גם את הבעל עמה ולהכי נקט ובוועלה דכבר הוכיחו התוס' ריש מכות דגם אי לא בעי רק לחייב אותה לבדה ג"כ הם בחנק וכפ' רש"י בלא"ה צריך לפרש הא דקאמר לפי שכל המזוממין שפתורה זוממיהו ובוועליהו פיוצא בהו דכאן א"א לפרש בענין אחר: פרק אחד עשר לא הארכתי בלימוד הישיבה ולכן לא העליתי מחידושים על הפתב רק מעט מדעיר: שם דף צ' ע"ב בגמרא וכי אהרן לעולם קיים: עיין פירש"י ולענ"ד י"ל דהכי קאמר שהרי במנחה נאמר בפרשת צו והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו ונאמר ובניו מפני שהוא מצונה לדורות וכאן נאמר רק לאהרן ולא לבניו ולכן מקשה וכי אהרן לעולם קיים ולמה לא נאמר לבניו ג"כ וכי תימא שמצונה בו יותר מלבניו והלא לא נכנס לא"י ולא קבל פלל: שם אלא מלמד שעתידי לחיות וישראל נותנים לו תרומה: פירש רש"י לעולם הבא וק"ק איך שייך תרומה לעוה"ב שאין בו לא אכילה ולא שתיה.

וי"ל לפי מה דאמרינו ביומא (דף ה' ע"ב) פדבעי שם פיצד ילבישו בגדי פהונה לעתיד לבא דהינו פשיבוא משיח והשיב פשיבא אהרן ובניו ומשה עמהם וזה נראה פשיבא משיח אף דאז עוד עדיין ליפא תחנית המתים מכ"מ יחיו משה ואהרן ובניו להורות העם הדרך אשר ילכו בה פימי צאתם מארץ מצרים ואז יתנו לו תרומה דאז עולם פמנהגו נוהג פדאמר שמואל אין בין העוה"ז לימות הפשיח אלא שעבוד מלכות בלבד: שם כל הנותן תרומה לכהן ע"ה: נראה דרב יהודה פליג ארשב"נ אר"י שהוא סבר משום כל המחזיק בתורת ה' לבד יש ולפי מה שפכתבו התוס' חולין (דף ק"ל) אם אין כאן פהו המחזיק יכול ליתן גם לכהן ע"ה אבל רב יהודה פליג ואמר דהוא פאלו כופת לפני ארי שפא יטמאה א"כ אסור ליתן לו ור' יוחנן מוסיף שגורם לו מיתה ולכן לא יתן לו ודבי

ראב"י מוסיף לא בלבד מיתה גורם לו אלא משיאו עון אשמה מה שגם המיתה אינה מכפרת: שם מה ארי ספק דורס ואוכל: עיין פירש"י ולענ"ד י"ל ע"פ מה שכתבו התוס' פסחים (דף מ"ט ע"ב) בשם ר"ת דמה שמביא שם ג"כ ארי דורס ואוכל שאין ממתין עד שתמות פן ע"ה לא ממתין עד שתתפייס הרי שמפרש דורס ואוכל שאינו ממתין עד שיהא ראוי לאכילה וכן יש לפרש גם כן ספק דורס ואוכל שאינו ממתין עד שיטהר עצמו ואוכל בטרמאה ספק אינו דורס ואוכל וממתין עד שיטהר ראוי לו: שם דף צ"א ע"א בגמרא דבי ר"י תנא ק"ו מפלי זכוכית: עיין פירש"י ולענ"ד יש לומר דשינוי ק"ו דר"י עוד להא דמיייתי מב' יוצרים והכל אחד פיון דתחנית המתים יהיה בגוף ונפש ומה דב' יוצרים לא יהיה מוכח אלא תחנית הגוף עם רוח חיים שבו להחיותו כנפש הבהמה אבל שתחנה נשמתו ולהעלותו למעלת האדם אפתי לא שמענו מזה ולהכי מיייתי מפלי זכוכית שנעשה ע"י שנופחין בתוכו ברוח ב"ד א"כ כש"כ שיחיה האדם בנושמתו שתחנה לו מאת הקב"ה ע"ד ויפח באפו נשמת חיים: שם ברש"י ד"ה עכשיו.

מטיפה קטנה: נראה דרש"י רצה לתרץ סתירה דלעיל אמרה ברתיה מן המים צר מן הטיט לא כש"כ הרי שבריא את אדם היה מן המים וכאן אומר שאין מים ולכן מפרש מפני שהיא טיפה קטנה קרא ליה אין מים וכ' אי נמי כל העולם כולו יצר בתנהו שהוא גם כן ליישב סתירה זו דלעיל איירי מבריא את אדם ושם היה מים אבל הכא איירי מבריא את העולם שלא היה מים שנברא בתנהו: שם ע"ב בגמרא הרפיב חגור ע"ג סומא: ולפ"ז הגוף הוא דוגמת סומא ומא והנשמה בדוגמת חגור ובזה מפרש קרא דגבי תחנית המתים עור ופסח הרה ויולדת יחדו דהיינו שהתחנה תהיה בגוף ובנשמה: שם דף צ"ב ע"א ברש"י ד"ה לאחר שיחיו.

בין לעולם הבא אלא הבשר מתקיים עליהם: עיין במהרש"א שכתב שיש גמגום בדברי רש"י מאי לעוה"ב ומאי לע"ל שיחיו שנית עכ"ל. ולענ"ד דברי רש"י מדוניקים דיש לדקדק ג"כ מה שכתב רש"י ד"ה שעתיד לימות המשיח דמאי בעי בזה ולמה לא פירש כפשוטו דקאי על עת תחנית המתים אכן א"ש דא"כ מאי קמ"ל דאין חוזרין לעפרן פשיטא דאל"כ מאי תחנית המתים מהני אם שוב ימותו וגם איך קאמר צדיקים אינן חוזרין לעפרן הרי כל המתים שיחיו נמי לא ימותו עוד שמה תהיה התחנה להם אם אחר זה ימותו שנית ולכן פירש דקאי על הצדיקים שיחיו לעת ביאת המשיח כדאמרו רז"ל דצדיקים גדולים יחיו מיד לעת ביאת המשיח וכדאמרינן לעיל שאז יופן הארץ לאבות הקדושים ותרומה יופן לאהרן וכדכתבנו לעיל וכיון דלימות המשיח יהיה העולם כמנהגו באכילה ושתיה כדאמרינן לעיל ועמדו זרים ורעו צאנכם וכו' ע"כ תהיה התחנה אז שיחיו בגוף מבשר ודם ולא תחנה רוחני כמו לעת תחנית המתים שאף שתחנה בגוף ונשמה עכ"ז גם הגוף יהיה רוחני שהרי אז אין אכילה ושתיה והחיים לעת המשיח יאכלו ולכן שפיר קמ"ל דגם אותם הצדיקים לאחר שיחיו בגוף של בשר לא יחזרו לעפרן אלא הבשר מתקיים עליהם מעת שיקומו לימות המשיח עד שתחנה עת התחנה לכל לעתיד לבא ואז גם להם יתחלה הגוף של בשר לגוף רוחני אבל לא יחזרו לעפרן אעפ"י שיחיו שנית בהתחלה גופם: שם דף צ"ג ע"א בגמרא א"ר תנחום ב"ח בשעה שיצאו חנניה מו"ע מכבשן האש: מאמר זה יש לפרש בהמשך מה דאמרינן לעיל ת"ר בשעה שהפיל נבוכדנצר חנניה מו"ע לכבשן האש אמר לו הקב"ה ליחזקאל לה והחיה מתים בבקעת

דוֹרָא בִּינוֹן שְׁהִחִיָּה אוֹתָן בָּאוּ עֲצָמוֹת וְטָפְחוּ לוֹ לְאוֹתוֹ רָשַׁע עַל פְּנֵיו אָמַר מֶה טִיבָן שָׁל אֱלוֹ אֲמָרוּ לוֹ חֲבִירֵיהֶן שָׁל אֱלוֹ מַחִיָּה מֵתִים בְּבִקְעַת דוֹרָא כּו' וי"ל לְמָה בְּעַת הַזֹּאת דּוֹקָא הֵיךְ הַצּוּרִי לִיחְזַקְאֵל לְהַחִיּוֹת מֵתִים וְלָמָּה עי"ז דּוֹקָא שְׂבַח נְבוּכַדְנֶצַּר אֲתוּהֵי כְּמָה רַבְרַבִּין וְתַמְהוּהֵי כְּמָה תַקִּיפִין וּגּו' גַּם מֶה דַּקְדְּקוּ לומר חֲבִירֵי הֵן שָׁל אֱלוֹ מַחִיָּה מֵתִים.

וְהִנֵּה בְּפִשְׁטוּת י"ל שְׁסַפֵּר, הַפְּתוּב שְׂרָאוּ בְּכַבְשָׁן עוֹד אִישׁ רַבִּיעִי פְּדֻכְתִּיב עֲנֵה וְאָמַר הָא אֲנָא חֲזָה גְבָרִין אַרְבַּעַה וְרִנָּה דְרַבִּיעֵאָה דְמָה לְבַר אֱלֵהִין וַיֵּשׁ לְהַבִּין לְמָה עָשָׂה הַקַּב"ה הִנֵּס בְּדַרְךָ הַזֶּה לְהִרְאוֹת לָהֶם הַמְּלָאָךְ הַמְּצִיל וַיֵּשׁ לְבָאָר דְּהִנֵּס בְּשַׁעַת הַצִּלְת חֲמו"ע הֵיךְ בְּפָרְסוּם לְהִרְאוֹת הַצִּלְתָּם לְכָל דְּלִכְךָ צָף הַכְּבָשָׁן וְנִפְרָץ כְּמַבְּנֹאֵר שָׁם וַיְדוּעַ דְּהַעֲע"ז הָיוּ רַגִּילִים לְתוֹלוֹת כָּל הַנְּסִים בְּכַשׁוּף וְלָכֵן אִם לֹא רָאוּ בְּעֵין עֲזָרַת ה' הָיוּ תּוֹלִים בְּכַשׁוּף וְלָכֵן הִרְאָה לָהֶם הַקַּב"ה הַמְּלָאָךְ הַמְּצִיל בְּתַמּוּנַת בַּר אֱלֵהִין שְׂיַכִּירוּ שֶׁהַקַּב"ה הוּא הַמְּצִיל כְּמוֹ שְׂאָמַר נְבוּכַדְנֶצַּר שְׁלַח מְלָאָכִי וְשׁוֹיֵב לְעַבְדוּהֵי אֲכֹן זֶה הֵיךְ פָּגַם כְּבוֹד חֲמו"ע כְּאֱלוֹ הֵיךְ זְכוּת שְׁלִשְׁתָּם לֹא דִי עַד שְׁהִנְצְרָךְ מְלָאָךְ לְהַצִּילָם כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ צְדָקָה וְאַחֲאָב לְקַמֵּן שְׂבַקְשׁוּ לְהַפִּישׁ זְכוּתָם שְׂיִנְשְׁלָךְ עוֹד שְׁלִישִׁי עִמָּהֶם וְעוֹד אָמְרוּ אֵין הַקַּב"ה יְכוֹל לְהַצִּיל רַק בְּאַמְצָעוֹת הַשְּׁלִיחַ לָכֵן צוּה הַקַּב"ה לִיחְזַקְאֵל לְהַחִיּוֹת מֵתִים וּא"כ כַּש"כ שְׂיֵשׁ בְּיָדוֹ כַּח לְהַחִיּוֹת חַיִּים וְגַם אָמְרוּ לוֹ חֲבִירֵיהֶן שָׁל אֱלוֹ שְׂאִינוּ רַק יַחִיד מַחִיָּה מֵתִים כַּש"כ שְׂהֶם בְּחַיִּים יְכוֹלִים לְהַצִּיל עֲצָמָם מִמָּוֶת.

וי"ל עוֹד ע"פ מֶה דְּפִלְגִי לְעֵיל ר"א ור"י מֵתִים שְׁהִחִיָּה יְחִזְקֵאל שֶׁר"א אָמַר אָמְרוּ שִׁירָה ה' מִמִּית בְּצַדִּק וּמַחִיָּה בְּרַחֲמִים וּר' יְהוֹשֻׁעַ אָמַר אָמְרוּ ה' מִמִּית וּמַחִיָּה מוֹרִיד שְׂאוֹל וַיַּעַל וַיֵּשׁ לְבָאָר דְּפִלְגִי בְּהָא דְרַב וְשִׁמוּאֵל דְּלַרְב הַמֵּתִים שְׁהִחִיָּה הָיוּ בְּנֵי אֲפָרַיִם שְׂמָנוּ לְקִין וְטַעוּ וְלִשְׁמוּאֵל הָיוּ בְּנֵי אָדָם שְׂכַפְרוּ בְּתַחֲזִיזַת הַמֵּתִים וּלפ"ז לְשִׁמוּאֵל הָיוּ רָשָׁעִים וְלַרַב לֹא הָיוּ רָשָׁעִים וְלָכֵן י"ל דְּבִזָּה פְּלִגִי הֵנִי תַנְאִי דְּלַר"א הָיוּ בְּנֵי אֲפָרַיִם לָכֵן לֹא אָמְרוּ רַק ה' מִמִּית וּמַחִיָּה מִמִּית בְּדִין וּמַחִיָּה בְּרַחֲמִים אֲבָל לְשִׁאוֹל לֹא יָרְדוּ שְׁהָרִי לֹא חָטְאוּ רַק שְׂטַעוּ אֲבָל ר"י סוֹבֵר שְׁהָיוּ רָשָׁעִים שְׂכַפְרָךְ יָרְדוּ לְשִׁאוֹל וְלָכֵן הוֹסִיפוּ מוֹרִיד שְׂאוֹל וַיַּעַל הָרִי מִזָּה מוֹכַח שְׂאֲפִילוֹ הִרְשָׁעִים שְׂבִישְׁרָאֵל יֵשׁ לָהֶם תַּקְנָה וְזִהוּ פִּירוּשׁ הַמֵּאֲמָר שְׂבִישְׁעָה שְׂיַצְאוּ חֲמו"ע מִתּוֹךְ כְּבָשָׁן הָאֵשׁ בָּאוּ כָּל אֲנוּמוֹת הָעוֹלָם וְטָפְחוּ עַל פְּנֵיהֶם שְׂהֶם נִיצְלוּ וְעי"ז קְטָרְגוּ הָאֲנוּמוֹת עַל יִשְׂרָאֵל שְׂעֲזָבוּ בְּרִית קֹדֶשׁ לָכֵן לְבַטַּל דַּעָה הַנְּפֻסְדַת שְׂיֵשׁ מְמוֹנָצַע בִּינוּ וּבִין הַבְּרוּאִים אָמַר הַקַּב"ה לִיחְזַקְאֵל הַחִיָּה מֵתִים בְּבִקְעַת דוֹרָא שְׂעִי"ז יַדְעוּ גַּם הִרְשָׁעִים שְׂיֵשׁ לָהֶם תַּקְנָה כְּמוֹ שְׂנִיבָא הַנְּבִיא מִיָּד כְּשֶׁאֲפָתַח קַבְרוֹתֵיכֶם תַּדְעוּ כִּי אֲנִי ה' דְּהֵינֵנוּ שֵׁם אֱלֹהִים אֲבָל לֹא תַדְעוּ עַדִּין שְׂהַפֵּל נַעֲשֶׂה עַל יָדִי וְשָׂגַם אֲתֶם נְתַחֲזִיתֶם עַל יָדִי אֲבָל אַח"כ אֲתֶן רוּחִי בְּכֶם וְחַיִּיתֶם חַיִּי נֶפֶשׁ לְעֵלוֹת בְּשִׁכְלָה בְּמַעֲלָה יוֹתֵר וְאֵז יוֹסִיף לְכֶם יַדִּיעָה שְׂתַדַּע כִּי אֲנִי ה' דְּבִרְתִּי כְּבָר ק מִקּוֹדֶם שְׂתַחֲזִיו: שָׁם דָּף צ"ד ע"ב בְּגִמְרָא אָמְרוּ לוֹ וְהִלָּא מְמוֹן עֲשָׂרַת הַשְּׂבָטִים מְעוֹרָב בּוֹ: קָשָׁה דְּבַתְחִילָה שְׂאֵלוּ לְבִזּוֹת אוֹ לְחַלֵּק וְאַח"כ שְׂאֵלוּ וְהִלָּא מְמוֹן עֲשָׂרַת הַשְּׂבָטִים מְעוֹרָב בּוֹ דְּשִׂאלָה זֶה הֵיךְ לָהֶם לְשִׁאוֹל בְּתַחֲזִילָה אִם מוֹתֵר לָהֶם לִיקַח הַשְּׁלָל וי"ל דְּיָדוּעַ הַפֶּלֶל דְּכָל דְּפָרִישׁ מְרוּבָא פָּרִישׁ וּבִקְבוּעַ כְּמַחֲצָה עַל מַחֲצָה דְּמִי וְזֶה וְדָאִי דְרֹב שְׁלָל סְנַחֲרַב הֵיךְ מְאֲנוּמוֹת אַחֲרוֹת הַרְבוּת שְׂכַבֵּשׁ וְשָׁל יִשְׂרָאֵל הֵיךְ רַק הַמִּיעוּט וְלָכֵן מִתְחִילָה לֹא הוֹקְשׁוּ לָהֶם אִיךְ יִקְחוּ וְהִלָּא מְמוֹן עֲשָׂרַת הַשְּׂבָטִים מְעוֹרָב בְּהֶם שְׂסָכְרוּ דְּבִטְוִיל בְּרוּב וְכָל דְּפָרִישׁ מְרוּבָא פָּרִישׁ אֲכֹן זֶה שְׂיִיךְ דּוֹקָא אִם לְחַלֵּק שְׂאֵז יֵאָסֵף כָּל הַשְּׁלָל יַחַד אֶל מְקוֹם אֶחָד וּמִשָּׁם יִטוּל כָּל אֶחָד חֵלְקוֹ וְשְׂיִיךְ כָּל דְּפָרִישׁ

מֵרֶנָּה פְּרִישׁ אֲבָל אִם לְבִזוֹת שְׁפָל אֶחָד נוֹטֵל מֵהַגְּזֵלִים עֲצָמָם שֵׁם הָיִ קָבוּעַ וְכָל קָבוּעַ
בְּמַחְצָה עַל מַחְצָה דְּמִי.

וְעוֹד יֵשׁ חִילּוּק שָׂאֵם לְחֶלֶק אִז הָיִ לְכָל אֶחָד חֶלְקוֹ בְּיָאוֹשׁ וְשִׁנּוּי רְשׁוֹת דְּהַבְּעָלִים כְּבָר
נִתְּנָאֵשׁוּ וְשִׁנּוּי רְשׁוֹת הוּא אֶצֶל הָאֲנָסָף הַשְּׁלֵל כְּדִי לְחֶלֶק וְאִז כָּל אֶחָד מִקְּבֵל חֶלְקוֹ בְּיָאוֹשׁ
וְשִׁנּוּי רְשׁוֹת וְהוֹסֵר לוֹ אֲבָל לְבִזוֹת שֶׁהוּא נוֹטֵל מֵהַגְּזֵלִין עֲצָמוֹ אִז לֹא הָיִ רַק יָאוֹשׁ כְּמוֹ
בְּאֲוֹנֵי בְּסוּפָה (דָּף ל') וְעַל כֵּן רַק פְּשָׁאֵמֵר הַגְּבִיא לְהֵם לְבִזוֹת שְׁאֵלוֹ וְהֵלֵא מְמוֹן עֲשָׂרַת
הַשְּׁבָטִים מְעֹרָב בָּהֵם: שֵׁם דָּף צ"ה ע"א בְּגִמְרָא אוֹתוֹ הַיּוֹם נִשְׁתַּיִיר מְעֹנָה שֶׁל נוֹב: לֹא
מְבֹאָר לְמָה אוֹתוֹ הַיּוֹם דְּנֻקָּא וּלְפַעֲנֵי ד' יֵשׁ לִימֵן טַעַם לְזֵה שְׁהָרִי הָעוֹן הָיָה עַל שְׁנֵהֲרָגוֹ
כְּהֵנִי נוֹב כְּמוֹ שְׁפִירִשׁ"י וְעִיקָר הַחֲטָא הָיָה בִּישׁוּל הָעֲבוּדָה ע"י שְׁנֵהֲרָגוֹ הַפְּהָגִים כְּמִשׁ"כ
הַמְהַרְשָׁ"א וְהֵנָּה בִּישׁוּל הָעֲבוּדָה הָיָה בְּפֶרֶט בְּעָרֵב פֶּסַח כִּי לְקַרְבָּנוֹת שֶׁל שְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה
הַסְּפִיקוּ גַם מְעַט פְּהָגִים אֲבָל בַּע"פ שְׁבִזְמוֹן אֵיזָה שְׁעוֹת בֵּין הָעָרְבִים הַנְּצָרְכוּ הַפְּהָגִים
לְזָרוּק דָּם וְלִהְקָטִיר הַחֲלָבִים לְכָל יִשְׂרָאֵל לְזֵה וְדָאִי הַנְּצָרְכוּ הַרְבֵּה פְּהָגִים וְאוּלַי ע"י
הַרִיגַת כְּהֵנִי נוֹב נִתְּבַטְּלוּ יִשְׂרָאֵל כְּמָה דּוֹרוֹת לְהַקְרִיב הַפֶּסַח וּבִזְהָ נִתְּגַדֵּל עוֹן הַרִיגַת כְּהֵנִי
נוֹב עַד שְׁנֵשְׂאָר עוֹד מְמַנּוּ בִימֵי חֲזַקְיָה וְהֵנָּה אוֹתוֹ הַיּוֹם עָרַב פֶּסַח הָיָה שְׁהָרִי בְּלִילָה
שְׁאֲחָרְיוֹ נִהְרָגוֹ כָּל חֲזִילֵי סִנְחָרַב כְּדִכְתִּיב וַיְהִי בְּלִילָה הַהוּא וְהַלִּילָה הָיָה לִיל פֶּסַח כְּדָאִיתָא
בְּמִדְרָשׁ וְכֵן יִסְדַּ הַפִּיט וְלָכֵן אִם בְּאוֹתוֹ יוֹם הָיָה לוֹחֵם עַל יְרוּשָׁלַיִם הָיָה מְנַצֵּחַ שְׁאִז בַּע"פ
הָיָה מִתְּעוֹרָר בְּיוֹתֵר עוֹנָה שֶׁל נוֹב אֲבָל כְּשֶׁעָבַר הַיּוֹם נִצּוּלוֹ יִשְׂרָאֵל שְׁאִז בְּאֵה לִיל שְׁמוֹרִים
לְיִשְׂרָאֵל וְנִסְתַּתְּמוּ הַמְּקַטְרָגִים: שֵׁם אָמַר תְּנֵן אֵין רוֹכְבִין עַל סוּסוֹ: אִם גַּם מְפָנִי מְהִירוֹתוֹ
שֶׁל אֲבִישִׁי הַנְּצָרָה לְפָרֶד הַקַּל בְּרַגְלָיו יוֹתֵר מְסוּס מְכ"מ יִפְלֵא דְלֹא הָיָה לְדוֹד פָּרֶד עַד
שְׁהַנְּצָרָה לְרַכּוֹב עַל פָּרֶדוֹ שֶׁל מְלָךְ וּנ"ל ע"פ מַה דְּאָמְרִינֵן בִּירוּשָׁלַיִם פ"ח דְּכִלְאִים וְאֵין
רוֹכְבִין עַל הַפָּרֶד מְכ"ו מְפִלְאֵי בְּגָדִים וּפְרִיָה מוֹיָרְכִיבוֹ אִישׁ עַל פָּרֶדוֹ דְּכֵנִי דוֹד כְּשֶׁנִּהְרָג
אֲמָנוֹן וּמִתְרַץ אֵין לְמַדִּין מִן הַמַּלְכוּת וּפְרִיָה תוֹ מוֹהֲרַכְבָּתָם אֵת שְׁלֵמָה בְּנֵי עַל הַפָּרֶדָה
אֲשֶׁר לִי וּמִתְרַץ הָאִי בְּרִיָה מְשֻׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית הָיִ ע"ש וְלָכֵן אֲבִישִׁי דְּצַדִּיק הָיָה לֹא
רָצָה לְרַכּוֹב עַל שׁוֹם פָּרֶד רַק עַל אוֹתוֹ שֶׁל דוֹד דְּבְרִיָה הָיָה מְשֻׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית: שֵׁם
ע"ב בְּגִמְרָא אר"י אָמַר רַב אֶלְמֵלֵא לֹא נִשְׁתַּיִיר אֲבִיתָר לְאַחִימֵלֵךְ בֵּן אַחִישׁוֹב לֹא נִשְׁתַּיִיר
מִזְרַעוֹ שֶׁל דוֹד שְׁרִיד וּפְלִיט: מְזָה מְשֻׁמַּע שְׁנִתְּקִיִּים בְּדוֹד כְּלִיּוֹת זְרַעוֹ כְּמוֹ שְׁצוּהָ עֲלָיו
הַקַּב"ה לְכַפֵּר עַל עוֹן נוֹב כְּדָאֲמְרִינֵן לְעֵיל עַד מְתִי יְהִיָה עוֹן זֵה טְמוֹן בְּיָדָהּ וְכו' רְצוּנָהּ
יְכֻלָּה זְרַעָה אוֹ תִמְסַר בְּיַד אוֹיֵב.

וּא"כ קָשָׁה אִיָּה אֲמְרִינֵן לְעֵיל עוֹד הַיּוֹם בְּנוֹב לְעַמּוּד דְּמְעוֹנָה שֶׁל נוֹב נִשְׁתַּיִיר יוֹם זֵה בִימֵי
חֲזַקְיָה וּנ"ל דְּתַרִי גּוֹנֵי כְּפָרָה הָיִ צְרִיכֵי כְּפָרָה לְדוֹד ע"י שְׁנַעְנֵשׁוּ אַחִימֵלֵךְ וְשָׂאוֹל וּבְנָיו
עַל יְדוֹ וְכְפָרָה עַל כָּל יִשְׂרָאֵל שְׁלֵא מִיחוּ בְּיַד שְׂאוֹל בְּהַרְגוֹ כְּהֵנִי ה'.

וְהֵנָּה מַה שְׁאָמַר הַקַּב"ה לְדוֹד רְצוּנָהּ שְׁיְכֻלָּה זְרַעָה זֵה הָיָה לְכַפֵּר עַל עוֹן עֲצָמוֹ אֲבָל עַדִּין
הָיָה הָעוֹן טְמוֹן בִּידֵי יִשְׂרָאֵל וְהַנְּצָרָה לְיִמְרָק עַל יְדֵי צָרַת סִנְחָרַיִב דְּהֵיָה זֵה מְדָה כְּנִגְדַּ מְדָה
כְּמוֹ שְׁנֵשְׂאָו פְּנֵי הַמְּלָךְ וְהֵיָתָה אֵימָתוֹ עֲלֵיהֶם לְהַרְע בִּימֵי שְׂאוֹל כֵּן הָיָה כָּאֵן נְשִׂאֵת פְּנֵי
הַמְּלָךְ וְהֵתְחַזְּקֵם בְּמִשְׁלַתוֹ גְּבִי חֲזַקְיָה לְטוֹב דְּכָל מְלַחְמַת סִנְחָרַב לֹא הָיָה רַק כְּנִגְדַּ חֲזַקְיָה
לְבַדּוֹ כְּמוֹ שְׁאָמַר אֵל יִשְׂאֵ לְכֶם חֲזַקְיָה וְגו' אֵל תִּשְׁמַעוּ אֵל חֲזַקְיָה כִּי כֵה אָמַר מְלָךְ אֲשׁוּר
עֲשׂוּ אֵתִי בְּרַכָּה וְצָאוּ אֵלַי וְאָכְלוּ אִישׁ גִּפְנוֹ וְאִישׁ תְּאֲנָתוֹ וְהָיָה כָּל צָרְתָם עַל הַתְּחַזְּקֵם

בְּמִלְךָ חֲזַקְתָּהוּ וְזֶה הָיָה כַּפָּרָה לָהֶם עַל נְשִׂיאת פְּנֵי שְׂאוּל וְהִתְחַזְקָם בְּמַלְכוּתוֹ לְהַרְגוֹ לְכַהֲנֵי
נוֹב וְזֶה מֵה שֶׁפָּתַב רַש"י עַל אוֹתוֹ הַיּוֹם נִשְׁתַּיֵּיר מְעוֹנָה שֶׁל נוֹב שֶׁהָיָה לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל עַל
שֶׁנֶּהְרָגוּ כַּהֲנֵי נוֹב יִשְׂרָאֵל דִּינִיקָא: שֵׁם אָמַר ר' אַבְהוּ אֶלְמֵלָא מְקַרָּא פְּתוּב וְכו' אֶתְמַא קְוֹדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא וְאַיְדֵמִי לִיהַּ כְּגַבְרָא סָבָא: עֵינֵן מִש"כ בְּבִיאוֹר הָאֲגָדָה הַתְּמוּיָה בְּסִפְרֵי מְנַחֵת עֲנִי
(דָּף צ"א ע"א): שֵׁם דָּף צ"ו ע"ב בְּגַמְרָא אֵימַת אֶתִּי בַר נָפְלִי א"ל מִי הוּא בַר נָפְלִי א"ל
מְשִׁיחַ וְאַמַּי קָרִית לִיהַּ בַר נָפְלִי עַל שֵׁם בְּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סוֹפֵת דְּוֹד הַנוֹפְלֵת וְכו':
י"ל אַמַּי קָרִי לִיהַּ בַר נָפְלִי בְּלִשׁוֹן רְמֵז וְלֹא מְשִׁיחַ וְגַם מֵה עֲנֵן הַשֵּׁם שֶׁל בַר נָפְלִי וִי"ל
דְּוֹדַי יָדַע הַגְּדוֹל הַשְׂוֹאֵל שְׂאִין אִישׁ מִי שִׁיּוּדַע עַת בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ דֶּהֱקַב"ה לִיבָא לְפָנֵיהּ
לֹא גַלִּי וְרָצָה לְהִרְאוֹת שְׂאִין כְּפוֹנֵת שְׂאֵלְתוֹ עַל הַעֵת אֲלֵא לִידַע אִיךָ יִהְיֶה עֲנֵן שְׂפִלוֹת
הָעוֹלָם לַעֲת שְׂיָבֵא וְלָכֵן הָיָה שְׂאֵלְתוֹ אֵימַת אֶתִּי בַר נָפְלִי מְלִשׁוֹן נְפִילָה שֶׁהוּא הָאִישׁ שְׂיָבֵא
בַּעַת שֶׁהִגִּיעַ הַדּוֹר ע"י הַצְּרוֹת שֶׁעָבְרוּ עֲלֵיהֶם עַל מַצְבַּ הַשְּׂפֵל וְהַנְּבֻזָה.

וְהִנֵּה בְּפִסּוּק בְּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סִכַּת דְּוֹד הַנוֹפְלֵת וְגִדְרַתִּי אֶת פְּרָצוּתִיהֶן גּו' וּבְנִיטִיָּה
כִּימֵי עוֹלָם פְּסוּק זֶה יֵשׁ לְבָאָר דֶּהֱנָה הַטְּבַע נוֹתֵן שְׂפֵל דְּבַר טוֹב כְּשִׁיעֵלָה וְיוֹסִיף עַל
שְׂלִימוֹתוֹ לֹא יִהְיֶה כֵּן בַּעַת שְׂלִימוֹתוֹ אֲלֵא בַּתְּחִילָה יָרַד לְמַטָּה מִמַּעַלְתּוֹ וְיִפְסַד וְאַח"כ
יַעֲלֶה לְמַעַלָּה כְּמוֹ בַּחֲטָה הַנְּזַרְעַת שֶׁהִיא מִתְּחִילָה אֲנֹכֵל וְאַם יָרְצוּ שְׂתוֹלִיד עוֹד כְּמוֹתָה
בַּתְּחִילָה תִּזְרַע וְתִפְסַד וְכֵן עֲנֵן הָאָדָם בַּעוֹה"ז כְּשִׁיעֵלָה בְּמַעַלְתּוֹ לְבֵא לִידֵי חַיִּי עוֹה"ב
שְׂאֵחַר תַּח"ה בַּתְּחִילָה יִפְסַד וְיִכְלָה בְּאַרְצָא וְאַח"כ יִחְיֶה וְיוֹסִיף בְּמַעַלְתּוֹ.

וּבְזֶה יֵשׁ לִיתֵן טַעַם לָמָּה בַּתְּחִילָה הָיָה נִבְנָה בִּיהֵמ"ק וְנִחְרַב דְּוֹדַי עֵיקַר מַעַלַת בִּיהֵמ"ק
הוּא מְקַדֵּשׁ שְׂלַעֲתִיד מְקַדֵּשׁ ה' כּוֹנֵנוּ יְדִיךָ וְהוּא אֶחָד מִז' דְּבָרִים שֶׁנִּבְרְאוּ קוֹדֵם בְּרִיאַת
הָעוֹלָם אֲבָל לְמַעַן יִרְאֶה בְּמַעַלָּה זֶה בְּאַרְצָא בַּתְּחִילָה הַנְּצָרָךְ לְהַבְנוֹת וּלְהַפְסַד וְאַח"כ יוֹסִיף
בְּמַעַלָּה הַרְבֵּה עַל מֵה שֶׁהָיָה כְּשִׁיעָא לַע"ל וְזֶה הַפִּי בְּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סִכַּת דְּוֹד הַנוֹפְלֵת
פְּירוּשׁ ע"י שֶׁהָיָה נוֹפְלֵת בַּתְּחִילָה אָקִים אוֹתָהּ אֲבָל לֹא יִהְיֶה לָהּ קִימָה בְּלִבָּד בְּאוֹתָהּ
מִדְּרִיגָה כְּמֵה שֶׁהָיָה אֲלֵא וּבְנִיטִיָּה כִּימֵי עוֹלָם כְּמוֹ שֶׁהָיָה נִבְנָה לְפָנֵי בִימֵי עוֹלָם שֶׁהוּא
קוֹדֵם בְּרִיאַת הָעוֹלָם.

וּבְזֶה יֵשׁ לִיתֵן טַעַם לָמָּה בְּעַקְבוֹת מְשִׁיחָא יִהְיֶה שְׂפִלוֹת הַדּוֹר כ"כ גְּדוֹל וְיִתְמַעֲטוּ הַצְּדִיקִים
וְת"ח וְתוֹרָה מְנוּחַת בְּקֶרֶן זְנוּיַת שְׂקוּדָם שֶׁתְּבֵא הַמַּעַלָּה הַעֲלִיוֹנָה יִהְיֶה הַפְּסַד מִהַשְּׁלֵמוֹת
שֶׁהָיָה וְכִמוֹ שְׂאֵמְרֵנוּ שֶׁהַמְּקַדֵּשׁ רַק נִחְרַב בְּעֶרְךָ לְפִי חֵק הַטְּבַע לְהַקִּימוֹ לְבַנְיָן עוֹלָם כֵּן
גַּם מְשַׁרְתֵי ה' וְהַנוֹשְׂאִים עוֹל הַתּוֹרָה וְהַמַּצּוֹת יִתְמַעֲטוּ כְּדִי שְׂקִימוּ לְגוֹרְלָם וְנִהְנֵגִים מִזִּי
הַשְּׂכִינָה וְעֵטְרוֹת אוֹר הַקַּב"ה בְּרֵאשֵׁם וְזֶהוּ שְׂרָמֵז בְּשְׂאֵלְתוֹ אֵימַתִּי אֶתִּי בַר נָפְלִי פְּירוּשׁ
מְתִי יָבֵא מְשִׁיחַ שְׂיָצֵא בְּשְׂלִימוֹתוֹ ע"י הַנְּפִילָה הַמְּקַדֵּמַת אֵימַתִּי יָבֵא כְּמֵה תִּהְיֶה נְפִילַת
הַתּוֹרָה כְּשִׂבָּא וְלִזֶּה הַשִּׁיב כְּשִׁימְעֵטוֹ ת"ח וְצְרוֹת רַבּוֹת וְכו' כְּשִׁיחָה כֵּן אִזּוּ מְקוֹיִנְיַת
הַנְּפִילָה אֲשֶׁר עָלֶיהָ נֶאֱמַר אָקִים אֶת סִכַּת דְּוֹד הַנוֹפְלֵת וּבְנִיטִיָּה כִּימֵי עוֹלָם: שֵׁם דָּף צ"ו
ע"ב בְּגַמְרָא וּמִי נְפִישִׁי כְּוֹלִי הָאִי וְהָאֵמַר חֲזַקְתָּה: בְּלֹא זֶה לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַקְשׁוֹת אִמְיָרָא
דְּרָבָא דִּי"ל דְּרָבָא אֵיירִי בְּאַסְפַּקְלָרְיָא שְׂאִינָה מְאִירָה וְהָדָד דְּחִזְקָה בְּאַסְפַּקְלָרְיָא הַמְּאִירָה
וְכֵן אִמְיָרָא דְּרָבָא לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַקְשׁוֹת בַּל"ז דִּי"ל דְּאַבְיִי אֵיירִי בְּאַסְפַּקְלָרְיָא שְׂאִינָה
מְאִירָה וְחִזְקָה בְּמְאִירָה וּמְהָא דְּקָאֵמַר אִם אֶלְף הֵן וְכו' ל"ק אִמָּה דְּקָאֵמַר אַבְיִי לֹא פָּחוֹת
מִל"ו דִּי"ל דֶּה"ק פָּחוֹת הוּא דְּלִיכָא הָא יוֹתֵר אִיכָּא אֲבָל לְאַחַר דְּפָרְיָךְ מְדַאבְיִי אֲדָרְבָּא

ותירץ פריה שפיר מחזקה ממנ"פ ועיין במהרש"א: שם דה צ"ח ע"א בגמ' אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או בדור שכולו חייב ומפרש רבא דכתיב וירא פי אין איש כו': והטעם לזה פירשתי בספרי מנחת עני (דף צ"ו) כי כל זמן שיש צדיקים שמוכיחים ומלמדים העם להטיב דרכם מי שלא שמע להם הוא מזיד אבל כשאין איש ממי ללמוד אז כולם שוגגים ומקניינים בהם ונסלח להם ונגזר הגזר בתוכם כי לכל העם בשגגה וזה היה פוננת אהרן שאם לא עשה להם העגל ומרדו בתוכחתו לא היה להם תקנה שהיו חוטאים כולם במזיד אבל כשעשה להם תלו החסרון בו ונדונו כשוגגים כמו שאמר משה חטא העם הזה חטאה גדולה וחסא הוא שוגג ורק המסיתים נידונו כמזידים ונהרגו והתנצלות זה היה ישר בעיני ה' שנתמנה לכה"ג ובה מנושב מה דאמרינו לעיל (דף צ"ז) אין בן דוד בא עד שמתהפך כל המלכות למינות וסימנה כולו הפך לבן טהור הוא וזהו ג"כ מטעם זה שאם נתהפך הפל למינות שאין מאמין בתורה אז לבאי עולם אין להם ממי ללמוד וכל מעשי רשעתם הוא כשוגג להם כמו שהדין בנגע צרעת שפרחה במקצת טמא פרחה ככולו טהור: שם אמר ר"י אם ראית דור שנתמעט והולך חכה לו שנגמר ואת עם עני תושיע ועיניך על רמים תשפיל: בפירוש זה י"ל דכבר אמרינו לעיל א"ר חנינא אין בן דוד בא עד שיכלו גסי הרוח מישראל שנגמר כי אז אסיר מקרבך עליזי גאונתך וכתוב והשארתי בקרבך עם עני ודל וחסו בשם ה' הרי עם עני פירושו עניים ולכן מבואר למה מתנגד העניים עם הרמים ולא עם הנדיבים וכו' אבל בזה מנושב שהעם עני הם העניים ברוחם ולא העניים בממונם.

ועפ"ז יש לפרש סיפא דקרא דכתיב גאונת אדם תשפילנו ושפל רוח יתמוך כבוד פירוש רוממות ושפלות הם בהצטרפות שאצל נמוך אפילו מה שגבוה מעט ממנו הוא גבוה ואצל גבוה יותר הוא נמוך ולכן דוקא גאונת אדם תשפילנו ע"ד הרודף אחר כבוד כבוד בורח ממנו אבל שפל רוח ע"י עצמו יתמוך כבוד ולכן אם ישפל אדם ע"י גאונתו זה הוא בדרך הטבע אבל אם ישפל אפילו מי שאינו עושה מעשה ע"י עצמו זה אצבע אלהים היא וזהו מה שאמר ר"י אם ראית דור שנתמעט והולך פירוש שמעצמו נעשה שפל ועניו מבלי שנתגאה חכה לו שנא' ואת וגו' ועיניך על רמים תשפיל פירוש על אותם רמים שאתה משפיל ולא שהשפילו את עצמם ע"י גאונתם וזהו סימן שכן דוד בא שהוא בעת שיכלו גסי הרוח מישראל: שם דף צ"ט ע"א בגמרא ואת מצותו הפר זה המפר ברית בשור: וכן בשבועות (דף י"ג) הביא על זה בפסוק הפרת תפירת ויש פלוגתא אם הפרת וכו' מיירי בעשה תשובה או הפרת בעוה"ז תפירת בעוה"ב וכו' וכבר הבאתי לעיל (דף פ"ג ע"א) הפלוגתא שבין הרמב"ם והראב"ד דמי שלא מל כל ימיו דהרמב"ם סובר שלא עבר רק בעשה ורק באם מת כשהוא ערל נתחייב פרת והראב"ד סבר דבכל יום עומד באיסור פרת ומלבד מה שהבאתי לעיל ראיה לשיטת הראב"ד מפירוש רש"י עוד ק"ל על הרמב"ם מסוגיא דהקא דלשיטת הרמב"ם מה דכתיב ואת מצותו הפר הפרת ע"כ לא קאי רק על שעת מיתתו וא"כ היאך קאמר שאם עשה תשובה יוה"כ מכפר דממנ"פ אם לא מל הרי לא עשה תשובה ואם מל הרי לא היה עליו איסור פרת פלל והיאך שייך פרת כל זמן שעונה בה: שם דף ק' ע"ב אשה רעה צרעת לבעלה: דיקמה האשה רעה לצרעת פי האשה רעה שמים רעות עושה שכמו שהצרעת לא לבד שהוא צער להמנוגע גם מרחיקו מחברת בני אדם פי ביד יושב מחוץ למחנה ע"פ ציווי התורה

כן גם האשה רעה מלבד הצער שסובל האישה ממנה גם מבאיש ריחו ומרחיק מביתו חברת אהביו ולכן לא קאמר יגרושה מביתו ונרפא מצרעתו אלא יגרושה מביתו ויתרפא מצרעתו כי גם אחר הגירושין עוד צריף לרפואה להעביר שם רע שהוציאה עליו בקטטה פשהיתה בביתו: שם דף ק"א ע"א בגמרא אמר רבב"ח פשהלה ר"א נכנסו תלמידיו לבקרו אמר להן חמה עזה יש בעולם וכו': רש"י נדחק בפירוש בעולם דקאמר גם מאי האי דס"ת קרי' לו ומה שהשיב ר"ע על זה לכה אני משחק אינו תשובה למה שאמרו הם דנדאי הם ג"כ ידעו דלא עביד קב"ה דינא בלא דינא ושע"י יסורים ירבה שפרו לעוה"ב ואעפ"כ צערו משום צערא דהשתא וא"כ מה זה שהשיב ר"ע וצחק גם מה שאמר ר"א על זה לר"ע פלום חסרת מן התורה פולה לא נמשך לכאורה מתשובת ר"ע ונ"ל ע"פ אידה מעשה דמייתי לקמן ת"ר פשהלה ר"א נכנסו ד' זקנים לבקרו וכו' נענה ר"ט ואמר טוב אתה לישראל וכו' נענה ר"ע ואמר חביבין יסורין וגם שם קשה איה שייף מה שאמר ר"ע לדברי שאר הזקנים.

ונ"ל דלעיל אמרינו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליה כי אני ה' רופאך וכי מאחר שלא שם רפואה למה וכו' אם תשמע לא אשים ואם לא תשמע אשים ואעפ"כ כי אני ה' רופאך הרי שלצדיק אין חולי כלל וע"כ פשהלה צדיק הוא לכפר על עונות הדור פדאמרינו בכמה דוכתי דצדיק נתפס בעון הדור ולכן פשהלה ר"א ונכנסו הזקנים לבקרו אמרו טוב אתה לישראל פירוש פיון דצדיק גדול הוא ודאי חליו הוא לכפר על עונות ישראל ולכן אמרו טוב אתה לישראל בעוה"ז ובעולם הבא פירוש בעולם הזה אתה מגין עליהם מן הפורעניות וגם לעולם הבא ע"י יסורין שאתה סובל אתה ממרק עונותם שלא יהיה להם עונש לעוה"ב פן יהיה סברת הזקנים אכן דעת ר"ע הנה שבאין לכפר על עצמו אף דצדיק גמור הוא אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא כמו שאמר לעיל ולכן אמר חביבין יסורין שמכפרין עליה כמו שפרש"י ומביא ראיה ממנשה וזה ג"כ פי' מאמר הראשון דר"א פשהלה ר"א נכנסו לבקרו אמר להם דחמה עזה יש בעולם פירוש שפשפש במעשיו ומצא עצמו נקי מכל פשע ואעפ"כ נחלה ודאי שפעס הקב"ה על עולמו והוא בא לכפר עלי' ע"י יסורין והיינו דקאמר חמה עזה יש בעולם ולכן באו התלמידים ואמרו אפטר ס"ת בצער ולא נבכה פירוש איש שהוא כס"ת מלא מדברי אלהים חיים ונדף מכל פשע כס"ת הוא בצער ולא נבכה זה ודאי בעבורנו הוא ולכן נצער על צער הצדיק הבא לו ע"י עונותינו והיינו דדעת התלמידים הי' פדעת הזקנים לקמן אבל ר"ע הנה דעתו שבאין לכפר עליו כמו שאמר לקמן ולכן שחק שלטובה גדולה הם לו היסורים למען יהיה שפרו משלם לעוה"ב ועל זה שפיר אמר ר"א פלום חסרת מן התורה פולה פירוש משום דכבר פשפש במעשיו ולא מצא ור"ע תלה היסורין בכפרה על עונותיו ועל זה השיב ר"ע דאדם אין צדיק בארץ ובצדיקים מדקדק הקב"ה פחוט השערה: שם ע"ב ויאמר להם רב לכם מעלות ירושלים הנה אלהיה ישראל: לכאורה דברים אלו סותרים זה את זה דאם פיתה אותם שלא לעלות לירושלים משום דרב הדרף איה אמר משום דהנה אלהיה ישראל דמשמע שלא יעלו משום דהע"ז שהקים הוא עיקר ונ"ל פיון שכל מגמת ירבעם הנה לבטל ישראל מלעלות לרגל שלא תשוב המלוכה לרחבעם פדאמרינו פאן בש"ס והנה מתירא שהצדיקים לא שמעו לו ולכן התנפל ואמר לצדיקים רב לכם פירוש הדרף מעלות ירושלים ופטורין אתם מלעלות

לְרַגֵּל כַּמֶּשֶׁ"כ הַתּוֹסֵ' בַּפְּסָחִים (דָּף ג' ע"ב) אָבָל לְרַשְׁעִים אָמַר הַטַּעַם מִשּׁוֹם הַגָּה אֱלֹהֵיךָ
יִשְׂרָאֵל וּלְפִי שְׂאֲמָרֵינוּ לְקַמֵּן שֶׁהוֹשִׁיב רַשָּׁע אֶצְלָ צַדִּיק לְכוּן קֹאֲמַר רַב לְכֶם מַעֲלוֹת
פִּירוּשׁ פִּירוּשׁ שְׁלֹשְׁנֵיהֶם יַחַד אָמַר פֶּן וְלָכוּן קֹאֲמַר בְּלִשׁוֹן רַבִּים אָבָל לְרַשָּׁע לְבַדּוֹ פִּירוּשׁ
הַטַּעַם מִשּׁוֹם הַגָּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל וְלָכוּן קֹאֲמַר בְּלִשׁוֹן יַחֲדָי: שָׁם דָּף ק"ב ע"א מְלַמֵּד שֶׁחֲדָשׁוּ
דְּבָרִים שְׁלֹא שְׁמַעְהָ אֲנֹן מַעוֹלָם: לְשׁוֹן זֶה צָרִיךְ בִּיאֹר דַּהֲל"ל שְׁלֹא אֲמַרְם אָדָם מַעוֹלָם
וּנ"ל ע"פ מַה דְּאִיתָא בְּשִׁמּוֹת רַבָּה כִּי כָל מַה שֶׁהַחֲכָמִים עֲתִידִים לְחַדֵּשׁ הַכֹּל קִבְּלוּ נַפְשׁוֹתָם
מִמָּה שֶׁשְׁמַעוּ בְּהַר סִינַי וְלָכוּן הִכָּא דְקֹאֲמַר שְׁמַלְהָ חֲדָשָׁה שֶׁחֲדָשׁוּ דְבָרִים אַף שֶׁהֵם לֹא
חֲדָשׁוּ רַק שְׁמַעוּ מִסִּינַי ע"ז קֹאֲמַר דְּבָרִים שְׁלֹא שְׁמַעְהָ אֲנֹן מַעוֹלָם פִּירוּשׁ שֶׁהִיוּ חֲכָמִים
גְּדוֹלִים כ"כ עַד שֶׁחֲדָשׁוּ דְבָרִים שְׁלֹא שְׁמַעוּ בְּאֲזָנָם מִסִּינַי אֲלֹא שֶׁחֲדָשׁוּם בְּחֲכָמָתָם בְּאֲמַת:
שָׁם מְלַמֵּד שֶׁתַּפְּס הַקַּב"ה לִיְרַבְעָם בְּבַגְדוֹ: יֵשׁ לְפָרֵשׁ ע"פ מַה דְּאֲמָרֵינוּ לְעֵיל וְהוּא מִתַּפְּסָה
בְּשְׁמַלְהָ חֲדָשָׁה מַה שְׁמַלְהָ חֲדָשָׁה אִין בּוֹ דִּנְפִי אַף תּוֹרָתוֹ שֶׁל יְרַבְעָם לֹא הָיָה בּוֹ דִּנְפִי וְכוּן
מְלַמֵּד שֶׁחֲדָשׁוּ דְבָרִים הָרִי שְׁפִינָה הַתּוֹרָה בְּלִשׁוֹן שְׁמַלְהָ כַּמֶּשֶׁ"כ אֲלֹא שְׁמַלְהָ לְכָה קִצְיוֹ תִּהְיֶה
לָנוּ שְׁנִדְרָשׁ עַל ת"ח וְאֲמָרֵינוּ בְּגִמְרָא אִם פָּגַע בָּהּ מְגוֹנָל זֶה מְשַׁכְּהוּ לְבִיהַמ"ד מִפְּנֵי
שֶׁהַתּוֹרָה מְצִילָתוֹ מַחֲטָא וְהִינּוּ דְקֹאֲמַר אַחַר הַדְּבָר הַזֶּה מְלַמֵּד שֶׁתַּפְּס הַקַּב"ה לִיְרַבְעָם
בְּבַגְדוֹ פִּירוּשׁ שְׁדָרִישׁ דְּבָר מְלִשׁוֹן דְּבוּר בַּתּוֹרָה וְאָמַר אַחַר שֶׁלְמַד תּוֹרָה הַרְבֵּה וְהָיָה
לְהַקַּב"ה בְּקִדְוָשׁתּוֹ עוֹד קִצְת אַחֲזִיזָה בּוֹ לְהַחֲזִירוֹ לְמוֹטָב מִצַּד בְּגָדוֹ דְּהִינּוּ תּוֹרָתוֹ וְאֵעִ"כ
לֹא שָׁב מִפְּנֵי גְסוֹת רוּחַ שְׁהָיָה בּוֹ.

וּבְמַה דְּאָמַר וּמִי בְּרֵאשׁ ג"כ י"ל דְּהָא הַקַּב"ה כְּבָר אָמַר לוֹ אֲנִי וְאִתָּהּ וּבִן יֵשִׁי הָרִי שֶׁהַקָּדִים
אוֹתוֹ לְכוּן יֵשִׁי וּבִיּוֹתֵר י"ל לְמַה דְּהַקַּב"ה בְּאֲמַת אָמַר לוֹ אַח"כ בֶּן יֵשִׁי בְּרֵאשׁ גַּם מֵאִי הָאִי
וּמִי בְּרֵאשׁ דְּקֹאֲמַר יְרַבְעָם וּנ"ל דְּלַעֲיִל (דָּף צ"ט ע"א) מִיִּיתִי ב' מִימְרוֹת הָאֶחָד מִימְרָא
דְּרַחֲב"א אָמַר ר"י דְּכָל הַנְּבִיאִים לֹא נִתְנַבְּאוּ רַק לְבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה אָבָל צַדִּיקִים גְּמוּרִים עֵין
לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלְתָהּ וְהַב' מִימְרָא דְר"א דְּבַמְקוֹם שֶׁבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִים אִין צַדִּיקִים
גְּמוּרִים יְכוּלִים לַעֲמוֹד וְקֹאֲמַר בְּש"ס דְּפִלְגֵי אֶהְדְּדִי.

אָכוּן י"ל קִצְת דְּלֹא פְּלִגֵי ע"פ מַה דְּמַקְשָׁה בְּפָרָק יוה"כ דְּחַד אָמַר ב"ת זְדוּנוֹת נַעֲשָׂה לְהֶם
כְּשִׁגְגוֹת וְחַד אָמַר נַעֲשָׂה לְהֶם כְּזָכוֹת וְאִתָּהּ קֹאֲמַר דַּל"ק כָּאִן בְּתְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה כָּאִן
בְּתְּשׁוּבָה מִיְרָאָה וְה"נ י"ל הֵךְ חִילּוּקָא לְעַנְיָן הַגָּד מִימְרוֹת דְּבְתְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה כִּיּוֹן
שֶׁזְדוּנוֹת נַעֲשׂוֹת לְהֶם כְּזָכוֹת א"כ הָעוֹנוֹת רַבּוֹת שְׁעֵשׂוּ כְּפוֹלָם נַעֲשׂוּ זָכוֹת וְהַמְצוֹת שְׁלֵהֶם
ג"כ קִיָּיִמִין א"כ וְדֹאֵי עֲדִיפִי מִצַּדִּיקִים שְׁיֵשׁ לְהֶם ג"כ עוֹנוֹת וּבְפָרֵט כִּי לְהֶם נַחֲשָׁבוֹת
אֶפְיָלוּ שְׁגָגוֹת כְּזְדוּנוֹת דְּהַקַּב"ה מְדַקְדָּק עִם צַדִּיקוֹ כְּחוּט הַשְּׁעָרָה אָבָל בְּב"ת מִיְרָאָה
שְׁלֵהֶם עֲדִינָן נְשִׂאוֹת שְׁגָגוֹת רַבּוֹת גְּרִיעֵי מִצַּדִּיקֵי וְלְהֶם נֶאֱמָרוּ נְבִיאוֹת הַנְּבִיאִים וְהִינּוּ
דְּקֹאֲמַר שֶׁתַּפְּסוּ הַקַּב"ה בְּבַגְדוֹ וְא"ל חֲזוֹר בְּהָ פִּירוּשׁ בְּלִי טַעַם אֶהְבַּת הַשְּׂכָר וְיִרְאֵת הָעוֹנָשׁ
אֲלֹא מִכַּח תּוֹרָתוֹ וְאֶהְבַּת הַשֵּׁם וְאִז יִהְיֶה ב"ת מֵאַהֲבָה וְעֲדִיף מִכֵּן יֵשִׁי שֶׁהוּא צַדִּיק גְּמוּר
וְלָכוּן וְאִתָּהּ וּבִן יֵשִׁי נְטִייל בַּג"ע הוּא קוֹדֵם לְכוּן יֵשִׁי אָבָל הוּא שְׂאֵל וּמִי בְּרֵאשׁ הָרִי שְׁלֹא
רָצָה לְשׁוּב מֵאַהֲבָה רַק אִם יִצְמַח לוֹ שְׂכָר שֶׁיִּהְיֶה בְּרֵאשׁ וְא"כ אִינוּ ב"ת מֵאַהֲבָה וְלָכוּן
קֹאֲמַר לִיָּה הַקַּב"ה בֶּן יֵשִׁי בְּרֵאשׁ וְלָכוּן אָמַר לִיָּה לֹא בְּעֵינָא: שָׁם דָּף ק"ג ע"ב אַר"י מִשּׁוֹם
רִיב"ק גְּדוּלָה לְגִימָה שֶׁהִרְחִיקָה שְׁתֵּי מִשְׁפָּחוֹת מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֱמַר עַל דְּבָר אֲשֶׁר לֹא קִדְמוּ
אֲתָכֶם בְּלָחֶם וּבְמִים: מַה שְׁלֹא הַזְּכִיר סוּף הַפְּסוּק וְאֲשֶׁר שְׂכָר עָלֶיךָ אֵת בְּלַעַם בֶּן בְּעוֹר

לקללה ועוד שפספרי דריש ממה דאמרינו לקמן שהשיאו להם עצה לחטוא עם בנות
מואב.

אכן פל זה יש ליישב אם נדקדק בפסוק על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים
ואשר שכר עליה וכו' דשני טעמים ל"ל גם כפר הקשה האלשיף הא גם אדום לא קדם
בלחם ובמים ועל מה הוא מותר לבוא בקהל.

אבל י"ל דשני הטעמים צריכים זה לזה דלכאורה קשה מה הוא החטא של עמון ומואב
שלא קדמו הא בני ישראל לא היו נצרכים כלל ללחמם ומימם הא הכתוב מעיד המאכילה
מן במדבר המוציא לה מים לא חסרת דבר וא"כ אולי עו"מ חשבו שלא יהיה להם צורך
לזה אכן התנח א"כ לא ידעו מזה אבל אם לא ידעו שלא יחסר להם דבר ודאי יש להאשימם
ולפ"ז אחר שיידעו שישראל חוסים תחת פני השכינה איה חשבו שקללת אדם יזיק להם
אחרי שה' חפץ בהם וכן אפפא עבור אשר שכרו את בלעם בן בעור לבד אין להאשימם
שדלמא רצו לקללם בחשבכם שה' שונא אותם אבל א"כ לא ידעו מירידת הפן וכו' והיה
להם לקדם בלחם ובמים וגם מה שאמר ר' יוחנן גדולה לגימה שאחרי ששכרו את בלעם
בן בעור היה להם לקדם אמנם עיקר אשמת מואב היה שכל פונותם היה להחטיא את
ישראל שאעפ"י שלא קדמו להם עם הצטרכות לחיי נפשם קראו אותם לזבחי אליהם
וגרמו שנצמדו ישראל לבעל פעור שאחרי שהראו שאינם גומלי חסדים וגם שיראו
מפניהם ולפ"ז לא היה להם לאהוב חבבת ישראל למה קראו לישראל לזבחי ע"ז שלהם
והתקרבו אליהם אלא ודאי שעשו כן מרוע לבבם שעשו נגד טבעם רק למען החטיא את
ישראל ולכן היה עונש של עמון ומואב להרחיקם מקהל ישראל דהוי מדה כנגד מדה הם
הרחיקו עצמם מישראל ולא קרבו להם אלא למען החטיאם לכן ירחקו מישראל משא"כ
במצרים ובאדום כמו שביארת בספרי מנחת עני (דף קכ"ד): שם דף ק"ד ע"א אמר
רבא אמר ר"י מפני מה לקו ישראל באיכה מפני שעברו על שלשים ושש פרישות
שבתורה: רש"י פירש שאיכה בגימטריא ל"ו והא דנקט פרישות דוקא מבואר עם מה
דאימתא במדרש שאלו את בן עזאי אמרו לו רבינו דרוש לנו במגילת קינות אמר להם
לא גלו ישראל עד שפפרו ביחידו של עולם ובמילה שניתנה לעשרים דורות ובעשרת
הדורות ובחמשה חומשי תורה כמנן איכה שהוא ג"כ במספר ל"ו.

והנה זה מוכן שכל יסודי ומצות התורה הם מעיקר ושורש אחד והאחד מביא לידי אחר
שהאדם שמפיר יחוד הבורא הוא נכנס בביתו פנימי וחיצון ועושה מצותיו ולהיפוך
בכופר המצות ירד ממדרגה למדרגה עד שיכפור גם היחוד אבל בכוננת בן עזאי י"ל
ע"פ מה דאמרינו לעיל פד מטא נבונראדן להיכלא הוי קא זיחא דעתה נפקא בת קול
ואמרה עמא קטילא קטיל היכלא קליל קלית קימחא טחינא טחינתא שצאמר קחי רחים
וטחני קמח פירוש שצאמר לנבונראדן תדע שלא בגבורתה עשית כף אלא ע"י חטא
ישראל נמתה לה רשות להחריב ביתי ועמי שכבר פרחתה הקדושה מישראל ומהיכל ועפ"ז
עיקר החורבן לא נעשה ביום מוגבל אלא מעט מעט המשיף מעת שחטא ישראל וזהו
שדרש בן עזאי שהם רצו שידרוש להם במגילת קינות מה שצאמר בהם מצרות שנעשו
לישראל והוא השיב ראו עיקר נרמז במיבת הפתיחה של איכה שעברו כל עיקרי ויסודי
התורה אחת אחת עד שפפרו באחדות הבורא ועל זה יש לקונן יותר מכל הצרות וזה מה

שְׂאֵמֵר ר' יוֹחָנָן שְׂיִשְׂרָאֵל לְקוּ בְּאַיְכָה שֶׁהִפְתִּיחָה בְּעֶצְמָהּ הוּא תַנְכֵן וְטַעַם הַצְּרוֹת שְׂעַבְרוּ עַל מְצוֹת הַתּוֹרָה: שֶׁם דָּף ק"ה ע"ב א"ר שְׂמוּאֵל ב"נ אר"י מֵאֵי דְכְּתִיב נְאֻמִּים פִּצְעֵי אוֹהֵב וְנִעְתְּרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנֵא טוֹבָה קָלְלָה שְׂקָלְלָה אַחֲזִיָּה הַשְּׂיִלּוֹנִי אֵת יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִבְּרַכָּה שְׂבִרְכֵם בְּלַעַם הַרְשַׁע אַחֲזִיָּה הַשְּׂיִלּוֹנִי קָלְלָה אֵת יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָה וְכו' אֲבָל בְּלַעַם בְּרַכֵּם פְּאָרְזוּ וְכו': בְּפִירוּשׁ מֵאֵמֵר זֶה י"ל שְׂבִנִי אָדָם חוֹשְׁבִים שְׂמִי שְׂנַתְּנוּ לוֹ הַקַּב"ה הַתְּרוֹמְמוֹת בְּעוֹנֶשְׁרֵי וְכַבוֹד הוּא הַמְתַּבְּרָה וְמִי שְׂחִי בְּשִׁפְלוּת וְהַכְּנַעְנָה הוּא הַמְקוֹלֵל אֲכֹן הַעֲנִינוּ בְּהִיפּוּף שֶׁהַכְּנַעְנָה בְּחִי הַעוּה"ז טוֹבָה מִן הַתְּרוֹמְמוֹת בְּאַרְבַּעָה דְבָרִים א) בְּעֲנִינוּ לִימּוֹד תּוֹרָה ע"ד שְׂאֵמֵרוּ חו"ל לֹא בְּשִׂמִים הִיא לֹא תִמְצָא תּוֹרָה בְּמִי שְׂמַגִּיס דַּעְתּוֹ וְכַנְגֵד זֶה אִמְרוּ לֹא תִמְצָא תּוֹרָה אֲלָא בְּמִי שְׂמַשְׁפִּיל עֲצָמוֹ שְׂלִקְפָה נִמְשָׁלָה הַתּוֹרָה לְמִים שְׂעוֹזֵב מְקוֹם גְּבוּהָ וְנוֹזֵל אֶל מְקוֹם נְמוּף ב) לַעֲנִינוּ גִידוּל בָּנִים לַתּוֹרָה וְלִמְצַנֵּת שֶׁהַתְּרוֹמְמוֹת שֶׁל הָאֲבוֹת בְּקָל יָבִיא הַבָּנִים לְבַעֲנוֹט בַּתּוֹרָה וּבְמְצוֹת כְּמוֹ שְׂאֵמֵר יִשְׁעִיָּה בְּשֵׁם הַקַּב"ה בָּנִים גִּדְלָתִי וְרוֹמַמְתִּי וְהֵם פִּשְׁעוּ בִּי ע"י שְׂגִדְלָתִי וְרוֹמַמְתִּי אוֹתָם תַּחַת שְׂהִיָּה לָהֶם לִיתֵן לִי הוֹדָאָה עַל זֶה הֵם פִּשְׁעוּ בִּי מִשָּׂא"כ בְּבָנֵי עֲנִיִּים אֲשֶׁר עַל זֶה אִמְרוּ חו"ל הַזְּהָרוּ בְּבָנֵי עֲנִיִּים שְׂמַהֵם תִּצָּא תּוֹרָה ג) לַעֲנִינוּ חִיזוּק הָאֲמוּנָה שְׂעַל הַעוֹשֶׁר נִאֵמֵר וַיִּשְׁמַן וַיִּשְׁרוּן וַיִּבְעֹט שְׂמִנֵּת עֵבֶית אֲבָל מִי שְׂחִי בְּהַכְּנַעְנָה לְבוֹ נִכְנַע לְעַבּוּדַת ה' ד) לַעֲנִינוּ הַנִּיחַ הָאָדָם שֶׁבְּהַכְּנַעְנָה אֵין עוֹמֵד כְּנִגְדוֹ לְשִׁבְרוֹ כִּי בְּקָל מְאֻרְעוֹת שְׂבָאוֹת לְעוֹלָם יִדַע לְהַכְּנִיעַ עֲצָמוֹ עַד יַעֲבְרוּ עָלָיו וְשׁוֹב מְקִים עֲצָמוֹ אֲבָל מִי שְׂרָגִיל לַחֲיוֹת בְּהַתְּרוֹמְמוֹת וְעוֹשֶׁר אִם יָבוֹאוּ מְאֻרְעוֹת שְׂמֵאֲבָדִים עֲשְׂרוּ אֵינוֹ יְכוֹל לְהַרְגִיל עֲצָמוֹ בְּהַכְּנַעְנָה וְנִשְׂאֵר נִשְׁפָּר וְנִדְכָּה.

וְזֶה עֲנִין הַמְשָׁל לְקִנְיָה אֲשֶׁר בְּמִים שְׂיֵשׁ לוֹ הַד' מַעֲלוֹת אֲשֶׁר פִּרְטָנוּ שְׂעוֹמֵד בְּמְקוֹם מִים זֶה מַעֲלַת הַתּוֹרָה שְׂנִמְשָׁלָה לְמִים וְגִזְעוּ מַחֲלִיף הוּא נִגֵד בְּרַפְתַּת הַבָּנִים שְׂאֵם נִקְטַף הָאֵב מַעוּה"ז יִגְדֵל ע"י הַבָּנִים הַדּוֹמִים לוֹ וְשְׂרָשִׁיו מְרוּבֵין הוּא נִגֵד חִיזוּק הָאֲמוּנָה שְׂיִחְזוּק בָּהּ כְּמוֹ הַקִּנְיָה מִןחֻזֵק בְּשְׂרָשִׁיו בְּאַרְץ וְאַפְּיָלוּ כָּל הַרוּחוֹת שְׂבַעוֹלָם נוֹשְׁבוֹת בּוֹ אֵין מְזִיזוֹת אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ הוּא כְּנִגֵד הַמַּעֲלָה שְׂלֹא יִהְיֶה נִשְׁפָּר ע"י הַמְּאֻרְעוֹת הַבָּאוֹת לְעוֹלָם כִּי הוּא יְכוֹנֵף רֵאשׁוֹ עַד יַעֲבְרוּ וְשׁוֹב יִזְקִיף עֲצָמוֹ אִמְנָם הַכָּל בְּהִיפּוּף בְּאַרְזוֹ בְּמִי שְׂרוּצָה לְדַמּוֹת לוֹ בְּגִבְהוֹ שְׂאֵינוֹ עוֹמֵד בְּמְקוֹם מִים שֶׁל תּוֹרָה שְׂלֹא יִמְצָא בְּמִי שְׂמַגִּיס דַּעְתּוֹ וְאֵין גִּזְעוּ מַחֲלִיף שְׂבִנִיו מִתּוֹף שְׂרִירוֹת הַעוֹשֶׁר לֹא יִלְכוּ בְּדַרְכֵי אַחֲרָיו וְלֹא יִקְנִיִּים בּוֹ מִי שְׂמַעֲמִיד בֶּן צַדִּיק כְּאֵלוֹ לֹא מֵת וְשְׂרָשִׁיו מוֹעֵטִין שֶׁהוּא בְּעֶצְמוֹ בְּעוֹדֵנוּ חֵי לֹא יִשְׂרַשׁ בְּאֲמוּנָה בְּחֻזְקָה וְהוּא בְּסַפְּנָה לְהַעֲקֵר וּלְהַפִּיף לְמִינּוֹת ע"ד וַיִּשְׁמַן וַיִּשְׁרוּן וַיִּבְעֹט וְגַם אִם כָּל הַרוּחוֹת שְׂבַעוֹלָם כָּל זְמַן שְׂעֲשְׂרוּ בְּיָדוֹ לֹא יִפִּילוּ אוֹתוֹ לְאַרְץ כִּינּוֹן שְׂנִשְׁבַּב בּוֹ רוּחַ דְּרוֹמִית מִיָּד עוֹקְרָתוֹ וְהוֹפְכָתוֹ עַל פְּנֵי דְאִמְרוּ רז"ל מְקוֹם הַעוֹשֶׁר הוּא בְּצִפּוֹן כְּנִאֵמֵר מְצִפּוֹן זֶה־בְּ יֵאָתֵר וְלִכְּן אִם מְנִשְׁבַּב רוּחַ דְּרוֹמִית הוּא מְנִשְׁבַּב נִגֵד רוּחַ צְפוֹנִית וּמַעֲבִיר מִשָּׁם הַעוֹשֶׁר וּע"כ נְשִׁיבַת רוּחַ דְּרוֹמִית הוּא מְשָׁל לְאַבִּיֶדַת הַעוֹשֶׁר וְזֶהוּ מֵה שְׂאֵמֵר אִם גַּם כָּל הַרוּחוֹת שְׂבַעוֹלָם שְׂהֵם הַמְּאֻרְעוֹת הַבָּאוֹת לְעוֹלָם אֵין מְזִיזוֹת אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ שְׂיִנְצַח אוֹתָם בְּעֲשְׂרוֹ וַיִּשְׂאֵר שְׂמִחַ וְטוֹב לֵב אֲבָל כְּשֶׁמְנִשְׁבַּב רוּחַ דְּרוֹמִית שְׂמְנִשְׁבַּב נִגֵד הַצִּפּוֹן וְנִאֲבָד עֲשְׂרוּ אֵין לוֹ תְּקוּמָה שְׂנַפֵּל מִבְּלִי לְהוֹסִיף לְקוֹם וּע"כ טוֹב לְהַדְּמוֹת לְהַקְנָה מִהַדְּמוֹת לְאַרְזוֹ וְלִכְּן נְאֻמִּים פִּצְעֵי אוֹהֵב מְנִשְׁקוֹת שׁוֹנֵא טוֹבָה קָלְלַת אַחֲזִיָּה הַשְּׂיִלּוֹנִי מִבְּרַכַּת בְּלַעַם: שֶׁם דָּף ק"ו ע"א א"ר חֲזִיָּא ב"א אֵמֵר רַב סִימַאי ג' הֵיוּ בְּאוֹתָהּ עֲצָה בְּלַעַם אֵיבּוֹב וַיִּתְרוּ בְּלַעַם שְׂיַעֲזַן נְהַרְגַּ אֵיבּוֹב שְׂשִׂמְתָּם נִידוֹן בִּיסוּרִין יִתְרוֹ שְׂפָרַח זָכוּ בְּנֵי בְּנֵי לֵישַׁב בְּלִשְׁכַּת הַגְּזִית: לְמָה אֵיבּוֹב מְפַנֵּי שְׂשִׂמְתָּם נִידוֹן בִּיסוּרִין יִשׁ

לבאר מדרש תמוה בשעה שהתרעם איוב על היסורין הראה לו סוכה של ג' דפנות ובפירוש י"ל שמי ששותק מלמת עצה טובה הוא מדה פנגד מדה שנגידון ביסורים דיסורין מעוררין קול צעקה שלא לרצונו והוא העונש שלא פתח פיו לעמוד לימין חבירו בעצה טובה ולכן גם איוב ששותק מלמת עצה טובה לפרעה שישלח ישראל מפני שתיקתו נידון ביסורין.

ועפ"ז יובן הפסוק אשמרה דרכי וכו' נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעפר פלומר שדוד הנה רוצה לשתוק לגמרי שלא לחטוא בפיו ועי"ז החשיתי מטוב אבל כאבי נעפר דמי ששותק מטוב נידון ביסורין והנה לאיוב לכאורה הנה התנצלות על ששותק שהנה ירא שלא ימית אותו פרעה אם יאמר נגדו עם העצה שהיה בלבו וכמו שבאמת יתרו ברח מטעם זה ואפשר שהוא יירא לברוח אכן אין זה תירוץ שאין לעשות עול מיראת אנשים שבני אדם אין להם ממשלה רק פשהם בעוה"ז אכן העוה"ז אין סתום מפל צד שצד אחד פתוח לצאת ממנה ולא יעפוהו אנשים והנה ידוע שיש פלוגתא אי סוכה בעי ג' דפנות או ד' דלמ"ד ד' דפנות ס"ל סוכה דירת קבע בעינן ולמ"ד ג' ס"ל סוכה דירת עראי בעינן גם ידוע דסוכה מרמז על עוה"ז על דרך צא מדירת קבע ושב בדירת עראי שימי שנותינו על הארץ הם כמו ישיבת עראי ולכן איוב שלא שם לבו לזה שימי שבתנו על הארץ הם כמו דירת עראי ושתק מיראת אדם הראו לו סוכה של ג' דפנות ובעוה"ז נידון ביסורין: שם דף ק"ו ע"א ואר"י אמר רב בקש דוד לעבוד ע"ז שנגמר ניהי דוד בא וכו': ועיין בפ"י רש"י וכל הרואה ישתומם שקדוש עליון משיח ה' יעלה על לבבו לעבוד ע"א כאשר הצר לו ולכן כבר נדחקו גדולי המפרשים להוציא הדבר מפשוטו.

המהרש"א פירש מה שנגמר שרצה לברוח לחוצה לארץ וביצרות דבש פירש שרצה להעמיד לאבשלום לזיין דהוי פאילו הקים אשרה וכדומה. אכן כל דברים אלו דחוקים ויוצאים מגדר הפשט של דברי רז"ל.

וביותר יש לתמוה שגם חושי הארכי אף שהיה מתנגד לבקשת דוד (וכפי הנראה הוציאו חז"ל זה מפה שפתוב והנה לקראתו חושי הארכי) עכ"ז גם הוא לא הגדיל הדבר מצד עצמו שאמר לדוד יאמרו מלך שפמותה יעבוד ע"ז דמשמע דכל הקפידה אינה רק מה שיאמרו ולא מצד העון עצמו וגם מה זה שאמר מלך שפמותה פאלו אין זה נחשב לעון גדול רק למלך שפמותו ולא לכל הפחות שבישראל כמוהו אכן מלבד כל הקושיות הללו שקדמוני כבר המפרשים בהן קשה לי מאד מה שלא ראיתי מי שהעיר עליה שדרשת חז"ל שעד הראש הוא ע"א כפי הנראה נסתרת מן הפתוב שבצדו שהרי נאמר אשר ישתחוו שם לאלהים ושם זה ודאי קודש הוא לא בלבד ע"פ התרגום והמסורה אלא שגם נקודתו מורה על זה כמו שכתב רש"י בפסוק זובח לאלהים יחרם דאם ניקוד הלמ"ד של לאלהים בצירי ולא פתוב אצלו אחרים הוא קדש וא"כ איך אפשר לפרש בא עד הראש על ע"ז פיון שפתוב בצדו אשר ישתחוו שם לאלהים אבל יבואר זה ע"פ מה דאמרין בכריתות (דף ג') שגגת ע"א היכי דמי אלימא דעמד בבית ע"א וסבר בית הפנסת הוא והשתחנה הרי לבו לשמים וכתב רש"י דאי נמי בבית ע"א השתחנה לשמים לאו איסורא עבד וליכא חטאת עכ"ל וכ' הבאר שבע וקשה לי על פירושו נהי דחטאת ליכא איסורא מיהו ודאי עביד מפני החשד שנגראה כמשתחנה לע"א דהא גדולה מזו אמרו בפ"ב דע"א

ישב לו קוץ בפני ע"א לא ישקה ויטלנו מפני שנראה כמשתחנה לע"א וכש"כ בבית ע"א עצמה ונראה דרש"י גופא נשמר מזה בפרק כלל גדול שפירש הרי לבו לשמים ואין פאן חיוב עונש ולא פירש דאין פאן איסורא ואפשר לפירש פירוש רש"י דהכא דמה שפירש לאו איסורא עבד ר"ל שיהיה חייב עליו עונש פרת אבל איסורא ודאי איכא וכו' ש"מ בהדיא דיתיד אסור להתפלל בבית ע"א משום חשדא פנ"ל עכ"ל הב"ש.

הן אמת דלכאורה נראה סתירה לזה ממה דאמרינן בסנהדרין דבעו מניה מר"א אם ב"נ מצווה על קידוש השם ופשיט ליה מנעמן דכתיב לדבר זה וגו' והוא נשען על ידו והשתחויתי וכתיב ויאמר לו לך לשלום ואם איתא לא לימא ליה ע"ש ואי ס"ד דהיכא דלבו לשמים אין פאן משום משתחנה לע"א איך פשיט מנעמן מדהתיר לו אלישע להשתחוות דאין ב"נ מצווה על קידוש השם הרי לבו לשמים אבל באמת אדרבא משם ראה להיפוך דכבר הקשה שם הר"ן הרי בעושה להנאת עצמו אין צריך למסור נפשו ומירץ וז"ל שנעמן לא היה ידוע לכל שהיה כופר בע"א והרואה אותו שהיה משתחנה עם המלך היה סבור שישתחנה ממש לע"א והיה חלול השם בדבר עכ"ל.

הרי בפירוש שבאמת לא היה שם איסור ע"ז רק חשדא והיוצא מזה להלכה דהמשתחנה לפני ע"א ואפילו בבית ע"א ולבו לשמים אין בזה איסור ע"א רק שאסור משום חשד ובפני עשרה מישראל איכא ג"כ משום חלול השם.

והנה זה בכל אדם אבל במעשה דדוד היו שני ענינים מתנגדים שבכל צד יש חילול השם אם יעבוד ע"ז לעיני העם יש משום חילול השם ואם לא יעבוד ובחסידותו יתרגנו בנו יהיה ג"כ חילול השם כמו שפירש"י ד"ה יאמרו מלך שקמותו חסיד שקמותו יתרגו בנו ויהיו מתרעמין על מדותיו של הקב"ה ונמצא שם שמים מתחלל בפרהסיא עכ"ל ומאחר שלכל צד יש חילול השם הכריע דוד שמוטב שיעשה מעשה שהוא לבדו מחלל השם ולא יהיה חלול השם בפי כל העם וכמו שכתב רש"י מוטב אעבוד ע"א ואחלל את השם אני לבדי ולא יחללו אותו כל העם עכ"ל.

ובזה יובן ענין המאמר אריא"ר בקש דוד לעבוד ע"ז שנאמר ויהי דוד בא עד הראש פירוש שדוד רצה להראות בפני העם כאלו עובד ע"ז למען יחשבו אותו לרשע ולא יחללו ש"ש בפרהסיא ולכן פשבא עד הראש במקום שהעמידו שם פלשתיים ע"א רצה להשתחוות שם לא ח"ו לשם ע"א דלזה מעיד הפתוב אשר ישתחנה שם לאלהים פי לבו היה לשמים הוא ישתחנה להקב"ה ובה אין איסור ע"א פנ"ל רק יש איסור משום חשדא וזה היה מגמתו להעלות חשד זה על עצמו בעיני העם שלא תרעמו על מדותיו של הקב"ה פן היה פוננת דוד וכשהמתיק סודו עם איש עצתו חושי הארכי רעו והנה לקראתו היה מתנגד לו ויאמר לו ראה שלא הועלת פלום שאתה רוצה להבאיש ריחך בעיני העם שלא יתרעמו על מדותיו של הקב"ה שיחשדו אותך אבל הלא יאמרו מלך שקמותך יעבוד ע"א בתמי' הלא הם מכירים חסידותיך ויבינו האמת שמה שאתה משתחנה אף שהוא במקום ע"א שלא לפני ע"א אתה משתחנה אלא לפני הקב"ה אבל דוד השיב הלא גם לצד אחר יאמרו מלך שקמותו יתרגנו בני אם באמת אני חסיד האיך יתרגנו בני אלא ודאי ישפטו שטעו בי ושבאמת השתחויתי לע"ז שיותר יתלו החסרון בי מלהאמין שהקב"ה לא יעשה משפט ולכן אעשה המעשה שיהיה להם פתחון פה

להאמין שְרָשַׁע אָנִי לְמַעַן לֹא יִתְחַלֵּל ש"ש וְאִזְ הַשִּׁיב לֹו חוּשִׁי לֹא תִצְטָרֶךְ לְהִרְאוֹת פְּרָשָׁע
וּאֵעֶפ"כ לֹא יִהְרָהוּ יִשְׂרָאֵל אַחַר מִדּוּתָיו שָׁל הַקַּב"ה דְּלָמָּה לֹא דָרַשְׁתָּ סְמוּכִין שְׁאֵז לֹא
הָיִיתָ לֹוֹקֵחַ יפ"ת וְעַכְשָׁיו שְׁלִקְחַתָּ יָדְעוּ יִשְׂרָאֵל שְׁמִפְנֵי שְׁאֲבָשְׁלוּם הוּא בֶן סוּרֵר וּמוֹרָה
הַנּוֹלָד מִיפ"ת הוּא רוֹדֵפָה וְלֹא מִפְּנֵי שְׁרָשָׁע אֲתָה ח"ו.

וּמָה שְׁדוּד בְּאֵמֶת לֹא דָרַשׁ סְמוּכִין בְּזֶה י"ל ע"פ מָה שֶׁנ"ל לְבָאָר דְרָךְ דְרוּשׁ מָה שְׁנֹאָמַר
(שְׁמוּאֵל ב' ט"ז) וַיֹּאמֶר אַחִיתָנְפֹל אֶל אֲבָשְׁלוֹן בּוֹא אֶל פְּלַגְשִׁי אַבִּיָּה אֲשֶׁר הִנִּיחַ לְשִׁמּוֹר
הַבַּיִת וְשִׁמַּע כָּל יִשְׂרָאֵל כִּי נִבְאֲשַׁתְּ אֶת אַבִּיָּה וְחִזְקוּ יָדֵי כָל אֲשֶׁר אֲתָךְ וְגו' וְעֲצַת אַחִיתָנְפֹל
אֲשֶׁר יַעַץ בֵּימֵי הָהֵם כְּאֲשֶׁר יִשְׁאֵל אִישׁ בְּדַבַּר הָאֱלֹהִים כֹּן כָּל עֲצַת אַחִיתָנְפֹל גַּם לְדוֹד
גַּם לְאֲבָשְׁלוֹן.

וְהֵלֵא כְמוֹ זֶר יִחְשַׁב שִׁישְׂרָאֵל קְדוּשִׁים שְׁשׁוֹנָאֵי זִמָּה הֵם יְחִזְקוּ עִם אֲבָשְׁלוֹם ע"י מַעֲשֵׂה
מְכֻוָּעַר בְּזֶה וּמָה שְׁפִינְרָשׁוּ הִרְאִישׁוּנִים שְׁעִי"ז יָדְעוּ שְׁלֹא יִתְכַפֵּר עִם אָבִיו לַעֲנ"ד אִינוֹ
מְסַפִּיק וְכִי זֶה יוֹתֵר מְעוֹרֵר שְׁנֹאָה מְמָה שְׁכָפָר עֲשֵׂה שְׁרָדָךְ אֶת אָבִיו וּמְבַקֵּשׁ אֶת נַפְשׁוֹ
וְלָמָּה בְּעֲצָה זֹו מְסִיִּים וְדַבַּר אַחִיתָנְפֹל אֲשֶׁר יַעַץ וְגו'.

אָמְנָם יֵשׁ לְפָרֵשׁ ע"פ מָה דִּישׁ לְהַקְשׁוֹת עַל מָה דְאָמַר חוּשִׁי מ"ט לֹא דָרַשְׁתָּ סְמוּכִין הָרִי
פְּרַשְׁתָּ יפ"ת וּפְרַשְׁתָּ בֶן סוּרֵר וּמוֹרָה לֹא סְמוּכִין הֵן דְּמַפְסִיק פְּרַשְׁתָּ כִּי תַהֲיִינָּה לְאִישׁ שְׁתִּי
נְשִׁים וְאִין לֹוֹמֵר דְּגַם זֶה סְמוּכִים כְּמוֹ שְׁהִבִּיא רש"י בְּפְרַשְׁתָּ כִּי תִצְאָה דֶּהֲנוּשָׂא יפ"ת סוּפּוֹ
לְשִׁנְאָתָהּ לְכֹף נִסְמָךְ כִּי תַהֲיִינָּה דז"א דְרָדָשָׁה זֹו הִיא דַעַת ר"ש בְּסַפְרֵי אָבֵל לַח"ק שָׁם וְכֹן
הוּא בְּקִדְוִישׁוֹן הַף שְׁנוּאָה הִינּוּ שְׁנוּאָה בְּשׁוּאָיָה וְקֹאֵי עַל חֲיִיבֵי לְאוּיִן א"כ לֹא אֵיירִי
בִּיפ"ת וְהִיאָךְ קָרִי לִיפ"ת וּבֶן סוּרֵר וּמוֹרָה סְמוּכִים אָמְנָם אִם יֵשׁ לְדָרוֹשׁ סְמוּכִים גַּם בְּיֵשׁ
הַפְּסֵק בִּינֵיהֶם תְּלִי בְּפִלּוּגְמָתָא דְתַנָּאֵי דְאֶמְרִינָּן בְּכַמוֹת (דָּר ד') נוּשָׂא אָדָם אָנוּסָת אָבִיו
וּמְפֹתָת אָבִיו ר' יְהוּדָה אוֹסֵר וְאָמַר רַב גִּידֵל אָמַר רַב מ"ט דר"י דְכְּתִיב לֹא יִקַּח אִישׁ אֶת
אִשְׁתּוֹ אָבִיו וְלֹא יִגְלֶה כְּנֶגֶד אָבִיו כְּנֶגֶד שְׁרָאָה אָבִיו לֹא יִגְלֶה מִמָּאֵי דְבִּאֲנוּסָה כְּתִיב דְּמַעֲלוּי'
דְּקָרָא כְּתִיב וְנָתַן הָאִישׁ הַשּׁוֹכֵב עִמָּהּ לְאִבֵי הַנְּעֻרָה חֲמָשִׁים כֶּסֶף וְסָמִיף לָיָה לֹא יִקַּח אִישׁ
וּרְבֵנָּן אִי הֵנִי סָמִיף לָיָה כְּדִקְאָמְרַתְּ הַשְׁתָּא דְלֹא סָמִיף לָיָה דְכְּתִיב לֹא יִקַּח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ
אָבִיו בִּינְתִים בְּשׁוּמְרַת יָבָם הַפְּתוּב מְדַבֵּר ע"ש הָרִי דְלַר"י דְרָשִׁינָּן סְמוּכִים גַּם בְּיֵשׁ הַפְּסֵק
בִּינֵיהֶם וְלִרְבֵנָּן לֹא וּבְזֶה תְּלִי אִם מְפֹתָת אָבִיו מְוַתֵּר לֹו אוֹ לֹא וְהִנֵּה אַחִיתָנְפֹל יָדַע שְׁמָה
שְׁמַחֲזַק יִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת יָדָם עִם בֶּן שְׁמוּרַד בְּאָבִיו הַצְּדִיק לֹא יִהְיֶה רַק הַמַּחְשָׁבָה שְׁיִחְשְׁדוּ
לְדוֹד שְׁאִין תּוֹכּוּ כְּבָרוּ דַאל"כ הִיאָךְ בֶּן רוֹדָף אָבִיו כְּמוֹ שְׁאָמַר דּוֹד עֲצָמוֹ ע"פ פִּירוּשְׁנוֹ
הַנֶּ"ל אָכֵן נִתְיָרָא שְׁמָא יוֹרָה לָהֶם אַחַד כְּמוֹ שְׁדָן חוּשִׁי הָאֲרָכִי דְמַדְנָשָׂא דּוֹד יפ"ת וְלֹא
דָרַשׁ סְמוּכִין הָיָה לֹו בֶן סוּרֵר וּמוֹרָה וְזֶה יִבְאִישׁ אֶת אֲבָשְׁלוֹם בְּעֵינֵי יִשְׂרָאֵל לְכֹן נָתַן לֹו
עֲצָה בּוֹא אֶל פְּלַגְשִׁי אַבִּיָּה לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל וַיְדוּעַ דְּפִלְגְשִׁים הֵם בְּלֹא קִדְוִישׁוֹן וְדִינָם
כְּמִפְּתָה וְכַוּוֹנָתוֹ דְּבְזָה יִרְאֶה הַלְכָה דְּמִפְּתָת אָבִיו מְוַתֵּר לֹו וַא"כ ע"כ לֹא דְרָשִׁינָּן
סְמוּכִים בְּיֵשׁ הַפְּסֵק בִּינֵיהֶם כְּרַבֵּן וַא"כ אִין לִידוֹן שְׁבֵן יפ"ת יִהְיֶה בֶן סוּרֵר וּמוֹרָה וּמָה
שְׁנָתְנוּ ה' שְׁהֵבֵן רָדָף אֶת אָבִיו מִפְּנֵי שְׁמַעֲשִׂיו אִינָם מְתַקְנִים וְזֶהוּ דְאָמַר וְשִׁמַּע כָּל יִשְׂרָאֵל
כִּי נִבְאֲשַׁתְּ אֶת אַבִּיָּה פִירוּשׁ שְׁאָתָה שְׁנָה לְאָבִיָּה שְׁאָם יְדוּנוּ מַעֲשִׂיָךְ נִבְאֲשִׁים גַּם מַעֲשִׂיו
כֹּן וְעִי"ז וְחִזְקוּ יָדֵי כָל אֲשֶׁר אֲתָךְ אָכֵן הֵלֵא יֵשׁ לְדוֹן הִיאָךְ יִאֲמִינוּ לְאֲבָשְׁלוֹם דְּלָמָּה מַעֲשֵׂה
זֶה בְּעֲצָמוֹ הוּא שְׁלֹא כְּדִין וְסוּרֵרָת הִיא לְכֹן מְסִיִּים וְעֲצַת אַחִיתָנְפֹל כְּאֲשֶׁר יִשְׁאֵל בְּדַבַּר

אלהים גם לדוד שדוד עצמו היה מחזיק אותו לרבו ולכן אם ישמעו שאחיתנופל הורה פן ודאי יאמינו ובזה מתורץ למה לא דרש דוד סמוכים דאמרין וה' עמו דסלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא וכינן דפסקינן כרבנן דר"י א"כ ביש הפסק לא דרשינן סמוכין וחושי הארכי דדרש סמוכין או דהוי ס"ל כר' יהודה או דהוי ס"ל כר"ש דשנואיה היינו אשת יפ"ת ובשניהם אין הלכה פן ומה שאעפ"כ אירע לדוד פן שבנו רודפו הנה דוד ידע האמת שפבר נתנבא לו נתן הנביא פן פה אמר ה' הנני מקים עליה רעה מביתה רק מפני שלא היתה הנבואה מפורסמת לא רצה לפרסם וקבל עליו דין שמים באהבה ולמען שלא לחלל ש"ש בעיני ישראל שלא ידעו זאת בקש להראות כרשע בעיניהם פאלו עובד ע"ז אבל הקב"ה חשבה לו לטובה ובהפיל שונאו לפניו הוציא פאור צדקו וכשמש בצדקרים.

פן העליתי בסוף ספרי ע"ל למכות וכריתות: שם דף ק"ח ע"א א"ר יוחנן דור המבול ברבה קלקלו וברבה נידונו ברבה קלקלו דכתיב נ"רא ה' פי רבה רעת האדם ברבה נידונו דכתיב נבקעו כל מעינות תהום רבה: וי"ל איה שיניו זה דוקא לתיבת רבה ויש לבאר ע"פ מה דאמרין בסופה (דף נ"ב) דרש רב עירא ואיתימא ריב"ל שבע שמות יש לו ליצה"ר הקב"ה קראו רע שנאמר יצר לב האדם רע מנעריו משה קראו ערל שנאמר ומלתם את ערלת לבבכם דוד קראו טמא שנאמר לב טהור ברא לי אלהים מפלל דאיפא טמא שלמה קראו שונא שנאמר אם רעב שונאף האכילהו לחם ישעיהו קראו מכשול שנאמר ואמר סולו וגו' הרימו מכשול מדדף עמי יחזקאל קראו אבן שנאמר ונהסירוני לב האבן מבשרכם יואל קראו צפוני שנאמר ואת הצפוני ארחיק מעליכם ולבאר מה ענין השמות הללו ליצר הרע נאמר שפושבע בחינות קשה היצה"ר שהוא בעצמו מקור כל החטאים והעונשים בני אדם שהוא הרע.

(ב) שהיצה"ר עומד נגד הטוב שלא יכול לשלנט באדם כמו בערלה שעומדת לפני הבשר ולכן נקרא ערל. (ג) שאפילו המחשבות הקדושות הנטועות בלב האדם מטמא ולכן דוד קראו טמא.

(ד) שלא בלבד שמריע לאדם פשפורע אבל הוא כמו השונא שאוהב ורודף לאדם. (ה) וגם מי שנשמר ממנו ועומד כנגדו נעשה לו מכשול בדדף ומתנפל לו עד שאין להנצל ממנו ולזה ישעיה קראו מכשול.

(ו) היצה"ר אין נקל להסירו מהדדף פי פבד וקשה הוא כמו אבן. (ז) היצה"ר אי אפשר להפירו בכל עת פי לפעמים נראה לאדם פאלו מינעצו טוב ולכן צריף בחינה להפיר הצפון המסית בו וזהו שקראו יואל צפוני.

והנה עונש דור המבול פא בב' בחינות דהיינו שנפתחו ארובות השמים ונבקעו מעינות הארץ דיש ב' מיני יצר הרע יצרא דע"ז שהוא יצה"ר של השכל ויצרא דערייות שהוא יצר הרע דהגוף השכל הוא פח נפש חיים הפא מן השמים והגוף הוא חלק הארץ ודור המבול בשניהם חטאו כמו שאמרו רז"ל שחטאו בע"ז וכפרו בהקב"ה באמרם מה שדי פי נעבדנו ועוד חטאו שהשחיתו את דרפם בגזל ובעריות לכן נענשו מדה כנגד מדה שפא להם העונש מן השמים ומן הארץ אבן יצרא דערייות פוחת והולף פשאדם פא לידי זקנה ושבע התאוות אבל יצרא דע"ז מוסיף והולף דזקני ע"ה כל זמן שמזקיניו דעתו מתורפת ומטפשת עליהם וזהו פירוש מאמר דר' יוחנן הם חטאו ברבה פירוש שמוסיף

והולך חטאים שהיו פן מפני שיצור לב האדם רק רע כל היום שלא היה רק חטא בגוף
אלא בשכל ולכן נענשו שנבקעו מעינות תהום שג"כ ענין שלהם להיות רבה דהיינו
להיות מוסיף והולך: שם דף ק"ט ע"ב בסודם אל תבא נפשי אלו מרגלים בקהלם אל
תחד פבנדי זה עדת קרח: י"ל למה ייחס מרגלים לשמעון ולוי דוקא וגם למה קרי לזה
בסודם ולזה קרי בקהלם ויש לבאר דמתלוקת שפול מגמתו הוא להפר השלום והסדר
יפעל בב' אופנים או בהסתר ע"י עצת הקושרים או בגלוי ע"י הקהל בפומבי במרגלים
התנהגו בחטאים ע"י עצת רעה שהביאו להם הנשיאים שהוציאו דבה רעה על א"י אבל
בעדת קרח חטאו ע"י מרידה בפומבי ובהקהל כל עדת ישראל ובאופן הזה היו גם הב'
חטאים שעליהם ענשם יעקב שמעון ולוי שבחמור בשכם היו המלחמה בפומבי כמו
שאמר יעקב להבאישני ביושב הארץ בפנעני ובפרזי ביוסף חטאו ע"י התנפלות עצת
כדכתיב ויתנפלו אותו להמיתו וזהו פירוש בסודם אלו מרגלים שהיה בהתנפלות בקהלם
זהו עדת קרח שהיה בפומבי ונותן טעם פי באפם הרגו איש זה נגד מרידה בפומבי
וברצונם עקרו שור זה יוסף שנקרא בכור שורו הדר לו ועקרו אותו ע"י עצת רעה: שם
דף ק"י ע"א דרש רבא מאי דכתיב שמש ירח עמד זבולה לאור חצייה יהלכו מלמד שעלו
שמש וירח לזבול אמרו לפניו אם אתה עושה דין לכן עמרם נצא ואם לאו לא נצא עד
שירק בהם חצים אמרו להם לכבודי לא מחיתם לכבוד ב"ד מחיתם: והלא נראה תמוה
ששמש וירח הנבראים יבקשו להכריע לבוראם ויתרו בהתראה שאם לא יעשה רצונם
לא ישמשו עוד שמושם ומה גם שהקב"ה לא פעס עליהם על זה רק באשר שתלו תלונתם
בכבוד משה ולא בכבודו.

אכן ע"פ דברינו בספרי מנחת עני יפנרש שהרי קרח ועדתו נתנו טעם למחלקותם על
משה במה שאמרו כל העדה פולם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה' לומר
אחרי שה' בתוכם והוא מנהיגם לא צריף למיצוע להנהיגה אכן השקר נראה לכל ע"י
השמש והירח כי הלא ה' הוא אור העולם והוא הנותן אור לשמש והשמש נותן אור לירח
ויכמו שפחד בהם להיות אמצעים לאור הגשמי המאיר על ידו פן פחד ג"כ באמצעי
הרוחני להשפיע אור הקדושה שיוצא ממנו והוא משה ורק על זמן העתיד פשייתון
העולם עליו נאמר לא יהיה לה עוד השמש לאור יומם ולילה הירח לא יאיר לה והיה לה
ה' לאור עולם וזה מה שטענו השמש והירח אם אתה עושה דין לכן עמרם נצא ואם לאו
לא נצא ובזה לא מרדו בהקב"ה כי אמרו שאם אתה עושה דין לב"ע אז ראינו שצדק
קרח בטענתו בתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה' ועל פן גם לאורנו לא יצטרף העולם
פי הלא אתה אור העולם ולכן הקב"ה הקפיד רק במה שתלו הדבר במשה כי הלא גם
בו מרדו והיה להם לומר אם אתה עושה דין במורדים בך ולזה ירה בהם חצים: שם דף
קי"א ע"ב במתניתן ותרומות ירקבו מעשר שני וכתבי קדש יגנזו: י"ל למה בתרומה
ירקבו ובמע"ש יגנזו ולכאורה היה נ"ל דבתרומה שאינה בת פדייה לא שייף קדושתה
רק בפירות שהם בני הרקבה אבל מע"ש ששייף ג"כ במקוון פשפדאו חוץ לירושלים
ובזה לא שייף הרקבה ולכן קאמר דיגנזו וא"כ בפירות מע"ש באמת הדין דירקבו אכן
מהרמב"ם לא נראה פן דכתב בפירוש דמע"ש ומעות מ"ש וכתבי קדש יגנזו הרי דפרט
מ"ש וא"ע ראיתי שהתוי"ט ג"כ הקשה זה ומירץ דבמ"ש לא ירקבו דלמא אתי למיכל
מניה אבל בתרומה לא שייף זה דכהנים זריזים הם אכן גם זה דוחק דכבר הוכחתי במ"א

דטעם דכהנים זריזים לא שייך רק לענין עבודתו והגע עצמה וכי לא גזרינו הגזירות דדלקא אתי למיכל גם גבי כהנים עיני ביומא (דף י"ד ע"א) ובפסחים (דף י"א ע"א) ועוד דאפתי נחוש שמא יאכל אותה ישראל ומאן לימא לן דביד פהו פרקב הא בעלי פבר הומתו בתוך אנשי עיה"נ ולכן אפתי אין אצלי לדעת הרמב"ם טעם מבואר להחילוק שביין תרומה למ"ש ואפשר לומר פינן דע"כ גבי מעות מ"ש הנצרך לומר יגזו לא מתקנינו בדין מ"ש ואמרנו בכ"מ דמ"ש יגזו: שם בגמרא ת"ר יצאו הן ולא שלוחן: ק"ק ל"ל קרא תיפוק ליה דלא הני שלוחם כלל דאין שליח לד"ע כדאמרנו בקידושין (דף מ"ב ע"ב).

וי"ל לפמש"כ התוס' שם דהיכי דהשליח שוגג חייב המשלח קמ"ל דהכא אפילו בכה"ג לא מהני שליחות. אכן אפתי ק"ק לפי מה שהוכיח הש"ך בח"מ (סי' שמ"ח) דעת הראשונים דכשהשליח שוגג שניהם פטורים דא"כ דגם בכה"ג אין שלד"ע מהיכי תיתי דשליח מהני דא"ל דה"א דאיירי כשהשליח מזיד וה"א דמהני לעצמו דאם הוא בכה"ג שיש לו כל דיני המדיח יקשה באמת למה לא יהני בעד עצמו הא התורה לא מעטו רק מדין שליחות ולזה ל"צ קרא דאין שלד"ע וי"ל דלעולם איירי בשגם השליח הנה לו דין מדיחין רק שלא אמר בשם עצמו אלא שפלוני אמר לי לומר לכם גלכה ונעבדה ובזה מיעט קרא דלא מהני שליח ולא דלא מהני מטעם שליחות אלא דלא מהני מפח עצמו פינן דאמר בלשון שליחות: שם לאמר שצריכים עדים והתראה: פירוש בין המדיחים בין הנדחים צריכים עדים והתראה אף דקרא במדיחין פתיב מכ"מ אמרינו דנדחין כמדיחין כמו דאמרנו גם לעיל לענין אנשי עיה"נ אין להם חלע"ה דיליף ג"כ מקרא דכתיב גבי מדיחין ואעפ"כ ילפינו גם נדחין מניה וראיתי בלח"מ (פ"ד מה' עכו"ם) שכתב דעת רש"י דנדחין לא בעי התראה ובמכ"ה אולי נעלמו ממנו דברי רש"י לקמן בד"ה היכי עבדינו דכתב היכי נעשין רובא נדחין הואיל דצריכין עדים והתראה לכל אחד ואחד עכ"ל.

והנה הרמב"ם שם פתב והיאך דין עיה"נ ב"ד הגדול שואלין ודורשין וחוקרין עד שיגיעו בבירור שהודחה כל העיר או רובה וחוזה לעכו"ם אח"כ שולחין להם ב' ת"ח להזהירם ולהחזירם אם חזרו ועשו תשובה מוטב ואם לאו מרבין להם ב"ד ודנין אותן כל מי שבא עליו ב' עדים שעבד עכו"ם אחר שהתרו בו מפרישין אותו נמצאו העובדין מיעוטא סוקלין אותן נמצאו רוב עושין אותה עיה"נ והראב"ד השיג עליו וז"ל טוב הדבר שתועיל להם התשובה אבל לא מצאתי תשובה מועלת אחר התראה ומעשה עכ"ל ומזה נראה דגירסת הראב"ד בדברי הרמב"ם הנה דקודם ששולחין להם ב' ת"ח ג"כ מתרין בהן ולכן השיג שפיר מה תועיל התשובה אחר התראה וע"כ כתב הלח"מ דלפי גירסת ספרינו דאין פאן רק התראה של ת"ח אין מקום להשגת הראב"ד ואכן אפתי קשה לגירסת הספרים ישנים שהנה להראב"ד ובודאי שהיא עיקר בדברי הרמב"ם אלא שהגיהו מפח השגת הראב"ד אבל נראה דגם לפי גירסת הראב"ד דעת הרמב"ם א"ש דלכאורה קשה ל"ל קרא דלאמר דצריכין עדים והתראה לכל אחד ואחד פשיטא מי יגרעו אנשי עיה"נ משאר חייבי מיתות ב"ד דצריכים עדים והתראה והן אמת דלעיל (דף מ"א ע"א) הקשו התוס' מנ"ל התראה באנשי עיה"נ דמפוליהו חייבי מיתות לא נפקא דקילי שפן ממונם

פלט והניחו בתמימה ולפ"ז י"ל דלהכי מצרכינו באמת ה"א קרא להתראה ומה"א נפקא התראה לעיה"נ.

אכן באמת זה אינו מספיק דאפתי למה מצריה קרא דבעינו עדים דמהיכי תימי שמייתו אותו בלא עדים ומשמע דעיקר קרא דלאמר אעדים קאי שייאמרו העדים כה אמרו גלף ונעבדה ובלא"ה כבר פתבתי לעיל מה שנלפע"ד בישוב קושית התוס' דשפיר ילפינו התראה לעיה"נ משאר ח"מ ב"ד וא"כ אפילו להתראה ל"צ קרא.

והנלפענ"ד דכבר פתב הרמב"ם שם לפני דין ה"ל דאם עושין בהם דין עיה"נ אזי מתרין בהן וסוקלין אותן פיהדים וא"כ ה"א דאם התרו בהם סקילה פיהדים וראו בהם עדים ואח"כ נמצאו שיהיו רוב העיר עושין בהם דין עיה"נ לזה פתב קרא דלאמר דלעשות בהן דין עיה"נ צריה עדים והתראה וזה שפתב הרמב"ם דלאחר שהתרו בהם ושמעו הב"ד שרוב העיר עבדו ע"ז אזי שולחין להם ב' ת"ח לעשות בהם דין עיה"נ אם חזרו בהם מוטב פירוש שאין עושין בהם דין עיה"נ להרוג טף ונשים וכל שללם אבל נדאי הם חייבים מדין יחידים אם באו עדים שהתרו בהם בתחלה ועבדו ע"ז אלא שבהלכה זו לא איירי הרמב"ם רק מדין עיה"נ כמו שמתחיל בלשונו הטעור והאיה דין עיה"נ ועל זה כ' דאם לא חזרו בהם מפרישין אותן אם לא מצאו רק המיעוט סוקלין אותן ואם היו רוב עושין בהם דין עיה"נ ומינשב בזה השגת הרמב"ם וגם א"ש למה צריה קרא לעדים והתראה דהיינו גם לאחר שהתרו והעידו עליהם דין יחידים צריכין ג"כ עוד עדים והתראה לעשות עיה"נ: שם מאי לאו אע"ג דמדיחין מאותה עיר כו' ש"מ חולקין עיר אחת לב' שבטים: הרמב"ם פסק דעיר מקלט אינה נעשית עיה"נ והרמב"ם דהשיג עליו פיון שנתחלקו לשבטים שפיר קרינו בהו שפיריה והכס"מ יישב דעת הרמב"ם דאף דמתחלה היו של שבטים מ"מ פיון שנתנום לעיר מקלט לא מיקרי תו שפיריה.

ונלפענ"ד להביא ראיה לדעת הרמב"ם מסוגיא זו דהרי"ף נסתפק בהא דאמרינו לקמן דלמקווי כבני מתא צריה שיהיה בעיר י"ב חודש אבל להיות מיתבי מתא סגי בל' יום ולכן חמרת וגמלת שלנו בעיר ל' יום מקרי מיושב עירם ומשלימין לרוב אי חמרת וגמלת יכולין להיות ג"כ מדיחין אי בעינו שיהיו המדיחים בני מתא דוקא והא ליכא או יושבי העיר והא איכא ופשיט מסוגיא דלפנינו דמאי פריה ש"מ חולקין עיר אחת לב' שבטים דלמא אתי ומאותו שבט למעט חמרת וגמלת שלנו בעיר ל' יום דיושב עירם מקרי אע"כ דהם לא נעשו מדיחין עד שיהיו בעיר י"ב חודש וסיים על זה וזה ראיה ברורה וצריה לפרש דבריו דאפתי למה לא קאמר בחמרת וגמלת שיהיו בעיר י"ב חודש אלא דזה לא שכיח שילינו שם כ"כ אם לא שדרים שם וזה אי אפשר אי אין חולקין עיר לב' שבטים.

אכן אפתי קשה הא משפחת ברוצח שהדיח בעיר מקלטו אם אינו מאותו שבט שהעיר בתחומו והוא צריה להיות שם יותר משנה אע"כ מוכח כדעת הרמב"ם דעיר מקלט אינו נעשה עיה"נ אלא דאפתי ק"ק פיון דהרמב"ם לא פתב רק ערי מקלט אינו נעשין עיה"נ פ"י משום דנתנו לעיר מקלט לא קרינו בהו שפיריה דהא מה"ט אמרינו ספ"ב דמכות דאין מעלין ש"כ דירה בערי מקלט דלכם פתיב אבל במ"ב ערי לויים אף שקולטין ג"כ כדאמרינו שם מכ"מ ערי לויים הם ומה"ט מעלין ש"כ ללויים ולכן ערי לויים שפיר נעשין

עיה"נ וא"כ אפתי מאי פריף הש"ס ש"מ חולקין עיר אחת לב' שבטים הא אפתי משפחת ברוצח שגלה לעיר לויים ולקמן (דף קי"ב ע"א) פתבתי תירוץ לזה: שם לא דנפלה ליה בירושה א"נ דיהבה ניהליה במתנה: הא דלא קאמר ג"כ שקנה בית ואחונה שם י"ל פיון דמכר חוזר ביובל לא מיקחשב ע"י קנין אחונה שם פבגי העיר פיון שלא יתקיים לו רק עד היובל ואף דבב"ב (פ"ק) אמרינו דקנה בה בית דירה הוא פאנשי העיר מיד י"ל דהיינו בח"ל א"נ בזה"ז שאין יובל נוהג אבל ירושה אינה חוזרת ביובל פדאמרינו בבכורות (דף נ"ב ע"ב) ואף דקיי"ל פרבנו דר"מ שם דס"ל דמתנה פמכר וג"כ חוזרת מכ"מ נקט דיהבה נהליה במתנה פיון דעכ"פ לר"מ משפחת גם בכה"ג אבל מכ"מ פיון דירושה הוא עיקר טפי דשיף גם לרבנו נקיט ליה ברישא ובהכי א"ש ג"כ למה דלא מתרץ אקנשיא דבסמוך מקרא דערים ט' מאת ב' השבטים האלה ג"כ דיהבוי להם במתנה א"נ שמכרוהו להם דכיון דמכר ומתנה חוזרים ביובל לא היו יכולים ליתן אותה ללויים פיון שחוזרת ביובל: שם ברש"י ד"ה יצאו אנשים.

שאין להם חלע"ה: מלשון זה משמע דלשון יצאו מקרבה קדריש לאין להם חלק לע"ה אכן הפרטנורא פ"י דמלשון בליעל יליף בגימטריא שאינם עולים בתחית המתים והא דרש"י לא רצה לפרש פן י"ל משום דלקמן בפרייטא דריש הך בליעל לדרשא אחריתי: שם בד"ה וידחו את יושבי עירם.

דכתיב מקרבה מקרב אותו שבט עצמו: הא דנקט רש"י שבט דוקא משום דלאותה עיר ל"צ דהיא מוידחו את יושבי עירם נפקא פדאמרינו בפרייטא לקמן ואף דהך מקרבה מצריף להא דדרשינו בפרייטא ולא מן הספר נ"ל דבפרייטא לקמן יש ט"ס וצ"ל בקרבה ולא על הספר ואתי פן מנעשתה התועבה הזאת בקרבה אכן ז"א דגם לעיל (דף ט"ז ע"ב) הביא בש"ס הך דרשה דמקרבה ולא מן הספר ב' פעמים ודחוק הוא להגיה בכל המקומות ולכן נ"ל פיון דבמתניתין לא הביא הך דינא דמן הספר ובפרייטא לא הביא הך דרשא דבעינו מאותו שבט רק שיהיה מאותה עיר דבהכי פליגי מתניתין ובפרייטא דמתניתין סברה דמקרבה אתיא לאותו שבט ובפרייטא סברה דאתיא ללא מן הספר ואף דבמתניתין לעיל (דף ב' ע"א) קאמר דאין עושין עיה"נ על הספר אי טעמא פדקאמר בש"ס שם (דף ט"ז) מקרבה ולא מן הספר סברה מתניתין שם בפרייטא דהכא ופליגא אמתניתין דהכא.

אכן י"ל ג"כ דלא פליגא אלא דטעמא דמתניתין שם פדמפרש שם אליבא דר"ש פדי שלא ישמעו עכו"ם ויחריבו את א"י ואף דבש"ס נקט הך טעמא דמקרבה משום דבכ"מ הדרשה הפשוטה נקט אף דלפעמים לא הוי העיקר טעמא פן כמש"כ התוס' במ"ק (דף ז' ע"א) ובהכי א"ש הא דקאמר שם ותיפוק ליה מקרבה ולא מן הספר ותיגרץ הדיא ר"ש היא דדריש טעמא דקרא.

ולכאורה אפתי לא מתורץ בזה ותיפוק ליה מקרבה דהא מזה נמי אתיא ול"ל טעמא דנפשיה פיון דכתיב קרא גם יקשה פיון דאתיא מטעמא דמקרא דמקרבה ל"ל ולפ"ז א"ש דלר"ש דדריש טעמא דקרא באמת אתיא מקרבה למאותו שבט ובזה מתורץ ג"כ הא דהביא הרמב"ם פ"ד מה' עכו"ם טעמא דלא על הספר משום שמה ישמעו עכו"ם ויחריבו והקשה הכס"מ עליו הרי זה טעמא דר"ש ולמה לא הביא טעמא דפרייטא דמקרבה ולא מן הספר ולפ"ז א"ש דהרמב"ם פסק הך ולא מן השבט שם פסתם מתניתין

דְּהֵכָא וּפְסָק ג"כ וְלֹא מִן הַסְפָּר כְּסָתָם מִתְּנִיתָן דְּלַעֲלִי וּבְרִייתָא דְּהֵכָא וְלָכוּ ע"כ הַנְּצָרָה לְפָסוּק כְּטַעַם דר"ש שְׁמָא יַחְרִיבוּ אֶת א"י: שָׁם בַּד"ה עַד שְׂיֻדַּח רְנָבָה.

קָרִי בִּיהַ מְרוּבָה: הֵךְ דְּרִשָּׁה לֹא שְׂיִיךְ רַק לְמ"ד בִּירוּשְׁלַמִי דְּגוֹרְעִין וּמוֹסִיפִין בְּאַמְצַע תִּיבָה וְאַפְתִּי יִקְשָׁה לְאִידָהּ מ"ד שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסֵף לְעִיל (דָּף ד' ע"ב) וּמִזֶּה מוּכָח לְכַאוּרָה כִּפְלִי קָמָא דְּמִיּוֹשְׁבֵי הָעִיר קְדָרִישׁ: שָׁם בַּד"ה הֵיךְ רְחוּבָה חוּצָה לָהּ.

שְׂצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לָהּ רְחוּבָה בְּתוֹכָהּ: זֶה אֲתִיבָא מֵאֵל תּוֹךְ רְחוּבָה וּלְהַרְמֵב"ם יֵשׁ פִּי אַחַר בְּהֵךְ דְּכוּנְסִין אוֹתָהּ לְתוֹכָהּ שְׂפַתַּב דְּבוּנִין חוּמָה סְבִיבָה עַד שֶׁהִיא בְּתוֹכָהּ: שָׁם ד"ה לֹא. ע"י בַּת יוֹרְשָׁת נַחְלָה: אַף דְּבַת יוֹרְשָׁת נַחְלָה לֹא הוֹתָרָה לְהַנְשֵׂא אֶלָּא לָכוּן שְׂבֵט אֲבִיָּה ע"פ מִצְוֹת הַפְּתוּב הָרִי מִצְוָה זֹאת לֹא הֵיטָה רַק לְאוֹתוֹ דוֹר כְּדָאֲמַרְיָן סוּף תַּעֲנִית וְאַפִּילוּ בְּדוֹר הַהוּא מִשְׁפַּחַת כְּגוֹן שְׂבָשְׂעָה שְׂנֵשְׂעָה לֹא הֵיטָה עַדִּין בַּת יוֹרְשָׁת שֶׁהִיא לְאַבִּיָּה בְּנִים וּמְתוּ בְּלִי זָרַע: שָׁם דָּף קי"ב ע"א בְּגַמְרָא קִישִׁיא: הַבָּאָר שְׂבַע הַקִּשְׁיָה מִזֶּה עַל הַרְשָׁב"ם בַּב"ב (דָּף נ"ב) שְׂפַתַּב דְּדוֹקָא כְּשִׂמְקָשָׁה מִמִּתְּנִיתָן וּבְרִייתָא שְׂיִיךְ תִּיּוּבְתָא אֲבָל כְּשִׂמְקָשָׁה מֵאֲמוֹרָא קִישִׁיא וְלֹא תִּירָץ כְּלוּם וְאַנִּי תָמָה עָלָיו שְׂמַעוּלָם לֹא עָלָה זֶה עַל דַּעַת הַרְשָׁב"ם כְּנִרְאָה לְמַעֲיָין שָׁם דְּהַרְשָׁב"ם לֹא בָּא רַק לְהַשִּׁיג עַל ר"ח שְׂפָסֶק כְּשִׂמְוֹאֵל מִשׁוּם דְּלֹא סָלִיק רַק בְּקוֹשְׂיָא וְלֹא בְּתִיּוּבְתָא וְעַל זֶה כְּתִב דְּחִילּוּק זֶה בֵּין קוֹשְׂיָא בֵּין תִּיּוּבְתָא לֹא שְׂיִיךְ רַק כְּשִׂמְקָשָׁה מִמִּשְׁנָה וּבְרִייתָא דְּבִזְזָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ אִי לֹא קִישִׁיא רַק בְּלִשׁוֹן קוֹשְׂיָא שְׂאִין הַקּוֹשְׂיָא חֲמוּרָה כ"כ אֲבָל כְּשִׂמְקָשָׁה מִמִּשְׁנָה רַק מֵאֲמוֹרָא כְּמוֹ הַתָּם שְׂמַקְשָׁה מְרָבָא אֲשִׁמְוֹאֵל לֹא שְׂיִיךְ לוֹמַר תִּיּוּבְתָא כִּי אִין אֲמוֹרָא אֶחָד אֵיתִיתָב מִחֲבָרִי אֲבָל מ"מ קוֹשְׂיָא אֵיכָּא דַּע"כ מוּכָח דְּלֹא ס"ל כְּנֻתִי וְכִיּוֹן דְּהַקּוֹשְׂיָא הִיא קוֹשְׂיָא חֲמוּרָה דְּמוּכָח דְּרָבָא דְּבַתְרָא הוּא פְּלִיג אֲשִׁמְוֹאֵל לָכוּן פְּסֶק הַרְשָׁב"ם שָׁם דְּלֹא כְּשִׂמְוֹאֵל אֲבָל זֶה וְדַאי גַם רְשָׁב"ם מוֹדָה דְּמַצִּינוּ קוֹשְׂיָא הִיא דְּמַקְשָׁה מִבְּרִייתָא ג"כ כְּדְמוּכָח לְעִיל (דָּף ע"ב ע"א) דְּמַסִּיק רַב בְּקוֹשְׂיָא אֲקוֹשְׂיָא דְּמַקְשָׁה מִמִּתְּנִיתָן וְכִמוֹ שְׂפִירֵשׁ רִש"י שָׁם כִּיּוֹן שְׂאִין הַקּוֹשְׂיָא חֲמוּרָה כ"כ וְכוּן מַסִּיק ר"פ בְּקוֹשְׂיָא בְּפִסְחִים (דָּף י"ח ע"ב) אַף דְּמַקְשָׁה מִבְּרִייתָא עָלֶיהָ וְכוּן בְּכַמָּה מְקוּמוֹת בִּיש"ס וְכִיּוֹן דְּהֵכָא הַקּוֹשְׂיָא דְּמַקְשָׁה מִקְרָא דְּעָרִים ט' ג"כ אֵינָה קִשָּׁה כ"כ כְּמַש"כ הַר"ן שְׂפִיר קִישִׁיא קוֹשְׂיָא: שָׁם אֵיבְעִיא לְהוּ הוֹדְחוּ מֵאֲלִיָּהוּ מְהוּ: הַרְמֵב"ם פְּסֶק דְּהוֹדְחוּ מֵאֲלִיָּהוּ דְּנִין אוֹתָם כִּיחִידִים וְכִבְרַ הָעִירוּ כָּל נוֹשְׂאֵי כְּלָיו לְמָה פְּסֶק כֵּן וּמָה שְׂכַתְבוּ דְּפָסֶק לְקוֹלָא לֹא יִדְעָתִי מָה קוֹלָא שְׂיִיךְ בְּזֶה דְּמִטְעַם סָפֶק הֵיךְ לָנוּ לְהוֹרְגָם בְּסִינְיָ שְׂמָא עִיה"נ הִיא וּלְהַצִּיל טְפָם וּנְשִׂיָהֶם וּמְמוֹנָם שְׂמָא יַחִידִים הֵם אֲבָל לֹא לְדוּנָם בְּסִקִּילָה חֲמוּרָה מְסָפֶק.

וְהַנְּלַע"ד דְּלַכְאוּרָה יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּלִשׁוֹן הַאֵיבְעִי דְּכִיּוֹן דְּאָמַר וַיִּדְחֵהוּ לִיכָּא לְפְרוּשֵׁי הָכִי אֲבָל נ"ל כִּיּוֹן דְּלַעֲלִי (דָּף מ"ה ע"ב) שְׂקִיל וְטָרִי בִּיש"ס אֵי בְּעִינָן קָרָא כְּדַכְתִּיב אוּ לֹא פִי הִיא דִּי"ל דְּכוּנּוֹת הַקְרָא הוּא אִם תִּהְיֶה הַדְבָר כָּף וְכָף תַּעֲשֶׂה כֵּן וְאִי לֹא אֲבָל מ"מ בְּעִינָן הַדִּין לֹא יִשְׁתַּנָּה וּא"כ ה"נ י"ל כֵּן דְּקָרָא קִישִׁיא אִם יִצְאוּ בְּנֵי בְּלִיעַל שְׂמַדִּיחִין אוֹתָן אִזּוּ יִהְיוּ מֵאוֹתָהּ הָעִיר וּמֵאוֹתוֹ שְׂבֵט וּשְׂאָר הַדִּינִים שְׂצָנָה הַפְּתוּב בְּהֵם אֲבָל מ"מ אֵי גַם הוֹדְחוּ מֵאֲלִיָּהוּ דְּלֹא אֵינִי קָרָא מִזֶּה ג"כ נַעֲשׂוּ עִיה"נ אוּ דְלָמָּא בְּעִינָן קָרָא כְּדַכְתִּיב דְּוֹקָא וַיִּדְחֵהוּ בְּעִינָן וּא"כ כִּיּוֹן דְּהַרְמֵב"ם פ' כִּמ"ד דְּבְעִינָן קָרָא כְּדַכְתִּיב כְּדְמוּכָח מְהָא דְּפָסֶק

דבעינו רחוב ושאין לו בנהן אין לו טהרה עולמית לכן פסק ג"כ הכא דהודחו מאליהן אין להם דין עיה"נ: שם נמצא אתה מענה את דינו של אלו: א"ל דאכתי ליעינינו בדין דכל אחד לחוד עד שיראו אם יתחייב ואכתי לא לגמור דינם עד שיראו אם הם רוב ואז ליגמרו דינם ביחד ביום אחד די"ל דארף דעינינו כל הצורך מכ"מ מיננשי טעמייהו לאחר זמן פדאמרינו לעיל (דף ל"ה ע"א): שם אלא מרבין להם בתי דינים ומעינינו בדיניהם הרמב"ם פסק פתירין זה וכבר הקשה הרמ"ה הביאו הכס"מ למה דפסק כר"ל ולא כר"י ומתירין שם דהרמב"ם לא גרס ר"י בכולהו שמעתין.

אכן לפענ"ד י"ל דגרסי שפיר ואעפ"כ פסקו א"ש דלכאורה י"ל מ"ש דמקשה אר"ל ממיקרא דר"ח בר"י אמר ר' אושעז' ליקשיה ממשינה שלמה ריש מסכתין דקתני דאין עושין עיה"נ אלא ע"פ ב"ד של ע"א ועוד מהו לשון אלא דקאמר אלא מרבין להם כו' לא הל"ל אלא הכי קאמר מרבין להם ב"ד.

ולכן נלפע"ד דלא אר"ל בלבד קא מקשה אלא גם אר"י דכיון דס"ל דדנין וסוקלין עד רוב א"כ לעולם לא משפחת עיה"נ אפילו כשעבדו כל בני העיר עפוי"ם אלא בתצי יושביה ואם יש בה אפילו רק צדיק אחד שלא הודח לה נעשה דין עיה"נ רק במיעוט יושביה אבל עכ"פ לא בכל העיר ולא ברוב א"כ קשה ממה דקאמר ר"ח בר"י א"ר אושעז' דאי אתה מוציא כל העיר כולה לשעריה הא לעולם לא משפחת עיר כולה ואפילו רובה שיעשו עיה"נ וא"כ קשה לר"י מהא דר' אושעז' וגם לר"ל ולכן קאמר סתם גמרא אלא פירוש דאין עושין לה כרב יהודה ולא כר"י ולא כר"ל אלא הכי עושין מושיבין ב"ד ומעינינו בדיניהם וא"כ פסק הרמב"ם שפיר כסתם גמרא: שם אם נשתהו שם ל' יום הן בסניף וממונם אבד: מדאמרינו דאפילו לחוב משלימין לרוב אם נשתהו שם ל' יום כש"כ דמשלימין לזכות ולכן לא הוצרכה הברייתא לנקוט דין זכות דמתניתין דחמרת וגמלת מצילין והא דנקטה הברייתא הדין לחוב ולא לזכות י"ל דאתי לאשמעינן דבלא נשתהו שם ל' יום ממונם פלט ולא אמרינו דהוי פנכסי צדיקים שבתוכה ולכן הרמב"ם נקט כולה פלשון הברייתא דבו נכלל גם דין המתניתין ומפרש יותר ולכן א"ש מה שהקשה הכס"מ עליו ע"ש: שם הא למהוי מבני מתא: עיין בר"ן ונ"ל דארף דבעינו מדיחין משבט הנדחין לא בעינו רק משבט רוב הנדחין ואף אי משלימים הנדחין למיהוי רוב משבט אחר מכ"מ נעשו עיה"נ דאל"כ אכתי יקשה קושית הר"ן מאי פריה מאותו שבט היכי משפחת לה הא משפחת בחמרת וגמלת שנשתהו שם ל' יום משלימין הרוב דמקרי מיושבי העיר והם אינם מאותו שבט אלא ודאי לא בעינו המדיחין רק משבט רוב הנדחין ויש לעיין אם רוב נשים מעיר אחת הודחו אם עושין העיר לעיה"נ ולכאורה יש להוכיח דלא דא"כ משפחת מאותה העיר שלא מאותו שבט כגון שהדיחו נשים שרובם אינם משבט המדיחים.

אכן י"ל דנשים נחשבים לשבט בעליהן א"נ י"ל דעדיפא מניה משני בש"ס דנפלי ליה בירושה וגם הר"ן לא קאמר אלא משום דחמרת וגמלת אוקימתא פשוטה הוי דאיירי ביה מתניתין ובזה י"ל גם כן מה שהקשינו לעיל דלוקמא בערי לויים: שם אמר ר"ש מפני מה אמרה תורה: רש"י פתב דר"ש לטעמיה דדריש טעמא דקרא ועי' בתוי"ט שהעיר מה שנייה בזה ר"ש לטעמיה פיון דליכא נפקותא לדינא לכ"ע דרשינו טעמא דקרא

ולענ"ד דשפיר איפא נפקותא דכיון דמאת פל אשר בה מרבינו אפילו נכסי צדיקים שבתוכה א"כ לכאורה צריך טעם למה נכסי חמרת וגמלת שבתוכה פולטין פדאמרינו לעיל אכן לפי טעם דר"ש א"ש דלא קנסה התורה אלא הדרים בתוכה וכשלא נשתהו ל' יום לא מיקרו דרים בתוכה כיון שאינו מיושבי העיר אכן גם לדין דלא דרשינו טעמא דקרא א"ש הא דלא מרבינו נכסי אנשי עיר אחרת שבתוכה מכל אשר בה דממעטנו משללה ולא שלל עיר אחרת וכמו שכתב הרמב"ם מסוגיא דלקמן ופירש דשללה של העיר לא שייך אלא במה שהוא של יושבי העיר דהא אין להעיר שלל אלא ליושביה ובהכי א"ש מה שכתב הרמב"ם דלכך נכסי צדיקים שבתוכה יאבדו כיון שישבו שם דהיינו כיון שישבו שם הוי בכלל שללה ומרבינו שפיר מכל אשר בה והכס"מ הבין דהרמב"ם נקט טעמא דר"ש וילכך הקשה בתוס' חדשים עליו למה דנקיט כר"ש הא לא פסיק פנותיה ולפענ"ד לא כר"ש כתב אלא ליתן טעם למה דמאבדין נכסי צדיקים יותר מנכסי אנשי מדינה אחרת שבתוכה דממעטנו משללה ולא שלל עיר אחרת ואף דשללה צריך לולא שלל שמים י"ל דב' שללה פתיב ואת כל שללה תקפון ואת כל שללה פליל: שם פגון דקביל עליה אחריות: א"ל הא בפסחים (דף ה' ע"ב) אמרינו דחמץ של נכרי שקבל ישראל עליו אחריות מקרי שלו ותייב לבערו אפילו אי לא הוי פתיב לא ימצא למ"ד דבר הגורם לממון כממון דמי דפסקינו פנותיה די"ל דרב חסדא ס"ל פאיפא דאמרי שם דס"ל דאי לא קרא דלא ימצא לא מייחשב פשלו כיון דהדר בעינא לבעלים אפילו למ"ד דבר הגורם לממון כממון דמי ולכן הכא דליכא קרא לא מייחשב פשלו: שם אמר ר"ח בהמה חציה של עיה"נ: לכאורה קשה לפי מה דמסקינו ביצה (דף ל"ח ע"א) דבדאורייתא אין ברירה א"כ מ"ט דעיסה מותרת אף דכמאן דפליגא דמאי דהא לא אמרינו דהוה ברירה למפרע דהוה פלגא לאו של עיה"נ הוי כיון דאיסורא דאורייתא הוא.

גם קשה לפי מה דאמרינו שם (דף נ"ז ע"ב) דבהמה של ב' שותפים שאני מחבית של ב"ש משום דבהמה ינקי מהדדי א"כ ל"ל הכא טעמא גבי בהמה משום דכמאן דלא פליגא דמאי וכמו שפירש רש"י דבשחיטת סימן דעיה"נ נעשית מטה תיפוק ליה דאי אפשר להפריש חלק דעיה"נ משום דיינקי מהדדי גם ככר הקשה הר"ן לפי פירש"י דאי פשיטא ליה דשחיטת בהמת עיה"נ חשיבה כמטה מאלי' א"כ מאי קמבעי' ליה תו לקמן בהמת עיה"נ ששחיטה מי מהני לה שחיטה לטהרה מידי גבילה ונ"ל כיון דזה ודאי דאיסור עיה"נ חל על כל אשר בה להיות אסור בהנאה ע"י גמר דין של הב"ד וכמו דאמרינו ספ"ק דערכין לענין שוה"נ זו מיתתה אוסרתה וזו גמר דינה אוסרתה ולכן גבי עישה דאפשר למפלגה אמרינו דהב"ד לא גמרו דין רק על החצי של עיה"נ לאחר שתחלק העישה ותברר חלקה ולא שייך בזה ברירה דמקודם שנחלקה אין כאן איסור פלל ולכן אי הוי שייך גם בבהמה לומר כן דהב"ד לא גמרו דין רק על החצי של עיה"נ גם בבהמה היתה מותרת חצי האחרת שאינה של עיה"נ אבל כיון דבהמה משעת שחיטה נעשה בה דין עיה"נ דהא זה פשיטא ליה להש"ס דלפי חרב מקנינים בשחיטה א"כ משעה שמתחיל לשחוט ושחט סימן של עיה"נ הרי כבר קנים בה דין עיה"נ ולא שייך בזה לומר עוד דהב"ד לא גמרו דין רק על חצי האחרת כיון דכבר עשה בה דינא דלפי חרב ומאז נאסרת בהנאה ויינק חצי האחרת ממנה בעודה בחייה ונעשית גם היא אסורה בהנאה אף אי שחיטת סימן דעיה"נ מקרי שחיטה ליתיה מידי גבילה ולכן לא מוכח עדיין מזה מאי

דקמבע' ליה לקמן אי מקרי שחיטה לטהרה מידי גבילה או לא ועיין ביצה (דף כ"ב ע"א) במאי דקאמר ר"ח שם.

שוב זמן רב אחר שכתבתי זה מצאתי בשו"ת שאגת ארנה (סי' פ"ט) שהקשה על הרמב"ם פ"ג דפסק דבדאורייתא אין בריה האיד פסק דעיסה מותרת והניח בקושיא ולפי מה שכתבתי אתי שפיר: שם מהו שתהני בה שחיטה לטהרה מידי גבילה: לא ראיתי להרמב"ם ז"ל שהביא דין זה ולא ידעתי למה השמיטו דכיון דספק דאורייתא הוא ה"ל לפסוק להחמיר דנעשית גבילה גם ק"ל אמה שכ' רש"י בזבחים ס"פ חטאת העוף דלא מצאנו שחיטה בבהמה טהורה דלא תהני לטהר מידי גבילה והרי הכא מבע' ליה בשחיטת בהמה טהורה דעיה"נ וספיקא לחומרא.

גם ק"ל אמה שכתבו התוספות בחולין (דף ק"מ ע"א) וז"ל וצ"ע בבהמת עיה"נ אם עבר והקריבה כו' ע"ש ובמה שכתב המהרש"א ואיד' ס"ד דכשרה למזבח פ"ג דהכא מספקא ליה ולא איפשטש אי בהמת עיה"נ שגשחטה לא הוי גבילה וצ"ע.

אכן זה לתרץ דמה דמסופק הכא היינו בבהמה שהיא חולין אבל ספק התוס' הוא אם עבר והקדישה אחר שפבר נעשית בהמת עיה"נ אי מקרי גם בזה שלל שמים להיות הקרבן פשר: שם בעי ר"י שיער נשים צדקניות מהו: גם בזה ק"ל על הרמב"ם שכ' וז"ל שיער הראש בין של אנשים בין של נשים מותרת בהנאה אבל של פניאה נכרית ה"ה מכלל שללה ואסורה עכ"ל ומ"ט לא חילק וכו' דפניאה נכרית של נשים צדקניות המחוברת לגופן מותרת דגופן דמאי ואי נימא דשל רשעיות אסורה כה"ג דגופן דמאי פ"ג דגופן אסורות כש"כ דה"ל לחלק בין צדקניות לרשעיות: שם ברש"י ד"ה למהוי ככני מתא.

פ"ג ששה ל' יום נקרא מאנשי העיר: מאנשי נשי העיר נ"ל שט"ס הוא וצ"ל מי ושבי העיר דהא אמרינן פ"ה יתנה בעיר ויתנה פאנשי העיר י"ב חודש וגם בברייתא הנודר הנאה גרסינן בב"ב (דף ח' ע"א) הנודר הנאה מאנשי העיר אם יש אדם שגשחה שם י"ב חודש וכו' אלמא דאנשי העיר שוין לבני העיר ולא ליושבי העיר: שם ד"ה אמר רב חסדא ובנקבצין.

דוקא מפקדים ביד אחרים: ונ"ל שהוצרך לזה פ"ג דבבב"ל נכסי רשעים דקתני בברייתא לכאורה הוי ג"כ ירושות שלא נכנסו מעולם לתוכה אבל פקדונות של אנשי עיה"נ לא שייך אלא במה שהיה כבר בידם והפקידום ביד אחרים דכן הוא לשון פקדון וא"כ מאי קא מקשה לקמן ואי אין נקבצין לתוכה הא אמרה חדא זימנא דלמא אשמועינן דאפילו פקדונות שהיו כבר בתוך העיר מותרין מה דלא אשמועינן בברייתא ולכן פ"ג רש"י דודאי גם בכלל נכסי רשעים דברייתא לא הוי רק מה שפבר הנה בתוכה דאי לא"ה לא קרינן ביה שללה: שם ד"ה כגופן דמאי.

וכשם שאין שורפין מלבושין שעליהם: מזה נראה דפשיטא ליה לרש"י דמלבושין צדיקים שעליהן אינן אוכדין וכדמוכח מהש"ס דכאן ולפי"ז צ"ל דמה דכתב ספ"ק דערבין דצדיקים שבתוכה יוצאין ממנה ערומים וכן כ' ג"כ בכריתות (דף כ"ד ע"א) דלאו דוקא קאמר ערומים ממש בלא מלבושין שעליהן אלא משאר נכסים יוצאים

ערומים: שם ע"ב בגמרא קדשי בְּדָק הַבַּיִת יִפְדּוּ: לפי פירושו הרמב"ם שאחר שגפדו שורפין אותן צ"ל דמתקנת ב"ד הוא שיפדו אותן ממעות צבור דאל"כ מי ירצה נפדות אותן פינן דהולכים לאבוד וצריכים שרִיפָה: שם ר"ל אָמַר מָמוֹן בְּעֵלִים הוּא: לכאורה איפא נפקותא בין טעמא דר"ל לדר"י לענין קדשי צדיקים שבתוכה דאי משום זבח רשעים ליפא ומשום ממון בעלים איפא ולפי"ז ק"ק מאי פריה לקמן ר"ל מ"ט לא אמר כר"י דלמא רצה לאוקמי הוּוּ בַּהּ קְדָשִׁים דְּבִרְיֵיהֶּא בֵּין דְּרִשְׁעִים בֵּין דְּצַדִּיקִים כְּדַמְשַׁמַּע פִּשְׁטָא דְלִשְׁנָא דְהוּוּ בַּהּ דְקִתְנִי וי"ל פינן דלפי"ז צ"ל דר"י ס"ל דיותר סברא לאוקמי ככ"ע מלאוקמי בכל גוונא בין רשעים בין צדיקים ור"ל ס"ל אפכא ואין סברא דפליגי בסברות הפוכות פאלו: שם בק"ק ואלקיבא דריה"ג: ק"ק דלוקמי בחטאת דלא שיניך ירעו דכינן דהומתו הבעלים ה"ל חטאת שמתו בעלי דלמיתה אולה ואי דחוק הוא לאוקמי קדשי מזבח בחטאת דוקא לוקמי כר"א דס"ל דאשם ג"כ למיתה אולה בפ"ג דתמורה ואף דאפתי לא הוי עולה דהוי ג"כ בכלל ק"ק הָא אַכְתִּי כְּשִׁמוּקֵי לָהּ כְּרִייה"ג לֹא הָוּי כְּלָלָא דְוָקָא דְהָא הָוּי בְּכוֹר דְהוּא ג"כ בכלל קדשים קלים ואעפ"כ ה"ל ממון גבוה גם לריה"ג כדאמרין בב"ק (דף י"ד ריש ע"א) ע"ש וי"ל דניחא ליה לאוקמי כריה"ג דאוקי גם מתניתן דב"ק פנותי: שם שללה פרט לכסף הקדש וכסף מעשר: עיין בר"ן שהקשה איך שיניך זה לדברי ר"ש וי"ל דלת"ק נכסי קדשי מזבח דאינן בכלל שלל עיה"נ מדדרשינן שללה ולא שלל שמים אבל ר"ש דדריש מבהמטה מה שנאכל בתורת בהמטה ומזה יש למעט פל הקדשים בין תמימים בין בעלי מומים דכולן אינן נאכלין בתורת בהמטה כמו בכור ומעשר ולכן לדידה לא מצרכינן למעוטי ק"מ משללה וא"כ שללה למאי אתי ואהא קאמר פרט לכסף הקדש וכסף מעשר: שם זבח רשעים תועבה: לכאורה נראה דדרשה זו דאתיא מקרא דמשלי אינה דאורייתא אכן דעת התוס' בחולין (דף ה ע"ב) נראה שאינה פן מדהקשו שם ל"ל קרא לאינו שב מדיעתו שאינו מביא קרבן על שגגתו תיפוק ליה מזבח רשעים תועבה וצ"ל שהם סוברים דהלכתא גמירי לה ואתא שלמה ואסמכה אקרא וכדאמרין לעיל ס"פ הנשרפים לענין ערל אכן דעת הרמב"ם י"ל שאינה פן אלא דלאו דאורייתא הוא מדהקשה לו קושית התוס' וכה"ג כתבו התוס' גופא לענין קרא דמרבא הונו בנשף ומרבית (בבא מציעא דף ע' ע"ב) ע"ש.

ובהכי יש ליישב מה שהקשה המ"ל (פי"ד מה' אבל) אהא דאמרין בירושלמי קדשי עיה"נ ר' יוחנן אמר מועלין בהן ור"ל אמר אין מועלין בהן וכינן דפסק הרמב"ם דקדשי עיה"נ ימותו וגם ס"ל דחטאות המתות לא נהנין ולא מועלין א"כ מ"ט דר"י דאמר מועלין בהן והניח בצ"ע ולפי"ז י"ל דר"י ור"ל לשיטתם אזלי דנדאי בחמש חטאות דהלכתא גמירי לה דימותו לא נהנין ולא מועלין פינן דמן התורה לא ראוים עוד להיות ק"מ אבל בקדשי עיה"נ דמדאורייתא ראוים הם להקרבה דלא נאסרו בכלל עיה"נ דממעטינן משללה ורק מדרבנן לא יקרבו מזבח רשעים תועבה לכן מועלין בהן מדאורייתא זהו סברת ר"י דס"ל דהא דלא יקרבו הוא מפח זבח רשעים תועבה אבל ר"ל דס"ל דק"מ דברי' בקדשים קלים איירי שהם ממון בעלים ואם פן מדאורייתא נאסרו בכלל שלל עיה"נ בהנאה ולא ראוים עוד להקרבה ועל זה קאמר התם בירושלמי שפיר שאין מועלין בהן: שם לא שנו אלא תרומה ביד ישראל: ק"ק לפי מה דאמרין בפסחים (דף מ"ו ע"ב) דטובת הנאה ממון ועיין ספ"ב דקידושין א"כ איך אמרין לב' הלשונות

דְתְרוּמָה בְיַד יִשְׂרָאֵל לֹא תִשָּׁבַע כְּמִמּוֹנֵי פִינּוֹן דְּטוֹבַת הַנְּאֻה מְמוֹן וּבִשְׁלָמָה הָא לֹא קִשְׁיָא
לְפִי מַה דְּאֶמְרִינּוּ בְּפִסְחִים שָׁם דְּפִלְגִי תַנְאֵי בְּהוֹאִיל אִי בְּעֵי מִיתְּשִׁיל עֲלֵיהּ א"כ לִתְחִשְׁב
כְּמִמּוֹנָא תְרוּמָה בְיַד יִשְׂרָאֵל מִטְעַם הוֹאִיל אִי בְּעֵי מִיתְּשִׁיל עֲלֵיהּ דִּי"ל דְּרַב חֲסֵדָא לְטַעְמֵיהּ
דְּלִית לֵיהּ הֵתֵם הוֹאִיל גְּבִי הַאֲפָה מִיּו"ט לְחוּל וְהוֹאִיל זֶה תִּלְיָא בְּהוֹאִיל אִי בְּעֵי מִיתְּשִׁיל
עֲלֵיהּ כְּמִבְּנֹאֵר שָׁם (דָּף מ"ח ע"א) אֲבָל מִטּוֹבַת הַנְּאֻה מְמוֹן קִשְׁיָא לְכַאוּרָה.

וְהִנֵּה הֶרְמֵב"ם לֹא הִבִּיא בְּמַעֲשֵׁר שְׁנֵי דַעִיה"נ אֲוִקִימְתָא דְלִקְמָן דְּאִיָּירִי בְּנִפְל מְחִיצוֹת רַב
כ' סֵתָם דִּיגְנָזוּ וּכְבָר הַקְּשָׁה הִלַּח"מ לְמַה הַשְּׁמִיט אֲוִקִימְתָא דְהַש"ס. וְלְכַאוּרָה הִנֵּה נ"ל
לְפִי מַה שְׁהַקְּשׁוּ הַתּוֹס' בְּפִסְחִים שָׁם לְמ"ד הוֹאִיל אִי בְּעֵי מִיתְּשִׁיל עֲלֵיהּ לְמַה אִין יוֹצֵאִין
בְּמַצָּה שָׁל מ"ש לְמ"ד מְמוֹן גְּבוּהָ הוּא וְעוֹד הַקְּשׁוּ מִהַקְּדָשׁ לְמַה אִין עוֹבְרִין עַל חֲמָצוֹ
מִטְעַם הוֹאִיל וְתִקְרָצוּ בְּתִי קָמָא דְלֹא אֶמְרִינּוּ הוֹאִיל מִטְעַם דְּכַתִּיב לֵה' וְעוֹד תִּקְרָצוּ אֶהַקְּדָשׁ
דְּבָא לִיד גְּזָבֵר וּא"כ בְּתִירוּצָא בְּתִרָא ע"כ לֹא ס"ל דְּדָרְשָׁה דִּלְה' מְהֵי דְלֹא אֶמְרִינּוּ וּא"כ
אֶפְתִּי קֶשֶׁה מִמ"ש וצ"ל לְפִי תִקְרוּץ דְּרַב אֶסִי דְאָמַר לְמ"ד מ"ש מְמוֹן גְּבוּהָ אִין יוֹצֵאִין
בְּמַצָּה שָׁל מ"ש סָבַר כְּרַב חֲסֵדָא דְלֹא אֶמְרִינּוּ הוֹאִיל וְרַב חֲסֵדָא הֵכָא דְתִלִּי הַמְחַלְוֹקַת
בְּמְמוֹן גְּבוּהָ אוֹ מְמוֹן הַדְּיוּט לְשִׁיטְתוֹ אֲזִיל דְלֹא אֶמְרִינּוּ הוֹאִיל וְלִכּוֹן לְדִידִיָּהּ מִקְּשָׁה שְׁפִיר
דְּלִמ"ד מְמוֹן גְּבוּהָ הוּא לִישְׁתְּרִי מ"ש דַּעִיה"נ אֶפִּילוּ בְּאֶכִּילָה דִּל"ל דְּאָסוּר מִטְעַם הוֹאִיל
אִי בְּעֵי מִיתְּשִׁיל וְלִכְּדָּ גְּזָבֵר בְּמִמּוֹנוֹ דְּהָא רַב חֲסֵדָא לִית לֵיהּ הוֹאִיל וְאִין לוֹמַר דְאֶפְתִּי
מֵאִי ק"ל לר"ח דִּילְמָא מִתְּנִיתָן אֲתִיָּא כִּמ"ד דְאִית לִי הוֹאִיל פִּינּוֹן דְּפִלוגְתָא דְתַנְאֵי הִיא
בְּפִסְחִים שָׁם דּו"א דא"כ יִקְשָׁה אֶר"ח לְמַה לֹא פִּסְק פְּסִתָּם מְשֻׁנָּה וְעוֹד דִּמ"ד דְאִית לֵיהּ
הֵכִי שָׁם הוּא ר' אֶלִיעֶזֶר וּמִתְּנִיתָן בִּלְא"ה לֹא אֲתִיָּא כִּר"א פְּדִאֲמִינּוּ לְקָמָן מִתְּנִיתָן דְלֹא
כִּר"א אֲבָל לְהֶרְמֵב"ם לְשִׁיטְתוֹ דְּפִסְק בְּפ"א מַה' יו"ט כְּרַבָּה דְאִית לֵיהּ הוֹאִיל בִּלְא"ה לֹא
קֶשֶׁה מִמ"ש קוֹשְׁיַת הַש"ס וְלִכּוֹן לֹא הוֹצֵרָה לְאֲוִקִימְתָת הַש"ס דְּנִפְל מְחִיצוֹת אֶלָּא דְאֶפְתִּי
ק"ל עַל הֶרְמֵב"ם דְּפִסְק גַּם מִימְרָא דְרַב חֲסֵדָא דְתְרוּמָה בְיַד יִשְׂרָאֵל תַּנְתָּן לִכְהוֹן שְׁבַעִיר
אֲחֵרַת וּבְהָא נְדָאי קֶשֶׁה דְנִימָא הוֹאִיל אִי בְּעֵי מִיתְּשִׁיל וְלִיתְסַר וצ"ע: שָׁם הָא קִלְטוּהָ
מְחִיצוֹת: עֵינִין בְּמַכּוֹת (דָּף כ' ע"א) דְּמִבְּנֹאֵר שָׁם דִּלְר"י אֶמְרִינּוּ דְמִתְּנִיתָן שְׁלֵא הוֹרְמוּ כְּמִי
שְׁהוֹרְמוּ דְמֵינִין וַיֵּשׁ לוֹ לְכָל מִילֵי דְאוֹרִיָּתָא דִּין מ"ש חוּץ מִלְעַנְיָן קִלְיָהּ דְרַבְּנָן דְאִינוּ
קוֹלְטִין וּא"כ לְכַאוּרָה לִימָא דְמִתְּנִיתָן ר"י הִיא וְאִיָּירִי בְּדָבָר שְׁנִגְמָרָה מְלֹאכְתוֹ וְנִכְנַס
לִירוּשָׁלַיִם וְנִגְמַר דִּינוֹ שָׁם דְּמְמוֹן הַדְּיוּט הוּא פִּינּוֹן דְּכִמוֹ שְׁהוֹרַם הַמַּעֲשֵׂר דְמִי וְרֵאוּי
לְאֶכִּילָה שָׁם וְהַמְחִיצוֹת לֹא קִלְטוּהוּ פִּינּוֹן דְּעֵדִינִין לֹא הוֹפְרֵשׁ וַיֵּשׁ לִישָׁב: שָׁם בְּרִש"י ד"ה
לְעוֹלָם בְּבַעֲלֵי מוּמִין.

שְׂאִין אוֹמְרִים בְּהֵמַת עֵיה"נ: עֵינִין בְּתַמּוּרָה (דָּף ח' ע"א) דְּשָׁם נִרְאָה דְאִין נֶאֱכַל בְּתוֹרַת
בְּהֵמָתָהּ הֵינּוּ מְשׁוּם דְאִין נִמְכָּר בְּאֶטְלִיז וְלְכַאוּרָה צ"ע לְמַה לֹא פִי' רִש"י גַּם הֵכָא כֵּן וְתִי'
אֶמְרִינּוּ נִרְוֹ דְבִבְכוּרוֹת (דָּף ל"א ע"א) הַקְּשׁוּ הַתּוֹס' אִמָּה דְמִפְרֵשׁ הֵתֵם טַעְמָא דְאִין
נִמְכָּרִין בְּאֶטְלִיז מְשׁוּם בְּזִיוֹן קְדָשִׁים וְהִרִי מְדַמְפִיק הֵכָא מְקַרָא דְבְּהֵמָתָהּ מְשַׁמַּע
דְּמִדְאוֹרִיָּתָא הוּא וְתִקְרָצוּ ע"ש וְכֵן פְּתַבוּ שָׁם (דכ"א ע"ב) וּבְזִבְחִים (דָּף ה' ע"ב) .

וַי"ל דְּזֶה הִנֵּה קֶשֶׁה גַּם לְרִש"י וְלִכּוֹן פִּי' דְּהָא דְאֶמְרִינּוּ דְאִינוּ נֶאֱכַל בְּתוֹרַת בְּהֵמָתָהּ לֹא
הֵינּוּ שְׂאִינוּ נִמְכָּר בְּאֶטְלִיז דְּמִדְרַבְּנָן הוּא אֶלָּא מְפִינִי שְׂיֵשׁ לוֹ שָׁם לְנוּי וְנִקְרָא עַל שָׁם
בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר אֲכֵן לְכַאוּרָה מִנ"ל זֶה דְּנִקְרָאוּ עֵדִינִין עַל שָׁם בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר כְּשֶׁהֵם בַּעֲלֵי

מומין פֿינן דחולין גמורים הם נאנים צריכין פֿדנייה ועל זה מיימי בתמורה מתנימן דאין
נמפרין באטליז משום בזיון קדשים דמוכח מניה דעדיין נקרא שם קדושה דבכור ומעשר
עליו אף פֿשהוא בעל מום: שם ד"ה אָבֿל בגבולין.

ל"א אָבֿל בגבולין דאין לה היתר אָכילה: לכאורה לפי לשון זה לא אמרינו דבגבולין
מזון גבוה הוא ואעפ"כ פֿטור מן החלה פֿינן דאין ראוי לאָכילה לא קרינו ביה עריסותיכם
וכן צ"ל שפֿברו התוס' שפֿתבו בקידושין (דנ"ג ע"ב) דר' יהודה פֿשהוא רבנן דהקא ס"ל
דגם בגבולין מזון הדיוט הוא וכן נראה ג"כ דעת הר"ן בסופה (דף ל ע"א) פֿשהניחו
התו"ט בצ"ע וכן דעת הרשב"א בקידושיו ע"ש אָכן לפ"ז צ"ב מאי מקשה ארב חסדא
מעיה"נ וצ"ל כֿמו דלא מקרי עריסותיכם פֿינן שאסור באָכילה כֿמו כן לא מקרי מ"ס
בגבולין שְלֿלה פֿינן שאסור באָכילה ובהנאה והיינו דפריד מעיה"נ אַחלה: שם ד"ה אָלֿא
בְעיר אַחרת.

לישפֿתרו נמי באָכילה: פֿי ע"י פֿדיון דאי לאו הכי אי אפֿשר לאָכלו בגבולין אָכן לדעת
הרמב"ם דס"ל דקדשי בְדק הבית צריכין שְרֿיפֿה אחר פֿדני' צריד לפרש דהקושיא היא
שֿיעֿלה אותו לירושלים ויאכל אותו שם: שם דף קי"ג ע"א בגמרא ר"א אומר כֿל עיר
שֿיש בָּה אפילו מזונה אחת: לר"א צ"ל דלית ליה דרֿשה דשְלֿלה למעט שְלֿל גבוה ולכן
גם מזונה הוי בכלל שְלֿל עיה"נ ובעי עמה שְרֿיפֿה אָבֿל לדידן דדרשינו שְלֿלה למעט
שְלֿל גבוה לא מעפֿבא מזונה שֿיש בָּה דין עיה"נ וזה שכ' רש"י נאנו בעינו שְלֿלה וליפא
דהא שְלֿל שְמֿים הוא עכ"ל וא"כ ודאי דקשה מה שהקשה בת"ח לעיל (ע"א) דמ"ט דאין
שורפין מזונה לר"א לייתי עשה ולידחי ל"ת דלא תעשון כן ולכאורה הנה נ"ל דכיון
דכתיב עשה לאבוד ע"ז דכתיב ואבדתם את שְמֿם א"כ דרשינו שְמֿם ולא שם שְמֿים
וה"ל עשה דלאו הפא מכלל עשה ולכן אינו דוחה ואפילו לדעת הרשב"א הביאו
הש"מ בכתובות (דף מ' ע"א) דלאו הפא מעשה נדחה מפני עשה צ"ל דכשֿיש לאו אָלו
אינו נדחה כדמוכח מהא דאמרינו ביבמות (דף ק' ע"א) בשלמא מן הנשואין לא אתי
עשה ודחי ל"ת ועשה ע"ש אָכן הא ק"ל מה בכך דלא יכולים לקיים כֿל שְלֿלה כֿשֿיש
מזונה אחת שם אי לא בעינו קרא פֿדכתיב א"כ נימא דקרא דוקא איירי היכא דאיפא
לקיים כֿל שְלֿלה כֿשֿילא יש שם דְּבֿר הקדוש אָבֿל כֿשֿיש שם דְּבֿר קדוש באַמת לא בעינו
כֿל שְלֿלה ונהרי לעיל (דף מ"ה ע"ב) אמרינו דפליגי תנאי אי בעינו קרא פֿדכתיב ור"א
ס"ל שם דלא בעינו קרא פֿדכתיב דס"ל נתן על מקומו ודיו ע"ש ואף דמסוגיות הפוכות
היא ובנזיר ס"ל ר"א אפֿבא דבעינו קרא פֿדכתיב מכ"מ קשה מרבי אליעזר דהקא אסוגיא
דלעיל איף אפֿשר לומר דר"א לא ס"ל דבעינו קרא פֿדכתיב וצ"ע.

שוב נלע"ד שְבֿמה שכ' רש"י נאנו בעינו שְלֿלה וכו' רצה ליישב קושית הת"ח דהיינו
נדאי אי משום לאו לחוד הוי אמרינו עשה דוחה ל"ת והא דאמר ר"א אין נעשית עיה"נ
היינו טעמא פֿינן דבקרא דלא תעשון גלי קרא שאסור לשורף מזונה א"כ שְלֿל שְמֿים
הוא ור"א דריש רק היכא שֿיש לקיים כֿל שְלֿלה שאין בָּה רק שְלֿלה אז נעשית עיה"נ
אָבֿל כֿשֿיש בָּה גם שְלֿל שְמֿים אין נעשית עיה"נ כֿלל וממילא מתורץ ג"כ מה שהקשינו
לר"א הא לא בעינו קרא פֿדכתיב די"ל דהא דרש כֿל שְלֿלה דוקא אם הפל שְלֿלה וא"כ
מיעט קרא בפ"י: שם מר סבר עוד לכֿמו שְהֿיתה: כן פסק גם הרמב"ם וק"ל פֿינן דזה

פשוט דטעם דרשעה זו דעווד לא מצרכינן אלא אי אית לן דרבי אבין דאי לית לן דרבי אבין בלא"ה דרשינו אין בפלל אלא מה שבפרט.

והנה במ"ק (דף ג' ע"א) אמרינן אתמר החורש בשביעית ר"י ור"א חד אמר לוקה כו' מ"ד לוקה לית ליה דר' אבין כו' לא דכ"ע לית ליה דר' אבין כו' ע"ש ולפי המבואר שם לא מצרכינן טעמא דמפדי זמירה בכלל זריעה וכו' למאי הלכתא פתבינהו רחמנא אלא למ"ד אין לוקין ואי לית ליה דר' אבין והנה הרמב"ם (ריש ה' שמקטה) פסק דאין לוקין וביתא דהטעם דמדכתוב זמירה ובצירה וא"כ ע"כ פסק פמסקנת הש"ס דכ"ע לית ליה דר' אבין וא"כ למה מצריף הכא טעמא דעווד הא בלא"ה ממעטינן גנות ופרדסים פיון דלית לי דר' אבין א"כ אין בפלל אלא מה שבפרט ועווד ק"ל לפמ"ש רש"י שם דר' אבין לא קאמר אלא דכלל בעשה ופרט בל"ת לא דרשינן במדת פלל ופרט וכלל אלא במדת פלל ופרט דאין בפלל אלא מה שבפרט ונהרי הכא אדרבה אמרינן דמאן דלית לי דר' אבין ס"ל הכי דאין בפלל אלא מה שבפרט ואף דהתם הוי פלל ופרט וכלל והכא לא הוי רק פלל ופרט כש"כ הוא דאי פלל ופרט וכלל דרשינן במדת פלל ופרט למעט הפל כש"כ בכלל ופרט הנה לן למידרש הכי גם יש להבין במאי פליגי ב' לשונות של רש"י הכא למה אמרינן ללשנא קמא דלריה"ג דאית לי דר' אבין מרבינן גנות ופרדסים אפילו לל"ת דדרשינן במדת דבר שהיה בפלל ויצא מן הפלל ללמד וללשנא בתרא לא אמרינן הכי אלא דגנות ופרדסים הם בעשה דוקא ובתים בל"ת.

ונ"ל דהנה התוס' הקשו שם על פי רש"י וגרסו ע"פ הירושלמי אפכא דכ"ע אית להו דר' אבין ומ"ד לוקה שפיר דלא אמרינן אין בפלל אלא מה שבפרט אלא דרשינן במדת דבר שהיה בכלל פן כ' הריטב"א בפי' לדעתם ומ"ד אינו לוקה הטעם משום דיצא זמירה ובצירה והריטב"א הסכים עם פי' רש"י וגירסתו אכן הרמב"ם י"ל דסבר פפירוש התוס' וגרסתם ושפיר פסק כמ"ד דאית לי דר' אבין ואעפ"כ מצריף הטעם דיצא זמירה ובצירה הא דאין לוקין ולכן מצריף גם הכא דרשעה דעווד ובזה י"ל דפליגי ב' לשונות של רש"י הכא דלשנא קמא סבר פשיטת התוס' במ"ק דלר' אבין אין דנין במדת פלל ופרט לומר אין בפלל אלא מה שבפרט אלא במדת דבר שהיה בפלל ולכן ל"ק מה שהקשינו לעיל עליו אבל לישנא בתרא סבר פשיטת רש"י במ"ק דלר' אבין דנין במדת אין בפלל אלא מה שבפרט ולכן לא מרבינן לל"ת אלא מה שבפרט אכל העשה ודאי קיימת דלגבי' אין פרט לומר אין בפלל אלא מה שבפרט ולפי שיטה זו מתורץ ג"כ מה שהקשה הראב"ד הביאו הר"ן דלריה"ג ל"ל עווד פיון דבלא עווד ג"כ מרבינן גנות ופרדסים ולפי"ז א"ש דבלא עווד לא הוי מרבינן גנות ופרדסים רק לע' וכמו שפי' רש"י לפי שיטה זו אבל מדרשא דעווד מרבינן גו"פ גם בכלל ל"ת דלא תבנה וכמו שכתב רש"י שלא תבנה לעולם לשם דבר לא לבנין בתים ולא לגנות ופרדסים לא תבנה עווד עכ"ל ולהכי מצרכינן עווד גם לריה"ג וק"ל לפי שיטה זו פיון דלריה"ג אמרינן בהקושא דאית לי דר' אבין ולכן נשאר העשה לחוד לגו"פ והל"ת לבתים וא"כ פי מתרץ דגם ר"ע ס"ל דר"א מה בכך דכתיב ג"כ ל"ת עווד דלכמו שהיתה אינה נבנית הא גבי עשה לא פתיב ואפתי גימא דעווד לא ממעט רק ל"ת בגו"פ אבל לעולם הע' לענין גו"פ פדקאי קאי דז"א דע"כ דעווד דכתיב גבי ל"ת אתי למעט גו"פ מעשה דל"ת לא צריף דמהיכי תיתי לרבות גו"פ בכלל ל"ת פיון דאית לן דר' אבין אכן הראב"ד דהוקשה לו פן צ"ל דס"ל ג"כ פלישנא

קמא דרש"י הקא שהוא שיטת התוס' דמ"ק ולכן הוצרך לגרוס אפכא דכ"ע לית לי דר' אבין וכמש"כ הר"ן ולפי"ז י"ל עוד דהרמב"ם סבר שפיר פגירסת רש"י במ"ק רק שגם הקא גרס פגירסת הרמב"ד ולכן ג"כ לא קשיא עליו מה שהקשינו לעיל וכמובן אלא שזה אינו נ"ל פ"י דלפי מה שהוכחנו שיטת רש"י שם סבר ע"כ פלישנא בתרא דהקא וגרסת הרמב"ד לא מצרכינן ללישנא זה א"כ אי יסבור הרמב"ם פשיטת רש"י דמ"ק וגרס הקא פגירסת הרמב"ד תפס החבל בשני ראשין לכן נדאי עיקר כמו שפכתנו דהרמב"ם סבר פשיטת התוס' דמ"ק וכלשנא בתרא דהקא.

ובזה א"ש מה דקשה לכאורה עוד על הרמב"ם דכ' דהבונה עיה"נ לוקה מל"ת דלא תבנה עוד ולא כ' ג"כ דעובר אעשה דוהיתה תל עולם פדרפו בכ"מ ונהרי הקא קרי לי הפלל בפ"ע הרי דוהיתה תל עולם עשה הוא ולפ"ז א"ש דדוקא ללישנא בתרא דרש"י אמרינן דהוי ונהיתה תל עולם עשה גמור לענין גו"פ וממילא ג"כ לענין בתים אבל ללישנא קמא דדרשינן במדת דבר שהיה בכלל אמרינן דהל"ת גלי על הפלל שנקתב בלשון עשה שלוקין עליו א"כ הוי ל"ת ולא נשאר עשה כלל וכיין דהרמב"ם פסק פלישנא קמא פדהוכחנו שפיר השמיט הך עשה דוהיתה תל עולם ואף דהרמב"ם פסק דאין לוקין אגנות ופרדסים היינו מדכתיב עוד וכו"ע אבל לעולם עיקר דרשת הקרא ע"כ גם לר"ע פ"ה הוי במדת דבר שהיה בכלל דאל"כ עוד ל"ל ונהריה לזה דגם בריש ה' שמ"ט לא הביא הרמב"ם רק עשה דנשבתה הארץ שבתון ועשה דבחריש ובקציר תשבות והשמיט עשה דשבת שבתון יהיה לארץ דקרי בש"ס לעשה בכלל ולפ"ז א"ש פ"י דאית לי דר"א דדריש דדבר שהיה בכלל ויצא מן הפלל וכללה העשה בל"ת: שם בריש"י ד"ה פלל בעשה.

ולומר בנ"ן בפלל היה ולמה יצא: א"ל הו צריך להוציא ללאו דמוהיתה תל עולם אין לוקין די"ל דלשון בנ"ן לא הל"ל אלא הל"ת ג"כ בלשון פלל כמו העשה פגון לא תוקם עוד וכדומה: מה שאמרתי לסיום המסקנתא בק"ק קארלסרוהע יום ד' י' א"ש שנת תקפ"ד לפ"ק: במדרש שה"ש בגבעון נראה ה' אל שלמה בתלום הלילה ויאמר אליהם שאל מה אתן לה אמר שלמה אם אשאל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות הוא נותן לי אלא הרי אני שואל את החכמה והפלל בכלל הה"ד ונתת לעבדך לב שנמע א"ל הקב"ה שלמה חכמה שאלת לה ולא שאלת עושר ונכסים ונפש אויבך ח"י החכמה והמדע נתון לה ועי"כ עושר ונכסים אתן לה מיד ויקח שלמה והנה תלום א"ר יצחק תלום היה עומד על פני חמור נוהק והוא יודע מה נוהק צפור מציץ והוא יודע מה מצוץ מיד ויבא ירושלים ויעמוד לפני ארון ברית ה' וגו' אמר רבי אלעזר מפאן שעושין סעודה לגמרה של תורה א"ר יודן ללמדך שכל מי שמלמד תורה ברבים זוכה ושורה עליו רוח הקודש שכה עשה שלמה שלמד ושרתה עליו רוח"ק ואמר ג' ספרים משלי וקהלת ושה"ש ע"כ.

אמרינן במ"ק (דף כ') בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא והקשו התוס' שם א"כ מאין להם לישראל הו אמרינן דאין מזל לישראל ותירצו דלפעמים ע"י זכות רב נשתנה המזל אכן ע"ז הקשו מר"א בן פדת שהראו לו בתלום שאם ירצה מזונות יצטרך להפוך הקב"ה עולמו לתוהו ובוהו והוא נדאי צדיק גמור הנה ונלענ"ד ליישב קושית התוס' ע"פ מה שהובא בילקוט ראובני פי מן י"ה של שם הני"ה

ב"ה נשפעים בנים ומהו חיי ומקה' מזוני והנה ענין בנים לי"ה נ"ל הוא ע"פ מה דאמרין בסוטה כי כשיש שלום בין איש לאשה הקב"ה מטיל שמו ביניהם דהיינו י' לאיש וה' לאשה וא"ל נוטל שמו ונשאר אש ועיקר תכלית איש ואשה הוא להעמיד תולדות ואם לאו נשאר אש יצר הרע א"כ בנים נשפעים מצד הקדושה דאיש ואשה שהוא י"ה וחיי מו' נ"ל לבאר בזה מה שאמרין בפרקי ר"א נישם ה' לקנו אות שחקק אות ו' על מצחו והמפרשים תמהו למה אות ו' דוקא ולפ"ז א"ש פי הוא הרג להבל ופגם באות ו' של שם הוי' ב"ה אשר ממנו נשפע חיים ולכן נשמח לו הקב"ה חקק אות ו' על מצחו להודיע שפבר תקן את אשר עוות ומזוני הנתלים בה' פבר כתב הילקוט בעצמו שפרומז בפסוק המאכילה מן במדבר ה' מאכילה וא"כ רק להאמות באים בני חיי ומזוני מכח מזל ולא מצד הקדושה של שם הוי' ב"ה אבל ישראל אשר אינם תחת המזל מקבלים השפע מהקב"ה גופא ומשמו הגדול וזה הענין מה דאמרין סוף הענין ג' מפתחות הם בניד הקב"ה ולא נמסרו לשליח של חיי ושל גשמים ושל תחית המתים דשל חיי הוא לפקוד עקרות דהיינו בני ושל תחה"מ הוא חיי ושל גשמים הוא מזוני והם באים משפע שם הקב"ה לישראל בלא אמצעות מזל ושליח אכן זה דוקא בזמן שבהמ"ק קנים וישראל שרויים על אדמתם שאז נשלם ה' במלואו אבל פשאין בהמ"ק קנים ידוע מה דאמרין בגמרא שאין שמו שלם ואין כסאו שלם ולא נשאר רק י"ה ולכן תמה ר"י כשראה דאיפא סבי בבבל דלמען ירבו ימכם על האדמה פתיב וגם לענין מזונות אמרין בגמ' דכשבהמ"ק קנים ישראל נזונים מהעיקר והאנמות מתמצית ועכשיו הוי איפכא דעתה גם לישראל לא בא רק מכח מזל כיון דאזיל השפע של ו"ה והמזל מתנגד לישראל דע"פ המזל לא יהיו ישראל כשכבר ראה אברהם באצטגנינות ע"פ המזל כי לא יהיו לו בנים ולכן ר"א בן פדת שהיה לאחר החורבן שפיר השיבו לו כי יצטרף הקב"ה להחזיר העולם לתהו ובוהו אולי ישתנה מזלו ומתורץ מה שיקשו התוס'.

ועפ"ז נ"ל לבאר ג"כ גמרא דכתובות (דף ח' ע"ב) ר"ח בר אבא מקרי דודדקי דרשב"ל הוי שכיב ליה ינוקא כו' דור שהאבות מנאצים להקב"ה כו' הכי קאמינא לי' חשיב את לאתפוס אדרא ע"ש ולכאורה איך רמז לי' רשב"ל דלא קאמר ליה רק שמתו בעון הדור ולא בעון עצמו ונ"ל דבגמרא דברכות אמרין דג' דברים מכפרין עונותיו של אדם והא' פשמתו בניו ומייתי ע"ז קרא דמשלם עון אבותם אל חיק בניהם וי"ל למה הכא בכתובות מייתי קרא אחריןא דנירא ה' וינאץ מפעם בניו ובנותיו ונ"ל דהדבר כך הוא דאם האבות חוטאים באיזה עבירה שיהיו לפעמים מתים בניהם לכפר עליהם כדקאמר קרא דמשלם עון אבותם אבל אם מתים בלא עון אבותם אלא בעון הדור בזה לא נענשים רק אם עון הדור הוא ע"ז או כפירה בהשגחת הקב"ה דזה הוא מדה כנגד מדה דע"ז מסלק הקב"ה השגחתו ואזיל השפע של י"ה שהם בנים ולכן מתים הבנים לא שנענשים על עון אחרים אלא מכח המזל וזהו מקרא דנירא ה' וינאץ דאיירי בזה כדקאמר ותשפח אל מחולקלך וגו' הם קנאוני בלא אל וגו' והנה ר"ל רצה לנחם לרחב"א דלא מתו בניו בעונו רק בעון הדור ולכן דייק לו דור שהאבות מנאצים להקב"ה ומייתי לו קרא דנירא ה' וינאץ דאיירי בעון ע"ז ומה שדומה לה מכפירה בהשגחה פרטית כי זה עיקר עון ע"ז כמו שביאר הרמב"ם ריש ה' ע"ז וזה ג"כ בזמן שאין בהמ"ק קנים כי אז לא נשאר מהשם הוי' ב"ה רק השפע מי"ה שהם בנים ולכן נענש הדור במיתת בנים אבל בזמן שבהמ"ק קנים

שְׁהֵשֶׁם בְּמִלּוּאוֹ אִזְ מִי שְׁעוֹבֵד ע"ז אוֹ כּוֹפֵר בְּהַשְׁגַּחַת הַקַּב"ה פּוֹגֵם בְּכָל הַשֵּׁם וְהוּי עֲוֹנָשׁוֹ
בְּבִנְיַי חַיִּי וּמְזוֹנֵי וְלִכְנֵן אַחְאָב וְחִיָּאל שׁוֹשְׁבֵינּוּ וְנַעֲנָשׁוּ בְּזֶה בְּחַיֵּי דְשִׁנְיָהֶם מֵתוֹ אַחְאָב
בְּמִלְחָמָה וְחִיָּאל אֶצֶל מִזְבַּח הַבַּעַל בְּהַר הַפְּרָמֶל כְּדַאִיתָא בְּמִדְרָשׁ וּבְנֵי דְבִנְיַי חִיָּאל מֵתוֹ וְגַם
בְּנֵי אַחְאָב כּוֹלָם נִהְרְגוּ וּמְזוֹנֵי שְׁהִיָּה רַעֵב בִּימֵיהֶם עַל הָאָרֶץ: וּבְזֶה נְבוֹא לְבָאֵר הַמְּשֻׁף
הַמְּאָמְרִים דְסוֹף מְסַכַּת סְנֵהֲדְרִין דְקִאָמַר תַּנְיָא לֹא עִיר אַחְרַת עַל שֵׁם יְרִיחוֹ כּו' תַּנְיָא
בְּאֲבִירָם בְּכוּרוֹ לֹא הָיָה לוֹ לְלַמּוּד כּו' מְלַמֵּד שְׁהִיָּה מְקַבֵּר וְהוֹלֵךְ מְאֲבִירָם וְעַד שְׁגוּב וּכְבָר
הַנּוֹקְשָׁה לְרַש"י הַמְּשֻׁף הַמְּאָמְרִים עוֹד י"ל דְקִאָמַר בְּשָׁגוּב צְעִירוֹ הָיָה לוֹ לְלַמּוּד מָה הָיָה
לוֹ לְלַמּוּד עוֹד אַחַר שְׁכַבְרַת מַת וּנ"ל דְהִנֵּה יְדוּעַ דְטָעוֹת עוֹבְדֵי ע"ז אִף שְׁחַמְמִים גְּדוֹלִים
הָיוּ בָהֶם הִי כְמוֹ שְׁבִיָּאֵר הַרְמַב"ם רִישׁ ה' ע"ז שְׁחַשְׁבוּ שְׁרִצוֹן הַקַּב"ה הוּא ח"ו בְּעַצְמוֹ
לְעַבְדוֹ אֶת הַפְּחוֹת שְׁהִצִּיב לְמִשְׁוֹל בְּעוֹלָם וְשֵׁהֶם מְשַׁגְּיחִים עַל כָּל פְּרָטֵי בְּנֵי אָדָם וְלֹא הוּא
וְע"כ חֲשָׁבוּ שְׁפָל מְצוֹת ע"ז שְׁפָתַב בְּתוֹרָה כְּתַב מְשֻׁה לְעַצְמוֹ ח"ו וְלֹא דִבֵּר כֵּן ה'.

וְהִנֵּה יֵשׁ לְבָאֵר עוֹד מ"ט לֹא יִבְנוּ גַם עִיר אַחְרַת עַל שֵׁם יְרִיחוֹ וּנ"ל דְבִירוּשְׁלָמִי פ"ק
דְשַׁבְּת הוֹבָא בִּיִּלְקוּט קִאָמַר הַטַּעַם דְּוְהִיתָה תֵּל עוֹלָם דִּירִיחוֹ דְעִיָּה נַעֲשָׂאָה פִּי מִפְּנֵי גְּדוּל
כּוֹחַ הַטְּוִמָאָה דְכִיְשׁוּף וְע"ז שְׁהִיָּה שֵׁם כְּדַקִּאָמַר וִירִיחוֹ סוּגְרַת וּמְסוּגְרַת וּמְפָרֵשׁ בְּש"ס ע"י
כִּיְשׁוּף עֲשָׂאוּהוּ כְּעִיר הַנְּדַחַת וְכִיּוֹן שְׁבַעֵיהּ נ"ה הַקְּפִידָה הַתּוֹרָה שְׁלֵא יִשְׂאָר מִמֶּנָּה דְבָר
בְּעוֹלָם אֲשֶׁר יִקְרָא שְׁמוֹ עָלָיו כְּדַקִּאָמְרִינוּ לְקַמּוֹן וְלֹא יִדְבַק בְּיָדָהּ מְאוּמָה מִן הַחֲרָם לְמַעַן
יָשׁוּב ה' מִחֲרוֹן אַפּוֹ וְכִאֲשֶׁר נִבְאָר לִכְנֵן גַּם שֵׁם יְרִיחוֹ לֹא יִקְרָא עוֹד אֲכֵן חִיָּאל וְאַחְאָב
שְׁכַפְרוּ בְּאַזְהַרַת ע"ז א"כ לִיפָא דִין עִיָּה נ"ה אֶצְלָם וְא"כ לֹא הֶאֱמִינוּ גַם בְּזֶה שְׁהִנְהִיר
הַקַּב"ה שְׁלֵא לְבָנוֹת יְרִיחוֹ עַל שֵׁם עִיָּה נ"ה וְלִכְנֵן תֵּלָה חִיָּאל מִיַּתַּת בְּנָיו בְּמִזְל וְלֹא לְעוֹנָשׁ
עַל עֲבָרוֹ אֶת מְצוֹת ה' וְהִיָּנוּ דְקִאָמַר תַּנְיָא לֹא יְרִיחוֹ עַל שֵׁם עִיר אַחְרַת וְלֹא עִיר אַחְרַת
עַל שֵׁם יְרִיחוֹ וְהִיָּנוּ מִטַּעַם עִיָּה נ"ה וְא"כ הָיָה לוֹ לְאוֹתוֹ רָשָׁע לְהוֹכִיחַ ע"י מִיַּתַּת בְּנָיו שְׁיֵשׁ
לְפָרוֹשׁ מִע"ז וְעַל זֶה קִאָמַרְתִּי בְּרִיָּיתָא אַחְרִיתִי בְּאֲבִירָם בְּכוּרוֹ לֹא הָיָה לוֹ לְאוֹתוֹ רָשָׁע
לְלַמּוּד פִּי לְפָרוֹשׁ מִע"ז דְּזֶה הָיָה יָכוֹל לְתַלוֹת בְּטַבַּע אֶבֶל בְּשָׁגוּב צְעִירוֹ אַחַר שְׁמַת גַּם
זֶה הָיָה לוֹ לְלַמּוּד שְׁמַת ע"י קַלְלַת יְהוֹשֻׁעַ בְּדַבְרֵי ה' עַל שְׁכַבְרַת עִיר אַחְרַת עַל שֵׁם יְרִיחוֹ
וְשְׁיֵשׁ לָהּ דִין עִיָּה נ"ה אֲשֶׁר ע"כ יֵשׁ מִמֶּשׁ בְּאַזְהַרַת ע"ז וְשָׁפִי ה' דִּבֵּר כֵּן וְאַעֲפ"כ לֹא לְמַד
אֲכֵן לְכַאוּרָה עֲדִיין לֹא הָיָה לוֹ לְלַמּוּד דְהָא גַם מִיַּתַּת שְׁנֵיהֶם הָיָה יָכוֹל לְתַלוֹת בְּטַבַּע ע"כ
מִיָּתִי בְּרִיָּיתָא שְׁלִישִׁית דְמִלְמַד שְׁהִיָּה מְקַבֵּר וְהוֹלֵךְ מְאֲבִירָם עַד שְׁגוּב פִּי בְּגְדוּל הַחַל
וּבְקָטָן פְּלָה וְלֹא מֵת בְּכָל בְּנָיו הַקָּטָן לְפָנֵי הַגְּדוֹל מִמֶּנּוּ וְכוּלֵי הָאֵי וְדַאֵי אֵינן לְתַלוֹת בְּטַבַּע
אֶלָּא וְדַאֵי מֵאֵת ה' הִיָּתָה זֹאת וְאַעֲפ"כ נִשְׁתַּרְשׁ בְּחֻטְאוֹ וְלֹא שָׁב: וְלְבָאֵר זֶה יוֹמֵר מִיָּתִי
מִיָּמְרָא אַחְרִיתִי אַחְאָב שׁוֹשְׁבֵינִי הָיוּ כּו' א"ל הַשְׁתָּא לְוֹנְטָתָא דְמִשְׁהָ לֹא מְקַיִמָא כּו' מִיָּד
נִיאָמַר אֵלֶיהוּ הַתְּשֻׁבִי.

וְגַם בְּזֶה יֵשׁ לְדַקְדָּק דְקִאָמַר הַשְׁתָּא לְוֹנְטָתָא דְמִשְׁהָ דַּאִיָּה תַּלְיָא זֶה בְּמָה דַּאֲקָדִים לִיָּה
דְלָמָא כִּי מִיָּלֵט יְהוֹשֻׁעַ הָכִי קִלְיִיט וְכִי אֵי לֹא מִיָּלֵט יְהוֹשֻׁעַ הָכִי לֹא הָיוּ קְשִׁיָּא לִיָּה הַשְׁתָּא
לְוֹנְטָתָא דְמִשְׁהָ כּו' שְׁנֵית לָמָה נִקְט דְנוֹקָא הָךְ קַלְלָה דְמִשְׁהָ וְלֹא כָּל הַנֶּה קַלְלוֹת שְׁכַפְרִישׁת
בְּחַקוֹתֵי שְׁלֵא נְתַקְיָמוּ ג"כ אִזְ וְהָרִי הֵם הָיוּ מִפִּי ה'.

וּלְפִי דְרַכְּנּוּ י"ל דִּישׁ לִיתֵן טַעַם שְׁתַּהֲיָה הָעִיר תֵּל עוֹלָם וְלֹא תִבְנֶה עוֹד אֲכֵן א"ש ע"פ
הִירוּשְׁלָמִי הַנֶּה"ל דְפְּלִיגִי תַּנְיָא לָמָה דְהַחֲרִים יְהוֹשֻׁעַ אֶת כָּל רְכוּשׁ יְרִיחוֹ לְחַד מ"ד הָא

דעיה"נ עֲשָׂאָה וְכַמְבוּאָר לְעִיל וּלְחַד מ"ד עֲשָׂה כֹּן פִּינֹן דְּנִלְפָדָה בְּשַׁבַּת וְהָרִי מַעֲשֵׂה שַׁבַּת
אָסוּר בְּהִנָּאָה וּלְפִי ב' הַטְעָמִים שְׁיִיף ג"כ וְשֵׁלָא לְבָנוֹת עוֹד דָּאִי עִיה"נ עֲשָׂה הָרִי מְצֻנֹת
עִיה"נ הִיא לְהִיּוֹת תַּל עוֹלָם וְאִי מְשׁוּם דְּנִלְפָדָה בְּשַׁבַּת ג"כ יֵשׁ טַעַם וְשֵׁלָא לְבָנוֹת עוֹד דְּמַה
שְׁנִהְרָסָה וְנִפְלוּ חוֹמוֹתֶיהָ בְּשַׁבַּת אֵין בְּזָה חִלּוּל שַׁבַּת דְּמַקְלָקֵל הוּא וּפְטוּר אַכְּן אָמְרִינֵן
בְּשַׁבַּת (פֶּרֶק בְּמַה מְדַלִּיקִין) דְּהַסּוֹתֵר ע"מ לְבָנוֹת בְּמַקּוֹמוֹ הָנִי מְתַקֵּן וְחִיָּב וּא"כ אִי יִבְנוּ
בְּמַקּוֹמוֹ הָנִי לְמַפְרַע הַהָרוּס מְתַקֵּן וְנַעֲשֵׂה חִלּוּל שַׁבַּת בִּידֵי שְׂמִים וְלָכֵן נֶאֱסָר לְבָנוֹת עוֹד
כִּי הֵיכִי דְלִהְיוּ מְקַלְקֵל לְעוֹלָם אַכְּן הַנְּפִקוּתָא בֵּין ב' טְעָמִים אֵלוּ הוּא לְבָנוֹת עִיר אַחְרַת
עַל שְׁם יְרִיחוֹ דָּאִי מְשׁוּם עִיה"נ עֲשָׂאָה אִיפָא אִיסוּרָא אַבָּל אִי מְשׁוּם מַעֲשֵׂה שַׁבַּת לֹא
שְׁיִיף טַעַם שְׁפַתְבְּנוּ וְשֵׁלָא לְבָנוֹת אֵלָא בְּבוּנָה יְרִיחוֹ עֲצָמוֹ מְחַרְבוּתִי וְלֹא בְּעִיר אַחְרַת עַל
שְׁם יְרִיחוֹ וְכִינֵן דְּחִיָּאל נְעַנְשׁ עַל עִיר אַחְרַת עַל שְׁם יְרִיחוֹ מוֹכַח ע"כ כָּאוֹתוֹ טַעַם דְּעִיה"נ
עֲשָׂאָה א"כ מוֹכַח דְּלֹא בְּדָה אוֹתָם מְשָׂה מְלַבּוּ אֵלָא מְפִי ה' צְוָה עַל אַנְהָרוֹת וְדִינֵים: